V15
1953

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

VUODELTA

1952

HELSINKI 1953

SISÄLLYS

N:o 1. Katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostaminen ja yksinkertaistaminen.
» 2. Senaatintorin ympäristön julistaminen vanhaksi kaupunginosaksi.
» 3. Kysymys kunnallispiirien tai niitä vastaavien elinten perustamisesta Helsingin kaupunkiin.
» 4. Lausunnon antaminen väkijuomien anniskeluoikeuksia koskevien anomusten johdosta.
» 5. Helsingin kaupungin virkaluettelo 1 p:nä tammikuuta 1952.
» 6. Kaupungin tilapäisten viranhaltijain tehtävien ja palkkaetujen tarkistaminen.
» 7. Helsingin kaupungin väestönsuojelujärjestyksen hyväksyminen.
» 8. Jatkokäsittelyyn Kvston kokouksesta 28 p:nä marraskuuta 1951: Vt Virkkusen ym. aloite eräiden muutosten tekemisestä kaupungin talousarvion rakenteeseen.
» 9. Kadun ja viemärin rakennuskustannusten jakaminen kaupungin ja tontinomistajien kesken. (Komitean mietintö n:o II.)
» 10. Periaatteet, joita on noudatettava luovutettaessa kaupungin omistamaa maata moottoripolttoainejakeluasemia ja moottoriajoneuvohuoltoasemia varten.
» 11. Kaupungin viranhaltijain palkkaluokituksen ja ikälisäjärjestelmän muuttaminen.
» 12. Helsingin kaupungin lisätalousarvio vuodeksi 1952, kaupunginhallituksen ehdotus.
» 13. Täydennykset vuoden 1952 lisätalousarvioehdotukseen.
» 14. Vuoden 1952 lisätalousarvion lopullinen vahvistaminen.
» 15. Uuden työehtosopimuksen solmiminen kaupungin ja Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunnan välillä.
» 16. Helsingin kaupungin lisätalousarvio vuodeksi 1952, kaupunginvaltuuston vahvistama 2 p:nä heinäkuuta 1952.
» 17. Helsingin kaupungin tuberkuloosipiirin sisäinen järjestely.
» 18. Helsingin kaupungin vuositilintarkastajien kertomus vuoden 1951 tilintarkastuksesta.
» 19. Kaupunginhallituksen lausunto tilintarkastajien kertomuksesta vuoden 1951 tilien tarkastuksesta.
» 20. Kaupungin kiinteän omaisuuden tarkastajien kertomus vuodelta 1951.
» 21. Kaupungin irtaimen omaisuuden tarkastajien kertomus vuodelta 1951.
» 22. Helsingin kaupungin rakennusohjelma vuosiksi 1953—1955.
» 23. Helsingin kaupungin metsäsuunnitelma.
» 24. Kaupungin talorakennustöiden rakennuskustannusten alentaminen.
» 25. Helsingin kaupungin talousarvio vuodeksi 1953, kaupunginhallituksen ehdotus.
» 26. Täydennykset vuoden 1953 talousarvioehdotukseen.
» 27. Vuoden 1953 talousarvion lopullinen vahvistaminen.
» 28. Helsingin kaupungin talousarvio vuodeksi 1953, kaupunginhallituksen vahvistama 17 p:nä joulukuuta 1952.

HAKEMISTO

N:o

Anniskeluoikeuksia koskevien anomusten johdosta annettava lausunto 4
Elintarvikekeskuksen tavaranhankintoja koskeva tilintarkastajien huomautus 18
Eläkkeistä maksettuja kansaneläkemaksuja koskeva tilintarkastajien huomautus .. 18
Helsingin Maidontarkastusyhdistyksen ennakolta nostamien palkkioiden palauttamista koskeva tilintarkastajien huomautus 18
Helsingin Omakotirakentajat Oy:n saamaa lainaa koskeva tilintarkastajien huomautus 18
Irtaimen omaisuuden tarkastajien kertomus vuodelta 1951 21
Johtosäännön, kaupungin tuberkuloosipiirin, vahvistaminen 17
Kaasulaitoksen kannattavuuslaskelmia koskeva tilintarkastajien huomautus 18
Kadun ja viemärin rakennuskustannusten jakaminen kaupungin ja tontinomistajien kesken 9
Katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostaminen ja yksinkertaistaminen 1
Kiinteistöjen, joihin on myönnetty kiinnitys kaupungin antaman lainan vakuudeksi, palovakuutuksia koskeva tilintarkastajien huomautus 18
Kiinteän omaisuuden tarkastajien kertomus vuodelta 1951, kaupunginhallituksen lausunto siitä 20
Kunnallispiirien tai niitä vastaavien elinten perustamista Helsingin kaupunkiin koskeva kysymys 3
Liikennelaitoksen hankintoja koskeva tilintarkastajien huomautus 18
Linja-autopysäkkien ja autoasemien aiheuttamasta katupinnan kulumisesta ja likaamisesta yksityisille katujen kunnossa- ja puhtaanapitovelvollisille lisätyöstä mahdollisesti maksettava korvaus 1
Metsäsuunnitelma, kaupungin 23
Moottoripolttoainejakeluasemia ja moottoriajoneuvohuoltoasemia varten luovutettavaa kaupungin maata koskevat periaatteet 10
Ohjesäännön, kaupungin tuberkuloosipiirin, hyväksyminen 17
Palolaitoksen perushankintoja koskeva tilintarkastajien huomautus 18
Palolaitoksen toimintaa koskeva eriävä mielipide 18
Palopäällikön ja palolautakunnan toimivaltaa koskeva tilintarkastajien huomautus .. 18
Poliisijärjestyksen 40, 41 ja 42 §§:ien muuttaminen 1
Puhtaanapitovelvollisten, yksityisten ja kaupungin rakennustoimiston, välillä voimassa olevien puhtaanapitosopimusten irtisanominen 1
Puutavara- ja polttoainetoimiston toimintaa koskeva eriävä mielipide 18
Rahatoimiston tilinpidon uudistuksia koskeva tilintarkastajien huomautus 18
Rakennusjärjestyksen 82 §:n muuttaminen 1
Rakennusohjelma, Helsingin kaupungin, vuosiksi 1953—1955 22
Rakennustoimiston puhtaanapito-osaston hoidettavaksi siirrettävät kadut 1
» » » ja yksityisten puhtaanapitovelvollisten välillä voimassa olevien puhtaanapitosopimusten irtisanominen 1
Sairaaloiden tavaranhankintoja koskeva tilintarkastajien huomautus 18
Senaatintorin ympäristön julistaminen vanhaksi kaupunginosaksi 2

Sähkölaitos, Kampin muuntaja-asemalta vuokrattujen huonetilojen vuokraa koskeva tilintarkastajien huomautus 18
Talorakennustöiden, kaupungin, rakennuskustannusten alentaminen 24
Talousarvio, kaupungin, eräiden muutosten tekemistä sen rakenteeseen koskeva aloite 8
» » v:n 1952 lisätalousarvio, kaupunginvaltuuston vahvistama 16
» » » » lisätalousarvioehdotus 12
» » » » » sen lopullinen vahvistaminen 14
» » » » » täydennykset siihen 13
» » » 1953 kaupunginhallituksen ehdotus 25
» » » » » täydennykset siihen 26
» » » » kaupunginvaltuuston vahvistama 28
» » » » sen lopullinen vahvistaminen 27
Terveydenhoitolautakunnan alaisten laitosten johtosääntöä koskeva tilintarkastajien huomautus 18
Tilintarkastajien kertomus v:lta 1951 18
» » » » kaupunginhallituksen lausunto siitä 19
Tuberkuloosipiirin, kaupungin, johtosäännön vahvistaminen 17
» » ohjesäännön hyväksyminen 17
» » sisäinen järjestely 17
Työehtosopimuksen, uuden, solmiminen kaupungin ja Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunnan välillä 15
Veronpoistoja koskeva tilintarkastajien huomautus 18
Viranhaltijain palkkaluokituksen ja ikälisäjärjestelmän muuttaminen 11
» tilapäisten, tehtävien ja palkkaetujen tarkistaminen 6
» ylitöiden ylärajan vahvistamista koskeva tilintarkastajien huomautus 18
Virkaluettelo, Helsingin kaupungin, 1 p:nä tammikuuta 1952 5
Vuokra-autoasemien aiheuttamasta katupinnan kulumisesta ja likaantumisesta yksityisille katujen kunnossa- ja puhtaanapitovelvollisille aiheutuvasta lisätyöstä maksettava korvaus 1
Väestönsuojelujärjestyksen, Helsingin kaupungin, hyväksyminen 7
Väkijuomien anniskeluoikeuksia koskevien anomuksien johdosta annettava lausunto 4
Ylityöt kaupungin virastoissa, niiden ylärajan vahvistamista koskeva ehdotus 18

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 — N:o 1

Katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostaminen ja yksinkertaistaminen.

Maistraatti huomautti Khlle jättämässään, 4. 1. 1951 päivätyssä kirjelmässä, että kaupungin kadut ovat viime sotien aikana ja sen jälkeen päässeet varsin huonoon kuntoon. Tämä on seuraus hoidon laiminlyönnistä ja puutteellisesti suoritettuista korjauksista, mikä vuorostaan on osittain aiheutunut kiinteistöjen omistajain vaikeasta taloudellisesta asemasta. Katujen huonosta kunnosta johtuu kuitenkin liikennöitsijöille paljon haittaa, mm. ajoneuvojen rikkoutumisia ja niistä useasti suoritettavia suuria korjauskustannuksia. Näin ollen olisi katujen kunnon parantamiseen kiinnitettävä mitä vakavinta huomiota.

Rakennusjärjestyksen 82 §:n mukaan kuuluu katujen kunnossapidon ylin valvonta maistraatille siten kuin sanotussa pykälässä tarkemmin määrätään. Viime vuosina toimitetuissa vuosikatselmuksissa on maistraatti katujen heikon kunnon johdosta joutunut antamaan useita satoja korjausmääräyksiä, mutta suoritetuissa jälkitarkastuksissa on voitu todeta, että melkoinen määrä näistä on jäänyt suorittamatta ja katuosuudet ovat täten jääneet pitkiksi ajoiksi korjaamatta siitä aiheutuvine ikävine seurauksineen liikennöitsijöille. Korjausmääräysten suuresta lukumäärästä johtuen ei ole ollut mahdollista kohdistaa riittävää huomiota kuhunkin yksityistapaukseen, ja näin ollen ovat samanlaatuisten korjausten laiminlyönnit toisinaan joutuneet erilaisen käsittelyn kohteeksi. Lisäksi oli maistraatin mielestä syytä saada aikaan joustavampi ja nopeampi menettely korjausmääräysten antamisessa ja niiden noudattamisen valvonnassa.

Edellä olevaan viitaten maistraatti ehdotti, että Khs asettaisi komitean, joka saisi tehtäväkseen tutkia katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostamista ja yksinkertaistamista kuin myöskin laatia ehdotuksen tästä todennäköisesti aiheutuvista muutoksista kaupungin rakennusjärjestykseen.

Käsitellessään maistraatin edellä mainittua esitystä Khs päätti 18. 1. 1951 asettaa komitean tutkimaan katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostamista ja yksinkertaistamista sekä katujen talvikunnossapitoa koskevaa kysymystä ja laatimaan ehdotuksen tästä mahdollisesti aiheutuvista muutoksista kaupungin rakennusjärjestykseen. Komitean puheenjohtajaksi Khs valitsi kunnallispormestari

Weio Henrikssonin sekä jäseniksi kunnallisneuvosmies Jussi Lappi-Seppälän, katurakennuspäällikkö Yrjö Valfrid Virtasen, apulaispoliisimestari Otto Kososen, rakennustoimiston puhtaanapito-osaston päällikön Bruno Axin ja kamreeri Robert Estlanderin.

Komitea on 22. 10. 1951 Khlle jättänyt 18. 10. 1951 päivätyn mietintönsä (liite 1). Komitea ehdottaa,

että Khs antaisi laatia suunnitelman niistä kaduista, joiden ajorataosuuksien puhtaanapito olisi puhtaanapitovelvollisten suorittamaa korvausta vastaan siirrettävä kaupungin rakennustoimiston puhtaanapito-osaston hoidettaviksi sekä vahvistaisi siirtymisessä noudatettavan kiireellisyysjärjestyksen,

että Khs tämän jälkeen määräisi kaupungin rakennustoimiston puhtaanapito-osaston ja yksityisten puhtaanapitovelvollisten välillä tehdyt voimassa olevat katujen puhtaanapitoa koskevat sopimukset irtisanottaviksi sekä että uusia puhtaanapitosopimuksia tehtäisiin vain edellisessä kohdassa mainittuun suunnitelmaan sisältyvien katujen ajorataosuuksien puhtaanapidosta ottamalla huomioon tarpeen vaatiessa terveydenhoitolain 22 §:n kaupungille suomat oikeudet, sekä

että Khs harkitsisi mahdollisuuksia kohtuullisen korvauksen suorittamiseksi niille yksityisille katujen kunnossa- ja puhtaanapitovelvollisille, joiden katuosuuksille on sijoitettu linja-autopysäkkejä ja vuokra-autoasemia siitä lisätyöstä ja niistä lisäkustannuksista, jotka näille aiheutuvat mainittujen pysäkkien ja autoasemien aiheuttamasta katupinnan kulumisesta ja likaamisesta.

Edelleen komitea ehdottaa, että kaupungin rakennusjärjestyksen ja poliisijärjestyksen eräät pykälät muutettaisiin mietinnössä mainitulla tavalla.

Khs on pyytänyt komitean mietinnöstä lausuntoa maistraatilta, poliisilaitokselta, terveydenhoitolautakunnalta, yleisten töiden lautakunnalta ja kaupunginlakimieheltä (liitteet 2—6). Khs on sittemmin yleisten töiden lautakunnan ja kaupunginlakimiehen lausuntojen johdosta pyytänyt niistä lausuntoa maistraatilta, poliisilaitokselta, liikennelaitoksen lautakunnalta, teollisuuslaitosten lautakunnalta, liikennejärjestyskomitealta ja kiinteistölautakunnalta (liitteet 7—12). Maistraatti pitää välttämättömänä vuosikatselmusten siirtämistä komitean ehdottamalla tavalla syksystä kevääseen, sillä ellei näin tapahdu, tulevat tarpeellisten katukorjaustöiden viivästymiset ja tarpeettomat lykkääntymiset todennäköisesti edelleen jatkumaan. Sitä vastoin maistraatti, poiketen aikaisemmasta lausunnostaan, katsoo, ettei komitean ehdottamaa poliisijärjestyksen 105 §:n muutosta olisi toteutettava.

Khs huomauttaa, että komitean ehdotuksessa poliisijärjestyksen 41 §:n 2. momentin muuttamisesta sanotaan, että lumen sulamisen edistämiseksi saadaan käyttää vain sellaisia aineita, jotka eivät ole syövyttäviä eivätkä tahraavia, jalkakäytävillä ei kuitenkaan suolaa. Kun mietinnössä suolan käyttämisen kieltäminen perustellaan sillä, että se on tahraavaa, sisältyy sen kieltäminen jo momentin alkuosaan, joten sanat »jalkakäytävillä ei kuitenkaan suolaa» Khn mielestä voidaan

jättää pois. Eri lausunnoissa esitettyjen perustelujen nojalla Khs katsoo, että poliisijärjestyksen 105 §:n nykyistä sanamuotoa ei olisi muutettava. Khs huomauttaa vielä, että jos poliisijärjestyksen 40 ja 41 § muutetaan siten, että katu sekä jalkakäytävän että ajotien osalta ennen klo 8 on puhtaaksi lakaistava, tai puhdistettava lumesta, tulee palkkalautakunnan ryhtyä neuvotteluihin asiassa Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunnan kanssa.

Edellä olevaan viitaten Khs ehdottaa, että Kvsto päättäisi:

A) muuttaa Helsingin kaupungin voimassa olevan rakennusjärjestyksen 82 § näin kuuluvaksi:

82 §.

»1. Vuosittain toukokuun 15 päivään mennessä tulee maistraatin määräyksestä yhden sen jäsenistä sekä rakennustarkastajan ja kaupungin rakennustoimiston edustajan tarkoitukseen soveliaalla tavalla kuulutettuna aikana toimittaa katujen ja yleisten paikkojen katselmus sekä samalla tarkastaa rakennusten ulkosivut, portit ja aidat samoin kuin tontilla olevat istutukset saadakseen selville, ovatko ne asianmukaisessa kunnossa. Katselmuksesta on pidettävä pöytäkirjaa, johon merkitään havaitut puutteellisuudet sekä katselmusmiesten ehdottamat toimenpiteet puutteellisuuksien poistamiseksi. Pöytäkirja on katselmusmiesten allekirjoittamana jätettävä maistraattiin ennen seuraavan kesäkuun 1 päivää.

2. Maistraatin tulee ennen kesäkuun 20 päivää ilmoittaa niille, joille kunnossapitovelvollisuus kuuluu tai heidän asiamiehilleen katselmuksessa tehdyistä muistutuksista ja asettaa heille määräaika puutteellisuuksien korjaamiseksi. Tämän ajan päätyttyä tulee rakennustarkastustoimiston ja kaupungin rakennustoimiston edustajien viivytyksettä huolehtia jälkikatselmuksesta ja määrätyn ajan kuluessa ilmoittaa tuloksista maistraatille. Sitten kun tämä ilmoitus on jätetty, maistraatti kutsuttakoon heti kuultaviksi ne asianomaiset tai heidän asiamiehensä, jotka eivät ole korjanneet ilmoitettuja puutteellisuuksia, sekä velvoittakoon heidät rakennussäännön 114 §:n säätämällä uhalla määräajassa korjaukset suorittamaan.

3. Maistraatin tulee toimituttaa jatkuvaa tarkastusta siinä tarkoituksessa kuin tämän pykälän 1 momentissa säädetään.

4. Poliisi voi maistraatin sijasta kehoittaa kunnossapitovelvollisia viipymättä korjaamaan havaitsemansa ajoratoihin ja jalkakäytäviin syntyneet liikenteelle vaaralliset viat.

Antamistaan kehoituksista on poliisin viipymättä ilmoitettava maistraatille. Korjauskehoituksen saanut voi 7 päivän kuluessa kehoituksen saatuaan ilmoittaa asian maistraatin käsiteltäväksi.»

B) Alistaa päätöksensä rakennusjärjestyksen 82 §:n muuttamisesta sisäasiainministeriön vahvistettavaksi;

C) muuttaa Helsingin kaupungin voimassa olevan poliisijärjestyksen 40, 41 ja 42 §§ näin kuuluviksi:

40 §.

»Maan paljaana ollessa on katu sekä jalkakäytävän että ajotien osalta ennen kello kahdeksaa (8) puhtaaksi lakaistava ja tarpeen mukaan päivän kuluessakin lika siltä poistettava. Ennen lakaisemista on jalkakäytävät ja ajotie sellaisena vuodenaikana, jolloin vesi ei jäädy, kuivalla säällä kostutettava pölyämisen estämiseksi, ellei kadun pintaa ole tehokkaasti käsitelty pölyä sitovilla aineilla tai puhdistuksessa käytetä koneita, jotka eivät nostata pölyä.

Jalkakäytäviltä ja ajotieltä on ruoho poistettava.»

41 §.

»Talvisin on ennen kello kahdeksaa (8) jalkakäytäviltä, suojateiltä ja korokkeilta poistettava liikennettä haittaava uusi lumi sekä käytävät ja korokkeet tasoitettava, jolloin on pidettävä huolta siitä, että jalkakäytävien ja korokkeiden reunat ovat selvästi nähtävissä ja että katuojat ovat vapaat lumesta. Käytävät, suojatiet ja korokkeet on myöskin niin hyvin aamuisin kuin muulloinkin, milloin se liukkauden välttämiseksi on tarpeen, hiekoitettava kivettömällä ja puhtaalla hiekalla.

Lumen sulamisen edistämiseksi käytettäköön ainoastaan sellaisia aineita, jotka eivät ole syövyttäviä eivätkä tahraavia.

Lumisateen aikana on jalkakäytävillä ja suojateillä pidettävä avoimena riittävän leveä polku. Lumisateen tauottua on jalkakäytävä koko leveydeltään avattava ja tasoitettava.

Tavallista leveämmällä jalkakäytävällä ja muualla, missä liikenne sen sallii, voi poliisi antaa luvan lumen luomiseen käytävän ulkoreunalle, johon kuitenkin on jätettävä ajotielle johtavia aukkoja tarpeen mukaan.»

42 §.

»Ajotie on talvella tasoitettava ja pidettävä ajokelpoisessa kunnossa sen mukaisesti, mitä liikennenäkökohtia silmällä pitäen suoritettavan

katujen luokituksen yhteydessä on määrätty. Liikennettä haittaava lumi ja jää on poistettava. Liukkaan kelin aikana on ajotie kaupungin toimesta tarpeen mukaan hiekoitettava.

Lumen ja jään kaatopaikoista on ennen kunkin vuoden marraskuun loppua kaupunginhallituksen toimesta yleisölle kuulutuksella ilmoitettava, ja on ne muutetut määräykset näistä paikoista, joita talvikauden varrella voidaan pitää tarpeellisina, hyvissä ajoin samalla tavoin saatettava julkisuuteen.

Lumen ja jään kaataminen muualle kuin kuulutuksessa mainituille paikoille on kielletty.»

D) Alistaa päätöksensä poliisijärjestyksen 40, 41 ja 42 §§:ien muuttamisesta Uudenmaan lääninhallituksen vahvistettavaksi.

Edelleen Kvsto päättänee:

E) antaa Khn tehtäväksi laadituttaa ja vahvistaa suunnitelman niistä kaduista, joiden ajorataosuuksien talvipuhtaanapito olisi puhtaanapidon velvollisten suorittamaa korvausta vastaan siirrettävä rakennustoimiston puhtaanapito-osaston hoidettaviksi sekä vahvistaa siirtymisessä noudatettavan kiireellisyysjärjestyksen;

F) antaa Khn tehtäväksi tämän jälkeen määrätä rakennustoimiston puhtaanapito-osaston ja yksityisten puhtaanapitovelvollisten välillä tehdyt voimassa olevat katujen puhtaanapitoa koskevat sopimukset irtisanottaviksi, minkä jälkeen uusia talvipuhtaanapitosopimuksia tehdään vain edellisessä kohdassa mainittuun suunnitelmaan sisältyvien katujen ajorataosuuksien talvipuhtaanapidosta ottamalla huomioon tarpeen vaatiessa terveydenhoitolain 22 §:n kaupungille suomat oikeudet;

G) antaa Khn tehtäväksi harkita mahdollisuuksia kohtuullisen korvauksen suorittamiseksi niille yksityisille katujen kunnossa- ja puhtaanapitovelvollisille, joiden katuosuuksille on sijoitettu linja-autopysäkkejä ja vuokra-autoasemia, siitä lisätyöstä ja niistä lisäkustannuksista, jotka näille aiheutuvat mainittujen pysäkkien ja autoasemien aiheuttamasta katupinnan kulumisesta ja likaamisesta.

Helsingissä 21. 2. 1952.

Vakuudeksi

Eino Waronen.

Liite 1.

Kaupunginhallitukselle.

Kaupunginhallitus päätti 18 päivänä tammikuuta 1951 asettaa komitean tutkimaan katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostamista ja yksinkertaistamista sekä kysymystä katujen ja jalkakäytävien talvikunnossapidon tehostamisesta kuin myös laatimaan ehdotuksen tästä todennäköisesti aiheutuvista muutoksista kaupungin rakennusjärjestykseen. Komitean puheenjohtajaksi kutsuttiin kunnallispormestari Weio Vilho Henriksson sekä jäseniksi kunnallisneuvosmies, diploomiarkkitehti Jussi Lappi-Seppälä, katurakennusosaston päällikkö, diploomi-insinööri Yrjö Valfrid Virtanen, puhtaanapito-osaston päällikkö, insinööri Bror Werner Ax, apulaispoliisimestari Otto Kosonen ja kamreeri Axel Gustaf Robert Estlander. Sihteerikseen komitea on ottanut maistraatinnotaarin, varatuomari Erik Wirénin.

Asiantuntijana komitea on kuullut Suomen Kaupunkiliiton lainopillista sihteeriä, varatuomari Edvard Ferdinand Murénia.

Komitea esittää nyt, suoritettuaan tehtävänsä loppuun, seuraavaa:

Johdanto.

Katujen kunnossa- ja puhtaanapidosta ei ole olemassa yhtenäistä lainsäädäntöä. Laissa ja asetuksissa ei suoraan sanota kenelle nämä velvollisuudet oikeastaan kuuluvat. Lainvalmistelukunnan ehdotuksessa hallituksen esitykseksi asemakaavalaiksi ja rakennussäännöksi vuoden 1929 toisille valtiopäiville oli sisällytetty säännökset kadun kunnossa- ja puhtaanapidosta ja tontinomistajien velvollisuuksista tässä kohden. Tämä säännösryhmä ei kuitenkaan sitten enää sisältynyt vuoden 1930 toisille valtiopäiville annettuun hallituksen esitykseen, koska näitten säännösten ei katsottu varsinaisesti kuuluvan asemakaavalainsäädännön alaan. Kysymys puheenalaisten velvollisuuksien järjestelystä on siitä lähtien ollut vireillä ja parastaikaa on asia valtioneuvoston asettaman komitean tutkittavana ja valmisteltavana. Kunnallisissa rakennusjärjestyksissä katujen kunnossa- ja puhtaanapitovelvollisuudet yleensä on määrätty tontinomistajien tehtäväksi. Tämä on johtunut kaupungeissamme kautta vuosisatojen noudatetusta käytännöstä.

Kaupunkiemme liikenneoloissa viime vuosikymmeninä tapahtunut kehitys siirtymisenä keveästä hevosajoneuvoliikenteestä liikenneväyliä eli katuja huomattavasti kuluttavaan raskaaseen moottoriajoneuvoliikenteeseen asettaa tontinomistajille katujen kunnossapitovelvollisina raskaita taloudellisia velvoituksia, jotka välillisesti lopulta joutuvat yksityisten kansalaisten kannettaviksi suurempien asumiskustannusten muodossa. On epäoikeudenmukaista, että tämä rasitus yksinomaan on sälytetty tontinomistajien ja vuokralaisten kannettavaksi, kun heillä liikenteen kehityksestä ei monessakaan tapauksessa ole ollut taloudellista etua. Taloudellinen etu liikenteen kehityksestä on miltei yksinomaan koitunut valtion hyväksi erilaisten tullien ja verojen muodossa. Maaseudulla tämä epäoikeudenmukaisuus jo on poistettu, kun maanteitten kunnossapito on manttaalinomistajilta siirretty valtion tehtäväksi, ja ainoastaan vähempi merkityksellisten kyläteiden hoito- ja kunnossapito jätetty maanomistajien velvollisuudeksi ja paraikaa on harkittavana teiden kunnossapidon siirtäminen valtiolle nykyistä suuremmassa laajuudessa.

Kaupunkien tontinomistajien asemassa on myös tapahtunut viime vuosikymmeninä tuntuvia muutoksia. Aikaisemmin voitiin ehkä syystä heitä pitää taloudellisesti suosittuna

ryhmänä, joitten kannettavaksi voitiin antaa katujen kunnossapitovelvollisuus. Tilanne on tässä suhteessa kuitenkin nyt aivan toinen. Kiinteistöt kaupungeissamme eivät enää ole etupäässä muutamien harvalukuisten vakavaraisten henkilöiden omistuksessa, vaan on tapahtunut voimakas siirtyminen yhteisomistukseen, lähinnä asunto-osakeyhtiöitten muodossa. Lisäksi on vielä tullut aivan uusi kiinteistönomistajain ryhmä, nimittäin omakotitalorakentajat, joille kadun kunnossapitovelvollisuus nykyisessä muodossaan muodostuu usein ylivoimaiseksi.

Uusi oikeudenmukainen lainsäädäntö katujen kunnossa- ja puhtaanapidosta on siis ehdottomasti välttämätön. Toivottavaa on, että tämä jo pari vuosikymmentä vireillä ollut lainsäädäntätyö nyt asetetun valtion komitean toimesta pikaisesti saadaan toteutettua. Tämän komitean on näin ollen uutta lainsäädäntöä odoteltaessa rajoituttava tutkimaan niitä mahdollisuuksia, joilla kaupungin rakennus- ja poliisijärjestystä muuttamalla väliaikaisesti voidaan aikaansaada parannuksia ja tehostaa katujen kunnossa- ja puhtaanapitoa.

Seuraavassa esityksessä komitea tulee lyhyesti selostamaan katujen kunnossa- ja puhtaanapitoa koskevia voimassa olevia määräyksiä sekä esittämään niitä sovellettaessa havaitut epäkohdat ja puutteellisuudet kuin myöskin ehdottamaan parannuksia ja muutoksia, jotka ovat toteutettavissa yksinomaan muuttamalla kaupungin rakennus- ja poliisijärjestystä.

Voimassa olevat määräykset.

Katujen ja yleisten paikkojen kunnossa- ja puhtaanapito.

Joulukuun 27 päivänä 1945 vahvistetun Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksen 3. luku (§§ 5—15) sisältää määräykset katujen ja yleisten paikkojen kunnossa- ja puhtaanapidosta. Tämän luvun säännöksistä mainittakoon, että 5 §:n mukaan tontinomistaja on velvollinen hoitamaan ja kustantamaan tontin kohdalla olevan kadun ja liikenneväylänä käytettävän torin osan kunnossapidon tonttinsa kohdalla tontin rajasta kadun keskiviivaan saakka, eräin poikkeuksin kuitenkin enintään 15 metrin leveydeltä. Muulta osalta huolehtii kaupunki kadun kunnossapidosta. 6 §:n mukaan puiston, istutuksen ja muun yleisen paikan kunnossapito kuuluu niin ikään säännön mukaan kaupungille. Kadun kunnossapitoon on 7 §:n mukaan luettava myös kadun uudelleen päällystäminen, jolla tarkoitetaan jalkakäytävän ja ajoradan päällystämistä kivellä, betonilla, asfaltilla tai muulla sellaisella aineella. 10 §:n mukaan velvollisuus hoitaa ja kustantaa kadun puhtaanapito kuuluu osaksi kaupungille ja osaksi tontinomistajille edellä selostettujen perusteiden mukaan, kuitenkin sellaisin poikkeuksin, että tontinomistajan puhtaanapidettävä kadun, kauppatorin ja muun yleisen paikan osa, jossa harjoitetaan kauppaa määrättyinä päivinä tai vuorokauden aikoina, on kaupungin toimesta erikseen puhdistettava kaupanteon päätyttyä. Ajoneuvoille osoitettujen asema-, pysäköimis- ja seisontapaikkojen sekä korokkeiden puhtaanapidosta huolehtii se, jonka kunnossapidettävällä alueella nämä sijaitsevat. Tontinomistajain katuosuutensa puhtaanapitovelvollisuuteen kuuluu myös lumenluonti ja muu talvihoito.

Heinäkuun 7 päivänä 1945 vahvistetun Helsingin kaupungin poliisijärjestyksen 5. luku (§§ 40—44) sisältää määräykset yleisten paikkojen puhtaanapidosta. Näistä määräyksistä mainittakoon, että 40 §:n mukaan maan paljaana ollessa on katu sekä jalkakäytävän että ajotien osalta ennen kello yhdeksää puhtaaksi lakaistava ja tarpeen mukaan päivän kuluessakin lika siltä poistettava. 41 §:n mukaan on talvisin niin ikään ennen kello yhdeksää jalkakäytäviltä, suojateiltä ja korokkeilta poistettava uusi lumi sekä käytävät ja korokkeet tasoitettava. Käytävät, suojatiet ja korokkeet on myöskin niin hyvin aamuisin kuin muulloinkin, milloin se liukkauden välttämiseksi on tarpeen, hiekoitettava kivettömällä

ja puhtaalla hiekalla. Lumen sulamisen edistämiseksi on käytettävä vain sellaisia aineita, jotka eivät ole syövyttäviä eivätkä tahraavia. Lumisateen aikana on jalkakäytävillä ja suojateillä pidettävä avoimena riittävän leveä polku, mutta lumisateen tauottua on jalkakäytävä koko leveydeltään avattava ja tasoitettava. 42 §:n mukaan on ajotie talvella tasoitettava ja pidettävä ajokelpoisessa kunnossa sen mukaisesti, mitä liikennenäkökohtia silmällä pitäen suoritettavan katujen luokituksen yhteydessä on määrätty.[1]) Liikennettä haittaava lumi ja jää on poistettava. Liukkaan kelin aikana on ajotie kaupungin toimesta tarpeen mukaan hiekoitettava.

Lumen ja jään kaatopaikoista on ennen kunkin vuoden marraskuun loppua kaupunginhallituksen toimesta yleisölle kuulutuksella ilmoitettava. Talvikauden varrella mahdollisesti tarpeelliset muutokset tähän määräykseen on samalla tavalla saatettava julkisuuteen.

Mainittakoon vielä, että elokuun 1 päivänä 1927 annetun terveydenhoitolain 22 § antaa kaupunginvaltuustolle oikeuden päättää, että kunnan on, niin kauan kuin olosuhteet vaativat, talonomistajain puolesta pidettävä huolta mm. niille kuuluvasta katujen puhtaanapidosta joko kaupungin koko alueella tai osalla siitä. Talonomistajat ovat velvolliset tästä puhtaanapidosta maksamaan kaupungille korvausta, joka vastaa puhtaanapidon kaupungille tuottamia kustannuksia. Tällainen maksu voidaan kantaa ja ulosottaa julkisten ulostekojen ulosottamisesta säädetyssä järjestyksessä. Viime mainittua lain kohtaa ei Helsingissä tiettävästi ole sovellettu.

Katukatselmukset.

Rakennusjärjestyksen 82 §:n mukaan tulee maistraatin määräyksestä yhden sen jäsenistä rakennustarkastajan ja kaupungin rakennustoimiston edustajan kanssa vuosittain syyskuun kuluessa toimittaa mm. katujen ja yleisten paikkojen katselmus saadakseen selville ovatko ne asianmukaisessa kunnossa. Katselmuksesta on pidettävä pöytäkirjaa, jonka katselmusmiehet jättävät maistraattiin ennen seuraavan lokakuun 15 päivää. Ennen seuraavan marraskuun 15 päivää tulee maistraatin ilmoittaa niille, joille kunnossapitovelvollisuus kuuluu, katselmuksessa tehdyistä mujstutuksista ja asettaa heille määräaika puutteellisuuksien korjaamiseksi. Määräajan päätyttyä toimitetaan rakennustoimiston toimesta jälkikatselmus, jonka tuloksista on ilmoitettava maistraatille. Ne, jotka eivät jälkikatselmukseen mennessä ole korjanneet heille ilmoitettuja puutteellisuuksia, kutsutaan maistraattiin kuultaviksi, jolloin maistraatti, harkintansa mukaan, voi, uhkasakkoakin käyttäen, velvoittaa heidät määräajassa suorittamaan korjaukset. Varsinaisten katselmusten lisäksi maistraatin tulee toimituttaa myös jatkuvaa katujen kunnon tarkastusta.

Pakkokeinot ja rangaistusmääräykset.

Tammikuun 29 päivänä 1932 annetun rakennusäännön 114 §:ssä säädetään, että jos joku niskoittelee hänelle rakennussäännön, rakennusjärjestyksen tai viranomaisen niihin perustuvan määräyksen mukaan kuuluvan velvollisuuden täyttämisessä, velvoittakoon kaupungissa maistraatti hänet siihen uhkasakolla tai sillä uhalla, että tekemättä jätetty hänen kustannuksellaan toimitetaan. Niskoittelevan puolesta suoritetun työn kustannus maksettakoon etukäteen kunnan varoista ja voidaan ne sitten asianomaiselta ulosottaa yleisten ulostekojen ulosottamisesta säädetyssä järjestyksessä. Maistraatin rakennussäännön tai rakennusjärjestyksen nojalla antamasta päätöksestä voidaan valittaa lääninhallitukseen.

Poliisijärjestyksen 106 §:ssä säädetään, että poliisijärjestyksen tai asianomaisen kun-

[1]) Kaupunginhallitus on 27. 12. 1945 vahvistanut katujen luokittelun ja jakanut kadut kolmeen luokkaan. Luokittelua on muutettu 27. 2. 1947, 30. 12. 1947 ja 5. 1. 1950.

nallisen viranomaisen sen nojalla antamien ja säädetyssä järjestyksessä yleiseen tietoon saatettujen määräysten rikkomisesta rangaistaan, ellei laissa tai asetuksessa ole erityistä rangaistusta määrätty, enintään sadalla päiväsakolla, ellei katsota varoituksen riittävän. Rangaistuksen tuomitsee maistraatti, jonka päätöksestä voidaan valittaa lääninhallitukseen.

Poliisijärjestyksen 105 §:n mukaan se, jonka tiliin työ suoritetaan, vastaa siinä mainittujen töiden suorittamista koskevien määräysten ja varokeinojen vaarinottamisesta, ellei erityistä maistraatin hyväksymää työnjohtajaa ole otettu.

Mainittakoon vielä, että rikoslain 44 luvun 12 §:n mukaan se, joka jättää korjaamatta yleisellä tiellä tai kadulla olevassa sillassa tai rummussa olevan vian, joka voi olla kulkeville vaaraksi, voidaan tuomita sakkoihin. Saman luvun 14 §:n mukaan se, joka yleiselle tielle, kadulle tai torille luvattomasti panee jotakin, joka liikettä haittaa, taikka jos se, jonka pitäisi haitta poistaa, jättää sen tekemättä, voidaan hänet rangaista sakolla.

Nykyisten määräysten arvostelu ja muutosehdotukset.

Arvosteltaessa voimassa olevia määräyksiä katujen kunnossa- ja puhtaanapidosta, on arvostelu kohdistettava erikseen kunnossapitoon ja erikseen puhtaanapitoon. Puhtaanapidossa on taas tehtävä ero talvipuhtaanapidon ja kesäpuhtaanapidon välillä.

Katujen kunnossapitoa valvoo, kuten edellä jo on selostettu, maistraatti toimittamalla määräaikaisia katselmuksia ja tarpeen vaatiessa myös ylimääräisiä katselmuksia. Katujen kuntoa on tarkkaillut myös poliisi, joka havaitsemistaan epäkohdista on tehnyt ilmoitukset maistraatille toimenpiteisiin ryhtymistä varten.

Voimassa olevaa rakennusjärjestystä edeltäneen rakennusjärjestyksen mukaan toimitti maistraatti katukatselmukset toukokuussa, minkä jälkeen kiinteistöjen omistajat velvoitettiin korjaamaan katselmuksessa havaitut puutteellisuudet ja viat tavallisesti jo saman vuoden aikana. Voimassa olevaa rakennusjärjestystä laadittaessa esitettiin lähinnä asunto-osakeyhtiöitten taholta toivomus, että katselmukset siirrettäisiin toimitettaviksi syksyllä. Tätä ehdotusta perusteltiin lähinnä sillä, että asunto-osakeyhtiöt saatuaan syksyllä tietoonsa katukorjausvelvoitteensa, voisivat seuraavan vuoden menoarviossa huomioida katukorjauksiin tarvittavat varat. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, ettei katselmuksen toimittaminen syksyllä, syyskuussa, ole onnistunut. Pienempienkin vikojen ja varsinkin kiireellisten korjausten suorittaminen on näet miltei poikkeuksetta viivästynyt ja siirtynyt seuraavan vuoden kesän loppuun välittömästi ennen elokuussa toimitettua jälkikatselmusta. Tarpeellisen arviomäärärahan ottaminen asunto-osakeyhtiöitten menoarvioon pienempiä ja ehdottoman kiireellisiä katukorjauksia varten ei tuottane vaikeuksia. Varoja enemmän kysyvien katukorjaustöiden, kuten uudelleen päällystämisen tai uudelleen kiveämisen, suorittamista varten on aina annettu niin pitkä määräaika, että tarvittavat varat on voitu huomioida katselmusta seuraavan vuoden menoarviossa.

Kaduissa esiintyvät viat voitanee jakaa kolmeen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään olisi tällöin luettava vähäiset viat, kuten pikku kuopat ja halkeamat, joitten korjaaminen ei vie paljon aikaa eikä aiheuta huomattavia menoja. Toiseen ryhmään voitanee lukea liikenteelle ilmeisenä haittana ja vaarana olevat suuremmat kuopat ja halkeamat, joitten korjaaminen jo yksin liikenneturvallisuussyistä on välittömästi välttämätöntä. Nämäkin korjaustyöt voidaan ainakin väliaikaisesti suorittaa verrattain pienin kustannuksin. Kolmanteen ryhmään taas voitanee lukea suuremmat korjaustyöt, kuten kadun uudelleen päällystäminen, kadun pinnan nostaminen jne. Viime mainittujen töitten suorittamiseen on aina annettava riittävän pitkä määräaika. Vikojen laadusta riippuen olisi eripituisten korjausmääräaikojen antaminen suotavaa, mutta valitettavasti tällaista menettelyä ei

ole noudatettu. Katselmuksissa havaituista puutteellisuuksista ja vioista ovat kunnossapitovelvolliset saaneet tiedon marraskuun puoleenväliin mennessä ja on heidät tällöin velvoitettu korjaamaan viat ja puutteellisuudet vian laadusta riippumatta seuraavan vuoden elokuun 1 päivään mennessä. Kun katselmus on toimitettu vasta syyskuussa ei lyhyemmän määräajan asettaminen monessakaan tapauksessa parantaisi tilannetta, koska katukorjaustöitten suorittaminen talvisaikaan on hankalaa ja usein mahdotontakin. Lisäksi on huomattava, että lukuisat korjausmääräyksiä saaneet kiinteistönomistajat ovat ryhtyneet toimenpiteisiin katuosuuksiensa korjaamiseksi vasta viime hetkessä ennen asetetun määräajan umpeenkulumista. Katukorjaustöitä suorittavien liikkeiden on tällöin ollut mahdotonta ennen määräajan umpeenkulumista suoriutua kaikista heiltä tilatuista töistä. Näin ollen on saattanut tapahtua, että osa kiireellisistäkin korjaustöistä on siirtynyt vielä seuraavaan vuoteen.

Komitean käsityksen mukaan olisi voimassa olevan rakennusjärjestyksen 82 §:n määräyksiä katukatselmuksista siten muutettava, että katujen kunnon varsinainen vuosikatselmus olisi toimitettava toukokuun 15 päivään mennessä, jolloin katselmuspöytäkirja olisi jätettävä maistraatille ennen seuraavan kesäkuun 1 päivää. Katselmuspöytäkirjasta tulisi käydä ilmi päivämäärä mihin mennessä todettu vika tai puutteellisuus ehdotetaan korjattavaksi. Maistraatin tulisi sitten ennen kesäkuun 20 päivää ilmoittaa kunnossapitovelvollisille katselmuksessa tehdyistä muistutuksista ja asettaa heille määräaika puutteellisuuksien korjaamiseksi. Viimeistään syyskuun kuluessa olisi toimitettava jälkikatselmus.

Poliisin velvollisuuksista ja oikeuksista antaa huomautuksia ja kehoituksia kunnossapitovelvollisuutensa laiminlyönneille kiinteistönomistajille ei rakennusjärjestyksessä ole minkäänlaista mainintaa. Tämän vuoksi komitea ehdottaa, että rakennusjärjestyksen 82 §:ään lisättäisiin uusi 4 kohta, jonka mukaisesti poliisi maistraatin sijasta voisi kehoittaa kunnossapitovelvollisia viipymättä korjaamaan havaitsemansa liikenteelle vaaralliset ajoratoihin ja jalkakäytäviin syntyneet viat. Antamistaan kehoituksista olisi poliisin viipymättä ilmoitettava maistraatille. Kunnossapitovelvollinen voisi 7 päivän kuluessa kehoituksen saatuaan saattaa asian maistraatin tutkittavaksi.

Linja-autojen — sekä kaupungin että yksityisten yrittäjien — pysäkkipaikoilla ja vuokra-autopirssien kohdalla kadun kuluminen on huomattavasti suurempi kuin muilla katuosuuksilla ja tulee niitten katuosuuksien, joille tällainen pysäkki tai pirssi on sijoitettu, kunnossapito huomattavasti kalliimmaksi kuin muitten katuosuuksien. Niin kauan kuin kunnossapitovelvollisuus katsotaan kuuluvan kiinteistönomistajille lienee vaikeata käytännöllisistä syistä siirtää katuosuuksia, joille pysäkki tai pirssi on sijoitettu, kaupungin kunnossapidettäviksi, mutta komitean mielestä olisi kohtuullista, että tällaisten katuosuuksien kunnossapitovelvollisille jossakin muodossa korvattaisiin heille aiheutettu lisärasitus.

Kevät-, kesä- ja syyspuhtaanapito katuosuuksilla on yleensä hoidettu moitteettomasti. Ainoa epäkohta on komitean mielestä siinä, että kadun lakaiseminen on suoritettava vasta kello yhdeksään mennessä, jolloin kadun lakaiseminen monasti tapahtuu liikenteen vilkkaimmillaan ollessa kello 8—9 välillä virasto-, konttori- ja liikeapulaisten kiirehtiessä työpaikkoihinsa. Kadun lakaiseminen ja puhdistaminen olisi komitean mielestä suoritettava ennen kello kahdeksaa aamulla ja tätä koskeva muutos aikaansaatava poliisijärjestyksen 40 §:ään.

Katuosuuksien talvipuhtaanapidossa komitean käsityksen mukaan sitä vastoin on paljon toivomisen varaa. Arvosteltaessa talvipuhtaanapitoa on tietysti otettava huomioon ne vaikeat olosuhteet, joissa tämä puhtaanapitotyö on suoritettava, mutta nämä vaikeudet ovat hyvällä tahdolla ja järjestelyillä voitettavissa. Välinpitämättömyys, joka sotavuosina ja sen jälkeen on päässyt vallalle katujen talvipuhtaanapidossa ei niin vilkasliikenteisessä kaupungissa kuin Helsinki voi eikä saa jatkua.

Suurimpana syynä talvipuhtaanapidon moitteenalaisuuteen ja epäonnistumiseen on komitean mielestä tässä puhtaanapitotyössä yleisesti käytetty työtapa. Työ tehdään näet pääasiallisesti käsin ja työvoimana käytetään tilapäistä ja tottumatonta työvoimaa, jota ei aina tarpeen vaatiessa ole edes riittävästi saatavissa. Seurauksena käsin ja eri aikoina suoritetusta katuosuuksien talvipuhtaanapidosta on, että työntulokset eri katuosuuksilla ovat epätasaiset ja erilaiset riippuen kulloinkin saatavissa olevan työvoiman määrästä ja sen vaihtelevasta ammattitaidosta. Mitä tämä merkitsee talvisaikana katuja liikennöivien moottoriajoneuvojen lisääntyneessä kulumisessa ja onnettomuuksien aiheuttamissa menetyksissä on tuskin edes laskettavissa. Katujen ja varsinkin ajoradan talvipuhtaanapito olisi komitean käsityksen mukaan saatava suoritetuksi koneellisesti. Kun puhtaanapidettävät katuosuudet ovat suhteellisen pienet, ei kiinteistönomistajien eli puhtaanapitovelvollisten kannata hankkia näitä verrattain kalliita koneita. Saattaisihan ajatella, että useat puhtaanapitovelvolliset yhteisesti hankkisivat puhtaanapitoon tarvittavat koneet, mutta tämäkin edellyttäisi, että esim. kaikki saman tai useamman lähikadun varrella sijaitsevat kiinteistöt päässisivät yksimielisyyteen koneitten hankinnassa ja niiden yhteisessä käytössä. Epäilemättä edellä hahmoteltu järjestelmä aikaa myöten muodostuisi kunnossapitovelvollisille halvemmaksi ja työntulos nykyistä huomattavasti paremmaksi, mutta siihen tarvittavan alkupääoman hankinta tuottanee monessa tapauksessa vaikeuksia.

Helsingin kaupungin rakennustoimiston puhtaanapito-osasto on tehnyt lukuisia yksityisoikeudellisia sopimuksia eri puolilla kaupunkia sijaitsevien kiinteistöjen puhtaanapitotehtävien hoitamisesta. Kun puhtaanapito-osastolla on koneita ja ammattitaitoista työvoimaa käytettävissään, komitea periaatteessa katsoo tällaisen menettelyn oikeaksi. Puhtaanapitosopimuksia solmittaessa ei kuitenkaan ole oltu johdonmukaisia. Puhtaanapitokohteet ovat hajallaan ympäri kaupunkia, jolloin työvoimaa ja koneita on jouduttu siirtämään työpaikasta toiseen. Komitean mielestä olisi pyrittävä keskittämään puhtaanapito-osaston puhtaanapito, mikäli on kysymys yksityisten sopimusteitse hoidettavista katuosuuksista, koskemaan aluksi vain vilkasliikenteisiä pääväyliä ja tällöinkin vain varsinaista ajorataa, sillä jalkakäytävän puhtaanapidosta niin hyvin kesä- kuin talviaikaan kiinteistönomistajat suoriutunevat vaikeuksitta. Sitä mukaa kuin puhtaanapito-osasto saa hankittua itselleen tarpeellisen määrän uusia ja ajanmukaisia koneita voitaisiin uusia ajoratapuhtaanapitosopimuksia tehdä puhtaanapitovelvollisten kanssa, mutta silloinkin noudattaen periaatetta, että puhtaanapitoalueesta tulee yhtenäinen. Komitean käsityksen mukaan ehdotettuun järjestelmään siirtymiselle nykyisen lainsäädännön puitteissa on olemassa mahdollisuuksia. Edellä selostetun terveydenhoitolain 22 §:n mukaan kaupunginvaltuusto näet voi päättää, että kaupunki ottaa korvausta vastaan huolehtiakseen talonomistajille kuuluvasta katujen puhtaanapidosta joko kaupungin koko alueella tai osalla siitä. Määräystä voitanee tulkita myös niin, että puhtaanapito koskisi vain varsinaista ajorataa.

Puhtaanapito-osaston hoidossa olevien hajanaisten katuosuuksien ja työn laajuuteen nähden käytettävissä olevien vähäisten koneiden takia ei puhtaanapito-osastokaan aina ole pystynyt hoitamaan katuosuuksiaan talviaikana moitteettomalla ja esimerkiksi kelpaavalla tavalla. Yksityiset puhtaanapitovelvolliset ovatkin heitä puhtaanapitovelvollisuuden laiminlyönnistä syytettyinä vedonneet tähän ja tällä syyllä yrittäneet vapautua poliisijärjestyksen po. laiminlyönnistä säätämästä sakkorangaistuksesta. Mutta voimassa olevan poliisijärjestyksen mukaan yksityinen puhtaanapitovelvollinen, joka sopimusteitse on luovuttanut katuosuutensa puhtaanapidon puhtaanapito-osaston tehtäväksi on vastuussa myös puhtaanapito-osaston laiminlyönneistä ja kuluneiden vuosien aikana on monia tällaisia puhtaanapitovelvollisia tuomittu sakkoihin. Komitean mielestä tämä on kohtuutonta ja ehdottaakin komitea, että poliisijärjestyksen 105 §:ään siten muutettaisiin, että kaupungin

rakennustoimiston puhtaanapito-osaston johtaja olisi vastuussa niiden yksityisten katuosuuksien puhtaanapidosta, jotka asianmukaisessa järjestyksessä on otettu puhtaanapito-osaston hoitoon.

Poliisijärjestyksen 41 §:n mukaan on talvisin ennen kello yhdeksää jalkakäytäviltä, suojateiltä ja korokkeilta poistettava liikennettä haittaava uusi lumi sekä käytävät ja korokkeet tasoitettava. Samoin perustein kuin edellä käsiteltäessä poliisijärjestyksen 40 §:ssä olevaa katuosuuksien kesäaikaista puhtaanapitoa, komitea ehdottaa aikamäärän kello yhdeksän muutettavaksi kello kahdeksaksi. 41 §:n 2 momentissa säädetään, että lumen sulamisen edistämiseksi saadaan käyttää vain sellaisia aineita, jotka eivät ole syövyttäviä eivätkä tahraavia. Lumen ja varsinkin jalkakäytäville muodostuneen jään sulamisen edistämiseksi ovat monet puhtaanapitovelvolliset käyttäneet suolaa. Suola ei tosin liene syövyttävää ainetta, mutta saadun kokemuksen perusteella se on tahraavaa. Tämän vuoksi komitea ehdottaa sanottuun momenttiin lisäystä, jonka mukaisesti suolaa ei saisi käyttää sulatusaineena jalkakäytävillä.

Poliisijärjestyksen 42 §:ssä oleva määräys lumen ja jään kaatopaikoista kaivannee nimenomaista kieltoa kaataa lunta ja jäätä muualle kuin kaupunginhallituksen kuulutuksessa mainituille paikoille. Nykyisten määräysten vallitessa rikkojaa ei voida tuomita rangaistukseen.

Käsiteltäessä edellä katujen kunnossapitoa huomautettiin vuokra-autopirssien kunnossapitovelvollisille aiheuttamasta lisärasituksesta. Myös puhtaanapito vuokra-autopirssien kohdalla aiheuttaa puhtaanapitovelvollisille huomattavan lisärasituksen, minkä vuoksi komitea katsoo, että olisi harkittava mahdollisuuksia korvata puhtaanapitovelvollisille heille aiheutettu lisärasitus.

Edellä esitetyn nojalla komitea kunnioittaen ehdottaa,

että kaupunginhallitus antaisi laatia suunnitelman niistä kaduista, joitten ajorataosuuksien puhtaanapito olisi puhtaanapitovelvollisten suorittamaa korvausta vastaan siirrettävä kaupungin rakennustoimiston puhtaanapito-osaston hoidettaviksi sekä vahvistaisi siirtymisessä noudatettavan kiireellisyysjärjestyksen;

että kaupunginhallitus tämän jälkeen määräisi kaupungin rakennustoimiston puhtaanapito-osaston ja yksityisten puhtaanapitovelvollisten välillä tehdyt voimassa olevat katujen puhtaanapitoa koskevat sopimukset irtisanottaviksi sekä että uusia puhtaanapitosopimuksia tehtäisiin vain edellisessä kohdassa mainittuun suunnitelmaan sisältyvien katujen ajorataosuuksien puhtaanapidosta huomioimalla tarpeen vaatiessa terveydenhoitolain 22 §:n kaupungille suomat oikeudet; sekä

että kaupunginhallitus harkitsisi mahdollisuuksia kohtuullisen korvauksen suorittamiseksi niille yksityisille katujen kunnossa- ja puhtaanapitovelvollisille, joiden katuosuuksille on sijoitettu linja-autopysäkkejä ja vuokra-autopiirssejä, siitä lisätyöstä ja -kustannuksista, jotka näille aiheutuvat mainittujen pysäkkien ja pirssien aiheuttamasta katupinnan kulumisesta ja likaamisesta.

Edelleen komitea kunnioittaen ehdottaa, että kaupnginhallitus esittäisi kaupunginvaltuustolle, että alempana mainitut Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksen ja Helsingin kaupungin poliisijärjestyksen pykälät muutettaisiin näin kuuluviksi (muutosta tai lisäystä koskeva kohta on alleviivattu):

Rakennusjärjestys.

82 §.

1. Vuosittain *toukokuun 15 päivään mennessä* tulee maistraatin määräyksestä yhden sen jäsenistä sekä rakennustarkastajan ja kaupungin rakennustoimiston edustajan tarkoi-

tukseen soveliaalla tavalla kuulutettuna aikana toimittaa katujen ja yleisten paikkojen katselmus sekä samalla tarkastaa rakennusten ulkosivut, portit ja aidat samoin kuin tontilla olevat istutukset saadakseen selville, ovatko ne asianmukaisessa kunnossa. Katselmuksesta on pidettävä pöytäkirjaa, johon merkitään havaitut puutteellisuudet sekä katselmusmiesten ehdottamat toimenpiteet puutteellisuuksien poistamiseksi. Pöytäkirja on katselmusmiesten allekirjoittamana jätettävä maistraattiin ennen seuraavan *kesäkuun 1 päivää*.

2. Maistraatin tulee ennen *kesäkuun 20 päivää* ilmoittaa niille, joille kunnossapitovelvollisuus kuuluu tai heidän asiamiehilleen katselmuksessa tehdyistä muistutuksista ja asettaa heille määräaika puutteellisuuksien korjaamiseksi. Tämän ajan päätyttyä tulee rakennustarkastustoimiston ja kaupungin rakennustoimiston edustajien viivytyksettä huolehtia jälkikatselmuksesta ja määrätyn ajan kuluessa ilmoittaa tuloksista maistraatille. Sitten kun tämä ilmoitus on jätetty, maistraatti kutsuttakoon heti kuultaviksi ne asianomaiset tai heidän asiamiehensä, jotka eivät ole korjanneet ilmoitettuja puutteellisuuksia, sekä velvoittakoon heidät *rakennussäännön 114 §:n säätämällä uhalla* määräajassa korjaukset suorittamaan.

3. Maistraatin tulee toimituttaa jatkuvaa tarkastusta siinä tarkoituksessa kuin tämän pykälän 1 momentissa säädetään.

4. Poliisi voi maistraatin sijasta kehoittaa kunnossapitovelvollisia viipymättä korjaamaan havaitsemansa ajoratoihin ja jalkakäytäviin syntyneet liikenteelle vaaralliset viat. Antamistaan kehoituksista on poliisin viipymättä ilmoitettava maistraatille. Korjauskehoituksen saanut voi 7 päivän kuluessa kehoituksen saatuaan ilmoittaa asian maistraatin käsiteltäväksi.

Poliisijärjestys.

40 §.

Maan paljaana ollessa on katu sekä jalkakäytävän että ajotien osalta ennen kello *kahdeksaa* (*8*) puhtaaksi lakaistava ja tarpeen mukaan päivän kuluessakin lika siltä poistettava. Ennen lakaisemista on jalkakäytävät ja ajotie sellaisena vuodenaikana, jolloin vesi ei jäädy, kuivalla säällä kostutettava pölyämisen estämiseksi, ellei kadun pintaa ole tehokkaasti käsitelty pölyä sitovilla aineilla tai puhdistuksessa käytetä koneita, jotka eivät nostata pölyä.

Jalkakäytäviltä ja ajotieltä on ruoho poistettava.

41 §.

Talvisin on ennen kello *kahdeksaa* (*8*) jalkakäytäviltä, suojateiltä ja korokkeilta poistettava liikennettä haittaava uusi lumi sekä käytävät ja korokkeet tasoitettava, jolloin on pidettävä huolta siitä, että jalkakäytävien ja korokkeiden reunat ovat selvästi nähtävissä ja että katuojat ovat vapaat lumesta. Käytävät, suojatiet ja korokkeet on myöskin niin hyvin aamuisin kuin muulloinkin, milloin se liukkauden välttämiseksi on tarpeen, hiekoitettava kivettömällä ja puhtaalla hiekalla.

Lumen sulamisen edistämiseksi käytettäköön ainoastaan sellaisia aineita, jotka eivät ole syövyttäviä eivätkä tahraavia, jalkakäytävillä *ei kuitenkaan suolaa*.

Lumisateen aikana on jalkakäytävillä ja suojateillä pidettävä avoimena riittävän leveä polku. Lumisateen tauottua on jalkakäytävä koko leveydeltään avattava ja tasoitettava.

Tavallista leveämmällä jalkakäytävällä ja muualla, missä liikenne sen sallii, voi poliisi antaa luvan lumen luomiseen käytävän ulkoreunalle, johon kuitenkin on jätettävä ajotielle johtavia aukkoja tarpeen mukaan.

42 §.

Ajotie on talvella tasoitettava ja pidettävä ajokelpoisessa kunnossa sen mukaisesti, mitä liikennenäkökohtia silmällä pitäen suoritettavan katujen luokituksen yhteydessä on määrätty. Liukkaan kelin aikana on ajotie kaupungin toimesta tarpeen mukaan hiekoitettava. Liikennettä haittaava lumi ja jää on poistettava.

Lumen ja jään kaatopaikoista on ennen kunkin vuoden marraskuun loppua kaupunginhallituksen toimesta yleisölle kuulutuksella ilmoitettava, ja on ne muutetut määräykset näistä paikoista, joita talvikauden varrella voidaan pitää tarpeellisina, hyvissä ajoin samalla tavoin saatettava julkisuuteen.

Lumen ja jään kaataminen muualle kuin kuulutuksessa mainituille paikoille on kielletty.

105 §.

Tässä poliisijärjestyksessä mainittujen töiden suorittamista koskevien määräysten ja varokeinojen vaarinottamisesta vastaa se, jonka tiliin työ suoritetaan, ellei erityistä maistraatin hyväksymää työnjohtajaa ole otettu.

Kaupungin rakennustoimiston puhtaanapito-osaston johtaja on vastuussa niiden yksityistenkin katuosuuksien puhtaanapidosta, jotka asianmukaisessa järjestyksessä on otettu puhtaanapito-osaston hoitoon.

Helsingissä, lokakuun 18 päivänä 1951.

W. Henriksson.

Jussi Lappi-Seppälä. *Yrjö V. Virtanen.*

Bror Ax. *Otto Kosonen.*

Robert Estlander.

Erik Wirén.

HELSINGIN MAISTRAATTI *Liite 2.*

Helsinki, 30 p:nä lokakuuta 1951.
N:o 910.

Kaupunginhallitukselle.

Asia: Katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostamista ym. tutkimaan asetetun komiteanmietintö.

Viite: Kaupunginhallituksen lähete 24. 10. 1951 N:o 6/85—51.

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen ja sen oheen liitetyn komiteanmietinnön maistraatti pyydettynä lausuntonaan kunnioittaen ilmoittaa yhtyvänsä sanottuun mietintöön.

Maistraatin puolesta:

C. Oker-Blom.

Arne Wennerqvist.

HELSINGIN KAUPUNGIN POLIISILAITOS *Liite 3.*

Helsingissä, marraskuun 7 p:nä 1951. N:o 5792.

Kaupunginhallitukselle.

Viite: Helsingin kaupunginkanslian kirje N:o 6/85—51/24. 10. 51.
Asia: Katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostaminen ja yksinkertaistaminen.

Palauttaen viitteessä mainitun kirjeen liiteineen poliisilaitos ilmoittaa yhtyvänsä katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostamista ja yksinkertaistamista tutkimaan 18. 1. 51 asetetun komitean mietinnössään esittämiin ehdotuksiin.

Erik Gabrielsson.

V. Wikström.

Liite 4.

HELSINGIN KAUPUNGIN TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Helsingissä, lokakuun 30 p:nä 1951. N:o 1508.

Kaupunginhallitukselle.

Viite: Lähete N:o 6/85—51, 24. 10. 51.
Asia: Katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostamista ym. tutkimaan asetetun komiteanmietintö.

Läheteasiakirjat palauttaen terveydenhoitolautakunta ilmoittaa lausuntonaan, että mietinnössä tehdyt esitykset ovat terveydenhoidolliselta kannalta omiaan parantamaan puhtaudenpitoa ja estämään tapaturmien sattumista, minkä takia terveydenhoitolautakunta kunnioittaen ilmoittaa puoltavansa niiden toteuttamista.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Severi Savonen.

Erkki Sirviö.

Liite 5.

HELSINGIN KAUPUNGIN
YLEISTEN TÖIDEN LAUTAKUNTA

Helsingissä, marraskuun 12 p:nä 1951.

N:o 546.

Kaupunginhallitukselle.

Asia: Lausunnon antaminen katujen kunnossa- ja puhtaanapitoa tutkimaan asetetun komiteanmietinnöstä.
Viite: Khn lähete N:o 6/85—51, 24. 10. 51.

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen yleisten töiden lautakunta esittää lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa:

Yleisten töiden lautakunta pitää komitean ehdotuksia suurin piirtein onnistuneina ja oleviin oloihin soveltuvina.

Katujen pitäminen nykyaikaisen liikenteen vaatimassa kunnossa on talvisin mahdollista vain pitkällekehitetyn konetyön avulla, joten mikään suunnitelma, ellei sen toteuttamiseksi hankita tarvittavia koneita, ei tuota parannusta nykyiseen epätyydyttävään tilanteeseen. Toinen tärkeä seikka katujen koneellisen puhtaanapidon onnistumisen kannalta on, että kaduilla on mahdollisimman vähän esteitä koneiden työlle. Niinpä esim. jalkakäytävien ajoradan puoleisilla reunoilla ei saisi olla valaistus- ja raitiotiepylväitä ja muitakin konetyön esteitä olisi sijoitettava sinne vain mahdollisimman vähän.

Komiteanmietinnössä käsitellään vain puhtaanapito-osaston suorittamaa talvikunnossapitoa. Kuitenkin on mainittava, että myös rakennustoimiston katurakennusosasto ja liikennelaitos suorittavat huomattavan määrän talvikunnossapitotyötä.

Maistraatin katukatselmusten ja niiden perusteella annettavien määräysten suhteen yleisten töiden lautakunta lämpimästi puoltaa komitean ehdotusta, että kiireellisimmät määräykset voisi antaa poliisilaitos suoraan, että pienehköt korjaukset määrättäisiin suoritettavaksi lyhyen määräajan kuluessa ja että suurempia uudistustöitä varten olisi annettava pitempi määräaika.

Komitean ehdotusta, että katukatselmus pidettäisiin toukokuun 15 päivään mennessä ja että maistraatti antaisi korjausmääräyksensä taloille kesäkuun 20 päivään mennessä, ei lautakunta katso voivansa puoltaa, sillä jos talot saavat korjausmääräykset vasta kesäkuun lopussa, jolloin johtokuntien jäsenet ja isännöitsijät ovat kesälomien takia vaikeasti tavattavissa, voi taloille käydä hyvin vaikeaksi saada korjauksia aikanaan suoritetuksi, varsinkin kun suoritusajaksi jäisi vain kaksi kuukautta, joten korjausliikkeiden työ ruuhkaantuisi heinä—elokuun ajaksi.

Näin ollen ei yleisten töiden lautakunnan mielestä ole suotavaa, että katselmus siirretäisiin kevääseen. Olisi parempi, jos katselmus pidettäisiin syksyllä ja tällöin havaitut suuremmat viat määrättäisiin korjattavaksi seuraavan vuoden syyskuun 1 päivään mennessä. Toisaalta voitaisiin myös keväällä suorittaa katselmus, jossa määrättäisiin pienemmät viat korjattaviksi lyhyehkön määräajan kuluessa.

Koska maistraatin korjausmääräyksissä käytetty ylimalkainen sanamuoto aiheuttaa erittäin paljon kyselyjä ja ajanhukkaa sekä asianomaisille talonomistajille että katurakennusosaston henkilökunnalle, lautakunta esittää, että maistraattia pyydettäisiin kaikissa

kadunkorjausmääräyksissä mahdollisimman tarkasti määrittelemään korjattavan vian paikka ja laatu.

Komitea ehdottaa poliisijärjestyksen 41 §:ää muutettavaksi mm. siten, että lumen sulattamiseksi jalkakäytäviltä ei saisi käyttää *suolaa*. Yleisten töiden lautakunta esittää, että tässä kohden käytettäisiin täsmällisempää määritelmää »*natriumkloridia*», koska saattaa olla suoloja, joilla ei ole samaa haitallista vaikutusta kuin natriumkloridilla.

Mitä tulee poliisijärjestyksen ehdotettuun muutokseen (40 §) siihen aikamäärään, jolloin katujen on oltava puhdistettuna lumesta, tulee tämä aiheuttamaan muutoksia puhtaanapito-osaston työaikoihin. Nykyisin on määrätty, että työ on suoritettava klo 9:ään mennessä ja tämäkin aika tuottaa osastolle vaikeuksia, kun työt aloitetaan klo 7. Jos määräaika muutetaan klo 8:ksi, on työt välttämättömästi aloitettava aikaisemmin. Klo 5 olisi tällöin sopiva aika. Työn alkamisajan muuttaminen vaatinee neuvotteluja palkkalautakunnan ja keskustoimikunnan välillä. Jos työt aloitetaan klo 5, on työläisille myös järjestettävä kuljetus työpaikoille, koska tähän aikaan ei vielä voida käyttää raitiovaunuja tai busseja. Tämä tulee tuottamaan lisäkustannuksia, joista kuitenkaan ei vielä voida esittää mitään tarkempia tietoja.

Komiteanmietinnön johdannossa on käsitelty myös katukustannusten korvaamisen perusteita ja tätä tarkoittavaa uutta lainsäädäntöä. Näyttää kuitenkin kysymyksenalaiselta, onko komitea tässä suhteessa mennyt pidemmälle kuin mitä sen toimeksianto edellyttää, kuten komitea itsekin myöntää. Rakennustoimistokaan ei tästä syystä katso olevan aihetta tähän kysymykseen tarkemmin puuttua.

Yleisten töiden lautakunnan mielestä on varsin kyseenalaista, voidaanko terveydenhoitolain 22 §:ää soveltaa talvipuhtaanapitoon nähden, koska tämä käsitteellisesti lienee paremminkin kunnossapitoa kuin terveydellisiä haittoja ehkäisevää puhtaanapitoa, vaikkakin se rakennusjärjestyksessä luetaan puhtaanapitoon kuuluvaksi.

Mitä tulee komitean ehdotukseen siitä, että sellaisten katuosuuksien, joilla on kaupungin linja-autojen ja vuokra-autojen pysäköimispaikkoja, kunnossapitovelvollisille korvattaisiin heille aiheutettu lisärasitus, näyttää tällainen vaikeasti järjestettävissä olevalta jo siitäkin syystä, että ko. asemia varsin usein siirretään. Sitäpaitsi lienee maistraatilla mahdollisuus velvoittaa esim. bussilinjojen päätekohdissa liikennelaitoksen korjauttamaan sen katuosuuden, minkä valuva nafta on syövyttänyt.

Lautakunnan mielestä olisi jyrkästi vastustettava ehdotusta poliisijärjestyksen 105 §:n muuttamisesta siten, että puhtaanapitopäällikkö vastaisi niiden yksityisten katuosuuksien puhtaanapidosta, jotka asianmukaisessa järjestyksessä on otettu puhtaanapito-osaston hoitoon. Näyttää varsin oudolta, että poliisijärjestys nimeäisi ennakolta määrätyn virkamiehen yksin vastaamaan näistä, vaikka hänellä ei käytännössä ole minkäänlaista mahdollisuutta esim. lumisateitten aikana joka paikassa valvoa talvipuhtaanapidon suorittamista. Nykyisinkin on ko. isännöitsijöille (tai vastaaville) yleensä suoritettu kaupungin varoista korvausta harkinnan mukaan kussakin tapauksessa, joten käytännössä ei tilanteeseen tulisi suurtakaan muutosta. Korkeintaan voitaisiin ajatella, että piirityön johtajille hankittaisiin maistraatilta poliisijärjestyksen 105 §:n tarkoittama hyväksyminen vastaavaksi työnjohtajaksi. Tällöinkin tulisi kaupunki kuitenkin käytännössä huonompaan asemaan kuin yksityiset puhtaanapitourakoitsijat, joilla ei liene vastaavia työnjohtajia. Näin ollen ei olisi syytä muuttaa poliisijärjestyksen 105 §:ää.

Tässä yhteydessä voidaan todeta, että suurimpana haittana koneelliselle talvipuhtaanapidolle on autojen parkkeeraus, minkä vuoksi se olisi talvisaikaan kiellettävä ainakin pääväylillä. Samoin olisi pyrittävä saamaan erilaiset pylväät, mainostornit ym. pois katukäytäviltä.

Yleisten töiden lautakunta ilmoittaa siis puoltavansa komiteanmietinnössä olevia ehdotuksia yllä mainituin muutoksin ja varauksin.

Yleisten töiden lautakunnan puolesta:

V. Laitinen.

R. Parviainen.

Liite 6.

Kaupunginhallitukselle.

Asia: Katujen kunnossa- ja puhtaanapidon tehostamista koskevat toimenpiteet.
Viite: Kaupunginkanslian lähete 24. 10. 1951, n:o 6/85—51.

Tarkastettaessa lokakuun 18 päivänä 1951 päivättyä, Kaupunginhallituksen asettaman komitean antamaa mietintöä, joka koskee katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostamista ja yksinkertaistamista sekä katujen ja jalkakäytävien talvikunnossapidon tehostamista, kiintyy huomio, asiaa juridiselta kannalta käsiteltäessä, erikoisesti seuraaviin seikkoihin:

Katujen puhtaanapito.

Komitea on ehdottanut poliisijärjestyksen 105 §:ään lisättäväksi nimenomaisen määräyksen, että rakennustoimiston puhtaanapito-osaston johtajan on oltava vastuussa niiden yksityistenkin katuosuuksien puhtaanapidosta, jotka asianmukaisessa järjestyksessä on otettu puhtaanapito-osaston hoitoon. Tällainen määräys merkitsisi, kysymyksen ollessa sellaisista yksityisten tontinomistajain hoidettavista katuosuuksista, joiden puhtaanapidosta puhtaanapito-osasto on sopimusteitse ottanut huolehtiakseen, oleellista muutosta nykyään voimassa olevaan järjestelmään. Sen sijaan, että poliisijärjestyksen 105 §:n nykyisen sananmuodon mukaan puhtaanapitovelvollisuuden täyttämisestä ja varokeinojen vaariinottamisesta säännön mukaan mainituissakin tapauksissa vastaa se, jonka tiliin työ suoritetaan, ja talonomistaja (isännöitsijä) siitä huolimatta, että hän on jättänyt puhtaanapidon kaupungin hoidettavaksi, maistraatin omaksuman ja Korkeimman hallinto-oikeuden hyväksymän kannan mukaan, on poliisijärjestyksen 106 §:ään sisältyvän rangaistusmääräyksen alainen, tulisi rakennustoimiston puhtaanapito-osaston johtaja, jos komitean ehdottama poliisijärjestyksen 105 §:n muutos hyväksyttäisiin, mainituissa tapauksissa olemaan ensisijaisesti rikosoikeudellisesti vastuussa puhtaanapitovelvollisuuden täyttämisestä. Tästä rikosoikeudellisesta vastuusta olisi taas rikoslain 9 luvun 1 §:n mukaan seurauksena myös ehdoton ja ensisijainen korvausvelvollisuus niissä tapauksissa, jolloin kolmannelle henkilölle on aiheutunut vahinkoa puhtaanapitovelvollisuuden täyttämättä jättämisestä. Vaikkakin nykyistä järjestelmää, jonka mukaan talonomistaja, jolle kuuluvasta puhtaanapitovelvollisuudesta rakennustoimiston puhtaanapito-osasto on sopimusteitse ottanut huolehtiakseen, tuomitaan rangaistukseen puhtaanapitovelvollisuuden laiminlyömisestä, tässä suhteessa voidaan pitää outona jopa kohtuuttomanakin, ei toiselta puolen myöskään olisi kohtuudenmukaista, että puhtaanapito-osaston johtaja, jolla käytännössä ei ole riittäviä mahdollisuuksia valvoa kyseessä olevien töiden suorituksia, sekä rikos- että siviilioikeudellisesti asetettaisiin niistä vastuuseen. Jos poliisijärjestykseen otettaisiin tämänsisältöinen

määräys, on myös varsin todennäköistä, että vahinkoa kärsineet, jotka tähän saakka ovat korvausvaatimuksillaan kääntyneet kaupungin puoleen, kohdistaisivat vaatimuksensa suoraan puhtaanapito-osaston johtajaan. Vaikkakin kohtuusnäkökohdat vaatinevat, että kaupunki tämänkaltaisissa tapauksissa vastaa mahdollisten sakkojen ja maksettaviksi tuomittujen korvausten suorittamisesta, tekisi ehdotettu poliisijärjestyksen lisäys tällaisen järjestelyn vaikeaksi.

Puhtaanapito-osaston johtaja on tosin niissä tapauksissa, joissa kysymys on kaupungin omien katuosuuksien puhtaanapidon laiminlyönnistä, tähänkin saakka katsottu olevan poliisijärjestyksen 106 §:ssä olevien rangaistusmääräyksien alainen, mutta kolmannen miehen korvausvaatimukset on tällaisissa tapauksissa säännöllisesti kohdistettu kaupunkiin, joka myös, sikäli kun vaatimukset on havaittu oikeutetuiksi, on niistä vastannut, kohdistamatta kaupunki käytännössä regressivaatimuksia asianosaiseen viranhaltijaan (puhtaanapito-osaston johtajaan). Jos komitean ehdottama poliisijärjestyksen 105 §:n muutos tulisi toteutetuksi, olisi kaupungin näissäkin tapauksissa vaikeata jättää regressioikeutensa käyttämättä.

Katujen kunnossapito.

Rakennusjärjestyksen 3 lukuun sisältyvien määräysten mukaan on tontinomistaja velvollinen hoitamaan ja kustantamaan tonttinsa kohdalla olevan kadunkunnossapidon määrätyltä leveydeltä. Jos tämä velvollisuus laiminlyödään, voi maistraatti rakennussäännön 114 §:n nojalla velvoittaa asianomaisen sanotun velvollisuuden täyttämiseen joko asettamalla uhkasakon tai sillä uhalla, että tekemättä jätetty toimitetaan asianomaisen kunnossapitovelvollisen kustannuksella. Rakennussäännön 113 §:stä käy myös ilmi, että velvollisuutensa laiminlyönyt voidaan tuomita siitä sakkorangaistukseen asianomaisessa tuomioistuimessa. Komitean mietinnössä ei liioin ole kiinnitetty huomiota siihen, että kaupunki myöskin on tehnyt eräiden tonttien haltijain kanssa sopimukset, joissa kaupunki on sitoutunut hoitamaan tonttien katuosuuksien kunnossapidon. Tällaisia, eräitä Hämeentien varrella sijaitsevia tontteja koskevia sopimuksia on 1920—1930-luvulla tehty useampia, ja on sopimukset tehty asetuksen nojalla, joka 4. 5. 1896 on annettu kaupunkikuntien ja tontinomistajien sopimuksista katujen kunnossapidon ottamisesta kunnan tehtäväksi. Se periaate, joka on saanut ilmaisunsa komitean ehdotuksessa poliisijärjestyksen 105 §:n muuttamiseksi, olisi johdonmukaisesti sovellettuna vaatinut, että myöskin vastuu katujen kunnossapitovelvollisuuden täyttämättä jättämisestä niissä tapauksissa, joissa kaupunki on sopimusteitse ottanut huolehtiakseen kadun kunnossapidosta, määrättäisiin rakennustoimiston katurakennusosaston johtajan kannettavaksi. Yllä jo kosketelluista syistä lienee kuitenkin katsottava, että tällainen määräys olisi asianomaiseen viranhaltijaan nähden kohtuuton.

Helsingissä, 30 päivänä marraskuuta 1951.

Einar Cavonius.

Liite 7.

HELSINGIN MAISTRAATTI

Helsingissä, tammikuun 17 p:nä 1952.
N:o 53.

Kaupunginhallitukselle.

Asia: Katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostamista ym. tutkimaan asetetun komiteanmietinnöstä annetut lausunnot.
Viite: Kaupunginhallituksen lähetteet 20. 11. 1951 ja 12. 1. 1952 N:o 6/85—51.

Palauttaen viitekohdassa mainitut lähetteet niihin liittyvine asiakirjoineen maistraatti pyydettynä lausuntona kunnioittaen esittää seuraavaa:

Viitaten aikaisempaan lausuntoonsa 30 päivältä lokakuuta 1951 maistraatti, joka käytännössä joutuu suorituttamaan katujen tarkastukset ja valvomaan katujen kunnossapitoa, pitää välttämättömänä vuosikatselmusten siirtämistä komitean ehdottamalla tavalla syksystä kevääseen. Ellei näin tapahdu, tulevat tarpeellisten katukorjaustöiden viivästymiset ja tarpeettomat lykkääntymiset todennäköisesti edelleen jatkumaan.

Aikaisemmasta lausunnostaan poiketen maistraatti sitä vastoin katsoo, ettei komitean ehdottamaa poliisijärjestyksen 105 §:n muutosta olisi toteutettava.

Lausunnon antamiseen eivät ole osallistuneet kunnallispormestari Weio Henriksson ja kunnallisraatimies Jussi Lappi-Seppälä.

Maistraatin puolesta:

C. Oker-Blom.

Arne Wennerqvist.

Liite 8.

HELSINGIN KAUPUNGIN POLIISILAITOS

Helsingissä, marraskuun 27 p:nä 1951.
N:o 5826.

Helsingin Kaupunginhallitukselle.

Viite: Helsingin kaupunginkanslian kirje n:o 6/85—51.20. 11. 51.
Asia: Kaupunginhallituksen 18. 1. 1951 katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostamista ja yksinkertaistamista sekä kysymystä katujen ja jalkakäytävien talvikunnossapidon tehostamisesta tutkimaan asettaman komiteanmietintö.

Viitekirjeessä pyydetään poliisilaitosta antamaan Kaupunginhallitukselle lausunto sen viitekirjeen liitteenä olevan lausunnon johdosta, jonka Helsingin kaupungin yleisten töiden lautakunta on antanut asiakohdassa mainitusta komiteanmietinnöstä.

Näin pyydettynä lausuntonaan poliisilaitos ilmoittaa seuraavaa:

1) Komitea ehdottaa, että katukatselmus pidettäisiin toukokuun 15 päivään mennessä ja että maistraatti antaisi korjausmääräyksensä kunnossapitovelvollisille kesäkuun 20 päivään mennessä. Yleisten töiden lautakunta pitää parempana, että katselmus pidettäisiin syksyllä ja että tällöin havaitut suuremmat viat määrättäisiin korjattaviksi seuraavan vuoden syyskuun 1 päivään mennessä. Komitean mietinnössään esittämien syiden perusteella poliisilaitos yhtyy komitean ehdotukseen.

2) Komitea ehdottaa poliisijärjestyksen 41 §:ää muutettavaksi mm. siten, että lumen sulattamiseksi jalkakäytäviltä ei saisi käyttää suolaa. Yleisten töiden lautakunta esittää, että tässä kohden käytettäisiin täsmällisempää määritelmää »natriumkloridia». Vaikka poliisilaitos onkin sitä mielipidettä, että komitean ehdotus lienee tarpeeksi täsmällinen ja että poliisijärjestyksessä olisi vältettävä sellaista kieltä, jota kansanmiehen on vaikeata ymmärtää, ei poliisilaitos vastusta yleisten töiden lautakunnan ehdotusta, jos se katsotaan aiheelliseksi.

3) Komitea ehdottaa, että poliisijärjestyksen 40 ja 41 §:ssä oleva nykyinèn määräaika »ennen kello yhdeksää (9)» muutettaisiin määräajaksi »ennen kello kahdeksaa (8)». Yleisten töiden lautakunta vastustaa tätä muutosta. Poliisilaitos yhtyy komitean ehdotukseen, koska on tärkeätä, että kevät-, kesä- ja syyspuhtaanapitoon liittyvä kadun lakaiseminen ja talvipuhtaanapitoon liittyvä lumen luonti, tasoitustyöt ja hiekoitus saadaan suoritettua ennen kello 8:aa, jolloin alkaa aamupäivän vilkkain liikennetunti kello 8—9 välillä virastojen, konttorien ja liikkeiden henkilökunnan kiirehtiessä työpaikkoihinsa. Jos määräaikaa ei muuteta kello 8:ksi tulee jatkumaan se epäkohta, että suuri joukko ihmisiä jatkuvasti saa keväisin, kesäisin ja syksyisin liikkua lakaisemisesta johtuvissa pölypilvissä ja, mikä on vielä pahempaa, tulee jatkumaan se epäkohta, että talvisin suuri määrä ihmisiä loukkaantuu katujen epätasaisuuksien ja liukkauden vuoksi.

4) Komitea ehdottaa poliisijärjestyksen 105 §:ää muutettavaksi siten, että kaupungin rakennustoimiston puhtaanapito-osaston johtaja on vastuussa niiden yksityistenkin katuosuuksien puhtaanapidosta, jotka asianmukaisessa järjestyksessä on otettu puhtaanapito-osaston hoitoon. Yleisten töiden lautakunta vastustaa tätä muutosehdotusta. Poliisilaitos yhtyy tässäkin kohdassa komitean ehdotukseen, koska muuten tulee jatkumaan se kohtuuton tilanne, että yksityinen puhtaanapitovelvollinen, joka sopimusteitse on luovuttanut katuosuutensa puhtaanapidon puhtaanapito-osaston tehtäväksi, on vastuussa puhtaanapito-osaston laiminlyönneistä ja joutuu myös rangaistavaksi näistä laiminlyönneistä.

Kaiken edellä mainitun perusteella poliisilaitos ilmoittaa, kuten se jo on ilmoittanut vastatessaan Helsingin kaupunginkanslian kirjeeseen n:o 6/85—51. 24. 10. 51 kirjeellään n:o 5792/7. 11. 51, että se yhtyy katujen kunnon tarkastustoimenpiteiden tehostamista ja yksinkertaistamista tutkimaan 18. 1. 1951 asetetun komitean mietinnössään esittämiin ehdotuksiin. Poikkeuksena on tämän kirjeen ylempänä 2)-kohdassa mainittu suolan nimeä koskeva seikka, missä suhteessa poliisilaitos ei vastusta yleisten töiden lautakunnan ehdotusta, jos se katsotaan aiheelliseksi.

Poliisikomentaja *Erik Gabrielsson.*

Sihteeri *V. Wikström.*

Liite 9.

HELSINGIN KAUPUNGIN LIIKENNELAITOS

Helsinki 21. 12. 1951.

Kaupunginhallitukselle.

Asia: Lausunnon antaminen kadunkunto-komitean mietinnöstä.
Viite: Kaupunginkanslian lähete n:o 6/85—51.

Palauttaen viitekirjelmän liitteineen liikennelaitoksen lautakunta siltä pyydettynä lausuntona esittää kunnioittaen seuraavaa:

Arvosteltaessa kysymystä yleisesti ja liikennelaitoksen kannalta, on todettava, että kysymys katujen kunnossa- ja puhtaanapidosta, jälkimmäisestä vallankin lumen ja jään poistamisen osalta, on yleisen liikenteen kannalta erittäin tärkeä. Epätasaiset, lokaiset, jäätikköiset tai lumikinosten valtaamat kadut haittaavat erikoisesti raskaitten ajoneuvojen vilkasta ja aikatauluihin sidottua liikennettä, jota liikennelaitos autolinjoillaan harjoittaa. Myöskin raitioliikenne kärsii samoista epäkohdista, ei vain mikäli ne esiintyvät itse raitioalueella, vaan välillisesti sitenkin, että ajoneuvot kuljettavat jäätä, lunta ja lokaa ympäröiviltä katuosuuksilta raitioille ja että ajoneuvojen ohjattavuuden heikkeneminen huonolla kelillä aiheuttaa yhteenajoja raitiovaunujen kanssa. Useiden pääkatujenkin kunto on viime vuosina, vallankin talvisin, ollut sangen huono ja liikennelaitos on ollut pakotettu, supistaakseen vaurioita ja voidakseen yleensä ylläpitää liikennettä, auraamaan omalla kustannuksellaan runsaasti vieraitakin katuosuuksia. — Rakennustoimiston puhtaanapitoosaston kalusto ja organisaatio on ollut riittämätön ja kalusto liian kevyttä sille tähän saakka kuuluneiden tehtävien suorittamiseen. Vaikka voitaneenkin yhtyä komitean käsitykseen, että pääväylien tehokkain puhtaanapito olisi aikaansaatavissa ottamalla puhtaanapito kaupungin hoidettavaksi, edellyttää se lautakunnan käsityksen mukaan ehdottomasti, että puhtaanapito-osastolle kiireisesti hankitaan enemmän ja raskaampaa kalustoa ja että sen henkilökunnan hälytysvalmiutta tehostetaan.

Mitä tulee kunnossa- ja puhtaanapitovelvollisuuden jakautumiseen, on mainittava, että sitä koskevat säännökset ja määräykset ovat olleet jossain määrin epäselvät. Käytännössä on liikennelaitos huolehtinut rata-alueen kunnossapidosta, kiskojen puhtaanapitämisestä ja rata-alueen pysäkkikorokkeiden välisen osan puhtaanapitämisestä, lähinnä poisheitetyistä lipuista. Lumen poistamista koskevat määräykset ovat olleet epäselvät, mutta on liikennelaitos ja sitä ennen Helsingin Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiö poistanut lumen rata-alueelta. Pysäkkikorokkeiden kunnossapidosta ovat huolehtineet sekä liikennelaitos että rakennustoimiston katurakennusosasto ja puhtaanapidosta pääasiassa rakennustoimiston puhtaanapito-osasto. — Voimassa olevan Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksen (3. luku 10 § 3. mom.) mukaan pysäkkikorokkeiden ja vastaavien puhtaanapidosta huolehtii se, jonka kunnossapidettävällä alueella nämä sijaitsevat. Näin ollen korokkeiden puhtaanapito kuuluisi taloille tai eräillä leveillä kaduilla kaupungille. Saatujen tietojen mukaan eivät talot kuitenkaan ole ryhtyneet korokkeiden puhtaanapitoa suorittamaan, ja on tehtävä annettu kaupungin toimesta toistaiseksi puhtaanapitolaitokselle. — Komitea on tulkinnut juuri edellä kosketeltua kysymystä samalla tavalla. Puhdistuskysymyksellä on merkitystä vallankin raitioteiden pysäkkikorokkeiden ja niiden välissä olevan katupinnan osalta, joilta liikenne ei kuluta pois niille kulkeutuvaa pölyä yms. Raitioiden aurauksen on liikennelaitos joka tapauksessa joutuva itse suorittamaan, jotta liikenne voisi sujua.

Mitä tulee siihen, että vilkas liikenne, pysäkit yms. aiheuttavat kadun suuremman kulumisen ja likaantumisen, ei voida yhtyä komitean käsitykseen, etteivät mitkään tontinomistajalle koituvat edut korvaisi suurempaa katurasitusta. Päinvastoin on korostettava, että liikennelinjan ohjaaminen tai vilkkaamman liikenteen syntyminen jollekin kadulle lisää kadun varrella olevien kiinteistöjen, vallankin liike-, ravintola-, teatteri- yms. huoneistojen arvoa ja asukkaiden mukavuutta. Tämä havaitaan helposti kiinteistöjen omistajien ja huoneistohaltijoiden osallistumisesta julkiseen keskusteluun liikennelinjojen suuntaamisesta. Sama koskee myöskin liikennelinjojen pysäkkien ja autoasemien sijoittamista, joskin talonmiehet ja heidän mukanaan osa talojen isännöitsijöistä mieluummin haluavat pysäkin lähinaapurin kuin omalle kohdalleen. Normaalitapauksissa on aivan aiheetonta kaupungin erikseen rahalla korvata vilkkaasta liikenteestä tai pysäkistä aiheutuvaa lisärasitusta. Erikoisissa tapauksissa kuten päätepysäkeillä, runsaampi roskien kerääntyminen sekä naftan ja öljyn valuminen ajoneuvosta ehkä aiheuttaa lisärasituksen, joka on suurempi kuin hyöty, mutta tällöin koettaa liikennelaitos käytännössä itse hoitaa roskien poistamisen. Tapaukset, joissa lisäkorvaus ehkä olisi paikallaan, ovat kuitenkin niin harvinaisia, ettei niiden takia ole syytä järjestelyyn, joka yllyttäisi sadat kiinteistöjen omistajat yrittämään korvauksen saantia. — Mikäli on kysymys naftan aiheuttamista vahingoista, olisi tutkittava mahdollisuuksia estää teknillisillä parannuksilla naftan valuminen ja ehkä päällystää katu joidenkin päätepysäkkien kohdalla kestävämmällä katupinnalla.

Mitä sitten tulee katujen koneelliseen puhtaanapitoon, olisi ensimmäiseksi pätevästi selvitettävä, voidaanko lain nojalla tai muutoin velvoittaa tontinomistaja antamaan puhdistuskorvausta vastaan kadun puhdistus kaupungin suoritettavaksi. Jollei näin ole asian laita, olisi etsittävä muita keinoja, joilla perättäiset katuosuudet saataisiin samanaikaisesti puhdistetuiksi. Nykyisin eri talojen katuosuuksien rajalle syntyvät jäätikön korkeuserot aiheuttavat suurta haittaa liikenteelle. Puhtaanapito-osaston johtajan asemesta olisi kaupunki määrättävä vastaamaan kaupungin hoidettavien katuosuuksien puhtaanapidosta, jolloin luonnollisesti jää mahdollisuus saattaa kulloinkin syyllinen virkamies vastuuseen mahdollisesta laiminlyönnistään.

Koneiden käyttämiselle on tärkeätä, ettei kadulla ole koneen toimintaa haittaavia esteitä. Niin jyrkkää kantaa kuin yleisten töiden lautakunta esittää, ei liene toteutettavissa, koska, vallankin leveillä kaduilla ja milloin talojen alakerrokset ovat täynnä näyteikkunoita yms., liikenteen tarvitsemia viittoja yms. laitteita ei voida sijoittaa yksinomaan talojen seiniin. Kun jalkakäytävien ja korokkeiden puhtaanapidossa ei tarvita koneita niin välttämättömästi kuin ajoradan puhtaanapidossa, — jonka kehitys on menossa koneellisen puhdistuksen suuntaan — lienee tyydyttävä tulos saavutettavissa ainakin toistaiseksi siten, että kiellettäisiin kadun tai jalkakäytävän tai korokkeen pinnasta kohoavien pylväiden tms. laitteiden asettaminen lähemmäksi kuin 60 cm:n päähän jalkakäytävän tai korokkeen ajoradan puoleisesta reunasta. Tällöinkin olisi tehtävä poikkeus suojakaiteisiin yms. nähden, joiden olisi saatava olla 20—25 cm:n päässä reunasta. Tällainen järjestely tekisi mahdolliseksi koko ajoradan puhdistamisen koneella ja samalla se suuresti vähentäisi ajoneuvojen raapeutumista ja edistäisi ajoradan leveyden tehokasta hyväksikäyttämistä liikenteessä.

Kieltoa suolan käyttämisestä sulatusaineena ei olisi ulotettava sen käyttämiseen raitioteiden vaihteissa, vaikka nämä olisivatkin jalkakäytävällä tai suojatiellä, koska muuta soveliasta ainetta ei tähän tarkoitukseen ole ainakaan nykyisin tiedossa.

Mikäli on kysymys lumen poistamisesta, kaipaisi poliisijärjestyksen 42 § vielä sellaisen täydennyksen, että kasattaessa lunta ajoradalle, olisi lumivallin leveys sovitettava ajoradan leveyden mukaan. Missä jalkakäytävän ja kadulla olevan korokkeen tai raition välillä on tilaa useammalle kuin yhdelle ajoneuvojonolle tai kahden jalkakäytävän välissä useammalle kuin kahdelle ajoneuvojonolle eli vastaavasti enemmän kuin 4 tai 8 m., saataisiin enintään

tämän leveyden ylittävä leveys käyttää lumen kokoamiseen, ei kuitenkaan enempää kuin 4 m leveydelle.

Rakennusjärjestyksen 82 §:n uuteen 4. kohtaan olisi lisättävä poliisille oikeus asettaa määräaika vikojen korjaamiseen. Tällöin poliisin suorittama tarkastus voisi muodostua niin tehokkaaksi, että varsinaisen vuosikatselmuksen suorittaminen saatettaisiin yleisten töiden lautakunnan selostamista syistä pysyttää nykyisellään. Jollei tällaista lisäystä tehdä, näyttävät komitean ehdottamat katselmusaikojen muutokset puollettavilta.

Samalla kun lautakunta kunnioittaen esittää lausuntonaan edellä olevan, lautakunta vielä ilmoittaa vastustavansa jyrkästi kaikkia sellaisia komitean ehdotuksia, jotka aiheuttavat kustannuksia liikennelaitokselle sekä huomauttaa vielä, että niitä liikennelaitoksen pylväitä, jotka laitos on katsonut tarpeelliseksi pystyttää, ei voida poistaa.

Liikennelaitoksen lautakunnan puolesta:

Merk. *E. v. Frenckell.*

Eero Rönkä.

HELSINGIN KAUPUNGIN TEOLLISUUSLAITOSTEN LAUTAKUNTA

Liite 10.

Helsingissä, joulukuun 12 p:nä 1951.N:o 197.

Kaupunginhallitukselle.

Asia: Kysymys lausunnon antamisesta Khlle katujen kunnossa- ja puhtaanapitoa tutkimaan asetetun komiteanmietinnöstä.
Viite: Kaupunginkanslian lähete 20. 11. 1951 N:o 6/85—51.

Lautakunnan lausuntoa on pyydetty otsikkoasiasta vain kysymyksestä, joka koskee sähköpylväiden siirtämistä. Tämän johdosta lautakunta esittää kunnioittaen seuraavaa

Yleisten töiden lautakunnan lausunnossa mainitaan mm., ettei jalkakäytävän ajoradan puoleisilla reunoilla saisi olla valaistus- ja raitiotiepylväitä. Lautakunta on samaa mieltä ja on tätä periaatetta pyritty jo noudattamaan mikäli se alempana mainitut seikat huomioon ottaen on ollut vain mahdollista.

Käytäntö on osoittanut, että ns. keskikaturipustusta käytettäessä voidaan pylväät sijoittaa käytävän tonttirajan puoleiseen reunaan, jos vain tämä rakennusteknillisesti on mahdollista. Sellaisissa paikoissa missä käytävän ulkoreuna päättyy ns. kylmään muuriin, tulisi pylvään perustaminen tähän kohtuuttoman kalliiksi. Esimerkkinä mainittakoon Mannerheimintie Hesperian puiston kohdalla, missä kadun itäpuoliset pylväät jouduttiin pystyttämään em. syystä ajoradan reunaan. Vaikka joitakin pylväitä olisikin voitu maaston puolesta sijoittaa käytävän ulkoreunaan, katsottiin asiallisemmaksi pystyttää ne kaikki yhdenmukaisesti ajoradan viereen. Mannerheimintien länsipuolella Kansallismuseon luona sijoitettiin pylväät sitä vastoin käytävän tontinpuoleiseen reunaan.

Keskikaturipustusta käytettäessä pyritään yleensä kiinnittämään ripustusvaijerit rakennusten seiniin. Joskus on kuitenkin talo liian matala, sen seinät liian heikot tai julki-

sivu muuten sopimaton seinäkoukun ja nousujohdon kiinnitystä varten. Mikäli rakennus ulottuu tonttirajaan saakka ei pylvästä yleensä ole sijoitettu rakennuksen viereen, vaan käytävän ajotien puoleiseen reunaan.

Sellaisilla kaduilla, joilla joko valaistusteknillisistä syistä tai avoimen rakennustavan vuoksi ei voida käyttää keskikaturipustusta, sijoitetaan valaisimet suoraan pylväisiin. Jotta tällöin ajotie ja nimenomaan sen toinenkin reuna tulisi riittävän hyvin valaistua, on pylväät tällöin pakko sijoittaa ajotien reunaan. Tämä onkin ainoa mahdollinen ratkaisu, jos rakennukset rajoittuvat käytävään, esim. Mäntytiellä. Mikäli taasen tonteilla on etupuutarha ja pylväät sijoitetaan tonttirajalle, jää valopiste liian kauas ajotiestä ja vain puolet valolähteen valovirrasta tulee hyväksikäytettyä. Etupuutarhan alueella sijaitsevat puut varjostavat tavallisesti vielä valopistettä, joten katualue jää pakostakin pimeäksi. Ilmajohtoalueella sijoitetaan pylväät käytävän ajoradan puoleiseen reunaan paitsi em. valaistusteknillisistä syistä myös sen vuoksi, ettei tarvita kaataa ja karsia puita johtojen tieltä.

Edellä mainituista seikoista johtuen ei pylväitä voida kaikissa tapauksissa sijoittaa käytävän ulkoreunaan. Missä se sitä vastoin on mahdollista, siellä noudatetaan yleisten töiden lautakunnan lausunnossa mainittua periaatetta sekä uudistöiden että vanhojen pylväiden uusimisen yhteydessä.

Teollisuuslaitosten lautakunnan puolesta:

S. Jalavisto.

Eino Uski.

HELSINGIN KAUPUNGIN LIIKENNEJÄRJESTYSKOMITEA

Liite 11.

Helsingissä, joulukuun 14 p:nä 1951.

Kaupunginhallitukselle.

Asia: Pysäköimisen kieltäminen talvella pääväylillä.
Viite: Kaupunginkanslian lähete 20. 11. 1951 N:o 6/85—51.

Liikennejärjestyskomitea, joka on katsonut tehtäväkseen antaa lausuntonsa ainoastaan, mikäli koskee autojen pysäköimisen kieltämistä talvisaikana, kunnioittaen esittää seuraavaa:

Autojen pysäköimisen kieltäminen talvisaikana tuottaisi komitean käsityksen mukaan suuria käytännöllisiä vaikeuksia. Ensiksikin on hyvin vaikeaa määritellä sitä aikaa, jolloin pysäköiminen olisi kiellettävä kuin myöskin milloin kielto olisi lakkautettava, koska lumen tulo eri vuosina on hyvin erilaista. Mikäli pysäköimiskieltomerkit poistettaisiin kesäajaksi, tuottaisi tämä suuria kustannuksia, ja mikäli taas pysäköimiskieltomerkkeihin liitettäisiin lisäkilpi, joka rajoittaisi pysäköimisen vain kesäaikaan, tuottaisi kiellon noudattaminen autoilijoille suuria vaikeuksia.

Näin ollen ja kun pysäköimispaikoista on puute, komitea katsoo, ettei yleisten töiden lautakunnan ehdotus ole toteutettavissa.

Liikennejärjestyskomitean puolesta:

J. A. Kivistö.

Torsten Törnblom.

HELSINGIN KAUPUNGIN KIINTEISTÖLAUTAKUNTA *Liite 12.*

Helsingissä, joulukuun 10 p:nä 1951. N:o 1260.

Kaupunginhallitukselle.

Asia: Lausunnon antaminen katujen kunnossa- ja puhtaanapitoa tutkimaan asetetun komiteanmietinnöstä.
Viite: Kaup.kanslian lähete N:o 6/85—51. 20. 11. 1951.

Palauttaen yllä merkityn lähetteen siihen liittyvine asiakirjoineen kiinteistölautakunta esittää seuraavaa:

Suunnitelma katujen puhtaanapidon siirtämiseksi kaupungille on tarkoituksenmukainen ja sen toteuttaminen merkitsee puhtaanapidon järkiperäistämistä ja tehostamista.

Mitä linja-autopysäkkeihin, etenkin niiden pääteasemiin, ja vuokra-autoasemiin tulee, aiheuttavat ne ao. katuosuuksilla suurta haittaa ja huomioon otettavaa vahinkoa. Esimerkkinä katupinnan kulumisesta mainittakoon, että yksityinen tontinomistaja on joutunut uusimaan katuosuutensa kestopäällysteen vuokra-autoaseman kohdalla kahdesti kymmenessä vuodessa. Tällaisen katuosuuden puhtaanapito on myös huomattavasti vaikeampaa kuin muitten katuosuuksien. Lautakunta, joka pitää korvauksen myöntämistä erittäin kohtuullisena, katsoo vastoin yleisten töiden lautakunnan mielipidettä, ettei asemien mahdollinen siirtäminen voi olla esteenä tällaisen korvauksen suorittamiselle.

Ennen nykyisen rakennusjärjestyksen voimaan tuloa toimitettiin katukatselmus keväisin. Nykyistä rakennusjärjestystä valmistellut komitea lausui, että kun kiinteistöjen talousarvioihin ei yleensä kuitenkaan ole sisällytetty erityistä määrärahaa tämän laatuisia arvaamattomia menoja varten, on maistraatin täytynyt lukuisissa tapauksissa myöntää lykkäystä puutteellisuuksien korjaamisessa. Tämän viivytyksen välttämiseksi katselmus katsottiin tarpeelliseksi muuttaa syksyllä tapahtuvaksi. Kun poliisille nyt annettaisiin oikeus antaa maistraatin sijasta kiireellisiä korjausmääräyksiä, voidaan katselmus edelleenkin toimittaa syksyisin. Yleisten töiden lautakunnan huomautukseen, että talojen johtokuntien jäsenten ja isännöitsijöiden kesälomien vuoksi korjaustyöt viivästyisivät, voidaan mainita, että rakennusjärjestyksen mukaan tontinhaltija tai tämän edustaja on velvollinen ollessaan poissa kaupungista viikkoa pitemmän ajan, asettamaan asiamiehen, joka on oikeutettu käyttämään puhevaltaa tonttia koskevissa asioissa.

Komitean ehdotus katujen lakaisun ja lumen poistamisen suorittamisesta ennen klo 8 olisi yleiseltä kannalta arvostellen parannus nykyisiin oloihin. Kun työn järjestely tuottaa

erityisesti puhtaanapito-osastolle vaikeuksia, voidaan ehdotusta puoltaa vain mikäli työn suoritusaikaa voidaan käytännössä siirtää.

Mitä lopuksi tulee komitean ehdotukseen poliisijärjestyksen 105 §:n muuttamiseksi, on todettava, että nykyisellään se saattaa olla kohtuuton niitä yksityisiä tontinomistajia kohtaan, jotka ovat antaneet katuosuutensa puhtaanapidon kaupungin hoitoon. Mutta vielä kohtuuttomammaksi säännös tulisi puhtaanapito-osaston johtajaa kohtaan. Komitean ehdotus ei merkitsisi vain sitä, että hänet tuomittaisiin laiminlyönnistä sakkoihin, vaan säännös perustanee hänelle myös siviilioikeudellisen korvausvelvollisuuden sattuneista vahingoista.

Kiinteistölautakunta kunnioittaen ilmoittaa puoltavansa komiteanmietintöä edellä mainituin huomautuksin.

Kiinteistölautakunnan puolesta:

Lennart Ahva.

Paavo Saarinen.

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 – N:o 2

Senaatintorin ympäristön julistaminen vanhaksi kaupunginosaksi.

Rakennussäännön 83 §:n mukaan voidaan, jos on pelättävissä, että rakennussäännön soveltaminen määrättyyn asemakaavoitettuun alueeseen saattaisi turmella tai hävittää arvokkaita sivistysmuistomerkkejä tai kaupunginosan vanhanaikaisen leiman, sellainen alue julistaa vanhaksi kaupunginosaksi. Lain 84 §:n mukaan on esitys tehtävä sisäasiainministeriölle ja jos esitys hyväksytään, on vanhalle kaupunginosalle viipymättä laadittava sellainen asemakaava ja sellaiset rakennusmääräykset, jotka kysymyksessä olevien sivistysarvojen suojelemiseksi ovat tarpeen.

Edelleen säädetään rakennussäännön 85 §:ssä, että jos alue on julistettu vanhaksi kaupunginosaksi, voidaan sen asemakaavaa laadittaessa ja muutettaessa poiketa asemakaavan laadusta rakennussäännössä tai rakennusjärjestyksessä annetuista säännöksistä. Ajoliikenteelle tarkoitettua katua ei kuitenkaan yleensä saada tehdä 4 m kapeammaksi.

Edellä selostettuihin säännöksiin viitaten on Muinaistieteellinen toimikunta esittänyt, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin Senaatintorin ympäristön julistamiseksi vanhaksi kaupunginosaksi, jotta kaupungin monumentaalinen keskus voitaisiin suojata mahdollisilta muutoksilta ja hävitykseltä. Tähän esitykseen on Suomen Arkkitehtiliitto yhtynyt.

Khs päätti tämän johdosta asettaa komitean asiaa valmistelemaan. Komitea on nyttemmin antanut Khlle mietintönsä (liite 1). Komitea on työnsä alkuvaiheessa hankkinut laamanni John Ugglan lausunnon (liite 2) asian lainopillisesta puolesta. Lausunnossaan laamanni Uggla, viitaten mm. rakennussäännön 34 §:ään, tulee siihen tulokseen, että mikäli vanhaksi kaupunginosaksi julistetulla alueella joudutaan mm. rajoittamaan tonttien rakennusoikeutta ja siten aiheuttamaan kiinteistön omistajille tuntuvaa taloudellista vahinkoa, kaupungin on sovittava tontinomistajien kanssa mahdollisesti vaadittavan korvauksen suorittamisesta.

Komitea käsittelee mietinnössään yksityiskohtaisesti kutakin tonttia, joka sijaitsee alueella, joka mahdollisesti voitaisiin julistaa vanhaksi kaupunginosaksi.

Komitea päätyy siihen, että pääasiallisesti Muinaistieteellisen toimikunnan esittämä alue olisi julistettava vanhaksi kaupunginosaksi. Tärkein kohta, jossa komitean ehdotus eroaa Muinaistieteellisen toimikunnan ehdotuksesta on se, että komitea katsoo, että korttelissa n:o 32 olevat tontit n:ot 2, 8 ja 9 tällä kertaa olisi jätettävä vanhan kaupunginosan rajan ulkopuolelle, edellyttäen kuitenkin, että asia tarvittaessa tältä osalta otetaan ajoissa uudelleen harkittavaksi.

Komitean ehdotuksen mukaisella alueella on ainoastaan kolme yksityisten omistuksessa olevaa tonttia, joilla rakennusoikeus olisi rajoitettava. Komitea ei kuitenkaan asian tässä vaiheessa ole katsonut olevan syytä arvioida tonttien omistajille mahdollisesti maksettavien korvausten suuruutta.

Laamanni Uggla on laatinut myöskin ehdotukset valtioneuvoston päätökseksi, jolla puheena oleva alue julistetaan vanhaksi kaupunginosaksi (liite 3), ohjeet tarvittavien asemakaavamääräysten laatimiseksi (liite 4) sekä rakennusjärjestysehdotuksen (liite 5). Komitea katsoo, että kahdessa viimeksi mainitussa luonnoksessa olevien ehdotusten toteuttaminen voidaan jättää siksi kunnes aluetta varten on laadittu rakennussäännön edellyttämä asemakaava ja rakennusjärjestys.

Kiinteistölautakunta yhtyy pääasiassa komitean ehdotuksiin, mutta on kuitenkin sitä mieltä, ettei tontilla n:o 2 Aleksanterinkadun varrella korttelissa n:o 7 olevan vanhan tulli- ja pakkahuoneen voida katsoa kuuluvan siihen rakennuskokonaisuuden ryhmään, jonka säilyttämiseen Senaatintorin ympäristön julistamisella vanhaksi kaupunginosaksi pyritään, joten siihen nähden olisi huomattavasti lievemmässä muodossa sovellettava vanhaa kaupunginosaa koskevia määräyksiä.

Helsingin Yliopiston kansleri ja rakennushallitus kannattavat komitean ehdotusta.

Muinaistieteellinen toimikunta esittää, viitaten valtionarkeologi Nordmanin komitean jäsenenä esittämään mielipiteeseen, että tontilla n:o 1 Hallituskadun varrella korttelissa n:o 2 oleva kemian laitoksen rakennus olisi säilytettävä muuttamattomana ja että korttelissa n:o 28 olevan anatomisen laitoksen päärakennuksen julkisivu myöskin olisi säilytettävä muuttamattomana. Lisäksi toimikunta pitää erittäin tarpeellisena, että korttelissa n:o 32 olevat Pohjoisen Esplanaadikadun varrella sijaitsevat rakennukset säilytetään, joten Khn tulisi tehdä voitavansa aluevaihdon järjestämiseksi Pohjoismaiden Yhdyspankin kanssa.

Khs ilmoittaa, että kun rakennussäännön 83 §:n mukaan alue voidaan julistaa vanhaksi kaupunginosaksi siinä järjestyksessä kuin asemakaavan hyväksymiselle ja vahvistamiselle on säädetty, on komitean ehdotuksesta pyydetty palolautakunnan ja terveydenhoitolautakunnan lausunnot. Mainituilla lautakunnilla ei ole ollut mitään huomauttamista ehdotusta vastaan.

Khn hyväksymä ehdotus on lisäksi ollut julkisesti nähtäväksi asetettuna 3. 3.—17. 3. 1952 ja on nähtäväksi asettamisesta kuulutettu kunnallislaissa-säädetyllä tavalla. Muistutuksia ehdotusta vastaan ei ole tehty.

Edellä olevan perusteella Khs kunnioittaen ehdottaa, että Kvsto päättäisi esittää sisäasiainministeriölle, että

sisäasiainministeriö rakennussäännön 83 §:n nojalla julistaisi seuraavat Helsingin kaupungissa olevat korttelit ja tontit vanhaksi kaupunginosaksi, nimittäin 1. kaupunginosan korttelin n:o 1, korttelin n:o 2 lukuun ottamatta tonttia n:o 3, tontin n:o 8 korttelissa n:o 3, korttelit n:ot 4, 5 ja 6, tontit n:o 2 Aleksanterinkadun varrella ja n:o 5 a Mariankadun varrella korttelissa n:o 7 sekä korttelit n:ot 12, 29, 30, 31, 43, 44 a, 44 b ja 193 ynnä 2 kaupunginosan korttelit n:ot 27, 28 ja 42 lukuun ottamatta viimeksi mainitun korttelin pohjoisosaa.

Helsingissä 13. 3. 1952.

Vakuudeksi:

Eino Waronen.

Liite 1.

Komitean mietintö ja ehdotus Senaatintorin ympäristön julistamiseksi vanhaksi kaupunginosaksi.

Kaupunginhallitukselle.

Muinaistieteellinen toimikunta teki 17. 12. 1947 kaupunginhallitukselle esityksen, että kaupunginhallitus ryhtyisi sopiviksi katsomiinsa toimenpiteisiin esittääkseen kaupunginvaltuustolle Suurtorin ympäristön julistamisen vanhaksi kaupunginosaksi, jotta kaupungin monumentaalinen keskus suojattaisiin mahdollisilta muutoksilta ja hävitykseltä.

Kirjelmässään toimikunta huomauttaa, ettei minkään muun samanaikaisen pohjoismaisen kaupungin arkkitehtuuri kohoa esteettisesti eikä historiallisestikaan Helsingin empire-arkkitehtuurin tasolle. Huolimatta lukuisista myöhemmistä muutoksista tämä arkkitehtuuri määrää jatkuvasti Ehrenströmin ja Engelin kaupungin keskeisien osien perussävyn. Nykyajan ehdottomana velvollisuutena on tämän rakennuskokonaisuuden säilyttäminen jälkimaailmalle muuttumattomana ja samalla mikäli mahdollista niiden erehdyksien korjaaminen, joita menneet vuosikymmenet ovat tehneet. Nykyisen lainsäädännön puitteissa tämä onkin mahdollista. Rakennussääntö edellyttää, että jotkut asemakaavoitetun alueen osat voidaan julistaa vanhaksi kaupunginosaksi, jos on pelättävissä, että rakennussäännön soveltaminen määrättyyn asemakaavoitettuun alueeseen saattaisi turmella tai hävittää arvokkaita sivistysmuistomerkkejä tai kaupunginosan vanhanaikaisen leiman. Tähän toimenpiteeseen on turvauduttu Porvoossa ja Tammisaaressa, joissa määrätyt kaupunginosat on julistettu vanhoiksi kaupunginosiksi. Helsingissä kysymyksessä oleva alue käsittää Pohjoisen Esplanaadikadun varrella olevat tontitskorttelissa n:o 32; Aleksanterinkadun ja Kauppatorin väliset korttelit Unioninkadusta Katajanokan kanavaan asti, Päävartio mukaan luettuna; Suurtorin ympäröivine rakennuksineen; Ritarihuoneen aukion ympäröivine rakennuksineen; eteläisen osan Snellmanin- ja Ritarikatujen välisestä Hallituskadun pohjoispuolella olevasta korttelista, Snellmaninkadun molemmilla puolilla olevat rakennukset Suurtorilta Rauhankadulle asti, Valtionarkisto mukaan luettuna; Suurtorin pohjoispuolella Unioninkadun kummallakin puolella olevat korttelit, Unioninkadun länsipuolella Hallituskadulta Metsätaloon asti korttelin koko leveydeltä, kadun itäpuolella aina Liisankadulle asti. Tällä alueella on myös joukko uudempiakin rakennuksia kuten Säätytalo ym., jotka enimmäkseen ovat kuitenkin luonteeltaan niin monumentaalisia, että ne voidaan ottaa huomioon määriteltäessä vanhan kaupunginosan rajoja. Näitten korttelien julistamista vanhaksi kaupunginosaksi helpottaa melkoisesti se seikka, että joko valtio tai kaupunki omistaa useimmat näistä kiinteistöistä.

Kun toimikunnan mielestä on pelättävissä, että niin pian kuin rakennuslupia jälleen myönnetään tavallisessa laajuudessa, useat yllä lueteltujen korttelien historiallisesti ja taiteellisesti merkittävistä rakennuksista ovat vaarassa joutua puretuiksi tai uudelleenrakennetuiksi, olisi tärkeätä, että näitten korttelien julistaminen vanhaksi kaupunginosaksi käsitellään kiireellisenä. Rakennussäännön 6 luvun 84 §:n mukaan kaupunginvaltuuston tulee viipymättä ottaa kysymys käsiteltäväkseen, milloin on aihetta julistaa määrätyt alueet vanhaksi kaupunginosaksi.

Suomen Arkkitehtiliitto on kaupunginhallitukselle osoittamassaan kirjelmässä 30. 1. 1948 kaikin puolin yhtynyt Muinaistieteellisen toimikunnan esitykseen.

Kiinteistölautakunta ilmoitti lausunnossaan 1. 3. 1948 periaatteessa puoltavansa Muinaistieteellisen toimikunnan ja Suomen Arkkitehtiliiton esityksiä sekä ehdotti, että kaupunginhallitus asettaisi asian valmistelua varten komitean, johon kaupunginhallituksen ja kiinteistölautakunnan edustajien lisäksi olisi pyydettävä Muinaistieteellistä toimikuntaa valitsemaan yksi edustaja ja asianomaisia kiinteistönomistajia esimerkiksi kaksi jäsentä. Asiasta olisi pyydettävä yliopiston ja rakennushallituksen lausunnot, mikäli ei katsota olevan asialle eduksi, että nämä valtion viranomaiset ovat edustettuina komiteassa. Omasta puolestaan kiinteistölautakunta ehdotti komitean jäseniksi kanslianeuvos G. Modeenin ja asemakaava-arkkitehti B. Brunilan sekä kaupunginarkkitehti H. Ekelundin.

Hyväksyen kiinteistölautakunnan ehdotuksen kaupunginhallitus päätti 18. 3. 1948 asettaa ehdotetun komitean, johon kaupunginhallituksen edustajina valittiin kaupunginjohtaja ja kiinteistöjohtaja ja kiinteistölautakunnan edustajina lautakunnan ehdottamat henkilöt. Samalla kaupunginhallitus päätti pyytää Muinaistieteellistä toimikuntaa, Helsingin yliopistoa, rakennushallitusta, Pohjoismaiden Yhdyspankkia ja Suomen Työnantajain Keskusliittoa kutakin valitsemaan komiteaan yhden edustajan. Komitean puheenjohtajaksi määrättiin kaupunginjohtaja ja komitea oikeutettiin ottamaan itselleen sihteeri ja kuulemaan asiantuntijoita. Muinaistieteellinen toimikunta valitsi sittemmin edustajakseen valtionarkeologin, tohtori C. A. Nordmanin, Helsingin yliopisto silloisen vararehtorin, professori E. Lönnrothin, rakennushallitus rakennusneuvos V. A. Pernajan, Oy Pohjoismaiden Yhdyspankki pääjohtaja R. v. Fieandtin ja Suomen Työnantajain Keskusliitto varatuomari N. E. Svartströmin, joka kuitenkin luopui jäsenyydestään vuonna 1949, sen jälkeen kun keskusliiton omistama tontti n:o 7 korttelissa n:o 4 (nk. Sederholmin talo) tilusvaihdon kautta oli siirtynyt kaupungin omistukseen. Vuoden 1949 alussa erosi myöskin asemakaava-arkkitehti B. Brunila, jonka komitea sittemmin 11. 3. 1949 määräsi hoitamaan sihteerin tehtäviä, ja hänen tilalleen valittiin kiinteistölautakunnan edustajana asemakaava-arkkitehti V. Tuukkanen.

Tutustuttuaan asiakirjoihin komitea päätti yleiskeskustelun jälkeen asettua periaatteessa kannattamaan tehtyä aloitetta. Voidakseen arvostella, mitä laillisia edellytyksiä nykyinen lainsäädäntö tarjoaa kaupungille sen pyrkimyksessä säilyttää arvokkaita sivistysmuistomerkkejä ja mitä oikeusvaikutuksia ja taloudellisia seuraamuksia po. alueiden julistaminen vanhaksi kaupunginosaksi itse asiassa tuottaa, komitea päätti ensin kääntyä rakennuslainsäädäntömme erikoistuntijan, laamanni John Ugglan puoleen, pyytäen hänen lausuntoaan asian lainopillisesta puolesta.

Lokakuun 29 päivälle 1948 päivätyssä lausunnossaan laamanni Uggla, luotuaan ensin katsauksen tällä alalla Pohjoismaissa vallitseviin oikeusperiaatteisiin, eritoten Tanskan esikuvalliseen lainsäädäntöön, ja selostettuaan, mihin toimenpiteisiin Turussa, Porvoossa, Tammisaaressa, Raumalla ja Loviisassa on ryhdytty vanhojen kaupunginosien säilyttämiseksi, käsittelee asemakaavalakiin ja rakennussääntöön sisältyviä, po. kysymyksiä koskevia säännöksiä ja varsinkin julkisen edun ja yksityistaloudellisten intressien välisiä vastakohtia.

Laamanni Uggla huomauttaa, että säilyttämistoimenpiteisiin nähden on erotettava kolme eri rakennusryhmää, nimittäin A) valtion tai yliopiston omistamat rakennukset sekä Ritaritalo, B) kaupungin omistamat rakennukset ja C) yksityisten omistamat rakennukset. A-ryhmän rakennuksia koskevat rajoitusmääräykset olisi sopivimmin julkaistava valtioneuvoston erikoispäätöksen muodossa samalla kun po. alue julistetaan vanhaksi kaupunginosaksi, kun taasen B- ja C-ryhmiin kohdistuvat määräykset olisi sisällytettävä aluetta varten vahvistettavaan asemakaavaan ja rakennusjärjestykseen. Edelleen huomautetaan lausunnossa, että ellei kaupunki saa aikaan vapaaehtoista sopimusta tontinomistajien

kanssa historiallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaiden rakennusten säilyttämisestä, syntyy ristiriita kaupungin ja yksityisten etujen välillä, jota yleensä ei voida ratkaista rakennussääntöön ja rakennusjärjestykseen sisältyvien pakollisten säännösten avulla. Jos siis yleisen edun suojaaminen aiheuttaa yksityisen omistaman tontin myyntiarvon supistamista, ei voida ilman muuta rajoittaa rakennusjärjestyksen edellyttämää rakennusoikeutta loukkaamatta yksityisen oikeutta sekä kiinteistöluoton ja oikeusturvallisuuden vaatimuksia. Ristiriita on näin ollen sovitettava pakkolunastuslain periaatteiden mukaisesti, vaikkei valitettavasti voimassa oleva laki yhtä vähän kuin luonnonsuojelusta ja muinaismuistojen säilyttämisestä annetut lait ota näitä toivomuksia huomioon. Erikoislainsäädännön puutteessa on toistaiseksi turvauduttava rakennussäännön 34 ja 83—86 §:iin. Rakennussäännön 34 §:n mukaan maistraatin tulee valvoa, ettei historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaita rakennuksia tai kaupunkikuvia turmella ja että ne rakennukset, jotka sellaisten rakennusten läheisyyteen rakennetaan, sopeutuvat näihin taikka eivät muotonsa tai kokonsa puolesta häiritse kokonaisvaikutusta. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi tulee maistraatin koettaa aikaansaada sopivia muutoksia aiottuun rakennusyritykseen. Ellei oikaisua muulla tavoin voida saavuttaa, tulee maistraatin kieltää lupa ko. toimenpiteeseen. Jos kiellosta aiheutuu asianomaiselle tontinomistajalle tuntuvaa taloudellista vahinkoa, tulee maistraatin ennen asian päättämistä hankkia siitä kaupunginvaltuuston lausunto.

Täten on kaupungin viranomaisille annettu tilaisuus yksityisoikeudellista tietä sopia asianosaisten kanssa, jolloin voi tulla kysymykseen rakennuksen tai maa-alueen ostaminen tai korvauksen suorittaminen määrätyistä rajoituksista, jotka kohdistuvat omistajan oikeuteen käyttää kysymykseen tulevaa omaisuutta.

Rakennussäännön 83 §:ssä säädetään, että jos pelättävissä on, että tämän säännön soveltaminen määrättyyn asemakaavoitettuun alueeseen saattaisi turmella tai hävittää arvokkaita sivistysmuistomerkkejä tai kaupunginosan vanhanaikaisen leiman, voidaan sellainen alue siinä järjestyksessä, kuin asemakaavan hyväksymiselle ja vahvistamiselle on säädetty, julistaa vanhaksi kaupunginosaksi alempana mainituin oikeusvaikutuksin. 84 §:n mukaan kaupunginvaltuuston tulee, milloin edellisessä pykälässä mainittuun toimenpiteeseen on aihetta, viipymättä ottaa kysymys käsiteltäväkseen ja tehdä siitä esitys sisäasiainministeriölle. Jos sisäasiainministeriö on sellaisen esityksen hyväksynyt, tulee kaupungin viranomaisten pitää huolta siitä, että vanhalle kaupunginosalle viipymättä laaditaan sellainen asemakaava ja sellaiset rakennusmääräykset, jotka kysymyksessä olevien sivistysarvojen suojelemiseksi ovat tarpeen. Seuraavassa pykälässä säädetään mm., että jos alue on 83 §:ssä säädetyssä järjestyksessä julistettu vanhaksi kaupunginosaksi, voidaan sen asemakaavaa laadittaessa ja muutettaessa poiketa asemakaavan laadusta tässä säännössä tai rakennusjärjestyksessä annetuista säännöksistä, mikäli se havaitaan tarpeelliseksi sanotussa pykälässä mainittujen arvojen suojelemiseksi, niin ikään voidaan rakentamisesta antaa rakennusjärjestyksessä lievempiä säännöksiä, huomioon ottaen kuitenkin, ettei sen kautta aiheuteta huomattavaa terveydellistä haittaa tai tulenvarmuutta vaaranneta.

Edellyttäen, että Helsingin kaupunki yllä mainittujen säännösten perusteella päättää tehdä esityksen sisäasiainministeriölle Suurtorin ympäristön julistamisesta vanhaksi kaupunginosaksi, laamanni Uggla on tämän tärkeän asian käsittelyn helpottamiseksi liittänyt lausuntoonsa 1) valmiin ehdotuksen valtioneuvoston päätökseksi, jolla po. alue julistetaan vanhaksi kaupunginosaksi, 2) ohjeet tarpeellisten asemakaavamääräysten laatimista varten, 3) ehdotuksen alueen rakennusjärjestykseksi.

Kohdassa 1) mainittu ehdotus valtioneuvoston päätökseksi, joka lähemmin määrää vanhaksi kaupunginosaksi julistetun alueen rajat, sisältää sitä paitsi luettelon niistä valtion

omistamista rakennuksista, jotka ehdotetaan otettaviksi joko valtion erityiseen suojelukseen tai opetusministeriön silmälläpidon alaisiksi. Lisäksi määrätään, että kysymys, joka koskee alueella sijaitsevien valtion ja yliopiston omistamien rakennusten muutos- tai sisustustöitä, on annettava alustavasti harkittavaksi ja tarkastettavaksi erityiselle pätevälle toimikunnalle, joka valmistavana, neuvoa antavana, toimeenpanevana ja aloitteita tekevänä elimenä avustaisi valtioneuvostoa sivistyksellistä rakennushuoltoa koskevia kysymyksiä käsiteltäessä ja lisäksi toimittaisi kunnallisille viranomaisille lausuntoja ja ehdotuksia niiden käsitellessä vanhaa kaupunginosaa koskevia rakennusasioita. Toimikuntaan kuuluisi esimerkiksi valtionarkeologi, rakennushallituksen pääjohtaja, yksi yliopiston edustaja sekä kaksi arkkitehtiliiton valitsemaa asiantuntijaa.

Kohdassa 2) on lueteltu kuusi eri rakennusryhmää, joita varten olisi laadittava asemakaavamääräykset. AI-ryhmään kuuluvat ne valtion omistamat rakennukset, jotka valtioneuvoston erityisen päätöksen mukaan on otettu valtion erityiseen suojelukseen; AII-ryhmään valtion tai yliopiston omistamat rakennukset, jotka edellä mainitun päätöksen mukaan on asetettu opetusministeriön erityisen valvonnan alaisiksi; BI-ryhmään Helsingin kaupungin omistamat rakennukset, jotka aluetta varten vahvistetun rakennusjärjestyksen mukaan on asetettu kaupungin erityisen huolenpidon alaisiksi; BII-ryhmään kaupungin omistamat rakennukset, jotka ovat määrätynlaisen valvonnan alaiset; CI-ryhmään yksityisten omistamat rakennukset, jotka ovat tiukennetun kunnallisen rakennustarkastuksen alaiset. CII-ryhmän muodostavat vihdoin ne rakennukset, joihin nähden on voimassa eräitä lievänlaatuisia rakentamisrajoituksia.

Kohdassa 3) mainittu ehdotus rakennusjärjestykseksi täydentää edellä mainittuja asemakaavamääräyksiä. Tässä rakennusjärjestyksessä säädetään mm. maistraatin tehtävistä vanhaa kaupunginosaa koskevia rakennusasioita käsiteltäessä. 5 §:n mukaan maistraatin on ennen asian ratkaisemista hankittava lausunto edellä mainitulta valtion asettamalta Helsingin sivistyksellistä rakennushuoltoa valvovalta toimikunnalta, johon kunnan rakennuskysymyksiä koskevissa asioissa on kutsuttava lisäjäseneksi kaupunginarkkitehti ja kaupunginasemakaava-arkkitehti. Jos toimikunta antaa vireillä olevasta rakennusasiasta kieltävän lausunnon, on maistraatin hylättävä rakennuslupaa koskeva anomus. Kun olemassa oleva sivistysarvo rakennusyrityksen takia on vaarassa tärveltyä, on maistraatti, mikäli syytä siihen esiintyy, kaupunginhallituksen välityksellä koetettava asiantuntemukseen perustuvin tiedonannoin ja neuvoin saada aikaan sopiva muutos aiottuun rakennustyöhön. Jos yhteiskuntaa huoltavien etujen huomioonottamista ei voitaisi toteuttaa ilman niin pitkälle menevää puuttumista yksityisen oikeuteen, että hänelle sillä aiheutettaisiin tuntuvaa taloudellista vahinkoa, on maistraatin ennen asian ratkaisua hankittava siitä kaupunginvaltuuston lausunto.

Laadittuaan kaikista Muinaistieteellisen toimikunnan mainitsemalla alueella olevista rakennuksista luettelon, johon on merkitty tonttien omistajat, rakennusten historiallinen tai rakennustaiteellinen arvo ja mahdolliset käyttösuunnitelmat, komitea ryhtyi asian yksityiskohtaiseen käsittelyyn, esittäen kunkin rakennuksen suhteen mielipiteensä, onko se säilytettävä muuttumattomana vai voidaanko puoltaa sen purkamista tai osittaista uudelleenrakentamista.

Kortteli n:o 1.

Valtioneuvoston linna. Omistaja: valtio. Arkkitehti C. L. Engelin piirtämä. Rakennuksen Hallituskadun ja Ritarikadun puoleisia julkisivuja on myöhemmin korotettu, mutta klassillinen tyyli säilytetty. Suuriarvoisena muistomerkkinä Engelin ajalta tämä rakennusryhmä on säilytettävä muuttumattomana. Poikkeuksen muodostaa pihalla sijaitseva, myöhemmin rakennettu kirjapainorakennus, jolla ei ole rakennustaiteellista arvoa ja joka

mieluimmin olisi aikanaan poistettava, jotta piha jälleen saisi alkuperäisen monumenttaalisen leimansa.

Kortteli n:o 2.

Tontti n:o 1—2 Snellmaninkadun varrella. Omistaja: valtio (yliopiston hallinnassa). Tontti on täyteen rakennettu. Yli-intendentti, arkkitehti A. Edelfeltin piirtämä, renessanssityylinen rakennus sulautuu hyvin empire-tyyliseen kaupunkikuvaan. Yliopiston viranomaisten ilmoituksen mukaan rakennus soveltuu sellaisenaan yliopiston tarkoituksiin. Komitean mielestä rakennus olisi säilytettävä muuttumattomana.

Tontti n:o 1 Hallituskadun varrella. Omistaja: yliopisto (kemian laitos). Tontin länsiosassa sijaitseva entinen v. Willebrandin talo oli aluksi 3-kerroksinen, mutta myöhemmin on rakennettu lisäkerros. Ritarikadun kulmassa oleva rakennus on 3-kerroksinen. Kumpikin talo edustaa puhdasta, sopusuhtaista rakennustaidetta, joka sopeutuu Engelin-aikaiseen ympäristöön. Komitean saaman ilmoituksen mukaan v. Willebrandin talo voitaneen mahdollisesti säilyttää, edellyttäen, että Ritarikadun kulmassa oleva rakennus puretaan ja sen tilalle rakennetaan uusi 3—4-kerroksinen rakennus kemian laitoksen tarpeita varten. Komiteassa mielipiteet ovat menneet hajalle. Valtionarkeologin mielestä nykyinen kaupunkikuva olisi säilytettävä, minkä vuoksi rakennusten purkaminen, korottaminen tai julkisivun muuttaminen ei saisi tulla kysymykseen, kun taasen yliopiston edustaja on pitänyt kemian laitoksen laajennusohjelmaa niin tärkeänä, etteivät nykyiset rakennukset saisi olla esteenä sen toteuttamiselle. Komitean enemmistö esittää käsityksenään, että v. Willebrandin talon nykyinen julkisivu olisi säilytettävä ennallaan, kun sen sijaan viereinen rakennus voidaan purkaa, jolloin kuitenkin kemian laitoksen uusi julkisivu on suunniteltava niin, että se sulautuu kokonaisuuteen, eikä se saisi kohota v. Willebrandin talon kattolistaa korkeammaksi.

Tontti n:o 2 Ritarikadun varrella. Omistaja: yliopisto (maataloustieteellinen laitos). Rakennus on 2-kerroksinen, alakerros kivestä, yläkerros puusta, empire-tyylinen. Yliopiston rakennusohjelman mukaan tämäkin tontti on varattu kemian laitosta varten. Komitean mielestä po. rakennuksella ei ole huomattavaa arvoa, minkä vuoksi ei ole syytä vastustaa sen purkamista.

Tontti n:o 3 Kirkkokadun varrella. Omistaja: Helsingin Suomalainen Klubi. Rakennuksilla ei ole historiallista eikä rakennustaiteellista arvoa, eikä tontti kuulu Muinaistieteellisen toimikunnan ohjelmaan. Yliopisto on suunnitellut tontin lunastamista valtiolle ja sen varaamista kemian laitoksen tarpeisiin.

Tontti n:o 1 Kirkkokadun varrella. Omistaja: Suomen Pankki. Tontilla on 2-kerroksinen, puhdastyylinen rakennus, jolla ei kuitenkaan ole historiallista arvoa. Komitea ei pidä nykyisen rakennuksen säilyttämistä tarpeellisena. Uudisrakennusta suunniteltaessa olisi kuitenkin ympäristö otettava huomioon.

Kortteli n:o 3.

Tontti n:o 8 Mariankadun varrella. Omistaja: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tontti on täyteen rakennettu. Tämän vapaaherra Sebastian Gripenbergin piirtämän rakennuksen tyyliarkkitehtuuri sopeutuu kaupunkikuvaan. Komitean mielestä rakennus olisi säilytettävä sellaisenaan.

Tontti n:o 9 Mariankadun varrella. Omistaja Olga Ärtin perilliset. Tontilla on 4-kerroksinen renessanssi-tyylinen asuinrakennus, jonka kattolista on samassa tasossa kuin viereisellä tontilla n:o 5 olevan täyteen korkeuteen rakennetun 6-kerroksisen talon kattolista. Komitea ei pidä rakennuksen säilyttämistä välttämättömänä.

Kortteli n:o 4.

Tontti n:o 1 Pohjoisen Esplanaadikadun varrella. Ruotsin lähetystötalo. Omistaja: Ruotsin valtio. Rakennuksen alkuperäinen, arkkitehti A. F. Granstedtin piirtämä empiretyylinen julkisivu on myöhemmin pari kertaa joutunut uudelleen rakennettavaksi. Nykyisen, ruotsalaisen arkkitehdin T. Grutin piirtämän julkisivun tyyli tosin poikkeaa ympäröivien rakennusten empire-luonteesta, mutta sopeutuu kuitenkin verrattain hyvin kokonaiskuvaan. Rakennus tulee kaiken todennäköisyyden mukaan säilymään muuttumattomana, eikä liene pelättävissä, että Ruotsin valtio tulisi vastustamaan kaupungin toimenpiteitä nykyisen katukuvan säilyttämiseksi.

Tontti n:o 3 Katariinankadun varrella. Omistaja: Helsingin kaupunki. Entinen Kleineh'in talo. Rakennus on 3-kerroksinen, mutta rakennusjärjestyksen mukaan saisi kerrosluku olla 7. Tätä arkkitehti Pehr Granstedtin piirtämää rakennusta on pidettävä mielenkiintoisena muistomerkkinä 1840-luvulta, minkä vuoksi se olisi säilytettävä. Kaupunki onkin aikoinaan ostanut sen mm. voidakseen säilyttää Kauppatorin yhtenäisen katukuvan.

Tontti n:o 4 Helenankadun varrella. Omistaja: Helsingin kaupunki. Rakennus on Pehr Granstedtin piirtämä, mutta julkisivua on myöhemmin muutettu. Tämä tontti kuuluu samaan ryhmään kuin edellä mainittu tontti n:o 3, minkä vuoksi se olisi säilytettävä.

Tontti n:o 7 Katariinankadun varrella. Omistaja: Helsingin kaupunki. Tontin kulmassa on kaupungin vanhin rakennus, J. Sederholmin talo vuodelta 1757, jolla on suuri historiallinen arvo. Rakennuksen vieressä on 3-kerroksiset rakennukset sekä Katariinankadun että Aleksanterinkadun puolella, jotka nekin antavat ympäristölle vanhanaikaisen leiman. Rakennusjärjestyksen mukaan suurin sallittu kerrosluku on 3 Katariinankadun varrella ja 6 Aleksanterinkadun varrella. Komitean mielestä kaikki kadunpuoleiset rakennukset olisi säilytettävä ennallaan.

Tontti n:o 2 Helenankadun varrella. Omistaja: Fastighets Ab Balder-niminen yhtiö. Helenankadun puolella oleva vanha rakennus on osittain 2-kerroksinen, osittain 3-kerroksinen. Aleksanterinkadun puolella on 3 kerrosta, joista ylin kerros on korkeampi kuin Helenankadun puolella. Rakennusoikeus Helenankadun puolella 3 kerrosta, Aleksanterinkadun puolella 6 kerrosta. Komitean mielestä on tärkeätä, ettei Aleksanterinkadun puoleista rakennusosaa enää koroteta, sen sijaan ei ole välttämätöntä säilyttää julkisivun yksityiskohtia. Helenankadun julkisivu voidaan korottaa kauttaaltaan 3-kerroksiseksi loukkaamatta yhtenäistä katukuvaa.

Tontti n:o 5 Aleksanterinkadun varrella. Omistaja: A. W. Brummerin perilliset. Rakennus on 2-kerroksinen, mutta sallittu kerrosluku on 6. Rakennusta on pidettävä verrattain arvokkaana 1800-luvulta peräisin olevana muistomerkkinä, minkä vuoksi komitea puoltaa sen säilyttämistä.

Kortteli n:o 5.

Tontti n:o 1 Mariankadun varrella. Presidentin linna. Omistaja: valtio. Rakennuksen pääosa on Pehr Granstedtin piirtämä, ja olisi rakennus arvokkaana historiallisena ja rakennustaiteellisena muistomerkkinä säilytettävä ennallaan.

Tontti n:o 5 Helenankadun varrella. Omistaja: valtio (korkeimpien oikeuksien talo). Rakennus oli aluksi 2-kerroksinen ja rakennettu empire-tyyliin. Myöhemmin on rakennettu lisäkerros samalla kun julkisivu on saanut renessanssi-leiman. Komitean mielestä ei ole välttämätöntä säilyttää julkisivua muuttumattomana; mikäli tontti rakennetaan uudelleen, olisi julkisivu kuitenkin suunniteltava alkuperäiseen tyyliin eikä nykyistä rakennuskorkeutta saisi lisätä.

Tontti n:o 3 Helenankadun varrella. Omistaja: Helsingin Pantti Oy. Tällä 3-kerroksisella rakennuksella ei ole merkittävää historiallista arvoa, mutta se sulautuu hyvin ympäris-

töön. Sallittu kerrosluku on 3. Tonttia mahdollisesti uudelleen rakennettaessa olisi julkisivu suunniteltava niin, että se sopeutuu kaupunkikuvaan.

Tontit n:ot 1 Helenankadun varrella, 3 Mariankadun sekä 3 ja 4 Aleksanterinkadun varrella. Omistaja: valtio (Presidentin linnan lisärakennus, lääninhallitus ym.). Rakennukset ovat nykyään 3-kerroksisia, sallittu kerrosluku Aleksanterin- ja Mariankadun puolella on 6, Helenankadun puolella 3. Rakennukset ovat pääasiallisesti säilyttäneet vanhan leimansa, vaikka myöhemmin suoritetut muutostyöt ja lisärakennukset, kuten korkea savupiippu, ovat pilanneet alkuperäistä vaikutusta. Komitean mielestä rakennusten korkeus ja yleinen tyyli olisi säilytettävä suurin piirtein ennallaan, jolloin yksityiskohtia voitaneen jossain määrin muuttaa.

Kortteli n:o 6.

Päävartion rakennus. Omistaja: valtio. Rakennusjärjestyksen mukaan saadaan torin puolelle rakentaa 7 kerrosta, Aleksanterinkadun varrelle 6 kerrosta. Historialliselta ja kaupunkikuvan kannalta rakennuksella on erikoinen arvo, minkä vuoksi se olisi säilytettävä nykyisellään.

Kortteli n:o 7.

Tontti n:o 2 Aleksanterinkadun varrella. Omistaja: Helsingin kaupunki. Tontin länsiosassa sijaitsee kaupungin vanha tulli- ja pakkahuone, eräs niitä harvoja 1700-luvun rakennuksia, jotka vielä ovat jäljellä. Meritullintorin puolella oleva 1-kerroksinen rakennus on merkityksetön. Ensiksi mainittu rakennus olisi komitean mielestä säilytettävä arvokkaana historiallisena muistona.

Tontti n:o 5 a Mariankadun varrella. Omistaja: Fastighetsaktiebolaget Mariegatan 5 nim. yhtiö. Tontti ei kuulu Muinaistieteellisen toimikunnan ohjelmaan, mutta asemansa vuoksi vanhan tullihuoneen vieressä se on tavallaan luettava vanhaan kaupunginosaan. Nykyinen kerrosluku on 3, sallittu kerrosluku 6. Tonttia uudelleen rakennettaessa olisi otettava huomioon kaupunkikuvan kokonaisvaikutus.

Kortteli n:o 12.

Säätytalo. Omistaja: valtio. Tällä professori Gustaf Nyströmin piirtämällä rakennuksella on sekä historiallinen että rakennustaiteellinen arvo, minkä vuoksi se on säilytettävä.

Kortteli n:o 27.

Yliopiston päärakennus. Omistaja: valtio. Senaatintorin puoleinen osa rakennusta kuuluu C. L. Engelin kauneimpiin taideluomiin. Professori J. S. Sirén on piirtämässään lisärakennuksessa tarkkaan noudattanut Engelin tyyliä. Rakennus on säilytettävä muuttumattomana.

Kortteli n:o 28.

Yliopiston kirjasto ja anatominen laitos. Omistaja: valtio. Kirjastorakennus on C. L. Engelin piirtämä ja kuuluu pääkaupungin arvokkaimpiin muistomerkkeihin. Puoliympyrän muotoinen lisärakennus on Gustaf Nyströmin käsialaa. Fabianinkadun varrella olevan anatomisen laitoksen keskiosa, rakennettu vuonna 1847, edustaa puhdastyylistä klassillista rakennustaidetta, sen sijaan uusilla siipirakennuksilla ei ole huomattavaa arvoa. Yliopiston viranomaiset ovat suunnitelleet anatomian rakennuksen purkamista, voidakseen varata riittävästi tilaa kirjaston laajentamista varten. Komitea on yksimielisesti puoltanut kirjaston pääosan (Engelin rakentaman osan) säilyttämistä muuttumattomana, mutta anatomian rakennukseen nähden mielipiteet ovat menneet hajalle. Valtionarkeologin mielestä olisi tässä tapauksessa otettava huomioon myöskin sivistyshistorialliset arvot, minkä vuoksi po. rakennuksen julkisivun keskiosa olisi säilytettävä ennallaan; rakennuksen

sisäosa voitaneen rakentaa uudelleen kirjaston tarpeita ja vaatimuksia silmällä pitäen. Komitean enemmistön käsityksen mukaan pieteettisyyt tosin puhuvat julkisivun säilyttämisen puolesta, mutta jos tämä seikka vaikeuttaa tontin vastaista käyttöä ja estää rakennusohjelman toteuttamista, komitea ei tahdo vastustaa rakennuksen purkamista. Uusi rakennus olisi kuitenkin suunniteltava niin, että se sulautuu Fabianinkadun itäpuolen kokonaiskuvaan.

Kortteli n:o 29.

Suurkirkko. Omistaja: Helsingin evankelis-luterilaiset seurakunnat. C. L. Engelin piirtämä. Ilman muuta on selvää, että kirkko on säilytettävä.

Tontti n:o 2 + 4 + 6. Omistaja: valtio. Tontilla sijaitsee intendentti E. Lohrmanin piirtämä vanha postitalo, joka on rakennettu 1850-luvulla, mutta myöhemmin korotettu, jolloin julkisivua on muutetu. Rakennuksen 1-kerroksinen, klassilliseen tyyliin rakennettu siipi on valmistunut tämän vuosisadan alussa. Rakennuksilla ei ole historiallista arvoa, minkä vuoksi ei ole välttämätöntä säilyttää niitä, mutta tonttia uudelleen rakennettaess on kiinnitettävä huomiota ympäristöön ja mm. korkeutta rajoitettava.

Kortteli n:o 30.

Tontti n:o 30 Pohjoisen Esplanaadikadun varrella. Omistaja: Helsingin kaupunki. Tällä tontilla, joka käsittää koko korttelin, sijaitsevat mm. entinen Seurahuone, nykyinen kaupungintalo sekä raatihuone, molemmat rakennetut Engelin suunnitelmien mukaan. Koko kortteli olisi komitean mielestä säilytettävä ennallaan.

Kortteli n:o 31.

Tontti n:o 4 Sofiankadun varrella. Omistaja: Helsingin kaupunki (rahatoimiston talo). Julkisivun alkuperäinen klassillinen tyyli on myöhemmin suoritetun korjauksen yhteydessä saanut renessanssi-leiman, mutta sopeutuu kuitenkin katukuvaan. Rakennus olisi säilytettävä.

Tontti n:o 2 + 6 Sofiankadun varrella. Omistaja: Helsingin kaupunki. Alkuperäistä rakennusta on 1910-luvulla korotettu 5-kerroksiseksi ja julkisivu on saanut uudenaikaisen leiman (arkkitehti L. Sonck). Mikäli rakennus vastaisuudessa joutuu uudelleen rakennettavaksi, olisi kerrosluku supistettava 3:een ja julkisivu sovitettava ympäristön mukaan.

Tontit n:ot 26 Aleksanterinkadun varrella ja 5 Unioninkadun varrella. Omistaja: Helsingin kaupunki. Rakennukset ovat edustavia ja verrattain hyvin säilyneitä muistomerkkejä Engelin aikakaudelta, ja komitean mielestä ne olisi säilytettävä muuttumattomina.

Tontti n:o 7 Unioninkadun varrella. Omistaja: Palovakuutus Oy Fennia. Alkuperäinen matala rakennus on 1930-luvulla rakennettu rakennusjärjestyksen sallimaan täyteen korkeuteen (6 kerrosta), joten se kohoaa ympäristöä korkeammalle. Komitea toteaa, että rakennus kaiken todennäköisyyden mukaan tulee säilymään sellaisenaan pitkän aikaa, eikä kaupungilla ole mahdollisuuksia vaatia sen muuttamista.

Tontti n:o 9 Unioninkadun varrella. Omistaja: Fastighets Ab Stig-niminen yhtiö. Tontilla on 3-kerroksinen, renessanssi-tyyliin rakennettu talo. Voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan olisi sallittu kerrosluku 7, mutta kaupungin ja tontinomistajan välisen, vuodelta 1935 peräisin olevan sopimuksen mukaan on kerrosluku supistettu 6:een. Tämäkin korkeus on komitean mielestä liian suuri kaupunkikuvan eheyttä silmällä pitäen, minkä perusteella nykyinen rakennus olisi säilytettävä.

Kortteli n:o 32.

Tontti n:o 2 Pohjoisen Esplanaadikadun varrella. Omistaja: Sedmigradskyn säätiö. Nykyinen kerrosluku 3, sallittu kerrosluku 7.

Tontit n:o 8 Unioninkadun ja n:o 9 Fabianinkadun varrella. Omistaja: Pohjoismaiden Yhdyspankki. Nykyiset rakennukset ovat 3-kerroksisia, sallittu kerrosluku on Pohjoisen Esplanaadikadun puolella 7, Unioninkadun puolella 6 ja Fabianinkadun puolella 5. Yllä mainituille kolmelle tontille samaan tyyliin rakennetut empire-rakennukset muodostavat vielä tänä päivänä harvinaisen kauniin, yhtenäisen ryhmän, jossa ainoastaan pohjakerroksen uudet myymäläikkunat ja valomainokset häiritsevät historiallista tunnelmaa ja tyylipuhtautta. Koska kaupunkikuvan kannalta olisi mitä tärkeintä, että koko po. ryhmä säilytettäisiin muuttumattomana, komitea päätti alustavasti neuvotella tonttien n:o 8 ja n:o 9 omistajan, Pohjoismaiden Yhdyspankin kanssa, hyväksyykö pankki ja millä ehdoin tällaisen ehdotuksen. Pankin edustaja komiteassa ilmoitti, että mainitut tontit samoin kuin sen omistama tontti n:o 7 samassa korttelissa ovat tarpeen pankin pääkonttorin vastaisen laajennusohjelman toteuttamista varten, mikä edellyttää, että tontit saadaan rakentaa täyteen korkeuteen. Pankki on kuitenkin suostuvainen muuttamaan rakennusohjelmaansa sikäli, että se on valmis vaihtamaan tontit toiseen samanarvoiseen tonttiin, jonka sijainti tekisi mahdolliseksi muuttaa sinne osan pankin toiminnasta ja siten vähentää pääkonttorin tilantarvetta. Selvittääkseen mahdollisuudet tyydyttää pankin tarpeet korttelissa N:o 32 vaikka tonttien n:o 8 ja n:o 9 nykyiset julkisivut jätettäisiin korottamatta komitea laaditutti ehdotuksen kauppakujan rakentamiseksi Unioninkadulta Fabianinkadulle korttelin n:o 32 lävitse. Suunnitelma edellyttää, että piharakennukset pankin tonteilla samoin kuin Sedmigradskyn säätiön tontilla puretaan ja että pankki saa tontille n:o 7 rakentaa 7-kerroksisen uudisrakennuksen, joka ulottuu pitkin kauppakujan pohjoissivua Unioninkadulle saakka. Tonttien n:o 2, n:o 8 ja n:o 9 nykyiset julkisivut säilyvät ennallaan, mutta myymälähuoneistoja laajennetaan pihalle päin. Tunnustaen suunnitelman ansiot pankki ei kuitenkaan katsonut voivansa hyväksyä sitä vastaisen rakennusohjelmansa pohjaksi. Puheenjohtaja totesi toiselta puolen, ettei kaupungilla nykyhetkellä ole mahdollisuuksia tonttien lunastamiseen eikä vaihtamiseen ja ehdotti sen vuoksi, että kysymys, mikäli se koskee tonteilla n:o 2, n:o 8 ja n:o 9 olevien rakennusten säilyttämistä, toistaiseksi jätetään ratkaisematta, varsinkin kun Pohjoismaiden Yhdyspankki on ilmoittanut, että po. tonttien uudelleenrakentaminen tuskin lähitulevaisuudessa tulee ajankohtaiseksi. Yhtyen puheenjohtajan ehdotukseen komitea päätti, että edellä mainitut tontit tällä kertaa jätetään ehdotetun vanhan kaupunginosan rajan ulkopuolelle, edellyttäen kuitenkin, että asia riittävän ajoissa otetaan uudelleen harkittavaksi.

Kortteli n:o 42.

Tontti n:o 2 + 4 Unioninkadun varrella. Omistaja: valtio (entinen sotilassairaala). Rakennusryhmä on Engelin piirtämä. Alueen vastaisesta käytöstä on aikojen kuluessa laadittu useita suunnitelmia. Ns. Tulenheimon komitea ehdotti vuonna 1928 luonnonhistoriallisen valtionmuseon rakentamista tälle tontille, ja tähän ehdotukseen yhtyi myöskin vuoden 1933 valtionkomitea, mutta asia on vielä ratkaisematta. Yliopiston asettaman, professori E. Lönnrothin puheenjohdolla toimineen rakennuskomitean mielestä asia ei ole ajankohtainen, minkä vuoksi tontin käyttö olisi jätettävä tulevaisuuden olosuhteista riippuvaksi. Tontti olisi kuitenkin varattava yliopiston tarpeita varten.

Koska varsinkin Unioninkadun puoleisilla rakennuksilla on suuri rakennustaiteellinen ja historiallinen arvo, olisi po. rakennukset säilytettävä muuttumattomina. Niin ikään olisi syytä säilyttää kaunis, istutuksin somistettu piha. Sen sijaan voitaneen tarpeen vaatiessa purkaa Fabianinkadun varrella oleva rakennussiipi, jolla ei ole kovin suurta arvoa. Uutta rakennusta rakennettaessa olisi kerrosluku rajoitettava 4:ään ja rakennuksen leveys saisi olla enintään 18 m, jolloin pihamaan istutukset säilyvät.

Korttelin pohjoisosa, jossa sijaitsee metsätalo, on alueen ulkopuolella.

Kortteli n:o 43.

Tontti n:o 15 Rauhankadun varrella. Suomen Pankin talo. Omistaja: Suomen Pankki. Saksalaisen arkkitehdin F. Bohnstedtin piirtämän päärakennuksen julkisivua on pidettävä 1870—1880-luvuilla vallinneen rakennustyylin mielenkiintoisena näytteenä, kun sen sijaan uusilla siipirakennuksilla ei ole sanottavaa arvoa.

Komitea puoltaa päärakennuksen säilyttämistä.

Tontti n:o 17 Rauhankadun varrella. Kolminaisuuden kirkko. Omistaja: kreikkalais-katolinen seurakunta. Tämä C. L. Engelin rakentama siro ja puhdastyylinen pieni kirkko olisi säilytettävä muuttumattomana.

Kortteli n:o 44a.

Tontti n:o 1 a Rauhankadun varrella. Valtionarkisto. Omistaja: valtio. Arkkitehtinä on ollut Gustaf Nyström. Rakennuksella on huomattava taiteellinen arvo ja olisi se siitä syystä säilytettävä. Rakennuksen laajentamiseen on varattu viereinen tontti n:o 3 a, jolla sijaitsee ns. uuden klinikan eteläosa.

Tontit n:o 3 ja n:o 3 c Unioninkadun varrella. Omistaja: valtio. Unioninkadun puolella sijaitsee ns. uusi klinikka ja Snellmaninkadun puolella eräitä yliopiston instituutteja. Kuten edellä on mainittu, on tontti n:o 3 a varattu valtionarkiston laajentamiseen. Kysymys tontin n:o 3 vastaisesta käytöstä on vielä avoinna, mutta yliopiston rakennuskomitea katsoo, että se joka tapauksessa olisi varattava yliopiston tarkoituksiin, vaikkei vielä ole välttämätöntä tehdä lopullista päätöstä sen käytöstä.

Uusi klinikka kuuluu perinnäiseen katukuvaan, minkä vuoksi olisi syytä säilyttää rakennus. Mikäli Unioninkadun varrelle sitä paitsi rakennetaan jokin uusi rakennus, olisi sen korkeus ja tyyli sovitettava ympäristön mukaan, kun sen sijaan korttelin itäosaan nähden ei ole välttämätöntä noudattaa näitä rajoituksia.

Kortteli n:o 44b.

Tontti n:o 5 Snellmaninkadun varrella. Omistaja: valtio. Tontilla sijaitsee Engelin rakentama ns. vanha klinikka, joka on erittäin mielenkiintoinen ja arvokas muistomerkki 1800-luvun alkupuoliskolta. Tontti on eduskunnan päätöksen mukaan varattu yliopiston tarpeisiin. J. Castrénin puheenjohdolla toiminut valtion komitea oli vuonna 1920 ehdottanut luonnonhistoriallisen museon rakentamista alueelle ja myöhemmin oli suunniteltu sen varaamista maatalousopetusta varten, mutta ns. Vidingin komitea esitti sittemmin, että tämä opetuslaitos siirrettäisiin kokonaan Viikin alueelle. Yliopiston rakennuskomitean mielestä tontin rakennuskysymys ei vielä ole ajankohtainen.

Mikäli Liisankatua on levitettävä po. tontin kustannuksella, kuten vahvistettu asemakaava edellyttää, johtuu siitä, että nykyinen Engelin aikana rakennettu terassi osaksi poistetaan. Komitea katsoo voivansa puoltaa toimenpidettä, edellyttäen, että itse klinikkarakennus säilytetään. Korttelin itäosa voidaan suunnitella vapaasti.

Kortteli n:o 193.

Ritarihuone. Omistaja: ritaristo ja aateli. Rakennus, joka on G. Th. Chiewitzin piirtämä, edustaa kauniisti uusgoottilaista tyyliä ja kuuluu perinnäiseen katukuvaan, minkä vuoksi se olisi säilytettävä muuttumattomana.

Komitea on näin ollen tullut siihen tulokseen, että Muinaistieteellisen toimikunnan esityksessä mainittu alue olisi julistettava vanhaksi kaupunginosaksi, lukuun ottamatta korttelin n:o 3 tonttia n:o 9, jolla ei ole historiallista arvoa, sekä korttelin n:o 32 tontteja n:o 2, n:o 8 ja n:o 9, jotka olisi toistaiseksi jätettävä po. alueen rajan ulkopuolelle, jotta kysymyksen ratkaisu ei tulisi viivästymään. Alueeseen olisi sitä paitsi liitettävä korttelin n:o 7 tontti n:o 5 a, joka asemansa vuoksi vanhan tulli- ja pakkahuoneen vieressä tavallaan kuuluu vanhaan kaupunginosaan.

Kuten luettelosta selviää, on yksityisten omistamien tonttien joukossa, sen jälkeen kun kortteli n:o 32 toistaiseksi on jätetty alueen ulkopuolelle, 3 tonttia, joilla rakennuskorkeutta olisi rajoitettava. Komitea ei ole katsonut tarpeelliseksi eikä mahdolliseksikaan asian tässä vaiheessa arvioida, mitä tonttien omistajille suoritettavat mahdolliset korvaukset merkitsevät rahassa, mutta luetteloon sisältyvät tiedot sallitusta rakennusoikeudesta ja ehdotetuista rajoituksista antavat kuitenkin jonkinlaisen käsityksen rajoitusten laajuudesta.

Mikäli asia koskee laamanni Ugglan ehdotusta, että valtioneuvosto, samalla kun se julistaa po. alueen vanhaksi kaupunginosaksi, päättäisi antaa määräyksen, että valtion omistamat rakennukset otetaan valtion erityiseen suojelukseen, voitaneen esityksen tekeminen jättää siksi, kunnes aluetta varten on laadittu rakennussäännön edellyttämä asemakaava ja rakennusjärjestys. Sama koskee ehdotusta alueen sivistyksellistä rakennushuoltoa valvovan toimikunnan asettamisesta, jota komitea omasta puolestaan katsoo voivansa puoltaa, kuitenkin sillä edellytyksellä, että kaupungin edustajat kuuluvat toimikuntaan vakinaisina jäseninä.

Edellyttäen, että kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto omaksuvat Muinaistieteellisen toimikunnan esittämät ja komitean puoltamat näkökohdat, tulisi siis kaupunginvaltuuston rakennussäännön 84 §:n mukaan tehdä esitys sisäasiainministeriölle alueen julistamisesta vanhaksi kaupunginosaksi.

Sen jälkeen kun valtioneuvosto sisäasiainministeriön esityksestä on tehnyt päätöksen edellä mainitun alueen julistamisesta vanhaksi kaupunginosaksi, on kaupungin toimesta ryhdyttävä laatimaan rakennussäännön edellyttämää asemakaavaa siihen liittyvine asemakaavamääräyksineen sekä rakennusjärjestystä, josta selviää alueen eri rakennuksia koskevat rauhoitusmääräykset ja mahdolliset rakentamisrajoitukset. Samalla kun tämä asemakaava ja rakennusjärjestys lähetetään vahvistettavaksi, voitaneen tehdä edellä mainittu esitys valtion rakennusten ottamisesta valtion erityiseen suojelukseen ja alueen rakennushuoltoa valvovan toimikunnan asettamisesta.

Mietintöön on liitetty laamanni Ugglan lausunto sekä siihen kuuluvat liitteet samoin kuin kartta, josta selviävät vanhaksi kaupunginosaksi julistettavan alueen rajat sekä Muinaistieteellisen toimikunnan että komitean ehdotuksen mukaisesti.

Edellä esitetyn perusteella komitea täten ehdottaa kaupunginhallitukselle edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi,

että kaupunginvaltuusto tekisi esityksen sisäasiainministeriölle, että valtioneuvosto tammikuun 29 päivänä 1932 annetun rakennussäännön 83 §:n nojalla julistaisi seuraavat korttelit ja tontit Helsingin kaupungissa vanhaksi kaupunginosaksi, nimittäin 1. kaupunginosan korttelin n:o 1; korttelin n:o 2, lukuun ottamatta tonttia n:o 3; tontin n:o 8 korttelista n:o 3; korttelit n:ot 4, 5 ja 6, tontit n:o 2 Aleksanterinkadun varrelta ja n:o 5 a Mariankadun varrelta korttelista n:o 7, korttelit n:ot 12, 29, 30, 31, 43, 44 a, 44 b ja 193 sekä 2. kaupunginosan korttelit n:ot 27, 28 ja 42, lukuun ottamatta korttelin pohjoisosaa.

Helsingissä 19 p:nä tammikuuta 1951.

Eero Rydman.

Väinö V. Salovaara. *C. A. Nordman.*
Gunnar Modeen. *Erik Lönnroth.*
Hilding Ekelund. *R. v. Fieandt.*
Väinö Tuukkanen. *V. A. Pernaja.*

Birger Brunila

Suomennos.

Liite 2.

Kaupunginhallitukselle.

Tarkoituksin suojata jatkuvalta hävittämiseltä se, mitä on jäljellä Engelin ja Ehrenströmin Helsingistä, on muinaistieteellisen toimikunnan ja Suomen arkkitehtiliiton taholta kaupungin viranomaisille asiasta tehdyssä esityksessä herätetty kysymys kaupungin keskustassa olevien empire-kortteleiden julistamisesta voimassaolevan rakennussäännön 83—86 §:ien säännöksiin nojautuen *vanhaksi kaupunginosaksi*, ja on Kaupunginhallitus pyytänyt allekirjoittaneelta lausuntoa sellaisen toimenpiteen toteuttamisesta sekä siihen liittyvistä oikeusvaikutuksista ja siitä kaupungille aiheutuvista taloudellisista seuraamuksista. Kun Kaupunginhallitus välittömästi on tarvinnut selvitystä päivänpolttavasta kysymyksestä, joka koskee »kaupungin vanhimman rakennuksen», Aleksanterin- ja Katariinankatujen kulmauksessa sijaitsevan »Johan Sederholmin talon» suojelemista ja säilyttämistä, sekä kysymyksestä, joka koskee tontinomistajan mahdollista velvollisuutta alistua korvauksetta niihin rakennusta koskeviin rajoittaviin määräyksiin, jotka mainitussa suhteessa voitaisiin hänelle asettaa, olen minä viimeksi kuluneen toukokuun 9 päivänä antanut erillisen lausunnon tämän erikoiskysymyksen osalta. Saatuaan nyttemmin tehtävän loppuunsuoritetuksi on allekirjoittaneella, jolla tässä kysymyksessä on ollut mahdollisuus yhteistyöhön valtionarkeologin tohtori Nordmanin, professori Sirénin ja arkkitehtien Brunilan, Ekelundin, Tuukkasen ja Wickbergin kanssa, täten kunnia jättää alla oleva lausunto, joka käsittelee aihetta koko laajuudessaan.

Lausunto on jaettu neljään osaan. Ensimmäiseen sisältyvät johdanto- ja orientointinäkökohdat.

Toinen osa sisältää selostuksen oikeudellisesta tilasta nyt kysymyksessä olevalla alalla Pohjoismaissa, erityisesti Tanskassa, joka tässä suhteessa on edelläkävijämaa. Tässä yhteydessä annetaan eräitä selvityksiä rakennussäännön 83 §:n soveltamisesta omassa maassamme.

Seuraava osa sisältää selvityksen niistä lakiin perustuvista mahdollisuuksista, jotka meidän nykyisin voimassa olevan, varsin puutteellisen ja tehottoman lainsäädäntömme perusteella ovat yhteiskunnan käytettävissä uhattujen kulttuuriarvojen suojelemiseksi. Tässä yhteydessä selostetaan eräitä huomattavimpia rauhoituspyrkimyksen ja yksityisen oikeussuojan välisiä eturistiriitoja, joita näitä kysymyksiä ratkaistaessa voi syntyä.

Neljännessä osassa esitetään vihdoin allekirjoittaneen laatimat luonnokset a) valtioneuvoston päätökseksi, b) asemakaavamuutokseksi ja c) suunnitellun vanhan kaupunginosan rakennusjärjestykseksi, tähän kuuluvine erikoisperusteluineen.

I. Ohjelma kulttuuriarvojen suojelun toteuttamiseksi rakennussäännön 83 §:n nojalla.

Allekirjoittanut pyytää saada johdannoksi esittää yleiskatsauksellisen ohjelman niistä toimenpiteistä, joihin pitäisi ryhtyä Helsingin monumentaalisen keskuksen suojelemiseksi niissä ahtaissa toimivallan rajoissa, jotka voimassa oleva rakennuslainsäädäntö asettaa. Alueen julistaminen vanhaksi kaupunginosaksi samoin kuin myös sen alueellisten rajojen määrääminen kuuluu tammikuun 29 päivänä 1932 annetun rakennussäännön 83 §:n mukaan valtioneuvostolle Helsingin kaupungin siitä tekemän esityksen perusteella. Rauhoitustoimenpiteiden laadun suhteen on erotettava kolme ryhmää kulttuurihistoriallisia rakennusmuistomerkkejä: *A. rakennukset*, jotka kuuluvat valtiolle tai yliopistolle, jonka rakennus-

yritykset ovat valtion valvonnan alaisia; *B. rakennukset*, jotka kuuluvat kaupungille itselleen; sekä *C. rakennukset*, jotka ovat yksityisten omistamia. A-ryhmään lienee luettava myöskin Ritarihuone. Vaikka tämä julkinen rakennus siihen kuuluvine tontteineen, joka käsittää koko korttelin n:o 193, ei kuulu valtiolle, vaan Suomen ritaristolle ja aatelistolle, pitänee rakennus kuitenkin kulttuurinvaalintamielessä ottaa valtion välittömään suojelukseen. Niillä kulttuurinvaalintaa tarkoittavilla määräyksillä, jotka valtio asettaa itselleen, ei kunnan ja valtion valtio-oikeudellisen suhteen huomioon ottaen voi olla paikkaa kunnallisissa rakennusmääräyksissä, olkoonpa, että nämä alistetaan hallituksen vahvistettaviksi, vaan pitänee ne laatia valtiovallan antamien asetuskokoelmassa julkaistavien hallinnollisten määräysten muotoon, esimerkiksi valtioneuvoston päätöksenä, samalla kun alue julistetaan vanhaksi kaupunginosaksi. Niiden määräysten, jotka koskevat B- ja C-luokkiin kuuluvia rakennuksia sekä tiettyjä katu- ja pihakuvia, tulisi taas sisältyä osaksi suojelualueelle vahvistettuun erityiseen asemakaavaan sekä siihen liittyviin asemakaavamääräyksiin ja osaksi alueen erityiseen, valtioneuvoston vahvistamaan rakennusjärjestykseen.

II. Skandinavian lainsäädäntö ja käytäntö historiallista tai taiteellista merkitystä omaavien rakennusten suojelemiseksi.

Tanska.[1])

Tanska on ensimmäinen pohjoismaa, joka on saanut aikaan lakisääteisen järjestelyn sellaisten kulttuuriarvojen suojelemiseksi tuholta, joita vanha rakennustaide edustaa. Loven om Byggningsfredning, annettu maaliskuun 12 päivänä 1918, on uraauurtava laki, joka herätti suurta mielenkiintoa skandinavisissa veljesmaissa. Jo vuosisadan alussa oli herätetty ehdotus lain aikaansaamisesta tarkoituksin saattaa historiallisessa ja taiteellisessa suhteessa merkittävät rakennukset valtion valvonnan alaisiksi. Ehdotus sai hillitystä muotoilustaan huolimatta kuitenkin raueta, koska hallitus katsoi sen olevan ristiriidassa perustuslain omistusoikeuden loukkaamattomuutta koskevien määräysten kanssa. Uusi asennoituminen kysymykseen omistajan vapaasta vallasta arvokkaan vanhan rakennusluomuksen suhteen pääsi kuitenkin vähitellen vallalle ja valmisti maaperää rauhoituksen ystävien toivomalle, tätä alaa koskevalle uudelle lainsäädännölle. Vuonna 1907 syntynyt »Förening till gamle Byggningers Bevaring»-niminen yhdistys edisti mielenkiinnon heräämistä maan vanhimpia rakennusluomuksia kohtaan ja niitä koskevien tietojen leviämistä.

Vuoden 1918 lain syntymisen aikaan olivat epäilykset omistusoikeuden perustuslainsuojan koskevassa kysymyksessä suuressa määrin vähentyneet. Kehitys oli ensimmäisen maailmansodan aikana kulkenut siihen suuntaan, että valtiovalta usein puuttui asioihin, joita aikaisemmin oli pidetty tiukasti yksityisluontoisina. Varsin pitkälle menevää kajoamista oli myöskin tapahtunut tähän läheisesti liittyvien lakien, kuten asemakaavalainsäädännön, saneerauslain ja luonnonsuojelulain säätämisen kautta, ilman että yleinen mielipide olisi pitänyt sitä liiallisena tai vaarallisena omistusoikeuden säännöstelemisenä. Oikeuskäsitys oli vähitellen vakiintunut siihen suuntaan, että yhteiskunnan etu kysymyksen koskiessa arvokkaiden rakennusten säilyttämistä, rakennusten, joista Tanskan vuosisatainen kulttuuri ja historia kuvastui, on niin huomattava, että yksityisen edun pitää tietyssä määrin väistyä yleisen edun tieltä. Edellytyksenä tähän on kuitenkin, että yksityisen korvausvaatimukset lailla määritellään ja rajoitetaan.

Vuoden 1918 laki rakennusten rauhoittamisesta rakentuu sille pohjalle, että historiallis-

[1]) Lähemmin tästä Tanskan suojelulainsäädännöstä ja siihen liittyvästä hallinnollisesta käytännöstä katso julkaisua »Byggningsfredning gjennem 25 aar, utgivet av det særlige Byggningssyn», Kööpenhamina 1943, G. E. Gad'in kustannusliike.

ten tai taiteellisesti arvokkaiden rakennusten ja rakennusosien rekisteröimisen tulee tapahtua opetusministeriön toimesta. Siinä tarkoituksessa laaditaan virallinen luettelo näistä rakennusmuistomerkeistä ja edellytetään tällöin sääntönä, että nämä ovat yli 100 vuotta vanhoja. Luetteloon otetut rakennukset ovat rauhoituksen alaisia siinä laajuudessa kuin laki säätää. Luettelo tarkistetaan joka viides vuosi eikä siitä ole myönnetty mitään valitusoikeutta tuomioistuimeen.

Rakennusten suuremman tai pienemmän historiallisen tai taiteellisen arvon perusteella jaetaan ne kahteen luokkaan, A-luokkaan, joka käsittää rakennukset, joiden arvo on niin huomattava, että niiden purkaminen, turmeleminen tai rappeutuminen aiheuttaisi kansakunnan kulttuuriaarteiden melkoisen vähentymisen, sekä B-luokkaan, mihin luetaan rakennukset, joiden arvo on vähemmän huomattava, mutta joiden säilyttäminen kuitenkin on melkoisen tärkeää. Ratkaisun tekeminen siitä, onko rakennus rauhoittamisen arvoinen, ja jakamisesta luokkiin kuuluu opetusministeriölle »Det særlige Byggningssyn»-nimisen elimen esityksestä, joka valvoo ja käyttää lakia ja johon kuuluu kansallismuseon 2 osaston johtaja, 1 taideakatemian valitsema arkkitehti ja 1 lakimies. Jos kysymys koskee *täydellistä purkamista*, ovat molemmat luokat samanveroisia. Omistajan velvollisuutena on ilmoittaa tästä puoli vuotta aikaisemmin katselmuslautakunnalle. Jos lautakunta ei katso olevan riittävää aihetta vastustaa purkamista, voi omistaja saatuaan siitä tiedon aloittaa purkamisen. Päinvastaisessa tapauksessa tulee lautakunnan tehdä ministeriölle esitys rakennuksen hankkimisesta yhteiskunnan omistukseen mahdollisesti pakkolunastamalla; purkaminen ei silloin voi tapahtua muutoin kuin siinä tapauksessa, että valtio syystä tai toisesta on luopunut oikeudestaan lunastaa rakennus.

Jos sitä vastoin on kysymys *rakennusmuutoksesta* tai osittaisesta purkamisesta, tehdään melkoinen ero molempien luokkien välillä. Sekä A- että B-luokkaan kuuluvan rakennuksen omistajan tulee antaa 8 viikon kuluessa katselmuslautakunnalle selostus suunnitelluista rakennustöistä. Mutta kun lautakunnan asiaan puuttuminen kysymyksen koskiessa B-luokkaan kuuluvaa rakennusta on luonteeltaan vain neuvoa antavaa, on asia toisin A-rakennusten ollessa kysymyksessä. Jos lautakunta havaitsee, että rakennusmuutos tulisi turmelemaan rakennuksen tyyliä, luonnetta ja historiallista merkitystä, voidaan omistajaa kieltää suorittamasta työtä muutoin kuin lautakunnan hyväksymän suunnitelman mukaan. Jos tämän suunnitelman toteuttaminen aiheuttaa omistajalle lisääntyneitä menoja, tulee ne hänelle korvata, sikäli kuin hän ei saa korvausta lisämenoistaan rakennuksen lisääntyneen hyötyarvon muodossa. Korvaus maksetaan vain silloin, kun lautakunta on positiivisella tavalla puuttunut omistajan uudelleenrakennussuunnitelmiin, mutta status quo'n säilyttäminen ei tuota hänelle mitään korvausta. Hänellä on silloin tilaisuus myydä kiinteistö tai vaatia täydellistä purkamista. Jos on olemassa vaara, että rakennus rappeutuu, voi katselmuslautakunta velvoittaa omistajan tietyn määräajan kuluessa kunnostamaan sen ja mahdollisesti suorituttaa työn hänen kustannuksellaan; menot peritään ottamalla rakennus pantiksi.

Laki ei kuitenkaan aseta omistajalle yksinomaan velvollisuuksia, vaan myöskin pyrkii ojentamaan hänelle auttavan käden. Jos rakennus on erityisen arvokas historiallisena tai taiteellisena muistomerkkinä, voi katselmuslautakunta näet tehdä ministeriölle esityksen siitä, että suurempi tai pienempi osa rakennuksen kunnostamisesta tai hoidosta aiheutuvista menoista tulisi yhteiskunnan kannettavaksi, edellyttäen kuitenkin, ettei omistaja itse kykene vastaamaan näistä kustannuksista. Sellaisessa tapauksessa allekirjoittaa omistaja *selityksen*, jonka mukaan rakennus alistetaan kansallismuseolle rauhoitettuna muistomerkkinä. Kysymys siitä, onko selitys aikaisempiin pantinhaltijoihin nähden sitova, näyttää olevan riidanalainen; käytännössä on sen vuoksi pidetty tapana hankkia etuoikeutettujen saamamiesten suostumus.

Kokemus on osoittanut, että laissa on erinäisiä puutteita, jotka mahdollisessa lain tarkistuksessa pitäisi poistaa. Mm. pidetään virheenä, että laki kiinnittää huomiota ainoastaan yksityiseen rakennukseen, mutta ei sen ympäristöön, joka kuitenkin voi kokonaisvaikutelman kannalta olla paljon merkitsevä. Kadun tai torin perinnäiselle arkkitehtooniselle luonteelle on mitä tärkeintä, ettei se, mikä tulee hyvän vanhan rakennuksen tilalle, synnytä epäsointua. Valitetaan, ettei laki nykyisessä muodossaan sisällä tehokkaita säännöksiä vanhojen katu- ja torikuvien suojelemiseksi. Vain poikkeustapauksissa on mahdollisuus rauhoittaa kaikki lähirakennukset. Vaaditaan, että rakennuslautakunnan pitäisi saada valta määrätä ympärillä olevien talojen korkeudesta ja kattorakenteesta, värin käsittelystä ym., jotta aivan liian karkeat rikkomukset kaupunkikuvan kokonaisvaikutelmaa vastaan estyisivät. Kuitenkin myönnetään, että puuttuminen omistajan käyttöoikeuteen voi muodostua niin huomattavaksi, että hänelle tulee taata kohtuullinen hyvitys.

Myöskin on huomattava, ettei kulttuuriarvojen suojelu rauhoituslain mukaan ole ehdotonta, vaan rajoitettua. Valtiolla on *oikeus* pelastaa arvokas vanha rakennus tuholta, mutta ei *velvollisuutta* tähän. Ratkaisu ei riipu vain ministeriön päätöksestä, vaan myöskin käytettävissä olevien valtion varojen saannista, varojen, joita katsotaan varatun aivan liian niukasti, jotta lain tarkoitusperät voitaisiin saavuttaa ja kansakunnan korvaamattomien kulttuuriaarteiden vähentyminen välttää. Mutta yleisesti myönnetään, että laki merkitsee huomattavaa, puhtaasti periaatteellista edistysaskelta. Tämän lain muodossa tunnustetaan valtion taholta, että yhteiskunnan tehtävänä on suojella vanhoja kulttuurimuistomerkkejä, jotka henkisessä suhteessa eivät ole yksityisen omistajan, vaan koko kansakunnan omaisuutta.

Rauhoituslain mukaisen kulttuurisuojelun kohteena ovat toiselta puolen linnat, herraskartanot ja muut arvokkaat rakennukset maaseudulla sekä toiselta puolen vanhat rakennukset maan kaupungeissa, ennen kaikkea pääkaupungissa Kööpenhaminassa, jossa on 270 rauhoitettua muistomerkkiä. Muutamissa kaupungeissa on asutus kokonaisuutena vielä säilyttänyt vanhanaikaisen leimansa ja eräissä muissa kaupungeissa on rauhoituksen avulla onnistuttu säilyttämään niiden historiallinen luonne. Rauhoitustyötä silmällä pitäen ovat omistusoikeussuhteet tietenkin hyvin tärkeät; kulttuuria suojeleva toiminta ilmenee eri tavoin, riippuen siitä, omistaako asianomaisen muistomerkin valtio, kunnat vai yksityiset. Asian luonnosta johtuu, että rauhoitustyö valtioon nähden sujuu vaikeuksitta, kun juuri valtion tulee kunnioittaa omaa lakiaan. Samaten voidaan pitää itsestään selvänä, että kunnat ovat velvolliset noudattamaan lakia, jonka valtio on antanut. Kuitenkin valitetaan, että kulttuurinvaalintapyrkimykset usein ovat kohdanneet kovaa vastustusta valtion ja kunnan taholta. Sitä vastoin on katselmuslautakunnan yhteistyö yksityisten omistajien kanssa sujunut helpommin, kuin mitä oli voitu odottaa, ja oikea tasapainotila on voitu saavuttaa tässä suhteessa. Ainoastaan harvoissa tapauksissa ovat yksityiset omistajat vastahakoisesti noudattaneet lautakunnan määräyksiä. Tosin on rauhoitettuja yksityisrakennuksia kaupungeissa eräissä tapauksissa purettu, kun taloudellinen paine on osoittautunut liian voimakkaaksi niihin määrärahavaroihin verrattuna, jotka on voitu asettaa käytettäväksi. Mutta suuri määrä sellaisia muistomerkkejä on katselmuslautakunnan toimenpiteiden perusteella voinut säilyttää erikoislaatunsa, ja omistajan kannalta ovat rakennukset usein rauhoitustoimenpiteiden johdosta saaneet suuremman taloudellisen arvon ja käyttöarvon. Siinäkin tapauksessa, että katselmuslautakunnan toiminta on vain neuvoa antavaa (B-luokka), on erittäin arvokasta, että asianomaiset rakennusten arvioinnit aina on jätettävä lautakunnan asiantuntemuksella tarkastettaviksi, jolloin lautakunnalla on tilaisuus antaa lausuntonsa sekä omistajalle neuvoja ja ohjausta. Tähän kuuluvien eturistiriitojen ratkaisu riippuu suuresti siitä, missä määrin kulloinenkin omistaja tajuaa rakennuksen kansallisen arvon, hänen toimintansa laadusta ja hänen taloudellisesta

asemastaan. On esiintynyt tapauksia, jolloin taloudellinen painostus ja mahdollisuus maapohjan hyödylliseen käyttämiseen ovat olleet niin merkittävät, ettei valtio ole ollut halukas hankkimaan omistukseensa rakennuksia, joiden olenassaolo on ollut uhattuna. Eräitä kertoja on käynyt niinkin, että joku ulkopuolinen laitos tai yhteenliittymä on tullut väliin avuksi ja ostamalla arvokkaan vanhan rakennuksen pelastanut sen tuholta.

Arvosteltaessa katselmuslautakunnan kulttuurinvaalintatoimintaa täytyy ottaa huomioon vanhojen rakennusten uhattu asema meidän modernin aikamme alituisesti kiihtyvän tahdin alaisena. Kiihtyvä taloudellinen kehitys teollistumisen aikakaudella vaatii alituisesti muutoksia; kaupungit ja liikenne kasvavat, tekniikka vaatii uusia uria. Kaupungit ovat muuttuvaisuuden lain alaisia ja rauhoituslain tarjoama suoja ajan väkivaltaista painetta vastaan on vain heikko, mutta tästä huolimatta on osoittautunut, että laki on suuressa määrin kyennyt suojelemaan arvokkaan kulttuuriperinnön Tanskan kaupungeissa ja vieläpä useissa tapauksissa lisäämään historiallisia arvoja ja kauneusarvoja.

Norja.

Norjassa on Tanskan rauhoituslainsäädäntö otettu esikuvaksi järjestettäessä lakisääteistä kulttuuriarvojen suojelua. Norjan laki rakennusten rauhoittamisesta joulukuun 3 päivältä 1920 on pääasiassa yhdenmukainen Tanskan lain kanssa, kuitenkin sellaisin poikkeuksin, että vuoden 1920 laki tuntee ainoastaan yhden luokan (A) ja vaatii, että rakennuksen ottamisen luetteloon tutkii asianomainen kunnallishallitus.

Ruotsi.[1])

Ruotsin rakennuslainsäädäntö ennen vuotta 1943 on suurin piirtein yhdenmukainen meillä nyt kysymyksessä olevalla alalla vallitsevan oikeudellisen tilan kanssa. Asemakaavaa laadittaessa tulee vuoden 1947 rakennussäännön 26 §:n 17 kohdan mukaan, mikä säännös vastaa aikaisemman, vuoden 1931 rakennussäännön 15 §:ää, ottaa huomioon, että historiallisesti, kulttuurihistoriallisesti tai esteettiseltä kannalta arvokkaat rakennukset ja kaupunkikuvat, niin paljon kuin mahdollista, suojellaan ja säilytetään ja ettei niitä ilman pakottavaa syytä hävitetä tai vahingoiteta. Rakennuslautakunnan asiana on vuoden 1947 rakennussäännön 82 §:n mukaan (vastaa 66 §:ää vuoden 1931 rakennussäännössä) valvoa, ettei turmella rakennusta, jolla on historiallista, kulttuurihistoriallista tai esteettistä arvoa. Kun rakennuslautakunta tutkiessaan kysymystä rakennusluvan myöntämisestä havaitsee aihetta epäilyksiin nyt kosketellussa suhteessa, on lautakunnan velvollisuutena hankkia ennen asian ratkaisemista rakennushallituksen lausunto.

Näiden hallinnolliseen asetukseen otettujen määräysten tarkoituksena ei ole lakisääteisesti määritellä sitä rajaa, milloin puuttuminen yksityisen vapaaseen käyttöoikeuteen on luvallista tai luvatonta, mikä kysymys ruotsalaisen oikeuskäsityksen mukaan voidaan järjestää ainoastaan lainsäädäntöteitse. Niiden lähempien määräysten, jotka olisivat tarpeen tehokkaan suojan takaamiseksi kysymyksessä oleville historiallisille tai taiteellisille arvoille, katsotaan kuuluvan asemakaava- ja rakennuslainsäädännön alueen ulkopuolelle. (Nyttemmin on jo kauan odotettu erikoislainsäädäntö kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusmuistomerkkien suojelemisesta annettu; sitä tullaan selostamaan jäljempänä tässä mietinnössä.) Rakennussäännön määräys, joka koskee olemassa olevien kauneusarvojen ja kulttuurimuistomerkkien säilyttämistä asemakaavaa laadittaessa ja vahvistettaessa, on nähtävästi käsitettävä ohjeenluontoiseksi määräykseksi, jonka noudattaminen on mahdollista vain siinä määrin kuin yksityistä oikeutta ei

[1]) Allekirjoittaneelle on suotu tilaisuus Tukholmaan tehdyn tutkimusmatkan aikana lähemmin tutustua tällä alalla Ruotsissa vallitsevaan oikeudelliseen tilaan.

loukata. Ruotsin rakennussäännön yllä mainitut määräykset eivät siten tarjoa sellaisinaan mitään täysin tehokasta suojaa yksityisomistuksessa olevien rakennusmuistomerkkien hävittämistä ja turmelemista vastaan. (Myöskin uusi erikoislainsäädäntö rakentuu vapaaehtoisuuden periaatteelle.) Muuan valaiseva oikeustapaus, joka havainnollisesti selvittää rakennuslautakunnan rajoitettuja mahdollisuuksia hoitaa tehtäväänsä kulttuuriarvoja suojelevana elimenä yhteiskunnassa, selostettakoon tässä yhteydessä.

Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus Ystad'in kaupungissa oli vaurioitunut myrskyssä ja valtakunnan muinaismuistoasiainhoitaja oli vaatinut rakennuslautakunnalle antamassaan lausunnossa, että tontinomistaja velvoitettaisiin saattamaan kiinteistö tyydyttävään kuntoon. Rakennuslautakunnan päätös tehtiin tämän mukaisesti. Tontinomistaja, joka valitti kuninkaan käskynhaltijalle, painosti sitä seikkaa, että rakennus oli hyvin vanha ja rappeutunut ja että olisi hyödytöntä korjata sitä. Se pitäisi purkaa ja kokonaan uudelleenrakentaa annetun piirustuksen mukaisesti. Rakennuksen arvo kulttuurihistoriallisessa suhteessa oli tontinomistajan käsityksen mukaan liioiteltu. Tontinomistaja oli tarjonnut rakennusta kaupungin lunastettavaksi hintaan, joka oli alhaisempi, kuin mitä hän itse oli siitä maksanut. Kuninkaan käskynhaltija katsoi 17. 2. 1936 antamassaan päätöksessä, ettei rakennussäännön 66 §, vaikkakin rakennus olisi historiallisesti tai taiteellisesti merkityksellinen, ollut esteenä luvan antamiselle rakennuksen purkamiseen. Asia palautettiin rakennuslautakunnalle. Tämä päätös saatettiin hallitusoikeuden tutkittavaksi.

Valituksen johdosta antamassaan lausunnossa huomautti valtakunnan muinaismuistoasiainhoitajan virasto, että kysymyksessä oleva rakennus sijaitsi niin kutsutun Tvättorget'in laidassa, jota vanhastaan oli pidetty Ystad'in koskemattomimpana ja yleiseltä näkökannalta kauneimpana rakennusnäkymänä. Yhteensä muodostivat toria ympäröivät rakennukset huomattavan kokonaisuuden, jota modernit ainekset eivät rikkoneet. Jos rakennus poistettaisiin, häviäisi täten torin taiteellinen vaikutus täydelleen. Rakennuslautakunnan päätöksen kieltäytyä antamasta purkamislupaa pitäisi niin ollen katsoa merkitsevän lautakunnalle 66 §:n mukaan annetun velvoituksen täyttämistä.

Hallitusoikeus katsoi 1. 12. 1937 antamassaan päätöksessä, ettei rakennuslautakunta ollut esittänyt syytä kuninkaan käskynhaltijan päätöksen muuttamiseen. Tontinomistajalla ei katsottu olevan oikeutta ajaa kannetta palauttamispäätöksestä.

Vaikkakin se keino, jonka Ruotsin rakennussääntö tarjoaa olemassa olevien kulttuuriarvojen suojelemiseksi, on melko tehoton, ei se kuitenkaan liene aivan arvoton. Säännöksen tarkoitus on ensi sijassa saada aikaan vaikutus hyvällä käyttämällä apuna asiantuntijain selvityksiä ja neuvoja. Jos tontinomistajalle rakennusluvan epäämisen kautta tultaisiin aiheuttamaan melkoista taloudellista vahinkoa, ei rakennuksen hävittämistä tavallisissa tapauksissa voida ehkäistä muutoin kuin tekemällä vapaaehtoinen sopimus tontinomistajan kanssa. Mitään mahdollisuutta pakkolunastukseen ei aikaisempi Ruotsin lainsäädäntö tarjonnut. (Pakkolunastusmahdollisuuksien laajentaminen toteutettiin aikaisemmin mainitun erikoislainsäädännön yhteydessä.) Alempana selostetusta oikeustapauksesta käy selville, että rakennuslautakunnan käytettävissä kuitenkin on eräitä pakkokeinoja kulttuuriarvojen suojelun toteuttamiseksi, kun kysymyksessä on luvan myöntäminen vanhemman rakennuksen *muutostöihin*.

Ystad'in rakennuslautakunnalta anottiin lupaa tontilla sijaitsevan ristikkorakennetalon muutostöiden suorittamiseen esitetyn piirustuksen mukaisesti, joiden töiden kautta rakennuksen pohjakerros, jota aikaisemmin oli käytetty muuhun tarkoitukseen, muutettaisiin myymälähuoneistoksi. Piirustuksen mukaisesti piti tällöin poistaa pohjakerroksessa olevat muuri- ja ristikkorakenneosat rakennuksen kadunpuoleisesta julkisivusta pituudelta, joka vastaisi noin $^{5}/_{11}$ mainitusta julkisivusta, ja korvata ne neljällä myymälänikkunalla ja yhdellä myymälänovella. Rakennuslautakunta katsoi, ettei se sillä perusteella, mitä

asiassa oli esille käynyt, voinut suostua anomukseen. Malmöhus'in läänin kuninkaan käskynhaltija, jonne asiasta valitettiin, totesi: Koska kysymyksessä oleva rakennus oli sen laatuinen, kuin rakennussäännön 66 §:n 1 kappaleessa tarkoitettiin, sekä kun rakennuksen muuttamisen esitetyn piirustuksen mukaisesti voitiin katsoa merkitsevän rakennuksen turmelemista, katsoi käskynhaltija kohtuulliseksi hylätä valituksen. Hallitusoikeuden jäsenet antoivat seuraavan lausunnon: »Niiden rakennuksen muutostöiden, joiden suorittamiseen lupaa oli haettu, oli katsottava, huomioon ottaen rakennuksen vanhanaikaisen laadun ja tyypin, vaikuttavan niin haitallisesti rakennuksen ulkonäköön, ettei lupaa näihin muutostöihin voida antaa. Kun asianomaisen lääninarkkitehdin asiassa antamasta lausunnosta kuitenkin näyttää käyvän ilmi, että valittajan ilmoittama rakennusyrityksen tarkoitus voidaan saavuttaa rakennukseen vähemmän kajoavin muutoksin, jotka täyttävät kohtuulliset vaatimukset rakennuksen ulkonäön suhteen eivätkä turmele sen kulttuurihistoriallista arvoa, sekä koska rakennuslautakunnalle rakennussäännön 66 §:n sisällyksestä johtuen on suotava tilaisuus antaa valittajalle suoritetun selvityksen jälkeen tarpeellisia ohjeita mainitussa suhteessa, katsoo hallitusoikeus kohtuulliseksi poistamalla viranomaisten päätöksen palauttaa asian rakennuslautakunnalle, jonka tulee uudelleen ottaa asia käsiteltäväksi ja siinä edelleen laillisesti menetellä.»

Lopuksi selostettakoon tässä vuodelta 1942 oleva ennakkotapaus, joka aikanaan herätti suurta huomiota ja joka koski vanhanaikaisen puutaloasutuksen säilyttämistä Djurgårdsstaden'issa. Ennakkotapaus valaisee kaupungin vaikeuksia sen kulttuurinsuojelupyrkimyksissä ennen kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelua koskevan erikoislain voimaantuloa.

Halsen'in kortteli Djurgården'issa käsittää 1700-luvun keskivaiheilta olevia puutaloja. Se muodostaa välivaiheen modernin korkean vuokrataloasutuksen ja länsipuolella olevan valtion rakennusmuistomerkiksi ottaman asutuksen välillä. Suurimman osan korttelin maapohjasta omistaa kaupunki. Tontin n:o 7 omistaja — muuan höyryveneyhtiö — anoi, että sallittu rakennuskorkeus (2 kerrosta) lisättäisiin 4 täydeksi kerrokseksi.

Asemakaavalautakunta laaditutti asemakaavaehdotuksen, jonka mukaan koko kortteli merkittiin kulttuurinsuojelualueeksi. Sellainen ehdotus alistettiin Kuninkaallisen Majesteetin vahvistettavaksi ja tarkoituksena oli saada kaupungille oikeus pakkolunastaa tontti n:o 7 sekä oikeus tontilla olevan rakennuksen tarpeelliseen korjauttamiseen asuinrakennukseksi.

Museolautakuntaa kuultiin ja se huomautti, ettei rakennus sinänsä olisi korvaamaton, mutta kylläkin ympäristön kannalta merkittävä; olisi epäedullista Djurgårdsstaden'in vanhalle osalle, jos nykyaikainen rakennus rakennettaisiin tälle tontille. Neuvottelut tontin ostamisesta eivät johtaneet tulokseen.

Asemakaavalautakunta laati sittemmin maanomistajan pyynnöstä uuden ehdotuksen korttelia varten. Rakennuskorkeus tontille n:o 7 rajoitettiin kahdeksi kerrokseksi ullakkokerroksineen. Kaupungin omat kiinteistöt piti säilyttää kulttuurinsuojelualueena ja tontti n:o 7 piti rakentaa vanhanaikaiseen asutukseen sopeutuvalla tavalla.

Kaupungin muinaismuistoasiainhoitaja puolsi ehdotusta. Vanhan rakennuksen säilyttäminen olisi kylläkin suotavaa, mutta ei voitu katsoa olevan olemassa riittävän päteviä syitä taloudelliseen uhraukseen kaupungin taholta.

Kaupunginarkkitehti piti tärkeimpänä sitä, että mahdollisimman suuressa määrin suojellaan vanhanaikaista miljöötä. Uudisrakennus täytti kohtuulliset vaatimukset. Kauneusneuvosto (skönhetsrådet) ja valtakunnan muinaismuistoasiainhoitaja pitivät toivottavana, että vanha asutus säilytettäisiin. Porvarineuvokset kannattivat toista asemakaavaehdotusta, kaupunginkollegio, kaupunginvaltuusto ja rakennushallitus puolsivat suojelualueen muodostamista.

Asiaa käsiteltäessä Kuninkaallisen Majesteetin luona kiinnitettiin muun ohella huomiota kysymyksen oikeudelliseen puoleen. Seuraavia näkökohtia painostettiin tällöin:

Rakennussäännön 15 § sisältää, ettei ilman pakottavia syitä pitäisi menettää mahdollisuuksia kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja kaupunkikuvien säilyttämiseen. Katua ei saa tarpeettomasti rakentaa siten, että se vaatii sellaisten rakennusten purkamisen.

Rakennussäännön 66 § velvoittaa rakennuslautakuntaa valvontatoimiin ehkäisevän kulttuurinsuojelun toteuttamiseksi. Jos siinä suhteessa on olemassa epäilyksiä, on hankittava rakennushallituksen lausunto. Tämä säännös ei sisällä sitä, että rakennuslautakunta voisi kieltäytyä antamasta sellaisen rakennuksen omistajalle lupaa rakennuksen purkamiseen. Useita kertoja oli tämä kysymys hallitusoikeuden tutkittavana, ja on hallitusoikeus kumonnut rakennuslautakunnan päätöksen, jolla se on evännyt rakennuksen purkamisluvan. Asemakaavalaki ja rakennussääntö eivät salli sitä, että ns. kulttuurinsuojelualue tässä muodossa otetaan asemakaavaan. Lainsäädäntö antaa vain viitteen siihen, että on toivottavaa kiinnittää tarpeellista huomiota kulttuurihistoriallisiin rakennuksiin. Jos kaupunki itse on maan omistaja, ei tietenkään ole estettä maan ottamiseen asemakaavaan kulttuurinsuojelualueena. Siellä, missä sellaiset rakennukset ovat yksityisten omistuksessa, on asia järjestettävä vapaaehtoisen sopimisen tietä. Asemakaavalainsäädäntö ei myöskään tarjoa mahdollisuutta rakennuksen pakkolunastukseen esillä olevan kaltaisessa tapauksessa. Voimassa oleva lainsäädäntö ei niin ollen anna mahdollisuutta asemakaavasäännöstön sellaiseen soveltamiseen, että kaupungin tarkoitusperät tässä asiassa voitaisiin saavuttaa asemakaavamuutoksin.

Tukholman kaupunki oli tekemisissä varsin häikäilemättömän maanomistajan kanssa, joka loputtoman tarmokkaasti ja johdonmukaisesti ajoi taloudellisia etujaan. Vuokralaiset irtisanottiin, ovia ja ikkunoita revittiin pois. Ylikäskynhaltija kielsi kuitenkin aloittamasta purkamista.

Kuninkaalliselle Majesteetille osoittamassaan valituskirjelmässä tontinomistaja vaati osaksi, ettei kaupunginvaltuuston asemakaavapäätöstä vahvistettaisi, ja osaksi sitä, että ylikäskynhaltijan kielto kumottaisiin.

Kuninkaallinen Majesteetti ratkaisi asian maaliskuun 13 päivänä 1942. Asemakaavaa ei vahvistettu. Esillä olleet asemakaavaehdotukset joutuivat tällöin perusteellisen asiallisen harkinnan kohteiksi. Asiaa ratkaistaessa kiinnitettiin huomiota yksityisen maanomistajan etuihin, joita tässä tapauksessa ei voitu asemakaavalain nojalla loukata.

Kun Kuninkaallisen Majesteetin päätös oli annettu, alkoi tontinomistaja purkaa rakennusta. Ilmaantui lahjoittajia, jotka yrittivät tulla väliin suojellakseen kulttuurintressiä, ja kaupunki oli valmis suuriin uhrauksiin. Kaikki sovitteluyritykset kuitenkin raukesivat, ja purkamisen johdosta tuli uudisrakennus kalliimmaksi.

Valtiopäivillä tehdyssä välikysymyksessä joutui hallituksen kielteinen suhtautuminen ankaran arvostelun kohteeksi. Huomautettiin, että kysymyksessä oli Tukholman vanhin, Stadsholmen'in ulkopuolella säilynyt yhtenäinen kaupunginosa, jossa oli jossain määrin omalaatuinen asutus. Suuret vuokratalot olivat tuhonneet osia Djurgårdsstaden'ista, mutta tärkein osa oli vielä koskemattomana. Kaupunki oli kysymyksen koskiessa sen omia rakennuksia noudattanut kulttuurinsuojelualueperiaatetta. Valtion edun mukaista piti olla tämän kysymyksen ssaattaminen onnelliseen lopputulokseen. Laillisuuskysymys riippui tulkinnasta. Päinvastaiseen suuntaan käyviä ennakkotapauksia oli olemassa. Departementin päällikkö torjui Kuninkaallisen Majesteetin päätöstä vastaan kohdistetut syytökset. Asemakaavalaki ei antanut oikeutta pakkolunastukseen kulttuurinsuojelualueen perustamiseksi, ei myöskään niin pitkälle menevään maanomistusoikeuteen kajoamiseen, kuin mitä asemakaavaehdotus sisälsi. Hallituksen pyrkimys suojella ja säilyttää kulttuuri-

muistomerkkejä ilmenisi samoille valtiopäiville annetusta esityksestä, joka sisälsi ehdotuksen tämän alan erikoislainsäädännöksi ja joka otti huomioon sekä maanomistajan oikeutetut taloudelliset edut että uhatut kulttuuriarvot.

Laki kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelemisesta annettiin kesäkuun 12 päivänä 1942.

Kuten jo aikaisemmin on viitattu, oli kulttuurinvaalinnan kannalta suurena puutteena pidetty sitä, ettei Ruotsin lainsäädännössä ollut ollut määräyksiä muiden kuin valtion, kunnan, yleisen laitoksen tai yhteisön omistamien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ja huomattavien rakennusten säilyttämisestä. Näistä ryhmistä oli erinäisiä säännöksiä vuoden 1920 kuulutuksessa, joka koski julkista rakennustointa.

Vuoden 1942 rauhoituslaissa tehdään mahdolliseksi antaa erityisiä määräyksiä (suojelumääräyksiä) kulttuurihistoriallisesti huomattavan rakennuksen suojelemiseksi siihen kuuluvine puistoineen tai puutarhoineen tahi alueineen, jotka muutoin ovat tarpeen rakennuksen säilyttämiseksi ja sellaisen ympärillä olevan tilan hankkimiseksi, mitä rakennuksen laatu ja merkitys vaativat. Anomus suojelumääräysten antamisesta tehdään lääninhallitukselle ja anomukseen on liitettävä kiinteistönomistajan suostumus, milloin anomuksen tekee joku muu kuin kiinteistönomistaja.

Tämä erikoislainsäädäntö rakentuu siten vapaaehtoisuuden periaatteelle. Lainsäätäjä on katsonut, että kun monien kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten omistajien voidaan otaksua tuntevan mielenkiintoa tällaisten rakennusten suojelemista kohtaan tulevaisuutta varten, tätä tietä myös pitäisi voida saavuttaa huomattavia tuloksia.

Laki tarkoittaa lähinnä yksityisessä omistuksessa olevia rakennuksia, mutta sitä voidaan soveltaa myöskin vuoden 1920 kuulutuksen sovellutusalueella. Eräiden yksityiskohtaisten säännösten mukaan on tarpeellista huomiota kiinnitettävä muuttuneisiin olosuhteisiin ja kehityksen vaatimuksiin.

Lääninhallituksen päätös voi sisältää, että rakennuksen puistoineen tai puutarhoineen tahi muine tarpeellisine alueineen tulee olla tiettyjen, sisällöltään enemmän tai vähemmän laajojen määräysten alainen siinä tarkoituksessa, että rakennusta suojellaan hävittämiseltä. Niiden rakennusten, jotka alistetaan sellaisten määräysten alaisiksi, jatkuva valvonta kuuluu valtakunnan muinaismuistoasiainhoitajalle yhteistoiminnassa rakennushallituksen kanssa tiettyjen laissa mainittujen suuntaviivojen mukaisesti. Sellainen mahdollisuus on olemassa, että määrätyissä olosuhteissa suojelumääräykset voidaan kumota.

Lakiin on otettu säännös, joka tekee mahdolliseksi ryhtyä väliaikaisiin toimenpiteisiin huomattavien rakennusten suojelemiseksi, jos on aihetta otaksua, että sellainen rakennus joutuisi toimenpiteiden kohteeksi, joiden kautta kulttuurihistoriallinen arvo kokonaan häviäisi.

Valtakunnan muinaismuistoasiainhoitajan johdolla tulee pitää luetteloa rakennuksista, joihin nähden on olemassa suojelumääräyksiä.

Rauhoituslain yhteydessä täydennettiin voimassa olevaa pakkolunastuslakia kesäkuun 12 päivänä 1942 annetulla lailla, jonka mukaan kulttuurihistoriallisesti huomattavan rakennuksen pakkolunastaminen käy mahdolliseksi. Kysymyksen sellaisen pakkolunastamisesta voi herättää ainoastaan valtakunnan muinaismuistoasiainhoitaja. Tehokkaan kulttuurimuistojen vaalinnan luomiseksi eivät lainsäädäntö ja organisaatio yksistään ole riittävät, vaan vaaditaan uhattujen, arvoltaan tärkeimpien kulttuurimuistojen pelastamiseksi myöskin tarkoitusta varten käytettävissä olevia rahavaroja. Ruotsissa on tehty ehdotus valtion kulttuurimuistorahaston perustamisesta, mikä rahasto huomattavasti lisäisi nyt kosketellun erikoislainsäädännön tehokkuutta.

Tässä yhteydessä kuvataan niitä toimenpiteitä, joihin Tukholman kulttuurihistoriallisten muistomerkkien suojelemiseksi on kaupungissa ryhdytty.

Pyrkimykset säilyttää eräiden alueiden vanhat kaupunkikuvat ja kulttuurihistoriallinen erikoisleima ovat viime vuosina herättäneet Ruotsissa suurta huomiota kotiseudunvaalintaa ja seutututkimusta kohtaan ja aikaansaaneet vilkasta toimintaa asiasta kiinnostuneiden kansalaispiirien keskuudessa. Vanhojen Ruotsin kaupunkien muuttuminen on monella taholla tapahtunut pelottavan nopeasti, ilman että vanhanaikaiseen kaupunkileimaan on kiinnitetty tarpeellista huomiota. Valaisevana esimerkkinä siitä, millaiset kulttuuriarvot tässä ovat kysymyksessä, on kysymys Tukholman »Siltojen välisen kaupungin» uudelleenjärjestelystä. Tällä alueella on vielä kokonaisuutta ajatellen keskiaikainen asemakaavansa, jonka merkitys on erittäin huomattava ja jota pidetään Tukholman arvokkaimpana historiallisena muistona; tästä kuvastuu koko kaupungin vanhempi kehitys, ja kaupunginosa kapeine rinteineen ja kujineen sekä tiheine talorykelmineen saa alueen herättämään omalaatuisen tunnelman. Talot ovat sitä vastoin myöhemmältä ajalta, ja Suurkirkkoa lukuun ottamatta ei keskiajalta ole peräisin mitään rakennusta. Alueen huono kannattavaisuus, vallitseva ilmavuuden ja valoisuuden puute sekä asuinhuoneistojen verrattain mitätön määrä ja niiden epämoderni laatu ovat aiheuttaneet sen, että asemakaavan uudelleenjärjestely on ollut jo yli 100 vuotta päiväjärjestyksessä. 1800-luvun suuret hävittämissuunnitelmat, jotka ruuduttivat Stadsholmen'in neliönmuotoisiin kortteleihin leveine katuineen, ovat onneksi ajautuneet karille suurten kustannusten johdosta.

Aatteellisten arvojen puolustaminen käytännöllisten, teknillistä ja taloudellista luonnetta olevien kysymysten rinnalla on Tukholmassa niin kuin muuallakin aina ollut vaikeasti ratkaistava pulma. Kaupungin isät pitivät kauan museollisia ja kulttuurimuistojenvaalintatehtäviä sellaisina seikkoina, jotka eivät kuuluneet kunnan toimialaan. Se, että suuret keskusmuseot sijaitsevat pääkaupungissa, oli omiaan turruttamaan kunnallisten viranomaisten omantunnon.

Vasta 1930-luvulla perustettiin Kaupunginmuseo Tukholmaan. Kulttuurimuistojen vaalinta muodostaa nyttemmin keskeisen tehtävän museon toiminnassa. Suurien kaivausja katutöiden yhteydessä kaupungissa ja sen ulkoreunoilla suoritetaan arkeologisia tutkimuksia, joiden avulla on saatu uusia tietoja Tukholman vanhemmasta topografiasta ja asutuksesta. Kun vanhoja rakennuksia tai osia kaupungista korjataan, uudelleenrakennetaan tai puretaan, suoritetaan mittauksia, kuvauksia ja tutkimuksia, ja sitä paitsi koetetaan ottaa talteen sisustusyksityiskohtia ja muita historiallisesti mielenkiintoisia esineitä, jotka muutoin häviäisivät tai tuhoutuisivat. Vähiten ei ole tehty laajoja tutkimuksia Vanhassakaupungissa sekä sotavuosien suojahuoneita rakennettaessa että Myntgatan'in varrella olevan Kansliatalon suurta lisärakennusta rakennettaessa. Useita tärkeitä rakennusmuistoja on viime vuosina restauroitu Kaupunginmuseon johdolla, mm. kaksi 1600-luvulta olevaa palatsia, ns. Lillienhoff'in talo Medborgarplatsen'in luona ja van der Noot'in talo S:t Paulsgatan'in varrella. Jälkimmäinen on museon hallinnossa. Yhteistoiminnassa puisto-osaston kanssa on Cedersdal-niminen esikaupunkitalo sekä muutamia vanhoja hirsitupia ja taloja kunnostettu, viimeksi mainittuja käytettäviksi puistoleikeissä oleskelupaikkana sateisina päivinä. Yhdessä idrotts- och friluftsstyrelsen'in kanssa on useita vanhoja rakennuksia restauroitu Tyrestan kylässä, jonka Tukholman kaupunki muutamia vuosia sitten hankki ulkoilualueeksi. Kaupunginmuseo on myös yksissä neuvoin asemakaavakonttorin kanssa ehdottanut, että kaupungin toimesta säilytettäisiin kulttuurisuojelualueina pari suurempaa aluetta, joissa on yhtenäinen, vanhempi asutus. Tämä on hyvin vanha ajatus, herätetty jo 1913, jota nyt koetetaan toteuttaa. Toistaiseksi ei kysymystä ole lopullisesti ratkaistu siitä huolimatta, että monia pitkiä selvityksiä on hankittu ja että käytännöllisesti katsoen kaikkien portaiden viranomaiset ovat suhtautuneet asiaan myönteisesti. Sitä vastoin on useita yksityisiä rakennuksia ja piharakennelmia viime vuosina otettu asemakaavaan

kulttuurinsuojelualueina, mm. taloja Fjällgatan'in varrelta, Färgargården Barnängen'issä, Wachtmeister'in talo (Suomen lähetystötalo) Västra Trädgårdsgatan'in varrelta ja Hårleman'in talo Drottninggatan'in varrelta. Säännöllisesti käytetään myöskin Kaupunginmuseon asiantuntemusta, kun asemakaavoja tai saneerausehdotuksia laaditaan alueille, joissa on vanhaa asutusta, sekä kaupungin keskustassa että ympäristöissä.

Museon päällikkönä ja kaupungin kulttuurimuistojen vaalintatoiminnan toimeenpanevana elimenä toimii kaupungin muinaismuistoasiainhoitaja. Kaupungin museolaitoksen ja kulttuurimuistojen vaalinnan ylivalvonta kuuluu kunnalliselle museolautakunnalle.

Vuonna 1947 julkaistussa, Storstaden'in kulttuurimuistojen hoitoa koskevassa kirjoitelmassa on Tukholman kaupungin muinaismuistoasiainhoitaja, tri Gösta Selling[1]) antanut seuraavan lausunnon asemakaavasuunnittelun ja kulttuurimuistojen hoidon keskinäisistä suhteista:

»Avoimeen asutukseen tähtäävä nykyaikainen asemakaavasuunnittelu, joka joustavasti ottaa huomioon maaston ja vanhat rakennusluomukset, aikaansaa sen, että kamppailu vanhan ja uuden välillä on monissa suhteissa lieventynyt. Kuitenkaan emme saa katsoa liian optimistisesti tulevaisuuteen. Tukholma on juuri nyt rajun laajentumisen ja valtavien muutosten aikakauden kynnyksellä. Uusia kaupunginosia kasvaa ulkolaidoille; vanha Nedre Norrmalm tullaan kokonaan uudelleenjärjestämään; maan yläpuolella ja maan sisässä kulkevia liikenneväyliä tullaan rakentamaan tähän asti tuntemattomissa mittasuhteissa ja jättiläissiltoja rakennetaan veden yli. Jotta kaikki tämä voitaisiin toteuttaa, ilman että kaupungin luonnollinen erikoislaatu hävitetään ja korvaamattomia kulttuurimuistoja tuhotaan, vaaditaan enempääkin kuin että kulttuurimuistojen vaalinta kuuluu kunnallishallintoon ja että on olemassa yksi tai useampia kotiseutuyhdistyksiä. Oleellista on, etteivät kaupunginhallituksen päätöksiä sanele yksinomaan liikenneteknilliset ja taloudelliset syyt, vaan että hallitus muistaa, että Tukholman erikoinen topografia ja vanhanaikainen asutus ovat merkitseviä tekijöitä asukkaiden viihtymyksen ja kaupungin kauneuden kannalta.»

Useilla tahoilla, sekä Tukholmassa että muualla, on jo kauan ollut yhteenliittymiä, jotka ovat työskennelleet herättääkseen mielenkiintoa vanhaan kulttuuriin ja jotka ovat harjoittaneet museotyötä ja kotiseutututkimusta samoin kuin myös rakennusmuistomerkkien hoitoa ja luonnonsuojelua ja sen vuoksi ovat käytännössä toimineet kotiseutuyhdistyksinä, joskaan eivät sennimisinä. Tukholmassa on siten pian 50 vuotta täyttävä Samfundet S:t Erik koettanut ottaa hoitaakseen näitä kotiseudun vaalintatehtäviä.

Seuran työskentely sai alusta pitäen käytännöllisen ja erityisesti Tukholman kulttuurimuistojen vaalinnalle merkittävän suunnan. Kysymyksessä oli säilyttää jälkimaailmalle ainakin kuva siitä Tukholmasta, joka suurkaupungin kasvun johdosta oli tuomittu häviämään. Seuran päätehtäväksi tuli laatia inventaarion avulla luettelo kaikista huomattavista rakennuksista ja muistomerkeistä, mitä pääkaupungissa on. Vanhakaupunki oli luonnollisesti se osa Tukholmaa, jossa tällaisen laajakantoisen luetteloimistyön ensiksi piti tapahtua, ja viiden kesän työn jälkeen oli tämä muistorikas ja ainutlaatuinen kulttuurimuistomerkki kokonaisuudessaan järjestelmällisesti loppuun tutkittu. Pelkän luetteloimistyön ohella on seura vuosien kuluessa, varsinkin kun on ollut kysymys uhatuista, arkkitehtoonisesti huomattavista palatseista ja rakennuksista, myöskin suorituttanut tarkempia mittauksia.

Vuosien kuluessa on seura voimiensa mukaan koettanut omalta osaltaan vaikuttaa

[1]) Tri Selling on minun Tukholmassa oloni aikana antanut mitä auliimmin selvityksiä kulttuurinsuojelutyöstä Tukholmassa. Hänen asiantuntevalla opastuksellaan olen tarkastellut useita mielenkiintoisia paikkoja ja kaupunkikuvia vanhassa kaupungissa, missä vanhanaikainen miljöö on säilynyt ja missä kortteleiden sisäosien järkiperäinen terveydellinen puhdistaminen on tapahtunut.

positiivisessa ja käytännöllisessä suhteessa Tukholman kulttuurimuistojen vaalintaan. Se myötävaikutti siten Drottninghuset'in pelastamiseen, jota 1600-luvun rakennusta kohta edellisen sodan jälkeen uhkasi purkaminen. Valtakunnan muinaismuistoasiainhoitajan aloitteesta onnistuttiin ehkäisemään purkaminen, ja laitos on yhä sijoitettuna Johanneksenkirkon vieressä olevaan vanhaan kauniiseen rakennukseen. Kun viimeistä olemassa olevaa ammattikuntaa, Vindragarlaget, alkoholimonopolin voimaan tullessa uhkasi hajoaminen, hankki Samfundet S:t Erik sen vanhan rakennuksen, joka on yksi harvoista vielä olemassa olevista porraspäätyisistä taloista »Siltojen välisessä kaupungissa». Vuonna 1931 hankittiin myöskin ammattikunnan majapaikan irtaimisto ja koko sen ammattikunta-arkisto. Ainoa säilynyt ammattikunnan tyyssija kaupungissa on siten pelastettu tulevaa aikaa varten.

Ne seikkaperäiset tiedot, jotka luetteloimis- ja tutkimistyön aikana oli saatu »Siltojen välisen kaupungin» vanhasta asutuksesta, antoivat seuran johdolle selvän käsityksen siitä, millaisista vanhanaikaiseen asutukseen kuuluvista suurista ja korvaamattomista arvoista oli kysymys, mutta ne osoittivat myöskin, että Vanhankaupungin asumuksia monissa tapauksissa uhkasi puutteellisen hoidon ja piha-asutuksen kasautumisen johdosta vaara muodostua köyhälistön asuma-alueeksi Tukholman keskustassa. Tietoisuus siitä, että jatkuva köyhälistöasutuksen muodostuminen saattoi panna koko tämän historiallisesti arvokkaan asutuksen tuhoutumisvaaralle alttiiksi, antoi herätteen tutkimukseen siitä, eikö saneeraus voisi olla toteutettavissa, ilman että vanhanaikainen asemakaava ja arvokas osa asutuksesta hävitetään. Lähinnä sekä lehdistössä että muilla tahoilla syntyneen vilkkaan väittelyn johdosta, suunnilleen 1930, päätettiin hankkia selvitys, olisiko saneeraus teknillisesti ja taloudellisesti toteutettavissa. Lähtökohtana tälle työlle oli pyrkimys saada asemakaava ja kulttuurihistoriallisesti huomattavat rakennukset mahdollisuuksien mukaan säilytetyiksi, samalla kun valaistussuhteita pitäisi parantaa purkamalla piharakennuksia ja yksinäisiä kiinteistöjä. Jäljellä olevat talot pitäisi vihdoin restauroida ja varustaa nykyajan mukavuuksin.

Kun »Siltojen välistä kaupunkia» koskeva ongelma uudelleen joutui julkisen keskustelun kohteeksi 1934, oli seuralla esitettävänä tulokset selvityksestään, joka koski erästä kaupunginosan suurimmista kortteleista, Cepheus'ta Stortorget'in varrella. Laskelmat osoittivat, että tämän korttelin saneeraus aiheuttaisi taloudellisia menetyksiä, minkä vuoksi julkinen tuki tätä työtä varten olisi välttämätön. Koska korttelin kiinteistönomistajilla ei ollut vähääkään intressiä panna kaupungin avulla käyntiin saneerausta, päätti Samfundet S:t Erik muodostaa tarkoitusta varten erityisen yhtiön. Tämä yhtiö sai 1935 Tukholman kaupungilta puolen miljoonan kruunun määrärahan. Yhtiö AB Stadsholmen saattoi ennen viimeistä maailmansotaa suorittaa suurin piirtein loppuun saakka sekä mainitun Cepheus-nimisen korttelin että myöskin erään pienemmän korttelin, joka sijaitsee Tyska Brunn'in aukion vierellä, saneerauksen.

Sota ja pula-aika asuntomarkkinoilla pysäyttivät AB Stadsholmen'in toiminnan, mutta sitä ennen olivat useat yksityiset kiinteistönomistajat seuranneet esimerkkiä ja restauroineet talonsa. Jatkuva rappeutuminen ja hidas köyhälistöasutuksen muodostuminen, jota vielä 10 vuotta sitten saattoi havaita »Siltojen välisessä kaupungissa» ja erityisesti sen keskiosissa, on pysähtynyt. Kaupunginosasta on vielä kerran tullut haluttu ja pidetty asuntoalue.

Kuitenkin on vielä jäljellä paljon tehtävää. Täyteen rakennetut korttelit on tarpeen saada ilmaviksi ja ala-arvoiset asunnot korjatuiksi. AB Stadsholmen on koettanut varustautua tulevaisuutta varten ja muun muassa saanut lupauksia valtion ja kunnan avustuksesta voidakseen, kun normaaleihin aikoihin jälleen päästään, jatkaa työtään Tukholman vanhassa sydämessä olevan vanhanaikaisen asutuksen parantamiseksi ja säilyttämiseksi.

Gamla Stan-nimisen kotiseutuyhdistyksen toimesta on viime vuosina harjoitettu tarmokasta ja määrätietoista propagandaa tunteen ja ymmärtämyksen herättämiseksi Vanhankaupungin omalaatuisia ja korvaamattomia arvoja kohtaan niissä henkilöissä, jotka sinne rakentavat ja siellä asuvat. Yhdistyksen tehtävänä on hoitaa, hallita ja säilyttää tuleville sukupolville se kallis kulttuuriperintö, minkä Vanhakaupunki sisältää, lujittaa yhteenkuuluvaisuutta Vanhankaupungin väestössä ja kaikin tavoin vaikuttaa yhteenkuuluvaisuuden tunteen kehittämiseksi. Yhdistyksellä on oma sanomalehti ja se pyrkii lehdistökamppanjan, esitelmien, juhlien ja kokousten avulla vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen kulttuurinsuojelumielessä. Useissa tapauksissa on yhdistyksen onnistunut ajaa Vanhankaupungin etuja voimakkaasti ja päättäväisesti valtakunnan ja kaupungin viranomaisten taholla; raskas takaisku oli Myntgatan'in, Västerlånggatan'in ja Storkyrkobrinken'in välisen korttelin historiallisen kaupunkikuvan hävittäminen, johon kortteliin uusi kansliatalokompleksi on rakenteilla.

Suomi.

Muutamissa kaupungeissamme on tehty yrityksiä suojella asemakaavamääräyksin ja politiaoikeudellista luonnetta olevin määräyksin määrättyjen kaupunginosien vanhanaikaista leimaa ja kauneusarvoja.

Turku.

Niin kutsutulla Luostarinmäellä II korttelissa on vuonna 1938 vahvistettuun asemakaavaan otettu rajoitettu alue nimeltään »Muinaisjäännöksille varattu alue — för fornlämningar reserverat område». Tällä alueella on vuoden 1827 paloa aikaisemmalta ajalta oleva rakennusryhmä. Alueen järjestely ja rakennusten ulkonäkö on jätetty alkuperäiseen asuunsa. Rakennukset ovat sisustettuja museotarkoituksiin ja niitä hoidetaan sellaisina.

Kaupunginvaltuuston hyväksymällä, mutta toistaiseksi vahvistamattomalla asemakaavamuutoksella annettaisiin kattolistan korkeuden ja rakennuskorkeuden (korkeintaan 10 m) suhteen rakennusmääräyksiä niiden asuntokortteleiden osalta, jotka ympäröivät Tuomiokirkkotoria. Tämän tarkoituksena on säilyttää kaupunginosan vanhanaikainen leima muuttumattomana. Samanlaisessa tarkoituksessa on laadittuun ehdotukseen Turun uudeksi rakennusjärjestykseksi otettu rajoittavia määräyksiä rakennuskorkeuden ja kerrosluvun suhteen, sikäli kuin kysymyksessä on joukko Tuomiokirkon ympäristössä sijaitsevia tontteja.

Porvoo.

Helmikuun 27. päivänä 1937 vahvistettiin rakennussäännön 83 §:n nojalla uusi asemakaava ja tähän liittyen tarkistettu rakennusjärjestys tarkoituksin suojella »Vanhaksi Porvooksi» kutsutun kaupunginosan vanhanaikaista leimaa ja estää arvokkaiden kulttuurimuistomerkkien hävittäminen. Asemakaavassa merkitään A-kirjaimella sellaiselle rakennukselle varattu alue, joka kulttuurihistoriallisen arvonsa perusteella on otettu kaupungin erityiseen suojelukseen. Asemakaavamääräyksin säännöstellään mm. ulkonaisia ja sisäisiä rakennusrajoja, rakennusmateriaalia, pihatilaa, rakennuksen laajuutta tontilla, rakennuskorkeutta, kerroslukua, rakennustyyppejä, katon kaltevuutta, ikkunoita ym. Rakennusjärjestyksessä luetellaan ne historiallisesti ja taiteellisesti huomattavat rakennukset, joita tulee suojella (vanha raatihuone, entinen gymnasirakennus, museorakennus, runoilijankoti ym.). Rakennusluvan myöntämisen suhteen annetaan tiukennettuja määräyksiä (toimenpiteet, jotka vaikuttavat kaupunkikuvaan tai rakennuksen fasadin ulkonäköön ym.). Maistraatin velvollisuutena on valvoa, että rakennus ulkonaisesti saa muodon, joka mukautuu omalaatuiseen kaupunki- ja katukuvaan sekä sopeutuu sen kokonaisvaikutuk-

seen. Tällöin pitää kiinnittää huomiota julkisivun käsittelyyn, rakennusmateriaaliin, väritykseen, ovi- ja ikkunatyyppeihin, näyteikkunoiden suuruuteen, kehystykseen ja sijoitukseen, kattamismateriaaliin, ulkorakennuksiin, dekoratiiviseen koristeluun ja koristemuotoihin, kadulta tai avoimelta paikalta näkyviin pihafasadeihin, sopivan silhuetin aikaansaamiseen huomattavien katuperspektiivien osalta, lauta-aitojen muotoiluun, portteihin ja aitauksiin samoin kuin myös muihin seikkoihin, jotka vaikuttavat kaupunki- tai katukuvaan. Toiselta puolen tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon rakentajan taloudelliset intressit kysymyksen koskiessa kiinteistön käyttöä. Jos maistraatti havaitsee, että vanhan kaupungin kauneusarvot tulisivat rakennustoimenpiteitten johdosta uhatuiksi tai vähenisivät tai että kaupunginosan vanhanaikainen leima turmeltuisi tai tuhoutuisi, tulee rakennuslupa evätä. Kuitenkin sisältää rakennusjärjestys tähän liittyen säännöksen tontinomistajan perustuslain suojaaman oikeuden turvaamiseksi aiheettomalta loukkaukselta. Jos kulttuurinvaalintanäkökohtien huomioonottaminen, josta nyt on kysymys, esillä olevassa tapauksessa aiheuttaisi rakentajalle niin tuntuvia lisäkustannuksia tai niin huomattavaa vahinkoa, ettei sellaisen voitaisi katsoa olevan kohtuullisessa suhteessa rakennusyrityksen kustannuksiin, tulee maistraatin ennen asian ratkaisemista hankkia kaupunginvaltuuston lausunto.

Rakennusjärjestyksessä säädetään vihdoin, että maistraatin apuna tulee olla rakennusasioita käsiteltäessä erityinen asiantunteva, neuvoa antava rakennuslautakunta.

Tammisaari.

Kaupungin uuteen rakennusjärjestysehdotukseen on otettu joukko pykäliä, joiden tarkoituksena on suojella vanhaa asutusta määrätyissä kortteleissa.

Pietarsaari.

Laadittaessa voimassa olevaa vuoden 1906 asemakaavaa ei otettu huomioon silloin vielä olevia vanhoja järjestelemättömiä tontteja, jotka ovat peräisin kaupungin vuoden 1835 paloa aikaisemmalta ajalta. Järjestelyt ovat tämän jälkeen edistyneet niin pitkälle, että jäljellä on vain vähäisiä jäännöksiä, joita ei enää voida suojella.

Rauma ja Loviisa.

Näiden kaupunkien rakennusjärjestykset sisältävät eräitä erikoismääräyksiä vanhojen kaupunginosien vanhanaikaisen leiman suojelemiseksi. Raumalla on valmistelun alaisena uusi asemakaava ja rakennusjärjestys vanhempia osia varten.

III. Lakiin perustuvat mahdollisuudet kulttuurihistoriallisten muistomerkkien suojelemiseksi meidän nyt voimassa olevan rakennuslainsäädäntömme mukaan.

Asian luonnosta johtuu, että valtio ja kunta tulevat tarkoin noudattamaan niitä »vanhan kaupunginosan» suojelemista tarkoittavia määräyksiä, jotka asianmukaisessa järjestyksessä annetaan. Tässä alempana kosketellaan ainoastaan niitä eturistiriitoja, joita voi syntyä, kun yleistä etua täytyy punnita yksityistaloudellisen edun rinnalla. Tässä onkin itse asiassa kysymyksen ydinkohta. Raja yksityishenkilön yksityistä oikeussuojaa varten ei ole meidän nykyisessä lainsäädännössämme tarkoin vedetty. Sen johdosta, että tällä alalla puuttuu ajanmukainen lainsäädäntö, täytyy kysymystä arvostella yleisten oikeusperiaatteiden pohjalta ja kiinnittämällä tarpeellista huomiota pakkolunastuslainsäädännön periaatteisiin.

Rakennussäännön 34 §:ssä luetellaan ne taiteelliset ja kulttuurihistorialliset näkökohdat, jotka on otettava huomioon maistraatin harkitessa rakennuslupa-anomusta ja kun

on kysymys muista toimenpiteistä, joiden suorittaminen edellyttää maistraatin lupaa. Pykälä on näin kuuluva:

»Maistraatin tulee valvoa, ettei historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaita rakennuksia tai kaupunkikuvia turmella ja että ne rakennukset, jotka sellaisten rakennusten läheisyyteen rakennetaan, sopeutuvat näihin taikka eivät muotonsa tai kokonsa puolesta häiritse kokonaisvaikutusta. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi tulee maistraatin, milloin syytä siihen on, asiantuntemukseen perustuvilla selvityksillä ja neuvoilla koettaa aikaansaada sopivia muutoksia aiottuun rakennusyritykseen. Ellei oikaisua muulla tavoin voida saavuttaa, tulee maistraatin kieltää lupa kysymyksessä olevaan toimenpiteeseen. Jos kiellosta kuitenkin aiheutuisi asianomaiselle tontinomistajalle tuntuvaa taloudellista vahinkoa, tulee maistraatin ennen asian päättämistä hankkia siitä kaupunginvaltuuston lausunto.»

Rakennussääntöön (31 §) sisältyy sen ohella yleisiä määräyksiä, jotka koskevat yleisiä esteettisiä vaatimuksia, jotka maistraatin tulee ottaa huomioon harkitessaan rakennuslupakysymyksiä ja senkaltaisia asioita. Siinä tarkoituksessa määrätään, että rakennuksen ulkonäön niin muotoon kuin julkisivuun ja katon kattamiseen käytettävään aineeseen nähden tulee tyydyttää aistikkuuden ja kauneuden kohtuulliset vaatimukset, huomioon ottaen sekä rakennuksen sellaisenaan että sen aseman ja läheisyydessä olevat muut rakennukset. Tämän tarkoituksena on tukea esteettisiä vaatimuksia, kun kaupungissa rakennetaan. Ensi sijassa tulee kuitenkin näitä vaatimuksia sekä yhtenäisyyttä ja sulautuvaisuutta kaupungin kokonaiskuvaan valvoa asemakaavan avulla ja käyttämällä niitä apukeinoja, joita se tarjoaa.

Valtion tai yleisen rakennuksen rakennustyöhön, joiden piirustukset eräiden erikoisasetusten mukaisesti vahvistaa hallitus, ei vaadita maistraatin rakennuslupaa tai muuta suostumusta (rakennussäännön 38 §), kun näissä tapauksissa näet on takeet siitä, että työ on tehokkaan johdon ja asiantuntevan valvonnan alainen; kuitenkin on maistraatin yleisen valtuuden valvoa rakentamista kaupungissa katsottu koskevan myöskin sellaista rakennustyötä siinä määrin, ettei maistraatille ainoastaan ole varattu tilaisuutta antaa lausunto piirustuksista, vaan myöskin valvoa, että rakennus rakennetaan hyväksyttyjen piirustusten ja voimassa olevien rakennusmääräysten mukaisesti, mm. niiden säännösten, joiden tarkoituksena on suojella toisen oikeutta ja tyydyttää esteettisiä vaatimuksia. Sitä, mitä siinä suhteessa on säädetty, ei sovelleta puolustuslaitoksen rakennusyrityksiin, sikäli kuin ne koskevat seikkoja, jotka on pidettävä salassa. Kysymyksen koskiessa muiden yleisten laitosten sekä kunnan rakennuksia tulee rakennuslupa hankkia tavallisessa järjestyksessä.

Rakennussäännön 34 §:n säännös vastaa asemakaavalain 2 §:n määräyksiä esteettisistä sekä kulttuuri- ja luonnonhistoriallisista näkökohdista asemakaavaa laadittaessa. Pykälässä määrätään mm., että asemakaavaa hahmoteltaessa tulee suojella ja säilyttää kauneusarvot ja kulttuurimuistomerkit.

* * *

Vertaileva tutkimus oikeudellisesta tilasta nyt kysymyksessä olevalla alalla Ruotsissa ennen vuotta 1943 ja meillä osoittaa, että olosuhteet ovat jossain määrin erilaiset kysymyksen koskiessa oikeudellisia mahdollisuuksia kaupungin kauneusarvojen säilyttämiseen ilman suoranaisia taloudellisia uhrauksia yhteiskunnan taholta ja ilman korvausta yksityiselle oikeudenomistajalle. Ne ohjeet, jotka koskevat kaupunkikuvaa ja kaupungin luonnon suojelemista asemakaavan laatimisen yhteydessä samoin kuin myöskin rakennuslautakunnan velvollisuutta ottaa huomioon sivistyksellisen ja taiteellisen rakennusvaalinnan intressit, sisältyvät Ruotsissa hallinnolliseen asetukseen ja ne voinevat siten siviilioikeu-

dellisesti sitovien määräysten puutteessa olla vain puhtaasti politiaoikeudellista luonnetta olevien pakkomääräysten tai toimenpiteiden pohjana. Suomen asemakaavalainsäädäntö sisältää sitä vastoin (asemakaavalain viitattu 2 §) lain muodossa annettuja säännöksiä esteettisistä sekä kulttuuri- ja luonnonhistoriallisista vaatimuksista, jotka tulee ottaa huomioon asemakaavajärjestelyssä. Yksityisen rakentamisoikeuden rajoitukset asemakaavamääräyksin edellä mainittujen pyrkimysten toteuttamiseksi pohjautuvat meillä niin ollen siviilioikeudellisesti sitovalle oikeusperustalle. Mutta myöskin Suomen oikeuskäsityksen mukaan on voimassa sääntö, että määrätyt varovaisuus- ja kohtuullisuusnäkökohdat tulee ottaa huomioon asianomaisia määräyksiä sovellettaessa. Tätä tärkeää oikeuskysymystä tullaan jäljempänä lähemmin selvittämään.

Yhteiskunnan kulttuurinvaalintatehtäviin kuuluu valvoa, että historiallisesti tataiteellisesti merkittävät rakennukset tai kaupunkikuvat mahdollisuuksien mukaan suojellaan tuhoutumiselta tai turmelemiselta. Tämän tarkoitusperän saavuttamiseksi on kaui pungin viranomaisilla ja maistraatilla tietenkin mahdollisuus yrittää vaikuttaa asianomaisiin tontinomistajiin asiantuntijaselvityksin ja -neuvoin. Ellei tämä johda tuloksiin ja jos kulttuuriarvon turmeltuminen on vaarassa, syntyy kaupungin ja yksityisten tontinomistajien intressien välillä ristiriita, jota ei aina voida ratkaista pelkästään rakennussäännössä ja rakennusjärjestyksessä olevin politiaoikeudellisin pakkomääräyksin. Jos kysymys on niin pitkälle menevästä kajoamisesta yksityisen oltaviin, että hänelle tällä tavoin aiheutetaan tuntuvaa taloudellista vahinkoa; jos siis yleistä etua ei voida ottaa huomioon ilman että asianomaisten tonttien myyntiarvo huomattavasti pienenee, silloin ei mainittujen intressien suojeleminen enää näytä voivan tapahtua antamalla rakennusmääräyksiä, jotka eivät edellytä korvauksen suorittamista, loukkaamatta tontinomistajan yksityistä oikeutta sekä kiinteistöluotonannon ja oikeusturvallisuuden vaatimuksia. Ristiriidan sovittamisen täytyy siis tapahtua pakkolunastusoikeuden periaatteiden mukaisesti. Kaupungin kauneusarvojen säilyttäminen edustaa yhteiskunnan mitä tärkeimpien etujen vaalintaa, mutta tätä tarkoitusperää ei voida oikeudenmukaisesti toteuttaa rasittamalla suhteettomasti yksityistä tontinomistajaa, joka on hankkinut kiinteistönsä kauppahinnasta, joka on määräytynyt tontin käytön normaalisten rajojen mukaisesti.

Olisi erittäin toivottavaa saada aikaan erikoislainsäädäntö, joka antaisi yhteiskunnalle mahdollisuuden oikeudenmukaisten perusteiden mukaisesti pakkolunastaa rakennuksen tarkoituksin ehkäistä sen hävittäminen tai saada korvausta vastaan vahvistetuksi eräitä rajoituksia omistajan oikeuteen käyttää sellaista omaisuutta. Meidän voimassa oleva pakkolunastuslakimme ottaa yhtä vähän kuin muinaismuisto- ja luonnonsuojelulainsäädäntö huomioon nämä toivomukset, joita lain mielessä tuskin voidaan viedä otsikon »yleinen tarve» alle.

Mahdollista erikoislainsäädäntöä odotettaessa ja huomioon ottaen äskenkosketellut periaatteelliset näkökohdat on, kuten jo on mainittu, rakennussäännön 34 §:ään otettu ohjeen luontoisia erityisiä määräyksiä. Niiden asemakaavalain 2 §:ssä mainittujen esteettisten vaatimusten yhteydessä, jotka tulee ottaa huomioon asemakaavaa laadittaessa, jätetään maistraatin asiaksi kiinnittää rakennuslupa-anomusta tutkiessaan huomiota sivistyksellisen rakennusvaalinnan intresseihin. Rakennuslupaa ei kuitenkaan saa evätä, jos tontinomistajalle täten aiheutettaisiin tuntuvaa taloudellista vahinkoa. Jos kysymyksessä on niin pitkälle menevä puuttuminen olemassa oleviin omistusoikeusoloihin, on maistraatin oikeutena ja velvollisuutena jättää kysymys rakennusluvan myöntämisestä toistaiseksi lepäämään ja varata yhteiskunnalle mahdollisuus ryhtyä asianomaisten kanssa yksityisoikeudelliseen välienselvittelyyn.

Nyt kosketeltua rajanvetoa yhteiskunnan kulttuurinvaalintapyrkimysten ja tontinomistajan yksityisen oikeuden välillä on vastaavasti sovellettava toteutettaessa niin kutsutun vanhan kaupunginosan suojelemiseen tähtääviä toimenpiteitä rakennussäännön 83—86 §:iä soveltaen. Eräitä laadultaan vähäisempiä kulttuurinvaalintaan ja esteettisiin tarkoitusperiin tähtääviä pyrkimyksiä voidaan kuitenkin toteuttaa asemakaavamääräysten ja rakennuspolitian rajoissa annettavin pakkomääräyksin, ilman että tontinomistajien taholta voidaan esittää korvausvaatimuksia.

Eräänä tyypillisenä esimerkkinä kulttuurinsuojelun vaatimusten ja tontinomistajan sisäisen yksityisen oikeuspiirin välisestä eturistiriidasta on aikaisemmin kosketeltu kysymys tontilla n:o 16—18 Aleksanterinkadun varrella Katariinan- ja Aleksanterinkatujen kulmauksessa olevan »Johan Sederholmin talon» suojelemisesta, mikä tontti nykyisen omistajansa, Työnantajain Keskusliiton omistuksessa ollessaan on ollut vaarassa joutua puretuksi ja tulla korvatuksi nykyaikaisella useampikerroksisella rakennuskompleksilla. Tämä kysymys voidaan, kuten edellä olevasta käynee selville, ratkaista ainoastaan yksityisoikeudellista tietä. Neuvottelut sanotun tontin vaihtamisesta Etelärannan varrella olevaan kortteliin n:o 10 onkin aloitettu kaupungin ja tuon kallisarvoisen tontin omistajan välillä, ja nämä neuvottelut ovat nykyään johtaneet tulokseen. Tämän arvokkaan kulttuuriperinnön sekä erään kaupungin tunnetuimman ja yleiseltä näkökannalta kauneimman rakennusnäkymän säilyttämistä on pidettävä yhteiskuntamme kunnia-asiana, ja tyydytyksellä voidaan todeta, että tämä kysymys yhteiskunnan taholta tehdyin uhrauksin on viety onnellisesti satamaan.

Myöskin Helsingin monumentaalisen keskuksen muut osat sisältävät haavoitettavia kohtia, jotka mahdollisesti voivat vaatia yhteiskunnan taholta voimatoimenpiteitä, jotta korvaamattomia kulttuuriarvoja pelastettaisiin. Pohjoisen Esplanaadikadun varrella Fabianinkadulta lännessä Mariankadulle idässä ulottuva 3-kerroksisten talojen pitkä rivi rajoittaa kaupunkisilhuettia mereltä katsoen ja muodostaa »empire-kaupungin vanhan pääfasadin». Yhtenäistä rakennustyyliä on eräin julkisivumuutoksin turmeltu, mutta yhtenäisen rakennuskorkeutensa vuoksi on kaupunginfasadi toistaiseksi voitu säilyttää alkuperäisessä asussaan. Enimmät tämän katuosuuden rakennuksista ovat julkisten laitosten omistuksessa; yksityisomistuksessa ovat ainoastaan apteekkitalo Unioninkadun kulmassa ja yhtenäisesti suunniteltu korttelifasadi Fabianinkadun ja Unioninkadun välillä, joka jatkuvasti on varsin merkittävä kaupunkikuvan kannalta huolimatta siitä, että on tehty joukko rumentavia rakennusmuutoksia. Apteekkitalon omistajan ja kaupungin välillä on tehty maaliskuun 25 päivänä 1935 sopimus rakennuksen korkeuden rajoittamisesta. Kappeliesplanaadille päin olevan kauniin empire-fasadin, jota asiantuntijat pitävät paljon arvokkaampana, kuin mitä monet Kööpenhaminan rauhoitetut talot ovat, säilyttämistä koskevassa kysymyksessä on yhteiskunnalla tilaisuus valvoa kulttuurinvaalintaa tarkoittavia etujaan rakennusmuutoksia myöhemmin suoritettaessa; jos sitä vastoin herää kysymys rakennusten purkamisesta ja korvaamisesta suurilla taloilla, kuten on ilmoitettu, Pohjoismaiden Yhdyspankin lisääntyneen tilanpuutteen tyydyttämiseksi, lienevät yksityisoikeudelliset neuvottelut paikallaan sen pelastamiseksi, mitä pelastettavissa on.

Aleksanterinkadun eteläisellä sivustalla olevat talot Katariinankadulle saakka sekä Suurtorin eteläisellä sivulla olevat rakennukset ovat suurin piirtein säilyttäneet vanhan kokonaisluonteensa. Kaikki nämä talot — lukuun ottamatta jo mainittua vanhaa kulmataloa Katariinankadun varrella ja sen vieressä rajatusten olevaa ns. Brummerin taloa (Aleksanterinkatu 14) vanhemmalle Helsingille tyypillisine puurakennusarkkitehtuureineen ja erityisen kauniine pihakuvineen samoin kuin Aleksanterin- ja Helenankatujen kulmassa sijaitsevaa rakennusta (Balder-nimisen yhdistyksen talo) — ovat valtion ja kaupungin

omistuksessa. Myöskin Brummerin talon suojelemista turmelemiselta on pidettävä yhteiskunnan tärkeänä tehtävänä, kun kysymyksessä on sen säilyttäminen, mitä vanhasta Helsingistä on jäljellä.

IV. Valtioneuvoston päätös (liite 3).

Porvoon ja muiden vanhojen kaupunkien pikkukaupunki-idyllien säilyttämisen ja Helsingin monumentaalisen keskuksen suojelemisen välillä on määrätty ero. Pikkukaupunkien vanhanaikainen leima johtuu pääasiallisesti kaupunkikuvien kokonaisvaikutuksesta: kapeat kiemurtelevat kadut ja vanhanaikaisten matalien pikkutalojen muodostama epäsäännöllinen asutus. Vähemmän merkittäviä ovat sitä vastoin vanhan kaupunginosan sisäpuolella sijaitsevat yksityiset rakennukset. Helsingin mahdollisesti muodostettava vanha kaupunginosa on verrattoman paljon suurenmoisempi ja taidehistoriallisesti suuriarvoisempi. Helsingissä — sanoo tunnettu asiantuntija, arkkitehti Nils Erik Wickberg »*Vår stad*»-nimisessä julkaisussa olleessa kirjoituksessaan — on meillä onni omistaa harvinaisen yhtenäinen esimerkki sellaisesta vanhasta kaupunginosasta, jolla mannermaisenkin mittapuun mukaan on ainutlaatuinen tyylihistoriallinen arvo.

Edellä hahmotellun rauhoituksen toteuttamisohjelman mukaisesti tulisi kaupunginvaltuuston ensiksi tehdä hallitukselle esitys kaupungin monumentaalisen keskuksen tietyn osan julistamisesta vanhaksi kaupunginosaksi rakennussäännön 83 §:n mukaisesti. Tämä rauhoitusalue käsittäisi muinaistieteellisen toimikunnan kaupunginhallitukselle joulukuun 17 päivänä 1947 lähettämässään kirjelmässä tekemän, tähän liitettyyn asemakarttaan merkityn ehdotuksen mukaisesti seuraavat korttelit ja korttelinosat:

Rakennukset Aleksanterinkadun ja Kauppatorin välisissä kortteleissa sekä Kappeliesplanaadia vastapäätä olevan korttelin n:o 32 eteläosassa, päävartiorakennuksen ja vanhan tullirakennuksen Mariankadun varrella, Ritarihuoneen ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran talon, senaatintalon ja sen pohjoispuolella sijaitsevat rakennukset kortteleissa n:ot 2 ja 3 lukuun ottamatta Kirkkokadun varrella olevia tontteja osoite n:o 10 ja 12, tonteilla n:ot 2, 4 ja 6 Snellmaninkadun varrella olevat rakennukset, Suomen pankin, säätytalon ja valtionarkiston, yliopiston päärakennuksen, kirjaston korttelin ja sen vieressä olevat rakennukset, muinaisen sairaalakompleksin ym. rakennukset korttelissa n:o 42 ja rakennukset sairaalatonteilla kortteleissa n:ot 44 a ja 44 b. Alueeseen kuuluu myöskin Suurkirkko ja pieni kreikkalais-katolinen kirkko; näiden viimeksi mainittujen rakennusten esteettisestä ja arkkitehtoonisesta suojelemisesta on säädetty muissa asetuksissa.

Paitsi alueen julistamista vanhaksi kaupunginosaksi pitäisi hallituksen päätökseen sisältyä selitys, että joukko alueella sijaitsevia rakennuksia otettaisiin valtion erityiseen suojelukseen ja että ne alistettaisiin kulttuurinsuojelumielessä määrättyjen rajoitusten alaisiksi. Tämän määräyksen ei pitäisi koskea yksistään valtion omia rakennuksia, vaan myöskin sellaisia yliopiston rakennuksia, jotka ovat valtion valvonnassa. Sikäli kuin asianomaiset tontit kuuluvat yliopistolle itsenäisenä oikeussubjektina, tulisi rajoitusmääräysten toteuttamisen nähtävästi tapahtua yliopiston itsehallintoelinten kanssa tehdyn erityisen sopimuksen pohjalla.[1])

[1]) **Helsingin Yliopiston hallinnollisen itsenäisyyden tärkeimpänä oikeudellisena ja tosiasiallisena rajoituksena on korkeakoulun taloudellinen riippuvaisuus valtiovallasta. Kutakin vuotta varten laadittu ja eduskunnan vahvistama talousarvio siihen otettuine määrärahoineen ja ohjeineen (mm. uudisrakennusten ja korjausten suhteen) sitoo valtionyliopistoa. Ainoastaan niihin varoihin nähden, jotka yksityisoikeudellisesti kuuluvat yliopistolle itsenäisenä oikeussubjektina, on sillä oikeudellinen määräämisvapaus ja täydellinen itsehallinto. Tähän kategoriaan kuuluvat tontit Fabianinkatu 24 sekä Hallituskatu 1—Ritarikatu 2, jotka ovat yliopiston laitosten hallinnassa. Kuitenkin täytyy edellyttää, että yli-**

Senaatintalon itäpuolella korttelissa 193 sijaitsevan Ritarihuoneen, jonka tontti käsittää myöskin vieressä olevan, Aleksanterinkadulle saakka ulottuvan puistikon, pitäisi myös joutua vanhan kaupunginosan rajojen sisäpuolelle. Tontti koko laajuudessaan ja rakennus kuuluvat täydellä omistusoikeudella ritaristolle ja aatelistolle, joka on lainhuudattanut saantonsa ja saanut siihen kiinnekirjan marraskuun 2 päivänä 1857. Tontin hallinta kuuluu ritarihuoneen hallitukselle sellaisin määräämisvallan rajoituksin, joita voi johtua asemakaavasta, rakennusjärjestyksestä ja muista tässä suhteessa voimassa olevista esivallan määräyksistä. Ne rajoitukset, joita kulttuurinsuojelumielessä tulisi ritarihuoneen hallitukselle, voitaneen kuitenkin toimeenpanna vain yksissä neuvoin Ritarihuoneen päättävien viranomaisten kanssa.

Valtion erityiseen suojelukseen pitäisi niin ollen ottaa valtioneuvoston määräyksestä seuraavat A-luokkaan kuuluvat rakennukset:

Presidentin linna Mariankadun puoleisine julkisivuineen.
Päävartiorakennus.
Ritarihuone.
Valtioneuvoston linna.
Rakennukset tonteilla n:ot 1 ja 2 Snellmaninkadun varrella, tontilla n:o 1 Hallituskadun varrella ja tontilla n:o 2 Ritarikadun varrella korttelissa n:o 2.
Yliopiston päärakennus.
Yliopiston kirjasto ja samassa korttelissa oleva rakennuskompleksi Fabianinkadun varrella.
Vanhat sairaalarakennukset korttelissa n:o 42.[1])
Uusi ja vanha kliininen laitos kortteleissa n:ot 44 a ja 44 b.
Suomen pankin talo.
Valtionarkisto.
Säätytalo.

Nämä rakennusryhmät on merkitty oheiseen asemakarttaan merkillä A 1 ja viivoituksella. Valtion ja yliopiston tonttialueet on merkitty karttaan keltaisella värillä, kaupungin tonttimaa punaisella ja yksityisomistuksessa olevat alueet sinisellä värillä.

Yllä luetellut empire-ajan Helsinkiin kuuluvat rakennusluomukset ovat taiteellisessa ja historiallisessa suhteessa niin arvokkaita, että niiden purkaminen, turmeleminen tai hoitamatta jättäminen merkitsisi kansakunnan kulttuuriaarteiden oleellista vähenemistä. Yhteiskunnan ehdoton velvollisuus on mahdollisuuksien mukaan säilyttää jälkimaailmalle ne kaupunkikulttuurin vähäiset rippeet, joita Helsingin monumentaalisessa keskuksessa on, ja hoitaa Ehrenströmin ja Engelin perintöä riittävällä pieteetillä.

Nyt on lähemmin tutkittava niiden oikeusvaikutusten sisältöä, joita rakennusten ottaminen valtion erityiseen suojelukseen aiheuttaisi, ja niitä yhteiskunnan käyttöoikeuden rajoituksia, jotka hallituksen mahdollisesti asiaan puuttuessa pitäisi asettaa.

Nähtävästi pitäisi ensi sijassa kieltää kokonaan rakennusten sellainen uudestirakentaminen, korottaminen ja muuttaminen, jonka johdosta niiden kulttuurihistoriallinen merkitys turmeltuisi tai oleellisesti vähenisi. Mutta tämän ohella olisi välttämätöntä mahdollisimman suuressa määrin ehkäistä rakennustoimenpiteitä, kuten esimerkiksi restauroimista ja korjauksia, jotka voivat turmella tai vaikuttaa vahingollisesti kaupunki-

---

opisto tulee lojaalisti noudattamaan hallituksen kulttuurihistoriallisessa rauhoitustarkoituksessa antamia suojaamismääräyksiä myöskin kun kysymyksessä ovat äsken mainittua laatua olevat rakennukset. Mitään vaikeuksia ei myöskään liene odotettavissa kysymyksen ollessa Ruotsin lähetystötalosta ja Hallituskadun varrella sijaitsevasta Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran talosta. (Vert. O. Hj. Granfelt, Helsingfors universitetets självstyrelse J.F.T. 1929, sivu 427.)

[1]) Ulkomaalaisten asiantuntijain mielestä Engelin jaloimpia rakennusluomuksia.

kuvaan tai rakennusten julkisivujen ulkonäköön, niin myös estää kaikki rakennusten sisäistä muotoilua tarkoittavat muutokset, joissa ilmenee pieteetin puutetta ja tyylinvastaisuutta. Valitettavasti ei viime aikoina ole aina pidetty arvossa näitä kulttuurihistorialliselta näkökannalta itsestään selviä vaatimuksia. Kritiikki on kohdistunut ankarana mm. presidentinlinnan Mariankadun puoleisen julkisivun käsittelyyn, valtioneuvoston linnan julkisivujen uuteen väritykseen sekä yliopiston päärakennuksen eräisiin sisustustöihin. Paha kauneusvirhe on rumentava savupiippu valtion piharakennuskompleksissa Eteläsataman läheisyydessä.

Rauhoitusalueella on joukko valtiolle ja yliopistolle kuuluvia rakennuksia, joiden kulttuurihistoriallinen arvo on vähemmän huomattava, mutta joiden suojelemista turmelemiselta on kuitenkin pidetty melkoisen tärkeänä. Näiden rakennusten tonttialueet on merkitty oheiseen karttaan katkoviivarajalla. Rakennusmuutoksia, jotka vähentävät näiden rakennusten kulttuurihistoriallista leimaa tahi vaikuttavat haitallisesti kaupunki- ja katukuvaan, pitää välttää mahdollisimman suuressa määrin.

On erityisen tärkeää, että hallituksella on mahdollisuus käsitellessään maan pääkaupungissa olevien kauneusarvojen ja kulttuurimuistomerkkien suojelemista ja säilyttämistä koskevia asioita kääntyä asiantuntevan, Tanskan »det særlige Byggningssyn»-tyylisen erikoiselimen, julkisen kulttuurinvaalinnan esitaistelijoista kokoonpannun, neuvoa-antavan, valmistelevan, aloitteita tekevän ja toimeenpanevan lautakunnan puoleen, jolla on varsin laajat valtuudet. Hyvin tärkeäksi tehtäväksi tulisi sanotulle elimelle tehdä esityksiä tiettyjen rumentavien ja pieteetin puutetta osoittavien rakennusmuutosten poistamiseksi ja asianomaisten rakennuksen osien saattamiseksi niiden alkuperäiseen asuun, milloin sellainen on vaikeudetta suoritettavissa. Lautakunnan virallisena nimenä olisi esimerkiksi *Helsingin rakennuskulttuurinvaalintatoimikunta* ja hallituksen pitäisi kutsua siihen valtionarkeologi (mahdollisesti puheenjohtajana), rakennushallituksen pääjohtaja, yksi valtionyliopiston edustaja sekä kaksi arkkitehtiliiton valitsemaa asiantuntijajäsentä. Toimikunnalla tulisi olla käytettävissään sopiva toimistohuoneisto ja apunaan asiantunteva sihteeri. Opetusministeriön tulisi laatia toimikunnalle johtosääntö. Toimikunnan tehtäviin tulisi myöskin kuulua avustaminen Helsingin rakennusvalvonnassa asiantuntijaselvityksin, -neuvoin ja -ohjein.

Luonnos valtioneuvoston päätökseksi on tämän mietinnön liitteenä (liite 3).

Helsingin monumentaalisen keskuksen asemakaava ja asemakaavamääräykset (liite 4).

Kun hallitus tekee päätöksen Helsingin keskeisten osien julistamisesta vanhaksi kaupunginosaksi, seuraisi siitä lähinnä vanhan kaupunginosan uuden asemakaavan ja rakennusjärjestyksen hyväksyminen. Mikään muutos itse suunnitelman suhteen ei tässä tapauksessa tietysti olisi tarpeen, vaan pitäisi vanha korttelijako pääpiirteissään säilyttää entisellään. Mutta uudessa suunnitelmassa olisi havainnollisesti luetteloitava kaikki alueella olevat A-, B- ja C-luokkaan kuuluvat rakennukset, jotka kulttuurisuojelun mielessä tulisivat rauhoituksen alaisiksi. Kartalle merkityin, tekstin muotoon laadituin valaisevin viittauksin valtioneuvoston päätökseen ja rakennusjärjestykseen tulisi selvittää kulttuurisuojelun merkitys eri luokkien suhteen. Mitään asemakaavamääräyksiä ei näytä tarvittavan niiden rajoitusten lisäksi, joita valtioneuvoston päätös ja rakennusjärjestys määräävät.

Lienee paikallaan, että kaupunginhallitus laadituttaa asian käsittelyn pohjaksi hyvissä ajoin ehdotuksen vanhan kaupunginosan asemakaavaksi edellä olevien ohjeiden mukaisesti.

Rakennusjärjestys Helsingin monumentaalista keskusta varten (liite 5).

Hallituksen suorittamien kulttuurinsuojelutoimenpiteiden ohella on kaupungin viranomaisten velvollisuutena huolehtia erityisen rakennusjärjestyksen laatimisesta vanhaa kaupunginosaa varten. Tähän rakennusjärjestykseen pitää ottaa ne kulttuuriarvojen vaalintaan tähtäävät määräykset, jotka koskevat suojelualueella sijaitsevia kaupungin omia sekä yksityisten omistuksessa olevia rakennuksia (B- ja C-ryhmät). Sitä paitsi kuuluvat tähän rakennusvalvontaa koskevat erikoismääräykset.

1. Kaupungin rakennukset.

Kaupungin omat rakennukset empire-kaupungissa (B-ryhmä) sijaitsevat Aleksanterinkadun ja Kauppatorin välisissä kortteleissa n:ot 30 ja 31. Tähän ryhmään kuuluvat myöskin kulmatalot korttelissa n:o 4 Ruotsin lähetystötalon molemmin puolin samoin kuin myös tontti n:o 2 korttelissa n:o 7, jossa on jäljellä mm. vanha tulli- ja pakkahuone, yksi harvoista rakennusmuistomerkeistämme vanhemmilta ajoilta. Nämä rakennukset, jotka on merkitty mietinnön liitteenä olevaan karttaan viivoituksella, on nähtävästi otettava kaupungin erityisen huolenpidon alaisiksi kaupunginosan kokonaisvaikutuksen ja rakennustyylin monumentaalisen leiman säilyttämiseksi. Tässä suhteessa pitäisi vastaavasti soveltaa niitä suojelumääräyksiä, jotka ovat voimassa valtion erityisessä suojeluksessa oleviin rakennuksiin nähden. Myöskin B-ryhmässä on yksinäisiä, kartalle katkoviivarajalla merkittyjä osia (keskiosa Sofiankadun puoleisesta rakennusjonosta korttelissa n:o 31 sekä itäosa korttelista n:o 4), joiden suhteen tarvitaan lievempiä suojelumääräyksiä, mitkä vastaavat niitä, joiden pitäisi olla voimassa valtiolle kuuluviin, pisteviivarajalla merkittyihin rakennusosiin nähden.

Rakennusluvan suhteen ovat kaupungin rakennukset samojen määräysten alaisia, mitkä ovat voimassa yksityisiin tontteihin nähden. Rakennussäännön 85 § tarjoaa kuitenkin mahdollisuuden määrätyissä rajoissa lieventää tähän kuuluvia säännöksiä, sikäli kuin kysymys on vanhasta kaupunginosasta. Maistraatin valtuus antaa rauhoitusalueella rakennuslupia kunnallisten rakennusyritysten suorittamiseen pitänee säilyttää ennallaan, mutta sitä pitänee siinä määrin tiukentaa, että maistraatilla on velvollisuus hankkia aina silloin, kun kysymyksessä on rakennusmuutosten suorittaminen kaupungin rakennuksissa, asiantuntemukseen perustuvia selvityksiä aikaisemmin mainitulta Helsingin rakennuskulttuurinvaalintatoimikunnalta. Rakennusvalvonta näissä asioissa asettaa suuria vaatimuksia maistraatin arvovallalle ja arvostelukyvylle esteettisissä kysymyksissä ja sen pyrkimyksissä yhteiskunnan kauneusarvojen suojelemiseen, minkä vuoksi maistraatin kompetenssia on näissä tapauksissa ehdottoman välttämättä lisättävä. Täytyy voida mennä niinkin pitkälle, että jos toimikunta ei puolla jotakin rakennusyritystä, maistraatin pitäisi evätä lupa kysymyksessä olevaan yritykseen.

2. Yksityisten omistamat rakennukset rauhoitusalueella.

Ylempänä on jo selvitetty, kuinka Suomen oikeuskäsityksen mukaan määrätyt varovaisuus- ja kohtuullisuusnäkökohdat pitää ottaa huomioon punnittaessa rajoitusmääräyksiä rauhoituksen merkeissä ja ettei tontinomistajain sisäistä yksityistä oikeuspiiriä eikä oikeusturvallisuuden ja kiinteistöluoton intressejä eikä pakkolunastuslain periaatteita saa loukata. Määrätyissä rajoissa ovat kaupungit kuitenkin laillisesti oikeutettuja rakennusjärjestyksen politiaoikeudellisin määräyksin ottamaan huomioon kulttuurinvaalintaa tarkoittavat ja esteettiset näkökohdat, ilman että tontinomistaja voi esittää korvausvaatimuksia.

Nyt kosketeltu rajanveto yleisen edun ja yksityisen oikeuden välillä pitänee ottaa

huomioon tulevassa rakennusjärjestyksessä. Niitä yhteiskunnan suojelemista tarkoittavia pyrkimyksiä, joista tässä on kysymys, ei saa tyydyttää rasittamalla epäoikeudenmukaisesti tai suhteettomasti yksityistä tontinomistajaa. Jos yhteiskunnan taholta esitetään yksityiseen nähden vaatimuksia, jotka ulottuvat rakennuspolitian ulkopuolelle ja jotka aiheuttavat tontinomistajalle tuntuvaa taloudellista vahinkoa, joka ei ole kohtuullisessa suhteessa aiotun rakennusyrityksen menoihin, pitää kysymys rakennusluvan myöntämisestä, kuten jo aikaisemmin on huomautettu, toistaiseksi lykätä ja varata kaupungin viranomaisille tilaisuus ryhtyä toimenpiteisiin yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemiseksi asianomaisten kanssa. Sitä tarkoittava säännös olisi ilmeisesti otettava rakennusjärjestykseen.

Tähän liitetystä kartasta ilmenee, että sellaisia yksityisrakennuksia, jotka kulttuurihistoriallisen merkityksen vuoksi olisi alistettava tiukempien rajoitusten alaisiksi, ovat: yhtenäisesti suunniteltu korttelifasadi Fabianin- ja Unioninkatujen välillä, apteekkitalo Pohjoisen Esplanaadikadun ja Unioninkadun kulmauksessa, yksityistalot korttelin n:o 4 pohjoisosassa Ruotsin lähetystön takana, korttelin n:o 3 eteläosa käsittäen Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran talon samoin kuin Säätytalon eteläpuolella sijaitseva tontti n:o 1 Snellmanin- ja Kirkkokatujen kulmassa. Jos Kappeliesplanaadia vastapäätä olevat rakennukset poistettaisiin ja korvattaisiin korkeilla taloilla, tuhottaisiin täten korvaamattomia kauneusarvoja. Mitä apteekkitaloon tulee, olisi päätarkoituksena säilyttää yhtenäinen kolmikerroksisuus Marian- ja Unioninkatujen välisen julkisivujakson osalta. Johan Sederholmin talo ja lähitontilla Aleksanterinkadun varrella sijaitsevat tyylipuhtaat rakennukset ovat myös tärkeät yhteiskunnan vaalintapyrkimysten kannalta. Kaikki nämä rakennukset on merkitty oheiseen karttaan viivoituksella. Välitontti Unioninkadun varrella korttelissa 31, Aleksanterin- ja Helenankatujen kulmauksessa korttelissa n:o 4 oleva rakennus, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran rakennus ja kulmatontilla säätytaloa vastapäätä korttelissa n:o 2 olevat rakennukset on merkitty karttaan katkoviivarajalla ja niitä varten tarvitaan lievempiä suojelumääräyksiä, sikäli kuin kysymyksessä ei ole rakennuskorkeuden suhteeton lisääminen.

Mitä sitten tulee yksityisomistuksessa olevien rakennusten suojelutoimenpiteiden laatuun, käynee edellä esitetystä selvityksestä ilmi, että Kappeliesplanaadin vastapäätä olevien rakennusten suojeleminen purkamiselta sekä Johan Sederholmin talon säilyttäminen muuttumattomassa asussa merkitsisivät tontinomistajille niin huomattavaa taloudellista vahinkoa, että vastaavan eturistiriidan sovittaminen vaatii taloudellisia uhrauksia yhteiskunnan puolelta ja kohtuullisen korvauksen suorittamista yksityiselle oikeudenomistajalle. Sama on asianlaita, kun kysymyksessä on apteekkitalon ja eräiden muiden vanhassa kaupunginosassa sijaitsevien, yksityisomistuksessa olevien talojen rakennuskorkeuden rajoittaminen. Jos sitä vastoin on kysymys vähäisemmistä rakennusmuutoksista ja toimenpiteistä, jotka vaikuttavat kaupunkikuvaan tai rakennusten julkisivujen ulkonäköön (esimerkiksi kattamismateriaalin vaihtaminen, rakennuksen uudelleenväritys, ovi- ja ikkunatyypit, näyteikkunoiden kehystys ja sijoitus, tyylinvastaisten mainoskilpien tai mainoslaitteiden kiinnittäminen tahi muut muutokset, jotka ovat omiaan vaikuttamaan häiritsevästi omalaatuiseen kaupunki- ja katukuvaan), voitaneen yksityisten toimintavapauteen kajota politiaoikeudellista tietä rakennusvalvonnan avulla.

Jos vanhassa kaupunginosassa sijaitsevia kulttuurihistoriallisesti tai esteettisesti arvokkaita rakennuksia tontinomistajain vastustuksen johdosta ei voida suojella rakennusjärjestyksen pakkomääräyksillä eikä sopimalla kaupungin kanssa, ei ole enää muuta keinoa, kuin että maistraatti myöntäessään rakennusluvan uudisrakennusta varten valvoo rakennussäännön yleisen ohjeen nojalla, että rakennuksen ulkonäkö niin muotoon kuin julkisivuun ja katon kattamiseen käytettävään aineeseen nähden tyydyttää aistikkuuden

ja kauneuden kohtuulliset vaatimukset, huomioon ottaen sekä rakennuksen sellaisenaan että sen aseman ja läheisyydessä olevat muut rakennukset» (rakennussäännön 31 §).

Maistraatille 34 §:n mukaan kuuluva velvollisuus pitää rakennuslupaa haettaessa huolta siitä, että olemassa olevia kulttuuriarvoja suojellaan osaksi vetoamalla yhteiskunnan jäseniin itseensä, osaksi epäämällä lupa ja mahdollisesti ilmoittamalla kaupunginvaltuustolle, pitänee vanhan kaupunginosan rakennusjärjestyksessä pysyttää suurin piirtein ennallaan. Kuitenkin olisi maistraatti lisäksi velvoitettava hankkimaan jokaisessa tämänlaatuisessa asiassa lausunto rakennuskulttuurinvaalintatoimikunnalta, minkä elimen, kuten aikaisemmin on huomautettu, tehtävänä tulisi olla mm. Helsingin kaupungin rakennusvalvonnan avustaminen antamalla asiantuntemukseen perustuvia selvityksiä ja neuvoja. Siinä tapauksessa, ettei toimikunta puoltaisi jotakin rakennusyritystä, näyttäisi olevan aihetta ottaa rakennusjärjestykseen määräys, jolla maistraatti velvoitetaan noudattamaan toimikunnan mielipidettä ja epäämään rakennuslupa sekä, sikäli kuin tontinomistajalle täten aiheutettaisiin tuntuvaa taloudellista vahinkoa, alistamaan asia kaupunginvaltuuston tutkittavaksi.

* *
*

Allekirjoittanut on ottanut huomioon yllä olevat näkökohdat tähän liitetyissä luonnoksissa valtioneuvoston päätökseksi, asemakaavamääräyksiksi ja rakennusjärjestykseksi. Rohkenen lausua sen toivomuksen, että Kaupunginhallitus on lausuntoni avulla saanut täydellisen selvityksen esillä olevasta kysymyksestä ja varman pohjan asian edelleen valmistelulle.

Helsingissä, lokakuun 29 päivänä 1948.

John Uggla.
Laamanni, lainvalmistelukunnan vanhempi jäsen.

Liite 3.

Valtioneuvoston päätös, jolla Helsingin kaupungin monumentaalinen keskus julistetaan vanhaksi kaupunginosaksi.

Säilyttääkseen jälkimaailmalle Helsingin kaupungin keskiosissa olevat arvokkaat sivistysmuistomerkit sekä suojatakseen kaupunkikuvan historiallisen ja monumentaalisen leiman valtioneuvosto on, sisäasiainministeriön esittelystä, tammikuun 29 päivänä 1932 annetun rakennussäännön 83 §:n nojalla ja huomioon ottaen Helsingin kaupunginvaltuuston asiasta tekemän esityksen katsonut tarpeelliseksi määrätä, että se osa Helsingin kaupunkialuetta, johon kuuluvat 2. kaupunginosan tontit 9, 2 ja 8 korttelin n:o 32:n (vastapäätä Kappeliesplanaadia) eteläosassa, samaten kuin 1. kaupunginosan korttelit n:ot 4, 30, 31 (Ruotsin lähetystön talo), 5 (presidentinlinna, korkeimpien oikeuksien talo) ja 6 (päävartio), tontti n:o 2 korttelista n:o 7 (vanha tulli- ja pakkahuone), kortteli n:o 193 (ritarihuone), tontti n:o 8 korttelista n:o 3 (Suomalaisen kirjallisuuden seuran talo), kortteli n:o 1 (valtioneuvoston linna), kortteli n:o 2, lukuun ottamatta tonttia n:o 3, korttelit n:ot 29 (Suurkirkko), 12 (Säätytalo), 43 (Suomen pankki, kreikkalais-katolinen kirkko), 44 a, 44 b (valtionarkisto, yliopiston sairaalat, I osasto-ryhmä), 27 (Helsingin yliopiston päärakennus), 28 (yliopiston kirjasto) sekä 42 (yliopiston sairaalain eteläinen osa, II osasto-ryhmä), on saava vanhana kaupunginosana suojelua sellaisin oikeusvaikutuksin kuin tarkemmin määrätään tätä aluetta varten erityisesti vahvistetussa asemakaavassa ja rakennusjärjestyksessä.

Tässä yhteydessä valtioneuvosto on määrännyt:

1. Seuraavat asemakaavakartassa A I:llä merkityt valtion omistamat tai sen välittömän silmälläpidon alaisina olevat julkiset rakennukset, joilla on sivistyshistoriallista tai taiteellista merkitystä, sekä niihin liittyvät kaupunki- ja pihakuvat on otettu valtion erityiseen suojelukseen:

Presidentinlinna Mariankadun puolella olevine julkisivuineen;

Päävartion rakennus;

Valtioneuvoston linna;

Korttelin n:o 2:n tonteilla n:ot 1 ja 2 Snellmaninkadun, n:o 1 Hallituskadun ja n:o 2 Ritarikadun varrella olevat rakennukset;

Helsingin yliopiston päärakennus;

Yliopiston kirjasto sekä samassa korttelissa Fabianinkadun puolella oleva rakennusryhmä;

Korttelissa n:o 42 sijaitsevat yliopiston sairaalat;

Kortteleissa n:ot 44 a ja 44 b sijaitsevat yliopiston sairaalat;

Suomen Pankin talo;

Valtionarkisto; sekä

Säätytalo.

2. Yllä mainittuja valtion suojeluksessa olevia rakennuksia tai niiden sivistyshistoriallisesti arvokkaita osia älköön purettako älköönkä niihin tehtäkö lisärakennuksia tai korotettako niitä tahi suoritettako niissä muutosrakennustöitä, jotka saattavat tärvellä niiden sivistyshistoriallista tai monumentaalista arvoa. Rakennustyöt, jotka vaikuttavat rakennusten julkisivujen ulkonäköön, rakennusten sisäpuoliseen muotoon tai kaupunki- ja pihakuvaan, on suoritettava ottamalla tarkoin huomioon tyylihistorialliset vaatimukset.

3. Asemakaavakartassa A II:lla merkityt vanhaan kaupunginosaan kuuluvat rakennukset ja rakennusten osat ovat opetusministeriön erityisen silmälläpidon alaiset. Rakennustöitä, jotka aiheuttavat muutoksia näiden rakennusten tyyliin, monumentaaliseen laatuun tai sivistyshistorialliseen leimaan, on mikäli mahdollista vältettävä.

4. Kysymys, joka koskee vanhassa kaupunginosassa sijaitsevien valtion ja yliopiston omistamien julkisten rakennusten muutos- tai sisustustöitä, on annettava alustavasti harkittavaksi ja tarkastettavaksi. toimikunnalle, jonka nimenä tulee olemaan: Helsingin sivistyksellistä rakennushuoltoa valvova toimikunta. Tähän toimikuntaan kuuluvat valtionarkeologi, rakennushallituksen pääjohtaja sekä yksi Helsingin yliopiston rehtorin ja kaksi Suomen arkkitehtiliiton valitsemaa asiantuntijaedustajaa. Toimikunnan tulee valmistavana, neuvoa antavana, toimeenpanevana ja aloitteita tekevänä elimenä avustaa valtioneuvostoa sivistyksellistä rakennushuoltoa koskevia kysymyksiä käsiteltäessä. Toimikunnan tulee sen lisäksi toimittaa kunnallisille viranomaisille tietoja, lausuntoja ja ehdotuksia niiden käsitellessä vanhaa kaupunginosaa koskevia rakennusasioita. Toimikuntaan on otettava sihteeri, jolla on kokemusta sivistyksellisissä rakennuskysymyksissä. Tarvittaessa laatii opetusministeriö toimikunnalle johtosäännön.

Mitä yllä on sanottu valtion erityiseen suojeluun otettujen rakennusten suojelemista koskevista toimenpiteistä, sovellettakoon vastaavasti ritarihuoneen johtokunnan ja yliopiston viranomaisten kesken tehtävän sopimuksen mukaan ritarihuoneen ja yliopistolle itsenäisenä oikeussubjektina kuuluvien, rauhoitusalueella sijaitsevien talojen sivistyksel*l*iseen suojeluun.

Korttelissa n:o 43 sijaitsevan Suurkirkon ja kreikkalaiskatolisen kirkon suojeluksesta on erikseen säädetty.

Helsingissä päivänä kuuta 19 .

Sisäasiainministeri

Hallitusneuvos

Liite 4.

Asemakaavamääräyksiä Helsingin vanhaa kaupunginosaa varten.

(Tarkoitetut merkittäviksi sanotun alueen asemakaavakarttaan.)

Kartassa olevan, rajaviivoin merkityn alueen on valtioneuvosto kuun päivänä antamallaan päätöksellä julistanut vanhaksi kaupunginosaksi.

A I:llä (skraffeeraus) merkitty alue on varattu rakennuksille, jotka valtioneuvoston yllä mainitun päätöksen mukaan ovat niiden sivistyshistoriallisen arvon johdosta otetut valtion erityiseen suojelukseen.

A II:lla (katkonainen rajaviiva) merkityt, valtion tai Helsingin yliopiston omistamat rakennukset tai rakennuksenosat ovat valtioneuvoston saman päätöksen mukaan sivistyksellisen suojelun tarkoituksessa asetetut opetusministeriön erityisen valvonnan alaisiksi.

B I:llä (skraffeeraus) merkityt, Helsingin kaupungin omistamat rakennukset on aluetta varten vahvistetun rakennusjärjestyksen mukaan asetettu kaupungin erityisen huolenpidon alaisiksi kaupunkikuvan kokonaisvaikutuksen ja rakennustyylin monumentaalisen leiman säilyttämiseksi.

B II:lla (katkonainen rajaviiva) merkityt, kaupungin omistamat rakennukset ovat sivistyksellisen suojelun tarkoituksessa rakennusjärjestyksen mukaan määrätynlaisen valvonnan alaiset.

C I:llä (skraffeeraus) merkityt, yksityisten omistamat rakennukset ovat sivistyksellisen suojelun tarkoituksessa rakennusjärjestyksen mukaan tiukennetun kunnallisen rakennustarkastuksen alaiset. C II:lla (katkonainen rajaviiva) merkittyihin rakennuksiin nähden on voimassa eräitä lievänlaatuisia rakentamisrajoituksia.

Liite 5.

Rakennusjärjestys sille Helsingin kaupunkialueen osalle, joka on julistettu vanhaksi kaupunginosaksi.

1 §.

.....kuun ..... päivänä annetulla valtioneuvoston päätöksellä on määrätty, että se osa Helsingin kaupunkialuetta, johon kuuluvat II kaupunginosan tontit n:ot 9, 2 ja 8 korttelin n:o 32:n (vastapäätä Kappeliesplanaadia) eteläosassa, samaten kuin I:n kaupunginosan korttelit n:ot 4, 30, 31 (Ruotsin lähetystön talo), 5 (presidentinlinna, korkeimpien oikeuksien talo) ja 6 (päävartio), tontti n:o 2 korttelista n:o 7 (vanha tulli- ja pakkahuone), kortteli n:o 193 (Ritarihuone), tontti n:o 8 korttelista n:o 3 (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran talo), kortteli n:o 1 (valtioneuvoston linna), kortteli n:o 2, lukuun ottamatta tonttia n:o 3, korttelit n:ot 29 (Suurkirkko), 12 (Säätytalo), 43 (Suomen pankki, kreikkalais-katolinen kirkko), 44 a, 44 b (valtionarkisto, yliopiston sairaalat, I osastoryhmä), 27 (Helsingin yliopiston päärakennus), 28 (yliopiston kirjasto) sekä 42 (yliopiston sairaalain eteläinen osa, II osastoryhmä), on saava rakennussäännön 83 §:n mukaista suojelua vanhana kaupunginosana, sekä että valtion ja yliopiston rakennukset ynnä ritarihuone, joilla on asemakaavassa merkinnät A I ja A II, ovat sivistyshistoriallisessa suhteessa eräiden valtioneuvoston päätöksessä mainittujen rauhoitusmääräysten alaiset.

Muuten on rakentaminen vanhassa kaupunginosassa suoritettava vahvistetun asemakaavan ja tämän rakennusjärjestyksen mukaisesti.

2 §.

Seuraavat kaupungin omistamat, asemakaavassa B I:llä (skraffeeraus) merkityt rakennukset, joilla on sivistyshistoriallista tai taiteellista arvoa, ovat kaupungin erityisessä huolenpidossa kaupunkikuvan kokonaisuusvaikutelman ja rakennusten historiallisen tyylin säilyttämiseksi:

kaupungin omistamat talot kortteleissa n:ot 4, 30 ja 31 Aleksanterinkadun ja Kauppatorin välillä;

vanha entinen tulli- ja pakkahuone korttelissa n:o 7.

Yllä mainittuja rakennuksia tai niiden sivistyshistoriallisesti arvokkaita osia älköön purettako älköönkä niihin tehtäkö lisärakennuksia tai korotettako niitä tahi suoritettako niissä muutostöitä, jotka saattavat tärvellä niiden sivistyshistoriallista tai monumentaalista arvoa. Rakennustyöt, jotka vaikuttavat rakennusten julkisivujen ulkonäköön, rakennusten sisäpuoliseen muotoon tai kaupunkikuvaan, on suoritettava ottamalla tarkoin huomioon tyylihistorialliset vaatimukset.

3 §.

Vanhassa kaupunginosassa sijaitsevat, kaupungin omistamat ja asemakaavassa B II:lla (katkonainen rajaviiva) merkityt rakennukset ovat maistraatin erityisen valvonnan alaisia sen suorittaessa rakennustarkastusta. Rakennustöitä, jotka aiheuttavat muutoksia näiden rakennusten tyyliin, monumentaaliseen laatuun tai sivistyshistorialliseen leimaan, on mikäli mahdollista vältettävä.

4 §.

Rakennussäännön 34 §:n mukaan maistraatin tulee valvoa, että yksityisten omistamia rakennuksia tai niihin kuuluvia kaupunkikuvia, joilla on historiallista tahi taiteellista merkitystä, ei tärvellä ja että sellaisen rakennuksen naapuruuteen rakennettavat raken-

nukset sopeutuvat siihen eivätkä muodoltaan tai kooltaan vaikuta häiritsevästi kokonaisvaikutelmaan. Tämän mukaisesti on maistraatin velvollisuutena, harkitessaan kysymyksiä rakennusten muutoksista sekä sellaisista toimenpiteistä, jotka vaikuttavat kaupunkikuvaan tai rakennusten julkisivujen ulkonäköön, kuten kysymyksen ollessa kattamisaineesta, rakennuksen uudelleenmaalaamisesta, ikkuna- ja ovityypeistä, näyteikkunain kehystämisestä ja sijoituksesta, liikekilvistä tai mainoslaitteista, valvoa yhteiskunnan sivistyksellistä huoltoa koskevia etuja ja ehkäistä rakennustyöt, jotka vaikuttavat häiritsevästi vanhan kaupunginosan omalaatuiseen rakennuskulttuuriin.

5 §.

Käsitellessään vanhaa kaupunginosaa koskevia rakennusasioita maistraatin on ennen asian ratkaisemista hankittava lausunto Helsingin sivistyksellistä rakennushuoltoa valvovalta toimikunnalta, johon kunnan rakennuskysymyksiä koskevissa asioissa on kutsuttava lisäjäseniksi kaupunginarkkitehti ja kaupunginasemakaava-arkkitehti. Jos toimikunta antaa vireillä olevasta rakennusasiasta kieltävän lausunnon, on maistraatin hylättävä rakennuslupaa koskeva anomus.

Kun olemassa oleva sivistysarvo lisärakennuksen, purkamis-, korotus- tai muutostöiden takia on vaarassa tärveltyä, on maistraatin, mikäli syytä siihen esiintyy, kaupunginhallituksen välityksellä koetettava asiantuntemukseen perustuvin tiedonannoin ja neuvoin saada aikaan sopiva muutos aiottuun rakennustyöhön. Jos yhteiskuntaa huoltavien etujen huomioonottamista ei voitaisi toteuttaa ilman niin pitkälle menevää puuttumista yksityisen oikeuteen, että hänelle sillä aiheutettaisiin tuntuvaa taloudellista vahinkoa, on maistraatin ennen asian ratkaisua hankittava siitä kaupunginvaltuuston lausunto.

6 §.

Yllä mainituin muutoksin noudatettakoon vanhaan kaupunginosaan kuuluvien tonttien rakentamisessa soveltuvin kohdin Helsingin kaupungin yleisen rakennusjärjestyksen määräyksiä. Maistraatilla on kuitenkin valta myöntää helpotuksia, joita olosuhteisiin katsoen voidaan pitää tarpeellisina ja jotka voidaan suorittaa vaarantamatta niillä kaupunginosan terveydellisiä oloja ja paloturvallisuutta.

7 §.

Tämä rakennusjärjestys astuu voimaan kuun päivänä 19...

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

Alue, jota ehdotetaan vanhaksi kaupunginosak

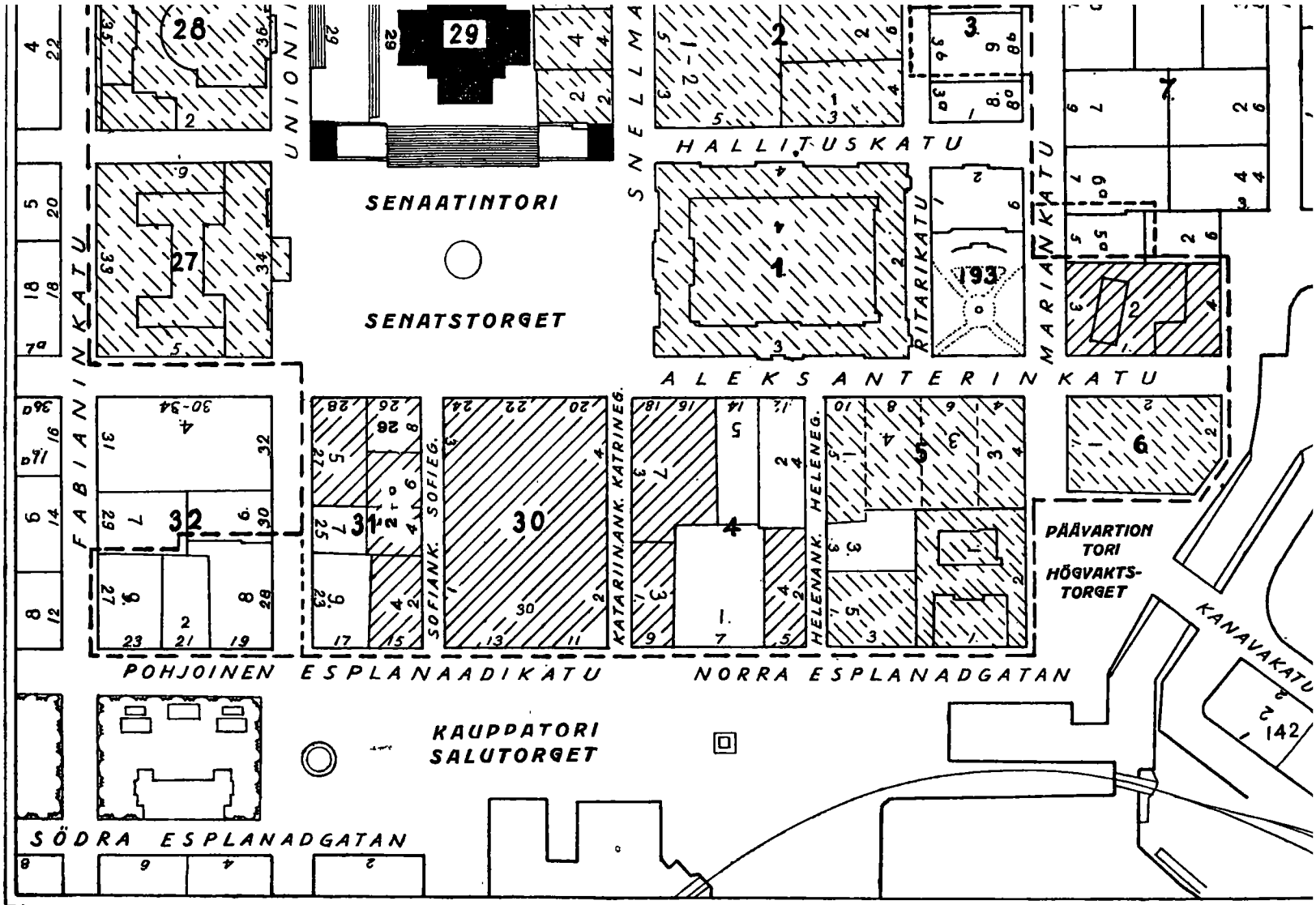

e, som föreslås till gamla stadsdel. 8. 8.—17. 8.

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 — N:o 3

Kysymys kunnallispiirien tai niitä vastaavien elinten perustamisesta Helsingin kaupunkiin.

Kvston kokouksessa 22. 11. 1950 vt Saukkonen ym. tekivät aloitteen, jossa ehdotettiin, että Kvsto kehoittaisi Khta tutkimaan, olisiko nykyoloissa tarpeellista perustaa Helsingin liitosalueelle kokeilutarkoituksessa kunnallislain 10 luvun edellyttämiä kunnallispiirejä. Khs päätti asettaa komitean tutkimaan aloitteessa kosketeltua kysymystä valiten komitean puheenjohtajaksi ylipormestari Rydmanin sekä jäseniksi hallintoneuvos Kuuskosken ja valtuutetut Kytömaan, Modeenin, Rantalan, Saastamoisen ja Saukkosen. Komitean mietinnön nyttemmin valmistuttua Khs esittää aloitteen johdosta seuraavaa:

Asiaa valmistellut komitea selostaa mietinnössään aluksi kunnallislain säännöksiä kunnallispiiristä ja toteaa, että kunnallispiiri on yhdyskunta, jolla on määrätty alueensa ja jonka jäsenistön muodostavat tämän alueen kunnan jäsenet. Se on oikeushenkilö, jolla saattaa olla erillinen omaisuus ja joka voi esiintyä asianosaisena sitäkin kuntaa vastaan, jonka alueella se on muodostettu. Kunnallislaissa on järjestetty kunnallispiirin hallinnon järjestysmuoto ja toimielimet sekä annettu niiden toiminnan perussäännökset, mutta kunnallispiiri perustetaan vasta erityisen lain tai asetuksen nojalla. Selostettuaan tämän jälkeen hallinnon keskipakoistamiskysymystä eräissä Euroopan suurkaupungeissa ja todettuaan, että vastaava kysymys on vireillä Tukholmassa ja Kööpenhaminassa, komitea toteaa, että ne tiedot, joita se on esittänyt erilaatuisten kunnallispiirien muodostamisesta ja niitä koskevista suunnitelmista ulkomailla, eivät ole välittömästi Helsingin oloihin soveltuvia, koska Helsinki on näitä kaupunkeja huomattavasti pienempi. Todettuaan vielä, että lukuisat liitosalueella toimivat järjestöt ja yksityiset henkilöt ovat tehneet kaupungin viranomaisille esityksiä liitosalueen asioista, ja selostettuaan liitosalueen hallinnon järjestelyä koskevan kysymyksen aikaisempaa käsittelyä komitea mainitsee, että Khs vuoden 1946 alussa päätti asettaa esikaupunkitoimikunnan antamaan lausuntoja ja tekemään aloitteita esikaupunkialuetta koskevista kysymyksistä. Näiden alueiden hallinto sitä vastoin

on kaikissa vaiheissa suunniteltu hoidettavaksi keskitetysti, vaikkakin eräiden virastojen osalta esikaupunkialueille on perustettu haaratoimistoja.

Harkitessaan kysymystä mahdollisten uusien elinten perustamisesta liitosaluetta varten on komitea korostanut, että jos hallinnossa pyritään tehokkuuteen ja nopeuteen, on tarkkaan punnittava, onko perustettava uusia kunnallisia elimiä, joiden mielipidettä on kuultava ja jotka näin ollen voivat vaikuttaa hidastuttavasti asiain käsittelyyn. Komitea huomauttaa tässä yhteydessä, että ei voida ilman muuta pitää selvänä, että kunnallispiirien tai niitä vastaavien muiden elinten perustaminen sellaisenaan edistäisi liitosalueen mahdollisten epäkohtien poistamista, niin kauan kun kaupungin taloudellinen tilanne on rasitettu ja sen palvelukseen ei ole saatu riittävästi korkeamman teknillisen koulutuksen saanutta työvoimaa.

Vaikkakin komitea toteaa, että aloitteessa tehtyä ehdotusta voidaan vastustaa monilla painavilla syillä, on komitea nähnyt aloitteessa sellaisia myönteisiäkin puolia, joiden nojalla komitea on pyrkinyt löytämään mahdollisimman käytännöllisen ratkaisun aloitteessa tarkoitettujen päämäärien saavuttamiseksi. Tällöin komitea lähtee nimenomaan siitä, että kantakaupungin ja liitosalueen välillä olevien vastakohtaisuuksien poistamiseksi olisi tärkeätä tutkia aloitteessa tehtyä ehdotusta. Komitea ei kuitenkaan ole yhtynyt aloitteessa tehtyyn ehdotukseen kunnallislain edellyttämien piirien perustamisesta, mm. koska tällöin tarvittaisiin erityistä lainsäädäntöä ja piirin valtuuskunnan jäsenet olisi valittava varsinaisten kunnallisvaalien yhteydessä, mikä edellyttäisi erityisten vaaliluetteloiden laatimista piiriä varten. Harkittuaan edelleen kysymystä siitä, olisiko mahdollista kehittää Khn esikaupunkitoimikuntaa muuttamalla se Kvston valitsemaksi lautakunnaksi, johon kuuluisi 17 liitosalueella asuvaa jäsentä, komitean enemmistö on katsonut tällaisenkin järjestelyn epätarkoituksenmukaiseksi ja on sensijaan ehdottanut, jotta kaupungin alueen eri asutusryhmien näkökohdat saataisiin tarkoituksenmukaisimmin kaupungin viranomaisten tietoon, että kutakin asutusryhmää varten, joka siitä esittää toivomuksen, asetettaisiin erityinen 9-jäseninen elin, jota komitea ehdottaa kutsuttavaksi paikallisneuvottelukunnaksi. Neuvottelukunnilla ei olisi päätösvaltaa, vaan toimisivat ne lausuntoja antavina ja aloitteita tekevinä eliminä. Ehdotus tällaisen neuvottelukunnan johtosäännöksi on komitean mietinnön liitteenä (liite 1 a).

Komitean ehdotus ei kuitenkaan ole yksimielinen. Komitean jäsen Modeen katsoo eriävässä mielipiteessään esittämillään perusteilla, että aloitteen ei tulisi antaa aihetta toimenpiteisiin. Komitean jäsen hallintoneuvos Kuuskoski ehdottaa perustettavaksi kunnallislain edellyttämiä kunnallispiirejä sillä tavoin kuin komitean mietinnön liitteestä 1 b tarkemmin ilmenee. Vihdoin komitean puheenjohtaja, ylipormestari Rydman ja jäsen Rantala ehdottavat, vaikkakin eri perustein, että Kvsto päättäisi perustaa esikaupunkilautakunnan ja hyväksyä sille komitean mietinnön liitteen 1 c mukaisen johtosäännön.

Tutustuessaan komitean mietintöön ja siihen liittyviin eriäviin mielipiteisiin Khs on tullut siihen tulokseen, että komitean ehdotusta ei olisi hyväksyttävä. Khs on asettunut tälle kannalle mm. siitä syystä, että sopivien alueiden muodostaminen esikaupunkineuvottelukuntien toimintaa varten tuottaisi vaikeuksia. Lisäksi olisi ehdotusten toteuttaminen omansa tekemään hallintokoneiston liian raskaaksi, minkä ohella ehdotettu järjestely tulisi toimimaan epätasaisesti. Kun edelleen olisi kaikin tavoin työskenneltävä siihen suuntaan, että liitosalueet sulautuisivat kantakaupunkiin, mitä pyrkimystä erityisten elinten perustaminen kaupungin nykyisellä alueella sijaitsevia asutusryhmiä varten olisi omansa vaikeuttamaan, ei Khn mielestä komitean enemmistön kannan puolesta ole esitetty riittäviä perusteluita. Khs viittaa vielä siihen, että esikaupunkien erikoisolojen käsittelyä varten on Khn asettama esikaupunkitoimikunta, joka voi toimia vt Saukkosen aloitteessa tarkoitetulla tavalla liitosalueen taholta tulevan arvostelun siivilänä. Khs näin ollen yhtyy vt Modeenin eriävässä mielipiteessä esitettyihin näkökohtiin.

Khn vähemmistö ehdottaa, että Kvsto hyväksyisi komitean enemmistön ehdotuksen.

Edellä esitettyyn viitaten Khs ehdottaa, että Kvsto päättäisi

että vt Saukkosen aloite samoin kuin vt Eriksson-Lihrin 16. 5. 1951 tekemä aloite, sikäli kuin se koskee kaupungin mahdollista jakamista alueisiin, eivät antaisi aihetta toimenpiteisiin.

Helsingissä, 9. 4. 1952.

Vakuudeksi:

Eino Waronen.

Liite 1.

Kysymys ns. kunnallispiirien perustamisesta Helsingin kaupunkiin.

1. *Aloite.*

Kaupunginvaltuuston kokouksessa 22. 11. 1950 valtuutettu *Saukkonen* ym. tekivät seuraavan aloitteen:

»V. 1946 suoritetun alueliitoksen yhteydessä liitettiin Helsingin kaupunkiin monia sellaisia alueita, joiden kunnallishallinto oli paikallisten luottamusmiesten ja virkailijoiden hoidettavana. Näissä yhdyskunnissa oli siis totuttu omaan kunnalliseen itsehallintoon. Tällaisia alueita olivat mm. Haaga, Kulosaari, Lauttasaari ja Munkkiniemi.

Alueliitoksen jälkeen tapahtunut hallinnollisten olosuhteiden muutos on luonnollisesti aiheuttanut paljon tyytymättömyyden ilmauksia, varsinkin kun talouselämän alalla vallinnut pulakausi on vaikeuttanut monien odotettujen uudistusten ja parannusten toteuttamista liitosalueilla. Vastakohtaisuudet Kanta-Helsingin ja liitosalueiden välillä ovat huomattavan jyrkät ja hidastavat Suur-Helsingin tervettä kehitystä. Sen tähden olisi käsityksemme mukaan syytä selvittää, millä keinoilla tämä haitallinen asennoituminen voitaisiin luontevimmin poistaa. Eräänä kokeilemisen arvoisena menettelytapana saattaisi tulla kysymykseen voimassa olevan kunnallilain säännösten mukaisten kunnallispiirien muodostaminen sellaisille liitosalueiden paikkakunnille, joilla ennen Helsinkiin liittämistä oli voimassa joko täydellinen taikka osittainen kunnallinen itsehallinto. Perustamalla tällaisista alueista kunnallispiirejä kunnallislain 10. luvun määräyksiä noudattaen siirtyisi vastuu monista nykyisistä ristiriidan aiheista kunnallispiirin hallintoelinten kannettavaksi. Monet paikalliset kysymykset tulisivat myös paremmin valvotuiksi ja hoidetuiksi. Näin menetellen saattaisi myös yhteisymmärrys Suur-Helsingin väestön kesken muodostua nykyistä paremmaksi ja tuloksellisemmaksi.

Edellä esitetyn perusteella kunnioittaen ehdotamme,

että kaupunginvaltuusto kehoittaisi kaupunginhallitusta tutkimaan, olisiko nykyoloissa tarpeellista perustaa Helsingin liitosalueille kokeilutarkoituksessa kunnallislain 10. luvun edellyttämiä kunnallispiirejä.»

Käsitellessään aloitteen edellyttämiä toimenpiteitä kaupunginhallitus päätti 25. 1. 1951 asettaa komitean tutkimaan aloitteessa kosketeltua kysymystä ja valitsi komitean puheenjohtajaksi *kaupunginjohtajan* sekä jäseniksi hallintoneuvos *Reino Kuuskosken* ja valtuutetut *Kytömaan, Modeenin, Rantalan, Saastamoisen* ja *Saukkosen*. Komitean sihteerinä on toiminut kaupunginsihteeri *Eino Waronen*.

Komitea ilmoittaa, että komitean käsiteltäväksi annettua kysymystä on myös valtuutettu *Eriksson-Lihr* kosketellut 16. 5. 1951 tekemässään aloitteessa ehdottaen mm., että keskusteltaisiin kaupungin mahdollisesta jakamisesta alueisiin ja määrätynlaisen itsehallinnon antamisesta näille alueille. Seuraavassa esitettävä selvitys sisältää vastauksen myös valtuutettu Eriksson-Lihrin aloitteeseen sikäli kuin se koskee käsiteltävänä olevaa asiaa.

2. *Kunnallislain säännökset kunnallispiiristä.*

Kunnallispiiriä koskevat lainsäännökset sisältyvät voimassa olevan kunnallislain 204—208 §:iin, joissa säädetään seuraavaa:

204 §. Jos jokin kunnan osa on yleistä tarkoitusta varten lain tai asetuksen nojalla erotettu eri piiriksi, käsiteltäköön sen asiat piirin yhteisissä kokouksissa. Näissä kokouksissa ovat oikeutetut äänioikeutta käyttämään ne piirin jäsenet, joilla 15 §:n mukaan on kunnallinen äänioikeus.

205 §. Kunnallispiirin kokoukset kutsuu ja avaa ensi kerralla kunnallisvaltuuston puheenjohtaja tahi se, jonka valtuusto siihen määrää. Seuraavat kokoukset kutsuu ja kokouksissa johtaa puhetta se, jonka piirin jäsenet keskuudestaan valitsevat vähintään yhdeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi.

206 §. Piirin erityisiä tarpeita varten suoritettavaa veroa koskeva ehdotus on otettava käsiteltäväksi kahdessa perättäin seuraavassa kokouksessa. Päätös on katsottava hyväksytyksi, jos jälkimmäisessä kokouksessa, josta on erikseen ilmoitettava, vähintään kaksi kolmannesta läsnäolevista sitä kannattaa.

207 §. Mikäli 204—206 §:ssä ei ole toisin säädetty, olkoon piirin kokouksista soveltuvilta kohdin noudatettava, mitä vastaavan kunnan valtuustosta on säädetty.

208 §. Piirin kokouksissa tehtyjen päätösten täytäntöönpano on, jollei ole toisin säädetty tai piirin kokouksessa päätetty, asianomaisen kunnan viranomaisten asiana.

Kunnallispiirien tarkoituksesta ja järjestämisestä lausuu hallintoneuvos Reino Kuuskoski uuden kunnallislain selitysteoksessaan mm. seuraavaa:

Kunnallispiirillä ei tarkoiteta niitä erillisiä hallintopiirejä, joihin kunta jaetaan tiettyjen hallintotehtävien hoitamisen helpottamiseksi, vaan edellä olevissa pykälissä tarkoitettu kunnallispiiri on kunnallinen yhdyskunta, jolla on määrätty alueensa ja jonka jäsenistön muodostavat tämän alueen kunnan jäsenet. Se on oikeushenkilö, jolla saattaa olla erillinen omaisuus ja joka voi itsenäisesti kantaa ja vastata. Kunnallispiiri saa esiintyä asianosaisena oikeudenkäynnissä sitäkin kuntaa vastaan, jonka alueella se on muodostettu. Kunnallislaissa on järjestetty kunnallispiirien hallinnon järjestysmuoto ja toimielimet sekä niiden toiminnan perussäännökset, mutta kunnallispiiri perustetaan vasta erityisen lain tai asetuksen nojalla. Kunnallislaki ei vielä oikeuta kuntaa perustamaan kunnallispiiriä. Tavallaan ovat tosin kunnallispiirejä taajaväkinen yhdyskunta ja epäitsenäinen kauppala, mutta kun näistä on voimassa erityisiä säännöksiä, ei niitä kuitenkaan ole luettava tässä tarkoitettuihin kunnallispiireihin.

Aikaisemman lainsäädännön mukaan on voitu muodostaa erilaisia kunnallispiirejä. Tällaisia olivat kansakoulutoimen järjestämisestä Suomen suuriruhtinaanmaassa 11. 5. 1866 annetun asetuksen 119 §:n mukaan perustetut kyläkuntien koulupiirit, jotka saivat edelleen jäädä toimimaan ylempien kansakoulujen perustamisen edistämisestä Suomen maalaiskunnissa 24. 5. 1898 annetun asetuksen 4 §:n mukaan. Itsenäiset koulupiirit lakkasivat kuitenkin oppivelvollisuuden toteuttamisen yhteydessä samalla, kun uusi kunnan sisäinen puhtaasti hallinnollinen kansakoulupiirijako astui voimaan. Myös vaivaishoitoasetuksen 10 §:ssä oikeutettiin kunta muodostamaan itsenäisiä köyhäinhoitoyhdyskuntia. Mutta tämäkin piirikuntajako, jollei sitä aikaisemmin ollut lakkautettu, pysyi ennallaan vain 1. 1. 1928 saakka, jolloin se köyhäinhoitolain 75 §:n mukaan lakkasi. Kun kansakoulupiirit ja köyhäinhoitopiirit näin ovat lakanneet, ei enää ole lainsäädännöllä luotuja kunnallispiirejä.

Se, että kunnallispiireistä on kunnallislakiin otettu säännöksiä, jotka vastaavat maalaiskuntain kunnallislain 80 §:n säännöksiä, on lähinnä johtunut siitä, että kunnallisen jaoituksen muuttamisesta annetun lain 29 §:ssä edellytetään kunnallislainsäädännössä annettavaksi kunnallispiiristä säännöksiä, joita soveltaen kunnan osan asukkaat voivat käyttää puhevaltaansa kunnallisen jaoituksen muutosta koskevassa asiassa. Jollei kunnallislakiin olisi otettu näitä säännöksiä, olisi jaoituslakia ollut täydennettävä siten, että kunnan osan asukkaiden puhevallan käyttö jaoitusasiassa olisi järjestetty.

Kunnallispiiri saattaa olla ja sitä koskevia säännöksiä voidaan soveltaa sekä maalaiskunnassa että kaupungissa ja kauppalassa.

Ennen kuin komitea ryhtyy käsittelemään kysymystä kunnallispiirien järjestämisestä Helsingin kaupunkiin, on komitea katsonut asianmukaiseksi selostaa hallinnon järjestelyä vastaavaa kysymystä silmällä pitäen eräissä ulkomaiden kaupungeissa.

3. *Kunnallishallinnon hajoittamiskysymykset eräissä ulkomaisissa kaupungeissa.*

Tukholmassa on kysymys kaupungin jakamisesta hallinnollisiin osiin parhaillaan käsittelyn alaisena eräiden kaupunginvaltuustossa tehtyjen aloitteiden johdosta. Asia on ollut komitean valmisteltavana (Bihang till stadskollegiets utlåtanden och memorial n:o 100/1950) ja on komitean enemmistö ehdottanut, että kaupungin koko alue jaettaisiin kaupunginosiin, joihin perustettaisiin ns. kaupunginosaneuvostoja. Laaditun ohjesääntöehdotuksen mukaisesti tulisi neuvoston kiinnittää huomiotansa kunnallishallinnossa Tukholmassa esiintyviin kysymyksiin, jotka erikoisesti koskevat asukkaita asianomaisen neuvoston toiminta-alueella eli kaupunginosan alueella, jonka rajat kaupunginvaltuusto vahvistaisi. Neuvoston tehtävänä olisi mainitunlaisissa kysymyksissä tehdä esityksiä kaupunginkollegiolle ja porvarineuvostolle sekä kaupungin lautakunnille, komiteoille ja valiokunnille samoin kuin antaa lausuntoja sanotunlaisissa kysymyksissä jonkin edellä mainitun viranomaisen pyynnöstä. Lisäksi olisi kaupunginosaneuvoston huolehdittava niistä hallintotehtävistä, joiden hoidon kaupunginkollegio neuvostolle mahdollisesti antaa. Edelleen tulisi neuvoston itse tai asiamiehen avulla sekä tuomioistuimissa että niiden ulkopuolella edustaa kaupunkia asioissa, jotka kuuluvat sen toimivaltaan. Kaupunginosaneuvostoon kuuluisi 15 kaupunginvaltuuston valitsemaa jäsentä, joiden vaalitilaisuuden aikana tulee olla hengillekirjoitettuja kaupunginosan alueella tai siellä harjoittaa liikettä tai muuta toimintaa. Jokaisen toimintavuoden alussa neuvosto valitsisi keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Komitean ehdotus ei kuitenkaan ole yksimielinen, vaan siihen liittyy kolme eriävää mielipidettä. Ensimmäisessä eriävässä mielipiteessä ehdotetaan, että alueen asukkaat saisivat välittömillä vaaleilla valita neuvoston jäsenet, minkä lisäksi neuvoston toimivalta olisi määrättävä komitean enemmistön ehdottamaa laajemmaksi mm. siinä suhteessa, että se saisi tehdä esityksiä myöskin valtuustolle.

Toisessa eriävässä mielipiteessä katsotaan, että kaupunginosaneuvostot olisivat omansa tekemään hallintokoneiston raskaaksi ja että ne lamauttaisivat yksityisten aatteellisten järjestöjen toimintaa, minkä vuoksi niitä ei olisi perustettava.

Kolmannessa eriävässä mielipiteessä taas esitetään käsitys, että eri kaupunginosien mielipiteiden esille tuominen olisi annettava seurakuntien kirkkovaltuustoille.

Kööpenhaminan nopea kehitys suurkaupungiksi on useissa tilaisuuksissa tehnyt välttämättömäksi liittämisen naapurikunnista. Vastedes suunniteltavia liittämisiä koskevien kysymysten käsittelemistä varten on asetettu ns. pääkaupunkikomissio, joka eräässä mietinnössään on tehnyt ehdotuksen Suur-Kööpenhaminan hallintomuodon muuttamiseksi.

Laajentunutta Kööpenhaminaa, eräitä naapurikuntia ja Fredriksbergin erikoisaluetta varten ehdotetaan pääkaupunkineuvoston perustamista käsittelemään koko aluetta koskevia kysymyksiä. Neuvostossa olisi yhtä monta edustajaa Kööpenhaminasta ja kuudesta naapurikunnasta yhteensä. Neuvosto huolehtisi asemakaava-, liikenne-, viemäri-, vesijohto- ja paloasioista, mutta sitä pidettäisiin pääasiassa yhteistyö- ja neuvotteluelimenä.

Eräille naapurikunnille ehdotetaan perustettavaksi liittoneuvosto, joka pääasiassa huolehtisi sairaaloista.

Komissio on lähtenyt kahdelle tielle, osittain liittämisen ja osittain kunnallisliiton

tielle. Liittämisestä olisi etuna täydellinen verontasaus ja yhtenäinen kunnallishallinto ja epäkohtana paikallisten perinteiden loukkaaminen. Komissio ei puolla liian suurta kuntaa koska »käy vaikeammaksi säilyttää asukkaiden mielenkiinto kunnallishallintoon mitä suuremmaksi kunta tulee. Asukkaiden itsehallinnon sijaan astuu itse asiassa toinen hallintomuoto, joka usein tietyssä määrin saa virkamieshallinnon luonteen. Hallinto suurissa kunnissa tulee sen lisäksi helposti hitaaksi ja raskaaksi ja voi syntyä vaikeuksia yleissilmäyksen ja hallinnon eri haarojen välisen yhteyden säilyttämiseksi ja myös näiden ja väestön välisen yhteyden säilyttämiseksi.»

Sitä mukaa kuin Kööpenhaminan kaupunki kasvaa suuruudeltaan ja asukasluvultaan, käy komission käsityksen mukaan yhä toivottavammaksi, että kunnallishallinto — sekä asukkaiden mukavuutta että virkamiesten paikallistuntemuksen lisäämistä tarkoittaen — jossain määrin hajoitetaan perustamalla eri kaupunginosiin haarakonttoreita. Tuntuu silloin myös itsestään selvältä, että jos naapurikunta liitetään Kööpenhaminaan, ei niissä toimineita kunnantoimistoja suljeta, vaan perustetaan niihin paikallisia kunnantoimistoja, sosiaalitoimistoja, verotusvirastoja ym.

Komission mielestä olisi lisäksi tarkoituksemukaista, ettei kunnallishallitus näihin toimistoihin asettaisi ainoastaan liitettyjen naapurikuntien virkamiehiä, jotka ovat palvelleet niissä, vaan myös tähän saakka toimineita asukkaiden valitsemia luottamusmiehiä, jotka ovat hyvin perehtyneitä asianomaisen kunnan olosuhteisiin.

Frit Danmark -nimisen yhdistyksen julkaisemassa vihossa, nimeltään Hovedstadsordningen, sanotaan mm.: Asiat, jotka sopivasti voidaan paikallisesti ratkaista, ovat mm. koululaitos, kirjastot, sosiaalihuolto, terveydenhoito, paikalliset asemakaavat ja niiden muutokset, rakennuskysymysten käsittely, kunnallinen rakennustoiminta, paikalliset tiet ja puistot jne. niihin kuuluvine talousarvioineen ja paikallisine verotusoikeuksineen.

Lontoon hallinnollista jaoitusta kuvaa seuraava taulukko:

Alue	Asukasluku		km²	Kuntia
City	10,200		1,6	1
Metropolitan Boroughs	4,3	milj.	300	28
Ulompi piiri	4,1	»	1.475	84
Suur-Lontoo	8,4	milj.	1.776	113

Paitsi näitä 113 kuntaa on vielä yksi, nimittäin Lontoon kreivikunta, johon kuuluu City ja Metropolitan Boroughs (metropolikaupungit), siis 29 kuntaa. Lontoo ei siis ole yksi kunta.

Cityä johtaa valtuusto, Court of Common Council, johon kuuluu 206 yhdeksi vuodeksi valittua jäsentä ja 26 valtuuston elinajaksi valitsemaa vanhinta. Puheenjohtajana toimii Lord Mayor.

Jokaisessa metropolikaupungissa on neuvosto, Borough Council, jonka muodostaa 35—70 jäsentä, joista $^1/_6$ on välillisesti valittuja vanhimpia ja loput väestön välittömillä vaaleilla valitsemia.

Lontoon kreivikuntaa johtaa kreivikuntaneuvosto, London County Council, johon kuuluu 144 jäsentä, joista 124 on asukkaiden valitsemaa ja 20 vanhimpia.

Kreivikuntaneuvosto ja alkuperäiskuntien neuvostot hoitavat hallinnon valiokuntien avulla. Kreivikunnan neuvostolla on yhteensä 1.650 valiokuntaa, alivaliokuntaa ja hallinnosta huolehtivaa elintä. Kreivikuntaneuvosto valitsee myös ulkopuolisia valiokuntiin.

Kreivikuntaneuvoston toimiala käsittää etupäässä köyhäinhoidon, koulut, asemakaavat, kaupungin rakennukset, suuremmat puistot, sairaalat, pääviemärit, sillat, tunnelit ja palolaitoksen. Paikallista luonnetta olevat asiat käsittelee metropolineuvosto. Esim. valais-

tus, kadut, puhtaanapito, slummikortteleiden repiminen, kylpylät, kirjastot, paikalliset viemärit ja hautaustoimi kuuluvat tähän asiaryhmään.

Veroviranomaisia ovat Cityn neuvosto ja metropolineuvostot, jotka kantavat veroja sekä omiin että kreivikunnan tarpeisiin. Kreivikunta ei itse voi periä veroja, vaan tiedoittaa verotarpeensa alaisille kunnille.

Vastakohtana Lontoolle, missä kunnallishallinto huomattavassa laajuudessa perustuu kunnalliseen itsehallintoon, on *Pariisin* paikallishallinto voimakkaan valtiollisen vaikutuksen alainen.

Pariisilla ei ole kansan valitsemaa pormestaria, kuten Ranskan muilla kaupungeilla. Sitävastoin on yksi pormestari kussakin niistä kahdestakymmenestä arrondissementistä eli piiristä, joihin Pariisi on jaettu. Nämä pormestarit nimittää hallitus ja he ovat palkatta hallituksen Seine-departementtiin nimittämän prefektin apuna, prefektin, jolla on pormestarin toimivalta. Pariisin väestön valitsemaan kunnallisneuvostoon kuuluu 80 kuudeksi vuodeksi valittua jäsentä, neljä kustakin arrondissementistä. Kunnallisneuvoston puheenjohtajalla on sangen laaja tehtäväpiiri, mutta häneltä puuttuu oma henkilökunta ja on hän sen tähden riippuvainen prefektistä selvityksissä ja toimeenpanoasioissa. Hänen toimintansa rajoittuu tästä syystä pääasiassa edustustehtäviin. Prefekti ei ole jäsen missään neuvostossa, mutta hänen on hyväksyttävä niiden päätökset.

Esimerkki voimakkaasti keskitetystä kunnallisesta hallinnosta oli *Berliinin* hallinto molempien maailmansotien välisenä aikana.

Erään v. 1920 annetun lain mukaan muodostettiin Berliinistä yhtenäinen kunta, jossa oli asukkaita neljä miljoonaa ja pinta-ala 880 km², mikä merkitsi 94 kunnan ja kunnanosan yhdistämistä. Vero tuli samaksi koko alueella.

Samanaikaisesti Berliinin hallinnon perinpohjaisen keskittämisen kanssa suoritettiin hallinnollinen hajoittaminen jakamalla yhtenäinen kunta kahteenkymmeneen hallintoalueeseen, joissa oli keskimäärin 200.000 asukasta kussakin.

Suur-Berliinin keskeiset elimet olivat 225 jäseninen asukkaiden edustajisto, joka muodosti päättävän ja kontrolloivan elimen, ja maistraatti, johon kuului 30 jäsentä (joista 12 palkattomia) ja jonka piti hyväksyä tehdyt päätökset ja hoitaa hallinnon johto.

Hallintoalueiden johdossa olivat alueneuvostot, joihin kuuluivat osaksi keskeiseen edustajistoon valitut alueen edustajat, osaksi muutamia paikallisesti valittuja edustajia. Alueneuvoston tehtävinä oli valvoa paikallisia etuja ja helpottaa Suur-Berliinin kunnallishallintoa.

Alueneuvosto ilmoitti verontarpeensa keskushallinnolle, joka siis vastasi raha-asioista ja veroista. Tämä asetti myös aluehallinnon virkamiehet, mutta maistraatti saattoi siirtää heitä koko kaupungissa.

Moskovaa johtaa kaupunginneuvosto, johon kuuluu noin tuhat jäsentä. Kaupunki on jaettu 24 alueeseen, joissa on keskimäärin 130.000 asukasta kussakin. Kullakin alueella on neuvosto, johon kuuluu yksi edustaja viittäsataa asukasta kohden. Tämä neuvosto hoitaa paikalliset tehtävät. Alueen raha-asiat kuuluvat osana keskusneuvoston talousarvioon.

4. *Helsingin liitosalueen hallinnon järjestelyä koskevan kysymyksen aikaisempi käsittely.*

Komitea katsoo tässä yhteydessä asianmukaiseksi selostaa myös niitä näkökohtia, joita liitoskysymystä valmisteltaessa ja välittömästi liitoksen toteutumisen jälkeen on esitetty liitosalueen hallinnon järjestämisestä ja sitä koskevien kysymysten valmistelusta ja käsittelemisestä.

Lausunnossa, jonka kaupunginvaltuusto vuonna 1939 antoi esikaupunkiliitosta koskevassa kysymyksessä, huomautettiin mm., ettei liitosalueen hallintoa voida hoitaa kehittä-

mättä kaupungin silloista hallintojärjestelmää. Minkäänlaista esikaupunkiasiain lautakuntaa ei kuitenkaan katsottu voitavan suunnitella perustettavaksi, sillä näytti vaikealta ajatella, että yhdelle ja samalle lautakunnalle voitaisiin antaa niin erilaatuisten asiain käsittely kuin mitä nykyään kunnallishallintoon kuuluu. Lausunnossa huomautettiin edelleen, että liitosaluetta koskevat asiat olisi todennäköisesti käsiteltävä nykyisten lautakuntien puitteissa, joskin voitaisiin ajatella, että joihinkin lautakuntiin muodostettaisiin erikoisia jaostoja toimimaan määrätyllä päättämisvallalla liitettyjen alueiden asioissa. Myös pidettiin todennäköisenä, että eräissä tapauksissa jouduttaisiin liitosalue jakamaan erillisiin piireihin, jotta kaupungin virkamiehistö olisi asukkaiden tavattavissa lähempänä heidän omassa piirissään kuin kaupungin virastoissa. (Vrt. Kvston asiakirja n:o 3 vuodelta 1939.)

Sen johdosta, että sisäsiainministeriö 19. 4. 1943 lähettämässään kirjelmässä pyysi kaupunginhallitukselta tietoja mm. siitä, onko laajennetun kaupungin hallinto ajateltu tapahtuvaksi välittömästi kaupungin silloisista virastoista käsin taikka onko laajennetun alueen paikallinen hallinto suunniteltu hoidettavaksi esim. eri väestökeskuksia varten perustettavien paikallisten virastojen kautta, kaupunginhallitus 22. 6. 1943 antamassaan lausunnossa huomautti tämän johdosta mm., että esikaupunkiliitos aiheuttaa luonnostaan esikaupunkien asukasmäärää vastaavan suhteellisen muutoksen valtuuston kokoonpanoon, joten esikaupunkialueen väestö tällä tavoin tulee osallistumaan uuden laajennetun kaupungin hallintoon. Kun kuitenkin saattoi olla todennäköistä, että esikaupunkiväestön vaikutus kaupungin hallintoon voisi jäädä suhteellisen vähäiseksi, kaupunginhallituksen mielestä oli aihetta harkita kysymystä siitä, olisiko perustettava yksi tai useampia esikaupunkilautakuntia tekemään esityksiä ja antamaan lausuntoja kaupungin hallintoviranomaisille esikaupunkeja koskevissa kysymyksissä. Lisäksi mainittiin, että eräiden hallinnon haarojen alalla olisi esikaupunkialueita varten ilmeisesti välttämätöntä perustaa erityisiä paikallisia toimistoja ja laitoksia asianomaisine viranhaltijoineen.

Sen jälkeen kun valtioneuvosto 5. 10. 1944 oli antanut päätöksensä esikaupunkialueiden liittämisestä kaupunkiin, kaupunginhallitus 30. 11. 1944 päätti asettaa toimikunnan, johon kuuluivat kaupunginjohtajat sekä Haagan kauppalan, Helsingin maalaiskunnan, Huopalahden ja Oulunkylän kuntien ynnä Kulosaaren huvilakaupungin nimeämät edustajat, valmistelemaan liitoksen aiheuttamia toimenpiteitä. Alueliitoksen astuttua voimaan vuoden 1946 alusta kaupunginhallitus 17. 1. 1946 päätti asettaa esikaupunkitoimikunnan antamaan kaupunginhallitukselle sen pyytämiä lausuntoja esikaupunkialuetta koskevista kysymyksistä, minkä ohella toimikunnalle annettiin oikeus tehdä myös esikaupunkialueiden olojen kehittämistä koskevia aloitteita. Toimikunnan jäseniksi valittiin kaikki kaupunginjohtajat sekä seitsemän liitosalueiden johdossa toiminutta kunnallismiestä. Eräs valtuustossa tehty aloite toimikunnan laajentamisesta ei aiheuttanut toimenpiteitä (Kvsto 4. 9. 1946.) Toimikunnan valtuuksia on myöhemmin jatkettu, ja sen liitosaluetta edustavien jäsenten lukumäärä korotettu yhdeksäksi, vaikkakin todettava on, että sen toiminta viime vuosina on ollut melko vähäistä.

Kaupunginhallituksen edellä mainitussa lausunnossa vuodelta 1943 ilmoitetun kannan mukaisesti onkin kaupunki liitoksen tapahduttua järjestänyt liitosalueille eräiden kaupungin virastojen ja laitosten haaraosastoja. Niinpä *verotusvalmisteluvirastolla* on haaraosasto Malmilla, samoin *huoneenvuokratoimistolla. Rakennustoimiston talo- ja katurakennusosastoilla* on haaratoimisto Malmilla ja *katurakennusosastolla* myös Haagassa. *Paloasemia* on Munkkiniemessä, Lauttasaaressa, Kulosaaressa ja Malmilla; *nuohouspiirejä* on liitosalueella kaikkiaan 9 omine piirinuohoojineen. *Huoltovirastolla* on huoltokanslia Malmilla ja Oulunkylässä ja *lastensuojeluviraston* haaratoimisto on Malmilla. *Äitiys- ja lastenneuvoloita* on esikaupunkialueilla Lauttasaaressa, Munkkiniemessä, Haagassa, Pitäjänmäellä, Maunu-

lassa, Länsi-Pakilassa, Itä-Pakilassa, Oulunkylässä, Malmilla, Tapanilassa, Puistolassa, Herttoniemessä, Vartiokylässä, Kulosaaressa ja Santahaminassa. *Lastentarhoja* taas on Haagassa, Lauttasaaressa, Oulunkylässä, Pitäjänmäellä, Munkkiniemessä, Pakilassa, Pirkkolassa ja Santahaminassa. *Kaupunginkirjaston* sivukirjastoja on nykyisin Haagassa, Herttoniemessä, Kulosaaressa, Lauttasaaressa, Munkkiniemessä, Malmilla, Pakilassa, Puistolassa, Tapanilassa, Pitäjänmäellä, Vartiokylässä ja Oulunkylässä.

Läheskään kaikilla kaupungin virastoilla ei näin ollen ole haaraosastoja liitosalueella, mutta ainakin eräiden virastojen taholta on ilmoitettu tämän johtuvan siitä, että liitosalueen asukkaat voivat hoitaa asiansa puhelimitse tai siitä, että he kaupungissa käydessään voivat mukavammin huolehtia virastoasioistaan kuin kääntymällä, ehkä epämukavan matkan takana olevan haaratoimiston puoleen asianomaisella alueella.

5. *Liitosalueella toimivat järjestöt ja kunnallishallinto.*

Liitosalueen sekä kaupungin virastojen ja laitosten välinen yhteys ei kuitenkaan yksinomaan ole liitosaluetta varten ehkä perustettujen erityisten virallisten elinten toimenpiteiden varassa. Kokemus on osoittanut, että monet liitosalueella toimivat järjestöt ja yhteisöt ovat tehneet kaupungin viranomaisille lukuisia liitosalueen olojen kehittämistä koskevia esityksiä. Kaupunginhallituksen diaarista on todettu, että tällaiset järjestöt ovat vuosina 1946—1951 tehneet aloitteita seuraavasti:

Vuonna	1946	50	aloitetta
»	1947	55	»
»	1948	58	»
»	1949	60	»
»	1950	60	»
»	1951 1. 1.—24. 10.	33	»

Näiden järjestöjen joukossa on mm. kylätiehoitokuntia, paikallisia urheiluyhdistyksiä, sos.dem. työväenyhdistyksiä, SKDL:n paikallisyhdistyksiä, omakoti- ja huvilanomistajain yhdistyksiä, esikaupunkien kiinteistöliitto, jonkin asutusryhmän asukkaiden kokouksia, musiikkiyhdistyksiä, Munkkiniemen Säätiö, Lauttasaaren Säätiö ym. Näiden tekemät esitykset koskevat mitä moninaisimpia asioita, kuten liikennelaitoksen maksuja, vesi-, viemäri- ja tiekysymyksiä, uimarantojen ja urheilupaikkojen järjestämistä, määrärahojen myöntämistä erilaisia paikallisia tarpeita varten, sähkölinjan vetämistä, terveyssisarten ja lääkärien palkkaamista ym.

Myöskin yksityiset liitosalueella asuvat asukkaat ovat tehneet vastaavanlaisia ehdotuksia, joiden lukumäärä kaupunginhallituksen diaarin mukaan on alla mainittuina vuosina ollut seuraava:

Vuonna	1946	12,
»	1947	11,
»	1948	11,
»	1949	8,
»	1950	13 ja
»	1951 1. 1.—31. 10.	17

Edelleen on tässä yhteydessä todettava, että kaupunki on myös rahallisesti tukenut liitosalueen useiden erilaisten yhdistysten toimintaa. Vuosittain on kaupunginvaltuusto talousarviossa myöntänyt määrärahoja tai kaupunginhallitus on käytettävänä olevista

varoistaan myöntänyt avustuksia erilaisille liitosalueen asukkaiden yhdistyksille,näyttämöiden kannatusyhdistyksille, kouluille jne.

Nämäkin tosiasiat on komitea halunnut tässä yhteydessä tuoda esiin osoittaakseen, että liitosalueen järjestöillä ja asukkailla on nykyistenkin olosuhteiden vallitessa ollut mahdollisuuksia kääntyä kaupungin virallisten elinten puoleen ja saada asiansa niissä hoidetuiksi.

Komitea huomauttaa vielä, että vaikka kunnallislaissa ei asiasta ole nimenomaista säännöstä, on kuitenkin vakiintunut sellainen käytäntö, että jokaisella kunnan jäsenellä on oikeus tehdä kunnan jäsenten yhteistä etua tarkoittavia esityksiä kaupungin viranomaisille ja että nämä esitykset on viranomaisten säädetyssä järjestyksessä käsiteltävä. Tätä kunnan jäsenten aloiteoikeutta ei voida ohje- tai johtosäännöillä rajoittaa.

6. *Kunnallispiirien tai niitä vastaavien elinten perustaminen Helsingin kaupunkiin.*

Ne tiedot, joita edellä on esitetty hallinnon keskipakoistamisesta ja erilaatuisten kunnallisten piirien muodostamisesta eräissä ulkomaan kaupungeissa, eivät ole välittömästi meidän oloihimme soveltuvia. Ennen kaikkea on todettava, että kaikki ne kaupungit, joista tietoja on ollut käytettävissä, ovat huomattavasti suurempia kuin Helsinki, joten hallinnon järjestelykysymyksiä harkittaessa on lähtökohta niissä toinen kuin Helsingin suuruusluokkaa olevassa kaupungissa. Tukholmakin on huomattavasti Helsinkiä suurempi, joten Tukholmankaan oloja silmällä pitäen laaditut ehdotukset eivät sellaisinaan sovellu Helsinkiin. Lisäksi on todettava, että mielipiteet siitä, onko Tukholmaan perustettava kaupunginosaneuvostoja, menevät eri suuntiin eikä asian edelleen valmistelussa toistaiseksi ainakaan ole voitu yhtyä sellaisesta ehdotuksesta, joka olisi voitu esittää kaupunginvaltuustolle, joten asia on siellä edelleenkin avoinna.

Ryhtyessään seuraavassa käsittelemään kysymystä siitä, miten Helsingissä olisi suhtauduttava kunnallispiirien tai niitä vastaavien elinten perustamiseen, komitea, selvittääkseen asiaa eri puolilta, on katsonut asianmukaiseksi esittää myös sellaisia näkökohtia, joilla voidaan perustella kielteistä suhtautumista käsiteltävänä olevaan aloitteeseen.

Ilmeistä on, että jos on kysymyksessä niin suuren kaupungin kuin esim. Suur-Tukholman järjestely, voidaan vakavasti harkita, onko syytä tai mahdollisuuttakaan järjestää se yhtenäiseksi kunnaksi. Sen sijaan niin kauan kun on kysymys pienemmistä kunnista, on samaan talouspiiriin kuuluvien alueiden hallinto yhtenäiskuntana tarkoituksenmukaisimmin järjestettävissä. Näitä epäkohtia korostettiin niin hyvin Helsingin esikaupunkiliitosta valmistelleen valtion määräämän selvitysmiehen mietinnössä kuin myöskin niissä lausunnoissa, joita kaupungin puolesta asiasta annettiin. Kaupunki huomautti tässä yhteydessä, kuten aikaisemmin esitetystäkin ilmenee, että esikaupunkialueiden hallinto oli hoidettava keskitetysti, vaikkakin oli ajateltavissa, että eräät kaupungin virastot ja laitokset saattaisivat esikaupunkialueita varten perustaa haaraosastoja, kuten osittain on tapahtunutkin. Jos näitä ajatuksia kehitellään johdonmukaisesti, seuraa niistä, että kaupunkikunnan tiettyjä alueitakaan varten ei olisi asetettava erityisiä hallintoelimiä. Kaupungin taholta on ilmeisenä pyrkimyksenä ollut saada esikaupunkialueet sulautumaan vähitellen kantakaupunkiin, vaikkakin ne taloudellisesti epäedulliset ajat, jotka esikaupunkiliitosta ovat seuranneet, ovat hidastuttaneet kaupungin toimenpiteitä niin hyvin tällä kuin monella muullakin alalla.

Komitea haluaa tässä yhteydessä vielä viitata siihen edellä todettuun tosiasiaan, että jokaisella kunnan jäsenellä on oikeus tehdä kaupungin viranomaisille esityksiä kaupungin yhteisistä asioista ja että tätä oikeutta ovat lukuisat esikaupunkialueilla asuvat kaupunkikunnan jäsenet ja siellä toimivat erilaiset järjestöt suuressa määrin käyttäneetkin hyväk-

seen, joten kaupungin viranomaiset nykyisinkin ovat saaneet tietoonsa esikaupunkialueella asuvien kunnan jäsenten toivomukset olojen kehittämisestä.

Harkitessaan kysymystä mahdollisten uusien elimien perustamisesta liitosaluetta varten on komitea katsonut asianmukaiseksi kiinnittää huomiotaan myös siihen, mitä tällaiset uudet elimet voisivat vaikuttaa kaupungin hallintokoneistoon ja sen toimintaan. Tältä kannalta katsoen komitea korostaa, että Helsingin kaupungin hallintoa on monasti jo nykyisinkin väitetty hitaasti toimivaksi ja aivan liian monimutkaiseksi. Aika, joka tarvitaan tietyn aloitteen tekemisestä sen lopulliseen käsittelemiseen asianomaisessa päättävässä kunnan elimessä, on usein melko pitkä, mikä aiheutuu siitä, että asiasta on toisinaan pyydettävä useidenkin lautakuntien lausuntoja. Jos hallinnossa pyritään tehokkuuteen ja nopeuteen, on tarkkaan punnittava, onko perustettava uusia kunnallisia elimiä, joiden mielipidettä on kuultava ja jotka näin ollen voivat entisestään pitkittää asiain käsittelyä. Ei voida ilman muuta pitää selvänä, että kunnallispiirien tai niitä vastaavien muiden elinten perustaminen sellaisenaan olisi omansa edistämään liitosalueella havaittavissa olevien epäkohtien poistamista, niin kauan kun kaupungin taloudellinen tilanne on niin rasitettu kuin se tätä nykyä on, eikä kaupunki ole saanut palvelukseensa riittävästi insinööri- ja arkkitehtityövoimaa töiden suunnittelua ja johtoa varten.

Lisäksi voitaneen uusien esikaupunkielinten perustamista vastaan huomauttaa, että ne tulisivat muodostumaan väliasteiksi alueella toimivien yksityisten järjestöjen ja kunnan viranomaisten välillä rajoittaen ensin mainittujen oma-aloitteisuutta.

Vaikka komitea täten onkin tietoinen siitä, että aloitteessa tehdyn ehdotuksen toteuttamista voidaan vastustaa monilla painavilla syillä, ei komitea kuitenkaan ole katsonut voivansa antaa niille ratkaisevaa merkitystä, vaan on nähnyt aloitteessa sellaisia myönteisiäkin puolia, joiden nojalla on syytä koettaa löytää mahdollisimman käytännöllinen ratkaisu aloitteessa tarkoitettujen päämäärien saavuttamiseksi.

Aloitteessa todetaan, että Kanta-Helsingin ja liitosalueen välillä on vastakohtaisuuksia, ja ehdotetaan, että olisi selvitettävä, millä keinoilla vastakohtaisuudet ja ristiriidat, jotka hidastavat Suur-Helsingin tervettä kehitystä, voitaisiin poistaa. Tässä mielessä aloitteessa päädytään ehdotukseen, että kaupunginhallitus saisi tehtäväkseen tutkia, onko nykyoloissa tarpeellista perustaa kunnallislain 10. luvun edellyttämiä kunnallispiirejä.

Tarkastellessaan aloitetta nimenomaan tältä kannalta komitea on tullut siihen tulokseen, että sen aikaisemmin esittämistä kielteisistä näkökohdista huolimatta on syytä suunnitella sellaisen elimen tai sellaisten elinten perustamista, jotka muodostuisivat ikään kuin siiviläksi sille arvostelulle, joka liitosalueiden asukkaiden taholta kohdistuu kaupunkiin. Kaupungin alue on nykyisin niin laaja, että keskitetysti hoidetun hallinnon ei voida katsoa riittävästi tuntevan niitä tarpeita ja toivomuksia, joita kaupungin eri osissa esiintyy. Tästä syystä on puollettavissa sellainen ehdotus, että perustetaan yksi tai useampia elimiä, joiden jäseninä on ennen kaikkea kaupungin alueella sijaitsevien tiettyjen asutusryhmien asukkaita, tuomaan esille niitä näkökohtia, joita tällaisten alueiden mielestä olisi kaupungin kunnallispolitiikassa otettava huomioon. Näiden elinten perustamista voidaan pitää tärkeänä ja suotavana senkin johdosta, että suuressa kunnassa kunnan asukkailla on valtuuston jäseninä ja muissa luottamustehtävissä suhteellisesti paljon pienemmässä mittakaavassa mahdollisuus osallistua kunnan hallintotehtäviin kuin pienissä kunnissa. Siten esimerkiksi kunnassa, jonka väkiluku henkikirjan mukaan on 1.000 tai vähemmän, valitaan valtuutettuja 13, mutta sen sijaan Helsingin kaupungissa on yksi valtuutettu n. 5.350 asukasta kohden. Perustamalla uusia kunnallisia elimiä, joiden jäseniksi valitaan luottamusmiehiä, voidaan ilmeisesti herättää kunnan jäsenissä entistä enemmän harrastusta kunnallisiin kysymyksiin ja lisätä näissä asioissa tarvittavaa paikallistuntemusta sekä vähentää sitä virkamiesvaltaisuutta, jota suurissa kunnissa on kieltämättä enemmän kuin pienissä.

Komitea on näin ollen tullut siihen tulokseen, että mahdollisista epäilyksistä huolimatta olisi syytä suunnitella aloitteessa esitettyihin toimenpiteisiin ryhtymistä sikäli, että esikaupunkialueita varten perustetaan yksi tahi useampia elimiä — mihin kysymykseen komitea vielä lähemmin palaa — käsittelemään näiden alueiden erikoiskysymyksiä. Elimelle tai elimille ei komitean mielestä kuitenkaan ole mahdollista antaa päätösvaltaa. Varsinaiset hallinnolliset tehtävät on komitean mielestä edelleenkin hoidettava keskitetysti niiden kaupungin lautakuntien toimesta, joita kaupungissa ennestään on, sillä hallintoja päätösvallan jakaminen alueittain ei olisi tarkoituksenmukaista. Tutustuttuaan yksityiskohtaisesti kaupungin lautakuntien tehtäviin ja niiden toimintaa koskeviin sääntöihin komitea on tullut siihen tulokseen, että kunnallispiireille tai muille esikaupunkialuetta varten perustettaville elimille ei millään hallintoalalla voida ehdottaa myönnettäväksi hallintotehtäviä ja päätösvaltaa, vaan tulisi niiden toimia yksinomaan lausuntoja antavina ja aloitteita tekevinä eliminä. Vaikka niiden toiminta rajoitettaisiinkin tällä tavoin, tulisi niillä kuitenkin olemaan merkityksensä liitosalueen tarpeiden selvittäjinä ja sen tärkeinä pitämien näkökohtien esilletuojina. Tällä tavoin voitaisiin mahdollisimman suuressa määrin välttää, että perustettavat elimet hidastuttaisivat hallintoa ja aiheuttaisivat siinä epäjohdonmukaisuutta.

Aloitteessa on nimenomaan ehdotettu liitosaluetta varten perustettavaksi kunnallislain 10. luvun edellyttämiä kunnallispiirejä. Jos tällaisia piirejä perustetaan, vaaditaan asian järjestämiseksi lainsäädäntöä. Valtuuston olisi, jos se hyväksyy aloitteen sellaisenaan, laadittava ehdotus asetukseksi kaupungin kunnallispiiristä ja pyydettävä, että valtioneuvosto sen asianomaisessa järjestyksessä vahvistaisi. Jos piiri perustetaan tällä tavoin, on piirin valtuuskunnan jäsenet valittava varsinaisten kunnallisvaalien yhteydessä, mikä edellyttäisi erityisten vaaliluetteloiden laatimista piiriä varten, koska ei ilman muuta voida lähteä siitä olettamuksesta, että kunnallispiirin rajat olisivat yhdenmukaiset kaupungin äänestysalueiden rajojen kanssa. Kunnallislain mukaan voitaisiin piirin erityisiä tarpeita varten kantaa erityistä veroa, mistä olisi päätettävä siten kuin laissa tarkemmin on säädetty. Tällainen itsenäinen veronkanto-oikeus olisi epäilemättä omansa lisäämään piirin toimintamahdollisuuksia, mutta toiselta puolen ne kokemukset, joita on saatu taajaväkisistä yhdyskunnista ja niiden veronkanto-oikeudesta, ovat omansa osoittamaan, että kunnan jäsenet eivät yleensä ole halukkaita suorittamaan yleisen kunnallisveron lisäksi erityistä veroa määrättyjen paikallisten tarpeiden tyydyttämiseksi. Todennäköistä olisi näin ollen, että mahdollisesti perustettavat kunnallispiirit tulisivat toimiman yksinomaan niiden määrärahojen puitteissa, joita kaupunginvaltuusto niille myöntää.

Komitealle on esitelty ehdotus asetukseksi kaupungin kunnallispiiristä (liite n:o 1 b), josta sen järjestely yksityiskohtaisesti selviää. Komitean mielestä ei kuitenkaan toistaiseksi ole esitetty riittäviä syitä ehdotettujen kunnallispiirien perustamiseksi, vaan on koetettava löytää muita keinoja, jotka olisivat omansa edistämään aloitteen tekijöiden tarkoittaman päämäärän saavuttamista.

Tällöin on ensinnäkin syytä harkita, olisiko mahdollista kehittää kaupunginhallituksen asettamaa esikaupunkitoimikuntaa siten, että se entistä paremmin voisi edustaa liitosalueen mielipiteitä. Toimikunnan nykyinen kokoonpano ei näet komitean mielestä ole liitosaluetta riittävästi edustava ja lisäksi voidaan pitää kysymyksen alaisena, voiko se toimia tarpeellisella arvovallalla kaupunginhallituksen asettamana. Kunnallislain 96 §:n mukaan näet kaupunginhallitus voi tilapäisten tehtävien hoitamista varten asettaa kollegiaalisia viranomaisia, joita nimitetään toimikunniksi. Tämän elimen nykyinen asettamistapa viittaa näin ollen siihen, että sen tehtävä on ainoastaan tilapäinen ja käytännössä on sen toiminta rajoittunut vain lausuntojen antamiseen kaupunginhallitukselle sen pyytämistä asioista.

Jos liitosalueiden asioita käsittelevä elin olisi valtuuston asettama ja valtuusto valitsisi

sen jäsenet, saisi se luonteeltaan pysyväisen aseman kunnallishallinnossa ja tällöin voitaisiin elintä kutsua lautakunnaksi, vaikkei sille annettaisikaan hallinnollisia valtuuksia. Tällaiseen esikaupunkilautakuntaan, jos valtuusto sellaisen päättäisi asettaa, olisi komitean mielestä valittava kalenterivuodeksi kerrallaan 17 jäsentä, joiden tulisi asua esikaupunkialueella. Jäsenmäärä olisi vahvistettava näin suureksi sen takia, että liitosalueen eri asutusryhmät voisivat tulla lautakunnassa edustetuiksi. Kaupunginjohtajia ei olisi syytä valita lautakunnan äänivaltaisiksi jäseniksi, vaan olisi heille myönnettävä ainoastaan oikeus olla läsnä lautakunnan kokouksissa ja käyttää niissä puhevaltaa. Mitä lautakunnan tehtäviin tulee, niin voisi sen toimivaltaan kuulua tehdä kaupungin viranomaisille aloitteita kaupunkiin vuoden 1946 alusta liitettyä aluetta tai myöhemmin liitettäviä alueita koskevissa, kunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa, seurata sanotulla alueella suoritettavia kaupungin töitä ja tehdä kaupungin viranomaisille niistä ehkä aiheutuvia esityksiä sekä antaa kaupungin viranomaisten pyytämiä lausuntoja. Lautakunnan johtosääntö voitaisiin muilta osiltaan laatia noudattaen niitä periaatteita, joita muiden lautakuntien johtosäännöissä on noudatettu.

Tällaisen esikaupunkilautakunnan asettamista voidaan epäilemättä puoltaa useillakin näkökohdilla. Yhden lautakunnan asettamisesta olisi mm. se etu, että kaikki liitosaluetta koskevat kysymykset tulisivat käsitellyiksi yhtenäisesti samoja suuntaviivoja noudattaen. Tällainen järjestely olisi siltäkin kannalta puollettavissa, että esikaupunkeja koskevat asiat voitaisiin lähettää lausunnolle vain yhdelle elimelle. Jos asetetaan useampia lautakuntia, esim. lautakunta kutakin asutusryhmää varten, niin sellaisissa tapauksissa, joissa kaikilta lautakunnilta olisi lausuntoja pyydettävä, voisi sattua, että lausunnot menisivät eri suuntiin, jolloin kaupunginhallituksen saattaisi olla vaikeata muodostaa käsitystä siitä, mihin suuntaan esikaupunkialueet itse toivovat kysymyksen ratkaistavaksi.

Komitea on tosin laadituttanut ehdotuksen edellä esitettyjen periaatteiden mukaan toimivan lautakunnan johtosäännöksi (liite n:o 1 c), saadakseen mahdollisimman täydellisen kuvan lautakunnan tehtävistä ja järjestelystä, mutta komitean enemmistö ei kuitenkaan ole asettunut kannattamaan yhden esikaupunkilautakunnan asettamista, vaan on ollut sitä mieltä, että kaupungin alueen eri asutusryhmien näkökohdat ja edut saadaan tarkoituksenmukaisimmin kaupungin viranomaisten tietoon, jos kutakin asutusryhmää varten, joka siitä esittää toivomuksen, asetettaisiin erityinen elin, jota komitea ehdottaa kutsuttavaksi paikallisneuvottelukunnaksi. Komitean enemmistön mielestä on tärkeätä, että kaupungin alueella olevien asutusryhmien omatoimisuudelle annetaan po. suhteessa mahdollisimman suuri merkitys. Tällainen neuvottelukunta olisi näin ollen perustettava vain sellaisia asutusryhmiä varten, jotka tekemällä siitä aloitteen osoittavat kiinnostusta asiaan. Tällöin tulisivat ennen kaikkea kysymykseen sellaiset alueet ja asutusryhmät, joilla ennen liitosta on ollut paikallista itsehallintoa, vaikka mikään ei estäisi Kanta-Helsinginkään alueella sijaitsevaa yhtenäistä asutusryhmää, kuten esim. Käpylää tekemästä aloitetta neuvottelukunnan asettamisesta. Perustamalla po. laatuisia neuvottelukuntia saavutettaisiin lisäksi mahdollisimman suuressa määrin ne tarkoitusperät, joihin käsiteltävänä olevan aloitteen tekijät ovat pyrkineet.

Neuvottelukuntien tehtävät olisivat samat kuin edellä kosketellun esikaupunkilautakunnan, vaikkakin alueellisesti rajoitetummat, joten niillekään ei ehdoteta annettavaksi hallinnollista toimivaltaa. Luonnollista olisi, että kaupunki suorittaisi neuvottelukunnan jäsenille samat palkkiot kuin kaupungin lautakuntien jäsenille sekä myöntäisi tarvittavat varat neuvottelukuntien sihteerien palkkioita ja toimistokuluja varten.

Paikallisneuvottelukuntia varten komitea on laatinut johtosääntöehdotuksen, joka on tämän mietinnön liitteenä (liite n:o 1 a).

Komitean jäsenten eriävät mielipiteet on liitetty mietinnön loppuun.

Edellä esittämäänsä viitaten komitea ehdottaa, että kaupunginhallitus tekisi kaupunginvaltuustolle esityksen,

että kaupunginvaltuusto päättäisi sellaista kaupungin aluetta varten, joka muodostaa yhtenäisen asutusryhmän ja jonka asukkaat siitä esittävät toivomuksen, asettaa yhdeksän jäsenisen neuvottelukunnan käsittelemään asutusryhmän yhteisiä asioita sekä

että paikallisneuvottelukuntien johtosääntö hyväksyttäisiin liitteeseen n:o 1 a sisältyvän ehdotuksen mukaisena.

Helsingissä, maaliskuun 18 päivänä 1952.

Eero Rydman.

Reino Kuuskoski. *Ensio Kytömaa.*

Gunnar Modeen. *Yrjö Rantala.*

Eino Saastamoinen. *Jussi Saukkonen.*

Eino Waronen.

Liite 1 a.

Ehdotus

paikallisneuvottelukuntien johtosäännöksi.

1 §.

Kaupunginvaltuusto voi sellaiselle alueelle, joka muodostaa yhtenäisen asutusryhmän, asettaa neuvottelukunnan käsittelemään asutusryhmän yhteisiä asioita. Samalla valtuusto määrätköön neuvottelukunnan toimialueen rajat.

Aloite neuvottelukunnan asettamisesta on tehtävä asutusryhmän asukkaiden yhteisessä kokouksessa, joka sen alueella toimivan järjestön tai siellä asuvan yksityisen kunnan jäsenen toimesta on kutsuttu kokoon ilmoituksella, joka on julkaistu sillä tavoin kuin kunnallisista ilmoituksista kaupungissa on määrätty.

2 §.

Neuvottelukunnan tehtävänä on:

tehdä kaupungin viranomaisille aloitteita asutusryhmää koskevissa kunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa;

seurata alueella suoritettavia kaupungin töitä ja tehdä niistä ehkä aiheutuvia esityksiä sekä

antaa kaupungin viranomaisten pyytämiä lausuntoja.

Neuvottelukunnalla on oikeus saada kaupungin viranomaisilta niitä tietoja, jotka sen käsiteltävinä olevien asioiden valmistelua varten ovat tarpeellisia.

3 §.

Neuvottelukuntaan kuuluu yhdeksän kaupunginvaltuuston kalenterivuodeksi kerrallaan valitsemaa jäsentä, joiden tulee asua neuvottelukunnan toimialueella.

Jos jäsen eroaa ennen toimikautensa päättymistä, valitaan toinen henkilö eronneen tilalle hänen toimikautensa jäljellä olevaksi ajaksi.

4 §.

Neuvottelukunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Sekä puheenjohtajan että varapuheenjohtajan ollessa tilapäisesti estyneenä olemasta kokouksessa saapuvilla valitaan tilapäinen puheenjohtaja kokousta varten.

Neuvottelukunta on päätösvaltainen, jos vähintään kuusi jäsentä, kokouksen puheenjohtaja heihin luettuna, on saapuvilla.

Päätökset tehdään yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten jakautuessa tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Neuvottelukunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessa varapuheenjohtajan kutsusta.

5 §.

Neuvottelukunta valitsee itselleen sihteerin, jonka tehtävänä on pitää pöytäkirjaa, laatia kirjelmiä ja toimituskirjoja samoin kuin valmistella ja esitellä ne asiat, jotka tulevat neuvottelukunnan käsiteltäviksi.

6 §.

Neuvottelukunnan kokouksissa pidettävään pöytäkirjaan merkitään kokouksen osanottajat, käsitellyt asiat ja tehdyt päätökset sekä, milloin erimielisyyttä on ilmennyt, kokouksessa tehdyt ehdotukset ja tapahtuneet äänestykset. Pöytäkirja tarkistetaan neuvottelukunnan päättämällä tavalla.

Neuvottelukunnan kirjelmät allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa sihteeri.

7 §.

Neuvottelukunnan jäsenille maksetaan valtuuston päättämä kokouspalkkio. Sihteerin palkkion sekä neuvottelukunnan toimistokulujen suorittamiseen myöntää varat kaupunginhallitus neuvottelukunnan esityksestä.

Liite 1 b.

Ehdotus

asetukseksi kaupungin kunnallispiiristä.

Sisäasiainministerin esittelystä säädetään 27 päivänä elokuuta 1948 annetun kunnallislain (642/48) 204 §:n nojalla:

1 §.

Kaupunginvaltuusto voi jakaa kaupungin alueen tai sen osan kunnallispiireihin, joiden hallinnossa on kunnallislain (642/48) 204—208 §:n lisäksi noudatettava tämän asetuksen säännöksiä.

Kunnallispiirin tulee käsittää yhtenäinen asutusryhmä ja kaupunginvaltuusto vahvistaa sen rajat.

2 §.

Aloitteen kunnallispiirin muodostamisesta voi tehdä suunnitellun kunnallispiirin asukkaiden kunnallislain 204 §:ssä tarkoitettu kokous.

3 §.

Kunnallispiirin asiana on, kaupungin kunnallishallinnon puitteissa, asutusryhmän erityisten olojen järjestäminen ja hoitaminen.

Kunnallispiirin tulee erittäinkin:

1. tehdä kaupungin viranomaisille esityksiä piiriä koskevissa, kaupungin toimivaltaan kuuluvissa asioissa;
2. seurata piirin alueella suoritettavia kaupungin töitä ja tehdä niistä aiheutuvia esityksiä;
3. antaa kaupungin viranomaisten pyytämiä lausuntoja sekä
4. huolehtia hallintotehtävistä, jotka kaupunginvaltuusto on jättänyt piirin hoidettavaksi.

4 §.

Jollei piirin asioita lailla tai asetuksella tahi ohjesäännöllä ole annettu piirin kokouksen käsiteltäväksi, piirin valtuuskunta saa alistusta piirin kokoukselle tekemättä käyttää piirin päätösvaltaa sekä huolehtia piirin hallinnosta, valvoa sen etuja ja panna täytäntöön piirin kokouksen päätökset.

Piirin hallinto järjestetään tarkemmin ohjesäännöllä, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyy ja joka alistetaan lääninhallituksen vahvistettavaksi.

5 §.

Piirin valtuuskuntaan kuuluu yhdeksän jäsentä.

Valtuuskunnan jäsenet valitaan varsinaisten kunnallisvaalien yhteydessä. Vaalissa on äänioikeus piirin alueella asuvilla äänioikeutetuilla kunnan jäsenillä.

Valtuuskunnan jäsenten vaalista ja heidän varajäsentensä valitsemisesta on voimassa, mitä kunnallisessa vaalilaissa (108/17) on säädetty.

6 §.

Piirin kokouksen puheenjohtaja toimii myös valtuuskunnan puheenjohtajana.

Valtuuskunta valitsee sihteerinsä, jonka tehtävänä on pitää pöytäkirjaa piirin yleisessä ja valtuuskunnan kokouksessa, laatia kirjelmät ja toimituskirjat sekä valmistella ja esitellä valtuuskunnan käsiteltävät asiat.

7 §.

Kaupunki myöntää varoja piirin käytettäväksi ohjesäännössä määrättävien perusteiden mukaan. Jos piirin menoihin sen lisäksi tarvitaan varoja, voidaan piirin jäsenten maksettavaksi panna veroa kunnallislain (642/48) 206 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Piirin tilit on kaupungin tilintarkastajien tarkastettava. Kaupunginvaltuusto päättää toimenpiteistä, joihin piirin tilit ja tilintarkastajien lausunto antavat aihetta.

8 §.

Piirin päätösvallan käyttämisessä, sen hallinnossa, verotuksessa ja valittamisessa sekä muussa asiain hoidossa on, mikäli tässä asetuksessa tai piirin ohjesäännössä ei toisin säädetä, noudatettava, mitä kaupungista on kunnallislaissa (642/48) säädetty. Piirin kokoukseen ja valtuuskuntaan on sovellettava, mitä kaupunginvaltuustosta on säädetty.

Liite 1 c.

Ehdotus

Helsingin kaupungin esikaupunkilautakunnan johtosäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin esikaupunkilautakunnan tehtävänä on:

tehdä kaupungin viranomaisille aloitteita vuoden 1946 alusta kaupunkiin liitettyä aluetta tai myöhemmin liitettäviä alueita koskevissa, kunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa;

seurata sanotulla alueella suoritettavia kaupungin töitä ja tehdä kaupungin viranomaisille niistä ehkä aiheutuvia esityksiä;

antaa kaupungin viranomaisten pyytämiä lausuntoja sekä

huolehtia, että lautakunnan toiminnassa kaupungin tilisääntöä soveltuvilta osiltaan noudatetaan.

Lautakunnalla on oikeus saada kaupungin viranomaisilta niitä tietoja, jotka sen käsiteltävinä olevien asioiden valmistelua varten ovat tarpeellisia.

2 §.

Lautakuntaan kuuluu seitsemäntoista kaupunginvaltuuston kalenterivuodeksi kerrallaan valitsemaa jäsentä, joiden tulee asua esikaupunkialueella.

Jos jäsen eroaa ennen toimikautensa päättymistä, valitaan toinen henkilö eronneen tilalle hänen toimikautensa jäljellä olevaksi ajaksi.

Kaupunginvaltuusto valitsee yhden jäsenistä lautakunnan puheenjohtajaksi. Lautakunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan.

Kaupunginjohtajalla ja apulaiskaupunginjohtajilla on oikeus osallistua lautakunnan kokouksiin ja käyttää niissä puhevaltaa.

3 §.

Lautakunta on päätösvaltainen, jos vähintään yhdeksän jäsentä, puheenjohtaja heihin luettuna, on saapuvilla.

Lautakunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessa varapuheenjohtajan kutsusta.

4 §.

Lautakunta valitsee itselleen sihteerin, jonka tehtävänä on pitää pöytäkirjaa, laatia kirjelmiä ja toimituskirjoja samoin kuin valmistella ja esitellä ne asiat, jotka tulevat lautakunnan käsiteltäviksi.

5 §.

Lautakunnan kokouksissa pidettävään pöytäkirjaan merkitään kokouksen osanottajat, käsitellyt asiat ja tehdyt päätökset sekä, milloin erimielisyyttä on ilmennyt, kokouksessa tehdyt ehdotukset ja tapahtuneet äänestykset. Pöytäkirja tarkistetaan lautakunnan päättämällä tavalla.

Eriäviä mielipiteitä.

1.

Komitean laatimaan ehdotukseen paikallisneuvottelukuntien perustamisesta en seuraavilla perusteilla voi yhtyä.

Helsinki ei käsitykseni mukaan ole vielä kasvanut niin suureksi, että hallinnon keskipakoistaminen olisi ehdotetulla tavalla välttämätön. Siinäkin tapauksessa, että neuvottelukunnat ehdotetulla tavalla tulisivat luonteeltaan ainoastaan neuvoa antaviksi, muodostuisi hallintokoneisto liian raskaaksi. Jo nykyisinkin valitetaan, että asioiden käsittely tapahtuu liian hitaasti, kun asiat on lähetettävä lausunnoille monelle eri elimelle. Uuden elimen perustamisen jälkeen tulisivat epäkohdat tässä suhteessa vielä suuremmiksi.

Komitean ehdotuksen taustana on, kuten tunnettua, vuoden 1946 suuri esikaupunkiliitos. Silloin oli liitettyjen esikaupunkikuntien väestössä paljon sellaisia, jotka olivat asuneet niissä pitkän aikaa ja joilla oli paikallista harrastusta ja paikallisia voimia käytettävänä kunnallisessa elämässä. Tilanne on liitoksen tapahduttua jossain määrin muuttunut etenkin niillä alueilla, joilla rakennustoiminta on ollut vilkasta. Alueille äskettäin muuttaneilla asukkailla ei ole samaa kokemusta paikallisesta kunnallishallinnosta kuin niillä, jotka aikaisemmin ovat siihen osallistuneet, vaan pitävät he itseään nykyisen Suur-Helsingin asukkaina. Ne vastakohdat, joita eräillä tahoilla mahdollisesti on ollut esikaupunkilaisten ja kaupungin muiden osien asukkaiden välillä, ovat sen vuoksi häviämässä.

Kunnallislain mukaan on kunnan jokaisella jäsenellä oikeus tehdä kunnan viranomaisille aloitteita kunnan yhteisistä asioista. Tätä mahdollisuutta ovat, kuten komitea ehdotuksensa perusteluissa toteaa, useat järjestöt ja yksityiset henkilöt suuressa määrin käyttäneet hyväkseen. Sen vuoksi ei ole odotettavissa, että ehdotettu kunnallinen elin voisi yksinään ottaa huolekseen po. ehdotusten tekemisen. Rinnan kunnallisen elimen kanssa tulevat yksityiset henkilöt ja järjestöt varmasti tulevaisuudessakin käyttämään oikeuttaan tehdä erilaisia ehdotuksia. Seurauksena tulisi epäilemättä olemaan yliorganisatiota tässä kohdassa.

Aikaisemmat esikaupunkikunnat olisivat mahdollisesti, jos nyt ehdotettu uudistus olisi toteutettu liitoksen tapahtuessa vuonna 1946, olleet sopivia suunniteltujen neuvottelukuntien toiminta-alueina. Nykyisten olosuhteiden vallitessa tulee olemaan erittäin vaikeata muodostaa näitä elimiä varten sopivia alueita. Ehdotettu järjestely tulisi sen vuoksi toimimaan epätasaisesti ja tuottamaan täytäntöönpanovaikeuksia. Eräät entisistä esikaupunkikunnista, jotka viime aikoina ovat nopeasti kasvaneet, tulisivat olemaan alueiltaan liian suuria ja luonteeltaan erilaisia. Jos taas muodostettaisiin pieniä alueita, joilla asuisi muutamia tuhansia henkilöitä, jolloin olisi perustettava 30 tai 40 sanotunlaista neuvottelukuntaa, johtaisi menettely erittäin suuren ja raskaasti toimivan sekä lisäksi kalliin koneiston luomiseen. Kantakaupungissa taas ovat kaupunginosat, jotka olisivat neuvottelukuntien toimialueiden luonnollisena perustana, asukasluvultaan liian suuria. Kaupungin-

osista on yhteensä kolmellatoista yli 10.000 ja näistä kuudella yli 20.000 asukasta. Kaupunginosien jakaminen kutakuinkin luonnollisiin alueisiin tulisi olemaan erittäin vaikeata.

Kun niinhyvin periaatteellisia kuin käytännöllisiä syitä on esitettävissä komitean ehdotusta vastaan, olen sitä mieltä, että käsiteltävänä olevan aloitteen ei pitäisi antaa aihetta toimenpiteisiin.

Gunnar Modeen.

2.

Eriävänä mielipiteenäni pyydän kunnioittavasti esittää seuraavaa:

Sen jälkeen kun Helsingin kaupunkiin vuonna 1944 liitettiin laajoja esikaupunkialueita, joissa oli toiminnassa hyvin menestyneitä itsenäisiä kunnallisia yhdyskuntia sekä itsenäisiä kuntia (Haaga, Kulosaari), että taajaväkisiä yhdyskuntia (Munkkiniemi, Lauttasaari), on kysymys kaupungin uloimmilla alueilla asuvien jäsenten osanotosta kaupungin itsehallintoon käynyt ajankohtaiseksi, niinkuin komitean mietinnön perusteluissa selostetaan. Se itsehallinnon perusajatus, että hallintoon ottavat käytännössä osaa ne henkilöt, joihin hallintotoiminta kohdistuu, käy näet sitä merkityksettömämmäksi mitä suuremmasta kunnasta on kysymys. Niinkuin mietinnön perusteluista ilmenee, monet niistä liitosalueiden asukkaista, jotka aikaisemmin ovat harrastuksella osallistuneet kuntansa tai yhdyskuntansa asioiden hoitamiseen, ovat kaupungin nykyisen hallintojärjestelmän puitteissa joutuneet syrjään käytännöllisestä kunnallishallinnosta. Täten ne tehtävät, joita he luottamusmiehinä aikaisemmin olivat hoitaneet, ovat jääneet pääosaltaan viranhaltijain toimitettavaksi kaupungin keskitettyjen hallintoelinten puitteissa.

Se tällaiseen kehitykseen perustuva epäluottamus, joka liitosalueilla kaupungin viranhaltijavaltaista keskitettyä kunnallishallintoa kohtaan tunnetaan, edellyttää ryhtymistä toimenpiteisiin luottamuksen palauttamiseksi kunnallishallintoon myös liitosalueilla. Komitea onkin päätynyt siihen käytännölliseen ehdotukseen, että sellaisille alueille, jotka muodostavat yhtenäisen asutusryhmän, voitaisiin asettaa asutusryhmän yhteisiä asioita hoitamaan kaupunginvaltuuston valitsema yhdeksänjäseninen neuvottelukunta. Neuvottelukunnan toiminta rajoittuisi pääasiassa aloitteiden tekemiseen ja lausuntojen antamiseen ilman suoranaista ratkaisuvaltaa yksityisissä hallintoasioissa, siis lähinnä asutusryhmän mielipiteen saattamiseen kaupungin viranomaisten tietoon.

Täten asetetun neuvottelukunnan mielipiteillä ei kuitenkaan ole samaa kantavuutta, kuin asutusryhmän asukkaiden itsensä asettamien toimielinten esittämillä kannanilmaisuilla. Sekin olisi käytännössä mahdollista omaksumalla valtuutettu Saukkosen aloitteessa viitoitettu järjestysmuoto, erityisen kunnallispiirin perustaminen. Kunnallislain 10 lukuun sisältyvät säännökset kunnallispiiristä tekevät mahdolliseksi muodostaa myös kaupunkialueelle itsenäisiä paikallisyhdyskuntia, joilla on omat toimielimensä ja oma itsehallinnollinen asemansa. Tosin tällaisen kunnallispiirin perustaminen edellyttää, että sen asema ja toiminta ensin järjestetään asetuksella. Mutta mikäli se voidaan saada aikaan, kunnallispiiri voitaisiin kunnallislain puitteissa järjestää suhteellisen yksinkertaisesti. Kunnallisvaalien yhteydessä voitaisiin asettaa piiriin valtuuskunta, joka edustaisi piiriä ja hoitaisi sen hallintoa. Valtuuskunnankin tehtävä tulisi lähinnä rajoittumaan mielipideilmaisujen julkituomiseen asutusryhmää koskevissa asioissa, mutta voitaisiin sille uskoa joitakin toisarvoisia paikallisia hallintotehtäviäkin.

Ennakolta on vaikea ennustaa, mikä merkitys neuvottelukunnalla tai valtuuskunnalla kaupungin hallinnossa tulisi olemaan. Jos kuitenkin eri yhtenäisten asutusryhmien asukkaiden osanotolle kunnallishallintoon tahdotaan antaa merkitys, on sitä varten luotava sellainen järjestysmuoto, jossa asukkaiden omakohtainen ja itsenäinen mielipide mahdol-

lisimman vapaasti saadaan ilmi. Tämä on mahdollista vain siten, että asukkaat välittömästi osallistuvat heitä edustaviin toimielinten valitsemiseen.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, ehdotan, että kaupungin yhtenäisten asutusryhmien osanotto paikalliseen kunnallishallintoon pyritään toteuttamaan kunnallispiirin järjestysmuotoa soveltaen mietintöön liitetyn asetusehdotuksen pohjalla.

26. 3. 1952.

Reino Kuuskoski.

3.

Allekirjoittanut ei voi yhtyä kunnallispiirikomitean enemmistön ehdotukseen paikallisneuvottelukuntien asettamisesta sen ehdotuksen mukaisesti, joka on mietinnön liitteenä n:o 1 a. Ehdotuksen mukaan aloite neuvottelukunnan asettamisesta olisi tehtävä asutusryhmän asukkaiden yhteisessä kokouksessa, jonka kutsuisi kokoon jokin alueella toimiva järjestö tai siellä asuva yksityinen kuntalainen. Enemmistön ehdotuksen mukaan voitaisiin paikallisneuvottelukuntia asettaa mihin asutusryhmään tahansa, muuallekin kuin liitosalueelle. Tämä ei voi olla asiallista eikä tarkoituksenmukaista. Liitosalueella mahdolliset neuvottelukunnat joutuisivat toimimaan toisistaan erillään ja tekemään ehdotuksia, jotka eivät aina ole sopusoinnussa toistensa kanssa. Tällöin kaupunginhallitus ja valtuusto eivät saisi niiltä sitä asiantuntemusta, joka niille olisi tarpeen. Se hyöty, jota liitosalue neuvottelukunnilta odottaisi, jäisi varmasti hyvin pieneksi.

Allekirjoittaneen käsityksen mukaan olisi kaupunkiin vuoden 1946 alusta liitettyjä tai myöhemmin liitettäviä alueita varten muodostettava liitteen n:o 1c mukainen lautakunta, joka olisi niin suuri, että eri liitosalueet voisivat mahdollisesti saada siihen edustajansa. Lautakunnan muotoinen elin sopeutuisi hyvin nykyiseen kaupungin lautakuntajärjestelmään. Tällainen lautakunta olisi työkykyisempi kuin edellä mainitut paikallisneuvottelukunnat ja sen esitykset tulisivat yhtenäisempinä esitetyiksi ja varmaan huomioon otetuiksi sekä kaupunginhallituksessa että valtuustossa.

Helsinki, 26. 3. 1952.

Yrjö Rantala.

4.

Koska mielestäni komitean enemmistön ehdotus ns. paikallisneuvottelukuntien asettamisesta olisi omansa hidastuttamaan kaupungin jo nykyisinkin aivan liian raskaan hallintokoneiston toimintaa, en puolestani voi yhtyä tähän enemmistön ehdotukseen. Sen sijaan ehdotan, että nykyistä esikaupunkitoimikuntaa olisi kehitettävä komitean mietinnössä kosketellulla tavalla siten, että siitä muodostettaisiin esikaupunkilautakunta ja että sille hyväksyttäisiin johtosääntö, joka on komitean mietinnön liitteenä 1 c. Komitean mietinnöstä on löydettävissä riittävästi perusteluja asian ratkaisemiselle tällä tavoin.

Eero Rydman.

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 – N:o 4

Lausunnon antaminen väkijuomien anniskeluoikeuksia koskevien anomusten johdosta.

Viitaten Khn asettaman komitean mietinnössä (liite 1) esitettyihin perusteluihin, joihin Khs puolestaan yhtyy, Khs ehdottaa,

että Kvsto lääninhallitukselle annettavassa lausunnossaan yhtyisi mietintöön liittyvässä taulukossa (liite 2) oleviin komitean ehdotuksiin, sekä

samalla ilmoittaisi olevansa sitä mieltä, että milloin jokin ravintola siirtyy entisen sijoituspaikkansa läheisyydessä olevaan ja sen entistä tasoa vastaavaan tai parempaan huoneistoon, uuden lausunnon hankkiminen tällaisesta muutoksesta Kvstolta samana anniskelukautena ei ole tarpeellista.

Helsingissä, 17. 4. 1952.

Vakuudeksi:

Eino Waronen.

Liite 1.

Kaupunginhallitukselle.

Uudenmaan lääninhallitus on eri lähetteillä pyytänyt kaupunginvaltuustoa antamaan lausuntonsa 129 anomuksesta saada harjoittaa Helsingin kaupungissa väkijuomien anniskelua tulevana, kesäkuun 1 p:nä 1952 alkavana ja kolme vuotta kestävänä uutena anniskelukautena sekä lisäksi 28 anomuksesta, jotka koskevat tilapäisiä anniskeluoikeuksia ensi kesän olympiakisojen johdosta joko koko kesäkauden kestävinä anniskeluoikeuksina taikka vain kisojen ajaksi.

Kaupunginhallitus asetti maaliskuun 6 p:nä komitean laatimaan ehdotusta kaupunginvaltuustolle esitettävästä lausuntoehdotuksesta. Komitean puheenjohtajaksi kutsuttiin apulaiskaupunginjohtaja P. Railo sekä jäseniksi kaupunginjohtaja Arno Tuurna, maaherratar Hellä Meltti, kanslianeuvos G. Modeen, kauppias W. J. Elki ja valtiotieteenkandidaatti V. O. Järvinen. Komitea otti sihteerikseen tarkastaja U. Havukan.

Anniskeluoikeusanomukset, jotka on ryhmitetty pysyviä ja tilapäisiä oikeuksia tarkoittavien anomusten mukaisesti kahteen erilliseen ryhmään, luetellaan oheisissa taulukoissa (liite 2), joihin on merkitty, paitsi hakijan pyytämää anniskeluoikeutta, myös nykyinen anniskeluoikeus, mikäli sellainen on voimassa, asianomaisen ravitsemisliikkeen luokitus sekä kunnallisen tarkastajan, raittiuslautakunnan ja komitean ehdotukset kaupunginvaltuustolle esitettäviksi lausunnoiksi näistä anomuksista. Anomuksien ohella on kaupunginvaltuustolle lähetetty Oy. Alkoholiliike Ab:n muistio (liite 3) niistä periaatteista, joita sen hallintoneuvosto toivoo noudatettavan anniskeluoikeuksien yleistä jakoa koskevia lausuntoja annettaessa sekä saman hallintoneuvoston kaupunginhallitukselle osottama kirjelmä (liite 4), jossa esitetään huomioon otettavia näkökohtia tilapäisten, olympiakesäksi tarkoitettujen anniskeluoikeuksien käsittelystä lausuntoa annettaessa. Raittiuslautakunnan yleislausunnot sisältyvät liitteisiin 5 a ja 5 b. On vielä syytä mainita, että Kansalaisjärjestöjen Raittiustoiminnan Keskusliittoon kuuluvien kolmenkymmenen jäsenjärjestön edustajat ovat tämän keskusliiton kautta saattaneet raittiuslautakunnan tietoon, että maan järjestöväki pitää erittäin epäonnistuneena toimenpiteenä oluttarjoilun järjestämistä olympiakisojen joukkomuonituspaikkoihin sekä toivoo tästä luovuttavaksi.

Merkintöjen selitykseksi huomautetaan seuraavaa:

A-oikeudet tarkoittavat oikeutta anniskella kaikkia Alkoholiliikkeen anniskeluun luovuttamia väkijuomia;

Kl-merkintä anniskeluluokan yhteydessä tarkoittaa kerho-oikeuksia eli anniskeluoikeuden rajoitusta tapahtuvaksi vain kerhon omille jäsenille ja näiden vierailla;

B1-oikeudet tarkoittavat oikeutta anniskella väkijuomia, joiden alkoholipitoisuus on korkeintaan 25 painoprosenttia (tähän sisältyvät mallasjuomat, viinit, punssi, Alkoholiliikkeen kaupan pitämät viinakkeet sekä korkeintaan edellä mainitun painoprosentin sisältämät likööorit);

B2-oikeudet tarkoittavat oikeutta anniskella mallasjuomia ja sellaisia viinejä, joiden ylin alkoholiraja on noin 17 painoprosenttia;

C-oikeuksilla tarkoitetaan oikeutta anniskella ainoastaan mallasjuomia.

Anniskeluoikeusanomuksia koskevien seikkojen valaisemiseksi esitetään seuraava asetelma, josta käy selville erilaisten anomusten lukumäärä edellisessä ja nyt toimitettavassa yleisessä anniskeluoikeuksien jaossa, missä laajuudessa kaupunginvaltuusto on edellisellä kerralla puoltanut näitä ja myöhemmin anniskelukauden kestäessä tehtyjä uusia anomuksia, Alkoholiliikkeen myöntämien, anniskelukauden kuluessa anniskelun lopetta-

neiden ja nyt voimassa olevien erilaisten anniskeluravintolain oikeuksien lukumäärä, komitean ehdotukset oikeuksien myöntämisestä tulevaksi anniskelukaudeksi sekä erikseen olympiakisojen johdosta ensi kesäksi.

Anniskeluoikeusluokka	Anniskelukausi vv. 1949—1952						Anniskelukausi 1952—1955			
							Varsinaiset anniskeluoikeudet		Tilapäiset oikeudet olympiakisojen johdosta	
	Anniskeluoikeusanomuksia kolmivuotiseksi anniskelukaudeksi edellisessä oikeuksien jaossa	Valtuusto puoltanut yleiser anniskeluoikeuksien jaon yhteydessä 1949	Valtuusto puoltanut myönnettäväksi uusia oikeuksia	Myönnettyjä anniskeluoikeuksia	Perutettuja tai muuten kokonaan lakanneita anniskeluoikeuksia	Nykyisin voimassa olevia anniskeluoikeuksia	Anomuksia tulevaksi kolmivuotiskaudeksi 1/6 1952—31/5 1955	Komitea esittää puollettavaksi	Anomuksia olympiakisojen tai koko kesäkauden ajaksi	Komitea esittää puollettavaksi
A	79	68	3	74	1	73	90	78	3	1
A kl	23	23	1	21	3	18	18	17	—	—
B1	18	15	—	14	1	13	13	13	1	2
B2	5	13	1	13	2	11	6	13	4	6
C	—	—	—	1	—	1	2	1	20	18
	125	119	5 [1]	123	7	116	129	122	28	27

Esityksensä perusteluna komitea esittää joitakin tilastollisia tietoja, joilla saattaa olla merkitystä anniskeluoikeuksia harkittaessa.

Väkijuomien kulutus Helsingissä.

	1938	1948	1949	1950	1951
Vähittäismyynti (litroissa)					
Viina	1.429.363	2.116.836	1.645.559	1.643.925	1.424.420
Muut väkevät juomat	316.342	1.046.823	844.458	1.146.118	1.160.821
Viinit	295.184	491.144	348.247	445.514	554.800
Mallasjuomat	940.812	251.372	1.180.893	3.209.348	4.515.633
Anniskelu (litroissa)					
Viina	73.441	270.202	206.628	135.210	177.209
Muut väkevät juomat	324.785	558.146	536.125	772.281	935.339
Viinit	338.728	337.872	307.533	442.196	544.158
Mallasjuomat	7.298.467	877.535	3.090.933	4.218.169	4.361.769

Vähittäismyynnin kohdalta kiintyy huomio siihen, että viinan kulutus Helsingissä on sotien jälkeisen ajan jyrkän lisääntymisen jälkeen vuonna 1951 palautunut vuoden 1938 tasolle, mutta että muiden väkevien juomien ja oluen menekki on vähittäiskaupassa moninkertaistunut mainittuun vuoteen verrattuna ja myös viinien menekki on huomattavasti kasvanut.

Anniskelussa näyttää viinan käyttö pysyttelevän jatkuvastikin korkealla ja kehitys kävi viime vuonna jyrkästi ylöspäin. Muiden väkevien juomien ja viinien kulutus ravintoloissa on viime vuosina myös ollut selvässä ja voimakkaassa nousussa. Sen sijaan oluen käyttö ravintoloissa ei ole saavuttanut samanlaista valta-asemaa kuin sillä oli 1930-luvulla. Viime vuoden ajalta on todettavissa edellisinä vuosina tapahtuneen voimakkaan kasvun jotenkin täydellinen pysähtyminen. Ylläolevista numeroista on helppo huomata, että oluen

[1]) Tähän lukuun sisältyvät uusia anniskeluoikeuksia koskevat kaupunginvaltuuston lausunnot, mutta eivät ne lausunnot, jotka koskevat laajennettuja entisiä oikeuksia.

käyttö, joka 1930-luvulla keskittyi miltei yksinomaisesti ravintoloihin, jakautuu nyt jotakuinkin tasapuolisesti ravintolain ja kotikäytön kesken, kokonaiskulutuksen noustessa Helsingissä kuitenkin suuremmaksi kuin vuonna 1938. Oluen menekin lisääntymiseen vähittäiskaupassa ja sen menekin pysähtymiseen anniskelussa lienee etupäässä vaikuttanut varsinaisten olutravintolain puuttuminen nykyään sekä toisaalta se seikka, että olutta, kuten mietoja viinejäkin, myydään väkijuomamyymälöissä vapaasti myymälätodistusta vaatimatta. Väkijuomain kulutuksen rakenteessa tapahtuneen muutoksen kantavuutta yleensäkin valaisee seuraava anniskelua koskeva asetelma, jossa eri väkijuomalaatujen kulutusta vertaillaan toisiinsa sataprosenttiseksi alkoholiksi muunnettuna:

Vertailuluku vuonna 1938 = 100

	1938	1949	1950	1951
Viina	100	267	174	228
Muut väkevät juomat	100	162	233	283
Viinit	100	91	127	154
Mallasjuomat	100	41	56	57
	100	85	109	127

Asetelmasta ilmenee, että ravintolain kautta tapahtunut väkijuomain kulutus on sataprosenttiseksi alkoholiksi muunnettuna noussut Helsingissä viimeisestä rauhanvuodesta lukien 27 prosentilla, mikä on hyvin lähellä väestön kasvun samanaikaisesti osottamaa määrää. Väkijuomien hintoja on kuluvan anniskelukauden aikana korotettu varsinaisesti vain kerran eli tammikuun 1 p:nä 1951, jolloin hinnankorotus kohdistui kaikkiin väkijuomalaatuihin ja oli esim. viinan kohdalta yli kolmekymmentä prosenttia. Sen jälkeen on tapahtunut pieniä hinnan tasauksia, jolloin esim. wiskin ja konjakin hintoja on helpoitettu.

Anniskelumääräyksiä, jotka eivät ole väkijuomalain sitomia, Alkoholiliike on viime vuosien aikana tuntuvasti lieventänyt. Huomattavimpiin tällaisiin lievennyksiin lienee luettava anniskeltavien väkijuomien enimmäismäärää koskevien rajoitusten poistaminen.

Ravintolain aukioloajat ovat edelleen samat kuin kolme vuotta sitten. Ensi luokan ravintolat ja kerhoravintolat saavat siten pitää liikkeensä auki klo 24:een sekä toisen luokan ravintolat ja ensi luokan ruokalat klo 23:een. Anniskelun tulee edelleenkin päättyä kolmeneljännestuntia ennen sulkemisaikaa.

Sen jälkeen kun valtioneuvosto oli syksyllä vuonna 1948 päättänyt sallia jälleen yleistä tanssia anniskeluravintoloissa, ovat lukuisat helsinkiläiset ravintoloitsijat ryhtyneet järjestämään sellaista ravintolasaleissaan ja monet niistä ovat täten muuttuneet pääasiallisesti tanssiravintoloiksi. Yleisen tanssin merkityksen pääkaupungin ravintolaelämässä käsittää parhaiten, kun mainitaan, että esim. viime vuonna myönnettiin täällä seitsemälletoista anniskeluravintolalle jatkuvia yleiseen tanssiin oikeuttavia tanssilupia ja että näissä ravintoloissa tanssi-iltojen yhteinen lukumäärä nousi 3.867:een.

Ravintolaelämä, joka oli 1940-luvun loppupuolella melkoisessa määrin hiljaista, on jo muutamia vuosia osoittanut jälleen elpymistä ja on varsinkin viime vuoden aikana hyvin huomattavasti vilkastunut. Tämä kuvastuu myös selvästi ravintolain liikevaihdon kehityksestä ja on nähtävissä myös ylläolevissa taulukoissa esitetystä anniskelun kehityksestä.

Lausunnon perusteluna lienee vielä syytä kiinnittää huomiota väestösuhteitten kehitykseen pääkaupungissa. Niinkuin tunnettua, on väestölaskennassa nyt saatu aikaan oleellista parannusta vuosien 1950—1951 suoritetun yleisen väestölaskennan kautta. Virallisen henkikirjoituslaskennan mukaan, jolloin vielä laskennan ulkopuolelle jäi joukko ulkomaalaisia, asui Helsingissä tammikuun 1 p:nä 1950 368.519 henkilöä. Vuotta myöhemmin eli tammikuun 1 p:nä 1951 vastaava asukasluku oli 375.981. Huomattava on myös, että ulkopuolelle laskennan jäänee yleensä joukko ns. mustia vuokralaisia.

Huomioon ottaen edellä mainitut näkökohdat komitean mielestä anniskeluravintolain nykyisen lukumäärän alentamiseen ei ole aihetta. Kaupungin kasvamisesta ja sen väkiluvun varsin huomattavasta lisääntymisestä huolimatta varsinaisten ravintolain lukumäärä on pysytellyt jokseenkin saman suuruisena kuin 1930-luvulla, ja on paljon laskenut. kin lukumääräisesti, jos menneen ajan monet kymmenet olutruokalat lasketaan mukaan. Ravintolain yleistaso on kuitenkin samanaikaisesti paljon parantunut. On perustettu uusia anniskeluravintoloita, joiden paikkaluku on suurempi kuin monissa vanhanaikaisissa ja vaillinaisesti varustetuissa sekä alkujaan aivan muihin tarkoituksiin suunniteltuissa huoneistoissa. Komitea on katsonut voivansa esittää kaikkien nyt voimassa olevien A-oikeuksien uusimista tulevaksi kolmivuotiskaudeksi, yhden A kl-ravintolan (Taidehalli) oikeuksien laajentamista yleisiksi A-oikeuksiksi, kahden tähänastisen B1-ravintolan (Viherkulma ja Canjon) oikeuksien korottamista A-oikeuksiksi sekä yhden B2-ravintolan (Klippan) oikeuksien korottamista B1-oikeuksiksi. Lisäksi ehdotetaan A-oikeuksien puoltamista periaatteessa kahdelle myöhemmässä vaiheessa toimintansa alottavalle hotelliravintolalle (Palace Hotel ja Karelia). Uusia B1-oikeuksia komitea puoltaa yhdelle Kruunuhakaan tulevalle uusitulle ravintolalle (Kolme Kruunua, ent. Liisan Baari), uusia B2-oikeuksia kahdelle keskikaupungin ravintolalle (Avec ja Glorian Pikaravintola) ja yhdelle Kruunuhaassa olevalle ravintolalle (Laatu-Haiti) sekä uudet C-oikeudet yhdelle kaupungin länsiosassa olevalle ravintolalle (Prima). Komitea ehdottaa, että nykyisen ainoan C-ravintolan oikeuksia ei jatkettaisi kisojen jälkeen, mutta olisivat voimassa B2-oikeuksiksi nostettuina tulevana kesänä.

Olympiakisojen johdosta on pyydetty ensi kesän ajaksi sangen lukuisasti tilapäisiä anniskeluoikeuksia, joista useimmat koskevat oluen anniskelua kisavieraille tarkoitetuissa joukkomuonituspaikoissa. Komitea ei katso olevan aihetta vastustaa näitä anomuksia, mutta esittää lausuttavaksi toivomuksena, että tilapäisissä muonituspaikoissa tapahtuva anniskelu järjestetään sellaiseksi, että katuyleisö ei voi käyttää sitä hyväkseen sekä että anniskelu muutenkin tapahtuu niissä vain täydellisen aterioinnin yhteydessä. Komitea ehdottaa puollettaviksi olympiakesäksi tilapäisiä A-oikeuksia yhdelle anojalle, B1-oikeuksia kahdelle, B2-oikeuksia kuudelle sekä C-oikeuksia kahdeksalletoista ravitsemisliikkeelle, joista neljätoista tulevat olemaan aivan tilapäisiä joukkomuonituspaikkoja ja sijaitsevat puistoissa eri puolilla kaupunkia. Näiden sekä parin muun olympiakisojen johdosta vartavasten perustettavan ravitsemisliikkeen anniskeluoikeudet tulisivat olemaan voimassa vain kisojen kestoajan eli n. kolme viikkoa, mutta varsinaiset ravintolat saisivat säilyttää anniskeluoikeutensa kolmen kuukauden ajan. Komitea on edelleen pitänyt asiallisena kannattaa eräitten kerhoravintolain anomuksia laajennetuista eli yleisistä anniskeluoikeuksista olympiakesän ajaksi. Tällaisia pyytävät Karjalan Kerho, Ostrobotnia ja Juutalainen Kauppiaskerho. Tilapäistä anniskelualueen laajentamista olympiakisojen johdosta ehdotetaan Fazerin A-oikeuksilla toimivaan ravintolaan liittyvälle alakahvilalle kesän ajaksi B2-oikeuksin.

Lopuksi komitea, viitaten Alkoholiliikkeen hallintoneuvoston muistiossa esitettyyn toivomukseen, esittää mielipiteenään, että milloin jokin ravintola siirtyy entisen sijoituspaikkansa läheisyydessä olevaan ja sen entistä tasoa vastaavaan tai parempaan uuteen huoneistoon, uuden lausunnon hankkiminen tällaisesta muutoksesta Kaupunginvaltuustolta samana anniskelukautena ei ole tarpeellista.

Helsingissä, huhtikuun 9 pnä 1952.

Pekka Railo.

Hellä Melltti. *Arno Tuurna.*
G. Modeen. *W. J. Elki.*

V. O. Järvinen.

Ukko Havukka.

Liite 2.

Ravintolan nimi ja osoite	Ravintola-luokka	Nykyinen anniskelu-oikeus	Anoo	Kunnallisen tarkastajan ehdotus	Raittius-lautakunnan ehdotus	Komitean ehdotus
1. **Adlon,** Fabianinkatu 14	I	A	A	A	A	A
2. **Alko,** Siltasaarenkatu 6	I-II	A	A	A	A	A
3. **Alkola,** I. Roobertinkatu 28	I-II	A	A	A	A	A
4. **Ambassador** P. Esplanaadikatu 35	I	A	A	A	A	A
5. **Hotelli Andréa,** Aleksanterinkatu 46	I	A	A	A	A	A
6. **Angleterre,** Hallituskatu 14	I	A	A	A	A	A
7. **Bellevue,** Rahapajankatu 3	I	A	A	A	A	A
8. **Bowling,** Ruusulankatu 3	I	A	A	A	A	A
9. **Bulevardia,** Bulevardi 34	I	A	A	A	A	A
10. **Hotelli Carlton,** Keskuskatu 5	I	A	A	A	A	A
11. **Catania,** P. Esplanaadikatu 37	I	A	A	A	A	A
12. **Central,** Keskuskatu 6	I	A	A	A	A	A
13. **Elite,** E. Hesperiankatu 22	I	A	A	A	A	A
14. **Espilä,** Fredrikinkatu 56	I	A	A	A	A	A
15. **Esplanaadikappeli,** Esplanaadi	I	A-B1 kes.	A kes.	A kes.	A kes.	A kes.
16. **Fazer,** Kluuvikatu 3	I	A	A-B2	A-(B2 olympia-kesän ajaksi)	A-(B2 olympia-kesän ajaksi)	A-(B2 olympia-kesän ajaksi)
17. **Fennia,** Mikonkatu 17	I	A	A	A	A	A
18. **Frisco,** Malminrinne 4	I	A	A	A	A	A
19. **Gambrini,** Fabianinkatu 29	I	A	A	A	A	A
20. **Handelsgillet,** Kasarmikatu 23	I	A	A	A	A	A

Ravintolan nimi ja osoite	Ravintola-luokka	Nykyinen anniskelu-oikeus	Anoo	Kunnallisen tarkastajan ehdotus	Raittius-lautakunnan ehdotus	Komitean ehdotus
21. **Helsingin Lentoaseman Ravintola,** Malmi	I	A	A	A	A	A
22. **Hotelli Hansa,** Mannerheimintie 5	I	A	A	A	A	A
23. **Hotelli Helsinki,** Hallituskatu 12	I	A	A	A	A	A
24. **HOK N:o 1,** Mannerheimintie 58	I	A	A	A	A	A
25. **HOK N:o 2,** Arkadiankatu 23	I	A	A	A	A	A
26. **HOK N:o 4,** Mannerheimintie 9	I	A	A	A	A	A
27. **HOK N:o 5,** Mannerheimintie 96	I	A	A	A	A	A
28. **HOK N:o 7,** Seurasaari	I	A kes.	A kes.	A kes.	A kes.	A kes.
29. **HOK N:o 11,** Pihlajatie 34	I	A	A	A	A	A
30. **Hungaria,** Mannerheimintie 5	I	A	A	A	A	A
31. **Kaisaniemi,** Kaisaniemen puisto	I	A	A	A	A	A
32. **Kaivohuone,** Kaivopuisto	I	A	A	A	A	A
33. **Kalastajatorppa,** Munkkiniemi	I	A-B1 kes.	A	A	A	A
34. **Katajanokan Upseerikerho,** Laivastokatu 7	I	A-B1 kes.	A	A-B1 kes.	A-B1 kes.	A-B1 kes.
35. **Kaupunginkellari,** P. Esplanaadikatu 11—13		A	A	A	A	A
36. **Kirja,** Kirjatyöntekijänkatu 10	II	A	A	A	A	A
37. **Hotelli Klaus Kurki,** Bulevardi 2—4	I	A	A	A	A	A
38. **Konservatorio,** P. Rautatiekatu 9	I	A	A	A	A	A
39. **Korkeasaaren ravintola,** Korkeasaari	I	A	A	A	A	A
40. **Kosmos,** Kalevankatu 3	I	A	A	A	A	A
41. **Kulosaaren Kasino,** Kulosaari	I	A	A	A	A	A
42. **Hotel Kämp,** P. Esplanaadikatu 29	I	A	A	A	A	A

Ravintolan nimi ja osoite	Ravintola-luokka	Nykyinen anniskelu-oikeus	Anoo	Kunnallisen tarkastajan ehdotus	Raittius-lautakunnan ehdotus	Komitean ehdotus
43. **König,** Mikonkatu 4	I	A	A	A	A	A
44. **Lallukan taiteilijaklubi,** Apollonkatu 13	I	A	A	A	A	A
45. **Laulu-Miehet,** Hietaniemenkatu 2	I	A	A	A	A	A
46. **Lehtovaara,** Mechelininkatu 39	I	A-B1 kes.	A	A	A	A
47. **Lucullus,** Mikonkatu 19	I	A	A	A	A	A
48. **Merenkävijät,** Särkkä	I	A kes.	A kes.	A kes.	A kes.	A kes.
49. **Messuravintola,** Mannerheimintie 17	I	A	A	A	A	A
50. **Mikado,** Mannerheimintie 6	I	A	A	A	A	A
51. **Monte Carlo,** E. Esplanaadikatu 22	I	A	A	A	A	A
52. **Motti,** Töölöntorinkatu 2	I	A	A	A	A	A
53. **Nylands Nations Restaurang,** Kasarmikatu 40	I	A	A	A	A	A
54. **Polaris,** Pursimiehenkatu 16	I	A	A	A	A	A
55. **Rakennusmestarien Ravintola,** Fredrikinkatu 53	I	A	A	A	A	A
56. **Royal,** P. Esplanaadikatu 2	I	A	A	A	A	A
57. **Sateenkaari,** Liisankatu 14	I	A	A	A	A	A
58. **Savoy,** E. Esplanaadikatu 14	I	A	A	A	A	A
59. **Hotelli Seurahuone,** Kaivokatu 12	I	A	A	A	A	A
60. **Stockmannin ravintola,** Keskuskatu 2	I	A	A	A	A	A
61. **Suomalaisten Teknikkojen Seura,** Ratakatu 9	I	A	A	A	A	A
62. **Taverna,** Lauttasaarentie 12	I	A	A	A	A	A
63. **Tenho,** Helsinginkatu 15	I	A	A	A	A	A
64. **Hotelli Torni,** Kalevankatu 5	I	A	A	A	A	A

Ravintolan nimi ja osoite	Ravintola-luokka	Nykyinen anniskelu-oikeus	Anoo	Kunnallisen tarkastajan ehdotus	Raittius-lautakunnan ehdotus	Komitean ehdotus
65. **Tullinpuomi,** Mannerheimintie 118.....	I	A	A	A	A	A
66. **Työväentalon ravintola,** Paasivuorenkatu 5	I	A	A	A	A	A
67. **Vallilan työväentalon ravintola,** Sturenkatu 27.....	I-II	A	A	A	A	A
68. **Töölön Ravinto,** Mechelininkatu 13.....	I	A	A	A	A	A
69. **Hotelli Vaakuna,** Mannerheimintie 9	I	A	A	A	A	A
70. **Walhalla,** Suomenlinna	I	A kes.	A kes.	A kes.	A kes.	A kes.
71. **White Lady,** Mannerheimintie 93	I	A	A	A	Ei	A
72. **Wien,** Mannerheimintie 10	I	A	A	A	A	A
73. **Ylioppilastalon ravintola,** Mannerheimintie 3	I	A-C	A	A-C	A-C	A-C
74. **Dansk Klub,** Kaivokatu 8	—	A kl	A kl	A kl	A kl	A kl
75. **Frihetsbröderna & Helsingin Moottorikerho,** E. Makasiinikatu 6	—	A kl	A kl	A kl	A kl	A kl
76. **F.B.K:s klubb,** Lönnrotinkatu 25	—	A kl	A kl	A kl	A kl	A kl
77. **Golfiklubin ravintola,** Talin kartano	—	A kl	A kl	A kl	A kl	A kl
78. **Helsingfors Segelklubb,** Iso Pässi	—	A kl kes.	A kl kes.	A kl kes.	A kl kes.	A kl kes
79. **Helsingfors Segelsällskap,** Liuskasaari	—	A kl kes.	A kl kes.	A kl kes.	A kl kes.	A kl kes
80. **Helsingin Kansalliskl ubi,** Mannerheimintie 12	—	A kl	A kl	A kl	A kl	A kl
81. **Juutalainen Kauppiaskerho,** Uudenmaankatu 4–6	—	A kl	A kl (A olympia-kesäksi)	A kl (A olympia-kesäksi)	A kl (A olympia-kesäksi)	A kl (A olympia-kesäksi)
82. **Karjalan Kerho,** Korkeavuorenkatu 36	—	A kl	A kl (A olympia-kesäksi)	A kl (A olympia-kesäksi)	A kl (A olympia-kesäksi)	A kl (A olympia-kesäksi)
83. **Nyländska Jaktklubben,** Valkosaari	—	A kl kes.	A kl kes.	A kl kes.	A kl kes.	A kl kes

Ravintolan nimi ja osoite	Ravintola-luokka	Nykyinen anniskelu-oikeus	Anoo	Kunnallisen tarkastajan ehdotus	Raittius-lautakunnan ehdotus	Komitean ehdotus
84. **Ostrobotnia,** Töölönkatu 3	—	A kl	A kl (A olympia-kesäksi)	A kl (A olympia-kesäksi)	A kl (A olympia-kesäksi)	A kl (A olympia-kesäksi)
85. **Suomalainen Klubi,** Yrjönkatu 13	—	A kl	A kl	A kl	A kl	A kl
86. **Suomalainen Pursiseura,** Nihtisaari	—	A kl kes.	A kl kes.	A kl kes.	A kl kes.	A kl kes.
87. **Svenska Klubben,** Maurinkatu 4	—	A kl	A kl	A kl	A kl	A kl
88. **Teknillisen Korkeakoulun Ylioppilaskunnan ravintola,** Lönnrotinkatu 29	—	A kl	A kl	A kl	A kl	A kl
89. **Tekniska Föreningen,** P. Esplanaadikatu 2	—	A kl	A kl	A kl	A kl	A kl
90. **Teknologföreningen,** Lönnrotinkatu 29 E	—	A kl	A kl	A kl	A kl	A kl
91. **Taidehallin klubi,** Nervanderinkatu 3	—	A kl	A	A	A kl	A
92. **Billiard,** Kaivokatu 8	II	B1	B1	B1	B1	B1
93. **Canjon,** Hämeentie 36	I	B1	A	B1	B1	A
94. **Ilves,** Kampinkatu 4—6	II	B1	A-B1	B1	B1	B1
95. **Kalevanlinna,** Kalevankatu 51	I	B1	A	B1	B1	B1
96. **Kannas,** Eerikinkatu 43	I	B1	A	B1	B1	B1
97. **Kino-Hotelli,** Pohjolankatu 38	I	B1	A	B1	B1	B1
98. **Klaava,** Porthaninkatu 4	I	B1	A	B1	B1	B1
99. **Oiva,** Porthaninkatu 5	I	B1	A	B1	B1	B1
00. **Pik-Nik,** Rikhardinkatu 4	II	B1	B1	B1	B1	B1
01. **Sea Horse,** Kapteeninkatu 11	II	B1	B1	B1	B1	B1
02. **Seiskari,** Kaisaniemenkatu 7	I	B1	A	B1	B1	B1
03. **Töölö,** Mannerheimintie 98	II	B1	A	B1	B1	B1

Ravintolan nimi ja osoite	Ravintola-luokka	Nykyinen anniskelu-oikeus	Anoo	Kunnallisen tarkastajan ehdotus	Raittius-lautakunnan ehdotus	Komitean ehdotus
104. **Viherkulma,** Viherniemenkatu 9	I	B1	A	A	Ei	A
105. **Asemaravintola,** Rautatieasema	—	B2	B2	B2	B2 (vain olym-piakesäksi)	B2
106. **Atria,** Kaisaniemenkatu 1	I ruok.	B2	B2 (B1 olym-piakesäksi)	B2	B2	B2
107. **Keidas,** Tehtaankatu 12	II	B2	B1	B2	B2	B2
108. **Klippan,** Luoto	I	B2	A	B1	B2 (vain olym-piakesäksi)	B1
109. **Kuoppa,** Vilhonkatu 6	II	B2	B1	B2	B2	B2
110. **Pamaus,** Aleksis Kiven katu 22.....	II	B2	B1	B2	B2	B2
111. **Pika-Eines,** Punavuorenkatu 12	I	B2	B1	B2	B2	B2
112. **Salve,** Hietalahdenranta 11.....	II	B2	B1	B2	B2	B2
113. **Savanna,** Mariankatu 19.....	II	B2	B1	B2 (vain olym-piakesäksi)	B2 (vain olym-piakesäksi)	B2
114. **Walk,** Mannerheimintie 55	II	B2	A	B2	B2	B2
115. **Valkoinen Hevonen—Vita Hästen,** Ruskeasuo	II	B2	B1 (A olympia-kesäksi)	B2	B2 (vain olym-piakesäksi)	B2
116. **Keskus,** Haaga	II	C	A	B2 (vain olym-piakesäksi)	Ei	B2 (vain olym piakesäksi)
117. **Avec,** Eerikinkatu 8.....	II	—	A	B2	Ei	B2
118. **Hotelli Karelia,** Kaisaniemenkatu 1	I	—	A	A	A	A
119. **Palace Hotel,** Eteläranta 10	—	—	A	A	A	A
120. **Brändö Seglares Klubbhus,** Kulosaari	—	—	A kl kes.	B1 (vain olym-piakesäksi)	Ei	B1 (vain olym piakesäksi

Ravintolan nimi ja osoite	Ravintola luokka	Nykyinen anniskelu-oikeus	Anoo	Kunnallisen tarkastajan ehdotus	Raitius-lautakunnan ehdotus	Komitean ehdotus
21. **Liisan Baari (Kolme Kruunua),** Liisankatu 5	—	—	B1	B1	Ei	B1
22. **Balladi,** Porthaninkatu 1	II	—	B1	Ei	Ei	Ei
23. **Laatu-Haiti,** Snellmaninkatu 19	II	—	B1	B2	B2	B2
24. **Aamu Tähti,** Hämeentie 78	II	—	B2	Ei	Ei	Ei
25. **Oma-Kulma,** Sturenkatu 13 a	I ruok.	—	B2	Ei	Ei	Ei
26. **Teatteri Glorian Pikaravintola,** P. Roobertinkatu 12—14	I	—	B2	B2	C	B2
27. **Messenius,** Messeniuksenkatu 7	II	—	B2	Ei	Ei	Ei
28. **Kahvi-Pirtti,** Mannerheimintie 45	II kahv.	—	C	Ei	Ei	Ei
29. **Prima,** Lönnrotinkatu 22	II	—	C	C	Ei	C

Anniskeluoikeusanomuksia olympiakisojen ajaksi.

Ravintolan nimi ja osoite	Ravintola luokka	Nykyinen anniskelu oikeus	Anoo	Kunnallisen tarkastajan ehdotus	Raitius-lautakunnan ehdotus	Komitean ehdotus
130. **Oy. Etelä Esplanaadinkatu 2**	—	—	A	A	A	A
131. **Helsingin ylioppilaskunnan ravintola,** Leppäsuonkatu 7 C	—	—	A	B2	Ei	B2
132. **Mustikkamaan ravintola,** Mustikkamaa	II	—	A	C	Ei	B1
133. **Kivi,** Aleksis Kivenkatu 14	II ruok.	—	B1	Ei	Ei	Ei
134. **Perämies N:o 1,** Mikonkatu 3	II	—	B2	B2	Ei	B2
135. **Perämies N:o 3,** Korkeavuorenkatu 4	II	—	B2	B2	Ei	B2
136. **Perämies N:o 5,** Albertinkatu 38	II	—	B2	B2	Ei	B2
137. **Perämies N:o 6,** Mannerheimintie 100	II	—	B2	B2	Ei	B2
138. **City Automaatti,** Erottajankatu 11	I ruok.	—	C	C	C	C
139. **Fish and Chips,** P. Rautatienkatu 13	—	—	C	C	Ei	C

Ravintolan nimi ja osoite	Ravintola-luokka	Nykyinen anniskeluoikeus	Anoo	Kunnallisen tarkastajan ehdotus	Raittiuslautakunnan ehdotus	Komitean ehdotus
140. **Grand Automaatti,** Korkeavuorenkatu 45	II ruok.	—	C	C	C	C
141. **Mokka Mökki I,** Aleksanterinkatu 38	I kahv.	—	C	Ei	Ei	Ei
142. **Mokka Mökki II,** Mannerheimintie 14	I kahv.	—	C	Ei	Ei	Ei
143. **Olympiaruokala N:o 1,** Eläintarhan kasvihuoneen ja rautatien välinen aukio ..	—	—	C	C	Ei	C
144. **Olympiaruokala N:o 2,** Hesperian puiston Töölönlahden puoleinen osa	—	—	C	C	Ei	C
145. **Olympiaruokala N:o 3,** Hesperian puiston Töölönlahden puoleinen osa	—	—	C	C	Ei	C
146. **Olympiaruokala N:o 4,** Hesperian puiston Töölönlahden puoleinen osa	—	—	C	C	Ei	C
147. **Olympiaruokala N:o 5,** Eläintarhantien-Eläintarhanlahden välinen aukio	—	—	C	C	Ei	C
148. **Olympiaruokala N:o 6,** Torkkelinmäen, Pengerkadun ja Torkkelinkadun välinen kenttä.....	—	—	C	C	Ei	C
149. **Olympiaruokala N:o 7,** Kaisaniemenpuiston Unioninkadun puoleinen kenttä ..	—	—	C	C	Ei	C
150. **Olympiaruokala n:o 8,** Ratakatu 2, kouluhallituksen ja Yrjönkadun välinen alue	—	—	C	C	Ei	C
151. **Olympiaruokala N:o 9,** Munkkiniemen kansakoulun kenttä	—	—	C	C	Ei	C
152. **Olympiaruokala N:o 10,** Lauttasaaren kansakoulun kenttä	—	—	C	C	Ei	C
153. **Olympiaruokala N:o 11,** Lehtisaaressa oleva kenttä..	—	—	C	C	Ei	C
154. **Olympiaruokala N:o 12,** Seurasaaren alue	—	—	C	C	Ei	C
155. **Olympiaruokala N:o 13,** Mustikkamaan alue	—	—	C	C	Ei	C
156. **Teollisuusruokala,** Elimäenkatu 15 b	II rav. I ruok.	—	C	C	Ei	C
157. **Ulkolaisten radioselostajien ruokala** Urheilukatu 10—12	—	—	C	C	Ei	C

Liite 3.

Muistio

anniskeluoikeusasiain käsittelystä.

Kuluvaksi anniskelukaudeksi myönnettyjen anniskeluoikeuksien voimassaoloaika päättyy 31 päivänä toukokuuta 1952.

Vaikkakin ensi anniskelukausi alkaa vasta 1 päivänä sitä seuraavaa kesäkuuta, hallintoneuvosto on ilmoittanut, että ravitsemisliikkeiden on ollut jätettävä anomuksensa 20 päivään syyskuuta mennessä siksi, että ne saataisiin käsitellyiksi hyvissä ajoin ennen anniskelukauden loppua.

Anniskeluoikeudet ryhmitellään niiden laajuuden mukaan edelleen seuraavasti:

A-oikeudet käsittävät oikeuden anniskella kaikkia Alkoholiliikkeen anniskeluun luovuttamia väkijuomia;

B1-oikeudet tarkoittavat oikeutta anniskella kaikkia niitä väkijuomia, joiden alkoholipitoisuus on korkeintaan 25 painoprosenttia. Tähän anniskeluryhmään sisältyvät siis mallasjuomat, viinit, punssi, Alkoholiliikkeen kaupan pitämät viinakkeet eli cocktail-sekoitteet sekä 25 painoprosenttia tai alle sen alkoholia sisältävät likööorit ja

B2-oikeudet käsittävät oikeuden anniskella mallasjuomia ja viinejä, alkoholipitoisuuden ylärajan ollessa n. 17 painoprosenttia.

C-oikeudet tarkoittavat oikeutta yksinomaan oluen anniskeluun.

Lausuntojen antamisen yksinkertaistamiseksi hallintoneuvosto toivoo, että viranomaiset lausuntoja antaessaan käyttäisivät eri anniskeluryhmistä edellä mainittuja, kirjaimella A, B1, B2 ja C merkittyjä nimityksiä ja puoltolauseita antaessaan rajoittuisivat ainoastaan näihin tyyppeihin.

Kysymyksen ollessa anniskeluoikeuksista rekisteröidyille yhdistyksille, jotka omia jäseniään varten pitävät ravintolaa, ns. klubia, sekä väkijuomalain 30 §:ssä mainituin rajoituksin matkailijaliikenteen kannalta tärkeänä pidettäville, maaseudulla sijaitseville matkailijahotelleille, olisi lausuntoa kirjoitettaessa anniskeluryhmää tarkoittavan kirjaimen jälkeen liitettävä sanat »klubioikeudet» tai »matkailijahotellioikeudet».

Anniskelukauden kestäessä sattuu usein tapauksia, joissa ravintola muuttaa uuteen sopivaan huoneistoon, joskus entisen huoneiston välittömään läheisyyteen, joskus kauemmaksi. Tämän takia, ja kun edellämainitunlaisia muutoksia epäilemättä tulee tulevanakin anniskelukautena tapahtumaan, olisi toivottavaa, että valtuustot lausunnoissaan ilmaisisivat mielipiteensä siitä, onko kunkin kysymyksessä olevan anniskelupaikan toiminta katsottava tarkoin sidotuksi siihen, missä ravintola asiaa käsiteltäessä sijaitsee, vai saisiko pienempiä muutoksia sijoituspaikkaan nähden anniskelukauden aikana tapahtua valtuustoa erikseen kuulematta.

Helsinki 18. 10. 1951.

Oy Alkoholiliike AB:n Hallintoneuvosto.

OY. ALKOHOLILIIKE AB. *Liite 4.*
HALLINTONEUVOSTO
6. 11. 51.

Hallintoneuvosto on Uudenmaan lääninhallituksen kautta lähettänyt 6. 11. 1951 Helsingin kaupunginvaltuustolle lausunnon antamista varten 1. 6. 1952 alkavaksi anniskelukaudeksi anniskeluoikeuksia anoneiden ravintoloitsijain anomukset.

Hallintoneuvosto kiinnittää kaupunginhallituksen huomiota siihen, että anojien joukossa on osa sellaisia ravintoloita, jotka ovat nimenomaan ensi kesänä järjestettävien olympiakisojen ajaksi anoneet *tilapäisesti laajennettuja* anniskeluoikeuksia. Hallintoneuvosto toivoo, että anomuksia kaupunginvaltuustossa käsiteltäessä erikseen merkittäisiin, milloin anniskeluoikeutta tai sen laajennusta puolletaan vain tilapäisesti olympiakisojen ajaksi, milloin taas pysyväisesti.

Hallintoneuvosto tulee myöhemmin tämän syksyn aikana pyytämään mm. kaupunginvaltuuston lausuntoa sellaisten nykyisten tai perustettavien uusien *tilapäisten* ravintolain anniskeluanomuksista, joihin anotaan oikeuksia ainoastaan kisojen ajaksi. Kun nyt lähetettyjen anniskeluanomusten joukossa voi olla sellaisia, joita ei liene aihetta pysyväisesti myöntää, mutta joille ehkä voitaisiin ajatella tilapäisiä anniskeluoikeuksia olympiakisojen ajaksi, näyttäisi ehkä tarkoituksenmukaisimmalta, että tällaisten anomusten käsittely lykättäisiin tapahtuvaksi yhdessä myöhemmin lähetettävien nimenomaan olympia-aikaa koskevien anniskeluanomusten kanssa.

HELSINGIN KAUPUNGIN *Liite 5 a.*
RAITTIUSLAUTAKUNTA

Helsingissä, helmikuun 13 p:nä 1952
N:o 941.

Palauttaen kaupunginkanslian lähetteen 11/1—52, n:o 65/120—51, jolla on pyydetty raittiuslautakunnalta kirjallista lausuntoa lähetteeseen liitetyistä anniskeluoikeusanomuksista ensi kesäkuun 1 päivänä alkavaa uutta 3-vuotista anniskelukautta varten, saa lautakunta lausuntonaan kunnioittaen esittää seuraavaa:

Asia oli alustavassa käsittelyssä lautakunnan kokouksessa 30. 1. 1952 pöytäkirjan 29 §:n kohdalla, jolloin se pantiin pöydälle seuraavaan istuntoon ja annettiin toimiston tehtäväksi valmistella asiaa. Kun asia oli uudelleen esillä lautakunnan kokouksessa tänään pöytäkirjan 44 §:n kohdalla, pantiin asian käsittelyn pohjaksi toimistossa laadittu ja esityslistan mukana jaettu oheinen yhdistelmä hakijoista sekä tarkastettiin hakemukset kukin kohta kohdaltaan. Tämän tarkastelun perusteella lautakunta päätti yksimielisesti: 1) korostaa sitä, että asiakirjoihin ei oltu liitetty, kuten aikaisemmin vastaavissa tapauksissa, poliisilaitoksen lausuntoa hakijoista, mikä oli omiaan vaikeuttamaan lautakunnan jäsenten kannanottoa kunkin hakijan kohdalta erikseen; 2) yhtyä väkijuomaliikkeen kunnallisen tarkastajan kielteiseen lausuntoon niissä tapauksissa, joissa hän jo oli asettunut vastustavalle kannalle, koskien ne yhdistelmässä olevia hakemuksia n:ot 93—99, 102—103, 105—115, 122, 124, 125 ja 129; sekä 3) sen tuntemuksen nojalla, mikä lautakunnalla oli hakijoista n:o 104 Viherkulma, n:o 71 White Lady ja n:o 121 Liisan-Baari, vastustaa niiden anomia anniskeluoikeuksia, vaikkakin kunnallinen väkijuomaliikkeen tarkastaja oli antanut niille puoltavan lausuntonsa. Mitä tuli muihin tarkastaja Havukan puoltamiin hake-

muksiin, ei lautakunta halunnut niitä vastustaa, kuitenkin niin että lautakunta ei katsonut voivansa puoltaa ravintola Keskuksen n:o 116 hakemusta edes olympiakisojen ajaksi, vaan päätti esittää sen kokonaan hyljättäväksi.[1])

Tämän saa lautakunta kunnioittaen saattaa Kaupunginhallituksen tiedoksi.

HELSINGIN KAUPUNGIN RAITTIUSLAUTAKUNTA *Liite 5 b.*

7. 3. 1952.

Kaupunginkanslia on lähetteellä 20. 2. 1952, n:o 40/602—51 pyytänyt raittiuslautakunnalta kirjallista lausuntoa lähetteeseen liitetyistä anniskeluoikeusanomuksista ensi kesän olympiakisojen ajaksi. Lautakunta on käsitellyt tämän asian tänään pitämässään kokouksessa pöytäkirjan 57 §:n kohdalla ja saa omana lausuntonaan esittää seuraavaa:

Käsittelyn pohjaksi pantiin lautakunnan toimistossa laadittu, oheinen yhdistelmä hakijoista ja tarkastettiin hakemukset kukin erikseen. Tämän tarkastelun tuloksena lautakunta päätti yksimielisesti: a) yhtyä väkijuomaliikkeen kunnallisen tarkastajan kielteiseen lausuntoon niissä tapauksissa, joissa hän jo oli asettunut hakemuksia vastustamaan, koskien ne yhdistelmässä olevia hakemuksia n:o 127, 128, 133, 141 ja 142; b) vastustaa seuraavia anniskeluoikeushakemuksia: n:o 157 (Töölön Yhteiskoulu), koska lautakunnan hankkiman tiedon mukaan asianomaiselta koululta ei ole edes pyydetty anniskeluun lupaa, n:o 120 (Brändö Segelklippan), koska hakemuksen ilmeisenä tarkoituksena on anoa anniskeluoikeuksia vain klubin omille jäsenille eikä olympiavieraille, n:o 117 (Avec), koska tässä ravintolassa on jo aikaisemmin tapahtunut useita väärinkäytöksiä, n:o 156 (Teollisuusruokala), koska ravintola on tyypillinen työväen ravintola ja sitä paitsi liian syrjässä olympiavieraiden käytettäväksi, n:o 132 (Mustikkamaan ravintola), koska tämä ravintola on tarkoitettu perhelomaviettoa varten ja on sellaisena sopimaton olutkapakaksi, n:ot 134—137 (Perämies-ravintolat), koska ne ovat tarkoitetut vain kotimaista yleisöä eikä ulkomaalaisia varten, n:o 131 (Domus Akademica), koska lautakunnan mielestä anniskeluoikeudet eivät sovi asuntolan yhteyteen, n:ot 143—155 (Olympiaruokalat) ja n:o 139 (Fish and Chips), koska kokemus on osoittanut, että anniskeluoikeuksien valvonta ja väärinkäytösten tarkkailu tällaisissa laajoissa kenttäravintoloissa on erittäin vaikeasti toteutettavissa, jopa monin paikoin aivan mahdotontakin. Mitä tulee muihin tarkastaja Havukan puoltamiin hakemuksiin (n:ot 16, 138, 140 ja 81), ei lautakunta halunnut niitä vastustaa.[1])

Läheteasiakirjat palautetaan takaisin.

Raittiuslautakunnan puolesta:

Puheenjohtaja *Rafael Holmström.*

Sihteeri *J. H. Konttinen.*

---

[1]) Kun raittiuslautakunnan edellä olevissa lausunnoissa esiintyvät numeroviittaukset eri ravintoloista eivät kaikilta osiltaan vastanneet liitteessä 2 olevaa luetteloa on komitea selvyyden vuoksi muuttanut poikkeavat numerot mietinnön luetteloon viittaaviksi.

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 — N:o 5

Helsingin kaupungin virkaluettelo 1. 1. 1952.

Kvston 25. 4. ja 16. 6. 1951 vahvistaman virkasäännön 1 §:n 3 mom:in mukaan kaupungin virkaluetteloon merkitään kaikkien vakinaisten sekä niiden tilapäisten viranhaltijain virat, jotka kulumassa olevan vuoden talousarvion mukaan palkataan koko vuodeksi. Virkasäännön 2 §:n mukaan tulee virkaluettelosta käydä selville, onko virka pää- vai palkkiovirka ja onko tilapäisen viranhaltijan virkasuhde pää- vai palkkioviran luontoinen.

Yllämainitut virkasäännön määräykset huomioon ottaen julkaistaan uusi virkaluettelo (edellinen: Kvston asiakirjat 1951 — N:o 10), joka sisältää nykyisin voimassa olevan palkkataulukon ilman indeksikorotuksia ja 15 %:n indeksikorotuksineen sekä virastottain ja palkkaluokittain laaditut luettelot kaikista kaupungin vakinaisista viroista ja niiden palkkauksesta sellaisina, miksi ne Kvston eri yhteyksissä tekemillä päätöksillä ovat 1. 1. 1952 mennessä muodostuneet. Kunkin viraston vakinaisten virkojen jälkeen on merkitty ne tilapäiset pää- tai palkkioviran luontoiset virkasuhteet ja niistä maksettavat palkat, joita varten Kvston 19. 12. 1951 vahvistamassa vuoden 1952 talousarviossa on varattu määräraha koko vuodeksi. Vakinaisia virkoja ei tähän mennessä ole määrätty palkkioviroiksi, joten ne toistaiseksi kaikki ovat pääviran luontoisia.

Tässä yhteydessä on huomautettava, että Kvston 29. 8. 1951 vahvistaman ja sosiaaliministeriön 5. 11. 1951 hyväksymän Helsingin kaupungin sosiaaliohjesäännön aiheuttamia muutoksia huolto- ja lastensuojelulautakunnan alaisissa viroissa ei ole voitu ottaa tässä virkaluettelossa huomioon, koska ko. virkojen lopullinen järjestely on vielä kesken.

Helsingissä 2. 1. 1952.

Viran puolesta:

Juho Ståhlberg.

Helsingin kaupungin palkkataulukko 1. 1. 1951 lukien Kvston 25. 4. 1951 päätöksen mukaan.

Vakinaisten virkojen (Lk) kuukautiset palkat (p) ikäkorotuksineen (1i—4i).

Lk	P	p+1i	p+2i	p+3i	p+4i	1i
1	10.550	11.180	11.810	12.440	13.070	630
2	11.050	11.710	12.370	13.030	13.690	660
3	11.550	12.240	12.930	13.620	14.310	690
4	12.050	12.770	13.490	14.210	14.930	720
5	12.550	13.300	14.050	14.800	15.550	750
6	13.050	13.830	14.610	15.390	16.170	780
7	13.550	14.360	15.170	15.980	16.790	810
8	14.050	14.890	15.730	16.570	17.410	840
9	14.550	15.420	16.290	17.160	18.030	870
10	15.050	15.950	16.850	17.750	18.650	900
11	15.550	16.480	17.410	18.340	19.270	930
12	16.100	17.070	18.040	19.010	19.980	970
13	16.650	17.650	18.650	19.650	20.650	1.000
14	17.250	18.290	19.330	20.370	21.410	1.040
15	17.850	18.920	19.990	21.060	22.130	1.070
16	18.500	19.610	20.720	21.830	22.940	1.110
17	19.200	20.350	21.500	22.650	23.800	1.150
18	19.900	21.090	22.280	23.470	24.660	1.190
19	20.700	21.940	23.180	24.420	25.660	1.240
20	21.500	22.790	24.080	25.370	26.660	1.290
21	22.350	23.690	25.030	26.370	27.710	1.340
22	23.200	24.590	25.980	27.370	28.760	1.390
23	24.050	25.490	26.930	28.370	29.810	1.440
24	25.000	26.500	28.000	29.500	31.000	1.500
25	26.000	27.560	29.120	30.680	32.240	1.560
26	27.000	28.620	30.240	31.860	33.480	1.620
27	28.050	29.730	31.410	33.090	34.770	1.680
28	29.100	30.850	32.600	34.350	36.100	1.750
29	30.150	31.960	33.770	35.580	37.390	1.810
30	31.300	33.180	35.060	36.940	38.820	1.880
31	32.500	34.450	36.400	38.350	40.300	1.950
32	33.800	35.830	37.860	39.890	41.920	2.030
33	35.200	37.310	39.420	41.530	43.640	2.110
34	36.600	38.800	41.000	43.200	45.400	2.200
35	38.100	40.390	42.680	44.970	47.260	2.290
36	39.600	41.980	44.360	46.740	49.120	2.380
37	41.200	43.670	46.140	48.610	51.080	2.470
38	42.900	45.470	48.040	50.610	53.180	2.570
39	44.600	47.280	49.960	52.640	55.320	2.680
40	46.300	49.080	51.860	54.640	57.420	2.780
41	48.100	50.990	53.880	56.770	59.660	2.890
42	49.900	52.890	55.880	58.870	61.860	2.990
43	51.700	54.800	57.900	61.000	64.100	3.100
44	53.700	56.920	60.140	63.360	66.580	3.220
45	55.700	59.040	62.380	65.720	69.060	3.340
46	57.800	61.270	64.740	68.210	71.680	3.470
47	60.000	63.600	67.200	70.800	74.400	3.600
48	62.200	65.930	69.660	73.390	77.120	3.730
49	64.400	68.260	72.120	75.980	79.840	3.860
50	66.700	70.700	74.700	78.700	82.700	4.000
51	69.000	73.140	77.280	81.420	85.560	4.140
52	71.300	75.580	79.860	84.140	88.420	4.280
53	73.700	78.120	82.540	86.960	91.380	4.420
54	76.400	80.980	85.560	90.140	94.720	4.580
55	79.200	83.950	88.700	93.450	98.200	4.750
56	81.900	86.810	91.720	96.630	101.540	4.910
57	85.000	90.100	95.200	100.300	105.400	5.100
58	88.800	94.130	99.460	104.790	110.120	5.330
59	92.900	98.470	104.040	109.610	115.180	5.570
60	99.300	105.260	111.220	117.180	123.140	5.960

1. 2. 1951 alkaen.

Helsingin kaupungin palkkataulukko Kvston päätöksen mukaan 25. 4, 1951, *15* % indeksikorotuksineen

Vakinaisten virkojen (Lk) kuukautiset palkat (p) ikäkorotuksineen (1i—4i).

Lk	P	p+1i	p+2i	p+3i	p+4i	1i
1	12.130	12.860	13.590	14.320	15.050	730
2	12.710	13.470	14.230	14.990	15.750	760
3	13.280	14.080	14.880	15.680	16.480	800
4	13.860	14.690	15.520	16.350	17.180	830
5	14.430	15.300	16.170	17.040	17.910	870
6	15.010	15.910	16.810	17.710	18.610	900
7	15.580	16.510	17.440	18.370	19.300	930
8	16.160	17.130	18.100	19.070	20.040	970
9	16.730	17.730	18.730	19.730	20.730	1.000
10	17.310	18.350	19.390	20.430	21.470	1.040
11	17.880	18.950	20.020	21.090	22.160	1.070
12	18.520	19.630	20.740	21.850	22.960	1.110
13	19.150	20.300	21.450	22.600	23.750	1.150
14	19.840	21.030	22.220	23.410	24.600	1.190
15	20.530	21.760	22.990	24.220	25.450	1.230
16	21.280	22.560	23.840	25.120	26.400	1.280
17	22.080	23.400	24.720	26.040	27.360	1.320
18	22.890	24.260	25.630	27.000	28.370	1.370
19	23.810	25.240	26.670	28.100	29.530	1.430
20	24.730	26.210	27.690	29.170	30.650	1.480
21	25.700	27.240	28.780	30.320	31.860	1.540
22	26.680	28.280	29.880	31.480	33.080	1.600
23	27.660	29.320	30.980	32.640	34.300	1.660
24	28.750	30.480	32.210	33.940	35.670	1.730
25	29.900	31.690	33.480	35.270	37.060	1.790
26	31.050	32.910	34.770	36.630	38.490	1.860
27	32.260	34.200	36.140	38.080	40.020	1.940
28	33.470	35.480	37.490	39.500	41.510	2.010
29	34.670	36.750	38.830	40.910	42.990	2.080
30	36.000	38.160	40.320	42.480	44.640	2.160
31	37.380	39.620	41.860	44.100	46.340	2.240
32	38.870	41.200	43.530	45.860	48.190	2.330
33	40.480	42.910	45.340	47.770	50.200	2.430
34	42.090	44.620	47.150	49.680	52.210	2.530
35	43.820	46.450	49.080	51.710	54.340	2.630
36	45.540	48.270	51.000	53.730	56.460	2.730
37	47.380	50.220	53.060	55.900	58.740	2.840
38	49.340	52.300	55.260	58.220	61.180	2.960
39	51.290	54.370	57.450	60.530	63.610	3.080
40	53.250	56.450	59.650	62.850	66.050	3.200
41	55.320	58.640	61.960	65.280	68.600	3.320
42	57.390	60.830	64.270	67.710	71.150	3.440
43	59.460	63.030	66.600	70.170	73.740	3.570
44	61.760	65.470	69.180	72.890	76.600	3.710
45	64.060	67.900	71.740	75.580	79.420	3.840
46	66.470	70.460	74.450	78.440	82.430	3.990
47	69.000	73.140	77.280	81.420	85.560	4.140
48	71.530	75.820	80.110	84.400	88.690	4.290
49	74.060	78.500	82.940	87.380	91.820	4.440
50	76.710	81.310	85.910	90.510	95.110	4.600
51	79.350	84.110	88.870	93.630	98.390	4.760
52	82.000	86.920	91.840	96.760	101.680	4.920
53	84.760	89.850	94.940	100.030	105.120	5.090
54	87.860	93.130	98.400	103.670	108.940	5.270
55	91.080	96.540	102.000	107.460	112.920	5.460
56	94.190	99.840	105.490	111.140	116.790	5.650
57	97.750	103.620	109.490	115.360	121.230	5.870
58	102.120	108.250	114.380	120.510	126.640	6.130

Virkojen ja virkasuhteiden luokittelu virastottain.

Laitos ja virka	Palkka-luokka	Merkintöjä varten
Yleinen kunnallishallinto.		
Revisiotoimisto.		
Kaupunginreviisori	48	
Reviisori, 6	41	
Apulaisreviisori, 4	33	
Toimistonhoitaja	24	
Revisioapulainen, 13	23	
Vahtimestari	21	
Toimistoapulainen	20	
Tp. viranhaltijat.		
Revisioapulainen, 2	22	
Kaupunginhallitus.		
Kaupunginjohtaja	62	√
Apulaiskaupunginjohtaja, 4	59	√
Kaupunginkanslia.		
Kaupunginsihteeri	50	
Apulaiskaupunginsihteeri, 4	46	
Kansliasihteeri, 3	42	√
Kirjaaja	26	
Kanslisti	26	
Toimistoapulainen, 3	23	√
Toimistoapulainen, 7	21	
Ylivahtimestari	26	
Vahtimestari	23	
Vahtimestari, 3	21	
Puhelinkeskuksen hoitaja, 3	19	
Tp. viranhaltijat.		
Kielenkääntäjä	41	
Lääkärintodistusten tarkastaja (palkkiovirka)	21	
Toimistoapulainen	23	
Toimistoapulainen, 2	21	
Vahtimestari	21	
Painatus- ja hankinta-toimisto.		
Toimistopäällikkö	43	
Painatusosaston esimies	37	
Hankintaosaston esimies	37	
Toimentaja	22	
Kirjanpitäjä	22	
Varastokirjanpitäjä	22	
Toimistoapulainen, 3	20	
Toimistoapulainen, 3	18	
Painaja	22	
Painaja, 2	18	
Tp. viranhaltijat.		
Toimistoapulainen, 2	18	
Monistaja, 2	14	
Järjestelytoimisto.		
Toimistopäällikkö	46	
Työntutkimusinsinööri	44	
Toimistotyöntutkija, 2	41	
Toimistoapulainen	21	
Tp. viranhaltijat.		
Työntutkija, 2	35	
Khn asiamiesosasto.		
Kaupunginlakimies	49	
Kaupunginasiamies	46	
Apulaiskaupunginasiamies	43	
Lainopillinen apulainen	39	
Kirjaaja	24	
Toimistoapulainen, 2	21	
Vahtimestari	23	
Tp. viranhaltijat.		
Lainopillinen apulainen	39	
Kaupunginarkisto.		
Kaupunginarkistonhoitaja	44	
Arkistoamanuenssi, 2	35	
Toimistonhoitaja	25	
Vahtimestari	21	
Rahatoimisto.		
Kaupunginkamreeri	47	
Apulaiskaupunginkamreeri, 2	43	
Osastopäällikkö, 3	40	
Kirjanpitäjä	34	
Kirjanpitäjä, 4	33	
Työläispalkkojen kassanhoitaja	30	
Pääkassanhoitaja	28	
Kassanhoitaja, 2	27	
Toimentaja, 2	27	
Apulaistoimentaja	26	
Apulaistoimentaja	25	
Osastonhoitaja, 2	25	
Kirjaaja, 2	23	
Toimistoapulainen, 13	23	
Toimistoapulainen, 4	21	

Toimistoapulainen, 34 20
Toimistoapulainen, 25 18
Ylivahtimestari 24
Vahtimestari, 3 23
Vahtimestari, 2 20
Siivooja, 2 12

Tp. viranhaltijat.

Kirjanpitäjäapulainen 27
Toimistoapulainen 25
Toimistoapulainen, 4 23
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen, 20 18
Toimistoapulainen, 12 17
Vahtimestari 19

Tilastotoimisto.

Toimistopäällikkö 44
Aktuaari, 2 36
Aktuaari, 2 34
Apulaisaktuaari, 2..... 32
Apulaisaktuaari 30
Kirjasto- ja arkistoamanuenssi .. 25
Kirjaaja 21
Toimistoapulainen, 4 23
Toimistoapulainen, 4 21
Toimistoapulainen, 10 20
Toimistoapulainen, 11 18
Vahtimestari 21
Apulaisvahtimestari 19

Tp. viranhaltijat.

Apulaisaktuaari 30
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen, 3 18

Verotusvalmisteluvirasto.

Johtaja 46
Apulaisjohtaja 43
Sihteeri 43
I sihteeri 43
II sihteeri 42
Osastonhoitaja, liikeos. 24
Osastonhoitaja, 18 23
Kirjaaja 24
Tiliosaston hoitaja 24
Konekirjoitusosaston hoitaja .. 23
Konekirjoitusosaston apulaishoitaja 22
Apulaiskirjaaja 22
Toimistoapulainen, 9 21
Toimistoapulainen, 7 20
Toimistoapulainen, 14 18
Ylivahtimestari 23
Vahtimestari, 2 20

Tp. viranhaltijat.

Kansliapäällikkö 43
Jaostopäällikkö, 5 41
Liikeos. apul. johtaja 41
Liikeos. apul.johtaja 40
Apulaissihteeri 41
Apulaissihteeri, 3 40
Asiainvalvoja 40
Liiketarkkaaja, 4 39
Liiketarkkaaja, 10 38
Liiketarkkaaja, 5 37
Liiketarkkaaja, 7 36
Kiinteistötarkkaaja 38
Kiinteistötarkkaaja 37
Kiinteistötarkkaaja, 2 36
Kiinteistötarkkaaja, 6 35
Toimistopäällikkö 38
Osastonjohtaja, 2 37
Osastonjohtaja, 5 36
Osastonjohtaja, 13 35
Apul.osastonjohtaja, 10 33
Apul.osastonjohtaja, 10 32
Tarkkaaja, 7 30
Tarkkaaja, 3 28

Palkkalautakunnan toimisto.

Toimistopäällikkö 47
Sihteeri 41
Kirjaaja 25
Kanslisti 24
Toimistoapulainen 20

Tp. viranhaltijat.

Työläisasiainhoitaja 41
Notaari 32
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen 18

Oikeus- ja järjestystoimi.

Maistraatti.

Kunnallispormestari 50
Oikeusneuvosmies 40
Ulosottolaitoksen tarkkaaja 38
Maistraatinnotaari 37
I julkinen notaari 36
II julkinen notaari 36
Kunnallisneuvosmies, 2 34
Maistraatinsihteeri 29
Kaupunginpalvelijain esimies .. 28
Kaupunginpalvelija, 12 27
Arkistonhoitaja 27
Kirjaaja 24
Apulaiskirjaaja 24
Toimistoapulainen, 3 21
Toimistoapulainen, 2 20
Tarkkaaja-apulainen, 2 18

Tp. viranhaltijat.

Avioliittoasiainnotaari (palkkiovirka) ..... [140.000: —/vuod.]
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen, 2 18
Tarkkaaja-apulainen 18

Ulosottolaitos.

I kaupunginvoudinkonttori.

I kaupunginvouti 40
Ulosottoapulainen, 8 30
Kassanhoitaja 23
Toimistoapulainen, 3 20

Tp. viranhaltijat.

Avustava kaupunginvouti, 2 (tuntipalkalla) ..... —
Ulosottoapulainen 25
Toimistoapulainen 18

II kaupunginvoudinkonttori.

II kaupunginvouti 40
Apulaiskaupunginvouti 36
Ulosottomies, 3 34
Kassanhoitaja 25
Apulaiskassanhoitaja 21
Toimentaja 23
Ulosottoapulainen, 8 30
Ulosottoapulainen, 10 23
Ulosottoapulainen, 31 21
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen, 6 20
Toimistoapulainen, 9 18

Tp. viranhaltijat.

Toimistoapulainen 18
Toimistoapulainen, 4 17
Ulosottoapulainen, 3 16
Ulosottoapulainen, 9 15
Puhelimenhoitaja 18

Rikostuomioiden toimeenpanijankonttori.

Rikostuomioiden toimeenpanija 38
Ulosottoapulainen, 13 30
Kirjaaja 21
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen, 4 20

Tp. viranhaltijat.

Ulosottoapulainen, 5 29

Helsinki-Huopalahden kaupunginvoudinkonttori.

Kaupunginvouti 38
Kassanhoitaja 23
Ulosottoapulainen, 6 25
Toimistoapulainen, 2 20

Tp. viranhaltijat.

Toimistoapulainen 18

Helsinki-Malmin kaupunginvoudinkonttori.

Kaupunginvouti 38
Ulosottoapulainen, 2 30
Ulosottoapulainen, 2 27
Ulosottoapulainen, 8 25
Kassanhoitaja 23
Apulaiskassanhoitaja 21
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen, 3 20
Toimistoapulainen, 2 18

Tp. viranhaltijat.

Ulosottoapulainen (haastemies) .. 27

Rakennustarkastustoimisto.

Rakennustarkastaja 47
I apulaisrakennustarkastaja .. 45
II apulaisrakennustarkastaja .. 43
Rakennusinsinööri 46
Apulaisrakennusinsinööri 42
Apulaisinsinööri, 3 41
Rakennusvalvoja 41
Apulaisarkkitehti 41
Tarkastaja 37
Apulaistarkastaja 34
Piirirakennusvalvoja, 3 33
Toimistonhoitaja 33
Laskuttaja 30
Toimistoapulainen 21
Vahtimestari 18

Tp. viranhaltijat.

Piirirakennusvalvoja 33
Apulaisinsinööri 41

Julkisivupiirustusten tarkastus.

Tp. viranhaltijat.

Sihteeri (palkkiovirka) ..... [5.000: —/kk.]

Raastuvanoikeus.

Oikeuspormestari 53
Vanh. oikeusneuvosmies, 19 .. 49
Nuor. oikeusneuvosmies, 24 34
Kunnallisneuvosmies 34
Siviilinotaari, 2..... 28
Rikosasiainnotaari, 18..... 28
Kiinteistönotaari 20
Kaupunginpalvelijain esimies .. 29
Kaupunginpalvelija, 23 27
Kaupunginpalvelija, 8 25
Vahtimestari 21

Tp. viranhaltijat.

Sihteeri (palkkiovirka) ..... [12.000: —/kk.]

Syyttäjistö.

I kaupunginviskaali 41
Kaupunginviskaali, 10..... 38
Kanslisti 24
Toimistoapulainen 20

Tp. viranhaltijat.

Apulaissyyttäjä, 8 (palkkiovirka) [3.500: —/kk.]
Apulaissyyttäjä, 6 (palkkiovirka) [2.000: —/kk.]

Raastuvanoikeuden arkisto ja puhtaaksikirjoituskansliа.

Arkistonhoitaja 30
Apulaisarkistonhoitaja 27

Apulaisaktuaari, 2 23
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen, 12 20
Vahtimestari 19

Poliisilaitos.

Sairashuolto.

Poliisilääkäri 32
Sairaanhoitajatar 23
Sairaanhoitajatar 22

Tp. viranhaltijat.

Desinfioitsija 21

Holhouslautakunta.

Sihteeri 28

Tp. viranhaltijat.

Toimistoapulainen, osapäivätyö.. [9.170: —/kk.]
Vahtimestari ..... [2.750: —/kk.]

Huoneenvuokralautakunnat.

Tp. viranhaltijat.

Toimistopäällikön ja yleissihteerin tehtävien hoitaja 27
Puheenjohtaja 47
Jäsen, 2 38
Osastopäällikkö, 2 43
Konttoripäällikkö 39
Sihteeri, 8 39
Apulaissihteeri, 5 31
Kortistonhoitaja 34
Keskuskortistonhoitaja 24
Asunnontarkastaja, 14 30
Toimistoapulainen, 3 23
Toimistoapulainen, 7 21
Toimistoapulainen, 9 20
Toimistoapulainen, 27 18
Ylivahtimestari 22
Vahtimestari, 3 19

Malmin alatoimisto.

Sihteeri 39
Asunnontarkastaja, 2 30
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen 18

Palotoimi.

Palolaitos.

Palopäällikkö 44
Apulaispalopäällikkö 41
Palotarkastaja 40
Palomestari, 4 36
Apulaispalotarkastaja, 2 32
Talouspäällikkö 36
Työnjohtaja 33
Varusmestari 28
Räätälimestari 28
Kirjanpitäjä 26
Kirjaaja 26
Varastonhoitaja 26
Ruiskumestari, 3 28
Palokersantti, 20 26
Palokorpraali, 118 23
Vanh. palomies, 132 22
Suutari 22
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen 18
Lähetti 8

Tp. viranhaltijat.

Palolautakunnan sihteeri (palkkiovirka) ..... [14.347: —/kk.]
Paloinsinööri 38
Paloteknikko 32
Kapellimestari 21
Palomies, 16 21

Terveydenhoito.

Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto.

I kaupunginlääkäri 52
Terveydenhoidontarkastaja 46
Apulaislääkäri 34
Alueläkäri, 11 32
Kanslianesimies 29
Ylihoitajatar 29
Terveyssisar, 2 25
Aluehoitaja, 15 25
Päivystäjä, 4 22
Toimistoapulainen, 2 21
Toimistoapulainen, 3 20
Toimistoapulainen 18
Vahtimestari 20
Apulaisvahtimestari 17

Tp. viranhaltijat.

Aluehoitaja, 3 25
Kotisairaanhoidon ylihoitaja 28
Kotisairaanhoitaja, 20 24
Suomenlinnan päivystävä lääkäri (palkkiovirka) ..... [10.000: —/kk.]

Terveysolojen valvonta.

Ylikatsastaja 30
Katsastaja, 17 26

Terveydellisten tutkimusten laboratorio.

Laboratorion esimies 44
Kemisti 40
Apulaiskemisti 36
Laboraattori, 2 28
Näytteiden ottaja 26
Toimistoapulainen 21
Vahtimestari 19
Siivooja 9

Eläinlääkintäosasto.

Kaupungineläinlääkäri 48
Apulaiskaupungineläinlääkäri .. 45

Apulaiseläinlääkäri 40
Ylikatsastaja 28
Katsastaja 26
Laboratorioapulainen, 2 20
Vahtimestari 20

Tp. viranhaltijat.

Katsastaja, 9 26
Toimistoapulainen 18

Maidontarkastamo.

Laboraattori 28
Ylikatsastaja 28
Näytteiden ottaja, 10 26
Osastonhoitaja 25
Toimistoapulainen, 4 20
Laboratorioapulaisten esimies .. 21
Laboratorioapulainen, 5 20
Pesijä, 3 15
Siivooja 12

Tp. viranhaltijat.

Näytteidenottaja 26
Autonkuljettaja (palkkiovirka) .. [3.000: —/kk.]

Asuntojentarkastus.

Asuntotarkastaja 41
Apulaistarkastaja, 4 30
Apulaistarkastaja, 4 27
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen 18

Ammattientarkastus.

Ammattienylitarkastaja 42
Ammattientarkastaja, 3 33
Ammattientarkastaja, 4 31

Tp. viranhaltijat.

Ammattientarkastaja 33

Tuberkuloosihuolto.

Tuberkuloositoimisto.

Tuberkuloosilääkäri 43
I alilääkäri 39
II alilääkäri 38
III alilääkäri 38
Apulaislääkäri, 2 34
Ylihoitajatar 29
Apulaisylihoitajatar 26
Terveyssisar, 7 25
Laboratoriohoitajatar 24
Osastonhoitajatar, 3 24
Laboratorioapulainen 22
Sairaanhoitajatar, 7 22
Kanslisti 25
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen 18
Vahtimestari 19
Laboratorio- ja röntgenapulainen 18
Vastaanottoapulainen, 4 15
Lasinpesijä 14
Siivooja, 4 13

Tp. viranhaltijat.

Terveyssisar, 2 25
Röntgenteknikko-autonkuljettaja 27
Vastaanottoapulainen röntgenosastolla 15

Asuntolat.

Siivooja, 5 12
Pesuapulainen, 2 12

Tp. viranhaltijat.

Isännöitsijä 28
Osastonhoitaja 24
Sairaanhoitaja 22
Siivooja 12

Sielullisesti sairaiden huoltolaitokset.

Vastaanottoasema.

II kaupunginlääkäri 42
Apulaislääkäri 34
Ylihoitajatar 27
Osastonhoitajatar, 4 24
Sairaanhoitajatar, 6 22
Siivooja, 3 13

Tp. viranhaltijat.

Sairaanhoitajatar, osapäivätyö .. 24

Huoltotoimisto.

Ylihoitajatar 27
Sosiaalihoitajatar, 3 25
Toimistoapulainen 21
Vahtimestari 20

Naisten keskuskoti.

Ylihoitajatar 25
Sairaanhoitajatar 22
Palvelija 12
Siivooja 11

Lastenpsykiatrin toimisto.

Lastenpsykiatri 41
Psykologi 31
Terveyssisar 26
Toimistoapulainen 20

Kouluhammasklinikka.

Klinikan esimies 43
Apulaisesimies 39
Kouluhammaslääkäri, 8 24
Röntgenhoitajatar 24
Leikkaushoitajatar 24
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen 18
Klinikka-apulainen, 5 19
Vahtimestari 18
Siivooja 11

Tp. viranhaltijat.

Hammaslääkäri 24

Kallion hammasklinikka.

Haaraklinikanhoitaja 39
Kouluhammaslääkäri, 2 24
Klinikka-apulainen 19
Vahtimestari 18
Siivooja 10

Vallilan hammasklinikka.

Haaraklinikanhoitaja 39
Kouluhammaslääkäri, 2 24
Klinikka-apulainen 19
Vahtimestari 18
Siivooja 10

Lapinlahden koulun hammasklinikka.

Haaraklinikanhoitaja 39
Kouluhammaslääkäri, 2 24
Klinikka-apulainen 19
Vahtimestari 18
Siivooja 10

Aleksis Kiven koulun hammasklinikka.

Haaraklinikanhoitaja 39
Kouluhammaslääkäri, 2 24
Klinikka-apulainen 19
Vahtimestari 18
Siivooja 10

Käpylän hammasklinikka.

Haaraklinikanhoitaja 39
Kouluhammaslääkäri, 2 24
Klinikka-apulainen 19
Vahtimestari 18
Siivooja-eteisvalvoja 10

Munkkiniemen hammasklinikka.

Haaraklinikanhoitaja 39
Vahtimestari 18
Siivooja-eteisvalvoja 10

Malmin hammasklinikka.

Haaraklinikanhoitaja 39
Vahtimestari 18
Siivooja-eteisvalvoja 10

Veneeristen tautien poliklinikat.

Kaupunginvenereologi 42
I apulaislääkäri, 2 31
II apulaislääkäri, 3 29
Osastonhoitajatar, 2 24
Sairaanhoitajatar, 2 22
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen 20
Naisvahtimestari, 2 15

Tp. viranhaltijat.

Venerologin toimiston vahtimestari 18

Äitiys- ja lastenneuvolat.

Terveydenhuoltolääkäri 42
Koululääkäri, 2 39
Johtava terveyssisar, 2 28
Terveyssisar, 35 25
Kaupunginkätilö 28
Kaupunginkätilö, 17 25
Kirjanpitäjä 21

Tp. viranhaltijat.

Lastenneuvoloiden valvova lääkäri (palkkiovirka) ..... [5.000: —/kk.]
Äitiysneuvoloiden valvova lääkäri (palkkiovirka) ..... [5.000: —/kk.]
Terveyssisar, 3 25
Kätilö, 2 25
Toimistoapulainen, 2 20

Desinfioimislaitos.

Johtaja 32
Terveyssisar, 2 25
Desinfioitsija, 5 24
Autonkuljettaja 24
Talonmies-lämmittäjä-mekaanikko 24
Lämmittäjä 22
Desinfioitsija, 2 22
Toimistoapulainen 21
Desinfioimisapulainen, 3 20
Desinfioimisapulainen 18
Kylvettäjä, 3 15
Puhdistaja, 4 15

Tp. viranhaltijat.

Desinfioitsija-apulainen (mies) .. 18
Desinfioitsija-apulainen (nainen) 14

Sairaanhoito.

Sairaalavirasto.

Sairaalatarkastaja 50
Kanslianhoitaja 26
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen 20

Sairaalain tilivirasto.

Kamreeri 41
Kirjanpitäjä 32
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen 21
Vahtimestari 21
Siivooja 5

Marian sairaala.

Lääkärit.

Johtaja 47

Sisätautien osasto.

Ylilääkäri 44
Alilääkäri 38
Apulaislääkäri, 5 34

Kirurginen osasto.

Ylilääkäri (toimii sairaalan johtajana) 44
Alilääkäri, 2 39
Anestesialääkäri 39
Anestesia-alilääkäri 34
Apulaislääkäri, 6 34

Lasten osasto.

Ylilääkäri 42
Apulaislääkäri, 4 34

Röntgenosasto.

Röntgenylilääkäri 42
Röntgenlääkäri 39
Röntgenapulaislääkäri 34
Laboratoriolääkäri 38

Hoitohenkilökunta.

Ylihoitaja 29
Apulaisylihoitaja 26
Yöylihoitaja 26
Apulaisyöylihoitaja, 3 24
Käsityönohjaaja 21
Oppilaskodin hoitaja 25
Sosiaalihoitaja, 8 25
Laboratoriohoitaja, 4 24
Farmaseutti 26
Farmaseutti 24
Osastonhoitaja, 26 24
Sairaanhoitaja, 96 22
Laboratorioapulainen, 7 22
Lastenhoitaja, 11 18
Kodinhoitaja, 2 18
Apuhoitaja, 20 18
Hieroja, 3 17

Taloushenkilökunta.

Taloudenhoitaja 37
Kirjanpitäjä 28
Kanslianhoitaja 23
Kanslianhoitaja 22
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen, 3 21
Toimistoapulainen, 2 20
Toimistoapulainen, 6 18
Keskuksenhoitaja, 2 18
Talonmies-lämmittäjä 21
Vahtimestari, 2 21
Vahtimestari, 2 20
Obduktioapulainen 21
Ovenvartija, 3 19
Liinavaatevaraston hoitaja 23
Liinavaatevaraston apulaishoitaja 18
Työnjohtaja 22
Apumies, 19 18
Yövartija 18
Portinvartija 18
Sosiaalisiivooja 12
Sairaala-apulainen, 68 11
Kylvettäjä, 6 14
Pesuapulainen 15
Pesuapulainen, 3 14
Pesuapulainen, 17 13

Ruokalahenkilökunta.

Ruokalanhoitaja 28
Ruokalan apulaishoitaja, 2 21
Keittäjä, 3 14
Keittäjä, 6 13
Leipoja 14
Leipoja 13
Keittiöapulainen, 19 11

Konehenkilökunta.

Konemestari 32
Koneenhoitaja 28
Lämmittäjä-mekaanikko, 2 24
Lämmittäjä, 6 22

Käsityöläiset.

Puuseppä 22
Ompelija, 5 14

Tp. viranhaltijat.

Lääkärit.

Gynekologilääkäri 39

Hoitohenkilökunta.

Lastenhoitaja, 6 18

Taloushenkilökunta.

Toimistoapulainen 18

Kulkutautisairaala.

Lääkärit.

Ylilääkäri, laitoksen johtaja 47
Ylilääkäri (bakteriologi) 42
Röntgenlääkäri 39
Alilääkäri, 2 38
Lapsipsykiatri (alilääkäri) 38
Otolaryngologi 38
Apulaislääkäri, 7 34

Hoitohenkilökunta.

Ylihoitaja 29
Lapsipsykologi 32
Apulaisylihoitaja 26
Yöylihoitaja 26
Apulaisyöylihoitaja, 2 24
Farmaseutti 26
Leikinopettaja 25
Sosiaalihoitaja, 5 25
Terveyssisar 25
Laboratoriohoitaja 24
Röntgenhoitaja 24
Osastonhoitaja, 12 24
Sairaanhoitaja, 57 22
Laboraattori 28
Laborantti 25

Laboratorioapulainen, 6 22
Lastenhoitaja, 26 18
Lastentarhanopettaja 25
Lääkintävoimistelija 22
Apuhoitaja, 6 18

Taloushenkilökunta.

Taloudenhoitaja 37
Kirjanpitäjä 28
Kanslianhoitaja 23
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen, 4 20
Toimistoapulainen 18
Keskuksenhoitaja, 2 18
Vahtimestari, 2 20
Autonasentaja 25
Autonkuljettaja, 6 23
Ovenvartija 19
Liinavaatevaraston hoitaja 23
Liinavaatevaraston apulaishoitaja, 2 18
Työ- ja autoesimies 24
Apumies, 16 18
Yövartija 18
Portinvartija, 2 18
Lasinpesijä 15
Kylvettäjä, 4 14
Pesuapulainen 15
Pesuapulainen, 3 14
Pesuapulainen, 12 13
Sairaala-apulainen, 42 11

Ruokalahenkilökunta.

Ruokalanhoitaja 28
Ruokalan apulaishoitaja, 2 21
Varastonhoitaja 15
Leipoja 14
Keittäjä, 3 14
Keittäjä, 2 13
Keittiöapulainen, 13 11

Konehenkilökunta.

Konemestari 32
Koneenhoitaja 28
Lämmittäjä-mekaanikko, 3 24
Mekaanikko (vahtimestari) 24
Asentaja 23
Lämmittäjä, 5 22

Käsityöläiset.

Puuseppä 22
Ompelija, 4 14

Tp. viranhaltijat.

Hoitohenkilökunta.

Sairaanhoitaja, 12 22
Lastenhoitaja, 6 18

Taloushenkilökunta.

Toimistöapulainen 18

Ruokalahenkilökunta.

Keittiöapulainen, 2 11

Kivelän sairaala.

Lääkärit.

Johtaja 47

Sisätautien osasto.

Ylilääkäri (toimii sairaalan johtajana) 44
Alilääkäri, 3 38
Laboratoriolääkäri 38
Prosektori 38
Hammaslääkäri 36
Apulaislääkäri, 10 34

Mielitautien osasto.

Ylilääkäri 44
Alilääkäri 38
Apulaislääkäri, 5 34

Silmätautien osasto.

Ylilääkäri 42
Alilääkäri 38
Apulaislääkäri, 2 34

Röntgenosasto.

Röntgenlääkäri, 2 39
Röntgenapulaislääkäri 34

Korva-, nenä- ja kurkkutautien osasto.

Ylilääkäri 42
Alilääkäri 38
Apulaislääkäri, 3 34

Hoitohenkilökunta.

Ylihoitaja, 2 29
Kemisti 39
Sairaalapsykologi 32
Apulaisylihoitaja, 3 26
Yöylihoitaja, 2 26
Apulaisyöylihoitaja, 2 24
Farmaseutti 26
Farmaseutti, 2 24
Käsityönohjaaja, 2 21
Oppilaskodin hoitaja 25
Sosiaalihoitaja, 8 25
Laboratoriohoitaja 24
Valohoitaja 24
Osastonhoitaja, 32 24
Poliklinikanhoitaja 24
Sairaanhoitaja, 147 22
Laboratorioapulainen, 8 22
Mielisairaanhoitaja, 11 23
Mielisairaanhoitajatar, 40 21
Miespotilaiden sisätöiden ohjaaja 23
Laborantti 24
Obduktioapulainen 21
Kodinhoitaja, 3 18
Apuhoitaja, 10 18

Hieroja, 4 17
Työnjohtaja 22

Taloushenkilökunta.

Taloudenhoitaja 37
Kirjanpitäjä 28
Kanslianhoitaja 23
Kanslianhoitaja 22
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen, 7 20
Toimistoapulainen, 2 18
Liinavaatevaraston hoitaja 23
Liinavaatevaraston apulaishoitaja 18
Keskuksenhoitaja 18
Vahtimestari, 2 20
Naisvahtimestari, 2 18
Autonkuljettaja, 2 23
Ovenvartija, 3 19
Pesulaitoksen hoitaja 21
Työnjohtaja 22
Apumies, 21 18
Portinvartija 18
Sairaala-apulainen, 96 11
Kylvettäjä, 10 14
Pesuapulainen 15
Pesuapulainen 14
Pesuapulainen, 8 13

Ruokalahenkilökunta.

Ruokalanhoitaja 28
Ruokalan apulaishoitaja, 2 21
Keittäjä, 4 14
Keittäjä, 6 13
Leipoja 14
Leipoja, 2 13
Keittiöapulainen, 28 11

Konehenkilökunta.

Konemestari 32
Koneenhoitaja 28
Lämmittäjä-mekaanikko, 4 24
Desinfioitsija-mekaanikko 24
Lämmittäjä, 6 22

Käsityöläiset.

Puuseppä, 2 22
Ompelija, 7 14

Tp. viranhaltijat.

Hoitohenkilökunta.

Audiometrin hoitaja, puolipäivätyö 22

Taloushenkilökunta.

Toimistoapulainen, puolipäivätyö, 2 20

Nikkilän sairaala.

Lääkärit.

Ylilääkäri, laitoksen johtaja 48
Apulaisylilääkäri 46
Alilääkäri 41
Alilääkäri, 2 40
Alilääkäri, 3 39

Hoitohenkilökunta.

Ylihoitaja 30
Sairaalapsykologi 32
Mielisairaanhoitokoulun johtaja-opettaja 27
Perhehoidon ylihoitaja 28
Apulaisylihoitaja 26
Yöylihoitaja 26
Apulaisyöylihoitaja, 2 24
Käsityönohjaaja 23
Miesten käsityönohjaaja, 2 23
Käsityönapulaisohjaaja 20
Voimistelunopettaja 30
Voimistelunohjaaja 24
Farmaseutti 26
Sosiaalihoitaja, 2 25
Perhehoitaja, 6 25
Laboratoriohoitaja, 3 24
Osastonhoitaja, 23 24
Sairaanhoitaja, 23 22
Mielisairaanhoitaja, 49 23
Mielisairaanhoitajatar, 140 21
Ulkotyöhoidon valvoja 24

Taloushenkilökunta.

Taloudenhoitaja 38
Kirjanpitäjä 29
Kanslianhoitaja 25
Toimistoapulainen, 3 23
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen, 2 20
Toimistoapulainen 18
Keskuksenhoitaja, 4 18
Vahtimestari 21
Vahtimestari 19
Autonkuljettaja, 3 23
Varastonhoitaja 23
Apulaisvarastonhoitaja 18
Pesulaitoksen hoitaja 23
Puutarhuri 25
Apulaispuutarhuri 21
Maataloustöiden ohjaaja 22
Apumies, 5 18
Tallimies 18
Sianhoitaja, 2 14
Karjanhoitaja 14
Karjanhoitajan apulainen 13
Yövartija 18
Kylvettäjä, 4 14
Pesuapulainen 15
Pesuapulainen 14
Pesuapulainen, 14 13
Sairaala-apulainen, 49 11

Ruokalahenkilökunta.

Ruokalanhoitaja 28
Ruokalan apulaishoitaja 21

Varastomies 20
Keittäjä, 2 14
Keittäjä, 6 13
Leipoja 14
Leipoja, 3 13
Annostelija 12
Keittiöapulainen, 23 11

Konehenkilökunta.

I konemestari 33
II konemestari 29
Koneenhoitaja 28
Lämmittäjä-mekaanikko, 3 .. 24
Asentaja, 6 23
Lämmittäjä, 7 22

Käsityöläiset.

Puuseppä, 2 23
Seppä 23
Maalari 23
Suutari 23
Apulaissuutari 15
Naisräätäli 20
Ompelija, 3 14

Tp. viranhaltijat.

Lääkärit.

Hammaslääkäri (palkkiovirka) .. [33.030: —/kk.]

Hoitohenkilökunta.

Pappi (palkkiovirka) ..... [13.670: —/kk.]
Urkuri (palkkiovirka) ..... [65.000: —/vuod.]

Taloushenkilökunta.

Apumies, 2 18
Pesuapulainen, 2 13

Konehenkilökunta.

Lämmittäjä 22

Tuberkuloosisairaala.

Lääkärit.

Ylilääkäri, laitoksen johtaja 47
Alilääkäri, 2 38
Apulaislääkäri, 5 34

Hoitohenkilökunta.

Ylihoitaja 29
Apulaisylihoitaja 26
Yöylihoitaja 26
Apulaisyöylihoitaja 24
Farmaseutti 26
Lääkintävoimistelija 22
Käsityönohjaaja 21
Osastonhoitaja, 16 24
Sairaanhoitaja, 59 22
Laboratorioapulainen 22
Lastenhoitaja, 4 18
Apuhoitaja, 6 18

Taloushenkilökunta.

Taloudenhoitaja 37
Kirjanpitäjä 28
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen, 2 21
Toimistoapulainen 20
Keskuksenhoitaja, 2 18
Vahtimestari, 2 20
Naisvahtimestari 18
Autonkuljettaja, 2 23
Ovenvartija, 3 19
Liinavaatevaraston hoitaja 23
Liinavaatevaraston apulaishoitaja 18
Apumies, 6 18
Yövartija 18
Sairaala-apulainen 12
Sairaala-apulainen, 73 11
Kylvettäjä, 7 14
Pesuapulainen, 2 14
Pesuapulainen, 9 13

Ruokatahenkilökunta.

Ruokalan apulaisholtaja 21
Varastonhoitaja 15
Keittäjä, 3 14
Keittäjä, 3 13
Leipoja, 2 14
Keittiöapulainen, 8 11

Konehenkilökunta.

Konemestari 32
Desinfioitsija 22
Lämmittäjä-mekaanikko, 3 24
Asentaja 23
Lämmittäjä, 3 22

Käsityöläiset.

Puuseppä 22
Työmestari 23
Suutari 22
Ompelija, 5 14

Tp. viranhaltijat.

Lääkärit.

Hammaslääkäri (palkkiovirka) .. [11.230: —/kk.]
Kirurgi (palkkiovirka) ..... [41.400: —/kk.]

Malmin sairaala.

Lääkärit.

Ylilääkäri, laitoksen johtaja 43
Röntgenlääkäri 39
Alilääkäri 38
Apulaislääkäri, 4 34

Hoitohenkilökunta.

Ylihoitaja 26
Sosiaalihoitaja 25
Laboratoriohoitaja 24
Röntgenhoitaja 24
Osastonhoitaja, 9 24
Sairaanhoitaja, 22 22

Lääkintävoimistelija 22
Laboratorioapulainen 22
Apuhoitaja, 7 18
Lastenhoitaja, 3 18
Kodinhoitaja 18

Taloushenkilökunta.

Taloudenhoitaja 33
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen 18
Keskuksenhoitaja, 2 18
Vahtimestari 20
Lämmittäjä-mekaanikko 23
Lämmittäjä, 2 22
Apumies, 3 18
Liinavaatevaraston hoitaja 19
Ompelija, 2 14
Kylvettäjä, 2 14
Pesuapulainen 15
Pesuapulainen, 5 14
Sairaala-apulainen, 15 11

Ruokalahenkilökunta.

Ruokalanhoitaja 20
Keittäjä, 2 14
Keittäjä, 2 13
Leipoja 14
Keittiöapulainen, 6 11

Tp. viranhaltijat.

Hoitohenkilökunta.

Farmaseutti, puolipäivätyö 26

Sairaanhoitajatarkoulu.

Johtaja 30
Apulaisjohtaja 28
Opettaja, 6 26
Siivooja, 3 11

Tp. viranhaltijat.

Opettaja 26
Talousopettajatar 18

Huoltotoimi.

Huoltolautakunta ja huoltoviraston yleinen toimisto.

Toimitusjohtaja 48
Apulaisjohtaja, 2 40
Apulaisjohtaja, köyh. os. 39
Sihteeri 38
Aktuaari 32
Kanslianesimies 34
Kanslianesimies, 9 31
Kanslianhoitaja, 3 27
Kanslianhoitaja, 7 26
Kirjaaja 24
Huoltotarkastaja, 52 26
Huoltosisar, 7 23
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen, 12 21
Toimistoapulainen, 19 20
Toimistoapulainen, 30 18
Ylivahtimestari 23
Järjestysmies, 3 22
Vahtimestari, 12 21
Kodinhoitaja, 12 12

Kassa- ja tilitoimisto.

Kamreeri 41
Kirjanpitäjä 31
Kirjanpitäjä 22
Pääkassanhoitaja 25
Kassanhoitaja, 7 21
Toimistoapulainen, 4 20
Vahtimestari 22

Asiamiestoimisto.

Asiamies 44
Apulaisasiamies 42
Notaari, 2 36
Notaari 33
Kanslianhoitaja, 3 27
Kanslianhoitaja, 4 26
Huoltotarkastaja, 6 26
Toimistoapulainen, 5 21
Toimistoapulainen, 16 20
Toimistoapulainen, 14 18
Ylijärjestysmies 25
Järjestysmies, 4 22
Vahtimestari 20
Eteisvartija 14

Tp. viranhaltijat.

Lapsilisäkanslia.

Kanslianesimies 31
Käsittelijä 24
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen, 3 18

Kodinhoitokanslia.

Kanslianhoitaja 26
Terveyssisar 25
Toimistoapulainen 18
Kodinhoitaja, 43 12

Kunnalliskoti laitoksineen.

Yhteiset kustannukset.

Kunnalliskodin johtaja 41
Apulaisjohtaja 37
Ylilääkäri 43
Työtoiminnan valvoja 32
Varastokirjanpitäjä 25
Toimistoapulainen, 3 21
Toimistoapulainen 18
Poliklinikan hoitajatar..... 24
Laboratoriohoitajatar 24
Ruokalanhoitaja 28
Ruokalan apulaishoitaja, 2 21
Konemestari 32
Työnjohtaja 24

Työnjohtaja 22
Lämmittäjä-mekaanikko 24
Lämmittäjä, 4 22
Vahtimestari, 8 22
Saarnaaja 15
Keittäjä-varastonhoitaja 15
Keittäjä, 6 13
Leipoja, 2 14
Keittiöapulainen, 4 11

Tp. viranhaltijat.

Urkuri (palkkiovirka) ..... [6.000: —/kk.]
Askartelutyönohjaaja 22
Keittiöapulainen, 6 11
Diettikeittäjä 13
Apumies, 11 18

Kunnalliskoti.

Ylihoitajatar 29
Yöylihoitajatar 26
Osastonhoitajatar, 16 24
Hoitajatar, 38 22
Hieroja 17
Käsityönohjaaja 22
Käsityön apulaisohjaaja 19
Vahtimestari 22
Autonkuljettaja, 2 23
Keittiöapulainen, 2 11
Siivooja, 42 11
Kylvettäjä, 2 14

Tp. viranhaltijat.

Alilääkäri, 2 38
Apulaisyöylihoitajatar 24
Hoitajatar, 17 22
Hieroja 17
Siivooja, 13 11
Kylvettäjä, 2 14
Osastonhoitajatar 24
Johtajatar 24
Keittäjä 13

Hirvihaaran haaraosasto.

Tp. viranhaltijat.

Johtajatar 24
Sairaanhoitajatar 22
Keittäjä 14
Keittiöapulainen, 2 11
Siivooja, 2 11
Vahtimestari 22

Työhuoneet.

Varastokirjanpitäjä 23
Työnjohtaja, 3 26
Puuseppä 22

Maanviljelys.

Puutarhuri 24

Pesulaitos.

Pesulaitoksen hoitaja 23
Pesulaitoksen apulaishoitaja 18
Lämmittäjä-mekaanikko 24
Pesuapulainen, 3 15
Pesuapulainen, 4 14
Pesuapulainen, 12 13

Tervalammen työlaitos ja maatila.

Työlaitos.

Johtaja 40
Kirjanpitäjä 28
Vartijain esimies 26
Miesvartija, 5 22
Sairaanhoitajatar 22
Yövartija 18
Toimistoapulainen 21
Asentaja 23
Puuseppä 22
Emännöitsijä 21
Emännöitsijän apulainen, 2 15

Tp. viranhaltijat.

Apulaisjohtaja 34
Toimistoapulainen 19
Autonkuljettaja 24
Keittiöapulainen 10

Maatila.

Maataloustyönjohtaja 27
Puutarhuri 26
Karjanhoitaja 23
Karjanhoitajan apulainen 14
Auton- ja traktorinkuljettaja .. 24
Seppä 22
Sikalanhoitaja 22
Tallimies 18

Työtuvat.

Työtupien johtaja 36
Työtuvanhoitaja 28
Työtupien osastonhoitaja, 3 26
Suutarimestari 25
Kirjanpitäjä 22
Kassanhoitaja 21
Toimistoapulainen 20
Varastonhoitaja 18
Myymälänhoitaja 18
Myymäläapulainen 15
Räätälimestari 29
Käsityönopettaja, 3 25
Leikkaaja 22
Siivooja 13
Keittiöapulainen 12

Tp. viranhaltijat.

Leikkaaja 22

Lastensuojelu.

Lastensuojelulautakunta.

Toimitusjohtaja 48
Lastenvalvoja 41
Apulaislastenvalvoja 39
Lastenhuollontarkastaja 40
Nuorisonhuoltaja 39
Lääkäri 39

Sihteeri 37
Työ- ja opintohuoltaja 35
Toimistonhoitaja 31
Vastaanotto- ja rekisteritoimistonhoitaja 29
Naistarkastaja, 2 30
Miespuolinen kodissakävijä 26
Kanslianhoitaja, 4 26
Kassanhoitaja 22
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen, 2 21
Toimistoapulainen, 13 20
Vanh. kodissakävijä, 2 26
Huoltotarkastaja, 11 26
Vahtimestari 21
Järjestysmies 21
Lähetti 10

Tp. viranhaltijat.

Apulaisnuorisonhuoltaja 29
Huoltotarkastaja 26
Huoltotarkastaja, 5 25
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen, 6 19
Järjestysmies 21
Vahtimestari 20
Puhelinkeskuksen hoitaja 18

Lastenhuoltolaitokset.

Softanlehdon pikkulastenkoti.

Johtaja 29
Emännöitsijä 23
Osastonhoitajatar, 5 24
Lastenhoitaja, 17 18
Lämmittäjä-mekaanikko 23
Ompelija ja liinavaatevaraston-hoitaja 16
Keittäjä 13
Keittiöapulainen 12
Keittiöapulainen 11
Palvelija, 5 11
Pesuapulainen 14
Pesuapulainen 13

Tp. viranhaltijat.

Osastonhoitaja 24
Sairaanhoitaja 23
Talonmies 22
Lastenhoitaja, 7 18
Toimistoapulainen 18
Keittiöapulainen 11
Siivooja, 3 11

Reijolan lastenkoti.

Johtaja 24
Lastenhoitaja, 4 18
Yöhoitaja 18
Ompelija 14
Keittäjä 13
Keittiöapulainen 11
Palvelija, 2 11

Tp. viranhaltijat.

Lastentarhanopettaja 25
Lastenhoitaja 18
Pesijä 11
Siivooja 11

Kullatorpan lastenkoti.

Johtaja 24
Lastenhoitaja, 4 18
Ompelija 14
Keittäjä 13
Palvelija, 3 11

Tp. viranhaltijat.

Lastentarhanopettaja 25
Lastenhoitaja 18

Malmin lastenkoti.

Johtajatar 24
Lastenhoitaja, 3 18
Apulaishoitaja, 2 14
Ompelija 14
Talonmies-lämmittäjä 13
Keittäjä 13
Keittiöapulainen 11
Siivooja 11
Pesijä 13

Tp. viranhaltijat.

Lastentarhanopettaja 25

Nukarin lastenkoti.

Johtaja 24
Lastenhoitaja, 4 18
Keittäjä 13
Keittiöapulainen 11
Palvelija, 2 11
Pesuapulainen 13
Talonmies 20

Tp. viranhaltijat.

Lastentarhanopettaja 25

Hyvösen lastenkoti.

Tp. viranhaltijat.

Johtaja 24
Lastenhoitaja 20
Lastenhoitaja, 2 18
Keittäjä 13
Apulaiskeittäjä 12
Pesijä 11
Siivooja 11

Vastaanottokoti.

Johtaja 36
Miesopettaja 32
Ylikatsastaja 27
Emännöitsijä 23
Lämmittäjä-mekaanikko 23
Hoitaja 22
Hoitaja, 2 20

Apulaishoitaja, 3 14
Toimistoapulainen 18
Ompelija 15
Keittäjä 13
Leipoja 14
Siivooja, 3 11
Pesuapulainen 14
Pesuapulainen 13
Keittiöapulainen 12
Keittiöapulainen, 2 11
Palvelija 11

Tp. viranhaltijat.

Eristysosaston kaitsija 23
Talonmies 22
Siivooja 11

Ammattioppilaskoti.

Hoitaja 21
Hoitaja 20
Siivooja 11

Toivolan koulukoti.

Johtaja 36
Yläkoulunopettaja 31
Opettaja, 3 31
Opettaja 26
Emännöitsijä 23
Toimistoapulainen 20
Lastenhoitaja, 3 18
Suutari 22
Puuseppä 22
Ompelija 15
Keittäjä 13
Keittiöapulainen 11
Pesuapulainen 13
Palvelija, 3 11
Siivooja 11

Tp. viranhaltijat.

Alakansakoulunopettaja 26
Apulaishoitaja, 3 14
Keittiöapulainen 11

Ryttylän koulukoti.

Johtaja 39
Osastonjohtaja 32
Opettaja, 3 31
Veistonopettaja 28
Metallitöiden opettaja 28
Metallitöiden apulaisopettaja .. 23
Räätäli 22
Suutari 22
Konepuuseppä 22
Puuseppä 22
Seppä 22
Emännöitsijä 23
Hoitaja 21
Hoitaja, 6 20
Toimistoapulainen 20
Keittäjä 13
Leipoja 14
Pesuapulainen 14
Palvelija 12
Palvelija, 3 11
Lämmittäjä 21

Tp. viranhaltijat.

Alakansakoulunopettaja 26
Kaitsija 22
Apulaislämmittäjä 17
Keittiöapulainen 11

Toivoniemen koulukoti.

Johtaja 35
Emännöitsijä 21
Käsityönopettaja 21
Hoitaja-käsityönopettaja 21

Tp. viranhaltijat.

Lomittaja 19

Lastenhuoltolaitosten tilat.

Toivoniemi.

Maataloustöiden ohjaaja 22
Naispuutarhuri 21
Karjanhoitaja (nainen) 17
Tallimies 18
Maataloustyömies 16

Ryttylä.

Puutarhuri 24
Maataloustöiden ohjaaja 23
Karjanhoitaja (mies) 19
Tallimies 18
Maataloustyömies, 2 16
Navetta-apulainen 12

Toivola.

Maataloustöiden ohjaaja 23
Puutarhuri 24
Karjanhoitaja (nainen) 17
Tallimies 18

Bengtsår.

Tp. viranhaltijat.

Metsänvartija-tilanhoitaja 23

Erinäiset sosiaaliset tehtävät.

Oikeusaputoimisto.

Oikeusavustaja 42
Apulaisoikeusavustaja 39
Toimistoapulainen 22

Työnvälitystoimisto.

Johtaja 43
Osastonjohtaja, henkisen työn os. 39
Osastonjohtaja, nuoriso-osasto 39

Ammatinvalinnan ohjaaja, nuoriso-os. 39
Ammatinvalintasosiologi, nuoriso-osasto 33
Apulaispsykologi, nuoriso-os. .. 32
Osastonjohtaja, ravintolaos. 35
Osastonjohtaja, merimiesos. .. 35
Osastonjohtaja, maatalousos. .. 32
Osastonjohtaja, naisos. 32
Osastonjohtajan apulainen, henkisen työn os., 2 32
Apulainen, nuoriso-os., 3 30
Osastonhoitaja, miesos., 3 29
Osastonhoitaja, naisos., 3 27
Osastonhoitaja, merimiesos. 27
Toimentaja, henkisen työn os., 2 26
Toimentaja, miesos., 3 26
Toimentaja, 13 25
Toimentaja, 5 24
Kirjaaja 21
Toimistoapulainen, nuoriso-os. .. 23
Toimistoapulainen, 2 21
Toimistoapulainen, 7 20
Toimistoapulainen 18
Puhelimenhoitaja 18
Ylivahtimestari 22
Järjestysmies, ravintolaos. 20
Vahtimestari, 2 20
Ovenvartija 15
Siivooja 12
Siivooja 10
Lähetti 8

Tp. viranhaltijat.

Apulainen 33
Ammatinvalinnanohjauksen apulainen, 4 30
Ylioppilasvälityksen hoitaja, puolipäivätyö 29
Toimentaja 26
Toimistoapulainen 18
Vahtimestari 19

Urheilu- ja retkeilylautakunta.

Urheilu- ja retkeilytoimisto.

Toimistopäällikkö 40
Korkeasaaren valvoja 38
Retkeilyasiamies 38
Apulaistoimistopäällikkö 33
Urheiluohjaaja 33
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen 18
Vahtimestari 19

Tp. viranhaltijat.

Lautakunnan sihteeri (palkkiovirka) ..... [96.000: —/ vuod.]
Toimistoapulainen 21
Urheilunneuvoja (nainen), (palkkiovirka) 17

Kansanpuistot.

Seurasaari.

Kaitsija 21
Saarenvartija 19

Korkeasaari.

Saarenvartija 20
Rehumestari 26
Eläintenhoitaja, 6 21

Hietaranta.

Kaitsija 21

Lauttasaari.

Kaitsija 20

Pihlajasaari.

Kaitsija 21

Kivinokka.

Kaitsija 21

Mustikkamaa.

Kaitsija 21

Tullisaari.

Kaitsija 19

Rastilan kartano.

Aluevalvoja 23

Pirttimäki.

Kaitsija 21

Urheilulaitokset.

Urheilulaitosten valvonta.

Kenttämestari 27

Pallokenttä.

Vahtimestari 21

Soutustadion.

Vartija 20

Ratsastushalli.

Ylivahtimestari 24
Talonmies-lämmittäjä 21

Kansanhuoltolautakunta.

Tp. viranhaltijat.

Kansanhuollonjohtaja 43
Yleinen osasto:
Tarkkailija, 2 30
Tarkkailija 27
Arkistonhoitaja 27
Konekirjoittaja-toimistoapulainen, 2 21

Toimistoapulainen 20
Vahtimestari 23

Kauppa- ja ostokorttiosasto:
Osastonjohtaja 35
Apulaisosastonjohtaja 28
Tarkkailija 25
Toimistoapulainen 24
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen, 2 20
Toimistoapulainen, 5 18

Väestönsuojelulautakunta.

Tp. viranhaltijat.
Sihteeri (palkkiovirka) ..... [3.000: —/kk.]
Kaupungin väestönsuojeluasiain johtaja (palkkiovirka) ..... [50.000:—/kk.]

Työasiainlautakunta.

Tp. viranhaltijat.
Lautakunnan sihteeri (palkkiovirka) ..... [75.000: —/vuod.]

Asutuslautakunta.

Asutustoimisto.

Tp. viranhaltijat.
Sihteeri (palkkiovirka) ..... [6.000: —/kk.]
Toimistopäällikkö 42
Rakennusmestari 36
Rakennusmestari 34
Asutusneuvoja 32
Toimistoapulainen 20

Raittiuslautakunta.
Neuvoja 29
Toimistoapulainen 20

Tp. viranhaltijat.
Lautakunnan sihteeri (palkkiovirka) ..... [7.000: —/kk.]
Raittiustyönohjaaja 31

Nuorisotoimisto.
Nuorisoasiamies 38
Apulaisnuorisoasiamies 31
Toimistoapulainen 20
Kerho-ohjaaja 18

Tp. viranhaltijat.
Toimistoapulainen 19
Nuorisotyön ohjaaja (palkkiovirka) 13
Tyttökerhotyön ohjaaja (palkkiovirka) 3
Vahtimestari-kalustohoitaja 15

Opetustoimi.

Suomenkieliset kansakoulut.
Tarkastaja 43
II tarkastaja 40
Taloudenhoitaja 40
Koululääkäri, 4 39
Sihteeri 35
Miespuolinen liikunnanneuvoja .. 33
Naispuolinen liikunnanneuvoja .. 33
Kuraattori 31
Kouluhoitajatar, 13 25
Apu- ja tarkkailuluokkien koulunhoitajatar 25
Kirjanpitäjä 24
Toimistoapulainen, 6 20
Toimistoapulainen 18
Kodissakävijä 20
Jatko-, ylä- ja apukoulun poika- sekä sekaluokkien opettaja, 339 31
Jatko-, ylä- ja apukoulun tyttöluokkien opettaja, 177 29
Alakoulunopettaja, 281 26
Veistokaluston hoitaja, 3 23
Veistokaluston hoitaja, 5 22
Kansliavahtimestari 22
Kouluvahtimestari, 4 22
Kouluvahtimestari, 9 21
Talonmies-lämmittäjä, 4 22
Talonmies-lämmittäjä, 9 21
Talonmies-vahtimestari, 9 21
Talonmies - lämmittäjä - vahtimestari 21
Talonmies-vahtimestari ja siivooja, 2 21
Siivooja-vahtimestari, 4 12
Ruoanjakaja, 19 12
Siivooja, 87 11

Tp. viranhaltijat.
Tuntiopettajat ..... —
Huonokuuloisten opettaja 29
Puhevikaisten opettaja 31
Lastenpsykiatritoimiston sosiaalihuoltaja 24
Talonmies-lämmittäjä-vahtimestari, 3 21
Vahtimestari-talonmies-siivooja-ruoanjakaja 21
Siivooja-vahtimestari 12
Siivooja-vahtimestari 6

Ruotsinkieliset kansakoulut.
Tarkastaja 41
Taloudenhoitaja-sihteeri 39
Koululääkäri 39
Miespuolinen liikunnanneuvoja .. 32
Naispuolinen liikunnanneuvoja .. 32
Suullisen esitystaidon neuvoja .. 31
Kouluhoitajatar, 3 25
Kirjanpitäjä 23
Veistokaluston hoitaja..... 23
Veistokaluston hoitaja, 3 22
Toimistoapulainen, 2 20
Jatko-, ylä- ja apukoulun poika- sekä sekaluokkien opettaja, 82 31
Jatko-, ylä- ja apukoulun tyttöluokkien opettaja, 31 29

Alakoulunopettaja, 65 26
Kansliavahtimestari 21
Kouluvahtimestari, 5 21
Talonmies-lämmittäjä, 5 21
Vahtimestari-lämmittäjä-siivooja, 2 20
Siivooja-vahtimestari, 4 12
Siivooja 12
Siivooja, 26 11

Tp. viranhaltijat.

Tuntiopettajat ..... —
Toimistoapulainen, puolipäiväapulainen 20
Vahtimestari-siivooja 12

Kansakoulujen yhteiset menot.

Koulupsykiatri 41
Koulupsykologi, 2 31
Korvahoitaja 24
Kodissakävijä 20

Suomenkielinen työväenopisto.

Johtaja 43
Ylivahtimestari 24
Vahtimestari 21
Talonmies-lämmittäjä 21
Taloudenhoitaja 15
Toimistoapulainen 20
Siivooja, 2 11

Tp. viranhaltijat.

Tuntiopettajat ..... —

Ruotsinkielinen työväenopisto.

Johtaja 37
Taloudenhoitaja 5

Tp. viranhaltijat.

Tuntiopettajat ..... —
Puheenjohtajaneuvoston sihteeri (palkkiovirka) ..... [4.000: —/ vuod.]

Ammattiopetuslaitosten johtokunta.

Tarkastaja 41
Apulaistarkastaja 22

Tp. viranhaltijat.

Toimistoapulainen, osapäivätyö .. 20

Yleiset ammattikoulut.

Kirjapainokoulu.

Ladontasommittelun opettaja .. 33
Ammattityönopettaja, 2 31
Vahtimestari 14

Tp. viranhaltijat.

Tuntiopettajat ..... —

Kähertäjäkoulu.

Parturityönopettaja, 2 31
Kampauksen ammattityönopettaja, 2 29
Vahtimestari 14

Tp. viranhaltijat.

Tuntiopettajat ..... —

Verhoilija-ammattikoulu.

Tietopuolisten aineiden opettaja 36
Ammattityönopettaja, 2 31
Vahtimestari 10

Ammatteihin valmistavat koulut.

Valmistava poikain ammattikoulu.

Opettaja, 4 37
Opettaja, 3 36
Voimistelunopettaja 31
Ammattityönopettaja, puutyö, 2 31
Ammattityönopettaja, metallityö, 8 31
Ammattityönopettaja, valimotyö, 2 31
Ammattityönopettaja, sähkötyö, 3 31
Ammattityönopettaja, radiotyö .. 31
Varaston ja työkalujen hoitaja .. 28
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen 18
Vahtimestari 20
Apulaisvahtimestari 14
Siivooja, 4 11

Valmistava tyttöjen ammattikoulu.

Opettaja 36
Voimistelunopettaja 31
Opettaja, 14 29
Piirustuksen opettaja 29
Talousopettaja, 2 29
Pukuompelunopettaja, 2 29
Tarjoilun opettaja 24
Pesun opettaja 24
Leipomo-opettaja 24
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen 20
Tarveaineidenhoitaja 19
Vahtimestari, 3 14

Tp. viranhaltijat.

Tuntiopettajat ..... —
Ammattityönopettaja 29
Ompelimon mestari 15
Vahtimestari 14

Ammattioppilaslautakunta.

Toimistoapulainen 13

Kotitalouslautakunta.

Talous- ja käsityönopettaja, 7 .. 29
Talousopettaja 29

Kotitalous- ja käsityöneuvoja, 5 26
Siivooja, 2 8
Siivooja 6

Tp. viranhaltijat.

Kodinhoidonopettaja 29

Lastentarhat.

Lastentarhain lautakunta.

Tarkastaja 37
Apulaistarkastaja, 2 32
Puistoleikkitoiminnan tarkastaja 32
Toimistonhoitaja 26
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen, 2 20
Lääkäri 38
Vahtimestari 15

Tp. viranhaltijat.

Lautakunnan sihteeri (palkkiovirka) ..... [5.000: —/kk.]
Toimistoapulainen 18

Lastentarhat laitoksineen.

Päiväkodin opettaja, 14..... 26
Opettaja, 224 26
Lastenseimen johtaja 26
Lastenseimen opettaja, 4..... 26
Emännöitsijä 14
Keittäjä, 2 14
Talousapulainen, 8 14
Talousapulainen, 57 12
Talousapulainen, 2 11
Siivooja, 2 5
Lastenhoitaja, 3 18
Lastenhoitaja, 37 15
Lastenhoitaja, 11 13
Lastentarha-apulainen, 39 11

Tp. viranhaltijat.

Opettaja, 8 26
Kaitsija, 2 21
Lastenhoitaja, 8 15
Lastentarha-apulainen, 3 11

Sivistystoimi.

Kaupunginkirjasto

Pääkirjasto.

Kirjastonjohtaja 44
Apulaiskirjastonjohtaja, 2 38
Taloudenhoitaja 36
Osastonhoitaja, 5 29
Opiskelunneuvoja, 2..... 27
Kirjastoamanuenssi, 24 25
Kirjanpitäjä 22
Toimistoapulainen, 2 19
Toimistoapulainen. 6 18
Järjestelyapulainen, 7 18
Vahtimestari 21
Apulaisvahtimestari 19
Talonmies-lämmittäjä 19
Siivooja 13
Siivooja, 4 10
Päällysvaatteiden vartija, 2 8

Sivukirjastokeskus.

Tp. viranhaltijat.

Kirjastoamanuenssi 25
Toimistoapulainen 18

Kallion sivukirjasto.

Sivukirjastonjohtaja 38
Osastonhoitaja, 2 29
Opiskelunneuvoja 27
Kirjastoamanuenssi, 12 25
Kirjastoamanuenssi 18
Järjestelyapulainen, 4 18
Vahtimestari 21
Apulaisvahtimestari 19
Siivooja 13
Siivooja 10
Päällysvaatteiden vartija, 2 8

Tp. viranhaltijat.

Sanomalehtisalin valvoja 18
Talonmies-lämmittäjä 19

Töölön sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 30
Kirjastoamanuenssi, 7 25
Järjestelyapulainen, 2..... 18
Siivooja-vahtimestari 12

Vallilan sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 30
Kirjastoamanuenssi, 3 25
Järjestelyapulainen, 2..... 18
Siivooja-vahtimestari 12

Tp. viranhaltijat.

Sanomalehtisalin pyhäpälvävalvoja 18

Käpylän sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 30
Kirjastoamanuenssi, 6 25
Järjestelyapulainen, 2..... 18
Siivooja-vahtimestari 12

Eteläinen sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 28
Kirjastoamanuenssi, 3 25
Järjestelyapulainen 18
Apulaisvahtimestari 19
Siivooja 10

Pasilan sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 28
Siivooja 12

Sairaalasivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 30
Kirjastoamanuenssi, 10 25
Lähetti, 3 16

Haagan sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 28

Kulosaaren sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 28

Lauttasaaren sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 28
Kirjastoamanuenssi 25
Siivooja-vahtimestari 12

Munkkiniemen sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 28
Kirjastoamanuenssi 25
Siivooja-vahtimestari 12

Malmin sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 28
Kirjastoamanuenssi 25
Siivooja-vahtimestari 12

Oulunkylän sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 28

Tapanilan sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 28

Puistolan sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 28

Pakilan sivukirjasto.

Kirjastonhoitaja 28

Kaupunginmuseo.

Museonhoitaja 37
Toimistoapulainen 20
Talonmies-vahtimestari 21

Tp. viranhaltijat.

Kassanhoitaja, osapäivätyö (palkkiovirka) 18

Musiikkilautakunta.

Intendentti 39
Kirjastonhoitaja 27
Taloudenhoitaja 27

Tp. viranhaltijat.

Sihteeri (palkkiovirka) ..... [132.000: —/ vuod.]

Kaupunginorkesteri.

Johtaja ..... 48 [sop. palkka kork. 100.000: — + ind.]

Konserttimestari 36
Solisti, 2 33
II konserttimestari 32
Äänenjohtaja, puhaltimet, 6 .. 32
Äänenjohtaja, jouset, 4 31
I pasuunansoittaja 31
III ensiviulunsoittaja 30
IV ensiviulunsoittaja 30
Ensiviulunsoittaja, 8 29
Soittaja, puhaltimet, 8 29
Soittaja, jouset, 9 29
III lyömäsoittimen soittaja 28
Soittaja, 33 28
Vahtimestari, 2 22

Kiinteistöt.

Kiinteistölautakunta ja -toimisto.

Toimistopäällikkö ..... 50 V

Kansliaosasto.

Sihteeri 46
Apulaissihteeri 37
Kirjaaja 24
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen, 2 20
Ylivahtimestari 24
Vahtimestari, 2 21
Vahtimestari 20

Tonttiosasto.

Osaston päällikkö 47
Apulaispäällikkö 45
Omakotiarkkitehti 43
Arkkitehti 41
Rakennusneuvoja 36
Osastosihteeri 35
Varastoalueiden tarkastaja 35
Toimistoapulainen, 2 21
Puutarhakonsulentti 31
Siirtolapuutarhaneuvoja 25
Siirtolapuutarhaneuvoja 22
Omakotipuutarhaneuvoja 22
Siirtolapuutarhuri 25

Metsätalousosasto.

Kaupunginmetsänhoitaja 44
Metsätyönjohtaja 31
Metsänvartija, 2 24
Toimistoapulainen 23

Asemakaavaosasto.

Asemakaava-arkkitehti 49
I apulaisasemakaava-arkkitehti 47
II apulaisasemakaava-arkkitehti 47 [+ henk. koht. lisä]

Asemakaavainsinööri 47
Toimistoarkkitehti 46
Apulaisasemakaavainsinööri 44
Arkkitehti 43
Arkkitehti 42
Arkkitehti, 2 41
Insinööri 43
Insinööri 42
Insinööri 41
Piirtäjä, 2 31
Piirtäjä, 3 29

Arkistonhoitaja-piirtäjä 24
Piirtäjä 22
Piirtäjä, 2 21
Toimistoapulainen 18

Kaupunkimittausosasto.

Kaupungingeodeetti 49
Apulaiskaupungingeodeetti 47
Insinööri 45
Insinööri 43
Insinööri, 2 42
Insinööri 41
Mittausteknikko 38
Mittausteknikko, 2 36
Mittausteknikko, 2 34
Mittausteknikko 33
Mittausteknikko 31
Laskija 35
Laskija 32
Kiinteistöluettelon hoitaja 36
Kartoittaja, 3 31
Kartoittaja, 3 30
Toimistonhoitaja 27
Piirtäjä 24
Piirtäjä, 2 22
Piirtäjä, 6 21
Toimistoapulainen 20
Vahtimestari 21

Talo-osasto.

Osaston päällikkö 43
Apulaispäällikkö 38
Isännöitsijä 35
Kunnallisten työväenasuntojen isännöitsijä 34
Puistotalojen isännöitsijä 34
Rakennusmestari 37
Apulaisrakennusmestari 35
Halli- ja torikaupanvalvoja 33
Kirjanpitäjä 26
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen, 3 20
Toimistoapulainen 18

Maatalousosasto.

Hallinto.

Kaupunginagronomi 45
I apulaisagronomi 39
II apulaisagronomi 35

Maatilat.

Maataloustyönjohtaja 28
Maataloustyönjohtaja, 5 27

Kaupungin talot.

Ovenvartija, 4 18
Koneenhoitaja 26
Lämmittäjä 21
Lämmittäjä, 3 20
Lämmittäjä, 4 19
Lämmittäjä 15
Talonmies-lämmittäjä 21
Talonmies 20
Talonmies, 2 19
Talonmies 6
Yövartija 17
Yövartija 16
Siivooja, 8 6

Poliisihuoneistot.

Lämmittäjä, 2 21
Lämmittäjä 20
Lämmittäjä, 2 19
Talonmies 9
Siivooja, 2 6

Kunnalliset työväenasunnot.

Talonmies, 6 20
Talonmies, 2 6

Kauppahallit, kioskit ja torit.

Hallikaitsija, 4 22
Hallipalvelija, 4 21
Siivooja 9

Tp. viranhaltijat.

Tonttiosasto.

Rakennusmestari 35
Varastoalueiden tarkastajan apulainen 27
Toimentaja 25
Toimistoapulainen 23

Metsätalousosasto.

Apulaismetsänhoitaja 41
Metsänvartija, 2 24
Apulaismetsänvartija, 2 22

Asemakaavaosasto.

Osastosihteeri 35

Kaupunkimittausosasto.

Mittausteknikko 31
Kartoittaja 31

Talo-osasto.

Osastosihteeri 35
Toimistonhoitaja 28
Toimistoapulainen 20

Maatalousosasto, hallinto.

Toimistoapulainen 23

Kaupungin talot.

Siivoustöiden tarkkailija 21

Kunnalliset työväenasunnot.

Kerhonhoitaja (palkkiovirka) .. 21

Kalliosuojat.

Koneenhoitaja 26

Yleiset työt.

Yleisten töiden lautakunta ja rakennustoimisto.

Kaupungininsinööri ..... 54 V

Kanslia.

Sihteeri	44	
Kirjaaja	23	
Toimistoapulainen	21	
Toimistoapulainen, 2	20	
Vahtimestari	21	

Talorakennusosasto.

Kaupunginarkkitehti	49	[sop. palkka 90.000: — + ind.]
I apulaiskaupunginarkkitehti	47	[+ henk. koht. lisä.]
II apulaiskaupunginarkkitehti	46	
Yliarkkitehti	46	[sop.palkka 85.000:— + ind.]
Työpäällikkö	47	
Rakennusinsinööri	45	
Rakennusinsinööri	43	[+ henk. koht. lisä]
Koneinsinööri	45	
Koneinsinööri	43	
Arkkitehti, 5	45	
Arkkitehti, 3	43	
Arkkitehti, 4	42	
Apulaisarkkitehti	41	
Rakennusmestari	38	
Rakennusmestari, 5	37	
Rakennusmestari, 4	35	
Rakennusmestari, 2	33	
Rakennusmestari, 3	31	
Piirtäjä, 2	33	
Osastokamreeri	32	
Toimistoapulainen	23	
Toimistoapulainen, 2	20	
Toimistoapulainen, 2	18	

Katurakennusosasto.

Katurakennuspäällikkö	49
Apulaiskaturakennuspäällikkö	47
Yli-insinööri	46
Piiri-insinööri, 7	45
Insinööri, 3	45
Insinööri, 3	43
Insinööri, 2	42
Apulaisinsinööri, 7	41
Rakennusmestari, 3	38
Rakennusmestari, 8	37
Rakennusmestari, 19	35
Rakennusmestari, 10	33
Rakennusmestari, 16	31
Kemisti, 2	42
Laboraattori, 3	29
Mittausteknikko, 4	35
Mittausteknikko, 3	33
Ylikonemestari	38
Asemakonemestari	37
Konemestari, 7	32
Koneenhoitaja, 3	29
Piirtäjä	32
Piirtäjä, 2	31
Piirtäjä, 2	29
Osastokamreeri	32
Toimistoapulainen	23
Toimistoapulainen, 3	21
Toimistoapulainen, 5	20
Toimistoapulainen, 9	18

Puisto-osasto.

Kaupunginpuutarhuri	41
Apulaiskaupunginpuutarhuri	34
Kasvihuoneen puutarhuri	29
Taimistopuutarhuri	28
Työnjohtajien esimies	30
Piiripuutarhuri, 7	29
Toimistoapulainen	21
Toimistoapulainen	18
Talonmies-lämmittäjä	21

Varasto-osasto.

Varastopäällikkö	44
Apulaisvarastopäällikkö	37
Korjauspajainsinööri	45
Apulaisinsinööri	41
I työnjohtaja	38
II työnjohtaja	35
Piirtäjä	32
Toimistoesimies	29
Toimistoapulainen, 3	23
Toimistoapulainen, 3	21
Toimistoapulainen	20
Toimistoapulainen, 4	18
Osastokamreeri	32
Kirjanpitäjä	26
Varastokirjanpitäjä	26
Varastokirjanpitäjä	23
Inventoija	25
Varastonhoitaja	30
Apulaisvarastonhoitaja	28
Päävaraston esimies	26
Esimies (puhtaanapitovarasto)	24
Varastoesimies	25
Varastoesimies, 3	24

Puhtaanapito-osasto.

Toimitusjohtaja	48
Apulaispuhtaanapitopäällikkö	42
Insinööri	41
Esimies (korjauspaja)	35
Esimies (puhtaanapito)	32
Esimies (kaatopaikka)	29
Piirityönjohtaja, 11	29
Toimentaja	24
Osastokamreeri	32
Toimistoapulainen	23
Toimistoapulainen	20
Toimistoapulainen	18

Rakennustoimiston tilivirasto.

Kamreeri	42
Pääkirjanpitäjä	32

Kirjanpitäjä 26
Kassanhoitaja 23
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen, 3 21
Toimistoapulainen, 2 20
Toimistoapulainen, 2 18
Lähetti 7

Tp. viranhaltijat.

Kanslia.

Työntutkija 35
Toimistoapulainen 18

Talorakennusosasto.

Arkkitehti 43
Rakennusinsinööri 41
Toimistoapulainen, 2 20
Toimistoapulainen, 2 18

Katurakennusosasto.

Insinööri 41
Apul. vahtimestari 19

Puisto-osasto.

Piirtäjä 22
Toimistoapulainen 18

Puhtaanapito-osasto.

Insinööri 45

Liikennelaitos.

Tp. viranhaltijat.

Hallinto.

Toimitusjohtaja (sopimuspalkka) 54
Osastopäällikkö, apulaisjohtaja (sopimuspalkka) 50
Liikennepäällikkö, apulaisjohtaja 49
Asiamies, lautakunnan sihteeri .. 44
Apulaisasiamies 42
Asiamiehen apulainen 26
Kirjeenvaihtaja, kirjaaja, toimitusjohtajan sihteeri (sopimuspalkka) 28
Toimistoapulainen (sopimuspalkka) 24
Toimistoapulainen, 2 23

Kassa- ja tilivirasto.

Pääkirjanpitäjä 33
Kirjanpitäjä 28
Pääkassanhoitaja 27
Kassanhoitaja 26
Apulaiskassanhoitaja, 2 24
Lipputoimiston esimies 25
Huoltokonttorin esimies 25
Palkkatoimiston esimies 25
Talojen isännöitsijä 30
Tarkkailuosaston esimies 32
Tilasto-osaston esimies, lippusuunnittelija 32
Toimistoapulainen, 5 23
Toimistoapulainen, 6 21
Toimistoapulainen, 2 20
Toimistoapulainen, 8 18
Puhelinkeskuksen hoitaja 18
Kassavahtimestari 23
Lippukassojen esimies 28
Lippukassanhoitaja, 18 26
Kalustokirjanpitäjä 26

Rautiolitkenne.

Järjestyksenvalvoja (sopimuspalkka) 33
Aikataulusuunnittelija, painatustöiden valvoja 32
Toimistoapulainen, liikennekonttorin esimies (sopimuspalkka) 23
Toimistoapulainen, 2 21
Toimistoapulainen, 4 20
Toimistoapulainen, 2 18
Piirtäjä erikoistehtävissä 31
Liikennemestari 35
Apulaisliikennemestari 30
Ajomestari 31
Ajomestari 30
Apulaisajomestari 29
Ylitarkastaja 31
Rahastajien ohjaaja 29
Komennusmestari, 2 29
Liikennetarkastaja, 3 28
Asematarkastaja, 15 28
Varatarkastaja, 14 27
Hallitarkastaja, 7 28
Lipputarkastaja, 16 26
Kuljettaja, 560 23
Erikoisrahastaja, 7 20
Rahastaja, 970 19
Käytöntarkkailun esimies 42
Laskuapulainen, 2 19
Laskuapulainen (sopimuspalkka) [357.720: —/vuod.]

Radat ja ilmajohdot.

Ratainsinööri 46
Johdininsinööri 42
Ratamestari, 2 38
Ratamestari, 2 34
Johdinmestari 34
Vaakitsija 35
Rataesimies, 11 30
Rataesimies 28
Teknikko (työnjohtaja) 35
Työnjohtaja 29
Vaihde-esimies, 6 29

Raitiovaunuston kunnossapito.

Vaunu- ja konepajapäällikkö (sopimuspalkka) 48
Vaunuinsinööri (sopimuspalkka).. 42
Hallityönjohtaja, 2 35
Apulaishallityönjohtaja, 4 33
Vaunureviisori, 2 33
Konepajainsinööri, 2 (sopimuspalkka) 45
Apulaiskonepajainsinööri 42
Ylityönjohtaja, 3 38

Työnjohtaja 36
Työnjohtaja, 4 35
Apulaistyönjohtaja, 5 33
Suunnittelija 35
Piirtäjä, 2 31
Piirtäjä 28
Palkkatoimiston esimies 29
Tuntikirjuri 24
Tuntikirjuri, 3 22
Tarvikkeiden ostaja 33
Varastonhoitaja, 2 29
Apulaisvarastonhoitaja, 2 25
Varastokirjanpitäjä 25
Varastotoimistoapulainen 21
Kirjeenvaihtaja 25
Toimistoapulainen 25
Toimistoapulainen, 2 23
Toimistoapulainen, 5 21
Toimistoapulainen, 3 20
Toimistoapulainen, 10 18
Suunnitteluinsinööri 42
Työnjohtaja, 2 33

Omnibusliikenne.

Apulaisliikennepäällikkö (sopimuspalkka) 45
Linjaliikenteen esimies 36
Toimistoapulainen 20
Liikennemestari 33
Ajomestari 31
Apulaisajomestari 29
Komennusmestari 29
Liikennetarkastaja 28
Asematarkastaja, 9 28
Varatarkastaja 27
Hallitarkastaja, 3 28
Lipputarkastaja, 4 26
Kuljettaja, 310 24
Rahastaja, 294 19
Toimistoapulainen 18
Laskuapulainen 18

Omnibusvaunuston kunnossapito.

Hallityönjohtaja 35
Apulaishallityönjohtaja, 2 33
Vaunurevisori 33
Apulaiskonepajainsinööri 42
Autoteknikko 41
Ylityönjohtaja 38
Työnjohtaja, 2 35
Apulaistyönjohtaja 33
Piirtäjä 29
Tuntikirjuri 24
Varastonhoitaja 29
Apulaisvarastonhoitaja 25
Työnjohtaja 33
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen 18
Toimistoapulainen 17

Johdinautoliikenne.

Kuljettaja, 50 24
Rahastaja, 50 19

Yhteiset sekalaismenot.

Poliklinikka.

I lääkäri (sopimuspalkka) 46
II lääkäri (sopimuspalkka) 43
Sairaanhoitajatar, 2 22
Vastaanoton hoitaja 16

Puvusto.

Vaatturimestari 33
Apulaisvaatturimestari, 2 31
Vaatevarastonhoitaja 20
Apulaisvaatevarastonhoitaja 18

Satamat.

Satamalaitos.

Hallinto.

Satamajohtaja 50

Kansliaosasto.

Sihteeri 38
Kirjaaja 22
Toimistoapulainen 20
Vahtimestari 21
Siivooja 13

Liikenne.

Kassa- ja tilivirasto.

Satamakamreeri 41
Apulaissatamakamreeri 35
Pääkirjanpitäjä 32
Apulaispääkirjanpitäjä 28
Vanh. kirjanpitäjä 25
Nuor. kirjanpitäjä 23
Pääkassanhoitaja 26
Vanh. kassanhoitaja, 2 24
Nuor. kassanhoitaja, 3 23
Apulaiskassanhoitaja, 2 21
Rahastaja 23
Haaraosaston esimies, 4 28
Laskuttaja, 6 27
Toimentaja, 4 21
Toimistoapulainen, 4 20
Vahtimestari, 4 19

Satamakonttori.

Satamakapteeni 44
Apulaissatamakapteeni 38
Apulaissatamamestari 30
Satamatarkastaja, 6 27
Satamavalvoja, 21 23
Toimentaja 21
Toimistoapulainen 20
Vedenantomies, 3 20

Varastoimis- ja laiturihuolto-osasto.

Varastoimistoimen johtaja 49
Varastoimistoimen apulaisjohtaja 45
Varastoalueiden tarkastaja 37
Varastorakennusten isännöitsijä.. 30
Varastorakennusten apulaisisännöitsijä, 2 25
Laiturihuollon tarkastaja 31
Konttorinhoitaja, 3 31
Laiturihuollon esimies, 6 28
Laiturihuollon apulaisesimies .. 24
Varastonesimies, 3 28
Varaston apulaisesimies, 4 25
Varastomies, 24 23
Tavaranmerkitsijä, 42 22
Toimentaja, 17 21
Jäähdytyslaitoksen konemestari, 2 31
Lämpöjohtomekaanikko, 4 23
Lämpöjohtomekaanikko, 3 22
Hissilaitoksen koneenhoitaja, 8 .. 21
Autonkuljettaja, 3 23
Järjestysmies 22
Talonmies, 4 18
Siivooja, 10 12
Nosturi-insinööri 44
Insinööri 41
Nosturiesimies, 6 30
Vaakamestari, 3 22

Satamarakennusosasto.

Satamarakennuspäällikkö 49
Apulaissatamarakennuspäällikkö 47
Yli-insinööri 46
Piiri-insinööri, 2 45
Insinööri, 3 45
Insinööri, 2 43
Insinööri, 3 42
Apulaisinsinööri, 2 41
Ylikonemestari 37
Rakennusmestari 38
Rakennusmestari, 6 37
Rakennusmestari, 8 35
Rakennusmestari, 5 33
Rakennusmestari, 5 31
Mittausteknikko, 2 35
Mittausteknikko 33
Piirtäjä 32
Piirtäjä 31
Piirtäjä, 3 29
Osastokamreeri 32
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen, 2 20
Toimistoapulainen, 2 18

Tp. viranhaltijat.

Hallinto.

Toimistoapulainen 24

Liikenne.

Kassa- ja tilivirasto.

Toimistoapulainen 20

Varastoimis- ja laiturihuolto-osasto.

Sähköyllasentaja, 2 29
Nosturinhoitajien apulaisesimies, 4 28
Nosturinhoitaja, 96 27
Trukinkäyttäjä, 25 23
Vaakamestari, 3 22
Laiturihuollon konttorinhoitaja .. 31
Laiturihuollon toimentaja, 4 .. 21
Laiturihuollon esimies, 4 28
Laiturihuollon konttorinhoitajan apulainen, 2 25
Tavaranmerkitsijä, 50 22
Tavaranmerkitsijä, 10 20
Varaston esimies 28

Satamarakennusosasto.

Apulaisarkkitehti 43
Piirtäjä 26
Toimistoapulainen 17

Teurastamo.

Toimitusjohtaja 49
Apulaisjohtaja 45
Tarkastuseläinlääkäri, 2 42
Apulaiseläinlääkäri 40
Taloudenhoitaja 33
Kassanhoitaja 23
Apulaiskassanhoitaja 22
Hallin yliesimies 28
Halliesimies, 3 24
Kalasataman esimies 24
Karjapihan esimies 24
Jäähdyttämön hoitaja 24
Teurastaja, 8 24
Käyttöpäällikkö 39
I konemestari 34
II konemestari 33
Lämmittäjä-mekaanikko 24
Metallikorjausmies 24
Lämmittäjä, 2 22
Toimistoapulainen (miesp.) 23
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen, 3 18
Laboratorioapulainen, 2 20
Vaakaaja, 7 22
Vuodantarkastaja 22
Halliapulainen, 10 21
Vahtimestari, 2 21
Vartija, 4 20
Karjanhoitaja 21
Siivooja, 2 13

Tp. viranhaltijat.

Lautakunnan sihteeri (palkkiovirka) ..... [2.000: —/kk.]
Vaakaaja 22

Ylimääräinen tuntipalkkainen eläinlääkäri ..... —
Tarkastuseläinlääkäri ..... [101.880: —/ vuod.]

Elintarvikekeskus.

Toimitusjohtaja 44

Ruokatehdas ja ruokalat.

Emännöitsijä 30
Apulaisemännöitsijä, 4 21
Varastomies 20
Pääkeittäjä, 4 17
Koulukeittäjä, 2 15
Ruokalanhoitaja, 10 15
Ruokalanhoitaja, 3 13
Apulaiskeittäjä, 12 13
Keittiöapulainen, 39 12

Ruokatehtaan toimisto.

Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen 18

Keskusvarasto.

Varastonhoitaja 25
Lihanpaloittelija 23
Toimistoapulainen 21
Varastomies 20
Varastoapulainen 12

Herttoniemen kasvisvarasto.

Kasvivarastonhoitaja 25
Kasvivaraston varastoesimies .. 22

Kuljetuselin.

Ajomestari 25
Autonkuljettaja, 6 24
Autonapumies, 6 20

Kassa- ja tilivirasto.

Kamreeri 39
Kirjanpitäjä 29
Kassanhoitaja 23
Toimistoapulainen, 4 20
Toimistoapulainen 18
Puhelimenhoitaja 18

Tp. viranhaltijat.

Ruokalantarkkaaja 21
Kouluruokailuntarkkaaja 21
Ruokalanhoitajan sijainen 15
Henkilökunnan lääkäri (palkkiovirka) ..... [6.000: —/kk.]

Kassa- ja tilivirasto.

Toimistoapulainen 18

Teollisuuslaitokset.

Teollisuuslaitosten lautakunta.

Kanslia.

Asiamies 44
Kanslisti 26
Toimistoapulainen 21

Vesilaitos.

Toimitusjohtaja 51
Apulaisjohtaja 48
Suunnitteluinsinööri 45
Rakennusmestari 35
Piirtäjä 30
Ylikemisti 45
Kemisti 42
Käyttöpäällikkö 39
Konemestari 35
Konemestari, 12 32
Apulaiskoneenhoitaja, 10 26
Lomittava koneenhoitaja 26
Kemikaalipäivystäjä, 7 26
Laboraattori, 2 28
I putkiverkkoinsinööri 45
II putkiverkkoinsinööri 43
Toimistoinsinööri 43
Tarkastusinsinööri 42
Työpajan esimies 38
I putkimestari, 3 37
II putkimestari, 3 35
III putkimestari 35
Työpajamestari 35
Asennustarkastaja 32
Työmestari 31
Piirtäjä 29
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen, 2 18

Hankintatoimisto.

Ostopäällikkö 37
Mittariosaston esimies 29
Varastonhoitaja 28
Kirjanpitäjä 25
Apulaisvarastonhoitaja 24
Apulaisvarastonhoitaja 23
Rahastaja, 2 23
Mittarinlukija, 10 22
Toimistoapulainen, 2 23
Toimistoapulainen, 4 21
Toimistoapulainen, 2 20
Toimistoapulainen, 6 18

Tp. viranhaltijat.

Toimistoapulainen 20
Vahtimestari 12

Kaasulaitos.

Toimitusjohtaja 51
Apulaisjohtaja 48
Yli-insinööri 47
Käyttöinsinööri 45
Käyttöinsinööri 43
Sivutuoteinsinööri 42
Kemisti 42
Ylikonemestari 39
Ylikaasumestari 39
Uunimestari 36
Korjausmestari 35
Sivutuotemestari 35

Kaasumestari, 3 35
Apulaiskaasumestari 34
Rakennusmestari 35
Konemestari, 3 32
Työnjohtaja 30
Koksiesimies 30
Laboraattori 29
Laboraattori 28
Toimistoapulainen, 2 23
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen 20
I putkiverkkoinsinööri 45
Piirtäjä 30
Piirtäjä, 2 29
Asennusinsinööri 45
Yliasennusteknikko 37
Asennusteknikko 35
I asennusmestari 37
II asennusmestari 35
III asennusmestari 34
I putkimestari, 2 37
II putkimestari, 2 35
Mittarimestari 35
Jakelusäiliön hoitaja 27
Varastokirjanpitäjä 24
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen 20
Näyttelyn esimies 28
Myyjä 21
Neuvoja 22

Kaupallinen toimisto.

Toimistopäällikkö 39
Laskutusosaston esimies 29
Rahakeosaston esimies 27
Toimistoesimies 29
Vanh. toimentaja 27
Varastonhoitaja 28
Apulaisvarastonhoitaja 24
Tavarakirjanpitäjä 24
Toimentaja 25
Toimistoapulainen, 2 23
Toimistoapulainen, 3 21
Toimistoapulainen, 16 20
Toimistoapulainen, 7 18
Rahastaja, 3 23
Rahakkeiden jakaja 22
Mittarinlukija, 15 22
Painaja 22
Tarkkaaja 21
Vahtimestari 21
Rahakevaraston hoitaja 20

Tp. viranhaltijat.

Insinööri 45
Työntutkimusinsinööri 42
Työntutkija 35
Esimies 34
Esimies 30
Vaakaaja, 2 22
Toimistoapulainen 18
Toimistoapulainen 23

Kaupallinen toimisto.

Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen, 3 18
Mittarinlukija 18

Sähkölaitos.

Toimitusjohtaja 51
Apulaisjohtaja 48
Talonmies-lämmittäjä 21
Yli-insinööri 47
Käyttöinsinööri, 2 45
Ylikonemestari, 2 39
Ylikattilamestari 39
Ylisähkömestari, 2 39
Ylikojeistomestari 39
Asemamestari, 4 37
Työpajamestari 35
Piirustuskonttorin esimies 35
Korjausmestari 35
Konemestari 35
Konemestari, 12 34
Kattilayliasentaja 35
Työnjohtaja 35
Sähkömestari, 24 34
Kojeistosuunnittelija, 4 33
Akkumestari 32
Asemapäivystäjä, 18 31
Apuasemapäivystäjä, 5 27
Sähköyliasentaja, 4 30
Piirtäjä, 3 29
Toimistoapulainen 20
Toimistoapulainen, 2 18
Kaapeli-insinööri 45
Insinööri 44
Linjainsinööri 44
Toimistoinsinööri 43
Mittari-insinööri 43
Tarkastusinsinööri 42
Neuvontainsinööri 41
Insinööri, 2 41
Suunnitteluinsinööri, 2 40
Kaapelimestari 37
Apulaiskaapelimestari 35
Muuntamomestari 37
Apulaismuuntamomestari 35
Linjamestari, 3 36
Linjamestari, 2 34
Apulaislinjamestari 34
Virranmuutosmestari 36
Mittarimestari 36
Apulaismittarimestari 35
Johtoteknikko 36
Sisäjohtomestari 34
Mittaritoimiston esimies 34
Johtotarkastaja, 3 32
Sähköyliasentaja, 4 30
Sähköyliasentaja, 5 29
Mittariteknikko, 4 30

Työnjohtaja 30
Näyttelyn esimies 28
Kokeiluteknikko 28
Mittarintarkistaja 27
Autoesimies 27
Apulaistyönjohtaja 26
Erikoismittarinlukija, 2 23
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen, 2 20
Toimistoapulainen, 2 18
Piirtäjä 31
Piirtäjä 29
Piirtäjä, 2 22
Piirtäjä, 3 21
Näyttelyapulainen, 2 20
Autonkuljettaja, 2 23

Hankintatoimisto.

Ostopäällikkö 37
Hinnoittelija 25
Varastokirjanpitäjä 21
Toimistoapulainen 23
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen, 2 20
Toimistoapulainen, 6 18
Osastonhoitaja 24
Varastonhoitaja, 2 28
Apulaisvarastonhoitaja 24
Rahastaja 23

Teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto.

Kamreeri 43
Laskutustoimiston päällikkö .. 36
Pääkirjanpitäjä 34
Palkkakonttorin päällikkö 33
Toimistoesimies 30
Toimisto-osaston esimies, 2..... 27
Pääkassanhoitaja 27
Kirjanpitäjä, 3 27
Laskutuspäällikön apulainen 24
Palkanmaksujen kassanhoitaja .. 24
Kassanhoitaja, 2 23
Toimistoapulainen, 2 23
Toimistoapulainen, 20 21
Toimistoapulainen, 15 20
Toimistoapulainen, 23 18
Painaja 23
Painaja 21
Vahtimestari 21
Puhelimenhoitaja, 2 18
Ovenvartija-hissinkuljettaja .. 17
Rahastaja, 17 23
Mittarinlukija, 24 22
Laskujen jakaja, 3 15

Tp. viranhaltijat.

Työntutkimusinsinööri 43
Työntutkija 35
Insinööri 45
Insinööri 41
Toimistoinsinööri 41
Konemestari, 3 34
Toimistoapulainen, 3 18
Toimistoinsinööri 41
Apulaiskaapelimestari 33
Kojeistosuunnittelija 33
Johtotarkastaja, 3 32
Teknikko, 2 31
Mittarintarkistaja 28
Toimisto-osaston esimies 26
Toimistoapulainen 21
Piirtäjä, 2 21
Toimistoapulainen, 4 18

Hankintatoimisto.

Apulaisvarastonhoitaja 24
Toimistoapulainen, 6 18

Teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto.

Entinen kassanhoitaja 26
Toimistoapulainen 21
Toimistoapulainen, 14 18

Virkojen ja virkasuhteiden luokittelu palkkaluokittain.

(Palkka ilman indeksikorotuksia.)

62. palkkaluokka.

Alkupalkka 111.300 mk. Loppupalkka 138.020 mk.

Kaupunginhallitus: Kaupunginjohtaja

59. palkkaluokka.

Alkupalkka 92.900 mk. Loppupalkka 115.180 mk.

Kaupunginhallitus: Apulaiskaupunginjohtaja, 4

54. palkkaluokka.

Alkupalkka 76.400 mk. Loppupalkka 94.720 mk.

Rakennustoimisto: Kaupungininsinööri
Liikennelaitos, hallinto: Toimitusjohtaja (sopimuspalkka), tp.

53. palkkaluokka.

Alkupalkka 73.700 mk. Loppupalkka 91.380 mk.

Raastuvanoikeus: Oikeuspormestari

52. palkkaluokka.

Alkupalkka 71.300 mk. Loppupalkka 88.420 mk.

Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: I kaupunginlääkäri

51. palkkaluokka.

Alkupalkka 69.000 mk. Loppupalkka 85.560 mk.

Vesilaitos: Toimitusjohtaja
Kaasulaitos: Toimitusjohtaja
Sähkölaitos: Toimitusjohtaja

50. palkkaluokka.

Alkupalkka 66.700 mk. Loppupalkka 82.700 mk.

Kaupunginkanslia: Kaupunginsihteeri
Maistraatti: Kunnallispormestari
Sairaalavirasto: Sairaalatarkastaja
Kiinteistötoimisto: Toimistopäällikkö
Liikennelaitos, hallinto: Osastopäällikkö, apulaisjohtaja (sopimuspalkka), tp.
Satamalaitos, hallinto: Satamajohtaja

49. palkkaluokka.

Alkupalkka 64.400 mk. Loppupalkka 79.840 mk.

Khn asiamiesosasto: Kaupunginlakimies
Raastuvanoikeus: Vanh. oikeusneuvosmies, 19
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: Asemakaava-arkkitehti
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Kaupungingeodeetti
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Kaupunginarkkitehti [nyk. sopimuspalkka]
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Katurakennuspäällikkö
Liikennelaitos, hallinto: Liikennepäällikkö, apulaisjohtaja, tp.
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Varastoimistoimen johtaja
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Satamarakennuspäällikkö
Teurastamo: Toimitusjohtaja

48. palkkaluokka.

Alkupalkka 62.200 mk. Loppupalkka 77.120 mk.

Revisiotoimisto: Kaupunginrevisori
Eläinlääkintäosasto: Kaupungineläinlääkäri
Nikkilän sairaala: Ylilääkäri, laitoksen johtaja
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Toimitusjohtaja
Lastensuojelulautakunta: Toimitusjohtaja
Kaupunginorkesteri: Johtaja [nyk. sopimuspalkka]
Rakennustoimisto, puhtaanapito-osasto: Toimitusjohtaja
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Vaunu- ja konepajapäällikkö (sopimuspalkka), tp.
Vesilaitos: Apulaisjohtaja
Kaasulaitos: Apulaisjohtaja
Sähkölaitos: Apulaisjohtaja

47. palkkaluokka.

Alkupalkka 60.000 mk. Loppupalkka 74.400 mk.

Rahatoimisto: Kaupunginkamreeri
Palkkalautakunnan toimisto: Toimistopäällikkö
Rakennustarkastustoimisto: Rakennustarkastaja
Huoneenvuokralautakunnat: Puheenjohtaja, tp.
Marian sairaala: Johtaja
Kulkutautisairaala: Ylilääkäri, laitoksen johtaja

Kivelän sairaala: Johtaja
Tuberkuloosisairaala: Ylilääkäri, laitoksen johtaja
Kiinteistötoimisto, tonttiosasto: Osaston päällikkö
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: I apulais-asemakaava-arkkitehti
II apulaisasemakaava-arkkitehti [+ henk. koht. lisä]
Asemakaavainsinööri
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Apulaiskaupungingeodeetti
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: I apulais-kaupunginarkkitehti [+ henk.koht. lisä]
Työpäällikkö
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Apulais-katurakennuspäällikkö
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Apulais-satamarakennuspäällikkö
Kaasulaitos: Yli-insinööri
Sähkölaitos: Yli-insinööri

46. palkkaluokka.

Alkupalkka 57.800 mk. Loppupalkka 71.680 mk.

Kaupunginkanslia: Apulaiskaupunginsihteeri, 4
Kaupunginkanslia, järjestelytoimisto: Toimisto-päällikkö
Khn asiamiesosasto: Kaupunginasiamies
Verotusvalmisteluvirasto: Johtaja
Rakennustarkastustoimisto: Rakennusinsinööri
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: Terveydenhoidontarkastaja
Nikkilän sairaala: Apulaisylilääkäri
Kiinteistötoimisto, kansliaosasto: Sihteeri
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: Toimisto-arkkitehti
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: II apulais-kaupunginarkkitehti
Yliarkkitehti (nyk. sopimuspalkka)
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Yli-insinööri
Liikennelaitos, radat ja ilmajohdot: Ratainsinööri, tp.
Liikennelaitos, sekalaiset menot, poliklinikka: I lääkäri (sopimuspalkka), tp.
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Yli-insinööri

45. palkkaluokka.

Alkupalkka 55.700 mk. Loppupalkka 69.060 mk.

Rakennustarkastustoimisto: I apulaisrakennustarkastaja
Eläinlääkintäosasto: Apulaiskaupungineläinlääkäri
Kiinteistötoimisto, tonttiosasto: Apulaispäällikkö
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Insinööri
Kiinteistötoimisto, maatalousosasto: Kaupungin-agronomi
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Koneinsinööri
Rakennusinsinööri
Arkkitehti, 5
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Piiri-insinööri, 7
Insinööri, 3
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Korjauspaja-insinööri
Rakennustoimisto, puhtaanapito-osasto: Insinööri, tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Konepajainsinööri, 2, tp.
Liikennelaitos, omnibusliikenne: Apulaisliikenne-päällikkö (sopimuspalkka), tp.
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Varastoimistoimen apulaisjohtaja
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Piiri-insinööri, 2
Insinööri, 3
Teurastamo: Apulaisjohtaja
Vesilaitos: Suunnitteluinsinööri
Ylikemisti
I putkiverkkoinsinööri
Kaasulaitos: Käyttöinsinööri
I putkiverkkoinsinööri
Asennusinsinööri
Insinööri, tp.
Sähkölaitos: Käyttöinsinööri, 2
Kaapeli-insinööri
Insinööri, tp.

44. palkkaluokka.

Alkupalkka 53.700 mk. Loppupalkka 66.580 mk.

Kaupunginkanslia, järjestelytoimisto: Työntutkimusinsinööri
Kaupunginarkisto: Kaupunginarkistonhoitaja
Tilastotoimisto: Toimistopäällikkö
Palolaitos: Palopäällikkö
Terveydellisten tutkimusten laboratorio: Laboratorion esimies
Marian sairaala, sisätautien osasto: Ylilääkäri
Marian sairaala, kirurginen osasto: Ylilääkäri
Kivelän sairaala, sisätautien osasto: Ylilääkäri
Kivelän sairaala, mielitautien osasto: Ylilääkäri
Huoltovirasto, asiamiestoimisto: Asiamies
Kaupunginkirjasto: Kirjastonjohtaja
Kiinteistötoimisto, metsätalousosasto: Kaupungin-metsänhoitaja
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: Apulais-asemakaavainsinööri
Rakennustoimisto, kanslia: Sihteeri
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Varastopäällikkö
Liikennelaitos, hallinto: Asiamies, lautakunnan sihteeri, tp.
Satamalaitos, satamakonttori: Satamakapteeni
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Nosturi-insinööri
Elintarvikekeskus: Toimitusjohtaja
Teollisuuslaitosten lautakunta: Asiamies
Sähkölaitos: Insinööri
Linjainsinööri

43. palkkaluokka.

Alkupalkka 51.700 mk. Loppupalkka 64.100 mk.

Kaupunginkanslia, painatus- ja hankintatoimisto: Toimistopäällikkö
Khn asiamiesosasto: Apulaiskaupunginasiamies
Rahatoimisto: Apulaiskaupunginkamreeri, 2
Verotusvalmisteluvirasto: Apulaisjohtaja
Sihteeri
I sihteeri
Kansliapäällikkö, tp.
Rakennustarkastustoimisto: II apulaisrakennustarkastaja
Huoneenvuokralautakunnat: Osastopäällikkö, 2, tp.
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: Tuberkuloosilääkäri
Kouluhammasklinikka: Klinikan esimies
Malmin sairaala: Ylilääkäri, laitoksen johtaja
Kunnalliskoti: Ylilääkäri
Työnvälitystoimisto: Johtaja
Kansanhuoltolautakunta: Kansanhuollonjohtaja, tp.
Suomenkieliset kansakoulut: Tarkastaja
Suomenkielinen työväenopisto: Johtaja
Kiinteistötoimisto, tonttiosasto: Omakotiarkkitehti
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: Arkkitehti Insinööri
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Insinööri
Kiinteistötoimisto, talo-osasto: Osaston päällikkö
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Rakennusinsinööri (+ henk.koht.lisä)
Koneinsinööri
Arkkitehti, 3
Arkkitehti, tp.
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Insinööri, 3
Liikennelaitos, sekalaiset menot, poliklinikka: II lääkäri (sopimuspalkka), tp.
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Insinööri, 2
Apulaisarkkitehti, tp.
Vesilaitos: II putkiverkkoinsinööri
Toimistoinsinööri
Kaasulaitos: Käyttöinsinööri
Sähkölaitos: Toimistoinsinööri
Mittari-insinööri
Työntutkimusinsinööri, tp.
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Kamreeri

42. palkkaluokka.

Alkupalkka 49.900 mk. Loppupalkka 61.860 mk.

Kaupunginkanslia: Kansliasihteeri, 3
Verotusvalmisteluvirasto: II sihteeri
Rakennustarkastustoimisto: Apulaisrakennusinsinööri
Ammattientarkastus: Ammattienylitarkastaja
Sielullisesti sairaiden vastaanottoasema: II kaupunginlääkäri
Veneeristen tautien poliklinikat: Kaupunginvenereologi
Äitiys- ja lastenneuvolat: Terveydenhuoltolääkäri
Marian sairaala, lastenosasto: Ylilääkäri
Marian sairaala, röntgenosasto: Röntgenylilääkäri
Kulkutautisairaala: Ylilääkäri (bakteriologi)
Kivelän sairaala, silmätautien osasto: Ylilääkäri
Kivelän sairaala, korva-, nenä- ja kurkkutautien osasto: Ylilääkäri
Huoltovirasto, asiamiestoimisto: Apulaisasiamies
Oikeusaputoimisto: Oikeusavustaja
Asutustoimisto: Toimistopäällikkö, tp.
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: Arkkitehti Insinööri
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Insinööri, 2
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Arkkitehti, 4
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Insinööri, 2
Kemisti, 2
Rakennustoimisto, puhtaanapito-osasto: Apulaispuhtaanapitopäällikkö
Rakennustoimiston tilivirasto: Kamreeri
Liikennelaitos, hallinto: Apulaisasiamies, tp.
Liikennelaitos, raitioliikenne: Käytöntarkkailun esimies, tp.
Liikennelaitos, radat ja ilmajohdot: Johdininsinööri, tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Vaunuinsinööri (sopimuspalkka), tp.
Apulaiskonepajainsinööri, tp.
Suunnitteluinsinööri, tp.
Liikennelaitos, omnibusvaunuston kunnossapito: Apulaiskonepajainsinööri, tp.
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Insinööri, 3
Teurastamo: Tarkastuseläinlääkäri, 2
Vesilaitos: Kemisti
Tarkastusinsinööri
Kaasulaitos: Sivutuoteinsinööri
Kemisti
Työntutkimusinsinööri, tp.
Sähkölaitos: Tarkastusinsinööri

41. palkkaluokka.

Alkupalkka 48.100 mk. Loppupalkka 59.660 mk.

Revisiotoimisto: Reviisori, 6
Kaupunginkanslia: Kielenkääntäjä, tp.
Kaupunginkanslia, järjestelytoimisto: Toimistotyöntutkija, 2
Verotusvalmisteluvirasto: Jaostopäällikkö, 5, tp.
Liikeos.apulaisjohtaja, tp.
Apulaissihteeri, tp.
Palkkalautakunnan toimisto: Sihteeri
Työläisasiainhoitaja, tp.
Rakennustarkastustoimisto: Rakennusvalvoja
Apulaisinsinööri, 3
Apulaisinsinööri, tp.
Apulaisarkkitehti
Syyttäjistö: I kaupunginviskaali
Palolaitos: Apulaispalopäällikkö
Asuntotarkastus: Asuntotarkastaja
Lastenpsykiatrin toimisto: Lastenpsykiatri
Sairaalain tilivirasto: Kamreeri
Nikkilän sairaala: Alilääkäri

Huoltovirasto, kassa- ja tilitoimisto: Kamreeri
Kunnalliskoti: Kunnalliskodin johtaja
Lastensuojelulautakunta: Lastenvalvoja
Ruotsinkieliset kansakoulut: Tarkastaja
Kansakoulujen yhteiset menot: Koulupsykiatri
Ammattiopetuslaitosten johtokunta: Tarkastaja
Kiinteistötoimisto, tonttiosasto: Arkkitehti
Kiinteistötoimisto, metsätalousosasto: Apulaismetsänhoitaja, tp.
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: Arkkitehti, 2
Insinööri
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Insinööri
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Apulaisarkkitehti
Rakennusinsinööri, tp.
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Apulaisinsinööri, 7
Insinööri, tp.
Rakennustoimisto, puisto-osasto: Kaupunginpuutarhuri
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Apulaisinsinööri
Rakennustoimisto, puhtaanapito-osasto: Insinööri
Liikennelaitos, omnibusvaunuston kunnossapito: Autoteknikko, tp.
Satamalaitos, kassa- ja tilivirasto: Satamakamreeri
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Insinööri
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Apulaisinsinööri, 2
Sähkölaitos: Neuvontainsinööri
Insinööri, 2
Insinööri, tp.
Toimistoinsinööri, 2, tp.

40. palkkaluokka.

Alkupalkka 46.300 mk. Loppupalkka 57.420 mk.

Rahatoimisto: Osastopäällikkö, 3
Verotusvalmisteluvirasto: Apulaissihteeri, 3, tp.
Liikeos. apulaisjohtaja, tp.
Asiainvalvoja, tp.
Maistraatti: Oikeusneuvosmies
Ulosottolaitos, I kaupunginvoudinkonttori: I kaupunginvouti
Ulosottolaitos, II kaupunginvoudinkonttori: II kaupunginvouti
Palolaitos: Palotarkastaja
Terveydellisten tutkimusten laboratorio: Kemisti
Eläinlääkintäosasto: Apulaiseläinlääkäri
Nikkilän sairaala: Alilääkäri, 2
Huoltovirasto, yleinen osasto: Apulaisjohtaja, 2
Tervalammen työlaitos ja maatila: Johtaja
Lastensuojelulautakunta: Lastenhuollontarkastaja
Urheilu- ja retkeilytoimisto: Toimistopäällikkö
Suomenkieliset kansakoulut: II tarkastaja
Taloudenhoitaja
Teurastamo: Apulaiseläinlääkäri
Sähkölaitos: Suunnitteluinsinööri, 2

39. palkkaluokka.

Alkupalkka 44.600 mk. Loppupalkka 55.320 mk.

Khn asiamiesosasto: Lainopillinen apulainen
Lainopillinen apulainen, tp.
Verotusvalmisteluvirasto: Liiketarkkaaja, 4, tp.
Huoneenvuokralautakunnat: Konttoripäällikkö, tp.
Sihteeri, 8, tp.
Huoneenvuokralautakunnat, Malmin alatoimisto: Sihteeri, tp.
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: I aliläkäri
Kouluhammasklinikka: Apulaisesimies
Kallion hammasklinikka: Haaraklinikanhoitaja
Vallilan hammasklinikka: Haaraklinikanhoitaja
Lapinlahden koulun hammasklinikka: Haaraklinikanhoitaja
Aleksis Kiven koulun hammasklinikka: Haaraklinikanhoitaja
Käpylän hammasklinikka: Haaraklinikanhoitaja
Munkkiniemen hammasklinikka: Haaraklinikanhoitaja
Malmin hammasklinikka: Haaraklinikanhoitaja
Äitiys- ja lastenneuvolat: Koululääkäri, 2
Marian sairaala, kirurginen osasto: Aliläkäri, 2
Anestesialääkäri
Marian sairaala, röntgenosasto: Röntgenlääkäri
Marian sairaala: Gynekologilääkäri, tp.
Kulkutautisairaala: Röntgenlääkäri
Kivelän sairaala, röntgenosasto: Röntgenlääkäri, 2
Kivelän sairaala: Kemisti
Nikkilän sairaala: Aliläkäri, 3
Malmin sairaala: Röntgenlääkäri
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Apulaisjohtaja (köyhäinhoito-osasto)
Lastensuojelulautakunta: Apulaislastenvalvoja
Nuorisonhuoltaja
Lääkäri
Ryttylän koulukoti: Johtaja
Oikeusaputoimisto: Apulaisoikeusavustaja
Työnvälitystoimisto: Osastonjohtaja (henkisen työn osasto)
Osastonjohtaja (nuoriso-osasto)
Ammatinvalinnan ohjaaja (nuoriso-osasto)
Suomenkieliset kansakoulut: Koululääkäri, 4
Ruotsinkieliset kansakoulut: Koululääkäri
Taloudenhoitaja-sihteeri
Musiikkilautakunta: Intendentti
Kiinteistötoimisto, maatalousosasto: I apulaisagronomi
Teurastamo: Käyttöpäällikkö
Elintarvikekeskus, kassa- ja tilivirasto: Kamreeri
Vesilaitos: Käyttöpäällikkö
Kaasulaitos: Ylikonemestari
Ylikaasumestari
Kaasulaitos, kaupallinen toimisto: Toimistopäällikkö
Sähkölaitos: Ylikonemestari, 2
Ylikattilamestari
Ylisähkömestari, 2
Ylikojelstomestari

38. palkkaluokka.

Alkupalkka 42.900 mk. Loppupalkka 53.180 mk.

Verotusvalmisteluvirasto: Toimistopäällikkö, tp.
Liiketarkkaaja, 10, tp.
Kiinteistötarkkaaja, tp.
Maistraatti: Ulosottolaitoksen tarkkaaja
Rikostuomioiden toimeenpanijankonttori: Rikostuomioiden toimeenpanija
Ulosottolaitos, Helsinki-Huopalahden kaupunginvoudinkonttori: Kaupunginvouti
Ulosottolaitos, Helsinki-Malmin kaupunginvoudinkonttori: Kaupunginvouti
Syyttäjistö: Kaupunginviskaali, 10
Huoneenvuokralautakunnat: Jäsen, 2, tp.
Palolaitos: Paloinsinööri, tp.
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: II alilääkäri
III alilääkäri
Marian sairaala, sisätautien osasto: Alilääkäri
Marian sairaala, röntgenosasto: Laboratoriolääkäri
Kulkutautisairaala: Alilääkäri, 2
Lapsipsykiatri (alilääkäri)
Otolaryngologi
Kivelän sairaala, sisätautien osasto: Alilääkäri, 3
Laboratoriolääkäri
Prosektori
Kivelän sairaala, mielitautien osasto: Alilääkäri
Kivelän sairaala, silmätautien osasto: Alilääkäri
Kivelän sairaala, korva-, nenä- ja kurkkutautien osasto: Alilääkäri
Nikkilän sairaala: Taloudenhoitaja
Tuberkuloosisairaala: Alilääkäri, 2
Malmin sairaala: Alilääkäri
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Sihteeri
Kunnalliskoti: Alilääkäri, 2, tp.
Urheilu- ja retkeilytoimisto: Korkeasaaren valvoja
Retkeilyasiamies
Nuorisotoimisto: Nuorisoasiamies
Lastentarhat: Lääkäri
Kaupunginkirjasto: Apulaiskirjastonjohtaja, 2
Kallion sivukirjasto: Sivukirjastonjohtaja
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Mittausteknikko
Kiinteistötoimisto, talo-osasto: Apulaispäällikkö
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Rakennusmestari
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Rakennusmestari, 3
Ylikonemestari
Rakennustoimisto, varasto-osasto: I työnjohtaja
Liikennelaitos, radat ja ilmajohdot: Ratamestari, 2, tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Ylityönjohtaja, 3, tp.
Liikennelaitos, omnibusvaunuston kunnossapito: Ylityönjohtaja, tp.
Satamalaitos, kansliaosasto: Sihteeri
Satamalaitos, satamakonttori: Apulaissatamakapteeni
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Rakennusmestari
Vesilaitos: Työpajan esimies

37. palkkaluokka.

Alkupalkka 41.200 mk. Loppupalkka 51.080 mk.

Kaupunginkanslia, painatus- ja hankintatoimisto: Painatusosaston esimies
Hankintaosaston esimies
Verotusvalmisteluvirasto: Liiketarkkaaja, 5, tp.
Kiinteistötarkkaaja, tp.
Osastonjohtaja, 2, tp.
Maistraatti: Maistraatinnotaari
Rakennustarkastustoimisto: Tarkastaja
Marian sairaala: Taloudenhoitaja
Kulkutautisairaala: Taloudenhoitaja
Kivelän sairaala: Taloudenhoitaja
Tuberkuloosisairaala: Taloudenhoitaja
Kunnalliskoti: Apulaisjohtaja
Lastensuojelulautakunta: Sihteeri
Ruotsinkielinen työväenopisto: Johtaja
Valmistava poikain ammattikoulu: Opettaja, 4
Lastentarhat: Tarkastaja
Kaupunginmuseo: Museonhoitaja
Kiinteistötoimisto, kansliaosasto: Apulaissihteeri
Kiinteistötoimisto, talo-osasto: Rakennusmestari
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Rakennusmestari, 5
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Rakennusmestari, 8
Asemakonemestari
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Apulaisvarastopäällikkö
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Varastoalueiden tarkastaja
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Ylikonemestari
Rakennusmestari, 6
Vesilaitos: I putkimestari, 3
Vesilaitos, hankintatoimisto: Ostopäällikkö
Kaasulaitos: Yliasennusteknikko
I asennusmestari
I putkimestari, 2
Sähkölaitos: Asemamestari, 4
Kaapelimestari
Muuntamomestari
Sähkölaitos, hankintatoimisto: Ostopäällikkö

36. palkkaluokka.

Alkupalkka 39.600 mk. Loppupalkka 49.120 mk.

Tilastotoimisto: Aktuaari, 2
Verotusvalmisteluvirasto: Osastonjohtaja, 5, tp.
Liiketarkkaaja, 7, tp.
Kiinteistötarkkaaja, 2, tp.
Maistraatti: I julkinen notaari
II julkinen notaari
Ulosottolaitos, II kaupunginvoudinkonttori: Apulaiskaupunginvouti
Palolaitos: Palomestari, 4
Talouspäällikkö

Terveydellisten tutkimusten laboratorio: Apulaiskemisti
Kivelän sairaala, sisätautien osasto: Hammaslääkäri
Huoltovirasto, asiamiestoimisto: Notaari, 2
Huoltolautakunta, työtuvat: Työtupien johtaja
Lastenhuoltolaitokset, vastaanottokoti: Johtaja
Toivolan koulukoti: Johtaja
Asutustoimisto: Rakennusmestari, tp.
Verhoilija-ammattikoulu: Tietopuolisten aineiden opettaja
Valmistava poikain ammattikoulu: Opettaja, 3
Valmistava tyttöjen ammattikoulu: Opettaja
Kaupunginkirjasto: Taloudenhoitaja
Kaupunginorkesteri: Konserttimestari
Kiinteistötoimisto, tonttiosasto: Rakennusneuvoja
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Mittausteknikko, 2
Kiinteistöluettelon hoitaja
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Työnjohtaja, tp.
Liikennelaitos, omnibusliikenne: Linjaliikenteen esimies, tp.
Kaasulaitos: Uunimestari
Sähkölaitos: Linjamestari, 3
Virranmuutosmestari
Mittarimestari
Johtoteknikko
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Laskutustoimiston päällikkö

35. palkkaluokka.

Alkupalkka 38.100 mk. Loppupalkka 47.260 mk.

Kaupunginkanslia, järjestelytoimisto: Työntutkija, 2, tp.
Kaupunginarkisto: Arkistoamanuenssi, 2
Verotusvalmisteluvirasto: Osastonjohtaja, 13, tp.
Kiinteistötarkkaaja, 6, tp.
Lastensuojelulautakunta: Työ- ja opintohuoltaja
Toivoniemen koulukoti: Johtaja
Työnvälitystoimisto: Osastonjohtaja (ravintola-osasto)
Osastonjohtaja (merimiesosasto)
Kansanhuoltolautakunta, kauppa- ja ostokorttiosasto: Osastonjohtaja, tp.
Suomenkieliset kansakoulut: Sihteeri
Kiinteistötoimisto, tonttiosasto: Osastosihteeri
Varastoalueiden tarkastaja
Rakennusmestari, tp.
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: Osastosihteeri, tp.
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Laskija
Kiinteistötoimisto, talo-osasto: Isännöitsijä
Apulaisrakennusmestari
Osastosihteeri, tp.
Kiinteistötoimisto, maatalousosasto: II apulaisagronomi
Rakennustoimisto, kanslia: Työntutkija, tp.
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Rakennusmestari, 4
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Rakennusmestari, 19
Mittausteknikko, 4
Rakennustoimisto, varasto-osasto: II työnjohtaja
Rakennustoimisto, puhtaanapito-osasto: Esimies (korjauspaja)
Liikennelaitos, raitioliikenne: Liikennemestari, tp.
Liikennelaitos, radat ja ilmajohdot: Vaakitsija, tp.
Teknikko (työnjohtaja), tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Hallityönjohtaja, 2, tp.
Työnjohtaja, 4, tp.
Suunnittelija, tp.
Liikennelaitos, omnibusvaunuston kunnossapito: Hallityönjohtaja, tp.
Työnjohtaja, 2, tp.
Satamalaitos, kassa- ja tilivirasto: Apulaissatamakamreeri
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Rakennusmestari, 8
Mittausteknikko, 2
Vesilaitos: Rakennusmestari
Konemestari
II putkimestari, 3
Työpajamestari
III putkimestari
Kaasulaitos: Korjausmestari
Sivutuotemestari
Kaasumestari, 3
Rakennusmestari
Asennusteknikko
II asennusmestari
Mittarimestari
II putkimestari, 2
Työntutkija, tp.
Sähkölaitos: Konemestari
Työpajamestari
Piirustuskonttorin esimies
Kattilayliasentaja
Työnjohtaja
Korjausmestari
Apulaiskaapelimestari
Apulaismuuntamomestari
Apulaismittarimestari
Työntutkija, tp.

34. palkkaluokka.

Alkupalkka 36.600 mk. Loppupalkka 45.400 mk.

Rahatoimisto: Kirjanpitäjä
Tilastotoimisto: Aktuaari, 2
Maistraatti: Kunnallisneuvosmies, 2
Ulosottolaitos, II kaupunginvoudinkonttori: Ulosottomies, 3
Rakennustarkastustoimisto: Apulaistarkastaja
Raastuvanoikeus: Nuor. oikeusneuvosmies, 24
Kunnallisneuvosmies
Huoneenvuokralautakunnat: Kortistonhoitaja, tp.
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: Apulaislääkäri

Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: Apulaislääkäri, 2
Sielullisesti sairaiden vastaanottoasema: Apulaislääkäri
Marian sairaala, sisätautiosasto: Apulaislääkäri, 5
Marian sairaala, kirurginen osasto: Apulaislääkäri, 6
Anestesia-alilääkäri
Marian sairaala, lasten osasto: Apulaislääkäri, 4
Marian sairaala, röntgenosasto: Röntgenapulaislääkäri
Kulkutautisairaala: Apulaislääkäri, 7
Kivelän sairaala, sisätautien osasto: Apulaislääkäri, 10
Kivelän sairaala, mielitautien osasto: Apulaislääkäri, 5
Kivelän sairaala, silmätautien osasto: Apulaislääkäri, 2
Kivelän sairaala, röntgenosasto: Röntgenapulaislääkäri
Kivelän sairaala, korva-, nenä- ja kurkkutautien osasto: Apulaislääkäri, 3
Tuberkuloosisairaala: Apulaislääkäri, 5
Malmin sairaala: Apulaislääkäri, 4
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Kanslianesimies
Tervalammen työlaitos ja maatila: Apulaisjohtaja, tp.
Asutustoimisto: Rakennusmestari, tp.
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Mittausteknikko, 2
Kiinteistötoimisto, talo-osasto: Kunnallisten työväenasuntojen isännöitsijä
Puistotalojen isännöitsijä
Rakennustoimisto, puisto-osasto: Apulaiskaupunginpuutarhuri
Liikennelaitos, radat ja ilmajohdot: Ratamestari, 2, tp.
Johdinmestari, tp.
Teurastamo: I konemestari
Kaasulaitos: Apulaiskaasumestari
III asennusmestari
Esimies, tp.
Sähkölaitos: Konemestari, 12
Konemestari, 3, tp.
Sähkömestari, 24
Linjamestari, 2
Apulaislinjamestari
Sisäjohtomestari
Mittaritoimiston esimies
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Pääkirjanpitäjä

33. palkkaluokka.

Alkupalkka 35.200 mk. Loppupalkka 43.640 mk.

Revisiotoimisto: Apulaisreviisori, 4
Rahatoimisto: Kirjanpitäjä, 4
Verotusvalmisteluvirasto: Apul.osastonjohtaja, 10, tp.
Rakennustarkastustoimisto: Toimistonhoitaja
Piirirakennusvalvoja, 3
Piirirakennusvalvoja, tp.
Palolaitos: Työnjohtaja
Ammattientarkastus: Ammattientarkastaja, 3
Ammattientarkastaja, tp.
Nikkilän sairaala: I konemestari
Malmin sairaala: Taloudenhoitaja
Huoltovirasto, asiamiestoimisto: Notaari
Työnvälitystoimisto: Ammatinvalintasosiologi (nuoriso-os.)
Apulainen, tp.
Urheilu- ja retkeilytoimisto: Apulaistoimistopäällikkö
Urheiluohjaaja
Suomenkieliset kansakoulut: Miespuolinen liikunnanneuvoja
Naispuolinen liikunnanneuvoja
Kirjapainokoulu: Ladontasommittelun opettaja
Kaupunginorkesteri: Sólisti, 2
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Mittausteknikko
Kiinteistötoimisto, talo-osasto: Halli- ja torikaupan valvoja
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Rakennusmestari, 2
Piirtäjä, 2
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Rakennusmestari, 10
Mittausteknikko, 3
Liikennelaitos, kassa- ja tilivirasto: Pääkirjanpitäjä, tp.
Liikennelaitos, raitioliikenne: Järjestyksenvalvoja (sopimuspalkka), tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Apulaishallityönjohtaja, 4, tp.
Vaunurevliisori, 2, tp.
Apulaistyönjohtaja, 5, tp.
Tarvikkeiden ostaja, tp.
Työnjohtaja, 2, tp.
Liikennelaitos, omnibusliikenne: Liikennemestari, tp.
Liikennelaitos, omnibusvaunuston kunnossapito: Apulaishallityönjohtaja, 2, tp.
Vaunureviisori, tp.
Apulaistyönjohtaja, tp.
Työnjohtaja, tp.
Liikennelaitos, sekalaiset menot, puvusto: Vaatturimestari, tp.
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Rakennusmestari, 5
Mittausteknikko
Teurastamo: Taloudenhoitaja
II konemestari
Sähkölaitos: Kojeistosuunnittelija, 4
Kojeistosuunnittelija, tp.
Apulaiskaapelimestari, tp.
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Palkkakonttorin päällikkö

32. palkkaluokka.

Alkupalkka 33.800 mk. Loppupalkka 41.920 mk.

Tilastotoimisto: Apulaisaktuaari, 2
Verotusvalmisteluvirasto: Apul. osastonjohtaja, 10, tp.

Palkkalautakunnan toimisto: Notaari, tp.
Poliisilaitos, sairashuolto: Poliisilääkäri
Palolaitos: Apulaispalotarkastaja, 2
Paloteknikko, tp.
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: Aluelääkäri, 11
Desinfioimislaitos: Johtaja
Sairaalain tilivirasto: Kirjanpitäjä
Marian sairaala: Konemestari
Kulkutautisairaala: Lapsipsykologi
Konemestari
Kivelän sairaala: Sairaalapsykologi
Konemestari
Nikkilän sairaala: Sairaalapsykologi
Tuberkuloosisairaala: Konemestari
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Aktuaari
Kunnalliskoti: Työtoiminnan valvoja
Konemestari
Lastenhuoltolaitokset, vastaanottokoti: Miesopettaja
Ryttylän koulukoti: Osastonjohtaja
Työnvälitystoimisto: Apulaispsykologi (nuorisoosasto)
Osastonjohtaja (maatalousosasto)
Osastonjohtaja (naisosasto)
Osastonjohtajan apulainen, 2 (henkisen työn osasto)
Asutustoimisto: Asutusneuvoja, tp.
Ruotsinkieliset kansakoulut: Miespuolinen liikunnanneuvoja
Naispuolinen liikunnanneuvoja
Lastentarhat: Apulaistarkastaja, 2
Puistoleikkitoiminnan tarkastaja
Kaupunginorkesteri: II konserttimestari
Äänenjohtaja, puhaltimet, 6
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Laskija
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Osastokamreeri
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Konemestari, 7
Piirtäjä
Osastokamreeri
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Piirtäjä
Osastokamreeri
Rakennustoimisto, puhtaanapito-osasto: Esimies (puhtaanapito)
Osastokamreeri
Rakennustoimiston tilivirasto: Pääkirjanpitäjä
Liikennelaitos, kassa- ja tilivirasto: Tarkkailuosaston esimies, tp.
Tilasto-osaston esimies, lippusuunnittelija, tp.
Liikennelaitos, raitioliikenne: Aikataulusuunnittelija, painatustöiden valvoja, tp.
Satamalaitos, kassa- ja tilivirasto: Pääkirjanpitäjä
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Piirtäjä
Osastokamreeri
Vesilaitos: Konemestari, 12
Asennustarkastaja
Kaasulaitos: Konemestari, 3
Sähkölaitos: Akkumestari
Johtotarkastaja, 3
Johtotarkastaja, 3, tp.

31. palkkaluokka.

Alkupalkka 32.500 mk. Loppupalkka 40.300 mk.

Huoneenvuokralautakunnat: Apulaissihteeri, 5, tp.
Ammattientarkastus: Ammattientarkastaja, 4
Lastenpsykiatrin toimisto: Psykologi
Veneeristen tautien poliklinikat: I apulaislääkäri, 2
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Kanslianesimies, 9
Huoltovirasto, kassa- ja tilitoimisto: Kirjanpitäjä
Huoltovirasto, lapsilisäkanslia: Kanslianesimies, tp.
Lastensuojelulautakunta: Toimistonhoitaja
Toivolan koulukoti: Opettaja, 3
Yläkoulun opettaja
Ryttylän koulukoti: Opettaja, 3
Raittiuslautakunta: Raittiustyönohjaaja, tp.
Nuorisotoimisto: Apulaisnuorisoasiamies
Suomenkieliset kansakoulut: Kuraattori
Jatko-, ylä- ja apukoulun poika- sekä sekaluokkien opettaja, 339
Puhevikaisten opettaja, tp.
Ruotsinkieliset kansakoulut: Suullisen esitystaidon neuvoja
Jatko-, ylä- ja apukoulun poika- sekä sekaluokkien opettaja, 82
Kansakoulujen yhteiset menot: Koulupsykologi, 2
Kirjapainokoulu: Ammattityönopettaja, 2
Kähertäjäkoulu: Parturityönopettaja, 2
Verhoilija-ammattikoulu: Ammattityönopettaja, 2
Valmistava poikain ammattikoulu: Voimistelunopettaja
Ammattityönopettaja, 16
Valmistava tyttöjen ammattikoulu: Voimistelunopettaja
Kaupunginorkesteri: Äänenjohtaja, jouset, 4
I pasuunansoittaja
Kiinteistötoimisto, tonttiosasto: Puutarhakonsulentti
Kiinteistötoimisto, metsätalousosasto: Metsätyönjohtaja
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: Piirtäjä, 2
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Mittausteknikko
Mittausteknikko, tp.
Kartoittaja, 3
Kartoittaja, tp.
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Rakennusmestari, 3
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Rakennusmestari, 16
Piirtäjä, 2
Liikennelaitos, raitioliikenne: Piirtäjä erikoistehtävissä, tp.
Ajomestari, tp.
Ylitarkastaja, tp.

Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Piirtäjä, 2, tp.
Liikennelaitos, omnibusliikenne: Ajomestari, tp.
Liikennelaitos, sekalaiset menot, puvusto: Apulaisvaatturimestari, 2, tp.
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Laiturihuollon tarkastaja
Konttorinhoitaja, 3
Jäähdytyslaitoksen konemestari, 2
Laiturihuollon konttorinhoitaja, tp.
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Rakennusmestari, 5
Piirtäjä
Vesilaitos: Työmestari
Sähkölaitos: Asemapäivystäjä, 18
Piirtäjä
Teknikko, 2, tp.

30. palkkaluokka.

Alkupalkka 31.300 mk. Loppupalkka 38.820 mk.

Rahatoimisto: Työläispalkkojen kassanhoitaja
Tilastotoimisto: Apulaisaktuaari
Apulaisaktuaari, tp.
Verotusvalmisteluvirasto: Tarkkaaja, 7, tp.
Ulosottolaitos, I kaupunginvoudinkonttori: Ulosottoapulainen, 8
Ulosottolaitos, II kaupunginvoudinkonttori: Ulosottoapulainen, 8
Rikostuomioiden toimeenpanijankonttori: Ulosottoapulainen, 13
Ulosottolaitos, Helsinki-Malmin kaupunginvoudinkonttori: Ulosottoapulainen, 2
Rakennustarkastustoimisto: Laskuttaja
Raastuvanoikeuden arkisto ja puhtaaksikirjoituskanslia: Arkistonhoitaja
Huoneenvuokralautakunnat: Asunnontarkastaja, 14, tp.
Huoneenvuokralautakunnat, Malmin alatoimisto: Asunnontarkastaja, 2, tp.
Terveysolojen valvonta: Ylikatsastaja
Asuntojentarkastus: Apulaistarkastaja, 4
Nikkilän sairaala: Ylihoitaja
Voimistelunopettaja
Sairaanhoitajatarkoulu: Johtaja
Lastensuojelulautakunta: Naistarkastaja, 2
Työnvälitystoimisto: Apulainen, 3 (nuoriso-osasto)
Ammatinvalinnanohjauksen apulainen, 4, tp.
Kansanhuoltolautakunta, yleinen osasto: Tarkkailija, 2, tp.
Töölön sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Vallilan sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Käpylän sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Sairaalasivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Kaupunginorkesteri: III ensiviulunsoittaja
IV ensiviulunsoittaja
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Kartoittaja, 3
Rakennustoimisto, puisto-osasto: Työnjohtajien esimies
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Varastonhoitaja
Liikennelaitos, kassa- ja tilivirasto: Talojen isännöitsijä, tp.
Liikennelaitos, raitioliikenne: Apulaisliikennemestari, tp.
Ajomestari, tp.
Liikennelaitos, radat ja ilmajohdot: Rataesimies, 11, tp.
Satamalaitos, satamakonttori: Apulaissatamamestari
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Varastorakennusten isännöitsijä
Nosturiesimies, 6
Elintarvikekeskus, ruokatehdas ja ruokalat: Emännöitsijä
Vesilaitos: Piirtäjä
Kaasulaitos: Työnjohtaja
Koksiesimies
Piirtäjä
Esimies, tp.
Sähkölaitos: Sähköyliasentaja, 8
Työnjohtaja
Mittariteknikko, 4
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Toimistoesimies

29. palkkaluokka.

Alkupalkka 30.150 mk. Loppupalkka 37.390 mk.

Maistraatti: Maistraatinsihteeri
Rikostuomioiden toimeenpanijankonttori: Ulosottoapulainen, 5, tp.
Raastuvanoikeus: Kaupunginpalvelijain esimies
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: Ylihoitajatar
Kanslianesimies
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: Ylihoitajatar
Veneeristen tautien poliklinikat: II apulaislääkäri, 3
Marian sairaala: Ylihoitaja
Kulkutautisairaala: Ylihoitaja
Kivelän sairaala: Ylihoitaja, 2
Nikkilän sairaala: Kirjanpitäjä
II konemestari
Tuberkuloosisairaala: Ylihoitaja
Kunnalliskoti: Ylihoitajatar
Huoltolautakunta, työtuvat: Räätälimestari
Lastensuojelulautakunta: Vastaanotto- ja rekisteritoimistonhoitaja
Apulaisnuorisonhuoltaja, tp.
Soflanlehdon pikkulastenkoti: Johtaja
Työnvälitystoimisto: Osastonhoitaja, 3 (miesosasto)
Ylioppilasvälityksen hoitaja (puolipäivätyö), tp.
Raittiuslautakunta: Neuvoja
Suomenkieliset kansakoulut: Jatko-, ylä- ja apukoulun tyttöluokkien opettaja, 177
Huonokuuloisten opettaja, tp.
Ruotsinkieliset kansakoulut: Jatko-, ylä- ja apukoulun tyttöluokkien opettaja, 31
Kähertäjäkoulu: Kampauksen ammattityönopettaja, 2
Valmistava tyttöjen ammattikoulu: Opettaja, 14

Piirustuksen opettaja
Talousopettaja, 2
Pukuompelunopettaja, 2
Ammattityönopettaja, tp.
Kotitalouslautakunta: Talous- ja käsityönopettaja, 7
Talousopettaja
Kodinhoidonopettaja, tp.
Kaupunginkirjasto: Osastonhoitaja, 5
Kallion sivukirjasto: Osastonhoitaja, 2
Kaupunginorkesteri: Ensiviulunsoittaja, 8
Soittaja, puhaltimet, 8
Soittaja, jouset, 9
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: Piirtäjä, 3
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Piirtäjä, 2
Laboraattori, 3
Koneenhoitaja, 3
Rakennustoimisto, puisto-osasto: Kasvihuoneen puutarhuri
Piiripuutarhuri, 7
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Toimistoesimies
Rakennustoimisto, puhtaanapito-osasto: Esimies (kaatopaikka)
Piirityönjohtaja, 11
Liikennelaitos, raitioliikenne: Apulaisajomestari, tp.
Rahastajien ohjaaja, tp.
Komennusmestari, 2, tp.
Liikennelaitos, radat ja ilmajohdot: Työnjohtaja, tp.
Vaihde-esimies, 6, tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Palkkatoimiston esimies, tp.
Varastonhoitaja, 2, tp.
Liikennelaitos, omnibusliikenne: Apulaisajomestari, tp.
Komennusmestari, tp.
Liikennelaitos, omnibusvaunuston kunnossapito: Piirtäjä, tp.
Varastonhoitaja, tp.
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Sähköyliasentaja, 2, tp.
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Piirtäjä, 3
Elintarvikekeskus, kassa- ja tilivirasto: Kirjanpitäjä
Vesilaitos: Piirtäjä
Vesilaitos, hankintatoimisto: Mittariosaston esimies
Kaasulaitos: Laboraattori
Piirtäjä, 2
Kaasulaitos, kaupallinen toimisto: Laskutusosaston esimies
Toimistoesimies
Sähkölaitos: Piirtäjä, 4
Sähköyliasentaja, 5

28. palkkaluokka.

Alkupalkka 29.100 mk. Loppupalkka 36.100 mk.

Rahatoimisto: Pääkassanhoitaja
Verotusvalmisteluvirasto: Tarkkaaja, 3, tp.
Maistraatti: Kaupunginpalvelijain esimies
Raastuvanoikeus: Siviilinotaari, 2
Rikosasiainnotaari, 18
Holhouslautakunta: Sihteeri
Palolaitos: Varusmestari
Räätälimestari
Ruiskumestari, 3
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: Kotisairaanhoidon ylihoitaja, tp.
Terveydellisten tutkimusten laboratorio: Laboraattori, 2
Eläinlääkintäosasto: Ylikatsastaja
Maidontarkastamo: Laboraattori
Ylikatsastaja
Tuberkuloosihuolto, asuntolat: Isännöitsijä, tp.
Äitiys- ja lastenneuvolat: Johtava terveyssisar, 2
Kaupunginkätilö
Marian sairaala: Kirjanpitäjä
Ruokalanhoitaja
Koneenhoitaja
Kulkutautisairaala: Laboraattori
Kirjanpitäjä
Ruokalanhoitaja
Koneenhoitaja
Kivelän sairaala: Kirjanpitäjä
Ruokalanhoitaja
Koneenhoitaja
Nikkilän sairaala: Perheholdon ylihoitaja
Ruokalanhoitaja
Koneenhoitaja
Tuberkuloosisairaala: Kirjanpitäjä
Sairaanhoitajatarkoulu: Apulaisjohtaja
Kunnalliskoti: Ruokalanhoitaja
Tervalammen työlaitos ja maatila: Kirjanpitäjä
Huoltolautakunta, työtuvat: Työtuvanhoitaja
Ryttylän koulukoti: Veistonopettaja
Metallitöiden opettaja
Kansanhuoltolautakunta, kauppa- ja ostokorttiosasto: Apulaisosastonjohtaja, tp.
Valmistava poikain ammattikoulu: Varaston ja työkalujen hoitaja
Eteläinen sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Pasilan sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Haagan sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Kulosaaren sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Lauttasaaren sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Munkkiniemen sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Malmin sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Oulunkylän sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Tapanilan sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Puistolan sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Pakilan sivukirjasto: Kirjastonhoitaja
Kaupunginorkesteri: III lyömäsoittimen soittaja
Soittaja, 33
Kiinteistötoimisto, talo-osasto: Toimistonhoitaja, tp
Kiinteistötoimisto, maatalousosasto: Maatalous-työnjohtaja
Rakennustoimisto, puisto-osasto: Taimistopuutarhuri
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Apulaisvarastonhoitaja

Liikennelaitos, hallinto: Kirjeenvaihtaja, kirjaaja, toimitusjohtajan sihteeri (sopimuspalkka), tp.
Liikennelaitos, kassa- ja tilivirasto: Kirjanpitäjä, tp.
Lippukassojen esimies, tp.
Liikennelaitos, raitioliikenne: Liikennetarkastaja, 3, tp.
Asematarkastaja, 15, tp.
Hallitarkastaja, 7, tp.
Liikennelaitos, radat ja ilmajohdot: Rataesimies, tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Piirtäjä, tp.
Liikennelaitos, omnibusliikenne: Liikennetarkastaja, tp.
Asematarkastaja, 9, tp.
Hallitarkastaja, 3, tp.
Satamalaitos, kassa- ja tilivirasto: Apulaispääkirjanpitäjä
Haaraosaston esimies, 4
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Laiturihuollon esimies, 6
Laiturihuollon esimies, 4, tp.
Varastonesimies, 3
Varastonesimies, tp.
Nosturinhoitajien apulaisesimies, 4, tp.
Teurastamo: Hallin yliesimies
Vesilaitos: Laboraattori, 2
Vesilaitos, hankintatoimisto: Varastonhoitaja
Kaasulaitos: Laboraattori
Näyttelyn esimies
Kaasulaitos, kaupallinen toimisto: Varastonhoitaja
Sähkölaitos: Näyttelyn esimies
Kokeiluteknikko
Mittarintarkistaja, tp.
Sähkölaitos, hankintatoimisto: Varastonhoitaja, 2

27. palkkaluokka.

Alkupalkka 28.050 mk. Loppupalkka 34.770 mk.

Rahatoimisto: Kassanhoitaja, 2
Toimentaja, 2
Kirjanpitäjäapulainen, tp.
Maistraatti: Kaupunginpalvelija, 12
Arkistonhoitaja
Ulosottolaitos, Helsinki-Malmin kaupunginvoudinkonttori: Ulosottoapulainen, 2
Ulosottoapulainen (haastemies), tp.
Raastuvanoikeus: Kaupunginpalvelija, 23
Raastuvanoikeuden arkisto ja puhtaaksikirjoituskanslia: Apulaisarkistonhoitaja
Huoneenvuokralautakunnat: Toimistopäällikön ja yleissihteerin tehtävien hoitaja, tp.
Asuntojentarkastus: Apulaistarkastaja, 4
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: Röntgenteknikko-autonkuljettaja, tp.
Sielullisesti sairaiden vastaanottoasema: Ylihoitajatar
Sielullisesti sairaiden huoltotoimisto: Ylihoitajatar
Nikkilän sairaala: Mielisairaanhoitokoulun johtajaopettaja
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Kanslianhoitaja, 3
Huoltovirasto, asiamiestoimisto: Kanslianhoitaja, 3
Tervalammen työlaitos ja maatila: Maataloustyönjohtaja
Lastenhuoltolaitokset, vastaanottokoti: Ylikatsastaja
Työnvälitystoimisto: Osastonhoitaja, 3 (naisosasto)
Osastonhoitaja (merimiesosasto)
Urheilulaitokset, urheilulaitosten valvonta: Kenttämestari
Kansanhuoltolautakunta, yleinen osasto: Tarkkailija, tp.
Arkistonhoitaja, tp.
Kaupunginkirjasto: Opiskelunneuvoja, 2
Kallion sivukirjasto: Opiskelunneuvoja
Musiikkilautakunta: Kirjastonhoitaja
Taloudenhoitaja
Kiinteistötoimisto, tonttiosasto: Varastoalueiden tarkastajan apulainen, tp.
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Toimistonhoitaja
Kiinteistötoimisto, maatalousosasto: Maataloustyönjohtaja, 5
Liikennelaitos, kassa- ja tilivirasto: Pääkassanhoitaja, tp.
Liikennelaitos, raitioliikenne: Varatarkastaja, 14, tp.
Liikennelaitos, omnibusliikenne: Varatarkastaja, tp.
Satamalaitos, kassa- ja tilivirasto: Laskuttaja, 6
Satamalaitos, satamakonttori: Satamatarkastaja, 6
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Nosturinhoitaja, 96, tp.
Kaasulaitos: Jakelusäiliön hoitaja
Kaasulaitos, kaupallinen toimisto: Rahakeosaston esimies
Vanh. toimentaja
Sähkölaitos: Apuasemapäivystäjä, 5
Mittarintarkistaja
Autoesimies
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Toimisto-osaston esimies, 2
Pääkassanhoitaja
Kirjanpitäjä, 3

26. palkkaluokka.

Alkupalkka 27.000 mk. Loppupalkka 33.480 mk.

Kaupunginkanslia: Kirjaaja
Kanslisti
Ylivahtimestari
Rahatoimisto: Apulaistoimentaja
Palolaitos: Kirjanpitäjä
Kirjaaja
Varastonhoitaja
Palokersantti, 20
Terveysolojen valvonta: Katsastaja, 17
Terveydellisten tutkimusten laboratorio: Näytteiden ottaja
Eläinlääkintäosasto: Katsastaja
Katsastaja, 9, tp.

Maidontarkastamo: Näytteiden ottaja, 10
Näytteiden ottaja, tp.
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: Apulaisylihoitajatar
Lastenpsykiatrin toimisto: Terveyssisar
Sairaalavirasto: Kanslianhoitaja
Marian sairaala: Apulaisylihoitaja
Yöylihoitaja
Farmaseutti
Kulkutautisairaala: Apulaisylihoitaja
Yöylihoitaja
Farmaseutti
Kivelän sairaala: Apulaisylihoitaja, 3
Yöylihoitaja, 2
Farmaseutti
Nikkilän sairaala: Apulaisylihoitaja
Yöylihoitaja
Farmaseutti
Tuberkuloosisairaala: Apulaisylihoitaja
Yöylihoitaja
Farmaseutti
Malmin sairaala: Ylihoitaja
Farmaseutti (puolipäivätyö), tp.
Sairaanhoitajatarkoulu: Opettaja, 6
Opettaja, tp.
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Kanslianhoitaja, 7
Huoltotarkastaja, 52
Huoltovirasto, asiamiestoimisto: Kanslianhoitaja, 4
Huoltotarkastaja, 6
Huoltovirasto, kodinhoitokanslia: Kanslianhoitaja, tp.
Kunnalliskoti: Yöylihoitajatar
Kunnalliskoti, työhuoneet: Työnjohtaja, 3
Tervalammen työlaitos ja maatila: Vartijain esimies
Puutarhuri
Huoltolautakunta, työtuvat: Työtupien osastonhoitaja, 3
Lastensuojelulautakunta: Miespuolinen kodissakävijä
Kanslianhoitaja, 4
Vanh. kodissakävijä, 2
Huoltotarkastaja, 11
Huoltotarkastaja, tp.
Toivolan koulukoti: Opettaja
Alakansakoulunopettaja, tp.
Ryttylän koulukoti: Alakansakoulunopettaja, tp.
Työnvälitystoimisto: Toimentaja, 5
Toimentaja, tp.
Urheilulaitokset, kansanpuistot, Korkeasaari: Rehumestari
Suomenkieliset kansakoulut: Alakoulunopettaja, 281
Ruotsinkieliset kansakoulut: Alakoulunopettaja, 65
Kotitalouslautakunta: Kotitalous- ja käsityöneuvoja, 5
Lastentarhat: Toimistonhoitaja
Päiväkodin opettaja, 14
Opettaja, 224
Lastenseimen johtaja
Lastenseimen opettaja, 4
Opettaja, 8, tp.
Kiinteistötoimisto, talo-osasto: Kirjanpitäjä
Kiinteistötoimisto, kaupungin talot: Koneenhoitaja
Kiinteistötoimisto, kalliosuojat: Koneenhoitaja, tp.
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Kirjanpitäjä
Varastokirjanpitäjä
Päävaraston esimies
Rakennustoimiston tilivirasto: Kirjanpitäjä
Liikennelaitos, hallinto: Asiamiehen apulainen, tp.
Liikennelaitos, kassa- ja tilivirasto: Kassanhoitaja, tp.
Lippukassanhoitaja, 18, tp.
Kalustokirjanpitäjä, tp.
Liikennelaitos, raitioliikenne: Lipputarkastaja, 16, tp.
Liikennelaitos, omnibusliikenne: Lipputarkastaja, 4, tp.
Satamalaitos, kassa- ja tilivirasto: Pääkassanhoitaja
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Piirtäjä, tp.
Teollisuuslaitosten lautakunta: Kanslisti
Vesilaitos: Apulaiskoneenhoitaja, 10
Lomittava koneenhoitaja
Kemikaalipäivystäjä, 7
Sähkölaitos: Apulaistyönjohtaja
Toimisto-osaston esimies, tp.
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Entinen kassanhoitaja, tp.

25. palkkaluokka.

Alkupalkka 26.000 mk. Loppupalkka 32.240 mk.

Kaupunginarkisto: Toimistonhoitaja
Rahatoimisto: Apulaistoimentaja
Osastonhoitaja, 2
Toimistoapulainen, tp.
Tilastotoimisto: Kirjasto- ja arkistoamanuenssi
Palkkalautakunnan toimisto: Kirjaaja
Ulosottolaitos, I kaupunginvoudinkonttori: Ulosottoapulainen, tp.
Ulosottolaitos, II kaupunginvoudinkonttori: Kassanhoitaja
Ulosottolaitos, Helsinki-Huopalahden kaupunginvoudinkonttori: Ulosottoapulainen, 6
Ulosottolaitos, Helsinki-Malmin kaupunginvoudinkonttori: Ulosottoapulainen, 8
Raastuvanoikeus: Kaupunginpalvelija, 8
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: Terveyssisar, 2
Aluehoitaja, 15
Aluehoitaja, 3, tp.
Maidontarkastamo: Osastonhoitaja
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto:
Kanslisti
Terveyssisar, 7
Terveyssisar, 2, tp.
Sielullisesti sairaiden huoltotoimisto: Sosiaalihoitajatar, 3
Sielullisesti sairaiden naisten keskuskoti: Ylihoitajatar
Äitiys- ja lastenneuvolat: Terveyssisar, 35
Kaupunginkätilö, 17
Kätilö, 2, tp.

Terveyssisar, 3, tp.
Desinfioimislaitos: Terveyssisar, 2
Marian sairaala: Oppilaskodin hoitaja
Sosiaalihoitaja, 8
Kulkutautisairaala: Sosiaalihoitaja, 5
Terveyssisar
Laborantti
Lastentarhanopettaja
Leikinopettaja
Autonasentaja
Kivelän sairaala: Oppilaskodin hoitaja
Sosiaalihoitaja, 8
Nikkilän sairaala: Sosiaalihoitaja, 2
Perhehoitaja, 6
Kanslianhoitaja
Puutarhuri
Malmin sairaala: Sosiaalihoitaja
Huoltovirasto, kassa- ja tilitoimisto: Pääkassanhoitaja
Huoltovirasto, asiamiestoimisto: Ylijärjestysmies
Huoltovirasto, kodinhoitokanslia: Terveyssisar, tp.
Kunnalliskoti: Varastokirjanpitäjä
Huoltolautakunta, työtuvat: Käsityönopettaja, 3
Suutarimestari
Lastensuojelulautakunta: Huoltotarkastaja 5, tp.
Reijolan lastenkoti: Lastentarhanopettaja, tp.
Kullatorpan lastenkoti: Lastentarhanopettaja, tp.
Malmin lastenkoti: Lastentarhanopettaja, tp.
Nukarin lastenkoti: Lastentarhanopettaja, tp.
Työnvälitystoimisto: Toimentaja, 13
Kansanhuoltolautakunta, kauppa- ja ostokorttiosasto: Tarkkailija, tp.
Suomenkieliset kansakoulut: Kouluhoitajatar, 13
Apu- ja tarkkailuluokkien koulunhoitajatar
Ruotsinkieliset kansakoulut: Kouluhoitajatar, 3
Kaupunginkirjasto: Kirjastoamanuenssi, 24
Kaupunginkirjasto, sivukirjastokeskus: Kirjastoamanuenssi, tp.
Kallion sivukirjasto: Kirjastoamanuenssi, 12
Töölön sivukirjasto: Kirjastoamanuenssi, 7
Vallilan sivukirjasto: Kirjastoamanuenssi, 3
Käpylän sivukirjasto: Kirjastoamanuenssi, 6
Eteläinen sivukirjasto: Kirjastoamanuenssi, 3
Sairaalasivukirjasto: Kirjastoamanuenssi, 10
Lauttasaaren sivukirjasto: Kirjastoamanuenssi
Munkkiniemen sivukirjasto: Kirjastoamanuenssi
Malmin sivukirjasto: Kirjastoamanuenssi
Kiinteistötoimisto, tonttiosasto: Siirtolapuutarhaneuvoja
Siirtolapuutarhuri
Toimentaja, tp.
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Inventoija
Varastoesimies
Liikennelaitos, kassa- ja tilivirasto: Lipputoimiston esimies, tp.
Huoltokonttorin esimies, tp.
Palkkatoimiston esimies, tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Apulaisvarastonhoitaja, 2, tp.
Varastokirjanpitäjä, tp.
Kirjeenvaihtaja, tp.
Toimistoapulainen, tp.
Liikennelaitos, omnibusvaunuston kunnossapito: Apulaisvarastonhoitaja, tp.
Satamalaitos, kassa- ja tilivirasto: Vanh. kirjanpitäjä
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Varastorakennusten apulaisisännöitsijä, 2
Varaston apulaisesimies, 4
Laiturihuollon konttorinhoitajan apulainen, 2, tp.
Elintarvikekeskus, keskusvarasto: Varastonhoitaja
Elintarvikekeskus, Herttoniemen kasvisvarasto: Kasvivarastonhoitaja
Elintarvikekeskus, kuljetuselin: Ajomestari
Vesilaitos, hankintatoimisto: Kirjanpitäjä
Kaasulaitos, kaupallinen toimisto: Toimentaja
Sähkölaitos, hankintatoimisto: Hinnoittelija

24. palkkaluokka.

Alkupalkka 25.000 mk. Loppupalkka 31.000 mk.

Revisiotoimisto: Toimistonhoitaja
Khn asiamiesosasto: Kirjaaja
Rahatoimisto: Ylivahtimestari
Verotusvalmisteluvirasto: Osastonhoitaja, liikeos. Kirjaaja
Tiliosaston hoitaja
Palkkalautakunnan toimisto: Kanslisti
Maistraatti: Kirjaaja
Apulaiskirjaaja
Syyttäjistö: Kanslisti
Huoneenvuokralautakunnat: Keskuskortistonhoitaja, tp.
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: Kotisairaanhoitaja, 20, tp.
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: Laboratoriohoitajatar
Osastonhoitajatar, 3
Tuberkuloosihuolto, asuntolat: Osastonhoitaja, tp.
Sielullisesti sairaiden vastaanottoasema: Osastonhoitajatar, 4
Sairaanhoitajatar (osapäivätyö), tp.
Kouluhammasklinikka: Kouluhammaslääkäri, 8
Röntgenhoitajatar
Leikkaushoitajatar
Hammaslääkäri, tp.
Kallion hammasklinikka: Kouluhammaslääkäri, 2
Vallilan hammasklinikka: Kouluhammaslääkäri, 2
Lapinlahden koulun hammasklinikka: Kouluhammaslääkäri, 2
Aleksis Kiven koulun hammasklinikka: Kouluhammaslääkäri, 2
Käpylän hammasklinikka: Kouluhammaslääkäri, 2
Veneeristen tautien poliklinikat: Osastonhoitajatar, 2
Desinfioimislaitos: Desinfioitsija, 5
Autonkuljettaja
Talonmies-lämmittäjä-mekaanikko
Marian sairaala: Apulaisyöylihoitaja, 3
Laboratoriohoitaja, 4
Farmaseutti

Osastonhoitaja, 26
Lämmittäjä-mekaanikko, 2
Kulkutautisairaala: Apulaisyöylihoitaja, 2
Laboratoriohoitaja
Röntgenhoitaja
Osastonhoitaja, 12
Työ- ja autoesimies
Lämmittäjä-mekaanikko, 3
Mekaanikko (vahtimestari)
Kivelän sairaala: Apulaisyöylihoitaja, 2
Farmaseutti, 2
Laborantti
Laboratoriohoitaja
Valohoitaja
Osastonhoitaja, 32
Poliklinikanhoitaja
Lämmittäjä-mekaanikko, 4
Desinfioitsija-mekaanikko
Nikkilän sairaala: Apulaisyöylihoitaja, 2
Voimistelunohjaaja
Laboratoriohoitaja, 3
Osastonhoitaja, 23
Ulkotyöhoidon valvoja
Lämmittäjä-mekaanikko, 3
Tuberkuloosisairaala: Apulaisyöylihoitaja
Osastonhoitaja, 16
Lämmittäjä-mekaanikko, 3
Malmin sairaala: Röntgenhoitaja
Osastonhoitaja, 9
Laboratoriohoitaja
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Kirjaaja
Huoltovirasto, lapsilisäkanslia: Käsittelijä, tp.
Kunnalliskoti: Poliklinikan hoitajatar
Laboratoriohoitajatar
Työnjohtaja
Lämmittäjä-mekaanikko
Osastonhoitajatar, 16
Osastonhoitajatar, tp.
Johtajatar, tp.
Apulaisyöylihoitajatar, tp.
Kunnalliskoti, Hirvihaaran osasto: Johtajatar, tp.
Kunnalliskoti, maanviljelys: Puutarhuri
Kunnalliskoti, pesulaitos: Lämmittäjä-mekaanikko
Tervalammen työlaitos ja maatila: Auton- ja traktorinkuljettaja
Autonkuljettaja, tp.
Sofianlehdon pikkulastenkoti: Osastonhoitajatar, 5
Osastonhoitaja, tp.
Reijolan lastenkoti: Johtaja
Kullatorpan lastenkoti: Johtaja
Malmin lastenkoti: Johtajatar
Nukarin lastenkoti: Johtaja
Hyvösen lastenkoti: Johtaja, tp.
Lastenhuoltolaitosten tilat, Ryttylä: Puutarhuri
Lastenhuoltolaitosten tilat, Toivola: Puutarhuri
Työnvälitystoimisto: Toimentaja, 5
Urheilulaitokset, Ratsastushalli: Ylivahtimestari
Kansanhuoltolautakunta, kauppa- ja ostokorttiosasto: Toimistoapulainen, tp.
Suomenkieliset kansakoulut: Kirjanpitäjä
Lastenpsykiatritoimiston sosiaalihuoltaja, tp.
Kansakoulujen yhteiset menot: Korvahoitaja
Suomenkielinen työväenopisto: Ylivahtimestari
Valmistava tyttöjen ammattikoulu: Tarjoilun opettaja
Pesun opettaja
Leipomo-opettaja
Kiinteistötoimisto, kansliaosasto: Kirjaaja
Ylivahtimestari
Kiinteistötoimisto, metsätalousosasto: Metsänvartija, 2
Metsänvartija, 2, tp.
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: Arkistonhoitaja-piirtäjä
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Piirtäjä
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Varastoesimies, 3
Esimies (puhtaanapitovarasto)
Rakennustoimisto, puhtaanapito-osasto: Toimentaja
Liikennelaitos, hallinto: Toimistoapulainen (sopimuspalkka), tp.
Liikennelaitos, kassa- ja tilivirasto: Apulaiskassanhoitaja, 2, tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Tuntikirjuri, tp.
Liikennelaitos, omnibusliikenne: Kuljettaja, 310, tp.
Liikennelaitos, omnibusvaunuston kunnossapito: Tuntikirjuri, tp.
Liikennelaitos, johdinautoliikenne: Kuljettaja, 50, tp.
Satamalaitos, hallinto: Toimistoapulainen, tp.
Satamalaitos, kassa- ja tilivirasto: Vanh. kassanhoitaja, 2
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Laiturihuollon apulaisesimies
Teurastamo: Kalasataman esimies
Karjapihan esimies
Halliesimies, 3
Jäähdyttämön hoitaja
Teurastaja, 8
Lämmittäjä-mekaanikko
Metallikorjausmies
Elintarvikekeskus, kuljetuselin: Autonkuljettaja, 6
Vesilaitos, hankintatoimisto: Apulaisvarastonhoitaja
Kaasulaitos: Varastokirjanpitäjä
Kaasulaitos, kaupallinen toimisto: Apulaisvarastonhoitaja
Tavarakirjanpitäjä
Sähkölaitos, hankintatoimisto: Osastonhoitaja
Apulaisvarastonhoitaja
Apulaisvarastonhoitaja, tp.
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Laskutuspäällikön apulainen
Palkanmaksujen kassanhoitaja

23. palkkaluokka.

Alkupalkka 24.050 mk. Loppupalkka 29.810 mk.

Revisiotoimisto: Revisioapulainen, 13

Kaupunginkanslia: Toimistoapulainen, 3
Toimistoapulainen, tp.
Vahtimestari
Khn asiamiesosasto: Vahtimestari
Rahatoimisto: Kirjaaja, 2
Toimistoapulainen, 13
Toimistoapulainen, 4, tp.
Vahtimestari, 3
Tilastotoimisto: Toimistoapulainen, 4
Verotusvalmisteluvirasto: Konekirjoitusosaston hoitaja
Osastonhoitaja, 18
Ylivahtimestari
Ulosottolaitos, I kaupunginvoudinkonttori: Kassanhoitaja
Ulosottolaitos, II kaupunginvoudinkonttori: Toimentaja
Ulosottoapulainen, 10
Ulosottolaitos, Helsinki-Huopalahden kaupunginvoudinkonttori: Kassanhoitaja
Ulosottolaitos, Helsinki-Malmin kaupunginvoudinkonttori: Kassanhoitaja
Raastuvanoikeuden arkisto ja puhtaaksikirjoituskanslia: Apulaisaktuaari, 2
Toimistoapulainen
Poliisilaitos, sairashuolto: Sairaanhoitajatar
Huoneenvuokralautakunnat: Toimistoapulainen, 3, tp.
Palolaitos: Palokorpraali, 118
Kouluhammasklinikka: Toimistoapulainen
Sairaalavirasto: Toimistoapulainen
Sairaalain tilivirasto: Toimistoapulainen
Marian sairaala: Kanslianhoitaja
Toimistoapulainen
Liinavaatevaraston hoitaja
Kulkutautisairaala: Kanslianhoitaja
Toimistoapulainen
Autonkuljettaja, 6
Liinavaatevaraston hoitaja
Asentaja
Kivelän sairaala: Mielisairaanhoitaja, 11
Miespotilaiden sisätöiden ohjaaja
Kanslianhoitaja
Toimistoapulainen
Liinavaatevaraston hoitaja
Autonkuljettaja, 2
Nikkilän sairaala: Mielisairaanhoitaja, 49
Käsityönohjaaja
Miesten käsityönohjaaja, 2
Toimistoapulainen, 3
Varastonhoitaja
Autonkuljettaja, 3
Pesulaitoksen hoitaja
Asentaja, 6
Puuseppä, 2
Seppä
Maalari
Suutari
Tuberkuloosisairaala: Toimistoapulainen
Autonkuljettaja, 2
Liinavaatevaraston hoitaja
Asentaja
Työmestari
Malmin sairaala: Toimistoapulainen
Lämmittäjä-mekaanikko
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Huoltosisar, 7
Toimistoapulainen
Ylivahtimestari
Kunnalliskoti: Autonkuljettaja, 2
Kunnalliskoti, työhuoneet: Varastokirjanpitäjä
Kunnalliskoti, pesulaitos: Pesulaitoksen hoitaja
Tervalammen työlaitos ja maatila: Asentaja
Karjanhoitaja
Lastensuojelulautakunta: Toimistoapulainen
Sofianlehdon pikkulastenkoti: Emännöitsijä
Lämmittäjä-mekaanikko
Sairaanhoitaja, tp.
Lastenhuoltolaitokset, vastaanottokoti: Emännöitsijä
Lämmittäjä-mekaanikko
Eristysosaston kaitsija, tp.
Toivolan koulukoti: Emännöitsijä
Ryttylän koulukoti: Metallitöiden apulaisopettaja
Emännöitsijä
Lastenhuoltolaitosten tilat, Ryttylä: Maataloustöiden ohjaaja
Lastenhuoltolaitosten tilat, Toivola: Maataloustöiden ohjaaja
Lastenhuoltolaitosten tilat, Bengtsår: Metsänvartija-tilanhoitaja, tp.
Työnvälitystoimisto: Toimistoapulainen (nuorisoosasto)
Urheilulaitokset, kansanpuistot, Rastilan kartano: Aluevalvoja
Kansanhuoltolautakunta, yleinen osasto: Vahtimestari, tp.
Suomenkieliset kansakoulut: Veistokaluston hoitaja, 3
Ruotsinkieliset kansakoulut: Kirjanpitäjä
Veistokaluston hoitaja
Lastentarhat: Toimistoapulainen
Kiinteistötoimisto, kansliaosasto: Toimistoapulainen
Kiinteistötoimisto, tonttiosasto: Toimistoapulainen, tp.
Kiinteistötoimisto, metsätalousosasto: Toimistoapulainen
Kiinteistötoimisto, maatalousosasto: Toimistoapulainen, tp.
Rakennustoimisto, kanslia: Kirjaaja
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Toimistoapulainen
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Toimistoapulainen
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Toimistoapulainen, 3
Varastokirjanpitäjä
Rakennustoimisto, puhtaanapito-osasto: Toimistoapulainen
Rakennustoimiston tilivirasto: Kassanhoitaja
Toimistoapulainen
Liikennelaitos, hallinto: Toimistoapulainen, 2, tp.

Liikennelaitos, kassa- ja tilivirato: Toimistoapulainen, 5, tp.
Kassavahtimestari, tp.
Liikennelaitos, raitioliikenne: Toimistoapulainen, liikennekonttorin esimies, (sopimuspalkka), tp.
Kuljettaja, 560, tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Toimistoapulainen, 2, tp.
Satamalaitos, kassa- ja tilivirasto: Nuor. kirjanpitäjä
Nuor. kassanhoitaja, 3
Rahastaja
Satamalaitos, satamakonttori: Satamavalvoja 21
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Varastomies, 24
Lämpöjohtomekaanikko, 4
Autonkuljettaja, 3
Trukinkäyttäjä, 25, tp.
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Toimistoapulainen
Teurastamo: Kassanhoitaja
Toimistoapulainen (miesp.)
Elintarvikekeskus, keskusvarasto: Lihanpaloittelija
Elintarvikekeskus, kassa- ja tilivirasto: Kassanhoitaja
Vesilaitos, hankintatoimisto: Apulaisvarastonhoitaja
Rahastaja, 2
Toimistoapulainen, 2
Kaasulaitos: Toimistoapulainen, 2
Toimistoapulainen, tp.
Kaasulaitos, kaupallinen toimisto: Toimistoapulainen, 2
Rahastaja, 3
Sähkölaitos: Toimistoapulainen
Autonkuljettaja, 2
Erikoismittarinlukija, 2
Sähkölaitos, hankintatoimisto: Toimistoapulainen
Rahastaja
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Kassanhoitaja, 2
Toimistoapulainen, 2
Painaja
Rahastaja, 17

22. palkkaluokka.

Alkupalkka 23.200 mk. Loppupalkka 28.760 mk.

Revisiotoimisto: Revisioapulainen, 2, tp.
Kaupunginkanslia, painatus- ja hankintatoimisto: Toimentaja
Kirjanpitäjä
Varastokirjanpitäjä
Painaja
Verotusvalmisteluvirasto: Konekirjoitusosaston apulaishoitaja
Apulaiskirjaaja
Poliisilaitos, sairashuolto: Sairaanhoitajatar
Huoneenvuokralautakunnat: Ylivahtimestari, tp.
Palolaitos: Vanh. palomies, 132
Suutari
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: Päivystäjä, 4
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: Laboratorioapulainen
Sairaanhoitajatar, 7
Tuberkuloosihuolto, asuntolat: Sairaanhoitaja, tp.
Sielullisesti sairaiden vastaanottoasema: Sairaanhoitajatar, 6
Sielullisesti sairaiden naisten keskuskoti: Sairaanhoitajatar
Veneeristen tautien poliklinikat: Sairaanhoitajatar, 2
Desinfioimislaitos: Lämmittäjä
Desinfioitsija, 2
Marian sairaala: Sairaanhoitaja, 96
Laboratorioapulainen, 7
Kanslianhoitaja
Työnjohtaja
Lämmittäjä, 6
Puuseppä
Kulkutautisairaala: Sairaanhoitaja, 57
Sairaanhoitaja, 12, tp.
Laboratorioapulainen, 6
Lääkintävoimistelija
Lämmittäjä, 5
Puuseppä
Kivelän sairaala: Sairaanhoitaja, 147
Laboratorioapulainen, 8
Audiometrin hoitaja (puolipäivätyö), tp.
Kanslianhoitaja
Työnjohtaja, 2
Lämmittäjä, 6
Puuseppä, 2
Nikkilän sairaala: Sairaanhoitaja, 23
Maataloustöiden ohjaaja
Lämmittäjä, 7
Lämmittäjä, tp.
Tuberkuloosisairaala: Lääkintävoimistelija
Sairaanhoitaja, 59
Laboratorioapulainen
Desinfioitsija
Lämmittäjä, 3
Puuseppä
Suutari
Malmin sairaala: Sairaanhoitaja, 22
Lääkintävoimistelija
Laboratorioapulainen
Lämmittäjä, 2
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Järjestysmies, 3
Huoltovirasto, kassa- ja tilitoimisto: Kirjanpitäjä
Vahtimestari
Huoltovirasto, asiamiestoimisto: Järjestysmies, 4
Kunnalliskoti: Lämmittäjä, 4
Hoitajatar, 38
Hoitajatar, 17, tp.
Käsityönohjaaja
Vahtimestari, 9
Työnjohtaja
Askartelutyönohjaaja, tp.
Kunnalliskoti, Hirvihaaran osasto: Sairaanhoitajatar, tp.
Vahtimestari, tp.
Kunnalliskoti, työhuoneet: Puuseppä

Tervalammen työlaitos ja maatila: Miesvartija, 5
Sairaanhoitajatar
Puuseppä
Seppä
Sikalanhoitaja
Huoltolautakunta, työtuvat: Kirjanpitäjä
Leikkaaja
Leikkaaja, tp.
Lastensuojelulautakunta: Kassanhoitaja
Sofianlehdon pikkulastenkoti: Talonmies, tp.
Lastenhuoltolaitokset, vastaanottokoti: Hoitaja
Talonmies, tp.
Toivolan koulukoti: Suutari
Puuseppä
Ryttylän koulukoti: Räätäli
Suutari
Konepuuseppä
Puuseppä
Seppä
Kaitsija, tp.
Lastenhuoltolaitosten tilat, Toivoniemi: Maataloustöiden ohjaaja
Oikeusaputoimisto: Toimistoapulainen
Työnvälitystoimisto: Ylivahtimestari
Suomenkieliset kansakoulut: Veistokaluston hoitaja, 5
Kansliavahtimestari
Kouluvahtimestari, 4
Talonmies-lämmittäjä, 4
Ruotsinkieliset kansakoulut: Veistokaluston hoitaja, 3
Ammattiopetuslaitosten johtokunta: Apulaistarkastaja
Kaupunginkirjasto: Kirjanpitäjä
Kaupunginorkesteri: Vahtimestari, 2
Kiinteistötoimisto, tonttiosasto: Siirtolapuutarhaneuvoja
Omakotipuutarhaneuvoja
Kiinteistötoimisto, metsätalousosasto: Apulaismetsänvartija, 2, tp.
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: Piirtäjä
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Piirtäjä, 2
Kiinteistötoimisto, kauppahallit, kioskit ja torit: Hallikaitsija, 4
Rakennustoimisto, puisto-osasto: Piirtäjä, tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Tuntikirjuri, 3, tp.
Liikennelaitos, sekalaiset menot, poliklinikka: Sairaanhoitajatar, 2, tp.
Satamalaitos, kansliaosasto: Kirjaaja
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Tavaranmerkitsijä, 42
Tavaranmerkitsijä, 50, tp.
Lämpöjohtomekaanikko, 3
Vaakamestari, 3
Vaakamestari, 3, tp.
Järjestysmies
Teurastamo: Apulaiskassanhoitaja
Vaakaaja, 7
Vaakaaja, tp.
Lämmittäjä, 2
Vuodantarkastaja
Elintarvikekeskus, Herttoniemen kasvisvarasto: Kasvivaraston varastoesimies
Vesilaitos, hankintatoimisto: Mittarinlukija, 10
Kaasulaitos: Neuvoja
Vaakaaja, 2, tp.
Kaasulaitos, kaupallinen toimisto: Mittarinlukija, 15
Rahakkeiden jakaja
Painaja
Sähkölaitos: Piirtäjä, 2
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Mittarinlukija, 24

21. palkkaluokka.

Alkupalkka 22.350 mk. Loppupalkka 27.710 mk.

Revisiotoimisto: Vahtimestari
Kaupunginkanslia: Toimistoapulainen, 7
Vahtimestari, 3
Lääkärintodistusten tarkastaja (palkkiovirka), tp.
Toimistoapulainen, 2, tp.
Vahtimestari, tp.
Kaupunginkanslia, järjestelytoimisto: Toimistoapulainen
Khn asiamiesosasto: Toimistoapulainen, 2
Kaupunginarkisto: Vahtimestari
Rahatoimisto: Toimistoapulainen, 4
Toimistoapulainen, tp.
Tilastotoimisto: Toimistoapulainen, 4
Toimistoapulainen, tp.
Kirjaaja
Vahtimestari
Verotusvalmisteluvirasto: Toimistoapulainen, 9
Maistraatti: Toimistoapulainen, 3
Ulosottolaitos, II kaupunginvoudinkonttori: Ulosottoapulainen, 31
Apulaiskassanhoitaja
Toimistoapulainen
Rikostuomioiden toimeenpanijankonttori: Kirjaaja
Toimistoapulainen
Ulosottolaitos, Helsinki-Malmin kaupunginvoudinkonttori: Toimistoapulainen
Apulaiskassanhoitaja
Rakennustarkastustoimisto: Toimistoapulainen
Raastuvanoikeus: Vahtimestari
Poliisilaitos, sairashuolto: Desinfioitsija, tp.
Huoneenvuokralautakunnat: Toimistoapulainen, 7, tp.
Palolaitos: Palomies, 16, tp.
Kapellimestari, tp.
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: Toimistoapulainen, 2
Terveydellisten tutkimusten laboratorio: Toimistoapulainen
Maidontarkastamo: Laboratorioapulaisten esimies
Sielullisesti sairaiden huoltotoimisto: Toimistoapulainen
Veneeristen tautien poliklinikat: Toimistoapulainen
Äitiys- ja lastenneuvolat: Kirjanpitäjä

Desinfioimislaitos: Toimistoapulainen
Sairaalavirasto: Toimistoapulainen
Sairaalain tilivirasto: Toimistoapulainen
Vahtimestari
Marian sairaala: Käsityönohjaaja
Toimistoapulainen, 3
Talonmies-lämmittäjä
Vahtimestari, 2
Obduktioapulainen
Ruokalan apulaishoitaja, 2
Kulkutautisairaala: Ruokalan apulaishoitaja, 2
Kivelän sairaala: Mielisairaanhoitajatar, 40
Käsityönohjaaja, 2
Obduktioapulainen
Pesulaitoksen hoitaja
Ruokalan apulaishoitaja, 2
Nikkilän sairaala: Mielisairaanhoitajatar, 140
Toimistoapulainen
Vahtimestari
Apulaispuutarhuri
Ruokalan apulaishoitaja
Tuberkuloosisairaala: Käsityönohjaaja
Toimistoapulainen, 2
Ruokalan apulaishoitaja
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Toimistoapulainen, 12
Vahtimestari, 12
Huoltovirasto, kassa- ja tilitoimisto: Kassanhoitaja, 7
Huoltovirasto, asiamiestoimisto: Toimistoapulainen, 5
Huoltovirasto, lapsilisäkanslia: Toimistoapulainen, tp.
Kunnalliskoti: Toimistoapulainen, 3
Ruokalan apulaishoitaja, 2
Tervalammen työlaitos ja maatila: Toimistoapulainen
Emännöitsijä
Huoltolautakunta, työtuvat: Kassanhoitaja
Lastensuojelulautakunta: Toimistoapulainen, 2
Vahtimestari
Järjestysmies
Järjestysmies, tp.
Lastenhuoltolaitokset, ammattioppilaskoti: Hoitaja
Ryttylän koulukoti: Hoitaja
Lämmittäjä
Toivoniemen koulukoti: Emännöitsijä
Käsityönopettaja
Hoitaja-käsityönopettaja
Lastenhuoltolaitosten tilat, Toivoniemi: Naispuutarhuri
Työnvälitystoimisto: Kirjaaja
Toimistoapulainen, 2
Urheilu- ja retkeilytoimisto: Toimistoapulainen
Toimistoapulainen, tp.
Urheilulaitokset, kansanpuistot, Seurasaari: Kaitsija
Urheilulaitokset, kansanpuistot, Korkeasaari: Eläintenhoitaja, 6
Urheilulaitokset, kansanpuistot, Hietaranta: Kaitsija
Urheilulaitokset, kansanpuistot, Pihlajasaari: Kaitsija
Urheilulaitokset, kansanpuistot, Kivinokka: Kaitsija
Urheilulaitokset, kansanpuistot, Mustikkamaa: Kaitsija
Urheilulaitokset, kansanpuistot, Pirttimäki: Kaitsija
Urheilulaitokset, Pallokenttä: Vahtimestari
Urheilulaitokset, Ratsastushalli: Talonmies-lämmittäjä
Kansanhuoltolautakunta, yleinen osasto: Konekirjoittaja-toimistoapulainen, 2, tp.
Kansanhuoltolautakunta, kauppa- ja ostokonttiosasto: Toimistoapulainen, tp.
Suomenkieliset kansakoulut: Kouluvahtimestari, 9
Talonmies-lämmittäjä, 9
Talonmies-vahtimestari, 9
Talonmies-lämmittäjä-vahtimestari
Talonmies-vahtimestari ja siivooja, 2
Talonmies-lämmittäjä-vahtimestari, 3, tp.
Vahtimestari-talonmies-siivooja-ruoanjakaja, tp.
Ruotsinkieliset kansakoulut: Kansiavahtimestari
Kouluvahtimestari, 5
Talonmies-lämmittäjä, 5
Suomenkielinen työväenopisto: Vahtimestari
Talonmies-lämmittäjä
Valmistava tyttöjen ammattikoulu: Toimistoapulainen
Lastentarhat: Kaitsija, 2, tp.
Kaupunginkirjasto: Vahtimestari
Kallion sivukirjasto: Vahtimestari
Kaupunginmuseo: Talonmies-vahtimestari
Kiinteistötoimisto, kansliaosasto: Toimistoapulainen
Vahtimestari, 2
Kiinteistötoimisto, tonttiosasto: Toimistoapulainen, 2
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: Piirtäjä, 2
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Piirtäjä, 6
Vahtimestari
Kiinteistötoimisto, talo-osasto: Toimistoapulainen
Kiinteistötoimisto, kaupungin talot: Lämmittäjä
Talonmies-lämmittäjä
Siivoustöiden tarkkailija, tp.
Kiinteistötoimisto, poliisihuoneistot: Lämmittäjä, 2
Kiinteistötoimisto, kunnalliset työväenasunnot: Kerhonhoitaja (palkkiovirka), tp.
Kiinteistötoimisto, kauppahallit, kioskit ja torit: Hallipalvelija, 4
Rakennustoimisto, kanslia: Toimistoapulainen
Vahtimestari
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Toimistoapulainen, 3
Rakennustoimisto, puisto-osasto: Toimistoapulainen
Talonmies-lämmittäjä
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Toimistoapulainen, 3
Rakennustoimiston tilivirasto: Toimistoapulainen, 3

Liikennelaitos, kassa- ja tilivirasto: Toimistoapulainen, 6, tp.
Liikennelaitos, raitioliikenne: Toimistoapulainen, 2, tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Varastotoimistoapulainen, tp.
Toimistoapulainen, 5, tp.
Satamalaitos, kansliaosasto: Vahtimestari
Satamalaitos, kassa- ja tilivirasto: Apulaiskassanhoitaja, 2
Toimentaja, 4
Satamalaitos, satamakonttori: Toimentaja
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Toimentaja, 17
Hissilaitoksen koneenhoitaja, 8
Laiturihuollon toimentaja, 4, tp.
Teurastamo: Toimistoapulainen
Vahtimestari, 2
Halliapulainen, 10
Karjanhoitaja
Elintarvikekeskus, ruokatehdas ja ruokalat: Apulaisemännöitsijä, 4
Ruokalantarkkaaja, tp.
Kouluruokailuntarkkaaja, tp.
Elintarvikekeskus, ruokatehtaan toimisto: Toimistoapulainen
Elintarvikekeskus, keskusvarasto: Toimistoapulainen
Teollisuuslaitosten lautakunta: Toimistoapulainen
Vesilaitos, hankintatoimisto: Toimistoapulainen, 4
Kaasulaitos: Toimistoapulainen, 2
Myyjä
Kaasulaitos, kaupallinen toimisto: Toimistoapulainen, 3
Toimistoapulainen, tp.
Tarkkaaja
Vahtimestari
Sähkölaitos: Talonmies-lämmittäjä
Toimistoapulainen
Toimistoapulainen, tp.
Piirtäjä, 3
Piirtäjä, 2, tp.
Sähkölaitos, hankintatoimisto: Toimistoapulainen
Varastokirjanpitäjä
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Toimistoapulainen, 20
Toimistoapulainen, tp.
Painaja
Vahtimestari

20. palkkaluokka.

Alkupalkka 21.500 mk. Loppupalkka 26.660 mk.

Revisiotoimisto: Toimistoapulainen
Kaupunginkanslia, painatus- ja hankintatoimisto: Toimistoapulainen, 3
Rahatoimisto: Toimistoapulainen, 34
Vahtimestari, 2
Tilastotoimisto: Toimistoapulainen, 10
Verotusvalmisteluvirasto: Toimistoapulainen, 7
Vahtimestari, 2
Palkkalautakunnan toimisto: Toimistoapulainen
Toimistoapulainen, tp.
Maistraatti: Toimistoapulainen, 2
Toimistoapulainen, tp.
Ulosottolaitos, I kaupunginvoudinkonttori: Toimistoapulainen, 3
Ulosottolaitos, II kaupunginvoudinkonttori: Toimistoapulainen, 6
Rikostuomioiden toimeenpanijankonttori: Toimistoapulainen, 4
Ulosottolaitos, Helsinki-Huopalahden kaupunginvoudinkonttori: Toimistoapulainen, 2
Ulosottolaitos, Helsinki-Malmin kaupunginvoudinkonttori: Toimistoapulainen, 3
Raastuvanoikeus: Kiinteistönotaari
Syyttäjistö: Toimistoapulainen
Raastuvanoikeuden arkisto ja puhtaaksikirjoituskanslia: Toimistoapulainen, 12
Huoneenvuokralautakunnat: Toimistoapulainen, 9, tp.
Huoneenvuokralautakunnat, Malmin alatoimisto: Toimistoapulainen, tp.
Palolaitos: Toimistoapulainen
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: Toimistoapulainen, 3
Vahtimestari
Eläinlääkintäosasto: Laboratorioapulainen, 2
Vahtimestari
Maidontarkastamo: Toimistoapulainen, 4
Laboratorioapulainen, 5
Asuntojentarkastus: Toimistoapulainen
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: Toimistoapulainen
Sielullisesti sairaiden huoltotoimisto: Vahtimestari
Lastenpsykiatrin toimisto: Toimistoapulainen
Kouluhammasklinikka: Toimistoapulainen
Veneeristen tautien poliklinikat: Toimistoapulainen
Äitiys- ja lastenneuvolat: Toimistoapulainen, 2, tp.
Desinfioimislaitos: Desinfioimisapulainen, 3
Sairaalavirasto: Toimistoapulainen
Marian sairaala: Toimistoapulainen, 2
Vahtimestari, 2
Kulkutautisairaala: Toimistoapulainen, 4
Vahtimestari, 2
Kivelän sairaala: Toimistoapulainen, 7
Toimistoapulainen (puolipäivätyö), 2, tp.
Vahtimestari, 2
Nikkilän sairaala: Käsityönapulaisohjaaja
Toimistoapulainen, 2
Varastomies
Naisräätäli
Tuberkuloosisairaala: Toimistoapulainen
Vahtimestari, 2
Malmin sairaala: Toimistoapulainen
Vahtimestari
Ruokalanhoitaja
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Toimistoapulainen, 19
Huoltovirasto, kassa- ja tilitoimisto: Toimistoapulainen, 4

Huoltovirasto, asiamiestoimisto: Toimistoapulainen, 16
Vahtimestari
Huoltovirasto, lapsilisäkanslia: Toimistoapulainen, tp.
Huoltolautakunta, työtuvat: Toimistoapulainen
Lastensuojelulautakunta: Toimistoapulainen, 13
Toimistoapulainen, tp.
Vahtimestari, tp.
Nukarin lastenkoti: Talonmies
Hyvösen lastenkoti: Lastenhoitaja, tp.
Lastenhuoltolaitokset, vastaanottokoti: Hoitaja, 2
Lastenhuoltolaitokset, ammattioppilaskoti: Hoitaja
Toivolan koulukoti: Toimistoapulainen
Ryttylän koulukoti: Hoitaja, 6
Toimistoapulainen
Työnvälitystoimisto: Toimistoapulainen, 7
Järjestysmies (ravintolaos.)
Vahtimestari, 2
Urheilu- ja retkeilytoimisto: Toimistoapulainen
Urheilulaitokset, kansanpuistot, Korkeasaari: Saarenvartija
Urheilulaitokset, kansanpuistot, Lauttasaari: Kaitsija
Urheilulaitokset, Soutustadion: Vartija
Kansanhuoltolautakunta, yleinen osasto: Toimistoapulainen, tp.
Kansanhuoltolautakunta, kauppa- ja ostokorttiosasto: Toimistoapulainen, 2, tp.
Asutustoimisto: Toimistoapulainen, tp.
Raittiuslautakunta: Toimistoapulainen
Nuorisotoimisto: Toimistoapulainen
Suomenkieliset kansakoulut: Toimistoapulainen, 6
Kodissakävijä
Ruotsinkieliset kansakoulut: Toimistoapulainen, 2
Vahtimestari-lämmittäjä-siivooja, 2
Toimistoapulainen (puolipäiväapulainen), tp.
Kansakoulujen yhteiset menot: Kodissakävijä
Suomenkielinen työväenopisto: Toimistoapulainen
Ammattiopetuslaitosten johtokunta: Toimistoapulainen (osapäivätyö), tp.
Valmistava poikain ammattikoulu: Toimistoapulainen
Vahtimestari
Valmistava tyttöjen ammattikoulu: Toimistoapulainen
Lastentarhat: Toimistoapulainen, 2
Kaupunginmuseo: Toimistoapulainen
Kiinteistötoimisto, kansliaosasto: Toimistoapulainen, 2
Vahtimestari
Kiinteistötoimisto, kaupunkimittausosasto: Toimistoapulainen
Kiinteistötoimisto, talo-osasto: Toimistoapulainen, 3
Toimistoapulainen, tp.
Kiinteistötoimisto, kaupungin talot: Lämmittäjä, 3
Talonmies
Kiinteistötoimisto, poliisihuoneistot: Lämmittäjä
Kiinteistötoimisto, kunnalliset työväenasunnot: Talonmies, 6
Rakennustoimisto, kanslia: Toimistoapulainen, 2
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Toimistoapulainen, 2
Toimistoapulainen, 2, tp.
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Toimistoapulainen, 5
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Toimistoapulainen
Rakennustoimisto, puhtaanapito-osasto: Toimistoapulainen
Rakennustoimiston tilivirasto: Toimistoapulainen, 2
Liikennelaitos, kassa- ja tilivirasto: Toimistoapulainen, 2, tp.
Liikennelaitos, raitioliikenne: Toimistoapulainen, 4, tp.
Erikoisrahastaja, 7, tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Toimistoapulainen, 3, tp.
Liikennelaitos, omnibusliikenne: Toimistoapulainen, tp.
Liikennelaitos, omnibusvaunuston kunnossapito: Toimistoapulainen, tp.
Liikennelaitos, sekalaiset menot, puvusto: Vaatevarastonhoitaja, tp.
Satamalaitos, kansliaosasto: Toimistoapulainen
Satamalaitos, kassa- ja tilivirasto: Toimistoapulainen, 4
Toimistoapulainen, tp.
Satamalaitos, satamakonttori: Toimistoapulainen
Vedenantomies, 3
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Tavaranmerkitsijä, 10, tp.
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Toimistoapulainen, 2
Teurastamo: Toimistoapulainen
Laboratorioapulainen, 2
Vartija, 4
Elintarvikekeskus, ruokatehdas ja ruokalat: Varastomies
Elintarvikekeskus, keskusvarasto: Varastomies
Elintarvikekeskus, kuljetuselin: Autonapumies, 6
Elintarvikekeskus, kassa- ja tilivirasto: Toimistoapulainen, 4
Vesilaitos: Toimistoapulainen
Toimistoapulainen, tp.
Vesilaitos, hankintatoimisto: Toimistoapulainen, 2
Kaasulaitos: Toimistoapulainen, 2
Kaasulaitos, kaupallinen toimisto: Toimistoapulainen, 16
Rahakevaraston hoitaja
Sähkölaitos: Toimistoapulainen, 3
Näyttelyapulainen, 2
Sähkölaitos, hankintatoimisto: Toimistoapulainen, 2
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Toimistoapulainen, 15

19. palkkaluokka.

Alkupalkka 20.700 mk. Loppupalkka 25.660 mk.

Kaupunginkanslia: Puhelinkeskuksen hoitaja, 3
Rahatoimisto: Vahtimestari, tp.

Tilastotoimisto: Apulaisvahtimestari
Raastuvanoikeuden arkisto ja puhtaaksikirjoituskanslia: Vahtimestari
Huoneenvuokralautakunnat: Vahtimestari, 3, tp.
Terveydellisten tutkimusten laboratorio: Vahtimestari
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: Vahtimestari
Kouluhammasklinikka: Klinikka-apulainen, 5
Kallion hammasklinikka: Klinikka-apulainen
Vallilan hammasklinikka: Klinikka-apulainen
Lapinlahden koulun hammasklinikka: Klinikka-apulainen
Aleksis Kiven koulun hammasklinikka: Klinikka-apulainen
Käpylän hammasklinikka: Klinikka-apulainen
Marian sairaala: Ovenvartija, 3
Kulkutautisairaala: Ovenvartija
Kivelän sairaala: Ovenvartija, 3
Nikkilän sairaala: Vahtimestari
Tuberkuloosisairaala: Ovenvartija, 3
Malmin sairaala: Liinavaatevaraston hoitaja
Kunnalliskoti: Käsityön apulaisohjaaja
Tervalammen työlaitos ja maatila: Toimistoapulainen, tp.
Lastensuojelulautakunta: Toimistoapulainen, 6, tp.
Toivoniemen koulukoti: Lomittaja, tp.
Lastenhuoltolaitosten tilat, Ryttylä: Karjanhoitaja (mies)
Työnvälitystoimisto: Vahtimestari, tp.
Urheilu- ja retkeilytoimisto: Vahtimestari
Urheilulaitokset, kansanpuistot, Seurasaari: Saarenvartija
Urheilulaitokset, kansanpuistot, Tullisaari: Kaitsija
Nuorisotoimisto: Toimistoapulainen, tp.
Valmistava tyttöjen ammattikoulu: Tarveaineidenhoitaja
Kaupunginkirjasto: Toimistoapulainen, 2
Apulaisvahtimestari
Talonmies-lämmittäjä
Kallion sivukirjasto: Apulaisvahtimestari
Talonmies-lämmittäjä, tp.
Eteläinen sivukirjasto: Apulaisvahtimestari
Kiinteistötoimisto, kaupungin talot: Lämmittäjä, 4
Talonmies, 2
Kiinteistötoimisto, poliisihuoneistot: Lämmittäjä, 2
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Apulaisvahtimestari, tp.
Liikennelaitos, raitioliikenne: Rahastaja, 970, tp.
Laskuapulainen, 2, tp.
Liikennelaitos, omnibusliikenne: Rahastaja, 294, tp.
Liikennelaitos, johdinautoliikenne: Rahastaja, 50, tp.
Satamalaitos, kassa- ja tilivirasto: Vahtimestari, 4

18. palkkaluokka.

Alkupalkka 19.900 mk. Loppupalkka 24.660 mk.

Kaupunginkanslia, painatus- ja hankintatoimisto: Toimistoapulainen, 3
Toimistoapulainen, 2, tp.
Painaja, 2
Rahatoimisto: Toimistoapulainen, 25
Toimistoapulainen, 20, tp.
Tilastotoimisto: Toimistoapulainen, 11
Toimistoapulainen, 3, tp.
Verotusvalmisteluvirasto: Toimistoapulainen, 14
Palkkalautakunnan toimisto: Toimistoapulainen, tp.
Maistraatti: Tarkkaaja-apulainen, 2
Tarkkaaja-apulainen, tp.
Toimistoapulainen, 2, tp.
Ulosottolaitos, I kaupunginvoudinkonttori: Toimistoapulainen, tp.
Ulosottolaitos, II kaupunginvoudinkonttori: Toimistoapulainen, 9
Toimistoapulainen, tp.
Puhelimenhoitaja, tp.
Ulosottolaitos, Helsinki-Huopalahden kaupunginvoudinkonttori: Toimistoapulainen, tp.
Ulosottolaitos, Helsinki-Malmin kaupunginvoudinkonttori: Toimistoapulainen, 2
Rakennustarkastustoimisto: Vahtimestari
Huoneenvuokralautakunnat: Toimistoapulainen, 27, tp.
Huoneenvuokralautakunnat, Malmin alatoimisto: Toimistoapulainen, tp.
Palolaitos: Toimistoapulainen
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: Toimistoapulainen
Eläinlääkintäosasto: Toimistoapulainen, tp.
Asuntojentarkastus: Toimistoapulainen
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: Laboratorio- ja röntgenapulainen
Toimistoapulainen
Kouluhammasklinikka: Toimistoapulainen
Vahtimestari
Kallion hammasklinikka: Vahtimestari
Vallilan hammasklinikka: Vahtimestari
Lapinlahden koulun hammasklinikka: Vahtimestari
Aleksis Kiven koulun hammasklinikka: Vahtimestari
Käpylän hammasklinikka: Vahtimestari
Munkkiniemen hammasklinikka: Vahtimestari
Malmin hammasklinikka: Vahtimestari
Veneeristen tautien poliklinikat: Venerologin toimiston vahtimestari, tp.
Desinfioimislaitos: Desinfioimisapulainen
Desinfioitsija-apulainen (mies), tp.
Marian sairaala: Lastenhoitaja, 11
Lastenhoitaja, 6, tp.
Kodinhoitaja, 2
Apuhoitaja, 20
Toimistoapulainen, 6
Toimistoapulainen, tp.
Keskuksenhoitaja, 2
Liinavaatevaraston apulaishoitaja
Apumies, 19
Yövartija
Portinvartija

Kulkutautisairaala: Lastenhoitaja, 26
Lastenhoitaja, 6, tp.
Apuhoitaja, 6
Toimistoapulainen
Toimistoapulainen, tp.
Keskuksenhoitaja, 2
Liinavaatevaraston apulaishoitaja, 2
Apumies, 16
Yövartija
Portinvartija, 2
Kivelän sairaala: Apuhoitaja, 10
Kodinhoitaja, 3
Toimistoapulainen, 2
Liinavaatevaraston apulaishoitaja
Keskuksenhoitaja
Naisvahtimestari, 2
Apumies, 21
Portinvartija
Nikkilän sairaala: Toimistoapulainen
Keskuksenhoitaja, 4
Apulaisvarastonhoitaja
Apumies, 5
Apumies, 2, tp.
Tallimies
Yövartija
Tuberkuloosisairaala: Lastenhoitaja, 4
Apuhoitaja, 6
Keskuksenhoitaja, 2
Naisvahtimestari
Liinavaatevaraston apulaishoitaja
Apumies, 6
Yövartija
Malmin sairaala: Lastenhoitaja, 3
Apuhoitaja, 7
Kodinhoitaja
Toimistoapulainen
Keskuksenhoitaja, 2
Apumies, 3
Sairaanhoitajatarkoulu: Talousopettajatar, tp.
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Toimistoapulainen, 30
Huoltovirasto, asiamiestoimisto: Toimistoapulainen, 14
Huoltovirasto, lapsilisäkanslia: Toimistoapulainen, 3, tp.
Huoltovirasto, kodinhoitokanslia: Toimistoapulainen, tp.
Kunnalliskoti: Toimistoapulainen
Apumies, 11, tp.
Kunnalliskoti, pesulaitos: Pesulaitoksen apulaishoitaja
Tervalammen työlaitos ja maatila: Yövartija
Tallimies
Huoltolautakunta, työtuvat: Myymälänhoitaja
Varastonhoitaja
Lastensuojelulautakunta: Puhelinkeskuksen hoitaja, tp.
Sofianlehdon pikkulastenkoti: Lastenhoitaja, 17
Lastenhoitaja, 7, tp.
Toimistoapulainen, tp.
Reijolan lastenkoti: Lastenhoitaja, 4
Lastenhoitaja, tp.
Yöhoitaja
Kullatorpan lastenkoti: Lastenhoitaja, 4
Lastenhoitaja, tp.
Malmin lastenkoti: Lastenhoitaja, 3
Nukarin lastenkoti: Lastenhoitaja, 4
Hyvösen lastenkoti: Lastenhoitaja, 2, tp.
Lastenhuoltolaitokset, vastaanottokoti: Toimistoapulainen
Toivolan koulukoti: Lastenhoitaja, 3
Lastenhuoltolaitosten tilat, Toivoniemi: Tallimies
Lastenhuoltolaitosten tilat, Ryttylä: Tallimies
Lastenhuoltolaitosten tilat, Toivola: Tallimies
Työnvälitystoimisto: Toimistoapulainen
Toimistoapulainen, tp.
Puhelimenhoitaja
Urheilu- ja retkeilytoimisto: Toimistoapulainen
Kansanhuoltolautakunta, kauppa- ja ostokorttiosasto: Toimistoapulainen, 5, tp.
Nuorisotoimisto: Kerho-ohjaaja
Suomenkieliset kansakoulut: Toimistoapulainen
Valmistava poikain ammattikoulu: Toimistoapulainen
Lastentarhat: Toimistoapulainen, tp.
Lastenhoitaja, 3
Kaupunginkirjasto: Toimistoapulainen, 6
Järjestelyapulainen, 7
Kaupunginkirjasto, sivukirjastokeskus: Toimistoapulainen, tp.
Kallion sivukirjasto: Kirjastoamanuenssi
Järjestelyapulainen, 4
Sanomalehtisalin valvoja, tp.
Töölön sivukirjasto: Järjestelyapulainen, 2
Vallilan sivukirjasto: Järjestelyapulainen, 2
Sanomalehtisalin pyhäpäivävalvoja, tp.
Käpylän sivukirjasto: Järjestelyapulainen, 2
Eteläinen sivukirjasto: Järjestelyapulainen
Kaupunginmuseo: Kassanhoitaja (osapäivätyö, palkkiovirka), tp.
Kiinteistötoimisto, asemakaavaosasto: Toimistoapulainen
Kiinteistötoimisto, talo-osasto: Toimistoapulainen
Kiinteistötoimisto, kaupungin talot: Ovenvartija, 4
Rakennustoimisto, kanslia: Toimistoapulainen, tp.
Rakennustoimisto, talorakennusosasto: Toimistoapulainen, 2
Toimistoapulainen, 2, tp.
Rakennustoimisto, katurakennusosasto: Toimistoapulainen, 9
Rakennustoimisto, puisto-osasto: Toimistoapulainen
Toimistoapulainen, tp.
Rakennustoimisto, varasto-osasto: Toimistoapulainen, 4
Rakennustoimisto, puhtaanapito-osasto: Toimistoapulainen
Rakennustoimiston tilivirasto: Toimistoapulainen, 2
Liikennelaitos, kassa- ja tilivirasto: Toimistoapulainen, 8, tp.

Puhelinkeskuksen hoitaja, tp.
Liikennelaitos, raitioliikenne: Toimistoapulainen, 2, tp.
Liikennelaitos, raitiovaunuston kunnossapito: Toimistoapulainen, 10, tp.
Liikennelaitos, omnibusliikenne: Toimistoapulainen, tp.
Laskuapulainen, tp.
Liikennelaitos, omnibusvaunuston kunnossapito: Toimistoapulainen, tp.
Liikennelaitos, sekalaiset menot, puvusto: Apulaisvaatevarastonhoitaja, tp.
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Talonmies, 4
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Toimistoapulainen, 2
Teurastamo: Toimistoapulainen, 3
Elintarvikekeskus, ruokatehtaan toimisto: Toimistoapulainen
Elintarvikekeskus, kassa- ja tilivirasto: Toimistoapulainen
Toimistoapulainen, tp.
Puhelimenhoitaja
Vesilaitos: Toimistoapulainen, 2
Vesilaitos, hankintatoimisto: Toimistoapulainen, 6
Kaasulaitos: Toimistoapulainen, tp.
Kaasulaitos, kaupallinen toimisto: Toimistoapulainen, 7
Toimistoapulainen, 3, tp.
Mittarinlukija, tp.
Sähkölaitos: Toimistoapulainen, 4
Toimistoapulainen, 7, tp.
Sähkölaitos, hankintatoimisto: Toimistoapulainen, 6
Toimistoapulainen, 6, tp.
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Toimistoapulainen, 23
Toimistoapulainen, 14, tp.
Puhelimenhoitaja, 2

17. palkkaluokka.

Alkupalkka 19.200 mk. Loppupalkka 23.800 mk.

Rahatoimisto: Toimistoapulainen, 12, tp.
Ulosottolaitos, II kaupunginvoudinkonttori: Toimistoapulainen, 4, tp.
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: Apulaisvahtimestari
Marian sairaala: Hieroja, 3
Kivelän sairaala: Hieroja, 4
Kunnalliskoti: Hieroja
Hieroja, tp.
Ryttylän koulukoti: Apulaislämmittäjä, tp.
Lastenhuoltolaitosten tilat, Toivoniemi: Karjanhoitaja (nainen)
Lastenhuoltolaitosten tilat, Toivola: Karjanhoitaja (nainen)
Urheilu- ja retkeilytoimisto: Urheilunneuvoja (nainen), (palkkiovirka), tp.
Kiinteistötoimisto, kaupungin talot: Yövartija
Liikennelaitos, omnibusvaunuston kunnossapito: Toimistoapulainen, tp.
Satamalaitos, satamarakennusosasto: Toimistoapulainen, tp.
Elintarvikekeskus, ruokatehdas ja ruokalat: Pääkeittäjä, 4
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Ovenvartijahissinkuljettaja

16. palkkaluokka.

Alkupalkka 18.500 mk. Loppupalkka 22.940 mk.

Ulosottolaitos, II kaupunginvoudinkonttori: Ulosottoapulainen, 3, tp.
Sofianlehdon pikkulastenkoti: Ompelija ja liinavaatevarastonhoitaja
Lastenhuoltolaitosten tilat, Toivoniemi: Maataloustyömies
Lastenhuoltolaitosten tilat, Ryttylä: Maataloustyömies, 2
Sairaalasivukirjasto: Lähetti, 3
Kiinteistötoimisto, kaupungin talot: Yövartija
Liikennelaitos, sekalaiset menot, poliklinikka: Vastaanoton hoitaja, tp.

15. palkkaluokka.

Alkupalkka 17.850 mk. Loppupalkka 22.130 mk.

Ulosottolaitos, II kaupunginvoudinkonttori: Ulosottoapulainen, 9, tp.
Maidontarkastamo: Pesijä, 3
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: Vastaanottoapulainen, 4
Vastaanottoapulainen röntgenosastolla, tp.
Veneeristen tautien poliklinikat: Naisvahtimestari, 2
Desinfioimislaitos: Kylvettäjä, 3
Puhdistaja, 4
Marian sairaala: Pesuapulainen
Kulkutautisairaala: Lasinpesijä
Pesuapulainen
Varastonhoitaja
Kivelän sairaala: Pesuapulainen
Nikkilän sairaala: Pesuapulainen
Apulaissuutari
Tuberkuloosisairaala: Varastonhoitaja
Malmin sairaala: Pesuapulainen
Kunnalliskoti: Saarnaaja
Keittäjä-varastonhoitaja
Kunnalliskoti, pesulaitos: Pesuapulainen, 3
Tervalammen työlaitos ja maatila: Emännöitsijän apulainen, 2
Huoltolautakunta, työtuvat: Myymäläapulainen
Lastenhuoltolaitokset, vastaanottokoti: Ompelija
Toivolan koulukoti: Ompelija
Työnvälitystoimisto: Ovenvartija
Nuorisotoimisto: Vahtimestari-kalustohoitaja, tp.
Suomenkielinen työväenopisto: Taloudenhoitaja

Valmistava tyttöjen ammattikoulu: Ompelimon mestari, tp.
Lastentarhat: Vahtimestari
Lastenhoitaja, 37
Lastenhoitaja, 8, tp.
Kiinteistötoimisto, kaupungin talot: Lämmittäjä
Elintarvikekeskus, ruokatehdas ja ruokalat: Ruokalanhoitaja, 10
Koulukeittäjä, 2
Ruokalanhoitajan sijainen, tp.
Sähkölaitos, teollisuuslaitosten kassa- ja tilivirasto: Laskujen jakaja, 3

14. palkkaluokka.

Alkupalkka 17.250 mk. Loppupalkka 21.410 mk.

Kaupunginkanslia, painatus- ja hankintatoimisto: Monistaja, 2, tp.
Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: Lasinpesijä
Desinfioimislaitos: Desinfioitsija-apulainen, (nainen) tp.
Marian sairaala: Kylvettäjä, 6
Pesuapulainen, 3
Keittäjä, 3
Leipoja
Ompelija, 5
Kulkutautisairaala: Kylvettäjä, 4
Pesuapulainen, 3
Keittäjä, 3
Leipoja
Ompelija, 4
Kivelän sairaala: Kylvettäjä, 10
Pesuapulainen
Keittäjä, 4
Leipoja
Ompelija, 7
Nikkilän sairaala: Sianhoitaja, 2
Karjanhoitaja
Kylvettäjä, 4
Pesuapulainen
Keittäjä, 2
Leipoja
Ompelija, 3
Tuberkuloosisairaala: Kylvettäjä, 7
Pesuapulainen, 2
Keittäjä, 3
Leipoja, 2
Ompelija, 5
Malmin sairaala: Kylvettäjä, 2
Pesuapulainen, 5
Ompelija, 2
Keittäjä, 2
Leipoja
Huoltovirasto, asiamiestoimisto: Eteisvartija
Kunnalliskoti: Leipoja, 2
Kylvettäjä, 2
Kylvettäjä, 2, tp.
Kunnalliskoti, Hirvihaaran osasto: Keittäjä, tp.
Kunnalliskoti, pesulaitos: Pesuapulainen, 4
Tervalammen työlaitos ja maatila: Karjanhoitajan apulainen
Sofianlehdon pikkulastenkoti: Pesuapulainen
Reijolan lastenkoti: Ompelija
Kullatorpan lastenkoti: Ompelija
Malmin lastenkoti: Apulaishoitaja, 2
Ompelija
Lastenhuoltolaitokset, vastaanottokoti: Apulaishoitaja, 3
Leipoja
Pesuapulainen
Tolvolan koulukoti: Apulaishoitaja, 3, tp.
Ryttylän koulukoti: Leipoja
Pesuapulainen
Kirjapainokoulu: Vahtimestari
Kähertäjäkoulu: Vahtimestari
Valmistava poikain ammattikoulu: Apulaisvahtimestari
Valmistava tyttöjen ammattikoulu: Vahtimestari, 3
Vahtimestari, tp.
Lastentarhat: Emännöitsijä
Keittäjä, 2
Talousapulainen, 8

13. palkkaluokka.

Alkupalkka 16.650 mk. Loppupalkka 20.650 mk.

Tuberkuloosihuolto, tuberkuloositoimisto: Siivooja, 4
Sielullisesti sairaiden vastaanottoasema: Siivooja, 3
Marian sairaala: Pesuapulainen, 17
Keittäjä, 6
Leipoja
Kulkutautisairaala: Pesuapulainen, 12
Keittäjä, 2
Kivelän sairaala: Pesuapulainen, 8
Keittäjä, 6
Leipoja, 2
Nikkilän sairaala: Karjanhoitajan apulainen
Pesuapulainen, 14
Pesuapulainen, 2, tp.
Keittäjä, 6
Leipoja, 3
Tuberkuloosisairaala: Pesuapulainen, 9
Keittäjä, 3
Malmin sairaala: Keittäjä, 2
Kunnalliskoti: Keittäjä, 6
Keittäjä, tp.
Diettikeittäjä, tp.
Kunnalliskoti, pesulaitos: Pesuapulainen, 12
Huoltolautakunta, työtuvat: Siivooja
Sofianlehdon pikkulastenkoti: Keittäjä
Pesuapulainen
Reijolan lastenkoti: Keittäjä
Kullatorpan lastenkoti: Keittäjä
Malmin lastenkoti: Talonmies-lämmittäjä
Keittäjä
Pesijä
Nukarin lastenkoti: Keittäjä
Pesuapulainen
Hyvösen lastenkoti: Keittäjä, tp.
Lastenhuoltolaitokset, vastaanottokoti: Keittäjä
Pesuapulainen

Toivolan koulukoti: Keittäjä
Pesuapulainen
Ryttylän koulukoti: Keittäjä
Nuorisotoimisto: Nuorisotyön ohjaaja (palkkiovirka), tp.
Ammattioppilaslautakunta: Toimistoapulainen
Lastentarhat: Lastenhoitaja, 11
Kaupunginkirjasto: Siivooja
Kallion sivukirjasto: Siivooja
Satamalaitos, kansliaosasto: Siivooja
Teurastamo: Siivooja, 2
Elintarvikekeskus, ruokatehdas ja ruokalat: Ruokalanhoitaja, 3
Apulaiskeittäjä, 12

12. palkkaluokka.

Alkupalkka 16.100 mk. Loppupalkka 19.980 mk.

Rahatoimisto: Siivooja, 2
Maidontarkastamo: Siivooja
Tuberkuloosihuolto, asuntolat: Siivooja, 5
Siivooja, tp.
Pesuapulainen, 2
Sielullisesti sairaiden naisten keskuskoti: Palvelija
Marian sairaala: Sosiaalisiivooja
Nikkilän sairaala: Annostelija
Tuberkuloosisairaala: Sairaala-apulainen
Huoltovirasto, yleinen toimisto: Kodinhoitaja, 12
Huoltovirasto, kodinhoitokanslia: Kodinhoitaja, 43, tp.
Huoltolautakunta, työtuvat: Keittiöapulainen
Sofianlehdon pikkulastenkoti: Keittiöapulainen
Hyvösen lastenkoti: Apulaiskeittäjä, tp.
Lastenhuoltolaitokset, vastaanottokoti: Keittiöapulainen
Ryttylän koulukoti: Palvelija
Lastenhuoltolaitosten tilat, Ryttylä: Navetta-apulainen
Työnvälitystoimisto: Siivooja
Suomenkieliset kansakoulut: Ruoanjakaja, 19
Siivooja-vahtimestari, 4
Siivooja-vahtimestari, tp.
Ruotsinkieliset kansakoulut: Siivooja-vahtimestari, 4
Siivooja
Vahtimestari-siivooja, tp.
Lastentarhat: Talousapulainen, 57
Töölön sivukirjasto: Siivooja-vahtimestari
Vallilan sivukirjasto: Siivooja-vahtimestari
Käpylän sivukirjasto: Siivooja-vahtimestari
Pasilan sivukirjasto: Siivooja
Lauttasaaren sivukirjasto: Siivooja-vahtimestari
Munkkiniemen sivukirjasto: Siivooja-vahtimestari
Malmin sivukirjasto: Siivooja-vahtimestari
Satamalaitos, varastoimis- ja laiturihuolto-osasto: Siivooja, 10
Elintarvikekeskus, ruokatehdas ja ruokalat: Keittiöapulainen, 39
Elintarvikekeskus, keskusvarasto: Varastoapulainen
Vesilaitos: Vahtimestari, tp.

11. palkkaluokka.

Alkupalkka 15.550 mk. Loppupalkka 19.270 mk.

Sielullisesti sairaiden naisten keskuskoti: Siivooja
Kouluhammasklinikka: Siivooja
Marian sairaala: Sairaala-apulainen, 68
Keittiöapulainen, 19
Kulkutautisairaala: Sairaala-apulainen, 42
Keittiöapulainen, 13
Keittiöapulainen, 2, tp.
Kivelän sairaala: Sairaala-apulainen, 96
Keittiöapulainen, 28
Nikkilän sairaala: Sairaala-apulainen, 49
Keittiöapulainen, 23
Tuberkuloosisairaala: Sairaala-apulainen, 73
Keittiöapulainen, 8
Malmin sairaala: Sairaala-apulainen, 15
Keittiöapulainen, 6
Sairaanhoitajatarkoulu: Siivooja, 3
Kunnalliskoti: Keittiöapulainen, 6
Keittiöapulainen, 6, tp.
Siivooja, 42
Siivooja, 13, tp.
Kunnalliskoti, Hirvihaaran osasto: Keittiöapulainen, 2, tp.
Siivooja, 2, tp.
Sofianlehdon pikkulastenkoti: Keittiöapulainen
Keittiöapulainen, tp.
Palvelija, 5
Siivooja, 3, tp.
Reijolan lastenkoti: Keittiöapulainen
Palvelija, 2
Pesijä, tp.
Siivooja, tp.
Kullatorpan lastenkoti: Palvelija, 3
Malmin lastenkoti: Keittiöapulainen
Siivooja
Nukarin lastenkoti: Keittiöapulainen
Palvelija, 2
Hyvösen lastenkoti: Pesijä, tp.
Siivooja, tp.
Lastenhuoltolaitokset, vastaanottokoti: Keittiöapulainen, 2
Siivooja, 3
Siivooja, tp.
Palvelija.
Lastenhuoltolaitokset, ammattioppilaskoti: Siivooja
Toivolan koulukoti: Keittiöapulainen
Keittiöapulainen, tp.
Siivooja
Palvelija, 3
Ryttylän koulukoti: Palvelija, 3
Keittiöapulainen, tp.
Suomenkieliset kansakoulut: Siivooja, 87
Ruotsinkieliset kansakoulut: Siivooja, 26
Suomenkielinen työväenopisto: Siivooja, 2
Valmistava poikain ammattikoulu: Siivooja, 4
Lastentarhat: Talousapulainen, 2
Lastentarha-apulainen, 39
Lastentarha-apulainen, 3, tp.

10. palkkaluokka.

Alkupalkka 15.050 mk. Loppupalkka 18.650 mk.

Kallion hammasklinikka: Siivooja
Vallilan hammasklinikka: Siivooja
Lapinlahden koulun hammasklinikka: Siivooja
Aleksis Kiven koulun hammasklinikka: Siivooja
Käpylän hammasklinikka: Siivooja-eteisvalvoja
Munkkiniemen hammasklinikka: Siivooja-eteisvalvoja
Malmin hammasklinikka: Siivooja-eteisvalvoja
Tervalammen työlaitos ja maatila: Keittiöapulainen, tp.
Lastensuojelulautakunta: Lähetti
Työnvälitystoimisto: Siivooja
Verhoilija-ammattikoulu: Vahtimestari
Kaupunginkirjasto: Siivooja, 4
Kallion sivukirjasto: Siivooja
Eteläinen sivukirjasto: Siivooja

9. palkkaluokka.

Alkupalkka 14.550 mk. Loppupalkka 18.030 mk.

Terveydellisten tutkimusten laboratorio: Siivooja
Kiinteistötoimisto, poliisihuoneistot: Talonmies
Kiinteistötoimisto, kauppahallit, kioskit ja torit: Siivooja

8. palkkaluokka.

Alkupalkka 14.050 mk. Loppupalkka 17.410 mk.

Palolaitos: Lähetti
Työnvälitystoimisto: Lähetti
Kotitalouslautakunta: Siivooja, 2
Kaupunginkirjasto: Päällysvaatteiden vartija, 2
Kallion sivukirjasto: Päällysvaatteiden vartija, 2

7. palkkaluokka.

Alkupalkka 13.550 mk. Loppupalkka 16.790 mk.

Rakennustoimiston tilivirasto: Lähetti.

6. palkkaluokka.

Alkupalkka 13.050 mk. Loppupalkka 16.170 mk.

Suomenkieliset kansakoulut: Siivooja-vahtimestari, tp.
Kotitalouslautakunta: Siivooja
Kiinteistötoimisto, kaupungin talot: Talonmies
Siivooja, 8
Kiinteistötoimisto, poliisihuoneistot: Siivooja, 2
Kiinteistötoimisto, kunnalliset työväenasunnot: Talonmies, 2

5. palkkaluokka.

Alkupalkka 12.550 mk. Loppupalkka 15.550 mk.

Sairaalain tilivirasto: Siivooja
Ruotsinkielinen työväenopisto: Taloudenhoitaja
Lastentarhat: Siivooja, 2

3. palkkaluokka.

Alkupalkka 11.550 mk. Loppupalkka 14.310 mk.

Nuorisotoimisto: Tyttökerhotyön ohjaaja (palkkiovirka), tp.

Palkkaluokittelun ulkopuolella olevat virkasuhteet.

	Vuosipalkkio
Maistraatti: Avioliittoasiainnotaari, (palkkiovirka)	140.000: —
Nikkilän sairaala: Urkuri, (palkkiovirka)	65.000: —
Urheilu- ja retkeilylautakunta: Lautakunnan sihteeri, (palkkiovirka)	96.000: —
Työasiainlautakunta: Lautakunnan sihteeri, (palkkiovirka)	75.000: —
Ruotsinkielinen työväenopisto: Puheenjohtajaneuvoston sihteeri, (palkkiovirka)	4.000: —
Musiikkilautakunta: Sihteeri, (palkkiovirka)	132.000: —
Liikennelaitos, raitioliikenne: Laskuapulainen, (sopimuspalkka)	357.720: —
Teurastamo: Tarkastuseläinlääkäri	101.880: —
	Kuukausipalkkio
Julkisivupiirustusten tarkastus: Sihteeri, (palkkiovirka)	5.000: —
Raastuvanoikeus: Sihteeri, (palkkiovirka)	12.000: —
Syyttäjistö: Apulaissyyttäjä, 8, (palkkiovirka)	3.500: —
Apulaissyyttäjä, 6, (palkkiovirka)	2.000: —
Holhouslautakunta: Toimistoapulainen, (osapäivätyö)	9.170: —
Vahtimestari	2.750: —
Palolaitos: Palolautakunnan sihteeri, (palkkiovirka)	14.347: —
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto: Suomenlinnan päivystävä lääkäri, (palkkiovirka)	10.000: —
Maidontarkastamo: Autonkuljettaja, (palkkiovirka)	3.000: —
Äitiys- ja lastenneuvolat: Lastenneuvoloiden valvova lääkäri, (palkkiovirka)	5.000: —
Äitiysneuvoloiden valvova lääkäri, (palkkiovirka)	5.000: —
Nikkilän sairaala: Hammaslääkäri, (palkkiovirka)	33.030: —
Pappi, (palkkiovirka)	13.670: —
Tuberkuloosisairaala: Hammaslääkäri, (palkkiovirka)	11.230: —
Kirurgi, (palkkiovirka)	41.400: —
Kunnalliskoti: Urkuri, (palkkiovirka)	6.000: —
Väestönsuojelulautakunta: Sihteeri, (palkkiovirka)	3.000: —
Kaupungin väestönsuojeluasiain johtaja, (palkkiovirka)	50.000: —
Asutuslautakunta: Sihteeri, (palkkiovirka)	6.000: —
Raittiuslautakunta: Lautakunnan sihteeri, (palkkiovirka)	7.000: —
Lastentarhat: Lautakunnan sihteeri, (palkkiovirka)	5.000: —
Teurastamo: Lautakunnan sihteeri, (palkkiovirka)	2.000: —
Elintarvikekeskus: Henkilökunnan lääkäri, (palkkiovirka)	6.000: —
Ulosottolaitos, I kaupunginvoudinkonttori: Avustava kaupunginvouti, 2	tuntipalkka »
Suomenkieliset kansakoulut: Tuntiopettajat	»
Ruotsinkieliset kansakoulut: Tuntiopettajat	»
Suomenkielinen työväenopisto: Tuntiopettajat	»
Ruotsinkielinen työväenopisto: Tuntiopettajat	»
Kirjapainokoulu: Tuntiopettajat	»
Kähertäjäkoulu: Tuntiopettajat	»
Valmistava tyttöjen ammattikoulu: Tuntiopettajat	»
Teurastamo: Ylimääräinen tuntipalkkainen eläinlääkäri	»

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 – N:o 6

Kaupungin tilapäisten viranhaltijain tehtävien ja palkkaetujen tarkistaminen.

Khs on lukuisissa eri yhteyksissä joutunut käsittelemään kysymystä ns. tilapäisen viranhaltijakunnan asemasta. Niinpä Khs on esim. 14. 3. 1946 huomauttanut, että jos tilapäisen viran haltijaa on tarvittu viittä vuotta kauemmin, on asianomaisen lautakunnan harkittava, onko virka pysyvän tarpeen vaatima ja siinä tapauksessa tehtävä Khlle esitys sen muuttamisesta sääntöpalkkaiseksi. Tällaisia esityksiä onkin yksityisten tilapäisten virkasuhteiden järjestämisestä ollut Kvston käsiteltävinä kuluneiden vuosien aikana. Laajempaan kysymyksen käsittelyyn ei Khs katsonut olevan aihetta, ennen kuin kaupungin virkasääntö tuli uudistetuksi ja siinä yhteydessä lopullisesti selvitetyksi, millaiset tehtävät on järjestettävä virkasuhteen ja millaiset työsuhteen puitteissa. Khn asettamat virkasääntökomiteat ovatkin mietinnöissään kosketelleet kysymystä, kuten myös kysymystä tilapäisten viranhaltijoiden oikeuksista. Virkasäännön vahvistamisen jälkeen on Khs voinut puuttua asiaan sen koko laajuudessa.

Asiaa on kosketellut myös vt Hiitonen ym., jotka Kvston kokouksessa 20. 12. 1950 (asia n:o 39) tekivät seuraavan aloitteen:

»Oikeudenmukaisuus ja samoin myös tarkoituksenmukaisuus vaativat kaupunkia kohtelemaan tasapuolisesti kaikkia viran- ja toimenhaltijoitaan, sillä asemaansa tyytyväinen ja virkasuhteensa turvatuksi tietävä henkilö tekee yleensä paremmin työtä kuin se, jonka mielenrauhaa häiritsee oman virka-asemansa epävakaisuus ja siitä aiheutuva huoli tulevaisuudesta.

Ylimääräisten viran- ja toimenhaltijoiden asema on monessa suhteessa vähemmän edullinen kuin vakinaisten. Tästä johtuu, että ylimääräisiksi luettuihin toimiin ei aina saada parasta mahdollista työvoimaa. Mikäli pystyvät henkilöt taas joutuvat ylimääräisiksi, niin pyrkivät he mahdollisimman nopeasti vakinaisiin virkoihin, joten henkilövaihto muodostuu suhteellisen nopeatahtiseksi ylimääräisissä toimissa, mikä tietenkään ei ole eduksi niihin liittyvien tehtävien hoidolle.

Olosuhteista johtuu, että kaupunki tulee aina tarvitsemaan jonkin määrän ylimääräisiä viran- ja toimenhaltijoita sellaisilla virkapaikoilla, joita ei ainakaan

heti aluksi ole syytä vakinaistaa, koska ei ole varmuutta siitä, muodostuvatko niihin liittyvät tehtävät pysyväisiksi. Etenkin on viime vuosina ollut ja on edelleenkin lukuisia sellaisia poikkeuksellisista oloista johtuneita väliaikaisia tehtäviä, joiden hoitajien vakinaistaminen ei olisi ollut paikallaan. Mutta vaikkapa nämä varaukset huomioitaisiinkin, niin on todettava, että kaupungilla on paljon ylimääräisiä viran- ja toimenhaltijoita sellaisissakin tehtävissä, jotka jo ovat selvästi osoittautuneet pysyvän tarpeen vaatimiksi. Eräissä hallintohaaroissa on jopa melko suurikin prosentti henkilökunnasta pelkkinä ylimääräisinä viran- ja toimenhaltijoina, vaikka heidänkin suorittamansa tehtävät useimmiten jo on voitu arvioida varmasti jatkuviksi. Näissä olosuhteissa eivät eräät kaupungin palveluksessa olevat ole edes monien vuosien kuluttuakaan voineet saada virka-asemaansa vakinaistetuksi. Nämä ylimääräiset ovat jääneet pitkäksi aikaa huonompaan asemaan kuin heidän vakituisen toimen saaneet virkatoverinsa, jotka saman hallintohaaran ajalla suorittavat enemmän tai vähemmän samanlaatuisia tehtäviä ja joista ehkä jotkut jopa ovat saattaneet olla lyhyemmän ajan kaupungin palveluksessa kuin ensinmainitut.

Tällainen tilanne antaa aihetta arvosteluun monestakin näkökulmasta. Mikäli kaupunki haluaa välttää alaisissaan palvelussuhteissa mielivaltaa ja satunaisuutta, on sen pyrittävä asettamaan yhtäläiseen asemaan kaikki ne, joiden hoitamat tehtävät ovat osoittautuneet pysyviksi. Ylimääräisinä viran- ja toimenhaltijoina on pidettävä vain ne, joiden suorittamat tehtävät on tarkoitettu väliaikaisiksi tai ne, jotka on otettu palvelukseen vain kokeeksi. Käsitystä tietyn toimen väliaikaisuudesta älköön kuitenkaan ylläpidettäkö kauemmin kuin kokemus tämän sallii, älköönkä myöskään henkilökohtaista koeaikaa määrättäkö kohtuuttoman pitkäksi.

Jos syystä tai toisesta on todella välttämätöntä pitää joitakin viran- ja toimenhaltijoita ylimääräisinä monet vuodet, on heille myönnettävät palkka- ym. edut koetettava mahdollisimman laajassa mitassa rinnastaa vakinaisille myönnettäviin etuihin poikkeuksena lähinnä vain virkasuhteen keskeyttämismahdollisuuksissa esiintyvät eroavaisuudet.

Edellä esitetyn pohjalla ehdotamme,

että kaupunginvaltuusto kehoittaisi kaupunginhallitusta

1) kiireesti tutkituttamaan, missä laajuudessa kaupungin palveluksessa pidetään ylimääräisinä viran- ja toimenhaltijoina sellaisia henkilöitä, joiden suorittamia tehtäviä voidaan pitää pysyväksi osoittautuneen tarpeen vaatimina,

2) ryhtymään toimenpiteisiin ylimääräisten virkojen ja toimien muuttamiseksi vakinaisiksi sikäli kuin niihin sisältyvät tehtävät ovat osoittautuneet jatkuviksi, ja

3) laatimaan suunnitelman kauan ylimääräisinä olleiden viran- ja toimenhaltijoiden palkka- ym. etujen mahdollisimman laajasta rinnastamisesta vakinaisille myönnettyihin etuihin.»

Khn järjestelytoimistolta pyydetystä, 27. 6. 1951 päivätystä lausunnosta selviää, että kaupungin palveluksessa oli 1. 1. 1951 tp. työvoimaan kuuluvia viranhaltijoita yhteensä 3.766, joista virastot ja laitokset ovat esittäneet vakinaistettaviksi 586 virkaa. Sen jälkeen kun uusi virkasääntö on tullut voimaan, on virkojen vakinaistamiskysymys tullut uuteen vaiheeseen, sillä useat tp. viranhaltijaryhmät voidaan jättää virkasäännön soveltamisalan ulkopuolelle. Tämä seikka jo sinänsä sulkee pois huomattavan osan entisistä tp. viroista.

Liikennelaitoksessa sekä kansanhuolto- ja huoneenvuokratoimistoissa on koko henkilökunta tp. työvoiman tililtä palkattua, joista ainoastaan liikennelaitoksen henkilökunta mahdollisesti myöhemmässä vaiheessa tulee vakinaistettavaksi. Mitä kansanhuolto- ja huoneenvuokratoimistoihin tulee, ovat ne poikkeuksellisissa olosuhteissa syntyneitä virastoja, joten niitten alaisten tp. viranhaltijoiden vakinaistamiseen tässä yhteydessä ei ole aihetta. Verotusvalmisteluviraston virkoja — huolimatta siitä, että suurin osa sen viranhaltijoista on tilapäisiä — ei järjestelytoimisto niin ikään odotettavissa olevan verolaitoksen uudistuksen takia myöskään katso voivansa esittää vakinaistettavaksi.

Muina perusteluinaan järjestelytoimisto huomauttaa, että eräissä virastoissa ja laitoksissa ovat rationalisoimistutkimukset tai näiden toteuttaminen vielä kesken, joten lopullista työvoiman tarvetta niiden osalta ei vielä voida määritellä. Tällaisia virastoja ja laitoksia ovat mm. painatus- ja hankintatoimisto, rahatoimisto, teollisuuslaitokset ja ulosottolaitos. Muut tp. virat ovat taasen olleet olemassa siksi lyhyen ajan, että järjestelytoimisto katsoo, ettei vielä ole saatu kokemusta siitä, miten pysyväisluontoisia ne tulevat olemaan.

Lopuksi järjestelytoimisto ilmoittaa, että suorittamiensa tutkimusten perusteella se pitää aiheellisena pysyväisesti tarpeelliseksi katsottavien 74 tp. viran vakinaistamista.

Khs on ko. aloitteen ja järjestelytoimiston lausunnon johdosta pyytänyt 1. 9. 1951 mennessä lausuntoa sekä perusteltua ehdotusta kaikilta muilta lautakunnilta paitsi huoneenvuokra-, kansanhuolto-, liikennelaitoksen, väestönsuojelu-, ammattioppilas- sekä musiikkilautakunnilta. Niin ikään on lausuntoa pyydetty Khn asiamiesosastolta, painatus- ja hankintatoimistolta, rahatoimistolta, tilastotoimistolta, revisiotoimistolta, verotusvalmisteluvirastolta sekä maistraatilta.

Palkkalautakunta on asiasta antanut lausuntonsa (liite 1), johon liittyy luettelo vakinaistettaviksi ehdotetuista viroista (liite 1 a) ja jossa se viittaa Kvston 28. 11. 1951 tekemään päätökseen, jonka mukaan Kvston 19. 12. 1951 vahvistaman vuoden 1952 talousarvion liitteeseen merkityt tilapäiset viranhaltijat on katsottava virkasuhteessa oleviksi viranhaltijoiksi. Khs puoltaa liitteessä 1 a mainittujen sääntöpalkkaisten virkojen perustamista palkkalautakunnan ehdotuksen mukaisesti, kuitenkin sillä muutoksella, että kaupunginkanslian tilapäistä vahtimestarin virkaa ei vakinaisteta. Kaupunginkansliassa muutamia vuosia sitten toimitetun

rationalisoimistutkimuksen yhteydessä todettiin nimittäin, että kaksi vahtimestarin virkaa olisi lakkautettava ja heidän tilalleen palkattava lähettejä. Tämä järjestely on toisen vahtimestarin osalta jo voitu toteuttaa, mutta toisen osalta se odottaa viran vapautumista. Khs mainitsee vielä, että liitteessä 1 a mainittujen palkkalautakunnan notaarin, huoltoviraston huoltotarkastajan, Tervalammen työlaitoksen toimistoapulaisen, lastensuojelulautakunnan 4 huoltotarkastajan, 5 toimistoapulaisen ja vahtimestarin, Sofianlehdon pikkulastenkodin osastonhoitajattaren, Kullatorpan lastenkodin lastentarhanopettajan, Malmin lastenkodin lastentarhanopettajan, Nukarin lastenkodin lastentarhanopettajan, urheilu- ja retkeilytoimiston toimistonhoitajan, nuorisotoimiston toimistoapulaisen, rakennustoimiston puisto-osaston piirtäjän, satamarakennusosaston toimistoapulaisen sekä sähkölaitoksen johtotarkastajan, mittariteknikon ja toimisto-osaston esimiehen siirtäminen korkeampiin palkkaluokkiin kuin myös elintarvikekeskuksen toimistonhoitajan viran perustaminen palkkalautakunnan ehdotuksen mukaisesti aiheuttaisi 564.480 mk:n suuruisen lisämenon vuodessa.

Käytännölliset toimenpiteet vaativat, että palkkalautakunnan ehdottama ajankohta esitettyjen muutosten toimeenpanemiseksi on siirrettävä myöhemmäksi eli 1. 7. 1952.

Edellä esitettyyn viitaten Khs ehdottaa, että Kvsto päättäisi

1) lakkauttaa liitteessä 1 a olevasta luettelosta ilmenevät tilapäisten viranhaltijain virkasuhteet 30. 6. 1952 lukien, lukuunottamatta kaupunginkanslian 21. palkkaluokassa olevaa tilapäistä vahtimestarin virkaa,

2) lakkauttaa 30. 6. 1952 lukien elintarvikekeskuksen ruokatehtaan toimiston 21. palkkaluokkaan kuuluvan sääntöpalkkaisen toimistoapulaisen viran,

3) perustaa 1. 7. 1952 lukien liitteessä 1 a mainitut vakinaiset virat palkkalautakunnan ehdottamin palkoin ja pätevyysvaatimuksin, lukuunottamatta kaupunginkanslian 21. palkkaluokassa olevaa tilapäistä vahtimestarin virkaa,

4) oikeuttaa asianomaiset lautakunnat ylittämään uusien vakinaisten virkojen haltijain palkkaamista varten asianomaisia palkkatilejä, jolloin ylitysten lopulliset määrät on aikanaan ilmoitettava Kvstolle,

sekä

5) että aloitteen tekijäin esitys suunnitelman laatimisesta kauan ylimääräisinä olleiden viranhaltijoiden palkka- ym. etujen mahdollisimman laajasta rinnastamisesta vakinaisille myönnettyihin etuihin jätetään Kvston 28. 11. 1951 tekemän päätöksen varaan.

Uusien virkojen perustamiseen vaaditaan määräenemmistö.

Päätös virkojen siirtämisestä korkeampiin palkkaluokkiin alistettaneen sosiaaliministeriön palkkaosaston hyväksyttäväksi.

Helsingissä 17. 4. 1952.

Vakuudeksi:

Eino Waronen.

Liite 1.

PALKKALAUTAKUNTA

Helsingissa, maaliskuun 11 p:nä 1952.
N:o 155

Kaupunginhallitukselle.

Palauttaen viitekohdassa mainitut lähetteet niihin liittyvine asiakirjoineen palkkalautakunta esittää kunnioittaen lausuntonaan seuraavaa:

Kaupunginvaltuuston päätettyä 28. 11. 1951 asian n:o 14 kohdalla, että kaupunginvaltuuston 19. 12. 1951 vahvistaman vuoden 1952 talousarvion liitteeseen merkityt tilapäiset viranhaltijat on katsottava virkasuhteessa oleviksi viranhaltijoiksi, palkkalautakunta on, tehdessään ehdotustaan siitä, mitkä edellä mainituista virkasuhteista olisi vakinaistettava niitä vastaavia uusia sääntöpalkkaisia virkoja perustamalla, ollut yhteydessä kaikkiin vuoden 1952 talousarvion liitteessä mainittuihin laitoksiin, koska olosuhteet ovat järjestelytoimiston ja lautakuntien lausuntojen antamisen jälkeen niin paljon muuttuneet, ettei järjestelytoimiston esitystä sellaisenaan voida pitää lopullisena ehdotuksena. Hankittujen selvitysten perusteella palkkalautakunta puoltaa vakinaistettavaksi tähän kirjeeseen liittyvästä luettelosta lähemmin ilmenevät 206 virkaa seuraavin yksityiskohtaisin huomautuksin.

Revisiotoimistosta saadun tiedon mukaan ei toimistossa olevaa kahden tp. revisioapulaisen virkaa ole syytä vakinaistaa, koska virat ovat perustetut lähinnä siitä syystä, että revisiotoimistolla on mahdollisuus käyttää sanottuja viranhaltijoita mahdollisten sp. virkojen täydennyksenä.

Kaupunginkanslian tp. virkojen vakinaistamisen osalta palkkalautakunta yhtyy järjestelytoimiston tekemään ehdotukseen. Sen ohessa palkkalautakunta huomauttaa, että kaupunginkanslian 21. pl:n vahtimestarin virka, joka on perustettu jo v. 1941, on osoittautunut pysyväisen tarpeen vaatimaksi, ja näin ollen olisi syytä ko. virka niin ikään tässä yhteydessä vakinaistaa.

Painatus- ja hankintatoimiston toimistopäällikön ilmoituksen mukaan olisi toimistossa olevan kahden 18. pl:n toimistoapulaisten virkojen vakinaistaminen aiheellista, koska virat ovat osoittautuneet pysyväisen tarpeen vaatimiksi, kun sen sijaan kahden tp. monistajan viran osalta asia olisi jätettävä avoimeksi.

Järjestelytoimiston 35. pl:n työntutkijan virat ovat perustetut vasta keväällä 1951, joten tässä vaiheessa ei liene syytä niiden vakinaistamiseen.

Khn asiamiesosaston lainopillisen apulaisen virka on ollut aikaisemmin 36. pl:ssa, mutta on se talousarvion vahvistamisen yhteydessä siirretty 39. pl:aan. Palkkalautakunta mainitsee, että asiamiesosastolla oleva sp. lainopillisen apulaisen virka on niinikään 39. pl:ssa ja tästä syystä olisi vakinaistettava virka niin ikään sijoitettava samaan palkkaluokkaan, ja kaupunginlakimiehen lausunnon perusteella palkkalautakunta esittääkin ko. viran vakinaistamista. Mitä kaupunginlakimiehen esittämiin virkojen nimenmuutoksiin tulee, palkkalautakunta katsoo, ettei siihen tässä vaiheessa ole syytä.

Rahatoimiston kohdalla palkkalautakunta yhtyy kaupunginkamreerin tekemään esitykseen ja esittää siinä mainitut 16 tp. virkaa vakinaistettavaksi.

Tilastotoimisto on esittänyt yhden 32. pl:n apulaisaktuaarin ja kahden 18. pl:n toimistoapulaisen virkojen vakinaistamista. Palkkalautakunta ilmoittaa, että Kaupunginvaltuusto 29. 8. 1951 (asia n:o 14) on vakinaistanut em. virat. Tilastotoimiston toimisto-

päällikkö on näiden lisäksi esittänyt vakinaistettavaksi 21. pl:n toimistoapulaisen sekä kaksi 18. pl:n toimistoapulaisen virkaa. 21. pl:n sekä toinen 18. pl:n toimistoapulaisen viroista on ollut v:sta 1949. Koska em. virat ovat osoittautuneet pysyväisen tarpeen vaatimiksi, palkkalautakunta katsoo olevan syytä näiden virkojen vakinaistamiseen.

Palkkalautakunta ilmoittaa tässä yhteydessä, että palkkalautakunnan toimistossa on 4 tp. virkaa, 41. pl:n työläisasiainhoitajan, 32. pl:n notaarin sekä 20. ja 18. pl:n toimistoapulaisten virat. Näistä olisi vakinaistettava ainakin työläisasiainhoitajan, notaarin ja 20. pl:n toimistoapulaisen virat. Mitä järjestelytoimiston lausuntoon tulee, palkkalautakunta mainitsee, että työläisasiainhoitajan viran laadusta ei lausuntoa annettaessa vielä ollut tietoa, mutta että se on nyt osoittautunut pysyväisen ja välttämättömän tarpeen vaatimaksi. Notaarin tehtävät ovat täysin muuttuneet siitä, mitä alkuaan suunniteltaessa virkaa nykyistä 35. pl:aa vastaavalle tasolle oletettiin. Palkkaus ei ole tähän mennessä noussut edes mainitulle tasolle, mutta vakinaista virkaa perustettaessa on otettava huomioon nykyisten tehtävien todellinen laatu, joka edellyttää 38. pl:n mukaista palkkausta. Edelleen palkkalautakunta ilmoittaa, että palkkalautakunnan toimiston johtosäännön uusiminen on käynyt tehtävien muuttumisen ja laajentumisen johdosta välttämättömäksi ja että työläisasiainhoitajan sekä notaarin virkatehtävien laatu tullaan sen yhteydessä lähemmin määrittelemään.

Rakennustarkastustoimisto on esittänyt 33. pl:n piirirakennusvalvojan viran vakinaistamista ja järjestelytoimisto on katsonut ko. viran pysyväisen tarpeen vaatimaksi. Palkkalautakunta yhtyy järjestelytoimiston esitykseen.

Palolautakunta mainitsee lausunnossaan, että se tulee myöhemmässä vaiheessa esittämään paloinsinöörien ja paloteknikon virkojen vakinaistamista, mikäli niitä ei tämän yleisen järjestelyn yhteydessä voida vakinaistaa. Palkkalautakunta katsoo, että mainitut virat olisi syytä vakinaistaa tässä yhteydessä.

Terveydenhoitolautakunnan ja sen alaisten laitosten viroista olisi syytä vakinaistaa kotisairaanhoidon ylihoitajan, 10 kotisairaanhoitajan, röntgenteknikko-autonkuljettajan, röntgenosaston vastaanottoapulaisen, asuntolan isännöitsijän, sielullisesti sairaiden vastaanottoaseman sairaanhoitajan — sekä muuttaa ko. virka kokopäivän viraksi — sekä äitiys- ja lastenneuvoloiden 2 20. pl:n toimistoapulaisen virat, koska ne ovat osoittautuneet pysyväisen tarpeen vaatimiksi. Tässä yhteydessä palkkalautakunta mainitsee, että terveydenhoitolautakunnan lausunnossaan esittämien kolmen terveyssisaren ja kahden kaupunginkätilön virat ovat vakinaistetut Kaupunginvaltuuston päätöksellä 29. 8. 1951.

Sairaalalautakunnan alaisten laitosten virkojen vakinaistamiskysymyksessä palkkalautakunta viittaa tässä yhteydessä laadittuun vakinaistettavien virkojen luetteloon ja katsoo, että sairaalatarkastajan esittämät virat olisi syytä vakinaistaa.

Mitä huoltolautakunnan ja sen alaisten tp. virkojen vakinaistamiseen tulee, palkkalautakunta mainitsee huoltotoimen toimitusjohtajan ilmoittaneen, että lapsilisäkanslian virkoja ei tässä yhteydessä ole syytä vakinaistaa, koska lapsilisälain mahdollisesti muuttuessa ko. kanslian tp. viranhaltijat on sijoitettava muihin mahdollisiin avoinna oleviin virkoihin. Mitä kodinhoitokanslian tp. virkoihin tulee, palkkalautakunta ilmoittaa, ettei kanslianhoitajan, toimistoapulaisen ja terveyssisarien virkojen tarpeellisuudesta ole vielä täyttä selvyyttä, joten niiden vakinaistamiseen tässä yhteydessä ei ole mitään syytä. Sen sijaan huoltotoimen toimitusjohtajan ilmoituksen mukaan olisi 43:sta tp. kodinhoitajan virasta syytä vakinaistaa 20, koska tällä tavoin on mahdollisuuksia saada sanottuihin virkoihin pätevämpää työvoimaa. Niin ikään toimitusjohtaja ilmoittaa edelleen, että lastensuojelulautakunnan alaisuudesta huoltolautakunnan alaisuuteen siirretyt huoltotarkastajan ja toimistoapulaisen virat olisi syytä vakinaistaa, koska ne ovat edelleenkin pysyväisen tarpeen vaatimia. Kunnalliskodin ja Tervalammen työlaitoksen tilapäisten

virkojen vakinaistamiskysymyksessä palkkalautakunta yhtyy huoltotoimen toimitusjohtajan esitykseen ja katsoo, että vakinaistettavien virkojen luettelossa mainitut virat olisi syytä vakinaistaa.

Mitä po. luettelossa mainittuihin lastensuojelulautakunnan alaisten tp. virkojen vakinaistamiseen tulee, palkkalautakunta yhtyy lastensuojelun toimitusjohtajan esitykseen. Tässä yhteydessä olisi kuitenkin 21. pl:n järjestysmiehen ja 20. pl:n vahtimestarin virat rinnastettava toisiinsa, koska molempien virkojen haltijat, saadun ilmoituksen mukaan, osallistuvat saattotehtäviin ja haasteiden jakoon. Tästä syystä järjestysmiehen viran nimike olisi syytä muuttaa vahtimestarin virkanimikkeeksi, sillä ko. viranhaltija suorittaa muitakin tehtäviä kuin järjestysmiehen virkaan kuuluvia ja samassa yhteydessä siirtää 20. pl:n vahtimestarin virka 21. pl:aan, koska molempien virkojen haltijain tehtävät ovat täysin rinnastettavissa toisiinsa. Edelleen palkkalautakunta kiinnittää huomiota siihen, että Sofianlehdon pikkulastenkodin 23. pl:n sairaanhoitajan virka on todellisuudessa osastonhoitajan virka ja tästä syystä olisi se rinnastettava muihin osastonhoitajan virkoihin ja siirrettävä niitä vastaavaan palkkaluokkaan eli 24. pl:aan. Muilta kohdin palkkalautakunta yhtyy lastensuojelun toimitusjohtajan esitykseen, huomauttaen, että useat lastensuojelulaitokset ovat uudelleen järjestelyn alaisina, joten niiden tp. virkoihin ei tässä yhteydessä ole syytä laajemmalti puuttua.

Työnvälitystoimiston johtaja on esittänyt neljän 30. pl:n ammattienvalinnanohjauksen apulaisten virkojen vakinaistamista. Palkkalautakunta katsoo kuitenkin, ettei tässä vaiheessa ole syytä mennä vakinaistamaan työnvälitystoimiston alaisia tilapäisiä virkoja, sillä ko. laitoksen valtiollistuttaminen on ainoastaan ajan kysymys.

Urheilu- ja retkeilylautakunta on esittänyt 21. pl:n toimistoapulaisen viran virkanimikkeen muuttamista toimistonhoitajan viraksi sekä ko. viran siirtämistä 28. pl:aan. Palkkalautakunta yhtyy urheilu- ja retkeilylautakunnan tässä esittämiin näkökohtiin muilta osin, paitsi että ko. virka olisi perustettava 28. pl:ssa. Palkkalautakunnan käsityksen mukaan ko. virka voitaisiin vakinaistaa toimistonhoitajan virkana 25. pl:ssa, missä useimmat toimistonhoitajan virat ovat.

Työasiain- ja asutuslautakunta ovat ilmoittaneet, ettei niiden alaisten tp. henkilökunnan vakinaistaminen ole aiheellista, koska tehtävät ovat tilapäisluontoisia.

Raittius- ja nuorisotyölautakuntien virkojen vakinaistamiskysymyksessä palkkalautakunta yhtyy asianomaisten lautakuntien esitykseen.

Suomenkielisten kansakoulujen johtokunta on ilmoittanut, ettei kansakouluissa olevia tp. virkoja ole syytä vakinaistaa, koska suurin osa entisistä tp. viroista on siirretty työsopimussuhteeseen. Mitä ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunnan aikaisemmin tekemään virkojen vakinaistamisesitykseen tulee, on johtokunnan taholta nyttemmin ilmoitettu, ettei sen alaisia tp. virkoja ole syytä tässä vaiheessa vakinaistaa.

Suomenkielinen ja ruotsinkielinen työväenopisto ovat niin ikään ilmoittaneet, ettei niissä ole sellaisia tp. viranhaltijoita, joiden virkojen vakinaistaminen voisi tulla kysymykseen.

Mitä ammattiopetuslaitosten johtokunnan esitykseen tulee, että poikien ammattikoulun tp. opettajanvirat vakinaistettaisiin, palkkalautakunta ilmoittaa, että Kaupunginvaltuusto on 29. 8. 1951 (asia n:o 29) vakinaistanut em. virat 1. 1. 1952 alkaen. Näin ollen ammattiopetuslaitosten johtokunnan alaisissa laitoksissa ei ole muita sellaisia tp. virkoja, jotka olisi syytä tässä yhteydessä vakinaistaa.

Kotitalouslautakunnan ilmoituksen mukaan ei lautakunnan alaisia tp. virkoja, jotka ovat suurimmalta osalta tuntiopettajan virkoja, voida tässä vaiheessa esittää vakinaistettavaksi.

Lastentarhain tarkastajan ilmoituksen mukaan ei tässä vaiheessa ole syytä vakinaistaa

kolaitoksen alaisia tp. virkoja, koska lastentarhain lautakunnalla ei ole kokemusta siitä, missä määrin po. virat ovat pysyväisen tarpeen vaatimia.

Kaupunginkirjaston, kaupunginmuseon ja kiinteistötoimiston alaisiin tp. virkoihin nähden palkkalautakunta yhtyy tehtyihin esityksiin.

Palkkalautakunta yhtyy niin ikään pääasiassa yleisten töiden lautakunnan esitykseen, mutta katsoo, että puisto-osaston 22. pl:n piirtäjän virka olisi sijoitettava 27. pl:aan nimenomaan siitä syystä, että lautakunta rinnastaa ko. viran muihin teknikon virkoihin. Toimistoapulaisten virat voitaneen sen sijaan vakinaistaa niiden nykyisissä palkkaluokissa.

Satamalautakunnan ja teollisuuslaitosten lautakunnan alaisten laitosten tp. virat olisi vakinaistettava luettelossa ilmenevällä tavalla, koska ne ovat osoittautuneet pysyväisen tarpeen vaatimiksi uudelleenjärjestelystä huolimatta.

Mitä elintarvikekeskuksen esityksiin tulee, palkkalautakunta ilmoittaa, että niissä mainitut erilaiset tp. virat ovat siirretyt työsopimussuhteeseen. Edelleen elintarvikekeskuksen lautakunta on esittänyt, että sen alaiseen ruokatehtaan toimistoon perustettaisiin 24. pl:n toimistonhoitajan virka. Järjestelytoimiston lausunnosta ilmenee että viimeksi mainittu elintarvikekeskuksen esitys tarkoittaa ruokatehtaan toimistossa olevan 21. pl:n sp. toimistoapulaisen viran muuttamista toimistonhoitajan viraksi. Järjestelytoimisto puoltaa esitystä, koska po. virka tehtävien laatuun ja vastuuseen nähden edellyttää nykyistä korkeampaa palkkalauokkaa. Elintarvikekeskuksen toimitusjohtajan ilmoituksen mukaan voitaisiin po. 21. pl:n toimistoapulaisen virka lakkauttaa ja sen sijaan perustaa edellä mainittu toimistonhoitajan virka. Palkkalautakunta yhtyy elintarvikekeskuksen lautakunnan esitykseen toimistonhoitajan viran perustamisen osalta.

Mitä muihin talousarviossa mainittuihin tp. virkoihin tulee, palkkalautakunta mainitsee, että mm. verotusvalmisteluvirasto, maistraatti ja eräät sen alaiset laitokset sekä terveydenhoitolautakunnan eläinlääkintö-osasto ovat uudelleenjärjestelyn alaisia, joten niiden tp. virkojen vakinaistaminen ei tässä yhteydessä tule kysymykseen. Muut asianomaiset laitokset eivät ole esittäneet niiden alaisten virkojen vakinaistamista nimenomaan siitä syystä, ettei ole kokemusta vielä siitä, ovatko ne pysyväisen tarpeen vaatimia, joten niiden vakinaistamiseen ei tässä vaiheessa ole aihetta.

Näin ollen palkkalautakunta puoltaa, kuten lausunnon alussa jo mainittiin liitteenä olevassa luettelossa ilmenevien tilapäisten virkasuhteiden lakkauttamista ja siinä mainittujen sääntöpalkkaisten virkojen perustamista 1. 4. 1952 lukien luettelosta lähemmin ilmenevällä tavalla sekä esittää elintarvikekeskuksen ruokatehtaan toimiston 21. pl:n sääntöpalkkaisen toimistoapulaisen viran lakkautettavaksi.

Kysymyksessä olevassa aloitteessa esitetään myöskin laadittavaksi suunnitelma pitemmän aikaa tilapäisinä viranhaltijoina olleiden henkilöiden palkka- ym. etujen mahdollisimman laajasta rinnastamisesta sääntöpalkkaisille myönnettyihin etuihin. Lausunnoksi tähän palkkalautakunta huomauttaa, että 1. 5. 1951 voimaan astuneessa virkasäännössä puheenaolevat edut ovat tulleet hyvin lähelle sääntöpalkkaisten viranhaltijain ko. etuja ja ovat molempien viranhaltijaryhmien mainitut edut siksi lähellä toisiaan, ettei aloitteessa ehdotetun suunnitelman tekemiseen ole enää aihetta.

Päätös tehtiin äänestyksen jälkeen 7 äänellä 2 vastaan, vähemmistön, johon kuuluivat varapuheenjohtaja Laakso ja jäsen Riipinen, ollessa sitä mieltä, että palkkalautakunnan notaarin virka olisi esitettävä perustettavaksi 35. pl:ssa mutta että esitystä muuten olisi puollettava ylläolevassa muodossa.

Liite 1 a.

Vakinaistamisen yhteydessä perustettavat uudet virat.

Virasto tai laitos	Nykyinen tp.palkkaluokka	Järjestelytoim:n ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Laitosten ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Palkkalautak. ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Palkkalautak. ehdotus vak. virkojen palkkaluokiksi	Kielitaitoluokka
Kaupunginhallitus						
Kanslia						
Kielenkääntäjä	41	1	1	1	41	Täydellinen ruotsin kielen taito ja hyvä suomenkielen suullinen ja kirjallinen taito
Toimistoapulainen	23	1	1	1	23	
» , 2	21	1	1	1	21	IV
Vahtimestari	21	1	—	1	21	V
Painatus- ja hankintatoimisto						
Toimistoapulainen, 2	18	—	2	2	18	V
Asiamiesosasto						
Lainopillinen apulainen	39	—	1	1	39	III
Rahatoimisto						
Toimistoapulainen, 4	23	—	3	3	23	IV
»	21	—	1	1	21	IV
» , 20	18	—	11	11	18	IV
Vahtimestari	19	—	1	1	19	IV
Tilastotoimisto						
Toimistoapulainen	21	—	1	1	21	IV
» , 3	18	—	2	2	18	V
Palkkalautakunta						
Työläisasiainhoitaja	41	—	1	1	41	III
Notaari	32	1	1	1	38	III
Toimistoapulainen	20	1	1	1	20	IV
Rakennustarkastustoimisto						
Piirirakennusvalvoja	33	1	1	1	33	IV
Palolaitos						
Paloinsinööri	38	—	—	1	38	III
Paloteknikko	32	—	—	1	32	III
Terveydenhoito						
Terveydenhoitolautakunta ja sen toimisto						
Kotisairaanhoidon ylihoitajatar	28	—	1	1	28	III
Kotisairaanhoitajatar, 20	24	—	10	10	24	V

Virasto tai laitos	Nykyinen tp.palkka-luokka	Järjestelytoim:n ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Laitosten ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Palkkalautak. ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Palkkalautak. ehdotus vak. virkojen palkkaluokiksi	Kielitaitoluokka
Tuberkuloositoimisto						
Röntgenteknikko-autonkuljettaja	27	—	1	1	27	V
Vastaanottoapulainen (röntgenosastolla)	15	—	1	1	15	V
Asuntolan valvoja (isännöitsijä)	28	1	1	1	28	IV
Sielullisesti sairaiden huoltolaitokset, vastaanottoasema						
Osastonhoitajatar sp:na kokopäivätyö (sairaanhoitajatar tp:nä osapäivätyö)	24	—	1	1	24	V
Äitiys- ja lastenneuvolat						
Toimistoapulainen, 2	20	—	2	2	20	V
Marian sairaala						
Toimistoapulainen	18	1	1	1	18	V
Kulkutautisairaala						
Toimistoapulainen	18	—	1	1	18	V
Keittiöapulainen, 2	11	—	1	1	11	V
Nikkilän sairaala						
Apumies, 2	18	—	2	2	18	V
Pesuapulainen, 2	13	—	2	2	13	V
Lämmittäjä	22	—	1	1	22	V
Huoltolautakunta ja huoltoviraston yleinen toimisto						
Kodinhoitaja, 43	12	—	20	20	12	V
Huoltotarkastaja[1])	25	—	1	1	26	III
Toimistoapulainen[1])	20	—	1	1	20	V
Kunnalliskoti laitoksineen						
Yhteiset kustannukset						
Keittiöapulainen, 6	11	—	6	6	11	V
Dieettikeittäjä	13	—	1	1	13	V
Kunnalliskoti						
Apulaisyöylihoitajatar	24	1	1	1	24	IV
Hoitajatar, 17	22	7	7	7	22	V
Siivooja, 13	11	—	13	13	11	V
Kylvettäjä, 1	14	—	1	1	14	V
Osastonhoitajatar	24	—	1	1	24	IV
Johtajatar	24	—	1	1	24	IV
Keittäjä	13	—	1	1	13	V

[1]) Huoltotarkastajan ja toimistoapulaisen virat siirretty lastensuojelulautakunnasta huoltovirastoon.

Virasto tai laitos	Nykyinen tp.palkkaluokka	Järjestelytoim:n ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Laitosten ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Palkkalautak. ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Palkkalautak. ehdotus vak. virkojen palkkaluokiksi	Kielitaitoluokka
Tervalammen työlaitos						
Toimistoapulainen	19	—	1	1	20	V
Lastensuojelulautakunta						
Apulaisnuorisonhuoltaja	29	—	1	1	29	II
Huoltotarkastaja	26	1	1	1	26	III
Huoltotarkastaja, 4	25	4	4	4	26	III
Toimistoapulainen, 5	19	5	5	5	20	V
Vahtimestari (järjestysmies) ..	21	—	1	1	21	V
Vahtimestari	20	—	1	1	21	V
Lastenhuoltolaitokset						
Sofianlehdon pikkulastenkoti						
Osastonhoitajatar	24	1	1	1	24	IV
Osastonhoitajatar (sairaanhoitajatar)	23	1	1	1	24	IV
Lastenhoitaja, 7	18	7	7	7	18	V
Keittiöapulainen	11	—	1	1	11	V
Kullatorpan lastenkoti						
Lastentarhanopettaja	25	—	1	1	26	V
Malmin lastenkoti						
Lastentarhanopettaja	25	—	1	1	26	V
Nukarin lastenkoti						
Lastentarhanopettaja	25	—	1	1	26	V
Urheilu- ja retkeilytoimisto						
Toimistonhoitaja (toimistoapulainen)	21	1	1	1	25	Suomen ja ruotsinkielen täydellinen hallitsemisen sekä engl. kielen tyydyttävä suull. ja kirjall. taito
Raittiuslautakunta						
Raittiustyönohjaaja	31	1	1	1	31	IV
Nuorisotyölautakunta						
Nuorisotoimisto						
Toimistoapulainen	19	1	1	1	20	V
Kaupunginkirjasto						
Sivukirjastokeskus						
Kirjastoamanuenssi	25	1	1	1	25	IV
Toimistoapulainen	18	1	1	1	18	V
Kaupunginmuseo						
Kassanhoitaja (tp:nä osapäivätyö ja palkkiovirka)	18	—	1	1	18	IV

Virasto tai laitos	Nykyinen tp.palkka-luokka	Järjestelytoim:n ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Laitosten ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Palkkalautak. ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Palkkalautak. ehdotus vak. virkojen palkkaluokiksi	Kielitaitoluokka
Kiinteistölautakunta ja kiinteistötoimisto						
Tonttiosasto						
Varastoalueiden apulaistarkastaja (varastoalueiden tarkastajan apulainen)	27	—	1	1	27	IV
Toimentaja	25	—	1	1	25	IV
Asemakaavaosasto						
Osastosihteeri	35	—	1	1	35	III
Kaupunkimittausosasto						
Mittausteknikko	31	—	1	1	31	V
Talo-osasto						
Osastosihteeri	35	—	1	1	35	III
Toimistonhoitaja	28	—	1	1	28	IV
Toimistoapulainen	20	—	1	1	20	V
Yleisten töiden lautakunta ja rakennustoimisto						
Talorakennusosasto						
Arkkitehti	43	1	1	1	43	III
Rakennusinsinööri	41	1	1	1	41	III
Toimistoapulainen, 2	20	2	2	2	20	IV
» , 2	18	2	2	2	18	V
Puisto-osasto						
Piirtäjä	22	1	1	1	27	V
Kanslia						
Toimistoapulainen	18	—	1	1	18	V
Satamat						
Hallinto						
Kanslisti (toimistoapulainen)	24	—	1	1	24	IV
Kassa- ja tilivirasto						
Toimistoapulainen	20	—	1	1	20	IV
Varastoimis- ja laiturihuolto-osasto						
Laiturihuollon konttorinhoitaja	31	1	1	1	31	IV
Laiturihuollon toimentaja, 4 ..	21	—	4	4	21	IV
Laiturihuollon esimies, 4	28	—	4	4	28	IV
Laiturihuollon konttorinhoitajan apulainen, 2	25	—	2	2	25	IV
Tavaranmerkitsijä, 50	22	—	10	10	22	V
Varastonesimies	28	—	1	1	28	IV

Virasto tai laitos	Nykyinen tp.palkka-luokka	Järjestelytoim:n ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Laitosten ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Palkkalautak. ehdotus virkojen vakinaistamisesta	Palkkalautak. ehdotus vak. virkojen palkkaluokiksi	Kielitaitoluokka
Satamarakennusosasto						
Arkkitehti	43	1	1	1	43	III
Piirtäjä	26	—	1	1	26	V
Toimistoapulainen	17	—	1	1	18	V
Elintarvikekeskus						
Toimistonhoitaja	—	1	1	1	24	IV
Kaasulaitos						
Esimies	34	—	1	1	34	IV
»	30	—	1	1	30	IV
Toimistoapulainen	23	—	1	1	23	IV
»	18	—	1	1	18	V
Kaupallinen toimisto						
Toimistoapulainen, 3	18	—	2	2	18	V
Sähkölaitos						
Höyryvoimalaitokset ja ala-asemat						
Insinööri	45	—	1	1	45	IV
Konemestari, 3	34	—	3	3	34	IV
Johtoverkko						
Kojeistosuunnittelija	33	—	1	1	33	IV
Johtotarkastaja, 3	32	—	3	3	32	V
Johtotarkastaja (teknikko)	31	—	1	1	32	V
Mittariteknikko (mittarintarkistaja)	28	1	1	1	30	V
Toimisto-osaston esimies	26	—	1	1	27	IV
Piirtäjä, 2	21	2	2	2	21	V

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 — N:o 7

Helsingin kaupungin väestösuojelujärjestyksen hyväksyminen.

Väestönsuojelulautakunta huomauttaa, että 30. 10. 1939 annetun väestönsuojelulain 11 §:ssä säädetään, että mm. jokaista kuntaa varten on laadittava väestönsuojelujärjestys, jossa väestönsuojelun yleissuunnitelmaan nojautuen määritellään kuntaa varten väestönsuojelun yleisjärjestely, suojelutoimenpiteet, niiden aiheuttamien kustannusten enimmäismäärät sekä sanottujen kustannusten jakaantuminen väestönsuojelulain perusteella. Väestönsuojelujärjestyksen kuntaa varten laatii väestönsuojelulautakunta teollisuus- ja muiden laitosten edustajien kanssa. Siltä osalta, joka koskee kunnalle kuuluvaa väestönsuojelua, hyväksyy väestönsuojelujärjestyksen kunnan valtuusto. Väestönsuojelujärjestys on alistettava lääninhallituksen tarkastettavaksi ja vahvistettavaksi, ja on asianomaisella oikeus toimittaa muistutuksensa päätöstä vastaan lääninhallitukselle kaupungissa 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on julkipantu. Lääninhallituksen päätökseen tyytymättömällä on valta säädetyssä järjestyksessä hakea siihen muutosta Korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Sisäasiainministeriön 8. 3. 1951 antaman päätöksen mukaan väestönsuojelujärjestys oli jätettävä kunnallisvaltuuston hyväksyttäväksi ennen 31 päivää joulukuuta 1951. Siihen nähden, että väestönsuojelujärjestyksen laatimista varten tarvittavat ohjeet saatiin vasta viime lokakuussa ja ettei lautakunnalla ollut käytettävissään sopivaa henkilöä väestönsuojelujärjestyksen laatimistyöhön, ei Helsingin kaupungin väestönsuojelujärjestystä saatu laadituksi määräpäivään mennessä, minkä johdosta Khs väestönsuojelulautakunnan esityksestä anoi sisäasiainministeriöltä pidennystä väestönsuojelujärjestyksen laatimisaikaan nähden. Ministeriö onkin 12. 2. 1952 suostunut siihen, että Helsingin kaupungin väestönsuojelujärjestys jätetään Kvston hyväksyttäväksi viimestään 1. 6. 1952.

Lautakunta huomauttaa edelleen, että sen alaiseksi saatiin palkatuksi väestönsuojelujärjestyksen laatimistyöhön 11. 1. 1952 alkaen sopiva henkilö, joka on laatinut väestönsuojelujärjestyksen luonnoksen. Lautakunta on käsitellyt väestönsuojelujärjestyksen ja ilmoittaa omasta puolestaan hyväksyneensä sen.

Lautakunnan laadituttama väestönsuojelujärjestys on tämän mietinnön

liitteenä. Karttaliite, johon väestönsuojelujärjestyksen eräissä pykälissä viitataan, on nähtävänä kaupunginkansliassa.

Kun väestönsuojelujärjestyksessä on useissa kohdin viitattu väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmaan, väestönsuojelulautakunta huomauttaa vielä, että valtioneuvoston 5. 9. 1940 vahvistaman väestönsuojelun yleissuunnitelman 49 §:n mukaan yksityiskohtaiset määräykset väestönsuojelun järjestelystä, suojelutoimenpiteistä ja niiden toteuttamisesta annetaan väestönsuojelujärjestykseen nojautuen laadittavassa täytäntöönpanosuunnitelmassa, jonka laatimistyö on käynnissä.

Khs huomauttaa, että sisäasiainministeriö on väestönsuojelujärjestyksen laatimista varten antamiensa ohjeiden tultua jaetuiksi lähettänyt kunnille lääninhallituksien välityksellä tiedoksi 26. 10. 1951 päivätyn kiertokirjeen, jossa mainitaan seuraavaa:

»Kun viitekohdassa mainituissa kirjelmissä määrätyt toimenpiteet ovat eräillä tahoilla antaneet aihetta väärinkäsityksiin ja harhauttaviin tulkintoihin, jotka ovat herättäneet aiheetonta levottomuutta joissakin väestöpiireissä, sisäasiainministeriö tiedoittaa asian selventämiseksi lääninhallituksille edelleen kuntien viranomaisille tiedoitettavaksi seuraavaa:

Kuntien väestönsuojelujärjestysten laatiminen, joka ministeriön päätöksellä viime maaliskuun 8 päivältä on määrätty tehtäväksi kuluvan vuoden aikana, on suunnitelman tekeminen siitä, miten ja missä laajuudessa kukin kunta suorittaa väestönsuojelulainsäädännössä *rauhan aikana* toteutettavaksi määrätyt eri väestönsuojelutoimenpiteet ja miten ne jakaantuvat eri vuosina suoritettaviin töihin. Se ei siis vielä sisällä näiden toimenpiteiden toteuttamista, josta valtioneuvoston päätöksen mukaisesti määrätään erikseen (yleissuunnitelman 49 §). Näin ollen ei myöskään kirjelmien liitteinä jaetuissa perustamistaulukoissa mainittuja väestönsuojelun johtoelimiä ja muodostelmia nyt perusteta. Taulukot jaettiin kunnille tiedoksi ja ohjeeksi vain sen vuoksi, että kuntien on väestönsuojelujärjestyksiä laatiessaan myös todettava, minkälaisia ja minkäsuuruisia muodostelmia kunnan väestönsuojelu tarvitsee. Ne eivät ole edes lopullisesti määrättyjä, vaan kunnat voivat tehdä niihin tarpeellisiksi katsomiaan muutosehdotuksia. Mitä taas henkilövarauksen suorittamiseen näitä johtoelimiä ja muodostelmia varten tulee, niin on kunnille jaetuissa »Ohjeissa väestönsuojelujärjestysten laatimista varten» nimenomaan sanottu, että tästä annetaan määräykset erikseen. Tässä suhteessa selvennetään ja oikaistaan ministeriön kirjelmässä oleva maininta henkilövarauksen suorittamisesta.»

Edelleen Khs tahtoo mainita väestönsuojelun täytäntöönpanopanosuunnitelman johdosta, että tällaisessa suunnitelmassa on esitettävä yksityiskohtaisesti eri suojelutoimenpiteiden toteuttamista koskevat seikat huomioonottaen paikkakunnalla vallitsevat olosuhteet ja mahdollisuudet sekä selostettava, mitä välineitä ja tarvikkeita tähän tarvitaan. Kun väestönsuojelujärjestykselle on lain mukaan saatava valtion viranomaisten vahvistus ja kun tällainen vahvistus olisi

myös hankittava joka kerran, kun väestönsuojelujärjestykseen mahdollisesti tehdään muutoksia, on väestönsuojelujärjestykseen otettu vain kunnan väestönsuojelua koskevat yleisluontoiset ja yksinomaan sellaiset määräykset, joita nähtävästi ei tarvitse tämän tästä muuttaa. Täytäntöönpanosuunnitelmaan, jota taas ei tarvitse alistaa valtion viranomaisten vahvistettavaksi, otetaan yksityiskohtaisemmat ja kaikki sellaiset määräykset, joita olosuhteiden muuttuessa mahdollisesti joudutaan tuon tuostakin tarkistamaan suunnitelman pitämiseksi ajan tasalla.

Mitä vihdoin tulee kunnan osuuteen väestönsuojelun aiheuttamista kustannuksista, Khs viittaa väestönsuojelulain 2 ja 13 §:ään, joista selviää, että kunnan tulee pitää huolta virastojensa ja laitostensa suojelusta sekä kunnan alueella tapahtuvasta, sen asukkaita varten yhteisesti tarvittavasta muusta väestönsuojelusta kuin myös että kunnan tulee vastata mainittujen suojelutoimenpiteiden aiheuttamista kustannuksista.

Khn käsityksen mukaan väestönsuojelulautakunnan laadituttama väestönsuojelujärjestys perustuu voimassa oleviin lainsäännöksiin ja on laadittu sisäasiainministeriön antamien ohjeiden mukaisesti, joten väestönsuojelujärjestys olisi hyväksyttävä ja alistettava Uudenmaan lääninhallituksen tarkastettavaksi ja vahvistettavaksi.

Edellä olevaan viitaten Khs esittää, että Kvsto päättäisi

hyväksyä liitteenä 1 olevan ehdotuksen Helsingin kaupungin väestönsuojelujärjestykseksi sekä

alistaa väestönsuojelujärjestyksen Uudenmaan lääninhallituksen tarkastettavaksi ja vahvistettavaksi.

Helsingissä 30. 4. 1952.

Vakuudeksi:

Eino Waronen.

Liite 1.

Helsingin kaupungin väestönsuojelujärjestys.

Yleinen määräys.

1 §.

Helsingin kaupungin väestönsuojelun valmisteluissa on noudatettava voimassaolevien lakien ja asetusten lisäksi tämän väestönsuojelujärjestyksen ja sen perusteella laaditun väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelman määräyksiä.

Väestönsuojelutoiminnasta sodan aikana annetaan määräykset erikseen.

Väestönsuojelun yleisjärjestely.

2 §.

Väestönsuojelun valmistelu kuuluu lähinnä väestönsuojelulautakunnalle, jonka kokoonpano ja tehtävät määritellään sen ohjesäännössä.

3 §.

Väestönsuojelulautakunnan päätösten toimeenpanosta huolehtii kaupungin väestönsuojelupäällikkö, joka on vastuussa toiminnastaan lähinnä väestönsuojelulautakunnalle.

4 §.

Helsingin kaupungin alue käsittää suojelutoimenpiteitä silmälläpitäen yhden 1 luokan kohteen ja valvontaosan. Kohteen ja valvontaosan rajat ilmenevät liitteenä n:o 1 olevasta kartasta.

5 §.

Helsingin kohde jakaantuu yhdeksään lohkoryhmään, rautatien suojelualueeseen ja kolmeen itsenäiseen lohkoon. Lohkoryhmät jakaantuvat kahteenkymmeneenneljään lohkoon. Rajat ilmenevät liitteenä n:o 1 olevasta kartasta.

6 §.

Valvontaosa jakaantuu kolmeen valvontapiiriin. Rajat ilmenevät liitteenä n:o 1 olevasta kartasta.

7 §.

Väestönsuojelutoimenpiteiden valmistelusta ja suorittamisesta Suomenlinnan ja Santahaminan lohkoilla sekä rautatien suojelualueella huolehtivat asianomaiset valtion viranomaiset.

Muut valtion virastot ja laitokset, joiden suojelulla on yleisluontoinen merkitys ja joiden suojeluvalmisteluista valtio huolehtii, luetellaan väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa.

Väestönsuojelulautakunnan ja väestönsuojelupäällikön tulee suojelutoimenpiteitä ja keskinäistä avunantoa suunnitellessaan olla kiinteässä yhteistoiminnassa 1 ja 2 momentissa mainittujen valtion viranomaisten kanssa ja on suojelutoimenpiteet suunniteltava siten, että edellämainittujen alueiden ja kaupungin yleisen väestönsuojelun kesken saavutetaan mahdollisimman suuri yhtenäisyys ja toiminnan joustavuus.

8 §.

Kaupungin virastot ja laitokset, joiden suojelutoimenpiteillä on yleisluontoinen merkitys, luetellaan väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa.

9 §.

Kaupungin alueella sijaitsevat yksityisten omistamat laitokset, joiden suojelulla on yleisluontoinen merkitys ja joiden suojelutoimenpiteistä saattaa olla hyötyä kaupungin väestönsuojelulle, luetellaan väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa.

10 §.

Muiden kuin 7, 8 ja 9 §:ssä mainittujen virastojen ja laitosten samoin kuin kiinteistönomistajien suojeluvelvollisuudesta on säädetty erikseen.

11 §.

Yleistä väestönsuojelupalvelua varten tarvitaan väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa mainitut johtoelimet ja muodostelmat.

12 §.

Yleinen väestönsuojelun johtoelimien ja muodostelmien huonetilat ja suojapaikat samoin kuin varusteet ja erikoisvälineet, joiden tarve määritellään väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa, hankkii kaupunki. Teollisuuslaitosten väestönsuojelumuodostelmien huonetilat ja suojapaikat samoin kuin niiden varusteet ja välineet hankkii asianomainen teollisuuslaitos.

13 §.

Väestönsuojelumuodostelmien koulutuksesta huolehtii kaupunki. Koulutus tapahtuu vapaaehtoisuuden pohjalla, ellei valtioneuvosto toisin määrää.

14 §.

Edellä 11 §:ssä mainittujen johtoelimien ja muodostelmien henkilövarauksen suorittaa väestönsuojelupäällikkö niistä henkilöistä, jotka sotilaspiiri on varannut tähän tarkoitukseen. Henkilöstö määrätään tehtäviinsä väestönsuojelumääräyksillä, joiden jakamisesta asianomaisille väestönsuojelupäällikkö huolehtii.

Suojelutoimenpiteet.

15 §.

Valaistuksen säännöstelyn, naamioimisen, suojasumujen käytön ja väestönsuojelullisen evakuoinnin edellyttämät toimenpiteet valmistellaan tämän väestönsuojelujärjestyksen 16—18 §:ssä mainitulla tavalla ja väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelman edellyttämässä laajuudessa.

16 §.

Valaistuksen säännöstely on sodan aikana toteutettava kaupungin koko alueella sisäasiainministeriön antamien ohjeiden mukaisesti. Tätä tarkoittavat toimenpiteet valmistellaan siten, että siirtyminen sotavalaistukseen on mahdollinen 24 tunnin kuluessa käskyn saapumisesta. Valaistuksen säännöstelyn edellyttämän suunnitelman katuvalaistuksen ja kaupungin laitosten osalta laatii väestönsuojelupäällikkö yhdessä kaupungin sähkölaitoksen kanssa. Suunnitelman edellyttämistä valmistelutöistä huolehtii kaupungin sähkölaitoksen sitä varten määräämä henkilö. Suunnitelman tulee käsittää sodan aikana normaalisesti ylläpidettävän valaistuksen järjestely ja määräykset siitä, miten pimentäminen ilmahälytyksen ajaksi suoritetaan.

17 §.

Määräykset naamioimislaitteiden ja suojasumujen järjestämisestä sisältyvät väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmaan.

18 §.

Ehdotuksen suunnitelmaksi kaupungin väestönsuojelullista evakuoimista varten laatii sisäasiainministeriön antamien ohjeiden mukaisesti väestönsuojelupäällikkö kaupungin muiden viranomaisten kanssa ja esittää sen väestönsuojelulautakunnan hyväksyttäväksi.

19 §.

Kaikki muut väestönsuojelun edellyttämät suojelutoimenpiteet valmistellaan tämän väestönsuojelujärjestyksen 20—39 §:ssä mainitulla tavalla ja väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa määrätyssä laajuudessa.

20 §.

Yleisen ilmahälytyksen antamista varten hankitaan tarpeellinen määrä sähkökäyttöisiä hälyttimiä. Asennustyö suoritetaan kaupungin toimesta väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelman mukaisesti.

21 §.

Väestönsuojelun johtamista varten sodan aikana järjestetään seuraavat viestiyhteydet:

radioyhteys väestönsuojelukeskuksesta alueelliseen ilmavalvontakeskukseen, kaikkien lohkoryhmien ja itsenäisten lohkojen suojelutoimistoihin, rautatien suojelualueen suojelutoimistoon, palokuntaan ja poliisilaitokseen sekä

suora puhelinyhteys väestönsuojelukeskuksesta kaikkiin edellisessä kohdassa mainittuihin paikkoihin sekä lisäksi poliisilaitokseen, kaikille paloasemille ja 22 §:ssä mainittaviin tähystyspaikkoihin.

Väestönsuojelukeskuksen ja lohkoryhmien sekä itsenäisten lohkojen suojelutoimistojen samoin kuin palokunnan tarvitsemat radiolaitteet hankkii kaupunki.

Puhelinyhteyksien rakentamisesta huolehtii Helsingin Puhelinyhdistys erikseen tehtävän sopimuksen mukaisesti.

Radio- ja suorien puhelinyhteyksien järjestämisestä väestönsuojelukeskuksesta 7 §:ssä mainittuihin valtion laitoksiin samoin kuin yksityisten omistamiin teollisuus- ym. laitoksiin sovitaan erikseen.

Muista tarpeellisista viestiyhteyksistä määrätään väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa, jossa myös selostetaan viestiyhteyksien järjestämistä ja rauhan aikana ylläpidettävää valmiutta koskevat seikat.

22 §.

Väestönsuojelun tarvitsemaa ilmavalvontaa ja paikallista tähystyspalvelua varten järjestetään kaupungin alueelle tarpeellinen määrä tähystyspaikkoja väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa esitetyllä tavalla.

23 §.

Kaasusuojelun ja muun turmantorjunnan vaatima erikoishenkilöstö saadaan yleisistä väestönsuojelumuodostelmista, joista osalle annetaan tarvittava koulutus ja välineet. Välinetarve selostetaan väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa.

24 §.

Pelastus- ja ensiaputoiminnan edellyttämän suunnitelman laatii väestönsuojelupäällikkö kaupunginlääkärin avustamana. Väline- ja tarvikemäärät samoin kuin muut tehtävän edellyttämät yksityisseikat selostetaan väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa.

25 §.

Väestönsuojelun lääkintäpalvelua varten tarvitaan suojapaikkoja seuraavasti:

ensiapupaikkoja, joita sijoitetaan jokaisen yleisen väestönsuojan yhteyteen samoin kuin väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa määrättäviin muihin väestönsuojiin,

kaasunpuhdistusasemia, joita sijoitetaan yksi jokaiseen lohkoryhmään ja itsenäiseen lohkoon sekä

sairaala-asemia, joina toimivat väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa luetellut sairaalat.

Yksityiskohtaiset määräykset lääkintäpalvelun suojapaikkojen rakentamisesta ja kunnostamisesta sisällytetään väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmaan. Niiden järjestelyissä on lisäksi noudatettava sisäasiainministeriön antamia väestönsuojelun lääkintäpalvelun järjestelyä koskevia ohjeita. Toimenpiteet suoritetaan kaupunginlääkärin johdolla.

26 §.

Sodan ajan palon- ja kulontorjunnan vaatima lisähenkilöstö palokuntiin saadaan yleisistä väestönsuojelumuodostelmista. Lisähenkilöstön kouluttamisesta huolehtii palopäällikkö.

Sodan ajan palontorjunnan vaatima lisäkalusto selostetaan väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa.

27 §.

Tehdas- ym. laitosten palokuntien on varauduttava osallistumaan sammutustoimintaan oman laitoksensa ulkopuolellakin palolain säätämin edellytyksin.

28 §.

Sammutusveden saannin turvaamiseksi järjestetään kaupungin alueelle vesijohtoverkostosta riippumattomia vedenottopaikkoja tarpeen mukaan. Näiden lisäksi rakennetaan erillisiä palokaivoja väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa esitetyn suunnitelman mukaisesti.

29 §.

Rakennusten syttyväisyyden vähentämiseksi ja palojen leviämisen ehkäisemiseksi tarvittavista toimenpiteistä määrätään väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa.

30 §.

Väestönsuojelupäällikön ja palopäällikön tulee olla kiinteässä yhteistyössä keskenään sodan ajan palontorjuntatoimenpiteitä koskevissa asioissa.

31 §.

Raivaus- ja korjaustoiminnan suunnittelusta huolehtivat ensisijassa kaupungin asianomaiset laitokset siten, että

rakennussortumien raivaamisesta samoin kuin katujen, viemärien ym. korjaustöistä huolehtii rakennustoimisto,

raitiotielinjojen ym. liikennelaitteiden korjaamisesta huolehtii liikennelaitos,

satama-alueilla sattuneiden vaurioiden sekä kaupungin omistamien rautateiden ja siltojen korjaamisesta huolehtii satamalaitos,

vesilaitoksen, kaasulaitoksen ja sähkölaitoksen johtoverkostoille ja muille laitteille sattuneiden vaurioiden korjaamisesta huolehtivat mainitut laitokset, kukin oman toimialansa osalta. Vieraat sähkölaitokset, jotka toimittavat sähkövoimaa Helsingin kaupungille, osallistuvat korjaustöihin siitä erikseen tehtävän sopimuksen mukaisesti,

puhelinvikojen korjaamisesta huolehtii Helsingin Puhelinyhdistys, mikäli vika koskee sen toimipiiriä. Muiden vikojen korjaamisesta huolehtii valtio.

Raivaus- ja korjaustyössä tarvittava apuhenkilöstö saadaan yleisistä väestönsuojelumuodostelmista. Tehtävän edellyttämä välinetarve selostetaan väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa.

32 §.

Räjähtämättömien pommien vaarattomaksi tekemisestä huolehtii väestönsuojelukeskus yhdessä rakennustoimiston kanssa käyttäen erikoiskoulutuksen saanutta henkilöstöä ja erikoisvälineitä.

33 §.

Kaupungin hankkimat väestönsuojeluvälineet varastoidaan väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelman määrittelemällä tavalla. Väestönsuojelupäällikkö vastaa niiden hoidosta.

34 §.

Yleisten väestönsuojelumuodostelmien huollosta sisällytetään määräykset väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmaan.

35 §.

Pommitusten johdosta asunnottomiksi jääneiden henkilöiden väliaikaista huoltoa varten suunnitellaan väestönsuojeluhuoltoloita, joiden sijoitus samoin kuin niissä tarvittavat välineet ym. seikat selostetaan väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa. Huoltopaikkojen ja yleisen huollon järjestämisen suunnittelee väestönsuojelupäällikkö yhdessä kaupungin huoltoviranomaisten ja elintarvikekeskuksen kanssa.

Talteenotetun omaisuuden varastoinnista huolehtii väestönsuojelupäällikkö. Varastopaikat selostetaan väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa.

36 §.

Yleisten väestönsuojien samoin kuin väestönsuojelun johtoelimien ja muodostelmien sekä 8 §:ssä mainittujen kaupungin laitosten väestönsuojien sijainti ja suuruus määritellään väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa huomioonottaen, että yleiset väestönsuojat pyritään mahdollisuuksien mukaan sijoittamaan kalliosuojiin tai suurten kivirakennusten yhteyteen siitä asianomaisten omistajien kanssa erikseen sovittavalla tavalla sekä että niitä rakennetaan vähintään 10%:lle kaupungin rauhanaikaisesta asukasmäärästä.

Edellisessä kohdassa tarkoitetujen väestönsuojien rakenteesta on säädetty erikseen. Kaupungin rakennustoimisto huolehtii kaupungin toimesta tehtävien väestönsuojien rakentamisesta hyväksyttyjen suunnitelmien mukaisesti.

Väestönsuojien rakentamista koskevat yksityiskohtaiset määräykset samoin kuin määräykset niiden koosta, kalustosta ja tarvikkeista sisällytetään väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmaan.

37 §.

Muista yleiseen väestönsuojeluun kuuluvista rakenteellisista suojelutoimenpiteistä sisällytetään määräykset väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmaan.

38 §.

Väestönsuojien rakentaminen matkustavaa yleisöä varten rautatieasemille ja Malmin lentokentälle samoin kuin posti- ja lennätinlaitosta ja sen linja-autoasemaa käyttävää yleisöä varten kuuluu valtiolle.

Kaupunki huolehtii väestönsuojien rakentamisesta matkustavaa yleisöä varten muille linja-asutoasemille ja satamiin.

39 §.

Väestönsuojien rakentamisessa noudatetaan sisäasiainministeriön antamia ohjeita.

40 §.

Kaupungin virastoissa ja laitoksissa toteutetaan virasto- ja laitossuojelu niiden väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmissa määritellyssä laajuudessa ja tavalla. Täytäntöönpanosuunnitelmat laatii asianomainen virasto tai laitos yhdessä kaupungin väestönsuojelupäällikön kanssa, joka myös valvoo toimenpiteiden toteuttamista.

41 §.

Laitossuojelu on toteutettava myös 9 ja 10 §:ssä mainituissa yksityisten omistamissa laitoksissa, siinä laajuudessa kuin asianomaisen laitoksen täytäntöönpanosuunnitelma edellyttää. Suojelutoimenpiteet on suunniteltava niin, että ne sopeutuvat kaupungin yleiseen suojelutoimintaan.

9 §:ssä mainittujen laitosten väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmia laadittaessa on otettava huomioon myös laitosten merkitys yleisen väestönsuojelutoiminnan kannalta ja selostettava niiden osallistuminen yleiseen suojelupalveluun. Suunnitelmat on laadittava kiinteässä yhteistoiminnassa asianomaisen laitoksen johdon ja kaupungin väestönsuojelupäällikkön kesken.

10 §:ssä mainittujen laitosten suojelussa noudatetaan soveltuvin osin 42 §:n määräyksiä.

42 §.

Tarkemmat ohjeet talojen väestönsuojien rakentamisesta ja muista omakohtaiseen väestönsuojeluun kuuluvista väestönsuojelutoimenpiteistä annetaan väestönsuojelun täytäntöönpanosuunnitelmassa noudattaen, mitä siitä erikseen on säädetty.

43 §.

Väestönsuojelupäällikkö valvoo väestön omakohtaisen suojelun kehittämistä.

44 §.

Sen lisäksi, mitä tässä väestönsuojelujärjestyksessä on määrätty kustannusten jakamisesta valtion, kunnan ja yksityisten kesken, noudatetaan, mitä siitä on erikseen säädetty.

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 — N:o 8

Jatkokäsittelyyn Kvston kokouksesta 28. 11. 1951: Vt Virkkusen ym. aloite eräiden muutosten tekemisestä kaupungin talousarvion rakenteeseen.

Kvsto päätti 28. 11. 1951 (asia n:o 22) palauttaa asian Khseen uudelleen harkittavaksi. Khn mietinnössä selostettiin asiaa seuraavasti:

»Kvston kokouksessa 11. 10. 1950 (asia n:o 40) vt Virkkunen ym. tekivät aloitteen, jossa ehdotettiin, että Kvsto velvoittaisi Khn vakavasti harkitsemaan sellaisen muutoksen tekemistä kaupungin talousarvioon rakentamistarkoituksiin varattavien määrärahojen osalta, että kunkin rakennusmäärärahoja sisältävän talousarvion pääluokan yhteyteen varataan joko Kvston tai Khn käytettäväksi yhteinen määräraha kaikkien pääluokkaan sisältyvien ja määrärahan yhteydessä yksityiskohtaisesti lueteltavien rakennusyritysten toteuttamista varten. Kvston kokouksessa 22. 11. 1950 vt Virkkunen muutti ja täydensi ehdotustaan seuraavaksi:

Ehdotetaan, että Kvsto päättäisi:

1) että talousarvion 21 pääluokassa on eri momentit yhdistettävä niin, ettei sama kaupungin elin saa saman luvun kohdalla käytettäväkseen enempää kuin yhden siirtomäärärahan ja yhden kiinteän määrärahan;

2) että talousarvion 22 pääluokan rakenteessa on tehtävä seuraavat muutokset:

a) pääluokan I—V lukuihin merkityt määrärahat ryhmitellään nykyistä lukujaoitusta muuttaen eri lukuihin sen mukaan, minkä kaupungin elimen, rakennustoimiston eri osastot tällöin itsenäisiksi elimiksi käsitettyinä, asiana on sen työn tai tehtävän suorittaminen, jota varten määräraha varataan;

b) näin muodostettuihin lukuihin merkitään siirtomääräraha ja kiinteät määrärahat kummatkin yhdeksi momentiksi, joiden lisäksi vain korvaus kulloinkin kysymyksessä olevan kaupungin elimen yleiskustannuksista voidaan merkitä erilliseksi momentiksi;

c) ne työt tai tehtävät, joiden toteuttamista varten b) kohdan mukaiseen momenttiin merkitty määräraha myönnetään, luetellaan momentin kohdalla hallinnonhaaroittain tai nykyisen lukujaoituksen mukaisesti ryhmiteltyinä ja kunkin ryhmän kohdalla esitetään arvio siitä, miten paljon momenttiin merki-

tystä määrärahasta todennäköisesti tullaan käyttämään ryhmään kuuluvien töiden suorittamiseen;

3) että talousarvioon merkityn määrärahan ei tule vastata niiden töiden kustannusarviota, joiden suorittamiseen se on tarkoitus käyttää, vaan talousarviota laadittaessa on, varsinkin 21 ja 22 pääluokan kohdalla, kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, ettei eri elimien käytettäviksi myönnetä enempää varoja, kuin mitä ne edellisiltä vuosilta saadun kokemuksen mukaan kykenevät vuoden aikana käyttämään;

4) että Khs ryhtyy kiireellisesti toimenpiteisiin niiden muutosten tekemiseksi kaupungin tilisääntöön, joihin tämän päätöksen toteuttaminen ehkä antaa aihetta;

5) että Khn tulee soveltaa edellä esitettyjä periaatteita jo vuoden 1951 talousarvioehdotusta laatiessaan.

Kvsto päätti 22. 11. 1950 hyväksyä Khn ehdotuksen eräiden käyttämättömien siirtomäärärahojen palauttamisesta kaupunginkassaan, mutta palautti asian muilta osin Khlle. Khs päätti edellä olevan johdosta 1. 2. 1951 asettaa komitean harkitsemaan talousarvion rakenteen muuttamista. Komitean mietintö (Khn mietintö n:o 36 vuodelta 1951), joka nyt on valmistunut, sisältyy liitteisiin 1—5.

Komitea toteaa, että pyrkimys rakennustarkoituksiin myönnettyjen siirtomäärärahojen rahastoimisen estämiseksi sinänsä on oikeutettu ja että siirtomäärärahojen käyttämättä jäämisen syyt ovat lähinnä nykyisen vakiintumattoman tilanteen aiheuttamia. Ennen sotia vallinneissa vakiintuneissa olosuhteissa ei määrärahojen rahastointia yleensä päässyt tapahtumaan, vaan talousarviota voitiin melko tarkkaan seurata. Sotavuosina ja sen jälkeisinä aikoina ovat kuitenkin useat tekijät, kuten työvoima- ja materiaalipula, vaihteleva kustannustaso, suunnitelmallisuuden puute, poikkeuksellisen suuri rakennustarve ym. aiheuttaneet sen, ettei kaikkia rakennusyrityksiä ole voitu suunnitelmien mukaisessa laajuudessa ja ohjelman mukaisessa järjestyksessä toteuttaa. Rakentamismahdollisuuksien väärin arvioinnit ovat huomattavalta osalta johtuneet rakennustoimistosta ja kaupungin muista asianomaisista viranomaisista riippumattomista syistä. Vaikkakin tilinpäätökset viime vuosina ovat osoittaneet melkoista säästöä siirtomäärärahojen kohdalla, tosiasiallinen tilanne ei kuitenkaan ole ollut aivan sellainen johtuen siirtomäärärahoihin nähden sovelletusta kirjanpitomenettelystä. Siirtomäärärahojen menoina ei nimittäin yleensä ole otettu huomioon sitä osaa, mikä on suoritettu ennakkona tai tarvitaan jo tehtyjen hankintasopimusten tai muiden tiettyjen velvokkeiden maksamisen katteeksi. Nyttemmin on siirtomäärärahojen kirjaamisesta annettu uudet ohjeet, joiden mukaan todellinen tilanne tulee paremmin kuvastumaan. Melkoista parannusta nykyiseen tilanteeseen merkitsee komitean käsityksen mukaan jo uuden tilisäännön määräys siirtomäärärahojen voimassaoloajan rajoittamisesta kuin myös määräys siitä, että lautakuntien tulee vuoden lopussa palautuvista sekä seuraavaan vuoteen siirtyvistä siirtomäärärahoista ilmoittaa Khlle talousarvioehdotuksen yhteydessä tahi viimeistään

lokakuussa. Komitean mielestä olisi talousarvion perusteluosassa kunkin luvun alussa ilmoitettava palautuvien siirtomäärärahojen arvioitu yhteismäärä sekä seuraavaan vuoteen arviolta siirtyvät määrärahat yksityiskohdittain eriteltyinä.

Komitean käsityksen mukaan aloitteessa ehdotettu talousarvion rakenne huonosti täyttäisi yleisten budjettiperiaatteiden asettamia vaatimuksia. Momenttien yhdistäminen aloitteessa ehdotetulla tavalla merkitsee komitean mielestä myös Kvston budjettivallan niin huomattavaa supistamista, että on erittäin arveluttavaa, voidaanko katsoa Kvston säilyttäneen sille nimenomaan kuuluvan päätösvallan rajoittamatta. Periaatteellisista syistä samoin kuin järjestelyn käytännössä aiheutuvista haitallisista seurauksista johtuen komitea ei näin ollen ole voinut asettua kannattamaan momenttien yhdistämistä ja määrärahojen varaamista aloitteessa ehdotetulla tavalla. Sen sijaan on komitea katsonut olevan mahdollisuuksia momenttien vähentämiseen satamalautakunnan käytettävissä olevien määrärahojen osalta sekä 21 pääluokassa että 22 pääluokassa. Komitea on edelleen katsonut, ettei ole olemassa esteitä momenttien yhdistämiseen talorakennusosaston osalta siten, että kunkin hallintoalan rakennustöitä varten yleensä merkittäisiin vain yksi momentti, jolloin kuitenkin tilinpidossa olisi avattava oma tili kutakin rakennustyötä varten. Tarkoituksenmukaisuussyistä ei komitea kuitenkaan ole halunnut asettua puoltamaan tätä momenttien yhdistämistä.

Koska yhtenä huomattavana syynä aloitteessa mainittuihin epäkohtiin on nimenomaan suunnitelmallisuuden puute ja arviointien puutteellisuus, olisi komitean mielestä kaupungin tehokkaammin kuin tähän asti suunniteltava sijoitustoimintaansa. Olisi pyrittävä estämään sellainen menettely, että talousarvion käsittelyn aikana talousarvioon varataan määrärahoja rakennushankkeita varten, joista jo talousarviota laadittaessa tiedetään, ettei niitä ole mahdollista ryhtyä toteuttamaan talousarviovuonna. Kaupungin eri elinten olisi pyrittävä parempaan yhteistoimintaan sellaisten rakennushankkeitten suunnittelussa ja määrärahojen varaamisessa, jotka ovat toisistaan riippuvaisia ja edellyttävät kahden tai useamman elimen myötävaikutusta. Yleisten töiden lautakunnan ja muiden asianomaisten rakennustyömäärärahoja käyttävien lautakuntien tulisi pyrkiä mahdollisimman tarkasti arvioimaan rakentamismahdollisuudet huomioon ottaen työvoima- ja materiaalitilanteen sekä ilmoittamaan yleisarviointituloksen ja antamaan lisäksi, milloin syytä on, erityisarvioinnin rakennustyömäärärahan kohdalla.

Komitea katsoo myös, että olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin kaupungin vuoden 1950 rakennustoiminnan kokonaisvolyymin selvittämiseksi sekä kaupungin keskeneräisten ja rakentamatta olevien rakennusyritysten inventoimiseen lähivuosien tarvetta silmällä pitäen. Kun rakennustoiminta yleensä on pitkäjännitteistä ja talousarviovuoden kestävä ajanjakso melko lyhyt kunnalliselle investointiohjelmalle, on komitea tullut siihen käsitykseen, että rakennussuunnitelmien laatimisessa tulisi siirtyä kolmen vuoden tähtäimellä laadittuun rakennusohjel-

maan. Jatkuvaisuuden säilyttämiseksi olisi ohjelma joka toinen vuosi täydennettävä niin, että se edelleen jatkuisi kolmivuotiskauden. Ohjelma olisi mahdollisuuksien mukaan laadittava rakennusaine- ja työvoimatilanteeseen perustuvaan arviointiin ja huomioon ottaen rakennustoiminnan vaikutuksen arvioidun veroäyrin suuruuteen kunakin vuonna. Tämän Kvston vahvistettavan ohjelman perusteella olisi kunkin vuoden talousarvion käsittelyssä harkittava, mihin rakennustarkoituksiin voidaan myöntää tarpeelliset määrärahat.

Komitean käsityksen mukaan ei veronmaksajien voida katsoa kärsineen vahinkoa sen johdosta, että verovaroilla on siirtomäärärahojen käyttämättä jäämisen johdosta kerätty eräänlainen rahasto. Käyttämättömien siirtomäärärahojen väheneminen johtaa nimittäin siihen, että kaupunginkassan maksuvalmiutta on ehdottomasti tehostettava. Komitean mielestä olisi tilisäännön määräysten mukaan palautuvat siirtomäärärahat vuosittain siirrettävä käyttörahastoon siksi kunnes rahaston pääoma on noussut 2 miljardiin mk:aan.

Komitean mietintöön liittyy kolme eriävää mielipidettä. Vt Virkkusen eriävän mielipiteen mukaan olisi kolmivuotisohjelmaa toteutettava siten, että talousarvioon vuosittain merkittäisiin määrärahat niitä ohjelmassa lähinnä vuorossa olevia rakennusyrityksiä varten, jotka kulloinkin vallitsevaan rakennusaine- ja työvoimatilanteeseen perustuvan arvioinnin mukaan ja huomioon ottaen rakennustoiminnan vaikutuksen veroäyrin suuruuteen voidaan seuraavana vuonna toteuttaa tai panna alulle ilman rakennustyön keskeytymisen vaaraa. Kolmivuotisohjelmaa olisi pidettävä talousarviota laadittaessa perusteena siten, että päätettäessä ohjelmaan kuulumattoman rakennusyrityksen toteuttamisesta ohjelman puitteissa kiinnitetään huomiota siihen, mitä muutoksia aiheutuu vahvistettuun kolmivuotisohjelmaan.

Vt Hakulisen eriävässä mielipiteessä esitetään, että komitean 10 ja 11 ponsi muutettaisiin seuraavanlaiseksi:

»että olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin kaupungin vuoden 1950 rakennustoiminnan kokonaisvolyymin selvittämiseen sekä keskeneräisten ja rakentamatta olevien rakennusyritysten inventoimiseen lähivuosien tarvetta silmällä pitäen siten, että kaupunginhallituksen toimesta laaditaan kolme vuotta käsittävä rakennusohjelma. Tätä kolmivuotisohjelmaa laadittaessa olisi otettava huomioon rakennusaineiden, työvoiman ja pääoman tarve sekä vaikutus veroäyrin suuruuteen. Tämä kolmivuotisohjelma olisi vahvistettava kaupunginvaltuuston kokouksessa, jonka jälkeen sitä olisi vuosittaista talousarviota laadittaessa noudatettava niin, ettei rakentelun osalta siitä poiketa elleivät yleiset tai aivan erittäin pakottavat syyt sitä vaadi ja ellei valtuusto nimenomaan ole siitä erikseen tehnyt kolmivuotisrakennusohjelmaan muutosta. Jatkuvaisuuden vuoksi olisi kolmivuotisohjelma laadittava joka toinen vuosi.»

Vt Saastamoisen eriävässä mielipiteessä ehdotetaan, että kaupungin tilisäännön 17 §:n 2 momentti muutettaisiin siten, että siirtomäärärahoja saadaan

käyttää tarkoitukseen vain kahden vuoden aikana sekä että komitean ehdottamat 4, 5, 7 ja 10 ponsi tarpeettomana poistettaisiin ja että 11 ponsi muutettaisiin näin kuuluvaksi: »että Khs ryhtyy toimenpiteisiin kaupungin eri töiden tärkeys- ja kiireellisyysjärjestyksen laatimiseksi, jonka perusteella voidaan harkita millaisiin rakennustarkoituksiin voidaan talousarvioon myöntää tarpeelliset määrärahat.»

Khs yhtyy periaatteessa komitean enemmistön mietinnössä esittämiin käsityksiin ja toteaa, että aloite perustuu siihen virheelliseen olettamukseen, että määrätietoisesti olisi pyritty siirtomäärärahojen rahastoimiseen. Rakennustoiminnan luonteesta kuitenkin johtuu, että vakiintuneissakin olosuhteissa ei kaikkia rakennustarkoituksiin myönnettyjä määrärahoja voida kunakin vuonna käyttää aivan tarkasti talousarvion mukaisesti. Poikkeuksellisina aikoina saattaa käyttämättömien siirtomäärärahojen määrä nousta sellaisista syistä, joita komitea mainitsee. Inflatoorisen kehityksen johdosta saattaa myös käyttämättömien siirtomäärärahojen määrä osoittaa nousua, vaikka ne ovat reaaliarvoltaan vähentyneet. Uudessa tilisäännössä annetut määräykset siirtomäärärahoista kuin myös nyttemmin annetut uudet ohjeet siirtomäärärahoihin nähden sovellettavasta kirjanpitomenettelystä merkitsee Khn mielestä jo melkoista parannusta entiseen tilanteeseen. Siirtomäärärahojen luonteen muuttamista muilta osin tai niiden voimassaoloajan edelleen rajoittamista ei Khs pidä tarkoituksenmukaisena.

Komitean ehdottaman 2 ja 3 ponnen johdosta Khs huomauttaa, että satamalautakunnan käytettävissä olevien määrärahojen osalta on momentteja jo yhdistetty lähinnä komitean esittämien periaatteiden mukaisesti vuoden 1952 talousarvioehdotuksessa. Komitean ehdottaman 5 ponnen johdosta Khs katsoo, että samaan hallintoalaan kuuluvien rakennustyömäärärahojen yhdistäminen yhteen tai muutamaan momenttiin, jossain tapauksessa saattaa olla tarkoituksenmukainen toimenpide määrärahojen joustavamman käytön aikaansaamiseksi. Vuoden 1952 talousarvioehdotuksessa on Khs ehdottanut Mäkelänkadun, Herttoniemen, Meilahden, Pitäjänmäen, Lauttasaaren ja Pukinmäen kansakoulut yhdistettäviksi samaan momenttiin. Khn mielestä olisi tämänluontoisiin toimenpiteisiin kuitenkin ryhdyttävä vain poikkeustapauksissa, milloin syytä siihen havaitaan olevan.

Komitean ehdottaman 11 ponnen osalta Khs kuitenkin haluaa lausua epäilyksensä. Khn käsityksen mukaan on äärettömän vaikeata vain kolmenkin vuoden tähtäimellä laatia jonkunlainen luotettava ohjelma siitä, minkälaisiksi kaupungin sijoitusmenojen määrättyinä vuosina tulisi muodostua huomioon ottaen rakennusaine- ja työvoimatilanteen sekä rakennustoiminnan vaikutuksen veroäyrin suuruuteen kunakin vuonna. Tämänluontoisten ohjelmien laatiminen vaatii myös perusteellisia ja paljon aikaa vieviä tutkimuksia, mikäli ohjelmat todellakin pyritään rakentamaan reaaliselle pohjalle. Khs huomauttaa myöskin, ettei tällaista vahvistettua rakennusohjelmaa Khn käsityksen mukaan voida käytännössä kovin tarkasti noudattaa, koska kunnan toiminnassa tapahtuva jatkuva kehitys aina saattaa tuoda mukanaan sellaisia tarpeita, jotka menestyksellisesti voivat kilpailla jo

ohjelmaan hyväksyttyjen tarpeiden kanssa. Khs yhtyy myös komitean lausumaan käsitykseen, että pitkällä tähtäimellä laaditut taloudelliset suunnitelmat nykyisinä vakiintumattomina aikoina hyvin helposti saattavat menettää käytännöllisen merkityksensä. Edellä mainituin epäilyksin Khs kuitenkin yhtyy komitean ehdotukseen ja katsoo, että kolmivuotiskauden rakennusohjelman laatimiseen olisi asian tässä vaiheessa ryhdyttävä lähinnä kokeilumielessä.»

Khs, joka Kvston alussa mainitun palauttamispäätöksen johdosta on ottanut asian uudelleen harkittavakseen, yhtyy edelleen pääosiltaan aikaisemmin esittämiinsä ehdotuksiin ja nähökohtiin. Mitä tulee käyttörahaston sääntöjen muuttamiseen, Khs haluaa erityisesti korostaa riittävän suuren käyttörahaston tärkeyttä. Talousarvion normaalinen toteutuminen edellyttää jo sinänsä käteisvarojen olemassaoloa, kun tulot eivät kerry tasaisesti ja aina yhtä paljon kuin menojen suorittamiseen tarvitaan. Esimerkkinä voidaan mainita, että valtio ei suorita kunnallisveron ennakkoa kuukausittain, vaan neljännesvuosittain sekä että etumaksun suoritus perustuu edellisen vuoden taksoitukseen. Etumaksun lopputilitys tapahtuu näin ollen vasta seuraavana vuonna. On myös luonnollista, että Helsingin kokoinen kaupunki tarvitsee rakennusaine- ja polttoainevarastoja sekä että tähän tarkoitukseen tarvitaan käteiskassavaroja, mikäli ei varastojen rahoittamista varten haluta perustaa erillistä rahastoa. Komitean ehdotuksen hyväksyminen, jonka mukaan tilisäännön määräysten mukaan palautuvat siirtomäärärahat automaattisesti siirrettäisiin käyttörahastoon, ei Khn käsityksen mukaan anna aihetta epäilykseen, että siirtomäärärahoja tämän johdosta aiheettomasti siirrettäisiin käyttörahastoon. On myös todettava, että tilisäännön määräysten mukaan palautuvien siirtomäärärahojen määrä on ollut melko vähäinen. Kun vuoden 1950 lopussa uuden tilisäännön määräysten mukaan palautettiin kaupunginkassaan kaikki käyttämättömät siirtomäärärahat aina vuodesta 1938 lukien, nousi palautettujen määrärahojen yhteissumma vain n. 170 milj. mk. Jos rahastoa kartutettaisiin vain tällä tavalla tulisi ilmeisesti kestämään hyvin kauan ennen kuin rahaston enimmäismäärä 2 miljaardia mk saavutettaisiin. Tämän johdosta onkin välttämätöntä, että Kvsto voi tehdä myös erikseen päätöksiä varojen siirtämisestä käyttörahastoon.

Mitä tulee komitean ehdotukseen, että olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin kaupungin vuoden 1950 rakennustoiminnan kokonaisvolyymin selvittämiseksi Khs toteaa, että valtioneuvoston 27. 10. 1951 asettaman talouspoliittisen Suunnitteluneuvoston alaisena toimiva Investointitoimikunta on pitänyt tarpeellisena erityisen tiedustelun toimeenpanemista vuonna 1951 suoritetuista investoinneista, koskien tämä tiedustelu myös kuntien pääomasijoituksia. Khs on edellä olevan johdosta antanut investointitoimikunnan pyytämät tiedot kaupungin pääomasijoituksesta vuonna 1951. Näin ollen ei komitean ehdotus vuoden 1950 rakennustoiminnan kokonaisvolyymin selvittämisestä tulisi antaa aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Laadittavaksi ehdotetun kolmivuotisohjelman osalta Khs huomauttaa, ettei

ole tarkoituksenmukaista tehdä kaupungin asioitten käsittely nykyistä huomattavasti jäykemmäksi, mikä Khn käsityksen mukaan olisi seurauksena, jos ohjelmaa olisi niin sitovasti noudatettava, ettei siitä saisi poiketa ellei Kvsto ole nimenomaan tehnyt päätöstä ohjelman muuttamisesta. Khn aikaisemmin esittämillä perusteilla Khs yhtyy komitean esittämään ehdotukseen. Khs pitää luonnollisena, että ohjelmaa pyritään mahdollisuuksien mukaan noudattamaan ja käyttämään pohjana kunkin vuoden talousarviota laadittaessa.

Edellä olevaan viitaten Khs ehdottaa Kvston päätettäväksi,

1) ettei talousarvion rakennetta muuteta aloitteessa ehdotetulla tavalla;

2) että satamalautakunnan käytettävissä olevat määrärahat on talousarvion 21 ja 22 pääluokassa yhdistettävä komitean esittämien periaatteiden mukaisesti;

3) että Helsingin kaupungin käyttörahaston sääntöjen 2 ja 3 §:t muutetaan näin kuuluviksi:

2 §. Rahastoa kootaan siirtämällä siihen talousarvion kautta tilisäännön määräysten mukaan palautuvat siirtomäärärahat, ei kuitenkaan siltä osin kuin määräraha on katettu lainavaroilla, sekä kaupunginvaltuuston kulloinkin erikseen päättämä määrä.

3 §. Siirrot rahastoon keskeytetään, kun sen pääoma on noussut 2 miljardiin markkaan.

4) ettei periaatteessa ole yhdistettävä momentteja talousarvion 22 pääluokassa talorakennusten osalta siten, että kunkin hallintoalan rakennustöitä varten yleensä merkitään vain yksi momentti, mutta että poikkeustapauksissa, milloin syytä on, voidaan samaan hallintoalaan kuuluvat rakennustyöt yhdistää yhteen tai muutamaan momenttiin sen mukaan kuin kunkin vuoden talousarviokäsittelyssä erikseen päätetään;

5) että talousarvion perusteluosassa on kunkin luvun alussa ilmoitettava palautuvien siirtomäärärahojen arvioitu yhteismäärä sekä seuraavaan vuoteen arviolta siirtyvät määrärahat yksityiskohdittain eriteltyinä;

6) että talousarvion käsittelyn aikana saadaan varata määrärahoja rakennushankkeita varten, joitten suunnitelmista, puhumattakaan piirustuksista ei ole tietoa, ainoastaan mikäli erittäin pakottavat syyt sitä

vaativat, mutta että talousarvioon on sen sijaan merkittävä yhteinen määräraha piirustuksien laatimista varten;

7) että kaikkia työmäärärahoja käyttäviä lautakuntia kehoitetaan ryhtymään toimenpiteisiin yhteistoiminnan kehittämiseksi kaupungin eri elinten kesken sellaisten rakennushankeitten suunnittelussa ja määrärahojen anomisessa, jotka ovat riippuvaisia toisten elinten suoritettavista töistä;

8) että yleisten töiden lautakunnan ja muiden työmäärärahoja käyttävien lautakuntien tulee talousarvioehdotuksia laatiessaan pyrkiä mahdollisimman tarkasti arvioimaan kaupungin rakentamismahdollisuudet huomioon ottaen työvoima- ja materiaalitilanteen sekä että lautakuntien tulee talousarvioehdotuksiensa yleisperusteluissa ilmoittaa yleisarviointinsa tulos sekä lisäksi, milloin syytä on, asianomaisen momentin kohdalla antaa erityisarviointi määrärahojen käyttömahdollisuuksista sekä

9) että Khta kehoitetaan ryhtymään toimenpiteisiin kaupungin keskeneräisten ja rakentamatta olevien rakennusyritysten inventoimiseksi lähivuosien tarvetta silmällä pitäen ja laatimaan kaupungille rakennusohjelman kolmen vuoden tähtäimellä siten, että ohjelmaa joka toinen vuosi täydennetään niin, että se edelleen jatkuu kolmivuotiskauden sekä että ohjelman perusteella voidaan harkita, millaisiin rakennustarkoituksiin talousarvioon vuosittain voidaan merkitä tarpeelliset määrärahat.

Käyttörahaston sääntöjen muuttamista koskevan myönteisen päätöksen tekoon vaaditaan määräenemmistö.

Päätös käyttörahaston sääntöjen muuttamisesta alistettaneen valtioneuvoston vahvistettavaksi.

Helsingissä, 15. 5. päivänä 1952.

Väkuudeksi:

Eino Waronen.

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 – N:o 9

Kadun ja viemärin rakennuskustannusten jakaminen kaupungin ja tontinomistajien kesken. (Komitean mietintö n:o II.)

Kun kaupunkijärjestelyn ulottaminen liitosalueelle oli tullut ajankohtaiseksi ja kun tälle alueelle asemakaavoituksen johdosta muodostuisi paljon sellaisia tontteja, joiden omistajat kaupunki asemakaavalain nojalla voi velvoittaa osallistumaan katujen ja viemäreiden rakentamiskustannuksiin, Khs päätti 26. 2. 1948 asettaa komitean tutkimaan kysymystä mainittujen kustannusten jakamisesta kaupungin ja tontinomistajien välillä. Käsitellessään asiaa 12. 9. 1951 (asia n:o 15, Khn mietintö n:o 28 vuodelta 1951) Kvsto päätti palauttaa asian Khlle asiantuntijoiden kuulemista ja uudelleen valmistelua varten. Khs antoi sittemmin edellä mainitulle komitealle tehtäväksi käsitellä asiaa uudelleen. Samalla Khs täydensi komiteaa valitsemalla sen jäseneksi professori Otto I. Meurmanin. Komitea on 21. 3. 1952 Khlle jättänyt 10. 3. 1952 päivätyn mietintönsä N:o II (liite 1). Uusi mietintö poikkeaa Khn aikaisemmin Vstolle tekemästä esityksestä seuraavissa kohdissa:

Kohta A. 8: Aikaisemman ehdotuksen mukaan oli omakotitonttien kohdalla olevan ja niitä palvelevan pikatien tai pääliikennekadun rakentamiskustannuksista kaupungin suoritettava se osa, joka vastaa kadun rakentamista 9 m leveämmäksi. Uuden ehdotuksen mukaan on tämä määräys laajennettu käsittämään kaikkia katuja sellaisella alueella, jossa kustannusten jakaminen tapahtuu yksinomaan omakotialueen tonttien kesken ja kustannukset tulisivat kohtuuttomasti rasittamaan omakotitontteja. Sen lisäksi on 9 m rajaa pienennetty 6 m:ksi, joten kaupunki joutuu kantamaan omakotitonttien puolesta ne kustannukset, jotka aiheutuvat kadun rakentamisesta 6 m leveämmäksi tällaisella alueella.

Kohdat A. 9 ja B. 5: Näihin kohtiin on aikaisempaa ehdotusta täydennetty määräyksellä, että saman rakennusoikeuden omaavien tonttien omistajien yhteinen kustannusosuus voidaan jakaa heidän kesken tonttien pinta-alojen mukaan.

Edellisten muutosten lisäksi on komitea lisännyt ehdotukseensa määräykset tontinomistajien maksettavan korvauksen perimisen siirtämisestä eräissä tapauk-

sissa ja omakotitontin omistajan oikeuttamisesta suorittaa korvaus vähittäismaksuin.

Kohdassa A. 8 tehty muutosehdotus vapauttaa omakotialueen maanomistajan suorittamasta korvausta kaupungille siinä laajuudessa kuin asemakaavalaki edellyttää, vaan joutuu entistä suurempi osa alueen kunnostamiskustannuksista asutustarkoituksia varten siirtymään kaupungin kannettavaksi.

Kohdassa C olevat määräykset tuntuvat asiallisilta.

Mietintöön liittyy sen jäsenten insinööri Toivo Raulon ja hallitussihteeri Wäinö Häkkisen sekä vt Erkki Kuusiston eriävät mielipiteet (liitteet 1 a ja 1 b).

Komitean mietinnöstä ovat yleisten töiden lautakunta, kiinteistölautakunta ja teollisuuslaitosten lautakunta antaneet lausuntonsa (liitteet 2—4).

Khs puoltaa komitean ehdotusta yleisten töiden lautakunnan ja kiinteistölautakunnan esittämin muutoksin ja lisäyksin.

Edellä olevaan viitaten Khs esittää Kvston päätettäväksi,

että Vstolle tehtävissä ehdotuksissa, jotka koskevat tontinomistajien velvoittamista kaupungille korvaamaan kadun ja viemärin rakentamisesta johtuvat kustannukset, on asemakaavalain määräysten ohella pyrittävä noudattamaan seuraavia yleisiä perusteita tontinomistajien osalle yhteisesti tulevan kustannusmäärän laskemisessa ja tämän jakamisessa eri tonttien kesken sekä tonteille määrättyjen korvausosuuksien perimisessä tontinomistajilta:

A. Kadun rakentamiskustannukset.

1. Kustannusten arviointi ja jakaminen kaupungin ja tontinomistajien välillä sekä tontinomistajien kesken on toimitettava alueittain sen mukaan kuin tarkoituksenmukaiseksi katsotaan. Alueet on pyrittävä valitsemaan siten, että kaikki sen kadut tulevat suunnilleen samaan aikaan rakennettaviksi.

2. Tontinomistajien korvausvelvollisuutta määrättäessä on kadun rakentamiskustannuksiin nähden otettava huomioon seuraavaa:

a) kadun ensimmäinen päällystäminen käsittää ajoradan varustamisen puolikestopeitteellä ja jalkakäytävän varustamisen sorapäällysteellä reunakivineen;

b) asemakaavalain 38 §:n 2 mom:n c) kohdassa tarkoitettuihin katuojiin luetaan myös tieojat silloin, kun ne voidaan katsoa katuun kuuluviksi, mutta kun ne muodostuvat suuremmiksi pintavesiviemäreiksi tahi poikkeavat kadulta yleiselle alueelle tai kortteliin, luetaan ne viemäriverkostoon;

c) kadun tasoittamista varten vahvistettuun korkeuteen tapahtuva mullan hankinta ja ajo katuun kuuluville istutuskaistoille luetaan asemakaavalain 38 §:n 2 mom:n b) kohdassa tarkoitettuihin kadun tasoittamistöihin;

d) kustannukset, jotka aiheutuvat nurmikon, puiden tai pensaiden istuttamisesta katuun kuuluville istutuskaistoille, jätetään kokonaisuudessaan kaupungin rasitukseksi ja

e) polkupyöräteiden päällystäminen ja varustaminen reunakivillä luetaan niihin rakentamistöihin, joiden korvaamiseen tontinomistajien tulee osallistua.

3. Kustannukset jaetaan kaupungin ja tontinomistajien välillä kummallekin asianosaiselle kuuluvien katuosuuksien pinta-alojen perusteella ja ottamalla huomioon asemakaavalain 39 §:n 3 mom:n määräykset kustannuksista, jos katu on yli 18 metriä leveä tai jos tontteja on ainoastaan toisella puolella katua.

4. Jos katu toistaiseksi luovutetaan yleiseen käytäntöön kapeampana kuin asemakaava määrää, on tontinomistajilta perittävä korvausta yleiseen käytäntöön luovutetun kadunosan rakentamiskustannusten lisäksi kadun muun osan rakennustöistä vain sikäli, kun niistä on hyötyä kadun lopulliseen kuntoon saattamiseksi.

5. Tontinomistajien korvattavina kustannuksina otetaan huomioon ainoastaan ne tasauskustannukset, jotka aiheutuvat poikkeamisesta enintään 1 metriin asti kadun tasausviivasta, joten siis kaupunki omalla kustannuksellaan rakentaa penkereen korkeuteen, joka on 1 metriä alempana tasausviivaa, ja tekee leikkauksen korkeuteen, joka on 1 metriä ylempänä tasausviivaa, ellei suuremmasta poikkeamisesta ole vastaavaa hyötyä kadun varrella olevan tontin rakentamiselle tai ellei ole kysymys pienestä, maaston sivukaltevuuden aiheuttamasta penger- ja leikkaustyöstä, mikä ei vaikuta kadun rakentamiskustannuksiin.

6. Tontinomistajaa ei ole rasitettava kustannuksilla, jotka aiheutuvat siitä, että kadun rakentaminen erityisistä syistä tulee tavallista kalliimmaksi.

7. Kaupunki kustantaa yksin sellaiset pikatiet ja pääliikennekadut, joilta ei sallita ajoa niiden varrella oleville tonteille.

8. Jos kustannusten jakaminen 1. kohdan mukaan toimitetaan yksinomaan omakotialueen tonttien kesken ja kustannukset tulisivat kohtuuttomasti rasittamaan omakotitontteja, ottaa kaupunki näiden tonttien puolesta kannettavakseen sen osan kustannuksista, joka aiheutuu kadun liikennöitävän osan rakentamisesta 6 metriä leveämmäksi.

9. Tontinomistajien yhteisesti korvattava osuus kokonaiskustannuksista jaetaan heidän keskensä käyttämällä jakoperusteena tonteille asemakaavan tai rakennusjärjestyksen mukaan sallittua suurinta rakennusoikeutta. Saman rakennusoikeuden omaavien tonttien omistajien yhteinen kustannusosuus voidaan myös jakaa heidän keskensä tonttien pinta-alojen mukaan, jos kustannusten jakautuminen tontinomistajien kesken muuten tapahtuisi epäoikeudenmukaisella tavalla.

B. Viemärin rakentamiskustannukset.

1. Sen lisäksi, mitä asemakaavalain 40 §:n 2 mom:n 3 kappaleessa määrätään viemäriverkkojen järjestämisestä eri osiin kaupunkia, on viemärin rakentamisesta aiheutuvien kustannusten arviointi ja jakaminen kaupungin ja tontinomistajien välillä sekä tontinomistajien kesken toimitettava alueittain sen mukaan kuin tarkoituksenmukaiseksi katsotaan.

2. Puhdistuslaitosten rakentamisesta aiheutuvat kustannukset on kokonaisuudessaan jätettävä kaupungin rasitukseksi. Sellaisten pumppulaitosten kustannukset, joiden tarkoituksena on viemäröimiskustannusten pienentäminen tai tonttien viemäröimissyvyyden suurentaminen lasketaan tontinomistajien korvattaviin kustannuksiin.

3. Kaupunki kustantaa yksin ne kokoojaviemärit, jotka rakennetaan puhdistuslaitosten hoitokustannusten alentamista silmällä pitäen, ja niin ikään kauempana purkautumispaikoista sijaitsevien alueiden kokoojaviemäreiden rakentamisen osittelun yhteydessä määrättäviin kohtiin saakka sen mukaan kuin kussakin yksityistapauksessa kohtuulliseksi harkitaan.

4. Kustannusten jakaminen kaupungin ja tontinomistajien välillä suoritetaan sen viemäriveden määrän perusteella, joka tulee kummallekin asianosaiselle kuuluvilta alueilta, ja ottamalla huomioon erikseen sadeja likavedet.

5. Tontinomistajien yhteisesti korvattava osuus alueen viemäriverkon kokonaiskustannuksista jaetaan heidän keskensä käyttämällä jakoperusteena tonteille asemakaavan tai rakennusjärjestyksen mukaan

sallittua suurinta rakennusoikeutta. Saman rakennusoikeuden omaavien tonttien omistajien yhteinen kustannusosuus voidaan myös jakaa heidän keskensä tonttien pinta-alojen mukaan, jos kustannusten jakautuminen tontinomistajien kesken muuten tapahtuisi epäoikeudenmukaisella tavalla.

C. Korvausten periminen.

1. Milloin asuntotontilla on ennen asemakaavan vahvistamista rakennettu asuinrakennus, ei kadun eikä viemärin rakentamiskustannuksia koskevaa korvausta, jonka tontinomistaja asemakaavalain nojalla olisi velvollinen kaupungille suorittamaan, ryhdytä perimään sellaisen uudis- tai lisärakennuksen taikka uudestaan rakentamisen johdosta, jonka arvo on ilmeisessä epäsuhteessa tontin osalta suoritettavaan korvaukseen.

2. Omakotitontin omistaja saa suorittaa kadun ja viemärin rakentamiskustannuksia koskevan korvauksen vähittäismaksuin, jolloin korvauksesta on maksettava vuosittain vähintään kymmenesosa. Ensimmäisen korvauserän maksuajasta on voimassa, mitä asemakaavalain 36 ja 41 §:ssä on säädetty. Maksamatta oleville korvauserille on suoritettava vuotuista korkoa viisi sadalta siitä alkaen, kun ensimmäinen korvauserä on langennut maksettvaksi.

Edelleen Khs esittää Kvston päätettäväksi,

että kiinteistölautakunta oikeutetaan ratkaisemaan asiat, jotka koskevat tontinomistajan vapauttamista asemakaavalain 13 §:ssä mainittujen vakuuksien asettamisesta Khn ehdotuksen C 1 kohdan tarkoittamissa tapauksissa.

Helsingissä 21. 5. 1952.

Vakuudeksi:

Eino Waronen.

Liite 1.

Kadun ja viemärin rakentamiskustannusten jakokomitean mietintö n:o II.

Kaupunginhallitukselle.

Kokouksessaan 12. 9. 1951 käsitteli kaupunginvaltuusto kysymystä kadun ja viemärin rakentamiskustannusten jakamisesta kaupungin ja tontinomistajien välillä. Kaupunginhallituksen asiassa tekemä esitys perustui kysymyksen valmistelua varten asetetun komitean mietintöön eräin yleisten töiden lautakunnan ehdottamin muutoksin. Kaupunginvaltuuston palautettua asian kaupunginhallitukselle asiantuntijoiden kuulemista ja uudelleen valmistelua varten, antoi kaupunginhallitus edellä mainitulle komitealle tehtäväksi käsitellä asiaa uudelleen. Lisäksi kaupunginhallitus täydensi komiteaa valitsemalla sen jäseneksi professori Otto I. Meurmanin.

Komitea on asiantuntijoina kuullut hallintoneuvos Reino Kuuskoskea, hallitussihteeri Otto Larmaa, kiinteistöneuvos J. A. Savolaa ja tarkastaja Tuomas Bryggaria.

Komitea on asian uutta käsittelyä varten pitänyt 8 kokousta.

Tehtävänsä suoritettuaan komitea esittää seuraavaa:

Edellä mainittujen asiantuntijoiden lausunnot ja komitean hankkima lisäselvitys eivät ole antaneet komitealle aihetta muuttaa aikaisempaa ehdotustaan lukuun ottamatta kohtaa A 8, joka koskee erityisesti omakotitonttien osalle tulevia kadun rakentamiskustannuksia, sekä kohtia A 9 ja B 5, jotka koskevat kustannusten jakoa tontinomistajien kesken.

Mitä ensiksi mainitussa kohdassa lausuttuun ohjeeseen tulee, katsoo komitea, että se olisi laajennettava koskemaan kaikkia katuja eikä vain pikateitä ja pääliikennekatuja. Omakotitonttien omistajien korvausvelvollisuutta määrättäessä olisi kustannukset laskettava erikseen kadun liikennöitävän osan ja katuun tulevien istutuskaistojen rakentamisesta. Omakotitontilla tarkoitetaan tällöin komitean tarkistaman määritelmän mukaan sellaista tonttia, jolle asemakaavan mukaan saadaan rakentaa enintään kaksi asuntoa käsittävä rakennus. Omakotitonttien liikennetarpeen huomioon ottaen olisi tontinomistajia veloitettava ensiksi mainituilla kustannuksilla vain mikäli ne koskevat liikennöitävän osan rakentamista 6 metrin leveyteen. Jos taas katuun tulee istutuskaistoja, olisi omakotitonttien omistajien osallistuttava niiden kuntoonpanoon komitean ehdottamien yleisten periaatteiden mukaisesti. Tällaista kustannusten jakoa ei voida pitää kohtuuttomana, koska katuistutuksista, joiden kunnossapito jää kaupungin kustannettavaksi, on tonteille hyötyä sikäli, että ne osittain vastaavat esipihoja. Kun katuistutukset ovat liikennöitävän alueen ja tontin välissä suojaavat ne rakennuksia pölyltä ja liikenteen aiheuttamilta häiriöiltä.

Kustannusten jaossa tontinomistajien kesken olisi määrättyjä tapauksia varten toissijaisena jakoperusteena käytettävä tonttien pinta-alaa. Tämä jakoperuste tulisi kysymykseen silloin, kun kustannukset on jaettava saman rakennusoikeuden omaavien tonttien kesken, joiden pinta-alat huomattavasti eroavat toisistaan. Esim. omakotialueilla saattaa olla puutarhatontteja (maanhankintalain nojalla muodostettuja asuntoviljelystiloja), joiden pinta-ala on moninkertainen saman alueen omakotitonttien pinta-alaan verrattuna, vaikka rakennusoikeus kummassakin tapauksessa on sama. On ilmeistä, että jako muodostuisi liian epätasaiseksi, jos ensiksi mainituille tonteille määrättäisiin rakennusoikeuden perusteella sama kustannusosuus kuin varsinaisille omakotitonteille.

Yleisten töiden lautakunnan esittämiä ja kaupunginhallituksen puoltamia muutoksia komitean ensimmäiseen ehdotukseen pitää komitea tarkoituksenmukaisina ja on komitea ottanut he huomioon uutta ehdotusta laatiessaan.

Kadun ja viemärin rakentamisesta kaupungille tulevien korvausten perimistä koskevat asemakaavalain säännökset ovat omiaan lieventämään kaupunkijärjestelyn tuottamia rasituksia niiden liitosalueen tontinomistajien osalta, joilla siellä on ennestään rakennetut kiinteistönsä.

Kun sisäasiainministeriö on vahvistanut kaupunginvaltuuston päätöksen, jolla tontinomistajat on velvoitettu kaupungille korvaamaan kadun tai viemärin rakentamisesta johtuvat kustannukset, ei tämä vahvistus sinänsä oikeuta kaupunkia perimään tontinomistajilta näiden korvausosuuksia, sillä asemakaavalaki asettaa määrätyt edellytykset korvausten suoritusajalle. *Ensimmäisenä* edellytyksenä on, että katu tai kadun osa on luovutettu yleiseen käytäntöön taikka viemäri rakennettu. Kadun yleiseen käytäntöön luovuttaminen tapahtuu siten, että maistraatti rakennusjärjestyksen 81 §:n mukaisessa katselmuksessa hyväksyy kadun tarkoitukseensa käytettäväksi. *Toisena* edellytyksenä tämän jälkeen on, että tontille on asemakaavan vahvistamisen jälkeen rakennettu rakennus.

Jos molemmat edellä mainitut edellytykset ovat olemassa, on tontinomistajan suoritettava korvausosuutensa vaadittaessa. Jos taas rakennus on rakennettu ennen asemakaavan vahvistamista tai jos tontti on rakentamaton silloin, kun katu on luovutettu yleiseen käytäntöön tai viemäri rakennettu, lankeaa korvaus maksettavaksi vasta sitten, kun tontille rakennetaan uudisrakennus. Täten korvausten periminen rakennetun tontin osalta siirtyy siihen saakka, kunnes tontille rakennetaan uudisrakennus, siis useimmissa tapauksissa kaukaiseen tulevaisuuteen. Korkoa ei kaupunki ole oikeutettu näille saatavilleen perimään.

Poikkeuksen edellä selostetusta säännöstä muodostavat maanhankintalain nojalla muodostetut tontit. Niiden omistajien on nimittäin maksettava korvausosuutensa sitten, kun katu on luovutettu yleiseen käytäntöön tai viemärijohto rakennettu, jos tontille on maanhankintalain voimaan tulon jälkeen rakennettu uudisrakennus. Korvauksen suorittaminen rakennetun tontin osalta ei näin ollen riipu siitä, onko uudisrakennus rakennettu ennen tai jälkeen asemakaavan vahvistamisen.

Asemakaavalaissa uudisrakennuksen käsitteelle omaksuma määrittely osoittaa, että tontinomistaja voi joutua maksamaan korvausosuutensa suorittaessaan tontillaan verrattain vähäpätöisiä rakennustöitä. Uudisrakennukseksi katsotaan nimittäin lain mukaan, paitsi kokonaan uuden rakennuksen rakentaminen, myöskin lisärakennus sekä rakennuksen korotus ja uudestaanrakentaminen, rakennuksen sisustaminen kokonaan tai osaksi olennaisesti toisin kuin ennen sekä muut senlaatuiset muutokset, jotka ovat uudestaanrakentamiseen verrattavia. Uudisrakennuksena ei kuitenkaan pidetä rakennuksen arvoon nähden merkitykseltään vähäistä muutosta eikä tilapäistä rakennusta, joka on rakennettu verrattain lyhyeksi ajaksi.

Jos kaupunki käyttäisi hyväkseen oikeuttaan korvausten perimiseen kaikkien edellä selostetun määritelmän mukaisten uudisrakennusten johdosta, saattaisi se eräissä tapauksissa muodostua kohtuuttomaksi asuntotonttien omistajille. Turussa on lain sallimaa menetelmää erään esikaupunkialueen viemärikustannusten korvaamista koskevan asian yhteydessä lievennetty siten, että korvauksia ei ryhdytä asuntotonttien osalta perimään heti talousrakennuksen rakentamisen johdosta, milloin tontilla on ennen asemakaavan vahvistamista rakennettu asuinrakennus, vaan vasta sitten, kun asemakaavan edellyttämä

asuinrakennus on rakennettu. Komitean mielestä tämän tapainen lievempi perimismenettely olisi otettava Helsingissä käytäntöön yleisenä ohjeena. Tällöin ei kuitenkaan perimisen ajankohtaa olisi tehtävä riippuvaksi tontille rakennettavan uudisrakennuksen laadusta vaan sen arvosta verrattuna tontin osalta maksettavan korvauksen suuruuteen. Komitean ehdottama menettely vaikuttaisi myös siten, ettei tontinomistajalta olisi syytä vaatia asemakaavalain 13 §:n f)-kohdan mukaista vakuutta tontilla suoritettavien vähäpätöisten rakennustöiden johdosta.

Kuten edellä on mainittu, on tontinomistajan asemakaavalain mukaan suoritettava korvausosuutensa yhdellä kertaa vaadittaessa heti kun suoritusaikaan nähden asetetut edellytykset ovat olemassa. Komitean ensimmäisessä mietinnössä (s. 5) mainitun rakennuslakiehdotuksen mukaan saisi tontinomistaja suorittaa korvauksen myös vähittäismaksuin, jolloin korvauksesta olisi maksettava vuosittain vähintään $^1/_{10}$ ja ensimmäisen korvauserän maksuaikaan nähden olisi silloin noudatettava, mitä korvauksen maksamisesta on sanottu. Kaupungilla olisi oikeus periä maksamatta oleville korvauksille korkoa enintään 6% vuodelta siitä alkaen, kun ensimmäinen korvauserä on langennut maksettavaksi.

Nykyisen asemakaavalain voimassa ollessa ovat eräät Suomen kaupungit myöntäneet tontinomistajille oikeuden suorittaa korvausosuutensa vähittäismaksuin. Niinpä esim. Tampereella otetaan tontinomistajilta vuosien 1949—1953 aikana asemakaavalain 13 §:ssä tarkoitetun vakuuden sijasta sitoumus, jonka mukaan korvausvelvollisuus täytetään suorittamalla vuotuismaksuna 10% alkuperäisestä kustannusmäärästä. Vuotuismaksusta lasketaan koroksi enintään 5% kulloinkin maksamattomalle määrälle ja jäännös kuoletukseksi. Turun kaupunginvaltuusto on erään esikaupunkialueen viemärikustannusten korvaamisen osalta päättänyt, että tontinomistaja saa, jos hän niin haluaa, suorittaa maksettavaksi langenneen korvauksen 10 vuoden kuluessa maksamattoman summan koron ollessa säästöpankkien suorittama korkein talletuskorko. Vähittäismaksujärjestelmä on käytännössä myös muissa pohjoismaissa. Tukholmassa saa tontinomistaja suorittaa korvauksen enintään 20 vuoden kuluessa siten, että vuosittain suoritettavat korvaukset ovat yhtä suuret ja korko enintään 5%. Kööpenhaminassa peritään korvaukset puolivuosittain 40:ssä erässä 4 ½%:n korolla.

Ilmeistä on, että korvauksen suorittaminen yhdellä kertaa saattaa tuottaa tontinomistajalle suuria vaikeuksia, joten vähittäismaksujärjestelmän käytäntöönottaminen olisi paikallaan ainakin määrätyissä tapauksissa. Komitea katsoo, että vähittäismaksuoikeuden myöntäminen olisi yleisenä sääntönä rajoitettava vain omakotitonttien omistajiin, joiden kohdalta kaupunkijärjestelyn tuottamia rasituksia muutenkin on pyrittävä lieventämään. Komitea pitää 10 vuoden maksuaikaa riittävänä lievennyksenä ja katsoo, että korko sopivimmin olisi määrättävä kiinteäksi. Asian laatuun katsoen voidaan 5%:n vuotuista korkoa pitää kohtuullisena.

Kuten komitea ensimmäisessä mietinnössään on maininnut, on sen ehdottamat yleiset ohjeet tarkoitettu lain määräysten ohella olemaan pohjana kadun ja viemärin rakentamiskustannusten korvaamista koskevien asioiden valmistelulle. Huomattava kuitenkin on, että asemakaavalaki määrää näiden korvauskysymysten käsittelylle erityisen järjestyksen, joka mm. antaa tontinomistajille tilaisuuden ennen asian ratkaisua tehdä muistutuksia ehdotusta vastaan, joka koskee heidän velvoittamistaan kaupungille korvaamaan kadun tai viemärin rakentamisesta johtuvat kustannukset. Tällaiset muistutukset saattavat osaltaan vaikuttaa siten, että komitean ehdottamista perusteista on syytä joihinkin alueisiin nähden tehdä poikkeuksia.

Edellä esittämänsä perusteella ja ensimmäiseen mietintöönsä viitaten komitea kunnioittaen ehdottaa, että kaupunginhallitus esittäisi kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että valtuustolle tehtävissä ehdotuksissa, jotka koskevat tontinomistajien velvoittamista kaupungille korvaamaan kadun ja viemärin rakentamisesta johtuvat kustannukset, on asemakaavalain määräysten ohella pyrittävä noudattamaan seuraavia yleisiä perusteita tontinomistajien osalle yhteisesti tulevan kustannusmäärän laskemisessa ja tämän jakamisessa eri tonttien kesken sekä tonteille määrättyjen korvausosuuksien perimisessä tontinomistajilta:

A. Kadun rakentamiskustannukset.

1. Kustannusten arviointi ja jakaminen kaupungin ja tontinomistajien välillä sekä tontinomistajien kesken on toimitettava alueittain sen mukaan kuin tarkoituksenmukaiseksi katsotaan. Alueet on pyrittävä valitsemaan siten, että kaikki sen kadut tulevat suunnilleen samaan aikaan rakennettaviksi.

2. Tontinomistajien korvausvelvollisuutta määrättäessä on kadun rakentamiskustannuksiin nähden otettava huomioon seuraavaa:

a) kadun ensimmäinen päällystäminen käsittää ajoradan varustamisen puolikestopeitteellä ja jalkakäytävän varustamisen sorapäällysteellä reunakivineen;

b) asemakaavalain 38 §:n 2 mom:n c) kohdassa tarkoitettuihin katuojiin luetaan myös tieojat silloin, kun ne voidaan katsoa katuun kuuluviksi, mutta kun ne muodostuvat suuremmiksi pintavesiviemäreiksi tahi poikkeavat kadulta yleiselle alueelle tai kortteliin, luetaan ne viemäriverkostoon;

c) kadun tasoittamista varten vahvistettuun korkeuteen tapahtuva mullan hankinta ja ajo katuun kuuluville istutuskaistoille luetaan asemakaavalain 38 §:n 2 mom:n b) kohdassa tarkoitettuihin kadun tasoittamistöihin;

d) kustannukset, jotka aiheutuvat nurmikon, puiden tai pensaiden istuttamisesta katuun kuuluville istutuskaistoille, jätetään kokonaisuudessaan kaupungin rasitukseksi; ja

e) polkupyöräteiden päällystäminen ja varustaminen reunakivillä luetaan niihin rakentamistöihin, joiden korvaamiseen tontinomistajien tulee osallistua.

3. Kustannukset jaetaan kaupungin ja tontinomistajien välillä kummallekin asianosaiselle kuuluvien katuosuuksien pinta-alojen perusteella ja ottamalla huomioon asemakaavalain 39 §:n 3 mom:n määräykset kustannuksista, jos katu on yli 18 metriä leveä tai jos tontteja on ainoastaan toisella puolella katua.

4. Jos katu toistaiseksi luovutetaan yleiseen käytäntöön kapeampana kuin asemakaava määrää, on tontinomistajilta perittävä korvausta yleiseen käytäntöön luovutetun kadunosan rakentamiskustannusten lisäksi kadun muun osan rakennustöistä vain sikäli kun niistä on hyötyä kadun lopulliseen kuntoon saattamiseksi.

5. Tontinomistajien korvattavina kustannuksina otetaan huomioon ainoastaan ne tasauskustannukset, jotka aiheutuvat poikkeamisesta enintään 1 metriin asti kadun tasausviivasta, joten siis kaupunki omalla kustannuksellaan rakentaa penkereen korkeuteen, joka on 1 metriä alempana tasausviivaa, ja tekee leikkauksen korkeuteen, joka on 1 metriä ylempänä tasausviivaa, ellei suuremmasta poikkeamisesta ole vastaavaa hyötyä kadun varrella olevan tontin rakentamiselle tai ellei ole kysymys pienestä, maaston sivukaltevuuden aiheuttamasta penger- ja leikkaustyöstä, mikä ei vaikuta kadun rakentamiskustannuksiin.

6. Tontinomistajaa ei ole rasitettava kustannuksilla, jotka aiheutuvat siitä, että kadun rakentaminen erityisistä syistä tulee tavallista kalliimmaksi.

7. Kaupunki kustantaa yksin sellaiset pikatiet ja pääliikennekadut, joilta ei sallita ajoa niiden varrella oleville tonteille.

8. Jos kustannusten jakaminen 1. kohdan mukaan toimitetaan yksinomaan omakotialueen tonttien kesken ja kustannukset tulisivat kohtuuttomasti rasittamaan omakotitontteja, ottaa kaupunki näiden tonttien puolesta kannettavakseen sen osan kustannuksista, joka aiheutuu kadun liikennöitävän osan rakentamisesta 6 metriä leveämmäksi.

9. Tontinomistajien yhteisesti korvattava osuus kokonaiskustannuksista jaetaan heidän kesken käyttämällä jakoperusteena tontille asemakaavan tai rakennusjärjestyksen mukaan sallittua suurinta rakennusoikeutta. Saman rakennusoikeuden omaavien tonttien omistajien yhteinen kustannusosuus voidaan myös jakaa heidän kesken tonttien pinta-alojen mukaan.

B. Viemärin rakentamiskustannukset.

1. Sen lisäksi, mitä asemakaavalain 40 §:n 2 mom:n 3 kappaleessa määrätään viemäriverkkojen järjestämisestä eri osiin kaupunkia, on viemärin rakentamisesta aiheutuvien kustannusten arviointi ja jakaminen kaupungin ja tontinomistajien välillä sekä tontinomistajien kesken toimitettava alueittain sen mukaan kuin tarkoituksenmukaiseksi katsotaan.

2. Puhdistuslaitosten rakentamisesta aiheutuvat kustannukset on kokonaisuudessaan jätettävä kaupungin rasitukseksi. Sellaisten pumppulaitosten kustannukset, joiden tarkoituksena on viemäröimiskustannusten pienentäminen tai tonttien viemäröimissyvyyden suurentaminen lasketaan tontinomistajien korvattaviin kustannuksiin.

3. Kaupunki kustantaa yksin ne kokoojaviemärit, jotka rakennetaan puhdistuslaitosten hoitokustannusten alentamista silmällä pitäen, ja niin ikään kauempana purkautumispaikoista sijaitsevien alueiden kokoojaviemäreiden rakentamisen osittelun yhteydessä määrättäviin kohtiin saakka sen mukaan kuin kussakin yksityistapauksessa kohtuulliseksi harkitaan.

4. Kustannusten jakaminen kaupungin ja tontinomistajien välillä suoritetaan sen viemäriveden määrän perusteella, joka tulee kummallekin asianosaiselle kuuluvilta alueilta, ja ottamalla huomioon erikseen sade- ja likavedet.

5. Tontinomistajien yhteisesti korvattava osuus alueen viemäriverkon kokonaiskustannuksista jaetaan heidän kesken käyttämällä jakoperusteena tonteille asemakaavan tai rakennusjärjestyksen mukaan sallittua suurinta rakennusoikeutta. Saman rakennusoikeuden omaavien tonttien omistajien yhteinen kustannusosuus voidaan myös jakaa heidän kesken tonttien pinta-alojen mukaan.

C. Korvausten periminen.

1. Milloin asuntotontilla on ennen asemakaavan vahvistamista rakennettu asuinrakennus, ei kadun eikä viemärin rakentamiskustannuksia koskevaa korvausta, jonka tontinomistaja asemakaavalain nojalla olisi velvollinen kaupungille suorittamaan, ryhdytä perimään sellaisen uudis- tai lisärakennuksen taikka uudestaanrakentamisen johdosta, jonka arvo on ilmeisessä epäsuhteessa tontin osalta suoritettavaan korvaukseen.

2. Omakotitontin omistaja saa suorittaa kaduń ja viemärin rakentamiskustannuksia koskevan korvauksen vähittäismaksuin, jolloin korvauksesta on maksettava vuosittain vähintään kymmenesosa. Ensimmäisen korvauserän maksuajasta on voimassa, mitä asemakaavalain 36 ja 41 §:ssä on säädetty. Maksamatta oleville korvauserille on suoritettava vuotuista korkoa viisi sadalta siitä alkaen, kun ensimmäinen korvauserä on langennut maksettavaksi.

Tähän mietintöön liittyy kaksi eriävää mielipidettä, joista toisen ovat jättäneet komitean jäsenet Toivo Raulo ja Wäinö Häkkinen yhteisesti (liite 1 a) sekä toisen komitean jäsen Erkki Kuusisto (liite 1 b).

Helsingissä maaliskuun 10 päivänä 1952.

Arno Tuurna.

Kaj Erik Östenson. *Otto I. Meurman.*

Toivo Raulo. *Wäinö Häkkinen.*

Erkki Kuusisto. *August Valta.*

Väinö Tuukkanen. *W. Starck.*

Erik Elfvengren.

Eero Ruutu.

Liite 1 a.

Eriävä mielipide.

Viitaten aikaisempaan, kaupunginhallituksen mietinnössä N:o 28/51 sivuilla 23—25 esitettyyn eriävään mielipiteeseemme ilmoitamme, ettemme vieläkään ole voineet yhtyä edellä olevaan komitean enemmistön mielipiteeseen, koska se vain vähäiseltä osaltaan on muuttunut toiseksi, kuin mitä se aikaisemmassa esityksessä oli, ja jonka esityksen kaupunginvaltuusto sitten palautti komitealle uudelleenkäsittelyä ja asiantuntijain kuulemista varten.

Kun komiteassa kuullut asiantuntijat:

31. 10. 51 sisäasianministeriön kunta-asiainosaston vanhempi hallitussihteeri Otto E. Larma,
10. 11. 51 kiinteistöneuvos J. A. Savola Suomen Asuntokiinteistöliitosta ja liitosalueen edustajana tarkastaja Tuomas Bryggari sekä
1. 12. 51 rakennuslakiehdotusta tarkistavan komitean puheenjohtaja, hallintoneuvos Reino I. Kuuskoski

ovat kaikki olleet sitä mieltä, että nykyään voimassa olevaa asemakaavalakia olisi uudistettaessa siten muutettava, että kiinteistönomistajien velvollisuuksia etenkin juuri omakotialueilla helpotettaisiin, ja kun mm. tarkastaja Bryggari on katsonut, että allekirjoittaneiden aikaisemman mietinnön vastalauseessa esittämä välitysehdotus jo sekin on liian raskas omakotiasukkaille noudatettavaksi siksi, kunnes mahdollisesti uusi laki toisin määrää, esitämme kunnioittaen, toistamatta perusteluja, että valtuustolle aikanaan tehtävissä ko. asiaa koskevissa ehdotuksissa seurattaisiin allaolevia määräyksiä:

A. Kadun rakentamiskustannukset:

1. Kuten komitean enemmistön ehdotuksessa.
2. Kuten komitean enemmistön ehdotuksessa.
3. Kuten komitean enemmistön ehdotuksessa.
4. Kuten komitean enemmistön ehdotuksessa.
5. Tontinomistajien korvattavina kustannuksina otetaan huomioon ainoastaan ne tasauskustannukset, jotka aiheutuvat poikkeamisesta enintään 60 sm:iin asti kadun tasausviivasta, joten siis kaupunki omalla kustannuksellaan rakentaa penkereen korkeuteen, joka on 60 sm alempana tasausviivaa, ja tekee leikkauksen korkeuteen, joka on 60 sm ylempänä tasausviivaa, ellei suuremmasta poikkeamisesta ole vastaavaa hyötyä kadun varrella olevan tontin rakentamiselle tai ellei ole kysymys pienestä, maaston sivukaltevuuden aiheuttamasta penger- ja leikkaustyöstä, mikä ei vaikuta kadun rakentamiskustannuksiin.
6. Tontinomistajaa ei ole rasitettava kustannuksilla, jotka aiheutuvat siitä, että kadun rakentaminen erityisistä syistä tulee tavallista kalliimmaksi. Omakotitontteja ei saa rasittaa pääliikenneväylien kustannuksilla.
7. Kuten komitean enemmistön ehdotuksessa.
8. Kiinteistönomistajille, jotka omistavat sellaisen tontin, jonka rakennusoikeus on ainoastaan 1- tai 2-kerroksisia taloja varten (siihen kuitenkaan lukematta kellarikerrosta) maksettaviksi määrättäköön ainoastaan kadun rakentamiskustannukset korkeintaan 6 metrin levyistä katua varten s.t.s. 3 m. kadun kummallakin puolen, tässä kuitenkin huomioon otettuna 5. kohdan määräys.
9. Kuten komitean enemmistön ehdotuksessa.

B. Viemärin rakentamiskustannukset:

1. Kuten komitean enemmistön ehdotuksessa.
2. Puhdistuslaitosten ja pumppulaitosten kustannukset on kokonaisuudessaan jätettävä kaupungin rasitukseksi.
3. Kaupunki kustantaa yksin kokoojaviemärit. Kokoojaviemäreiksi on katsottava:
— umpiviemäreistä *sekajärjestelmässä* ne, joiden sade- ja likavesimäärä ylittää 200 litraa sekunnissa tai ne, jotka yhdistävät kaupungin eri asutusalueita toisiinsa tai ne, jotka kulkevat alempana olevien asutusalueiden kautta sekä
— avo- ja umpiviemäreistä *erillisjärjestelmässä* ne, joiden sade- ja likavesimäärä ylittää 100 litraa sekunnissa tai ne, jotka yhdistävät kaupungin eri asutusalueita toisiinsa tai ne, jotka kulkevat alempana olevien asutusalueiden kautta.
4. Kuten komitean enemmistön ehdotuksessa.
5. Kuten komitean enemmistön ehdotuksessa.

Sen johdosta, ettei komitean enemmistö ole omaksunut suurempaa lähentymishalua, vaikka komiteassa kuultujen asiantuntijain lausumat ovat osoittaneet allekirjoittaneiden mielipiteille varsin suurta ymmärtämystä ja allekirjoittaneet ovat eräissä kohdin tinkineet alkuperäisestä kannastaan, ja kun jatkokäsittelyn yhteydessä eräät seikat ovat saaneet sellaista lisävalaistusta, että puheena olevia määräyksiä mielestämme olisi muotoiltava niin, että ne olisivat mahdollisimman vähän tulkintaerimielisyyksiin aihetta antavia, olemme katsoneet asialliseksi ja perustelluksi suositella myös jäljempänä olevien määräysten hyväksymistä noudatettaviksi po. asioita käsiteltäessä:

C. Korvausten periminen:

1. Sitten kun katu- tai viemärityö on tehty ja tonttien omistajat ovat tulleet velvollisiksi maksamaan korvauksia, älköön niitä ryhdyttäkö asuintonttien osalta perimään heti

talousrakennusten rakentamisen tai asuinrakennusten korjausten johdosta, milloin tontilla on ennen asemakaavan vahvistamista rakennettu vanha asuinrakennus, vaan vasta sitten kun asemakaavan edellyttämä asuinrakennus on rakennettu.

Asuntotonttien omistajilta, jotka ovat omistaneet tällä tontilla asuinrakennuksen ennen asemakaavan vahvistamista, perittäköön vain puolet katu- tai viemäröimiskustannusosuuksista.

2. Kiinteistönomistajille tulevien kustannusten maksuajaksi määrättäköön 20 vuotta ja maksamattomille erille laskettakoon 5%:n korko.

3. Milloin asuintontille, jolla on ennen asemakaavan vahvistamista rakennettu asuinrakennus, rakennetaan uusi asuinrakennus, myönnettäköön tontinomistajille vapautus tontin osalle tulevista katu- ja viemärikustannusten korvauksista, mikäli uusi asuinrakennus valmistuu asuttavaan kuntoon ennen v. 1960.

D. Katujen ja viemärien rakentamista varten tarvittavan maa-alueen kustannukset:

1. Katumaasta perittäköön kustannukset sellaisten tonttien osalta, joiden rakennusoikeus on enintään 1- tai 2-kerroksisia taloja varten (siihen kuitenkaan lukematta kellarikerrosta) korkeintaan 6 metrin levyistä katua varten s.t.s. 3 m. kadun kummallakin puolen tonttirajasta lukien.

2. Erillis- tai sekajärjestelmään kuuluvien kokoojaviemärien rakentamista varten tarvittavan maa-alueen kustannukset suorittaa kokonaisuudessaan kaupunki.

Viittaamme vielä siihen, että edellä kohdissa C. 1 ja C. 3 esittämiemme määräysten tapaisia säännöksiä on äskettäin sovellettu Turun erään esikaupungin viemäröimiskustannusosuuksia määriteltäessä ja samoin viittaamme kohdan C. 2 suhteen Tukholmassa ja Kööpenhaminassa myönnettyyn kustannusten maksuaikaan.

Helsingissä maaliskuun 10 päivänä 1952.

Toivo Raulo. *Wäinö Häkkinen.*

Liite 1 b.

Eriävä mielipide kadun ja viemärin rakentamiskustannusten jakokomitean mietintöön:

Viitaten komitean ensimmäiseen mietintöön 26. 5. 1951 esittämääni eriävään mielipiteeseeni esitän komitean toisen mietinnön perusteisiin seuraavia muutoksia.

A. Kadun rakentamiskustannukset.

Ehdotan 8 kohdan poistettavaksi, 9 kohdan muutettavaksi 8 kohdaksi ja sen viimeisen lauseen kuulumaan seuraavasti. — — — Saman rakennusoikeuden omaavien tonttien omistajien yhteinen kustannusosuus jaetaan heidän kesken tonttien pinta-alojen mukaan, kuitenkin niin, että kaupunki suorittaa kustannukset omakotitontin osalta, vaikka asumistilasta osa olisikin vuokrattu sekä omaa asumista varten perustettujen asunto-osakeyhtiöja asunto-osuuskuntatonttien osalta.

B. Viemärin rakentamiskustannukset.

Ehdotan 5 kohdan viimeisen lauseen kuulumaan seuraavasti. — — — Saman rakennusoikeuden omaavien tonttien omistajien yhteinen kustannusosuus jaetaan heidän kesken tonttien pinta-alojen mukaan, kuitenkin niin, että kaupunki suorittaa kustannukset omakotitontin osalta, vaikka asumistilasta osa olisikin vuokrattu sekä omaa asumista varten perustettujen asunto-osakeyhtiö- ja asunto-osuuskuntatonttien osalta muilta osiltaan paitsi siltä osalta mikä koskee tontin alueelta suoritettavia viemärikustannuksia.

C. Korvausten periminen.

Ehdotan 2 kohdan poistettavaksi kohtiin A. 8 ja B. 5 tekemieni muutosehdotusten perusteella.

Erkki Kuusisto.

YLEISTEN TÖIDEN LAUTAKUNTA *Liite 2.*

Helsingissä 21. 4. 1952.
N:o 215.

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen yleisten töiden lautakunta esittää lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa:

Komitea on nyt jättänyt uuden mietinnön, joka poikkeaa kaupunginhallituksen valtuustolle tekemästä esityksestä, jossa yleisten töiden lautakunnan asiaa aikaisemmin käsitellessään tekemät lisäykset oli huomioitu, vain seuraavissa kohdissa:

Kohta A. 8: Aikaisemman ehdotuksen mukaan oli omakotitonttien kohdalla olevan ja niitä palvelevan pikatien tai pääliikennekadun rakentamiskustannuksista kaupungin suoritettava se osa, joka vastaa kadun rakentamista 9 m leveämmäksi. Uuden ehdotuksen mukaan on tämä määräys laajennettu käsittämään kaikkia katuja sellaisella alueella, jossa kustannusten jakaminen tapahtuu yksinomaan omakotialueen tonttien kesken ja kustannukset tulisivat kohtuuttomasti rasittamaan omakotitontteja. Sen lisäksi on 9 m rajaa pienennetty 6 metriksi, joten kaupunki joutuu kantamaan omakotitonttien puolesta ne kustannukset, jotka aiheutuvat kadun rakentamisesta 6 m leveämmäksi tällaisella alueella.

Kohdat A. 9 ja B. 5: Näihin kohtiin on aikaisempaa ehdotusta täydennetty määräyksellä, että saman rakennusoikeuden omaavien tonttien omistajien yhteinen kustannusosuus voidaan jakaa heidän kesken tonttien pinta-alojen mukaan.

Edellisten muutosten lisäksi on komitea lisännyt ehdotukseensa määräykset tontinomistajien maksettavan korvauksen perimisen siirtämisestä eräissä tapauksissa ja omakotitontin omistajan oikeuttamisesta suorittaa korvaus vähittäismaksuin.

Kohdassa A. 8 tehty muutosehdotus vapauttaa omakotialueen maanomistajan suorittamasta korvausta kaupungille siinä laajuudessa kuin asemakaavalaki edellyttää, vaan joutuu entistä suurempi osa alueen kunnostamiskustannuksista asutustarkoituksia varten siirtymään kaupungin kannettavaksi.

Kohtiin A. 9 ja B. 5 tehdyn lisäyksen jälkeen olisi lisättävä: »jos kustannusten jakautuminen tontinomistajien kesken muuten tapahtuisi epäoikeudenmukaisella tavalla». Tällä lisäyksellä on tarkoitus estää kustannusten jakamista pinta-alojen mukaisesti silloin kun on kyseessä vain vähäiset, tontin käyttöarvoon nähden merkityksettömät pinta-alojen erot.

Kohdassa C olevat määräykset tuntuvat asiallisilta.

Yleisten töiden lautakunta esittää, että kohtiin A. 9 ja B. 5 viimeisen lauseen jälkeen lisättäisiin »jos kustannusten jakautuminen tontinomistajien kesken muuten tapahtuisi epäoikeudenmukaisella tavalla» ja ilmoittaa, ettei lautakunnalla ole huomauttamista komitean ehdotuksen suhteen.

KIINTEISTÖLAUTAKUNTA *Liite 3.*

Helsingissä 28. 4. 1952.
N:o 513.

Palauttaen yllämerkityn lähetteen siihen liittyvine asiakirjoineen kiinteistölautakunta esittää seuraavaa:

Lautakunnalla ei ole huomauttamista komitean ehdotusta vastaan.

Kuten komitea mainitsee, ei kaupungilla olisi syytä vaatia tontinomistajalta asemakaavalain 13 §:ssä mainittua vakuutta sellaisten vähäisten rakennustöiden johdosta, joiden johdosta komitean ehdotuksen C. 1 kohdan mukaan ei ryhdyttäisi perimään korvausta. Kaupunginvaltuusto on 1. 11. 1950 määrännyt kiinteistölautakunnan siksi viranomaiseksi, joka hyväksyy asemakaavalain 13 §:ssä mainitut vakuudet. Tällainen valtuutus ei kuitenkaan oikeuta kiinteistölautakuntaa vapauttamaan tontinomistajia vakuuden asettamisesta. Jos komitean C. 1. kohta hyväksytään yleiseksi periaatteeksi, olisi kiinteistölautakunta valtuutettava ratkaisemaan kysymykset, jotka koskevat tontinomistajan vapauttamista vakuuden asettamisesta sanotun periaatteen mukaisesti.

Kiinteistölautakunta kunnioittaen ilmoittaa puoltavansa kadun ja viemärin rakentamiskustannusten jakokomitean II mietintöä sellaisenaan ja ehdottaa samalla, että lautakunta oikeutettaisiin ratkaisemaan asiat, jotka koskevat tontinomistajan vapauttamista asemakaavalain 13 §:ssä mainittujen vakuuksien asettamisesta komitean ehdotuksen C. 1. kohdan tarkoittamissa tapauksissa.

Lautakunnan jäsenet Hakala ja Lehto ilmoittivat kannattavansa valtuutettu Kuusiston komitean mietintöön liittämää eriävää mielipidettä.

TEOLLISUUSLAITOSTEN LAUTAKUNTA *Liite 4.*

Helsinki 23. 4. 1952.
N:o 98.

Lautakunta ilmoittaa kunnioittaen lausuntonaan kaupunginhallitukselle, ettei kysymys kadun ja viemärin rakentamiskustannuksista sen mielestä koske kaupungin teollisuuslaitoksia.

Siihen nähden, että mietintö koskee asemakaavalakiin perustuvaa kadun ja viemärin rakentamiskustannusten jakamista kaupungin ja tontinomistajien välillä sellaisilla alueilla, joissa tontin muodostaminen tapahtuu yksityisten omistamasta maasta ja että sanottu laki ei sisällä mitään vastaavaa rakentamiskustannusten jakamisoikeutta vesijohtoihin nähden, lautakunta huomauttaa, että niiden rakentaminen tapahtuu tontin muodostuksesta riippumatta yksinomaan kaupungin kustannuksella sekä vierekkäin tulevien vesi- ja vemärijohtojen yhteisten kanavakustannuksien kohdalta siten, että kokonaiskustannus jaetaan puoleksi kummankin johdon osalle.

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 – N:o 10

Periaatteet, joita on noudatettava luovutettaessa kaupungin omistamaa maata moottoripolttoainejakeluasemia ja moottoriajoneuvohuoltoasemia varten.

Kvsto on 28. 10. 1931 (asia n:o 9) vahvistanut periaatteet, joita on noudatettava vuokrattaessa kaupungin maata bensiinijakeluasemia varten.

Kiinteistölautakunta on asettanut komitean tutkimaan kysymystä bensiinijakeluasemien ja autojen huoltoasemien paikoista. Kun alussa mainitut periaatteet ovat osoittautuneet vanhentuneiksi, on mainittu komitea kaupunginhallituksen suostumuksella myöskin valmistellut kysymystä sanottujen periaatteiden uudistamisesta. Komitea onkin laatinut ehdotuksen uusiksi periaatteiksi, jotka ovat komitean mietinnön (liite 1) sivuilla 12—14. Komitean ehdottama tärkein muutos nykyisiin periaatteisiin on vuokra-ajan pitentäminen jakeluasemiin nähden 6 vuodeksi ja huoltoasemiin nähden 20 vuodeksi, minkä ohessa komitea on vuokran määräämisen suhteen ehdottanut nykyistä joustavampaa menettelytapaa.

Kiinteistölautakunta ja satamalautakunta puoltavat komitean ehdotusta.

Khs, joka korostaa, että komitean mietinnöstä vain puheena olevat periaatteet alistetaan Kvston vahvistettavaksi, yhtyy komitean ehdotukseen.

Khs näin ollen ehdottaa, että Kvsto päättäisi, kumoten 28. 10. 1931 vahvistamansa periaatteet, joita on noudatettava vuokrattaessa kaupungin maata bensiinijakeluasemia varten,

hyväksyä seuraavat periaatteet, joita on noudatettava luovutettaessa kaupungin omistamaa maata moottoripolttoainejakeluasemia ja moottoriajoneuvohuoltoasemia varten:

Luovutettaessa kaupungin maata moottoripolttoainejakeluasemia ja moottoriajoneuvohuoltoasemia varten on noudatettava seuraavaa:

1. Kiinteistölautakunta vuokraa alueet huutokaupan perusteella, mutta mikäli kysymyksessä on aseman siirto tai jokin muu erikoislaatuinen sopimus, voidaan vuokraus toimittaa ilman huutokauppaa. Tällaisesta sopimuksesta päättää, niin kuin aina näistä pääperiaatteista

poikettaessa, Kvsto. Satamalautakunnan hallinnassa olevat alueet vuokraa kuitenkin satamalautakunta, ja sovelleaan tällöin niitä määräyksiä, joita kiinteistölautakunnan toiminnasta on tässä vahvistettu.

2. Sellaiset asemapaikat, joita saadaan käyttää ainoastaan polttoainejakelua varten (jakeluasemat), vuokrataan enintään 6 vuodeksi. Asemapaikat, joissa tämän lisäksi saadaan suorittaa myös moottoriajoneuvohuoltoa (huoltoasemat), vuokrataan enintään 20 vuodeksi. Entisellä vuokramiehellä on oikeus vuokra-ajan päätyttyä saada asemapaikka edelleen vuokralle kulloinkin määrättävillä ehdoilla ja edellyttäen, ettei kaupunki tarvitse paikkaa mihinkään muuhun tarkoitukseen tai ettei muitakaan esteitä tai muistutuksia vuokraajaa vastaan ole. Jos vuokramies ei halua uutta vuokrasopimusta, on toimitettava huutokauppa.

3. Jakelupylvään pitämisoikeus pylvään haltijan omaa tai rajoitetun asiakaspiirin käyttöä varten on vuokrattava 6 kuukauden irtisanomisajoin.

4. Pohjavuokran suuruutta määrättäessä asemat on siitä riippumatta, ovatko ne huoltoasemia vai jakeluasemia, jaettava niiden edullisuuden mukaan kahteen luokkaan. Kalliimmalle I luokan asemalle on asetettava vähintään kaksi jakelupylvästä, joista kummastakin ns. peruspylväästä peritään I luokan pylväsvuokra. Vähemmän tuottavat asemat kuuluvat II luokkaan ja tällainen asemapaikka edellyttää yhtä peruspylvästä, josta peritään II luokan pylväsvuokra. I luokan asemilla myönnetään kolmannen ja sitä seuraavien sekä II luokan asemilla toisen ja sitä useampien pylväiden osalta 35 %:n alennus peruspylvään vuokrasta. Asemat, jotka ovat avoinna vain purjehduskauden, muodostavat oman luokkansa (kausiasemat). Kausiasemilla myönnetään useamman pylvään pidosta samanlainen alennus kuin II luokan asemilla.

5. Jakelupylväiden vuokrat määrätään seuraavien suhteiden mukaisesti:

Jakelupylvään laatu	Vuosivuokran suhdeluku
I luokan peruspylväs	*10*
II luokan peruspylväs	*7*
Kausiaseman peruspylväs	*5*
Katumaalla, rajoitetun asiakaspiirin käytössä oleva pylväs	*5*
Katumaalla, vain vuokramiehen omaa käyttöä varten oleva pylväs	*3*

Muulla kaupungin omistamalla maalla kuin katumaalla, rajoitetun asiakaspiirin käytössä oleva pylväs ..... enintään 5
Muulla kaupungin omistamalla maalla kuin katumaalla, vain vuokramiehen omaa käyttöä varten oleva pylväs ..... enintään 3

Näitä luokitusperiaatteita ryhdytään noudattamaan vuoden 1953 alusta ja tällöin määrätään I luokan peruspylvään vuokraksi 120.000 mk mahdollisesti sitä ennen tapahtuvine indeksikorotuksineen ja muiden pylväiden vuokrat edellä olevien suhdelukujen mukaisesti.

6. Huoltoasemien vuokrat määrätään siten, että jakelupylväiden luokan ja luvun perusteella laskettavaan pohjavuokraan lisätään huoltotiloista erikoisvuokraa harkinnan mukaan.

7. Vuokrat ovat indeksiehtoisia siten, että vuokraa indeksin mukaan korotettaessa tai alennettaessa otetaan huomioon vain täysin 10 pistein tapahtuvat indeksivaihtelut. Tämän lisäksi kiinteistölautakunnalla on oikeus tarkistaa vuokra vuokramiehen toimenpiteistä riippumattomien, liikevaihdon määrään vaikuttavien olosuhteiden muuttuessa. Jakeluasemien vuokrat saadaan tarkistaa kerran vuokrakauden kuluessa, kuitenkin vasta sitten, kun vähintään puolet vuokra-ajasta on kulunut ja huoltoasemien vuokrat ensimmäisen kerran viiden vuoden kuluttua vuokrauspäätöksen tekemisestä ja sen jälkeen kerran kunakin 5-vuotiskautena. Kiinteistölautakunta on oikeutettu suorittamaan tarkistuksen harkintansa mukaan, mutta kuitenkin siten, että I luokan pylväsvuokraa voidaan korottaa kerrallaan enintään 20%:lla viimeksi maksetusta vuokrasta ja II luokan aseman vuokraa muuttamalla asema I luokkaan tai korottamalla vuokraa kerrallaan enintään 20% samoin viimeksi maksetusta vuokrasta. Huoltotiloista maksettavaa erikoisvuokraa voidaan korottaa kerrallaan enintään 20% em. tarkistusten yhteydessä. Käytöltään rajoitettujen jakelupylväiden vuokraa ei indeksiehtoisuutta lukuun ottamatta voida korottaa vuokrakauden kestäessä. Mikäli asemakaavallisista tai liikenteellisistä syistä asema tulee tuottamattomammaksi, voi kiinteistölautakunta kerran vuokrakauden kuluessa alentaa aseman vuokraa, mutta jos alennus on huomattavampi, on asia saatettava Kvston ratkaistavaksi.

8. Asemat on pidettävä yleisölle avoinna ainakin klo 6—20 välisen ajan. Kuitenkin on kiinteistölautakunnan määräämät asemat pidettävä avoinna kaikkina vuorokauden aikoina. Tästä velvollisuudesta johtuen on asianomaisten asemien vuokriin tehtävä 50.000 mk:n suuruinen vuotuinen alennus.

9. Vuokramiehen on saatettava jakeluasema käyttökuntoon 6 kuukauden kuluessa vuokrauspäätöksen tekemisestä sekä huoltoasema perus-pylväineen ja vähintään yksine lämmitettävine huoltopaikkoineen yhden vuoden kuluessa. Näistä rakentamisvelvollisuutta koskevista määräyksistä voi kiinteistölautakunta erityisistä syistä myöntää harkintansa mukaan poikkeuksia.

10. Rakentamisessa on noudatettava kiinteistölautakunnan hyväksymiä ja maistraatin vahvistamia piirustuksia ja asemien hoidossa näiden viranomaisten antamia määräyksiä.

11. Vuokramiehen on suoritettava ja kustannettava tontin osalta kadun kunnossa- ja puhtaanapito. Kaupungille on pidätettävä oikeus ottaa suorittaakseen katujen kunnossapito ja puhtaanapito Kvston määrättävästä, vuokramiehen suoritettavasta maksusta.

12. Kaupungille on varattava oikeus korvauksetta sijoittaa tarpeelliset johdot tonttiin tai sen yli, mutta vuokramies on oikeutettu saamaan tästä ehkä aiheutuvasta suoranaisesta vahingosta korvauksen.

13. Kaupunki ei ole velvollinen huolehtimaan asemapaikan kuivatuksesta, tasoittamisesta tms. työstä eikä vuokramiehellä ole oikeutta vaatia kaupunkia rakentamaan vesi-, viemäri-, sähkö- eikä kaasujohtoja, ellei kaupunki katso voivansa siihen ryhtyä.

14. Vuokramiehen tulee pitää asemapaikalla olevat rakennukset ja laitteet sekä alueen rakentamaton osa hyvässä kunnossa ja noudattaa tässä suhteessa kiinteistölautakunnan asiasta antamia määräyksiä.

15. Vuokraehtojen rikkominen oikeuttaa kaupungin irtisanomaan vuokrasopimuksen sekä saamaan vuokramieheltä vahingonkorvauksen.

Helsingissä 29. 5. 1952.

Vakuudeksi:

Eino Waronen.

Liite 1

Komiteanmietintö moottoriajoneuvohuoltoasemista ja moottoripolttoaineen jakelupaikoista.

Kiinteistölautakunta päätti 27. 10. 1947 (§ 1380), saatuaan kaupunginhallitukselta tarpeellisen luvan, asettaa komitean tutkimaan kysymystä bensiininjakeluasemien ja autojen huoltoasemien paikoista, valiten sen puheenjohtajaksi kiinteistötoimiston päällikön, diploomi-insinööri J. A. Savolaisen sekä jäseniksi asemakaava-arkkitehti Birger Brunilan, tonttiosaston päällikön, arkkitehti Paavo Hansteen sekä lautakunnan jäsenen, varatuomari Kaj Erik Östensonin. Kun komitea kuitenkaan ei ollut ehtinyt varsinaisessa työssään pitemmälle toimistopäällikkö Savolaisen joutuessa pitkäaikaiselle sairauslomalle ja kun arkkitehdit Brunila ja Hanste olivat eronneet silloisista viroistaan eikä varatuomari Östensonkaan enää ollut kiinteistölautakunnan jäsen, päätti kiinteistölautakunta 26. 11. 1951 uusia komitean, valiten sen puheenjohtajaksi kunnallisneuvosmies *Jussi Lappi-Seppälän* sekä jäseniksi järjestösihteeri *Veikko Puskalan*, asemakaava-arkkitehti *Väinö Tuukkasen* ja tonttiosaston päällikön, varatuomari, diploomi-insinööri *Kaarlo Pettisen*.

Näin uusittu komitea totesi työhönsä ryhtyessään, että olisi tarkoituksenmukaista laajentaa komitean tehtävät käsittämään myös ehdotuksen laatimisen niiksi periaatteiksi, joiden mukaan kaupungin maata tultaisiin luovuttamaan autohuolto- ja jakeluasemia varten. Tämän vuoksi komitea anoikin tehtäviensä laajentamista ja saikin siihen kaupunginhallituksen suostumuksen 14. 2. 1952.

Komitean sihteerinä on toiminut komitean aikaisemman kokoonpanon aikana tonttiosaston silloinen apulaispäällikkö Kaarlo Pettinen ja hänen tultuaan valituksi komitean jäseneksi asemakaavaosaston osastosihteeri, varatuomari *Antti Poukka*.

Komitea on aikaisemmassa kokoonpanossaan kuullut asiantuntijoina moottoripolttoaine- ja autohuoltoalan edustajia, johtaja G. A. Palmrosia Oy Shell Ab:sta, johtaja Rudolf Biströmiä ja jaostopäällikkö Torsten Malmbergia Nobel Standard Oy:stä (Esso Oy), johtaja Usko Virtasta Bensiininkuluttajain Oy:stä ja johtaja A. Petäjää Suomen Petrooli Oy:stä sekä uusitussa kokoonpanossa XV Olympia Helsinki 1952:n järjestelytoimikunnan liikenneosaston edustajia, majuri *Kalle Vaarnasta* ja lainopin kandidaatti *Osmo Heikkilää*, Suomen Autoklubin edustajaa, majuri *Carl-Oscar Spårea*, Ammattiautoliitto r.y:n edustajaa, johtaja *Toivo Uotista*, moottoripolttoaine- ja autohuoltoalan edustajia, jaostopäällikkö *Paul Larnolaa* Esso Oy:stä, jaostopäällikkö *Veikko Alhoa* Oy Shell Ab:stä, myyntipäällikkö *Ensio Mikkolaa* Trustivapaa Bensiini Oy:stä ja johtaja *Erkki Kivelää* Bensiininkuluttajain Oy:stä, myyntipäällikkö *Usko Virtasta* Suomalainen Gulf Oil Co Oy:sta sekä asemapaikkojen vuokrauskysymysten asiantuntijana, tonttiosaston osastosihteeriä *Ole Christianseniä*. Lisäksi komitea on hankkinut lausunnon Helsingin kaupungin poliisilaitokselta ja selvityksiä Turun kaupungin kiinteistö- ja rakennustoimistolta, Tampereen kaupunginhallitukselta sekä Lahden kaupungin teknillisten ja kiinteistöasiain virastolta.

Komitea on aikaisemmassa kokoonpanossaan pitänyt 5 kokousta ja uusittuna 20 kokousta.

Tehtävänsä suoritettuaan komitea esittää seuraavaa:

I. Nykyinen moottoriajoneuvohuolto ja moottoripolttoainejakelu.

Polttoainejakelua ja moottoriajoneuvohuoltoa koskevat, valtiovallan taholta annetut säädökset ovat verrattain niukat eivätkä sanottavasti rajoita kaupungin oikeutta järjestää mainittua kysymystä haluamallansa tavalla. Tärkeimmät säädökset ovat lähinnä palotoimen alalta, ja niistä mainittakoon erityisesti 29. 3. 1924 annettu sekä 13. 5. 1932 ja 25. 4. 1941 muutettu ja lisätty asetus tulenarkojen nesteiden valmistuksesta, varastossapidosta, myynnistä ja kuljetuksesta. (Suomen AsK 81/24.) Tässä asetuksessa annetaan verrattain yksityiskohtaisiakin teknillisiä määräyksiä ko. asemien rakentamisesta ja niiden suhteista naapureihin. Varsinaisen rakennuslainsäädännön puitteissa ei sen sijaan asiasta ole annettu erikoissäädöksiä ja niinpä asemien sijoittaminen ja rakentaminen määräytyykin asemakaavalain, rakennussäännön ja rakennusjärjestyksen yleisten periaatteiden mukaan. Tässä yhteydessä voitaneen mainita, että vain uusimmissa asemakaavoissa on asemakaavamääräyksin varattu erityisiä huoltoasematontteja.

Helsingin kaupunki määritteli ensimmäisen kerran kantansa bensiininjakeluasemiin nähden 25. 5. 1921. Tällöin kaupunginvaltuusto eräiden bensiininjakeluliikkeiden anomuksesta vuokrasi 5 bensiininjakelupaikkaa jakelupylväitä varten. Tämän jälkeen jakeluasemien lukumäärä lisääntyi kuitenkin niin nopeasti, että rahatoimikamari katsoi 14. 1. 1930 aiheelliseksi asettaa komitean, jonka tuli harkita ja ehdottaa millä tavoin jakeluasemien luku mikäli mahdollista saataisiin tarpeelliseen määrään rajoitetuksi ja ne sopivin paikkoihin sijoitetuiksi. Tämän, kansliajohtaja J. W. Andersinin johdolla työskennelleen komitean mietintöön perustuvat ne periaatteet, jotka valtuusto, tosin komitean kannasta jonkin verran poiketen hyväksyi 28. 10. 1931, ja joita yhä vieläkin noudatetaan luovutettaessa kaupungin maata bensiininjakeluasemia varten (Kvsto 28. 10. 1931, asia n:o 15). Muunlaatuisia yleisiä, kaikkia asemia koskevia päätöksiä ei kaupungin puolesta ole asiassa tehty. Valtuuston vuonna 1931 tekemän em. päätöksen mukaan on kiinteistölautakunnalla oikeus suorittaa vuokraukset, mutta tällöin on noudatettava kaupunginvaltuuston hyväksymiä periaatteita (liite n:o 1 a).

Näiden säädöksien ja periaatteiden puitteissa moottoriajoneuvohuolto ja moottoripolttoainejakelu ovat saaneet kehittyä Helsingissä verrattain vapaasti. Andersinin komitea ei tehnyt täsmällistä ehdotusta asemien vastaisista sijoituksista eikä sitä ole myöhemminkään laadittu, vaikka valtuuston päätös sitä edellytti. Tehtävä on osoittautunut odotettua laajakantoisemmaksi ja siinä ilmenneitä monia vaikeuksia ei katsottukaan voitavan selvittää ilman uuden komitean asettamista. Mainittakoon vain, että suuri osa asemista sijaitsee yksityisen omistamalla maalla, ja että kaupunginkin maalla olevista asemapaikoista osa on satamalautakunnan vuokraamia. Moottoriajoneuvokanta on sodanaikaisia poikkeusoloja lukuun ottamatta kasvanut arvaamattoman nopeasti, ja huomattava on lisäksi sekin seikka, että bensiininjakelu ja autohuolto on meillä keskittynyt pääasiassa muutamien harvojen, keskenään kilpailevien kansainvälisten suuryhtymien käsiin.

Yleisten moottoriajoneuvohuolto- ja polttoainejakeluasemien nykyinen sijoitus ilmenee kiinteistölautakunnassa olevasta karttaliitteestä. Näiden lisäksi on kaupungissa useita käytöltään tarkasti rajoitettuja jakelu- jopa huoltopisteitäkin, jotka eivät ole avoinna yleisölle, vaan palvelevat ennakolta määrättyä asiakaspiiriä. Tällaisia yksityisiä huolto- ja jakeluasemia on useilla teollisuuslaitoksilla, linja-autoyhtiöillä, autokorjaamoilla ja muilla vastaavanlaisilla yrityksillä. Näillä asemilla on tietty merkityksensä yleistäkin tarvetta ja sen tyydyttämistä ajatellen, mutta tarkkojen tietojen hankkiminen asemien lukumäärästä ja kapasiteetistä on osoittautunut vaikeaksi, ja koska sillä tässä yhteydessä ei ole osoittautunut olevan ratkaisevaa osuutta, ei komitea ole tähän ryhtynytkään.

Niin hyvin nykyisissä asemien vuokrauksissa noudatettuja ehtoja kuin asemapaikkojen sijoituksissakin ilmenneitä seikkoja tullaan kuitenkin käsittelemään sopivammin seuraavassa, tulevia järjestelyjä koskevassa luvussa.

II. Moottoriajoneuvohuollon ja moottoripolttoainejakelun tuleva järjestely.

A. Asematarve kaupungin ja sen moottoriajoneuvokannan oletetun kasvamisen mukaan.

Kuten kiinteistölautakunnassa olevasta kartasta ilmenee, on Helsingissa nykyisin 21 yleistä moottoriajoneuvohuoltoasemaa moottoripolttoaineen jakelulaitteineen (joita seuraavassa nimitetään huoltoasemiksi) sekä 29 yleistä erillistä moottoripolttoaineen jakeluasemaa (jakeluasemaa). Näiden lisäksi on kaupungissa 5 vain purjehduskauden avoinna olevaa jakeluasemaa pääasiassa moottoriveneitä varten (kausiasemat). Huoltoasemista 12 sijaitsee kaupungin omistamalla maalla ja 9 yksityisten maalla. Jakeluasemista taas 16 on kaupungin ja 13 yksityisten maalla. Kaikki kausiasemat ovat sen sijaan kaupungin maalla.

Sekä huolto- että jakeluasemien tuleva tarve riippuu ensi sijassa moottoriajoneuvokannan kehityksestä. Tällöin on merkityksellisimpänä tekijänä huomattava moottoriajoneuvokannan lukumääräinen kehitys, joskin ajoneuvojen laadunmukainen jakautuminen vaikuttaa osaltaan huolto- ja polttoainetarpeeseen. Kokonaistarvetta arvioitaessa on huomattava myös yksityisten, vain omaa tai rajoitettua asiakaspiiriä palvelevien asemien ja niitä käyttävien ajoneuvojen osuus yleisessä ajoneuvohuollossa. Näiden lisäksi riippuu asemien lukumääräinen tarve kaupungin asemakaavallisesta kehityksestä sekä asemien keskimääräisestä suuruudesta.

Kun kuitenkin moottoriajoneuvojen lukumäärällä on ratkaisevasti tärkein merkitys tulevia asemapaikkoja suunniteltaessa, on seuraavassa rajoituttu tarkastelemaan kysymystä lähinnä vain tältä kannalta.

Moottoriajoneuvojen lukumäärään vaikuttaa kaksi toisistaan erotettavaa tekijää, nimittäin kaupungin asukasluvun vaihtelut ja moottoriajoneuvojen suhteellinen yleisyys asukasta kohden. Esitettävistä taulukoista ilmenevät moottoriajoneuvojen lukumäärä vuodesta 1936 vuoteen 1951 (liitteet n:o 1b ja 1c) sekä moottoriajoneuvojen suhteellinen lukumäärä asukaslukuun verrattuna (liite n:o 1d). Poikkeuksellisten olojen aiheuttamat vaihtelut ilmenevät herkästi näistä tilastoista ja ilmeistä on, että taloudelliset konjunktuurit tulevat vastaisuudessakin voimakkaasti heijastumaan moottoriajoneuvokannan kehityksessä. Siitä huolimatta voitaneen kuitenkin laatia eräitä ennusteita jonkinlaiseksi teoreettiseksi pohjaksi, ennen kuin ryhdytään suunnittelemaan asemapaikkojen vastaista järjestelyä.

Helsingin väkiluvun kehityksestä on eri yhteyksissä laadittu useita, toisistaan paljonkin poikkeavia prognooseja. Seuraavassa noudatetaan ennustetta, joka on laadittu yleisasemakaava- ja saneeraustyötä varten. Jos oletamme, että vuonna 1957 Helsingissä olisi yksi moottoriajoneuvo 21, 19,8 tai 17,8 asukasta kohden, olisi moottoriajoneuvokanta samaan aikaan 23.900, 21.400 tai 20.200. Moottoriajoneuvokannan yleisyysluvun noustessa tasaisesti olisivat vastaavat luvut vuonna 1960 1: 15, 1: 18 tai 1: 20 ja ajoneuvojen lukumäärä 30.000, 25.000 tai 22.500 (liite n:o 1 e).

Vaikka moottoriajoneuvokannan tulevasta lisääntymisestä voidaankin esittää vain summittaisia olettamuksia, on ilmeistä, että olojen säännöllinen kehitys tulisi siis jo 5 vuoden kuluttua merkitsemään niin huomattavaa moottoriajoneuvokannan lisäystä, että nykyinen asemaverkosto tulisi jäämään liian harvaksi ja ylikuormitetuksi. Vaikka eräiden asemien kapasiteettiä voidaankin suurentaa mm. jakelulaitteita lisäämällä, olisi Helsinkiin saatava ennen kaikkea huoltoasemia, koska nykyisten asemien huoltopaikkojen lisäämismahdollisuudet ovat osoittautuneet vähäisiksi. Jos oletettaisiin, että nykyisin olisi sekä huolto- että jakeluasemia riittävästi, olisi asematarve moottoriajoneuvokannan lisääntyessä seuraavanlainen (tiedot nykytilanteesta perustuvat alan yrittäjien ilmoituksiin):

Mootoriajoneuvoja	Huoltoasemia (lisäys)	Jakeluasemia (lisäys)	Huoltopaikkoja (lisäys)	Jakelulaitteita (lisäys)
16.217	21 (—)	29 (—)	61 (—)	96 (—)
21.000	27 (6)	38 (9)	79 (18)	125 (29)
23.000	30 (9)	41 (12)	87 (26)	137 (41)
25.000	32 (11)	45 (16)	94 (33)	148 (52)
30.000	39 (18)	54 (25)	113 (52)	178 (82)

Näin kaavamaisesti ei kysymystä luonnollisestikaan voida ratkaista; todellisuudessahan ovat lisäksi vaikuttamassa ne monet muut olosuhteet, joihin edellä viitattiin. Samoin on huomattava, ettei autojärjestöjen ilmoituksen mukaan kaupungissa nykyisinkään ole täysin riittävästi huoltoasemia, joten edellä olevaa laskelmaa on pidettävä vain vähimmäistarvetta ilmaisevana.

Kausiasemien tarvetta ja niiden sijoitusta komitea ei sen sijaan ole ryhtynyt lähemmin selvittelemään, koska olosuhteiden mukaan voidaan näitä varten osoittaa suuremmitta vaikeuksitta asemapaikkoja.

B. Uusien huolto- ja jakeluasemien sijoitus.

Kun tulevaa huolto- ja jakeluasematarvetta ei ole voitu täysin luotettavasti arvioida, komitea on tyytynyt laatimaan verrattain väljän ohjelman, jota olosuhteiden vaatiessa voidaan sopivasti muuttaa. Huolto- ja jakeluasemien tarve on kiireellisyysjärjestyksessä jaettu kahteen osaan, nimittäin nykytarpeeseen ja seuraavien 5 vuoden (1953—1957) tarpeeseen. Jako on kuitenkin tarkoitettu pikemminkin teoreettiseksi, suuntaa antavaksi kuin käytännössä ehdottomasti noudatettavaksi. Asemapaikkojen kiireellisyysjärjestystä voitaisiinkin myöhemmin muuttaa, mikäli kysyntä jollakin asema-alueella ei vastaisikaan olettamuksia.

Nykyisiä asemia perustettaessa on niiden sijoituksessa ollut hyvin määräävänä perusteena kaupalliset näkökohdat, sillä asemapaikat on yleensä vuokrattu yrittäjien aloitteesta ja anomuksesta, vaikka kaupungin viranomaiset viime kädessä ovatkin harkinneet paikan sopivaisuuden. Niinpä jakeluyhtiöiden keskinäinen kilpailu on johtanut mm. siihen, että eri yhtiöiden asemat on haluttu sijoittaa lähelle toisiaan ja kaupallisessa mielessä parhaimmille paikoille, kuten esim. lähelle liikenneristeyksiä. Komitean mielestä tällainen kehitys ei ole ollut onnistunut, vaan olisi oikeampaa asettaa asemakaavalliset seikat sekä yleisen tarpeen, siis kuluttajapiirien, sanelemat vaatimukset etualalle. Jakeluliikkeiden taholta on nykyistä sijoitustapaa puolustettu mm. sillä, että useat asiakkaat käyttävät vain samaa, määrättyä liikettä, joten olisi toivottavaa, että näillä asiakkailla olisi tilaisuus valita mieleisensä liikkeen asema useammasta toisiaan lähellä sijaitsevasta asemapaikasta.

Komitean mielestä olisi asemapaikat jaettava tasaisemmin kaupungin eri osien kesken, ottamalla huomioon asematarpeen oletettu kehitys kullakin alueella. Tätä komitean käsitystä tukevat myös sekä ammatti- että yksityisautoilijajärjestöjen esittämät toivomukset. Ammattiautoliitto r.y:n ja Suomen Autoklubin yhteisen ehdotuksen mukaan kaupungissa tarvittaisiin ensi viisivuotiskauden kuluessa yhteensä n. 20 uutta huoltoasemaa jakelulaitteineen ja 2 erillistä polttoainejakelupaikkaa. Näistä järjestöt pitävät kiireellisenä 5 huoltoasemaa, kun taas muut asemapaikat olisi varattava vuosien 1953—1957 lisätarvetta varten. Lähinnä tämän ehdotuksen pohjalta komitea on laatinut asemien sijoitussuunnitelman, jolloin paikkoja valittaessa on pyritty kiinnittämään huomiota paitsi asemien tasaiseen jakautumiseen, myös liikenteellisiin vaatimuksiin.

Asemat on koetettu sijoittaa sellaisille tilaville paikoille, joissa olisi myös muuta ajoneuvo- ja jalankulkijaliikennettä haittaamatonta pysäköimistilaa. Näitä liikenteellisiä

periaatteita on myös Helsingin kaupungin poliisilaitos suositellut. Tässä yhteydessä mainittakoon, että poliisilaitos on myös toivonut, että sille varattaisiin tilaisuus antaa lausuntonsa uusien asemapaikkojen sijoituksista. Tämä olisikin liikenteellisistä syistä suotavaa, ja voitaneen tätä toivomusta eräissä tapauksissa noudattaa.

Uusien asemapaikkojen osoittaminen jo rakennetulta alueelta on ollut vaikeata, koska kaupunki omistaa hyvin vähän sopivaa ja käyttösuunnitelmien puolesta vapaata maata. Komitean yksityiskohtainen ehdotus ilmenee kiinteistölautakunnassa olevasta karttaliitteestä.

Yksityiskohtaisina perusteluina näille sijoituksille voidaan esittää seuraavaa:

a. Huoltoasemat (polttoainejakelulaitteineen).

Nykyinen huoltoasematarve.

1. Kampin alue. Autojärjestöjen taholta on tälle alueelle ehdotettu kahta uutta huoltoasemaa. Alueen nykyisillä huoltoasemilla vallitseva ruuhka johtuu pääasiassa linja-autoaseman nykyisestä suuresti lisääntyneestä tarpeesta. Mikäli uusi linja-autoasema tulisi aikanaan rakennettavaksi nykyisen Töölön ratapihan alueelle, on tällöin linja-autoasemakysymyksen yhteydessä ratkaistava myös sitä palvelevien huoltoasemien tarve. Kampin alueelta voidaankin sen tulevaa käyttöä ajatellen osoittaa vain tilapäisiä asemapaikkoja. Sopiva ratkaisu uudeksi huoltoasemapaikaksi on ns. Polsan alue, jota komitea onkin jo ehdottanut sanottuun tarkoitukseen.

2. Hietalahdentorin seudut. Poliisilaitoksen taholta on komitealle lausuttu toivomus, että Hietalahdentorilla nykyisin sijaitseva jakeluasema olisi liikenteellisistä syistä siirrettävä. Asema onkin torille sijoitetun torikaupan vuoksi rakennettu hyvin epäedulliseen paikkaan, ja komitea pitää sen siirtämistä tarpeellisena. Kun näillä seuduin varsinkin läheisten teollisuus- ja satama-alueiden vuoksi on ilmaantunut huoltoaseman tarvetta, on komitea katsonut suotavaksi saada alueelle uusi huoltoasema. Varsinaiselle torialueelle ei liikenteellisistä ja esteettisistä syistä kuitenkaan voitane sitä sijoittaa. Komitean mielestä edullisin paikka lienee Hietalahdenrannalla satama-altaan itäpuolella korttelin n:o 117 kohdalla. Alue on satamalautakunnan hallinnassa. Mainittakoon, että aikaisemmin sijaitsi korttelissa n:o 117 yksityisen omistamalla maalla huoltoasema, mutta se tuhoutui sodan aikana.

3. Pitäjänmäki—Haaga. Pitäjänmäen teollisuusalueen ja Haagan asuntoalueen kasvaessa on uusi, samalla kaukoliikennettä palveleva huoltoasema osoittautunut tarpeelliseksi. Vahvistettavana olevassa Haagan asemakaavaehdotuksessa on varattu kaksi huoltoasemapaikkaa, nimittäin korttelit n:ot 46026 ja 29005.

4. Munkkiniemi. Koko Munkkiniemen alueella ei ole yhtään huolto- eikä jakeluasemaa. Alueen moottoriajoneuvokanta on kuitenkin huomattavasti nousemassa ja eräs jakeluliike onkin jo anonut huoltoasemapaikkaa uuden sillan läheisyydestä. Tämä seutu ei kuitenkaan asemakaavallisista syistä voi tulla kysymykseen. Sopivan tontin löytäminen on vaikeata, mutta komitean mielestä olisi kuitenkin mahdollista luovuttaa kaupungin omistama tontti n:o 3 korttelissa n:o 30034 Munkinpolun varrella, jonka naapuristotontitkin kahta vähemmän haitallisesti sijaitsevaa lukuun ottamatta ovat kaupungin omistuksessa. Tässä paikassa asema palvelisi myös Tarvon saaren kautta suunnitellun pikatien tarvetta.

5. Sofianlehdon alue. Komitea esittää, että Mäkelänkadun itäpuolelta, Sofianlehdon ja Kumpulantien väliseltä alueelta varattaisiin huoltoasematontti. Asema olisi sijoitettava mieluimmin suunnilleen Velodromia vastapäätä, jolloin asema saataisiin tasaiselle maalle. Maapohjan huonouden vuoksi ei aluetta voida sopivasti käyttää muunlaiseen rakentami-

seen. Mainittakoon, että kaupungin keskusautohallikomitea on kaupungin omia autoja varten ehdottanut 300 auton autohallirakennusta huoltopaikkoineen Mäkelänkadun varrelle Kumpulantien risteykseen.

6. Käpylä. Käpylän asuntoalueen voimakkaan kasvamisen ja lisääntyvän läpikulkuliikenteen vuoksi tälle alueelle olisi saatava uusi huoltoasema. Nykyistä huoltoasemaa Mäkelänkadun ja Pohjolankadun risteyksessä jouduttaneen todennäköisesti jonkin verran siirtämään Mäkelänkadun lopullisen rakentamisen johdosta, mutta asema voitaneen kuitenkin säilyttää näillä tienoilla. Kokonaan uusi asema voidaan sijoittaa joko Mäkelänkadun ja Koskelantien risteykseen tai Koskelantien, Käpyläntien ja Arabiankadun rajoittamaan kolmioon. Jälkimmäinen vaihtoehto on suositeltavampi, varsinkin kun Sofianlehdon ja Kumpulantien väliselle, Mäkelänkadun itäpuolella sijaitsevalle alueelle on ajateltu uutta huoltoasemaa. Tosin maapohja on nyt ehdotettavalla alueella huono, mutta kevyt huoltoasemarakennus voitaneen kuitenkin alueelle rakentaa. — Mäkelänkadun ja Koskelantien risteystä tullaan jäljempänä ehdottamaan jakeluasemapaikaksi.

7. Pirkkola. Pirkkolan, Länsi-Pakilan ja Maunulan huoltoasematarvetta palvelevaa asemaa varten voidaan varata alue Pakilantien ja Kaarelantien risteyksen itäpuolelta.

8. Herttoniemi. Herttoniemessä nykyisin oleva jakeluasema on aiottu muuttaa huoltoasemaksi. Sopiva tontti tähän tarkoitukseen on tontti n:o 3 korttelissa n:o 43013 Linnanrakentajantien varrella.

Vuosien 1953—1957 huoltoasematarve.

9. Kruununhaka. Viimeistään uuden Siltavuorenrannasta Hakaniemeen suunnitellun liikenneväylän valmistuttua lisääntyy huoltoasematarve Kruununhaassa niin, että Siltavuorenrannalta olisi varattava asemapaikka.

10. Ruoholahti. Ruoholahden seudun liikenne tullaan uudestijärjestämään. Tällöin jouduttaneen poistamaan alueella nyt sijaitsevat kaksi jakeluasemaa. Näiden tilalle olisi saatava ainakin yksi huoltoasema. Sen lopullinen sijoitus tulee riippumaan raide- ja katujärjestelyistä sekä täytettäväksi tulevan merenlahtialueen laajuudesta, mutta periaatteessa olisi Itämerenkadun itäpään seuduilta varattava huoltoasematontti.

11. Lauttasaari. Lauttasaareen tarvittaisiin uusi yleinen huoltoasema. Sen sijoittaminen päätien varteen on tuskin välttämätöntä, koska Lauttasaarentien pohjoispuolella olevan aseman lisäksi Westendissä on Jorvaksentien eteläpuolella jakeluasema. Paikallisliikennettä ja erityisesti Vattuniemen teollisuusaluetta ajatellen on neuvoteltu maanomistajan, kauppaneuvos Julius Tallbergin perikunnan kanssa Vattuniemenkadun ja Heikkiläntien risteyksen eteläpuolella tontin käyttämistä tähän tarkoitukseen.

12. Haaga. Edellä 3. kohdassa mainitun kahden aseman lisäksi, voitaisiin Haagan suuntaan sijoittaa vielä kolmaskin asema, nimittäin Nuijamiestentien ja Kanukalliontien risteyksen lounaispuolelle sijaitsevalle puistoalueelle. Se palvelisi Pohjois-Haagan ja Nurmijärventien liikennettä.

13. Malmi—Tapanila. Alue on pääasiallisesti palstoitettua ja kaupunki omistaa hyvin vähän huoltoasemaksi sopivaa maata. Kun asemapaikka kuitenkin olisi tarpeellinen, komitea ehdottaa, että kaupunki hankkisi omistukseensa sopivaa maata joko aluevaihdoin tai ostoin. Kysymykseen voisi tulla kolmekin vaihtoehtoista tonttia, nimittäin alueet nykyisten Pankkitien ja Örskistien tai Hämeentien ja Kunnantien taikka Hämeentien ja Talvelantien risteyksistä. Lopullinen ratkaisu tulisi riippumaan niistä ehdoista, joilla aluevaihdot tai ostot voitaisiin suorittaa.

14. Vartiokylä. Vartiokylästä olisi tulevaisuutta ajatellen varattava huoltoasematontti. Paikka voidaan määritellä myöhemmin asemakaavasuunnittelun yhteydessä.

Huomautuksia.

Erityisesti Helsingin keskuksen alueelle on toivottu lisää huoltoasemia. Näiden löytäminen on osoittautunut erittäin vaikeaksi ja sijoituskysymykset riippuvat monista komitean toiminta-alueen ulkopuolella olevista seikoista. Mm. Merikadun ja Neitsytpolun risteyksen lähellä olevaa jakeluasemaa on ehdotettu laajennettavaksi huoltoasemaksi, mutta asian ratkaiseminen riippuu mm. satamaraidesuunnitelmista. Edelleen on ehdotettu Töölönkadun, Eino Leinon kadun ja Humalistonkadun rajoittamaa korttelia n:o 494, mutta senkään luovuttamismahdollisuuksista ei vielä voida päättää. Kortteli on nykyisin liikennelaitoksen vaunuhallin varastona. Asemapaikkoja arvosteltaessa huomattakoon, että eräs yksityinen jakeluliike on ostanut tontin n:o 22 korttelissa n:o 286 Hämeentien varrelta paikalle rakennettavaa huoltoasemaa varten ja että ns. Teollisuustaloon, Eteläranta 10 tulee yleinen huoltoasema. Tässä yhteydessä mainittakoon, että komitean mielestä voitaisiin sellaisille huoltoasematonteille, jotka sijaitsevat tämän hetkiseen tarpeeseen nähden toisarvoisemmilla paikoilla, perustaa aluksi vain jakeluasema ja sitten tarpeen mukaan laajentaa sitä täydelliseksi huoltoasemaksi.

b. Jakeluasemat.

Koska huoltoasemilla on myös moottoripolttoainejakelulaitteensa, ja ne siis tyydyttävät osaltaan myös jakeluasematarvetta, ei varsinaisia jakeluasemia tarvita yhtä paljon kuin huoltoasemia.

Komitean mielestä voitaisiin tarkoitukseen luovuttaa Ratakadun, Yrjönkadun ja Merimiehenkadun sekä korttelin n:o 60 rajoittama alue, mikäli ajo asemalle järjestetään siten, ettei synny poikittaisliikennettä Yrjönkadulle.

Edelleen voitaneen ajatella aluetta Mäkelänkadun ja Koskelantien risteyksen kaakkoispuolelta.

C. Periaatteet, joita noudattaen kaupungin maata olisi luovutettava moottoriajoneuvohuolto- ja moottoripolttoainejakeluasemia varten.

1. Yleistä.

Kuten aikaisemmin sivulla 2 mainittiin, on yleisiä huolto- ja jakeluasemia jatkuvasti vuokrattu noudattaen kaupunginvaltuuston 28. 10. 1931 tekemästä päätöksestä ilmeneviä periaatteita. (Kts. liitettä n:o 1 a) Rahan arvossa tapahtuneen muutoksen johdosta vuosivuokraa on kuitenkin korotettu, ja vuodeksi 1952 se on ehdotettu 120.000 mk:ksi jakelupylvästä kohden.

Tämän lisäksi kaupunki on vuokrannut alueita sellaisia jakelupylväitä ja polttoainesäiliöitä varten, joiden käyttö on rajoitettu käsittämään vain joko laitteen haltijan oman tai jonkun määrätyn asiakaspiirin tarpeen tyydyttämistä. Näitä käytöltään rajoitettuja jakelulaitteita käsitellään erikseen myöhemmin.

Huolto- ja jakeluasemien sekä niiden rakennusten ja laitteiden kehityttyä nykyiseen laatuunsa ja laajuuteensa ovat nämä vuokrausperiaatteet joutuneet ankarankin arvostelun alaisiksi. Alan yrittäjät ovat kiinnittäneet huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

Vuokra-aika (jakeluasemat 3 vuotta ja huoltoasemat 10 vuotta) on liian lyhyt, jotta yrittäjä uskaltaisi vaaratta suorittaa tarvittavia investointeja. Vuosivuokra on riippuvainen yksinomaan jakelulaitteiden lukumäärästä eikä paikan edullisuus vaikuta millään tavoin vuokraan. Edelleen kaikki asemat on määrätty pidettäviksi aina avoinna, ja lisäksi vuokramies on vuokrakauden kestäessäkin velvollinen heti käskyn saatuaan muuttamaan laitoksen toiseen kaupungin viranomaisen osoittamaan paikkaan, jos asema osoittautuu haitalliseksi kaupungille tai kaupungin asemakaavaan tehtäville muutoksille.

Mainittuja huomautuksia komitea pitää suureksi osaksi oikeutettuina, vaikka ne edustavat yksipuolista näkökantaa. Tosin alan yrittäjät ovat käytännössä poikenneet asemien aukiolomääräyksistä eikä aseman siirtämistä koskevasta ehdosta ole ainakaan toistaiseksi koitunut vuokramiehille haittaa, mutta komiteankin käsityksen mukaan luovutusperiaatteet ovat vanhentuneita ja olisi ne perusteellisesti uusittava.

2. Luovutustapa.

Komitean mielestä asemapaikat olisi edelleenkin luovutettava vuokralle, koska vain siten voidaan säilyttää niiden jatkuva valvonta sekä kaupungille mahdollisuus poistaa tai siirtää asema tarpeen mukaan.

Paikat olisi vuokrattava huutokaupan perusteella. Erilaisia myyntipaikkoja luovuttaessaan Helsingin kaupunki on yleensäkin noudattanut huutokauppamenetelmää, jota voidaan perustella mm. sillä, että paikkojen oikeudenmukaista luovutusta olisi muutoin vaikea suorittaa. Vain aivan poikkeuksellisissa tapauksissa, kuten esim. silloin, kun on kysymyksessä vanhan aseman siirto tai jokin erikoislaatuinen sopimus, asemapaikka voitaisiin vuokrata suoraan yrittäjälle. Mainittakoon, että suurimmista kaupungeistamme Turussa ja Lahdessa asemapaikat on vuokrattu huutokaupan perusteella, kun taas Tampereella on asemat luovutettu yrittäjille ilman huutokauppaa. Kiinteistölautakunta olisi yleensä oikeutettu suorittamaan vuokrauksen, mutta poikkeuksellisesti, ilman huutokauppaa suoritettavasta vuokrauksesta päättäisi kaupunginvaltuusto.

3. Vuokra-aika.

Nykyistä vuokra-aikaa on kaupunginkin kannalta pidettävä liian lyhyenä. Pitempi vuokrakausi olisi omiaan saattamaan asemarakennukset ja -laitteet pysyväisemmiksi ja laadultaan korkeatasoisemmiksi. Varsinkin, jos kysymyksessä on asemakaavassa huoltoasemaksi varattu tontti, voidaan hyvin ajatella pitempää vuokra-aikaa, kunhan vain kaupungille varataan tilaisuus vuokran suuruuden tarkistamiseen. Niinpä esim. Tampereella ja Lahdessa on tällaisissa tapauksissa huoltoasemien vuokra-aika määrätty jopa 30 vuodeksi. Kun suurien huoltoasemien rakennuskustannukset saattavat nousta useihin kymmeniin miljooniin markkoihin, on nykyistä pitemmän vuokra-ajan myöntäminen tämänkin vuoksi kohtuullista. Komitean mielestä olisi huoltoaseman paikkojen vuokra-aika määrättävä enintään 20 vuodeksi, koska moottoriajoneuvohuolto voi tulevaisuudessa saada uusia, tähän asti tuntemattomia muotoja ja kun toisaalta myös voidaan olettaa, että huoltoaseman perustamiskustannukset kyetään kuolettamaan 20 vuoden aikana. Kun eräissä tapauksissa huoltoasemapaikkoja kuitenkin voidaan joutua vuokraamaan alueilta, joiden asemakaava- tai liikennejärjestelyt ovat keskeneräisiä tai kun asemapaikkoja muuten on pidettävä väliaikaisluontoisina, täytyisi kiinteistölautakunnalle varata mahdollisuus oman harkintansa mukaan antaa asemapaikkoja vuokralle myös lyhyemmäksi ajaksi.

Jakeluasemienkin vuokra-aika olisi edellä mainituista syistä pidennettävä, ja komitea pitää enintään 6 vuoden vuokra-aikaa sopivana, mutta tässäkin tapauksessa on tärkeätä, että kiinteistölautakunnalle varataan mahdollisuus lyhyempiin vuokrauksiin.

Vuokra-ajan päätyttyä olisi niin huolto- kuin jakeluasemapaikatkin vuokrattava tähänastiseen tapaan entiselle vuokramiehelle ilman huutokauppaa kulloinkin määrättävillä ehdoilla ja edellyttäen, ettei esteitä vuokra-ajan jatkamista vastaan ole. Jos edellinen vuokramies ei haluaisi enää paikkaa, olisi toimitettava uusi huutokauppa.

4. Pohjavuokran suuruus.

Rahatoimikamarin v. 1930 asettama komitea ehdotti, että jakelupaikkoja huutokaupattaessa olisi pohjavuokran suuruus määrättävä paitsi jakelupylväiden luvun myös

paikan edullisuuden mukaan. Kuten edellä on mainittu, ei paikan edullisuuta kaupunginvaltuustossa kuitenkaan hyväksytty pohjavuokraan vaikuttavaksi tekijäksi, vaan päädyttiin ns. »pylväsperiaatteeseen» eli määräämään sama pohjavuokra kaikille jakelupylväille.

»Pylväsperiaatteella» on hyvät puolensa siinä, että näin voidaan vuokra periä aseman todellisen suuruuden mukaan ja vältytään tällaisessa tapauksessa vaikeammin suoritettavalta tontin laajuuden tai rakennusoikeuden arvon mukaisesta vuokran määräämisestä. »Pylväsperiaatteen» yksinomainen soveltaminen johtaa kuitenkin käytännössä kohtuuttomuuksiin, koska jakeluaseman kannattavaisuus riippuu suuresti aseman sijainnista. Tämän vuoksi olisikin pohjavuokran suuruutta määrättäessä kiinnitettävä entistä enemmän huomiota kaupallisiin seikkoihin, kuten huoltoasemavuokrauksissa jo nykyisin on tehty ja kuten suurimmissa kaupungeissamme on menetelty myös erillisiä jakelupaikkoja vuokrattaessa.

Jotta toisaalta »pylväsperiaatteen» hyvät puolet voitaisiin säilyttää, komitea edottaa seuraavanlaista menettelyä.

Jakelupylväät olisi siitä riippumatta, sijaitsevatko ne erillisillä jakeluasemilla vai ovatko ne huoltoasemien yhteydessä, jaettava niiden edullisuuden mukaan kahteen luokkaan. Kalliimmalle I luokan asemalle olisi asetettava vähintään 2 jakelupylvästä, joista kummastakin ns. peruspylväistä perittäisiin I luokan pylväsvuokra. Vähemmän tuottavat asemat määrättäisiin II luokkaan ja tällainen asemapaikka edellyttää yhtä peruspylvästä, josta peritään II luokan pylväsvuokra. Kun kuluttajien kannalta olisi suotavaa, että asemilla olisi useampia jakelupylväitä ja kun on ilmeistä, että lisäpylväät eivät ole yrittäjille yhtä edullisia kuin aseman peruspylväät, olisi vuokramiehelle myönnettävä I luokan asemilla kolmannen ja sitä seuraavien sekä II luokan asemilla toisen ja sitä useampien pylväiden osalta 35 %:n alennus peruspylvään vuokrasta.

Jos asemapaikalle on jakelupylväiden lisäksi oikeus rakentaa moottoriajoneuvohuoltopaikkoja ja asemasta muodostettaisiin siis ns. huoltoasema, olisi tällaisesta edusta maksettava erikoisvuokra. Käytännössä on kaavamaisen vuokraustaulukon laatiminen vaikeata ja tällainen erikoisvuokra olisikin määrättävä harkinnan mukaan, jolloin harkintaan vaikuttavina tekijöinä olisi pidettävä huoltoaseman huoltopaikkojen lukumäärää, alueen sijaintipaikkaa ja pinta-alaa.

Jakelupylväiden vuokra jäisi siis niin hyvin huolto- kuin jakeluasemienkin kohdalla riippumaan pylväsluvusta, vaikka pylväsvuokrat jaettaisiinkin edullisuutensa mukaan kahteen luokkaan ja vaikka huoltoasemien huoltopaikoista jouduttaisiinkin maksamaan lisävuokraa.

Koska asemapaikkojen luokitus on tehtävä vapaan harkinnan mukaan on niiden jakaminen useampaan kuin kahteen luokkaan käytännössä vaikeata. Luokittelussa olisi otettava huomioon ohikulkuliikenteen ja asemapiirin moottoriajoneuvokannan suuruus sekä alan yrittäjien keskinäinen kilpailu ko. aseman seuduilla. I ja II luokan asemien peruspylväiden vuokrien suhteeksi voitaneen määrätä 10: 7. Vain purjehduskauden avoinna olevia ns. kausiasemia olisi kuten tähänkin asti käsiteltävä omana luokkana ja komitean mielestä I luokan asemien ja kausiasemien vuokrien suhteeksi voitaisiin ajatella 10: 5. Mikäli kausiasemilla olisi useampia jakelupylväitä, olisi niiden osalta myönnettävä vastaavanlainen 35 %:n alennus.

Huomioon ottaen, että vuotuinen pylväsvuokra oli vuonna 1939 12.000 mk, voitaisiin komitean mielestä I luokan jakeluaseman peruspylvään kohtuulliseksi vuosivuokraksi ajatella 120.000 mk, jolloin se olisi siis saman suuruinen kuin kiinteistölautakunta on esittänyt vuoden 1952 pylväsvuokran. Näin ollen peruspylvään vuokra tulisi II luokan asemilla olemaan 84.000 mk ja kausiasemilla 60.000 mk. Lisäpylväiden vuokra olisi I luokan asemilla 78.000 mk, II luokan asemilla 54.600 mk ja kausiasemilla 39.000 mk.

Kun vuokra-aika tulisi verrattain pitkäksi, olisi kaupungille varattava oikeus vuokran tarkistukseen vuokrakauden kestäessä. Sen lisäksi, että vuokran tulisi olla indeksiehtoinen, olisi kaupungin saatava tarkistaa vuokran suuruus myös myyntiin vaikuttavien muuttuneiden olosuhteiden vuoksi. Niinpä esim. asemakaavan muutos, uuden liikenneväylän avaaminen, lisääntynyt asutus tms. seikat voivat olennaisesti parantaa aseman kannattavaisuutta. Tämän vuoksi tarpeellinen vuokrien tarkistus saataisiin huoltoasemien osalta suorittaa viiden vuoden kuluttua vuokrauspäätöksen tekemisestä ja sen jälkeen kerran kunakin seuraavana 5-vuotiskautena. Jakeluasemien vuokrat saataisiin tarkistaa kerran vuokrakauden kuluessa, kuitenkin vasta sitten, kun vähintään puolet vuokra-ajasta on kulunut. Kaupunki olisi jokaiséssa tarkistuksessa oikeutettu korottamaan I luokan aseman pylväsvuokraa enintään 20%:lla viimeksi maksetusta vuokrasta ja II luokan aseman vuokraa muuttamalla asema I luokkaan tai korottamalla vuokraa kerrallaan enintään 20%, sillä tavoin kuin I luokan asemasta mainittiin.

Huoltoasemien huoltopaikoista maksettavaa erikoisvuokraa saataisiin edellä selostettujen 5-vuotistarkistuksien yhteydessä korottaa kerrallaan enintään 20%.

Mikäli asema tulisi asemakaavallisista tai liikenteellisistä syistä kannattamattomammaksi, olisi kiinteistölautakunnan voitava kerran vuokrakauden kuluessa alentaa aseman vuokraa, mutta jos alennus olisi huomattavampi, olisi asia saatettava kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi.

Tällainen tarkistusjärjestelmä antaisi kaupungin viranomaisille riittävän vapaan harkintamahdollisuuden korotuksen muodostumatta silti kohtuuttomaksi vuokramiehelle, koska kaupungin vuokrankorotusmahdollisuudet olisivat rajoitetut, ja kun kysymyksessä olevia korotuksia ei tultaisi suorittamaan muulloin kuin vuokramiehen toimenpiteistä riippumattomien, liikevaihdon määrään vaikuttavien olosuhteiden muuttuessa olennaisesti. Mainittakoon, että Lahdessa on pitkäaikaisiin huoltoasemavuokrauksiin otettu ehto, jonka mukaan perusvuokra on määrätty ehdottomasti nousemaan 25%:lla jokaisen kymmenvuotiskauden kuluttua. Tällaista järjestelyä komitea pitää kuitenkin liian kaavamaisena.

5. Asemien aukioloaika.

Niin kuluttajapiireille, kuin alan yrittäjillekin, on kysymys asemien aukioloajoista käytännössä hyvin tärkeä. Kuten mainittiin, olisi asemien oltava nykyisten vuokrasopimusten mukaan aina avoinna, mutta poikkeuksellisina aikoina vuokramiehet alkoivat yleisesti jättää noudattamatta tätä ehtoa. Käytännössä useimmat asemat ovatkin nyt avoinna vain klo 6—20 välisen ajan, ja on osoittautunut, että entiseen, muodollisesti vielä voimassa olevaan järjestelmään ei ole aihetta kokonaan palata. Pienten jakeluasemien ylläpitokustannukset kohoaisivat kohtuuttomiksi eikä toisaalta kuluttajienkaan etu vaadi, että vuorokauden hiljaisina aikoina koko jakeluverkosto olisi toiminnassa. Komitean mielestä riittäisi, jos kaupunkialueella tällä hetkellä olisi 6 asemaa avoinna koko vuorokauden. Nämä asemat olisi erikseen määrättävä, mutta komitealla ei olisi sitä vastaan, vaikka yrittäjät oma-alotteisesti pitäisivät avoinna muitakin kuin näitä määrättyjä asemia. Aukiolovelvollisuus voitaisiin aina aukipidettäviä asemia lukuun ottamatta näin ollen määrätä käsittämään vähintään klo 6—20 välisen ajan. Kun kokovuorokautinen aukiolovelvollisuus tulee ilmeisestikin tuottamaan yrittäjälle taloudellisia rasituksia, olisi näiden asemien vuosivuokraa alennettava aseman suuruudesta riippumatta 50.000 mk:lla. Aina aukipidettävien asemien lukumäärän määräisi kiinteistölautakunta harkintansa mukaan samoin kuin sen, mitkä asemat tulisivat tämän velvollisuuden alaisiksi. Tällaista päätöstään lautakunta voisi tarpeen mukaan muuttaa, ja asemapaikkojen vuokrasopimuksiin olisikin sisällytettävä tällainen

ehto. Kun näiden asemien olisi jakauduttava tasaisesti kaupungin eri osien kesken, komitean mielestä voitaisiin tehtävään määrätä aluksi seuraavat asemat:

Osoite	Nykyinen vuokramies
Salomonkatu 2 (Linja-autoasema)	Shell
Kasarmikatu 17 (Kaartin maneesi)	Esso
Reijolankatu 3	Gulf
Mäkelänkadun ja Pohjolankadun risteys	Shell
Toukola, Hämeentien varrella	Esso
Vaasankatu, Helsinginkadun risteys	Shell

6. Muista vuokraehdoista.

Sen lisäksi, mitä edellä on sanottu, olisi vuokrasopimuksissa vielä otettava huomioon mm. seuraavia seikkoja, jotka jo pääasiallisesti sisältyvätkin nykyisiin vuokrasopimuksiin:

Kun kiinteistölautakunta saisi harkintansa mukaan määrätä vuokra-ajan pituuden, ei kaupungille tarvitsisi vuokrakauden ajaksi varata irtisanomisoikeutta sillä perusteella, että asemakaava- tai liikennejärjestelyt sellaista vaatisivat. Jos asemapaikkaa ei vuokrakauden päätyttyä enää uudelleen luovutettaisi huolto- tai jakeluasemaksi, ei kaupunki tulisi lunastamaan tontilla olevia rakennuksia tai laitteita, koska on oletettava, että vuokramies kykenee kuolettamaan kulloinkin kysymyksessä olevan vuokra-ajan puitteissa näiden arvon.

Vuokramiehelle olisi asetettava erityinen rakentamisvelvollisuus riippuen vuokra-ajan pituudesta ja asemapaikan laadusta. Tavallisissa tapauksissa olisi jakeluasema saatettava käyttökuntoon 6 kuukauden kuluessa vuokrauspäätöksen tekemisestä sekä kysymyksen ollessa huoltoasemasta, polttoainejakelua tarpeelliset peruspylväät ja vähintään yksi lämmin huoltopaikka yhden vuoden kuluessa.

Rakentamisessa on noudatettava kiinteistölautakunnan hyväksymiä ja maistraatin vahvistamia piirustuksia ja asemien hoidossa näiden viranomaisten antamia määräyksiä.

Vuokramiehen tulisi suorittaa ja kustantaa tontin osalta kadun kunnossa- ja puhtaanapito. Kaupungille olisi kuitenkin pidätettävä oikeus ottaa suorittaakseen katujen kunnossa- ja puhtaanapito kaupunginvaltuuston määrättävästä, vuokramiehen suoritettavasta maksusta.

Kaupungille olisi varattava oikeus korvauksetta sijoittaa tarpeelliset johdot tonttiin tai sen yli, mutta vuokramies olisi oikeutettu saamaan korvauksen tästä mahdollisesti aiheutuvasta suoranaisesta vahingosta.

Kaupunki ei olisi velvollinen huolehtimaan asemapaikan kuivatuksesta, tasoittamisesta tms. työstä eikä vuokramiehellä tulisi olla oikeutta vaatia kaupunkia rakentamaan vesi-, viemäri-, sähkö- eikä kaasujohtoa, ellei kaupunki katsoisi voivansa siihen ryhtyä.

Vuokramiehen tulisi pitää asemapaikalla olevat rakennukset ja laitteet sekä alueen rakentamaton osa hyvässä kunnossa ja noudattaa tässä suhteessa kaupungin viranomaisten asiasta antamia käskyjä.

Vuokraehtojen rikkominen oikeuttaisi kaupungin irtisanomaan vuokrasopimuksen sekä saamaan vuokramieheltä asianmukaisen vahingonkorvauksen.

Vuokraehtojen näin muuttuessa, olisi myös käytetty vuokrasopimuskaavake uusittava.

7. Rajoitettua käyttöä varten vuokrattavat asemapaikat.

Kuten edellä on huomautettu, on kaupungissa lukuisasti sellaisia moottoripolttoaineen jakelupylväitä, joita käytetään tyydyttämään vain joko pylvään haltijan omaa tai rajoitetun asiakaspiirin tarvetta. Vuokrattaessa kaupungin maata tällaisiin tarkoituksiin, on

vuokraehdot nykyisin määrätty vapaasti harkiten ja vuokraa on peritty sekä pylvään että maanalaisen polttoainesäiliön paikasta.

Mikäli kuitenkin vuokrataan yksinomaan oikeus asentaa maanalainen polttoainesäiliö kaupungin maalle itse jakelupylvään sijaitessa yksityisen maalla, olisi tällaiset vuokraukset käsitteellisesti asiallisinta rinnastaa öljylämmityslaitteiden säiliöiden, viemärivesikaivojen tms. paikkojen vuokraamiseen. Mikäli jakelupylväs tulisi sijaitsemaan kaupungin maalla, olisi vuokra määrättävä seuraavalla tavalla, riippumatta siitä, tulisiko säiliö kaupungin maalle vai ei.

Vuokrausten tulisi olla vain lyhytaikaisia, 6 kk:n irtisanomisajan varassa. Mitkään pätevät syyt eivät nimittäin vaadi pitempiaikaista vuokrasuhdetta ja näin säilyisi kaupungille mahdollisuus vuokrattavan alueen uudestijärjestelyihin yms. toimenpiteisiin.

Koska vuokramiehen vuokrauksesta näissä tapauksissa saama taloudellinen hyöty on huomattavasti pienempi kuin yleisiä asemapaikkoja vuokrattaessa, olisi vuokrakin määrättävä pienemmäksi. Mikäli jakelupylväs sijaitsee katumaalla, olisi vuokra määrättävä suhteessa yleiseen I luokan asemaan seuraavasti: Jos I luokan pylvään vuokraa merkitään 10:llä, olisi rajoitettua asiakaspiiriä palvelevan pylvään vuokra 5 ja vain vuokramiehen omaa käyttöä varten olevan pylvään vuokra 3. Mikäli jakelupylväs sijaitsee muulla kaupungin omistamalla maalla kuin katumaalla, olisi vuokra määrättävä harkinnan mukaan, kuitenkin siten, että vuokra olisi enintään katumaalla vastaavanlaisesta pylväästä perittävän vuokran suuruinen. Harkinnassa tulisi ottaa huomioon mm. onko ko. alue vuokrattu vuokramiehelle pitkäaikaisella vuokrasopimuksella, jolloin vuokra on laskettu tontin pääoma-arvon mukaan vai tilapäisvuokrauksella, jolloin vuokra on riippunut alueen käytöstä. Irtisanomisajan lyhyyden vuoksi ei vuokraehtoihin tarvitsisi näissä tapauksissa ottaa ehtoa vuokran korotuksesta.

Komitean ehdotukset.

Edellä olevan perusteella komitea kunnioittaen ehdottaa, että kiinteistölautakunta esittäisi kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että luovutettaessa kaupungin maata erillisiä moottoripolttoaineen jakeluasemia sekä yhdistettyjä moottoriajoneuvojen huolto- ja polttoainejakeluasemia (huoltoasemia) varten noudatettaisiin seuraavassa esitettäviä periaatteita. Samalla komitea jättää kiinteistölautakunnalle jäljempänä olevan ehdotuksensa ohjelmaksi, jonka mukaan kaupungin omistamia alueita olisi luovutettava sanottuihin tarkotuksiin.

I. Periaatteet, joita on noudatettava luovutettaessa kaupungin omistamaa maata moottoripolttoainejakeluasemia ja moottoriajoneuvohuoltoasemia varten.

Luovutettaessa kaupungin maata moottoripolttoainejakeluasemia ja moottoriajoneuvohuoltoasemia varten on noudatettava seuraavaa:

1. Kiinteistölautakunta vuokraa alueet huutokaupan perusteella, mutta mikäli kysymyksessä on aseman siirto tai jokin muu erikoislaatuinen sopimus, voidaan vuokraus toimittaa ilman huutokauppaa. Tällaisesta sopimuksesta päättää, niin kuin aina näistä pääperiaatteista poikettaessa, kaupunginvaltuusto. Satamalautakunnan hallinnassa olevat alueet vuokraa kuitenkin satamalautakunta, ja sovelletaan tällöin niitä määräyksiä, joita kiinteistölautakunnan toiminnasta on tässä vahvistettu.

2. Sellaiset asemapaikat, joita saadaan käyttää ainoastaan polttoainejakelua varten (jakeluasemat), vuokrataan enintään 6 vuodeksi. Asemapaikat, joissa tämän lisäksi saadaan

suorittaa myös moottoriajoneuvohuoltoa (huoltoasemat), vuokrataan enintään 20 vuodeksi. Entisellä vuokramiehellä on oikeus vuokra-ajan päätyttyä saada asemapaikka edelleen vuokralle kulloinkin määrättävillä ehdoilla ja edellyttäen, ettei kaupunki tarvitse paikkaa mihinkään muuhun tarkoitukseen tai ettei muitakaan esteitä tai muistutuksia vuokraajaa vastaan ole. Jos vuokramies ei halua vuokrasopimusta, on toimitettava huutokauppa.

3. Jakelupylvään pitämisoikeus pylvään haltijan omaa tai rajoitetun asiakaspiirin käyttöä varten on vuokrattava 6 kuukauden irtisanomisajoin.

4. Pohjavuokran suuruutta määrättäessä jakelupylväät on siitä riippumatta, sijaitsevatko ne huoltoasemien yhteydessä vai jakeluasemilla, jaettava niiden edullisuuden mukaan kahteen luokkaan. Kalliimmalle I luokan asemalle on asetettava vähintään kaksi jakelupylvästä, joista kummastakin ns. peruspylväästä peritään I luokan pylväsvuokra. Vähemmän tuottavat asemat kuuluvat II luokkaan ja tällainen asemapaikka edellyttää yhtä peruspylvästä, josta peritään II luokan pylväsvuokra. I luokan asemilla myönnetään kolmannen ja sitä seuraavien sekä II luokan asemilla toisen sitä useampien pylväiden osalta 35%:n alennus peruspylvään vuokrasta. Asemat, jotka ovat avoinna vain purjehduskauden, muodostavat oman luokkansa (kausiasemat). Kausiasemilla myönnetään useamman pylvään pidosta samanlainen alennus kuin II luokan asemilla.

5. Jakelupylväiden vuokrat määrätään seuraavien suhteiden mukaisesti:

Jakelupylvään laatu	Vuosivuokran suhdeluku
I luokan peruspylväs	10
II luokan peruspylväs	7
Kausiaseman peruspylväs	5
Katumaalla, rajoitetun asiakaspiirin käytössä oleva pylväs	5
Katumaalla, vain vuokramiehen omaa käyttöä varten oleva pylväs	3
Muulla kaupungin omistamalla maalla kuin katumaalla, rajoitetun asiakaspiirin käytössä oleva pylväs	enintään 5
Muulla kaupungin omistamalla maalla kuin katumaalla, vain vuokramiehen omaa käyttöä varten oleva pylväs	enintään 3

Näitä luokitusperiaatteita ryhdytään noudattamaan vuoden 1953 alusta ja tällöin määrätään I luokan peruspylvään vuokraksi 120.000 mk mahdollisesti sitä ennen tapahtuvine indeksikorotuksineen ja muiden pylväiden vuokrat edellä olevien suhdelukujen mukaisesti.

6. Huoltoasemien vuokrat määrätään siten, että jakelupylväiden luokan ja luvun perusteella laskettavaan pohjavuokraan lisätään huoltotiloista erikoisvuokraa harkinnan mukaan.

7. Vuokrat ovat indeksiehtoisia siten, että vuokraa indeksin mukaan korotettaessa tai alennettaessa otetaan huomioon vain täysin 10 pistein tapahtuvat indeksivaihtelut. Tämän lisäksi kiinteistölautakunnalla on oikeus tarkistaa vuokra vuokramiehen toimenpiteistä riippumattomien, liikevaihdon määrään vaikuttavien olosuhteiden muuttuessa. Jakeluasemien vuokrat saadaan tarkistaa kerran vuokrakauden kuluessa, kuitenkin vasta sitten, kun vähintään puolet vuokra-ajasta on kulunut ja huoltoasemien vuokrat ensimmäisen kerran viiden vuoden kuluttua vuokrauspäätöksen tekemisestä ja sen jälkeen kerran kunakin 5-vuotiskautena. Kiinteistölautakunta on oikeutettu suorittamaan tarkistuksen harkintansa mukaan, mutta kuitenkin siten, että I luokan pylväsvuokraa voidaan korottaa kerrallaan enintään 20%:lla viimeksi maksetusta vuokrasta ja II luokan aseman vuokraa muuttamalla asema I luokkaan tai korottamalla vuokraa kerrallaan enintään 20% samoin viimeksi maksetusta vuokrasta. Huoltotiloista maksettavaa erikoisvuokraa voidaan korottaa kerrallaan enintään 20% em. tarkistusten yhteydessä. Käytöltään rajoitettujen jakelu-

pylväiden vuokraa ei indeksiehtoisuutta lukuun ottamatta voida korottaa vuokrakauden kestäessä. Mikäli asemakaavallisista tai liikenteellisistä syistä asema tulee tuottamattomammaksi, voi kiinteistölautakunta kerran vuokrakauden kuluessa alentaa aseman vuokraa, mutta jos alennus on huomattavampi, on asia saatettava kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi.

8. Asemat on pidettävä yleisölle avoinna ainakin klo 6—20 välisen ajan. Kuitenkin on kiinteistölautakunnan määräämät asemat pidettävä avoinna kaikkina vuorokauden aikoina. Tästä velvollisuudesta johtuen on asianomaisten asemien vuokriin tehtävä 50.000 mk:n suuruinen vuotuinen alennus.

9. Vuokramiehen on saatettava jakeluasema käyttökuntoon 6 kuukauden kuluessa vuokrauspäätöksen tekemisestä sekä huoltoasema peruspylväineen ja vähintään yksine lämmitettävine huoltopaikkoineen yhden vuoden kuluessa. Näistä rakentamisvelvollisuutta koskevista määräyksistä voi kiinteistölautakunta erityisistä syistä myöntää harkintansa mukaan poikkeuksia.

10. Rakentamisessa on noudatettava kiinteistölautakunnan hyväksymiä ja maistraatin vahvistamia piirustuksia ja asemien hoidossa näiden viranomaisten antamia määräyksiä.

11. Vuokramiehen on suoritettava ja kustannettava tontin osalta kadun kunnossa- ja puhtaanapito. Kaupungille on pidätettävä oikeus ottaa suorittaakseen katujen kunnossapito ja puhtaanapito kaupunginvaltuuston määrättävästä, vuokramiehen suoritettavasta maksusta.

12. Kaupungille on varattava oikeus korvauksetta sijoittaa tarpeelliset johdot tonttiin tai sen yli, mutta vuokramies on oikeutettu saamaan tästä ehkä aiheutuvasta suoranaisesta vahingosta korvauksen.

13. Kaupunki ei ole velvollinen huolehtimaan asemapaikan kuivatuksesta, tasoittamisesta tms. työstä eikä vuokramiehellä ole oikeutta vaatia kaupunkia rakentamaan vesi-, viemäri-, sähkö- eikä kaasujohtoja, ellei kaupunki katso voivansa siihen ryhtyä.

14. Vuokramiehen tulee pitää asemapaikalla olevat rakennukset ja laitteet sekä alueen rakentamaton osa hyvässä kunnossa ja noudattaa tässä suhteessa kiinteistölautakunnan asiasta antamia määräyksiä.

15. Vuokraehtojen rikkominen oikeuttaa kaupungin irtisanomaan vuokrasopimuksen sekä saamaan vuokramieheltä vahingonkorvauksen.

II. Luovutettavat huolto- ja jakeluasemapaikat.

A. Huoltoasemapaikat, joita ehdotetaan luovutettaviksi jo vuoden 1952 aikana:

1. Kampin alueella korttelissa n:o 215 c sijaitseva ns. Polsan alue;
2. Hietalahdenranta satama-altaan itäpuolella korttelin n:o 117 kohdalla (satamalautakunnan hallinnassa);
3. kortteli n:o 29005 Vihdintien varrella Haagassa;
4. tontti n:o 3 korttelissa n:o 30034 Munkinpolun varrella Munkkiniemessä;
5. alue Mäkelänkadun itäpuolelta, Sofianlehdon ja Kumpulantien väliltä;
6. alue, jota rajoittavat Käpyläntie, Koskelantie ja Arabiankatu;
7. alue Pakilantien ja Kaarelantien itäpuolelta Pirkkolasta sekä
8. tontti n:o 3 korttelissa n:o 43013 Linnanrakentajantien varrella Herttoniemessä.

B. Huoltoasemapaikat, joita ehdotetaan luovutettaviksi 1953—1957 aikana:

9. Alue Siltavuorenrannalta suunnilleen Meritullinkadun pohjoispään seuduilta;
10. alue Ruoholahdesta Itämerenkadun itäpään seuduilta;
11. tontti Vattuniemenkadun ja Heikkiläntien risteyksen eteläpuolelta Lauttasaaressa (yksityisen omistamalla maalla);

12. kortteli n:o 46026 Pitäjänmäentien varrelta;
13. alue Nuijamiestentien ja Kanukalliontien risteyksen lounaispuolella sijaitsevasta puistosta Haagassa;
14. alue Malmilta vaihtoehtoisesti nykyisten Pankkitien ja Örskistien tai Hämeentien ja Kunnantien taikka Hämeentien ja Talvelantien risteyksistä (nykyisin yksityisen omistamaa maata) sekä
15. myöhemmin tarkemmin määrättävä alue Vartiokylästä.

C. Jakeluasemapaikat:

1. Katualue, jota rajoittavat Ratakatu, Yrjönkatu ja Merimiehenkatu sekä kortteli n:o 60 (kouluhallitus) sekä
2. alue Koskelantien ja Mäkelänkadun risteyksen kaakkoispuolelta.

Edellä esitetty komitean kanta on yksimielinen.

Helsingissä, maaliskuun 7 päivänä 1952.

Jussi Lappi-Seppälä.

Veikko Puskala. *Väinö Tuukkanen.*

Kaarlo Pettinen.

Antti Poukka.

Liite 1 a.

Periaatteet, joiden mukaan kaupungin maata bensiinijakeluasemia varten vuokrataan.

Kaupunginvaltuuston vahvistamat lokakuun 28 p:nä 1931.

Kaupunginvaltuusto päätti mainittuna päivänä oikeuttaa kiinteistölautakunnan vuokraamaan kaupungin maata bensiinijakeluasemia varten seuraavien periaatteiden mukaan:

1) paikka vuokrataan 3 vuodeksi kerrallaan, serviceasema kuitenkin 10 vuodeksi, ensi kerralla toimitetun huutokaupan nojalla, mutta vuokra-ajan loputtua entiselle vuokraajalle ilman huutokauppaa kulloinkin määrättävillä ehdoilla ja edellyttäen, ettei kaupunki uuden vuokrakauden aikana tarvitse paikkaa mihinkään muuhun tarkoitukseen, tai ettei muitakaan esteitä tai muistutuksia vuokraajaa vastaan ole; jos edellinen vuokraaja ei halua jatkuvasti vuokrata paikkaa, on huutokauppa toimitettava;

2) alin vuosivuokra on 12.000 mk jakelupylvästä eli pumppua kohden, kuitenkin ainoastaan purjehduskauden ajan avoinna olevista asemista 7.000 mk ja maksetaan vuokrat etukäteen neljännesvuosittain;

3) jakelulaitos rakennetaan jonkin maistraatin hyväksymän järjestelmän mukaan ja vasta sitten kuin maistraatti ja asianomainen kunnan viranomainen ovat hyväksyneet bensiiniaseman yksityiskohtaiset piirustukset, sekä on laitos ja muut laitteet rakennettava ja toimilupa hankittava määrätyssä ajassa ja asema sitten aina auki pidettävä, ellei lupaa anneta sen tilapäiseen sulkemiseen, kaikki uhalla, että vuokraoikeus muuten menetetään; samoin on kielletty suurentamasta ja muuttamasta laitosta ilman asianomaista lupaa;

4) vuokrakauden kestäessä on vuokraaja heti käskyn saatuaan velvollinen muuttamaan laitoksen toiseen asianomaisen kunnan viranomaisen osoittamaan paikkaan, jos asema osoittautuu haitalliseksi kaupungille tai kaupungin asemakaavaan tehtäville muutoksille;

5) vuokrakauden päättyessä on vuokraaja velvollinen määräajassa poistamaan kaikki laitokset paikalta ja laittamaan sen alkuperäiseen kuntoon, uhalla että kaupunki muussa tapauksessa suorittaa nämä työt vuokraajan vastuulla ja kustannuksella;

6) vuokraaja on velvollinen huolehtimaan siisteydestä ja järjestyksestä bensiiniasemalla ja tarkoin noudattamaan kaikkia viranomaisten antamia järjestys- ym. määräyksiä sekä pitämään kaupan tavaraa, joka hinnaltaan ja laadultaan vastaa paikkakunnalla muuten myytävää samaa tavaraa.

Liite 1 b.

Tilasto Helsingin kaupungissa liikenteeseen rekisteröidyistä moottoriajoneuvoista joulukuun 1 p:nä vuosina 1936—1951.

Vuosi	Henkilö-autoja	Kuorma-, paketti- ja erik. autoja	Linja- ja seka-autoja	Moottori-pyöriä	Yhteensä
1936	3.798	2.634	128	590	7.150
1937	4.401	3.030	155	573	8.159
1938	4.825	3.328	221	616	8.990
1939	5.459	3.616	224	717	10.016
1940	2.184	3.278	142	66	5.670
1941	1.487	3.187	131	33	4.838
1942	895	1.814	86	19	2.814
1943	931	2.093	92	13	3.129
1944	965	2.388	90	6	3.449
1945	1.586	3.859	110	65	5.620
1946	2.526	4.558	185	160	7.429
1947	3.441	4.899	211	349	8.900
1948	4.886	5.393	308	557	11.144
1949	5.859	5.257	388	602	12.106
1950	6.799	5.357	403	695	13.254
1951	8.610	5.951	475	1.181	16.217

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

Liite 1 c.

Helsingissä liikenteeseen rekisteröidyt moottoriajoneuvot joulukuun 1 päivänä vuosina 1936-1951 sekä moottoriajoneuvokannan muodostuminen erilaisista ajoneuvotyypeistä.

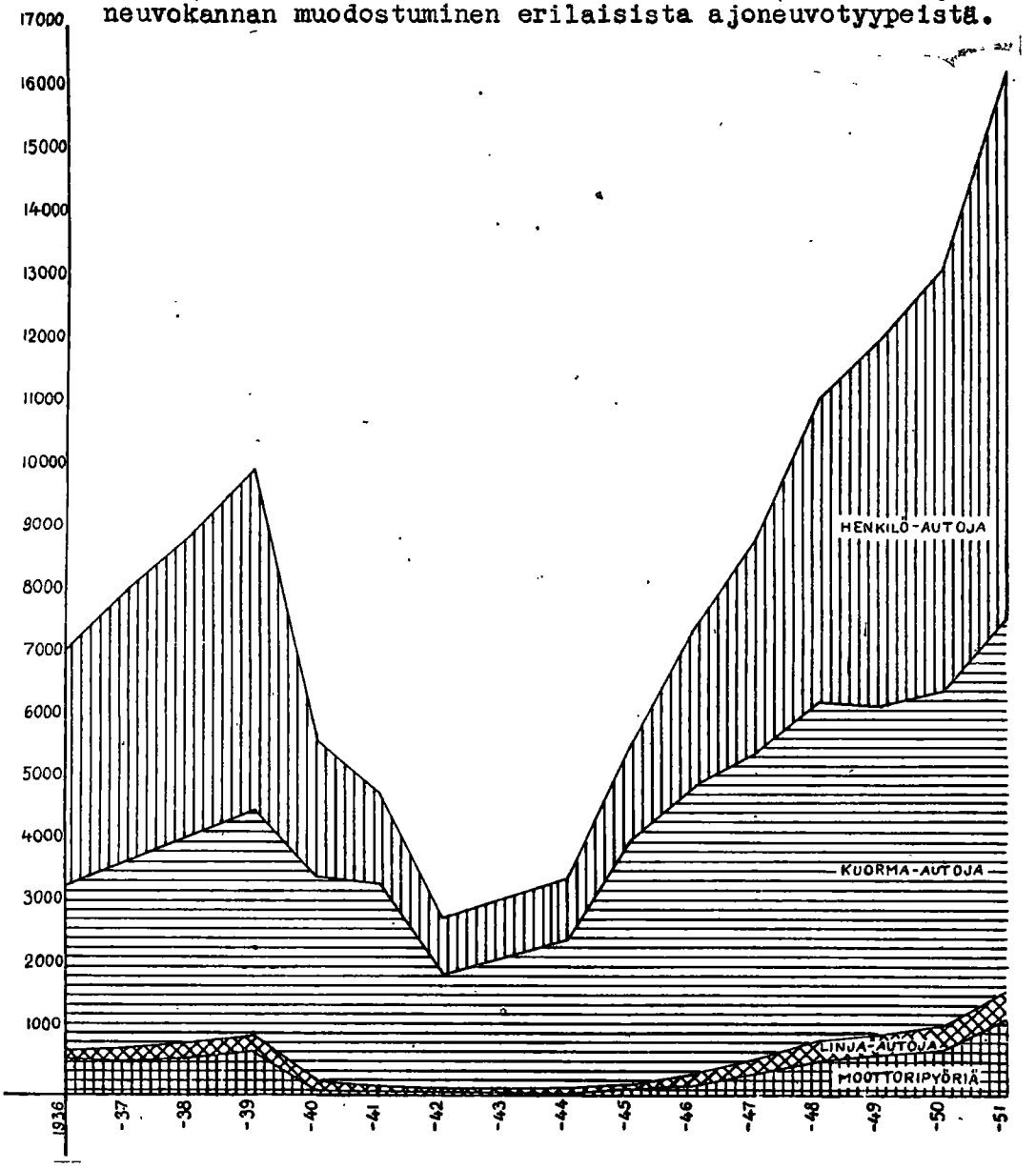

Liite 1 d.

Moottoriajoneuvojen suhteellinen lukumäärä asukaslukuun verrattuna joulukuussa vuosina 1936—1951.

Vuosi	Asukkaita ajoneuvoa kohden
1936	33,1
1937	30,3
1938	28,7
1939	25,2
1940	48,9
1941	52,5
1942	91,8
1943	84,7
1944	80,0
1945	51,6
1946	48,0
1947	40,1
1948	32,3
1949	30,5
1950	27,9
1951	23,4

Liite 1 e.

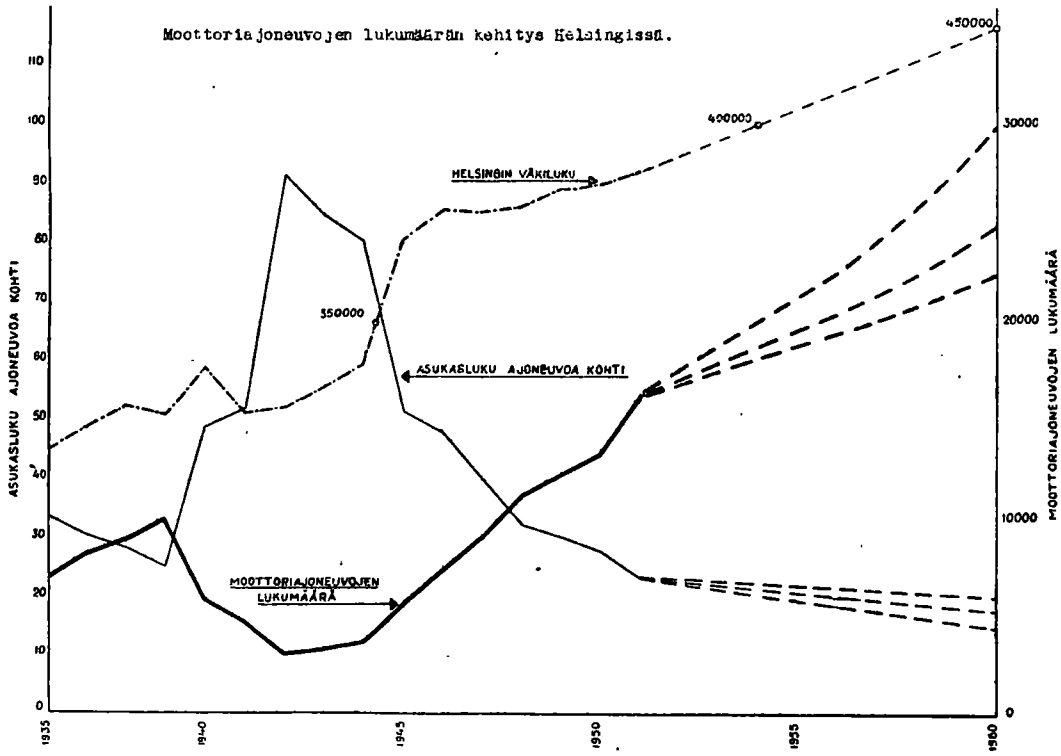

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 — N:o 11

Kaupungin viranhaltijain palkkaluokituksen ja ikälisäjärjestelmän muuttaminen.

Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunta r.y. ehdotti 18. 3. 1952 päivätyssä, Khlle jättämässään kirjelmässä, että Khs asettaisi komitean tutkimaan kaupungin viranhaltijain koko palkkakysymystä. Esitystä perusteltiin sillä, että epäsuhteet palkkauksessa voidaan poistaa vain läpikäymällä koko virkaluettelo siten, että nykyinen palkkataulukko muutetaan vähentämällä palkkaluokkien lukumäärää. Tähän oli Keskustoimikunnan mielestä syytä ryhtyä sen vuoksi, että palkkaluokkien välit rahassa ovat hyvin pienet ja että olisi syytä muuttaa taulukko niin, että se suurin piirtein olisi yhtäpitävä valtion palkkataulukon kanssa. Palkkalautakunta puolsi sanotun komitean asettamista.

Käsitellessään asiaa 22. 3. 1952 Khs päätti asettaa komitean tutkimaan kaupungin viranhaltijakunnan palkkaussuhteita kokonaisuudessaan.

Mainittu komitea on 28. 4. 1952 Khlle jättänyt 18. 4. 1952 päivätyn mietintönsä (liite 1), johon liittyy komitean jäsenen Tapani Virkkusen eriävä mielipide (liite 1 a).

Komitea ilmoittaa todenneensa työssään olevan kaksi eri vaihetta, joista ensimmäinen nyt esillä oleva muodostaa komitean työn yleisen eli periaatteellisen osan, jossa selvitetään palkkausuudistuksen tarpeellisuus ja sen yleiset periaatteet. Mietinnössä huomautetaan, että nykyisessä palkkaluokkataulukossa on 62 palkkaluokkaa, joiden ero on vain n. 700—1.000 mk. Tämä hyvin vähäinen palkkaluokkien ero houkuttelee jatkuvasti vaatimuksiin virkojen siirtämisestä ainakin lähinnä ylempään palkkaluokkaan. Toinen epäkohta on siinä, että alempi viranhaltija, jolla on ikälisiä, niiden avulla ohittaa palkkauksessaan, ikälisien määrästä riippuen, varsin tuntuvasti ylemmän viranhaltijan, jos tämä on vähemmän aikaa ollut virassaan eikä hänellä ole muualla palveltua aikaa, mikä voitaisiin lukea hyväksi ikälisiin nähden. Jotta selostettuihin epäkohtiin saataisiin parannusta, olisi käytännöllisintä, että palkkaluokkien välisiä eroja suurennettaisiin pienentämällä palkkaluokkien lukumäärää. Komitean ehdotuksen mukaan vähennettäisiin palkkaluokkien lukumäärää 62:sta 40:een. Nykyisen palkkaluokituksen mukaan on eri palkkaluokkien välit vain n. 3,5%, ja komitean ehdotuksen mukaan ne tulisivat

olemaan n. 5,5%. Komitea ehdottaa edelleen, että nykyinen ikälisäjärjestelmä, jonka mukaan 3-vuotiskausittain suoritetaan 4 ikälisää à 6% peruspalkasta, muutettaisiin siten, että ensimmäinen ikälisä määrättäisiin 5%:ksi peruspalkasta, toinen 6%:ksi, kolmas 7%:ksi ja neljäs niin ikään 7%:ksi, joten kaikkien ikälisien yhteinen määrä olisi 25% peruspalkasta.

Komitean jäsen Virkkunen esittää eriävänä mielipiteenään, ettei tässä vaiheessa olisi syytä tehdä lopullista päätöstä uuden palkkataulukon käytäntöönottamisesta, vaan että komiteaa olisi kehoitettava jatkamaan työtään siten, että mahdollisuus joko säilyttää nykyinen palkkaluokittelu tai siirtyä uuteen jäisi toistaiseksi avoimeksi.

Palkkalautakunta ilmoittaa yhtyvänsä komitean jäsenen Virkkusen eriävään mielipiteeseen. Lautakunnan päätös tehtiin äänestyksen jälkeen 5 äänellä 4 ääntä vastaan vähemmistön, johon kuuluivat varapuheenjohtaja Laakso sekä jäsenet Forstén, Friberg ja Riipinen ollessa sitä mieltä, että palkkalautakunnan olisi puollettava komitean mietintöä sellaisenaan.

Komitean esittämillä perusteilla Khs puoltaa sen ehdotuksen hyväksymistä.

Edellä olevaan viitaten Khs ehdottaa Kvston päätettäväksi:

1) että nykyinen, Helsingin kaupungin virkasäännön 21 §:ssä oleva viranhaltijain palkkaluokkataulukko muutetaan seuraavasti:

Nyk. pl.	Peruspalkka	Nyk. pl.	Khn ehdottamat pl.	peruspalkka
1	*10.550*			
2	*11.050*			
3	*11.550*			
4	*12.050*			
5	*12.550*			
6	*13.050*			
7	*13.550*			
8	*14.050*	*1—8*	*1*	*14.000*
9	*14.550*	*9*	*2*	*14.800*
10	*15.050*			
11	*15.550*	*10—11*	*3*	*15.600*
12	*16.100*	*12*	*4*	*16.400*
13	*16.650*			
14	*17.250*	*13—14*	*5*	*17.300*
15	*17.850*	*15*	*6*	*18.200*
16	*18.500*			
17	*19.200*	*16—17*	*7*	*19.200*
18	*19.900*	*18*	*8*	*20.200*

19	20.700	19	9	21.300
20	21.500			
21	22.350	20—21	10	22.400
22	23.200	22	11	23.600
23	24.050	23	12	24.900
24	25.000			
25	26.000	24—25	13	26.200
26	27.000	26	14	27.600
27	28.050			
28	29.100	27—28	15	29.100
29	30.150	29	16	30.700
30	31.300			
31	32.500	30—31	17	32.400
32	33.800	32	18	34.200
33	35.200	33	19	36.100
34	36.600			
35	38.100	34—35	20	38.100
36	39.600	36	21	40.200
37	41.200	37	22	42.400
38	42.900			
39	44.600	38—39	23	44.700
40	46.300	40	24	47.100
41	48.100			
42	49.900	41—42	25	49.600
43	51.700	43	26	52.300
44	53.700	44	27	55.200
45	55.700			
46	57.800	45—46	28	58.200
47	60.000	47	29	61.400
48	62.200			
49	64.400	48—49	30	64.800
50	66.700	50	31	68.300
51	69.000			
52	71.300	51—52	32	72.000
53	73.700	53	33	75.900
54	76.400			
55	79.200	54—55	34	80.000
56	81.900	56	35	84.400
57	85.000			
58	88.800	57—58	36	89.000

59	*92.900*	*59*	*37*	*93.900*	
60	*99.300*	*60*	*38*	*99.300*	
61	*105.300*	*61*	*39*	*105.300*	
62	*111.300*	*62*	*40*	*112.000*	*sekä*

2) että Helsingin kaupungin virkasäännön 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu, päävirassa oleva, kuukausipalkkaa saava vakinainen viranhaltija saa ikälisää 3, 6, 9 ja 12 vuoden palveluksen jälkeen siten, että ensimmäinen ikälisä on 5%, toinen ikälisä 6%, kolmas ikälisä 7% ja neljäs ikälisä niin ikään 7% peruspalkasta.

Myönteisen päätöksen tekoon vaaditaan määräenemmistö.

Helsingissä, 12. 6. 1952.

Vakuudeksi:

Eino Waronen.

Liite 1.

Kaupunginhallitukselle.

Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunta r.y. teki 18. 3. 1952 esityksen komitean asettamisesta tutkimaan kaupungin viranhaltijain palkkakuoppakysymystä koko laajuudessaan ja tekemään asiasta ehdotuksensa kokonaisuutta silmällä pitäen. Esitys kuului seuraavasti:

»Helsingin kaupunginhallitukselle.

Kaupunki on viime vuosien aikana useamman kerran joutunut kokonaisuudessaan tarkistamaan viranhaltijain keskinäiset palkkasuhteet saadakseen ne oikeudenmukaisemmaksi järjestettyä. Ko. kokonaisratkaisut ovat aina tuoneet paremmat tulokset pyrkimyksessä luoda oikeat palkkasuhteet viranhaltijain kesken kuin se, että ratkaistaan tapaus kerrallaan kuten nyt on ollut asianlaita. Viime mainittu toimenpide on vienyt siihen, että entistä enemmän ns. palkkakuoppia on olemassa ja viranhaltijain keskinäiset palkkasuhteet ovat huomattavasti järkkyneet. Tästä johtuukin suurelta osalta se tyytymättömyys, mikä viime aikoina on esiintynyt. Toisaalta löytyy myös palkkakuoppia, joita ei ole kokonaisratkaisussakaan saatu poistetuksi. Tämä koskee niin alempia kuin ylempiäkin viranhaltijoita ja viranhaltijain ryhmiä.

Käsitellessään kysymystä on allekirjoittanut järjestö päätynyt siihen, että epäsuhteet palkkauksessa eri viranhaltijain ja ryhmien välillä voidaan poistaa ainoastaan sillä, että läpikäydään koko virkaluettelo nimike nimikkeeltä ja tehdään tarpeelliset tasoitukset niiden kohdalta, jotka ovat ns. palkkakuopassa. Samalla olisi syytä muuttaa nykyistä palkkataulukkoa ja vähentää palkkaluokkia. Tämä sen vuoksi, että palkkaluokkien välit rahassa ovat mitättömän pienet ja toiseksi olisi syytä muuttaa taulukko niin, että se suurin piirtein olisi yhtäpitävä valtion viranhaltijain palkkataulukon kanssa. Allekirjoittaneen järjestön ehdotus palkkataulukoksi seuraa oheisena.

Edellä sanotun perusteella rohkenemme kunnioittaen esittää, että arv. Kaupunginhallitus päättäisi asettaa komitean, jossa kaupunki ja molemmat viranhaltijain pääjärjestöt olisivat tasapuolisesti edustettuna, tutkimaan koko palkkakuoppakysymystä ja laatimaan siitä ehdotuksensa kokonaisuutta silmällä pitäen.

	Ehdotus uudeksi palkkataulukoksi. Ikälisät 4 × 6 %.				Valtion palkkataulukko.		
Nyk. pl	Ehd. pl.	Pp.	Lp.	il.	pl.	Pp.	Lp.
1—7	1	13.700	16.980	820	1	13.370	16.970
8	2	14.400	17.840	860	2	13.935	17.660
9	3	15.100	18.740	910	3	14.650	18.575
10—11	4	15.800	19.600	950	4	15.315	19.390
12	5	16.500	20.460	990	5	16.095	20.370
13	6	17.300	21.460	1.040	6	16.925	21.375
14—15	7	18.100	22.460	1.090	7	17.755	22.430
16	8	18.900	23.420	1.130	8	18.590	23.440
17	9	19.800	24.560	1.190	9	19.500	24.575
18—19	10	20.700	25.660	1.240	10	20.435	25.710
20	11	21.600	26.800	1.300	11	21.395	26.845
21	12	22.600	28.040	1.360	12	22.380	28.105
22	13	23.600	29.280	1.420	13	23.400	29.375
23	14	24.600	30.520	1.480	14	24.370	30.545

24	15	25.800	32.000	1.550	15	25.395	31.795
25—26	16	27.000	33.480	1.620	16	26.570	33.195
27	17	28.200	34.860	1.690	17	27.745	34.570
28	18	29.600	36.720	1.780	18	29.075	36.225
29	19	31.000	38.440	1.860	19	30.440	37.890
30	20	32.400	40.160	1.940	20	31.805	39.530
31	21	34.000	42.160	2.040	21	33.320	41.345
32	22	35.600	44.160	2.140	22	35.025	43.375
33—34	23	37.200	46.120	2.230	23	36.795	45.495
35	24	39.000	48.360	2.340	24	38.715	47.790
36	25	40.800	50.600	2.450	25	40.810	50.260
37	26	42.800	53.080	2.570	26	42.730	52.555
38—39	27	44.800	56.560	2.690	27	44.825	55.025
40	28	47.000	58.280	2.820	28	47.020	57.570
41	29	49.200	61.000	2.950	29	49.315	60.240
42	30	51.600	64.000	3.100	30	51.740	63.040
43—44	31	54.000	66.960	3.240	31	54.590	66.390
45	32	56.800	70.440	3.410	32	57.540	69.840
46—47	33	60.000	74.400	3.600	33	60.715	73.515
48	34	63.600	78.880	3.820	34	63.990	77.265
49—50	35	67.600	83.840	4.060	35	67.715	81.515
51—52	36	72.000	89.280	4.320	36	71.640	85.965
53—54	37	76.800	95.240	4.610	37	76.215	91.115
55—56	38	82.000	101.680	4.920	38	81.115	96.640
57	39	88.000	109.120	5.280	39	86.790	102.940
58—59	40	95.000	117.800	5.700	40	92.990	109.765
60	41	103.000	127.720	6.180	—		
61—62	42	112.000	138.880	6.720	—		

Käsiteltyään kokouksessaan 20. 3. 1952 kaupungin teknikkokunnan palkkakysymystä ja edellä mainittua Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunta r.y:n esitystä, palkkalautakunta päätti esittää kaupunginhallitukselle mm. seuraavaa:

»Palauttaen viitekohdassa mainitut asiakirjat palkkalautakunta kunnioittaen esittää seuraavaa:

Sen jälkeen kuin asianomaisten järjestöjen viitekohdassa mainittu vastaus kaupunginhallitukselle ja siihen liittyvä uusi ehdotus teknikkokunnan palkkojen kuoppatarkistukseksi oli saatettu palkkalautakunnan tietoon, palkkalautakunta päätti ryhtyä kiireellisiin neuvotteluihin järjestöjen kanssa uuden palkkaehdotuksen johdosta. Kun asia voi koskea myös Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunta r.y:n jäseniä, kutsuttiin tämänkin järjestön edustajat neuvotteluihin. Viimeksi mainitut edustajat ilmoittivat kuitenkin, etteivät he olleet halukkaita osallistumaan erillisiä kuoppakorotuksia koskeviin järjestelyihin, vaan viittasivat järjestönsä kaupunginhallitukselle jättämään, asiakirjoihin liitettyyn ehdotukseen toimenpiteistä yleisjärjestelyn aikaansaamiseksi. — — — — — — — — — —

Palkkalautakunta katsoo kuitenkin, että niin hyvin teknikkokunnan kuin muunkin kaupungin viranhaltijakunnan palkkaussuhteet on tulevaisuutta silmällä pitäen perusteellisesti tutkittava, minkä johdosta palkkalautakunta on asettunut puoltamaan Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunta r.y:n ehdotusta erityisen komitean asettamisesta asiaa harkitsemaan. — — — — — — — — — —»

Kokouksessaan 22. 3. 1952 kaupunginhallitus asetti allekirjoittaneen komitean, valiten sen puheenjohtajaksi palkkalautakunnan toimistopäällikön J. Ståhlbergin sekä jäse-

niksi toimitsija S. Fribergin, valtuutettu E. Saastamoisen, valtuutettu V. Lopin, valtuutettu C. J. Nikanderin, valtuutettu Y. Rantalan, valtuutettu T. Virkkusen ja Helsingin kaupungin virkamiesyhdistys r.y:n puheenjohtajan O. Toivolan, jonka tilalle kuitenkin 26. 3. 1952 valittiin saman yhdistyksen asiamies Jarl Nyman. Komitea hyväksyi nimekseen »palkkaluokituskomitea». Se otti sihteerikseen toistaiseksi palkkalautakunnan sihteerin, varatuomari Olavi Kaattarin sekä valitsi keskuudestaan tässä mietinnössä selostettua ennakkokysymystä selvittämään työvaliokunnan, jonka puheenjohtajaksi valittiin komitean puheenjohtaja J. Ståhlberg ja jäseniksi komitean jäsenet S. Friberg ja J. Nyman.

Ryhtyessään tutkimaan Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunta r.y:n ehdottamaa kaupungin viranhaltijain palkkausjärjestelmän uudistusta komitea on todennut työssään olevan kaksi eri vaihetta. Niistä ensimmäinen, nyt käsillä oleva, muodostaa komitean työn yleisen eli periaatteellisen osan, joka on tarpeellinen siinä mielessä, että siinä on selvitettävä esillä olevan palkkausuudistuksen tarpeellisuus ja sen yleiset periaatteet, joiden ilmauksena olennaisesti on uusi palkkataulukko.

Nykyinen järjestelmä perustuu hinta- ja palkkaneuvoston 22. 12. 1947 antamaan päätökseen kaupunkien ja kauppalain viranhaltijain palkkauksien yleisiksi säännöstelyohjeiksi ja tuli voimaan 1. 10. 1947 lukien, kuten kaupunginhallituksen mietinnöstä n:o 1/1948 ja kaupunginvaltuuston siihen perustuen tekemästä päätöksestä käy ilmi. Nykyisessä palkkaluokkataulukossa on, kuten tunnettua, 62 palkkaluokkaa — alunperin 60 — ja sama taulukko on käytännössä kaikissa maamme kaupungeissa ja kauppaloissa. Kun 1. palkkaluokassa peruspalkka ilman indeksikorotuksia on 10.550 markkaa ja 62. palkkaluokassa 111.300 markkaa, eri palkkaluokkien palkkojen tasaisesti noustessa, seuraa tästä, että eri palkkaluokkien välit ovat vaan noin 3,5 %. Tässä on nykyisen järjestelmän eräs pahimmista epäkohdista. Käytännössä tämä epäkohta, jota tuskin on havaittavissa samassa määrässä pienemmissä kaupungeissa eikä ollenkaan pikkukaupungeissa, ilmenee selvimmin Helsingin kaupungin toimistoapulaisten virkojen palkkauksissa. Niinpä toimistoapulaisten virkoja on 13., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24. ja 25. palkkaluokissa. Kun palkkaluokkien eroa on vain n. 700—1.000 markkaa, on jokseenkin mahdotonta asiallisella pohjalla arvioida kuuluuko jokin toimistoapulaisen virka siihen palkkaluokkaan, missä se nyt on, yhtä palkkaluokkaa ylempään palkkaluokkaan vai mahdollisesti yhtä alempaan palkkaluokkaan. Lisäksi houkuttelee mainittu kovin vähäinen palkkaluokkien ero jatkuvasti uusiintuviin vaatimuksiin virkojen siirtämisestä ainakin lähinnä ylempään palkkaluokkaan. Tässä selostettu haitta esiintyy muissakin viranhaltijaryhmissä, joissa on tehtävien laadusta, viraston koosta yms. johtuen paljon eri asteisia, mutta kuitenkin samaa työtä suorittavia viranhaltijoita, kuten esim. vahtimestarien ja siivoojien ryhmissä sekä myöskin korkeampien viranhaltijoiden, esim. insinöörien ja teknikkojen ryhmissä. On luonnollista, ettei tätä haittaa, kuten edellä jo mainittiin, esiinny siinä määrin pienemmissä kaupungeissa, joissa on paljon vähemmän erilaisia viranhaltijoita eri ryhmissä ja joissa siten useita palkkataulukon palkkaluokkia voi olla käyttämättöminä, jolloin käytössä olevien välillä on suuremmat erot ja siten myös asiallisempi porrastus eri virkojen välillä. Helsingin kaupunginkin nykyisessä taulukossa on tosin kokonaan käyttämättömiä palkkaluokkia 1., 2., 4. sekä yläpäässä 55., 56., 57., 58., 60. ja 61. palkkaluokka. Lisäksi on 10:ssä alimmassa palkkaluokassa vain hyvin vähän virkoja, mikä johtuu siitä, että erinäisten palkankorotusten johdosta, joista eräs tapahtui siirtämällä kaikki virat kaksi palkkaluokkaa ylöspäin ja lisäämällä 61. ja 62. palkkaluokat yläpäähän, mainittuihin 10:een alimpaan on jäänyt vain eräitä vähämerkityksellisiä virkoja.

Toinen nykyisen taulukon edellä mainitusta luonteesta aiheutuva varsin valitettava epäkohta on siinä, että alempi viranhaltija, jolla on ikälisiä, niiden avulla ohittaa palkkauksessaan, ikälisien määrästä riippuen, varsin tuntuvasti ylemmän viranhaltijan, usein esi-

miehensäkin, jos tämä on vähemmän aikaa ollut virassaan eikä saatu omaamaan muualla palveltua aikaa, mikä voitaisiin lukea hyväksi ikälisiin nähden. Kuluvan vuoden talousarviosta voidaan poimia seuraavia esimerkkejä. Erään työntutkimusinsinöörin (44. pl.) palkka on kuukaudessa 65.470 markkaa. Häntä alempana olevien työntutkijain (41. pl.) kuukausipalkka on 68.600 markkaa. Erään ylilääkärin (42. pl.) kuukausipalkka on 57.390 markkaa ja hänen alaisensa alilääkärin (38. pl.) 58.220 markkaa. Erään ylihoitajan (29. pl.) kuukausipalkka on 38.830 markkaa ja hänen alaisensa apulaisylihoitajan (26. pl.) 38.490 markkaa. Erään osaston apulaispäällikön (45. pl.) kuukausipalkka on 71.740 markkaa ja hänen alaisensa arkkitehdin (43. pl.) 73.740 markkaa. Tp. apulaisnuorisonhuoltajan (29. pl.) kuukausipalkka on 34.670 markkaa ja alemman viran haltijan, tp. huoltotarkastajan (25. pl.) 37.060 markkaa. Tp. johdininsinöörin (42. pl.) kuukausipalkka on 57.390 markkaa ja tp. ratamestarin (38. pl.) 61.180 markkaa. Lisää esimerkkejä voitaisiin luetella, mutta edellä olevat riittänevät jo antamaan kuvan asiasta. Tämä haitta esiintyy selvimmin Helsingissä sen vuoksi, että Helsingin kaupungin virkasäännön mukaan viranhaltija saa 3-vuotiskausittain 4 ikälisää, kukin määrältään 6 % peruspalkasta, kun sen sijaan Porvoota lukuun ottamatta kaikkialla muualla kaupungeissa ja kauppaloissa komitean tietämän mukaan on käytännössä 5 ikälisää à 5 % peruspalkasta, mistä järjestelmästä aiheutuu tässä suhteessa pienempi haitta.

Valtion viroissa ko. haitta on myös suhteellisen pieni, koska valtion palkkaluokkataulukossa erot eri palkkaluokkien välillä ovat melkein 5 %, ikälisien ollessa eräissä palkkaluokissa tätäkin pienemmät. Ikälisät valtion järjestelmässä eivät ole prosentuaalisesti samansuuruiset, vaan pienenevät korkeampiin palkkaluokkiin päin mentäessä. Valtion virkojen 1. palkkaluokassa 5 ikälisän yhteinen määrä on noin 27 % peruspalkasta ja viimeisessä eli 40. palkkaluokassa noin 18 % peruspalkasta. Tämä järjestelmä ei kuitenkaan komitean mielestä ole tarkoituksenmukainen, erityisesti kun otetaan huomioon useitten yksityisten työnantajien soveltama ikälisäjärjestelmä, minkä mukaan ensimmäinen ikälisä on pienin ja seuraavat suurenevat.

Jotta selostettuun epäkohtaan saataisiin parannusta, olisi käytännöllisintä, että eri palkkaluokkien välisiä eroja palkkaluokkataulukossa suurennetaan, mikä edellyttää puolestaan voimassa olevien palkkaluokkien lukumäärän vähentämistä, näin siitäkin huolimatta, että virkojen siirtäminen uuteen palkkaluokitteluun ilman erillisiä kuoppajärjestelyjäkin ilmeisesti tulisi aiheuttamaan kaupungille jonkin verran lisäkustannuksia, joiden määrästä kuitenkaan ei tässä vaiheessa ole mahdollista suorittaa päteviä ennakkolaskelmia. Komitea on lisäksi pitänyt hyväksyttävänä sitä muutosta nykyiseen ikälisäjärjestelmään, että ensimmäinen ikälisä määrätään 5 %:ksi peruspalkasta, toinen 6 %:ksi, kolmas 7 %:ksi ja neljäs eli viimeinen niin ikään 7 %:ksi, jolloin siis kaikkien ikälisien yhteinen määrä olisi 25 % peruspalkasta eli sama kuin yleensä muissa kaupungeissa.

Mitä tulee nykyisen palkkaluokitusjärjestelmän siihen väitettyyn etuun, että vertailu eri kaupunkien vastaavien virkojen välillä on helppoa saman taulukon ollessa käytännössä kaikissa kaupungeissa, niin on osoittautunut, että tähän perustuva vertailu on useissa tapauksissa ollut Helsingin kaupungin ollessa kysymyksessä varsin heikolla pohjalla. Niinpä eräiden ajankohtaisten palkankorotusvaatimusten yhteydessä on väitetty tietyn teknikon viran olevan niin korkeassa palkkaluokassa eräässä pienemmässä kaupungissa, että se samaan palkkaluokkaan sijoitettuna Helsingissä rikkoisi täysin voimassa olevat hyväksyttävät palkkasuhteet. Otettaessa asiasta lähemmin selvää, on ilmennyt mainitun teknikon olevan paikallisen sähkölaitoksen johtajan. On luonnollista, että tällaiseen vertailuun aihetta antavan palkkataulukon voidaan hyvällä syyllä katsoa sisältävän tässä suhteessa myöskin tuntuvan epäkohdan. Tällaisten epäkohtien synty käy ymmärrettäväksi, kun muistetaan, että Helsingin kaupungin koosta, sijainnista, väkiluvusta, pääkaupunkiominai-

suudesta yms. seikoista johtuen sen viranhaltijakunta yksinään todennäköisesti on suurempi kuin kaikkien muiden maamme kaupunkien ja kauppalain viranhaltijain yhteinen lukumäärä. Valaisevana esimerkkinä mainittakoon, että Kulosaaren entisen kauppalan taksoituksen hoiti aikoinaan yksi valtiokonttorin virkamies, kun sen sijaan Helsingin kaupungin verotusvalmisteluviraston henkilökunta käsittää jatkuvasti 500—600 virkailijaa. Tässä valossa komitea onkin tullut siihen tulokseen, ettei Helsingin kaupungin jatkuva sidottuna oleminen nykyiseen kaikkia maamme kaupunkeja ja kauppaloita käsittävään palkkausjärjestelmään ole asiallisesti perusteltavissa.

Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunta r.y:n ehdottamassa uudessa palkkaluokkataulukossa ovat edellä mainitut epäkohdat osittain korjatut. Niinpä palkkaluokkien lukumäärä on rajoitettu, yhdistämällä mm. tarpeettomat 7 ensimmäistä luokkaa yhdeksi, 42:een, ja tästä johtuen palkkaluokkien ero suurimmaksi osaksi on n. 4%, nousten kuitenkin yläpäässä 5, 6 ja 7%:iin, alkaen 41. palkkaluokan tienoilta. Yläpäässä tapahtuva nousu on perusteltavissa tarpeellisen porrastuksen aikaansaamiseksi yleensä johtavien viranhaltijoiden virkoihin rinnastettavissa viroissa. Keskustoimikunnan ehdottama taulukko seuraa eri kohdissaan hyvin lähellä valtion palkkaluokkia ja tekee siten nopean vertailun valtion virkojen palkkaukseen mahdolliseksi.

Komitea ei kuitenkaan ole voinut asettua täysin puoltamaan Keskustoimikunnan ehdottamaa taulukkoa. Siinä vielä säilyvistä nykyisistä epäkohdista on mainittava ensinnäkin palkkaluokissa 1.—40. luokkien pieni ero n. 4%, mistä vielä aiheutuu jo edellä mainittu epäkohta ikälisien suhteen, sekä niin ikään aikaisemmin mainittu epäkohta puuttuvasta suuremmasta ja vähälukuisemmasta porrastuksesta mm. toimistoapulaisten virkojen kohdalla. Komitea ei myöskään ole pitänyt suotavana eikä aiheellisena Helsingin kaupungin virkojen palkkaluokkien kytkemistä liian läheisesti valtion virkojen palkkaluokitteluun, koska tällöin houkutus helppoon vertailuun on suuri ja vertailu voidaan tehdä nimikkeiden vastaavanlaatuisuudesta yms. johtuen pintapuolisesti ja perehtymättä virkojen erilaiseen luonteeseen, pätevyysvaatimuksiin ja muihin palkkaukseen vaikuttaviin tekijöihin, joista mainittakoon vain esim. erilainen virka-aika mm. (kesäaikana n. $^1/_6$ lyhyempi virka-aika), valtion maksama yöraha, jota Helsingin kaupunki ei toistaiseksi ole suorittanut sekä valtion laajemmassa mittakaavassa suorittamat päivärahat, valtion virkamiesten erottamattomuus, jota vastaavaa etua Helsingin kaupungin virkasääntö ei tunne, jne.

Edellä mainittujen näkökohtien valossa komitea on tullut siihen tulokseen, että Helsingin kaupungin viranhaltijain palkkausjärjestelmä olisi uudistettava siten, että vältyttäisiin selostetuilta epäkohdilta. Niin ikään olisi päästävä siitä, että pikkukaupunkien ja kauppaloitten virkojen palkkojen vertailu Helsingin palkkoihin tapahtuu saman asteikon puitteissa. Vertailua ei tietenkään estä erilainen palkkaluokkataulukko, koska markkamääräisiä palkkoja aina voidaan verrata keskenään. Komitean mielestä on kuitenkin eduksi, että vertailu tapahtuu ko. palkkojen markkamäärien ja virkojen tehtävien perusteella eikä palkkaluokkien perusteella, jolloin virat liian helposti ja ylimalkaisesti voidaan sijoittaa samaan palkkaluokkaan. On vielä muistettava, että po. vertailua ei suoriteta ainoastaan palkkausasioita käsittelevien viranomaisten taholla vaan myöskin niiden viranhaltijoiden keskuudessa, joiden palkasta kulloinkin on kysymys. Jos tällöin palkankorotusvaatimuksia esittävät viranhaltijat pakotetaan erilaisesta taulukosta johtuen suorittamaan vertailunsa virkojen palkkojen markkamäärien ja tehtävien perusteella, tulee vertailu heidänkin tahollaan asiallisemmin suoritetuksi, mistä on etua myös kaupungille. Samoista syistä on eduksi, ettei Helsingin kaupungin palkkaluokkataulukko ole sidottu valtion taulukkoon, vaan poikkeaa siitä, jolloin vertailussa erilaiset tekijät niin ikään tulevat paremmin tutkituiksi.

Harkitessaan eri mahdollisuuksia uudistuksen pohjana pidettävän palkkaluokkataulu-

kon aikaansaamiseksi komitea on lähtenyt siitä periaatteesta, että virkojen sijoittelun uusiin palkkaluokkiin tulee tapahtua objektiivisen tutkimuksen ja vertailun perusteella, mikä todennäköisesti vaatii eri virastoissa paikan päällä suoritettavia tutkimuksia. Tällöin ei ole kysymys vanhaan taulukkoon sijoitettujen virkojen yksinomaisesta siirtämisestä ylempään luokkaan, vaan komitea on edellyttänyt myöskin, että toisten virkojen nykyistä palkkausta voidaan joutua alentamaan, jolloin kuitenkin erotus nykyisen ja uuden palkan välillä olisi maksettava päätöksen voimaan tullessa virassa oleville jatkuvasti henkilökohtaisena palkanlisänä. Mitä tulee nykyisten 7 alimman palkkaluokan virkoihin, ne melkein kaikki ovat sellaisia, joiden haltijat tulevaisuudessa olisi siirrettävä työsopimussuhteeseen. Ruotsinkielisen työväenopiston taloudenhoitajan 5. pl:aan kuuluva virka, samoin kuin nuorisotoimiston 3. pl:aan kuuluva tyttökerhotyön ohjaajan virka olisi asianmukaisinta muuttaa palkkaluokkataulukon ulkopuolella oleviksi puhtaiksi palkkioviroiksi.

Tällaista sijoittelua silmällä pitäen komitea on päätynyt siihen, että uuden taulukon palkkaluokkien välien tulisi olla mahdollisimman tasaisen. Ottaen myös huomioon ikälisien vaikutuksen komitea on katsonut asianmukaisimmaksi taulukon, jossa eri palkkaluokkien väli on n. 5,5%. Tällöin ei ensimmäisen ikälisän maksaminen vielä nosta alemman palkkaluokan palkkaa lähinnä ylemmän palkkaluokan peruspalkan ohi, mitä on pidettävä huomattavana periaatteellisena etuna nykyiseen taulukkoon verrattuna. Tässä esitettyä ikälisäjärjestelmää voidaan erityisesti suositella sillä koko ikälisäjärjestelmän pohjimmaisella ajatuksella, että viranhaltijan vuosien kuluessa saama lisäkokemus on erikseen palkittava. Tässä ehdotettu nousevaprosenttinen järjestelmä on paikallaan mainitun ajatuksen toteuttajana, sen ohessa, että se paremmin kiinnittää viranhaltijan kaupungin palvelukseen kuin nykyinen tasaprosenttinen järjestelmä. Mainittakoon vain, että esimerkiksi insinöörien ja arkkitehtien palkkauksessa kaupungin ja yksityisten työnantajien välillä on juuri siinä suhteessa eroa, että kaupungin maksamat palkat vasta valmistuneille insinööreille ja arkkitehdeille eivät paljoakaan eroa yksityisten työnantajien maksamista alkupalkoista, vaan usein ylittävätkin ne, kun sen sijaan yksityisten työnantajien maksamat palkat kauemmin palveluksessa olleille nousevat jyrkemmin kuin kaupungin vastaavat palkat. Näin ollen olisi tässä esitetty nousevaprosenttinen ikälisäjärjestelmä omiaan tekemään kaupungin kilpailukykyisemmäksi yksityisten työnantajien rinnalla.

Suuremmista palkkaluokkien väleistä johtuen porrastus eri virkojen välillä olisi tuntuvampi ja esim. toimistoapulaisten virat, mahdollisesti tarpeelliset nimikkeiden muutokset lisäksi toimeenpannen, voitaisiin sijoittaa neljään tai viiteen palkkaluokkaan nykyisten 10 sijasta. Palkkaluokkien lukumäärä olisi supistettava korkeintaan 40:ksi.

Edellä mainittujen näkökohtien perusteella komitea on muotoillut taulukon, joka on komitean työn tämän vaiheen olennaisin osa.

Jos komitea jatkaa tästä vaiheesta työtään päämääränään Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunta r.y:n esittämä kokonaisratkaisu, mikä edellyttää perusteellista ja hyvin laajaa työtä, täytyy komitean työn pohjan so. uuden palkkaluokkataulukon olla sitä ennen hyväksytty. Muussa tapauksessa komitea saattaa rakentaa kestämättömälle perustalle, jolloin sen työ menee hukkaan. Tästä johtuen komitea on katsonut välttämättömäksi työnsä tässä vaiheessa kääntyä kaupunginhallituksen puoleen ja esittää vahvistettavaksi työnsä tähänastisen tuloksen, jotta komitean työtä tarkoituksenmukaisesti voitaisiin jatkaa joko nyt hahmoiteltuun suuntaan tai toiseen suuntaan, mihin tämän ehdotuksen saama ratkaisu ehkä voi antaa aihetta.

Kaiken edellä sanotun perusteella komitea ehdottaa

1) että nykyisin Helsingin kaupungin viranhaltijain palkkausjärjestelmässä käytännössä oleva palkkaluokkataulukko periaatteessa päätettäisiin muuttaa seuraavasti:

Nyk. pl.	Peruspalkka	Nyk. pl.	Komitean ehdottamat pl.	peruspalkka
1	10.550			
2	11.050			
3	11.550			
4	12.050			
5	12.550			
6	13.050			
7	13.550			
8	14.050	1—8	1	14.000
9	14.550	9	2	14.800
10	15.050			
11	15.550	10—11	3	15.600
12	16.100	12	4	16.400
13	16.650			
14	17.250	13—14	5	17.300
15	17.850	15	6	18.200
16	18.500			
17	19.200	16—17	7	19.200
18	19.900	18	8	20.200
19	20.700	19	9	21.300
20	21.500			
21	22.350	20—21	10	22.400
22	23.200	22	11	23.600
23	24.050	23	12	24.900
24	25.000			
25	26.000	24—25	13	26.200
26	27.000	26	14	27.600
27	28.050			
28	29.100	27—28	15	29.100
29	30.150	29	16	30.700
30	31.300			
31	32.500	30—31	17	32.400
32	33.800	32	18	34.200
33	35.200	33	19	36.100
34	36.600			
35	38.100	34—35	20	38.100
36	39.600	36	21	40.200
37	41.200	37	22	42.400
38	42.900			
39	44.600	38—39	23	44.700
40	46.300	40	24	47.100
41	48.100			
42	49.900	41—42	25	49.600
43	51.700	43	26	52.300
44	53.700	44	27	55.200
45	55.700			
46	57.800	45—46	28	58.200
47	60.000	47	29	61.400

48	62.200				
49	64.400	48—49	30	64.800	
50	66.700	50	31	68.300	
51	69.000				
52	71.300	51—52	32	72.000	
53	73.700	53	33	75.900	
54	76.400				
55	79.200	54—55	34	80.000	
56	81.900	56	35	84.400	
57	85.000				
58	88.800	57—58	36	89.000	
59	92.900	59	37	93.900	
60	99.300	60	38	99.300	
61	105.300	61	39	105.300	
62	111.300	62	40	112.000	sekä

2) että nykyisin voimassa oleva ikälisäjärjestelmä ehdotetun uuden taulukon voimaantullessa päätettäisiin muutettavaksi siten, että ensimmäinen ikälisä olisi 5% peruspalkasta, toinen ikälisä 6% peruspalkasta, kolmas ikälisä 7% peruspalkasta ja neljäs niin ikään 7% peruspalkasta. Mikäli ehdotus tältä osaltaan hyväksytään, eri ikälisien markkamäärät voidaan jättää myöhemmin laskettaviksi.

Helsingissä 18 p:nä huhtikuuta 1952.

Juho Ståhlberg

S. Friberg — *V. Loppi*

C. J. Nikander — *J. Nyman*

Y. Rantala — *E. Saastamoinen*

T. Virkkunen

O. Kaattari

Liite 1 a.

Eriävä mielipide.

Kun en voi yhtyä kaupunginhallituksen asettaman ns. palkkaluokituskomitean ehdotukseen uuden palkkaluokituksen vahvistamisesta tässä vaiheessa, pyydän kunnioittaen saada eriävänä mielipiteenäni esiintuoda seuraavaa:

Mikäli uusi palkkataulukko, jossa eri palkkaluokkien välit ovat tuntuvasti nykyistä suuremmat, otetaan käytäntöön, on siitä seurauksena, että ainakin suurin osa niistä viroista, joiden nykyiset palkkaluokat sattuvat uuden taulukon palkkaluokkien välille, tultaisiin korottamaan lähinnä ylempään palkkaluokkaan. Näin ollen uuden taulukon käytäntöönottamisesta seuraisi palkoissa läpi koko linjan ulottuva tasokorotus, jonka suuruutta ja kaupungille aiheuttamia kustannuksia on tässä vaiheessa vaikeata arvioida. Teoreettinen laskelma siitä, mitä lisäkustannuksia aiheutuisi, jos kaikki uuden palkkataulukon luokkien väliin jäävät nykyiset palkat korotettaisiin lähinnä seuraavaan uuden taulukon luokkaan,

päätyy n. 90 milj. markkaan. Pelkästään teknillisluontoisesta palkkataulukon uudistamisesta johtuvat kustannukset saattavat siis lähennellä tätä summaa.

Uuden palkkataulukon käytäntöön ottaminen tuottaisi epäilemättä eräitä etuja, joihin komitea on viitannut. Minään merkittävänä etuna tuskin kuitenkaan voidaan pitää sitä, että sen avulla vertailujen tekeminen toisaalta muiden kaupunkien ja toisaalta valtion palkkoihin saataisiin vaikeutumaan. Huomattava myös on, että liian pienestä palkkojen porrastuksesta johtuvat epäkohdat aivan yhtä hyvin voidaan korjata nykyisenkin palkkataulukon puitteissa. Eihän nimittäin palkkaluokittelu sinänsä ole muuta kuin teknillinen väline, jolle vasta virkojen sijoittelu palkkaluokkiin antaa sisällön. Palkkasuhteet voidaan näin ollen järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla aivan taulukosta riippumatta.

Ennen kuin päätös uuden taulukon mahdollisesta käytäntöönottamisesta tehdään, olisikin mielestäni välttämätöntä suorittaa komitean työ niin pitkälle, että voitaisiin edes osapuilleen arvioida ja laskea miten suuri kustannusten lisä uuden taulukon käytäntöönottamisesta aiheutuu. Tämä kävisi päinsä siten, että komitea ryhtyessään käytännössä toteuttamaan nykyisten epäsuhteiden korjaamista, tekisi kaksi rinnakkaista ehdotusta sijoittamalla virat kumpaankin palkkataulukkoon. Tästä tuskin aiheutuisi sanottavaa lisätyötä. Vaikeimman ja eniten aikaa vievän osan komitean työstä nimittäin muodostaa oikeiden palkkasuhteiden määritteleminen, ja kun se on suoritettu, on pelkästään teknillinen kysymys, kumpaan taulukkoon virka tämän suhteen aikaansaamiseksi merkitään.

Edellä lausutun perusteella katson, ettei tässä vaiheessa olisi syytä tehdä lopullista päätöstä uuden palkkataulukon käytäntöönottamisesta, vaan että komiteaa olisi kehoitettava jatkamaan työtään siten, että mahdollisuus joko säilyttää nykyinen palkkaluokittelu tai siirtyä uuteen jäisi toistaiseksi avoimeksi.

Helsingissä, huhtikuun 21 päivänä 1952.

Tapani Virkkunen

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 — N:o 15

Uuden työehtosopimuksen solmiminen kaupungin ja Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunta r.y:n välillä.

Käsiteltyään 29. 1. 1952 Helsingin kaupungin ja Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunta r.y:n välisen 18. 7. 1951 voimaan tulleen työehtosopimuksen irtisanomista koskevaa asiaa palkkalautakunta päätti, että mikäli työehtosopimuksen tekstiosa Keskustoimikunnan taholta sanotaan irti, irtisanominen suoritetaan myöskin kaupungin taholta. Samalla päätettiin Keskustoimikunnalle viimeistään 31. 1. 1952 jättää palkkalautakunnan edellä mainitussa kokouksessa hyväksymät palkkalautakunnan toimiston, laitosten johdon myötävaikutuksella, laatimat muutosehdotukset työehtosopimukseen. Kun Keskustoimikunta oli sittemmin 31. 1. 1952 ilmoittanut sanovansa työehtosopimuksen irti, suoritettiin irtisanominen myös palkkalautakunnan taholta edellä mainitun päätöksen mukaisesti. Työehtosopimuksen irtisanomisen yhteydessä Keskustoimikunta jätti samalla omat muutosehdotuksensa työehtosopimukseen. Viimeksi mainitut muutosehdotukset esitettiin palkkalautakunnalle 19. 2. 1952, jolloin se päätti valtuuttaa puheenjohtajansa tai esittelijänsä kaupungin puolesta käymään kysymykseen tulevat neuvottelut.

Neuvottelut aloitettiin 5. 3. 1952 ja päästiin niissä, neuvottelujen välillä jo katkettuakin, 3. 6. 1952 mennessä niin pitkälle, että työehtosopimuksen tekstipuoli siihen liittyvine pöytäkirjamerkintöineen tuli molempien neuvottelupuolten taholta hyväksytyksi liitteenä 1 olevan ehdotuksen mukaisesti.

Palkkalautakunta on päättänyt asettua puoltamaan neuvottelutuloksen hyväksymistä. Lautakunnan päätös tehtiin äänestyksen jälkeen 5 äänellä 3 vastaan, vähemmistön, johon kuuluivat jäsenet Lemström, Procopé ja Virkkunen, ehdottaessa, että palkkalautakunta päättäisi uudelleen neuvotella työehtosopimusehdotuksen 15 §:n poistamiseksi uudesta työehtosopimuksesta.

Khs puoltaa liitteenä 1 olevan työehtosopimusehdotuksen hyväksymistä.

Edellä olevaan viitaten Khs ehdottaa, että Kvsto päättäisi

kaupungin puolesta hyväksyä työehtosopimusehdotuksen tekstipuolen tämän mietinnön liitteenä n:o 1 olevan ehdotuksen mukaisesti.

Helsingissä, 12. 6. 1952.

Vakuudeksi:

Eino Waronen.

Liite 1.

Työehtosopimus

Helsingin kaupungin ja Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunta r.y:n välillä.

1 §. Sopimuksen voimassaoloalue.

1. Tämä sopimus on voimassa Helsingin kaupungin järjestämissä töissä kaupungin alueella, niin myös kaupungin alueen ulkopuolella suoritettavissa töissä, joihin on siirretty työntekijöitä kaupungista, elleivät valtioneuvoston määräykset työttömyyden torjumiseksi järjestetyistä töistä muuta edellytä.

2. Sopimus ei kuitenkaan koske maatalous- eikä varsinaisia metsänhakkuutöitä, eikä myöskään kaupungin aluksilla suoritettavia merimiesalaan kuuluvia töitä.

Pöytäkirjamerkintä: Työehtosopimuksen 1 §:n 2 mom:ssa mainituiksi merimiesalaan kuuluviksi töiksi luetaan kaikki meripalvelus aluksilla s/s Otso, m/s Turso ja s/s J. L. Runeberg samoin kuin vastaava palvelus aluksilla m/s Korkeasaari, s/s H—1 ja m/s H—3, lukuun ottamatta kuitenkaan tuntipalkalla suoritettavia töitä.

2 §. Työhön ottaminen ja siitä erottaminen.

1. Työhön ottamisesta ja siitä erottamisesta on voimassa, mitä laeissa ja asetuksissa sekä vahvistetuissa työsäännöissä on säädetty ja määrätty.

2. Irtisanomisaikaa koskevista määräyksistä huolimatta ei työnantaja puolestaan lopeta yhtäjaksoisesti vähintään 3 vuotta jatkunutta työsuhdetta ilmoittamatta siitä työntekijälle vähintään kahta viikkoa ennen sekä, jos työsuhde on keskeytymättä jatkunut 5 vuotta, vähintään kolmea viikkoa, ja jos se on jatkunut 10 vuotta, vähintään neljää viikkoa ennen. Tämä ei kuitenkaan koske niitä tapauksia, joissa työnantajalla lain mukaan on oikeus purkaa työsopimus tai työ ylivoimaisen tapahtuman takia on kokonaan tai osaksi keskeytettävä.

Pöytäkirjamerkintä: Jos työntekijöitä joudutaan vähentämään, ei yli 10 vuotta palvelleita työntekijöitä irtisanota ilman pakottavia syitä.

3. Jos työntekijä katsoo tulleensa erotetuksi ilman pätevää syytä eikä asiaa ole saatu järjestetyksi hänen saatettuaan sen *pääluottamusmiehen* välityksellä asianomaisen laitoksen tai viraston päällikön tutkittavaksi, hän saa saattaa asian sopimuksen tehneen Keskustoimikunnan välityksellä sen lauta- tai johtokunnan käsiteltäväksi, jonka alaisena työ suoritetaan. Kuultuaan Keskustoimikuntaa sanottu elin päättää asiasta. *Jos työstä erottaminen raukeaa, saa työntekijä täyden palkan siltä ajalta, minkä hän on ollut estettynä olemasta työssä.*

4. (*poist.*)

3 §. Keskustoimikunnan kuuleminen.

1. Tämän sopimuksen allekirjoittaneelle Keskustoimikunnalle on varattava tilaisuus neuvotteluihin ennen lopullisen päätöksen tekemistä työehtosopimuksen alaisia työntekijöitä koskevissa asioissa, joilla on yleisempää merkitystä.

4 §. Työaika.

1. Pisin *säännöllinen* työaika on 8 tuntia päivässä, paitsi lauantaisin ja kirkollisten juhlapäivien sekä vapun- ja itsenäisyyspäivän aattoina, jolloin työaika on, (*poist.*) 7 tuntia.

2. *Säännöllinen työaika* yksivuorotyössä *alkaa* yleensä klo 7 ja *päättyy* klo 16, paitsi lauantaisin ja juhlapäivien aattoina, jolloin *työt* lopetetaan klo 14. Kesä-, heinä- ja elokuun aikana lopetetaan työt lauantaisin klo 12, samoin joulu-, uudenvuoden-, helluntai- ja juhannusaattoina sekä pääsiäislauantaina. Mikäli työn laatu tai muut seikat sitä vaativat, voidaan työn alkamis- ja päättymisaika määrätä toisinkin sopimuksen allekirjoittajien siitä keskenään sovittua ja muutenkin kun kysymyksessä on vuorotyö.

Pöytäkirjamerkintä: *Liikennelaitoksen* yösiivoojien työaika on yleensä pyrittävä järjestämään siten, (*poist.*) *että työt mikäli mahdollista tapahtuvat sopivissa vuoroissa.*

3. Ruokailuaika on 1 tunti, paitsi lauantaisin ja juhlapäivien aattoina, *jolloin sitä vastaa 20 minuutin pituinen tauko. Tavallisina arkipäivinä* pidetään *lisäksi* aamu- ja iltapäivisin yksi 15 minuutin pituinen kahvitauko. Lauantaisin *ja juhlapäivien aattoina,* jolloin työaika päättyy klo 14, *pidetään kuitenkin* ainoastaan yksi 15 minuutin pituinen kahvitauko, *ja milloin työt tällaisina päivinä päättyvät klo 12, ei kahvitaukoa lainkaan pidetä.* Kahvitauot *ja edellä mainittu 20 minuutin pituinen tauko* luetaan työaikaan kuuluviksi.

5 §. Tuntityöt.

1. Alimpina palkkoina maksetaan eri ammateissa ja erilaatuisissa töissä sopimuksen allekirjoittajain hyväksymässä erillisessä palkkahinnoittelussa mainitut ohjepalkat. Niissä töissä, joita palkkahinnoittelussa ei ole mainittu, maksetaan vastaavissa tai niihin verrattavissa töissä yksityisillä aloilla kulloinkin voimassaolevien sopimusten mukainen palkka. Mikäli niissä tapahtuu muutoksia tämän sopimuksen voimassaoloaikana, otetaan muutetut palkat käytäntöön kaupungin töissä samasta ajankohdasta lukien, mistä ne ovat tulleet voimaan yksityisillä aloilla.

2. Jos muu työntekijä kuin sukeltaja siirretään johonkin ammattialaansa kuulumattomaan, halvempipalkkaiseen työhön, maksetaan hänelle omaa ammattiaan vastaava palkka kuluvan ja kahden sitä seuraavan viikon ajalta, mikäli ei *tilapäisten siirtojen osalta* ole toisin sovittu. Jos työntekijä siirretään omaa ammattiaan korkeampipalkkaiseen työhön, maksetaan hänelle heti tähän työhön kuuluva palkka. *Tämän palkan tulee olla vähintään saman suuruinen kuin mitä hänelle hänen omassa ammatissaan aikapalkkana on maksettu.* Työntekijä, joka määrätään tilapäisesti hoitamaan tiettyyn virkaan *kuuluvia tehtäviä,* on nimitettävä *viransijaiseksi,* jolloin hän saa viranhoitoajaltaan virasta maksettavan pohjapalkan.

Pöytäkirjamerkintä: *Kun työntekijä määrätään tilapäisesti hoitamaan tiettyyn virkaan kuuluvia tehtäviä ja nimitetään viransijaiseksi, jolloin hän saa viranhoitoajaltaan virasta maksettavan pohjapalkan, tulee näiden tehtävien laadultaan ja laajuudeltaan olla ko. viralle tunnusmerkillisiä.*

3. Mikäli työntekijän tehtäviin kuuluu useampien eri lailla palkattujen töiden suorittaminen eikä työntekijä joudu pitkäksi aikaa tekemään samaa, määrätyn palkkaista työtä, maksetaan hänelle palkka, joka suunnilleen on hänen suorittamiinsa töihin kuuluvien palkkojen keskiarvo, mistä kuitenkin voidaan poiketa joko ylös- tai alaspäin siitä riippuen, kuuluuko työntekijän tehtäviin yleensä enemmän korkeampipalkkaisen vaiko halvempipalkkaisen työn suorittamista.

6 §. Urakkatyö.

1. Työt on pyrittävä järjestämään urakkatyönä, mikäli työn laatu sen sallii ja se on teknillisesti mahdollista.

2. Urakkatyössä noudatetaan soveltuvilta osilta niitä hinnoitteluja, jotka sisältyvät kaupungissa voimassa oleviin *valtion* taikka yksityisten työnantajajärjestöjen ja asian-

omaisten ammatillisten järjestöjen välisiin *työehto- tai muihin* urakkapalkkoja koskeviin sopimuksiin. Mikäli niissä tapahtuu muutoksia tämän sopimuksen voimassaoloaikana, otetaan muutetut hinnoittelut käytäntöön kaupungin töissä samasta ajankohdasta lukien, mistä ne ovat tulleet voimaan yksityisillä aloilla.

Pöytäkirjamerkintä: *Valtiolla voimassa olevia työehto- tai muita urakkapalkkoja koskevia sopimuksia noudatetaan vain kaupungin rakennustoimiston ja satamarakennusosaston töissä, ja niissäkin vain silloin, kun yksityisalojen sopimuksista ei ole löydettävissä vastaavia määräyksiä.*

3. Jollei jollakin työalalla ole olemassa mainittuja hinnoitteluja, on sellaisista urakkatöistä sovittava erikseen ennen työn aloittamista, mutta jos sittemmin todetaan hinnoittelun olevan väärin arvioidun, voidaan sopimusta työn kestäessä muuttaa joko korottamalla tai alentamalla hinnoittelua. Tällainen sopimus voidaan tehdä joko kirjallisesti tai suullisesti. Urakkatyössä ei ansio saa olla alempi kuin tuntipalkan mukaan laskettu ansio.

4. Jos urakkatyötä suorittava työntekijä joutuu odottamaan työaineita tai muista hänestä itsestään riippumattomista syistä olemaan työttömänä, on hänelle sinä aikana järjestettävä muuta hänen ammattiaan vastaavaa urakka- tai tuntityötä. Tästä työstä maksetaan hänelle hänen omassa ammatissaan hänen urakka-ansiotaan vastaava palkka, joka maksetaan myöskin urakan yhteydessä tai sen aikana tehdystä tuntityöstä. Siinäkin tapauksessa, että muuta työtä ei voida järjestää, maksetaan odotusajalta urakassa saadun keskiansion mukainen palkka. Jos työnseisaus kestää enemmän kuin 3 päivää, voidaan urakkasopimus jommankumman vaatimuksesta purkaa. Täksi 3 päivän ajaksi on järjestettävä muuta työtä tai maksettava odotusajan palkka.

Kun urakkasopimus on purettu ja uusi työkunta joutuu työtä jatkamaan, voidaan urakkahinnasta sopia erikseen, jos jäljelle jäänyt työ on jostakin syystä muodostunut suhteettoman huonoansioiseksi tai erikoisen hyväansioiseksi.

Sateen, pakkasen tai muun luonnonesteen aiheuttamasta keskeytyksestä ei makseta odotusajan palkkaa.

5. Työntekijöillä tai heidän luottamusmiehillään on oikeus olla läsnä niissä tilaisuuksissa, joissa mitataan, punnitaan tai muuten lasketaan urakkatyön tulos, ja *tässä tilaisuudessa* tutustua sitä koskeviin asiakirjoihin. *Pääluottamusmiehellä on lisäksi oikeus, milloin palkkalaskelman oikeellisuuden suhteen syntyy epäilyksiä, saada tarpeelliset asiakirjat myöhemminkin tarkastettavakseen.*

7 §. Ylityö ja sunnuntaityö.

1. *Ylityö lasketaan lain mukaan.*

Ylityöstä lain mukaan maksettavaa korotettua palkkaa vastaava korvaus suoritetaan kuitenkin lain mukaan lasketun ylityön lisäksi tai sen sijasta seuraavasti: a) Jos varsinainen päivittäinen työaika on 8 tuntia lyhyempi, maksetaan ylityökorotus kaikesta tämän varsinaisen työajan lisäksi tehdystä työstä; b) jos työ tehdään vuorokauden vaihteen jälkeen mutta ennen säännöllisen työajan alkamista, suoritetaan ylityökorotus kaikesta työstä, joka tehdään säännöllisen päivittäisen työajan lisäksi, kun lähtökohtana pidetään vuorokauden vaihteen sijasta vastaavasti 4 §:n 3 kohdan mukaisesti määrättyä tai sovittua työajan alkamishetkeä.

Lauantaisin ja juhlapäivien aattoina, jolloin varsinainen työaika päättyy klo 14 tai klo 12, maksetaan tämän jälkeen suoritetusta muusta kuin vuorotyöstä kuitenkin heti 100 %:lla korotettu palkka silloinkin, kun työ ei ole ylityötä.

2. *Milloin tämän sopimuksen mukaisesti sovittua säännöllistä työaikaa ylitetään, on työtä mikäli mahdollista jatkettava yhtämittaisesti.* Jos työntekijä kutsutaan ylityöhön, joka aloitetaan vähintään yhtä tuntia työajan päättymisen jälkeen, maksetaan hänelle heti 100 %:lla korotettu palkka. Työntekijälle, joka kutsutaan ylityöhön aikaisintaan 2 tuntia

jälkeen varsinaisen työajan tai sunnuntaina ja juhlapäivänä, suoritetaan korvauksena työmatkoihin käytetystä ajasta lisäksi yhden työtunnin palkka 100%:n korotuksin riippumatta siitä, onko työmatka tapahtunut arkipäivänä vai sunnuntaina.

3. Jos urakkatyötä vaaditaan tehtäväksi ylityönä, on ylityöstä urakkahinnan lisäksi maksettava ylityökorvaus ko. työstä urakkahinnan mukaan määräytyvän tuntipalkan mukaisena.

4. Sunnuntaityöstä maksetaan korotettua palkkaa niinkuin siitä on laissa säädetty.

5. Vapunpäivältä suoritetaan palkka samojen perusteiden mukaan kuin itsenäisyyspäivältäkin.

8 §. Päivystys.

1. Jos työntekijän on sopimuksen mukaan oleskeltava työnantajan määräämässä työ- tai muussa paikassa taikka asunnossaan, josta hänet voidaan tarvittaessa kutsua työhön, on hänelle tällaisesta varallaoloajasta suoritettava laissa säädetty korvaus.

2. Kaupunki on, tarpeen vaatiessa Keskustoimikunnan kanssa siitä sovittuaan, oikeutettu järjestämään myös sellaista päivystystä, jonka aikana työntekijä voi asianomaisen lauta- tai johtokunnan päättämissä puitteissa vapaasti valita olinpaikkansa, mutta on velvollinen ilmoittamaan työnantajalleen, missä hän on tavattavissa. Työntekijälle on suoritettava enintään yhdestä viidenneksestä tällaista varallaoloaikaa hänen yksinkertaisen tuntipalkkansa mukaan laskettu korvaus.

3. Sellaisesta päivystyksestä, jota jo ennen tämän työehtosopimuksen voimaantuloa on suoritettu, on työntekijä oikeutettu saamaan ainakin niin suuren korvauksen, että se vastaa hänelle päivystyksestä aikaisemmin tulleita etuja.

9 §. Oppilaat, apu- ja ammattityöntekijät.

1. Oppilaisiin sovelletaan oppisopimuslain määräyksiä ja oppiajan pituuden suhteen noudatetaan kauppa- ja teollisuusministeriön antamia määräyksiä oppiajoista eri ammateissa ja ammattihaaroissa. Kaupunki järjestää mahdollisuuksien mukaan oppilaille tietopuolista koulutusta Helsingin yleisissä ammattikouluissa oppisopimuksen tekemisen jälkeen.

2. Kaksivuotisen ammattikoulun käynyt oppilas on oikeutettu lukemaan oppiaikana hyväkseen yhden vuoden lukuajastaan.

3. Oppilaan peruspalkka nousee kaksi kertaa vuodessa tasaisesti siten, että se oppiajan päättyessä vastaa oppilaan korkeinta palkkaa. Palkkaukseen vaikuttavaksi oppiajaksi luetaan myöskin sairausaika, mikäli se ei ole pitempi kuin se aika, jolta oppilas on oikeutettu sairausajaltaan täyteen palkkaan.

4. Ammattimiehen apulaisena työskentelevä täysi-ikäinen työntekijä saa vähintään kaupungin palkkahinnoittelun mukaisen apumiehen palkan.

5. Opin suorittanut tai ammattimiehen apulaisena neljä vuotta työskennellyt työntekijä saa nuoremman ammattimiehen palkan sekä kolme vuotta nuorempana ammattimiehenä työskennellyt työntekijä vanhemman ammattimiehen palkan.

6. Kaupungin palveluksessa tai aikaisemmin muualla samassa ammatissa työskennelty aika otetaan lyhentämättömänä huomioon oppi- tai ammattivuosia laskettaessa.

7. Liikennelaitoksen rataosastolla yhden vuoden ratatyöntekijän apulaisena työskennellyt saa nuoremman ratatyöntekijän palkan sekä yhden vuoden nuorempana ratatyöntekijänä työskennellyt vanhemman ratatyöntekijän palkan.

10 §. Palkanmaksu.

1. Työpalkat maksetaan kerran viikossa.

2. Palkanmaksu tapahtuu työaikana. Jos palkanmaksuaika sattuu pyhäpäiväksi, maksetaan palkat edellisenä arkipäivänä. Samoin maksetaan palkka urakkatyöstä lasketuna suhteellisesti urakan hintaan, mikäli se teknillisesti on mahdollista. Muussa tapauksessa lasketaan urakkapalkka työhön käytetyn tuntimäärän ja vastaavassa työssä sovitun tuntipalkan mukaan. Mahdollinen ylijäämä urakkahinnasta maksetaan, mikäli mahdollista vähintään kerran kuussa ja viimeinen erä työn valmistuttua, jolloin myös tarkistus on toimitettava.

3. Palkanmaksun yhteydessä on työntekijöille annettava *laskelma*, josta selviää *tiliviikon numero*, suoritettu tuntimäärä, tuntipalkka, mahdollinen ylityötuntimäärä, urakkatyö sekä mahdolliset *pidätykset* eri tarkoituksiin.

11 §. Matkat etäisille työpaikoille.

1. Kaupunki järjestää mahdollisuuksien mukaan työntekijäin kuljetuksen suojatuilla kulkuneuvoilla työnjohdon ja työntekijäin luottamusmiesten sopimista paikoista niille työmaille, joiden läheisyyteen ei pääse yleisillä kulkuneuvoilla. Lähtö kokoontumispaikoista työmaille tapahtuu aikaisintaan 15 minuuttia ennen työajan alkamista ja paluumatka työmaalta siten, että saapuminen kokoontumispaikalle tapahtuu viimeistään 15 minuuttia työajan päättymisen jälkeen. Milloin työ suoritetaan saarissa, joihin työntekijät on kuljetettava laivalla, lasketaan työaika kuitenkin alkavaksi lähdöstä kaupungin rannasta ja päättyväksi kaupungin rantaan. Mikäli tällaista kuljetusta ei kaupungin toimesta järjestetä, korvataan työntekijöille työnjohdon osoittaman kulkuneuvon käyttämisestä johtuvat matkakustannukset kaupungin keskuksesta työpaikalle.

Pöytäkirjamerkintä 1: *Vakiintuneet kokoontumispaikat ovat seuraavat: Rautatientori, Hakaniemi, Kampin kenttä, Messuhalli, Sörnäisten apteekki, Sturen-Mäkelänkadun kulma, Vesilinnanmäki ja Mannerheimintien-Reijolankadun kulma. Milloin työmaan työntekijöistä vähintään 6 miestä asuinpaikkansa perusteella kokoontuu jossakin edellä mainituista kokoontumispaikoista, on tämä katsottava työmaan työntekijäin vakinaiseksi kokoontumispaikaksi.*

Pöytäkirjamerkintä 2: *Milloin työntekijä on jo tullut työpaikalle ja komennetaan sieltä muualle työhön, kaupunki korvaa työntekijän tästä komennuksesta aiheutuvat matkakustannukset.*

Pöytäkirjamerkintä 3: *Yövartijoille, jotka työskentelevät sellaisilla kaupungin työmailla, joihin työntekijät 1 kohdassa olevien määräysten mukaisesti on joko kuljetettava, tai heille puuttuvan kuljetuksen johdosta suoritettava työn johdon osoittaman kulkuneuvon käyttämisestä johtuvat todelliset matkakustannukset kaupungin keskuksesta työpaikalle, suoritetaan vastaavasti matkakustannukset kaupungin keskuksesta työpaikalle.*

2. Muilla kuin kaupungin sisäisessä liikenteessä käytettävillä yleisillä kulkuneuvoilla tehdystä työmatkasta korvataan työntekijälle kuljetuskustannukset siltä osaltaan, jolla ne ylittävät sisäisessä liikenteessä voimassa olevat maksut.

3. Jos työntekijä joutuu varsinaisen työajan jälkeen tai ennen sitä autovaurion tai muun sellaisen syyn johdosta menemään korjausvaunulla toiselle paikkakunnalle tai sieltä palaamaan, maksetaan hänelle palkkaa sen mukaan kuin ylityöstä on määrätty.

4. *Milloin työ suoritetaan kantakaupungin ulkopuolella, saarissa tai merellä, paikassa, jossa työntekijällä ei ole tilaisuutta lämpimän aterian nauttimiseen, maksetaan hänelle eväsrahana 100 mk päivässä:*

5. Milloin työ suoritetaan vieraalla paikkakunnalla, josta työntekijä ei voi saapua yöksi kotiinsa, korvataan hänelle tästä koituvat kustannukset seuraavasti:

a) Kaikki tarpeelliset matkakustannukset ja päivärahat kaupungin matkustussäännön mukaan.

b) Matkustamiseen käytetyltä ajalta maksetaan työntekijälle hänen keskituntiansionsa mukainen korvaus siltä osalta kuin matkustaminen on tapahtunut hänen säännöllisenä työaikanaan.

6. Jos työntekijä kaupungin työssä joutuu työnjohdon määräyksestä tai suostumuksella käyttämään omaa polkupyöräänsä tai muuta kulkuneuvoa, maksetaan hänelle siitä kohtuullinen korvaus kulloinkin tehtävän sopimuksen mukaan.

12 §. Työntekijäin erinäiset etuisuudet.

1. Vuosilomasta on voimassa, mitä työntekijäin vuosilomalaissa ja valtuuston vahvistamassa työntekijäin lomasäännössä on määrätty. Tapaturmakorvaukset, sairaus- ja hautausavustukset sekä eläkkeet myönnetään työntekijöille voimassaolevien lakien ja valtuuston päätösten mukaisesti.

2. Suojapukuja ja työrukkasia annetaan työnantajan toimesta työntekijäin käyttöön sellaisissa töissä, joissa vaatteiden ja käsineiden kuluminen ja likaantuminen on tavallista suurempi. Samaten annetaan kumijalkineita ja -käsineitä työntekijäin käytettäväksi heidän joutuessaan työskentelemään vetisissä ja erityisen likaisissa töissä. Työntekijöille, jotka määrätään olemaan työssä ulkona sateesta huolimatta, antaa työnantaja käytettäväksi sadetakit tai -puvut. Täten kaupungilta saamansa varusteet työntekijät ovat velvolliset luovuttamaan iltaisin takaisin työmaalle, joten niitä ei saa ottaa yksityiskäyttöön. Mikäli työnantajan toimesta edellä mainittuja suojavarusteita ei voida antaa työntekijäin käytettäväksi ja työntekijät joutuvat käyttämään omiaan, suoritetaan heille niistä kohtuullinen korvaus sopimuksen mukaan. Virastojen ja laitosten päälliköiden on, neuvoteltuaan asiasta pääluottamusmiehen kanssa, ratkaistava, mikä työ on laadultaan sellaista, että siinä yllä olevien yleisperusteiden mukaan olisi työntekijöille annettava kaupungin puolesta ko. suojavälineet. *Mikäli viraston tai laitoksen päällikön ratkaisu ei tyydytä pääluottamusmiestä, on mahdolliset muutokset aikaisempaan käytäntöön saatettava Keskustoimikunnan välityksellä ratkaistaviksi neuvotteluissa sen ja palkkalautakunnan välillä.*

Pöytäkirjamerkintä: *Suojavaatetusta annettaessa on yleensä pyrittävä seuraamaan entistä käytäntöä.*

3. Omia työkalujaan käyttämään joutuville työntekijöille suoritetaan siitä kohtuullinen korvaus yksityisten työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen välisten sopimusten mukaisesti, kuitenkin siten, että tällaisen korvauksen tilitys tapahtuu aina kuukausittain. Mikäli niissä tapahtuu muutoksia tämän sopimuksen voimassaoloaikana, otetaan muutetut korvaukset käytäntöön samasta ajankohdasta lukien, josta ne ovat tulleet voimaan yksityisillä aloilla.

4. (*poist.*) Työntekijöillä ennen tämän sopimuksen voimaantuloa *mahdollisesti* olleet, *tässä sopimuksessa mainitsemattomat* (*poist.*) etuisuudet säilytetään *ennallaan.*

Pöytäkirjamerkintä: *Tämän pykälän 4. kohdassa tarkoitetaan myös niitä tämän työehtosopimuksen ylittäviä etuisuuksia, jotka mainitaan liikennelaitoksen johdon ja työntekijäin välillä 8 päivänä toukokuuta 1952 tehdyn pöytäkirjan 3 §:n 6—12 kohdissa ja 4 §:ssä. Mainitut etuisuudet perustuivat alkuaan Helsingin kaupungin sekä Raitiotie- ja Omnibus Oy:n välisen kauppakirjan 12 §:ään, ja on niiden sovellutusala työehtosopimuksilla laajennettu koskemaan myös uusia työntekijöitä.*

5. Raskaana olevaa työntekijää ei saa pitää raskaissa töissä neljän kuukauden aikana

välittömästi ennen synnytystä. Jos kevyempi työ on halvemmin palkattua, maksetaan työntekijälle hänen aikaisempi palkkansa.

6. Työntekijää ei saa pitää liikennelaitoksen lumiauran päällä talvisin neljää tuntia pitempää aikaa yhtäjaksoisesti.

7. Työntekijäin ammatillista järjestäytymistä ei työnantajan puolelta saa loukata.

8. Jos jollakin laitoksella satunnaisen työnvähyyden takia on liikaa työvoimaa, siirretään työntekijöitä sellaisille kaupungin laitoksille, joissa on työvoiman puutetta.

9. Autonkuljettajille, jotka työskentelevät omalla autollaan urakkatyössä, maksetaan vuosiloma- ja sairausajan palkka siten, että sen suhde kokonaisansioon on sama kuin autonkuljettajan todellisen tuntipalkan suhde autotaksan mukaiseen maksuun.

Pöytäkirjamerkintä: Työn saannissa asetetaan etusijalle ne omaa autoaan ajavat kuljettajat, jotka ovat työsuhteessa kaupunkiin ja näistä etusijalle ne, joilla on eniten palvelusvuosia kaupungin palveluksessa. *Ne kaupunkiin työsuhteessa olevat autonkuljettajat, joille työn vähyyden vuoksi ei ole jatkuvasti voitu järjestää kaupungin töitä, ovat, mikäli heidät uudelleen otetaan kaupungin ajoihin, edelleenkin työsuhtessa kaupunkiin.*

10. Työntekijäin sairausloman palkka maksetaan *samalla tavoin kuin varsinainen työpalkka*, sen jälkeen kuin yksi viikko on kulunut siitä kuin työntekijä on jättänyt hyväksyttävän lääkärintodistuksen työnjohdolle.

13 §. Vaate- ja ruokailusuojat.

1. Työmaalle on, ellei se ole pieni ja tilapäistä laatua, työnantajan toimesta järjestettävä työntekijäin ruokailua, peseytymistä ja vaatteiden säilyttämistä varten tarkoitustaan vastaavat, sateenpitävät suojat, jotka kylminä vuodenaikoina ja sadeilmoilla on pidettävä lämpiminä. Työpaikan pienuudesta ja tilapäisyydestä päättää työnjohto neuvoteltuaan asianomaisen luottamusmiehen kanssa. Kullekin työpaikalle on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä tarpeelliset pesulaitteet ja puhdistusvälineet peseytymistä varten. Ruokailu-, peseytymis- ja vaatesuojia ei saa käyttää varastosuojina.

2. Milloin työpaikalla on työssä sekä miehiä että naisia ja työ on siksi likaista, että työntekijäin sen päätyttyä on vaihdettava vaatteita ja peseydyttävä, on miehille ja naisille järjestettävä erillinen peseytymis- ja pukeutumissuoja. Erittäin likaisissa töissä varattakoon peseytymistä varten 15 minuuttia ennen työajan päättymistä. Erittäin likaiseksi työksi katsotaan sellainen työ, jonka jäljistä puhdistautuminen vaatii tavallista pitemmän ajan ja perusteellisemman peseytymisen.

14 §. Luottamusmiehet.

1. Tämän sopimuksen allekirjoittaneella Keskustoimikunnalla on oikeus asettaa jokaiselle työpaikalle työpaikan työntekijöistä valittu luottamusmies valvomaan työntekijäin oikeutta ja sitä, ettei kummankaan sopimuspuolen taholta rikota tämän sopimuksen määräyksiä eikä hyviä tapoja.

2. Keskustoimikunnalla on niin ikään oikeus valita jokaiseen laitokseen sen työntekijäin keskuudesta pääluottamusmies, jonka valinnasta on kirjallisesti ilmoitettava laitoksen johtajalle. Pääluottamusmiehellä on oikeus hänen tehtäviinsä kuuluvissa asioissa käydä työaikana laitoksen työpaikoilla sovittuaan sopivasta ajankohdasta oman työnjohtajansa kanssa. Pääluottamusmiehellä on myös oikeus työaikana käydä tästä sopimuksesta johtuvien asioiden järjestelyä varten eri virastoissa.

3. Kaupunki korvaa sen ansion, jonka luottamusmiehet menettävät toimiessaan työajalla joko paikallisissa neuvotteluissa tai työnantajan toimeksiannosta muualla siten, että

heidän palkkansa luottamustyön tehtävien suorittamiseen käytetyltä ajalta lasketaan sen suuruiseksi, kuin minkä he, jos he olisivat suorittaneet varsinaista työtään, samana aikana olisivat todennäköisesti ansainneet tai, milloin tätä ansiota ei voida arvioida, muiden vastaavana aikana samaa tai lähinnä samaa työtä suorittaneiden työntekijäin keskimääräisen tuntiansion suuruiseksi. Jos pääluottamusmies suorittaa työnantajan toimeksiantoja varsinaisen työajan jälkeen, maksetaan näin menetetystä ajasta ylityökorvaus.

4. Luottamusmiehiä älköön toimensa vuoksi vieroksuttako tai siirrettäkö ilman pätevää syytä toiselle työpaikalle. Luottamusmies älköön esiintykö häiritsevästi.

15 §. Hyvityssakot ja vahingonkorvaukset.

1. Allekirjoittaneet sopimuspuolet eivät vastaa sellaisista rikkomuksista tätä sopimusta vastaan, joita ne eivät ole itse aiheuttaneet.

2. Voimassaolevan työehtosopimuslain edellyttämiä hyvityssakkoja ei mahdollisten rikkomusten sattuessa käytetä.

16 §. Sopimuksen tulkinta ja riitaisuudet.

1. Työehtosopimuksen soveltamisesta ja tulkintaa koskevien erimielisyyksien syntyessä sopivat asiasta ensisijaisesti asianomaisten laitosten johtajat ja allekirjoittaneen Keskustoimikunnan edustajat. Elleivät nämä pääse yksimielisyyteen, ratkaisee asian palkkalautakunta. Riitaisuudet, joista ei täten päästä yksimielisyyteen, voidaan saattaa työtuomioistuimen ratkaistaviksi.

17 §. Sopimuksen voimassaoloaika ja irtisanominen.

1. Tämä sopimus tulee voimaan heti sen tultua molemmin puolin allekirjoitetuksi ja päättyy 1 päivänä toukokuuta *1953*, josta päivästä lähtien se kuitenkin jatkuu 1 vuoden kerrallaan, ellei sitä viimeistään kolme kuukautta ennen sen päättymiseksi määrättyä aikaa ole jommankumman asianomaisen puolelta irtisanottu.

2. Joka sopimuksen irtisanoo, antakoon vastapuolelle kirjallisesti täydellisen muutosehdotuksen. Asianomaiset ovat velvolliset irtisanomisen tapahduttua viipymättä valitsemaan jäsenet erityiseen neuvottelukuntaan, jonka heti tulee ryhtyä työhön uuden sopimuksen aikaansaamiseksi.

3. Tähän sopimukseen liittyvästä palkkahinnoittelusta sovitaan erikseen tätä sopimusta irtisanomatta. Palkkahinnoittelu voidaan irtisanoa päättymään kahden kuukauden kuluttua irtisanomisesta lukien.

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 – N:o 17

Helsingin kaupungin tuberkuloosipiirin sisäinen järjestely.

Vuoden 1949 alusta voimaan tulleen tuberkuloosilain mukaan Helsingin kaupunki muodostaa oman tuberkuloosipiirin, jonka toiminta on järjestettävä tuberkuloosilain edellyttämällä tavalla. Tämän johdosta Khs asetti 1. 9. 1949 komitean tekemään ehdotuksia niistä toimenpiteistä ja säännöksistä, joita tuberkuloosilaki edellyttää tuberkuloosipiirin keskusparantolana toimivan kaupungin tuberkuloosisairaalan ja kaupungin tuberkuloositoimiston välisten suhteiden uudelleen järjestämiseksi. Komitean työ on viivästynyt sen vuoksi, että pidettiin tarpeellisena odottaa koko maan tuberkuloosipiirien keskusliiton ohje-ehdotuksia näiden kysymysten järjestämisestä koko maassa. Tästä viivytyksestä ei kuitenkaan ole ollut haittaa tuberkuloosin vastustamistyön käytännölliselle hoitamiselle Helsingissä.

Keskeisintä komitean ehdotuksissa on se, että komitea esittää tähän asti terveydenhoitolautakunnan alaisuudessa toimineen tuberkuloositoimiston siirrettäväksi sairaalalautakunnan alaisuuteen, mihin kaupungin tuberkuloosisairaala jo ennestään kuuluu. Tarkoituksena on saada tuberkuloosin vastustamistyö kaupungissa keskitetyksi saman kunnallisen lautakunnan alaisuuteen, mihin on pyritty myös tuberkuloosilain säädöksellä, että keskusparantolan ylilääkäri on samalla tuberkuloosipiirin johtava lääkäri ja velvollinen valvomaan, että keskusparantolan ja tuberkuloositoimiston välillä vallitsee kiinteä yhteistoiminta.

Palkkalautakunta katsoo, että tuberkuloosiparantolan johtajaylilääkärin ja taloudenhoitajan virkojen korottaminen yhdellä palkkaluokalla on asiallinen toimenpide.

Sairaalalautakunta ja terveydenhoitolautakunta ovat lausunnoissaan lyhyesti yhtyneet kannattamaan komitean ehdotuksia. Khs yhtyy myös komitean ehdotuksiin.

Khs ehdottaa, että Kvsto päättäisi vuoden 1953 alusta alkaen

1) siirtää tuberkuloositoimiston sairaalalautakunnan alaisuuteen;

2) muuttaa tuberkuloosisairaalan nimen tuberkuloosiparantolaksi;

3) siirtää tuberkuloosiparantolan ylilääkärin ja johtajan viran 47. palkkaluokasta 48. palkkaluokkaan;

4) siirtää tuberkuloosiparantolan taloudenhoitajan viran 37. palkkaluokasta 38. palkkaluokkaan;

5) muuttaa tuberkuloosilääkärin virkanimikkeen tuberkuloositoimiston ylilääkäriksi;

6) muuttaa tuberkuloositoimiston kanslistin viran toimistonhoitajan viraksi; sekä

7) hyväksyä komitean ehdottaman Helsingin kaupungin tuberkuloosipiirin ohjesäännön ja Helsingin kaupungin tuberkuloosipiirin johtosäännön.

Edelleen Kvsto päättänee tuberkuloosipiirin ohjesäännön kokonaisuudessaan ja tuberkuloosipiirin johtosäännön lääkäreitä koskevilta osiltaan alistaa lääkintöhallituksen vahvistettavaksi.

Myönteisen päätöksen tekoon 3) ja 4) ponsissa vaaditaan määräenemmistö, minkä ohessa Kvsto alistanee ko. ponnet sosiaaliministeriön palkkaosaston hyväksyttäviksi.

Helsingissä, 11. 9. 1952.

Vakuudeksi:

Eino Waronen.

Liite 1.

Komiteanmietintö Helsingin kaupungin tuberkuloosipiirin järjestelyn aiheuttamista toimenpiteistä ja säännöksistä.

Kaupunginhallitukselle.

Tuberkuloosilain tultua voimaan vuoden 1949 alusta alkaen ja Helsingin kaupungin muodostaessa tämän lain toimeenpanon perusteella oman tuberkuloosipiirin kaupunginhallitus päätti 1. 9. 1949 asettaa komitean suunnittelemaan ja ehdottamaan toimenpiteitä ja säännöksiä, joita tuberkuloosilaki edellyttää tuberkuloosipiirin keskusparantolana toimivan kaupungin tuberkuloosisairaalan ja tuberkuloositoimiston välisten suhteiden uudelleen järjestämistä silmällä pitäen. Komiteaan ovat kuuluneet kaupunginhallituksen määräämänä puheenjohtajana opetus- ja sairaala-asiain johtaja Pekka Railo sekä jäseninä: sairaalalautakunnan valitsemina tri Erik Wolff ja hänen jälkeensä vuodesta 1951 alkaen tri Felix Heikel ja apulaistarkastaja Almer A. Virtanen sekä terveydenhoitolautakunnan valitsemina lääkintöneuvos, professori Severi Savonen ja I kaupunginlääkäri T. W. Wartiovaara. Komitean sihteerinä on toiminut sairaalatarkastaja Mikko Saarenheimo.

Syynä siihen, että komitean työ on jatkunut näin pitkään, on ollut lähinnä se, että on tahdottu odottaa maan tuberkuloosipiirien keskusjärjestön ohjeeksi antamia ehdotuksia ja niiden pohjalta laatia Helsingin kaupungin tuberkuloosipiiriä sekä sen keskusparantolaa ja tuberkuloositoimistoa koskevat määräykset ja säännökset soveltuvin kohdin yhdenmukaisiksi muitten tuberkuloosipiirien vastaavien määräysten ja säännösten kanssa.

Tästä syystä aiheutuneesta viivästyksestä ei ole ollut haittaa Helsingin kaupungin tuberkuloosipiirin toiminnalle, koska tuberkuloosin vastustamistyö pitkälle kehitettynä on tämän kaupungin piirissä jo kauan ollut järjestettynä tuberkuloosilain edellyttämälle kunnalliselle pohjalle. Verrattain vähäisiksi supistuvatkin niin ollen ne muutokset ja täydennykset nykyiseen käytäntöön, joita komitea on pitänyt tarpeellisena esittää laatiessaan ehdotuksensa Helsingin kaupungin tuberkuloosipiirin ohje- ja johtosäännöiksi.

Suurinta muutosta nykyiseen käytäntöön merkitsee se, että komitea on päättänyt esittää tähän asti terveydenhoitolautakunnan alaisuudessa toimineen tuberkuloositoimiston siirtämistä sairaalalautakunnan alaisuuteen, johon tuberkuloosisairaala tuberkuloosipiirin keskusparantolana kuuluu. Komitea on pitänyt tarpeellisena, että tuberkuloosin vastustamistyö kaupungin piirissä täten keskitetään saman kunnallisen elimen alaisuuteen. Tällaiselle hallinnolliselle keskitykselle, joka on suoritettu myös Turun ja Tampereen kaupungeissa, antaa tukea niin ikään tuberkuloosilainsäädäntö, jonka mukaan keskusparantolan ylilääkäri on tuberkuloosipiirin johtava lääkäri ja hänen tulee johtavana lääkärinä valvoa tuberkuloosipiirin hallintotehtävien hoitamista silmällä pitäen, että keskusparantolan ja tuberkuloositoimiston välillä vallitsee kiinteä yhteistoiminta. Tällainen yhteistoiminta on komitean käsityksen mukaan parhaiten saatavissa aikaan keskittämällä tuberkuloosin vastustamistyö kaupungin piirissä komitean ehdottamalla tavalla.

Tämän hallinnollisen keskityksen täydennykseksi komitea on päättänyt esittää, että samalla pantaisiin toimeen taloushallinnollinen keskitys määräämällä keskusparantolan taloudenhoitaja myös tuberkuloositoimiston taloudenhoitajaksi.

Tuberkuloosilain toimeenpanon edellyttäessä, että kaupungin tuberkuloosisairaala toimii piirin keskusparantolana, komitea on pitänyt aiheellisena, että tuberkuloosisairaalan

nimeksi tulee tuberkuloosiparantola. Paitsi että tämä nimi vastaa tuberkuloosilain käyttämää terminologiaa, näyttää yleisön suhtautumisen kannalta tuberkuloosiparantola olevan kyseisen laitoksen nimeksi sopivampi kuin tuberkuloosisairaala. Tampereen kaupunki on jo ennen tuberkuloosilain voimaantuloa suorittanut tuberkuloosihoitolaitoksensa kohdalta vastaavan nimenmuutoksen, mikä saadun tiedon mukaan on tapahtunut laitoksen eduksi.

Siihen katsoen, että keskusparantolan ylilääkärin ja taloudenhoitajan tehtävät ja vastuu tulevat jonkin verran lisääntymään, edellisen toimiessa lisäksi tuberkuloosipiirin johtavana lääkärinä ja jälkimmäisen toimiessa myös tuberkuloositoimiston taloudenhoitajana, komitea on sitä mieltä, että nämä virat olisi siirrettävä yhtä palkkaluokkaa nykyistä normaalitasoa korkeammiksi, kuten aikaisemmin on menetelty Nikkilän sairaalan vastaavien virkojen suhteen.

Edelleen komitea pitää asianmukaisena, että uudestijärjestelyn yhteydessä tuberkuloosilääkärin virkanimike muutetaan olemaan tuberkuloositoimiston ylilääkäri. Tuberkuloositoimiston kanslistin virka olisi muutettava toimistonhoitajan viraksi.

Komitea niin ollen ehdottaa, että vuoden 1953 alusta alkaen

1) tuberkuloositoimisto siirretään sairaalalautakunnan alaisuuteen;

2) tuberkuloosisairaalan nimeksi tulee tuberkuloosiparantola;

3) tuberkuloosiparantolan ylilääkärin ja johtajan virka siirretään 47. palkkaluokasta 48. palkkaluokkaan;

4) tuberkuloosiparantolan taloudenhoitajan virka siirretään 37. palkkaluokasta 38. palkkaluokkaan;

5) tuberkuloosilääkärin virkanimike muutetaan olemaan tuberkuloositoimiston ylilääkäri;

6) tuberkuloositoimiston kanslistin virka muutetaan toimistonhoitajan viraksi sekä

7) hyväksytään voimaan tuleviksi komitean ehdottamat Helsingin kaupungin tuberkuloosipiirin ohjesääntö ja Helsingin kaupungin tuberkuloosipiirin johtosääntö, joista ensiksi mainittu on alistettava lääkintöhallituksen vahvistettavaksi samoin kuin myös viimeksi mainittu lääkärien osalta.

Helsingissä kesäkuun 6 päivänä 1952.

Pekka Railo.

Felix Heikel. *T. W. Wartiovaara*

Severi Savonen. *Almer A. Virtanen.*

Mikko Saarenheimo.

Liite 1a

Helsingin kaupungin tuberkuloosipiirin ohjesääntö.

I. *Hallinto.*

1 §.

Tuberkuloosin vastustamista varten Helsingin kaupunki muodostaa Helsingin kaupungin tuberkuloosipiirin.

2 §.

Tuberkuloosipiirin keskusparantolana on Helsingin tuberkuloosiparantola (tuberkuloosisairaala) ja tuberkuloositoimistona Helsingin kaupungin tuberkuloositoimisto.

3 §.

Tuberkuloosipiirin keskusparantola ja tuberkuloositoimisto kuuluvat hallinnollisessa suhteessa lähinnä Helsingin kaupungin sairaalalautakunnan alaisuuteen.

4 §.

Tuberkuloosipiirin johtavasta lääkäristä säädetään laissa.

5 §.

Tuberkuloosipiirin keskusparantola ja tuberkuloositoimisto toimivat tämän ohjesäännön ja tuberkuloosipiiriä varten vahvistetun johtosäännön mukaan, noudattaen tämänlaatuisista laitoksista annettujen lakien ja asetusten säännöksiä sekä niihin perustuvia lääkintöhallituksen määräyksiä.

II. *Keskusparantola.*

6 §.

Parantolan tehtävänä on:

1) antaa parantolahoitoa tarvitseville tuberkuloosia sairastaville tarpeellista hoitoa;

2) tutkia sellaisia henkilöitä, joiden syystä epäillään sairastavan tuberkuloosia, milloin tutkimusta ei voida suorittaa tuberkuloositoimistossa, ja antaa sille viipymättä tieto tutkimuksen tuloksesta;

3) toimia tartunnan vuoksi ympäristölleen vaarallista tuberkuloosia sairastavien eristyspaikkana, mikäli siten ei estetä parantolahoitoon sopivien potilaiden hoitoon pääsyä, sekä

4) suorittaa opetus- ja valistustyötä potilaiden keskuudessa sekä mahdollisuuksien mukaan järjestää näille heidän terveydentilansa mukaista työhoitoa ja ammattiopetusta.

7 §.

Potilaan ottamisesta parantolaan ja sieltä poistamisesta päättää parantolan ylilääkäri neuvoteltuaan tuberkuloositoimiston ylilääkärin kanssa ja noudattaen tuberkuloosiasetuksen määräyksiä.

Parantolan on viipymättä annettava tuberkuloositoimistolle tieto ajankohdasta, jolloin potilas otetaan parantolaan tai hän sieltä poistuu.

8 §.

Potilas ei saa luvatta tai ennen, kuin hänet on asianmukaisessa järjestyksessä poistettu parantolan kirjoista, lähteä parantolasta.

Jos potilas, joka ei ole holhouksen alainen, ilmoittaa haluavansa lähteä parantolasta ennen ylilääkärin määräämää ajankohtaa tai jos holhooja holhottavansa puolesta niin ilmoittaa, lähtöä ei ole estettävä, ellei häntä ole tuberkuloosilain 14 §:n nojalla määrätty eristettäväksi.

9 §.

Jos potilas viipyy parantolassa kauemmin kuin neljä kuukautta, parantolan on lähetettävä kunkin neljän kuukauden jakson kuluttua tuberkuloositoimistolle lyhyt tiedonanto

potilaan taudin kulusta ja paranemisen mahdollisuudesta sekä ilmoitus siitä, kuinka kauan asianomainen todennäköisesti tulee viipymään parantolassa.

III. *Tuberkuloositoimisto.*

10 §.

Tuberkuloositoimiston tehtävänä on:

1) järjestää tarkastuksia uusien tuberkuloositapausten toteamiseksi ja ennestään tiedossa olevien potilaiden terveydentilan seuraamiseksi;

2) huolehtia pienoisröntgenkuvauksen ja muiden joukkotutkimusten suorittamisesta;

3) pitää huolta tuberkuloosisuojarokotuksen järjestämisestä ja suorittamisesta;

4) antaa hoitoa verensyöksy-, spontaani-ilmarinta- ja tyhjentämistä vaativissa keuhkopussintulehdustapauksissa sekä muissa tuberkuloosista johtuvissa, ensiavun luonteista hoitoa vaativissa tautitiloissa;

5) antaa maksutonta ilmarintahoitoa varattomille ja vähävaraisille;

6) ryhtyä toimenpiteisiin tuberkuloosia sairastavien sijoittamiseksi hoitolaitoksiin;

7) huolehtia yhteistoimin keskusparantolan kanssa hoitolaitoksista poistuvien tuberkuloottisten jälkihuollon järjestämisestä;

8) valvoa ja tarkastaa yhteistoimin keskusparantolan kanssa kunnallisten ja yhteisöjen tai yksityisten omistamien tuberkuloosihoitolaitosten toimintaa;

9) tarkastaa ja ohjata terveydenhoitohenkilökuntaan kuuluvien toimintaa tuberkuloosin vastustamistyössä;

10) pitää luetteloa tuberkuloosia sairastavista ja tuberkuloosia vastaan rokotetuista ja toimittaa lääkintöhallituksen määräämät tilastolliset ja muut tiedot sekä

11) tehdä tuberkuloosia koskevaa valistustyötä.

11 §.

Järjestäessään työtään tuberkuloositoimiston on oltava yhteistoiminnassa terveydenhoitoviranomaisten kanssa. Joukkotarkastustilaisuudessa ja sen jälkeen tuberkuloositoimiston on tarkistettava kutsuttujen osanotto tai poisjääminen sekä otettava haltuunsa koottu tutkimusaineisto tarkempaa käsittelyä varten.

Joukkotarkastustilaisuudet on järjestettävä, mikäli mahdollista, siten, että niihin kutsuttuun henkilöön voidaan samalla kertaa kohdistaa useita tarpeellisia toimenpiteitä (pienoisröntgenkuvaaminen, tuberkuliinikoe, suojarokotus).

12 §.

Tuberkuloosiasetuksen 28 ja 29 §:n mukaiset tarkemmat tutkimukset on pyrittävä suorittamaan tuberkuloositoimistossa, jossa mahdollisuuksien ja toimiston ylilääkärin harkinnan mukaan voidaan suorittaa myös muita yksityiskohtaisia tutkimuksia samoin kuin joukkotarkastuksia.

Tuberkuloosiasetuksen 9 §:n mukaisen ensiavun luonteisen hoidon tai tuberkuloosilain 23 §:n mukaisen todistuksen saamista varten potilaan on saavuttava tai hänet on tuotava tuberkuloositoimistoon.

13 §.

Todettuaan, että tuberkuloosia sairastava henkilö on laitoshoidon tarpeessa tai tuberkuloosilain tarkoittamassa mielessä tartunnanvaarallisena eristettävä, tuberkuloositoi-

miston on, ellei pätevää selvitystä muuten saada, pyydettävä viranomaisilta selvitys asianomaisen kotipaikkaoikeudesta ja, mikäli kysymys on hänen sijoittamisestaan parantolaan eikä potilas kykene itse suorittamaan hoitomaksujaan, sitoumus hoitokustannusten suorittamisesta tai tuberkuloosilain 26 §:n mukainen todistus vapaapaikan saamiseksi. Nämä saatuaan tuberkuloositoimiston on tehtävä keskusparantolan ylilääkärille esitys potilaan ottamisesta parantolaan. Jos kysymykseen tulee potilaan sijoittaminen muuhun hoitolaitokseen, on siitä neuvoteltava keskusparantolan ylilääkärin kanssa.

Samoin on meneteltävä niiden tuberkuloosiasetuksen 8 §:n 2 kohdassa mainittujen henkilöiden suhteen, jotka ovat parantolassa suoritettavan tutkimuksen tarpeessa.

Jos käy ilmi, että henkilöllä, jonka sijoittamisesta parantolaan joko hoitoa tai tutkimusta varten on kysymys, on kotipaikkaoikeus toiseen tuberkuloosipiiriin kuuluvassa kunnassa, tuberkuloositoimiston on lähetettävä asianomaiselle tuberkuloositoimistolle lausuntonsa potilaan tilasta ja hoidon tai eristyksen tarpeesta.

Saatuaan sairaalasta tai parantolasta tuberkuloosiasetuksen 32 §:n mukaisen ilmoituksen tuberkuloositoimiston on otettava tarpeen vaatiessa yhteys potilaaseen ja paikallisiin viranomaisiin neuvotellakseen heidän kanssaan mahdollisesti tarvittavasta jälkihuollosta ja eristämisestä sekä vakuuttuakseen siitä, että tuberkuloosiasetuksen 13 ja 36 §:n määräyksiä noudatetaan.

14 §.

Tuberkuloositoimiston on jatkuvasti toimitettava tuberkuloosipiirin johtavan lääkärin käytettäväksi tarpeellisin selvityksin varustettu luettelo parantolahoitoon pyrkivistä potilaista, jotta hän voi valvoa tuberkuloosipiirin potilaiden sijoittamista parantoloihin.

15 §.

Tuberkuloositoimiston on pidettävä tuberkuloosiasetuksen 33 §:n mukaista luetteloa, merkittävä siihen tämän asetuksen mukaisesti saamansa ilmoitukset ja muuten hankkimansa tarpeelliset tiedot sekä näiden perusteella annettava säädetyt ilmoitukset ja selvitykset. Jos toimisto toteaa jonkun tuberkuloosiasetuksen mukaan ilmoitusvelvollisen laiminlyöneen ilmoituksen antamisen, sen on lähetettävä asianomaiselle kirjallinen huomautus ja, jos laiminlyönti tästä huolimatta jatkuu, ilmoitettava asiasta lääkintöhallitukselle.

16 §.

Tuberkuloosiasetuksen 9 §:n 7 kohdassa mainittujen valvonta- ja tarkastustilaisuuksien järjestämisestä tuberkuloositoimiston on ennakolta sovittava tuberkuloosipiirin johtavan lääkärin kanssa. Terveydenhoitoviranomaisille annettavaa ohjausta varten on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä neuvottelukokouksia.

Tuberkuloosin vastustamista tarkoittavan valistustoiminnan järjestäminen ja siihen liittyvien painotuotteiden levittäminen tuberkuloosipiirin alueella on lähinnä tuberkuloositoimiston asia.

17 §.

Tuberkuloositoimiston tehdessä esityksiä ja ilmoituksia samoin kuin antaessa selvityksiä ylemmille viranomaisille tämän tulee tapahtua tuberkuloosipiirin johtavan lääkärin välityksellä.

18 §.

Tuberkuloositoimistolla on erillinen kirjanpito, mutta keskusparantolan taloudenhoitaja on samalla myös tuberkuloositoimiston taloudenhoitaja.

Liite 1b.

Helsingin kaupungin tuberkuloosipiirin johtosääntö.

I. *Tuberkuloosipiirin johtava lääkäri.*

1 §.

Tuberkuloosipiirin johtavan lääkärin tehtävänä on järjestää keskusparantolan ja tuberkuloositoimiston ja niiden viranhaltijain yhteistyö, johtaa, valvoa ja kehittää sitä tuberkuloosin vastustamistyön päämääriä silmällä pitäen, lakien, asetusten ja viranomaisten sekä ohje- ja virkasäännön määräyksiä noudattaen.

2 §.

Johtavan lääkärin tehtävänä on edellisessä pykälässä mainitun lisäksi:

1) suunnitella yhteisneuvoin tuberkuloositoimiston ylilääkärin kanssa tuberkuloosityön eri muotojen toimeenpanoa piirin alueella, esittää nämä suunnitelmat sairaalalautakunnalle ja valvoa niiden toteuttamista;

2) valmistaa tuberkuloositoimiston ylilääkärin kanssa ylempien elinten päätösvaltaan kuuluvat toimiston hallintoa ja hoitoa koskevat asiat sekä esittää ne sairaalalautakunnalle;

3) tarkastaa tuberkuloositoimiston ylilääkärin kanssa piirin alueella olevia kunnallisia ja yksityisiä tuberkuloosihuoltolaitoksia sekä valvoa niiden toimintaa;

4) antaa ennen maaliskuun 1 päivää sairaalalautakunnalle tuberkuloosipiiriä koskeva kertomus keskusparantolan ja tuberkuloositoimiston toiminnasta edelliseltä vuodelta sekä

5) ryhtyä valtuuksiensa sallimiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeellisia tuberkuloosin vastustamistyön säännöllistä jatkumista ja tarkoituksenmukaista kehittämistä varten piirin alueella.

II. *Keskusparantola.*

3 §.

Keskusparantolan ja sen viranhaltijain tehtävistä on sen lisäksi, mitä niistä on määrätty Helsingin kaupungin tuberkuloosipiirin ohjesäännössä, soveltuvin kohdin voimassa, mitä sairaalain hallinnosta ja niiden viranhaltijain velvollisuudesta on määrätty Helsingin kaupungin sairaalain säännöissä.

III. *Tuberkuloositoimisto.*

4 §.

Tuberkuloositoimiston tehtävänä on johtaa, suorittaa ja valvoa etsivää ja ehkäisevää tuberkuloosityötä sekä tuberkuloottisten huoltoa Helsingin kaupungissa, noudattaen tällöin tuberkuloosiasetuksen 9 §:n määräyksiä. Tuberkuloosityötä varten on kaupunki jaettu alueisiin, jotka sairaalalautakunta määrää.

Toimisto on sairaalalautakunnan alainen.

5 §.

Tuberkuloositoimiston johtajana on ylilääkäri, jonka tulee olla keuhkosairauksien erikoislääkäri ja omata kokemusta tuberkuloosihuoltotyön alalta. Hänet valitsee kaupunginhallitus viran oltua sairaalalautakunnan toimesta kolmenkymmenen päivän kuluessa haettavaksi ilmoitettuna ja sen annettua lausunnon hakijoista.

Ylilääkärin tehtävänä on:

1) johtaa ja valvoa tuberkuloositoimiston toimintaa noudattaen tällöin, mitä tuberkuloosilaissa ja -asetuksessa on säädetty tuberkuloositoimiston tehtävistä ja mitä toimiston työsäännöissä on määrätty sen henkilökunnan velvollisuudesta, tehtävistä ja työajoista;

2) edistää tuberkuloosin vastustamistyötä piirissä yhteistoimin sen johtavan lääkärin kanssa;

3) tarkastaa tuberkuloosipiirin johtavan lääkärin kanssa piirin alueella olevia kunnallisia ja yksityisiä tuberkuloottisten hoitolaitoksia sekä valvoa niiden toimintaa;

4) antaa kunakin vuonna ennen helmikuun 15 päivää tuberkuloosipiirin johtavalle lääkärille kertomus tuberkuloositoimiston toiminnasta edelliseltä vuodelta;

5) huolehtia, että tuberkuloosipiirin johtavan lääkärin käytettäväksi toimitetaan kuukausittain ja tarvittaessa useamminkin selvityksin varustettu luettelo parantolahoitoon pyrkivistä potilaista, sekä esittää tuberkuloosipiirin johtavan lääkärin ratkaistavaksi, mihin tuberkuloosipiirin hoito- tai huoltolaitokseen potilas on sijoitettava;

6) toimittaa tuberkuloosipiirin johtavalle lääkärille tarvittaessa tuberkuloositoimistoa ja sen työtä koskevat tilastotiedot ja muut selvitykset;

7) tarkastaa ja vahvistetun talousarvion rajoissa hyväksyä maksettaviksi tuberkuloositoimiston ja tuberkuloottisten asuntolain sekä vastaanottolaitoksen laskut;

8) vahvistaa tuberkuloositoimistossa tehtyjen tai sinne ilmoitettujen löydösten perusteella tapausten diagnoosi, ratkaista merkinnän tekeminen tuberkuloottisista pidettävään luetteloon ja siitä poistaminen sekä tarkistaa ja hyväksyä toimiston lääkärien hoitoehdotukset;

9) huolehtia potilaiden sijoittamisesta hoitolaitoksiin ja niistä poistuvien kotiuttamisesta sekä jälkihuollosta;

10) huolehtia, että hoitolaitoksiin sijoitettaville potilaille haetaan maksusitoumus tai todistus vapaasijan saamista varten;

11) suunnitella joukko- ja ryhmätarkastuksia sekä päättää niiden järjestämisestä;

12) osallistua potilaiden tarkastukseen;

13) osallistua lausuntojen antamiseen röntgenfilmeistä ja pienoiskuvasarjojen tarkastukseen;

14) olla määräaikana tavattavana virkahuoneessaan tuberkuloositoimistossa sekä

15) ryhtyä valtuuksiensa sallimissa rajoissa tarpeellisiksi katsomiinsa toimenpiteisiin tuberkuloosihuoltotyön tehostamiseksi ja kehittämiseksi.

6 §.

Alilääkärin, jolla tulee olla keuhkosairauksien erikoislääkärin pätevyys, nimittää sairaalalautakunta viran oltua sen toimesta kolmenkymmenen päivän kuluessa siltä haettavana ja tuberkuloositoimiston ylilääkärin sekä tuberkuloosipiirin johtavan lääkärin annettua lausunnon hakijoista.

Alilääkäri on lähinnä tuberkuloositoimiston ylilääkärin alainen. Kullakin alilääkärillä on kenttätyötä silmällä pitäen oma alueensa.

Alilääkärin tehtävänä on:

1) osallistua kaikkiin aamuvastaanottoihin ja kahteen iltavastaanottoon viikossa;

2) omistautua vastaanotoilla ensisijaisesti oman alueensa potilaiden ja vasta sen jälkeen muiden tarkastukseen;

3) pitää kerran viikossa määräpäivänä neuvottelutilaisuus alueensa terveyssisarten kanssa;

4) antaa varsinaisesti oman alueensa potilaille ilmarintajälkitäyttöjä sovittuna aikana kerran viikossa;

5) osallistua vuorollaan joukkotarkastuksiin, pienoiskuvien tarkastukseen ja röntgenlöydösten tulkintaan sekä tarvittaessa suorittaa potilaiden kurkunpääntutkimuksia sekä

6) suorittaa muutkin ylemmän viranomaisen hänelle antamat virkaan kuuluvat tehtävät.

Tämän lisäksi noudatetaan alilääkärien kesken seuraavaa työnjakoa:

I alilääkäri

a) hoitaa ylilääkärin tehtävät tämän vuosiloman ja virkavapauden aikana sekä

b) toimii tuberkuloottisten asuntolain ja vastaanottolaitoksen vastaavana lääkärinä käyden vähintään kerran ja tarpeen vaatiessa useamminkin viikossa vastaanottolaitoksessa valvomassa potilaiden hoitoa, siisteyttä ja kuria sekä henkilökunnan toimintaa.

II alilääkäri

a) toimii Pitäjänmäen lastenkodin neuvottelevana tuberkuloosilääkärinä ja tutkii kodin lapset näiden tullessa tuberkuloositoimistoon tarkastettaviksi sekä

b) valvoo tuberkuloositoimiston henkilökunnan terveydentilaa.

III alilääkäri

a) hoitaa tuberkuloottisten asuntoloissa ja vastaanottolaitoksessa I alilääkärin ollessa estyneenä tämän tehtävät sekä

b) valvoo tuberkuloositoimiston henkilökunnan terveydentilaa II alilääkärin ollessa estyneenä tämän tehtävän hoitamisesta.

7 §.

Apulaislääkärin nimittää kolmen vuoden ajaksi sairaalalautakunta viran oltua sen toimesta kolmenkymmenen päivän kuluessa siltä haettavana ja tuberkuloositoimiston ylilääkärin sekä tuberkuloosipiirin johtavan lääkärin annettua lausunnon hakijoista. Hänet voidaan, jos erityiset asianhaarat niin vaativat, ylilääkärin esityksestä kerran nimittää välittömästi uudelleen kolmivuotiskaudeksi.

Apulaislääkäri on lähinnä ylilääkärin alainen. Hänen tulee suorittaa ylilääkärin hänelle antamat virkaan kuuluvat tehtävät.

8 §.

Ylihoitajan tulee olla erikoistunut koulutettu sairaanhoitaja ja terveyssisar sekä omata kokemusta tuberkuloosihuoltotyön alalta. Hänet nimittää sairaalalautakunta viran oltua sen toimesta kolmenkymmenen päivän kuluessa siltä haettavana ja tuberkuloositoimiston ylilääkärin sekä tuberkuloosipiirin johtavan lääkärin annettua lausunnon hakijoista.

Ylihoitaja on lähinnä tuberkuloositoimiston ylilääkärin alainen.

Ylihoitajan tehtävänä on:

1) valvoa ja edistää tuberkuloositoimiston yleistä järjestystä ja huolehtia, että hoito- ja apuhenkilökunta noudattavat annettuja määräyksiä;

2) suunnitella osastonhoitajien kanssa työjärjestys asianomaista osastoa varten;

3) tehdä hoito- ja apuhenkilökunnan vuosilomia koskevat esitykset tuberkuloositoimiston ylilääkärille samoin kuin myös hoitohenkilökunnan virkavapautta koskevat esitykset sekä apuhenkilökunnan osalta viimeksi mainitut esitykset keskusparantolan taloudenhoitajalle;

4) huolehtia yhteistoimin ylilääkärin kanssa potilaiden sijoittamisesta hoitolaitoksiin;
5) huolehtia hoitopaikkojen tiedustelusta ja tehdä tätä koskevat merkinnät sitä varten pidettävään kirjaan;
6) huolehtia, että potilaiden poistuessa piirin keskusparantolasta tiedot asianomaisen sairaskertomuksesta jäljennetään tuberkuloositoimiston sairaskertomukseen;
7) tarkistaa jokaisen vastaanoton jälkeen esillä olleet potilaskortit ja sairaskertomukset;
8) keskustella kustakin tuberkuloositoimistossa todetusta uudesta tapauksesta asianomaisen potilaan kanssa;
9) neuvotella hoidon järjestämisestä ylilääkärin, potilasta hoitavan lääkärin, potilaan ja tämän omaisten kanssa;
10) neuvotella huoltokanslian kanssa potilaiden kotipaikkaoikeuden ja henkikirjoituspaikkakunnan selvittämiseksi sekä hoitopaikkaa ja muista hoitoa koskevista kysymyksistä;
11) järjestää päivittäin neuvottelutilaisuuksia huoltotoimistossa toimivien terveyssisarten kanssa;
12) pitää kunkin alueen terveyssisarten ja oppilaiden kanssa neljä kertaa vuodessa neuvottelutilaisuus;
13) laatia kuukausittain raportti kenttätyöstä;
14) tarkistaa tuberkuloositoimiston sairaskertomukset ainakin kerran vuodessa;
15) vastata tuberkuloositoimiston työtä koskeviin kyselyihin;
16) olla määräaikana tavattavana tuberkuloositoimistossa sekä
17) suorittaa muutkin ylemmän viranomaisen hänelle antamat virkaan kuuluvat tehtävät.

9 §.

Apulaisylihoitajan tulee olla erikoistunut koulutettu sairaanhoitaja ja terveyssisar. Hänet nimittää sairaalalautakunta viran oltua sen toimesta kolmenkymmenen päivän kuluessa siltä haettavana ja tuberkuloositoimiston ylilääkärin sekä tuberkuloosipiirin johtajan annettua lausunnon hakijoista.

Apulaisylihoitaja on lähinnä ylihoitajan alainen.

Apulaisylihoitajan tehtävänä on:
1) avustaa ylihoitajaa kaikissa tämän tehtävissä;
2) toimia ylihoitajan sijaisena vuosiloman ja virkavapauden aikana sekä
3) suorittaa muutkin ylemmän viranomaisen hänelle antamat virkaan kuuluvat tehtävät.

10 §.

Osastonhoitajan tulee olla erikoistunut koulutettu sairaanhoitaja. Hänet nimittää tuberkuloositoimiston ylilääkäri neuvoteltuaan ylihoitajan kanssa, ja hän on lähinnä ylihoitajan alainen.

Osastonhoitaja suunnittelee ylihoitajan kanssa osaston hoito- ja apuhenkilökunnan työt sekä valvoo niiden suorittamista.

Tämän lisäksi on osastonhoitajan tehtävänä
a) *vastaanotto-osastolla:*
1) tehdä merkinnät vastaanotolla käyvien potilaiden sairaskertomuksiin ja kortteihin;
2) huolehtia kuukauden lopussa, että tarkastukseen kutsutut, mutta saapumatta jääneet henkilöt saavat uuden kutsun;
3) huolehtia lasten tuberkuliinikokeista ja lasten tuberkuloosisuojarokotuksista;

4) lajitella päivittäin röntgenosastolta tulleet kuvat paikoilleen;
5) huolehtia ja vastata kortistosta;
6) pitää tilastoa piirin keskusparantolaan otetuista ja sieltä poistuneista potilaista, samoin kuolintapauksista ja sellaisista tapauksista, joissa osoite on tuntematon, sekä
7) huolehtia liinavaatevarastosta ja vaatteiden pesettämisestä;
b) *röntgenosastolla:*
1) osallistua röntgenkuvien ottamiseen ja kehittämiseen;
2) huolehtia piirin keskusparantolassa hoidettujen ja sieltä poistuvien potilaiden röntgenkuvista ja lausunnoista;
3) huolehtia röntgenarkistosta sekä
4) huolehtia filmivarastosta ja tarveaineista;
c) *laboratorio-osastolla:*
1) huolehtia laboratoriotutkimusten suorittamisesta;
2) tehdä esityksiä kemikalioiden hankkimiseksi ja vastata niistä sekä
3) valvoa laboratoriovälineiden puhdistusta;
d) *joukkotarkastuspuolella:*
1) suunnitella ylilääkärin kanssa joukko- ja laitostarkastukset, kutsua pienoiskuvalöydösten perusteella asianomaiset tarkempaan tutkimukseen sekä lähettää tarkastettujen luettelot asianomaisiin kouluihin, virastoihin ja laitoksiin;
2) järjestää ammatti- ja oppikouluista tutkittavaksi tulevien tuberkuliinikokeita, tuberkuloosisuojarokotuksia ja joukkotarkastuksia sekä samoin myös äitiysneuvoloiden äitien joukkotarkastuksia;
3) järjestää muitten tutkittavien tuberkuliinikokeet ja tuberkuloosisuojarokotukset;
4) huolehtia ylilääkärin määräämien täydennystutkimusten järjestämisestä;
5) avustaa vastaanotoilla sekä
6) huolehtia pienoisröntgenfilmiarkistosta ja tarvikkeista.

Osastonhoitajan tulee suorittaa muutkin ylemmän viranomaisen hänelle antamat virkaan kuuluvat tehtävät.

11 §.

Terveyssisaren, jolla tulee olla virkaan kuuluva pätevyys, nimittää tuberkuloositoimiston ylilääkäri neuvoteltuaan ylihoitajan kanssa.

Terveyssisar on lähinnä ylihoitajan alainen ja noudattaa soveltuvin kohdin kunnallisia terveyssisaria varten vahvistettua johtosääntöä.

12 §.

Sairaanhoitajan, jonka tulee olla koulutettu sairaanhoitaja, nimittää tuberkuloositoimiston ylilääkäri neuvoteltuaan ylihoitajan kanssa. Hän on lähinnä osastonhoitajan alainen.

Sairaanhoitajan tehtävänä on:
1) avustaa lääkäreitä vastaanotoilla;
2) avustaa osastonhoitajaa tämän tehtävien suorittamisessa;
3) pitää tuberkuloosisuojarokotetuista kortistoa;
4) huolehtia pienoiskuvalöydösten perusteella tarkastukseen kutsumisesta sekä
5) suorittaa muutkin ylemmän viranomaisen hänelle antamat virkaan kuuluvat tehtävät.

13 §.

Vastaanottoapulaisen nimittää tuberkuloositoimiston ylilääkäri neuvoteltuaan ylihoitajan kanssa, ja hänen tehtävänään on vastaanotoilla avustaa muuta hoitohenkilö-

kuntaa suorittaen ne tehtävät, jotka hänelle on ylilääkärin hyväksymässä työsuunnitelmassa määrätty.

14 §.

Tuberkuloositoimiston taloutta johtaa keskusparantolan taloudenhoitaja noudattaen tällöin soveltuvin kohdin, mitä sairaalain hallinnosta on määrätty.

15 §.

Toimistonhoitajan, jonka tulee olla perehtynyt kirjanpitoon ja toimistotyöhön, nimittää sairaalalautakunta viran oltua sen toimesta siltä haettavana ja keskusparantolan taloudenhoitajan, neuvoteltuaan tuberkuloositoimiston ylilääkärin kanssa, annettua lausunnon hakijoista. Toimistonhoitaja on lähinnä keskusparantolan taloudenhoitajan alainen.

Toimistonhoitajan tehtävänä on:

1) hoitaa tuberkuloositoimiston kirjanpito;
2) hoitaa palkkausasiat;
3) huolehtia irtaimistosta ja tarveaineista;
4) huolehtia toimiston kirjeenvaihdosta;
5) hoitaa henkilökortisto sekä
6) suorittaa muutkin ylemmän viranomaisen hänelle antamat virkaan kuuluvat tehtävät.

16 §.

Toimistoapulaisen nimittää sairaalalautakunta viran oltua siltä haettavana.

Toimistoapulaisen tuberkuloosin vastustamistyöhön liittyvistä tehtävistä määrää ylilääkäri ja taloudenhoitoon liittyvistä tehtävistä keskusparantolan taloudenhoitaja.

17 §.

Tarpeellisen apuhenkilökunnan ottaa keskusparantolan taloudenhoitaja neuvoteltuaan tuberkuloositoimiston ylihoitajan kanssa.

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 — N:o 18

Helsingin kaupungin vuositilintarkastajien kertomus vuoden 1951 tilintarkastuksesta.

Helsingin kaupunginvaltuusto valitsi tammikuun 10 päivänä 1951 vuoden 1951 hallinnon, varainhoidon ja tilinpidon tarkastajiksi kamreeri Uuno Ahon, varatuomari Veikko Kanervan, ylitarkastaja Hemming Träskvikin, filosofian tohtori Keijo Alhon, kauppatieteitten kandidaatti Tyko Vanhalan, toimittaja Aune Laurikaisen, postiljooni Toivo Aaltosen, muurari Torsten Sinisalon, filosofian maisteri Arthur Edbergin, professori Henrik Schybergsonin, pankinjohtaja Väinö V. Sipin ja professori Esa Kaitilan sekä varatilintarkastajiksi johtaja Yrjö Iharin, asemamies Erkki Heinosen, kirjanpitäjä Maria Sinisalon, tilintarkastaja Hilja Gertschin, toimitusjohtaja Toivo Huttusen, varatuomari Tarmo Sivulan, ekonomi Aaro Muuraisen, liikennetarkastaja Eino Liikasen, muurari Oskari Kuismasen, kauppatieteitten kandidaatti Stig Collianderin, ekonomi Carl Gustaf Weckmanin ja varatuomari Mauno Luotosen.

Tilintarkastajat kokoontuivat tammikuun 29 päivänä 1951 suorittamaan niitä järjestäytymistoimia, joita kaupunginvaltuuston joulukuun 21 päivänä 1949 vahvistama Helsingin kaupungin talouden tarkastussääntö edellyttää, ja valitsivat puheenjohtajakseen pankinjohtaja Sipin, varapuheenjohtajakseen kamreeri Ahon ja sihteerikseen varatuomari Kanervan.

Kuten aikaisemminkin ovat tilintarkastajat jakautuneet jaostoihin, joista jokainen on saanut tehtäväkseen perehtyä määrättyihin hallinnonhaaroihin ja laitoksiin. Jaostot ovat olleet seuraavat:

I jaosto, johon ovat kuuluneet tilintarkastajat Aaltonen, Sipi ja Vanhala, ensiksi mainittu jaoston esimiehenä, on tarkkaillut asioita, jotka koskevat kiinteistöhallintoa, urheilu- ja retkeilyliikenneoloja, liikennelaitosta, huoneenvuokralautakuntaa ja palotointa.

II jaosto, johon ovat kuuluneet tilintarkastajat Schybergson, Kanerva ja Sinisalo, ensiksi mainittu jaoston esimiehenä, on tarkkaillut asioita, jotka koskevat teollisuuslaitoksia, satamia, yleisiä töitä sekä puutavara- ja polttoainetoimistoa.

III jaosto, johon ovat kuuluneet tilintarkastajat Alho, Aho ja Edberg, ensiksi

mainittu jaoston esimiehenä, on tarkkaillut asioita, jotka koskevat sairaaloita, terveydenhoitoa, kansakouluja, ammattiopetusta, työväenopetusta, kotitalousneuvontaa, kaupunginkirjastoa, raittiustoimintaa, kaupunginmuseota, kaupunginorkesteria ja muita sivistyslaitoksia.

IV jaosto, johon ovat kuuluneet tilintarkastajat Träskvik, Kaitila ja Laurikainen, ensiksi mainittu jaoston esimiehenä, on tarkkaillut asioita, jotka koskevat huoltotointa, lastensuojelua, nuorisotyölautakuntaa, lastentarhoja, työnvälitystä, Hyvösen lastenkotia, oikeusaputoimistoa, väestönsuojelua, sotilasmajoitusta, elintarvikekeskusta, kansanhuoltoa, teurastamoa ja kalasatamaa.

V jaosto, johon ovat kuuluneet tilintarkastajat Sipi, Aho, Aaltonen, Schybergson, Alho, Träskvik ja Kanerva, ensiksi mainittu jaoston esimiehenä, on tarkkaillut yleishallintoa, yleistä varainhoitoa, raha-, omaisuus- ja velkataloutta, lahjoitusrahastoja, rahatoimistoa, verotusvalmisteluvirastoa, revisiolaitosta, poliisilaitosta, maistraattia, raastuvanoikeutta, syyttäjistöä, ulosottolaitosta, holhoustointa, alueliitosasioita, palkkoja ja eläkkeitä koskevia periaatekysymyksiä, virka-, palkka- ja eläke- sekä työntekijäin sosiaalisia etuja koskevien säännösten soveltamista, työttömyyden vastustamistoimintaa sekä niitä muita aloja, joiden tarkkailua ei ole erityisesti annettu minkään muun jaoston tehtäväksi.

Puheenjohtaja Sipi ei palkkalautakunnan jäsenenä ole ottanut osaa sitä koskevien asioiden käsittelyyn, tilintarkastaja Träskvik liikennelaitoksen palveluksessa olevana tätä laitosta koskevien asioiden käsittelyyn eikä tilintarkastaja Kanerva työnvälityslautakunnan henkisen työn osaston varajäsenenä sanotun osaston asioiden käsittelyyn.

Kaupungin hallinnon tarkastus.

Kaupungin hallintoa tarkastaakseen tilintarkastajat ovat saaneet käytettävikseen kaupunginhallituksen ja eri lautakuntien vuoden varrella pitämien kokousten esityslistat ja pöytäkirjat liitteineen sekä muita haluamiaan kaupungin hallintoa koskevia asiakirjoja. Vuoden 1951 jälkipuoliskolla on kaupungin tilastojulkaisuna painosta ilmestynyt rahatoimiston kertomus kaupungin tileistä ja tilinpäätöksestä vuodelta 1950.

Kaupungin varsinainen tilinpäätös vuodelta 1951 ja lahjoitusrahastoja koskeva osa tilinpäätöksestä valmistui huhtikuun 17 päivänä 1952. Kaupunginreviisorin kertomus vuodelta 1951 annettiin tilintarkastajille toukokuun 17 päivänä. Tilintarkastajat ovat myös saaneet irtaimen omaisuuden tarkastajien ja kiinteän omaisuuden tarkastajien kertomukset vuodelta 1951.

Huhtikuun 16 päivänä 1952 tarkastettiin rahatoimiston holvissa säilytetyt kaupungille kuuluvat velkakirjat, obligaatiot, osakkeet ja talletustodistukset, lahjoitusrahastojen arvopaperit sekä yksityisten kaupungin haltuun tallettamat

varat. Rahatoimiston kassat tarkastettiin huhtikuun 21 päivänä. Toukokuun 14 päivänä tarkastettiin kiinteistötoimiston hallussa olevat velkakirjat ja vuokrasopimukset. Rahatoimistossa suoritetussa tarkastuksessa voitiin todeta, että eräät kiinteistöt, joihin oli myönnetty kiinnitys kaupungin antaman lainan vakuudeksi, olivat myönnetyn lainan suuruuteen verrattuna palovakuutetut liian alhaisista arvoista, mistä havainnosta tilintarkastajat huomauttivat jo viime vuonna antamassaan kertomuksessa. Tarkastuksissa ei ilmennyt erityisempää muuta huomauttamisen aihetta.

Tilintarkastajat yhtyvät kiinteän omaisuuden tarkastajien huomautukseen, joka koskee sähkötarkastuslaitokselle Kampin muuntaja-aseman rakennuksesta vuokrattujen tilojen alhaista vuokraa, kun samaan aikaan kaupunki itse joutuu huoneistopulansa poistamiseksi maksamaan huomattavasti korkeampia vuokria.

Kaupunginreviisorin kertomuksessa on lähemmin käsitelty Helsingin Maidontarkastusyhdistyksen kaupungin kassasta ennakolta nostamien palkkioiden palauttamista koskevaa kysymystä. Tilintarkastajat odottavat, että kaupungin taholta ryhdytään asianmukaisiin toimenpiteisiin liikaa maksettujen palkkioiden perimiseksi Maidontarkastusyhdistykseltä.

Tilintarkastajat yhtyvät kaupunginreviisorin esitykseen, että harkittaisiin kaupungin viranhaltijain ylitöiden ylärajan vahvistamista, jotta voitaisiin välttää liiallista ylitöiden teettämistä, mikä saattaa muodostua vahingolliseksi sekä työntekijöille että kaupungille.

Veropoistoihin on vuoden 1951 tilinpäätöksessä varattu 637,7 miljoonaa mk. Verojäämät ovat kuitenkin olleet 1.586,7 miljoonaa mk, joten poistomääräraha on ollut 949 miljoonaa mk liian pieni. Tilintarkastajien mielestä olisi verojäämien poistoihin varattava vuosittain riittävä määräraha. Käyttämättömiä siirtomäärärahoja oli vuoden 1951 päättyessä 3.969,4 miljoonaa mk, johon määrään sisältyy myös veropoistoihin ja -palautuksiin varattu summa 637,7 miljoonaa mk. Tarkastusvuoden talousarvioon merkityistä lainavaroista on saamatta 380 miljoonaa mk. Vaikka varmuutta lainavarojen saamisesta ei ole ollut, on ryhdytty toteuttamaan sellaisia töitä, joihin tarkoituksena on ollut käyttää lainavaroja.

Rahatoimiston osalta tilintarkastajat haluavat kiinnittää huomiota niihin epäkohtiin, joita kaupungille aiheutuu siitä, ettei rahatoimisto ole ajoissa antanut selvityksiä revisiotoimiston tekemiin kirjallisiin tiedusteluihin eikä ilmoittanut revisiotoimistolle tilisäännön 75 §:n mukaisesti niistä uudistuksista, joita on tilinpidossa toimeenpantu. Uudistuksista on mm. johtunut, että koko vuoden 1951 ajan rahatoimisto on erehdyksessä suorittanut kansaneläkemaksut myös kaupungin maksamien eläkkeiden osalta, mistä kaupungille aiheutunut vahinko yksistään korkotappiona voidaan arvioida, kuten kaupunginreviisorin kertomuksessa lähemmin osoitetaan, vuoden 1951 ajalta shekkitilin antolainakoron mukaankin laskettuna n. 300.000 mk:ksi.

Palolaitosta koskevissa tarkastuksissa on havaittu, että erikoisesti ns. perus-

hankintojen yhteydessä on esiintynyt suunnitelmattomuutta ja viivyttelyä, josta on aiheutunut kaupungille huomattavia lisämenoja. Palolaitokselle on myönnetty sekä varsinaisissa että lisätalousarvioissa kiireellisiä hankintoja varten määrärahoja, mutta monesti on hankintoihin ryhdytty vasta pitkien aikojen, jopa vuosien kuluttua, jolloin määrärahat eivät enää ole riittäneet, vaan niitä on jouduttu ylittämään. Myös on selvinnyt, että palolaitos on suorittanut jatkuvasti suuriakin hankintoja talousarviosta poikkeavasti. Niinpä on erään vanhan ruiskuveneen kunnostamiseen varatun määrärahan puitteissa ostettu 3 syöksyvenettä moottoreineen ja käytetty tähän lähes 1 miljoonaa mk. Toimenpide on kuitenkin aiheuttanut sen, että määräraha ei ole enää riittänyt alkuperäiseen tarkoitukseen, kun se lopullisesti toteutettiin. Eräiden paloautojen hankkimista varten on jo vuoden 1949 talous- ja lisätalousarvioissa myönnetty yhteensä 9.920.000 mk, mikä vastasi silloista hintatasoa. Palolaitoksesta johtuneiden viivytysten johdosta näitä 8 autoa varten tarvitaan n. 10 miljoonaa mk lisää. Autoista on vain yksi tähän mennessä kunnostettu. Myös jo vuonna 1948 välttämättöminä ja kiireellisinä pidettyjä letkuhankintoja on määrärahojen saannista huolimatta viivytelty niin, että hintojen ero on vuosina 1950—1951 ollut n. 1,4 miljoonaa mk kaupungin tappioksi. Edellä esitetyt viivästymiset ovat ainakin osaksi johtuneet palopäällikön ja palolautakunnan välisistä, kummankin valtuuksia koskevista erimielisyyksistä. Tilintarkastajat eivät halua tässä yhteydessä asiaan enempää puuttua, koska kaupunginhallitus on asettanut komitean sitä tutkimaan. Tällöin olisi tilintarkastajien mielestä myös lähemmin määriteltävä palopäällikön ja palolautakunnan toimivallanrajat.

Tilintarkastajat ovat tutustuneet tavarahankinnoissa noudatettuun menettelyyn kaupungin sairaaloissa ja elintarvikekeskuksessa. Tällöin on voitu todeta, että hankinnat toimitetaan hajanaisesti, kunkin laitoksen omassa piirissä, ja pyytämättä riittävän usein tarjouksia eri liikkeiltä. Tilintarkastajien mielestä olisi hankintojen keskittämistä syytä harkita mm. siinä tarkoituksessa, että ostettavista tavaroista pyydettäisiin varsinkin ennen suurempien hankintojen päättämistä useammilta liikkeiltä tarjouksia edullisimpien hankintasopimusten tekemiseksi ja niiden täyttämisen valvomiseksi. Kaupunginhallitus onkin vuonna 1950 asettanut komitean suunnittelemaan kaupungin hankintojen tarkoituksenmukaista järjestelyä, komitean kuitenkaan vielä saamatta työtään valmiiksi.

Tilintarkastajat ovat tarkastuskäynneillään voineet todeta, että sairaalapaikkojen puute on jatkuvasti suuri. Tilannetta vaikeuttaa mm. kaupungin pohjoisosia varten suunnitellun sairaalan rakentamisen viivästyminen. Uuden mielisairaalan rakentamisesta on tehty periaatepäätös. Kotisairaanhoitajien toiminta on, ottaen huomioon sairaalapaikkojen puutteen, osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi.

Terveydenhoitolautakunnan alaisten laitosten toimintaa on omansa melkoisessa määrässä haittaamaan se, ettei niillä ole johtosääntöä. Revisiotoimisto on

johtosäännön puuttumisesta huomauttanut vuonna 1947. Johtosäännön laatimista varten on jo vuonna 1945 asetettu terveydenhoitolautakunnan ohjesääntökomitea, jonka työ kuitenkin näyttää edistyvän hitaasti.

Oppilastulva kaupungin kansa- ja ammattikouluihin on edelleen lisääntynyt ja tilojen puute muodostunut entistä vaikeammaksi. Suomenkielisissä kansakouluissa on 713 luokkaa, ja niistä 132 joutuu toimimaan muualla kuin varsinaisesti luokkahuoneiksi tarkoitetuissa tiloissa. Ennakkolaskelmien mukaan suomenkielisten kansakoulujen oppilasmäärä, joka syksyllä 1951 oli 21.550, kohoaa vuoteen 1955 mennessä yli 33.000:n. Lisäluokkien ja -koulujen tarve tulee siis olemaan huomattavan suuri lähivuosien aikana, ja on laskettu, että tarvittaisiin ainakin 9 koulua, joissa kussakin olisi 15 luokkaa. Tämän ohjelman kustannukset on arvioitu 1.365 miljoonaksi mk:ksi. Ruotsinkielisissä kansakouluissa tilanne on myös vaikea, vaikkakaan ei vielä ole tarvinnut järjestää opetusta kolmessa vuorossa kuten useimmissa suomenkielisissä kansakouluissa.

Uusien koulujen, sairaaloiden ym. rakennusten valmistumista on vaikeuttanut, paitsi käytettävissä olevien varojen ja raaka-aineiden puute, myös se, ettei kaupungin palveluksessa ole riittävästi teknillistä työvoimaa.

Tilintarkastajien Tervalammen työlaitoksella suorittaman käynnin aikana todettiin, että laitoksen vanhojen asuinrakennusten samoin kuin vanhalla osastolla olevien vuodevaatteiden ja kaluston kunto on heikko.

Liikennelaitos on vuonna 1950 tilannut 30 raitiotievaunua eräiltä kotimaisilta toiminimiltä. Vaikka hankinta-aika on jo kulunut umpeen, ei asianomainen toiminimi ole saanut alustoja eikä alkanut rakentaa vaunujen koreja. Moottorit sen sijaan ovat valmisteilla. Hankintasopimusta tehtäessä on toiminimille annettu kaupungin varoista ennakkomaksuja yhteensä 83,1 miljoonaa mk. Tämä summa on ollut hankkijoiden käytettävänä korottomana kaksi vuotta siitä huolimatta, että suurin osa rahoista, ja itse vaunujen osalta siihen tarkoitukseen varattu 55 miljoonan mk:n määrä käytännöllisesti katsoen kokonaan, on ollut käyttämättä liikennelaitoksen tilaamiin tarvikkeisiin. Tilaushinta, lukuun ottamatta puolta ennakkomaksun määrästä, on sitäpaitsi sidottu indeksiin.

Kaasulaitoksen osalta tilintarkastajat ovat todenneet, että vanhojen uunien peruskorjauksilla on lisätty laitoksen käyttöomaisuuden arvoa ja siihen sovellettu liian pitkiä kuoletusaikoja, mikä ei anna oikeata kuvaa laitoksen kannattavuudesta eri vuosina. Myös on voitu todeta, ettei kaasulaitoksen kannattavuudesta tehdä varsinaisia kustannuslaskelmia.

Helsingin Omakotirakentajat Oy. -niminen yhtiö on huhtikuussa 1948 saanut, kuten kaupunginreviisorin kertomuksesta lähemmin selviää, kaupunginhallituksen myöntämänä 1 miljoonan mk:n suuruisen lainan 6 kuukauden ajaksi. Lainan takaisinmaksamisesta on kaupunginhallitus toistuvasti myöntänyt lykkäystä, vaikka yhtiö ei ole kyennyt edes suorittamaan korkoa kaupungille.

Vuoden 1951 tilinpäätös.

Varsinaiset menot ovat edellisestä vuodesta nousseet 2.710 miljoonaa mk eli 39,9%, kun taasen varsinaisten tulojen lisäys vastaavasti on 4.756 miljoonaa mk eli 47,7%. Varsinaiset menot ovat 5.232 miljoonaa mk pienemmät kuin tulot.

Pääomamenot ovat edellisestä vuodesta nousseet 3.008 miljoonaa mk eli 71,8% ja pääomatulot 14 miljoonaa mk eli 1,2%.

Kokonaismenot ovat edellisestä vuodesta nousseet 5.718 miljoonaa mk eli 52,0% ja tulot vastaavasti 4.770 miljoonaa mk eli 42,9%. Tulot yhteensä ovat olleet 809 miljoonaa mk menoja pienemmät, mikä summa siis osoittaa tilivuoden tulosta, edellisen vuoden säästöä lukuun ottamatta.

Kaupungin vuoden 1951 tilinpäätös osoittaa tilivuotta varten vahvistettuun talousarvioon verrattuna 137 miljoonan mk:n suuruista säästöä. Vuoden 1951 lisätalousarvioon oli merkitty säästönä vuodelta 1950 946 miljoonaa mk.

Tulojäämiä on vuoden 1951 päättyessä 1.788 miljoonaa mk, joten ne ovat lisääntyneet 458 miljoonaa mk. Verojäämät ovat lisääntyneet 402 miljoonaa mk, tehden 1.587 miljoonaa mk.

Edellä esitetyn ja tarkastuksen aikana tehtyjen havaintojen perusteella tilintarkastajat ehdottavat kaupunginvaltuustolle:

1) *että asianomaiset kaupunginviranomaiset velvoitettaisiin ottamaan huomioon tilintarkastajien edellä esittämät, vastaisen varalle tekemät huomautukset;*

2) *että vuoden 1951 tilinpäätöksessä todetut, kaupunginreviisorin kertomuksessa tarkemmin mainitut puutteellisuudet oikaistaisiin 1952 aikana* sekä

3) *että kaupunginvaltuusto vahvistaisi kaupungin vuoden 1951 tilinpäätöksen ja myöntäisi vastuuvapauden kaupunginhallitukselle ja muille tilivelvollisille.*

Helsingissä kesäkuun 13 päivänä 1952.

Väinö V. Sipi.

Toivo Aaltonen. *Veikko Kanerva.*
Uuno Aho. *Aune Laurikainen.*
Keijo Alho. *Torsten Sinisalo.*
Arthur Edberg. *H. Schybergson.*
Esa Kaitila. *Hemming Träskvik.*

Tyko Vanhala.

Suomennos.

Eriävä mielipide.

Kun vuositilintarkastajain enemmistö on kieltäytynyt ottamasta tilintarkastuskertomukseen minkäänlaista puutavara- ja polttoainetoimiston toimintaan kohdistuvaa huomautusta, katson velvollisuudekseni saattaa kaupunginvaltuuston tietoon seuraavaa.

Kun kaupunginvaltuusto maaliskuun 21 päivänä 1951 päätti perustaa puutavara- ja polttoainetoimiston, teki valtuusto samalla kirjanpidon ja tilinpäätöksen suhteen seuraavan tärkeän periaatepäätöksen:

»*Puutavara- ja polttoainejaoston ..... tehtävänä on:*

— —

6) *valvoa, että rahavarojen säilytyksessä, tilityksessä ja kirjanpidossa, laskujen hyväksymisessä ja kirjaamisessa, inventoinnissa sekä kiinteistö-, kalusto- ja tavaraluetteloiden laadinnassa noudatetaan liike-elämässä ja liikekirjanpidossa tavallisia menettelytapoja sekä kirjanpitolakia ja soveltuvilta kohdin kaupungin tilisäännön määräyksiä.*»

Ottamalla puutavaratoimiston johtosääntöön tämän määräyksen on valtuusto periaatteellisesti päättänyt, että tilinpäätöksessä on otettava huomioon liiketaloudelliset periaatteet, joista kirjanpitolaissa käytetään nimitystä »yleiset kirjanpitoperiaatteet ja hyvä kauppiastapa.»

Tuloslaskennan kannalta, ainakin puutavaratoimiston toiminnan suhteen on mitä tärkeintä se periaate, jonka mukaan raaka-aineiden ja tuotteiden varastoarvot lasketaan oikein. Tällöin on otettava huomioon se yleisesti hyväksytty liiketaloudellinen sääntö, ettei markkinahintojen nousu saa aiheuttaa nimellistä pääomanlisäystä, jonka jakaminen pienentäisi yrityksen taloudellista laajuutta ja mitä ammattikielessä kutsutaan näennäisvoitoksi. Niiden varastojen arvon laskemista koskevien eri menetelmien joukossa, jotka ovat kehittyneet pyrittäessä välttämään tilinpäätöksessä näennäisvoittoja, on ns. normaalivarastotilityksellä niin huomattava sija, että sitä on erikoisesti suositeltu vuoden 1945 kirjanpitolaissa.

Normaalivarastomenetelmä merkitsee sitä, että muodostetaan sekä laajuutensa että hintansa puolesta kertakaikkiaan määrätty perusvarasto, minkä jälkeen siten saatu varastojen arvo säilytetään muuttumattomana ja riippumattomana asianomaisen liikkeen ulkopuolella markkinoilla vallitsevista hintojen vaihteluista. Jos kävisi niin, että osa normaalivarastoa on tilinpäätöksen aikana kokonaan tai osittain kulutettu, muodostetaan normaalivaraston hinnan ja jälleenhankintahinnan välisestä erotuksesta jälleenhankintarahasto, jonka tarkoituksena on asianomaisen yrityksen normaalisen perusvaraston jälleenhankinta ilman ulkopuolista pääomanlisäystä.

Sekä liikelaskentateorian edustajat että käytännön miehet suosittelevat nykyään usein normaalivarastomenetelmää erittäin sopivana menetelmänä pyrit-

täessä välttämään tilinpäätöksen näennäisvoittoja. Maan puunjalostusteollisuudessa on sitä yleisesti sovellettu jo useita vuosikymmeniä ja Helsingin kaupungin hallinnossa käyttää sitä nykyisin kaasulaitos. Tämän vuoksi olisi ollut asianmukaista, että se olisi otettu käytäntöön myös puutavaratoimiston tilinpäätöksessä vuodelta 1951.

Niin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Tilinpäätös on tehty noudattaen menettelytapaa, jota nyttemmin yleisesti vältetään ja joka merkitsee sitä, että tilien alhaisia varastoarvoja käyttäen käyttö- ja vaihto-omaisuuden myynnistä muodostetaan näennäisvoittoja, joiden jakaminen merkitsee yritykseen sijoitetun pääoman kuluttamista.

Tilinpäätökseen otettu kirjanpidollinen voitto jakaantuu toimiston omien tietojen mukaan seuraavalla tavalla:

Voitto sahan toiminnasta	10,6	milj. mk
Voitto muusta toiminnasta	9,1	» »
Voitto vanhojen autojen myynnistä	2,3	» »
	22,0	milj. mk

Tästä tilivoitosta on autojen myyntivoittoa epäilemättä pidettävä näennäisvoittona. Mutta myös taulukoissa 1 ja 2 esitettyjen tietojen pohjalla suoritettu tilinpäätöksen kriitillinen tarkastus herättää epäilyksiä kahden muun voitoksi ilmoitetun erän oikeellisuuden suhteen. Taulukoista ilmenee näet, että polttoainevarastoihin ja hakkuusopimuksiin sijoitetun pääoman arvo on lisääntynyt huomattavasti vuoden kuluessa, ei ainoastaan määränsä, vaan myös yksikköarvojensa puolesta. Seuraava asetelma selvittää tämän seikan:

Varojen laatu	Kvantitatiivinen lisäys	Yksikkö-hinta 31. 12. 1950	Yksikkö-hinta 31. 12. 1951	Nimellinen pääomanlisäys
Polttopuuhankinnat	176.141 m³	237: 58	606: 39	145 milj. mk
Polttopuuvarastot	39.166 m³	600: 60	1.038: 56	65 » »
Sahatukkihankinnat	716.200 j³	27: 51	69: 98	90 » »
				300 milj. mk
Kivihiilivarastot, uutisostot 1951				9 » »
			Vuoden aikana kohonneet varastoarvot	309 milj. mk

Tällaiseen varastolisäykseen tarvittavan pääoman on kaupunginhallitus myöntänyt antamalla puutavaratoimiston käytettäväksi yhteensä 356 milj. mk.

Sahatukkivarasto on pienentynyt 339.286 kuutiojalkaa, mutta kun vuoden aikana on tapahtunut huomattava hintojen nousu, on otaksuttavaa, että tämän varaston supistaminen on aiheuttanut näennäisvoittoa. (Taulukossa n:o 3 olen laskenut ko. näennäisvoiton 9 milj. mk:ksi.) Ainoa varastoarvo, joka on pysynyt muuttumattomana, on sahatavaravarasto, joka on pienentynyt ainoastaan 5 standardilla. Tällä varastolla on myöskin muuttumaton tilinpäätöksen yksikköhinta: 21.453 mk/standardilta.

Yllä esitetyt seikat ovat omiaan herättämään epäilyksiä tilinpäätöksessä esitetyn liiketuloksen oikeellisuudesta. Esitettyjen lukujen lähempi erittely, joka on suoritettu taulukoissa n:o 2—4, osoittaakin, että tuloksena ei ole voitto, vaan varsin suuri tappio.

Jos puutavaratoimisto olisi hyvän kauppiastavan mukaan johdonmukaisesti soveltanut normaalivarastomenetelmää, olisivat varastojen arvot, kuten taulukossa n:o 3 olen osoittanut, supistuneet ainakin 100 milj. mk:lla, mihin vieläkin on lisättävä käytettyjen sahatukkien jälleenhankintaan tarvittavat varat, 9 milj. mk, yhteensä siis 109 milj. mk:lla.

Taulukossa n:o 4 olen katsonut voivani osoittaa, että kaupungin puutavara- ja polttoainetoimiston tappio on seuraava:

Sahan tappio	36,4 milj. mk
Muun toiminnan tappio (etupäässä polttopuiden ostot)	52,9 » »
Kokonaistappio	89,3 milj. mk

On ilmeistä, että tämän tappion vaikuttavana tekijänä olivat suuret tukki- ja polttopuuostot huippuhintoihin. Esimerkkinä mainittakoon, että yli 80% kaikista sahatukkien hakkuusopimuksista tehtiin syyskuusta joulukuuhun 1951, siis aikana, jolloin kaukonäköiset sahanomistajat jo olivat siirtyneet ostojensa rajoittamiseen. Huomattavan hintatason romahtamisen johdosta, joka sen jälkeen on tapahtunut ja jonka loppua ei vielä ole nähtävissä, ja lisäksi kiinnittäen huomiota siihen tosiseikkaan, että vuoden vaihteessa oli sidottuna hakkuusopimuksiin kokonaista 285 milj. mk, joiden edellyttämät hakkuut vaativat suhteellisen pitkän ajan, rohjettaneen väittää, että kaupungin tappio polttopuiden ja sahatukkien ostoista huippuhintoihin pikemminkin ylittää kuin alittaa 100 milj. mk. Varovaisempi ostopolitiikka olisi ollut täysin aiheellista. Huomioon ottaen puutavara-alan tyypillisen vahingonvaaran, voidaan asettaa kysymyksenalaiseksi, onko kaupungin etujen mukaista jatkuvasti pyrkiä sahan teknillisen tehon täydelliseen käyttämiseen.

Kiihdytetyt ja, kuten nyttemmin on käynyt selville, tappiota tuottavat tukkien ostot korkeussuhdannevuonna 1951 ovat ehkä selityksenä siihen, että puutavaratoimisto on pyrkinyt vuoden 1952 aikana perimään kaupungin laitoksilta ilmeisiä ylihintoja.

Seurauksena kaikista näistä rahasijoituksista hakkuusopimuksiin, varastoihin ja kuljetusvälineisiin on se, että puutavaratoimiston vakauttamaton velka kaupunginkassaan on noussut 271 milj. mk:lla, mihin vielä on lisättävä lyhytaikainen velka kaupungille peritystä liikevaihtoverosta, lapsilisistä ym., siis 9 milj. mk, yhteensä 280 milj. mk. Kuinka puutavaratoimisto rahavarojen puutteessa, vientimahdollisuuksien ollessa käytännöllisesti katsoen täydellisesti katkenneina ja hintojen jatkuvasti laskiessa kotimarkkinoilla voi maksaa tämän velan, ei ole helposti ajateltavissa. Selvennykseksi mainittakoon, että vuoden 1951 toimituksista, siis 5.286 standardista oli vienti 2.592 standardia eli 48%. Kaupungin omille laitoksille

toimitettiin 2.535 standardia. Tässä yhteydessä on vielä huomattava, että korkovelka kaupungille vuodelta 1950, 14,7 milj. mk, on vieläkin jäänyt maksamatta.

Huomioon ottaen, että puutavaratoimisto oli vuoden 1951 loppuun mennessä tehnyt hakkuusopimuksia, joiden hakkuita ei vielä oltu lopullisesti suoritettu, sahatukkien osalta 1.652.700 kuutiojalan ja polttopuiden osalta 277.339 kuutiometrin määrään, jonka kuljetuksen Helsinkiin lasketaan maksavan vähintään 400 milj. mk, voidaan otaksua, että kaupunki saa vielä myöntää lisää ainakin 100 milj. mk liikkeen rahoittamiseen. Siten on se määrä, joka on sijoitettu puutavaratoimiston liiketoimintaan ilman kaupunginvaltuuston ennakolta antamaa suostumusta, noussut yli puolen miljaardin markan.

Tapahtuneiden tosiasiain valossa täytyy asettaa kyseenalaiseksi, onko sellainen menetelmä oikea, jonka mukaan kaupunginhallitus, käyttäen hyväkseen voimassa olevien johtosääntöjen suomia mahdollisia valtuuksia, myöntää huomattavia ennakkoja ostoihin, joilla ei ole mitään yhteyttä kaupungin varsinaisen toiminnan kanssa. Käsitykseni mukaan pitäisi sellaiset määrärahat alistaa kaupunginvaltuuston harkittaviksi, ennen kuin kaupunginhallitus määrää ne maksettaviksi.

Huomattava on myöskin se tosiseikka, että puutavaratoimisto on kaupunginvaltuustoa kuulematta sijoittanut uusiin autoihin yli 20 miljoonaa markkaa.

Tässä yhteydessä mainittakoon vielä, että tiettävästi puutavaratoimiston ainoatakaan autoa ei vielä ole varustettu kaupungin vaakunakuvalla, mikä seikka huomattavasti vähentää puutavaratoimiston mahdollisuuksia estää väärinkäytöksiä. Kaupungin etu näyttää vaativan, että kysymyksessä olevat vaakunakuvat viipymättä asetetaan kaikkiin autoihin ja laivoihin.

Kaikkeen edellä esittämääni viitaten saanen ehdottaa:

1) että kaupunginvaltuusto lausuisi käsityksenään, että ennakkojen myöntäminen puutavara- ja polttoainetoimiston säännölliset tarpeet ylittäviin varastoostoihin kuuluu kaupunginvaltuustolle,

2) että puutavara- ja polttoainetoimiston tilinpäätös vuodelta 1951 ja vastaisuudessa on tehtävä normaalivarastoperiaatteen huomioon ottaen ja käyttäen vuoden 1950 lopussa olleita varastojen arvoja normaalivaraston kvantitatiivisen suuruuden ja arvon pohjana,

3) että kaupunginvaltuusto lausuisi puutavara- ja polttoainejaostolle ohjeeksi, että toimisto on tarkoitettu hankkimaan kaupungin laitoksille polttoaineita ja tarpeellisia puutavaroita edulliseen hintaan ja etteivät toimiston laskutukset kaupungin laitoksilta niin ollen saisi ylittää laskettua omakustannusarvoa enempää kuin yleisiä markkinahintoja,

4) että puutavara- ja polttoainetoimisto velvoitettaisiin viipymättä maksamaan kaupunginkassaan korkovelkansa vuodelta 1950: 14.669.960 mk,

5) että puutavara- ja polttoainetoimisto velvoitettaisiin viipymättä varustamaan kaikki autonsa suurikokoisella kaupungin vaakunan kuvalla.

Helsingissä kesäkuun 13 päivänä 1952.

H. Schybergson.

Taulukko 1.

Puutavaratoimiston omaisuustaseet 31. 12. 1950 ja 1951.

V a r a t:	1950 milj. mk	1951 milj. mk	Vähennys milj. mk	Lisäys milj. mk
Alitilittäjät	1,2	1,0	0,2	—
Saatavat	1,1	9,6	—	8,5
Polttopuuhankinnat	24,0	169,0	—	145,0
Polttopuuvarastot	32,8	97,5	—	64,7
Sahatukkihankinnat	25,7	115,7	—	90,0
Sahatukkivarastot	22,6	7,1	15,5	—
Sahatavaraa	28,1	28,0	0,1	—
Erikoispuut	7,3	1,1	6,2	—
Kivihiilet	—	8,7	—	8,7
Irtaimistoa	1,8	1,5	0,3	—
Halkosahat ja hiiltomo	1,5	1,5	—	—
Toimistotalot yms. ja tontit	11,5	12,1	—	0,6
Sahan maa- ja vesialueet	2,4	4,7	—	2,3
Sahanrakennukset ja koneet	48,0	45,4	2,6	—
Autot ja huoltoasemat	2,0	23,6	—	21,6
Telakka ja laivasto	2,5	3,6	—	1,1
Uppotukkeja	3,4	—	3,4	—
	215,6	530,1	—	314,2
Tappio v. 1950	11,3	—	—	—
	227,2	—	—	—
V e l a t:				
Velka rahatoimistolle	175,0	446,2	—	271,2
Pääomavelka	35,2	48,8	—	13,6
Menojäämät	2,3	9,7	—	7,4
Maksamattomat korot v. 1950	14,7	14,7	—	—
	227,2	519,4	—	292,2
Ylijäämä 1951	—	22,0	—	22,0
	—	541,4	—	314,2

Varastojen vaihtelut	1950	1951	Vähennys	Lisäys
Polttopuuhankinnat	101.198 m³	277.339 m³	—	176.141 m³
Polttopuuvarastot	54.693 m³	93.859 m³	—	39.166 m³
Sahatukkihankinnat	936.500 j³	1.652.700 j³	—	716.200 j³
Sahatukkivarastot	412.486 j³	73.200 j³	339.286 j³	—
Sahatavaraa	1.308 std	1.303 std	5 std	—
Kivihiilet	—	1.589 to	—	1.589 to

Taulukko 2.

Vv 1950 ja 1951 varastojen hinnoittelut.

	1950	1951
Keskeneräiset polttopuuhankinnat	237/58 m³	609/39 m³
Polttopuuvarastot	600/60 m³	1.038/56 m³
Keskeneräiset tukkihankinnat	27/51 j³	69/98 j³
Sahatukkivarastot	54/80 j³	97/27 j³
Sahattua puutavaraa	21.453/— std.	21.453/— std.

Taulukko 3.

Vuoden 1951 tulos normaalivarastomenetelmää käyttäen.

	Tilinpäätöksen mukaan	Normaali-varastomenetel-män mukaan	Erotus
Polttopuuhankinnat			
Normaalivarasto:			
100.000 m³ à 240/—	—	24 milj. mk	—
Lisävarasto:			
177.339 m³ à 609/39	—	107 » »	—
277.339 m³	169 milj. mk	131 milj. mk	38 milj. mk
Polttopuuvarastot			
Normaalivarasto:			
55.000 m³ à 600/—	—	33 milj. mk	—
Lisävarasto:			
38.859 m³ à 1.038/56	—	40 » »	—
93.859 m³	97 milj. mk	73 milj. mk	24 milj. mk
			62 milj. mk
Sahatukkihankinnat			
Normaalivarasto:			
900.000 j³ à 30/—	—	27 milj. mk	—
Lisävarasto:			
752.700 j³ à 69/98	—	53 » »	—
1.652.700 j³	115 milj. mk	80 milj. mk	35 milj. mk
Sahatukkivarastot (normaalivarasto 300.000 j³)			
73.200 j³ à 55/—	—	4 milj. mk	—
97/27	7 milj. mk	—	3 milj. mk
			100 milj. mk
Lisää: Sahatukkivaraston jälleenhankintarahaston kartuttaminen: 226.800 j³ à 40/—			9 milj. mk
			Yhteensä 109 milj. mk

Taulukko 4.

Puutavara- ja polttoainetoimiston todellinen tulos v. 1951.

	Heinolan saha	Muu toiminta	Autojen myynti
Kirjanpidollinen voitto	10,6 milj.	9,1 milj.	2,3
÷ Varastojen arvojen korjaus	47 »	62 »	—
÷ Näennäisvoitto autojen myynnistä	—	—	2,3
Todellinen tappio	36,4 milj.	52,9 milj.	—

Toiminnan kokonaistulos: 89,3 milj. mk tappio.

Eriävä mielipide.

Olemme esittäneet tilintarkastajain kertomukseen seuraavan kohdan:

Kaupunginhallitus on kertomusvuoden aikana myöntänyt kaupungin puutavara- ja polttoainetoimiston käyttöön, pääasiassa sen vaihto-omaisuuden hankintaan 356 milj. markkaa. Milloin on kysymys tämäntapaisista tai yleensä huomattavan suurista ennakkomaksuista, — kaupunginreviisorin kertomuksessa mainitaan muitakin —, näyttäisi kaupunginhallituksella olevan aihetta ainakin tiedoittaa asiasta kaupunginvaltuustolle jo tilivuoden aikana.

Tilintarkastajain mielestä olisi myös otettava harkittavaksi, olisiko kaupungin puutavara- ja polttoainetoimistossa, sen varastojen suuruus kun nähtävästi voi eri vuosina vaihdella varsin huomattavasti, sopivana ajankohtana otettava käyttöön ns. normaalivarastomenetelmä.

Tilintarkastajain enemmistö ei ole hyväksynyt edellä esittämäämme otettavaksi tilintarkastajain kertomukseen. Sen vuoksi pyydämme kunnioittaen sen näin eriävänä mielipiteenä esittää.

Helsingissä, 13 päivänä kesäkuuta 1952.

Väinö V. Sipi.

Esa Kaitila. *Tyko Vanhala.*

Arthur Edberg.

Yhdyn poissaolleena edelliseen.

Helsingissä 16. 6. 1952.

Keijo Alho.

Eriävä mielipide.

Helsingin kaupungin vuositilintarkastajien kertomukseen vuoden 1951 tilintarkastuksesta pyydämme eriävänä mielipiteenä esittää seuraavaa:

Palolaitosta koskevassa tutkimuksessa olisi käsityksemme mukaan myös selvitettävä, onko todettujen talousarviosta poikkeamisien ja kaupungille lisämenoja aiheuttaneiden hankintojen viivytysten yhteydessä tapahtunut sellaista, joka antaisi aihetta korvausvaatimuksiin tai kurinpidollisiin toimenpiteisiin.

Liikennelaitosta koskevassa huomautuksessa mainittua 83,1 miljoonan markan ennakkomaksua koskevan toteamuksen lisäksi pidämme välttämättömänä esittää, ettei ennakkomaksuja olisi hankintasopimuksien perusteella annettava ennen kuin on saatu varmuus hankkijan kykeneväisyydestä tilauksen toimittamiseen sopimuksen edellyttämän määräajan kuluessa.

Helsingissä, kesäkuun 13 päivänä 1952.

Torsten Sinisalo. *Toivo Aaltonen.*

Aune Laurikainen.

Liite 1.

Kertomus revisiotoimiston toiminnasta vuonna 1951.

I. Yleistä.

Kaupungin vakinaisen tilintarkastajan eli kaupunginreviisorin ja revisiotoimiston vuoden 1951 toiminnasta ja tarkastustyöstä annetaan seuraavassa toimiston johtosäännön edellyttämä kertomus.

1. Henkilökunta.

Kaupungin taloustoiminnan laajentuessa on käynyt tarpeelliseksi lisätä revisiotoimiston reviisorien lukumäärää, jotta nämä paremmin kuin tähän asti ehtisivät valvoa ja tarkastaa heille annetut tarkastuskohteet. Valtuuston perustettua päätöksellään 30. 8. 1950 uuden kuudennen reviisorin viran valitsi se kokouksessaan 7. 12. 1950 tämän viran ensimmäiseksi haltijaksi kauppatieteiden maisteri Osmo Lehtosuon, joka ryhtyi hoitamaan virkaansa tammikuun 1. päivänä 1951. Toimiston vakinaisen henkilökunnan vahvuudessa ei vuoden 1951 aikana ole tapahtunut muita muutoksia. Vuoden aikana oli revisiotoimistossa paitsi kaupunginreviisoria, näin ollen 6 reviisoria ja 4 apulaisreviisoria. Tämän lisäksi oli toimistonhoitaja, 13 vakinaista ja 2 tilapäistä revisioapulaista sekä yksi toimistoapulainen (valtuuston 20. 9. 1950 tekemän päätöksen mukaan perustettu samalla kun yksi tilapäisen revisioapulaisen virka lakkautettu) ja vahtimestari.

2. Kassojen tarkastukset ja todetut väärinkäytökset.

Reviisorit ja apulaisreviisorit ovat johtosäännön mukaisesti viime vuoden aikana edeltäpäin ilmoittamatta tarkastaneet 315 kaupungin käteiskassaa yhteensä 635 kertaa. Tarkastukset ovat osoittaneet, että kassat ovat vuoden aikana olleet kunnossa ja täsmänneet asianomaisten kassakirjojen osoittamien saldojen kanssa. Revisiotoimiston kassantarkastusten ohella ovat kassanhoitajien esimiehet tarkastaneet samoja kassoja. Revisiotoimistoon on viime mainituista tarkastuksista saapunut 530 ilmoitusta. Vuoden alussa voimaan astuneen tilisäännön mukaan alitilittäjien esimiehen toimittamista kassantarkastuksista on nyttemmin tehtävä merkintä alitilittäjän kassakirjaan. Näiden merkintöjen ja tarkastusten valvonta on siirtynyt asianomaiselle reviisorille.

Kaupungin vaihdanta- ja muun irtaimen omaisuuden paljouden revisiotoimisto on tarkastanut pistokokein. Perusteellisempi tarkastus on suoritettu satamissa, liikennelaitoksessa ja rakennustoimistossa. Viimeksi mainitussa tarkastuksessa todetut havainnot esitetään myöhemmin. Kaupunginhallituksen 23. 1. 1947 tekemän päätöksen mukaan kaupungin viranomaisen on heti kaupungin omaisuudessa tapahtuneesta varkaudesta tai muusta häviämisestä ilmoitettava revisiotoimistolle. Vuoden 1951 aikana tehdyistä varkauksista on revisiotoimistoon saapunut 6 ilmoitusta. Poliisin toimenpiteiden ansiosta on varastettu omaisuus saatu takaisin 2 tapauksessa.

Mitään suurempaa väärinkäytösjuttua ei viime vuoden aikana ole ollut selvitettävänä. Kuitenkin uhrattiin tavallista enemmän työtä palolaitoksen ja Tervalammen työlaitoksen tiliasioiden selvittelyyn, joihin palataan alempana.

3. Annetut lausunnot ja pyydetyt selvitykset.

Revisiotoimisto on vuoden 1951 aikana antanut kaupunginhallitukselle tämän pyynnöstä 42 lausuntoa toimialaansa kuuluvissa asioissa. Reviisorit ovat laatineet 61 vuoteen

1951 tai aikaisempiin vuosiin kohdistunutta tarkastuskertomusta. Näiden johdosta on pyydetty asianomaisen tilivelvollisen lausunto. Tällaisia lausuntoja on revisiotoimistoon saapunut 17.

4. Entiset toteutuneet ja toteutumatta olevat ehdotukset.

Vuoden 1950 toimintakertomuksessa mainittu huomautus siitä, että ruotsalaisista lahjataloista kertyneiden varojen käyttämisestä ei ole laadittu sääntöjä, on johtanut siihen, että kaupunginhallitus on kokouksessaan 18. 10. 1951 päättänyt, että kysymys ruotsalaisten lahjatalojen rahaston perustamisesta annetaan raueta ja että rahastoa varten tarkoitetut varat siirretään yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahastoon, jonka sääntöjä tämän johdosta on muutettava. Kiinteistölautakunnan tehtäväksi annettiin tehdä esitys ko. rahaston sääntöjen muuttamiseksi sekä siitä, mikä rahastoon siirrettävien varojen lopullinen määrä tulee olemaan. Tällaista esitystä ei kuitenkaan ole tähän mennessä vielä tehty.

Rahatoimisto ei ole noudattanut allekirjoittaneen ja vuositilintarkastajien tekemää ehdotusta kaupungin kirjanpidon järjestämisestä siten, että alueliitoskuntien varat ja velat liitettäisiin kaupungin varsinaiseen omaisuuteen, vaan ko. varat ja velat ovat edelleen omana ryhmänään. Tässä yhteydessä mainittakoon, että Helsingin maalaiskunta ei ole toimittanut kaupungille valtioneuvoston 5. 10. 1944 antaman päätöksen mukaista selvitystä maalaiskunnan verojäämien perimisestä vuoden 1948 alusta alkaen eikä myöskään tilittänyt kaupungille tälle kuuluvaa osuutta ko. varoista, koska maalaiskunnalla on vastasaatava, joka kuitenkin on pienempi kuin kertyneet verovarat.

Tämän vuoden talousarvioon on otettu määräraha aikaisemmassa toimintakertomuksessa mainitun halkotoimiston, nykyään puutavara- ja polttoainetoimiston, perushankinnoista aiheutuneiden kustannusten siirtämisestä saatavatililtä käyttöomaisuuden tileille. Tämän päätöksen mukaan on nämä ennakkovaroilla hankitut käyttöomaisuusesineet mahdollista kirjata oikealla tavalla vasta vuoden 1952 tilinpäätöksessä, joten ne vielä vuoden 1951 tilinpäätöksessä esiintyvät epäasiallisesti.

Kuten vuoden 1950 toimintakertomuksessa mainittiin, tein 30. 5. 1950 aloitteen, jossa esitin komitean asettamista selvittämään, miten kaupungin pääomasijoitusten suunnittelua voitaisiin kehittää ja miten talousarvion laajentamista varten tarvittavia vertailukelpoisia tilastonumeroita voitaisiin saada aikaan, jotta pääomasijoituksissa niin hyvin kuin mahdollista tärkeysjärjestys tulisi huomioon otetuksi. Tätä aloitetta ei kaupunginhallitus ole vielä ratkaissut. Sen sijaan valtuutettu Virkkunen ym. tekivät valtuuston kokouksessa 11. 10. 1950 esityksen talousarvioasetelman muuttamisesta. Kaupunginhallitus asetti 1. 2. 1951 komitean käsittelemään tätä ehdotusta. Viime mainittu komitea, joka sai työnsä valmiiksi 16. 11. 1951, otti pääomasijoitusten 3-vuotissuunnitelman laatimisen myös selvitettäväkseen ja teki ehdotuksen, että »olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin kaupungin vuoden 1950 rakennustoiminnan kokonaisvolyymin selvittämiseksi sekä keskeneräisten ja rakentamatta olevien rakennusyritysten inventoimiseen lähivuosien tarvetta silmällä pitäen sekä että kaupungille olisi laadittava kolmen vuoden tähtäimellä rakennusohjelma, jota joka toinen vuosi olisi täydennettävä niin, että se edelleen jatkuisi kolmivuotiskauden ja jonka perusteella voidaan harkita millaisiin rakennustarkoituksiin talousarvioon vuosittain voidaan merkitä tarpeelliset määrärahat». Valtuusto palautti 28. 11. 1951 kuitenkin tämän kaupunginhallituksen jo puoltaman ehdotuksen uudelleen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Vuoden 1950 toimintakertomuksessa mainittu aloite ulosottolaitoksen töiden yksinkertaistamisesta ja veronkannon tehostamisesta johti komitean asettamiseen, jonka mietintö valmistui 18. 12. 1950. Komitean mietinnöstä on hankittu lausuntoja mm. revisio-

toimistolta, joka sen vuoksi on perehtynyt ulosottolaitoksen työmenetelmiin. Komitean mietintö sekä lausunnot on kaupunginhallituksen 1. 11. 1951 tekemän päätöksen mukaisesti jätetty lainmuutosten ja -lisäysten tekstiehdotuksen tekemistä varten eräälle asiantuntijalle, joka ei kuitenkaan tähän mennessä ole suorittanut loppuun hänelle annettua tehtävää. Toisessa yhteydessä tehdään selkoa revisiotoimiston tekemistä havainnoista ulosottolaitosta tarkastettaessa.

Vuoden 1950 toimintakertomuksessa mainittu aloite yksinkertaisten asioiden ratkaisemisen siirtämisestä kokonaan asianomaiselle virastopäällikölle tai lautakunnan sihteerille on 4. 10. 1951 ollut kaupunginhallituksen käsiteltävänä ja on kaupunginhallitus päättänyt antaa kaupunginsihteerin tehtäväksi tutkia ja tehdä ehdotuksia ratkaisuvallan siirtämiseksi kaupungin kunnallishallinnossa alemmille viranomaisille.

Vuoden 1950 toimintakertomuksessa mainittiin, että allekirjoittanut oli ehdottanut toimeenpantavaksi luentosarjan kaupungin työpaikkojen luottamusmiehille. Tällaiset kurssit on toimeenpantu tämän vuoden huhtikuussa.

Kaupungin liikevaihtoverovelvollisuus omaan käyttöön ostetuista ja edelleen kaupungin omille laitoksille välitetyistä tuotteista ja liiketoiminnasta, josta edellisessä kertomuksessa oli mainittu, on nyt selvinnyt siltä osalta, joka koskee ennen 1. 1. 1951 voimaan astunutta liikevaihtoverolakia. Korkein hallinto-oikeus on kaupungin valituksen johdosta 11. 1. 1952 antamallaan päätöksellä katsonut, että kaupungin halkotoimiston Heinolan sahan tuotteiden myynti kaupungin omille laitoksille on verovapaa. Tämän ennakkopäätöksen perusteella kaupunki tulee saamaan huomattavan liikevaihtoveropalautuksen vuonna 1952.

Edellisessä kertomuksessa mainittu ehdotus tonttiveron lakkauttamiseksi lainsäädäntöteitse tai tonttiveron uudelleen järjestämiseksi siten, että se vastaisi tarkoitustaan, ei vielä ole johtanut tuloksiin, sillä Kaupunkiliitto ei ole vielä tehnyt esitystä ko. asiasta valtioneuvostolle.

Kiinteän omaisuuden tarkastajat ovat jo aikaisemmin huomauttaneet ja huomauttavat vuoden 1951 kertomuksessaan uudelleen siitä, että Kampin muuntaja-aseman rakennuksesta on sähkötarkastuslaitokselle edelleen vuokrattuna 1.182 m²:n suuruinen ala 70.000 mk:n kuukausivuokrasta lämpöineen vastaten 59 mk:n m²-vuokraa kuukaudessa. Vaikka kaupungilla on suuri huoneistopula ja kaupunki joutuu itse suorittamaan vuokraamistaan huoneistoista huomattavasti korkeampia vuokria, ei ko. huoneistoa ole irtisanottu, vaikka se olisi jo vuonna 1949 ollut mahdollista. Sähkölaitokselta saadun ilmoituksen mukaan tullaan kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti ko. huoneisto irtisanomaan kuluvan vuoden elokuun 31. päivään mennessä, mutta tätä kirjoitettaessa ei irtisanomista ole vielä toimitettu.

Irtaimen omaisuuden tarkastajat ovat jo aikaisemmin huomauttaneet liikennelaitoksen liikkuvan kaluston huonosta hoidosta. Tämän vuoden kertomuksessa on huomautus samasta asiasta, johon korjausta ei ole tullut. — Samoin irtaimen omaisuuden tarkastajat huomauttavat tämän vuoden kertomuksessaan uudelleen siitä, että Korkeavuorenkatu 26 sijaitsevassa kalliosuojassa olevista kaupungin ja Koulumatkailutoimiston irtaimistoista ei ole selvitystä, mikä osa irtaimistosta kuuluu kaupungille ja mikä osa Koulumatkailutoimistolle.

Vuoden 1950 toimintakertomuksessa (Kvston asiakirjat n:o 14/1951, sivu 3) oli mainita Helsingin Maidontarkastusyhdistyksen kaupungin kassasta ennakolta nostamien palkkioiden palauttamisesta sen johdosta, että yhdistys ei ole toimittanut vastaavaa määrää navettatarkastuksia. Kaupungin kassaan on vielä jäänyt palauttamatta vuodelta 1947 118.580 mk, vuodelta 1948 221.400 mk ja vuodelta 1949 137.750 mk eli yhteensä 477.730 mk.

Vuoden 1949 toimintakertomuksessa on maininta (Kvston asiakirjat n:o 13/1950, sivu 4) ruumiiden kuljetuksesta aiheutuvien menojen korvaamisesta valtion varoista. Asia

on kaupunginhallituksen esityksestä huolimatta jäänyt ratkaisematta valtioneuvostossa. Tämän johdosta on revisiotoimisto, koska lain mukaan kaupungin on ainoastaan kolmanneksella osallistuttava näihin menoihin, ehdottanut kaupunginhallitukselle, että tämä tekisi esityksen näiden menojen, joita on mm. vuonna 1951 maksettu 249.000 mk, jakamisesta lääninhallituksen tilityksessä lain mukaisesti. Samalla on myös mainittu siitä, että lääninhallituksen tilityksessä ei ole kaupungin suoritettavassa osuudessa otettu huomioon eräitä tuloja, kuten vanhojen autojen, hevosten ym. myynnistä saatuja.

5. Tehdyt uudet ehdotukset.

Vuoden aikana olen tehnyt seuraavat ehdotukset.

7. 12. 1951 esitin kaupunginhallitukselle, että asioiden yksinkertaistamiseksi kaupungin eri laitosten ja viranomaisten, jotka lähettävät kaupunginhallitukselle esityksiään valtuuston lopullisesti päätettäväksi, olisi syytä kirjoittaa esityksensä aina kahtena kappaleena, jotta kaupunginhallituksessa ei samoja asiakirjoja tarvitse tarpeettomasti uudelleen kirjoittaa. — Samassa yhteydessä huomautin, että kaupunginhallituksen yleisjaosto käsittelee lukuisia sellaisia laskuja, joiden pöytäkirjaan merkitseminen on täysin aiheetonta tuottaen vain turhaa pöytäkirjan laadintaa ja asiakirjojen rekisteröimistä. Viimeksi mainitun esityksen johdosta on yleisjaosto kokouksessaan 16. 1. 1952 valtuuttanut kaupunginsihteerin tai hänen estyneenä ollessaan apulaiskaupunginsihteerit hyväksymään sellaiset laskut, jotka perustuvat voimassa oleviin määräyksiin tai ennen tehtyihin päätöksiin.

31. 12. 1951 lähetin kaupunginhallitukselle esityksen, jossa laajahkon perustelun jälkeen ehdotin, että kaupunginhallitus 1) antaisi sekä rahatoimiston että liikennelaitoksen huoltokassoille tehtäväksi kunnallisverojäämien perimisen kaupungin omilta palkannauttijoilta, 2) kehoittaisi verovirastoa tekemään ensi vuoden kantokirjoihin ja verolippuihin merkinnän, milloin verovelvollinen on kaupungin palkannauttija ja minkä laitoksen palveluksessa hän on ja 3) antaisi rahatoimistolle tehtäväksi esittää huoltokassan henkilökunnan lisäämistä, sitä mukaa kuin edellä mainittu suunnitelma toteutuu ja aiheuttaa lisää työtä huoltokassan henkilökunnalle.

Kun mm. vesi- ja kaasulaitos, teurastamo, kiinteistötoimisto sekä rakennustoimiston katu- ja talorakennusosasto eivät ole ammattioppilaslain tarkoittamassa mielessä solmineet harjoittelijoittensa kanssa oppisopimuksia ja kun kaupunki jatkuvasti tarvitsee uusia ammattimiehiä ja -naisia, tein kaupunginhallitukselle 15. 10. 1951 ehdotuksen, että kaupunginhallitus kehoittaisi kiertokirjeellään kaikkia kaupungin laitoksia tehokkaammin kuin tähän asti yhteistoiminnassa ammattioppilaslautakunnan kanssa järjestämään harjoittelijoittensa työt siten, että harjoittelijat solmisivat ammattioppisopimuksen ja siten kaupungin myötävaikutuksella pääsisivät ammattimiehiksi oppilasajan umpeen kuluttua. Kaupunginhallitus on ehdotuksen johdosta pyytänyt lausuntoja eräiltä kaupungin laitoksilta, mutta kaikki lausunnot eivät ole vielä saapuneet.

Tarkastuksissa on todettu, että hankinta-asioissa ei eri laitoksissa ole yhtäläisesti kiinnitetty huomiota kaikkiin sellaisiin seikkoihin, jotka tekevät hankinnat kaupungille edullisiksi ja vähentävät kaupungin riskiä. Tämän johdosta revisiotoimisto laati selvityksen eräistä hankinnoissa noudatettavista periaatteista. Siinä selostettiin etenkin eräitä hankinta- ja urakkasopimuksien indeksiehtoja, ennakkotakuita sekä myöhästymis- ja laatusakkoja koskevia näkökohtia. Ehdotuksestani kaupunginhallitus lähetti 24. 5. 1951 puheena olevan selvityksen niiden lautakuntien, virastojen ja laitosten, rakennustoimikuntien ja komiteoiden tietoon, jotka käsittelevät hankinta-asioita.

Kun eräässä tapauksessa oli anastettu metalleja ja samassa yhteydessä oli ilmennyt poisto-, jäte- ja romutavaraa sekä varastoimista koskevia epäkohtia, kaupunginhallitus antoi vuoden 1952 puolella ehdotuksestani näitä seikkoja koskevan lyhyen ohjeen.

Revisiotoimistossa on suoritettu tutkimus kaupungin viran- ja toimenhaltijoiden ylitöistä ja päivystyksistä vuodelta 1951, josta selviää, että on viranhaltijoita, jotka jatkuvasti, miltei läpi vuoden ovat olleet niin paljon ylitöissä, että heidän varsinainen työtehonsa virka-aikana on siitä ilmeisesti kärsinyt. Kaupunki ei ole tehnyt päätöstä siitä, kuinka paljon viranhaltija voi olla palkallisessa ylityössä. Sen sijaan on yksityisen työnantajan töissä oleville annettu siitä määräykset mm. kauppaliikkeiden ja toimistojen työoloista annetussa laissa. Myöskin työaikalain alaisissa töissä olevien palkansaajien työaika on tarkkaan säännöstelty. Ensiksi mainitussa laissa on lisäksi määräys siitä, milloin ylityötä saa teettää. Tarkoituksena on, että ainoastaan satunnaisissa töissä ja jos olisi kohtuutonta sitä varten ottaa lisätyövoimaa, saadaan teettää ylityötä. Työaikalain täytäntöönpanoasetuksessa on lueteltu ne kuntien viranhaltijat, jotka ovat työaikalain alaisia. Näitä viranhaltijoita ei saa pitää työssä yli työaikalain enimmäisrajan.

Palkkalautakunta ja myöskin kaupunginhallitus on viranhaltijoiden sivutoimilupien myöntämisessä asettanut rajan, joka yleensä on enintään 12 tuntia viikossa. Kun kaupungin ja viranhaltijoiden edun mukaista olisi ilmeisesti, että olisi jonkinlainen yläraja ylitöille, olen esittänyt kaupunginhallituksen harkittavaksi, että olisi syytä määrätä yläraja joko virkasääntöön otettavalla määräyksellä tai ainakin kaupunginhallituksen päätöksellä, jotta kaupunki ei pitäisi viranhaltijoitaan palkallisessa työssä niin paljon, että heidän työtehonsa siitä varsinaisena virka-aikana kärsii. Tämä raja pitäisi toimistoviranhaltijoihin nähden soveltuvin kohdin olla ehkä sama kuin kauppaliikkeiden ja toimistojen työoloista annetussa laissa on sanottu. Milloin poikkeus tästä sallitaan, olisi asiasta tehtävä merkintä asianomaisen päätäntäelimen pöytäkirjaan tai jos asianomainen kaupunginjohtaja on luvan antanut, hänen päätösluetteloonsa.

II. Taloudellinen kehitys.

1. Talousarvion toteutuminen.

Vuoden 1950 toimintakertomuksessa oli selvitys talousarvioon merkittyjen menojen ja tulojen ylityksistä ja säästöistä verrattuina talousarvioon. Alempana esitetään vastaava selvitys viime vuoden poikkeamista. Taulukkoon on otettu vastaavat numerot myös vuosilta 1946—1950.

TAULUKKO A.

Poikkeamat talousarvion toteutumisissa vuosina 1946—1951.

Vuosi	Tal.arvio mmk	Menojen			Tulojen			Tal.arvion ulkop. %	Kokonaistulos	
		Ylitykset % —	Säästöt % +	Tulos %	Ylitykset % +	Vajaukset % —	Tulos %		mmk	%
1946	2.510,8	14,62	2,49	—12,13	13,39	2,67	+10,72	+0,61	— 20,4	—0,80
1947	3.596,3	4,47	0,91	— 3,56	13,41	3,24	+10,17	+0,37	+251,1	+6,98
1948	6.691,6	2,91	0,74	— 2,17	8,44	0,44	+ 8,00	+0,54	+426,1	+6,37
1949	8.535,9	2,94	3,95	+ 1,01	8,65	1,10	+ 7,55	+0,89	+806,6	+9,45
1950	11.007,1	3,61	3,80	+ 0,19	6,83	2,08	+ 4,75	+3,66	+946,3	+8,60
1951	16.114,2	7,97	3,67	— 4,30	5,62	0,86	+ 4,76	+0,39	+137,1	+0,85

Vuoden 1951 tulos:

	mmk		% talousarviosta	
Menosäästöt	590,9		3,67	
Ylitulot	905,3		5,62	
Tulot talousarvion ulkopuolella	65,7	1.561,9	0,40	9,69
josta määrästä vähennettävä				
Menoylitykset	1.283,7		7,97	
Tulovajaukset	139,1		0,86	
Menot talousarvion ulkopuolella	2,0	1.424,8	0,01	8,84
Vuoden ylijäämä		137,1		0,85

Suurimmat menosäästöt ovat olleet seuraavissa laitoksissa:

5 Pl.	Sairaanhoito	58,4 mmk
9 Pl.	Opetustoimi	43,9 »
13 Pl.	Liikennelaitos	74,7 »
17 Pl.	Teollisuuslaitokset:	
	Sähkölaitos	134,2 »
21 Pl.	Tuloa tuottavat pääomamenot	41,8 »

Suurimmat ylitulot ovat laitoksittain:

9 Os.	Opetustoimi	66,6 mmk
11 Os.	Kiinteistöt	79,0 »
12 Os.	Yleiset työt	82,3 »
13 Os.	Liikennelaitos	61,3 »
14 Os.	Satamat	250,9 »
17 Os.	Teollisuuslaitokset:	
	Kaasulaitos	61,5 »
	Sähkölaitos	59,1 »
19 Os.	Korot ja osingot	169,7 »
20 Os.	Verot	40,1 »
21 Os.	Kaupungin omaisuudesta saadut pääomatulot	82,7 »

Talousarvion ulkopuolella saaduista tuloista on 19,1 mmk varsinaisia tuloja ja 46,5 mmk pääomatuloja. Viimeksi mainitusta erästä on suurin osa eli 44,6 mmk siirtyneiden määrärahojen säästöä.

Suurimmat menoylitykset ovat olleet:

6 Pl.	IV. Kunnalliskoti	18,2 mmk
6 Pl.	VI. Työtuvat	16,5 »
9 Pl.	I. Suomenkiel. kansakoulut	41,5 »
11 Pl.	IV. Kiinteistötoimiston talo-osasto	33,4 »
11 Pl.	VII. Rakennusten korjaukset	27,5 »
12 Pl.	III. Kadut ja tiet	26,5 »
12 Pl.	VI. Rakennustoimiston varasto	69,2 »
12 Pl.	VII. Puhtaanapito	28,8 »
12 Pl.	X. Käyttövarat	56,7 »
13 Pl.	III. Raitiotieliikenne	16,2 »
13 Pl.	IV. Omnibusliikenne	34,1 »
14 Pl.	II. Satamaliikenne	18,6 »

17 Pl. III.	Sähkölaitos	22,9 mmk
21 Pl. II.	Satamien rakennustyöt	25,0 »
21 Pl. VIII.	Asuntorakennustuotannon tukeminen ym.	220,0 »
22 Pl. I.	Talorakennukset	46,5 »

Valtuusto on jälkikäteen hyväksynyt nämä ylitykset.
Suurimmat tulovajaukset ovat olleet:

5 Os.	Sairaanhoito	15,1 mmk
11 Os.	Kiinteistöt	11,1 »
14 Os.	Satamat	10,6 »
19 Os.	Korot ja osingot	47,1 »

2. Kaupungin talousvolyymi yleensä.

a) Taloudellinen kehitys vuosina 1935—1951.

Vuoden 1949 toimintakertomukseen oli otettu vuodesta 1935 alkaen indeksisarja, joka osoitti, minkälainen kehitys on ollut kaupungin talousarvion loppusummiin ja taksoitettaviin tuloihin sekä pääomamenoihin nähden henkikirjoitettua asukasta kohden. Tässä esitettyyn taulukkoon on otettu vastaavat luvut ja siihen on vielä lisätty vuosien 1950 ja 1951 numerosarjat. Näin täydennetty taulukko esitetään alempana.

TAULUKKO B.

Kaupungin talousvolyymia osoittavat indeksisarjat.[1])

Vuosi	Tukkuhinta-indeksi 1	Henkikirjoitettujen asukkaitten suhteellinen nousu 2	Talousarvion kehitys asukasta kohden[2]) 3	Taksoitettavien[3]) tulojen kehitys asukasta kohden 4	Talousarvio % taksoitettavista tuloista 5	Pääomamenojen kehitys asukasta kohden 6	Pääomamenoista peitetty verotuloilla % 7	Rakennustoiminnan kehitys asukasta kohden 8
1935	100	100	100	100	22,3	100	44,4	100
1936	103	102	101	103	21,9	118	45,6	128
1937	122	105	90	95	21,0	116	47,1	120
1938	114	109	100	119	18,8	151	60,8	188
1939	120	114	121	124	21,8	239	44,6	242
1940	161	111	81	94	19,1	123	64,0	168
1941	197	111	68	82	18,7	80	31,2	105
1942	243	112	55	78	15,9	49	36,7	55
1943	276	113	58	84	15,5	54	66,2	66
1944	305	117	59	88	15,0	55	56,7	71
1945	438	123	49	65	16,7	64	40,2	88
1946	686	150	42	65	14,5	44	32,5	72
1947	825	157	48	65	16,5	48	75,4	74
1948	1.090	157	68	74	20,5	108	87,1	153
1949	1.098	158	86	102	18,8	138	84,0	220
1950	1.265	161	94	97	21,4	147	72,8	250
1951	1.809	163	95	90	23,3	173	83,9	291

[1]) Sarakkeiden 3, 4, 6 ja 8 luvut ovat tukkuhintaindeksillä muunnettuja lukuja.
[2]) Liikelaitokset nettona.
[3]) Edellisen vuoden tulot.

Asukasluvun indeksi on vuonna 1951 (sarake 2) 163, joten asukasluku vuoteen 1935 verrattuna on noussut 63 %:lla. Talousarvion loppusumma asukasta kohden ja tukkuhintaindeksillä muunnettuna osoittaa vuonna 1951 indeksilukua 95 (sarake 3) eli on pienempi kuin vuonna 1935. Sarakkeesta 5 käy selville, miten suuri osuus helsinkiläisten tuloista joutuu joko pakollisena verona tai erillisinä maksusuorituksina kaupungin käyttöön. Vuonna 1935 tämä suhdeluku oli niin korkea kuin 22,3 % ja vuonna 1951 jopa 23,3 %. Sarake 6 osoittaa pääomamenojen kehitystä asukasta kohden tukkuhintaindeksillä muunnettuna. Vuonna 1951 oli tämä luku 173 (v. 1950 147), kun se vuonna 1935 oli 100.

Lisäksi on laskettu, paljonko pääomamenoista on eri vuosina peitetty verotuloilla (sarake 7). Vuonna 1935 tämä suhdeluku oli 44,4, mutta vuonna 1951 83,9. Sarake 8 selvittää, paljonko kaupunki on sijoittanut asukasta kohden varoja rakennustoimintaan ja täten lisännyt maamme reaalipääomaa. Koko lisäystä ei ole varainhoitovuonna kuitenkaan toteutettu. Vuosina 1948 ja 1949 on saavutettu melkein sotaa ennen ollut taso ja vuosina 1950 ja 1951 on tämä taso hieman ylitetty.

b) Pääomamenot ja -tulot vuosina 1950—1951.

Miten pääomamenot ja pääomatulot talousarvion mukaan jakaantuvat eri tarkoituksiin vuosina 1950—1951 esitetään seuraavassa taulukossa.

Pääomamenot ja -tulot vuosina 1950—1951.

	1950		1951	
	1.000 mk	% pääomamenoista	1.000 mk	% pääomamenoista
Pääomamenot				
Kiinteistöjen ostot ja perushankinnat	161.053	3,8	256.063	3,5
Rakennustoiminta	3.900.749	92,7	6.576.650	91,4
Velkojen kuoletukset	112.642	2,7	140.427	2,0
Myönnetyt lainat	33.881	0,8	226.219	3,1
	4.208.326	100,0	7.199.359	100,0

	1950		1951	
	1.000 mk	% pääomatuloista	1.000 mk	% pääomatuloista
Pääomatulot				
Poistot	249.943	21,8	310.920	26,8
Tonttien ja omaisuuden myynti	191.814	16,7	208.675	18,0
Myönnettyjen lainojen takaisinmaksu	15.706	1,4	3.371	0,3
Lainavarat	343.162	30,0	591.283	51,0
Siirrot rahastoista	12.697	1,1	—	—
Siirtomäärärahojen säästöt	332.132	29,0	44.609	3,9
	1.145.454	100,0	1.158.858	100,0
Pääomamenoja katettu				
pääomatuloilla	1.145.454	27,2	1.158.858	16,1
verotuloilla	3.062.872	72,8	6.040.501	83,9
	4.208.326	100,0	7.199.359	100,0

Taulukosta selviää, että suurin osa pääomamenoista kohdistuu rakennustoimintaan ja ovat ne vuonna 1950 92,7% ja vuonna 1951 91,4% kokonaispääomamenoista. Pääomatulojen kohdalta kiintyy huomio lainavarojen ja poistojen osuuteen sekä tonttien ja omaisuuden myyntituloihin. Talousarvion mukaan on pääomamenoja vuonna 1950 katettu verotuloilla yhteensä 72,8%, mutta vuonna 1951 83,9%. Todelliset pääomamenot ja pääomatulot poikkeavat kuitenkin huomattavasti tilimenoista ja tilituloista. Taulukkoon sisältyy menoja rakennustoimintaa varten, johon kuuluvat myös seuraavalle vuodelle siirtyvät määrärahat, joita ei ehditty käyttää varainhoitovuonna. Samoin on lainatuloina huomioitu viime vuonna talousarvion toteutumisen kannalta noin 591,3 mmk, mutta todellinen lainanotto on ollut huomattavasti pienempi. Tälle tilille on nimittäin siirretty huomattava määrä saamattomia lainoja, jotka hallinnollisen kirjanpidon mukaan on merkitty tuloksi ja samalla varoiksi. Sitä mukaa kuin lainoja saadaan, pienenee ennakolta osoitettujen lainojen määrä. Asiasta esitetään alempana vielä täydellisempi selvitys (sivu 11).

Kaupungin vakautettu velka, ulkomaan rahamääräiset velat muutettuna Suomen rahaksi päivän kurssiin, oli viime vuoden lopussa 1.083,6 mmk ja vuoden 1950 lopussa 2.321,5 mmk. Lyhytaikaista velkaa ei vuoden alussa ollut, lukuun ottamatta maksamattomia tilivelkoja. Vuoden lopussa sitä oli 100,0 mmk. Rahatoimiston menojäämät olivat vuoden lopussa 429,0 mmk, muiden tilivirastojen menojäämät yhteensä 868,1 mmk, joten kokonaismenojäämät olivat 1.297,1 mmk.

Kaupungin kassasta on maksettu ennakkoja huomattavasti. Nämä ennakot nousivat vuoden päättyessä 932,5 mmk:aan sen johdosta, että osittain ei ole rasitettu asianomaisia menomäärärahatilejä, osittain kate on vuoden 1952 talousarviossa. Tähän ennakkomenoryhmään ei sisälly uuden Olympiakylän rakentamiskustannusten rahoittamiseksi käytettyjä varoja, joista on selvitys myöhemmin.

Vuoden alussa nousivat kaupungin käteisvarat, niihin luettuna rahatoimiston pankkitalletukset ilman tilivirastoja, 2.399 mmk:aan ja olivat vuoden 1951 päättyessä 850,4 mmk.

Kaupungintakaussitoumukset olivat vuoden lopussa 793,6 mmk. Lisäys vuoden aikana on ollut 76,5 mmk.

3. Palkat kaupungin taloudessa.

Viime vuoden aikana olivat viranhaltijoiden ja työntekijöiden palkat, liikelaitokset mukaanluettuina, revisiotoimiston tekemien laskelmien mukaan seuraavat:

viranhaltijat	4.671,9 mmk
työntekijät	2.352,0 »
	7.023,9 mmk

Vuonna 1950 kokonaispalkat olivat 4.955 mmk ja vuonna 1951 7.023 mmk. Palkkojen lisäys vuodesta 1950 vuoteen 1951 on niin ollen 41,7%.

Palkkojen osuus kaupungin kokonaistalousarvion mukaisista menoista tilityserät mukaanluettuina oli vuonna 1949 35,6%, vuonna 1950 34,3% ja vuonna 1951 33,0% sekä verotuloista vuonna 1949 71,3%, vuonna 1950 72,4% ja vuonna 1951 65,2%. Palkkojen osuus on näin ollen pienentynyt. Tähän vaikuttaa se, että kaupungin pääomamenot sisältävät huomattavan osan yksityisillä urakoitsijoilla teetettyjä töitä, joiden työpalkat sisältyvät urakkasummiin. Viranhaltijoiden palkat olivat vuonna 1951 21,9% kokonaismenoista ja 43,5% verotuloista. Vuonna 1951 saivat viranhaltijat kaksi indeksikorotusta ja eräs pieni ryhmä kuoppakorotuksen. Uuden virkasäännön voimaanastumisen yhteydessä kohosivat viranhaltijoille suoritettavat ylityökorvaukset huomattavasti. Samoin annet-

tiin erinäisille viranhaltijoille oikeus nostaa kokouspalkkioita virkasäännön 30 §:n mukaan, mikä on merkinnyt noin 20—33%:n korotusta näiden peruspalkkoihin 1. 5. 1951 lukien, jolloin virkasääntö astui voimaan.

III. Tilinpäätöksen oikeellisuus.

1. Talousarvion mukainen tulostili.

Kaupungin vuoden 1951 lisätalousarviolaskelmassa (sivut 58—59) on otaksuttu, että kaupunki saisi lääninhallitukselta palkanauttijoiden ennakkoperintävaroista samalta vuodelta 6.789,6 mmk, mutta lopullisten veroäyrien lukumäärän perusteella 115%:n mukaan laskien olisi kaupungin osuus ennakkoina 6.816,6 mmk eli 27,0 mmk enemmän. Kiinteistöjen haltijoilta ja liikkeenharjoittajilta ennakkoverolipuilla kannettava määrä oli talousarvion mukaan 2.045 mmk, mutta tämä erä oli maksuunpanoluettelon mukaan 2.046,7 mmk eli 1,7 mmk suurempi. Kertynyt ennakko oli näin ollen yhteensä 28,7 mmk arvioitua suurempi. Täyteverona kaupunki maksuunpani 2.269.187.723 mk (talousarviossa 2.196.603.130 mk). Talousarvion katteeksi tuli näin ollen 11.092.157.102 mk. Kun talousarvion mukainen katettava määrä oli 10.715.113.591 mk, ylittivät ennakkoperintätulot ja täytevero talousarviosumman 377.043.511 markalla.

Kun veroäyrin hintaa viime vuonna nostettiin 50 pennillä (ennakkoveroäyri 11 mk vuonna 1950), saatiin edellä esitetyllä tavalla 377.043.511 markan ylitulo. Tätä erää ei kuitenkaan ole tilinpäätöksessä huomioitu tulona tilillä 20 Os.III.1 (Kunnallisverot). Talousarvion kattamiseen oli ennakkovaroja käytetty rahatoimiston tilinpäätöksen mukaan 8.445.918.085 mk, mutta edellä esitettyjen laskelmien ja valtuuston päättämien periaatteiden mukaan sanottu summa olisi saanut olla 377.043.511 mk suurempi. Rahatoimiston käyttämän laskelman mukaan on ennakkoverolipuilla kannettavasta verosta tilinpäätöksessä otettu huomioon ainoastaan rahassa kertynyt määrä 1.846.254.779 mk, joten 200,4 mmk ennakkoverojen jäämiä on tilinpäätöksessä jäänyt kokonaan huomioonottamatta varoina ja tuloina.

Siihen nähden, että valtion viime vuonna suostui vuoden loppupuolella korottamaan ennakkoperintälain 53 §:ssä mainitun palkannauttijoilta perittävän ennakon 90%:sta 125%:iin, suoritti lääninhallitus enemmän ennakkoperintävaroja, kuin edellä kerrotulla tavalla niitä oli käytettävä valtuuston päätöksen mukaisesti talousarvion kattamiseen, jolloin edellä mainittu ennakkoprosentti oli 115. Tämä ylitulo, joka rahassa teki 592,7 mmk, on käyttämättä.

Kaupunginvaltuuston tietoon on valtuuston kokouksessa 23. 4. 1952 (asia n:o 16) saatettu supistelma talousarvion toteutumisesta sekä rahoitus- ja pääomataseista vuodelta 1951. Rahatoimiston laatiman yleistilinpäätöksen mukaan varsinaiset tulot ylittivät vuonna 1951 5.232 mmk:lla varsinaiset menot (talousarvion ja tilien mukaiset varsinaiset tulot 14.737 mmk ja varsinaiset menot 9.505 mmk). Nämä luvut ovat teollisuuslaitosten kohdalta nettolukuja. Viimeksi mainittu ylijäämä on tilinpidollisesti sama kuin kaupallisen kirjanpidon osoittama säästö eli voitto, mutta siihen nähden, että kaikelle kaupungin käyttöomaisuudelle ei ole laskettu poistoja, summa on vastaavasti liian suuri.

Käyttötalouden nettotuloksen ja edellisen vuoden säästön yhteismäärästä on käytetty 6.040 mmk pääomamenojen kattamiseen. Talousarvion mukaiset kokonaispääomamenot nousivat 7.199 mmk:aan ja pääomatulot 1.159 mmk:aan. Talousarvion toteutuminen on, kuten kaupunginhallituksen valtuustolle tekemässä ennakkoilmoituksessa jo on mainittu, tuottanut 137 mmk:n ylijäämän, jolloin edelliseltä vuodelta siirtynyt säästö 946 mmk on otettu huomioon tulona. Ilman tätä osoittaa tilivuoden tulos 807 mmk:n vajausta. Kaupungin kokonaismenot olivat talousarviotilien mukaan 16.704 mmk ja koko-

naistulot 16.843 mmk. Jos teollisuuslaitosten menot otetaan huomioon bruttona, ovat kokonaismenot 21.311 mmk ja kokonaistulot 21.449 mmk. Erotus on edellä mainittu ylijäämä lisättynä lainavaroihin palautettujen varojen määrällä 1 mmk:lla.

Kuten toisessa yhteydessä (sivu 12) verojäämien tarkastuksesta mainitaan, ei verojäämien poistoihin viime vuonna eikä aikaisempina vuosina ole varattu riittävää määrärahaa, joten tilinpäätöksessä esiintyy saatavina epävarmoja verojäämiä, joille ei ole katetta poistomäärärahassa.

2. Rahoitustase.

Viime vuoden tarkastuskertomuksessa oli maininta siitä, että kaupungin verojäämät ovat nousseet huomattavasti ja että niiden poistamiseen ei ollut vastaavasti osoitettuja määrärahoja varattu, joten kassavarat jo vuonna 1950 olivat 653,8 mmk pienemmät kuin mitä olisi asianlaita, jos veroja olisi asiammukaisesti kertynyt ja poistomäärärahat olisivat olleet suuremmat. Vuoden 1951 aikana on tämä tilanne jatkuvasti huonontunut. Verojäämien rahamäärä on lisääntynyt noin 402 mmk:lla, kun sen sijaan poistomäärärahojen lisäys on vain 106,7 mmk. Viime vuoden talousarviossa oli verojäämien poistoa varten 175 mmk:n määräraha, mikä on ilmeisesti ollut liian pieni. Vuoden 1951 tilinpäätöksessä esiintyvään verojäämäsummaan 1.577,8 mmk eivät sisälly kiinteistönomistajain ja liikkeenharjoittajain suoritettavat vuoden 1951 ennakkoverojäämät 200,4 mmk.

Kun veropoistoihin on vuoden 1951 tilinpäätöksessä varattu 637.717.507 mk, on viime vuoden lopussa verojäämistä puuttunut näin ollen 949 mmk:n poistomääräraha. Asiantila merkitsee sitä, että kassavarat ovat vastaavasti pienemmät. Tämä kassavajaus ei edes peity viime vuoden lopussa olevilla käyttörahaston ja verontasausrahaston pääomilla, sillä näiden yhteinen määrä oli ainoastaan 622,7 mmk.

Rahoitustaseen vastaavien tilisaldojen oikeellisuuden tarkastuksessa on käynyt ilmi, että rahoitusvaroina on merkitty sellaisia saatavia ja ennakkomenoja, jotka ajan pituuteen nähden olisi rahoitustaseesta poistettava talousarvion kautta. Tällaisina mainittakoon mm. valtion velkasitoumukset, joiden yhteissumma on 8,98 mmk. Kun tähän sisältyy 10 vuoden valtion velkasitoumukset, jotka erääntyvät suoritettavaksi vasta monen vuoden jälkeen, olisi syytä tasoittaa nämä rahoituserät merkitsemällä ne pääomamenoihin. Sama koskee myöskin tähän ryhmään kuuluvia valtiokonttorin II korvauslain nojalla antamia haltijavelkakirjoja.

Rahoitusvaroja tarkastettaessa on huomio kiintynyt siihen, että maatalousosaston käytössä oli 31. 12. 1951 käteisvaroja yli 6,7 mmk. Nämä varat ovat tosin osaksi olleet talletettuna pankkitilille. Kaupungin kannalta on kuitenkin taloudellisempaa, että tällä osastolla ei ole näin paljon rahatoimiston varsinaiseen käyttöön kuuluvia varoja, jonka johdosta maatalousosaston pankkitilille sijoitettavat varat olisi rajoitettava pienempään määrään ja tämän rajan ylittävät varat siirrettävä rahatoimiston pankkitileille.

Rahoitusvaroina on vuoden 1951 tilinpäätökseen merkitty nostamattomia lainavaroja 793,3 mmk. Vuoden alussa oli vastaava määrä, joka on peräisin vuosilta 1947—1950, 427,8 mmk. Vuoden aikana tapahtunut lisäys johtuu pääasiallisesti siitä, että vuoden 1951 talousarvioon merkittyä 380 mmk:n lainaa, joka oli varattu pääasiallisesti Olympiakylän rakentamiseen ja muihin olympialaitteisiin, ei ole saatu. Sen sijaan saatiin valtiolta talousarviossa edellytetty 100 mmk:n Aravalaina. Niin ikään on tähän mennessä nostettu vuonna 1950 saamatta jäänyt Aravalaina 25,6 mmk.

Viime vuoden talousarvion siirtomäärärahoista siirtyy käyttämättömänä tälle vuodelle 3.685,7 mmk. Aikaisemmilta vuosilta siirtyy siirtomäärärahoja 1.760,4 mmk, joten vuoden 1951 lopussa käyttämättömien siirtomäärärahojen loppusumma oli 5.446,1 mmk. Asuntotuotannon tukemiseksi on käytetty vuoden 1951 loppuun mennessä 1.476,6 mmk,

mutta näillä menoilla ei vielä ole rasitettu ao. siirtomäärärahaa, joten todellisuudessa vuodelle 1952 siirtyy käyttämättä olevia siirtomäärärahoja 3.969,4 mmk. Viimeksi mainittuun määrään sisältyy myös kunnallisverojen poistoihin ja palautuksiin varattu määrä 637,7 mmk, mikä määrä on, kuten toisessa yhteydessä mainitaan, liian pieni yhä lisääntyvien verojäämien määrään nähden. Sanottu määräraha on itse asiassa vain verojäämien (tulojäämien) oikaisuerä.

Palolaitoksen kalustohankintoihin oli vuoden lopussa varattuna 30,9 mmk ja Olympiakisojen järjestelyä varten 41,6 mmk sekä kuoletusten kurssitappioiden peittämiseksi 107,0 mmk. Muista siirtomäärärahajäämistä mainittakoon rakennustoimiston jäämä 1.457,1 mmk, joka jakautuu varsinaisiin menoihin 21,7 mmk ja pääomamenoihin 1.435,4 mmk, josta summasta vuoden lopussa oli kuitenkin sidottu hankintoihin 43,2 mmk (ei kuitenkaan tileissä huomioon otettuna), joten vapaasti oli käytettävissä 1.392,1 mmk. Liikennelaitoksen vastaavat jäämät olivat yhteensä 329,2 mmk, mikä määrä oli pääomamenoja, joista oli sidottu hankintoihin 286,8 mmk, joten vapaasti oli käytettävissä 42,4 mmk. Satamien siirtomäärärahajäämiä oli 617,1 mmk, josta määrästä oli varsinaisia menoja 17,2 mmk ja pääomamenoja 599,9 mmk. Tästä oli sidottu hankintoihin 283,0 mmk (ei kuitenkaan tileissä huomioon otettuna), joten vapaasti oli käytettävissä 316,8 mmk. Teollisuuslaitoksilla oli jäämiä yhteensä 191,2 mmk, mikä oli pääomamenoja, joista oli hankintoihin sidottu 182,3 mmk ja vapaasti oli käytettävissä ainoastaan 8,9 mmk.

Edellä on esitetty vakaviakin huomautuksia kaupungin varojen hoitoon nähden. Näistä olisi mielestäni varsinkin alla mainitut virheet korjattava.

1) Verojäämien poistoon varattuja määrärahoja on huomattavasti korotettava. Tällöin on edelleen otettava huomioon myös kiinteistönomistajien ja liikkeenharjoittajien ennakkoverojen poistoihin tarvittava määrä.

2) Varoina on vuoden 1951 tilinpäätöksessä nostamattomia lainavaroja lähes 800 mmk. Viime vuoden talousarvion kattamiseen edellytetyistä lainavaroista on jäänyt nostamatta 380 mmk, mutta näillä varoilla suoritettaviin töihin on ryhdytty. Tämän vuoksi esitän harkittavaksi sellaisen menettelyn käytäntöön ottamista, että niitä töitä, joihin lainavaroja aiotaan käyttää, ei saisi aloittaa ennen kuin lainansaanti on turvattu. Määräraha olisi siis ehdollinen tältä kohdalta.

3) Rahatoimiston yleistilinpäätöksen vuonna 1951 osoittama ylijäämä on virheellinen siinä suhteessa, että talousarvion toteutumistaulukko ei osoita ylituloja verotulojen kohdalla, vaikka veronmaksajilta veroäyrin pyöristyksenä kannettiin enemmän veroja kuin matemaattinen laskelma olisi edellyttänyt. Tilinpäätöksen osoittamaan ylijäämään on lisättävä 377 mmk, joten todellinen tilinpäätöksen ylijäämä on revisiotoimiston tekemien laskelmien mukaan 514 mmk. Tämä lisäsäästö olisi mielestäni kokonaan käytettävä verojäämien poistoihin.

IV. Eri hallinnonhaarojen taloustoiminta.

Seuraavassa esitetään lyhyesti revisiotoimiston havainnot eri laitosten taloustoiminnasta viime vuoden aikana.

1. Rahatoimisto.

Rahatoimisto on jatkuvasti vastannut huonosti revisiotoimiston tekemiin kirjallisiin tiedusteluihin. Tämän johdosta tein 7. 11. 1951 kaupunginhallitukselle esityksen, jossa mainittiin kaupunginkamreerilta pyydettyjen lasusuntojen viivästyminen toivoen, että kaupunginhallitus ryhtyisi asian vaatimiin toimenpiteisiin. Tähän mennessä ei asiaan ole kuitenkaan saatu korjausta. — Tosin kaupunginhallitus on julistanut toisen apulaiskaupunginkamreerin viran avoimeksi, mutta sen täyttäminen lykkääntyi vuodelle 1952.

Edellä mainittujen vastaamattomien tiedustelujen joukossa on myös rahatoimenjohtajalle 19. 3. 1951 lähetetty tiedustelu, joka koski rahatoimiston ylityökorvauksia ja jossa pyysin apulaiskaupunginjohtajaa hankkimaan asianomaisten viranhaltijoiden lausunnot ja oman lausuntonsa kera jättämään ne allekirjoittaneelle 15. 4. 1951 mennessä. Kirjelmässäni mainitsin, että rahatoimiston viranhaltijoille ei ole annettu kirjallista työmääräystä. Ei myöskään ole täyttä selvyyttä urakkasummien laskemisperusteista. Mainitsin omana käsityksenäni vielä, että oli sopimatonta, että rahatoimisto ilman kaupunginhallituksen lupaa antaa sääntöpalkkaisille viranhaltijoille urakkatöitä, joiden suorittamiseen he voivat käyttää varsinaista virka-aikaansa, koska mitään vastaavanlaista ei ole muissa kaupungin laitoksissa. Tämän lisäksi huomautin siitä, että rahatoimisto ei ole viime vuosina noudattanut kaupunginhallituksen 5. 2. 1942 antamaa määräystä siitä, että kuukausittain on palkkalautakunnalle annettava selvitys maksetuista ylityökorvauksista. Vuonna 1950 nousivat viranhaltijoiden palkanlisät urakkatöistä noin 1,05 mmk:aan. Tiedustelu on kuitenkin aiheuttanut sen, että tämän jälkeen ei urakkapalkanlisiä ole suoritettu.

Rahatoimisto on myös, kuten sanotussa kirjelmässä mainitaan, viivytellyt epäselvien asioiden selvitysten antamisessa niin kauan, että asian lopullinen selvittely on siitä kärsinyt ja vaikeutunut. Viime vuoden toimintakertomuksessa mainittiin jo siitä, että rahatoimisto ei ollut antanut määräaikana lausuntoa autovakuutuksen kirjaustavasta. Tästä olin pyytänyt vastausta tammikuun 1951 loppuun mennessä. Lokakuun 3. päivänä 1951 on kaupunginkamreeri kuitenkin ilmoittanut kaupunginhallitukselle, edelleen valtuustolle esitettäväksi, että hän on tällaisen vastauksen antanut, mutta tähän mennessä revisiotoimisto ei ole saanut vastausta. Samoin ei vieläkään ole tullut revisiotoimistoon vuoden 1950 loppuun mennessä pyytämääni lausuntoa tarkastavan reviisorin 30. 1. 1950 antaman tilihuomautuksen johdosta, joka koski Helsingin kaupungin ja Maidontarkastusyhdistyksen välistä sopimusta. Samoin ovat ao. reviisorin tilimuistutusten 30. 8. 1951 ja 4. 12. 1950 johdosta pyydetyt lausunnot jääneet tulematta revisiotoimistoon. Tämän lisäksi olen todennut, että rahatoimisto ei ole kaupunginhallitukselleкaan antanut ajoissa sen pyytämiä lausuntoja.

Rahatoimiston tiliasioiden valvontaa on jossain määrin vaikeuttanut se, että rahatoimistossa viime vuosina ja myöskin viime vuoden aikana on tehty useita lyhytaikaisia kokeilu-uudistuksia, joista ei aina ole ilmoitettu revisiotoimistolle saatikka neuvoteltu allekirjoittaneen kanssa. Kaupunginhallitus on kuitenkin tekemäni ehdotuksen johdosta kehoittanut uudelleen 4. 10. 1951 kaikkia kaupungin virastoja ja laitoksia noudattamaan voimassa olevan tilisäännön 75 §:n määräystä, jonka mukaan jokaisesta uudistuksesta on tehtävä ilmoitus revisiotoimistolle. Senkin jälkeen on rahatoimistossa toimeenpantu uudistuksia, joista ei ole annettu revisiotoimistolle ilmoitusta.

Tilikirjaukset ja tositteiden asu sekä oikeellisuuden valvonta ovat yllättävästi silloin tällöin näitten uudistusten johdosta heikentyneet. Niinpä revisiotoimisto on voinut todeta, että suoritettaessa joko lääninhallituksen tai Korkeimman hallinto-oikeuden päätösten perusteella verovelvollisille takaisin veronpalautuksia tositteista on useassa sadassa tapauksessa puuttunut joko maksumääräykseen oikeutetun henkilön nimikirjoitus tai veronkannantaosaston päällikön nimikirjoitus, mikä menettely on vastoin tilisäännön määräyksiä. Tähän menettelyyn sisältyy eräitä kontrollin kannalta arveluttavia seikkoja, jonka johdosta rahatoimisto on allekirjoittaneelta saanut kirjallisen huomautuksen. Myös matkalaskuissa on todettu esiintyvän puutteellisuuksia.

Rahatoimistossa on viime vuoden alussa toimeenpantu sellainen uudistus, että kaupungin eläkkeet on yhdistetty palkkalistoihin. Rahatoimisto on nyt erehdyksessä suorittanut työnantajan kansaneläkemaksuosuutensa myös kaupungin maksamien eläkkeiden osalta, vaikka eläkkeistä ei kansaneläkemaksuja tarvitse suorittaa. Koko viime vuoden

ajan virhe on jatkunut siten, että rahatoimisto on kuukausittain suorittanut edellä mainitut tarpeettomat maksut lääninkonttoriin. Nämä liikasuoritukset tekivät vuoden loppuun mennessä noin 24,6 mmk ja suoritus on vielä tammikuussa 1952 jatkunut, joten kaupunki on tämän virheen takia kärsinyt huomattavan korkotappion, shekkitilin 2%:n antolainakoron mukaan yhteensä noin 300.000 mk viime vuoden osalta ja mikäli tämän vuoden puolella tapahtunut virhe otetaan huomioon, nousee määrä hieman yli 300.000 mk:n. Jos taas katsotaan, että kaupunki on vastaavasti lisännyt lainojaan ja korkokanta olisi käyvän ottolainan korko, niin korkotappio olisi viime vuodelta melkein 1,4 mmk. Jos myöskin tämän vuoden puolella tapahtunut virhe otetaan huomioon, on korkotappio hieman suurempi.

Lain mukaan verojäämäluettelot on jätettävä ulosottoviranomaisille 4 viikon kuluessa veronkannon päättymisestä. Näin ei ole moneen vuoteen Helsingissä tapahtunut. Niinpä valmistuivat vuoden 1950 verojäämät (viimeinen veronkanto marraskuussa 1950) vasta 21. 3. 1951. Kiinteistönomistajain ja liikkeenharjoittajain suoritettavan vuoden 1951 ennakkoveron I erän (viimeinen kantopäivä 28. 2. 1951) ja II erän (viimeinen kantopäivä 31. 5. 1951) jäämäluettelot annettiin ulosottoon vasta 1. 7. 1951. Viimeinen erä annettiin miltei ajoissa.

Kansaneläkelaitokselle vuosittain jätettävän tilityksen vakuutetun suorittamista kansaneläkemaksuista on rahatoimisto antanut vuoden 1951 loppuun mennessä vasta vuonna 1948 ja aikaisemmin kannetuista maksuista. Tosin viime vuoden aikana rahatoimisto pystyi jonkin verran lyhentämään tätä välimatkaa, mutta se on vieläkin liian pitkä. Tilitysten viivästymisen johdosta lisääntyy rahatoimiston työmäärä sen takia, että kansaneläkelaitokselle täytyy toimittaa eläke- ym. asioiden yhteydessä erikseen tiedot kunkin helsinkiläisen suorittamista maksuista. Tilien selvittäminen vaikeutuu ja tilinpäätökseen otetut määrät kansaneläkelaitoksen ja kaupungin välisistä suhteista eivät ole niin luotettavat, kuin ne muuten voisivat olla.

2. Ulosottolaitos.

Ulosottoasioiden täytäntöönpano on jaettu siten, että ensimmäinen kaupunginvouti huolehtii tuomioiden ja päätösten nojalla vaadituista täytäntöönpanoista. Toinen kaupunginvouti taas ulosottaa sellaisia veroja, yleisiä maksuja, toimituskirjan lunastuksia ym., joista ulosmittaus saa tapahtua ilman tuomiota tai päätöstä. Rikosasioiden täytäntöönpanoon kuuluvat tehtävät panee toimeen avustava rikostuomioiden toimeenpanija.

Kuten edellä sivulla 3 jo on mainittu, on revisiotoimisto jossain määrin perehtynyt ulosottolaitoksen työmenetelmiin ja havainnoistaan tehnyt osaksi selkoa 29. 5. 1951 kaupunginhallitukselle antamassaan lausunnossa, joka koski ulosottolaitoksen uudelleen järjestelyä varten asetetun komitean mietintöä. Koska sanottua lausuntoa ei vielä ole saatettu valtuuston tietoon ja kun revisiotoimiston tarkastuksessa ilmeni seikkoja, jotka vaikuttavat kaupungin talouden hoitoon, katson olevan syytä lyhyesti selostaa niitä puutteellisuuksia, jotka ilmenivät ulosottolaitoksen toiminnassa ja varsinkin sen tiliasioiden hoidossa.

Ulosottolaitos toimii lain mukaan maistraatin alaisena ja on sillä oma tarkkailuosasto, jossa toimii yksi tarkkailija ja kolme tarkkailija-apulaista. Tämän johdosta ulosottolaitoksen tiliasioiden valvonta kuuluu lähinnä tälle tarkkailuosastolle. Revisiotoimiston osuus rajoittuu ainoastaan ulosottolaitoksen menojen oikeellisuuden tarkastukseen. Mutta kun nämä menot nousivat vuoden 1951 tilinpäätöksen mukaan yhteensä 76,5 mmk:aan ja yksinomaan palkkamenot 70,3 mmk:aan ja kun kaupungin hyöty rajoittuu kunnallisverojen pakkoperinnän tuloksiin, on kaupungin kannalta tähdellistä, että laitos toimii

tehokkaasti ja pienin kustannuksin. Tältä kannalta katsottuna esitän muutamia havaintoja, joiden mielestäni pitäisi aiheuttaa pikaisia toimenpiteitä.

Kaupunginvoudilta pakkoperinnässä kaupungille tulevia veroja vuonna 1949 oli 451,9 mmk, johon myöskin sisältyy veronkannon jälkeen rahatoimistolle ja kaupunginvoudille suoritettuja verojäämiä, joita kertyy ennen kuin verojäämäluettelot valmistuvat ja toinen kaupunginvoudinkonttori varsinaisesti saa pakkoperinnän suoritettavakseen. Edellä mainitusta määrästä sai toinen kaupunginvouti perityksi kaupungille 157,8 mmk. Vuonna 1950 oli pakkoperinnässä kaupungille tulevia veroja 581,96 mmk, josta kaupunginvouti sai perityksi 170,1 mmk. Toinen kaupunginvouti eikä kaupunki sai verojäämävelvollisilta rahatoimiston kantamia ulosmittauspalkkioita viime vuonna n. 141.000 mk. Verojäämäluettelot valmistuvat yleensä hyvin myöhään, kuten rahatoimiston kohdalla jo mainittiin.

Toinen kaupunginvoudinkonttori perii myös valtion verot ja kirkollisverot eri perimiskuitilla. Verolle- ja maksuunpano on parasta aikaa uudistussuunnitelman alaisena valtioneuvostossa ja kysymys on valtion, kunnan ja kirkollisverojen maksuunpanon ja kannon sekä pakkoperinnän yhdistämisestä, joten päiväjärjestyksessä on myöskin ulosottolaitoksen aseman uudelleenjärjestely. Edellä mainitussa lausunnossani esitin, että ulosottolaitos sellaisenaan siirrettäisiin valtion hoidettavaksi, ja kunta osallistuisi laitoksen menoihin korkeintaan samassa suhteessa, kuin mitä kunnan pakkoperinnällä saadut tulot ovat verrattuna kokonaistuloihin, mikä Helsingin kohdalta on ehkä noin 15%.

Perehtymiskäynnilläni ulosottolaitoksessa kävi selville, että ulosottolaitos voi hyvin myöhään kantopäivän jälkeen ryhtyä varsinaiseen perimistehtävään. Olisi näin ollen syytä harkita, että samanaikaisesti, kun verojäämäluettelot kirjoitetaan, kirjoitettaisiin myös verovelvollisille karhuamiskirje, mikä ilmeisesti saisi aikaan paremman perimistuloksen. Lisäksi olisi mielestäni kunnallisverojen pakkoperintää tehostettava myös siinä suhteessa, että ulosottolaitos anoisi verovelvollisia vararikkoon ja vaatisi heiltä ilmaisuvalaa, mikä myöskin olisi omiaan tehostamaan verojäämien perintää. Valtion verojen pakkoperintä on jo osaksi hoidettu tällä tavalla, mutta toistaiseksi ei kunnallisverojen. Huomattava määrä veroja on pakko poistaa tuntemattomien osoitteiden takia. Vuonna 1950 toinen kaupunginvouti ehdotti tästä syystä poistettavaksi kaupungin verojäämiä noin 26 mmk. Vuonna 1949 vastaava luku oli 21,2 mmk. Kuinka suuri vastaava luku on valtion ja kirkollisverojäämiin nähden, ei ole tunnettua, mutta selvää on, että hyvin huomattava määrä näitä jäämiä jää tämän takia perimättä. Verojäämävelvollisten osoitteiden haku kävisi ilmeisesti helpommaksi, jos verotusvalmisteluvirastossa olevat osoitteet paremmin kuin tähän asti saatettaisiin ulosottolaitoksen käyttöön. Tiettävästi on hyvin vähän, jos ollenkaan, kiinteistöjen omistajia asetettu viime aikoina syytteeseen talonkirjojen puutteellisuuksien johdosta. Tätäkin puolta olisi mielestäni tehostettava. Kaupunginvoutien ja ulosottoapulaisten ulosmittauspalkkioiden jaossa on ilmeisesti paljon toivomisen varaa. Tämän vuoksi olisi ehkä parasta siirtää kaikki nämä palkkiot ulosottolaitoksen ylläpitäjälle eikä pitää niitä henkilökohtaisina palkanlisinä henkilökunnalle perimistehtävien mukaan. Sen sijaan voitaisiin ajatella, että näistä palkkioista kertyneet tulot jaettaisiin kiihoituspalkkioina parhaimmille perijöille ja myöskin kohtuullisena korvauksena henkilökunnalle palkkioiden menetyksestä.

3. Palolaitos.

Vuoden 1950 tarkastuskertomuksessaan vuositilintarkastajat tekivät huomautuksen palolaitoksen autohankintojen johdosta, johon palolautakunta vastasi seuraavasti: »Viivytys autojen hankinnassa on johtunut siitä, että palolautakunta katsoi tarpeelliseksi muuttaa

aikaisemman Ford Thames-merkkisten autojen hankintaa koskevan päätöksensä ja lisäksi lisenssien saannin viipymisestä».

Revisio oli tällöin jo kiinnittänyt erikoista huomiota palolaitoksen toimintaan ja sen perushankintoihin. Kesäkuun 9 päivänä 1951 tein asianomaisen reviisorin avustamana kiertokäynnin kaupungin eri paloasemilla. Havainnoistani mainittakoon, että koeajossa Kallion paloaseman kuorma-autosta kokoonpantua paloautoa AB 961 ei saatu heti käyttökuntoon, vaan vasta muutaman minuutin kuluttua. Paloaseman luku- ja kirjastohuoneen kalusto oli huonosti kunnossapidetty. Malmin paloasemalla pulverisammuttaja paloautossa oli käyttökelvoton eikä sitä saatu toimimaan. Sen sijaan totesimme, että Malmilla muutama viikko ennen tätä käyntiä sattuneessa tulipalossa, jossa oli iso rakennus palanut miltei poroksi, olivat naapurirakennukset palokunnan ansiosta säilyneet tuholta.

Perushankintoja tarkastettaessa ilmeni eräitä epäkohtia, jotka antoivat revisiotoimistolle aiheen kirjoittaa asiasta kaupunginhallitukselle 9. 10. 1951. Kirjelmässä todettiin, että perushankintojen suorituksessa on eräissä tapauksissa jonkin verran viivytelty ja että palopäällikkö on liian omavaltaisesti suorittanut eräitä suurehkoja hankintoja. Viimeksi mainitusta muistutin suullisesti palopäällikköä.

Tarkastuksessa yritettiin myöskin selvittää, olivatko hankitut välineet niin puutteellisia, että korvausvelvollisuudet olisivat voineet tulla kysymykseen. Tulos oli kuitenkin kielteinen. Palopäällikkö on ilmeisesti koettanut pitää silmällä kaupungin etua, olkoonpa että muutamat hankinnat ovat myöhästyneet tai jääneet suorittamatta, vaikka palolaitoksella on huomattava määrä siirtomäärärahoja tällaisiin hankintoihin. Vuoteen 1951 siirtyi noin 22 mmk, jotka olivat pääasiallisesti jo vuonna 1949 myönnettyjä määrärahoja. 4. 9. 1951 mennessä oli vuosina 1949—1951 perushankintoihin myönnetyistä 66 mmk:sta jäänyt käyttämättä 43 mmk, joten määrärahojen puute ei ole estänyt palolaitoksen perushankintoja. Palolautakunta, joka ilmeisesti on ollut tietoinen tästä asiasta, otti myöhemmin koko perushankinnan omaksi asiakseen. Näin ollen on vastuu tämän jälkeen tullut suurimmaksi osaksi palolautakunnalle. Tämän asian hoitaminen lautakunnassa on ilmeisesti kuitenkin liian kankeaa.

Edellä mainitussa kaupunginhallitukselle lähettämässään kirjelmässä revisiotoimisto ehdotti, että kaupunginhallitus antaisi palopäällikön hankintavaltuuksista väliaikaisesti ohjeet. Tällaisia ohjeita ei kuitenkaan ole annettu, vaan on tyydytty siihen, että lautakunta on pidättänyt itselleen kaikki perushankinnat. Tarkastuksessa kävi myös ilmi, että palolautakunnan johtosääntöehdotus oli jo tammikuussa 1944 ollut kaupunginhallituksessa päätettävänä, mutta kaupunginhallitus palautti sen lautakunnalle uudelleen valmisteltavaksi palokunnan sisäpalvelusohjesäännön yhteydessä, jonka ohjesäännön laatimista varten kaupunginhallitus helmikuussa 1944 suostui asettamaan komitean. Tämän jälkeen ei johto- eikä ohjesääntöehdotusta ole ensinkään esitetty kaupunginhallitukselle eikä kaupunginhallitus ole kiirehtinyt asian valmistumista.

4. Sairaalat.

Vuoden 1950 toimintakertomuksessa (Kvston asiakirjat n:o 14/1951, sivu 27) oli maininta siitä, että kaupungin sairaalat olivat ennakolta maksaneet sairaaloille talvikaudeksi 1950—1951 ostamansa ja hankkijaliikkeen tehtaan varastoon varastoimansa marja- ja hedelmäjalosteet rahamäärältään yhteensä n. 6 mmk. Talvikaudeksi 1951—1952 oli toimittu samoin, mutta tavaran laatu oli hankintasopimuksessa yksityiskohtaisemmin määritelty. Revisiotoimiston toimituttamissa laboratoriotutkimuksissa sairaaloiden vastaanottamista tavaroista on todettu, että vastaanotettu marmelaadi laatuunsa nähden oli melkoisesti heikompaa, kuin mitä asiasta oli sovittu. Kaupungin sairaaloissa on tämän vuoksi jouduttu käyttämään huonompilaatuista marmelaadia, ja lisäksi kaupungille on koitunut siitä talou-

dellista tappiota. Kun lisäksi hankintasopimuksen johdosta kaupungille aiheutuu korkotappioita sairaaloiden maksettua tehdyn sopimuksen mukaisesti ennakolta hankintasumman, 7,7 mmk, kokonaisuudessaan, josta summasta 31. 3. 1952 mennessä oli tavaraa vielä toimittamatta 4,58 mmk:n edestä, olen kehoittanut sairaalalautakuntaa ryhtymään toimenpiteisiin korvauksen saamiseksi hankkijalta hankintasopimuksessa edellytetyn huonompilaatuisen tavaran toimittamisesta. Tämä onkin tätä allekirjoitettaessa jo luvannut korvata kaupungille 97.500 mk.

5. Huoltotoiminta.

Yleisenä piirteenä kaupungin huoltotoiminnassa on, että valtio on monenlaisilla lakimääräisillä tukitoimenpiteillä, varsinkin väestöpoliittista linjaa käyttäen, ryhtynyt poistamaan yksilöihin kohdistuvia taloudellisia riskejä ja tällä tavoin tasoittamaan näiden mahdollisuuksia omatoimisesti selviytyä taloudellisista vaikeuksistaan. Tämän johdosta kaupungin harjoittama huoltotoiminta on muuttanut luonnettaan, ja huoltovirasto samoin kuin lastensuojeluvirasto suorittavat valtion toimeksiannosta huomattavia huoltotoimenpiteitä. Kunnan viranomaiset jakavat valtion myöntämät lakimääräiset avustukset tai selvittävät, onko olemassa niitä edellytyksiä, joiden mukaan valtion avustuksia on anettava. Näiden tehtävien suorittamisesta aiheutuvat hallintokustannukset lankeavat kaupungin maksettavaksi. Kunta osallistuu myös osittain valtion myöntämiin avustuksiin.

Viime vuoden aikana Kansaneläkelaitos veloitti Helsingin kaupunkia myöntämiensä lisäeläkkeiden johdosta 55,6 mmk:lla. Kaupungin välityksellä suoritetut äitiysavustukset nousivat 14,1 mmk:aan, perhelisät 11,1 mmk:aan, invalidityöhuoltomenot 0,5 mmk:aan, invalidiavustukset 1,7 mmk:aan, invalidien lääkintähuolto 1,2 mmk:aan sekä ammattiopintoavustukset ja ammattiopintolainat 17,9 mmk:aan. Vuoden 1951 aikana sai kaupungin kustannuksella n. 9.000 henkilöä köyhäinhoitoa yhteensä 306 mmk, johon sisältyy sairaalahoitokustannuksia 126,4 mmk. Edellisenä vuonna olivat vastaavat luvut: 8.629 henkilön köyhäinhoitokulut 225 mmk, josta sairaalakustannuksia 86,1 mmk. Kunnalliskodissa ja työlaitoksessa oli hoidettavana n. 1.300 henkilöä, joiden hoitopäivien lukumäärä oli n. 330.000. Lastensuojelulautakunnan täysihuollossa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 2.547 lasta. Yksityishoitoon oli sijoitettu 1.657 lasta, joista yksityisiin perheisiin 905 lasta. Hoitomaksut yksityisiin perheisiin ja yksityisiin lastenkoteihin sijoitetuista lapsista vaihtelivat 300 mk:sta 15.000 mk:aan kuukaudelta.

Tarkastuskäyntini yhteydessä todettiin, että lääninhallitus oli jättänyt eräitä, jo lainvoiman saaneita, kaupungille kuuluvia korvauksia ajoissa suorittamatta, mutta asiasta huomautettua on nämäkin tulot saatu asianmukaisesti perityiksi.

Huoltovirastossa on vuoden aikana toimitettu työtehotutkimuksia, joiden johdosta on tiedusteltu revisiotoimiston mielipidettä. Tervalammen työlaitoksella on tämän yhteistoiminnan tuloksena uusittu tilinpitojärjestelmä, mutta muilta kohdin on asia vielä kesken. Sen sijaan lastensuojeluvalvojan tiliasioiden uudelleenjärjestely on tilivuoden aikana saatu päätökseen. Käsitykseni on, että vaikkakin uudistuksia jo on toimeenpantu, vieläkin olisi mahdollista saada aikaan palkkamenoissa erinäisiä supistuksia henkilökuntaa vähentämällä, sitten kun töiden järjestely on saatu yksinkertaisemmaksi.

Tervalammen työlaitoksen ja alkoholistihuoltolan toiminnassa on ilmennyt eräitä vaikeuksia. Revisiotoimisto onkin, varsinkin viime vuoden aikana joutunut uhraamaan huomattavasti aikaa selvittääkseen asioita, jotka olivat synnyttäneet henkilökunnan keskuuteen epäluuloa ja tyytymättömyyttä. Joskin niiden aiheet liikkuivat monissa tapauksissa talouden piirissä, on niiden taloudellinen merkitys ollut vähäistä luokkaa. Vaikeuksien syntymiseen lienee osaltaan vaikuttanut se, että koko henkilökunnan kesken ei ole valinnut täysin positiivinen luottamuksellinen suhde. Se taas, että laitoksessa on hoidettavana

asosiaalisia yksilöitä, tekee ymmärrettävästi henkilökunnan työn rasittavaksi ja siten ehkä on tiedottomasti kireyttänyt keskinäistä suhtautumista. Kun lisäksi kaupungilla ei ole ollut riittävän yksityiskohtaisia määräyksiä luontois- ym. etuisuuksista, on väärinkäsitysten ja vastakkaisten tulkintojen syntymiselle ollut tässäkin suhteessa otollinen maaperä. Tämä asia parantunee, kun kaupunginhallituksen selvitettävänä olevat luontoisetuehdotukset saadaan ratkaistuksi. Revisiotoimiston johtosäännön 4 §:n nojalla olen kehoittanut työlaitoksen johtajaa ottamaan tarkemmin huomioon tilisäännön 48 §:n määräykset, mutta aihetta muihin toimenpiteisiin en ole katsonut revisiotoimiston toimittamien tutkimusten vaativan.

Eräs tärkeä valtion harjoittama sosiaalinen huoltotyö on ns. työhuolto, joka viime vuosina on kohdistunut sotaleskiin, sotaorpoihin ja siviili-invalideihin. Tähän huoltotyöhön on kaupunki huoltoelimiensä kautta osallistunut.

Kaupungissa asuvien sotaleskien rekisteröity lukumäärä oli vuonna 1949 korkeimmillaan noin 1.800. Huoltoa saaneiden sotaleskien määrä on eri vuosina vaihdellut noin 6—8%:n tienoilla kokonaismäärästä. Työhuoltolain voimassaoloaikana on viime vuoden loppuun saakka työhuoltoa annettu työhuoltotoimiston oman arvion mukaan yhteensä noin 400 leskelle.

Sodanjälkeisestä ajasta alkaen työhuoltoa saaneiden sotaorpojen lukumäärä on jatkuvasti kasvanut ja oli se vuonna 1951 267 lasta, mikä on noin 12% orpojen kokonaismäärästä. Vaikka työhuoltoa saaneiden luku prosentuaalisesti on noussut (vuonna 1948 heitä oli vain 7%), on merkille pantavaa, että huomattava määrä sotaorpoja vielä on jäänyt vaille tätä valtion kustannuksella annettava opiskeluavustusta.

Vuonna 1951 sai työhuoltoa 601 invalidia, vastaavan määrän ollessa vuonna 1950 651 ja vuonna 1949 706. Viimeisessä luvussa tuntuu vuonna 1948 annetun invalidirahalain vaikutus.

Jo vuonna 1944 annetun ammattiopintolain mukaisesti kaupungin työhuolto-osasto on lain puitteissa myöntänyt ammattiopintoavustusta ja -lainoja. Vuonna 1945 näiden tapausten lukumäärä oli 656 ja vuonna 1949 1.673, mutta vuonna 1951 vastaava luku on vähentynyt 1.259:ään, mikä on valitettavaa siihen nähden, että kouluikäisten lasten lukumäärä väestötilaston mukaan vuosi vuodelta on kasvanut.

Työhuoltotoimiston suorittama huoltotyö kohdistuu väestönosaan, joka suurelta osalta huollon avulla voidaan saada mukaan yhteiskuntaa rakentavaan työhön. Kaupungin etujen mukaista on siten mahdollisimman suuri aktiivisuus viranomaisten taholta, niin että kaikki koulutuskelpoinen aines todella joutuu huollon piiriin ja kunnollisen ammatin hankintaan.

6. Ammattikoulut.

Ammattikoulujen rehtorien palkan ja palkkioiden tarkastuksessa on huomio kiintynyt siihen, että kaupunginvaltuusto on päätöksellään 2. 4. 1947 määrännyt poikain ja tyttöjen ammattikoulujen rehtorien opetusvelvollisuuden 8 tunniksi viikossa sekä velvoittanut rehtorit kuuntelemaan koulunsa jokaisen opettajan opetusta ainakin kerran lukukaudessa ja pitämään siitä päiväkirjaa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on vahvistanut valtionavun perusteena olevan opettajien opetusvelvollisuuden 26 tunniksi viikossa, josta määrästä rehtori saa hyvitystä 1 tunnin luokkaa kohti 4:ään asti ja siitä eteenpäin puoli tuntia luokkaa kohti. Näin ollen mm. poikain ammattikoulun rehtori, kun koulussa on 18 luokkaa, saa hyvitystä 4 + 7 = 11 tuntia, joten opetusvelvollisuudeksi, josta valtio suorittaa valtionavustuksen, jää 26—11 = 15 tuntia. Kun opetusvelvollisuus valtuuston päätöksen perusteella on ainoastaan 8 tuntia, suorittaa kaupunki korvausta 7 tunnin opetuksesta viikossa ilman valtionavustusta, mikä

viime vuonna, kun esim. mainitun rehtorin tuntipalkka oli 572 mk, mutta valtion hyväksymä normituntipalkka vain 362 mk, merkitsi kaupungille 1.647 mk tappiota viikossa (vuodessa 57.645 mk). Tässä on kuitenkin huomautettava, että kaupungin ammattikoulujen opettajien yleinen opetusvelvollisuus on 24 viikkotuntia eli 2 tuntia pienempi kuin mitä kauppa- ja teollisuusministeriön normit edellyttävät. Valtuuston päätös edellytti, kuten sanottu, että rehtorit kuuntelevat koulunsa jokaisen opettajan opetusta ainakin kerran lukukaudessa ja pitävät siitä päiväkirjaa. Todellisuudessa on mm. poikain ammattikoulun rehtori pitänyt 17 ylituntia päivälinjalla ja 4 iltakursseilla, joista on lisäksi aiheutunut kotityötä. Revisiotoimiston huomio on kiintynyt siihen, kykeneekö rehtori hoitamaan tehtävänsä näin suurella viikkotuntimäärällä. Kun valtuusto oli nimenomaan edellyttänyt, että rehtori saa rehtorin tehtävien takia vapautusta opetusvelvollisuudesta, mutta käytäntö on osoittanut, että rehtorien ylityötuntimäärä ylittää suuresti kaupunginvaltuuston myöntämän helpotuksen opetusvelvollisuudessa, puuttui revisiotoimisto asiaan. Tämän johdosta onkin poikain ammattikoulun rehtori nyttemmin vähentänyt viikko-opetustuntimääränsä 24 viikkotuntiin. Lisäksi rehtori on ilmoittanut aikovansa tehdä johtokunnalle esityksen luokkien lukumäärän laskemiseksi työryhmien mukaan, jolloin kaupunki ilmeisesti tulisi saamaan koko rehtoripalkkiosta täyden valtionavun.

Tässä yhteydessä mainittakoon vielä, että kaupungilta jää myöskin osaksi saamatta valtionapua tyttöjen ammattikoulun rehtorin palkasta, kun normien mukaan valtio ei osallistu koko rehtorin palkkaan niin laskettuna kuin valtuuston em. päätös v. 1947 edellyttää.

7. Kiinteistötoimisto.

Revisiotoimisto on suorittanut kiinteistöhallinnon vuokrasopimusten täydellisen inventtauksen, ja sopimukset on verrattu vuokrauksista pidettyyn kortistoon. Tällöin on ilmennyt paljon puutteellisuuksia: mm. vuokrasopimuksia ei ole voitu aina esittää ja joissakin tapauksissa rahatoimisto ei ole voinut periä vuokratuloja puuttuvien tietojen johdosta. Osaksi puutteellisuudet johtuvat siitä, että alkuperäisiä asiakirjoja on tarvittu oikeudessa hoidettavien asioiden yhteydessä ja osaksi ehkä siitä, että sopimuksia on joutunut harhateille. Kiinteistötoimisto on ryhtynyt selvittämään epäselviä asioita ja kiinteistölautakunta on tehnyt useita oikaisuja, ja uusiakin sopimuksia on laadittu. Ainoastaan pieni osa epäselvistä asioista on vielä selvittämättä.

Maatalousosaston kaupallinen kirjanpito osoittaa, että kaupungin kolme varsinaista maitoatuottavaa navettaa tuotti viime vuonna tappiota n. 636.000 mk, joka tekee maitolitraa kohti 2: 11 mk. Sikala sen sijaan on tuottanut voittoa n. 163.000 mk siitä huolimatta, että sikakantaa on vaivannut vuoden kuluessa jokin sikatauti. Puutarhat Fallkullassa ja Pukinmäellä ovat myös tuottaneet voittoa 1,5 mmk. Peltoviljelyksen voitto on 13,3 mmk. Kaikkiaan on maatalousosasto tuottanut voittoa 15,7 mmk; edellisen vuoden vastaava luku oli 10,8 mmk.

Metsäosaston tulot ovat olleet 3,5 mmk suuremmat kuin menot. Metsistä on luovutettu 45.005 j^3 tukkeja ja muuta suurempaa tavaraa, 6.616 m^3 halkoja ja lisäksi runsaasti erilaista pientavaraa.

8. Rakennustoimisto.

Rakennustoimiston työmäärärahatilien tarkastuksessa on todettu, että tileille ehditään kirjata ennen kuukausiraportin laatimista vajaa kaksi kolmannesta kuukauden menoista, runsaan kolmanneksen jäädessä seuraavaan tai myöhempään kuukauteen. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että talousarvion toteutumista osoittavaan tuloslaskentataulukkoon jää kuukausittain ainakin 70 mmk:n virhe. Ne menot, joita ei ehditä ennen kuukausira-

portin laatimista kirjata, jakautuvat seuraavasti: työpalkkamenoja 50%, varasto-osaston ja katurakennusosaston alaisen kivivaraston laskuja 30%, yksityisten laskuja 16%, toisille osastoille tai laitoksille maksettavia laskuja 4%. Ratkaiseva merkitys on rakennustoimiston sisäisten tositteiden kululla. Työpalkoista jää keskimäärin kahden viikon erä seuraavaan kuukauteen, joka on talousarviotilien osalta noin 35 mmk. Myöhästyminen johtuu siitä, että tilijaoittelut eivät saavu osastoilta tilivirastoon ajoissa. Varasto-osaston viikkolaskut viipyvät harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta muilla osastoilla tilijaoiteltavina ja hyväksyttävinä noin kuukauden ajan. Konepajan laskut ovat pitkähkön ajan varasto-osastolla tarkastettavina, ennen kuin ne lähetetään veloitettavaksi. Mitä muiden laitosten lähettämiin laskuihin tulee, on näissä ollut laskun päiväyksen ja tileille kirjauksen välinen aika keskimäärin kolme kuukautta.

Edellä esitetyt viivästymiset aiheuttavat sen, että uuden tilisäännön mukaan kaupunginhallitukselle laadittavat kuukausiraportit eivät talousarvion toteutumista seurattaessa anna oikeata kuvaa todellisista tapahtumista. Todellinen käyttö on työmäärärahatilien osoittamaa käyttöä melkoisesti suurempi, seuraavaan kuukauteen jäävät kahden viikon palkat näkyvät kuukausiraporteissa vain yhteistilillä ja varastotilit näyttävät kautta vuoden todellisuutta suurempia arvoja. On myönnettävä, että voi olla vaikeata pitää kirjanpito ajan tasalla, mutta ilman päivän tasalla pidettyä talousarvion toteutumistiliä on vieläkin vaikeampi valvoa, että työt suoritetaan ja menot maksetaan määrärahojen puitteissa.

9. Liikennelaitos.

Liikennelaitos on viime vuoden aikana tuottanut tilinpäätöksen mukaan 335,7 mmk:n tappion. Tappio aiheutuu lähinnä siitä, että palkkoja korotettiin viime vuoden alkupuoliskolla verrattuna viime vuoden talousarvion laadintahetkellä arvioituihin palkkoihin. Liikennelaitoksen palkat, jotka varsinaisessa talousarviossa oli arvioitu 876 mmk:aan, ja korotettiin lisätalousarvion kautta 1.090 mmk:aan, ovat todellisuudessa nousseet 1.336,6 mmk:aan. Osaksi palkkoihin liittyvinä ovat myöskin sosiaaliset menot nousseet. Näistä mainittakoon lapsilisä- ja kansaneläkemaksut, sairaslomapalkat, eläkkeet ja hautausavustukset. Ottaen edellisten lisäksi huomioon virka- ja työpuvut, Lauttasaaren kesänviettopaikan aiheuttamat kustannukset ja laitoksen henkilökunnan käytössä olevien juhla- ja voimistelusalien tilitysvuokrat sekä henkilökunnan yhdistyksille myönnetyt avustukset nousevat nämä sosiaaliset kulut yhteensä 231,5 mmk:aan.

Valtuusto teki 25. 4. 1951 päätöksen liikennemaksujen korottamisesta, mutta sosiaaliministeriö, jolle valtalain määräysten mukaan alistettiin tämä päätös, ei viime vuoden aikana vahvistanut korotuspäätöstä. Tarkoitus oli, että ko. päätös olisi tullut voimaan toukokuun 1. päivänä 1951. Tästä ajankohdasta vuoden loppuun oli liikennelaitoksen kaupunkilinjojen kerta- ja sarjalippuja käyttäneiden matkustajien lukumäärä 67,7 milj. Liikennemaksujen korotuksen viivästymisestä aiheutui — edellyttäen, että matkustajien lukumäärä olisi pysynyt samana — revisiotoimiston laskelmien mukaan n. 295 mmk:n tappio. Voidaan laskea, ottaen huomioon vuoden koko matkustajamäärä 126,2 milj., että keskimäärin jokainen matka, myöskin vieraskuntalaisten, tuotti 2,66 mk:n tappion, jonka peittämiseen veronmaksajien on osallistuttava.

Liikennelaitoksen lääkärien toimesta suoritetaan laitoksen henkilökunnan keuhkotuberkuloositarkastukset, joista suoritetaan lääkärille 150 mk:n ja avustavalle sairaanhoitajattarelle 15 mk:n korvaus tarkastettua kohti. Näin ollen tulee laitoksen henkilökunnan kertatarkastus suoranaisina palkkakuluina maksamaan laitokselle noin 0,5 mmk. Tuberkuloosihuoltotoimistosta saadun tiedon mukaan voitaisiin myöskin liikennelaitoksen henkilökunnan määräaikaistarkastukset suorittaa toimiston käytettävissä olevalla siir-

rettävällä pienoisröntgenkuvauskoneella, jolloin tarkastuksen suoritus huomattavasti nopeutuisi. Koska tällainen tarkastus teknillisesti olisi toteutettavissa, on todettava, että laitokselle aiheutuisi tämän mahdollisuuden hyväksi käytöstä suoranaista säästöä. Samalla on todettava, että tuberkuloosihuoltotoimisto on puolestaan oikeutettu 3 päivänä syyskuuta 1948 annetun tuberkuloosilain ja sen 46 §:n nojalla 1 päivänä lokakuuta 1948 annetun asetuksen 40 §:n perusteella saamaan avustusta valtion varoista pienoisröntgenkuvauksista aiheutuneista menoistaan.

Revisiotoimisto on tutkimuksissaan todennut, ettei liikennelaitos linja-autohankinnoissaan ole ottanut riittävästi huomioon aikaisempia kokemuksiaan, vaan on tilannut autoja, jotka ilmeisesti ovat epäedullisempia kuin jotkut muut tarjolla olleet autot. Liikennelaitos on tilannut samanaikaisesti kahta eri merkkiä 10 ja 15 kpl (lautakunnan päätös 1. 6. 1951). Vastaavia autoja hankittiin myöskin vuonna 1949 10 ja 10 kappaletta. Näiden autojen taloudellisesta kannattavaisuudesta on revisiotoimisto suorittanut tutkimuksen vuodelta 1951. Tällöin on todettu, että 10 kpl:n ryhmän pääomakustannukset ovat tuntuvasti 15 kpl:n ryhmää edullisemmat, mutta käyttökustannukset sitä vastoin ratkaisevasti epäedullisemmat. Viimeksi mainittujen kustannukset ovat tulleet 6,66 mk vaunukm. ja 0,04 mk paikkakm. kohti edullisemmiksi kuin ensiksi mainittujen. Ottaen huomioon pääomakustannukset ja muut asiaan vaikuttavat tekijät on laskelmissa päädytty 3,5 mmk:n säästöön vuodessa viimeksi mainittujen 10 auton hyväksi, joten hankinnat olisi ollut ja olisi vastaisuudessa keskitettävä tähän tai muuhun yhtä edulliseen linja-autoon. Tällöin ei ole unohdettava huollolle ja korjaamolle eri merkkisten autojen runsaudesta aiheutuvia haittoja, joista varsinkin varaosien runsaus on mainittava.

10. Satamalaitos.

Satamalaitoksen kirjanpito on yleensä ollut hallinnollinen eikä kustannuslaskentaa ole ollut juuri nimeksikään. Kaupungin maksut satamien rakennusten ja laitteiden käytöstä ovat ehkä osaksi tämänkin vuoksi vahvistetut liian alhaisiksi. Makasiinivuokrat ja nosturimaksut ovat viime vuoden aikana olleet tarpeettoman halvat. Nosturien ja trukkien tulot nousivat 75 mmk:aan, mutta eivät peittäneet edes varsinaisia menoja, 80,8 mmk, puhumattakaan erinäisistä sosiaalisista menoista, koroista ja poistoista. Erityisesti kappaletavaranosturit aiheuttivat suuren tappion, koska niiden taksat ovat huomattavasti huokeammat tunnilta kuin trukkien. Vuonna 1951 sähkölaitos antoi virtaa 2: 90—3: 80 kWh, mutta valtuuston päätöksen 14. 11. 1951 (asia n:o 22) mukaan virran hinta on nyttemmin 12: 50 kWh. Koska nosturit ovat suuria virrankuluttajia, merkitsee tämä jo yksinään n. 5—6 mmk:n lisätappiota.

Nosturimaksujen nykyiset tariffit aiheuttavat huomattavan tappion, minkä johdosta pikainen korjaus olisi tarpeellinen.

Satamarakennusosaston kustannusten jaoittelutyö on ollut viime vuonna huomattavasti jäljessä, mistä on aiheutunut, että satamalaitos ei ole veloittanut kaupungin muita laitoksia eikä yksityisiäkään riittävän nopeasti ja on näin ollen syyllistynyt samanlaiseen töiden viivyttelyyn kuin toisessa yhteydessä rakennustoimistosta mainitaan. Täten mm. marraskuussa 1951 oli muita kaupungin laitoksia jäänyt veloittamatta 23,3 mmk:lla ja yksityisiä yli 0,4 mmk:lla vuoden alusta lähtien suoritetuista töistä.

11. Elintarvikekeskus.

Elintarvikekeskuksen tarkastuksessa on todettu, että laskuja on maksettu ja niihin tehty vastaanottomerkintä ennakolta, ennen tavaran saapumista. Eräässä, tammikuussa 1951 maksetussa ja vastaanotetuksi kuitatussa tavaratoimituksessa myöhemmin saatu tavara ei laadultaan vastannutkaan tilattua. Revisiotoimiston puututtua asiaan ilmoi-

tettiin laitoksen taholta, että asianomainen liike ei ollut voinut voittamattomien esteiden takia toimittaa tilattuja tavaroita määräaikana, mutta että tavarat oli luvattu asianmukaisina toimittaa myöhemmin. Tavaramäärään sisältyi 25 tusinaa jälkiruokalusikoita, jotka saapuivat vasta syksyllä ja silloinkin tilattuja huonompilaatuisina. Asiasta huomautettua liike tarjoutui purkamaan kaupan tältä osalta. Kun tavaroiden hinnat olivat jatkuvasti nousseet, olisi tästä järjestelystä aiheutunut tappiota kaupungille. Lisäksi oli sellaista tavaraa muualtakin vaikeata saada, minkä vuoksi laitos ei suostunut purkaamaan kauppaa, vaan vaati lusikat vaihdettaviksi parempilaatuisiin liikkeen saadessa jälleen sellaisia. Revisiotoimiston tiedustelun johdosta ilmoitti elintarvikekeskuksen lautakunta 29. 6. 1951, että hankkija oli pystynyt toimittamaan ostosopimuksen mukaiset jälkiruokalusikat, mutta revisiotoimisto ei vieläkään ole voinut todeta, että lusikat olisi vaihdettu, joten hankintasopimus on edelleenkin vaillinaisesti täytetty.

12. Teollisuuslaitokset.

Vuoden 1951 alusta keskitettiin vesi-, kaasu- ja sähkölaitoksen rahatoimet siten, että perustettiin yhteinen kassa- ja tilivirasto. Uudelle kassa- ja tilivirastolle on hankittu IBM-reikäkorttikoneet, jotka ovat lopullisesti saapuneet kertomusvuoden aikana. Niiden käytön aloittaminen on vienyt odotettua pitemmän ajan.

Tarkastuksissa on todettu, että kun teollisuuslaitoksissa annetaan kaupungin autoja henkilökunnan yksityisajoihin, perittävät maksut ovat erilaiset eri laitoksissa ja yleensä liian alhaiset. Tämän johdosta lähetin 2. 7. 1951 teollisuuslaitosten lautakunnalle selvityksen asiasta ja siihen liittyvän kehoituksen yhdenmukaistaa henkilökunnan yksityiskuljetuksista perittävät maksut ja muuttaa ne samalla jokseenkin vastaaman yleisiä taksoja sekä lisäksi tarkistamaan autojen antamisperusteet. Asiaa ei ole teollisuuslaitoksissa tämän mukaisesti järjestetty. Nyttemmin on tosin odotettavissa kaupunginhallituksen asettaman ns. luontoisetukomitean ehdotus mm. viranhaltijain yksityisajoja koskeviksi yleisohjeiksi.

Vuoden 1950 toimintakertomuksessa mainittiin, että kaasulaitoksen olisi syytä siirtyä kivihiilen suhteen käyttämään normaalivarastoperiaatteen mukaista kirjaustapaa, jolloin varaston hinnankorotukset eivät aiheuta näennäisvoittoja laitoksen tilinpäätöksessä. Vuoden 1951 tilinpäätöksessä kaasulaitos onkin kaupunginhallituksen luvalla siirtynyt kivihiilen suhteen kirjanpidossaan käyttämään normaalivarastomenetelmää.

Kaupunginhallitus tiedoitti vuonna 1950 laitoksille, että viranhaltijain vaatehankintoihin on toistaiseksi hankittava kaupunginhallituksen lupa. Tästä huolimatta sähkölaitos hankki vuoden 1951 alkupuolella työtakkeja piirtäjille, joille tällaisia ei ole kuulunut sähkö- eikä muissakaan teollisuuslaitoksissa.

13. Puutavara- ja polttoainetoimisto.

Uhkaavan polttoainetilanteen johdosta sai puutavara- ja polttoainetoimisto tehtäväksi hankkia kiireellisesti 200 mmk:n arvosta halkoja. Polttoainetilanne kuitenkin helpottui pian, jonka johdosta halot eivät menneet kaupaksi talven kuluessa. Halkovarastot olivat vuoden vaihteessa huomattavan suuret ja jakautuivat seuraavasti:

	31. 12. 1950	31. 12. 1951.
Ostetut pystymetsät ja keskeneräiset hankinnat	n. 80.435 m³	n. 192.525 m³
Metsissä hakattuna	20.763 »	84.191 »
Maantien varsilla vastaanotettuna	33.280 »	30.602 »
Varastossa asemilla	9.338 »	21.589 »
Varastossa Helsingissä	12.075 »	41.668 »
	155.891 m³	370.575 m³

Sahauksen tuotto vuonna 1951 kaupungin sahalla Heinolassa oli 5.285,9 std. (Sahan sahaustuottoisuus oli 73,1 % eli normaali.)

Sahatavaraa on luovutettu seuraavasti:

kaupungin laitoksille	2.534,7	std.
myyty kotimaahan	20,2	»
» ulkomaille	2.592,0	»
omaan käyttöön	144,4	»
	5.291,3	std.

Tässä kiintyy huomio siihen, että myynti ulkomaille on hiukan suurempi kuin kaupungin laitoksille, lukuun ottamatta sahan omaa käyttöä. Sahan kaupungin laitoksilta veloittama myyntihinta oli 84,1 mmk. Ulkomaille myydystä sahatavarasta saatiin 106,1 mmk. Kuljetus- ja lastauskustannukset tästä vähennettynä saatiin nettona myynnistä ulkomaille 101,3 mmk. Keskihinta oli näin ollen 39.083 mk standarttia kohti. Rakennustoimiston ja muiden kaupungin laitosten ostaman tavaran keskihinta oli 33.200 mk/std ilman liikevaihtoveroa. Laitosten käyttämä tavara oli laadultaan heikompaa kuin ulkomaille viety. Sahan ulkomaan myynti on laajentunut ja oli viime vuonna mittasuhteiltaan yhtä suuri kuin kaupungin oma käyttö. Kun Heinolan saha on perustettu lähinnä kaupungin omaa tarvetta varten, asetan kysymyksen alaiseksi, onko tarkoituksen mukaista, että kaupunki harjoittaa sahaliikettä tässä laajuudessa ulkomaille vientiä varten, varsinkin kun tällaiselle toiminnalle tuskin on tukea kunnallislaissakaan.

Kuten toisessa yhteydessä jo on mainittu, on kaupunki suorittanut liikevaihtoveroa omaan käyttöön ja kotimaahan myydystä sahatavarasta. Liikevaihtovero oli vuodelta 1951 21,1 mmk. Vuonna 1951 astui voimaan uusi liikevaihtoverolaki. Vanhan liikevaihtoverolain mukaan on, kuten toisessa yhteydessä jo on mainittu, kaupunki voittanut valitusasian ja niin ollen vapautunut suorittamasta liikevaihtoveroa omaan käyttöön annetusta tavarasta. Sen sijaan on vielä ratkaisematta, onko kaupunki myöskin uuden liikevaihtoverolain mukaan oikeutettu verovapauteen.

Olen käynyt Heinolan sahalla ja pistokokeellisesti tarkastanut sahan tarkkailujärjestelmää. Ehdotin eräissä kohdin tarkkailun tehostamista, ja on puutavara- ja polttoainetoimisto suostunutkin näihin ehdotuksiin. Lisäkustannusten välttämiseksi ei kuitenkaan näitä tarkkailutoimenpiteitä ole koko laajuudessa pantu täytäntöön.

Toimiston toiminnan tilien mukainen vuosivoitto on 21,9 mmk. Edellisiltä vuosilta siirtyi vuodelle 1951 11,3 mmk:n tappio. Vuonna 1950 oli kuluina otettu huomioon rahatoimistolle suoritettavana korkomenona 14,7 mmk. Tätä summaa ei kuitenkaan ole maksettu tilityseränä rahatoimistolle, vaan se on vuoden 1951 tilinpäätöksessä peruutettu, joten edellisten vuosien tappiosta muodostui 3,4 mmk:n siirtyvä voitto, joka on yhdistetty vuoden 1951 ylijäämään. Kokonaisylijäämä on näin ollen 25,3 mmk. Tätä erää ei kuitenkaan ole otettu huomioon rahatoimiston yleistilinpäätöksessä eikä se näin ollen sisälly kaupungin vuoden 1951 tilinpäätöksen ylijäämään.

Sahan kannattavuuden selville saamista vaikeuttaa se, että revisiotoimiston pyynnöstä huolimatta toimisto ei ole järjestänyt kirjanpitoaan siten, että toimiston tilinpäätöksessä sahan tilinpäätös muodostaisi oman erillisen osan.

14. Asuntotuotantokomitea.

Asuntotuotantokomitean toimistoasioita hoiti komitean vuonna 1949 tapahtuneesta perustamisesta lähtien pääasiallisesti eräs kaupungin viranhaltija oman toimensa ohella. Komitean laajan ja laajenevan toiminnan vuoksi ei näin ollen voitu riittävästi huolehtia tiliasioista, minkä vuoksi etenkin kustannusten jakaminen eri rakennuskohteille sekä

rakinnusluoton ja nostettujen lainojen koronlasku oli järjestämättä. Kun revisiotoimisto oli puuttunut näihin asioihin ja kun asuntotuotantokomitean toimisto oli saanut lisätyövoimaa, saatiin tilisysteemi parannetuksi sekä kustannusten jako ja koronlasku käyntiin

V. Muut aisat.

1. Varastohallinnon tarkkailu.

Varastohallinnossa tilisäännön määräysten noudattamisen tarkkailu on, kuten edellä (sivu 1) jo on mainittu, viime vuoden osalta kohdistunut lähinnä rakennustoimiston, liikennelaitoksen ja satamalaitoksen varastoihin. Erikoistarkastuksista laaditut selvitykset on osaksi saatettu asianomaisten laitosten tietoon ja huomioon otettavaksi. Näissä tarkastuksissa — ja tarkastuksissa yleensä — havaituista epäselvistä asioista on pyydetty asianomaisen laitoksen lausunto. Lausunnot eivät ole saapuneet tätä toimintakertomusta allekirjoitettaessa revisiotoimistoon.

Puutteellisuuksia on havaittu varsinkin työkalujen annossa, mm. satamalaitoksessa ei aina ole käytetty numeroituja varastotilauksia.

Lisäksi on havaittu, että ei ole hankittu, kuten tilisääntö edellyttää, kaupunginhallituksen lupaa siihen, kuinka paljon kassavaroja voi olla sidottuna varastoihin. Tarpeettoman suuria rahasummia on ehkä sidottu varastoihin. Pääsy varastoon on määräysten mukaan kielletty muilta paitsi varastonhoitajalta ja hänen valvontansa alaisilta henkilöiltä sekä tarkastusta toimittavilta esimiehiltä. Tarkastuksissa on kuitenkin ilmennyt, että on varastoja, joihin on pääsy ollut vapaa kaikille työmaalla oleville. Varastoissa ei saisi ilman asianmukaista lupaa säilyttää muuta kuin laitoksen omaa tavaraa. Kuitenkin on varastoissa tavattu paljon yksityistä tavaraa, joille ei ole annettu säilyttämislupaa. Varastohallinnon puolivuosittain tapahtuva tarkastus laitoksen taholta on osittain laiminlyöty. Satamalaitos on rakennustoimistolta vuokrannut erinäisiä tavaroita, joita ei ensinkään ole inventoitu. Tämän vuoksi on tällaisia esineitä voinut olla vuosikausia kateissa eikä niiden katoamisen syytä ole voitu asiallisesti selvittää. Satamalaitoksessa todettiin tällaisia tavaroita kadonneen rakennustoimiston hankinta-arvojen mukaan n. 433.000 mk:n arvosta.

Vuoden 1949 toimintakertomuksessa (Kvston asiakirjat n:o 13/1950, sivu 8) huomautettiin, että hankintojen järjestely varsinkin massa-artikkeleihin nähden on ollut hataraa aiheuttaen kaupungille taloudellisia tappioita. Mitään varsinaista parannusta ei ole saatu aikaan. Suorittamistavassa on vielä paljon toivomisen varaa. Hankintatarjousten käsittely ei aina tapahdu pöytäkirjojen puitteissa. Kirjallisten tarjousten avaaminen pitäisi tapahtua esimiehen tai todistajan läsnä ollessa; näin ei ole aina tapahtunut. Hankintamuoto on ehkä liian passiivista ja tapahtumista jäljessä. Tästä johtuen hankinnat voivat tapahtua liian pienissä erissä ja epäedullisin ehdoin. Suunnitelmallisempi ja aktiivisempi hankintatoiminta olisi toivottava. Varastohenkilökunnan ohjaamiseen ja kouluttamiseen olisi kiinnitettävä jatkuvaa huomiota.

2. Määrärahojen ylittäminen ilman lupaa.

Tilisäännön 19 §:n mukaan ei määrärahaa saa ylittää eikä käyttää muuhun kuin talousarviossa mainittuun tarkoitukseen. Edelleen sanotaan saman §:n 2 kohdassa, että kaupunginhallitus on kuitenkin oikeutettu sallimaan maksun suorittamisen, vaikkakaan sitä varten ei ole määrärahaa käytettävänä, mutta on kaupunginhallituksen tehtävä asiasta aikanaan esitys kaupunginvaltuustolle.

Tämän mukaisesti on siis laitoksien ennen määrärahan ylittämistä tehtävä siitä esitys kaupunginhallitukselle, joka asiaa harkittuaan voi myöntää väliaikaisen oikeuden määrä-

summaiseen ylittämiseen. Laitokset ovat kuitenkin useassa tapauksessa laimin lyöneet luvan anomisen väliaikaiseen ylittämiseen kaupunginhallitukselta.

Olympiakylän rakentamiskustannusten rahoittamisesta kaupunginhallitus on valtuustolle esittänyt valtuuston kokouksessa7. 3. 1951 (asia n:o 27), että kaupunki ainoastaan osittain rahoittaisi nämä kustannukset. Esitystä siitä, kuinka suureksi kaupungin osuus jäisi, ei vielä ole tehty. Sen sijaan kaupunginhallitus mainitsi esityksessään, että kaupunki merkitsisi kustannuksista 20% rakennusyristysten pääomaksi ja myisi tämän osakkeina, osan lyhyellä maksuajalla ja osan 5 vuoden maksuajalla. Lisäksi mainittiin, että kaupunki rahalaistosten kanssa antaisi yhtiöille ensisijaiset lainat 40% kustannuksista ja loppuosan yhtiöt saisivat Aravalta valtion lainana. Rakennusyristysten rahoittamiseen on kuluvan vuoden talousarvioon varattu 200 mmk ja vastaava summa on talousarvioon merkitty lainatuloina. Tämän lisäksi on valtuusto 29. 8. 1951 myöntänyt 19 mmk. Talousarvion perusteluissa on maininta siitä, että asuntotalojen rakentamiseksi tarvittavat varat peitetään kokonaan lainavaroilla.

Vuoden päättyessä Olympiakylän rakennuskustannukset nousivat 1.153,1 mmk:aan. Yhtiöiden kokonaisosakepääoma on 228,7 mmk. Tästä oli vuoden loppuun mennessä saatu myydyksi ja suorituksia kaupungin kassaan 150,6 mmk, joten kaupungin saatava oli kö. ajankohtana osakepääomasta 78,1 mmk. Olympiakylän rakentamiseen on ulkopuolisilta otettu 25 mmk:n laina, jossa kaupunki ei ole ollut välittäjänä, vaan asianomaiset asuntoyhtiöt ovat ottaneet lainan suoraan. Sen sijaan Aravan myöntämistä lainoista, 615,8 mmk, on vuoden päättyessä nostettu 260,9 mmk eli yhteensä 285,9 mmk. Kokonaiskustannuksista on kaupunki näin ollen osakkeenomistajilta ja lainoina saanut takaisin 436,5 mmk. Vuoden lopussa oli siis kaupungin varoja sijoitettu Olympiakylän rakennuttamiseen 716,7 mmk. Kun vuoden 1951 talousarvioon oli merkitty ainoastaan 200 mmk:n määräraha tähän tarkoitukseen ja valtuusto lisäksi myöntänyt 19 mmk, on Olympiakylän rakentamista hoitava elin nostanut kaupungin kassasta huomattavasti enemmän varoja kuin määräraha edellyttää. Ylitys oli 497,7 mmk. Valtuuston päätös edellyttänee, että tähän tarkoitukseen olisi käytettävä saman verran lainavaroja kuin menojakin on ollut, joten viimeksi mainittu kaupungin kassan ylimääräinen rasitus on huomattavasti heikentänyt kaupungin kassan maksuvalmiutta, jota paitsi voitaneen sanoa, että sanottu elin on ylittänyt valtuuston antamat valtuudet. Tarkoituksena ehkä kuitenkin on, että asia ajan mittaan järjestyy valtuuston päätöksen mukaisesti, mutta kaupungin taloudessa nämä lisärasitukset ovat viime vuonna huomattavat. Olympiakylän rakennuskustannukset oli arvioitu 31. 3. 1951 hintatason mukaan 1.567,0 mmk:ksi, mutta kustannukset ovat huomattavasti nousseet, joten myönnetty Aravalaina ei enää vastaa 40% niistä. Kaupungilta nämä lisäkustannukset vaativat lisää rahauhrauksia.

Jälkikäteen on valtuusto hyväksynyt kaikki määrärahaylitykset vuodelle 1951. Edellä mainitun tilisäännön määräyksiä ei näin ollen ole noudatettu. Eri laitokset ovat ylittäneet määrärahojaan ilman, että edes kaupunginhallitukselta on pyydetty väliaikaista lupaa. Seuraavassa mainitaan muutamia esimerkkejä.

Satamalaitos on ylittänyt tarverahojaan 14 Pl. II. 4 ja III. 4, edellisiä päivämäärällä 15. 11. 1951 ja jälkimmäisiä 30. 12. 1951 saaden niihin kaupunginvaltuuston luvan vasta 6. 2. 1952 ja 20. 2. 1952. Samoin on satamalaitos ylittänyt laiturien uudistamiseen myönnettyjä määrärahoja (21 Pl. II. 6) 30. 5. 1951 saaden määrärahoja lisää lisätalousarviossa 4. 7. 1951.

Rakennustoimisto on ylityksissään viitannut kaupunginhallitukselta 29. 10. 1947 (§ 2407) saamaansa lupaan, jolla rakennustoimisto on anomuksensa perusteella oikeutettu tarpeen vaatiessa ylittämään työmäärärahojen tilejään työläispalkkojen kohoamisen johdosta ja ilmoittamaan ne myöhemmin kaupunginhallitukselle. — Yleisten töiden

lautakunnan anomuksen sanamuodosta ja kaupunginhallituksen pöytäkirjasta ilmenee että kysymyksessä on ilmeisesti ylitysoikeuden saanti vain vuodelle 1947 — eikä suinkaan jatkuva valtuutus, koska työläispalkkojen kohoaminen sen jälkeen voidaan riittävästi huomioida talousarvioissa. Rakennustoimisto on myöskin katsonut edellä mainitun ylitysoikeuden koskevan työmäärärahoja kokonaisuudessaan eikä vain työläispalkkoja.

Rakennustoimisto on ylittänyt jo elokuussa määrärahaansa 11 Pl. IV. 81, mutta saanut vasta 20. 2. 1952 kaupunginvaltuustolta tarkoitukseen lisämäärärahaa. Samassa rakennustoimisto sai lisämäärärahoja myös seuraaville jo syyskuussa ylittämilleen tileille: 11 Pl. IV. 77 ja 22 Pl. I. 14. Samoin seuraaville lokakuussa ylittämilleen määrärahoille: 11 Pl. IV. 76 ja 85 sekä 11 Pl. VII. 8. Edelleen marraskuussa ylitetyille määrärahoille 11 Pl. IV. 82 ja 83 sekä 11 Pl. IV. 84. — Muitakin ennenaikaisia ylityksiä on rakennustoimisto tilikautena tehnyt eikä ole niille hankkinut kaupunginhallitukselta ylittämislupaa.

Alitilittäjistä ovat määrärahojaan ennenaikaisesti ylittäneet seuraavat laitokset: terveydenhoito (4 Pl. XI. 7, XIII. 11 ja 12, XV. 1), sairaalat (5 Pl. III. 13 ja 19), urheiluja retkeilylautakunta (8 Pl. IV. 40), suomenkieliset kansakoulut (9 Pl. I. 4, 6, 10, 12 ja 18), ruotsinkieliset kansakoulut (9 Pl. II. 18), kansakoulujen yhteismenot (9 Pl. III. 9 ja 10), suomenkielinen työväenopisto (9 Pl. IV. 5), ruotsinkielinen työväenopisto (9 Pl. V. 8), erikoisammattikoulut (9 Pl. VII. 22, VIII. 6, 11, 17 ja 27), kotitalouslautakunta (9 Pl. X. 12), lastentarhat (9 Pl. XI. 17), kaupunginkirjasto (10 Pl. I. 10 ja 12), kiinteistölautakunta (11 Pl. I. 13 ja 20, II. 13 ja 20, IV. 1, 4, 17, 22, 40, 46, 55, 62 ja 64, VI. 2 ja 8).

Laitoksien kirjanpidon yleinen puutteellisuus on ollut se, ettei niiden kirjanpidossa ao. tilin kohdalla aina kyllin tarkoin käy selville, milloin laitos on tilille pyytänyt ylitysoikeutta ja keneltä sitä on pyydetty, sekä milloin ylitysoikeus on myönnetty.

3. Epävarma antolainaus.

Kaupunginhallitus on 15. 4. 1948 (§ 860) suostunut Helsingin Omakotirakentajat Oy. nimisen yhtiön lainahakemukseen ja myöntänyt sanotulle yhtiölle 1 mmk:n lainan 6 kuukauden takaisinmaksuajalla, mutta pyynnöstä pidentänyt toistamiseen takaisinmaksuajan viimeksi 1. 7. 1951 saakka. Yhtiö ei kuitenkaan ole pystynyt suorittamaan edes korkoa tälle pääomalle, joten vuoden lopussa oli velkakirjasopimuksen mukaista 8%:n korkoa suorittamatta 282.705 mk. Kaupunginhallitus ei ole esittänyt tätä asiaa valtuustolle, joten kaupunginhallitus yksin on vastuussa antolainauksesta. Revisiotoimisto on hankkinut selvyyden sanotun yhtiön luottokelpoisuudesta ja tällöin on ilmennyt, että jo yhtiön vuoden 1948 tilinpäätöksen mukaan olisi yhtiön johdon pitänyt osakeyhtiölain mukaan hakea yhtiö konkurssiin. Kaupunki tulee ilmeisesti kärsimään tappiona koko edellä mainitun lainan pääoman korkoineen.

Kaupunginhallitus vahvisti lopullisesti kokouksessaan 17. 4. 1952 §:n 1121 kohdalla kaupungin tilinpäätöksen. Supistelma siitä annettiin valtuuston tietoon 23. 4. 1952 (asia n:o 16).

Revisiotoimisto on tarkastanut vuoden 1951 tilien avaukset ja todennut ne oikein tehdyiksi.

Juoksevat menot ja tulot ovat olleet tositetut. Tilisäännön 29 §:n määräyksiä ei aina ole noudatettu, kuten edellä on mainittu, jonka johdosta on annettu erinäisiä suullisia ja kirjallisia huomautuksia. Juoksevat tilikirjaukset ovat yleensä olleet asianmukaiset ja päivän tasalla.

Kaupungin tilit on tarkastettu revisiotoimiston johtosääntöön sisältyvien ohjeiden mukaisesti.

Rahatoimiston laatima yleistilinpäätös on oikein johdettu tiliaineistosta lukuun ottamatta edellä mainittuja kohtia.

Tilinpitojärjestelmän uusiminen uuden tilisäännön mukaisesti on viime vuonna aloitettu, mutta vielä ovat useat tärkeät uudistukset jääneet tekemättä.

Kaupungin netto-omaisuus on noussut, koska pääomamenoja on rahoitettu varsinaisilla tuloilla verovarat niihin luettuina. Tämän johjosta verorasitus on ollut melmoisen ankara. Kaupungin maksuvalmius on heikentynyt. Valtuuston tekemiä lainapäätöksiä ei ole toteutettu, vaikka lainavaroilla rahoitettavia menoja on ollut. Menoja on salousarvion ulkopuolella varsinkin uuden Olympiakylän rahoittamiseen käytetty noin $^1/_2$ miljardia markkaa. joita varten talousarviossa ei ollut osoitettä katetta.

Verojäämät ovat huolestuttavasti nousseet ilman, että on riittävästi varattu määrärahaa niiden verosaatavien poistamiseksi, joita ei sada perityihsi.

Helsingissä, toukokuun 15 päivänä 1952.

Sigrid Törnqvist.

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 — N:o 19

Khn lausunto tilintarkastajien kertomuksesta vuoden 1951 tilien tarkastuksesta.

Kunnallislain 131 §:ssä säädetään, että jos vuositilintarkastajien kertomuksessa on tehty muistutuksia tilejä ja hallintoa vastaan, vaatikoon kunnallishallitus asianomaisten selitykset ja jättäköön nämä ja oman lausuntonsa vuositilintarkastajien kertomuksen mukana Kvstolle niin ajoissa, että Vsto ehtii käsitellä niitä lain 49 §:n 2 kohdassa mainitussa kokouksessa. Viime mainitussa lainkohdassa taas edellytetään, että kesäkuussa on päätettävä edellisen vuoden hallinnosta annetuista kertomuksista sekä tileistä, tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä, ellei Kvston esityksestä sisäasiainministeriö ole määrännyt käsittelyaikaa myöhemmäksi. Sen johdosta, että tilintarkastajien kertomus valmistui vasta 13. 6. 1952, Kvsto kokouksessaan 18. 6. 1952 (asia n:o 7) päätti pyytää sisäasiainministeriöltä, että sanotut asiat saataisiin käsitellä viimeistään kuluvan vuoden lokakuun aikana pidettävässä Kvston kokouksessa, mihin sisäasiainministeriö onkin suostunut.

Kun tilintarkastajain muistutukset ja huomautukset kertomuksessa vuodelta 1951 (Khn mietintö n:o 18 vuodelta 1952) ennen kaikkea koskevat rahatoimiston, terveydenhoitolautakunnan, puutavara- ja polttoainetoimiston, maistraatin, XV Olympia Helsinki 1952 rakennustoimikunnan, sairaalalautakunnan, elintarvikekeskuksen lautakunnan, satamalautakunnan, palkkalautakunnan, ammattiopetuslaitosten johtokunnan, huoltolautakunnan, palolautakunnan, suomenkielisten kansakoulujen johtokunnan, teollisuuslaitosten lautakunnan, kiinteistölautakunnan, liikennelaitoksen lautakunnan ja yleisten töiden lautakunnan toimialoja, on Khs pyytänyt näiltä selitystä tilintarkastajien huomautusten johdosta. Mainittujen lautakuntien ja virastojen antamissa lausunnoissa (liitteet 1—17) annetaan Khn mielestä riittävä selvitys tilintarkastajien kertomukseen sisältyvien huomautusten johdosta. Khs esittää omasta puolestaan lisäksi seuraavaa:

Sen johdosta, että vuositilintarkastajat toteavat eräiden kiinteistöjen, joihin on myönnetty kiinnitys kaupungin antaman lainan vakuudeksi, olleen myönnetyn lainan suuruuteen verrattuna vakuutettuja liian pienestä arvosta, Khs viittaa siihen, että se jo 3. 1. 1952 kehoitti kiinteistötoimistoa lähettämään asianomaisille

lainansaajille kehoituksen pitää omistamansa kiinteistöt vakuutettuina vakuutusyhtiöiden hyväksymistä määristä, mitä kehoitusta kiinteistötoimisto onkin noudattanut. Koska kehoitus ei ole johtanut tarkoitettuun tulokseen, tulee Khs uudelleen kiinnittämään asiaan huomiota.

Mitä tulee Kampin muuntaja-aseman sähkötarkastuslaitokselle vuokrattuun huoneistoon, niin Khs ilmoittaa päättäneensä 7. 2. 1952 kehoittaa sähkölaitosta irtisanomaan vuokrasopimuksen, jotta po. tilat voitaisiin luovuttaa sähkölaitoksen käyttöön. Sähkölaitos on irtisanonut vuokrasuhteen päättyväksi 31. 8. 1953.

Sen johdosta, että tilintarkastajat ilmoittavat yhtyvänsä kaupunginreviisorin esitykseen, että harkittaisiin kaupungin viranhaltijain ylitöiden ylärajan vahvistamista, jotta voitaisiin välttää liiallista ylitöiden teettämistä, Khs saattaa Kvston tietoon, että asia, jota Khs omasta puolestaankin pitää selvittämisen arvoisena, on parhaillaan palkkalautakunnan tutkittavana. Khs tulee aikanaan harkitsemaan, mitä toimenpiteitä asian järjestäminen vaatii.

Veropoistoja koskevan vuositilintarkastajain huomautuksen johdosta Khs toteaa, ettei tarkoitukseen viime vuosina ole voitu varata riittävästi määrärahoja, koska kaupungin taloudellinen asema on ollut niin vaikea, että verorasituksen liiallisen kohoamisen välttämiseksi talousarviosta on ollut poistettava monia määrärahoja, joiden sisällyttämistä siihen olisi asiallisilla perusteilla voitu puoltaa. Po. määrärahan riittämättömyys on ollut omansa heikontamaan kaupungin kassatilannetta. Khs tulee vuoden 1953 talousarvion valmistelun yhteydessä uudelleen harkitsemaan, voidaanko tarkoitukseen varata riittävä määräraha, ja tekemään tästä aiheutuvan ehdotuksen Kvstolle.

Periaatteessa oikeutettu on vuositilintarkastajain huomautus, että on ryhdytty toteuttamaan töitä, joihin tarkoituksena on ollut käyttää lainavaroja, ennen kuin varmuutta lainavarojen saamisesta on saatu. Tällaiseen menettelyyn on kuitenkin ollut pakko turvautua, koska muussa tapauksessa monilla hallinnon aloilla olisi kaupungin laitosten välttämättömän tarpeen sanelemat uudistukset ja laajennukset ollut jätettävä epämääräiseen tulevaisuuteen. Se seikka, että lainavaroja ei ole riittävästi saatu, riippuu, kuten tunnettua, rahamarkkinaimme kireydestä eikä suinkaan siitä, ettei Khs olisi parhaansa mukaan yrittänyt lainoja hankkia.

Palolaitosta koskevissa tarkastuksissa vuositilintarkastajat ovat ilmoittaneet havainneensa, että erityisesti perushankintojen yhteydessä on esiintynyt suunnitelmattomuutta ja viivyttelyä. Tämän johdosta Khs ilmoittaa, että Khn kokouksessa 6. 3. 1952 oli käsiteltävänä revisiotoimiston kirjelmä, joka koski palolaitoksen perushankinnoissa todettuja epäkohtia. Khs päätti tällöin mm., että palolautakuntaa ja palopäällikköä kehoitetaan ottamaan huomioon revisiotoimiston kirjelmässä tehdyt huomautukset ja tekemään Khlle niistä aiheutuvia esityksiä. Edelleen Khs ilmoittaa päättäneensä 3. 4. 1952 asettaa komitean tutkimaan Khn järjestelytoimiston palolaitosta koskevassa selvityksessä ehdottamien uudelleen-

järjestelyjen toteuttamismahdollisuuksia. Sen jälkeen kun tämän komitean ehdotukset ovat valmistuneet ja Khs on niiden perusteella tehnyt päätöksensä ja mahdollisesti tarvittavat esityksensä Kvstolle sekä palolautakuntaa ja palopäällikköä varten on tämän jälkeen saatu laadituksi johtosääntö, joka yksityiskohtaisesti määrittelee kummankin toimivallan, tulee Khn käsityksen mukaan palolautakunnan ja palolaitoksen toiminta asianmukaisella tavalla järjestetyksi.

Tilintarkastajat toteavat edelleen, että terveydenhoitolautakunnan alaisten laitosten toimintaa on ollut omansa vaikeuttamaan se seikka, ettei niillä ole johtosääntöä. Johtosäännön laatimistyö on osoittautunut odotettua vaikeammaksi mm., koska terveydenhoidon järjestelyä koskevat lukuisat lait ja asetukset on ollut otettava huomioon ja terveydenhoitotyö kaupungissa viime aikoina on huomattavasti laajentunut. Tarkoitusta varten asetettu komitea saanee kuluvan vuoden aikana ehdotuksensa valmiiksi.

Vuositilintarkastajat toteavat vielä, että sairaalapaikkojen puute on jatkuvasti suuri sekä että tilanne kaupungin kansa- ja ammattikouluissa on muodostunut entistä vaikeammaksi. Myös Khs on tietoinen näistä vaikeuksista samoin kuin siitä, että sairaalapaikkojen ja koulujen lukumäärää ei ole voitu lisätä läheskään siinä suhteessa kuin kaupungin lisääntynyt väkiluku edellyttää. Puutteet näilläkin aloilla aiheutuvat siitä, että talousarvioon ei ole voitu merkitä riittävästi määrärahoja tarvittaviin uudisrakennuksiin, koska verorasitusta ei ole voitu rajattomasti korottaa ja koska kaupunki ei sijoitusmenoihinsa ole saanut lainavaroja läheskään riittävässä määrin. Uudistöitä koskevien suunnitelmien valmistumista on vaikeuttanut myös se, ettei kaupungin palveluksessa ole riittävästi teknillistä työvoimaa, mutta viime vuosina on tämän haitan poistamiseksi käytetty eräissä tapauksissa myös yksityisiä arkkitehtitoimistoja piirustusten laadintaan.

Helsingin Omakotirakentajat Oy:n saamaa lainaa koskevan tilintarkastajain huomautuksen johdosta Khs ilmoittaa, että yhtiö on Khlle nyttemmin antanut riittävän vakuuden sanotun lainan takaisin maksamisesta.

Helsingin Maidontarkastusyhdistyksen kaupungin kassasta ennakolta nostamia palkkioita koskevat asiakirjat on Khs saanut kaupunginreviisorilta 8. 10. 1952. Tutustuttuaan asiakirjoihin Khs tulee tekemään päätöksensä toimenpiteistä, joihin asia antaa aihetta.

Edellä tilintarkastajain kertomuksessa mainittujen asioiden lisäksi sisältyy revisiotoimiston kertomukseen joukko kohtia, joita ei kosketella tilintarkastajain kertomuksessa. Khs saattaa ne täten Kvston tietoon.

Khs ilmoittaa lisäksi tulevansa tämän asian täytäntöön panoa koskevan päätöksensä yhteydessä kehoittamaan asianomaisia kaupungin lauta- ja johtokuntia kiinnittämään huomiota tilintarkastajain ja revisiotoimiston kertomuksissa esitettyihin huomautuksiin ja ehdotuksiin.

Edellä esitettyyn viitaten Khs ehdottaa,

ettei tilintarkastajien kertomus antaisi aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 16. 10. 1952.

Vakuudeksi:
Eino Waronen.

Liite 1.

TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Helsinki 6. 8. 1952.
N:o 1032.

Oheisena lähettää terveydenhoitolautakunta viitelähetteen ja lausuntonaan esittää seuraavaa:

Kertomuksen sivulla n:o IV sanotaan, että terveydenhoitolautakunnan alaisten laitosten toimintaa on omansa melkoisessa määrässä haittaamaan se, ettei niillä ole johtosääntöä. Tämän johdosta lautakunta ilmoittaa, että ehdotus tuberkuloositoimiston uudeksi ohjesäännöksi on jätetty kaupunginhallitukselle, terveydenhoitoviraston ja äitiys- ja lastenneuvolain ohjesääntöehdotukset valmistuvat syyskuussa 1952.

Sivulla III mainitaan: »Kaupunginreviisorin kertomuksessa on lähemmin käsitelty Helsingin Maidontarkastusyhdistyksen kaupungin kassasta ennakolta nostamien palkkioiden palauttamista koskevaa kysymystä. Tilintarkastajat odottavat, että kaupungin taholta ryhdytään asianmukaisiin toimenpiteisiin liikaa maksettujen palkkioiden perimiseksi Maidontarkastusyhdistykseltä». Tämän johdosta lautakunta ilmoittaa, että lautakunta on antanut kaupunginreviisorille asiasta lausuntonsa 17. 5. 1950, kirje n:o 740, mutta ovat asiapaperit kaupunginreviisorin kertomuksen mukaan edelleen rahatoimistossa lausuntoa varten. Asiasta ei näin ollen ole saatu vielä mitään päätöstä.

Liite 2.

PUUTAVARA- JA POLTTOAINETOIMISTO

Helsinki 8. 8. 1952.

Tilintarkastusasiakirjavihkoon liittyvässä henkilökohtaisessa erikoisliitteessään koettaa puutavara- ja polttoainetoimiston asioita käsittelevän II:n tilintarkastajajaoston esimies, prof. Schybergson tehdä puutavara- ja polttoainetoimiston v. 1951 tilinpäätöksen teoreettisin todistelukeinoin epäilyksen alaiseksi.

Tämän johdosta annamme alla olevan selostuksen.

Puutavara- ja polttoainetoimiston toiminnan tulos v:lta 1951 ja normaalivarastomenetelmän kirjanpidollinen suunnittelu ovat kaksi aivan eri asiaa, eikä jälkimmäinen voi muuttaa edellistä, joka on tosiasia. Sillä ei tilinpäätöstä tehdessä voida mielivaltaisesti hinnoittaa esimerkiksi 100.000 m^3 polttopuuerää à 240 mk, niinkuin prof. Schybergson tekee, koska hankintakustannuksista yksistään hakkuupalkat olivat à 280 mk—320 mk/m^3, eikä siis tämänkaltaisin menetelmin voida muuttaa toiminnan vuositulosta näyttämään 89,3 milj. mk tappiota todellisen vuosituloksen ollessa 21,9 milj. mk voittoa.

Ns. *normaalivarastomenetelmä* ei millään tavalla selventäisi toimintatuloksen määrittelyä tilejä päätettäessä. Kuivaamon tultua rakennetuksi voidaan puutavaravarasto sahalla

sitäpaitsi vähentää 40 prosenttiin lautatarhakuivauksen aikaisesta määrästä ja pitää jatkuvasti suhteellisesti vähäisenä ja tasaisen suuruisena.

Jos noudatetaan toimiston vakinaistamista toteutettaessa ohjeena ollutta vuotuista polttopuun hankinta- ja käyttöohjelmaa, joka tarkoitti n. 100.000 m³ vuotuista polttopuujakelua ei varastovaihtelu tälläkään alalla tule olemaan suuri. Mikäli polttoaineviranomaisten asioihin puuttumisen johdosta, tai muista sosiaaliseen huoltotoimintaan kuuluvista syistä, on tästä ohjelmasta poikettava, kuten vuosi sitten tapahtui, olisi tällainen lisähankinta pidettävä toimiston tilien ulkopuolella olevana erillisenä asiana.

Voitto automyynneistä.

Puutavara- ja polttoainetoimiston autokanta oli raskaita maaseutukuljetuksiamme varten työkyvyltään heikko ja korjausmenot nousivat kohtuuttomiksi. Sitä oli heti tilaisuuden tullen uudistettava. Voidaan täydellä syyllä pitää onnistuneen realisointitoiminnan tuottamana todellisena voittona eroitusta mikä näistä loppuunkäytetyistä autoista on yli kirjanpitoarvojen saatu. Sillä vanhoja autoja myytäessä voi myyntihinta jäädä myöskin kirjanpitoarvojen alapuolelle, siis tappiolliseksi. Sitäpaitsi, ko. »näennäisvoittoa» 2,3 milj. mk, so. vanhojen autojen myynnistä mahdollisesti aiheutunutta realiomaisuuden vähentymistä autotilillä, vastaa ostettujen uusien autojen kohdalla tehty 25% poisto, joka esimerkiksi 15 uuden Dodge-kuorma-auton osalta tekee yli 6 milj. markkaa ja jotka autot otettiin käyttöön vasta v. 1952 vaihteessa.

Tukkimetsien ostot.

On yleisesti tunnettua, että metsäkaupat tehdään syyskesällä ja syksyllä, sitten kun metsät ovat myyntiä varten leimattuina ja mm. valtion metsähuutokaupoissa on saatu hintakokemusta. Puutavara- ja polttoainetoimisto lopetti ostonsa v. 1951 yleensä aikaisemmin kuin monet muut ostajat.

Myöskin ostojen määrä oli jatkuvaa toimintaa silmällä pitäen vähin mahdollinen kuten seuraava tasaluvuin esitetty selostus osoittaa:

Tukkivarasto 31. 12. 1951	70.000 ktj.,
metsäostot v. 1951	1.650.000 »
	Yht. 1.720.000 ktj.

Metsien ja tukkien käyttö:

Sahattu ajalla 1. 1.—30. 6. 52	525.000 ktj.,
metsistä ulosotetut erikoispuut (ei sahatukkeja)	275.000 »
metsiä jäänyt pystyyn seuraavalle hakkuukaudelle pienin mahdollinen määrä	225.000 »
talvisahausta v. 1953 varten varattava vähintäin	200.000 »
kuluvan vuoden jälkipuoliskolla sahattavaksi jää	495.000 »
	Yht. 1.720.000 ktj.

Lisävertailua varten mainittakoon, että vastaava tilanne edellisen v. 1950 ajalta oli:

Sahatukkivarastot sahalla 31. 12. 50	474.000 ktj.,
metsäostot sahatukkeja	936.000 »
s:n erikoispuita	325.000 »
	Yht. 1.735.000 ktj.

On huomattava, että saha aloitti säännöllisen toimintansa vasta v. 1951 alussa ja myöskin tukkien hankinta oli tästä alkaen tehtävä normaalia jatkuvaa vuositarvetta vastaavaksi. Tavallisesti sahalaitoksilla on sekä valmiina tukkeina, että ostettuina pystymetsinä jatkuvasti varattuna noin 2 vuoden raaka-aineet. Tällaisiin varauksiin viime vuoden ostoilla ei ole pyritty vain ainoastaan vuositarpeen tyydyttämiseen kuten käyttölaskelmasta huomataan.

Autojen merkintä.

Kaikissa puutavara- ja polttoainetoimiston kuorma-autoissa on suurta kokoa oleva toimiston tunnusmerkki HKPP ynnä järjestysnumero, joten vaakuna on tarpeeton ja joka maaseudulla, jossa toimiston autoja pääasiallisesti käytetään, käsitetään koristelutarkoituksessa asetetuksi. Millään tavalla valvontaa helpottavaa tai tehostavaa merkitystä ei tällä merkillä toimistomme autoissa ole. Olosuhteet tässäkin asiassa ovat puutavara- ja polttoainetoimistolla kokonaan toiset kuin niillä laitoksilla, joitten toiminta tapahtuu Helsingissä.

Liite 3.

MAISTRAATTI

Helsinki 14. 8. 1952.
N:o 558

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen siihen liittyvine asiakirjoineen maistraatti pyydettynä lausuntona vuositilintarkastajien kertomuksessa mainittujen kaupunginreviisorin tekemien ulosottolaitosta koskevien muistutusten johdosta kunnioittaen viittaa oheiseen (Liite 3a) toisen kaupunginvoudin lausuntoon ja yhtyy siihen.

Liite 3 a.

II KAUPUNGINVOUDIN KONTTORI

Helsinki 11. 8. 1952.

Helsingin kaupungin maistraatille.

Palauttaen Helsingin kaupungin vuositilintarkastajien kertomuksen vuoden 1951 tilintarkastuksesta saan vaadittuna lausuntona kunnioittaen esittää seuraavaa:

Vuositilintarkastajien kertomuksen ulosottolaitosta koskevassa esityksessä käsitellään mm. toimituspalkkioita, ulosottolaitoksen uudelleen järjestelyä ja veronkannon tehostamista koskettelevia kysymyksiä.

Mitä tulee ensinnäkin toimituspalkkioihin haluan ainoastaan viitata asetukseen, jossa säädetään toimituspalkkioista ollen kysymys siten joko siitä, kenelle kussakin tapauksessa toimituspalkkiot kuuluvat tai siitä, millä tavoin toimituspalkkiot konttorin toimihenkilöiden kesken jaetaan. Mitä tulee erityisesti kertomuksessa mainittuun 141.000 markan summaan, tahdon huomauttaa, että po. rahamäärä on laillisia toimituspalkkioita, jotka on jaettu niihin oikeutettujen ulosottoapulaisten kesken. Kertomuksen esitys, että olisi ehkä tarkoituksenmukaisempaa siirtää ulosmittauspalkkiot kokonaisuudessaan ulosottolaitoksen ylläpitäjälle ja jakaa palkkioista kertyneet tulot jonkinlaisina kiihoituspalkkioina parhaimmille perijöille, on käsitykseni mukaan epäonnistunut. Että esitetynlainen järjestely, joka voidaankin suorittaa vain lainsäädäntöteitse, ei ole tarkoitustaan vastaava, vaan on omiaan heikentämään perimistyön tehokkuutta, on useissa eri yhteyksissä käynyt selville. Luonnollista onkin, että senlaatuinen työ kuin verojen perintä, jota työtä ei voida suorittaa sillä tavoin työaikaan ja paikkaan nähden rajoitettuna kuin muuta virastotyötä, vaatii onnistuakseen myöskin palkkauksen, joka määräytyy suoritetun työn mukaan ja senvuoksi mielestäni voimassaoleva palkkausjärjestelmä, jonka mukaan toimituspalkkiot muodostavat osan kokonaispalkkauksesta, on ainoa mahdollinen. Että ulosottoapulaiset nykyisin työskentelevät keskimäärin 10—12 tuntia vuorokaudessa johtuu juuri mainitunlaisesta palkkausjärjestelmästä.

Kertomuksessa esitetään verojen perintää tehostettavaksi myös siinä suhteessa, että ulosottolaitos anoisi verovelvollisia vararikkoon tai vaatisi heiltä ilmaisuvalaa. Konkurssimenettely, jota lääninhallitus on käyttänyt valtiolle tuleviin veroihin nähden, saattaisi olla omiaan tehostamaan pakkoperintää. Konkurssi sen paremmin kuin ilmaisuvalakaan eivät kuitenkaan kuulu varsinaiseen ulosottolaitoksen toimesta suoritettavaan täytäntöönpanoon, minkä vuoksi, kun ottaa huomioon, kuinka paljon työtä jo esimerkiksi yhden konkurssimenettelyn läpiviemisestä aiheutuu, ei toisen kaupunginvoudin konttori nykyisellä työvoimallaan kykene näitä tehtäviä hoitamaan. Mitä tulee sitten verojen perinnän tehokkuuteen yleensä, on tätä arvosteltaessa otettava huomioon, että viimeisten vuosien aikana on maksuunpantujen kunnallisverojen määrä Helsingissä vuosittain kasvanut 2—3 miljardilla, josta on luonnollisesti ollut seurauksena, että ulosottoon joutuneet verojäämät rahassa laskien ovat vastaavasti lisääntyneet, vaikka perittävien verojen lukumäärä onkin laskenut. Markkamääräinen nousu ei kuitenkaan ole osoituksena siitä, että verojen pakkoperintä olisi heikentynyt, vaan voidaan perinnän tehokkuuden mittapuuna pätevästi pitää maksuunpantujen verojen poistoprosenttia. Nykyisin lienee tämä prosentti Helsingissä maksuunpantujen kunnallisverojen osalta alle viiden, jota poistoprosenttimäärää on mielestäni pidettävä alhaisena.

Kertomuksessa mainittujen verojen ja perimistulosten määrien vuonna 1949 ja 1950 suhteen on huomattava, että verojen perintä jatkuu kunkin vuoden verojen kohdalta aina viisi vuotta, joten kertomuksen summat perimistulosten osalta eivät ole lähimainkaan lopullisia. Toisen kaupunginvoudin konttori peri vuonna 1951 kaupungille tulevia veroja 240,3 mmk, valtion veroja 679,6 mmk ja kirkollismaksuja 61,2 mmk, minkä lisäksi on vielä peritty sekalaisia veroja ja maksuja noin 40 mmk. Vertailun vuoksi tulkoon vielä mainituksi, että Ruotsin valtion reviisorit ovat vuoden 1951 lopussa julkaistujen tietojen mukaan todenneet, että kaupungeissa, joilla on oma ulosottolaitos, ovat nämä perineet ainoastaan 37% ja muu osa valtakuntaa 54% »av kvarskatterna». Helsingissä tämä prosenttimäärä on noin 50.

Mitä erityisesti tulee siihen, että tuntemattomina on poistettava niinkin suuri määrä veroja kuin mitä kertomuksessa on mainittu, on syynä tähän suurelta osaltaan pidettävä poikkeuksellista asuntotilannetta, josta johtuen osoitteiden muutoksista jää huomattavan paljon tulematta asianomaisten viranomaisten tietoon. Tuntemattomina samoin kuin

myöskin varattomina poistettavien verojen määrän nousuun on myös erittäin suurena syynä arvioverotus niiden verovelvollisten kohdalta, jotka eivät ole tehneet veroilmoitusta. On nimittäin niin, että huomattava osa näistä arvioverotetuista on jo ennen verotusta muuttaneet tuntemattomiin ja niiden kohdalta taas, jotka asuvat täällä, verotus arvioverotuksena on useimmiten hyvin raskas, minkä vuoksi ainakin osa verosta on palautettava varattomuuden takia.

II kaupunginvouti *Åke Pircklén.*

SATAMALAUTAKUNTA *Liite 4.*

Helsinki 1. 9. 1952
N:o 392.

Khn mietintöön 1952 N:o 18 liittyvässä revisiotoimiston kertomuksessa vuodelta 1951 satama- ja taksapolitiikkaa koskevien huomautusten johdosta satamalautakunta esittää seuraavaa:

Rakennusten käytöstä kannettavilla korvauksilla tarkoitettaneen varastosuojavuokria. Kannattavaisuuslaskelmaa ei näistä voida tehdä eikä sellaista ole vielä missään tehtykään, koska tavarain säilyttäminen varastosuojassa nauttii tullilain mukaan määrätyn vuokrattoman ajan. Myöskään ei vuokravelvolliselle ajalle voida vahvistaa niin korkeata vuokraa, että tämä peittäisi sekä vuokravapaan että vuokravelvollisen ajan. Liikennemaksu ja varsinkin tuulaaki ovat korvauksena varastosuojan käyttämisestä ja niiden katsotaan vastaavan ne kustannukset, joita satamalla on tavaran säilyttämisestä. Kun varastosuojavuokraa vieläpä päivittäin kohoavana on alettu kantaa, on tämä tapahtunut tavaranvaihdon nopeuttamiseksi so. jonkinlaisena sakonluontoisena eikä korvauksena varastosuojan käyttämisestä.

Nosturikustannuksista on säännöllisesti joka vuosineljännes laadittu tarkka kustannuslaskelma, ja milloin muutoksia tapahtuu väliajoilla, laaditaan silloinkin kustannuslaskelma. Nosturitaksaan nähden on huomautettava, että tavaralla on oikeus vaatia liikennemaksua vastaan määrätty palvelu. Tämän mukaisesti nosturitaksassa huomataan aluksen osa kustannuksista, kun taas tavaran osa sisältyy liikennemaksuun. Tätä periaatetta noudatetaan kaikkialla suurissa satamissa nosturimaksuihin nähden. Sen lisäksi ei ole syytä jättää huomiotta, että nosturin avulla tavaran siirtoajat lyhenevät ja lisäävät laituritilan käyttötehoa sekä samalla tuottavat satamalle suuremman tulon. Kun vielä lisäksi otetaan huomioon halpojen nosturimaksujen aiheuttama varsinkin suurempi linja-alusliikenne ja siitä johtuva runsaampi tuonti ja sen kautta lisääntyneet liikennemaksut, jotka muodostavat sataman huomattavimman tulon, lienee satamalaitoksen noudattama nosturitaksapolitiikka käynyt selville.

Satamalautakunta pyrkii pitämään nosturitaksat sellaisella tasolla, että muuttuvat kustannukset tulevat peitetyiksi, kun kiinteät kustannukset (kuoletus ja pääoma-arvon korko) tulevat korvatuiksi liikenne- ja satamamaksuin, kuten muutkin sataman laitteet. Lautakunta pyrkii vieläkin yksityiskohtaisemmin kehittämään nosturien kannattavuuslaskelmia, jotta saataisiin selville eri tyyppisten ja eri satamaosissa olevien nosturien kannattavuus.

Vaikkakin kustannuslaskelmia tehdään, on silti huomattava, että satamaa on pidettävä suurena liikelaitoksena, jonka on mahdoton saada täysi korvaus kaikista palveluksistaan. Jos näin menetellään, sataman kokonaistulo varmaan tulee pienentymään, koska erinäiset suuria menoja liikennöitsijälle aiheuttavat sataman palvelukset saattavat olla omiaan nämä karkoittamaan.

Sataman on tehtävä joukko palveluksia, joista se ei läheskään saa täyttä korvausta, mutta jotka ovat välttämättömiä liikenteen lisäämiseksi. Sellaisiin palveluksiin kuuluu mm. jäänmurtaja- ja satamahinaajapalvelu. Jos näiden käyttämisestä kannettaisiin niiden aiheuttamat menot vastaava korvaus, voitaisiin tuskin Helsinkiin odottaa suurta liikennettä.

Helsingissä noudatettu satama- ja satamataksapolitiikka on varmaan ollut yhtenä oleellisena syynä siihen, että Helsingistä on kehittynyt maan suurin tuontisatama, joka tuloillaan on peittänyt menonsa ja vieläpä jättänyt ylijäämääkin.

Vielä on taksoihin nähden huomautettava, että ne ovat olleet valtion viranomaisten säännöstelemiä.

Satamarakennusosaston kirjanpidosta tehdyn huomautuksen johdosta on mainittava, että eläkkeelle siirtynyt satamarakennuspäällikkö huolehti henkilökohtaisesti osastonsa kirjanpidosta, mutta nyt on tässä suhteessa tapahtunut muutos. Satamajohtaja ja satamakamreeri jo viime vuoden lopulla kiinnittivät huomionsa satamarakennusosaston tilinpitoon ja ovat suunnitelleet esityksen tekemistä osaston kirjanpidon siirtämisestä kokonaan kassa- ja tilivirastolle niin pian kuin satamalaitos on siirtynyt kokonaisuudessaan uuteen virkahuoneistoon. Mutta muistutus tilien ja laskutusten myöhästymisestä ei ole yksinomaan satamarakennusosaston syy, vaan johtuu se osaksi myös siitä, että laskutuksiin tarvittavien tietojen ja laskujen saapuminen muista kaupungin laitoksista tulee liian myöhään.

Siitä huolimatta, että tilisääntöä koetetaan noudattaa mahdollisimman tarkoin, joudutaan valitettaviin tilanteihin, sataman liikeluontoisuudesta johtuen, että menot aiheutnvat odottamattomista tapauksista ja että jos tuloja halutaan saada, ei kaikissa tapauksissa voida odottaa siksi kunnes ylityslupa saadaan. Siten on eräissä harvoissa tapauksissa jouduttu ylittämään tilejä, ennen kuin asianmukainen ylitysoikeus on saatu.

PALKKALAUTAKUNTA *Liite 5.*

Helsinki 2. 9. 1952.
N:o 486.

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen siihen liittyvine asiakirjoineen palkkalautakunta esittää lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa:

Välittömästi palkkalautakunnan toimialaan kuuluvia asioita ei varsinainen tilintarkastuskertomus sisällä muita kuin sivulla III olevan esityksen, että olisi harkittava kaupungin viranhaltijain ylitöiden ylärajan vahvistamista, jotta voitaisiin välttää liiallista ylitöiden teettämistä, mikä saattaa muodostua vahingolliseksi sekä työntekijöille että kaupungille. Maininta liittyy sivulla 5 olevaan kaupunginreviisorin lausumaan.

Erillisessä aloitteessa, jonka kaupunginhallitus on eri lähetteellä toimittanut palkkalautakunnalle, kaupunginreviisori on esittänyt, että tutkimuksessa on todettu,

a) että kaupungin virastoissa ja laitoksissa suoritetaan jatkuvasti runsaasti ylityötä;

b) ettei viranhaltijain ylityönteko-oikeutta eikä velvollisuutta ole rajoitettu;

c) että joissakin tapauksissa lisätyövoiman palkkaaminen olisi ilmeisesti edullisempaa kuin ylityön teettäminen;

d) että kaikki virastot ja laitokset eivät noudata samanlaista käytäntöä ylityöilmoituksissaan;

e) että virastot ja laitokset eivät ole riittävän huolellisia ylityöilmoitusten laadinnassa ja toimittamisessa palkkalautakunnalle (revisiotoimistolle) ja

f) että ylityötuntien määrää arvosteltaessa on samalla kiinnitettävä riittävästi huomiota päivystyksiin, varsinkin, jos ao. päivystysaikanaan ja eritoten yön aikana on joutunut työskentelemään.

Palkkalautakunta on käsitellessään nyt puheena olevaa tilintarkastuskertomusta samassa kokouksessa käsitellyt myös edellä selostettua kaupunginreviisorin esitystä. Tällöin palkkalautakunta on havainnut, että kaupunginreviisorin esittämät näkökohdat ovat monessa suhteessa huomion arvoisia, ja todettava onkin, että epäkohtia kaupungin viranhaltijain ylityöjärjestelmässä esiintyy. Näin ollen palkkalautakunta katsoo, että puheena oleva asia on perusteellisesti tutkittava ja harkittava toimenpiteitä, joilla epäkohtiin saataisiin parannusta. Kun palkkalautakunta kuitenkaan ei nyt puheena olevan tilintarkastuskertomuskäsittelyn yhteydessä ole voinut syventyä kaupunginreviisorin aloitteessaan esittämiin näkökohtiin eikä tehdä yksityiskohtaisia esityksiä tarpeellisista ohjeista ja toimenpiteistä, ennen kuin revisiotoimistossa saatujen tietojen mukaan käynnissä oleva perusteellinen tutkimus asianomaisissa laitoksissa on suoritettu ja sen tulokset kaikkien asianomaisten selityksineen ja lausuntoineen käytettävissä, palkkalautakunta on pannut kaupunginreviisorin aloitteen pöydälle, jotta asia tulisi yksityiskohtaisesti valmistelluksi.

Tässä yhteydessä tilintarkastuskertomuksessa kaupunginreviisori on asettanut harkittavaksi, olisiko sivutoimilupien yläraja määriteltävä joko virkasääntöön otettavalla määräyksellä tai ainakin kaupunginhallituksen päätöksellä, jotta kaupunki ei pitäisi viranhaltijoitaan palkallisessa työssä niin paljon, että heidän työtehonsa siitä varsinaisena virka-aikana kärsii. Kuten kaupunginreviisorin kertomuksesta ilmenee on käytäntö kuitenkin jo varsin vakiintunut, minkä ohessa on huomioitava, että eri tapausten yhteydessä on otettava huomioon siksi erilaisia näkökohtia, ettei kaavamaisuuteen edes ylärajan kohdalla ole syytä pyrkiä. Huomattava on, että sivutoimilupia on palkkalautakunnalta anottu ja palkkalautakunta myöntänyt vain ulkopuolisen työnantajan töihin.

Kaupunginreviisorin kertomuksen johdosta voi vielä olla syytä huomauttaa siv. 13 olevasta rahatoimiston menettelystä, ettei se ole ollut palkkalautakunnan tiedossa, sekä siv. 18—19 esitetystä arvostelusta ammattikoulujen rehtorin palkkauksen suhteen. Tämän osalta palkkalautakunta on omasta aloitteestaan tehnyt huomautuksen kaupunginhallitukselle niin pian kuin revisiotoimiston ilmoittamat epäkohdat olivat erään juoksevan asian yhteydessä tulleet sen tietoon. Korjaus asiassa onkin nyttemmin aikaansaatu.

Kaiken edellä sanotun perusteella palkkalautakunta on sitä mieltä, ettei vuositilintarkastajien yhtä vähän kuin kaupunginreviisorinkaan kertomuksen tulisi antaa aihetta toimenpiteisiin palkkalautakunnan toimialan osalta.

AMMATTIOPETUSLAITOSTEN JOHTOKUNTA *Liite 6.*

Helsinki 29. 8. 1952.
N:o 78

Vuositilintarkastajien kertomuksen sivuilla 18—19 olevien huomautusten johdosta ammattiopetuslaitosten johtokunta kunnioittavasti esittää seuraavaa:

Saatujen tietojen mukaan voidaan valtionavustusta haettaessa perusteina käyttää työryhmien lukumäärää, joka on nykyisten luokkien lukumäärään verrattuna kaksinkertainen. Näin menetellen saadaan valtionavustusta rehtorinpalkkiosta aina 65 % kaupungin maksamasta määrästä. Vaikka johtokunta onkin selvillä siitä, että työryhmien lukumäärää voitaisiin käyttää laskuperusteena myös kaupungin maksamaa palkkiota määrättäessä, johtokunta ei halua tehdä tästä esitystä koska ehdotuksen tekeminen koko palkkiokysymyksestä samoin kuin opetusvelvollisuuden määräämisen perusteista on 5. 6. 1952 asetetun komitean tehtävä.

HUOLTOLAUTAKUNTA *Liite 7.*

Helsinki 29. 8. 1952.
N:o Y — 1623

Palauttaen viiteasiakirjat ja ilmoittaen antaneensa tilaisuuden kunnalliskodin, Tervalammen työlaitoksen ja työtupien johtokunnille omien lausuntojensa antamiseen asiasta huoltolautakunta kunnioittaen esittää lausuntonaan seuraavaa:

Tervalammen työlaitoksen vanhojen asuinrakennusten heikkoa kuntoa koskevan tilintarkastajain toteamuksen johdosta voidaan todeta, että työlaitoksen rakennushanke ja kunnollisten hoidokkirakennusten aikaansaaminen on huoltolautakunnan aloitteesta ollut vireillä v:sta 1936 lähtien ja jo v. 1938 huoltolautakunta puolsi silloin valmistuneiden kahden hoidokkirakennuksen ym. rakennusten pääpiirustusten vahvistamista. Näiden rakennushankkeiden jäätyä kuitenkin toteutumatta on sittemmin huoltolautakunnan ja huoltolaitoskomitean v. 1949 tekemien aloitteiden pohjalla Tervalammen työlaitoksen rakentaminen tarkoitustaan vastaavaan kuntoon vihdoin päässyt alulle ja ensimmäinen 70-paikkainen hoidokkirakennus jo valmistunut tämän vuoden alussa, talousrakennuksen ollessa parhaillaan rakenteilla. Uudesta hoidokkirakennuksesta huolimatta joudutaan vanhojakin asuinrakennuksia vielä toistaiseksi ainakin osittain käyttämään, koska hoitopaikkojen tarve varsinkin huoltolahoitoa tarvitsevien alkoholistien ja työlaitokseen määrättyjen ns. perhepinnarien huomattavan lukumäärän vuoksi on suuri. Näitä rakennuksia pyritään kuitenkin vuotuiskorjausten avulla saamaan ainakin tyydyttävään kuntoon. Työlaitospuolen asuinrakennuksia on kaupungin rakennustoimisto kunnostanut vuosittain sitä varten saatujen määrärahojen puitteissa. Kuluvana kesänä on mm. rakennuksen N:o III eräissä huoneissa suoritettu sisämaalauksia ja korjauksia ja rakennuksen N:o IV ulko- ja sisäkorjauksia varten on esitetty rakennustoimistolle määrärahan varaamista ensi vuoden talousarvioon. Työlaitoksen kaikkien huoneiden ikkunaverhot ovat tänä kesänä uusitut.

Työlaitospuolen vuodevaatteet ja kalusto ovat kieltämättä vanhoja ja heikkokuntoisia. Säästäväinen taloudenpito on edellyttänyt näiden vanhojen vuodevaatteiden ja kaluston käyttöä niin kauan kuin ne ovat olleet käyttökelpoisia. Ensi vuoden talousarvioon on ehdotettu 750.000 markan määräraha em. irtaimiston uusimiseksi.

Lopullinen korjaus tilanteeseen saadaan aikaan kuitenkin vasta sitten, kun kaupunginvaltuuston hyväksymässä huoltolaitoskomitean laitossuunnitelmassa edellytetty työlaitoksen toinen hoidokkirakennus rakennetaan, minkä jälkeen vanhat huonokuntoiset asuinrakennukset on tarkoitus purkaa.

Työlaitoksen ja alkoholistihuoltolan toiminnassa lähinnä henkilökunnan keskeisten asioiden johdosta syntyneitä, revisiotoimiston kertomuksessa mainittuja vaikeuksia ei kuluvan vuoden aikana ole esiintynyt.

Reviisorin kertomuksessa mainittujen seikkojen johdosta voidaan todeta, että huoltovirastossa Kaupunginhallituksen järjestelytoimiston avustamana suoritettavat työntutkimukset ovat vielä kesken. Kuitenkin on jo tässäkin vaiheessa viime keväänä voitu huoltovirastosta vähentää 20 virkaa ja eräitä virkoja on voitu pitää täyttämättöminä.

Mitä lopuksi tulee reviisorin ammattiopintoavustuksia ja työhuoltoa koskeviin, sinänsä positiivisiin lausumiin, voidaan mainita, että ammattiopintoavustuksien ja -lainojen saajien piiriä rajoittavat lain ja valtioneuvoston päätösten säätämät ehdot ja tulorajat, minkä lisäksi huoltoviranomaisten toiminta riippuu siitä, miten aktiivisesti lasten vanhemmat ja ammattikoulut sekä -opistot samoin kuin asianomaiset itsekin osoittavat kiinnostusta ko. avustuksien anomista kohtaan. Huoltotoiminnan eri aloilla pyritään huomioimaan kaikki eri huoltomuotojen tarjoamat mahdollisuudet ja mm. ammattiopintojen avustamista ja eri työhuoltomuotojen käyttöä harkitaan aina, milloin edellytykset niiden käyttämiseen näyttävät olevan olemassa. Helsingin kokoisessa kaupungissa ei kuitenkaan viranomaisten aktiivisuudellakaan voida päästä sellaiseen tilanteeseen, että »kaikki koulutuskelpoinen aines todella joutuu huollon piiriin ja kunnollisen ammatin hankintaan», niin kuin revisiotoimisto kertomuksessaan edellyttää. Ammattiopintojen avustamisen ja työhuollon kehittämisen keskeisen merkityksen huomioon ottaen on tarkoitus ensi vuoden talousarvioehdotuksessa ehdottaa näitä tarkoittavaa kunnallista määrärahaa melkoisesti korotettavaksi.

Ammattiopintoavustustapausten lukumäärän alenemiseen nähden on vielä huomattava, että lain alkuvuosina Helsinkiin opiskelemaan saapuneet pyrkivät lukuisasti järjestämään ammattiopintojen avustus- ja laina-asiansa Helsingin huoltoviranomaisten välityksellä, mikä oli omiaan lisäämään tilastonumeroita, mutta sittemmin on määrätietoisen toiminnan kautta päästy siihen luonnolliseen ja tarkoituksenmukaiseen tilanteeseen, että tänne saapuneet opiskelijat hoitavat yleensä ammattiopintoasiansa omien kotikuntiensa sosiaalihuoltoviranomaisten kautta.

XV OLYMPIA HELSINKI 1952 *Liite 8.*
RAKENNUSTOIMIKUNTA

Helsinki 4. 9. 1952.

Helsingin kaupungin vuositilintarkastajien kertomukseen vuoden 1951 tilintarkastuksesta sekä yllä mainittuun lähetteeseen viitaten olympiarakennustoimikunta ilmoittaa seuraavaa:

Varojen käyttö *Kisakylän* (uuden olympiakylän) rakentamiseen perustuu tilintarkastajien kertomuksessa mainittuihin kaupunginvaltuuston päätöksiin, mutta myöskin kaupun-

ginhallituksen kokouksessaan 20. 9. 1951 tekemään päätökseen, § 2402 (Liite 8a), jonka mukaan olympiarakennustoimikunnalle myönnettiin rakennusaikaista luottoa sikäli kuin kaupungin kassatilanne sen sallii, eikä mitään ylimmäisrajaa ko. varojen käyttöön nähden ole määrätty.

Kisakylän rakentaminen ja valmistuminen oikeaan aikaan vastaanottamaan vuoden 1952 olympiakisoihin osallistuneet eri maiden kilpailijat sujui suunnitelmien mukaisesti eikä varoja sanottuun rakennustyöhön sijoitettu aikaisemmin kuin se oli tarpeellista. Sitäpaitsi tilanne kaupungin varojen sijoittamiseen nähden heti v:n 1952 alussa muuttui kaupungille edullisemmaksi, sillä jo 9. 1. 1952 *Kisakylän* asunto-osakeyhtiöt nostivat ja tallettivat kaupungin kassaan Arava-lainoja 201 mmk ja edelleen kevään kuluessa nostettuja Arava- ja ensisijaisia lainoja niin paljon, että v:n 1952 aikana oli 19. 4. mennessä näitä varoja sijoitettu kaupungin kassaan v. 1951 sijoitettujen lisäksi 503 mmk.

Asunto-osakeyhtiöiden osakepääomat ja syntynyt rakennusrahasto tulivat myöskin keväällä 1952 kaupungin kassaan maksetuiksi ja tilanne 30. 4. 1952 oli seuraava:

Kisakylän rakentamiseen käytetty kaup.varoja		1.389,7 mmk
Kaupungin myöntämät lainat	219,0 mmk	
» kassaan talletetut Arava-lainat	523,9 »	
» » talletetut ensisij. lainat	265,0 »	
» » maksetut osakepääomat ja rak.rahastot	258,9 »	1.266,8 »
Käytetty myönnettyä ylitysoikeutta yht.		122,9 mmk

Kisakylän lopulliset rakennuskustannukset voidaan selvittää sitten, kun kylän rakennustyö kokonaisuudessaan on valmis. Tällöin tullaan hakemaan lisää kustannusten nousua vastaavat määrät ensisijaisia- ja Arava-lainoja, jolloin viimeksi mainitutkin vastaavat 40% kokonaiskustannuksista.

Edellä sanotusta selvinnee, että olympiarakennustoimikunta ei kaupungin varojen käytössä ole ylittänyt saamiaan valtuuksia ja että tilanne tilintarkastajien käsittelemästä ajankohdasta on nopeasti muuttunut kaupungille huomattavasti edullisemmaksi.

Liite 8a.

Ote Helsingin kaupunginhallituksen pöytäkirjasta 20. 9. 1951.

2402 §.

Esiteltiin XV Olympia Helsinki 1952 rakennustoimikunnan esitys rakennusaikaisen luoton myöntämisestä olympiakylän rakentamista varten:

— —

Kaupunginhallitus päätti, että olympiarakennustoimikunnalle myönnetään rakennusaikaista luottoa, sikäli kuin kaupungin kassatilanne sen sallii, myöhemmin vahvistettavaa korkoa vastaan. Kaupunginhallitus päätti samalla kehoittaa olympiarakennustoimikuntaa antamaan rahatoimistolle yksityiskohtaisen selvityksen rakennusaikaisen luoton tarpeesta eri aikoina.

Tästä oli ilmoitettava pöytäkirjanottein olympiarakennustoimikunnalle sekä raha- ja revisiotoimistoille.

Kuin yllä.

Vakuudeksi:
Sulo Hellevaara

SAIRAALALAUTAKUNTA *Liite 9.*

Helsinki 29. 8. 1952.
N:o 3098.

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen sairaalalautakunta ilmoittaa lausuntonaan asiasta seuraavaa.

Vuositilintarkastajat ovat lähetteeseen liittyvässä vuoden 1951 tilintarkastuksesta antamassa kertomuksessaan maininneet todenneensa, että kaupungin sairaaloissa hankinnat toimitettaisiin hajanaisesti, kunkin laitoksen omassa piirissä, ja pyytämättä riittävän usein tarjouksia eri liikkeiltä. Tilintarkastajien mielestä olisi hankintojen keskittämistä syytä harkita mm. siinä tarkoituksessa, että ostettavista tavaroista pyydettäisiin varsinkin ennen suurempien hankintojen päättämistä useammilta liikkeiltä tarjouksia edullisimpien hankintasopimusten tekemiseksi ja niiden täyttämisen valvomiseksi.

Tämän johdosta on huomautettava, että sairaalalautakunnan alaisten laitosten hankinnat on pyritty keskittämään mitä suurimmassa määrin.

Siten kaupungin elintarvikekeskus, jonka kanssa on kunakin syksynä sovittu alkavaan kulutuskauteen kohdistuvasta yhteistoiminnasta, on välittänyt sairaaloille kulutuskautena tarvittavan lihan sekä perunan ja muita juurikasveja, sairaaloiden hankkiessa etupäässä vain juoksevaan kesäkulutukseen tarvitsemansa vähissä erin ostettavat juurikasvit, etupäässä kaupungin maatiloilta. Kalojen hankintaa ei ole voitu keskittää pilaantumisvaaran takia.

Toistaiseksi elintarvikekeskus ei ole katsonut olevan syytä välittää sairaaloille siirtomaatuotteita, koska niiden hinnat ja hankintaehdot on yleensä valtion viranomaisten toimesta määrätty. Kun siis eri liikkeiden ehdot ovat täten samat, ei ole tahdottu sairaalalautakunnan taholta määrätä, mitä liikkeitä sairaalain olisi käytettävä, koska tämän voitaisiin tulkita merkitsevän toisten liikkeiden suosimista toisten edellä. Sairaalat ovat saaneet hankkia siis itse siirtomaatavarat liikkeiltä, joiden toimituksiin ja tavaran laatuun ne ovat kokemuksensa perusteella tottuneet parhaiten luottamaan.

Meijeri- ja maitotaloustuotteiden hankintoja ei liioin ole toistaiseksi tahdottu annetuin määräyksin keskittää, koska niidenkin hinnat ovat viranomaisten toimesta vahvistetut yhdenmukaisiksi. Käytäntö on kuitenkin kyseisten tavarain hankinnoissa johtanut verrattain suureen keskitykseen.

Tuoreen marjatavaran hankintoja ei liioin ole katsottu voitavan keskittää, koska hinta vaihtelee marjojen laadusta ja toimitusajasta sekä tarjonnan määrästä riippuen. Eräänä syksynä elintarvikekeskuksen välitykseen koetteeksi suunniteltu marjojen hankinnan keskitys ei onnistunut. Hillo- ja marmelaaditavaran hankinta on sen sijaan keskitetty.

Tekstiilitavarain hankinnat on myös sairaalain taholta keskitetty naisten työtupiin. Sikäli vähän kuin sairaalat lähinnä paikkaustarpeisiin ym. ostavat kangasta, tapahtuu tämä yleensä liikkeistä, joita työtuvat käyttävät hankinnoissaan, ja samoin ehdoin.

Lasi- ja posliinitavarain sekä muiden astiaesineiden hankinta on samoin ollut sikäli keskitetty, että kilpailun perusteella annetaan niiden toimittaminen liikkeelle tai liikkeille, jotka myöntävät suurimman alennuksen.

Paperitavaran, konttoritarvikkeiden, puhdistusaineiden ja kumitarvikkeiden hankinta on keskitetty kaupungin painatus- ja hankintatoimistolle, joka ohjaa ja määrää myös kalustoesineiden hankintoja. Joitakin verrattain halpahintaisia kalustoesineitä saavat sairaalat itse hankkia talousarvion puitteissa.

Suuremmat kalusto- ja kojeiden hankinnat ratkaisee sairaalalautakunta painatus- ja hankintatoimiston lausunnon perusteella ja edellyttäen, että on olemassa kilpailevia tar-

jouksia. Poikkeuksena ovat olleet vain ne verrattain harvinaiset tapaukset, joissa toimittajana on erikoisliike tai yksinedustaja, kuten on laita joidenkin kojeiden suhteen.

Huomautettakoon edelleen, että sairaalalautakunnassa ratkaistavat hankintakysymykset etukäteen tutkii ja valmistelee erityinen hankintatoimikunta, jossa on vakinaisena jäsenenä painatus- ja hankintatoimiston päällikkö.

Kun vielä lisäksi mainitaan, että polttoaineiden hankinta on myös sairaalain osalta keskitetty kaupungin polttoainetoimistolle, huomataan, että kaupungin sairaalain hankinnat on hinta- ja määrävolyymiltaan mitä suurimmassa määrin keskitetty.

Sairaalalautakunnan esitys lääkkeiden hankinnan keskittämiseksi ei saanut kaupunginhallituksen hyväksymistä, koska tämä olisi tietänyt määrätyn liikkeen suosimista. Lääkkeiden hinnat, joita valvoo lääkintöhallitus, ja toimitusehdot ovat apteekkitavarain tukkuliikkeissä yleensä yhtenäiset.

Siinä komiteassa, joka on asetettu suunnittelemaan kaupungin hankintojen tarkoituksenmukaista järjestelyä ja josta mainitaan vuositilintarkastajien kertomuksessa, on voitu todeta kaupungin sairaaloiden osalta pitkälle kehitetty hankintojen keskitys.

Vuositilintarkastajien tarkastuskertomukseen liittyvässä kaupunginreviisorin kertomuksessa kosketellaan kaupungin sairaaloille tapahtunutta omenamarmelaadin toimitusta. Juriidisesti ei voitane osoittaa, ettei tämä marmelaadi olisi ollut laadultaan tarjouksen mukaista, mutta kun asiasta on aiheutunut ristiriitaa, on hankkija suostunut suorittamaan hyvityksen, jonka maksamista kaupunginreviisori on tarkistetun laskelman mukaan edellyttänyt. Asia voitaneen niin ollen katsoa saatetuksi pois päiväjärjestyksestä.

ELINTARVIKEKESKUKSEN LAUTAKUNTA *Liite 10.*

Helsinki 15. 9. 1952.
N:o 161.

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen elintarvikekeskuksen lautakunta esittää asiassa seuraavaa.

Elintarvikehankintojen suhteen ovat kaupungin sairaalat ja elintarvikekeskus vuodesta 1948 lähtien olleet jatkuvasti kiinteässä yhteistoiminnassa. Elintarvikekeskuksessa on säännöllisesti vuosittain pidetty yhteiset neuvottelutilaisuudet, mihin ovat osallistuneet sairaaloiden taloudenhoitajat sekä tarpeen vaatiessa sairaalaviraston edustajana sairaalatarkastaja. Neuvotteluissa on syventävästi käsitelty elintarvikkeitten hankintakysymyksiä ja suunniteltu hankinnat keskitettäväksi elintarvikekeskuksen suoritettavaksi sairaalalautakunnan esittämin varauksin.

Siirtomaatavaran suhteen viranomaisten hintavahvistusten tähden ei elintarvikekeskus voi hankinnoissaan sairaaloille saavuttaa kaupungille mitään oleellisia lisäetuja mitä hintoihin tulee, joten ei ole määritelty tukkuliikkeitä, joita sairaaloiden olisi käytettävä. Elintarvikekeskus ja sairaalat ovat siis ostotoiminnassaan käyttäneet niitä tukkuliikkeitä, joista ne kokemusperäisesti käytännölliset ja laatuseikat huomioon ottaen ovat saaneet edullisimmin ostaa siirtomaatavaransa.

Meijeri- ja maitotaloustuotteiden myyntihinnat ovat hintaviranomaisten vahvistamat, joten ei ole ollut tarkoituksenmukaista suorittaa näiden tuotteiden hankintojen keskittämistä elintarvikekeskukselle.

Ns. varhaisjuurikkaat kesäajalla, joiden hinnat eivät ole vakiintuneet, ovat elintarvikekeskus ja sairaalat ostaneet osittain kiinteistötoimiston maatalousosastolta ja vapaasta kaupasta. Varsinaisen talvikauden juurikkaiden hankintatoiminta on sitävastoin ollut keskitettynä elintarvikekeskukselle ja kiinteistötoimiston maatalousosastolle.

Ruholihahankinnat on suorittanut elintarvikekeskus kaupungin teurastamon tukkuhallista, missä varsinainen lihan tukkumyynti tapahtuu.

Tuoreiden marjojen hankinta on oleellisesti riippuvainen mm. marjojen laadusta, tarjonnan määrästä, usein tapahtuvista hintavaihteluista ja toimitusajoista, joten marjojen hankintojen keskittäminen elintarvikekeskukselle ei ole tarkoituksenmukaista.

Kalahankintoja ei mm. pilaantumisvaara, laatunäkökohdat ja käytännölliset seikat huomioon ottaen ole tarkoituksenmukaista keskittää.

Kuten edellä selostetusta ilmenee on sairaaloiden ja elintarvikekeskuksen elintarvikehankintojen suorittamisessa pyritty olosuhteitten mukaisesti tarkoituksenmukaiseen keskitykseen. Oleellisten hankintojen suorittamisessa on elintarvikekeskus ennen edullisten hankintojen päättämistä tarkistanut tehdyt hankintatarjoukset.

Joulukuulla 1950 tilasi elintarvikekeskus Oy. Vistemalta Olivetti-laskukoneen. Tilauksen yhteydessä mainittu toiminimi sitoutui toimittamaan koneen laitokselle mainitun vuoden loppuun mennessä, joten se olisi voitu huomioida vuoden 1950 tileissä. Sen johdosta, että Oy. Vistema, joka tuotti Olivettikoneet suoraan ulkomailta ei voinut vuoden vaihteeseen mennessä jääesteiden vuoksi toimittaa laskukonetta laitokselle sopimuksen mukaisesti, vaan lähetti väliaikaisesti saman merkkisen, mutta jakolaskusuoritusta vailla olevan Olivetti-laskukoneen, maksoi laitos koneesta etumaksuna 100.000 mk varsinkin kun Vistema Oy. ilmoitti toimittavansa sopimuksen mukaisen koneen 15. 1. 1951 mennessä. Sopimuksen mukainen kone saapui vasta pvm:llä 24. 1. 1951. Kyseinen tammikuussa 1951 maksettu vastaanotetuksi kuitattu tavaratoimitus käsitti mm. 25 tusinaa jälkiruokalusikoita, joita elintarvikekeskuksen kanssa sopimuksen tehnyt toiminimi A. Ahlström Oy. ei lupauksestaan huolimatta voinut toimittaa ajoissa sovitun merkkisinä, vaan olivat lähetetyt lusikat pienempikokoisia, mutta toiminimen ilmoituksen mukaan kuitenkin rahaarvoltaan saman arvoisia. A. Ahlström Oy. oli suostuvainen ottamaan toimittamansa 25 tusinaa jälkiruokalusikoita takaisin ja suorittamaan laskutetun summan korkohyvityksineen takaisin laitokselle, koska ei voinut silloin varmuudella taata sitä milloin voisi laitokselle toimittaa täysin sopimuksen mukaiset lusikat, sillä erikoisvalmisteisten lusikoiden valmistamiseen käytettävän ulkomailta tuotettavan raaka-aineen saannin suhteen oli ilmaantunut vaikeuksia. Kun jo mainittuun aikaan oli tapahtunut mm. kyseisten jälkiruokalusikoitten suhteen hintojen kohoaminen, ei laitos suostunut kaupan purkamiseen, koska mainittuja erikoisvalmisteisia lusikoita ei ollut muualta saatavissa. Keväällä 1951 tiedoitti A. Ahlström Oy. laitokselle, että se oli pystynyt toimittamaan sopimuksen mukaiset jälkiruokalusikat. Myöhemmin todettiin, että mainittu ilmoitus oli erheellinen, sillä vasta kuluvan vuoden ajalla toiminimi toimitti täysin sopimuksen mukaiset jälkiruokalusikat, jolloin sen aikaisemmin toimittamat vastaavat lusikat palautettiin.

Pvm:llä 6. 11. 1950 elintarvikekeskuksen ja Huhtamäki Oy:n välinen sopimus käsitti vuotena 1950 laitokselle toimitetun 8.000 kilomääräisen omenamarmelaatierän lisäksi 12.000 kg, jonka määrän yhtymä toimitti v. 1951. Marmelaatierä kirjattiin kuten edellisenä vuotenakin suoraan talousarviomenotilille. Vuoden 1951 kuluessa on ko. sopimuksen mukainen marmelaatierä täysin vastaanotettu laitokselle ja maksettu 28. 2. 1951.

PALOLAUTAKUNTA *Liite 11.*

Helsinki 10. 9. 1952.
N:o 192.

Yllä merkittyyn lähetteeseen viitaten palolautakunta pyydettynä lausuntona ilmoittaa seuraavaa:

Lautakunta pyysi 11. 7. 1951 kaupunginhallitukselta revisiotoimiston tutkimusta palolaitoksen osalta. Revisiotoimiston suoritettua oma-aloitteisesti tutkimuksen palolaitoksessa, josta tutkimuksesta palolautakunta antoi lausunnon kaupunginhallitukselle kirjelmässään n:o 263/28. 12. 1951 (liite 11 a), jossa on perusteellisesti selvitetty myös nyt vuositilintarkastajien kertomuksessa mainitut seikat, kaupunginhallituksen taholta kiinnitettiin asiaan huomiota. Jo tässä kirjelmässä oli lautakunnan pakko todeta, että palopäällikkö oli suorittanut huomattavia hankintoja omavaltaisesti, tehnyt hankintaesitykset kiiruhtamisesta huolimatta joko myöhään tai ei ollenkaan lautakunnan päätöksien mukaisesti. Esimerkkinä mainittakoon lautakunnan 7. 9. 1949 tekemä päätös hankittavista autoista. Sen mukaista hankintaesitystä ei ole lautakunnalle tehty, vaan on palopäällikkö suorittanut omavaltaisia hankintoja ja johtanut vielä niiden suorituksen suhteen lautakuntaa harhaan. Palolautakunta on kaikin tavoin yrittänyt kiiruhtaa hankintoja jopa niin, että se on kääntynyt kaupunginhallituksen puoleen viivyttelyn ja omavaltaisuuden lopettamiseksi, mutta tuloksetta.

Kun vuositilintarkastajien ja revisiotoimiston mainitsemat asiat on selvitetty edellä mainitussa kaupunginhallitukselle 28. 12. 1951 annetussa lausunnossa, oheen liitetään jäljennös tästä kirjelmästä.

Mitä nimenomaan revisiotoimiston kertomuksessa tehtyihin huomautuksiin tulee, on todettava, että siinä mainittu kuorma-auto, jossa on maaseutuavustukseen tarvittavaa kalustoa, on 14 vuotta vanha eikä kuulu varsinaiseen hälytyskalustoon. Hälytysvaunuilla suoritetaan ei vain koekäynnistys, vaan vieläpä koeajo joka aamu heti vartionvaihdon tapahduttua. Niin ikään on kertomuksessa mainittu jauhesammuttaja yksilönä vanha ja tyyppinä vanhentunut, eikä sellaisia enää ole palokuntaan hankittu pitkiin aikoihin.

Revisiotoimiston kertomuksessa on näin kuuluva kohta: »Palolautakunta, joka ilmeisesti on ollut tietoinen tästä asiasta, otti myöhemmin koko perushankinnan omaksi asiakseen. Näin ollen on vastuu tämän jälkeen tullut suurimmaksi osaksi palolautakunnalle. Tämän asian hoitaminen lautakunnassa on ilmeisesti kuitenkin liian kankeaa.» Tämän johdosta on todettava, että on luonnollista, että palolautakunta vastaa niistä hankinnoista, jotka se on suorittanut, mutta samalla on huomattava, ettei palolautakunta suinkaan ole voinut ottaa koko perushankintaa omaksi asiakseen, mikä selviää edellä esitetyistä seikoista.

Lautakunta haluaa lopuksi huomauttaa, että lautakunnan enemmistö jo kesällä 1951 eri tavoin on saattanut kaupunginhallituksen tietoon pyyntönsä saada vastuuvapautta näistä hankinnoista.

PALOLAUTAKUNTA *Liite 11 a.*

Helsinki 28. 12. 1951.
N:o 263.

Kaupunginhallitus on viitekohdassa mainitussa kokouksessa päättänyt mm. kehoittaa palolautakuntaa antamaan selityksensä revisiotoimiston yllä merkityssä kirjelmässä esitettyjen huomautusten johdosta. Pyydettynä selityksenä palolautakunta esittää seuraavaa:

Revisiotoimiston kirjelmässä kiinnitetään aluksi huomiota siihen, että palolaitoksen perushankinnoissa on sattunut huomattavia viivästymisiä. Syy tähän on löydettävissä palolautakunnasta riippumattomista seikoista. Yleensä, ulkomaisiin hankintoihin hidastuttavasti vaikuttaneena tekijänä on ollut vaikea valuuttatilanne, josta johtuen autojen hankinnat viivästyivät huomattavasti. Kaupunginhallituskin on tietoinen siitä, että valtion lisenssitoimikunta eräässä vaiheessa oli jättänyt käsittelemättä kuuden Volvo-merkkisen autonalustan ja kahden tikapuuauton tuontia tarkoittavan lisenssianomuksen useamman kuukauden ajan, ennen kuin toimikunta pyysi kaupunginhallitukselta lausuntoa kaupungin eri laitosten lisenssianomusten kiireellisyysjärjestyksestä. Palolaitoksen pahimpana kilpailijana lisensseistä on ollut liikennelaitos, jonka taholta vaadittiin, että palolaitoksen tilaamat autot olisi kiireellisyysjärjestyksessä asetettava liikennelaitoksen autojen jälkeen. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti ilmoitettiin lisenssitoimikunnalle, että ainoastaan toinen palolaitoksen tikapuuautoista oli kiireellisyysjärjestyksessä asetettava liikennelaitoksen autojen edelle.

Vielä on mainittava eräs seikka, joka on aiheuttanut viivytystä. Palopäällikkö esitti vuoden 1949 lopulla, että säiliövaunuiksi liitosaluetta varten hankittaisiin ylijäämävarastoista maahan ostettuja puolitelaketjuautoja vastoin palopäällikön puheenjohdolla toimineen jaoston esittämää yksimielistä lausuntoa, jonka palolautakunta kokouksessaan 7. 9. 1949 oli yksimielisesti hyväksynyt hankinnan pohjaksi. Lautakunta ei suostunut telaketjuvaunujen hankintaan. Palopäällikkö ryhtyi sittemmin lautakunnan kehoituksesta hankkimaan tarjouksia eri liikkeiltä ja lautakunta pääsi tammikuussa 1950 asettamaan jaoston antamaan lausuntonsa saaduista tarjouksista. Palopäällikön puheenjohdolla toiminut jaosto päätyi asiantuntijaa kuultuaan yksimielisesti muita ratkaisevasti halvimpaan ja vaihtomoottorihuollon kannalta edullisimpana vähäajoiseen tarpeeseen tulevaan Ford-Thames-merkkiseen puoli »Bulldog»-alustaan palopäällikön silloisen autohahmotelman mukaisesti. Lautakunta päättikin tilata 6 Ford Thames-merkkistä alustaa. Näiden saavuttua maahan todettiin kuitenkin, että niiden takapyörät oli siten konstruoitu, ettei pyöriin ilman muutoksia voitu kiinnittää lumiketjuja. Kun palopäällikkö tarmokkaasti tässä vaiheessa kuitenkin esitti Volvo-merkkiä olevien n. 3 m:n akselivälisten autojen hankkimista, lautakunta myöntyi siihen, että hankitut Ford-Thames vaunut vaihdetaan Volvo-merkkisiin autoihin, kuitenkin ehdolla, että Volvot olivat nopeasti saatavissa, jottei autohankinnat sen takia enää viivästyisi.

Palolaitokseen vuonna 1948 entisen palopäällikön aikana hankitun kahden autonalustan rakentamista ja varustamista koskevien revisiotoimiston huomautusten johdosta on otettava huomioon, että lautakunta palopäällikön hahmotelman mukaisesti on kannattanut standard sointia. Tämän vuoksi on pyritty siihen, että uudet autot rakennettaisiin yhtäläisiksi ja varustettaisiin vakiokalustolla. Kun on kysymyksessä niinkin suuren määrän kuin 8 uuden auton rakentaminen, lautakunta ei ole halunnut hätiköidä eikä ahdistaa palopäällikköä liikaa. Kun palopäällikkö 10. 8. 1949 esitti lautakunnalle hahmotelman mm. sanottujen autojen varustamisesta ja tällöin ilmoitti, että hän haluaisi kokeilemalla ja rakentamalla puusta vakiomallin päästä yksityiskohtien käytännöllisempään ratkaisuun, lautakunta päätti hyväksyä palopäällikön tämän kokeiluehdotuksen. Mm. näitä kokeiluja varten otettiin vuoden 1950 talousarvioon 200.000 mk:n suuruinen määräraha. Kokouksessaan 7. 9. 1949 lautakunta kehoitti palopäällikköä viivytyksittä kiteyttämään hahmotelmansa ja esittämään autojen yksityiskohtaiset rakennuspiirustukset sekä selvityksen siitä, mitä kalustoa autoihin on sijoitettava ja miten se on tehtävä. Se, että näin ei tehty, vaan ensimmäinen säiliövaunu oli pantu rakenteille keväällä 1951 palokunnan korjaamossa lautakunnalle edes asiasta ilmoittamatta, pakotti lautakunnan, tästä tiedon saatuaan

11. 7. 1951, kieltämään palopäällikköä suorittamasta perushankintoja ilman lautakunnan lupaa.

Mitä nimenomaan konetikapuuautojen hankinnan viivästymiseen tulee, on sen lisäksi, mitä edellä on esitetty, vielä otettava huomioon, että kun on kysymys yhteensä 13 milj. mk maksavien latteiden hankkimisesta, on tarkoin harkittava, minkä tehtaan valmistetta on pidettävä parhaimpana. Kun Suomeen ei tiettävästi hyvin pitkään aikaan ole tällaisia hankittu — Helsinkiin hankittiin konetikapuita viimeksi 1920-luvulla — vaatii päätöksen tekeminen paljon valmistelutyötä, jopa neuvotteluja ulkomaiden paloviranomaisten kanssa. Tähän nähden lautakunta ei voi pitää revisiotoimiston huomautusta 10 kuukauden viivytyksestä aiheellisena. Åsbrink-tehtaassa tapahtuneeseen viivästykseen lautakunta ei ole voinut vaikuttaa mitään, kun sille ei nimenomaisesta pyynnöstä huolimatta ole esitetty edes hankintasopimusta. Lautakunta mainitsee vielä, että tehtaan ilmoituksen mukaan on toinen auto toimitusvalmiina näinä päivinä ja toinen noin kuukauden kuluttua.

Revisiotoimiston letkuhankinnoista tekemän huomautuksen johdosta on todettava, että palolaitoksen letkumäärä vuonna 1945 oli n. 41 km. Siitä huolimatta, että 1949 talousarviossa oli varat 2.000 m letkua varten, palopäällikkö ilmoittamatta mitään lautakunnalle, hankki ainoastaan n. 92 m:n kokeiluerän. Tämän vuoksi lautakunta esitti palopäällikön esityksestä poikkeavasti otettavaksi kuluvan vuoden talousarvioon määrärahan 4.000 m:n letkumäärän hankkimista varten. Letkuvarastoa on vastedeskin täydennettävä ripeämmin ja tämän vuoksi on vuoden 1952 talousarvioon merkitty määräraha 6.000 m:n täydennyshankintaa varten.

Kypärien hankkimatta jäämisen johdosta lautakunnalla ei ole muuta lausuttavaa kuin että jo vuoden 1949 talousarviossa oli 5.000 mk:n suuruinen määräraha kypäräkokeiluja varten. Vuoden 1950 talousarviossa oli määräraha n. 100 ja 1951 talousarviossa n. 150 kypärän ostoon, joten hankinnat olisi pitänyt suorittaa, varsinkin kun eräät lautakunnan jäsenet ovat hankkimista kiirehtineet.

Nokkapumppujen ja terässäiliöiden hankinnan on palopäällikkö suorittanut lautakunnan tietämättä ja ilman sen hyväksymistä ja juuri tästä johtuen lautakunta päätti 11. 7. 1951 pyytää revisiotoimiston tutkimusta. Lautakunta katsoo, että näin suuriin hankintoihin ja erikoisesti, kun ne koskivat vasta suunnitteluvaiheessa olevia autoja, oli saatava lautakunnan hyväksyminen. Suoritetun pumppuhankinnan poisjättämistä 19. 12. 1950 pyydetystä, jokaisen hankinnan erikseen sisältävästä luettelosta, pitää lautakunta sen harhaanjohtamisena. Lautakunnan mielestä hankitut pumput ovat liian pienitehoiset ja ruostumattomasta teräksestä valmistetut säiliöt liian kalliit. Myönnettävä on, että palopäällikön hankintavaltuuksista ei ole ollut tarkempia määräyksiä, mutta siitä huolimatta lautakunta ei voi hyväksyä menettelyä, kun se koski autohankintaa, josta lautakunta palopäällikön puheenjohdolla toimineen jaoston lausunnon pohjalta oli tehnyt nimenomaisen päätöksen tyyppipiirustusten ja hankintasuunnitelmien esittämisestä. Tässä yhteydessä lautakunta toteaa, että vaikka sen pöytäkirjoista ilmenee, että palopäällikkö on leimannut lautakunnan puuttumisen kalustohankintakysymyksiin jopa laittomaksi tai ainakin valtuuksiaan ylittäväksi, ei kaupunginhallitus ole katsonut olevan syytä tähän puuttua huolimatta siitä, että lautakunta sitä on kahteen otteeseen pyytänyt. Kaupunginhallitus ei ole katsonut aiheelliseksi puuttua asiaan silloinkaan, kun yli puolet lautakunnan jäsenistä on pyytänyt kaupunginhallitukselta vastuuvapautta palopäällikön suorittamista omavaltaisista hankinnoista, jotka on, niinkuin nyt on käynyt ilmi, aiheuttanut kaupungille tuntuvia lisämenoja.

Syöksyvenehankinnasta lautakunta ei ole ollut tietoinen eikä niiden maksamisesta ole tehty esitystä lautakunnalle.

Mitä hankintojen suoritustapaan tulee, on palolaitoksessa ollut käytännössä se kenties

ei aivan oikea tapa, että palopäällikkö on tehnyt ja allekirjoittanut sopimukset myös niissä tapauksissa, joissa lautakunta on päättänyt hankinnasta. Mitään nimenomaista valtuutusta tässä suhteessa ei tiedetä annetun. Lautakunta on saatuaan kaupunginhallituksen 24. 5. 1951 tekemän päätöksen hankinnoissa noudatettavista periaatteista, kehoittanut palopäällikköä vastedes esittämään lautakunnalle kaikki tarjoukset ja hankintasopimukset.

Lautakunta ei voi olla viittaamatta siihen, että kahdesta kaupunginhallitukselle lähettämästään kirjeestä huolimatta ei lautakunnan ja palopäällikön eriäviä katsantokantoja ole kyetty yhdistämään. Lautakunnan ja palopäällikön väliset suhteet ovat saaneet sellaisen muodon, että palopäällikkö on eriävässä mielipiteessään katsonut voivansa merkitä lautakunnan pöytäkirjaan alistumattomuutensa lautakunnan päätöksiin.

SUOMENKIELISTEN KANSAKOULUJEN JOHTOKUNTA *Liite 12.*

Helsinki 11. 9. 1952.
N:o 11939.

Kaupunginhallitus oli lähetteellään n:o 392/493—52 lähettänyt johtokunnalle kaupungin vuositilintarkastajien kertomuksen vuoden 1951 tilintarkastuksesta ja pyytänyt siitä johtokunnan lausunnon.

Kokouksessaan 11. 9. 1952 johtokunta päätti kaupunginhallitukselle esittää, ettei johtokunnalla ole mainitusta kertomuksesta mitään sanottavaa.

KIINTEISTÖLAUTAKUNTA *Liite 13.*

Helsinki 15. 9. 1952.
N:o 1201.

Palauttaen yllämerkityn lähetteen siihen liittyvine asiakirjoineen kiinteistölautakunta esittää seuraavaa:

Mitä ensinnä kaupungin hallinnon tarkastuksen yhteydessä tehtyyn huomautukseen tulee, että rahatoimistossa suoritetussa tarkastuksessa voitiin todeta, että eräät kiinteistöt, joihin oli myönnetty kiinnitys kaupungin antaman lainan vakuudeksi, olivat myönnetyn lainan suuruuteen verrattuna palovakuutetut liian alhaisista arvoista, mainittakoon, että kaupunginhallitus on pöytäkirjanotteellaan 3. 1. 1952 43 § kehoittanut kiinteistötoimiston tonttiosastoa lähettämään asianomaisille lainansaajille kehoituksen pitää omistamansa kiinteistöt palovakuutettuina palovakuutusyhtiöiden hyväksymistä määristä. Kehoituksen johdosta on tonttiosasto lähettänyt kaikille lainansaajille tämänsisältöiset kirjeet. Palovakuutustodistus on lainaehtojen mukaan määräajoin esitettävä rahatoimistolle, jolle valvonnan tässä suhteessa olisi katsottava kuuluvan.

Revisiotoimiston kertomuksen kohdassa 4, entiset toteutuneet ja toteutumatta olevat ehdotukset, huomautetaan, että kiinteistölautakunnan tehtäväksi on annettu tehdä esitys yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston sääntöjen muuttamiseksi sekä siitä, mikä rahastoon siirrettävien varojen lopullinen määrä tulee olemaan, mutta että esitystä ei kuitenkaan oltu vielä tehty. Asia on valmisteilla, mutta lopullista ehdotusta ei ole saatu valmiiksi, koska olympiakisoista johtuvia ylimääräisiä töitä on ollut niin paljon, että useat muut tehtävät ovat pakostakin jääneet myöhempään ajankohtaan. Kertomuksen samassa kohdassa olevan huomautuksen johdosta, että Korkeavuorenkatu 36 sijaitsevassa kalliosuojassa olevista kaupungin ja Koulumatkailutoimiston irtaimistosta ei ole selvitystä, mikä osa irtaimistosta kuuluu kaupungille ja mikä osa Koulumatkailutoimistolle, huomautettakoon, että kyseinen selvitys on suoritettu. Neuvotteluissa kaupunginhallituksen järjestelytoimiston kanssa on katsottu sopivammaksi esittää luettelo kaupungille kuuluvasta kyseisestä irtaimistosta kuluvan vuoden päättyessä tehtävän inventaarion yhteydessä.

Revisiotoimiston kertomuksen III luvun kohdassa 2, rahoitustase, huomautetaan, että maatalousosaston käytössä oli 31. 12. 1951 käteisvaroja yli 6,7 milj. mk, mitkä olivat osaksi talletettuna pankkitilille. Tämä johtui siitä, että em. päivänä suoritti Helsingin Mylly laskuja maatalousosaston pankkitilille yhteensä 5.353.644 mk. Muuten on osasto useampaan otteeseen siirtänyt pankkitililtään varoja rahatoimistoon. Mainittakoon, että maatalousosaston kassan liikevaihto vaihtelee kuukausittain 3,5—9 milj. markkaan.

Mitä otsakkeella kiinteistötoimisto olevaan mainintaan tulee, että kiinteistöhallinnon vuokrasopimusten täydellisen inventtauksen yhteydessä on havaittu puutteellisuuksia, joita kiinteistötoimisto ja kiinteistölautakunta on ryhtynyt selvittelemään ja että vain pieni osa epäselvistä asioista on vielä selvittämättä, huomautettakoon, että yhteistoiminnassa revisiotoimiston kanssa kaikki epäselvät asiat on nyttemmin selvitetty.

Maatalousosaston nautakarjatalouden tulos oli tappiollinen kuten yleensä koko maassa. Epätietoista on tuleeko se erillisenä tuotannonhaarana koskaan kannattamaankaan, mutta yksinomaan sellaisena sitä ei olisikaan arvosteltava. Tuomarinkylän tilalla tuotetaan jo paljon kysyttyä tarkastusmaitoa ja tähän päästään lähiaikoina myös Pukinmäen tilalla. Tulevaisuudessa voidaan nautakarjan ruokintakustannuksia alentaa kun Pukinmäellä valmistumaisillaan oleva suuri AIV-torni saadaan käyttöön. Harkittavana myös on lypsykarjan pidon lopettaminen Fallkullan tilalla.

Mitä lopuksi eräiden kiinteistölautakunnan tilien ennenaikaiseen ylittämiseen tulee, on lautakunta voinut todeta, että ylitykset on rajoitettu vain ehdottoman tarpeellisiin lisämenoihin, joiden peittämiseksi tarpeelliset määrärahat on saatu. Sen sijaan saattaa olla tulkinnan varassa onko ylityksiin kaikissa tapauksissa ollut pakottava syy. Ylityksiä on johtunut esimerkiksi yksityisten liikkeiden ja myös kaupungin omien laitosten laskutuksen viivästymisestä tai lopullisen laskun ylittäessä ennakkoilmoituksen, jolloin ei aina ole voitu valvoa tuleeko määräraha asianomaisella tilillä riittämään eikä myöskään ole haluttu viivästyttää velkojien tilinpäätöstä. Ylitystä on myös aiheutunut kaupungin etua silmällä pidettäessä kuten esimerkiksi ostettujen kiinteistöjen verojen määräaikaisessa suorittamisessa.

Kiinteistölautakunta ehdottaa, että vuositilintarkastajien esittämät huomautukset eivät kiinteistöhallinnon osalta antaisi aihetta enempiin toimenpiteisiin.

LIIKENNELAITOKSEN LAUTAKUNTA *Liite 14.*

Helsinki 19. 9. 1952.
N:o 267.

Palauttaen viitekirjelmän liitteineen liikennelaitoksen lautakunta siltä pyydettynä lausuntona esittää kunnioittaen seuraavaa:

Vuositilintarkastajien sanotussa kertomuksessa sivulla V olevan huomautuksen johdosta ilmoitetaan, että raitiovaunujen toimittajat ovat edelleenkin riippuvaisia myönnettävistä lisensseistä. Kun vaunujen alustat tuodaan ulkomailta, on tilanne valitettavasti se, mikä on todettu vuositilintarkastajien kertomuksessa vaunujen alustojen kohdalta. Vuositilintarkastajien tämän huomautuksen muun osan johdosta ilmoitetaan, että jo sotavuosilta lähtien on metallitehtaiden yleinen käytäntö ollut, että kyseellisistä tilauksista on suoritettava heti sopimuksen tekemisen jälkeen niin suuri osa kuin liikennelaitos on suorittanut. Suomen Metalliteollisuusyhdistyksen huhtikuussa 1950 uudelleen hyväksymien yleisten kotimaisia hankintoja varten annettujen hankintamääräysten mukaan on hinnasta suoritettava 35% tilattaessa. Liikennelaitos on kuitenkin onnistunut saamaan mm. vuositilintarkastajien tarkoittamien hankintojen maksuehtoihin ehdon, jonka mukaan puolet ennakkomaksusta on indeksivapaa. Kun kyseellisistä hankinnoista itse vaunujen osalta on ennakkona maksettu 14. 7. 1950 53,1 milj. mk (ei 55 milj. mk) ja kun teollisuustuotteiden tukkuhintaindeksi oli heinäkuussa 1950 1166 ja heinäkuussa 1952 1530, on tällä tavoin saavutettu säästö 8.288.336 mk. Jos sanotulle summalle lasketaan 6%:n korkohäviö per 2. 9. 1952, saadaan 6.796.800 mk. Näin ollen liikennelaitoksen kyseellinen hankintaehto on selvästi edullisempi kuin kaupungin vuositilintarkastajien huomauttama korkoehto. — Tässä yhteydessä lautakunta toteaa, että kaupunginhallituksen pöytäkirjan 24. 5. 1951, 1349 §, oheen liitetyssä revisiotoimiston laatimassa selostuksessa on viitattu liikennelaitoksen hankintasopimusten edullisiin indeksiehtoihin.

Revisiotoimiston kyseellisen vuoden toimintakertomuksen johdosta (sivu 20 ja 21) lautakunta huomauttaa, viitaten tohtori Kaplanin lausuntoon, että tarkastuksessa, joka toimitetaan liikennelaitoksessa, tutkitaan keuhkojen ohella myöskin sydän. Kun tarkastukset aloitettiin liikennelaitoksessa, hyväksyttiin röntgenkoneen ostamisen yhteydessä tarkastussuunnitelma, jolloin pantiin painoa sille seikalle, että liikennelaitoksessa esiintyy iältään sangen kirjavaa ainesta ja tästä johtuen erilaatuisia rintavioittumia ja että läpivalaisun edut ovat siinä, että keuhkojen ja keuhkonosien lisäksi myöskin sydäntä ja sen toimintaa on voitu seurata eri projektioissa. Liikennelaitoksessa on työaikaa käytetty kutakin tarkastettavaa kohti 1 tunti tarkastuskerralla, joita toimitetaan joka toinen vuosi. Jos kaupunki haluaa tarkastuksen järjestettäväksi revisiokertomuksessa mainitulla tavalla, ei lautakunnalla ole huomauttamista, jos tarkastukset voidaan järjestää siten, ettei työaikaa menetetä enempää kuin yksi tunti henkilöä kohti kullakin tarkastuskerralla.

Linja-autohankintojen osalta ilmoittaa lautakunta katsoneensa aikaisempien kokemusten perusteella tarkoituksenmukaiseksi käyttää lähinnä kahta—kolmea automerkkiä, jolloin saadaan käytettyä hyväksi tervettä kilpailua autojen hinnoissa. Lisäksi on syytä huomauttaa, että liikennelaitos on aivan ratkaisevasti hankinnoissaan riippuvainen myönnettävistä lisensseistä. — Revisiotoimiston suorittaman vertailun johdosta huomautetaan, että revisiotoimisto lienee jättänyt huomioonottamatta ajetun linjan vaikutuksen käyttökustannuksiin. Niinpä revisiokertomuksessa mainituista 10 ja 10 kappaleen vaunuista, joilla tarkoitettaneen vaunusarjoja N:o 4—13 ja 81—90, edelliset olivat koko vuoden autolinjalla 17, joka tunnetusti on vaikein linja. Näiden vaunujen korjausmenot olivat kustannuslaskennan perusteella todettuina vuonna 1951 10: 60 mk/vkm ja jälkimmäisten 6: 01

mk/vkm. Heinäkuussa 1952 oli edellisten vaunujen polttoaineen kulutus keskimäärin 41,8 litr./100 km. Aivan samanlaisten vuonna 1951 hankittujen autojen, joita mainittuun aikaan käytettiin linjalla 51, Rautatientori—Koskela, polttoaineen kulutus sen sijaan oli linjan reitin erilaisuuden vuoksi keskimäärin 32 litr./100 km. Polttoaineen kulutuksessa on siis noin 30%:n ero. Myöskin joutuvat autot ilmeisesti vastaavasti enemmän rasitetuiksi, linjalla 17, jolloin korjauskustannukset ovat ainakin mainitut 30% suuremmat kuin esikaupunkilinjoilla. Kun tämä otetaan huomioon, supistuu korjauskustannuksissa oleva ero huomattavasti. Mainittakoon vielä, että vaunuilla N:o 81—90, joita käytettiin eräillä muilla linjoilla, kuin linjalla 17, oli polttoaineen kulutus samaan aikaan, heinäkuussa 1952 32,9 litr./100 km. — Vielä haluaa lautakunta mainita siitä, että arvosteltaessa autojen keskinäistä edullisuutta, on syytä suorittaa vertailu yleensä pitemmältä ajalta, kuin revisiotoimiston kertomuksessa on mainittu, sillä autojen ominaisuudet tulevat silloin objektiivisemmassa suhteessa esille.

Samalla kun lautakunta esittää edellä olevan lausunnon, lautakunta ehdottaa, että tilintarkastajien ja kaupunginreviisorin huomautukset eivät antaisi aihetta enempiin toimenpiteisiin, minkä ohessa lautakunta kuitenkin ilmoittaa, ettei sillä ole huomautta mista, jos kaupunki katsoo olevan asianmukaista järjestää tuberkuloositarkastukset toisella tavalla, kunhan työajan menetys voidaan rajoittaa nykyiseen.

TEOLLISUUSLAITOSTEN LAUTAKUNTA *Liite 15.*

Helsinki 17. 9. 1952.
N:o 161.

Lautakunta esittää lausuntonaan otsikkoasian johdosta kunnioittaen seuraavaa:

Vesi- ja sähkölaitosten osalta ei lautakunnalla ole mitään lausuttavaa.

Kaasulaitoksen osalta on vuositilintarkastajien kertomuksessa mainittu mm., että: »Kaasulaitoksen osalta tilintarkastajat ovat todenneet, että vanhojen uunien peruskorjauksilla on lisätty laitoksen käyttöomaisuuden arvoa ja siihen sovellettu liian pitkiä kuoletusaikoja, mikä ei anna oikeata kuvaa laitoksen kannattavuudesta eri vuosina.»

Kaasulaitos esitti lautakunnalle viime vuonna, että pō. peruskorjausmenot saataisiin ylimääräisesti kuolettaa. Lautakunta ei katsonut siihen kuitenkaan olleen silloin taloudellisia mahdollisuuksia, koska kaasulaitokselle oli tärkeämpää saada kivihiilinormaalivarasto. Kaasulaitos tulee aikanaan uudistamaan tämän ehdotuksensa.

Kertomuksessa on edelleen mainittu, että: »Myös on voitu todeta, ettei kaasulaitoksen kannattavuudesta tehdä varsinaisia kustannuslaskelmia.»

Tämän johdosta huomautetaan, että kaasulaitoksella on kustannuslaskelma, mutta kuten tällaiset laskelmat yleensä, ne ovat tässäkin tapauksessa myöhässä. Niinpä vasta maalis—huhtikuun aikana saadaan oikeat laskelmat edellisen vuoden kustannuksista. Kun laitoksella on jatkuva yhtenäistuotanto, ei kustannuslaskelmasta ole mainittavaa hyötyä, sillä ainakin tieto asioitten väärään suuntaan menosta saataisiin siinä tapauksessa niin myöhään, ettei tarvittaviin korjaustoimenpiteisiin voitaisi enää ryhtyä. Tämän vuoksi kaasulaitoksella onkin kehitetty hyvin tarkka tuotanto- ja talousarviokontrolli, jonka perusteella voidaan aina heti todetà esiintyvät epäkohdat. Kaasulaitos selostaa tätä tarkkailujärjestelmää lähemmin liitteessä 15a.

Liite 15a.

Teollisuuslaitosten lautakunnan kirjelmä Khlle 17. 9. 1952 N:o 161.

Kaasulaitoksen selostus tuotanto- ja talousarviokontrollistaan.

Kaasulaitoksen vuoden 1952 talousarvion menot ja tulot pääluokittain ovat prosentuaalisesti seuraavat kokonaismenoihin ja -tuloihin nähden:

17 Pl. II.		
1.	Mom.	0,04 %
2.	»	14,56 %
3.	»	0,26 %
4.	»	0,34 %
5.	»	0,53 %
6.	»	67,54 %
7.	»	1,98 %
8.	»	2,16 %
9.	»	0,09 %
10.	»	0,03 %
11.	»	0,53 %
12.	»	4,73 %
13.	»	4,45 %
14.	»	1,76 %
15.	»	0,82 %
16.	»	0,01 %
17.	»	0,02 %
18.	»	0,09 %
19.	»	0,06 %
		100,00 %

17 Os. II.		
1.	Mom.	39,78 %
2.	»	59,40 %
3.	»	0,38 %
4.	»	0,23 %
5.} 6.	»	0,06 %
7.	»	0,15 %
		100,00 %

Menot, jotka ovat alle 0,35 % kokonaismenoista, ovat niin pieniä, ettei vähäinen ylitys tai alitus niissä vaikuta sanottavasti kokonaistulokseen. — Momentit 1, 3, 4, 9, 10, 16, 17, 18 ja 19 jäävät tämän vuoksi jokapäiväisen tarkkailun ulkopuolelle.

2. Mom., palkat. Osa näistä menoista, sääntöpalkkaisten viranhaltijoiden osalta, ovat kiinteitä. Virkojen täyttämättä olon vuoksi on syntynyt säästöä n. 4 milj. mk. Kun virkojen täyttämättä jättäminen rasittaa vastaavasti enemmän toisia määrärahoja, on kyseenalaista onko sitä pidettävä asianmukaisena toimenpiteenä. — Työntekijäin palkat tarkkaillaan viikottain. Kun palkat ovat pysyneet muuttumattomina, riittää toimihenkilöiden lukumäärän tarkkaileminen. Työntekijäin määrä on koko vuoden ollut talousarviossa oletettua pienempi.

5. Mom., osuus kannantakuluihin. Tarkkailu tapahtuu kuukausittain.

6. Mom., kaasun valmistus ja sen sivutuotteet. Huomattavin menoerä on hiilen käyttö ja hinta, joita seurataan päivittäin. Tämän hetken suuntakäyrä osoittaa 131.000 tonnin käyttöä, talousarviossa 132.000 tonnia. Hinta on huomattavasti alle talousarviossa esitetyn. Sähkön, veden ja höyryn kulutusta seurataan päivittäin. Koksin ja kaasun käyttö omiin tarkoituksiin esiintyy tulo- ja menopuolella samanarvoisena, joten se ei vaikuta taloudelliseen lopputulokseen, jos muut tuotantoluvut pysyvät oletetun määräisinä.

7. Mom., korjaukset ja muut kustannukset. Tarkkailu tapahtuu kuukausittain.

8. Mom., työntekijäin ja viranhaltijain erinäiset edut. Riippuu virkailijain ja työntekijäin määrästä ja kontrolloidaan 2. mom:n avulla.

11. Mom., kaluston hankinta. Ylitystä ei sallita.

12. Mom., pääoma-arvon kuoletukset. Kiinteät, eivät kaipaa tarkkailua.

13. Mom., pääoma-arvon korko. Kiinteä, ei kaipaa tarkkailua.

14. Mom., korot konttokuranttitilistä kaupungin kassassa. Vaikeasti tarkkailtavissa, koska tiedot kaupungin kassasta tulevat useita kuukausia myöhemmin. Tarkkaillaan edellisen vuoden vuosineljänneksien keskinäisten suhteiden avulla. Ei ylitystä tänä vuonna.

15. Mom. Tarkkaillaan kuukausittain saapuvien ilmoitusten mukaan jotka ovat kuitenkin useimmiten myöhässä.

Tulot:

1. Mom., kaasunmyynti. Tarkkaillaan päivittäin. Suuntakäyrä osoittaa 35 milj. m³:n määrää, talousarviossa 34 milj. Kaasun saanti kivihiilitonnia kohden: suuntakäyrä 265 m³, talousarviossa 257 m³. Hinta kiinteä, kaupunginvaltuuston määräämä.

2. Mom., tulot sivutuotteista. Koksin saanti tarkkaillaan päivittäin. Suuntakäyrä osoittaa tulosta 66,5—67,0 %, talousarviossa 66,48 %. Hinta sosiaaliministeriön määräämä ja sama kuin talousarviossa. — Muitten sivutuotteiden saanti tarkkaillaan kuukausittain. Tervan saanti on talousarvion mukainen, ammoniakin ja bentsolin saanti osoittaa vajausta, koska kaasun märkäpesua ei ole saatu.

3. Mom., mittarinvuokrat. Vuokra on kiinteä.

Ylläselvitetyn järjestelmän avulla kaasulaitoksella on päivittäin klo 13 tiedossaan vuoden alusta saman päivän aamun klo 6:een saavutetut tulokset niistä menoista ja tuloista, jotka vaikuttavat taloudelliseen lopputulokseen. Samaa nopeutta ja tarkkuutta ei voida saavuttaa millään kustannuslaskennalla.

RAHATOIMISTO *Liite 16.*

Helsinki 2. 10. 1952.
N:o 884.

Viitelähetteen johdosta rahatoimisto esittää seuraavaa:

Kuten kertomuksessa mainitaan, ei rahatoimisto ole ajoissa antanut selvityksiä revisiotoimiston tiedusteluihin riippuen työvoiman vähyydestä. Kun toisen apulaiskamreerin virka nyttemmin on täytetty ja uusi viranhaltija on ehtinyt perehtyä virkatehtäviinsä toivoo rahatoimisto vastaisuudessa voivansa ajoissa lähettää lausuntonsa. Rahatoimisto on nyttemmin vastannut kaupunginreviisorin kertomuksessa mainittuihin kyselyihin paitsi autovakuutusrahaston kirjaustapaa koskevaan tiedusteluun. Vastaus oli kyllä kirjoitettu ja aikomus oli lähettää se samanaikaisesti kuin lausunto 1950 vuoden tilintarkastuksesta. Asiakirjat hävisivät kuitenkin tuntemattomalla tavalla ja kun autovakuutusrahasto jo silloin oli lakkautettu ei asialla enää ollut merkitystä.

Rahatoimiston veronkannantaosaston vuosittain suoritettavat veronkantoon liittyvät kausiluontoiset valmistelu- ja jälkityöt on vanhastaan yleensä teetetty urakkapalkoin. Rahatoimikamarin ylityöstä aikanaan antamien ohjeiden mukaan oli ylityöt mahdollisuuksien mukaan teetettävä urakkapalkoin. Ylityökorvauksista myöhemmin annetuista ohjeista on tämä sääntö poistettu mikä rahatoimiston käsityksen mukaan ei kuitenkaan liene tarkoittanut sitä, ettei urakkajärjestelmää voitaisi käyttää. Kaupunginreviisorin huomautuksien johdosta luovuttiin toistaiseksi urakkatyön teettämisestä, mutta rahatoimisto on tänä syksynä tehnyt kaupunginhallitukselle esityksen rahatoimiston oikeuttamisesta teettämään po. työt urakkapalkoin.

Milloin kirjallisia työ- ym. ohjeita on rahatoimiston henkilökunnalle tai sen alitilittäjille annettu, on myöskin tilisäännön 75 §:n mukaisesti annettu revisiotoimistolle jäljennös ohjeista. Jokapäiväisessä työssä, kun työtehtävät ovat monenlaisia ja henkilökunta suuri, annetaan henkilökunnalle usein suullisia ohjeita työnsäästön tai paremman työntuloksen saavuttamiseksi, joita ei ole tarpeellista saattaa revisiotoimiston tietoon. Lääninkonttoriin toimitettu liikasuoritus työnantajan lapsilisä- ja kansaneläkeosuuksista ei ole joutunut eläkkeiden yhdistämisestä palkkayhdistelmään, koska yhdistäminen oli tapahtunut jo aikaisemmin, vaan siitä, että työnantajan osuuksien laskeminen oli siirretty toisen henkilön hoidettavaksi, joka ei ollut sitä aikaisemmin tehnyt.

Verojäämien lähettäminen ulosottoon lain määräämässä ajassa (nyk. 4 viikkoa; aik. 1 kuukausi) vaatisi huomattavasti enemmän henkilökuntaa ja koneellisia apuvälineitä, kuin mitä veronkannantaosastolla on ollut käytettävänään. Kun osaston työt ovat kausiluontoisia ei suuremmalle henkilökunnalle ole työtä koko vuodeksi. Tilapäisen työvoiman käyttö muutaman kuukauden aikana ei ole myöskään tarkoituksenmukaista, koska tällöin on turvauduttava heikkoon, kulloinkin saatavissa olevaan työvoimaan.

Kansaneläkelaitokselle annettavat tilitykset on merkittävä kansaneläkelaitoksen vuosittain laatimiin tilitysluetteloihin, joten rahatoimiston työt ovat riippuvaisia siitä, kuinka nopeasti kansaneläkelaitos toimittaa rahatoimistolle tilitysluettelot. Vuoden 1946 tuloista määrättyjen kansaneläkemaksujen tilitys tapahtui aikana 19. 3. 1949—12. 2. 1950. Seuraavien vuosien tilitysluettelot on kansaneläkelaitos toimittanut nopeammin, joten vuonna 1950 määrätyt maksut vuoden 1949 tuloista voidaan tilittää 31. 12. 1952 mennessä. Tänä vuonna määrätyt maksut, jotka kannetaan lokakuun kuluessa, voidaan tilittää kesäkuun 30 p:ään 1953 mennessä, mikäli kansaneläkelaitos toimittaa tarvittavat luettelot suunnitelman mukaisesti, jolloin tilityksissä ollaan ajan tasalla.

Kaupunginreviisori katsoo, että veroäyrihinnan pyöristyksen aiheuttama täyteveron nousua vastaava erä (maksuunpantu 2.269.187.723 mk, talousarvion mukaan 1.880.513.591 mk) veroennakkovaroista olisi pitänyt tulouttaa ylitulona tilillä 20 Os. III. 1, jolloin tilinpäätöksen ylijäämä revisiotoimiston laskelmien mukaan olisi noussut 514 milj. mk:aan. Kaupunginreviisorin mielestä voitaisiin tämän ylitulon kirjaamisen kautta syntynyt lisäsäästö käyttää verojäämien poistoihin. Kaupunginreviisorin ehdotus tietäisi, että kuluvan vuoden veroäyrin hinta nousisi 40 pennillä, mikä selviää seuraavista esimerkeistä:

Jos veroäyrin hinta viime vuonna olisi laskettu matemaattisesti olisi täytevero ollut 1.880.513.591 mk ja kuluvan vuoden veroäyrihinta saatu seuraavalla laskelmalla:

1951 vuoden kunnallisvero	10.715.113.591	
1951 vuoden täytevero	1.880.513.591	8.834.600.000
1952 vuoden kunnallisvero	13.172.688.785	
vähenee ennakkoverot	10.545.436.968	2.627.251.817
		11.461.851.817

$$\text{Veroäyrin hinta} = \frac{11.461.851.817}{952.422.788} = 12{:}04.$$

Tilinpäätöksen perusteella laskettuna veroäyrin hinta on:

1951 vuoden kunnallisvero	10.715.113.591	
1951 vuoden täytevero	2.269.187.723	8.445.925.868
1952 vuoden kunnallisvero	13.172.688.785	
Vähenee ennakkoverot	10.545.436.968	2.627.251.817
		11.073.177.685

Veroäyrin hinta = $\frac{11.073.177.685}{952.422.788}$ = 11: 63.

Kaupunginreviisorin ehdotuksen mukaan on laskelma seuraava:

1951 vuoden kunnallisvero ylituloineen ..	11.092.157.102	
1951 vuoden täytevero	2.269.187.723	8.822.969.379
1952 vuoden kunnallisvero	13.172.688.785	
+ lisäsäästö	377.043.511	
varaus poistoihin	377.043.511	
	13.172.688.785	
vähenee ennakkoverot	10.545.436.968	2.627.251.817
		11.450.221.196

Veroäyrin hinta = $\frac{11.450.221.196}{952.422.788}$ = 12: 03.

Ennakkoverolipuilla kannettavan veron jäämät jätettiin pois tilinpäätöksestä syystä, että maksuunpano ei vielä vuoden vaihteessa ole lopullinen. Verotusviranomaisten myöntämät veroalennukset kirjataan nimittäin maksuunpanomäärän vähennyksinä siihen saakka, kunnes seuraavana vuonna lopullinen verollepano on toimitettu. Kun kuitenkin on suotavaa, että rahoitustaseesta käy ilmi paljonko on verojäämiä vuoden vaihteessa, merkitään vastaisuudessa veron maksuunpano ja jäämät, sellaisina kuin ne ovat vuoden vaihteessa, kirjanpitopäätökseen.

Rahoitustaseeseen sisältyviä valtion velkasitoumuksia ja I korvauslainan obligaatioita varten otetaan määräraha ensi vuoden talousarvioon.

Alueliitoskuntien varat ja velat liitetään kaupungin varsinaiseen omaisuuteen 1952 vuoden tilinpäätöksessä.

YLEISTEN TÖIDEN LAUTAKUNTA *Liite 17.*

Helsinki 6. 10. 1952.
N:o 452

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen yleisten töiden lautakunta esittää lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa:

Lautakunta toteaa, että vuositilintarkastajien kertomuksessa ei ole rakennustoimiston toimintaan nähden esitetty muistutuksia.

Sitä vastoin on ko. kertomukseen liitetyssä revisiotoimiston kertomuksessa huomautuksia, jotka koskevat kirjanpidon pitämistä ajan tasalla sekä varastohallintoa.

Kirjanpidon suhteen on mainittu, että uuden tilisäännön mukaan kaupunginhallitukselle annettavat kuukausiraportit eivät anna todellista kuvaa talousarvion toteuttamisesta, ellei tilille ennätetä merkitä ennen kuukausiraportin laatimista kaikkia kuukauden menoja. Tämän johdosta huomautetaan, että rakennustoimiston toiminnan monisäikeisyyden johdosta on ko. määräystä erittäin vaikeata käytännössä noudattaa, mutta että kirjanpidon vientejä pyritään mahdollisuuksien mukaan nopeuttamaan.

Varastohallinnon suhteen tehdyt huomautukset ovat yleisluontoisia eivätkä siis kohdistu nimenomaan rakennustoimistoon.

Revisiotoimiston kertomuksessa mainitaan mm., ettei ole hankittu kaupunginhallitukselta lupaa siihen, kuinka paljon kunnan varoja saa olla sidottuna varastoihin. Tämä pitää paikkansa myös rakennustoimistoon nähden ja tullaan tästä asiasta tekemään eri esitys.

Kertomuksessa mainitaan edelleen, että on varastoja, joihin on ollut vapaa pääsy kaikilla työmaalla olevilla sekä että varastoissa on säilytetty myös yksityistä tavaraa ilman asianmukaista lupaa. Nämä huomautukset eivät ilmeisesti koske rakennustoimiston varastoja.

Edelleen on huomautettu hankinnoissa ilmenevistä puutteellisuuksista ja mainittu, että hankintatarjousten käsittely ei aina tapahdu pöytäkirjan puitteissa. Yleisten töiden lautakunta ilmoittaa, ettei myöskään rakennustoimistossa ole aina näin menetelty. Vastaisuudessa tullaan kuitenkin noudattamaan revisiotoimiston toivomaa menettelyä.

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 — N:o 20

Kaupungin kiinteän omaisuuden tarkastajien kertomus vuodelta 1951.

Kaupungin kiinteän omaisuuden tarkastajat ovat 30. 1. 1952 jättäneet kertomuksensa vuodelta 1951. Kertomus on tämän mietinnön liitteenä 1. Kertomuksesta on pyydetty selitystä siinä kosketelluilta lautakunnilta ja laitoksilta. Selitykset ovat liitteinä 2—17. Mainituissa lausunnoissa on Khn mielestä annettu tyydyttävä selvitys kertomuksessa tehdyistä huomautuksista. Omasta puolestaan Khs esiintuo seuraavaa:

Kertomuksessa mainitaan, että rakennusten kattoihin ja ulkokorjausten suorittamiseen ei ole kiinnitetty kyllin suurta huomiota, minkä vuoksi esitetään, että kullekin kiinteistöyksikölle määrättäisiin vastuunalainen henkilö, jonka velvollisuuksiin kuuluisi viipymättä tehdä ilmoitus rakennuksissa havaituista puutteellisuuksista korjauksista huolehtiville elimille. Tämän johdosta Khs kiinnittää huomiota kaupungin tilisäännön 73 §:ään, jonka mukaan kaupungin omaisuutta käyttävä viranomainen on velvollinen viipymättä ilmoittamaan omaisuudessa havaitsemistaan epäkohdista ja puutteellisuuksista omaisuutta hoitavalle viranomaiselle. Tämä ilmoitusvelvollisuus kuuluu näin muodoin lähinnä asianomaisen viraston ja laitoksen päällikölle, joka tietenkin voi harkintansa mukaan määrätä jonkun alaisistaan henkilöistä huolehtimaan määrättyä kiinteistöä koskevien puutteellisuuksien ilmoittamisesta hänelle tai hänen määräämälleen. Khs ei ole katsonut olevan syytä antaa tässä suhteessa yleisohjetta, vaan on kokouksessaan 9. 10. 1952 kiinnittänyt kaikkien lauta- ja johtokuntien sekä virastojen ja laitosten päälliköiden huomiota tilisäännön 73 §:n määräyksiin ja niiden noudattamisen välttämättömyyteen samalla kehoittaen asianomaisia harkitsemaan, olisiko kutakin kiinteistöyksikköä varten määrättävä henkilö, jolle edellä mainittu ilmoitusvelvollisuus kuuluisi.

Tervalammen työlaitoksen yhteyteen perustettavaa kattotiilivalmistamoa koskevan ehdotuksen johdosta Khs mainitsee täydennyksenä huoltolautakunnan antamaan selitykseen, että sanotun lautakunnan toimesta ryhdyttiin heti lumen sulamisen jälkeen kuluvana vuonna inventoimaan Tervalammen työlaitoksen mailla olevien tiilenvalmistukseen soveltuvien hiekkaesiintymien laajuutta ja

vedensaantimahdollisuuksia sekä annettiin kiinteistötoimiston kaupunkimittausosaston suorittaa koekairauksia. Näitä on suoritettu 18 eri kohteessa ja eri syvyyksistä on otettu maaperänäytteitä. Tutkimuksen tuloksena todetaan, että alueella esiintyy määräävänä aineksena karkea kivensekainen sora, joka ulottuu pinnasta 5—7 metrin syvyyteen, josta hienompirakeinen hiekkakerros tulee vastaan. Pohjaveden korkeus estää kuitenkin tämän kerroksen hyväksikäyttöä suuremmitta kustannuksitta. Nykyisen hiekanottopaikan länsipuolella esiintyy hiekkakuopan reunassa noin 0,8 m ja länteen päin vahveneva aina 4 m:n paksuinen hiekan sekainen savikerros ja tämän alla hietaa. Tutkimuksen perusteella kaupunkimittausosasto tuli siihen tulokseen, että kyseinen alue on teknillisiin tarkoituksiin melko huono, koska soveltumattomat paksut pintakerrokset ehkäisevät tarvittavien hiekkakerrosten taloudellista hyväksikäyttöä. Tämän nojalla Khs on 21. 8. 1952 päättänyt, ettei asia anna aihetta toimenpiteisiin.

Kertomuksessa on vielä kiinnitetty huomiota riittävän yhteistyön ja yhteisten suunnitelmien puuttumiseen, kun on kysymys kiinteistöjen muutos- ja korjaustöistä. Tämän ilmeisen puutteen poistamiseksi Khs on 24. 4. 1952 päättänyt asettaa komitean selvittämään kysymystä kaupungin omistamien rakennusten hallinnosta ja hoidosta. Komitean puheenjohtajana toimii kaupungininsinööri ja jäseninä ovat kaksi rakennustoimiston ja kaksi kiinteistötoimiston edustajaa. Komitea tulee myöskin harkitsemaan, olisiko rakennustoimiston talorakennusosastolle palkattava maatalousrakennuksiin perehtynyt rakennusmestari, jonka yksinomaisena tehtävänä olisi hoitaa ja valvoa kiinteistötoimiston maatalousosaston rakennus- ja korjaustyöt.

Khs on 9. 10. 1952 kehoittanut kiinteistölautakuntaa ensi tilassa harkitsemaan ja Khlle ilmoittamaan, mitkä kaupungin vuokralle antamista kiinteistöistä ja huonetiloista pystytään vapauttamaan ja käyttämään kaupungin omaa tarvetta varten. Samalla on teollisuuslaitosten lautakuntaa kehoitettu selvittämään, onko Kampin muuntaja-aseman rakennuksessa oleva sähkötarkastuslaitoksen käytöstä vapautuva huonetila kokonaisuudessaan tarpeellinen sähkölaitoksen käyttöä varten.

Vihdoin Khs ilmoittaa, että se tulee talousarvioehdotuksen laatimisen yhteydessä harkitsemaan, mihin kiinteän omaisuuden tarkastajien esittämiin korjauksiin määrärahoja voidaan merkitä verorasitusta liikaa korottamatta.

Edellä esittämäänsä viitaten Khs ehdotta,

ettei kaupungin kiinteän omaisuuden tarkastajien kertomus vuodelta 1951 antaisi aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 16. 10. 1952.

Vakuudeksi:
Eino Waronen.

Liite 1.

Helsingin kaupungin kiinteän omaisuuden tarkastajien kertomus vuodelta 1951.

Helsingin kaupunginvaltuusto valitsi 10. 1. 1951 kaupungin kiinteän omaisuuden tarkastajiksi vuodeksi 1951: insinööri Ilmari Kajanderin, asentaja Oskari Tapanin, rakennusneuvos Antero Pernajan, dipl.insinööri Wäinö Wuolion, rakennusmestari Olavi Nurmen, rakennusmestari Oiva Taimisen, vakuutustarkastaja Oskar Rundmanin, ent. veturinkuljettaja Bruno Gröndahlin ja maisteri Aarre Loimarannan sekä varamiehiksi muiden muassa Nurmen ja Taimisen ensisijaisiksi varamiehiksi kirvesmies Matti Eerik Hietalan ja kirvesmies Viljo Valdemar Salmisen sekä Loimarannan ensisijaiseksi varamieheksi majuri Br. Liusvaaran.

Kiinteän omaisuuden tarkastajat (joita seuraavassa tarkoitetaan käytettäessä sanaa tarkastajat) ovat ensimmäisessä kokouksessaan 2. 2. 1951 valinneet puheenjohtajakseen ent. veturinkuljettaja Bruno Gröndahlin ja varapuheenjohtajakseen dipl.insinööri Wäinö Wuolion sekä sihteerikseen kaupungingeodeetti, tekn.tohtori Eero Salosen. Tekn.tohtori Eero Salosen 11. 11. 1951 tapahtuneen kuoleman jälkeen valitsivat tarkastajat kokouksessaan 22. 11. 1951 uudeksi sihteerikseen kiinteistöluettelonhoitaja Evald Monnin.

Kokouksessaan 19. 4. 1951 päättivät tarkastajat, tarkastustehtävän suorittamista varten, asettaa neljä jaostoa, joiden kesken tarkastukset päätettiin jakaa seuraavasti:

1. Kaupungin alue ennen vuoden 1946 alueliitosta, saaria ja 15—18 kaupunginosia lukuun ottamatta: puheenjohtajaksi Gröndahl ja jäseniksi Kajander ja Pernaja.
2. Saaret ja Vantaanjoen itäpuolella olevat liitosalueet: puheenjohtajaksi Rundman ja jäseneksi Tapani.
3. Vantaanjoen länsipuolella olevat liitosalueet, 15—18 kaupunginosat sekä Espoossa olevat alueet: puheenjohtajaksi Nurmi ja jäseneksi Loimaranta.
4. Muualla kaupungin ulkopuolella olevat kiinteistöt: puheenjohtajaksi Wuolio ja jäseneksi Taiminen.

Rakennusmestari Taimisen sairastuttua heti alkuvuodesta on hänen varamiehenään kaikissa tarkastuksissa ja kokouksissa ollut kirvesmies Matti E. Hietala, samoin ovat maisteri Loimarannan ja rakennusmestari Nurmisen varamiehet majuri Br. Liusvaara ja kirvesmies Viljo V. Salminen suorittaneet, varsinaisten tarkastajien sairastuttua, kaikki jaostolle kuuluvat tarkastukset ja loppuvuoden kokoukset. Kaikissa kokouksissa ja tarkastuksissa 3. 11. 1951 saakka on sihteeri, tekn.tohtori Eero Salonen ollut saapuvilla sekä hankkinut tarvittavan aineiston sekä järjestänyt kuljetuksen. 22. 11. 1951 lähtien on uusi sihteeri, kiinteistöluettelonhoitaja Evald Monni ollut saapuvilla kaikissa kokouksissa ja tarkastuksissa kuin myös hankkinut tarvittavan aineiston ja järjestänyt kuljetukset.

Tarkastuksissa tehtyjen havaintojen perusteella ovat tarkastajat huomanneet selvää paranemista kiinteän omaisuuden hoidossa edelliseen vuoteen verrattuna. Paranemisesta huolimatta ilmenee vielä paljon puutteellisuuksia, jotka johtunevat osaksi tarpeellisten määrärahojen, osaksi ajoittaisesta työvoiman puutteesta.

Tärkeimmät puutteellisuudet ilmenevät tämän kertomuksen liitteestä. Liitteessä olevien huomautuksien lisäksi on ilmennyt pienempiä puutteellisuuksia, joista on ilmoitettu välittömästi asianomaiselle elimelle ja täten saatu ne useassa tapauksessa nopeasti korjatuksi.

Edellisten huomautusten lisäksi on tarkastajien mielestä aihetta vielä seuraaviin yleisluontoisiin huomautuksiin kaupungin kiinteän omaisuuden hoidossa.

Kuten liitteestä huomataan ei rakennuksien kattojen ja ulkokorjausten suorittamiseen ole kiinnitetty kyllin suurta huomiota, vaikka juuri ne ovat ensiarvoisen tärkeitä rakennuksen säilymisen kannalta. Samasta asiasta tarkastajat ovat jo aikaisemminkin huomauttaneet. Liitosalueella olevien rakennuksien katoille ja syöksytorviin kerääntyneet roskat olisi ehdottomasti poistettava myöhäissyksyn kuluessa, koska ne aiheuttavat tukkeutumia ja myöhemmin talvella jäätymistä, joista usein on seurauksena kattovuotoja ja syöksytorven rikkoutumisia. Kattovuodoista ei myöskään aina ole riittävän ajoissa tehty rakennuksen haltijan taholta ilmoitusta asianomaiselle elimelle. Tässä yhteydessä lienee syytä huomauttaa, että olisi asialle eduksi, jos kullekin kiinteistöyksikölle määrättäisiin vastuunalainen henkilö, jonka velvollisuuksiin kuuluisi viipymättä tehdä ilmoitus ilmenneistä puutteellisuuksista ja vioista korjauksista huolehtiville elimille. Edellä mainitunlaisen henkilön puuttumisesta lienee johtunut, että Lauttasaaren kansakoulun katossa jo viime keväänä ilmenneestä vuodosta ei rakennustoimiston talorakennusosasto ollut tietoinen vielä marraskuun lopulla.

Tässä yhteydessä haluavat tarkastajat myös ehdottaa harkittavaksi olisiko kaupungin kannalta edullista perustaa kattotiilivalmistamo, esimerkiksi Tervalammen työlaitoksen yhteyteen, jossa on jo jossakin määrin valmistettu kattotiilejä, ja jossa sopivaa raaka-ainetta lienee myös saatavissa. Tarkastajien mielestä saataisiin tällaisella järjestelyllä vähitellen kaikki ulkotilojen rakennuksien katot päällystettyä kestävällä kateaineella kohtuullisin kustannuksin.

Tarkastajat ovat myös kiinnittäneet huomionsa riittävän yhteistyön ja yhteisten suunnitelmien puuttumiseen eri laitosten välillä, varsinkin kun on kysymys muutos- ja korjaustöistä. Esimerkkinä mainittakoon, että v. 1950 kaupungintalossa suoritettiin täydellinen maalaus kaikissa käytävissä ja portaissa sekä osassa huoneita ja kertomusvuonna uudistettiin virran muutoksen yhteydessä suurin osa talon sähköjohdoista, jolloin jouduttiin hakkaamaan auki suuri määrä seinäpintoja sähköjohtojen upotusta varten, ja täten tärvelemään vasta vuoden vanha maalaus. Joustavammalla yhteistyöllä olisi tällainen kaupungin varojen haaskaus ollut vältettävissä.

Samoin ovat kiinteän omaisuuden tarkastajat havainneet, ettei löydy tarpeeksi selviä määräyksiä työnjaosta, toiselta puolen rakennustoimiston talorakennusosaston, ja toiselta puolen kiinteistötoimiston talo-osaston välillä, kun on kysymys kiinteistötoimiston hallinnossa olevien rakennuksien muutos- ja korjaustöistä, joten voi sattua, että samassa rakennuksessa työskentelee kummankin osaston työntekijöitä omine työnjohtoineen. Hajanaisuutta on myös todettavissa korjausmäärärahojen myöntämisessä sikäli, että väliin on määrärahat myönnetty talorakennusosaston käyttöön, jolloin ei talo-osastolla, jonka hallinnossa ko. rakennus on, ja joka siis lähinnä on vastuussa rakennuksen kunnosta, ole ollut mitään mahdollisuutta valvoa määrärahojen käyttöä, ja väliin on suuriinkin peruskorjauksen luontoisiin töihin myönnetty määrärahat talo-osaston käyttöön. Näiden epäkohtien selvittelyn kiinteän omaisuuden tarkastajat eivät katso kuitenkaan kuuluvan toimivaltansa puitteisiin, vaan ehdottavat, että asia annettaisiin erikoiskomitean selvitettäväksi, jonka tulisi tehdä kaupunginhallitukselle ehdotus mitkä työt ja missä laajuudessa kuuluisi millekin talorakennustöitä suorittavalle laitokselle samoin kuin myös ehdotus yhtenäisyyden aikaansaamiseksi, kenen käyttöön kussakin tapauksessa määrärahat olisi myönnettävä. Tarkastajien mielestä tulisi komitean jäseniksi määrätä talorakennusosaston, talo-osaston, revisiotoimiston ja kiinteän omaisuuden tarkastajien edustajat sekä kaupunginhallituksen määräämä puheenjohtaja.

Tarkastajien mielestä olisi myös taloudellista, jos talorakennusosastolle palkattaisiin maatalousrakennuksiin perehtynyt rakennusmestari, jonka yksinomaisena tehtävänä olisi hoitaa ja valvoa kaikki kiinteistötoimiston maatalousosaston kuin myös ulkotiloilla tapahtu-

vat rakennus- ja korjaustyöt. Tällöin voitaisiin suuri joukko pienempiä rakennus- ja korjaustöitä suorittaa joko tilojen omalla työvoimalla tai antaa paikallisten pien'urakoitsijoiden suoritettavaksi, ja täten alentaa rakennuskustannuksia.

Kiinteistöjen tarkoituksenmukaisen käytön suhteen ovat tarkastajat edelleenkin — kuten monesti aikaisemminkin pakoitetut mitä vakavimmin huomauttamaan huonetilojen käytöstä Kampin muuntaja-aseman rakennuksessa Malminrinne 6:ssa. Sähkötarkastuslaitokselle on edelleen vuokrattuna 1.182 m² suuruinen ala 70.000 markan kuukausivuokrasta lämpöineen vastaten 59 markan neliömetrivuokraa kuukaudessa. Vuonna 1939 tehdyn vuokrasopimuksen mukaan päättyi vuokra-aika 31. 8. 1949, mutta jatkuu vuokrasopimuksen määräysten mukaan edelleen vuosi (31. 8. lukien) sen jälkeen, kun vuokrasopimus on sanottu irti, eli ellei vuokrasopimusta sanota irti ennen 31. 8. 1952 ei vuokrasopimusta voida saada päättymään ennen 31. 8. 1954. Tarkastajat eivät ole tulleet vakuuttuneiksi siitä, että kaupungilla olisi niin suuri etu Sähkötarkastuslaitoksen sijaitsemisesta Kampin muuntaja-asemarakennuksessa, että kaupungin kannattaa vuokrata omia huonetiloja em. vuokrasta, kun kaupunki itse joutuu maksamaan 500.000 mk kuukaudessa enemmän kuin puolta pienemmästä tilasta samoilla seuduilla (Kaupunkiliiton talo) eikä aina saa edes 1.000 mk neliömetrivuokrasta kuukaudessa (Satakuntalaisten talo Lapinrinteellä). Kiinteän omaisuuden tarkastajat eivät voi pitää tällaista asiantilaa millään järkisyyllä puolustettavissa. Tarkastajat kehoittavat myös kiireellisesti harkitsemaan mitä muita kaupungin vuokralle antamia kiinteistöjä (esim. Lasipalatsi) ja huonetiloja voitaisiin vapauttaa kaupungin omaa yhä lisääntyvää virastotilojen tarvetta lievittämään kuin myös vapautumaan yksityisiltä korkeasta vuokrasta vuokratuista huonetiloista.

Lopuksi kiinteän omaisuuden tarkastajat kehoittavat määrärahoja kiinteistöjen korjauksiin anottaessa tarkasti harkitsemaan onko rakennus vielä siinä kunnossa, että jatkuvat korjauskustannukset ovat taloudellisesti kannattavat vai olisiko ko. rakennus edullisempi poistaa käytöstä ja myydä pois kuljetettavaksi.

Tätä kertomusta, jota on tehty kaksi yhtäpitävää kappaletta, annetaan toinen kaupunginvaltuustolle ja toinen revisiotoimistolle.

Helsingissä, 17. 1. 1952.

Bruno Gröndahl.

Wäinö Wuolio. *Ilmari Kajander.*

Matti Hietala. *Antero Pernaja.*

Oskar Rundman. *Viljo Salminen.*

Oskari Tapani. *Br. Liusvaara.*

Evald Monni.

Liite kiinteän omaisuuden tarkastajien kertomukseen vuodelta 1951.

Helsingin kaupungin kiinteän omaisuuden tarkastuksissa v. 1951 tehtyjä huomioita.

(Katselmuksen suorittaneiden tarkastajien nimet ja tarkastuksen päivämäärä suluissa)

Merkkien selitys:
EK = vaatii erittäin kiireellisiä toimenpiteitä
K = vaatii kiireellisiä toimenpiteitä
Alleviivaus = huomioitava kiireellisenä.

EK Talossa P. Esplanaadikatu 15 A portaikon ylimmän kerroksen katossa kattovuodon aiheuttamia maalauksen pilaantumisia. Vesikatto tarkastettava ja korjattava tältä osalta. (Gröndahl, Pernaja, Kajander 4. 5. 51.)

Sofiankatu 4:n kellarissa sijaitsevasta kaupungin arkistosta sama huomautus kuin edellisessä tarkastuskertomuksessa kellarin sopimattomuudesta arkistoksi. *Lisäksi talon sähkövoiman päätaulu sijaitsee puusta rakennetussa kopissa arkiston keskustassa, joten arkiston paloturvallisuus on kyseenalainen.* (Gröndahl, Pernaja, Kajander 4. 5. 51.)

Talossa Aleksanterikatu 28 sijaitsevassa huoneenvuokralautakunnan huoneistossa yleisölle varatussa odotushuoneessa ilmanvaihto saatava toimimaan. (Gröndahl, Pernaja, Kajander 4. 5. 51.)

EK Teurastuslaitoksen tasakatot vaativat jatkuvia kalliita vuotuisia korjauksia. Olisi harkittava, olisiko edullisempaa rakentaa nykyisen katon päälle uusi katto jättämällä riittävä ilmarako väliin. (Gröndahl, Kajander, Pernaja 17. 5. 51.)

Sähkölaitoksen Suvilahden höyryvoima-asemalla räystäiden alla rappauksessa vioittumia, jotka johtuneet siitä, ettei syöksytorvia pidetty puhtaina. (Gröndahl, Pernaja, Kajander 17. 5. 51.)

EK Mustasaaressa vajan (kiinteistöluettelossa n:o 6) katto korjauksen tarpeessa. Mustasaaren vesialueella, Liinasaarien pohjoisella luodolla viikonloppumaja, jonka sijoittamisesta sinne ei liene päätöstä. (Rundman, Tapani 23. 5. 51.)

Länsisatamassa ovat eräät vaakahuoneet huonossa maalissa ja Laivapojankadun varrella olevassa *makasiinissa on seinäpullistumia ja ulkolaudoitus irtaantunut naulauksesta.* (Gröndahl, Kajander, Pernaja 24. 5. 51.)

Kivelän sairaala. Ikkunapuitteet etelän puoleisissa ikkunoissa olisi maalattava sisäpuolelta. Hiekoitettujen puistokäytävien hoito tulee kalliiksi, joten olisi syytä harkita olisiko edullisempaa hankkia liuskakiveä kaupungin omistamasta liuskakivikalliosta Herttoniemestä ja päällystää niillä käytävät. (Gröndahl, Pernaja, Kajander 24. 5. 51.)

Malminrinne 6. Kattovuotoja. Annettu suullinen huomautus, jonka perusteella luvattu korjata. (Gröndahl, Kajander 4. 6. 51.)

Kampin sähköala-asema. Rakennuksen ullakolla säilytettävät tulenarat rakennuspahvilevyt siirrettävä muualle. (Gröndahl, Kajander 4. 6. 51.)

EK Satamasaari. Päärakennus ulkomaalauksen tarpeessa ja *moottorivenelaituri korjattava.* (Rundman, Hietala, Tapani 6. 6. 51.)

EK Hirvihaaran kartano. Päärakennuksen katolta pääsee vesi valumaan räystäskourun ylitse, joten se on aiheuttanut seinän kostumista ja rappauksen vioittumista. Pärekatot ovat yleensä korjauksen tarpeessa ja olisi hankittava niiden sijalle kestävämpää kateainetta. (Wuolio, Hietala 11. 6. 51.)

Herttoniemen suomalainen kansakoulu. *Katto tervattava.* (Rundman, Tapani 6. 9. 51.)

EK Stansvikin kartano. Ns. Engelin paviljongin ja punaisen rakennuksen katot vuotavat,

olisi perusteellisesti korjattava. Ns. Keltainen huvila olisi maalattava ulkoa. (Rundman, Tapani 6. 9. 51.)

Seurasaari. Vartijan asunnon parveke poistettava ja ko. pääty käsiteltävä uudelleen. Vartijan ulkohuonerakennuksen eteläpäässä olevat huonokuntoiset rumentavat katokset olisi tarpeettomina purettava ja ulkohuonerakennus maalattava. (Gröndahl, Pernaja, Kajander 11. 9. 51.)

Kulkutautisairaala. Rakennuksen n:o 4 katon peltiosat ruostuneet joten ne olisi *tervattava*. Samoin olisi kaikkien rakennuksien parvekkeiden katot *tervattava*. (Gröndahl, Pernaja, Kajander 11. 9. 51.)

K Toivoniemen koulukoti Lohjalla. Vajarakennuksen pärekatto rikki, olisi katettava kestävämmällä kateaineella. (Wuolio, Hietala 20. 9. 51.)

K Nukarin lastenkoti. Päärakennuksen katto korjattava tai mieluimmin katettava kattotiilillä. (Wuolio, Hietala 5. 10. 51.)

K Ryttylän koulukoti. Eräissä huovalla päällystetyissä katoissa vuotoja, jotka paikalla olleen rakennusmestarin ilmoituksen mukaan oli tarkoitus korjata lähiaikoina, samoin ilmoitettiin maalattavan eräät räystäslistat ja ikkunapuitteet. (Wuolio, Hietala 5. 10. 51.)

Malmin sairaala. Ulko-ovet maalattava, *eräät räystäät korjattava* samoin parvekkeiden rappaus. (Rundman, Tapani.)

Malmin jatkokoulu. *Tikkaiden kiinnitys korjattava*, säleaita ja portti maalattava. (Rundman, Tapani.)

EK Katajanokan tullimakasiini, kortteli n:o 184. Kattovuotoja, konstruktiivinen vika. (Gröndahl, Kajander 17. 10. 51.)

Aleksanterinkatu 1. Työnvälitystoimisto. *Kattovuotoja*. (Gröndahl, Kajander 17. 10. 51.)

Eläintarhan kansakoulu. Ikkunapuitteet ovat jo kovin maalauksen tarpeessa. *Kattotiilejä on rikki. Koko lape olisi katettava uusilla tiileillä ja vanhat tiilet käytettävä korjauksiin muualla missä on samanlaisia tiilejä.* (Gröndahl, Kajander 17. 10. 51.)

EK Kaupungin puutarha. Stadionin puoleiset kaksi puista vajarakennusta on maalattava. (Gröndahl, Kajander 17. 10. 51.)

Nikkilän mielisairaala. *Puiset ikkunapuitteet ja ovet ovat yleensä maalauksen tarpeessa.* Ne on yleensä maalattu samalla kertaa kuin ko. rakennuksessa on suoritettu sisäkorjauksia. Rakennuksen kunnon kannalta olisi kuitenkin suotavaa, että maalaus suori-
EK tettaisiin viipymättä ja sisäkorjauksista riippumatta. *Vedensaantimahdollisuudet Brobölen kaivosta olisi tutkittava, ennen kuin ryhdytään rakentamaan uutta pintaveden puhdistuslaitosta.* (Wuolio, Hietala 19. 10. 51.)

Mustikkamaa. Rakennusten ulkomaalaukseen, etenkin ikkunoihin, olisi kiinnitettävä huomiota, huolimatta siitä, että rakennukset ovat jo yli-ikäisiä. Laiturista koilliseen olevan asuinrakennuksen katto samoin kuin laudoituskin olisi ainakin jossain määrin korjattava. Laiturista pohjoiseen oleva vaja (kiinteistöluettelossa n:o 4) ei ole niin tehokkaassa käytössä, että rakennusta enää kannattaisi korjata, vaan olisi harkittava sen purkamista. (Rundman, Tapani 1. 11. 51.)

Tapanilan ruotsalainen kansakoulu. Ikkunat olisi tilkittävä lämpöhukan pienentämiseksi. (Rundman, Tapani 2. 11. 51.)

Fallkullan päärakennuksen vesikourut ovat täynnä roskaa, niin että niissä kasvaa ruohoa, jonka tähden vesi valuu pitkin seinää. (Rundman, Tapani 2. 11. 51.)

Puistolan suomalainen kansakoulu. Ala-aulassa oleva sulaketaulu olisi koteloitava. Veistosalin puuvaraston ovien lasit olisi syytä korvata rikkoutumisen vuoksi puupeileillä. (Rundman, Tapani 2. 11. 51.)

Pukinmäen kansakoulu. Ulkohuonerakennuksen savupiippu olisi korjattava. (Rundman, Tapani 2. 11. 51.)

EK Malmin Strömsin puimaladon katto korjattava. (Rundman, Tapani 2. 11. 51.)

Tapanilassa, Hämeentien varrella, Stenbrottet -nimisellä tilalla olevasta mustalaisten asumasta rakennuksesta olisi asukkaat ympäristöä häiritsevinä saatava häädetyksi ja rakennus rappeutuneena ja *ympäristöä rumentavana purettava.* (Rundman, Tapani 2. 11. 51.)

EK Lauttasaari, Pohjoiskaari 48. Kattovuotoja, joista vettä valuu sisäseinille. Päärakennuksen parveke ja parvekkeen portaat tervattava. Ulkohuoneessa ikkuna rikki, ei ole ryhdytty toimenpiteisiin sen korjaamiseksi. Kattokouruissa roskia. (Liusvaara, Salminen 26. 11. 51.)

Lauttasaari, Vaskinokka. Liikennelaitoksen alueella vajarakennuksessa ikkuna rikki ja puitteet huonot.

Poliiseille vuokrattu rakennus huonossa kunnossa. Olisi vaadittava vuokramieheltä korjauksien suorittamista ja kaupungin suoritettava katon korjaus. (Liusvaara, Salminen 26. 11. 51.)

EK Lauttasaaren kansakoulun juhlasalin päällä oleva melkein tasainen katto vuotaa suurilla sateilla ja talvella äkkinäisen suojasään sattuessa, koska suojamuurin kummassakin päässä olevat syöksytorvet eivät jaksa vetää tarpeeksi, jolloin vesi nousee ja tunkeutuu katon taittuessa olevasta raosta sisään. Aiheutti viime keväänä juhlasalin ja sen alla olevan ruokasalin katon maalauksen pilaantumisen. Katto vielä 26. 11. 1951 korjaamatta. (Liusvaara, Salminen 26. 11. 51.)

Lauttasaari, Vattuniemi. Työväenopiston käytössä olevan huvilan katossa vuotoja, jotka pilaavat muuten tyydyttävässä kunnossa olevan sisustuksen. Yläparvekkeelle olisi syytä hankkia luukut talvea varten, sillä lumi kerääntyy parvekkeelle, ulkoportaat ehdottomasti korjattava, nykyisellään hengenvaaralliset. Saunarakennus olisi maalattava, saunan hoitajalle annettava määräys saunan kunnollisesta tuulettamisesta, sillä sauna sisältä homeessa, joten vasta kolme vuotta vanha sauna voi alkaa lahota. (Liusvaara, Salminen 26. 11. 51.)

EK Pasilan poliisiasema Hertank. 2. *Ulkohuone kiireellisesti uusittava,* nykyisin aivan kelvoton, jopa hengenvaarallinen. (Liusvaara, Salminen 26. 11. 51.)

Kyllikinkatu 15. Lastenkoti. Päärakennuksen syöksytorvet, räystäät ja vuorilistat korjattava. Ulkomaalaus suoritettava, sillä nykyisessä kunnossaan herättää pahaa verta ympäristön talonomistajissa, jotka ovat joutuneet suorittamaan taloissaan ulkomaalauksen. *Ulkorakennus olisi ränsistyneenä uusittava.* (Liusvaara, Salminen 26. 11. 51.)

Kyllikinkatu 10. Portaan katoksen huopa rikkinäisenä korjattava. (Liusvaara, Salminen 26. 11. 51.)

Pasilan paloaseman pellillä päällystetty torniosa ruostunut, on maalattava tai tervattava. Ulkorakennuksen ajosilta korjattava. (Liusvaara, Salminen 26. 11. 51.)

Munkkiniemen Kaartintorppa, Ulkorakennuksen ikkunoita rikki. (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51.)

Muonamiesten rakennus Saunalahdentie 6. *Asuinrakennuksen ja ulkohuonerakennuksen katot uusittava,* varsinkin ulkohuonerakennuksen katto kelvoton. Rakennukset olisi maalattava sillä nykyisellään rumentavat ympäristöään. (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51.)

Munkkiniemen pumppulaitos. ulkorappaus korjattava ja ulko-ovi maalattava. (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51.)

Munkkiniemen *sähkömuuntajarakennuksen tiilikatossa rikkinäisiä tiilejä.* (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51.)

Munkkiniemen paloasemarakennuksessa räystäsvuotoja, jotka pilanneet rappausta, pannuhuoneessa palomiesten ilmoituksen mukaan vuotoja ja ulkoseinässä oleva vesiposti viallinen. (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51.)

EK Laajalahdentie 12. *C-portaan katos ja sen yläpuolella oleva räystäs korjattava.* B-portaan laattakäytävä korjattava. (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51.)

Korpas. Päärakennuksen maalausta suositellaan. (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51.)

Reijolan lastenkoti. Päärakennuksen vuorauslaudoituksessa olevat lahonneet kohdat korjattava. Päärakennus olisi maalattava. (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51.)

Haagan retkeilymajan ravintolan lattia olisi karboleumtervattava ja sivuhuoneen lattiapäällys uusittava. Majoitushuoneen lattia olisi uusittava ja maalattava tai päällystettävä jollakin siistimpään kuntoon. (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51.)

Haagan Liljekullan asuinrakennuksen katto korjattava ja rakennus muutenkin kunnostettava, jos aiotaan käyttää edelleen ihmisasuntona. (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51.)

Punamäki 16. Metsänvartijan asunto. Ulkohuonerakennus olisi syytä uusia. (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51.)

Talin kartano. Muutamat rakennukset olisi maalattava, *varsinkin liikennelaitoksen varastorakennus*, koska sijaitsevat aivan Talin laukkaradan läheisyydessä. (Liusvaara, Salminen 30. 11. 51.)

Talin siirtolapuutarhan kerhorakennus maalauksen tarpeessa. (Liusvaara, Salminen 30. 11. 51.)

Konalassa sijaitsevassa Pax -nimisessä kiinteistössä ikkunoita rikki ja ison asuinrakennuksen vuorauksen vesilista lahonneena uusittava. (Liusvaara, Salminen 30. 11. 51.)

Etelä-Kaarelan kartanon rakennuksien kohtalosta olisi kiireellisesti saatava aikaan jonkinlainen suunnitelma, koska useimmat niistä jäävät maanlunastustonttien alueille. (Liusvaara, Salminen 30. 11. 51.)

Pakilan kansakoulun uuden osan seinistä lyö kosteus maalauksen lävitse, vaadittava urakoitsijaa korjaamaan ilmenevät viat. (Liusvaara, Salminen 30. 11. 51.)

Pakilan urheilukentän rakennukset olisi maalattava. (Liusvaara, Salminen 30. 11. 51.)

Pakilan Metsolan kansakoulu. Käymälä-talousrakennus olisi huonokuntoisena ja kallistuneena uusittava. (Liusvaara, Salminen 30. 11. 51.)

Haltiala. Kellarimäessä olevan talousrakennuksen tiilikatossa rikkinäisiä tiilejä. Kellarimäen kellari kunnostettava, koska tilalla ei ole muuta kellaria ja tämä on ollut käyttökelvottomana jo useat vuodet. (Liusvaara, Salminen 3. 12. 51.)

Tuomarinkylän kartano. Päärakennuksen katossa rikkinäisiä tiilejä. Autotalli-talousrakennus erittäin huonokuntoinen, joko purettava tai perusteellisesti korjattava. Osa rakennuksia maalauksen tarpeessa. (Liusvaara, Salminen 3. 12. 51.)

Pirttimäen retkeilymaja. Päärakennuksen laajentamis- ja korjaustyöt käynnissä. Ns. Metsämajan katosta huopa irti, savupiipussa rikkinäisiä tiilejä ja ikkunaruutu rikki. Saunan ikkunat ja ovi maalattava. (Liusvaara, Salminen 7. 12. 51.)

Leppävaara. Albergan kartanon päärakennuksen *rappauksessa vikoja, jotka olisi kiireellisesti korjattava*, sillä vesi pääsee vioittuneista kohdista tunkeutumaan rakennuksen runkoon ja siten voi aiheuttaa yhä suurempia vahinkoja. (Liusvaara, Salminen 7. 12. 51.)

Rajasaaren puhdistuslaitos. Puhdistuslaitoksen puisten rakennusten seinät olisi myös ulkopuolelta karboleumtervattava, koska muu peiteaine on osoittautunut kestämättömäksi, laboratoriorakennus saatettava käyttökuntoon, nykyisellään rakennus rappeutuu. (Gröndahl, Pernaja, Kajander 13. 12. 51.)

Bråvallan lastenkoti. *Pienempi vajarakennus käyttökelvottomana purettava.* Isommassa vajassa ikkunoita rikki. Betoninen jätesäiliö olisi rakennettava nykyisten peltisten purkkien sijaan. (Gröndahl, Pernaja, Kajander 13. 12. 51.)

Huvila Miramar Sibeliuspuistossa. Olisi kiireellisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin entisessä talli- ja vajarakennuksessa asuvien asukkaiden siirtämisestä muualle asumaan, jotta tämä kauniissa puistossa sijaitseva erittäin huonokuntoinen rappeutunut rakennus voitaisiin poistaa. (Gröndahl, Pernaja, Kajander 13. 12. 51.)

K Betania, Merimiehenkatu 39. Piharakennuksen katto vuotaa, räystäskourut ruostuneet

rikki ja syöksytorvet huonot. Lämpökattilassa vuotoja, sähköjohdoissa vikoja. (Gröndahl, Pernaja, Kajander 13. 12. 51.)

Tehtaankadun kansakoulu. *Ikkunoiden kittaus korjattava ja ikkunapuitteet maalattava.* (Gröndahl, Pernaja, Kajander 13. 12. 51.)

Poikien ammattikoulu. Pietarinkatu 6. Koulurakennuksen syöksytorvia poistettaessa on torvien alaosa jätetty hyödyttömästi seinään, poistettava ja käytettävä missä tarvitaan. Ulko-oven edessä oleva porraskivi pommituksessa särkynyt, olisi uusittava ja oven yläpuolelle katos, nykyisellään vaarallinen talvisaikaan, sillä porrasaskeleelle syntyy jäätä. Parvekkeen kaide riippuu irrallisena. Ullakon betonipermanto särkynyt ja olisi korjattava. Samalla olisi harkittava, eikö ullakolle voitaisi järjestää oppilaille pukeutumishuone, sillä nykyisin he joutuvat vaihtamaan vaatteensa porraskäytävässä, johon pukukaapit ovat sijoitetut. (Gröndahl, Pernaja, Kajander 13. 12. 51.)

Malminkylä.

Karls RN:o 1[40]. Asuinrakennus (n:o 1 kiinteistöluettelossa). Ikkunain alustat olisi kiireellisesti korjattava ja rakennus maalattava, sillä muussa tapauksessa hyvärunkoinen rakennus pilaantuu. Sisäkorjauksia olisi suoritettava sitä mukaan kun huoneita vapautuu kaupungin vapaaseen käyttöön. Ladon (n:o 8 kiinteistöluettelossa) katto uusittava. (Rundman, Tapani 18. 12. 51.)

Pehrs RN:o 1[42]. Metsänvartijan asunto. Asuinrakennus olisi maalattava ja permantotäyte uusittava. Talousrakennus olisi huonokuntoisena purettava ja sijalle rakennettava uusi, mutta pienempi. (Rundman, Tapani 18. 12. 51.)

Tomtebo RN:o 1[23]. Lääkärin asunto. Asuinrakennus lähitulevaisuudessa maalattava, koska korvikemaalilla suoritettu maalaus alkaa irrota. (Rundman, Tapani 18. 12. 51.)

Malmin lastenkoti. Lastenkodin johtajatar valitti, etteivät päärakennuksen lämpöjohdot toimi tyydyttävästi, joten olisi suoritettava perusteellinen tutkimus mistä se johtuu. *Saunarakennuksessa olevan pesutuvan laipiossa ja seinissä kosteuden aiheuttamia vioittumisia, vaikka rakennus vasta kolmen vuoden vanha. Edellä mainitut viat johtunevat virheellisestä tai puutteellisesta tuuletuksesta.* (Rundman, Tapani 18. 12. 51.)

EK Malmin kaupunginvoudin konttori. Päätie. *Päärakennuksen paisuntasäiliön putkesta vuotaa vettä rakennuksen ulkoseinälle ja voi aiheuttaa rappauksen vikoja.* Päärakennuksen kyljessä olevan vajan katto korjattava sekä vaja maalattava. Pihalla oleva vanha vajarakennus tarpeettomana purettava. (Rundman, Tapani 18. 12. 51.)

Vakuudeksi:

Evald Monni.

Sihteeri.

Tarkastuskertomuksessa ja sen liitteessä olevassa luettelossa mainittujen lisäksi on tarkastuksia suoritettu myös seuraavissa paikoissa.

Pääpaloasema (Gröndahl, Pernaja, Kajander 4. 5. 51).
Kalasatama (Gröndahl, Pernaja, Kajander 17. 5. 51).
Kyläsaaren puhdistuslaitos (Gröndahl, Pernaja, Kajander 17. 5. 51).
Kaasulaitos Pääskylänk. 17 (Gröndahl, Pernaja, Kajander 17. 5. 51).
Rakennustoimiston putkivalimo (Gröndahl, Pernaja, Kajander 17. 5. 51).
Marian sairaala (Gröndahl, Pernaja, Kajander 24. 5. 51).
Heinolan saha (Wuolio, Hietala 16. 6. 51).
Kulosaaren rakennukset (Rundman, Tapani 6. 9. 51).

Herttoniemen ruotsalainen kansakoulu (Rundman, Tapani 6. 9. 51).
Humallahden uimalaitos (Gröndahl, Pernaja, Kajander 11. 9. 51).
Uimastadion (Gröndahl, Pernaja, Kajander 11. 9. 51).
Tervalammen työlaitos (Wuolio, Hietala 20. 9. 51).
Ukkolan lastenkoti Ojakkalassa (Wuolio, Hietala 20. 9. 51).
Ratsastushalli (Gröndahl, Pernaja, Kajander 27. 9. 51).
Vesijohtolaitos Vanhassa kaupungissa (Gröndahl, Pernaja, Kajander 27. 9. 51).
Rakennustoimiston konepaja (Gröndahl, Pernaja, Kajander 27. 9. 51).
Kruununhaan ruotsalainen kansakoulu (Gröndahl, Kajander 17. 10. 51).
Hakaniemen halli (Gröndahl, Kajander 17. 10. 51).
Kunnalliskoti (Gröndahl, Kajander 26. 10. 51).
Tuberkuloosisairaala (Gröndahl, Kajander 26. 10. 51).
Korkeasaari (Rundman, Tapani 1. 11. 51).
Tapanilan ruotsalainen kansakoulu (Rundman, Tapani 2. 11. 51).
Kaupunginagronomin virka-asunto Pukinmäellä (Rundman, Tapani 2. 11. 51).
Lauttasaaren Rakkaudenniemi (Liusvaara, Salminen 26. 11. 51).
Lauttasaaren kansanpuisto (Liusvaara, Salminen 26. 11. 51).
Munkkiniemen rantahuvila (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51).
Munkkiniemen vanha kansakoulu (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51).
Munkkiniemen uusi kansakoulu (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51).
Länsitie 44 (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51).
Haagan kansakoulu (Liusvaara, Salminen 27. 11. 51).
Pitäjänmäen suomalainen kansakoulu (Liusvaara, Salminen 30. 11. 51).
» ruotsalainen » (Liusvaara, Salminen 30. 11. 51).
Etelä-Kaarelan ruotsalainen kansakoulu (Liusvaara, Salminen 30. 11. 51).
Niskala (Liusvaara, Salminen 3. 12. 51).
Toivolan lastenkoti (Liusvaara, Salminen 3. 12. 51).
Leppävaara, Amalianlund (Liusvaara, Salminen 7. 12. 51).
Kivelän sairaalan henkilökunnan asunto Sibeliuspuistossa (Gröndahl, Pernaja, Kajander 13. 12. 51).
Soutustadion (Gröndahl, Pernaja, Kajander 13. 12. 51).
Hietaranta (Gröndahl, Pernaja, Kajander 13. 12. 51).
Malmi-Pukinmäen ruotsalainen kansakoulu (Rundman, Tapani 18. 12. 51).
Malmin eteläinen suomalainen kansakoulu (Rundman, Tapani 18. 12. 51).
Malmin paloasema (Rundman, Tapani 18. 12. 51).

Vakuudeksi:

Evald Monni.
Sihteeri

Liite 2.

KAUPUNGINARKISTO

Helsinki 14. 2 1952.
N:o 13.

Viitekirjelmän johdosta kaupunginarkisto ilmoittaa pitävänsä kiinteän omaisuuden tarkastajien Sofiankatu 4:n ja Unioninkatu 27:n arkistotilojen kunnosta esittämiä huomautuksia täysin aiheellisina sekä viittaa tässä suhteessa jo 30. 4. 1951 antamassaan vastaavassa lausunnossa esitettyihin näkökohtiin. Mitä nimenomaan sähkövoiman päätauluun tulee, on lisäksi huomattava, että sen nykyinen suojaamattomuus on vaarallinen ei ainoastaan arkistolle, vaan talolle Unioninkatu 27 sellaisenaan. Samalla on kuitenkin mainittava, että kiinteistötoimiston talo-osasto ja rakennustoimiston talorakennusosasto kaupunginarkiston tietämän mukaan parhaillaan tutkivat, miten arveluttavimmat puutteellisuudet ainakin osaksi voitaisiin korjata, ja että kiinteistötoimiston tonttiosasto äskettäin lienee ryhtynyt valmistaviin toimenpiteisiin tontin varaamiseksi kaupunginarkiston tarpeisiin 11. kaupunginosan korttelista n:o 301 b.

Lopuksi kaupunginarkisto ilmoittaa toisessa samanaikaisesti lähetettävässä kirjelmässä tarkemmin selostavansa sille vastikään tehtyä huoneistotarjousta, jonka kautta kunnallisten arkistotilojen puute kenties saataisiin poistetuksi siihen saakka, kunnes varsinainen arkistotalo voidaan rakentaa.

Liite 3.

SAIRAALALAUTAKUNTA

Helsinki 15. 2. 1952.
N:o 638.

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen siihen liittyvine asiakirjoineen sairaalalautakunta ilmoittaa lausuntonaan asiasta seuraavaa.

Kiinteän omaisuuden tarkastajat ovat tässä kertomuksessaan kiinnittäneet huomiota myös eräissä sairaaloissa tarpeellisiksi havaitsemiinsa korjaustehtäviin, jotka seuraavassa luetellaan.

Kulkutautisairaalan rakennuksen n:o 4 katon peltiosat ovat ruostuneet, joten ne olisi tervattava. Samoin olisi kaikkien rakennusten parvekkeiden katot tervattava.

Ikkunanpuitteet *Kivelän sairaalan* etelänpuoleisissa ikkunoissa olisi maalattava sisäpuolelta. Tämän sairaalan hiekoitettujen puistokäytävien hoito tulee kalliiksi, joten olisi syytä harkita, olisiko edullisempaa hankkia liuskakiveä kaupungin omistamasta liuskakivikalliosta Herttoniemestä ja päällystää niillä käytävät.

Nikkilän sairaalan puiset ikkunanpuitteet ja ovet ovat yleensä maalauksen tarpeessa. Ne on yleensä maalattu samalla kertaa, kun kyseisessä rakennuksessa on suoritettu sisäkorjauksia. Rakennuksen kunnon kannalta olisi kuitenkin suotavaa, että maalaus suoritettaisiin viipymättä ja sisäkorjauksista riippumatta. Tässä kohdassa kiinteän omaisuuden tarkastajat pitävät erittäin kiireellisiä toimenpiteitä tarpeellisina. Heidän kertomuksessaan myös huomautetaan, että vedensaantimahdollisuudet Brobölen kaivon osalta olisi tutkittava, ennen kuin ryhdytään rakentamaan uutta pintaveden puhdistuslaitosta.

Malmin sairaalan ulko-ovet olisi maalattava, eräät räystäät korjattava ja samoin parvekkeiden rappaus.

Sairaalalautakunta yhtyy edellä mainittujen korjausten suhteen kiinteän omaisuuden tarkastajien tekemiin esityksiin. Kuitenkin on varauksin suhtauduttava esitykseen, joka tarkoittaa Kivelän sairaalan puistokäytävien peittämistä liuskakivellä. On näet otettava huomioon, että tämän sairaalan suunnitteilla olevan laajennuksen yhteydessä jouduttaneen sen käytäväjärjestelmää melkoisesti muuttamaan, jolloin käytävien peittämiskysymys voitaneen paremminkin ottaa harkittavaksi.

Sairaalalautakunta niin ollen esittää, että Kivelän sairaalan käytävien peittämistä liuskakivellä tarkoittava kiinteän omaisuuden tarkastajien ehdotus olisi jätettävä myöhemmän harkinnan varaan, mutta että rakennustoimisto saisi tehtäväkseen vuosikorjausten yhteydessä suorituttaa muut tarkastuskertomuksessa mainitut korjaukset sairaalain osalta.

Samalla lautakunta esittää, että vesilaitos saisi tehtäväkseen tutkituttaa Brobölen kaivon suhteen vedensaantimahdollisuudet, ennen kuin ryhdytään rakentamaan uutta pintaveden puhdistuslaitosta Nikkilän sairaalalle.

Liite 4.

AMMATTIOPETUSLAITOSTEN JOHTOKUNTA

Helsinki 15. 2. 1952.
N:o 26.

Viitekirjelmän johdosta ammattiopetuslaitosten johtokunta esittää seuraavaa. Kertomuksessa mainitut puutteet ovat alkuaan aiheutuneet 26. 2. 1944 tapahtuneen pommituksen aiheuttamasta tulipalosta. Vaurioiden korjaus ei aikanaan tapahtunut kyllin perinpohjaisesti. Mitä eri huomautuksiin tulee, olisi syöksytorvet mieluimmin lähtettava uudestaan kuin poistettava. Porraskiven uusiminen on tarpeellinen. Oven yläpuolelle on katos tekeillä ja valmistuu lähiaikoina. Parvekkeen kaide on välttämättä korjattava, sillä oppilaat työskentelevät parvekkeella ottaessaan puutavaraa yläkerran kuivaushuoneeseen. Työ voidaan teettää tilaustyönä Poikien ammattikoulussa. Ullakon betoninen palopermanto on kiireesti korjattava, siitä on palotarkastuksissakin huomautettu. Pukuhuoneen rakentaminen ullakolle olisi erittäin toivottavaa, sillä sen kautta saataisiin pukukaapit pois porraskäytävästä ja työpajasta. Pukuhuoneeseen olisi saatava myös lämmityslaitteet, mahdollisesti pesulaitteetkin, jolloin niiden tila työpajoissa vapautuisi. Kun Poikien ammattikoulu lähivuosina siirtyy uuteen taloon, olisi harkittava voitaisiinko pukuhuoneen rakentaminen suorittaa vasta sen jälkeen, kun rakennuksen vastaisesta käytöstä on päätetty.

Liite 5.

LIIKENNELAITOKSEN LAUTAKUNTA

Helsinki 22. 2. 1952.
N:o 58.

Palauttaen viitekirjelmän liitteineen liikennelaitoksen lautakunta siltä pyydettynä lausuntona ilmoittaa kaupunginhallitukselle, että Lauttasaaressa olevan liikennelaitoksen vajarakennuksen ikkuna on korjattu (kertomuksen sivu 6) ja että laitoksella ei ole pyydettynä määrärahaa kertomuksessa (sivulla 7) mainitun Talin laukkaradan läheisyydessä sijaitsevan varastorakennuksen maalaamista varten.

Liite 6.

TEURASTAMOLAUTAKUNTA

Helsinki 22. 2. 1952.
N:o 9.

Kiinteän omaisuuden tarkastajien kertomuksessa kiinnitetään huomiota siihen, että teurastamon suuret tasakatot vuotavat ja että niiden vuotuiset korjaukset tulevat kalliiksi, joten olisi harkittava, olisiko edullisempaa rakentaa nykyisten kattojen päälle uudet katot, jättämällä riittävä ilmarako väliin. Tarkastajat pitävät tätä erittäin kiireellisenä toimenpiteenä.

Teurastamolautakunta mainitsee, että alunperin olisi ollut kiinnitettävä huomiota siihen, että tasakatot meidän ilmanalassamme eivät ole tyydyttäviä, koska kysymykseen tulee suuret lämpöerot. Näitä tasakattoja on jouduttu alituiseen korjaamaan ja on niiden perinpohjaista uudelleen rakentamistakin varten jo myönnetty määrärahoja. Korjaukset eivät kuitenkaan ole tuottaneet tyydyttäviä tuloksia.

Edellä olevan johdosta teurastamolautakunta ehdottaa, että yleisten töiden lautakunnan tehtäväksi annettaisiin kokonaan uuden katon rakentaminen, nykyisten tasakattojen päälle, tutkiminen ja ehdotuksen tekeminen asiassa.

Liite 7.

SUOMENKIELISTEN KANSAKOULUJEN JOHTOKUNTA

Helsinki 3. 3. 1952.
N:o 3497.

Kaupunginhallituksen suomenkielisten kansakoulujen johtokunnalta pyytämänä lausuntona asiakohdassa mainitusta asiasta johtokunta ilmoittaa, että tarkastuskertomuksen liitteessä suomenkielisten kansakoulurakennusten kohdalla mainitut puutteellisuudet on vuosikorjausehdotuksissa viime vuoden huhtikuussa ilmoitettu yleisten töiden lautakunnalle, taikka on niistä erikseen tehty ilmoitus talorakennusosastolle, jonka tehtäviin korjaustöiden suorittaminen kuuluu.

Liite 8.

URHEILU- JA RETKEILYLAUTAKUNTA

Helsinki 3. 3. 1952.
N:o 19.

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen siihen kuuluvine asiakirjoineen esittää urheilu- ja retkeilylautakunta seuraavaa:

Kertomukseen liittyvässä liitteessä mainitaan mm. seuraavat lautakunnan hallinnassa olevat alueet, joilla olevien rakennusten kuntoon nähden on ollut huomauttamista: 1) Mustasaari, 2) Satamasaari, 3) Seurasaari, 4) Mustikkamaa, 5) Haagan retkeilymaja, 6) Pakilan urheilukenttä, 7) Pirttimäen retkeilymaja. Urheilu- ja retkeilylautakunta antaa puolestaan näistä seuraavan selvityksen: 1) Katto korjattiin kesällä 1951. 2) Kuluvan vuoden talousarvioon oli ehdotettu ko. ulkomaalausta varten 410.000 mk, mutta tämä erä on sieltä poistettu. Tarkoituksena on tehdä uusi kustannusarvio ja ottaa asia myöhemmin esille joko erillisenä tai mahdollisessa lisätalousarviossa. 3) Parvekkeen korjaamiseen on tämän vuoden talousarviossa merkitty 312.000 mk. Pyynnöstä on kaupungin talorakennusosasto tarkastanut rakennuksen kunnon uudelleen ja ehdottanut, että tämän norjalaismallisen huvilan parveke päätykoristeineen poistettaisiin täysin lahonneena, toiseen kerrokseen johtavia portaita vahvistettaisiin ja koko rakennus maalattaisiin. Kustannusarvio on 650.000 mk. Kun talousarviossa on vain 312.000 mk, on talorakennusosasto päättänyt esittää yleisten töiden lautakunnalle, että se pyytäisi kaupunginhallitukselta 338.000 mk:n lisämäärärahan, jotta tämä Seurasaaren keskeisimpiä rakennuksia saataisiin tarkoituksen mukaiseen kuntoon. Mitä sitten ulkorakennukseen tulee, on tarkoitus sen katokset kokonaan tai osaksi poistaa. Ulkorakennus maalataan. Määräraha on tarkoitusta varten olemassa. 4) Saarella on mm. kaksi Helsingin Työväenyhdistykselle ja yksi Pelastusarmeijalle kuuluvaa huvilarakennusta. Toiseen työväenyhdistyksen huvilaan laitettiin viime kesänä uusi katto ja ensi kesänä on tarkoituksena tehdä korjauksia muissa huviloissa. Samoin on tarkoituksena tehdä erinäisiä korjauksia kaupungin omistamissa rakennuksissa. Vaja (kiinteistöluettelossa N:o 4) ehdotetaan purettavaksi. 5) Kuluvan vuoden talousarvioon oli ehdotettu ko. korjausta varten rakennustoimiston arvioima summa 1.265.000 mk, mutta on vähennetty 225.000 markaksi. Tarkoituksena on tehdä uusi kustannusarvio ja ottaa asia myöhemmin esille joko erillisenä tai mahdollisessa lisätalousarviossa. 6) Rakennus maalataan. Talorakennusosastolla on tätä tarkoitusta varten määräraha. 7) Korjaus on suoritettu.

Liite 9.

LASTENSUOJELULAUTAKUNTA

Helsinki 4. 3. 1952.
N:o 279/H.

Viitelähetteen johdosta lastensuojelulautakunta esittää lausuntonaan seuraavaa:

Kertomuksessa on tehty huomautuksia lastensuojelulautakunnan hallinnossa olevien Toivoniemen koulukodin, Nukarin lastenkodin, Ryttylän koulukodin, Reijolan lastenkodin ja Malmin lastenkodin osalta. Toivoniemen koulukodin vajarakennuksen katon rikkinäisyys on ollut laitoksen johdon ja rakennustoimiston tiedossa jo useampia vuosia, mutta

määrärahojen pienuuden vuoksi on jatkuvasti pyritty selviytymään kattoa paikkailemalla senkin vuoksi, ettei kattorakenteen ole katsottu kestävän painavaa kattoa. Korjaustyöt voitaneen suorittaa vuoden 1952 määrärahoilla. Nukarin lastenkodin päärakennuksen kattoa on paikattu koko sen ajan, kun rakennus on ollut kaupungin omistuksessa. Kun laitoksessa on täytynyt suorittaa useita huomattavasti varoja vaatineita lasten hoidolliselta kannalta tärkeämpiä korjaustöitä, on katon uudelleen rakentamista jouduttu siirtämään. Tämäkin työ on otettu vuoden 1952 ohjelmaan ja on se lautakunnan käsityksen mukaan välttämättä suoritettava. Ryttylän koulukodin huopakatot ovat olleet heikkoja ja niitä on jatkuvasti paikattu. Näin tehtiin mm. kesällä 1951. Syksyn 1951 myrskyt kuitenkin rikkoivat jälleen kattoja ja jouduttiin niitä kertomuksessa mainitun tarkastuksen jälkeen jälleen korjaamaan. Räystäslistojen ja ikkunapuitteiden maalaus siirtyi myöhäisen syksyn vuoksi kevääseen 1952. Reijolan lastenkodin päärakennuksen korjaus ja maalaus joudutaan suorittamaan tänä keväänä, samalla kun laitoksessa tehdään muitakin muutostöitä sen vuoksi, että rakennus joutuu palvelemaan uusia lastensuojelutarpeita. Malmin lastenkodin lämmityskysymys on ollut pitemmän aikaa lastensuojelulautakunnan vaikeutena. Viimeksi syksyllä 1951 lastensuojeluvirasto kiinnitti asiaan kaupungin rakennustoimiston huomiota, jolloin toimisto lausuntonaan ilmoitti varanneensa jo vuoden 1951 talousarvioon määrärahan lastenkodin lämpöjohtolaitoksen peruskorjausta varten. Työ oli tilattu yksityiseltä liikkeeltä, joka ei kuitenkaan lakon vuoksi ollut voinut sitä suorittaa syksyyn 1951 mennessä, minkä jälkeen tarpeellinen lastenkodin tyhjentäminen ei ollut enää mahdollista. Työ on suoritettava välttämättä 1952 heti lämpimien säiden tultua. Nykyisin on 2 huonetta — mm. eristyshuone — varsin kylmiä eivätkä paristot anna riittävästi lämpöä mihinkään huoneeseen. Mitä tulee Malmin lastenkodin saunaan, on todettava, että saunarakennus on alkuaan rakennettu liian matalaksi eikä esim. pesutuvan laipion ja seinien kosteus ole voinut johtua virheellisestä tai puutteellisesta tuuletuksesta. Laitoksen puolesta on tehty kaikki voitava pesutuvan ja saunan tuulettamiseksi, muttei vikoja ole kuitenkaan voitu estää. On tutkittava pesutuvan tuuletusventtiilin toiminta uudelleen ja suoritettava tarpeelliset korjaukset kuluvana vuonna.

Lastensuojelulautakunta ei voi tässäkään yhteydessä olla kiinnittämättä huomiota nykyisen kiinteistöjen kunnon valvontaa koskevan järjestelmän heikkouksiin, joihin myös tarkastajat viittaavat lausunnossaan. Kunkin vuoden keväällä on rakennustoimiston ja lautakunnan edustajien kanssa suoritettu kiinteistöjen tarkastus ja tämän perusteella laadittu yksityiskohtainen luettelo seuraavana vuonna tarvittavista korjauksista. Kun otetaan huomioon, että usein vanhoina ostetut rakennukset pääsivät sodan aikana rappeutumaan, olisi sodan jälkeisinä vuosina tarvittu varsin suuria määrärahoja vikojen korjaamiseksi. Määrärahoja ei ole kuitenkaan riittävästi saatu ja tästä syystä on jatkuvasti jouduttu tinkimään joskus ehkä täysin välttämättömistäkin korjauksista. Tilannetta on pahentanut luonnollisesti sekin, että rahanarvon alenemisen vuoksi talousarviovuonna on täytynyt osittain luopua edellisenä vuonna suunnitelluista töistä. Laitoksella ja lastensuojeluvirastolla ei ole ollut aina tarkkaa tietoa siitä, mitkä korjaustyöt joudutaan jättämään seuraavaan vuoteen. Vielä vaikeampaa on ollut suorittaa kiireellisiä korjaustöitä, joita ei ole voitu korjaussuunnitelmaa laadittaessa edellisenä vuonna ottaa huomioon. Tarkastajat pitävät taloudellisena, että rakennusosastolle palkattaisiin maatalousrakennuksiin perehtynyt rakennusmestari, jonka ao. tehtävänä olisi hoitaa ja valvoa kaikki maatalousosaston, kuten myös ulkotiloilla tapahtuvat rakennus- ja korjaustyöt. Tästä lausunnosta ei käy täysin selville, tarkoitetaanko tällöin myös esim. lastensuojelulautakunnan hallinnossa olevia kiinteistöjä. Lautakunnan käsityksen mukaan olisi pyrittävä siihen, että ainakin osa korjausmäärärahoista olisi lastensuojelulautakunnan käytettävissä ja että tällä määrärahalla saataisiin suorittaa kiireellisiksi katsottavat korjaustyöt ao.

laitoksen toimesta paikallisella työvoimalla ja paikallisia urakoitsijoita käyttäen. Tällöin vältyttäisiin melkoista aikaa vievästä virastokäsittelystä ja voitaisiin korjata vikoja, jotka saattavat aiheuttaa muutamassa kuukaudessa suuriakin taloudellisia vaurioita. Lastensuojelulautakunta yhtyy tästä syystä tarkastajien esittämään ajatukseen, että asetettaisiin erikoiskomitea selvittämään, mitkä työt ja missä laajuudessa kuuluisivat millekin talorakennustöitä suorittavalle laitokselle kuin myös kysymyksen, kenen käyttöön kussakin tapauksessa määrärahat olisi myönnettävä. Tämän komitean tulisi selvittää kysymys koko laajuudessaan, jolloin myös lastenhuoltolaitosten korjaustöitä koskevat nykyiset epäkohdat olisi pyrittävä poistamaan.

DIREKTIONEN FÖR HELSINGFORS STADS SVENSKSPRÅKIGA FOLKSKOLOR *Liite 10.*

Helsingfors 7. 3. 1952.
Nr 192.

Direktionen för Helsingfors stads svenskspråkiga folkskolor behandlade vid sitt möte den 7. 3. 1952 stadsstyrelsens ovannämnda remiss nr 90/468—52 av granskarnas för stadens fasta egendom berättelse för år 1951 och beslöt därvid till Stadsstyrelsen avge följande förklaring:

a) *Mosabacka svenska folkskola:*
De äskade åtgärderna ha omedelbart efter granskarnas besök vidtagits på skolan.

b) *Kyllikkigatan 10:*
Då granskningen förrättades, stod fastigheten under fastighetsnämndens förvaltning, men ställdes från den 1. 1. 1952 under direktionens förvaltning. Efter det meddelande härom ingått, skedde omedelbart anmälan till byggnadskontoret, som äger utföra de äskade reparationsarbetena.

Liite 11.

TEOLLISUUSLAITOSTEN LAUTAKUNTA

Helsinki 12. 3. 1952.
N:o 76

Vesilaitoksen hallinnassa olevasta kiinteästä omaisuudesta on kertomuksessa mainittu vain Munkkiniemen pumppulaitos, jossa pumppuasemarakennuksen ulkorappaus olisi korjattava ja ulko-ovi maalattava. Kustannukset näistä korjaustöistä on arvioitu n. 60.000 mk:ksi ja tullaan ne tämän kevään kuluessa suorittamaan.

Kaasulaitoksella ei ole kertomuksen johdosta mitään lausuttavaa.

Sähkölaitos mainitsee, että mitä tulee ensinnäkin huomautukseen siitä, että Suvilahden höyryvoima-asemalla olisi tullut räystäiden alla olevaan seinärappaukseen vioittumia sen vuoksi, ettei syöksytorvia ole pidetty puhtaina, niin se ei johdu viimeksi mainitusta syystä,

vaan alunperin tehdystä rakenneviasta, jota on jo vuosikymmenien aikana yritetty turhaan saada korjatuksi.

Kampin muuntaja-aseman ullakolla tarkastuksen aikana olleet rakennuspahvilevyt on siirretty muualle.

Mitä sitten tulee Kampin muuntaja-aseman rakennuksessa olevista Sähkötarkastuslaitokselle vuokratuista huonetiloista tehtyyn huomautukseen, niin sähkölaitos viittaa kaupunginhallituksen 7. 2. 1952, pöytäkirjan 424 §:n kohdalla tekemään päätökseen, jonka mukaisesti teollisuuslaitosten lautakuntaa on kehoitettu irtisanomaan po. vuokrasopimus ja luovuttamaan huonetilat sähkölaitoksen omiin tarkoituksiin, joten tämä kysymys ei antane aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Lautakunta ilmoittaa lausuntonaan yhtyvänsä teollisuuslaitosten yllä mainittuihin mielipiteisiin ja mainitsee samalla, että laitoksia on kehoitettu kiinnittämään huomiota niihin kertomuksessa mainittuihin yleisiin ohjeisiin, joita kaupungin eri laitosten olisi kiinteätä omaisuuttaan hoitaessaan pyrittävä noudattamaan.

Liite 12.

SATAMALAUTAKUNTA

Helsinki 26. 3. 1952.
N:o 163.

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen satamalautakunta mainitsee, että yllä mainitussa kertomuksessa on seuraavat satamalaitosta koskevat kohdat.

»Länsisatamassa ovat eräät vaakahuoneet huonossa maalissa ja Laivapojankadun varrella olevassa makasiinissa on seinäpullistumia ja ulkolaudoitus irtaantunut naulauksesta. (Gröndahl, Kajander, Pernaja 24. 5. 51).»

»Katajanokan tullimakasiini, kortteli n:o 184. Kattovuotoja, konstruktiivinen vika (Gröndahl, Kajander 17. 10. 51). Luettelon mukaan tarvitaan kummassakin tapauksessa erittäin kiireellisiä toimenpiteitä.»

Satamalautakunta esittää asiassa lausuntonaan seuraavaa:

Länsisatamassa on Saukonkadun varrella kaksi vaakakoppia, joiden maalaus on huono. Nämä kopit ovat yli-ikäisiä ja epäkäytännöllisiä, joten ne korvattaneen ennen pitkää uusilla. Niitä ei siis kannattane enää maalata.

Länsisatamassa on Laivapojankadun varrella neljä vanhaa puista varastorakennusta, nimittäin rakennukset E, A, B ja C. Nämä rakennukset tarkoitettiin alkuaan — vuonna 1918 — tilapäisiksi. Tarkastajien huomautus koskenee A-rakennusta. Nykyinen rakennus on vain osa alkuperäisestä, sillä suurin osa alkuperäisestä purettiin pommituksesta aiheutuneiden vaurioiden tähden. Näitä rakennuksia ei kannattane pitää välttävää paremmassa kunnossa.

Katajanokan tulli- ja pakkahuone on sataman vanhimpia rakennuksia ja on oleellisesti samanlainen kuin 50 vuotta sitten. Silloisen tyylin mukaisesti siinä on monia torneja, rintamuureja ja kattoulkonemia, mistä on seurauksena runsas katon vuotamisen mahdollisuus. Katon vuotopaikkoja on korjailtu jatkuvasti. Vuotojen vähentämiseksi luodaan lumi katolta heti sateen jälkeen. Vuodoista ei näytä aiheutuneen viime vuosina oleellisia vaurioita rakennukselle eikä tavarallekaan. Tehokkaan parannuksen aikaansaamiseksi olisi uudistettava suuri osa kattoa, jolloin tuskin voitaisiin välttää rakennuksen näön muuttumista oleellisesti.

Satamalautakunta ilmoittaa, että kiinteän omaisuuden tarkastajien kertomuksessa mainitut sataman rakennusten puutteellisuudet ovat lautakunnan tiedossa, mutta mainittujen rakennusten korvaaminen uusilla tai suuri korjaaminen on täytynyt jättää tärkeämpien rakennusten välttämättömien korjaamisten jälkeen tapahtuvaksi. Määrärahojen niukkuudesta johtuen lisäksi vain tärkeimmät ja kiireellisimmät korjaukset voidaan suorittaa.

Liite 13.

HUOLTOLAUTAKUNTA

Helsinki 31. 3. 1952.
N:o K-715.

Palauttaen viiteasiakirjat huoltolautakunta esittää lausuntonaan seuraavaa.

Kiinteän omaisuuden tarkastajat ovat kertomuksessaan huomauttaneet huoltolautakunnan hallinnassa olevien kiinteistöjen osalta, että *Hirvihaaran* kartanossa päärakennuksen katolta pääsee vesi valumaan räystäskourun ylitse, joten se on aiheuttanut seinän kostumista ja rappauksen vioittumista. Lisäksi pärekatot ovat yleensä korjauksen tarpeessa ja olisi niiden tilalle hankittava kestävämpää kateainetta. Näitä Hirvihaarassa esiintyviä puutteellisuuksia tarkastajat ovat pitäneet erittäin kiireellisiä toimenpiteitä vaativina.

Kertomuksessaan tarkastajat ovat edelleen ehdottaneet harkittavaksi, olisiko kaupungin kannalta edullista perustaa kattotiilivalmistamo, esimerkiksi Tervalammen työlaitoksen yhteyteen, jossa on jo jossakin määrin valmistettu kattotiilejä, ja jossa sopivaa raaka-ainetta lienee myös saatavissa. Tarkastajien mielestä saataisiin tällaisella järjestelyllä vähitellen kaikki ulkotilojen rakennuksien katot päällystetyksi kestävällä kateaineella kohtuullisin kustannuksin.

Tämän johdosta huoltolautakunta toteaa, että mitä ensiksikin Hirvihaaran kartanoon tulee, suoritettiin siellä viime syksynä ennen laitoksen käytäntöön ottoa eräitä välttämättömimpiä korjauksia talorakennusosaston toimesta. Päärakennuksen katolta tapahtuva veden valuminen räystäskourun ylitse ja sen talvisaikaan aiheuttama ja nyttemmin todettu runsas jäänmuodostus katon reunalle johtunevat kuitenkin katon rakenteesta ja kourun sijainnista, osaksi todennäköisesti riittämättömästä lämmöneristyksestä, mikä viimeksi mainittu aiheuttaa jään muodostumista. Sanottu epäkohta olisikin ensi tilassa saatava korjatuksi, minkä vuoksi huoltolautakunta pyytää kaupunginhallitusta antamaan rakennustoimiston tehtäväksi ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin Hirvihaaran päärakennuksen katossa ilmenevien vikojen poistamiseksi.

Hirvihaaran pärekattoiset rakennukset kuuluvat kiinteistötoimiston maatalousosaston hallintaan, joka jo osittain onkin ryhtynyt eräisiin korjaustöihin.

Tarkastajien ehdotus kattotiilivalmistuksen kehittämisestä ja laajentamisesta Tervalammen työlaitoksessa on jo aikaisemminkin ollut Tervalammen työlaitoksen johtokunnan harkittavana. Heti lumen sulattua on tarkoituksena inventoida laitoksen maiden alueella olevien tiilenvalmistukseen soveltuvien hiekkaesiintymien laajuus ja vedensaantimahdollisuudet. Sen selvityksen pohjalla tullaan kysymystä edelleen harkitsemaan.

Liite 14.

YLEISTEN TÖIDEN LAUTAKUNTA

Helsinki 7. 4. 1952.
N:o 200.

Kiinteän omaisuuden tarkastajat ovat kertomuksessaan vuodelta 1951 tehneet huomautuksia mm. eräitten talorakennusosaston hoidossa olevien rakennusten kuntoisuudesta. Huomautukset koskevat kuitenkin pääasiassa tapauksia, jotka talorakennusosasto on ottanut huomioon vuosikorjausmenoarviota laatiessaan, joten ne eivät antane aihetta enempään selvittelyyn. Tähän ryhmään kuuluvat seuraavat kohteet: Talo P. Esplanaadikatu 15 A, Hirvihaaran kartano, Herttoniemen suomenkielinen kansakoulu, Kulkutautisairaala, Toivoniemen koulukoti, Nukarin lastenkoti, Ryttylän koulukoti, Malmin sairaala, Malmin jatkokoulu, talo Aleksanterinkatu 1, Eläintarhan kansakoulu, Kaupunginpuutarha, Tapanilan kansakoulu, Puistolan kansakoulu, Pukinmäen kansakoulu, Lauttasaari Pohjoiskaari, Lauttasaari Vattuniemi, Pasilan paloasema, Munkkiniemen Kaartintorppa, Munkkiniemen paloasema, Laajalahdentie 12, Reijolan lastenkoti, Talin kartano, Pakilan urheilukentän rakennukset, Pakilan Metsolan kansakoulu, Pirttimäen retkeilymaja, Rajasaaren puhdistuslaitos, Betania, Tehtaankadun kansakoulu, Kivelän sairaala, Nikkilän sairaala ja talo Pietarinkatu 6.

Mitä tulee tapauksiin Sofiankatu 4 ja Aleksanterinkatu 28, talorakennusosasto on ilmoittanut, että ko. arkiston ja huoneenvuokralautakunnan huoneiston ilmanvaihdon parantamisesta on parhaillaan vireillä määräraha-anomus.

Teurastamon vuotavien tasakattojen korjaamisesta tulee talorakennusosasto tekemään aloitteen.

Kivelän sairaalan laajentamissuunnitelman takia tullee sairaalan alue lähivuosina uudelleen järjestelyn alaiseksi, joten teitten päällystämistä sen laajemmalti kuin mitä tähän mennessä on ehditty tehdä, ei liene syytä suorittaa.

Lauttasaaren kansakoulun voimistelusalin tasakaton jatkuvat vuotoilmiöt voitaneen poistaa ainoastaan rakentamalla uusi puinen peltikatteinen vesikatto entisen päälle. Arkkitehtoonisesti on tällainen toimenpide mahdollinen. Asiasta tekee talorakennusosasto esityksen.

Pasilan poliisiaseman, Hertankatu 2, rappeutuneen ulkohuonerakennuksen poistaminen ja uuden rakentaminen tilalle on paraikaa vireillä.

Pakilan kansakoulun uuden lisärakennuksen viat on urakoitsijan toimesta korjattu.

Malmin lastenkodin keskuslämmityslaitos uusitaan kuluvan vuoden aikana. Määräraha tarkoitukseen on olemassa.

Malmin lastenkodin päärakennuksen lämpöjohtojen uusimista varten oli jo viime vuonna olemassa määräraha, mutta putkityölakon takia jäi työ suorittamatta, siirtyen kevääseen 1952. Saunarakennuksen pesutuvassa havaitut kosteuden aiheuttamat vioittumisilmiöt aiheutuvat puutteellisesta hoidosta ja tuuletuksesta. Talorakennusosasto on puolestaan koettanut helpottaa hoitoa järjestämällä sähkötuulettimen pesutupaan. Mikäli laitos noudattaa annettuja ohjeita, ei kosteusvikoja enää pitäisi ilmetä.

Malmin kaupunginvoudin rakennuksessa mainitut puutteellisuudet poistetaan kuluvan vuoden aikana suoritettavan suurehkon muutos- ja korjaustyön yhteydessä.

Tarkastajat ovat myös kiinnittäneet huomionsa eri laitosten väliseen puutteelliseen yhteistyöhön. Syytä tähän on varmaankin eri tahoilla olemassa. Mitä tulee talorakennusosaston suhtautumiseen muihin laitoksiin, on huomautettava, että se aina, kuten kertomuksessa esitetyssäkin tapauksessa (kaupungintalo) on vasta ensin otettuaan selvää tilan-

teesta, ryhtynyt korjaustöihin. Ko. maalaustyön ajankohtaa ja laatua on muuten osittain liioiteltu, sillä se oli suurelta osalta vain ns. parantelutyötä. Lopullinen maalaus suoritetaan kuluvan vuoden aikana, sen jälkeen kun eräät johtotyöt on ensin suoritettu.

Omaisuuden tarkastajat ovat todenneet, ettei löydy tarpeeksi selviä määräyksiä kiinteistötoimiston talo-osaston ja talorakennusosaston välisestä työnjaosta, kun on kysymys korjaus- ja muutostöistä sekä että hajanaisuutta on todettavissa tarvittavien määrärahojen myöntämisessä. Tarkastajat ehdottavat komitean asettamista kysymystä selvittämään. Tämän suhteen huomautetaan, että yleisten töiden lautakunta on jo keväällä 1950 talorakennusosaston uudelleen järjestelyehdotuksen yhteydessä kiinnittänyt kaupunginhallituksen huomiota asiaan sekä samalla tehnyt esityksen mainitunlaisen komitean asettamisesta.

Tarkastajat pitävät edelleen suotavana, että talorakennusosastolle palkattaisiin maatalousrakennuksiin perehtynyt rakennusmestari, jonka yksinomaisena tehtävänä olisi hoitaa ja valvoa kiinteistötoimiston maatalousosaston rakennus- ja korjaustyöt. Lautakunta ehdottaa, että tämäkin kysymys jätettäisiin em. komitean harkittavaksi.

Kiinteän omaisuuden tarkastajat ovat myös suositellessaan suuremman huomion kiinnittämistä kattojen ja ulkokorjausten suorittamiseen ehdottaneet harkittavaksi »olisiko kaupungin kannalta edullista perustaa kattotiilivalmistamo, esim. Tervalammen työlaitoksen yhteyteen, jossa jo on jossakin määrin valmistettu kattotiilejä, ja jossa sopivaa raakaainetta lienee saatavissa. Tarkastajien mielestä saataisiin tällaisella järjestelyllä vähitellen kaikki ulkotilojen rakennuksien katot päällystetyksi kestävällä kateaineella kohtuullisin kustannuksin.»

Ehdotuksen johdosta lautakunta huomauttaa, että kysymyksessä on sementtikattotiilien valmistus, tarkoituksella varsinkin talvisin järjestää hoidokeille lisämahdollisuuksia tuottavaan työhön. Laitoksen puolesta tultaneen kevään kuluessa harkitsemaan ehdotuksen toteuttamismahdollisuuksia mm. inventoimalla tilan sekä hiekka- että vesivarat. Yleisten töiden lautakunta puolestaan ilmoittaa, että talorakennusosaston sementtikattotiilien tarve on ollut hyvin vähäistä ja lähinnä ulkonäkösyistä johtuvaa. Tämän laatuisia tiiliä on yleensä runsaasti saatavissa. Lautakunta ehdottaa kaupunginhallitukselle ehdotuksen alustavaa tutkimista sekä teknillisessä että taloudellisessa mielessä.

Liite 15.

KIINTEISTÖLAUTAKUNTA

Helsinki 31. 3. 1952.
N:o 421.

Palauttaen yllämerkityn lähetteen siihen liittyvine asiakirjoineen kiinteistölautakunta esittää seuraavaa:

Mitä tulee tarkastajien huomautukseen, ettei rakennusten kattojen ja ulkokorjausten suorittamiseen ole kiinnitetty kyllin suurta huomiota, mainittakoon, että vesikattojen korjaamisesta ja tervaamisesta on pidetty mahdollisimman hyvää huolta ensiarvoisen tärkeinä tekijöinä rakennuksien säilymisen kannalta. Niin ikään on katoille ja syöksytorviin kertyneet roskat mahdollisuuksien mukaan poistettu syksyllä. Rakennuksissa ilmenevät viat ja puutteellisuudet ovat korjauksista huolehtivan elimen tiedossa asianomaisten isännöitsijäin ja

rakennusmestarien vuosittain toimitettavan tarkastuksen perusteella sekä lisäksi talonmiesten, asukkaiden, virastojen ym. ilmoitusten perusteella. Näin ollen ei ole tarpeellista määrätä kullekin kiinteistöyksikölle vastuunalaista henkilöä huolehtimaan ilmoituksen tekemisestä ilmenneistä puutteellisuuksista ja vioista.

Kiinteistötoimiston maatalousosastolla tulee olemaan huomattavan suuri kestokattoaineiden puute kuluvan vuosikymmenen aikana. Lähivuosina tarvitaan myös ulkotiloilla runsaasti kestokattoaineita. Kattotiilivalmistamon perustaminen Tervalammen työlaitoksen yhteyteen olisi todennäköisesti edullinen yritys mikäli sorakysymys onnistutaan tyydyttävästi ratkaisemaan. Kiinteistölautakunta puoltaa tutkimuksen suorittamista kattotiilivalmistamon perustamisesta.

Mitä kaupungintalon maalaus- ja sähköjohtojen uusimistöihin tulee, mainittakoon, että virranmuutoksesta aiheutuvat sähköjohtojen uusimistyöt ja siitä aiheutuvat hakkaukset on suoritettu vuoden 1951 aikana ja että maalaustyöt portaissa on aloitettu kuluvan vuoden alussa, minkä jälkeen suoritetaan käytävien maalaus.

Lautakunta yhtyy toteamukseen, ettei löydy tarpeeksi selviä määräyksiä työnjaosta toiselta puolen rakennustoimiston talorakennusosaston ja toiselta puolen kiinteistötoimiston talo-osaston välillä, kun on kysymys kiinteistötoimiston hallinnassa olevien rakennusten muutos- ja korjaustöistä. Asia ansaitsee perinpohjaisen tutkimisen ja uudelleen järjestämisen. Lautakunta yhtyy yleisten töiden lautakunnan ja kiinteän omaisuuden tarkastajien ehdotuksiin asian antamisesta komitean selvitettäväksi.

Tällöin saattaisi tulla kysymykseen kiinteistöhallinnon uudelleen järjestelyä varten asetettu komitea. Kun ko. työnjakokysymys kuitenkin suurelta osalta koskee myös yleisten töiden lautakunnan toimialaa eikä tällaista kysymystä ole otettu huomioon kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelykomiteaa asetettaessa ja sen kokoonpanoa määrättäessä, olisi eri komitean asettaminen tässä tapauksessa tarkoituksenmukaisempaa. Toivottavaa kuitenkin olisi yhteistoiminta molempien komiteoiden välillä ja niiden tekemien esitysten saattaminen samanaikaisesti kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi. Myös jäljempänä mainittu kysymys maatalousrakennuksiin perehtyneen rakennusmestarin palkkaamisesta olisi jätettävä em. komitean harkittavaksi. Kiinteistölautakunnalle olisi annettava oikeus nimetä komiteaan yksi jäsen.

Lautakunta yhtyy esitykseen, että rakennustoimiston talorakennusosastolle olisi palkattava maatalousrakennuksiin perehtynyt rakennusmestari. Kiinteistötoimiston maatalousosastolla on viime vuosina jouduttu käyttämään ulkopuolista apua rakennusohjelmien toteuttamisessa, kun kaupungin palveluksessa ei ole asianomaista ammattimiestä. Sitä paitsi osaston rakennuskorjauksista monet ovat sellaisia, että ammattimiehen suunnittelu, jatkuva tarkkailu ja ohjaus työn kestäessä olisivat erittäin tarpeellisia. Tätä työtä riittää myös ulkotilojen osalta.

Kaupungin vuokralle antamia kiinteistöjä ja huonetiloja on pyritty jatkuvasti vapauttamaan ja käyttämään kaupungin omaa virastotilojen tarvetta varten siinä määrin kuin se on ollut mahdollista. Lautakunta on antanut kiinteistötoimiston talo-osaston tehtäväksi suunnitella myös Lasipalatsin käyttämistä em. tarkoitukseen.

Kiinteistötoimiston hoidossa on etenkin liitosalueella vanhoja puusta rakennettuja asuinrakennuksia, jotka ovat siinä kunnossa, että niiden myyminen poisvietäväksi olisi paras ratkaisu. Tällaiset rakennukset onkin niiden vapauduttua asukkaista ehdotettu myytäviksi. Joukossa on kuitenkin tapauksia, joissa huoneenvuokralautakunta ei ole myöntänyt vuokralaisten irtisanomista eikä maistraatti liioin antanut purkamislupaa.

Eri tarkastuskohteita koskevien huomautusten johdosta mainittakoon seuraavaa:

Talon P. Esplanaadikatu 15 A vesikatto on uusittu syksyllä 1951 sillä kohdalla, josta huomautus on aiheutunut. Koska kaupunginarkistolle tullaan luovuttamaan uusi huoneisto-

tila talon Sofiankatu 4 kellarin tilalle, on lautakunta päättänyt, ettei kiinteän omaisuuden tarkastajien siellä suoritettavaksi määräämiä palosuojelutöitä toistaiseksi suoriteta.

Talossa Aleksanterinkatu 28 olevassa huoneenvuokralautakunnan huoneistossa yleisölle varatussa odotushuoneessa on ilmanvaihdon toimimaan saaminen teknillisesti vaikea suorittaa.

Hirvihaaran kartanoon kuuluvissa rakennuksissa on yleensä vanhat päre- tai olkikatot. Niitä tullaan korjaamaan jatkuvasti ja uusimaan tarpeen mukaan.

Stansvikin kartanon ns. Engelin paviljongin huopainen vesikatto tullaan korjaamaan ja tervaamaan keväällä 1952, samoin punaisen rakennuksen katto, joka jo vuonna 1950 paikattiin. Keltaisen huvilan ulkomaalaus tullaan huomioimaan vuoden 1953 talousarviossa.

Talon Aleksanterinkatu 1 vesikatto tullaan korjaamaan ja tervaamaan kuluvan vuoden kesällä.

Fallkullan kartanon päärakennuksen vesikourujen uusiminen on kuluvan vuoden rakennusohjelmassa.

Malmin Strömsin puimaladon nykyinen huono huopakatto tulee kuluvana vuonna poistettavaksi ja tehtäväksi eterniittilevyistä.

Tapanilassa Hämeentien varrella Stenbrottet-nimisellä tilalla oleva mustalaisten asumarakennus on siirtynyt kaupungin omistukseen liitosalueen yhteydessä eikä rakennuksen purkamislupaa enempää kuin vuokralaisten irtisanomislupaakaan ole saatu, joten rakennusta ei toistaiseksi päästä purkamaan.

Talon Pohjoiskaari 48 Lauttasaaressa vesikaton ja parvekkeen portaineen korjaaminen on huomioitu talousarviossa ja tullaan korjaamaan kuluvan vuoden aikana. Samalla suoritetaan myös muita pienempiä korjauksia.

Poliiseille vuokratun ns. Åbergin huvilan suhteen on vuokralaista kehoitettu suorittamaan rakennuksen korjaustyöt.

Lauttasaaren Vattuniemessä Työväenopiston käytössä olevan huvilan ulkoportaat on korjattu. Tavanmukainen katon korjaus ja tervaus tullaan suorittamaan kuluvan vuoden kesällä. Saunan, jonka tuulettamisesta on annettu määräys saunan hoitajalle, ulkomaalaus tullaan huomioimaan vuoden 1953 talousarviossa.

Pasilan poliisiaseman, Hertankatu 2, ulkohuoneen uusimista varten on pyydetty rakennustoimiston talorakennusosaston suunnitelmaa kustannusarvioineen.

Talossa Kyllikinkatu 15 on kuluvan vuoden aikana suoritettu erinäisiä sisä- ja sähköjohtojen korjauksia sekä piha-aidan uusiminen. Määrärahan niukkuuden johdosta ei enempiä korjauksia ole voitu suorittaa. Rakennuksen pienemmät ulkokorjaukset ja ulkomaalaus sekä ulkorakennuksen uusiminen tullaan huomioimaan vuoden 1953 talousarviossa.

Munkkiniemen Kaartintorpan ulkorakennuksen ikkunat tullaan korjaamaan kuluvan vuoden keväällä.

Muonamiesten rakennuksen Saunalahdentie 6 korjaukset tullaan huomioimaan v. 1953 talousarviossa.

Munkkiniemen paloasemarakennus tullaan korjaamaan kuluvan vuoden keväällä.

Talon Laajalahdentie 12 C-portaan katos ja sen yläpuolella oleva räystäs on korjattu, samoin B-portaan laattakäytävä.

Korpaksen päärakennuksen ulkomaalaus tullaan huomioimaan v. 1953 talousarviossa.

Haagan Liljekullan asuinrakennus on siirtynyt kaupungin omistukseen kiinteistön oston yhteydessä v. 1950. Tämän rappiotilassa olevan rakennuksen purkamista ei ole voitu toteuttaa, koska asukkaita ei ole toistaiseksi voitu sijoittaa muualle. Koska rakennus tullaan sen vapauduttua asukkaista heti purkamaan, ei suurempia korjaustöitä siinä ole katsottu olevan syytä suorittaa.

Metsänvartijan asunto Punamäki 16 on asemakaavoitetulla alueella, jonka rakentaminen on vain ajan kysymys. Koska asunto ulkohuonerakennuksineen tällöin todennäköisesti puretaan, ei ulkohuonerakennusta ole uusittu vaan tyydytty tilapäisluontoisilla korjauksilla pitämään se käyttökuntoisena.

Talin kartanon eräiden rakennusten ulkomaalaus on kuluvan vuoden ohjelmassa. Työt tullaan tekemään ennen olympiakisoja.

Konalassa olevan Pax-nimisen kiinteistön ikkunat on korjattu. Muut korjaukset tullaan huomioimaan v. 1953 talousarviossa.

Haltialan kellarimäessä olevan talousrakennuksen katossa on muutamia kattotiilejä rikki. Kattotiilet ovat vanhaa tiilimallia, jota ei ole ollut saatavissa. Katto tullaan paikkaamaan lähiaikoina. Kellarimäen kellari on ollut poissa käytöstä jo useampia vuosia. Sen kunnostaminen ei ole ollut välttämätöntä, koska tilalla viljelty peruna on heti myyty ja koska työmiehillä on käytössään pienehköt kellarit. Haltialaan rakennettavaa kellaria varten on laadittu piirustukset ja tullaan se rakentamaan sen jälkeen kun muut välttämättömämmiksi katsottavat rakennustyöt on suoritettu.

Tuomarinkylän kartanon päärakennuksen vesikaton rikkinäiset tiilet uusittiin n. 2 vuotta sitten. Sen jälkeen rikkoutuneet tiilet tullaan uusimaan kuluvana keväänä. Autotalli-talousrakennus tullaan purkamaan sen jälkeen kun nykyisestä hevostallista on osa eroitettu auto- ja traktorivajaksi. Ainakin osa tästä rakennussuunnitelmasta voidaan toteuttaa jo kuluvan vuoden aikana.

Albergan kartanon päärakennuksen rappauksen korjaaminen otettiin huomioon vuoden 1952 talousarviota laadittaessa. Rappaus on kuitenkin kiinteän omaisuuden tarkastuksen jälkeen huonontunut siinä määrin, ettei sitä voida enää korjata vaan olisi se uusittava kokonaisuudessaan. Rakennustoimiston talorakennusosaston toimesta on rakennus perusteellisesti tarkastettu, jolloin on todettu mm., että myös rakennuksen katto olisi uusittava suurimmalta osalta. Rakennuksen korjaukseen liittyy myös kysymys sen rakenteellisesta ulkoasusta. Rakennustoimisto ei ole saanut vielä valmiiksi lopullista suunnitelmaa kustannusarvioineen ja ennen niiden valmistumista ei ole ryhdytty korjaustöihin, varsinkaan kun talousarviossa ei ole varattu määrärahaa sellaisiin laajoihin korjaustöihin, jotka olisi välttämättä suoritettava. Asia tullaan ottamaan esille heti suunnitelman valmistuttua.

Brå vallan lastenkodin pieni vajarakennus on purettu sekä ison vajarakennuksen ikkunat korjattu. Betonisen jätesäiliön rakentaminen tullaan ottamaan huomioon v. 1953 talousarviossa.

Huvila Miramarin suhteen mainittakoon, että vuokralaisten irtisanomis- sekä rakennuksen purkamisanomus hylättiin v. 1950. Vastaavat anomukset tullaan panemaan vireille kuluvan vuoden keväällä.

Talon Merimiehenkatu 39 sähköjohdot on korjattu lastentarhan laajennustöiden yhteydessä. Katto, räystäskourut, syöksytorvet ja ulkorappaus tullaan korjaamaan kuluvan vuoden keväällä.

Pietarinkatu 6, poikien ammattikoulu. Huomautukset tullaan ottamaan huomioon rakennuksen kuluvan vuoden aikana toimitettavassa korjauksessa.

Tilalla Karls RN:o 1[40] olevan ladon katto tullaan uusimaan kuluvan vuoden aikana.

Metsänvartijan asunnon tilalla Pehrs RN:o 1[42] korjaaminen ulkomaalauksineen tullaan suorittamaan kuluvan vuoden aikana talousarviossa tarkoitukseen varatun määrärahan turvin. Talousrakennuksen purkaminen suoritetaan kuluvan vuoden keväällä.

Lääkärin asunnon tilalla Tomtebo RN:o 1[23] ulkomaalauskustannukset tullaan ottamaan huomioon v. 1953 talousarvioehdotuksessa.

Kaupunginhallitus on 6. 9. 1951, § 2298, myöntänyt yleisten töiden lautakunnan

käyttöön 4.352.000 mk:n määrärahan Malmin kaupunginvoudin konttorissa talossa Päätie 38 suoritettavia muutos- ja korjaustöitä varten.

Kiinteistölautakunta ilmoittaa puoltavansa tutkimuksen suorittamista kaupungin oman kattotiilivalmistamon perustamisesta sekä ehdottaa, että kiinteän omaisuuden tarkastajien huomautukset kiinteistöhallinnon osalta eivät antaisi aihetta muihin toimenpiteisiin kuin, että kaupunginhallitus asettaisi komitean selvittämään kysymystä kaupungin omistamien rakennusten hallinnosta ja hoidosta. Samalla kiinteistölautakunta ehdottaa, että lautakunta saisi nimetä mainittuun komiteaan yhden jäsenen.

Liite 16.

SUOMENKIELISEN TYÖVÄENOPISTON JOHTOKUNTA

Helsinki 9. 4. 1952.
N:o 20.

Kaupungin kiinteän omaisuuden tarkastajat ovat vuoden 1951 kertomuksessaan kiinnittäneet huomiota siihen, että suomenkielisen työväenopiston käytössä olevan Lauttasaaressa sijaitsevan huvilan katossa on vuotoja, jotka pilaavat muuten tyydyttävässä kunnossa olevan sisustuksen, että huvilan ulkoportaat ovat ehdottomasti korjattava sekä että saunarakennus olisi maalattava. Samoja ja lisäksi eräitä muita pienempiä korjausehdotuksia on möys opistolaisyhdistyksen taholta esitetty ja siksi johtokunta esittää kaupunginhallitukselle,

että kaupungin kiinteistötoimiston talo-osastolle annettaisiin tehtäväksi suorittaa opiston kesäkotirakennuksessa ja kesäkodin saunassa erinäisiä välttämättömiksi katsottavia korjauksia ja että kiireellisimpinä pidettäisiin niitä mm. kattojen korjauksia, joista kaupungin kiinteän omaisuuden tarkastajat ovat vuoden 1951 tarkastuskertomuksessaan huomauttaneet.

Liite 17.

TYÖNVÄLITYSLAUTAKUNTA

Helsinki 22. 4. 1952.
N:o 561.

Kaupungin kiinteän omaisuuden tarkastajien todettua 17. 10. 1951 suoritetun tarkastuksen perusteella kattovuotoja työnvälitystoimiston huoneistossa Aleksanterink. 1. saa työnvälityslautakunta kaupunginhallituksen pyytämänä lausuntona ilmoittaa, että em. tarkastuksen jälkeen on ko. rakennuksen harjaa tuettu, mutta että tämän korjauksen jälkeen on katossa vielä todettu vuotoa sateisilla säillä.

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 – N:o 21

Kaupungin irtaimen omaisuuden tarkastajien kertomus vuodelta 1951.

Kaupungin irtaimen omaisuuden tarkastajat ovat 31. 3. 1952 jättäneet kertomuksensa viime vuodelta. Kertomus on tämän mietinnön liitteenä 1. Kertomuksesta on pyydetty selitystä huoltolautakunnalta, kiinteistölautakunnalta, lastensuojelulautakunnalta, liikennelaitoksen lautakunnalta, palolautakunnalta, poliisilaitokselta, teollisuuslaitosten lautakunnalta ja yleisten töiden lautakunnalta sekä polttoainepäälliköltä, joiden toiminta-aloihin kertomuksessa esitetyt huomautukset ensisijaisesti kohdistuvat.

Yllä mainitut lautakunnat ja laitokset ovat asiasta antamissaan lausunnoissa, jotka ovat liitteinä 2—10, selvittäneet kertomuksessa tehdyt huomautukset. Khs lausuu omasta puolestaan seuraavaa:

Sen johdosta, että irtaimen omaisuuden tarkastajat ovat huomauttaneet irtaimistoluetteloiden viipymisestä, Khs ilmoittaa, että se on 9. 10. 1952 kehoittanut kaupungin kaikkia lauta- ja johtokuntia sekä virastoja ja laitoksia huolehtimaan siitä, että viimeistään ensi vuoden alusta lukien irtaimistokirjanpito on saatettu siihen kuntoon, että se milloin tahansa on tarkastuskunnossa ja että irtaimistoluettelot on asianmukaisesti täydennetty ja tarkastettu vuosittain viimeistään tammikuun viimeiseen päivään mennessä.

Kertomuksessa tehdyn huomautuksen johdosta, että vesilaitoksen Vanhankaupungin varastossa säilytetään kahta moottorilla varustettua pumppukonetta, jotka ovat olleet varastossa noin kymmenen vuotta, Khs mainitsee, että se on kehoittanut vesilaitosta tekemään esityksen molempien pumppujen ja toisen sähkömoottorin myymisestä. Toinen moottoreista on vesilaitoksen käsityksen mukaan pidettävä vielä käytössä olevien samanlaisten pumppujen varamoottorina. Mitä tulee kaasulaitoksella ja sen Malmilla olevassa varastossa säilytettyihin Pilo- turvekaasulaitteisiin, Khs mainitsee, että periaatteessa on sovittu kertomuksessa mainittujen turvekaasulaitteiden sekä Myllykoskella olevien vastaavien laitteiden ja niitä varten rakennettujen rakennusten myynnistä, mutta yksityiskohdista käytävien neuvottelujen vuoksi kauppakirjaa ei vielä ole allekirjoitettu. Kauppa saataneen kuitenkin lähiaikoina päätetyksi.

Kertomuksessa on myös mainita poistettujen esineiden käsittelyssä ja kirjanpidossa noudatettavasta menettelystä. Tämän johdosta Khs ilmoittaa, että se on jo 26. 2. 1948 lähettänyt kaikille lauta- ja johtokunnille ohjeet käyttöä vailla olevan kaluston varastoinnista. Alleviivatakseen asian tärkeyden on Khs kokouksessaan 9. 10. 1952 toistamiseen lähettänyt kaikille lauta- ja johtokunnille sekä virastoille ja laitoksille noudatettavaksi jäljennöksen revisiotoimiston jo vuonna 1947 laatimista ohjeista käyttöä vailla ja poistetun kaluston käsittelyn järjestämistä varten. Tässä yhteydessä on Khs uudelleen kiinnittänyt laitosten huomiota tilisäännön määräykseen, ettei irtaimistoa ole poistettava, ennen kuin irtaimen omaisuuden tarkastaja on tarkastanut esineet.

Kertomuksessa todetaan edelleen, että rakennustoimiston päävaraston varastorakennukset ovat huonossa kunnossa sekä ahtaat ja epäkäytännölliset, joten uusi varastoalue päävarastoa varten on tarpeen. Sen lisäksi, mitä yleisten töiden lautakunnan selityksestä ilmenee, Khs ilmoittaa, että uusi keskusvarastorakennus on suunniteltu rakennettavaksi rakennustoimiston Toukolan konepajan alueelle. Rakennuksen suunnittelutyö on annettu talorakennusosaston tehtäväksi, mutta työ ei vielä ole edistynyt niin pitkälle, että olisi voitu harkita tarkoitusta varten tarvittavan määrärahan merkitsemistä talousarvioon. Mitä tulee Toukolan konepajan alueella olevaan rautavarastoon, Khs mainitsee, että tarkoituksena on ratkaista tämä varastokysymys uuden keskusvaraston rakentamisen yhteydessä, mutta saadun tiedon mukaan on rakennustoimisto jo ryhtynyt väliaikaisiin toimenpiteisiin sanotun rautavaraston suojaamiseksi. Rakennustoimiston puhtaanapito-osasto on kuluvana vuonna saanut haltuunsa säilytystilan kuorma-autoja ja traktoreita varten kaupungin ostamasta talosta n:o 14 Ehrensvärdintien varrella. Parhaillaan ovat neuvottelut käynnissä säilytystilan luovuttamisesta puhtaanapito-osastolle Oy. Ford Ab:n Munkkisaaressa olevasta entisestä tehdasrakennuksesta, mutta asiaa ei toistaiseksi ole ratkaistu. Suunniteltujen järjestelyjen kautta voitaneen kuitenkin kaikki puhtaanapito-osaston autot ja koneet sijoittaa lämpimiin suojiin.

Kertomuksessa todetaan vielä, että kiinteistötoimiston talo-osaston hallinnassa olevissa taloissa ja kalliosuojissa säilytetyn irtaimiston luetteloinnissa ja hoidossa on todettu laiminlyöntejä. Sen lisäksi mitä kiinteistölautakunnan selityksessä tästä asiasta mainitaan, Khs ilmoittaa, että kalliosuojassa Korkeavuorenkatu 26:n kohdalla olevan kaupungin omistaman ja Koulumatkailutoimisto Oy:n irtaimiston selvitys on nyttemmin suoritettu ja tullaan kiinteistötoimiston ilmoituksen mukaan kaupungin omaisuus viemään kuluvan vuoden lopussa irtaimistokirjanpitoon. Khs on lisäksi 9. 10. 1952 irtaimen omaisuuden tarkastajien huomautuksen johdosta kehoittanut kiinteistölautakuntaa huolehtimaan siitä, että kiinteistötoimiston talo-osasto tekee hankintansa rakennustoimiston varasto-osastolta.

Mitä tulee huomautukseen siitä, että poliisilaitoksella olevan kaupungin ja valtion irtaimiston välillä esiintyy suurta sekaannusta, Khs mainitsee, että kuluvan

vuoden aikana on asiaa koetettu saada täysin selvitetyksi. Khn saaman tiedon mukaan, on tässä suhteessa uuden irtaimistokirjanpitojärjestelmän käytäntöön ottamisen jälkeen, jonka yhteydessä kaupungin omaisuus on varustettu leimalla, päästy tulokseen, joka ainakin tyydyttää revisiotoimistoa. Tässä yhteydessä mainittakoon, että poliisilaitos ilmoituksen mukaan on jo vuoden 1951 loppupuolella tehnyt sisäasiainministeriölle esityksen, että laitoksen hallussa olevat valtion kalustoesineet luovutettaisiin kokonaan kaupungille. Sanottu esitys ei kuitenkaan toistaiseksi ole johtanut tulokseen.

Lisäksi Khs ilmoittaa tulevansa Kvston tätä asiaa koskevan päätöksen täytäntöönpanon yhteydessä kehoittamaan kaupungin lauta- ja johtokuntia sekä virastoja ja laitoksia kiinnittämään huomiota irtaimen omaisuuden tarkastajien muihin toivomuksiin.

Edellä esitettyyn viitaten Khs ehdottaa,

ettei kaupungin irtaimen omaisuuden tarkastajien kertomus vuodelta 1951 antaisi aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 16. 10. 1952.

Vakuudeksi:

Eino Waronen.

Liite 1.

HELSINGIN KAUPUNGIN IRTAIMEN OMAISUUDEN TARKASTAJAT

Kaupunginvaltuustolle.

Kaupunginvaltuuston valitsemain irtaimen omaisuuden tarkastajain nyttemmin loppuunsuoritettua vuotta 1951 koskevan tehtävänsä, saamme Helsingin kaupungin talouden tarkastussäännön 17 §:n mukaisesti lähettää kaupunginvaltuustolle yhden kappaleen toimintakertomustamme.

Helsingissä maaliskuun 31 päivänä 1952.

Helsingin kaupungin irtaimen omaisuuden tarkastajat

B. Väisänen
Puheenjohtaja.

F. Kaltamo.

Helsingin kaupungin irtaimen omaisuuden tarkastajien toimintakertomus vuodelta 1951.

Allekirjoittaneet kaupunginvaltuuston tammikuun 10 päivänä 1951 vuodeksi 1951 valitsemat irtaimen omaisuuden tarkastajat ovat loppuun suorittaneet tårkastuksensa lukuun ottamatta eräitä sellaisia urheilu- ja retkeilylautakunnan alaisia tarkastuskohteita, joiden tarkastus tullaan suorittamaan vasta kesällä. Koska raastuvanoikeuden irtaimistoluettelo, samoin kuin puutavara- ja polttoainetoimiston luettelo maaseudun hankintapiirien osalta ei ollut valmistunut määräpäivään mennessä, oli tarkastukset myös näiden laitosten osalta siirrettävä myöhempään ajankohtaan.

Tarkastajien Albin Lindholmin ja Oiva Kalson ollessa estyneinä suorittamasta tarkastuksia ovat heidän tilallaan toimineet varamiehet kirjaltaja Didrik Eriksson ja levyseppä Aatos Pöysä. Tarkastaja Arvo Latvan sairastuttua on hänelle kuuluneista tarkastustehtävistä huolehtinut tarkastaja Armas Salminen.

Tarkastustyössä on noudatettu seuraavaa, 22. 11. 1951 pidetyn kokouksen vahvistamaa aluejakoa:

Aalto, J.: rakennustoimisto, kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus ja -kanslia, kaupunginhallituksen asiamiesosasto, kaupunginhallituksen järjestelytoimisto, kaupunginarkisto, painatus- ja hankintatoimisto, revisiotoimisto, asuntotuotantokomitea ja raittiuslautakunnan toimisto.

Uotila, A.: lastensuojeluvirasto, työnvälitystoimisto, työasiainlautakunnan kanslia, kansanhuoltotoimisto ja kaupunginkirjasto.

Mela, M.: suomen- ja kaksikieliset lastentarhat.

Anttila, E.: suomenkieliset kansakoulut, ammattiopetuslaitokset, työväenopistot ja kotitalouslautakunta.

Mäkelä, J.: kiinteistötoimisto (pl. maa- ja metsätalousosastot), kaupungin talot, poliisitalot, kunnalliset työväenasunnot, puistotalot, kauppahallit, Kumpulan ja Malmin kunnalliset asunnot sekä kalliosuojat.

Laine, Y.: huoltotoimi, maidontarkastamo, desinfioimislaitos ja nuorisotoimisto.

Eriksson, D.: ruotsinkieliset kansakoulut ja ruotsinkieliset lastentarhat.

Sneck, A.: terveydenhoitolautakunnan toimisto, äitiys- ja lastenneuvolat, veneeristen tautien poliklinikat, ammattientarkastus, asuntotarkastus, terveydellisten tutkimusten laboratorio ja holhouslautakunta.

Kjällman, S.: urheilu- ja retkeilytoimisto, tuberkuloositoimisto ja verotusvalmisteluvirasto.

Oljelund, B.: teollisuuslaitokset.

Kotilainen, A.: rahatoimisto, maistraatti, ulosottolaitos, rakennustarkastuskonttori, raastuvanoikeus, kaupunginviskaalinvirasto, kaupunginmuseo, musiikkilautakunta ja kaupunginorkesteri, palkkalautakunnan toimisto, oikeusaputoimisto ja elintarvikekeskus.

Salomaa, S.: palolaitos, satamalaitos, tilastotoimisto ja huoneenvuokratoimisto.

Salonen, E.: kiinteistötoimiston maa- ja metsätalousosastot, polttoainepäällikön toimisto, puutavara- ja polttoainetoimisto, asutustoimisto ja majoituslautakunta.

Holmberg, E.: poliisilaitos ja eläintenhuoltolaitos.

Väisänen, B.: sairaalat.

Salminen, A.: liikennelaitos, teurastamo, sielullisesti sairaiden huoltolaitos ja kouluhammasklinikat sekä virastoja Oulunkylässä, Pukinmäellä, Malmilla, Tapanilassa ja Puistolassa.

Pöysä, A.: virastoja Pitäjänmäellä, Maunulassa, Pakilassa, Kaarelassa, Tuomarinkylässä, Herttoniemessä, Vartiokylässä, Mellunkylässä, Suomenlinnassa, Santahaminassa ja Isosaaressa.

Tarkastustyönsä tuloksista esittivät tarkastajat kokouksessaan 20. 3. 1952 seuraavia huomioita:

Kaupunginhallituksen annettua päätöksellään 27. 9. 1951 uudet yksityiskohtaiset ohjeet irtaimen omaisuuden luetteloinnista ja määrättyä uudet irtaimistoluettelolomakkeet käytäntöön otettaviksi, ovat tarkastajat voineet tyydytyksellä todeta yleensä huomattavaa parannusta irtaimistoluetteloiden laadinnassa. Uuden järjestelmän avulla voidaan lisäksi melkoisesti vähentää virastoissa ja laitoksissa irtaimistokirjanpidosta aiheutuvaa työtä.

Siirtyminen uuteen irtaimiston luettelointijärjestelmään on useissa virastoissa ja laitoksissa jo toteutettu ja joissakin siirtyminen on parhaillaan käynnissä. Eräissä siirtyminen kaupunginhallituksen hyväksymän periaatteen mukaan tulee tapahtumaan lähivuosina nykyisten irtaimistoluetteloiden täytyttyä. Koska uuteen järjestelmään siirtyminen varsinkin suurissa laitoksissa aiheuttaa siirtymisvaiheessa huomattavaa lisätyötä syystä, että irtaimisto on kokonaan uudelleen ryhmiteltävä luettelointia varten, eivät uudet luettelot eräissä laitoksissa lähinnä tästä syystä ole valmistuneet tilisäännön edellyttämästi tammikuun 31 päivään mennessä. Irtaimistoluetteloiden viipyminen on jossain määrin haitannut tarkastajien työtä. Tarkastajat pitävät välttämättömänä, että viimeistään ensi vuoden alusta lukien kaikissa virastoissa ja laitoksissa irtaimistokirjanpidon tulee olla vuoden aikana milloin tahansa tarkastuskunnossa ja luetteloiden vuosittain viimeistään tammikuun viimeiseen päivään mennessä päätettyinä.

Eräissä irtaimiston sijoituspaikoissa, kuten esim. polttoainepäällikön toimistossa, joissa esineiden määrä on vähäinen, irtaimistoluettelo on todettu kokonaan puuttuvan. Irtaimistoluettelo esim. seinälle ripustetun luettelon muodossa tulee kuitenkin olla näissäkin paikoissa.

Vesilaitoksen Vanhankaupungin varastolla säilytetään suuret määrät varastotilaa

sitovaa rautaromua, käyttökelvottomia työkoneita ym. Samassa paikassa säilytetään myös kahta keskisuurta moottoreilla varustettua pumppukonetta, jotka ilmoituksen mukaan ovat olleet varastossa n. 10 vuotta ja joiden väitetään yhä olevan käyttökunnossa. Aikaisempina vuosina poistettua materiaalia ei ole täältä myöskään kuljetettu rakennustoimiston varastoihin, mitä on pidettävä epäkohtana myös väärinkäytösmahdollisuuksien takia. Kaasutehtaalla ja kaasulaitoksen Malmilla olevassa varastossa säilytetään jatkuvasti ns. »Pilo»-turvekaasulaitteisiin kuuluvia moottoreita ja koneita, joita laitoksen ilmoituksen mukaan ei voida siellä käyttää. Käpylän paloasemalle on myös kerääntynyt vanhaa, käytöstä poistettua kalustoa, joka jo aikaisemmin on hyväksytty myytäväksi, ja rakennustoimistolla on mm. vanhoja poistettuja rakennuskoneita.

Poistettujen esineiden käsittelyssä ja kirjanpidossa tulee ehdottomasti päästä myös käytännössä, ei vain teoriassa, oikeille urille. Poistetut esineet ja romu, joita ei voida enää käyttää kaupungin omissa laitoksissa, tulee myydä ulkopuolisille niin kauan kun niillä on vielä jotain arvoa. Myytäväksi kelpaamaton materiaali on taas ehdottomasti hävitettävä varastotilojen vapauttamiseksi ja mahdollisten väärinkäytösten estämiseksi. Käyttökelpoiset poistetut esineet tulee kerätä yhteen paikkaan varastoitaviksi ja ne on luetteloitava. Luetteloiden tulee olla samanlaisessa kunnossa kuin mitä varsinaisilta irtaimistoluetteloilta vaaditaan.

Poistetussa irtaimistossa on varmaan paljon myös sellaisia esineitä kuten esim. pienoiskojeita ja -laitteita, joita voidaan menestyksellisesti käyttää esim. nuorison ja lasten askartelupaikoissa. Tällaiset esineet voidaan hyvin lahjoittaa mainittuun tarkoitukseen.

Mitä tulee irtaimiston poistamiseen yleensä, tulee, mikäli mahdollista, päästä siihen, ettei poistamista suoriteta ennen kuin irtaimen omaisuuden tarkastaja on esineet tarkastanut. Tällaista menettelyä edellyttää tilisääntökin.

Kunnalliskotiin on useita vuosia sitten hankittu rakennustoimiston toimesta kotimainen, ruostumattomasta teräksestä valmistettu perunain höyrykeittokaappi, jonka ostossa on ilmeisesti epäonnistuttu, koska laite korjauksista huolimatta ei pysy kunnossa eikä sitä voida käyttää. Vaikkakin mainittu esine on merkitty kiinteimistöön kuuluvaksi tarkastajat kiinnittävät tässä yhteydessä huomiota siihen, koska vastaavanlaisia ostoksia on ehkä muuallakin tehty, että kalliita koneita ja laitteita vastaisuudessa hankittaessa tulee käyttää laitoksen omien virkailijain lisäksi tarvittaessa alan ulkopuolisten asiantuntijain apua hankintojen oikein suorittamiseksi.

Liikennelaitoksen Munkkisaaren autohallin pihamaalla todettiin 22. 3. 1952 tarkastettaessa olevan 10 eri merkkistä bussia, joista osa oli ollut paikalla useamman viikon, koska ne olivat paksun lumikerroksen peitossa ja lunta oli avoimista ovista päässyt jopa autojen sisäänkin. Samassa paikassa oli myös saadun tiedon mukaan säilytetty viime syksystä saakka kahdeksaa uutta Volvo-auton alustaa, jotka tosin ennen tarkastusta oli sieltä siirretty muualle. Liikennelaitoksen talon Hämeentien 54 pihamaalla todettiin olevan kaksi kadunlakaisijan roskakärryä, jotka olivat ilmeisesti olleet samassa paikassa edellisestä syksystä saakka, koska ne olivat paksun lumen alla niin, että vain kärryjen yläosat olivat hiukan näkyvissä.

Tarkastajat ovat viime vuoden tarkastuskertomuksessaan samoin kuin jo aikaisemminkin huomauttaneet liikennelaitoksen liikkuvan kaluston huonosta hoidosta, mutta asiaan ei ole kuitenkaan saatu minkäänlaista korjausta. Irtaimen omaisuuden tarkastajat haluavat jälleen kiinnittää asiaan vakavaa huomiota.

Rakennustoimiston päävaraston varastorakennukset ovat huonossa kunnossa. Lisäksi ahtaat ja epäkäytännölliset varastosuojat ovat riittämättömät, joten uusi varastoalue rakennuksineen päävarastoa varten on tarpeen. Toukolan konepajan alueella joudutaan rautavarasto säilyttämään ulkona. Tarkoitukseen on saatava katollinen varastosuoja ja

koneita varten on rakennettava lämmintä varastotilaa. Rakennustoimiston puhtaanapito-osastolla täytyy 8 autoa pitää ulkosalla ympäri vuoden säilytystilojen puutteessa. Myös katuauroille on saatava lämmin varasto, sillä pakkasaamuisin niiden käyntiin saaminen on hyvin vaikeaa eivätkä koneet kestä niitä rasituksia, joita ulkona säilyttäminen aiheuttaa.

Kiinteistötoimiston talo-osaston hallinnassa olevissa taloissa, poliisitaloissa ja kalliosuojissa säilytettävän kiinteistön hoitamiseen ym. käytettävän irtaimiston luetteloinnissa ja hoidossa on todettu laiminlyöntejä. Niinpä Herttoniemen poliisiasemalta puuttuu paloletku, mikä on epäkohta jo paloturvallisuudenkin kannalta. Pengerkadun poliisiaseman halkosirkkeli on jätetty ilman tarpeellista hoitoa. Lasipalatsissa olevasta kaupungin irtaimistosta ei ole minkäänlaista luetteloa eikä talon Mariankatu 22 irtaimistoluetteloa ole pidetty vuoden 1946 jälkeen, joten esim. 2 kpl. Suomen lippuja on luetteloon merkitsemättä. Kalliosuojassa Korkeavuorenkatu 26 on selvitys edelleenkin suorittamatta kaupungin omistaman ja Koulumatkailutoimiston irtaimistojen välillä huolimatta siitä, että tarkastajat ovat jo kertomuksessaan vuodelta 1950 kiinnittäneet asiaan huomiota. Vielä on mainittava, että tavaraa on kaupungin taloihin hankittu ohi rakennustoimiston varaston, mitä ei ole pidettävä suotavana.

Poliisilaitoksella olevan kaupungin ja valtion omistaman irtaimiston välillä esiintyy suurta sekavuutta, joka tekee irtaimiston inventoinnin vaikeaksi ja työlääksi. Asia olisi ehdottomasti mitä pikimmin selvitettävä.

Toivoniemen koulukodissa ei poistuvien oppilaiden vaatetusavustuksesta oteta mitään kuittausta kirjoihin. Läsnä olevat opettajat voivat hyvin tehdä tarvittavat varmennusmerkinnät. Ryttylän koulukodissa taas henkilökunnalle jaetuista käyttövaate-esineistä ei oteta kuittausta.

Lisäksi oli tarkastajilla huomauttamista eräissä muissakin kohdin, mutta koska sanotut huomautukset ovat laadultaan vähempimerkityksellisiä ja koska ne sitä paitsi tarkastajien pitämissä tarkastuspöytäkirjoissa on saatettu asianomaisen laitoksen ja revisiotoimiston tietoon, ei niitä ole syytä tässä mainita.

Tästä kertomuksesta, jota on tehty kaksi yhtäpitävää kappaletta, annetaan toinen kaupunginvaltuustolle ja toinen kaupunginreviisorille vuositilintarkastajille esittämistä varten.

Helsingissä, maaliskuun 31 päivänä 1952.

Helsingin kaupungin irtaimen omaisuuden tarkastajat

B. Väisänen.
Puheenjohtaja

Juho Aalto.
Edvin Holmberg.
Aarne Kotilainen.
Matti Mela.
Bertil Oljelund.
Santeri Salomaa.
Alli Sneck.
Didrik Eriksson.

Elno Anttila.
Sigurd Kjällman.
Yrjö Laine.
Juho Mäkelä.
Armas Salminen.
Edvin Salonen.
Armas Uotila.
Aatos Pöysä.

Liite 2.

POLTTOAINEPÄÄLLIKKÖ

Leppävaara 15. 4. 1952.

Kaupunginhallitukselle.

Irtaimen omaisuuden tarkastajain toimintakertomuksessa vuodelta 1951 sivulla 2 mainitaan mm.: «Eräiden irtaimiston sijoituspaikoissa, kuten esim. polttoainepäällikön toimistossa, jossa esineiden määrä on vähäinen, irtaimistoluettelon on todettu kokonaan puuttuvan. Irtaimistoluettelo esim. seinälle ripustetun luettelon muodossa tulee kuitenkin olla näissäkin tapauksissa.»

Polttoainepäällikön toimistossa on kalustoa kirjoituskone, polttoainenäytelaatikko ja arkistohylly, joista arkistohylly on saatu tarkastajan käynnin jälkeen 26. 3. 1952. Näistä on 1. 2. 1952 tehty »luettelo», joka siitä alkaen on ollut seinälle kiinnitettynä. Kun irtaimen omaisuuden tarkastaja kävi toimistossa havaittiin, ettei muuta irtaimistoluetteloa ole, ja ilmeisesti tarkastajan vajaan merkinnän johdosta on tarkastuskertomuksessa edellä mainittu viimeinen lause syntynyt, koska *juuri tällainen seinällä oleva luettelo* asianmukaisesti allekirjoitettuna *oli olemassa.*

Mitä tulee kalustoluettelon pitoon, on polttoainepäällikön toimiston osalta vaikuttanut asiaan huomattavasti myös se, että toimiston tilapäisen luonteen johdosta on toimisto ilmeisesti jäänyt *pois asianomaisten elimien jakeluluetteloista,* joten niin irtaimiston luettelointia kuin monia muitakin asioita koskevat kiertokirjeet on saatu tietoon vain metsätalousosaston kautta ja tällöin on ollut vaikea päätellä, missä laajuudessa ne koskevat myös polttoainepäällikön toimistoa, joka ei ole ohjeita saanut. Huomattavaa on, että järjestelytoimiston kanssa on puhelimitse keskusteltu kalustoluettelon pidosta ja tällöin katsottiin seinällä oleva luettelo riittäväksi ja muunlainen luettelointi kolmen kalustoesineen kohdalta yliammutuksi.

Jorma Salminen.
Polttoainepäällikön varamies

Liite 3.

POLIISILAITOS

Helsinki 28. 4. 1952.
N:o T. 214.

Kun Helsingin kaupunki v. 1932 alusta lukien velvoitettiin huolehtimaan poliisilaitoksen toimisto- ym. huoneistojen kalustamisesta, jäi sitä ennen valtion varoilla hankittu kalusto edelleen poliisilaitoksen käyttöön. Tämä seikka on vuosien varrella vaikeuttanut kalustokirjanpitoa ja aiheuttanut sekaannusta kalustoesineiden omistussuhteen selvittämisessä vuosi-inventoinnin yhteydessä. Näin on ollut asian laita varsinkin silloin kun osaston huonejärjestystä on muutettu tai on siirrytty kokonaan uuteen huoneistoon.

Niinpä on eräissä tapauksissa sattunut, että jokin valtion omaisuuteen kuuluva kalusto-

esine on tullut merkityksi kaupungin irtaimistoluetteloon. Tällaisia virheellisyyksiä on viime vuosina jouduttu oikaisemaan.

Lisäksi on tapauksia, joissa on vaikea ratkaista kalustoesineen omistussuhdetta. Kun esim. poliisilaitoksen puuseppä, jonka käyttämät tarvikkeet maksetaan kaupungin myöntämästä kalustomäärärahasta, korjaa valtion omistaman muuten poistoon joutuvan kalustoesineen käyttäen korjaukseen huomattavan määrän kaupungin varoilla hankittua materiaalia tuntuu väärältä määritellä esine edelleen valtion omaisuudeksi. Näissä tapauksissa onkin tehty siirtoja valtion omaisuudesta kaupungin omaisuuteen. Valtion ja kaupungin kaluston erillisyys on oikeastaan yksinomaan kirjanpidollinen asia, jolla käytännössä ei liene merkitystä, sillä valtion omaisuus, joka on vanhaa ja suurimmalta osalta loppuun kulunutta, pysyy edelleen poliisilaitoksen käytössä ja poistetaan sitä mukaa kuin se tulee täysin käyttökelvottomaksi.

V. 1951 kalustoinventoinnin yhteydessä on poliisilaitoksen taholla kiinnitetty erityistä huomiota kaupungin ja valtion omaisuuden välillä esiintyneisiin epäselvyyksiin ja kaupungin kaluston leimauksella saadaan asia lopullisesti pois päiväjärjestyksestä.

Kaupungin määräämän irtaimen omaisuuden tarkastajan työn helpottamiseksi poliisilaitos pitää lisäksi huoneiden seinillä kalustokortit, joissa ilmenee asianomaisen huoneen kalusto ja se mitkä esineet kuuluvat kaupungille ja mitkä valtiolle.

Liite 4.

TEOLLISUUSLAITOSTEN LAUTAKUNTA

Helsinki 7. 5. 1952.
N:o 109.

Lautakunta esittää lausuntonaan kaupungin irtaimen omaisuuden tarkastajien toimintakertomuksen johdosta seuraavaa:

Vesilaitos on antanut Vanhankaupungin pumppuaseman käyttöpäällikölle määräyksen sieltä poistettavaksi hyväksytyn materiaalin siirtämisestä rakennustoimiston varastoihin sekä myytäväksi kelpaamattoman materiaalin hävittämisestä. Vanhankaupungin laitoksella löytyvä rautaromu, mikäli se työpajan esimiehen toimittaman tarkastuksen mukaan sopii työpajan käyttöön, siirretään kuitenkin tätä ennen laitoksen työpajalle. Kertomuksessa erikseen mainitut keskipakoispumput sähkömoottoreineen, joita on 2 kpl., ovat olleet aikanaan toiminnassa Vanhankaupungin korkeapainepumppuasemilla, mutta poistettiin käytöstä niiden tilalle hankittujen suurempitehoisten pumppujen vuoksi. Samanlaisia pumppuja on laitoksella edelleen käytössä 2 kpl. Molemmat varastossa olevat pumput, joiden kummankin teho on 4800 l/min., samoin kuin toinen sähkömoottoreista voitaneen myydä, mutta toinen moottori olisi pidettävä vielä käytössä olevien samanlaisten pumppujen varamoottorina. Mainittakoon, että po. moottorien myyntiä vaikeuttaa niiden harvinainen käyttöjännite, joka on 500 V.

Kaasulaitoksen osalta huomautetaan, että toimintakertomuksessa mainittuja Pilolaitteita on tarjottu myytäviksi Tanskaan, Ruotsiin ja kotimaahan, mutta tuloksetta. Tämän vuoksi lautakunta on sitä mieltä, että laitteisiin kuuluvat moottorit ja puhaltimet olisi myytävä erikseen ja kaikki muu kaupaksi käymätön romuna.

Sähkölaitoksen osalta ei ole mitään huomauttamista toimintakertomuksen johdosta.

Liite 5.

HUOLTOLAUTAKUNTA

Helsinki 12. 5. 1952

N:o Y—1023.

Palauttaen viiteasiakirjat huoltolautakunta ilmoittaa lausuntonaan seuraavaa.

Irtaimen omaisuuden tarkastajien kertomuksessa esiintyy vain yksi huoltolautakunnan alaista toimintaa koskeva huomautus, nimittäin kunnalliskodin keittiössä olevaan höyrykeittokaappiin kohdistuva, ja mainitsevat tarkastajat, että sen »ostossa on ilmeisesti epäonnistuttu, koska laite korjauksista huolimatta ei pysy kunnossa eikä sitä voida käyttää». Kunnalliskodin johtokunnan ilmoituksen mukaan tämä huomautus kuitenkin johtuu epätäsmällisistä tiedoista. Mainittu kotimaassa valmistettu juurikasvien keittokaappi ei aluksi toiminut tyydyttävästi. Silloin todetun tapaturmavaaran vuoksi laitoksen keittiöhenkilökunta on pelännyt sen käyttämistä, vaikka sitä on korjattu. Laitoksen konemestarin johdolla on ko. kaappi nyt otettu käytäntöön henkilökunnan ruoan keittämisessä. Kun se ei vieläkään ole aivan niin käytännöllinen kuin vanha ulkolainen höyrykeittokaappi, kunnalliskodin johtokunta on ryhtynyt toimenpiteisiin siinä vielä mahdollisesti todettavien ja korjattavien epäkohtien poistamiseksi.

Irtaimiston tarkastajien yleishuomautusten johdosta on todettava, että työtuvilla on jonkin verran tarpeettomiksi tulleita kalustoesineitä, joiden suhteen on menetelty siten, että työtupien varastossa olleita entisen puutyöosaston ja aikaisempina vuosina ammattikursseilla käytettyjä kalustoja on varastotilan vapauttamiseksi siirretty kunnalliskotiin inventaarioarvoltaan 6.252: 70 mk ja Nikkilän sairaalaan 15.668: 15 mk:n inventaarioarvosta. Reviisorin tarkastettua kelvottomiksi käyneet kalustot, on nekin siirretty kunnalliskotiin, joko käytettäviksi sikäli kuin niillä jotakin käyttömahdollisuutta on tai poltettaviksi. Työtupiin jää vieläkin paitsi lainassa olevia myös ainakin osittain käyttökelpoisia kalustoja, kuten esim. puusorvi, jakkaroita ym., joita on tarjottu ja edelleen tarjotaan kaupungin laitoksille, mikäli niitä tarvitsevat.

Liite 6.

PALOLAUTAKUNTA

Helsinki 24. 9. 1952.

N:o 200.

Pyydettynä selityksenä yllä mainitun kertomuksen johdosta palolautakunta ilmoittaa seuraavaa:

Irtaimen omaisuuden tarkastajien kertomuksessa mainitaan, että Käpylän paloasemalle on myös kerääntynyt vanhaa käytöstä poistettua kalustoa, jonka myymiseen on myönnetty lupa. Lautakunta mainitsee, että se kokouksessaan 28. 11. 1951 esitti kaupunginhallitukselle, että se oikeutettaisiin myymään Käpylän paloasemalla oleva poistettu kalusto. Kaupunginhallituksen yleisjaoston myönnettyä 2. 1. 1952 oikeuden sanotun kaluston myymiseen palolaitos on 6. 6. 1952 pidetyllä julkisella huutokaupalla myynyt kertomuksessa mainitun kaluston.

Liite 7.

LIIKENNELAITOKSEN LAUTAKUNTA

Helsinki 16. 5 1952.

Palauttaen viitekirjelmän liitteineen liikennelaitoksen lautakunta siltä pyydettynä lausuntona esittää kunnioittaen seuraavaa:

Tarkastuskertomuksen johdosta ilmoitetaan, että Munkkisaaren autohallin pihamaalla on säilytetty korjausta odottavia autoja. Näille vaunuille ei liikennelaitoksella ole toistaiseksi hallitilaa. Kun autot jätetään seisomaan pihalle sulkevat asentajat määräysten mukaan autojen ovet. Jatkuva vartiointi kuuluu liikenneosaston alaisille hallivartijoille.

Toimitetussa tutkimuksessa ei ole voitu todeta, ovatko ovet suljetut asentajien jättäessä vaunut seisomaan pihalle. Toisaalta ei kenelläkään muulla ole sen jälkeen ollut asiaa vaunuihin eikä kenenkään ole todettu niissä käyneen. Hallivartijat ovat käsittäneet tehtäväkseen vain valvoa, etteivät sivulliset kajoa laitoksen omaisuuteen. Tämän johdosta on vartijoille huomautettu, että heidän tulee valvoa myöskin, että ulkosalla seisovat vaunut ovat mahdollisuuksien mukaan suojattuina mm. sikäli, että vaunujen ovet ovat kiinni.

Uusien autonalustojen pihalla seisomisen johdosta huomautetaan, että liikennelaitoksella ei ole ollut alustoille muuta säilytyspaikkaa ennen niiden lähettämistä autokoritehtaisiin, että alustojen seisottaminen ulkona ei ole niille vahingollista ja että tämän ulkonaseisomisen johdosta ei niissä ole havaittu jälkeenpäin vikoja. Vielä huomautetaan, että autonalustojen arimmat osat, moottori ja vaihdelaatikko, ovat täysin suojatut ja että muut osat ovat aina liikenteessäkin avoimina.

Tarkastuskertomuksessa mainittujen roskakärryjen pihamaalla seisomisen johdosta ilmoitetaan, että kärryt ovat puhtaanapitolaitoksen omaisuutta ja jätetty rakennustoimiston puhtaanapito-osaston toimesta pihamaalle. Puhtaanapito-osasto on saanut liikennelaitokselta luvan säilyttää sanotulla pihamaalla sekalaisia työkaluja ja kärryjä. Puhtaanapito-osasto huolehtii sanotulla tienoolla olevan liikennelaitoksen katualueen puhtaanapidosta.

Tarkastajien liikennelaitosta koskevan loppuhuomautuksen (sivulla 3) johdosta lautakunta ilmoittaa, että liikennelaitos on viime vuoden tarkastuskertomuksen johdosta samoin kuin aikaisemminkin heti huolehtinut tarvittavista toimenpiteistä huomautusten johdosta; mm. ei lumiauroja ole enää säilytetty ulkona, kun kysymys on onnistuttu sittemmin järjestämään toisella tavalla. — Jos lausunnossa tarkoitetaan liikkuvan kaluston huonolla hoidolla, että kalusto on huonosti hoidetun *näköistä*, niin huomautetaan, että vanhaa kalustoa ei kannata laittaa uuden näköiseen kuntoon. Jos huomautuksella tarkoitetaan kaluston säilytystä, niin on sen johdosta viitattava siihen, että liikennelaitoksen sietämätön tilanahtaus asettaa omat rajoituksensa kaluston säilyttämiselle.

LASTENSUOJELULAUTAKUNTA *Liite 8.*

Helsinki 5. 6. 1952.
N:o 574/H.

Palauttaen lähetteen liitteineen lastensuojelulautakunta kunnioittaen esittää sivulla 3 Toivoniemen ja Ryttylän koulukodeissa tehtyjen huomautusten johdosta seuraavaa:

Toivoniemen koulukodissa otetaan poistuvilta oppilailta kuittaus mukaansa saamasta vaatetuksesta. Irtaimen omaisuuden tarkastaja lienee saanut väärän käsityksen asiasta

käydessään laitoksessa, koska kuittausvihko nuhraantumisen vuoksi oli puhtaaksi kirjoitettu eikä tarkastajalle huomattu näyttää vanhaa vihkoa, jossa kuittaukset olivat.

Ryttylän koulukodissa ei henkilökunnalle jaeta laitoksen puolesta muita käyttövaateesineitä kuin kumisaappaita AIV-rehua valmistettaessa ja tällöinkin vain muutamaksi tunniksi, jonka jälkeen ne palautetaan varastoon. Näin lyhyeksi ajaksi annetuista varusteista ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi vaatia kuittausta.

Lautakunta on saattanut irtaimen omaisuuden tarkastajien kertomuksen otteena lastenhuoltolaitosten tietoon ja kehoittanut niitä noudattamaan tarkastajien antamia ohjeita.

KIINTEISTÖLAUTAKUNTA *Liite 9.*

Helsinki 3. 6. 1952.
N:o 669.

Palauttaen yllä merkityn lähetteen siihen liittyvine asiakirjoineen kiinteistölautakunta esittää kiinteistöhallintoa koskevalta osalta seuraavaa:

Mitä Herttoniemen poliisiasemalta puuttuvaan paloletkuun tulee, huomautettakoon, että palokalustoa toimitetaan kuhunkin rakennukseen paloviranomaisten määräysten mukaisesti. Tässä tapauksessa on sankoruisku katsottu palosuojelun kannalta riittäväksi. Pengerkadun poliisiaseman halkosirkkeli on huolellisesti rasvattu, joten ruostumisvaaraa ei ole. Mahdollista on, että sirkkeliä ei oltu puhdistettu pölystä. Lasipalatsissa ja talossa Mariankatu 22 olevasta kaupungin omaisuudesta on irtaimistoluettelo kiinteistötoimiston talo-osastolla. Sen sijaan ei ole vielä ehditty toteuttaa vuoden vaihteessa voimaan tulleiden määräysten mukaisten irtaimistoluetteloiden kirjoittamista ja paikoilleen toimittamista. Sama koskee selvitystä kalliosuojassa Korkeavuorenkatu 26 olevasta kaupungin ja Koulumatkailutoimisto Oy:n irtaimesta omaisuudesta. Mainittakoon, että talossa Mariankatu 22 on yksi kiinteistötoimiston talo-osaston toimesta hankittu Suomen lippu, joka on merkitty talon irtaimistoluetteloon, kun sen sijaan talossa oleva toinen lippu on luultavasti rakennustoimiston aikanaan luovuttama talossa olevan sähkölaitoksen muuntamon tarvetta varten.

Mitä tulee mainintaan siitä, että tavaraa on kaupungin taloihin hankittu ohi rakennustoimiston varaston, mainittakoon, että kiinteistötoimiston talo-osasto on sellaisissa tapauksissa, joissa on tarvittu pientä tavaraa, ostanut sen rautakaupoista, kun sen sijaan kaikki puutavara sekä suuremmat tarpeet on otettu rakennustoimiston varasto-osastolta, mikäli sitä siellä on ollut saatavana.

Mitä siihen tulee, että poliisilaitoksella olevan kaupungin ja valtion omistaman irtaimiston välillä esiintyisi suurta sekavuutta, huomautettakoon, että kiinteistötoimiston talo-osastolla on luetteloituna kaikki poliisitaloissa oleva kaupungin omistama irtaimisto. Poliisitaloissa olevaan valtion irtaimistoon nähden ei talo-osastolla ole määräämisvaltaa, eikä se näin ollen saata tältä osalta asiaan puuttua.

Kiinteistölautakunta kunnioittaen ehdottaa edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi, ettei irtaimen omaisuuden tarkastajain toimintakertomus vuodelta 1951 antaisi aihetta enempiin toimenpiteisiin kiinteistöhallinnon osalta.

Liite 10.

YLEISTEN TÖIDEN LAUTAKUNTA

Helsinki 9. 6. 1952.

N:o 310

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen esitetään lausuntona seuraavaa:

Rakennustoimiston puhtaanapito-osasto on jo pitemmän aikaa toiminut autotallitiloihin nähden suorastaan toivottomassa tilanteessa. Monien kymmenien miljoonien markkojen arvoiset koneet joutuvat nykyisin olemaan ulkosalla tallitilojen puutteessa ja siten aiheuttamaan kaupungille varsin huomattavia vahinkoja.

Puhtaanapito-osasto on tilanteen korjaamiseksi tehnyt esityksiä kaupungin ao. elimille, mutta 15. 5. 1952 mennessä ei mitään korjausta tallitiloihin ole tapahtunut lukuun ottamatta helmikuussa 1952 Mäkelänkatu 107 vuokratuksi saatua kolmen auton tallia.

Puhtaanapito-osaston taholta on asiassa käännytty myös liikennelaitoksen puoleen, josta on ilmoitettu tallitilaa vapautuvan n. 30 autoa varten Hernesaaressa sijaitsevalta Fordin vanhalta tehtaalta. Mikäli tämä tila saadaan syksyllä 1952 puhtaanapito-osaston käyttöön, tulee se osaltaan helpottamaan vaikeaa tallitilannetta, mutta vajaukseksi tallitilan suhteen tämänkin huomioiden jää vielä n. 30—40.

Kertomuksessa on edelleen mainittu, että rakennustoimistolla on mm. vanhoja, poistettuja rakennuskoneita. Varasto-osastolla on ollut tapana kunakin vuonna keväällä pidettävässä huutokaupassa myydä poistettu irtaimisto. Tänäkin vuonna on toukokuussa pidetty huutokauppa, jossa koko kalustoluettelosta poistettu irtaimisto, mm. ko. koneet on yritetty saada myydyksi. Huutokaupassa tarjotut hinnat ovat kuitenkin joskus olleet niin alhaiset, että tarjouksia ei ole voitu hyväksyä ja joitakin irtaimistoesineitä sen vuoksi on jäänyt myymättä, mikäli niitä ei ole muidenkaan tarjousten perusteella saatu myydyiksi.

Tarkastajat huomauttavat kertomuksessaan rakennustoimiston päävaraston rakennusten huonosta kunnosta, niiden ahtaudesta, epäkäytännöllisyydestä ja riittämättömyydestä. Huomautus on varasto-osaston mielestä täysin aiheellinen. Varasto-osasto on jo vuonna 1949 tehnyt esityksen uuden keskusvarastorakennuksen rakentamisesta Toukolaan, sitä varten varatulle tontille. Kokouksessaan 11. 4. 1949 yleisten töiden lautakunta päättikin jättää keskusvaraston rakentamiseksi tarvittavien suunnitelmien, piirustusten ja kustannusarvion laatimisen talorakennusosastolle. Kun kaupunginvaltuusto sittemmin vahvisti eräänlaisen 5-vuotis rakennussuunnitelman oli tämän rakennuksen rakentaminen otettu vuoden 1952 rakennusohjelmaan. Talorakennusosasto ei kuitenkaan ole ehtinyt saada tarvittavia suunnitelmia ja piirustuksia tehdyksi, joten rakennussuunnitelman toteuttaminen ei voine tapahtua vuoden 1952 aikana. Varasto-osasto pitää välttämättömänä, että uuden keskusvarastorakennuksen rakentaminen ainakin vuoden 1953 aikana saataisiin toteutetuksi.

Edelleen huomautetaan, että konepajan alueella joudutaan rautavarasto säilyttämään ulkona. Tämäkin huomautus on paikkansapitävä. Vuoden 1952 talousarvion käsittelyn yhteydessä osasto ehdotti otettavaksi määrärahan varastorakennuksen rakentamiseksi ko. rautavarastoa varten, mutta määrärahaa ei ole kuitenkaan kuluvan vuoden talousarvioon otettu. Yleisten töiden lautakunta on esittänyt määrärahan ottamista tämän vuoden lisätalousarvioon. Koneita varten tarvittavan lämpimän varastotilan, jonka puuttumisesta tarkastajat myös huomauttavat, aikaansaaminen koetetaan saada järjestetyksi uuden keskusvarastorakennuksen rakentamisen yhteydessä.

Irtaimen omaisuuden tarkastajat ovat kertomuksessaan myös kiinnittäneet huomionsa mm. kunnalliskodin keittiössä olevaan Oy. Metalliteos-nimiseltä liikkeeltä aikoinaan tilattuun perunankeittokaappiin. Tarkastajat huomauttavat erikoisesti, että tässä hankinnassa on ilmeisesti epäonnistuttu, koska laite korjauksista huolimatta ei pysy kunnossa. Talorakennusosasto on tutkinut tätä kysymystä ja ilmoittaa seuraavaa:

Silloin, kun po. perunain keittokaappi toimitettiin, todettiin siinä joitakin vähäisiä vikoja, jotka kuitenkin korjattiin. Tämän jälkeen kaappi toimi tyydyttävästi. Sen jälkeen, kun irtaimen omaisuuden tarkastajain edellä mainittu lausunto oli ilmoitettu talorakennusosastolle, tiedusteltiin asianomaiselta keittäjättäreltä syytä siihen, ettei kaappia ole jatkuvasti käytetty ja silloin ilmoitettiin, että perunoiden kypsymisaika on melkoisesti vaihdellut. Tämä seikka ei kuitenkaan johdu kaapin rakenteesta, vaan yksinomaan höyryn tulosta, jossa ilmeisesti on ollut epäkohtia, joita ei voida katsoa talorakennusosaston viaksi.Kaapin varolaite, jona on viranomaisten määräyksen mukaan vesilukko, aiheuttaa toimiessaan, paineen kohottua kaapissa liian korkeaksi, eräänlaista ääntä, joka on omiaan kaikille palautussäiliöillä varustetuille vesilukoille ja joka on saattanut hermostuttaa keittiön henkilökuntaa. Tämän johdosta asennettiin nyt edellä mainitun vesilukon lisäksi tavallinen painolla kuormitettu varaventtiili, jonka avautumispaine on vähän pienempi kuin vesilukon toimintapaine, jotta kaapin hoitaja huomaisi ajoissa pienentää höyryn tuloa ja siis estää paineen kohoamista vesilukon toimintapaineeseen. Tämän jälkeen suoritetuissa perunain keittämisissä todettiin perunain kypsymisaika n. 20 minuutiksi, joka on täysin normaali ja melkoista lyhyempi kuin perunoita keitettäessä tavallisessa keittopadassa. Irtaimen omaisuuden tarkastajain lausunto kunnalliskodin perunain keittokaapin osalta on ilmeisesti johtunut jostain väärinkäsityksestä.

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 — N:o 22

Helsingin kaupungin rakennusohjelma vuosiksi 1953—1955.

Kvsto päätti 28. 5. 1952 kehoittaa Khta ryhtymään toimenpiteisiin kaupungin keskeneräisten ja rakentamatta olevien rakennusyritysten inventoimiseksi lähivuosien tarvetta silmällä pitäen ja laatimaan kaupungille rakennusohjelman 3 vuoden tähtäimellä siten, että ohjelmaa joka toinen vuosi täydennetään niin, että se edelleen jatkuu 3-vuotiskauden sekä että ohjelman perusteella voidaan harkita, millaisiin rakennustarkoituksiin talousarvioon vuosittain voidaan merkitä tarpeelliset määrärahat.

Edellä olevan johdosta Khs päätti 20. 6. 1952 kehoittaa kaikkia lauta- ja johtokuntia sekä virastoja ja laitoksia kiireellisesti suorittamaan oman toimialansa osalta keskeneräisten ja rakentamatta olevien rakennusyritysten inventoimisen vuosien 1953—1955 tarvetta silmällä pitäen sekä laatimaan ehdotuksen rakennusohjelmaksi erikseen kunkin vuoden osalta. Lauta- ja johtokuntia kehoitettiin lisäksi ohjelman laatimisessa mahdollisuuksien mukaan kiinnittämään huomiota rakennusaine- ja työvoimatilanteeseen sekä kaupungin taloudelliseen kantokykyyn. Sen johdosta, että yksinomaan rakennusluontoisten töiden ja niistä aiheutuvien kustannusten huomioon ottaminen ohjelmassa ei olisi antanut tarvittavaa kokonaiskuvaa siitä, minkälaisiksi kaupungin sijoitusmenot ohjelman puitteissa tulisivat muodostumaan, on Khs kehoittanut lauta- ja johtokuntia ottamaan ohjelmassa huomioon myös sijoitukset koneistoihin ja laitteisiin.

Ehdotus rakennusohjelmaksi on laadittu soveltuvin osin kaupungin voimassaolevan talousarvion pääomatalousarvion mukaiseen muotoon. Ohjelmassa ei ole otettu huomioon sellaisia rakennushankkeita ja töitä tai muita sijoituksia, joitten kokonaiskustannukset ovat pienemmät kuin 5.000.000 mk. Ohjelmassa ei ole myöskään otettu huomioon niitä pääomamenoja, jotka aiheutuvat kiinteistöjen ostoista, sijoituksista arvopapereihin sekä kaupungin ottamien lainojen kuolettamisesta.

Khs on tarkasteltuaan lauta- ja johtokuntien ehdotuksia tullut siihen käsitykseen, että tässä vaiheessa ei ole mahdollisuutta ryhtyä yksityiskohtaisesti harkitsemaan kunkin ohjelmaan sisältyvän työn toteuttamismahdollisuuksia töiden

teknillistä suoritusta ja kaupungin taloudellista kantokykyä silmällä pitäen. Khn mielestä ei nimittäin näiden seikkojen reaaliselle pohjalle perustuviin arviointeihin ole asian tässä vaiheessa olemassa riittäviä edellytyksiä. Niinpä esim. ei ole olemassa mitään lähimainkaan varmoja tietoja siitä, mihin määriin kaupungin sijoitusmenot kunakin vuonna saisivat nousta aiheuttamatta lisäystä nykyiseen verorasitukseen. Tämän kysymyksen selvittäminen edellyttää mm. väestön kehitystä osoittavan ennusteen laatimista, josta muutokset väestön lukumäärässä ja rakenteessa ilmenisivät. Tämän ennusteen pohjalla olisi laadittava laskelma verotuspohjan kehityksestä. Ohjelman toteutumismahdollisuuksiin vaikuttaa myös taloudellisten suhdanteiden ja lainamarkkinoiden kehitys, minkä selvittäminen niinikään edellyttäisi ennusteen laatimista. Ennakkoverojärjestelmän ja veroäyrin hinnan nykyisen laskemistavan vaikutuksiin veroäyrin hintaan on myös välttämätöntä kiinnittää huomiota, jos pyritään sidotun ohjelman laatimiseen. Kaupungin taloudellisia mahdollisuuksia arvosteltaessa on myös syytä kiinnittää huomiota siihen seikkaan, että laajeneva sijoitustoiminta aiheuttaa samalla käyttömenojen lisääntymistä. Kun edellä mainittujen kysymysten selvittäminen edellyttäisi perusteellisia tutkimuksia, joita ei voida saada suoritetuiksi aivan lyhyessä ajassa, on Khs asian tässä vaiheessa vain halunnut saattaa lauta- ja johtokuntien ehdotukset Kvston tietoon niiden yleisten huomautusten seuraamina, joihin Khs on katsonut olevan aihetta.

Lauta- ja johtokuntien rakennusohjelmaehdotusten mukaan olisivat kaupungin rakennusohjelmaan sisältyvät menot 9.873.793.000 mk vuonna 1953, 11.814.570.000 mk vuonna 1954 ja 12.126.490.000 mk vuonna 1955. Kun Khs käsitellessään vuoden 1953 talousarvioehdotusta on talousarvion saattamiseksi tasapainoon joutunut supistamaan vuoden 1953 ohjelmaa 7.824.733.000 mk:aan ja näin tehdyt vähennykset on lisätty vuoden 1954 ohjelmaan tulisi se tämän mukaan nousemaan 13.865.630.000 mk:aan.

Tarkastellessa kaupungin mahdollisuuksia ohjelmaan sisältyvien töiden teknilliseen suorittamiseen Khs toteaa, että rakennustoimiston talorakennusosasto voi teknillisen henkilökuntansa johdolla ja nykyisellä työvoimallaan suorittaa n. yhden miljaardin mk:n määrällä uudisrakennuksia vuodessa, jolloin näissä töissä olisi n. 900 työntekijää. Talorakennusosasto voi myös töiden suorittamisessa käyttää apunaan erikoisliikkeitä. Missä määrin töitä voidaan luovuttaa erikoisliikkeiden suoritettaviksi, riippuu lähinnä piirustusten valmistumisesta. Talorakennusosaston nykyinen teknillinen henkilökunta voi valvoa osaston omia ja urakoitsijoiden suorittamia rakennustöitä yhteensä n. 1,5 miljaardin mk:n määrästä uudisrakennuksia. Mikäli rakennustöitä luovutetaan laajemmassa määrin erikoisliikkeiden urakalla suoritettavaksi, on töiden valvomista varten rakennustoimistoon palkattava lisää arkkitehtejä, insinöörejä ja muuta teknillistä henkilökuntaa. Muussa tapauksessa on rakennustoimisto kokonaan vapautettava näiden töiden valvonnasta ja tämä tehtävä annettava esimerkiksi erillisille rakennustoimikunnille, kuten on ollut

asianlaita esim. uuden Vanhainkodin rakennushankkeen osalta. Kuinka laajassa mittakaavassa näin menettelemällä voidaan suorittaa rakennustöitä, riippuu lähinnä siitä, missä määrin teknillisen alan asiantuntijoita on saatavissa rakennustoimikuntiin kuin myös siitä, minkäverran rakennusalan työntekijöitä on saatavissa Helsingin kaupungista. Talorakennusalan töitä varten on merkitty vuoden 1953 ohjelmaan n. 1.650 milj. mk, vuoden 1954 ohjelmaan n. 3.780 milj. mk ja vuoden 1955 ohjelmaan n. 3.560 milj. mk. Vuoden 1954 ohjelmaan sisältyy siis 2.280 milj. mk ja vuoden 1955 ohjelmaan n. 2.060 milj. mk, joiden käyttämiseen rakennustoimiston valvonnan alaisena ei ole mahdollisuuksia nykytilanteen puitteissa. Khn mielestä on ilmeistä, että talorakennusalan vuoden 1954 ja 1955 ohjelmaa ei voida teknillisesti toteuttaa, vaikkakin kaupunki töiden valvonnassa erittäin laajassa mittakaavassa turvautuisi ulkopuolisiin teknillisen alan asiantuntijoihin.

Rakennustoimiston katurakennusosasto voi nykyisen henkilökuntansa puitteissa suorittaa n. 700 milj. mk:n määrästä rakennustöitä. Laajemman työohjelman suorittamisen edellytyksenä on, että osaston avoinna olevat insinöörin virat saadaan täytetyiksi, että eräitä uusia insinöörin virkoja perustetaan, ja että lisähenkilökunnalle tarpeelliset huonetilat saadaan järjestetyiksi. Katurakennusosasto voi myös luovuttaa osan töistä erikoisliikkeiden suoritettaviksi, mutta ovat mahdollisuudet tähän rajoitetummat kuin talorakennusosaston osalta. Katurakennusosaston töitä varten on merkitty vuoden 1953 ohjelmaan n. 460 milj. mk (osasto voi lisäksi käyttää edellisiltä vuosilta siirtyneitä siirtomäärärahoja n. 300 milj. mk), vuoden 1954 ohjelmaan n. 2.100 milj. mk ja vuoden 1955 ohjelmaan n. 1.550 milj. mk. Vuoden 1954 ohjelmaan sisältyy siis n. 1.400 milj. mk ja vuoden 1955 ohjelmaan n. 850 milj. mk, joiden käyttämiseen katurakennusosastolla ei ole mahdollisuuksia nykyisen henkilökunnan puitteissa.

Missä määrin rakennussäännöstely tulee olemaan esteenä ohjelman toteuttamiseen, on vaikea arvioida. Khs toteaa vain, että Investointineuvosto, jonka ohjeen mukaan valtion rakennusasiain toimikunta on hoitanut rakennustoiminnan säännöstelyä, on 30. 9. 1952 uudelleen käsitellyt rakennusalalla vallitsevaa tilannetta. Tällöin Investointineuvosto on päätynyt siihen, että rakennustoiminnan säännöstelyä, jota tosin edelleen jatketaan, on kuluvan vuoden lokakuun alusta lukien lievennetty siten:

että voimassa ollut, eri rakennustyyppejä ja eri alueita koskeva kiintiöjärjestelmä on poistettu;

että rakennustyön aloittamislupia alueellisesti ja ajallisesti jaettaessa tullaan pitämään ensisijaisesti silmällä tasaisen työllisyyden turvaamista, missä tarkoituksessa rakennussäännöstelystä huolehtivien viranomaisten tulee jatkuvasti olla yhteydessä työvoimaviranomaisiin;

että rakennuslupia näissä puitteissa myönnettäessä etusija annetaan asuntojen puutteen poistamiseen sekä tuotannon lisäämiseen ja tehostamiseen tähtääville rakennussuunnitelmille.

Tarkasteltaessa missä määrin ohjelman toteuttaminen on kaupungin taloudellisten mahdollisuuksien puitteissa, on todettava, että sijoitustoimintaan kunakin vuonna varattavan määrän suuruus riippuu hyvin oleellisesti siitä, miten paljon tähän on käytettävä verovaroja, ja missä määrin lainavaroja on tarkoitukseen saatavissa. Olettaen, että suhdanteet tulevat lähimmän kolmivuotiskauden aikana pysymään muuttumattomina tai kehittymään hitaasti alenevaan suuntaan, että veroäyrien lukumäärän vuosittainen lisäys tulee vaihtelemaan 0—10%, että kaupungin käyttömenojen supistamiseen nykyisestä ei ole mahdollisuuksia ja että lainamarkkinoissa ei tule tapahtumaan huomattavaa helpotusta, Khs katsoo, että sijoitusvolyymin sanottavaan laajentamiseen ei ole mahdollisuuksia verorasitusta melkoisesti lisäämättä.

Tässä yhteydessä on myös todettava, että nykyinen veroäyrihinnan laskemistapa on omiansa vaikuttamaan korottavasti lähivuosien veroäyrin hintaan, edellyttäen, että veroäyrien lukumäärä tulee lisääntymään hitaammassa tahdissa kuin aikaisempina vuosina. Vuoden 1953 ohjelmaehdotuksen menot sellaisina kuin ne ovat Khn talousarvioehdotuksesta aiheutuneiden muutosten jälkeen, ovat n. 7,8 miljaardia mk. Tästä on seurauksena veroäyrin hinnan nousu nykyisestä 12 mk:sta. Vuoden 1952 talousarviossa olivat vastaavat menot 7.400.000.000 mk. Mikäli veroäyrin hinta pyritään rajoittamaan n. 13 mk:aan on vuoden 1954 ohjelmasta todennäköisesti siirrettävä ainakin n. 5,6 miljaardia vuoteen 1955 ja vuoden 1955 ohjelmasta siirrettävä n. 9,1 miljaardia vuoteen 1956 jolloin vuoden 1954 ohjelma tulisi päättymään n. 8,2 ja vuoden 1955 ohjelma n. 8,6 miljaardiin mk:aan.

Edellä olevaan viitaten Khs ehdottaa, että Kvsto päättäisi,

että ehdotus vuosien 1953—1955 rakennusohjelmaksi merkitään tiedoksi.

Helsingissä 6. 11. 1952.

Vakuudeksi

Eino Waronen.

Helsingin kaupungin rakennusohjelma vv. 1953—1955.

PÄÄOMAMENOT.

Kahdeskymmenesensimmäinen pääluokka.

Tuloa tuottavat pääomamenot.

II. Satamat.

Matkustajalaiturin uuden osan saamiseksi täysin käyttökuntoon on rakennettava kellarivarasto ja tullivarastorakennus valmiiksi. Katajanokan laiturin vanhan osan uudistaminen on kiireellinen tehtävä; laituri kenttineen, teineen ja raiteineen sekä ainakin yksi varastorakennus olisi rakennettava vuoteen 1956 mennessä, jotta tämä laituri saataisiin taas liikenteeseen ja voitaisiin ryhtyä Matkustajalaiturin vanhan osan uudistamiseen. Sörnäisten hiilisatama olisi saatava valmiiksi, jotta Suvilahden teknilliset laitokset säästyvät hiilen kuljetuksista ja välivarastoinneista aiheutuvista suurista hukkakustannuksista ja jotta Sörnäisten tienoilla sijaitsevien yksityisten teollisuuslaitosten hiilensaanti helpottuisi, jolloin Saukon hiilisatamaan kohdistuva paine kevenisi. Satamaradan muuttaminen kaksiraiteiseksi Mannerheimintieltä Länsisatamaan Leppäsuon mäen alentamisineen ja Länsisataman järjestelyratapihan laajentaminen ovat sekä Länsisataman että Eteläsataman rautatieliikenteen välttämättömän parantamisen perusedellytys. Satamatyöläisten huoltorakennusten rakentaminen Länsisatamaan, Matkustajalaiturille ja Katajanokalle ovat kiireellisiä tehtäviä. Satamanostureita on aivan liian vähän. Suurista työmääristä suoriutumiseksi ja työkustannusten pienentämiseksi olisi lisättävä työlaivastoa.

Khn asettaman satamakomitean lausunto sisältyy liitteeseen 1.

	1953	1954	1955
1. Laiturit, väylät, rautatiet ja kadut, s.m.			
Länsisataman rakennustyöt			
Ratapihan laajennus	—	—	31.000.000
Raiteiston järjestelyt	[5.000.000]	—	—
Merkittäneen	*11.000.000*		
Juutinraumankatu	[9.000.000]	—	—
Merkittäneen	—	*9.000.000*	—
Matalasalmenkatu, viemäri ja levitys	[13.000.000]	—	—
Merkittäneen	—	*13.000.000*	—
Eteläsataman rakennustyöt			
Matkustajalaiturin kellarit länsipuolisen alueen järjestelyineen	100.000.000	35.000.000	—
Katajanokan laiturin länsiosan uudistaminen; 425 m laituria kenttineen, teineen ja raiteineen, kokonaisarvo 800.000.000 mk	150.000.000	300.000.000	300.000.000
Raiteiston järjestely ja vaunuvaa'an perustukset	9.000.000	—	—
Sörnäisten sataman rakennustyöt	[200.000.000]	[250.000.000]	—
Hanasaaren laituri .. [90.000.000]			

Hanasaaren laiturin väylä ..... [50.000.000]			
Jäähdytysvesijohto sähkölaitokselle ..... [60.000.000]			
[200.000.000]			
Merkittäneen	*185.000.000*	*265.000.000*	—
Puulaiturien uudistaminen kestorakenteisiksi	—	30.000.000	30.000.000
Liikennevenelaiturit kansanpuistojen liikenteelle	[10.000.000]	—	—
Merkittäneen	*8.000.000*	*2.000.000*	—
Venelaiturien uudistaminen kestorakenteisiksi ja varustaminen takapaaluilla	—	15.000.000	15.000.000
Herttoniemen väylän syventäminen..	[10.000.000]	[65.000.000]	50.000.000
Merkittäneen	—	*75.000.000*	
Töölön-Länsisataman radan muuttaminen kaksiraiteiseksi	—	50.000.000	—
Raiteiston uudistukset	—	20.000.000	20.000.000
Katuja ja viemäreitä	—	20.000.000	20.000.000
	[506.000.000]	[785.000.000]	466.000.000
Summat muutettuina.....	*463.000.000*	*834.000.000*	
2. Rakennukset, s.m.			
Länsisatama:			
Telakan työ- ja huoltorakennukset, 7.000 m³	—	50.000.000	—
Satamatyöläisten huoltorakennus autonosturien ja trukkien talleineen 15.000 m³	20.000.000	145.000.000	—
Eteläsatama:			
Matkustajalaiturin tullivarastorakennus	[250.000.000]	—	—
Merkittäneen	*200.000.000*	*50.000.000*	—
Satamatyöläisten huoltohuoneisto sekä autonosturien ja trukkien talli Ehrenströmin sillan alle, 7.500 m³	[45.000.000]	—	—
Merkittäneen	*15.000.000*	*30.000.000*	—
Katajanokan laiturin varastorakennukset, 3 × 34.000 m³ ja 1 × 9.000 m³, kokonaisarvio 1.400.000.000	—	80.000.000	340.000.000
Katajanokan satamatyöläisten huoltorakennus autonosturien ja trukkien talleineen	118.000.000	—	—
Katajanokan tavara-aseman ja öljy- ja vuotavarastorakennuksen lopputyöt	18.000.000	—	—
	[451.000.000]	[275.000.000]	340.000.000
Summat muutettuina	*371.000.000*	*355.000.000*	
3. Koneelliset laitteet, s.m.	84.000.000	120.000.000	120.000.000

4. Työlaivasto, s.m.			
Betonoimisalus	[8.000.000]	—	—
Merkittäneen	—	*8.000.000*	—
Suuritehoinen ruoppuri proomuineen ja hinaajineen	—	80.000.000	100.000.000
Paalutusalus	—	12.000.000	—
	[8.000.000]	[92.000.000]	100.000.000
Summat muutettuina	—	*100.000.000*	
5. Kaupunginhallituksen käytettäväksi	5.000.000	5.000.000	5.000.000
II:	[1.054.000.000]	[1.277.000.000]	1.031.000.000
Summat muutettuina II:	*923.000.000*	*1.414.000.000*	

III. Vesilaitos.

Vanhankaupungin vedenpuhdistus- ja pumppuasemalla on vuosittain suoritettava sekalaisia täydennys- ja uudistöitä. Esim. v. 1953 on lisääntyneen pumpputehon vuoksi hankittava laitokselle uusi 1.000 kVA muuntaja, alueen aitaus kaipaa kunnostamista ja eräs selkeytyneen veden lisäjohto on välttämättä rakennettava. Näiden yhteiskustannukset on arvioitu 7,0 milj. mk:ksi. Vastaavanlaisiin pienehköihin uudistöihin vuosina 1954 ja 1955 on arvioitu tarvittavan n. 5,0 milj. mk kumpanakin.

Vantaanjoen säännöstelyhankkeen toimeenpano täydessä laajuudessaan odottaa valtion vesistötoimikunnan päätöstä, joka toivottavasti saadaan ensi vuoden alkupuolella. Kytäjärven säännöstelyn rakennustyöt on jo suoritettu. Kuluvalta vuodelta ensi vuodelle siirtyvät määrärahat n. 12,0 milj. mk samoin kuin vuoden 1953 talousarvioehdotukseen merkitty 8,0 milj. mk:n määräraha ovat tarkoitetut sanotussa päätöksessä velvoitettavien vahingonkorvausten maksamiseen ja rakennustöiden aloittamiseen muille järvialueille. Tämän jälkeen on hankkeen toteuttamiseen arvioitu tarvittavan vielä n. 45,0 milj. mk ja on tämä suunniteltu jaettavaksi vuosille 1954 ja 1955.

Tattarisuon pohjavesilaitokselta tulevan päävesijohdon jatkaminen koskee jo aikaisemmin hyväksytyn Puistolan, Tapanilan ja Malmin vesijohtohankkeen toteuttamista. Parhaillaan rakenteilla oleva johto-osa, jonka pituus on n. 3,8 km, päättyy Puistolan Raidetiehen. Vuoden 1953 talousarvioon merkitty jatkotyö tarkoittaa johdon jatkamista n. 3,3 km:n pituudelta edelleen Tapanilan kautta Malmin keskustaan. Ko. johdon valmistuttua tapahtuva jakeluverkon järjestäminen on taksoitettu suoritettavaksi seuraavankohdan määrärahojen puitteissa.

Uusien vesijohtojen rakentaminen tarkoittaa laitoksen johtoverkon säännöllistä vuotuista laajentamista eri puolilla kaupunkia. Tänä vuonna on ollut tarkoitukseen käytettävissä yhteensä 140,0 milj. mk.

Alppilanmäen vanhan vesisäiliön alaosassa on laitoksella jo ennestään autotalli kolmea autoa varten. Tarkoituksena on järjestää edellisen viereen lisätilaa kuutta autoa ja putkiverkko-osaston työkoneita varten, koska vuokratalleja on erittäin vaikeata saada. Paikka on keskeisen asemansa vuoksi vesilaitokselle erinomaisen sopiva.

Kun nykyisen vedenpuhdistuslaitoksen jatkuva laajentaminen ja ajanmukaistaminen vedenkulutuksen lisääntymisen määräämässä tehossa ei ole rakenne- ja käyttöteknillisistä syistä pitempää tulevaisuutta ajatellen mahdollista, vaatii laitoksen kehitys uuden vedenpuhdistuslaitoksen aikaansaamista nykyisen lisäksi. Vedenkulutus on viimeisen vuosikymmenen aikana kasvanut n. 54%. Rakennusohjelmaan merkitty rakennustilavuus ja kustannukset on arvioitu 800 l/s aikayksikkötehon perusteella. Laitoksen suunnittelu on jo alustavasti käynnissä.

Vesimittarien hankinta, joka tapahtuu laitoksen oman työpajan valmisteena, jatkuu säännöllisesti vuodesta vuoteen.

Kaupunginhallituksen käyttövarat ovat tarkoitetut käytettäviksi vuoden aikana ilmaantuviin kiireellisiin uudistöihin ja suoritetaan niistä myönnettävin työmäärärahoin mm. ne liitosalueiden pienehköt vesijohtotyöt, jotka on tehtävä asemakaavalain perusteella tapahtuvien viemäritöiden yhteydessä.

Kohdassa 6 käsitelty uusi vedenpuhdistuslaitos tulee vaatimaan myös erinäisiä painejohtojärjestelyjä ja olisi nämä suoritettava rinnan vedenpuhdistuslaitoksen rakennustöiden kanssa.

Uuden vedenpuhdistuslaitoksen perustamiseen liittyy myös asuinrakennuksen rakentaminen lisääntyvää käyttö- ym. henkilökuntaa varten.

Vesisäiliötilan lisääminen on kasvavan vedenkulutuksen vuoksi välttämätön ja kiireellinen toimenpide. Uusi vesitorni on suunniteltu rakennettavaksi Ilmalan vuorelle. Hanke on tarkoitettu toteutettavaksi niin pian kuin vaan vireillä oleva maansaantikysymys saa myönteisen ratkaisunsa. Nykyinen tehoisa vesisäiliötilavuus rajoittuu suurimman kulutuksen päivinä vain n. 10%:iin.

Laitoksen katujohto-osaston korjauskeskus, joka nykyisin toimii työpajan yhteydessä, kaipaa kasvavan toiminnan vuoksi uudestijärjestelyä, joka voidaan aikaansaada vain oman erillisen korjauskeskuksen järjestämisellä.

Ns. Oulunkylän syöttöjohdon valmistuttua kuluvana vuonna Toivolan koulukotiin saakka olisi jakeluteknillisistä syistä tarpeellista, että sanottua johtohaaraa jatkettaisiin ja yhdistettäisiin Pakilan syöttöjohtoon, jolloin saataisiin tarpeellinen syöttöjohtorengas po. alueille. Suunniteltu yhdysjohto merkitsevästi parantaa myös Pakilan tunnetusti heikkoja vedensaantioloja.

Lautatarhankadun päävesijohdon (24") rakentaminen on otettu huomioon tarkoituksella parantaa veden toimittamista Kulosaaren ja Herttoniemen alueille.

Päävesijohdon (24") rakentamista Vanhastakaupungista Viikin kautta Herttoniemeen vaatii sekä laitoksen johtoverkon kehittäminen että myös Viikin alueelle perustettava maatalousyliopisto. Ohjelmaan merkitty määräraha tarkoittaa aikaisemmin esitetyn suunnitelman mukaista johdon rakentamista Vanhastakaupungista maatalousyliopiston kohdalle, jolla johto-osalla kaupunki tulisi kustantamaan vain johdon putkityön.

	1953	1954	1955
1. Täydennys- ja uudistyöt Vanhankaupungin laitoksella	7.000.000	5.000.000	5.000.000
2. Vantaanjoen säännöstely	8.000.000	20.000.000	25.000.000
3. Tattarisuon pohjavesilaitokselta tulevan päävesijohdon jatkaminen Puistolasta Tapanilan kautta Malmin keskustaan	43.300.000	—	—
4. Uusia vesijohtoja eri puolille kaupunkia	[130.000.000]	[150.000.000]	150.000.000
Merkittäneen	*90.000.000*	*190.000.000*	
5. Autotallin järjestäminen vanhan vesisäiliön alaosaan	8.500.000	—	—
6. Uusi vedenpuhdistuslaitos, n. 60.000 m³, 750.000.000 mk, josta rakennus 500.000.000 mk ja koneistus 250.000.000 mk	3.000.000	150.000.000	300.000.000
7. Vesimittarien hankinta	5.000.000	5.000.000	5.000.000
8. Kaupunginhallituksen käyttövarat	[25.000.000]	[25.000.000]	25.000.000
Merkittäneen	*20.000.000*	*30.000.000*	—

9. Uuteen vedenpuhdistuslaitokseen liittyvät painejohtojärjestelyt	—	120.000.000	120.000.000
10. Uuden vedenpuhdistuslaitoksen henkilökunnan asuinrakennus, n. 8.000 m³, 75.000.000 mk	—	—	40.000.000
11. Uusi vesitorni, n. 80.000 m³, josta varsinainen säiliötilavuus 20.000 m³, 300.000.000 mk, josta johtojärjestelyt ja koneistus n. 25.000.000 mk	—	280.000.000	20.000.000
12. Katujohto-osaston korjauskeskus, n. 5.000 m³, 40.000.000 mk	—	—	40.000.000
13. Oulunkylän ja Pakilan syöttöjohtojen yhdistäminen	—	27.000.000	—
14. Päävesijohto Lautatarhankatuun Sörnäistenkadulta Kulosaaren sillalle ..	—	—	33.000.000
15. Päävesijohto Vanhastakaupungista Viikin kautta Herttoniemeen	—	—	60.000.000
III:	[229.800.000]	[782.000.000]	823.000.000
Summat muutettuina III:	*184.800.000*	*827.000.000*	

IV. Kaasulaitos.

Kaasulaitoksen laajennus.

Määräraha tarvitaan parhaillaan käynnissä olevien laajennustöiden loppuun suorittamiseksi.

Kaasutehtaan alueella olevan huoltorakennuksen korottaminen.

Ns. huoltorakennusta olisi korotettava yhdellä kerroksella, jotta sinne voitaisiin järjestää välttämättä tarvittavat ruokailuhuoneisto ja pukeutumissuojat laitoksen henkilökunnalle.

Koneet ja laitteet.

20 milj. mk:n lisäksi tarvitaan 20 milj. mk koksimurskan jauhamislaitteiden hankkimiseksi. Ensi vuonna saadaan murskaa n. 6.000—7.000 tonnia, jota kuitenkin on hyvin vaikeata myydä hinnan ollessa 1.000—1.800 mk tonnilta. Hankittavilla laitteilla saadaan koksimurska takaisin uuneihin, jolloin syntyy karkeata koksia, jonka hinta on nykyisin 10.000 mk tonnilta. Suvilahdessa oleva korjauspaja on nykyisin sijoitettuna viiteen eri paikkaan, jotka kaikki toimivat hyvin ahtaissa olosuhteissa. Koneisto on suureksi osaksi yli 40 vuotta sitten hankittua, ja silloinkin käytettynä. Uusi korjauspaja on tarkoitus sijoittaa vanhan kaasulaitoksen konehalliin.

Uusi kaasukello.

Kaasukellotilavuutta on nykyisin 79.000 m³, kun taasen kaasun valmistus nousee 150.000 m³:iin vuorokaudessa. Kaasukellotilavuuden tulisi aivan välttämättömästi olla 80% päivätuotannosta. Vanhat kaasukellot ovat kaikki korjauksen tarpeessa, koska ne kärsivät vaurioita sotien aikana. Ensi vuonna on tarkoitus korjata pienin kelloista, mutta toisia ei voida korjata ennenkuin uusi kaasukello on käytettävissä.

Pääputkiverkoston laajennus.

Pääputken vetäminen Oulunkylään ja Malmille sekä Munkkiniemeen ja Pitäjänmäkeen on laitoksen kehitystä silmällä pitäen välttämätöntä. Tulevaisuudessa tulevat suurimmat kuluttajat olemaan teollisuus ja omakotialueet.

Lautakunnan ja kaupunginhallituksen käytettäväksi olisi saatava riittävästi määrärahoja, koska kokemus on osoittanut, että usein ilmaantuu odottamatta suurkuluttajia, joita varten on asennettava joko uusi kaasujohto tai on nykyistä johtoa suurennettava.

	1953	1954	1955
1. Kaasulaitoksen laajennus, s.m.	[110.000.000]	—	—
Merkittäneen	*100.000.000*	*10.000.000*	
2. Kaasutehtaan alueella olevan huoltorakennuksen korottaminen	—	20.000.000	—
3. Koneet ja laitteet, s.m.	40.000.000	—	—
Sörnäisten korjauspajah uusiminen ..	—	15.000.000	15.000.000
4. Uusi kaasukello, s.m.	[20.000.000]	[180.000.000]	200.000.000
Merkittäneen	*10.000.000*	*190.000.000*	
5. Pääputkiverkoston laajennus, s.m.	7.280.000	52.300.000	48.450.000
Pääputki Oulunkylä—Malmi			
Pääputki Munkkiniemi—Pitäjänmäki			
6. Liittymisjohdot	1.000.000	1.000.000	1.000.000
7. Kaasumittarit, s.m.	3.000.000	3.000.000	5.000.000
8-9. Lautakunnan ja kaupunginhallituksen käytettäväksi	[10.000.000]	[20.000.000]	20.000.000
Merkittäneen	*7.000.000*	*23.000.000*	
IV:	[191.280.000]	[291.300.000]	289.450.000
Summat muutettuina ..... IV:	*168.280.000*	*314.300.000*	

V. Sähkölaitos.

Rakennukset.

Sähkölaitoksen täysin kestämättömän varasto- ja työpajatilanteen ratkaisemiseksi on suunniteltu rakennettavaksi Viikin tien varrelle Arabian tehdasalueen pohjoispuolelle tarkoitukseen jo varatulle tontille nk. asentajien keskus. Tämän rakennuksen suunnittelutöitä varten on vuoden 1952 talousarvioon merkitty 2.000.000 mk:n määräraha. Rakennus on tarkoitus rakentaa useammassa vaiheessa.

Voimalaitokset ja sähköasemat.

Erillisten esitysten perusteella on myönnetty oikeus rakentaa seuraavat asemat: Salmisaaren höyryvoimalaitos sähkön valmistamiseksi kaupungin tarpeisiin, Herttoniemen 110/20 kV ja tasasuuntaaja-asema sähkön toimittamiseksi Herttoniemen alueelle ja liikennelaitokselle, Vanhankaupungin 110/35/20 kV asema sähkön toimittamiseksi Herttoniemen ja Pitäjänmäen välisille alueille, Vallilan 35/5 kV ja tasasuuntaaja-asema sähkön toimittamiseksi Vallilan alueelle ja liikennelaitokselle. Meilahden 35/5 kV ja tasasuuntaaja-asema sähkön toimittamiseksi Meilahden ja Munkkiniemen alueille sekä liikennelaitokselle, Kruunuhaan 35/5 kV ja tasasuuntaaja-asema sähkön toimittamiseksi Katajanokalle ja Kruunuhaan alueelle sekä liikennelaitokselle, Koskelan tasasuuntaaja-asema liikennelaitoksen tarpeisiin. Edellä mainituista asemista ovat rakennuksen ja asennuksen alaisina seuraavat: Salmisaaren voimalaitos, Vanhankaupungin asema, Meilahden asema ja Koskelan asema, kaikki jo osittaisessa käytössäkin. Seuraaville asemille on jo koneistoja tilattu, mutta rakennustöitä ei ole vielä aloitettu: Herttoniemen asema, Vallilan asema ja Kruunuhaan asema.

Salmisaaren voimalaitoksen turpiinien lähtiessä käyntiin on sieltä vedettävä 35 kV kaapelit Töölön asemalle ja sieltä edelleen Suvilahden voimalaitokselle. Kun po. kaapeleille

ei ole tilaa Töölön asemalla, on 35 kV kytkinlaitosta tämän vuoksi laajennettava. Sähkön toimittamiseksi Pitäjänmäen alueelle on sinne rakennettava 110/20 kV asema. Tätä varten on alustavasti varattu tontti, jonka ohi 110 kV johto jo on vedetty. Tontin lopulliseksi varaamiseksi on tehty erillinen esitys, mutta asia ei ole vielä ratkaistu.

Johtoverkko ja jakelulaitteet.

110 kV johtojärjestelmä, joka on keskeneräinen, vaikka jo osittaisessa käytössä, asennetaan loppuun. Samalla on tarkoitus lunastaa Etelä-Suomen Voima Oy:n 110 kV kaksoisjohto Herttoniemi—Suvilahti, joka elimellisesti liittyy sähkölaitoksen 110 kV järjestelmään ja on tarpeellinen höyryvoimalaitosten yhteiskäyttöä ja Herttoniemen aseman syöttöä varten. Salmisaaren tehon siirtämiseksi kaupunkiin on Salmisaaresta vedettävä 35 kV kaapelit Töölön ja Kampin asemille. Samoin vaativat Kruunuhaan ja Vallilan asemat 35 kV kaapeliliitännät. Normaalia kehitystä silmällä pitäen ja asemien liitäntää varten verkkoon on 20 kV, 5 kV ja pienjänniteverkkoja lisättävä.

Normaalia kehitystä silmällä pitäen on katuvalaistusta täydennettävä ja lisättävä. Myös liikenneohjausvaloja on ajateltu lisättävän.

Uudet kuin myös virtalajivaihdetut kuluttajat tarvitsevat kukin oman kWh mittarinsa. Määrärahat tarvitaan miltei yksinomaan tähän tarkoitukseen.

	1953	1954	1955
1. Rakennukset, s.m.	—	30.000.000	100.000.000
Asentajain keskus.			
I vaihe n. 20.000 m³, 130.000.000: —.			
2. Voimalaitokset ja sähköasemat, s.m.			
Salmisaaren höyryvoimalaitos:			
Rakentaminen:			
I vaiheen lopputyöt. Asuinrakennus ..	118.500.000	—	—
110 kV kojeistorakennusta varten tarvittavat alustavat työt	—	20.000.000	—
110 kV kojeistorakennus, n. 20.000 m³	—	—	160.000.000
Koneistot:			
Ensimmäisen koneiston osamaksuja ja asennuksia sekä toisen koneiston osamaksuja	701.614.000	—	—
Toisen koneiston osamaksuja ja asennuksia sekä 110 kV kojeiston hankintoja	—	184.000.000	86.000.000
Suvilahden höyryvoimalaitos:			
Koneistot:			
Hankintoja: 2 kpl. 40 MVA 110/35 kV muuntajia	20.000.000	55.000.000	—
110 kV kytkinlaitoksen lunastus ESV:ltä	—	10.000.000	—
Herttoniemen 110/20 kV ja tasasuuntaaja-asema:			
Rakentaminen, n. 9.300 m³, 100.000.000: —	—	30.000.000	70.000.000
Koneistot:			
Osamaksuja, hankintoja ja asennuksia	84.264.000	20.000.000	60.000.000

Vanhankaupungin 110/35/20 kV asema:			
Koneistot:			
Osamaksuja, hankintoja ja asennuksia	25.000.000	8.000.000	—
Kasarmitorin 35/5 kV ja muuttaja-asema:			
Koneistot:			
Osamaksuja, hankintoja ja asennuksia	9.600.000	—	—
Kallion muuttaja-asema:			
Koneistot:			
Hankintoja ja asennuksia	3.500.000	—	—
Kampin 35/5 kV ja tasasuuntaaja-asema:			
Koneistot:			
Osamaksuja, hankintoja ja asennuksia	21.850.000	9.000.000	—
Vallilan 35/5 kV ja tasasuuntaaja-asema:			
Rakentaminen, 12.500 m³, 115.000.000: —	10.000.000	105.000.000	—
Koneistot:			
Osamaksuja, hankintoja ja asennuksia	52.400.000	45.000.000	70.000.000
Meilahden 35/5 kV ja tasasuuntaaja-asema:			
Rakentaminen, lopputyöt	1.000.000	—	—
Koneistot:			
Osamaksuja ja asennuksia	24.800.000	—	—
Kruunuhaan 35/5 kV ja tasasuuntaaja-asema:			
Rakentaminen, n. 9.700 m³, 90.000.000: —	45.000.000	45.000.000	—
Koneistot:			
Osamaksuja, hankintoja ja asennuksia	58.500.000	26.000.000	15.000.000
Koskelan tasasuuntaaja-asema:			
Koneistot:			
Osamaksuja, hankintoja ja asennuksia	24.200.000	—	—
Töölön 35/5 kV ja tasasuuntaaja-asema:			
Rakentaminen:			
Laajennus n. 5.000 m³, 40.000.000: —	—	40.000.000	—
Koneistot:			
Hankintoja ja asennuksia	—	10.000.000	30.000.000
Erillistä esitystä ei tästä vielä ole tehty.			
Pitäjänmäen 110/20 kV asema:			
Rakentaminen n. 9.300 m³ 100.000.000: —	—	—	20.000.000
Alkutyöt.			
Koneistot:			
Hankintoja	—	10.000.000	50.000.000
	[1.200.228.000]	[617.000.000]	561.000.000
Merkittäneen	*950.000.000*	*867.228.000*	

3. Johtoverkko ja jakelulaitteet, s.m.			
110 kV verkko:			
Salmisaari—Vanhakaupunki, Tammisto —Pitäjänmäki	37.000.000	—	—
Tammisto—Pitäjänmäki, Vanhakaupunki—Herttoniemi, Suvilahti—Herttoniemi, lunastus	—	54.000.000	—
Tammisto—Pitäjänmäki	—	—	20.000.000
35 kV verkko:			
Salmisaari — Töölö, Salmisaari — Kamppi, alkuosa	—	61.000.000	—
Salmisaari—Kamppi, loppuosa, Unioninkatu—Kruunuhaka, Suvilahti—Kaarlenkatu	—	—	39.000.000
20 kV verkko	20.200.000	—	32.000.000
Omat työt, Herttoniemi—Mellunkylä, lunastus	—	34.000.000	—
5 kV verkko	81.500.000	95.000.000	105.000.000
1 kV verkko	90.000.000	111.000.000	119.000.000
20 kV muuntamot	43.500.000	—	60.000.000
Omat työt. Muuntamoiden lunastus	—	63.500.000	—
5 kV muuntamot	53.900.000	61.000.000	64.000.000
Talojohtotyöt	16.000.000	20.000.000	22.000.000
	342.100.000	499.500.000	461.000.000
4. Katuvalaistus, s.m.	[42.500.000]	[45.000.000]	45.000.000
Katu- ja satamavalaistus. Liikenteen ohjausvalot.			
Merkittäneen	*39.700.000*	*47.800.000*	
5. Mittarien ja tarkistuslaitteiden hankinta, s.m.	54.000.000	66.500.000	66.500.000
6. Teollisuuslaitosten lautakunnan käytettäväksi	1.500.000	1.500.000	1.500.000
7. Kaupunginhallituksen käytettäväksi	10.000.000	10.000.000	10.000.000
V:	[1.650.328.000]	[1.269.500.000]	1.245.000.000
Summat muutettuina V:	*1.397.300.000*	*1.522.528.000*	

VI. Talorakennukset.

	1953	1954	1955
Uusi ruokatehdas	—	50.000.000	250.000.000
Ennen v. 1953 myönnetty 1.500.000 mk. I rakennusvaihe kokonaisuudessaan n. 34.000 m³; rakennuskustannukset koneineen arv. n. 400 milj. mk. (Aluksi rakennetaan vain juurikasvarasto, n. 5.600 m³; n. 50 milj. mk.)			
Teurastamo; toimisto- ja ruokalarakennus	—	70.000.000	—
Arv. n. 7.000 m³; n. 70 milj. mk.			

Yhteismajoitustalo Ruoholahteen	—	65.000.000	70.000.000
Arv. n. 15.000 m³; n. 135 milj. mk. Terveydenhoitolautakunnan rakennusohjelmaa.			
Teurastamo; syväjäädyttämö	[100.000.000]	—	—
Merkittäneen	*70.000.000*	*30.000.000*	—
VI:	[100.000.000]	[185.000.000]	320.000.000
Summat muutettuina ..... VI:	*70.000.000*	*215.000.000*	

VII. Liikennelaitos.

Liikennelaitoksen lautakunta mainitsee, että lautakunta on ehdotuksessa liikennelaitoksen vuoden 1953 talousarvioksi jo esittänyt rakennusohjelman ensi vuodeksi ja toistaa sen nyt, samalla erikoisesti korostaen, että nyt esitettävä vuosien 1954—55 ohjelma edellyttää vuodelle 1953 ehdotettujen uudishankintamäärärahojen tulevan vähentämättöminä myönnetyiksi. Mikäli jotkin vähennykset kaupungin talouden takia ovat välttämättömiä, olisi vuoden 1954 ohjelmaa vastaavasti lisättävä nyt ehdotetusta, jotta liikennelaitoksen kehittämissuunnitelman johdonmukainen kokonaisuus ei särkyisi.

Ehdotukset vuosien 1953—55 hankinnoiksi ja rakennustöiksi pohjautuvat siihen selvitykseen »kaupungin sisäisen liikenteen kehittämistarpeista, jonka lautakunta 14. 3. 1952 lähetti kaupuuginhallitukselle» luonnoksena liikennelaitoksen kalustonhankinnan ohjelmaksi vuosille 1952—56». Kuten mainitussa selvityksessä lähemmin osoitettiin, perustuu kalustonhankinnan ohjelma tungosajan matkustajaluvun kehityksen ennusteeseen, joka tehtiin erikseen keskikaupungin ja erikseen esikaupunkivyöhykkeen liikenteestä viime vuosien kehitystä seuraten. Täten on saatu jossain määrin esille se seikka, että matkustajaluvun kasvu esim. 100 hengellä päivittäin vaatii esikaupunkilinjoilla moninverroin enemmän lisäkalustoa kuin kaupunkilinjoilla, johtuen siitä, että sama vaunu yhden tungosajan kuluessa ennättää tehdä edellisillä vain 1—2 matkaa, jälkimmäisillä jopa 5 matkaa, ja lisäksi vielä siitä, että päivittäisestä matkustajaluvusta tulee lyhyen tungosajan osalle esikaupunkilinjoilla huomattavasti suurempi osuus kuin keskikaupungin linjoilla. Jos vaunujen tarvetta verrattaisiin eri kaupunginosien asukaslukuun, olisi epäsuhde vielä räikeämpi. Tarkemman ennusteen laatiminen linjoittain on pantu alulle, mutta ei tuloksia vielä ole käytettävissä. Edelleen ohjelma edellytti nykyisen kaluston välttämättömimmät romuttamiset. Hankinnoista oli laskettu kaksi vaihtoehtoa: A) varsinainen ehdotus, jonka mukaan nykyisin sallittu 30%:n ylikuormitus vähitellen poistettaisiin ja eräitä muita suoranaisia parannuksia toteutettaisiin, sekä B) minimiohjelma, joka edellytti ainoastaan nykyisten linjojen kuljetuskyvyn lisäämisen matkustajaluvun ennustetun kehityksen mukaisesti, mutta ylikuormituksen samoin kuin ahdingon ja jonotuksen pysyttämisen ennallaan ja muistakin parannuksista luopumisen.

Vuoden 1953 talousarvioehdotuksessa ja nyt esitettävässä vuosien 1954—55 ohjelmassa on mainittua kalustonhankinnan ohjelmaa tarkistettu ottamalla huomioon sen laatimisen jälkeen jo päätetyt hankinnat sekä osittain muuttuneet tiedot vaunujen hinnoista ja toimitusajoista. Pääasiaan, nim. kaluston kuljetuskykyyn nähden ohjelma kuitenkin on entinen.

Kaluston hankintaohjelman perusteella on laskettu uuden säilytys- ja huoltotilan tarve, jolloin on huomattava, että nykyiset vaunuhallit eivät ole rakennetut tulevaa, suurempikokoista kalustoa varten, vaan niissä on suoritettava muutostöitä.

Kokemus sekä muissa maissa ja osittain meilläkin suoritetut tutkimukset ovat osoittaneet, että on taloudellisesti ja erikoisesti liikenteen sujuvuuden kannalta edullista kor-

vata hyvin vilkasliikenteiset autolinjat johdinauto- tai raitiolinjoilla. Edellä mainitussa A-ohjelmassa on eräitä tällaisia toimenpiteitä, B-ohjelmasta ne sitävastoin puuttuvat, mistä johtuen siihen sisältyy vastaavasti suurempia linja-autojen hankintoja. Liikenteen kasvu vaatii täydennys- ja parantamistöitä myös nykyisessä rataverkossa, erityisesti suurissa solmukohdissa.

Tutkiessaan laadittua, kalustonhankinnan A-ohjelmaan perustuvaa ehdotusta vuosien 1954—55 rakennusohjelmaksi lautakunnan on kuitenkin täytynyt todeta, ettei sen toteuttaminen nykyoloissa liene taloudellisten mahdollisuuksien rajoissa. Sen vuoksi lautakunta on teettänyt ja esittää ohjelman, joka mitä kuljetuskyvyn kehitykseen tulee, noudattaa edellä mainittua vaihtoehtoa B, vaikkakin siihen on otettu kiireisimmät autolinjojen muuttamiset johdinautolinjoiksi sekä esitöitä Herttoniemen pikaraitiotietä varten näistä johtuvine kaluston hankinnan muutoksineen. Esittäessään näin tarkistetun rakennusohjelman lautakunta haluaa korostaa, että se on minimiohjelma, jota toteutettaessa matkustavan yleisön palveleminen todennäköisesti vain voidaan pysyttää nykyisellä, ei suinkaan tyydyttävällä tasollaan, mutta ahdinko vaunuissa, jopa puolen tunnin jonottaminen pysäkeillä ym. epäkohdat tulevat pysymään. Jos kaupungin mahdollisuudet rahoittaa rakennustöitä ja kaluston hankintoja suihkin sallisivat — tai jos työllisyystilanteen hoitaminen vaatisi suurempia töitä — toivoo lautakunta, että liitteessä ehdotettua ohjelmaa laajennettaisiin A-vaihtoehdon mukaiseksi.

Lautakunnan tarpeelliseksi katsoma A-ohjelma ja nyt esittämä minimiohjelma sisältävät, miljoonin markoin:

	A-ohjelma		Minimiohjelma	
	1954	1955	1954	1955
Rakennuksia	809	1.700	9	355
Uusia vaunuja	1.492	1.828	1.055	1.309
Ratoja yms.	251	235	225	240
Yhteensä	2.552	3.763	1.289	1.904

Mitä rakennuksiin tulee, olisi kalustonhankinnan A-ohjelma edellyttänyt, että syksyllä 1955 olisi ollut valmiina uusi vaunuhalli n. 150 diesel- tai johdinautoa ja n. 150 raitiovaunua varten tarpeellisine huolto- ym. laitoksineen. Supistetun ohjelman mukaan voitaisiin sen valmistumista lykätä niin, että autohalli valmistuisi syksyksi 1956 ja raitiovaunuhalli syksyksi 1957, mikä kuitenkin edellyttää, että jo syksyksi 1955 hankitaan hallitilaa pienemmälle kalustomäärälle muutostöillä nykyisistä, tarkoitukseen sopivista rakennuksista. Hallien rakentamiseen olisi A-ohjelman mukaan v. 1954 tarvittu 700 milj. ja v. 1955 800 milj. mk. Ehdotukseen on merkitty v:lle 1955 300 milj. mk samojen hallien alkutöihin sekä yhteensä 55 milj. mk muutostöihin nykyisissä rakennuksissa, jotka — riippuen näiden rakennusten käytöstä myöhempinä vuosina — voivat osaksi mennä hukkaan.

Rakennusohjelmaa supistaakseen on lautakunnan täytynyt luopua uuden keskuskonepajan rakentamisesta nyt kysymyksessä olevina vuosina. Liikennelaitoksen nykyiset korjaamot ovat niin ahtaat ja vanhanaikaiset, etteivät ne pysty nykyistäkään korjaustarvetta tyydyttämään, puhumattakaan kaluston lisääntyessä kasvavasta tarpeesta. Uusia, nykyistä suurempia raitiovaunuja ei nykyisissä korjaamoissa voida korjata. Huonot työolosuhteet ja korjaamojen hajoittaminen eri paikkoihin suurentavat korjauskustannuksia. Näistä syistä on suunniteltu uuden keskuskorjaamon rakentamista Herttoniemestä tarkoitukseen jo varatulle alueelle. Tarkoitukseen olisi tarvittu v. 1954 100 milj. ja v. 1955 900 milj. mk. Lykätessään tämän hankkeen myöhemmäksi lautakunnan on täytynyt päättää, että korjaustöissä toistaiseksi koetetaan turvautua ulkopuolisiin konepajoihin.

Uusien vaunujen hankintaohjelman puolesta osoittaa A-ohjelman ja lautakunnan

nyt tekemän ehdotuksen eron parhaiten vertailu, montako vaunua liikennelaitos kummankin vaihtoehdon mukaan voisi samanaikaisesti tarjota matkustajien käytettäväksi eri vuosina:

	A-ohjelman mukaan.	Minimiohjelman mukaan.
syksyllä 1952 (nyk. todell.)	393	393
syksyllä 1953	427	423
syksyllä 1954	468	451
syksyllä 1955	526	501
syksyllä 1956	650	537

Huomattakoon, että minimiohjelman mukaan jokaista vaunun rekisteröidyn kantavuuden mukaista »paikkaa» käyttäisi tungosaikana 1,3 matkustajaa samanaikaisesti, A-ohjelman mukaan tämä ylikuormitus sensijaan v:sta 1954 alkaen asteittain poistuisi.

Esikaupunkiliikenteen suhteellisen osuuden kasvu vaikuttaa, että niiden matkustajien luku, jotka laitos pystyy päivittäin kuljettamaan, ei kasvaisi samassa suhteessa kuin vaunujen luku, vaikka raitiovaunut ja osittain diesel-autotkin olisivat suurempia kuin nykyiset.

A-ohjelman mukaan olisi uusien vaunujen hankintaan yms. käytettävä v. 1954 437 milj. ja v. 1955 519 milj. mk enemmän kuin lautakunta on katsonut voivansa nyt minimiohjelmana ehdottaa. Vuodeksi 1953 ehdotettu määräraha 1.340 milj. mk on edellytetty kummassakin vaihtoehdossa.

Ratojen rakentamisohjelmaa on supistettu kalustonhankinnan ohjelman supistusta vastaavasti. Jälkimmäiseen oli pakko tehdä mm. se muutos, että raitiovaunujen hankintaa Pakilaan johtavaa pikarataa varten ei siihen otettu. A-ohjelman mukaan nämä hankinnat olisi ollut ko. vuosina pääosaltaan rahoitettava ja samoin sisältyi siihen 80 milj. mk mainitun radan päällysrakennetta varten. Käpylän länsiosiin, Metsälään, Pirkkolaan, Pakilaan ja Pohjois-Haagaan johtavien autolinjojen liikenne tulee lähivuosina ilmeisesti kasvamaan siinä määrin, että niiden korvaaminen pikaraitiotiellä, joka Haagan radasta jatkuen johtaisi Pakilaan ja liitettäisiin myös nykyiseen Käpylän rataan, olisi ajankohtaista. Se vapauttaisi hankkimasta huomattavan määrän linja-autoja.

Suunnitteluvoiman niukkuuden vuoksi ei useimmista ohjelmaan sisältyvistä töistä vielä ole niin kypsiä suunnitelmia, että tarkkoja kustannusarvioita olisi voitu tehdä. Esitetyt arviot ovat siis likimääräisiä.

Ohjelman eri kohtien lähempi sisältö ja perustelut selviävät seuraavasta:

I. Rakennukset.

1) Hallitilan lisätarvetta on koetettu lykätä, paitsi kalustonhankintojen supistuksella, myöskin siten, että Munkkisaaren (Fordin) hallista korkeampi osa pidettäisiin jatkuvasti liikennelaitoksen käytössä ja lisätiloja hankittaisiin eri vaunulajeille muutostöillä nykyisistä, tarkoitukseen sopivista rakennuksista. Kuitenkaan ei voida välttää sitä, että syksyllä 1956 olisi saatava uutta hallitilaa 20 diesel- ja 24 johdinautolle sekä syksyllä 1957 edellisten lisäksi 20 diesel- ja 39 johdinautolle sekä 42 raitiovaunulle. Tämän johdosta on täytynyt ehdottaa, että vuodelle 1955 varattaisiin huomattava määräraha uuden autohallin rakentamiseen ja uuden raitiovaunuhallin alkutöihin.

a) Syksyksi 1955 olisi saatava käyttöön rakennus, johon vähäisillä muutostöillä sopii 75 uutta, 14 m. pitkää ja 2,3 m leveätä mallia olevaa raitiovaunua.

b) Samanaikaisesti olisi Töölön raitiovaunuhallista luovutettava tilaa 37 johdinautolle ja suoritettava tästä johtuvat muutostyöt väliaikaisin rakentein niin, että näitä tiloja voidaan käyttää johdinautoille, kunnes uudet johdinautohallit rakennetaan, ja sen jälkeen myös uudenmallisille raitiovaunuille.

c) Kaupunginhallitus asetti aikoinaan komitean, jonka tehtävänä oli tutkia liikennelaitoksen hallitarvetta lähivuosina ja määritellä hallialueiden sijoituspaikat. Komitea tuli siihen tulokseen, että hallialueet varataan kaupungin itä- ja länsipuolelta, Koskelasta ja Ruskeasuolta. Koskelan hallit valmistuvat lähiaikoina, mutta liikenteen yhä kasvaessa tulee Ruskeasuon hallien rakentaminen ajankohtaiseksi, jotta autohallit olisivat valmiina syksyllä 1956 ja raitiovaunuhallit vuotta myöhemmin. Nämä hallit tulisivat samaa suuruusluokkaa kuin Koskelan hallit, nim. 150 johdin- tai diesel-autolle ja 150 raitiovaunulle tarpeellisine huoltopaikkoineen, lämpökeskuksineen ym.

Perustavaa laatua olevat työt, kuten suunnittelutyö, tontin raivaaminen, vesi- ja viemärijohtojen veto, perustusten kaivaminen ym. tehtäisiin alkuvuodesta 1955 ja varsinainen rakennustyö suoritettaisiin vv. 1955—57. Koko rakennustyön lasketaan tulevan maksamaan n. 1.500 milj. mk.

2. V. 1953 talousarvioehdotuksessa on pyydetty määräraha autokorjaamon ja maalaamon tilapäistä laajentamista varten, koska muuten jo ensi vuonna kävisi korjaustilanne kestämättömäksi. Mainitun määrärahan turvin voidaan yksi raitiovaunuhalli muuttaa korjaamon käyttöön sopivaksi. Koska ilmeistä on, että mainittu laajennus ei tule riittämään, olisi v:ksi 1954 varattava 9 milj. mk tilapäisen laajennustyön jatkamiseksi.

II. Liikkuvan kaluston hankinta.

1—12) Vuosien 1952—1956 kalustonhankintaohjelman luonnoksessa on osoitettu eri vuosina välttämättömien hankintojen määrä. Nyt esitetyt määrärahat on laskettu siten, että saavutetaan mainitun ohjelman B-vaihtoehdon mukainen kuljetuskyvyn kehitys (siis otaksuen, että 30% ylikuormitus jatkuvasti sallitaan), mutta muuttamalla eräitä yksityiskohtia vaunujen hinnoista ja toimitusajoista saatujen uusien tietojen ja jo päätettyjen vaunutilausten mukaisesti, kuten edellä yleisperusteluissa on esitetty.

13) Vuosien 1952—56 kalustonhankintaohjelman luonnos sisälsi myös niiden nykyisten vaunujen modernisoinnin, jotka jäävät käyttöön vielä väh. 10 vuodeksi. Tämä on tarpeen mm., jotta uusien vaunujen teho saataisiin täysin hyväksikäytetyksi.

III. Radat ja ilmajohdot.

1) Koska nykyinen Haagan rata kulkee Koroistentiellä paikoittain jo rakennetulla tontilla on rata siirrettävä pois ja rakennettava lopulliseen paikkaansa Mannerheimintielle. Ruskeasuon vilkkaan matkustajaliikenteen vuoksi se on tehtävä 2-raiteiseksi Koroistentien pohjoisristeykseen asti. Hanke vaatii uuden päätesilmukan Mannerheimintien ja Koroistentien risteykseen. Silmukan yhteyteen on suunniteltu ohitusraitio. Tarkoitukseen on v:ksi 1953 pyydetty alkumääräraha.

2) Mainittu rata lyhentää Koskelan hallista Käpylään ajavien vaunujen matkaa ja tekee mahdolliseksi järjestää linjan Käpylästä itäteitse kaupunkiin.

3) Messuhallin edustan eli Mannerheimintien ja Runeberginkadun risteyksen lopullinen järjestely on pitkään ollut ajankohtainen. Paikalla olevat raitioristikot ja vaihteet ovat pahasti kuluneet ja ne on muutettava uusia, suurempia vaunuja varten. Lopullinen järjestely olisi tehtävä samalla.

4) Kauppatorin raitiot ovat loppuunkuluneet ja sen vuoksi uusimisen tarpeessa. Kun kaarteet tehdään loivemmiksi nykyisten vaatimusten mukaan, jäävät pysäkkipaikat liian pieniksi. Tämän vuoksi ja kun nykyinen järjestely jo on liian ahdas liikenteelle, olisi Kauppatorin raitiot suunniteltava uudelleen.

5) Lapinlahden- ja Kalmistokatujen risteyksen järjestely on raitioliikenteelle ahdas ja liikenneturvallisuuden kannalta huono. Ehdotuksen mukaan linja 6 jatkuisi Ruoholahteen ja lisäksi tehtäisiin yhdyskaarre Kalmistonkadulle pohjoiseen. Se tekisi mahdolliseksi

vaunujen taloudellisemman käyttämisen ja halliajomatkojen lyhentämisen. Ehdotuksen toiseen vaiheeseen kuuluisi lisäksi uuden kääntösilmukan rakentaminen.

6) Annalan asutus on lisääntynyt huomattavasti kerrostalojen rakentamisen vuoksi ja mahdollisesti alueelle tulee myös pienteollisuustalo. Alueen liikenne voidaan saada helpoimmin hoidetuksi jatkamalla linja 6 Annalaan, jolloin linja-autoliikenne voisi siirtyä paremmalle Kustaa Vaasantielle.

7) Herttoniemen suuresti kasvaneen teollisuus- ja asuntoalueen liikenne tulee ennenpitkää vaikeaksi ja epätaloudelliseksi hoitaa linja-autoilla. Olisi siirryttävä tehokkaampiin kuljetusvälineisiin raitiovaunuihin. Tämän vuoksi olisi Herttoniemeen saatava pikarata uuden Kulosaaren sillan kautta, kohta sen valmistuttua, minkä otaksutaan tapahtuvan v. 1956. Aluksi pikarata liittyisi Hämeentien raitiotiehen. Herttoniemen rata on edellytetty kalustonhankintaohjelmassa. Herttoniemeen olisi rakennettava pääteasema ja autolinjojen lähtöpaikka.

8) Reijolan 2-rait. rata yhdistäisi Mannerheimintieltä pohjoisesta Nordenskiöldinkadun kautta itään ja päinvastoin. Se nopeuttaisi ajoa Ruskeasuon halleilta kaupungin itäosiin ja Koskelan halleille. Sen kautta saataisiin tarpeen vaatima linja esim. Munkkiniemestä Kallion kautta Kauppatorille.

9) Raitioyhdyskaarteet Porvoonkadulta Sturenkadulle yhdessä Reijolankadun radan kanssa tekevät mahdolliseksi ajaa Käpylästä ja Koskelasta Munkkiniemeen ja Haagaan. Samaan yhteyteen rakennettu kääntösilmukka tekee mahdolliseksi järjestää mm-linjan 3 tungosaikavuorojen ajon taloudellisemmaksi. Porvoonkadulle, nykyiselle linjan 3 päätepysäkille olisi tehtävä sivuutusraitio.

10) Mannerheimintie on välillä Erottaja—Hankkija jo nykyiselle raitio- ja autoliikenteelle ahdas. Koska Ylioppilastalo—Posti väli on raitioliikenteen solmukohta, olisi tälle välille järjestettävä raitiot ja pysäkit siten, että ne joustavasti läpäisevät suurenkin liikenteen. Vaiheittain toteutettavasta ratkaisusta on liikennelaitoksella suunnitelma, josta huomattava osa voitaisiin toteuttaa ehdotetulla määrärahalla.

11) Eräiden kaupunkiautolinjojen liikennetiheys kasvaa niin suureksi, että niiden liikennöiminen tulee edullisemmaksi ja nopeammaksi johdinautoilla. Tämän vuoksi olisi kiireisesti rakennettava johdinlinjat. Kalustonhankintaohjelmassa on varattu johdinautoja uusia linjoja varten. Lähinnä tulisivat kysymykseen linjat 17 ja 18.

12) Raitioverkoston peruskorjaukset, kuten kuluneiden kiskojen ja vaihteiden uusiminen, vaativat jatkuvasti työtä ja varoja. Samassa yhteydessä olisi myös täydennettävä nykyistä rataverkkoa pienillä lisillä, kuten yhdyskaarteilla, varavaihteilla ja kääntösilmukoilla, joiden avulla liikenne saadaan joustavammaksi, hukka-ajoa vähennetään ja häiriöiden vaikutuksia voidaan rajoittaa.

I Rakennukset

	1953	1954	1955
Uusien vaunuhallien rakentaminen konelaitteineen, lisämääräraha	230.000.000	—	—
Erinäisiä laajennus- ja muutostöitä ..	28.900.000	—	—
1) Huolto- ja säilytystilan järjestäminen liikennekalustolle:			
a) 75 (uudelle) raitiovaunulle; valmis syksyksi 1955	—	—	25.000.000
b) Töölön hallista väliaik. rakentein 37 johdinautolle; valmis syksyksi 1955	—	—	30.000.000
c) Uudet vaunuhallit, joista tarvitaan valmiiksi: syksyllä 1956 autohalli ja			

syksyksi 1957 raitiovaunuhalli; kaikkiaan n. 150 johdin- tai dieselautolle ja n. 150 raitiovaunulle; koko kustannus n. 1.500 milj. mk	—	—	300.000.000
2) Autokorjaamon tilapäinen laajentaminen	—	9.000.000	—
	258.900.000	9.000.000	355.000.000
II Uusien vaunujen hankinta yms.			
Raitio- ja omnibusvaunujen hankinta, aikaisemmin laaditun suunnitelman mukaan, lisämääräraha	[1.340.000.000]	—	—
Merkittäneen	*840.000.000*	*500.000.000*	
Raitiomoottorivaunut:			
1) 30 kpl. v. 1954 valmistuvia, Autoteollisuus Oy:ltä (loppuerä)	—	99.000.000	—
2) 24 » » 1955 valmistuvia à 18 milj. mk (2 erää 3:sta) ..	—	144.000.000	144.000.000
3) 24 » » 1956 valmistuvia à 18 milj. mk (2 erää 3:sta) ..	—	144.000.000	144.000.000
4) 21 » » 1957 valmistuvia à 18 milj. mk (ennakko 1/3) ...	—	—	126.000.000
Raitioperävaunut:			
5) 60 kpl. v. 1954 valmistuvia à 10 milj. mk (loppuerä)	—	58.000.000	—
6) 24 » » 1955 valmistuvia à 10 milj. mk	—	120.000.000	120.000.000
7) 24 » » 1956 valmistuvia à 10 milj. mk (ennakko 1/2) ..	—	—	120.000.000
Johdinautot:			
8) 3 kpl. v. 1954 valmistuvia à 10 milj. mk (loppuerä 2/3) ..	—	20.000.000	—
9) 38 » » 1955 valmistuvia à 10 milj. mk (loppuerä 2/3) ..	—	130.000.000	250.000.000
10) 5 » » 1956 valmistuvia à 10 milj. mk (ennakko 1/3) ..	—	—	15.000.000
Dieselautot:			
11) 40 kpl. v. 1954 valmistuvia à 6 milj...	—	240.000.000	—
12) 40 » » 1955 » » 6 » ..	—	—	240.000.000
13) Nykyisten vaunujen peruskorjaukset ja modernisointi sekä muu kalusto	43.900.000	100.000.000	150.000.000
	[1.383.900.000]	[1.055.000.000]	1.309.000.000
Summat muutettuina	*883.900.000*	*1.555.000.000*	
III Radat ja ilmajohdot	1953	1954	1955
Vuoden 1953 talousarvioehdotukseen merkityt rata- ja ilmajohtotyöt	[152.700.000]	—	—
Merkittäneen	*126.700.000*	*22.000.000*	—
1) Raiteen siirto Koroistentieltä Mannerheimintielle ja uusi kääntösilmukka Ruskeasuolle (loppuerä)	—	25.000.000	—

2) Kaksiraiteinen rata Käpylästä Koskelan halleille ilman pengerrystöitä, jotka kuuluvat rakennustoimistolle	—	30.000.000	20.000.000
3) Messuhallin edustan raidetyöt; ilman katutöitä, jotka kuuluvat rakennustoimistolle	—	—	25.000.000
4) Kauppatorin raiteiden uudelleenjärjestely; ilman katutöitä, jotka kuuluvat rakennustoimistolle	—	—	20.000.000
5) Raiteiden muutostyöt Lapinlahden ja Kalmistonkadun risteyksessä: ilman katutöitä	—	—	15.000.000
6) Raitiolinjan 6 jatko Annalaan (0,9 km 2-rait.) ilman pengerrys- ja katutöitä	—	18.000.000	—
7) Raitiorata, Sörnäinen—Herttoniemi väliaik. liittymin Hämeentien raitioihin ja pääteasemineen Herttoniemessä; ilman pengerrys- ja siltatöitä, alkuerä	—	—	60.000.000
8) 2-raiteinen rata Reijolankadulle	—	14.000.000	—
9) Raitioyhdyskaarteet Porvoonkadulta Sturenkadulle, silmukka ja ohitusraide	—	18.000.000	—
10) Raitioiden ja muun liikenteen järjestely välillä Erottaja—Hankkija: ilman katutöitä, alkuerä	—	—	20.000.000
11) Johdinautolinjojen ilmajohtoja	—	20.000.000	20.000.000
12) Peruskorjauksiin m.l. vähäisemmät rataverkon täydennykset	—	100.000.000	60.000.000
	[152.700.000]	[225.000.000]	240.000.000
Summat muutettuina	*126.700.000*	*247.000.000*	
VII:	[1.795.500.000]	[1.289.000.000]	1.904.000.000
Summat muutettuina VII:	*1.269.500.000*	*1.811.000.000*	

VIII. Puutavara- ja polttoainetoimisto.

	1953	1954	1955
1. Kuivaamon rakentaminen Heinolan sahalle	—	50.000.000	—
Kokonaiskustannukset 50.000.000 mk, kuutio 6.500 m³.			
Perusteluihin nähden viitataan siihen, mitä Kvston esityslistassa 28. 5. 1952 asian n:o 25 kohdalla on esitetty.			
VIII:	—	50.000.000	—

IX. Asuntorakennustoiminta.

Asuntotuotantokomitea ilmoittaa, että sen tarkoituksena on pyrkiä vuosittain aloittamaan n. 300,000 m³:n suuruiset asuntorakennustyöt Khn aikaisemmin hyväksymän ohjelman mukaisesti.

300.000 m³:n rakennusohjelman kustannukset voidaan 8.600 mk:n mukaan m³:ltä laskien arvioida 2.580.000.000 mk:ksi eli pyöreästi 2,6 miljardiksi mk:ksi. Edellyttäen, että Arava, kuten tähänkin asti, rahoittaisi 40% rakennuskustannuksista ja että vapailta rahamarkkinoilta saataisiin primääriluotoista niin suuri osa, että se vastaisi 20% koko rakennuskustannuksista, jäisi kaupungin rahoitettavaksi osakepääomina ja primärilainoina yhteensä ainakin 40% kokonaisrakennuskustannuksista, mikä vastaisi 1.040.000.000 mk. Jos rahalaitoksilta ei voida saada edellä mainittua määrää primärilainoina, mikä kireiden rahamarkkinoiden aikana on mahdollista, tulee kaupungin osuus rahoituksesta vastaavasti kasvamaan. Edellä mainitut 300.000 m³ vastaisi summittaisen arvion mukaan n. 1.200 huoneistoa. Mitä suunnitelman toteuttamismahdollisuuksiin tulee, niin komitea voi nykyisellä organisatiolla ainoastaan henkilökuntaa jonkin verran lisäämällä suunnitelman toteuttamisen hoitaa. Tällä hetkellä näyttää siltä, ettei myöskään työvoima- tai materiaalitilanne tule tuottamaan vaikeuksia. Näin ollen suunnitelman toteuttamismahdollisuudet ratkaisevasti riippuvat ainoastaan rahoituksesta.

Asutuslautakunnan toimesta tapahtuvan maansaantiin oikeutettujen kerrosrakennustoiminnan puitteissa pyritään n. 50.000 m³:n rakentamiseen vuodessa. Kaupungin osuus kustannuksista on arvioitavissa n. 220 milj. mk:ksi vuodessa edellyttäen, että rahoitus saadaan nykyisin sovellettujen perusteiden mukaisesti järjestetyksi.

Asuntorakennustoiminnan tukeminen ..	1.250.000.000	1.260.000.000	1.260.000.000
IX:	1.250.000.000	1.260.000.000	1.260.000.000

Tuloa tuottavat pääomamenot yhteensä [6.270.908.000][6.403.800.000] 6.872.450.000
5.262.880.000 7.413.828.000

Kahdeskymmenestoinen pääluokka.

Tuloa tuottamattomat pääomamenot.

I. Talorakennukset.

Yleisten töiden lautakunta mainitsee, että 3-vuotisrakennusohjelman laatiminen on talorakennusosaston osalta käytettävissä olevan valmisteluajan lyhyyden vuoksi tuottanut huomattavia vaikeuksia. Eräät ohjelmaehdotukset ovat saapuneet kovin myöhään; eräissä ei vuositärkeysjärjestystä ole mainittu. Ajan niukkuus ei ole aina sallinut tarpeellista neuvottelukosketusta asianomaisiin laitoksiin eikä riittävää syventymistä useimmiten vain nimeltä mainittujen rakennuskohteitten suuruuteen ja kustannuksiin, tai niitten riippuvaisuuteen muiden osastojen rakennussuunnitelmista. Rakennusohjelmaan kuuluu mm. useitten suurten sairaaloiden sekä muiden laitosten rakentaminen — näiden rakennustarpeen luonnosmainenkin hahmottelu vaatii aikansa. Talorakennusosasto ei ole ottanut ehdotukseensa eräitä rakennuskohteita, jotka ilmeisesti kuuluvat toisten elimien valmistettaviin asioihin (esim. uuden kalasataman järjestely, lastentarha- ja neuvolahuoneistojen mahdolliset ostot.) Sama koskee myös esim. palolautakunnan toivomusta, että yleisen asuntorakennusohjelman puitteissa varattaisiin asuntoja myös palokunnan henkilökunnalle.

Mikään laitos tai lautakunta ei ole ottanut ohjelmaansa suunniteltua kunnallista laitospesulaa, mahdollisesti syystä, ettei vielä ole mm. päätetty minkä laitoksen alaisuuteen se aikanaan tulee. Sairaanhoito- ja huoltoviranomaisten taholta on kuitenkin painostettu sen aikaansaamisen tärkeyttä. Talorakennusosasto oli ehdottanut sen rakennustöiden

aloittamista v. 1954, mutta yleisten töiden lautakunta ei katsonut voivansa ottaa sitä rakennusohjelmaehdotukseensa.

Ohjelmaehdotukset on laadittu yleensä esitettyjen toivomusten mukaisesti. Ilmeistä on, ettei kaupungin rahatilanne eikä rakentavien elimien suorituskyky voi esitettyä ohjelmaa sellaisenaan toteuttaa, joten huomattavia supistuksia on aikanaan tehtävä. Investointiin sidottavien rahamäärien suhteen on huomattava, että valtionapua nauttivien rakennuksien kohdalta valtionapu saadaan nostaa »työn edistymisen mukaan». Tällaisia rakennuksia ovat mm.: tuberkuloosisairaalan asuntola- ja keittiörakennus: valtionapu 75%, Nikkilän hallintó-, hoito- ja asuntolarakennus samoin kuin Poikain ammattikoulu: valtionapu molemmissa 50%, joten tosiasiallinen pysyvä investointi on vastaavasti talousarviossa esiintyviä määriä pienempi.

Talorakennusosaston tuotantokyvyn voitaneen lähivuosina arvioida nousevan ehkä n. 150.000 m³:iin, mikä vastaa n. 1,5 miljardin rakennuspääomaa. Tämän rakennustoiminnan hoitaminen edellyttää sekä suunnitelmien laadinnassa että työn suorituksessa ulkopuolisten arkkitehtitoimistojen ja urakoitsijaliikkeiden apua, koska huomattava osa talorakennusosaston työvoimasta tarvitaan kunnallishallinnon vaatimien toimenpiteiden hoitamiseen, suunnittelu- ja rakennusteknillisten kysymysten vaatimiin selvittelytehtäviin ja valvontaan.

Hinta- ja palkkatason vakavuus tarjoavat tällä hetkellä verrattain kestävän pohjan rakennusohjelman laadinnalle. Missä määrin rakennussäännöstely tulee vaikeuttamaan tai helpoittamaan rakennustoimintaa lähivuosina on vaikea arvioida, koska on ollut kysymys rakennussäännöstelyn lopettamisestakin.

	1953	1954	1955
Yleisen kunnallishallinnon rakennukset.			
Uusi virastotalo, I linja; alustavia töitä varten	—	5.000.000	100.000.000
Ehdotetaan julistettavaksi yleinen suunnittelukilpailu.			
Oikeus- ja järjestystoimen rakennukset.			
Vallilan poliisitalo, s.m.	[35.000.000]	[50.000.000]	—
Ennen vuotta 1953 myönnetty 15 milj. mk. N. 11.400 m³; n. 100 milj. mk.			
Merkittäneen	—	*85.000.000*	—
Uusi keskuspoliisitalo	—	—	10.000.000
Alustavia töitä. Ehdotetaan julistettavaksi yleinen suunnittelukilpailu.			
Palolaitoksen rakennukset.			
Palolautakunnan ehdotus rakennusohjelmaksi sisältyy liitteeseen 2.			
Palolaitoksen rakennukset	—	70.000.000	20.000.000
Asuntorakennus Käpylän paloasemalle; arv. 5.000 m³; 50 milj. mk.			
Etu-Töölön paloasema. Tontti epäselvä. Uudelleenjärjestelytöitä eri paloasemilla, arv. n. 40 milj. mk.			

Terveydenhoitolautakunnan rakennukset.			
Terveydenhoitolautakunnan ehdotus rakennusohjelmaksi sisältyy liitteisiin 3, 3 a ja 3 b.			
Lauttasaaren neuvola (Lauttasaaren kansakoulun yhteydessä).			
Pukinmäen neuvola (Pukinmäen kansakoulun yhteydessä).			
Neuvolakeskus Virastotalossa (siirtyy myöhempään).			
Lastentarhain rakennukset.			
Lastentarhain lautakunnan ehdotus rakennusohjelmaksi sisältyy liitteisiin 4, 4 a ja 4 b.			
Lastentalo Pihlajatie n:o 32	19.000.000	—	—
N. 7.400 m³; rak.kustannus 74 milj. mk, rakenteilla.			
Lastentarharakennukset	—	75.000.000	75.000.000
V. 1954.			
Tapanilan lastentarha.			
N. 3.850 m³; n. 35 milj. mk.			
Malmin lastentarha ja -seimi.			
N. 3.850 m³; n. 35 milj. mk.			
Vartio-Mellunkylä; lastentarha-terveystalo.			
N. 3.000 m³; n. 33,5 milj. mk.			
Oulunkylä; lastentarha-terveystalo.			
N. 4.000 m³; n. 40,5 milj. mk.			
Toteutus riippuvainen mm. viemäröinnin ja vedensaannin järjestämisestä.			
Ehdotetaan varattavaksi 75 milj. mk.			
V. 1955.			
Puistola, lastentarha-terveystalo.			
N. 3.000 m³; n. 35 milj. mk.			
Koskela tai Kisakylän koillispuoli.			
N. 4.000 m³; n. 40 milj. mk.			
Mahdollisesti vuodelta 1954 siirtyviä lastentarharakennuksia.			
Toteutus riippuvainen mm. viemäröinnin ja veden järjestämisestä.			
Ehdotetaan varattavaksi 75 milj. mk.			
Kirjastorakennukset.			
Kirjastolautakunnan ehdotus rakennusohjelmaksi sisältyy liitteeseen 5.			
Pääkirjaston lisärakennus- ja muutostyöt	—	35.000.000	—
Lisärakennus 2.600 m³ sekä muutostyöt vanhassa osassa, n. 35 milj. mk.			

Etu-Töölön kirjastotalo — johon alkuluonnosten mukaan liittyy myös Ruotsalainen työväenopistotalo — ehdotetaan siirrettäväksi vuoteen 1956.			
Kallion kirjastotalo; lisärakennus- ja muutostöitä	—	20.000.000	—
Lisärakennus — n. 1.500 m³ — muutostöineen, arv. n. 20 milj. mk. Luonnokset hyväksyi Kvsto 7. 9. 1949.			
Vallilan kirjastotalo	—	—	36.000.000
Arv. 3.600 m³, n. 36 milj. mk.			
Taka-Töölön kirjastotalo	—	—	36.000.000
Arv. 3.600 m³; n. 36 milj. mk.			
Sairaalain rakennukset.			
Sairaalalautakunnan ehdotus rakennusohjelmaksi sisältyy liitteeseen 6.			
Marian sairaala; kirurgisen osastorakennuksen korotus 2:lla kerroksella ym. muutostöitä	—	90.000.000	—
N. 6.900 m³; arv. n. 80—90 milj. mk. Toimenpiteen kautta saataisiin nopeimmin n. 60 uutta potilaspaikkaa.			
Tuberkuloosisairaala; uusi asuntola- ja keittiörakennus	[100.000.000]	[75.000.000]	—
Ennen v. 1953 myönnetty 1.000.000 mk. N. 17.600 m³; n. 176 milj. mk. Valtionapua 75%.			
Merkittäneen	*40.000.000*	*135.000.000*	—
Auroran sairaala; uusi ajotie ja portinvartijan koju	—	10.000.000	—
Nikkilän sairaala; uusi hallinto-, hoito- ja asuntolarakennus	[75.000.000]	[83.000.000]	—
N. 15.800 m³; n. 158 milj. mk. Valtionapua 50%.			
Merkittäneen	*50.000.000*	*108.000.000*	—
Kivelän sairaala; henkilökunnan asuntolat ym.	[210.000.000]	[45.000.000]	—
Ennen v. 1953 myönnetty 140 milj. mk. N. 35.500 + 4.800 m³; n. 395 milj. mk.			
Merkittäneen	*100.000.000*	*155.000.000*	—
Lastensairaalapaviljongin rakentaminen	[160.000.000]	[110.000.000]	—
Ennen v. 1953 myönnetty 50 milj. mk. N. 30.000 m³; n. 320 milj. mk.			
Merkittäneen	*50.000.000*	*220.000.000*	—
Auroran sairaala; asuntolarakennukset tuberkuloosisairaalan alueella	—	90.000.000	90.000.000
Ennen v. 1953 myönnetty 10 milj. mk. N. 19.000 m³; n. 190 milj. mk.			

Auroran sairaala; osastorakennus VII:n muutos- ja korjaustyöt	32.500.000	—	—
Pohjoinen sairaala; alustavia töitä	—	5.000.000	—
Ehdotetaan suunnittelukilpailun järjestämistä (kutsukilpailu).			
Nikkilän sairaala; perheasuntolarakennus	—	—	75.000.000
Arv. n. 15.000 m³, n. 150 milj. mk.			
Nikkilän sairaala; uusi osastorakennus, alustavia töitä	—	—	5.000.000
200 potilaalle.			
Kivelän sairaala; uutisrakennukset	—	—	300.000.000
Uusi talous- ja lämpökeskus.			
Uusi 200-sijainen hermo- ja mielitautiosastorakennus. Suunnitelmista riippuen.			
Merkittäneen arv. 300 milj. mk.			
Uusi mielisairaala; alustavia töitä	—	—	5.000.000
500 potilaalle; Östersundomintien ja vanhan Porvoontien kulmassa?			
Tuberkuloosisairaalan hallintorakennus; itäinen kylkirakennus	—	—	50.000.000
Arv. 5.500 m³; n. 50 milj. mk. Valtionapua 75 %.			
Malmin sairaala; asuntolarakennus	—	—	85.000.000
Arv. 15.000 m³; n. 165 milj. mk.			
Marian sairaala; uusi poliklinikkarakennus	95.000.000	—	—
Kaupungin osuus Helsingin Yleisen sairaalan perustamiskustannuksiin	30.000.000	177.000.000	300.000.000
Kaupungin osuus Helsingin yleisen sairaalan perustamiskustannuksiin on merkitty ohjelmaan Helsingin yleisen sairaalan rakennustoimikunnan arvioiden mukaan. Kaupungin osuus on kaikkiaan arvioitu 1.400 milj. mk:ksi, josta 900 milj. mk olisi suoritettava vuonna 1956—1959. Rakennustoimikunnan muistio sisältyy liitteeseen 7.			
Huoltotoimen rakennukset.			
Huoltolautakunnan ehdotus rakennusohjelmaksi sisältyy liitteisiin 8 ja 8 a.			
Kunnalliskoti Koskelassa; nykyisten rakennusten muuttaminen sairaalaksi ..	[85.000.000]	[125.000.000]	200.000.000
V. 1954:			
A-rakennuksen muuttaminen sairaalaksi n. 85 milj. mk.			
Uuden keittiön rakentaminen alulle, yht. n. 80 milj. mk.			
Suunnitelmista riippuen.			
Merkittäneen	*50.000.000*	*160.000.000*	

Kunnalliskoti Koskelassa; uudet henkilökunnan asuntolat	80.000.000	160.000.000	84.000.000
Ennen v. 1953 myönnetty 1.000.000 mk.			
17.600 m³; n. 160 milj. mk.			
I vaihe valmis v. 1954.			
II vaihe alulle, n. 18.000 m³; n. 165 milj. mk.			
Vanhusten asuntoloita	[175.000.000]	—	—
Merkittäneen	*100.000.000*	*75.000.000*	—
Vanhainkoti Munkkiniemen—Haagan suunnalle	—	—	60.000.000
N. 100—150 hoitopaikkaa.			
Kokonaiskustannukset n. 120—180 milj. mk.			
Lastensuojelulautakunnan rakennukset.			
Lastensuojelulautakunnan ehdotus rakennusohjelmaksi sisältyy liitteeseen 9.			
Toivolan koulukoti; kahden oppilasosaston rakennuksen sekä talous- ja lämpökeskuksen rakentaminen	[50.000.000]	[65.000.000]	58.000.000
Oppilasosastorakennukset yht. 8.200 m³; n. 75 milj. mk.			
Talous- ja lämpökeskus: rakennus n. 1.600 m³; n. 13 milj. mk, tekniset laitteet n. 35 milj. mk. Yht. n. 48 milj. mk.			
Merkittäneen	*20.000.000*	*95.000.000*	
Sofianlehdon lastenkoti; vastaanottokodin vastaanotto-osasto ja henkilökunnan asuntola	—	100.000.000	170.000.000
Kokonaiskustannukset arv. n. 270 milj. mk.			
Toivoniemen vajaamielislaitos	—	—	100.000.000
2 oppilasrakennusta, hallinto- ja talousrakennukset.			
100 hoitopaikkaa à 2,2 milj. mk.			
Kokonaiskustannus 440 milj. mk.			
Kansakoulurakennukset.			
Suomenkielisten ja ruotsinkielisten kansakoulujen johtokuntien lausunto rakennusohjelmasta sisältyy liitteisiin 10, 10 a ja 11.			
Uudet kansakoulurakennukset	575.000.000	600.000.000	600.000.000
A. Rakenteilla tai valmistuu v. 1954.			
Mäkelänkadun kansakoulu			
Pakilan »			
Pitäjänmäen »			
Lauttasaaren »			
Snellmanin »			
Punavuorenkatu 8—10.			

B. Aloitettava v. 1954.			
Etelä-Töölön kansakoulu, 30 l. n. 45.000 m³; n. 390 milj. mk.			
Pohjois-Haagan kansakoulu, 15 l. n. 200 milj. mk (ehdotetaan aloitettavaksi v. 1955).			
Ruskeasuon kansakoulu, 15 l. n. 200 milj. mk.			
Koskela—Oulunkylän kansakoulu, 15 l., n. 200 milj. mk.			
Maunulan kansakoulun lisärakennus, 8—9 l., n. 75 milj. mk.			
Maunulan uusi kansakoulu, 15 l. (ehdotetaan aloitettavaksi v. 1955).			
Arv. merkittäneen 600 milj. mk.			
Työväenopistorakennukset.			
Suomenkielisen ja ruotsinkielisen työväenopiston johtokuntien ehdotukset sisältyvät liitteisiin 12 ja 13.			
Suomenkielisen työväenopiston lisärakennus	—	80.000.000	80.000.000
N. 18.000 m³; n. 160 milj. mk.			
Ammattiopetuslaitosten rakennukset.			
Ammattiopetuslaitosten johtokunnan ehdotus rakennusohjelmaksi sisältyy liitteisiin 14 ja 14 a.			
Poikain ammattikoulu	100.000.000	400.000.000	205.000.000
Ennen v. 1953 myönnetty 60 milj. mk. Osat A + B + C (luokka- ja työpaja-osa sekä huolto- ja voimistelusalisiipi): n. 77.200 m³; n. 700 milj. mk. Osa D (autovajat pihamaan alla): n. 8.000 m³; n. 65 milj. mk. Valtionapua 50 %.			
Tyttöjen ammattikoulu; peruskorjaus ja polttoainevaraston laajennus	—	—	15.000.000
Erikoisammattikoulurakennus Alppikatu n:o 1; I rakennusvaihe	—	—	90.000.000
N. 20.000 m³; n. 180 milj. mk.			
Erinäiset rakennukset.			
Nuorisotalo Vallilaan	—	35.000.000	—
Arv. 4.000 m³; n. 35 milj. mk. Talolle varattu korttelin n:o 541 tontit n:o 7—8.			
Rakennustoimiston puhtaanapitoosasto; uusi polttolaitos	—	100.000.000	150.000.000

Ennen v. 1953 myönnetty 40 milj. mk. Arv. 40.000 m³; n. 270—300 milj. mk: Rakennustoimiston varasto-osasto; keskusvarastorakennus	—	90.000.000	90.000.000
Arv. n. 30.000 m³; n. 180 milj. mk. Rakennustoimiston uusi toimitalo; Kasarmikatu n:o 21	—	100.000.000	130.000.000
N. 24.000 m³; n. 230 milj. mk. Vallilan kesäteatteri	4.500.000	12.600.000	—
Kokonaiskustannukset n. 17,1 milj. mk. Nikkilän sairaala; uuden sikalan rakentaminen sekä autotallin ja keskusvarastotilan järjestäminen	—	15.000.000	—
Vanhainkodin rakennustoimikunnan käytettäväksi.			
Kunnalliskodin laajentaminen	[460.000.000]	—	—
Merkittäneen	*250.000.000*	*210.000.000*	—
	I: [2.286.000.000]	[2.822.600.000]	3.219.000.000
Summat muutettuina	*I: 1.596.000.000*	*3.512.600.000*	

II. Kadut ja tiet.

(Yleisten töiden lautakunnan käytettäväksi.)

Kolmen vuoden rakennusohjelmaa katurakennusosaston osalta laatiessaan on yleisten töiden lautakunta ottanut huomioon kiinteistölautakunnan, liikennelaitoksen lautakunnan, terveydenhoitolautakunnan, työasiainlautakunnan sekä urheilu- ja retkeilylautakunnan ehdotukset. Lisäksi on ko. rakennusohjelmaan otettu yleisten töiden lautakunnan omat ehdotukset lähiaikoina välttämättömistä katu- ja viemäröimistöistä, joiden kustannukset ovat 5 milj. mk tai yli. Kustannukset ovat summittaiset, sillä useimmista töistä ei ole vielä suoritettu maastotutkimuksia, eikä laadittu edes alustavia suunnitelmia. Mikäli eri vuosien talousarvioihin ei voida kaikkia esitettyjä töitä sisällyttää, kuten on odotettavissa, siirtyvät poistetut työt seuraavien vuosien talousarvioihin aikaansaaden yhä kasvavaa ruuhkaantumista.

Kiinteistölautakunnan ehdotus rakennusohjelmaksi katu-, viemäri- ja vesijohtotöiden osalta sisältyy liitteeseen 15.

	1953	1954	1955
1. Uusia katuja ja teitä, kaupunginhallituksen määräyksen mukaan, s.m. Vuoden 1953 talousarvioon sisältyvät työt	[316.122.000]	—	—
Merkittäneen	*200.000.000*	*116.122.000*	—
Eteläinen Esplanaadikatu Korkeavuorenkadulta Fabianinkadulle; ajoradan ja eteläisen jalkakäytävän levittäminen	—	8.000.000	—

Katu on nykyisin aivan liian ahdas jalankulkijoita, moottoriajoneuvoliikennettä ja pysäköintiä silmällä pitäen.			
Lauttasaarenkatu Ruoholahdenkadun ja Lauttasaarenkadun sillan välille; tasoitus ja päällystäminen ..... Välttämätön Lauttasaarenkadun sillan tulotienä.	—	8.500.000	—
Työmiehenkatu Lastenkodinkadulta etelään; tasoitus ja päällystäminen Tärkeä suunnitellun asuntorakennustoiminnan takia.	—	12.000.000	—
Läntinen Rantatie; kävelytien rakentaminen, rantaverhous ja istutukset .. Ranta-alue olisi saatettava lopulliseen kuntoon.	—	12.900.000	—
Koroistentie; tasoitus ja päällystäminen Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.	—	19.000.000	—
Käpyläntie Koskelantieltä Pohjolankadulle; istutukset; länsipuolen käytävän polkupyörätien ja ajoradan päällystäminen kaupungin katuosuudella ..... Liikenneturvallisuuden parantamiseksi.	—	6.100.000	—
Kunnalliskodintie Käpyläntieltä Koskelantielle; tasoitus ja päällystäminen Välttämätön uuden raitiotien rakentamisen takia.	—	8.900.000	—
Raitiotiepenger Käpylästä Koskelan halleille ..... Liikennelaitoksen pyynnöstä.	—	6.000.000	—
Hämeentie; rakentaminen täyteen leveyteen Intiankadulta Annalantielle Tarpeellinen raitiolinjan 6 jatkamiseksi Annalaan. Liikennelaitoksen pyynnöstä.	—	20.000.000	—
Valtimontie Koskelantieltä Kustaa Vaasan tielle; tasoitus ja päällystäminen; töiden jatkaminen ..... Aikaisemmin saatu 2.600.000 mk. Liikennelaitoksen pyynnöstä. Välttämätön vaunuhallin tulotienä.	—	19.000.000	—
Sofianlehdonkatu; päällystäminen .. Tarpeellinen kadun varrella tapahtuneen asuntorakennustoiminnan takia.	—	9.600.000	—

Limingantie Intiankadulta etelään; rakentaminen täyteen leveyteen .... Tarpeen liikenneturvallisuuden parantamiseksi.	—	12.000.000	—
Hämeentien ja Mäkelänkadun risteyksen liikenteen järjestely ..... Tarpeen liikenteelle.	—	7.000.000	—
Hämeentie Helminkadulta Kustaa Vaasan tielle; rakentaminen lopulliseen kuntoonsa ..... Nykyinen väliaikainen järjestely vähentää tien liikennetehoa.	—	15.000.000	—
Kaanaantie TK 671:n eteläpuolella; tasoitus ja päällystäminen ..... Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.	—	5.700.000	—
Ritokalliontie; tasoitus ja päällystäminen ..... Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.	—	16.050.000	—
Munkinpolku; tasoitus ja päällystäminen ..... Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.	—	7.800.000	—
Rakuunantie; tasoitus ja päällystäminen ..... Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.	—	14.400.000	—
Munkkiniemen pohjoisosaan suunniteltu kerrostaloalue; katujen tasoitus .... Kiinteistölautakunnan pyynnöstä. Kokonaiskustannukset 100 milj. mk.	—	50.000.000	50.000.000
Pohjois-Haagan I rakennusvaiheen katujen päällystäminen	—	14.000.000	—
Pohjois-Haagan II rakennusvaiheen katujen tasoitus; töiden jatkaminen .. Kiinteistölautakunnan pyynnöstä. Kokonaiskustannukset n. 74 milj. mk. Vuodeksi 1951 saatu 26 milj. mk ja vuodeksi 1953 ehdotettu 20 milj. mk.	—	28.000.000	—
Pohjois-Haagan III rakennusvaiheen katujen tasoitus ..... Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.	—	20.000.000	21.000.000
Pajamäen asuntoalue; katujen tasoitus Kiinteistölautakunnan pyynnöstä. Kokonaiskustannukset 26 milj. mk.	—	16.000.000	10.000.000
Pitäjänmäentie; tasoitus ja päällystäminen sekä sillan rakentaminen Mätäjoen yli ..... Tärkeä liikenteelle. Kokonaiskustannukset 60 milj. mk.	—	30.000.000	30.000.000

Pitäjänmäen pohjoinen teollisuusalue; katujen tasoitus..... Kiinteistölautakunnan pyynnöstä. Kokonaiskustannukset 145 milj. mk.	—	45.000.000	100.000.000
Eliel Saarisen tie Nuijamiestentieltä Viidenrajantielle; tasoitus 7 m leveyteen ..... Tärkeä yhdystie. Kokonaisarvio 23 milj. mk.	—	18.000.000	—
Ns. Maunulan Sahan asutusalueen kadut; päällystäminen ..... Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.	—	6.400.000	—
Vanha Porvoontie Nummitieltä kaupungin rajalle; tien oikaisu ja päällystäminen ..... Tien liikenteellisesti parempaan kuntoon saattamiseksi.	—	23.600.000	—
Herttoniemen esikaupunkirata; alusrakenne ja sillat sekä niihin liittyvät katutyöt ..... Liikennelaitoksen pyynnöstä. Kokonaiskustannukset 440 milj. mk.	—	200.000.000	240.000.000
Abraham Wetterin tie Sahaajankadulta Satumaan polulle; päällystäminen .. Kiinteistölautakunnan pyynnöstä. Kokonaiskustannukset 23.400.000 mk. Tärkeä Herttoniemen itäisen asuntoalueen tulotienä.	—	11.400.000	—
Herttoniemen itäisen asuntoalueen eteläosan katujen tasoitus ja päällystäminen; töiden loppuunsuorittaminen ..... Kiinteistölautakunnan pyynnöstä. Kokonaisarvio 31.130.000 mk.	—	10.600.000	—
Herttoniemen itäisen asuntoalueen pohjoisosan katujen tasoitus..... Kiinteistölautakunnan pyynnöstä. Kokonaiskustannukset 48 milj. mk.	—	20.000.000	28.000.000
Kunnanteiksi otettujen liitosalueen teiden perusparannukset ..... Aikaisemmin myönnetty 21.600.000 mk ja vuodeksi 1953 pyydetty 10.000.000 mk. Tarpeellinen kunnossapitokustannusten vähentämiseksi.	—	20.000.000	20.000.000
Polkupyöräteiden rakentaminen Helsingin ulosmenoteille; töiden jatkaminen ..... Kokonaistarve vielä n. 120 milj. mk.	—	30.000.000	30.000.000

Linja-autopysäkkien rakentaminen liitosalueelle; töiden jatkaminen .... Tarpeellinen liikenneturvallisuuden kannalta. Aikaisemmin saatu 4 milj. mk ja vuodeksi 1953 pyydetty 7 milj. mk.	—	5.000.000	5.000.000
Sorateiksi rakennettujen katujen päällystäminen ..... Töiden jatkaminen. Kokonaiskustannukset v. 1950 hintatason mukaan 47,5 milj. mk. Aikaisemmin saatu 30 milj. mk ja vuodeksi 1953 pyydetty 10 milj. mk.	—	10.000.000	—
Erottajan aukion uudelleen järjestely Liikennelaitoksen pyynnöstä.	—	—	18.000.000
Messuhallin edustan raidetöistä johtuvat katutyöt ..... Liikennelaitoksen pyynnöstä.	—	—	30.000.000
Ensi linja Alppikadulta Porthaninrinteelle; tasoitustöitä ja päällystäminen sekä istutukset ..... Tarpeen rakennustoiminnan takia.	—	—	13.500.000
Koskelantie Intiankadulta Kustaa Vaasan tielle; eteläisen ajoradan ja käytävän sekä polkupyörätien rakentaminen ..... Tarpeen liikenteelle ja tonttien käytölle.	—	—	23.500.000
Kaupungin keskuskorjaamolle johtavat tiet; tasoitus; töiden aloittaminen ..	—	—	15.000.000
Herttoniemen läntisen asuntoalueen eteläosan katujen tasoitus ja päällystäminen	—	—	25.000.000
Kettutie Karhutieltä Herttoniementielle; tasoitus ja päällystäminen .. Tarpeellinen esikaupunkiradan valmistuttua.	—	—	14.400.000
	[316.122.000]	[765.950.000]	673.400.000
Summat muutettuina	*200.000.000*	*882.072.000*	
2. Asemakaavalain 31—32 § mukaisia katutöitä, kaupunginhallituksen määräyksen mukaan, s.m.	[30.000.000]	[40.000.000]	40.000.000
Munkkiniemen, Lauttasaaren ja Haagan asemakaavojen tultua vahvistetuksi lienee kaupunki velvollinen rakentamaan asemakaavalain 32 § mukaiseen kuntoon eräitä katuja, joiden varrella on asemakaavalain 31 §:ssä edellytettyä suurempi asemakaava-			

lain mukainen asutus. Kokonaiskustannukset tästä olisivat tällä hetkellä n. 142 milj. mk. Ennen vuotta 1953 on myönnetty 40 milj. mk.			
Merkittäneen	*25.000.000*	*45.000.000*	
(Satamalautakunnan käytettäväksi.)			
4. Katuja ja rautateitä teollisuus- ja varastoalueille, s.m.	40.000.000	40.000.000	40.000.000
5. Sillat, s.m.			
Lauttasaaren sillan tieliikennemerkit..	800.000	—	—
Fredrikinkadun silta	—	20.000.000	—
Lapinlahdenkadun silta	—	18.000.000	—
Lauttasaarenkadun silta	20.000.000	80.000.000	—
Kulosaaren silta	300.000.000	375.000.000	300.000.000
	320.800.000	493.000.000	300.000.000
6. Korvaus satamarakennusosaston yleiskustannuksista	57.728.000	85.280.000	54.400.000
II:	[764.650.000]	[1.424.230.000]	1.107.800.000
Summat muutettuina ..... *II:*	*643.528.000*	*1.545.352.000*	

III. Viemärit.

(Yleisten töiden lautakunnan käytettäväksi.)

	1953	1954	1955
1. Uusia viemäreitä kaupunginhallituksen määräyksen mukaan, s.m.			
Vuoden 1953 talousarvioehdotukseen merkityt viemärityöt	[171.130.000]	—	—
Merkittäneen	*130.000.000*	*41.130.000*	—
Ritokalliontien viemäri	—	5.400.000	—
Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.			
Munkkiniemen pohjoisosan kerrostaloalueen viemärit	—	40.000.000	27.000.000
Kokonaiskustannus n. 67.000.000 mk. Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.			
Pajamäen asuntoalueen viemärit	—	18.000.000	10.000.000
Kokonaiskustannus 28 milj. mk. Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.			
Pitäjänmäen pohjoisen teollisuusalueen viemärit	—	13.000.000	10.000.000
Kokonaiskustannukset n. 23.000.000 mk. Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.			
Talin puhdistuslaitoksen kokoojajohtoja; töiden loppuunsaattaminen ..	—	115.000.000	—
Kokonaiskustannukset n. 280.000.000 mk. Aikaisemmin myönnetty			

114.560.000 mk, vuodeksi 1953 ehdotettu 50.000.000 mk.			
Pohjois-Haaga III asuntoalueen viemärit	—	15.000.000	10.000.000
Kokonaiskustannus n. 25.000.000 mk. Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.			
Herttoniemen itäisen asuntoalueen pohjoisosan viemärit	—	15.000.000	21.000.000
Kokonaiskustannus n. 36.000.000 mk. Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.			
Kaupungin kunnossapidettävien ojien perkaus liitosalueella	—	10.000.000	10.000.000
Tulvien aiheuttamien epäkohtien poistamiseksi.			
Herttoniemen läntisen asuntoalueen eteläosan viemärit	—	—	13.000.000
Tehtävä vastaavien katutöiden yhteydessä.			
Kettutien viemäri	—	—	9.000.000
Tehtävä vastaavan katutyön yhteydessä.			
Keskuskonepajan viemäri	—	—	15.000.000
	[171.130.000]	[231.400.000]	125.000.000
Summat muutettuina	*130.000.000*	*272.530.000*	
2. Viemärien uusiminen, s.m.	—	45.000.000	45.000.000
Rikkinäisiä viemäreitä on jatkuvasti uusittava.			
3. Rajasaaren puhdistuslaitoksen laajentaminen, s.m.	—	200.000.000	100.000.000
Kokonaiskustannukset n. 300 milj. mk.			
4. Likaveden puhdistuslaitos Taliin, s.m. ..	[100.000.000]	[200.000.000]	—
Kokonaiskustannukset n. 400 milj. mk. Aikaisemmin myönnetty 100 milj. mk.			
Merkittäneen	*50.000.000*	*250.000.000*	—
5. Näkinkujan pumppuasema ynnä painejohto, s.m.	—	100.000.000	60.000.000
Kokonaiskustannukset n. 160 milj. mk.			
6. Likaveden puhdistuslaitos Herttoniemeen, s.m.	[50.000.000]	[80.000.000]	—
Kokonaiskustannukset n. 150 milj. mk. Biologinen puhdistuslaitos 15.000 henkilöä varten. Aikaisemmin myönnetty pumppuasemaa varten 23 milj. mk. Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.			
Merkittäneen	—	*130.000.000*	—
7. Palokaivojen rakentaminen liitosalueelle, s.m.	[15.000.000]	[10.000.000]	—
Aikaisemmin myönnetty 16.973.000 mk.			
Merkittäneen	*10.000.000*	*15.000.000*	—

8. Likaveden puhdistuslaitos Tervasaareen, s.m.	—	—	350.000.000
Kokonaiskustannukset n. 650 milj. mk.			
9. Asemakaavalain 31—32 §:n mukaisia viemärin rakennustöitä, kaupunginhallituksen määräyksen mukaan, s.m. ..	25.000.000	20.000.000	20.000.000
Tehtävä vastaavien katutöiden yhteydessä. Kokonaiskustannukset tällä hetkellä n. 80.000.000 mk. Aikaisemmin myönnetty 25.000.000 mk, v. 1953 talousarvioon ehdotettu 25.000.000 mk.			
(Satamalautakunnan käytettäväksi.)			
10. Viemäreitä teollisuus- ja varastoalueille, s.m.	34.000.000	34.000.000	34.000.000
11. Korvaus satamarakennusosaston yleiskustannuksista	5.440.000	5.440.000	5.440.000
III:	(400.570.000]	[925.840.000]	739.440.000
Summat muutettuina ..... III:	*254.440.000*	*1.071.970.000*	

IV. Urheilulaitokset.

Urheilu- ja retkeilylautakunnan ehdotus rakennusohjelmaksi sisältyy liitteeseen 16.

Talorakennusosasto.

Urheilu- ja retkeilylautakunnan rakennukset.

	1953	1954	1955
1. Urheilulaitokset	[39.695.000]	[37.000.000]	20.000.000
Merkittäneen	*22.900.000*	*53.795.000*	—
Rastilaan ehdotettu 50 viikonloppumajaa.			
Munkkiniemen uimalaitos.			
Muita urheilulaitoksia.			

Katurakennusosasto.

	1953	1954	1955
2. Uusia urheilulaitteita vanhalla kaupunkialueella.			
Vuoden 1953 talousarvioon sisältyvät määrärahat	[21.515.000]	—	—
Merkittäneen	*17.885.000*	*3.630.000*	—
Lapinniemen urheilukenttä	—	27.750.000	—
Urheilu- ja retkeilylautakunnan pyynnöstä.			
Töölön pallokenttä; tennis- ja jääkiekkokentän 1. rakennusvaihe ..	—	5.000.000	—
Kokonaiskustannusarvio 12.300.000 mk. Urheilu- ja retkeilylautakunnan pyynnöstä.			

Urheilukenttä Ruskeasuo—Meilahti asutusalueita varten ..... Urheilu- ja retkeilylautakunnan pyynnöstä.	—	—	30.000.000
Käpylän urheilupuiston tenniskentät Urheilu- ja retkeilylautakunnan pyynnöstä.	—	—	8.000.000
	[21.515.000]	[32.750.000]	38.000.000
Summat muutettuina	*17.885.000*	*36.380.000*	
3. Uusia urheilulaitteita liitosalueella.			
Vuoden 1953 talousarvioon sisältyvät määrärahat	[7.200.000]	—	—
Merkittäneen	*3.100.000*	*4.100.000*	—
Pakilan urheilukenttä ..... Urheilu- ja retkeilylautakunnan pyynnöstä.	—	20.850.000	—
Palloilukenttä Paloheinän alueelle .. Urheilu- ja retkeilylautakunnan pyynnöstä.	—	6.000.000	—
Herttoniemen urheilukenttä ..... Urheilu- ja retkeilylautakunnan pyynnöstä.	—	20.000.000	—
Urheilukenttä Laajasaloon ..... Urheilu- ja retkeilylautakunnan pyynnöstä.	—	35.000.000	—
Pitäjänmäen urheilukenttä ..... Urheilu- ja retkeilylautakunnan pyynnöstä.	—	—	36.800.000
Malmin urheilupuistotöiden aloittaminen ..... Urheilu- ja retkeilylautakunnan pyynnöstä.	—	—	5.000.000
Palloilukenttä Tammelundiin ..... Urheilu- ja retkeilylautakunnan pyynnöstä.	—	—	6.000.000
Palloilukenttä Jollakseen ..... Urheilu- ja retkeilylautakunnan pyynnöstä. Työ aiheuttanee maanlunastustoimenpiteitä ja kustannuksia, joita ei ole huomioon otettu.	—	—	6.000.000
	[7.200.000]	[81.850.000]	53.800.000
Summat muutettuina	*3.100.000*	*85.950.000*	
IV:	[68.410.000]	[151.600.000]	111.800.000
Summat muutettuina ..... *IV:*	*43.885.000*	*176.125.000*	

V. Istutukset.

Puisto-osasto on rakennusohjelmaansa ottanut leikkikenttäkomitean ehdotuksesta leikkipaikkojen kunnostamista varten kaupungin pohjoisiin osiin 20 milj. mk. Muuten osasto on rakennuskohteen valinnassa noudattanut sitä periaatetta, että puistoksi varatut alueet kunnostetaan sitä mukaan kuin asuntoalueet on rakennettu. Tällaisia puistoja on esimerkiksi Mäntytien, Kuusitien ja Pihlajatien välinen puistoalue, Kuusitien ja Pikku-Huopalahden välinen osa sekä Koroisten- ja Kiskontien välinen alue.

	1953	1954	1955
1. Eräitten leikkipaikkojen kunnostaminen kaupungin pohjoisiin osiin ..... Leikkikenttäkomitean aloite.	[20.000.000]	—	—
Merkittäneen	*15.000.000*	*5.000.000*	—
2. Arboretum Väinämöisenkadun varrella Ennen sotia aloitettujen, keskeneräisten töiden lopettamiseksi.	[5.524.000]	—	—
Merkittäneen	—	*5.524.000*	—
3. Mäntytien, Kuusitien ja Pihlajatien välinen puistoalue ..... Kokonaiskustannukset arvioitu 10 milj. mk:ksi.	[5.000.000]	[5.000.000]	—
Merkittäneen	—	*10.000.000*	—
4. Taivaskallion puistoalue, perustamistöiden ensi vaihe	[5.000.000]	[10.000.000]	—
Merkittäneen	*3.000.000*	*12.000.000*	—
5. Läntisen rantatien itäpuoli huvila-alueineen Kesäkadulta Stenbäckinkadulle Töiden jatkamista varten.	6.000.000	—	—
6. Helsinginniemen puisto ..... Töiden jatkaminen.	—	5.000.000	—
7. Vesilinnanmäki ..... Töiden jatkaminen.	—	5.000.000	—
8. Lauttasaaren uimaranta ..... Ranta-alue on siistimisen ja kunnostamisen tarpeessa.	—	6.500.000	—
9. Yleiset istutukset Pirkkolassa	—	5.000.000	—
10. Humallahden uimalaitoksen ympäristö .. Vt Lappi-Seppälän ym. aloite 25. 8. 1948 rantojen siistimisestä vasta osittain toteutettu.	—	—	6.000.000
11. Seurasaarentien varsi ..... Perustelu sama kuin edellisessä.	—	—	10.000.000
12. Koroisten ja Kiskontien välinen alue .. Ruskeasuon asukkaiden pyynnöstä.	—	—	7.000.000
13. Eläintarhan rautatien puoleinen osa ..	—	—	5.000.000
14. Munkkiniemen kartanon puisto	—	—	5.000.000
15. Munkkiniemen sankarihaudan ympäristö	—	—	5.000.000

16. Kuusitien ja Pikkuhuopalahden välinen osa	—	—	8.000.000
Töiden jatkaminen.			
V:	[41.524.000]	[36.500.000]	46.000.000
Summat muutettuina ..... V:	*24.000.000*	*54.024.000*	

VI. Siirtolapuutarhat.

(Yleisten töiden lautakunnan käytettäväksi.)

	1953	1954	1955
1. Siirtolapuutarhojen perustaminen			
Reimarsiin	[41.731.000]	—	—
Merkittäneen	—	*41.731.000*	—
Tuomarinkylään	—	50.000.000	—
Siirtolapuutarha myöhemmin määrättävään paikkaan	—	—	30.000.000
Kiinteistölautakunnan pyynnöstä.			
VI:	[41.731.000]	[50.000.000]	30.000.000
Summat muutettuina ..... VI:	—	*91.731.000*	
Tuloa tuottamattomat pääomamenot yhteensä	**[3.602.885.000]**	**[5.410.770.000]**	**5.254.040.000**
	2.561.853.000	*6.451.802.000*	
21 ja 22 yhteensä:	**[9.873.793.000]**	**[11.814.570.000]**	**12.126.490.000**
	7.824.733.000	*13.865.630.000*	

Liite 1.

Kaupunginhallituksen asettaman satamakomitean lausunto.

Satamakomitea on käsitellyt satamalaitoksen *talousarvion 3-vuotiskaudeksi* vv. 1953—1955. Komitea saa täten vv. 1954—1955 osalta esittää seuraavat huomautukset ja muutokset satamalaitoksen alkuperäiseen ehdotukseen.

II. Satamat.

1. Laiturit, väylät, rautatiet ja kadut, s.m.

Eteläsataman rakennustyöt

Matkustajalaiturin kellarit länsipuolisen alueen järjestelyineen.

Komitean yhdyttyä satamalautakunnan ehdotukseen, että vuodelle 1953 otettaisiin vain 100.000.000 mk:n määräraha, komitea samalla yhtyy ehdotukseen, että jäljelläoleva erä 35.000.000 mk otettaisiin huomioon lisäyksenä v. 1954.

Katajanokan laiturin länsiosan uudistaminen; 425 m laituria kenttineen, teineen ja raiteineen, kokonaisarvio 800.000.000 mk.

Satamaliikenteen hoitamisen kannalta komitea pitää tämän laituriosan uudelleenrakentamista niin tärkeänä ja nopeasti suoritettavana, että työt olisi sen mielestä saatava

päätökseen jo v. 1954. Sen tähden komitea ehdottaa, että vuodeksi 1955 varattavat 300.000.000 mk olisi otettava huomioon jo v. 1954. Täten määräraha olisi v. 1954 600.000.000 mk eikä sitä olisi enää v. 1955 talousarviossa.

Raiteiston järjestely ja vaunuvaa'an perustukset.

Kun Katajanokan raiteiston järjestelyihin v. 1953 varattavaa määrärahaa oli supistettu 6.000.000 mk:lla, komitea piti välttämättömänä, että tämä supistus otettaisiin huomioon vastaavana lisäyksenä v. 1954.

Eteläsataman vanhan matkustajalaiturin ollessa erittäin huonossa kunnossa, komitea pitää välttämättömänä, että v. 1955 ohjelmaan tämän lisäksi jo nyt otettaisiin huomioon 100.000.000 mk:n määräraha uuden matkustajalaiturin jatkon rakentamista varten.

Sörnäisten sataman rakennustyöt.

Komitea ehdottaa 250.000.000 mk:n määrärahaa supistettavaksi 150.000.000 mk:lla. Jäljelle jäävällä 100.000.000 mk:lla voidaan katu- ym. työt suorittaa niin pitkälle, että sähkö- ja kaasulaitoksen hiilen ja koksin tuonti kokonaisuudessaan voi tapahtua tämän uuden hiilisataman kautta.

Venelaiturien uudistaminen kestorakenteisiksi ja varustaminen takapaaluilla.

Komitea ehdottaa, ettei venelaiturien uudistamiseen varattaisi määrärahaa ennenkuin v. 1955, joten vuodeksi 1954 varattavat 15.000.000 mk:aa sen mielestä voitaisiin poistaa ohjelmasta.

Herttoniemen väylän syventäminen.

Komitea ehdottaa vv. 1954—1955 otettavaksi talousarvioon 2 × 50.000.000 mk, mutta pitää perusteellista selvitystä välttämättömänä, kannattaako väylän syventämiseen uhrata näin suuria määrärahoja vai olisiko öljyliikenne järjestettävä toisin.

Töölön-Länsisataman radan muuttaminen kaksiraiteiseksi.

Komitea puoltaa 50.000.000 mk:n määrärahaa v. 1954 ja haluaa samalla korostaa sen välttämättömyyttä, koska tämän rataosan kaksiraiteisuus on erittäin tärkeä seuraavana vuonna rakennettavan Marian sairaalan alueen järjestelyratapihaa silmällä pitäen.

2. Rakennukset, s.m.

Länsisatama

Telakan työ- ja huoltorakennukset, 7.000 m³.

Komitea ei tässä vaiheessa halua esittää muutosta ehdotettuihin määrärahoihin 20.000.000 mk ja 30.000.000 mk, mutta huomauttaa, että telakka mahdollisesti tullaan siirtämään Sirpalesaareen.

3. Koneelliset laitteet, s.m.

Komitea pitää nosturien lukumäärän lisäämistä erittäin tärkeänä, mutta v. 1954 ohjelman pakostakin jo paisuttua suureksi, se tyytyy ehdottamaan 90.000.000 mk:n määrärahaa vuodeksi 1954, mutta ehdottaa toiselta puolen, että v. 1955 otettaisiin tätä tarkoitusta varten määrärahana 180.000.000 mk. Komitea pitää ylläolevia määrärahoja vähimmäismäärinä, joihin sen tähden ei voida tehdä minkäänlaisia supistuksia.

II. Kadut ja tiet.

5. Sillat, s.m.

Kulosaaren silta.

Kun v. 1953 määrärahaa on supistettu 50.000.000 mk:lla, komitea ehdottaa v. 1954 määrärahan korotettavaksi vastaavalla määrällä 400.000.000 mk:aan.

Ylläolevan lisäksi komitea esittää, että v. 1955 talousarvioon varattaisiin 150.000.000 mk:n määräraha isompien nostureiden hankkimista varten, sillä raskaammat taakat ovat tulleet yhä yleisimmiksi ja niiden siirtäminen tuottaa nykyoloissa suuria vaikeuksia.

Lopuksi komitea huomauttaa, että tullihallituksen on useastakin eri syystä pakko pyrkiä lisäämään tullauspaikkoja ja -pisteitä, jonka johdosta vanhoissa varastorakennuksissa joudutaan suorittamaan erinäisiä uudelleenjärjestelyjä. Komitea katsoo kuitenkin, että nämä työt voidaan suorittaa korjaus- ja kunnossapitomäärärahojen puitteissa edellyttäen, että niihin ei tehdä supistuksia.

R. Granqvist.

Rolf Biese.

Liite 2.

PALOLAUTAKUNTA

Helsingissä 13. 8. 1952. N:o 169.

Viitekohdassa mainittuihin kirjelmiin viitaten palolautakunta ehdottaa otettavaksi tulevan kolmen vuoden rakennussunnitelmaan seuraavat peruskorjaus- ja rakennustyöt:

1. Palolautakunnan 18. 5. 1949 hyväksymästä ja kirjelmällä N:o 109/18. 5. 1949 yleisten töiden lautakunnalle ilmoittamasta, vuosien 1949—1952 rakennusohjelmasta suorittamatta jääneet peruskorjaukset ja rakennustyöt, joista palolautakunta jo 11. 7. 1951 kirjelmällä n:o 144 ilmoitti yleisten töiden lautakunnalle.
2. Paloturvallisuusnäkökohtien vaatimat korjaustyöt paloasemilla ja etenkin pääpaloaseman korjaamossa.
3. Saunan rakentaminen palokunnan asuintalon, Korkeavuorenkatu 39, toiseen pesutupaan.
4. Herttoniemen paloaseman rakentaminen.
5. Töölön paloaseman rakentaminen. Aseman sijoitus olisi kuitenkin ensin tarkistettava.

Mitä aikaisemmin rakennettavaksi ehdotettuihin asuintaloihin tulee, lautakunta ei pidä toivottavana, että asuintalot sijoitetaan paloasemien välittömään läheisyyteen, vaan että varsinaisiin paloasemiin sijoitetaan ainoastaan välttämättömät, kuten aseman esimiehen, lämmittäjän yms. asunnot. Lautakunta ehdottaa, että yleisen asuntorakennusohjelman puitteissa varattaisiin asuntoja myös palokunnan henkilökunnalle.

Kaikki yllämainitut työt ovat kiireellisiä, joten lautakunta pitää korjaustöitten suorittamista ja rakennustöiden aloittamista ensi tilassa välttämättömänä. Ellei Herttoniemen ja Töölön paloasemia voida yht'aikaa rakentaa, olisi lautakunnan mielestä Herttoniemen asema ensimmäisenä rakennettava valmiiksi.

Palolautakunnan puolesta:
C. A. Öhman.

N-G. Holmquist.

Liite 3.

TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA
Helsingissä, heinäkuun 16 p:nä 1952.
N:o 982.

Viitekirjeeseen viitaten terveydenhoitolautakunta lähettää oheisena kaupunginlääkäri Wartiovaaran ja terveydenhuoltolääkäri Kuusiston esitykset asiassa ilmoittaen yhtyvänsä niihin. Lisäksi terveydenhoitolautakunta ilmoittaa katsovansa, että kalakaupassa vallitsevien epäkohtien poistamiseksi uuden kalasataman ja sinne tarvittavien laitteiden rakentamiseen olisi ryhdyttävä lähimmän kolmivuotiskauden aikana.

Terveydenhoitolautakuunnan puolesta:
Severi Savonen.

Erkki Sirviö.

Liite 3 a.

HELSINGIN ENSIMMÄINEN KAUPUNGINLÄÄKÄRI

Kolmen vuoden rakennusohjelman laatiminen.

Muistio kolmen vuoden rakennusohjelmasta.

Terveydenhoitolautakunta ilmoittanee jo tässä vaiheessa yleisten töiden lautakunnalle ja aikanaan erikseen kaupunginhallitukselle, että kaupungin terveydenhoidon kannalta on kaikkein tärkeimpinä pidettävä eräiden sellaisten suurten rakennusyritysten pikaista toteuttamista, joiden yritysten suunnittelu ei kuulu terveydenhoitolautakunnan tehtäviin. Näitä ovat kiireellisyysjärjestyksessä mainittuina seuraavat:

1) Uuden suuren kunnalliskodin valmistuminen ja kroonisten tautien sairaalan sijoittaminen nykyisen kunnalliskodin rakennuksiin. Ilman näitä terveydenhoitolautakunnan alaisten aluelääkärien ja kotisairaanhoitajien työ ei voi päästä tyydyttäviin tuloksiin.

2) Jätteiden polttolaitoksen valmistuminen. Ilman sitä kaupungin nykyinen heikko puhtaanapito on vaarassa pahasti huonontua sen sijaan, että se saataisiin pikaisesti paranemaan.

3) Yhteismajoitustalojen (yömajojen) rakentaminen 2.000 asukasta varten. Valtuuston muodollisesti voimassaolevaa päätöstä pommisuojien asutuksen vähentämisestä vuosittain ei tosioloihin ilmeisesti sopimattomana voida panna täytäntöön. Maanpäällinen 1.000 vuoteen majoitus tarvitaan siihen, että pommisuojien asunto-oloja voitaisiin nykyisestään parantaa ja toiset 1.000 paikkaa tarvitaan ennenkuin pommisuojien käyttö ihmisasuntoina voidaan lopettaa. Terveydenhoitolautakunta ei pysty tekemään yhtään mitään estääkseen liikojen alivuokralaisten ottamisen niinkuin terveydenhoitosäännön 11 §:n 2. kohta velvoittaa, ennenkuin on olemassa vuodepaikka sellaiselle, joka häädetään pahasti ylikansoitetusta asunnosta. Viimemainitun epäkohdan jatkuminen on paljon pahempi vika kuin pommisuojien käyttö asuntona.

4) Nykyisten likavesien puhdistuslaitosten laajentaminen toimintakykyisiksi ja ainakin kahden suuren puhdistuslaitoksen rakentaminen keskikaupungin likavesiä varten. Helsingin uimarantojen käyttö olisi pitänyt oikeastaan kieltää jo vuosia sitten ja sen voidaan sallia jatkuvan vain uhkarohkeasti hyvään onneen luottaen.

5) Uusien sairaalain rakentaminen.

Edellä lueteltujen suurten rakennusyritysten rinnalla terveydenhoitolautakunnan omien laitosten kiireellisin rakennustarve on suhteellisen vähäinen, kun uusi maidontarkastamo ja desinfektiolaitos jo on saatu.

Äitiys- ja lastenneuvolat kärsivät jatkuvaa huoneistopulaa, mutta useimmissa tapauksissa niiden tarve voidaan parhaiten ratkaista hankkimalla tähän tarkoitukseen sopivia vuokrahuoneistoja. Oheisena on tri Kuusiston laatima kirjelmä, josta selviää, mitkä neuvolat pitäisi sijoittaa erikseen rakennettaviin terveystaloihin.

Sielullisesti sairaiden huoltolaitokset tarvitsevat runsaasti lisätilaa, minkä saaminen ratkeaa ns. virastotalon valmistuessa.

Kouluhammasklinikan toiminnalle on syytä varata tilaa uusien koulutalojen rakentamisen yhteydessä.

Helsinki, 11 p:nä kesäkuuta 1952.

T. W. Wartiovaara.

Liite 3 b.

HELSINGIN KAUPUNGIN TERVEYDENHUOLTOLÄÄKÄRI

Helsinki, 12 p:nä heinäkuuta 1952.

N:o 260.

Viitekirjelmän johdosta pyydetyksi lausunnoksi pyydän esittää seuraavaa:

Mikäli viitekirjelmässä mainittu rakennusohjelma tarkoittaa vain sellaisia rakennustöitä, joille jo on varattu tontti tai joiden piirustukset jo ovat vähintään suunnitteluvaiheessa, olisi äitiys- ja lastenneuvoloiden rakennusohjelmaan 1953—55 sisällytettävä seuraavat rakennukset:

1. *Virastotalo* (I linja), johon on sisällytetty äitiys- ja lastenneuvolavirasto sekä keskusneuvola.
2. *Pihlajatien* lastentarha-neuvolatalo.
3. *Lauttasaaren* Myllykallion kansakouluun sisällytettävä neuvolahuoneisto.
4. *Pitäjänmäen* uuteen kansakouluun sisällytettävä neuvolahuoneisto.
5. *Pukinmäen* uuteen kansakouluun sisällytettävä neuvolahuoneisto.
6. *Vartiokylän* lastentarha-terveystalo.

Ylläolevan lisäksi ovat neuvolahuoneistot kiireelliseen tarpeeseen seuraavissa osissa kaupunkia, mutta ainoa niitä koskeva suunnitelma sisältyy kaupungin neuvolahuoneistokomitean 23. 11. 1951 antamaan mietintöön:

7. Alppila,
8. Toukola,
9. Marian sairaalan seutu,
10. Itä-Käpylän—Koskelan alue.
11. Munkkiniemen pohjoisosa—Haagan eteläosa.
12. Haagan pohjoisosassa.

13. Etelä-Kaarela.
14. Koillis-Oulunkylä.
15. Maunula.
16. Tuomarinkylä—Paloheinä.
17. Viikin alue.
18. Tapanila.
19. Puistola.
20. Mellunkylä.
21. Marjaniemi—Herttoniemen itäosa—Tammisalo.
22. Laajasalo—Jollas.

Useissa yllämainituissa voidaan tarvittaessa erittäin sopivasti yhdistää neuvolahuoneisto lastentarharakennukseen, mutta asiasta olisi aina in casu sovittava.

Koska yllä selostettua tarvetta tuskin voidaan tyydyttää nyt kyseessä olevana ajanjaksona, mainittakoon, että asian nykyvaiheessa erittäin kiireellisinä on pidettävä luettelossa numeroiden 5—9, 11, 14—16, 19, 21 ja 22 kohdalla tarkoitettuja neuvolahuoneistoja.

P. Kuusisto.

Liite 4.

LASTENTARHAIN LAUTAKUNTA

Helsingissä, heinäkuun 31 p:nä 1952.

N:o 101.

Lastentarhain lautakunta lähettää oheisena ehdotuksensa kolmen vuoden rakennusohjelmaksi. Liitteenä seuraa rakennussuunnitelman perusteluna selostus jo tehdyistä päätöksistä sekä lastentarha- ja seimihuoneistojen tarpeellisuudesta. Lisäksi oheistetaan erillisen rakennuksen »rakennusohjelma»-luonnos. Liitteessä »Kolmen vuoden rakennusohjelma» ovat sivulla 2 mainitut hinta-arvioinnit Rakennustoimiston keväällä 1951 antamat.

Lastentarhain lautakunnan puolesta:

Helmi Valta.

Kaarina Axelson.

Liite 4 a.

LASTENTARHAIN LAUTAKUNTA

Ehdotus kolmen vuoden rakennusohjelmaksi.

Vuosi 1953.

Pihlajatien lastentalo valmiiksi.

1) *Tapanilan* lastentarha ja -seimi. Koulutie n:o 30. (Kvsto 23. 1. 1952, asia n:o 16). Lisärakennus. Rakennusohjelma I. Rakennustoimistossa on aikaisemmin laadittu alustava luonnos.

2) *Pitäjänmäen* lastentarha ja -seimi. Rakennusohjelma II. Piirustusluonnos tekeillä suomenkielisen kansakoulun rakennussuunnitelman yhteydessä.

Vuosi 1954.

1) *Malmin* lastentarha ja -seimi. Tonteille RN:o 1[137] ja RN:o 1[138]. (Kvsto 2. 4. 1952, asia n:o 13). Rakennusohjelma I.

2) *Vartio—Mellunkylä.* Lastentarha-terveystalo. Nykullan tilan maalta varatulle tontille. Lastentarhan osalta rakennusohjelma II.

3) *Oulunkylä.* Lastentarha-terveystalo. Tontti varattu. Lastentarhan osalta rakennusohjelma II ilman lastenseimeä.

Vuosi 1955.

1) *Puistola.* Lastentarha-terveystalo. Lastentarhan osalta rakennusohjelma II.

2) *Koskela* tai Kisakylän koillispuoli. Rakennusohjelma II.

Tarkkailulastentarhaa varten oma rakennus keskeisellä paikalla kaupungissa, jos mahdollista Eläintarhassa. Koska tonttia ei ole vielä tiedossa, on rakennusvuotta vaikea määritellä.

Liite 4 b.

Kolmen vuoden rakennusohjelma.

Kvsto päätti 19. 12. 1951 (asia n:o 13) lastentarhakomitean mietinnön käsittelyn yhteydessä mm.

1) että kiinteistölautakuntaa kehoitetaan asemakaavan suunnittelun yhteydessä varaamaan lastentarhataloja varten tarpeelliset tontit Tuomarinkylästä, Itä-Pakilasta, Toukolasta ja Kumpulasta Limingantien varrelta sekä lastentarha-terveystalon paikaksi soveltuvan alueen Puistolasta Asematien varrelta;

2) että kiinteistölautakuntaa kehoitetaan ryhtymään toimenpiteisiin tonttien ja valmiiksi rakennettujen kiinteistöjen hankkimiseksi lastentarhoja varten Malmille, Tapanilaan, Käpylään, Lauttasaareen, Marjaniemeen, Tammelundiin ja Koskelaan;

3) että kiinteistölautakuntaa kehoitetaan hankkimaan huoneistot lastentarhaa ja -seimeä varten Kruunuhaassa, Ruoholahden-Lapinlahden seuduilla, Töölössä Hesperiankadun läntisen pään seuduilla, Vilhovuorenpuiston tai vaihtoehtoisesti Torkkelinkadun-Pengerkadun seuduilla, Munkkiniemessä Haapalahdentien seuduilla ja lastentarhaa varten Katajanokalla sekä uudet huoneistot Haagan lastentarhaa ja Päivölän lastentarhaa varten Eirassa;

4) että edellä mainituille alueille perustetaan lastentarhat ja seimet sen mukaan kuin huoneistoja voidaan tarkoitukseen varata;

5) että poikkeuksellisia lapsia varten perustetaan tarkkailu-lastentarha.

Aikaisemmin on varattu tontit Vartiokylässä, Oulunkylässä ja Pihlajatien varrella lastentarha-terveystaloja varten sekä lastentarhaa ja -seimeä varten Pitäjänmäellä rakennettavan suomenkielisen kansakoulun yhteydessä.

Kiireellisimmin olisi lastentarhatalot rakennettava: Tapanilaan, Malmille, Oulunkylään, Vartio-Mellunkylään, Koskelaan ja Puistolaan.

Pihlajatien lastentalon rakennustyöt aloitetaan kuluvan vuoden elokuussa, tarkoitusta varten on vuoden 1952 talousarvioon merkitty 25 milj. mk. Pitäjänmäen suomalaisen kansakoulun rakennustyöt aloitettaneen v. 1953.

1) *Tapanila.* Kvston päätöksellä 23. 1. 1952 on Tapanilassa ostettu tontti ja sillä olevat rakennukset (Koulutie n:o 30) lastentarhakäyttöön. Samalla Kvsto päätti antaa yleisten töiden lautakunnalle tehtäväksi yhteistoiminnassa lastentarhain lautakunnan

kanssa suunnitella ko. tilalle lisärakennus lastentarhaa ja -seimeä varten. Rakennustoimisto on laatinut piirustusluonnoksen rakennusta varten.

Tapanilassa, talossa Koulutie n:o 30 aloittaa todennäköisesti 1. 9. 1952 toimintansa 25 lapsen lastentarhan kokopäiväosasto. Tämän kokoinen lastentarha on kuitenkin aivan riittämätön alueella, jossa vuoden 1950 väestölaskennan mukaan oli (radan länsipuolella) 772 0—6 vuotista lasta. Väestö on vähävaraista, alueella tarvitaan sekä suurempi lastentarha että lastenseimi kiireellisesti.

2) *Malmi.* Kvsto päätti 2. 4. 1952 (asia n:o 13) oikeuttaa kiinteistötoimiston ostamaan tilat RN:o 1[137] ja RN:o 1[138] lastentarhatarkoitukseen sekä kehoittaa yleisten töiden lautakuntaa yhteistoiminnassa lastentarhain lautakunnan kanssa suunnittelemaan edellä mainituille tiloille vähintään 75 lapsen lastentarhaa ja 30 lapsen seimeä sekä henkilökunnan asuntoja varten tarpeellisen rakennuksen.

Vuoden 1950 väestölaskennan mukaan Malmilla, radan länsipuolella oli 485 0—6 vuotista lasta. Tällä alueella ei ole lastentarhaa eikä lastenseimeä. Radan itäpuolella, jossa v. 1950 asui 468 0—6 vuotista lasta, toimivat Malmin Lasten Ystävät r.y:n ylläpitämä ja kaupungin avustama päiväkoti 30—40 0—4 vuotiselle lapselle sekä Pelastusarmeijan päiväkoti n. 50 0—10 vuotiselle lapselle.

3) *Oulunkylä.* Oulunkylässä on varattu tontti lastentarha-terveystaloa varten. Oulunkylän nykyinen lastentarha toimii talossa Koivikko 1 vuokrahuoneistossa. Talon ja huoneiston kunto on niin huono, että lastentarha ei enää kauan voi siinä toimia. Ulkokatot vuotaa ja sisäkatto on paikoitellen tuettu lankuilla, taloa ei kannata enää korjata. Oulunkylässä, Vanhaa-Käpylää lukuunottamatta oli v. 1950 654 0—6 vuotista lasta.

4) *Vartio-Mellunkylä.* Khs on 12. 4. 1952 päättänyt varata Vartiokylään rakennettavaa terveys-lastentarharakennusta varten tontin Vartiokylässä. V. 1950 oli Mellunkylässä ja Vartiokylässä Marjaniemeä lukuunottamatta yhteensä 532 0—6 vuotista lasta.

Asukkaat ovat useamman kerran anoneet alueelleen lastentarhaa ja viimeksi Vartio-Mellunkylän Kiinteistöyhdistys r.y. on 10. 4. 1952 esittänyt, että Vartio-Mellunkylä asetettaisiin ensi tilalle uusien »päiväkotien» perustamisessa.

5) *Pitäjänmäki.* Pitäjänmäellä toimii talossa Alppitie 1 25 lapsen lastentarha. Huoneisto ei ole tyydyttävä ja sosiaaliministeriö onkin hyväksynyt sen ainoastaan väliaikaisesti. Uuden suomenkielisen kansakoulun yhteyteen erilliseksi siiveksi rakennettavan lastentarha- ja seimihuoneistojen piirustusluonnokset ovat tekeillä. Määrärahat kansakoulurakennusta varten tultaneen ehdottamaan merkittäviksi vuoden 1953 talousarvioon, jolloin myöskin lastentarhasiiven rakentamiseen ryhdytään samanaikaisesti.

Alueella oli v. 1950 327 0—6 vuotista lasta.

6) Puistolassa ei vielä ole varattu tonttia lastentarha-terveystaloa varten. Alueella oli v. 1950 631 0—6 vuotista lasta.

7) Koskelassa ei vielä ole varattu tonttia eikä myöskään ole ollut tarjolla huoneistoa lastentarhaa varten.

Lastentarhakomitean mietinnössä on kahta erilaista laitosta varten tarvittavien rakennusten kuutiomäärät ja hinnat arvioitu keväällä 1951 vallinneen hintatason mukaan seuraavasti:

Lastentarha 75 lapselle: 1-kerroksinen erillinen rakennus, n. 2.550 m³. Likimääräinen kuutiohinta 8.000 mk. Summittaiset kokonaiskustannukset n. 20.400.000 mk.

Lastentarha 75 lapselle ja lastenseimi 30 lapselle: 2-kerroksinen erillinen rakennus, n. 4.950 m³. Likimääräinen kuutiohinta 7.500 mk. Summittaiset kokonaiskustannukset n. 37.000.000 mk. Näissä rakennuksissa on otettu huomioon ainoastaan talousapulaisen asunto sekä vähän kellaritiloja.

Lastentarhan ja -seimen toiminnalle ovat puutalot erittäin sopivia, paloturvallisuu-

den kannalta varsinkin silloin kun kaikki lapset voidaan sijoittaa rakennuksen alakertaan. Puurakennuksessa ei ole kovaa kaikua, joka häiritsee ja rasittaa kivitaloissa toimivia laitoksia. Talon rakennuskustannukset ovat myöskin edelläesitettyä pienemmät.

Liite 5.

KIRJASTOLAUTAKUNTA

Helsingissä 21 p:nä heinäkuuta 1952.

N:o IV:219.

Rakennustoimisto on kehoittanut lautakuntia kaupunginhallituksen 20. 6. 1952 kirjelmän n:o 734 mukaisesti kiireellisesti suorittamaan oman toimialansa osalta keskeneräisten ja rakentamatta olevien rakennusyritysten inventoimisen vuosien 1953—1955 tarvetta silmälläpitäen sekä laatimaan ehdotuksen rakennusohjelmaksi kunkin vuoden osalta.

Kirjastolautakunta esittää tämän johdosta vuosien 1953—1955 tarvetta silmälläpitäen seuraavan rakennussuunnitelman rakennustoimistolle:

V. 1953:

Pääkirjaston siipirakennuksen rakentaminen.

Piirustukset tätä nelikerroksista siipirakennusta varten on jo laadittu. Perusteluina siipirakennuksen kiireellisesti rakennuttamiseksi viitataan Kvston 2. 7. 1952 pidetyssä kokouksessa jätettyyn aloitteeseen (valt. Vilkemaa ym.) samasta asiasta.

V. 1954:

Etu-Töölön kirjastotalon rakentaminen.

Paikka varattu Museokadun ja Dagmarinkadun välillä olevaan puistikkoon. Tämän nelikerroksiseksi suunnitellun kirjastotalon piirustusehdotukset ovat jo valmiina. Töölön kaupunginosan kasvun johdosta ei nykyinen Töölön sivukirjasto enää tehokkaasti voi palvella koko alueen kirjastotarvetta, vaan Etu-Töölööseen olisi saatava oma kirjastotalo.

Siipirakennuksen rakentaminen Kallion kirjastotaloon.

Piirustukset siipirakennusta varten on jo laadittu rakennustoimiston puolesta.

V. 1955:

Taka-Töölöön & Vallilan kirjastotalojen rakentaminen.

Taka-Töölön kirjastotalolle on paikka varattu tontilla n:o 16 a Topeliuksenkadun varrella korttelissa 503. Kirjastotalo tarvitaan Taka-Töölön ja Meilahden alueiden kirjastotarvetta tyydyttämään.

Vallilan kirjastolle on paikka varattu tontilla n:o 6 Salmentien varrella korttelissa 706. Vallila tarvitsee 3-kerroksisen kirjastotalon, johon tulisivat aikuisten lainausosasto ja lukusalit, lasten lainausosasto ja lukusali, kerhohuone, sanomalehtilukusali, työhuoneet, vahtimestarin asunto ym. pienempiä huoneita.

Kirjastolautakunnan puolesta

Helle Kannila.

Leo Molander.

Liite 6.

SAIRAALALAUTAKUNTA

Helsingissä 18 p:nä heinäkuuta 1952.

N:o 2731.

Viitekirjeisiin viitaten sairaalalautakunta esittää alempana rakennussuunnitelmansa, jotka seuraavassa jaetaan neljään ryhmään. Ensimmäinen ryhmä käsittää rakentamisvaiheessa olevat, toinen piirustamisvaiheessa olevat, kolmas jo ehdotetut, mutta vielä suunnittelematta olevat rakennushankkeet, sekä neljäs kokonaan uudet rakennussuunnitelmat.

I. *Keskeneräiset rakennustyöt.*

1. Marian sairaalan keskusrakennus, jonka työt aloitettiin vuonna 1951 ja joka valmistunee vuonna 1953.

2. Auroran sairaalan yhteyteen tuleva lastensairaala, jonka perustustyöt aloitettiin vuonna 1951 ja joka valmistunee vuonna 1954.

II. *Piirustamisvaiheessa olevat rakennustyöt.*

1. Kivelän sairaalan kaksi asuntolarakennusta, joiden työt aloitetaan vuonna 1952 ja jotka valmistunevat vuonna 1953.

2. Nikkilän sairaalan hoito-, hallinto- ja asuntolarakennus, jonka työt aloitettaneen hyvissä ajoin vuonna 1953 ja joka valmistunee vuonna 1954.

3. Tuberkuloosisairaalan keittiö- ja asuntolarakennus, jonka työt aloitettaneen hyvissä ajoin vuonna 1953 ja joka valmistunee vuonna 1954.

III. *Ehdotetut, mutta vielä suunnittelematta olevat rakennustyöt.*

1. Marian sairaalan kirurgisten osastojen K I ja K II kellarikerroksen muutostyöt ja tilojen varustaminen vesilämmityksellä höyrylämmityksen sijasta.

2. Marian sairaalan vanhan leikkausosaston ja vanhojen poliklinikkatilojen järjestäminen käytettäviksi toisiin tarkoituksiin keskusrakennuksen valmistuttua. Kyseiset muutostyöt suoritettaneen vuoden 1953 aikana.

3. Auroran sairaalan paviljonki VII:n korjaus- ja muutostyöt, jotka suoritettaneen vuonna 1953.

4. Auroran sairaalan asuntolarakennukset, joiden rakentaminen aloitettaneen viimeistään vuonna 1954 ja jotka valmistunevat vuonna 1955.

5. Auroran sairaalan uusi ajotie aitauksineen ja portinvartijanrakennuksineen, työt suoritettaneen viimeistään vuonna 1954.

6. Kivelän sairaalan n. 200 sairaansijaa käsittävä hermo- ja mielitautien osastorakennus, jonka työt aloitettaneen hyvissä ajoin vuonna 1954 ja joka valmistunee vuonna 1955.

7. Nikkilän sairaalan vedenottolaitos, jonka suunnitelman laatinee vesilaitos ja jonka työt aloitettaneen vuonna 1953 ja joka valmistunee viimeistään vuonna 1954.

8. Nikkilän sairaalan perheasuntolarakennus (arviolta 15.000 m^3), jonka työt aloitettaneen hyvissä ajoin vuonna 1954 ja joka valmistunee vuonna 1955.

9. Tuberkuloosisairaalan hallintorakennuksen itäinen kylkirakennus (n. 5.500 m^3), jonka työt voitaneen aloittaa vuonna 1954 ja joka valmistunee vuonna 1955.

10. Malmin sairaalan asuntolarakennus (arviolta 15.000 m^3), jonka työt aloitettaneen vuonna 1954 ja joka valmistunee vuonna 1955.

11. Pohjoinen sairaala, jonka perustustyöt voitaneen aloittaa vuonna 1953 ja varsinaiset rakennustyöt vuonna 1954. Sairaala suunnitellaan n. 800—850 sairaansijaa käsittäväksi.

12. Uusi mielisairaala, joka I rakennusvaiheessa tulisi käsittämään n. 500 sairaansijaa. Rakennustyöt voitaneen aloittaa vuonna 1954.

IV. *Uudet rakennussuunnitelmat.*

1. Marian sairaalan Kalmistokadun varrella sijaitsevan kirurgisen rakennussiiven korottaminen kerroksella naistentautien osaston aikaansaamista varten. Rakennustyö suoritettaneen vuonna 1953.

2. Marian sairaalan talousrakennuksen korjaus- ja muutostyöt, jotka suoritettaneen vuonna 1954.

3. Nikkilän sairaalan sairaansijojen lisääminen n. 200 hoitopaikkaa käsittävällä rakennusryhmällä, jonka työt aloitettaneen hyvissä ajoin vuonna 1954 ja joka valmistunee vuonna 1955.

4. Tuberkuloosisairaalan alueelle Urheilukadun ja Reijolankadun kulmaan suunniteltu asuntolarakennus. Rakennussuunnitelman lopullisesta ratkaisusta riippuu Auroran sairaalan asuntolarakennusohjelman (III: 4) toteuttamisjärjestys. Tuberkuloosisairaalan alueelle tuleva rakennus valmistunee vuosina 1953—1954.

Sairaalalautakunnan puolesta:

Eero Ponteva.

Erkki Sirviö.

Liite 7.

HELSINGIN YLEISEN SAIRAALAN RAKENNUSTOIMIKUNTA

P. M.

Helsingin yleisen sairaalan, nk. yliopistonklinikkain, suunnittelu ja rakentaminen Meilahdessa olevalle sairaala-alueelle on ollut vireillä jo vuodesta 1904 lukien. Sodat (vv. 1914—1918 ja 1939—1944) ovat seuraamuksineen estäneet vuosikymmenien varsilla kiteytyneiden suunnitelmien ohjelmanmukaisen toteuttamisen.

Talousrakennuksen (1912) ja naistenklinikan (1934) valmistumisen jälkeen tekivät valtio ja Helsingin kaupunki 9. 6. 1939 sopimuksen Helsingin yleisen sairaalan rakentamisesta Meilahteen ja on valtio tässä sopimuksessa sitoutunut rakentamaan sairaalaa varten tarvittavat rakennukset vv. 1938—1950 välisenä aikana neljässä rakennusvaiheessa.

Sotavuosien johdosta on tämän sopimuksen täyttäminen viivästynyt ja tähän mennessä on vain osa siitä toteutettu: lastenklinikka (1946), silmätautien ja korva-, nenä- ja kurkkutautien klinikat (1950) sekä yksi asuntolarakennus (1950). Valtio on myöntänyt vv. 1938—1952 kaikkiaan 1.040 milj. mk tämän sopimuksen täyttämiseen ja on Helsingin kaupunki suorittanut sopimuksen mukaisia osuuksiaan tähänmennessä 165,9 milj. mk. Jättäessään täyttämättä tämän sitoumuksensa on valtio samoina vuosina käyttänyt sairaalarakennuksiin muualla maassa yhteensä n. 2.800 milj. mk.

Sopimuksen mukaan on valtion velvollisuutena ryhtyä kiireellisesti toteuttamaan avoimeksi jäänyttä rakentamisohjelmaa, minkä rakennustoimikunta on nyt suunnitellut seuraavaksi:

Lähivuosina rakennettavat:

1. Sisätautien ja kirurgisten tautien klinikat, kokonaishoitopaikkaluku 790, rakennuskuutiomäärä n. 180.000 m³, kustannukset irtaimistoineen n. ..... 2.250 milj. mk

2. Talouskeskus (lämpö- ja voimakeskus, keskuspesula, keskuskeittiö, ruokala- ja hallintorakennus), kustannukset irtaimistoineen n.		1.200 milj. mk
3. Henkilökunnan asuntoja seuraavasti:		
a) sairaala-alueelle	400	
b) sairaala-alueen ulkopuolelta varatulle tontille	900	
kustannukset näistä yhteensä n.		1.200 » »
Lähivuosien rakennuskustannukset yht. n.		4.650 milj. mk

Tästä summasta on valtion osuus 3.250,0 milj. mk ja Helsingin kaupungin osuus 1.400,0 milj. mk.

Edellämainittu lähivuosien ohjelman toteuttamiskustannus voidaan jakaa suunnitelman mukaisesti 5 vuodelle (vv. 1953—57) siten, että rakentaminen tapahtuu vaiheittain, jolloin vuosittain tarvitaan tähän tarkoitukseen n. 900 milj. mk, josta n. 650 milj. mk varsinaisiin sairaala- ja huoltorakennuksiin ja n. 250 milj. mk henkilökunnan asuntorakennuksiin. Tästä vuosikustannuksesta on valtion osuus n. 650 milj. mk ja Helsingin kaupungin osuus n. 250 milj. mk.

Sisätautien ja kirurgisten klinikkain rakentamissuunnitelmaa on nyt supistettu siten, että kompleksiin tulee 790 hoitopaikkaa aikaisemmin suunnitellun 1.160 paikan asemesta. Tämä on ollut mahdollista sillä edellytyksellä, että nykyisiä sisätautien ja kirurgisten tautien sairaaloita edelleen käytetään opetussairaaloina ja voidaan niihin sijoittaa hermotautien klinikat, mitkä nykyään kokonaan puuttuvat ja laajentaa radiologista klinikkaa. Samalla järjestyy myös yliopiston ruotsinkielistä opetusta varten tarvittavat sairaalatilat.

Talouskeskuksen rakentaminen on ehdottoman välttämätöntä, koska v. 1912 rakennettu talousrakennus ei mitenkään riitä tyydyttämään suurentuvaa sairaalakokonaisuutta. Keskitetyllä huollolla ja nykyaikaisilla teknillisillä laitteilla varustetuilla talousosastoilla samoinkuin sisäisen liikenteen rationalisoiduilla järjestelyillä saavutetaan huomattavat säästöt vuotuisissa käyttökustannuksissa.

Henkilökunnan asunnot on laskelmoitu varattavaksi 65%:lle henkilökunnan kokonaismäärästä, mitä on laskettu tarvittavan yhteensä 2.750. Nykyisin on sairaala-alueella 150 asuntoa, lähivuosien ohjelma käsittää 1.300 asuntoa ja myöhemmin rakennettavaksi on ehdotettu 350 asuntoa, yhteensä 1.800 asuntoa. Kokemus on osoittanut, etteivät sairaalat pysty saamaan henkilökuntaa, jollei tätä määrää asuntoja ole tarjottavana.

Yhteenvetona edellisestä on todettava, että Helsingin yleisen sairaalan rakentaminen on nyt tullut tärkeään toteuttamisvaiheeseen. Valtion ja Helsingin kaupungin välillä v. 1939 tehty sopimus, yliopistollisen opetuksen välttämätön kehitys, erikoislääkärien ja muun sairaalahenkilökunnan kouluttaminen maan nopeasti kasvavaa sairaalaverkostoa varten ja yleisen vaikean potilaspaikkapulan poistaminen vaativat ehdottomasti nyt esitetyn rakennusohjelman toteuttamista. Tämä ohjelma on tarkistettu minimiohjelma ja samalla se on kokonaisohjelma, minkä osat luonnollisina ja välttämättöminä liittyvät kiinteästi toisiinsa.

Rakentamisohjelma.

	Hoitopaikkojen lukumäärä	Kustannukset yhteensä milj. mk	Helsingin kaupungin osuus milj. mk.
A. Tähän mennessä rakennetut:			
1. Naistentautien ja synnytysklinikka (1934)..	300	30,5	10,1
2. Saman laajennus v. 1939	100	1,7	0,6

3. Lastentautien klinikka (1946)	300	250,0	35,3
4. Silmätautien klinikka ja korva-, nenä- ja kurkkutautien klinikka (1950)	120 110	520,0	91,5
	930	802,2	137,5
Henkilökunta-asuntola (100 h.)		101,4	28,4
		903,6	165,9
B. Lähivuosien ohjelma:			
5. Sisätautien ja kirurgisten tautien klinikat, yhteensä	790	n. 2.250,0	700,0
6. Talouskeskus (lämpö- ja voimakeskus, keskuspesula, keskuskeittiö, ruokala- ja hallintorakennus)		n. 1.200,0	350,0
7. Henkilökunnan asuntoja (400+900 = 1.300)		n. 1.200,0	350,0
Lähivuosien kustannukset		n. 4.650,0	1.400,0
C. Myöhemmin rakennettavat:			
8. Radiologinen klinikka	200		
9. Iho- ja veneeristen tautien klinikka	120		
10. Hermotautien klinikka	120		
11. Neurokirurginen klinikka	120		
12. Asuntolat sairaala-alueen ulkopuolella 350..	—		
Hoitopaikkoja yhteensä	2.280		

Lisäksi on alueelle v. 1940 valmistunut Sairaanhoitajaopiston rakennus, sisältäen opetustilojen lisäksi asunnot n. 500 oppilaalle.

HUOLTOLAUTAKUNTA *Liite 8.*
HALLINTOJAOSTO

Helsingissä, 15 p:nä elokuuta 1952.

N:o Y—1521.

Viitekohdassa mainitun kirjelmän yhteydessä lähetettyyn alustavaan ehdotukseen ja siinä mainittuihin perusteluihin viitaten huoltolautakunnan hallintojaosto, todeten lisäperusteluna, että sairaalahoitoon pyrkivien vanhusten luvun jatkuva kasvu vaatii painopisteen siirtämistä enenevässä määrässä huoltolaitosten sairashoitopaikkojen lisäämiseen, oheistaa lopullisen, kiireellisyysjärjestykseen laaditun ehdotuksensa vuosien 1953—1955 rakennusohjelmaksi huoltolautakunnan osalta.

Alpo Asteljoki.

Eero Haapasalo.

Liite 8 a.

Ehdotus vuosien 1953—1955 rakennusohjelmaksi huoltolautakunnan osalta.
Vuonna 1953:

1) Tervalammen työlaitoksen talousrakennus (Rakenteilla, mutta valmistunee lopullisesti vasta vuoden 1953 aikana.)

2) Oulunkylän vanhainkodin II rakennusvaihe. (4 hoidokkirakennusta ja 1 henkilökunnan asuinrakennus, yhteiseltä tilavuudeltaan n. 50.000 m³. Näiden rakennusten perustustyöt ja kellarikerroksen valutyöt on jo suoritettu. Maistraatin rakennuslupa on saatu.)
3) Kunnalliskodin C-rakennuksen muuttaminen kroonisten sairaalaosastoiksi.

Vuonna 1954:

4) Kunnalliskodin henkilökunnan asuinrakennusryhmä (110—120 henkilökuntaan kuuluvalle).
5) Kunnalliskodin A-rakennuksen muuttaminen sairaalaosastoiksi.
6) » keittiön uusiminen.

Vuonna 1955:

7) Kunnalliskodin henkilökunnan asuinrakennusryhmä (n. 120 henkilökuntaan kuuluvalle).
8) Kunnalliskodin F-rakennuksen kunnostaminen poliklinikaksi ja erityisosastoiksi.
9) Kunnalliskodin B-rakennuksen kunnostaminen erityisosastoiksi.
10) Vanhainkodin rakentaminen Munkkiniemen—Haagan suunnalle (n. 100—150 hoitopaikkaa. Rakennuskustannukset laskettuna nykyisin n. 1,2 miljoonaa paikkaa kohti.)

Liite 9.

LASTENSUOJELULAUTAKUNTA
Helsingissä 15 p:nä heinäkuuta 1952.
N:o 720/H.

Viitekirjelmänne mukaisesti lastensuojelulautakunta ilmoittaa seuraavan ehdot k-sen rakennusohjelmaksi vv. 1953—1955:

1953: Toivolan oppilaskodin koulurakennus ja kaksi oppilasrakennusta;
1954: Toivolan oppilaskodin oppilasrakennus sekä talous- ja lämpökeskus;
Sofianlehdon vastaanottokodin vastaanotto-osasto ja henkilökunnan asuntola;
Toivoniemen vajaamielislaitoksen hallinto- ja talousrakennukset ja 3—4 oppilasosastoa (n. 100 hoitopaikkaa);
1955: Toivolan oppilaskodin henkilökunnan asuntola ja hallintorakennus;
Toivoniemen vajaamielislaitoksen 3—4 oppilasrakennusta (n. 100 hoitopaikkaa).

Ehdotuksensa perusteluina lautakunta esittää seuraavaa:

Toivolan oppilaskodin uudelleen rakentamisesta on tehty periaatepäätökset sekä lastensuojelulautakunnassa että Kvston lastenhuoltolaitoskomitean mietinnön käsittelyn yhteydessä. Käytännössä suunnitelma oli ajateltu toteuttaa siten, että syksyllä 1952 alkaisi talousarvioon merkityn määrärahan puitteissa uuden koulurakennuksen työt ja niitä seuraisivat välittömästi kahden oppilasasuntolan rakennustyöt. Keskeytyksettä tuli sen jälkeen rakentaa talous- ja lämpökeskus, kolmas oppilasasuntola, henkilökunnan asuntola sekä hallinnolliset rakennukset. Lastensuojelulautakunta on useassa yhteydessä kiirehtinyt rakennustöiden aloittamista ja samalla lausunut käsityksenään, että koko rakennusyritys olisi toteutettava mahdollisimman pian, koska laitoksen toiminta nykyisellään on

tarkoitustaan vastaamaton. Niinikään on näissä yhteyksissä kiinnitetty huomiota siihen, että kaupunki menettää vuosittain huomattavan valtionavun eli ainakin 1,5 milj. mk sen vuoksi, ettei sosiaaliministeriö ole hyväksynyt nykyistä laitosta vakinaiseen käyttöön sen puutteellisten suojien vuoksi.

Sofianlehdon pientenlastenkodin tontille suunniteltiin vv. 1948—1949 henkilökunnan asuntolaa ja laadittiin siitä pääpiirustukset. Tämän suunnitelman kehittämistä ovat viivyttäneet lastenhuoltolaitoskomitean suunnittelemat muut työt sekä lastenhuoltolaitosten hallinnon uudelleen järjestely. Kuluvan vuoden aikana on siirretty Reijolan leikki-ikäisten lastenkoti Sofianlehdon vastaanottokodin osastoksi ja vuoden 1953 alusta Sofianlehdon pientenlastenkoti ja vastaanottokoti muodostuvat hallinnollisesti yhdeksi Sofianlehdon vastaanottokodiksi. Kun sekä pientenlastenkodin että vastaanottokodin rakennukset on alkuaan rakennettu oppilasluvultaan liian suuriksi eivätkä ne näin vastaa laitoksille nykyisin asetettavia vaatimuksia, olisi aikaisempaa Sofianlehdon pientenlastenkodin henkilökunnan asuntolaa koskevaa rakennussuunnitelmaa siten muutettava, että rakennussuunnitelmaan liittyy myös uusi pienten ja leikki-ikäisten lasten vastaanotto-osasto (n. 20 paikkaa).

Lastenhuoltolaitoskomitea esitti mietinnössään, jonka Kvsto on periaatteessa hyväksynyt, nykyisen Toivoniemen koulukodin rakentamista syvemmin vajaamielisten hoitolaitokseksi. Siitä huolimatta, että kaupunki on pyrkinyt varaamaan syvemmin vajaamielisten hoitopaikkoja muualta — lähinnä Diakonissalaitoksen Rinnekodista — on tilanne pääkaupungin kohdalta tylsämielisten hoitoa ajatellen täysin kestämätön. Voidaan laskea kaupungin tarvitsevan n. 300 hoitopaikkaa ja kun näistä Rinnekoti voi tarjota 100, olisi kiireellisesti saatava vielä 200 hoitopaikkaa. Tällöin ei ole kysymyksessä yksinomaan lastensuojelulautakunnan toiminta-ala, vaan laitospaikkojen lisääminen merkitsee myös paineen keventymistä huoltolautakunnan ja sairaalain osalta. Niinpä Nikkilän sairaalassa on tällä hetkellä tiettävästi satakunta vajaamielistä, jotka eivät kuulu mainittuun sairaalaan, ja kunnalliskodissa voidaan laskea olevan suunnilleen saman määrän. Nämäkin olisi hoidettava vajaamielishuollon yleisten periaatteiden mukaan samassa laitoksessa kuin alaikäiset vajaamieliset, vaikkakin eri osastoilla. Tämän vuoksi lautakunta pitää tarpeellisena, että nyt kysymyksessä olevien vuosien rakennusohjelmaan otetaan Toivoniemen vajaamielislaitoksen rakentaminen 200 paikkaisena.

Lastensuojelulautakunnan puolesta:

Sulo Manninen.

E. Stenholm.

SUOMENKIELISTEN KANSAKOULUJEN JOHTOKUNTA *Liite 10*

Helsingissä, elokuun 28 p:nä 1952.
N:o 11549.

Suomenkielisten kansakoulujen johtokunta on kokouksessaan 28. 8. 1952 hyväksynyt oheisen kansakoulurakennusten 3-vuotisrakennusohjelman ja lähettää ohjelman Kaupunginhallitukselle anoen, että se esitetyssä laajuudessaan toteutetaan.

Johtokunnan puolesta:

K. Kivialho.

J. P. Sederholm.

Liite 10 a.

Helsingin kaupungin koulurakennuskomitean ja suomenkielisten kansakoulujen johtokunnan hyväksymä ehdotus Helsingin kaupungin kansakoulurakennusten vuosien 1953—1955 rakennusohjelmaksi.

Kunkin vuosiluvun alle merkittyjen koulurakennusten tulisi valmistua ja muutostöiden pitäisi tulla tehdyksi mainitun vuoden syyslukukauden alkuun mennessä.

Vuosi 1953.

1. Meilahden 15-luokkahuoneinen koulu.

Koulurakennus tulisi ehdottomasti saada valmiiksi v:n 1953 lukuvuoden alkuun. Tehtyjen laskelmien mukaan se silloin täyttyisi heti, s.t.s., että sinne sijoitetaan 30 luokkaa. Syksyllä 1952 olisi kouluun valmiina tulemassa 20 luokkaa, nimittäin Eläintarhan koulusta 3, Töölön + Urheilukadun 8, Haagan 1 ja Munkkiniemen 4, sekä lukuvuoden 1952—53 alkaessa näihin kouluihin todennäköisesti muodostuvat 4 luokkaa, jotka eivät sovi yllä mainittuihin kouluihin 2-vuorolukuun. Vuoden 1953 syksyllä melko varmasti mainittujen koulujen nykyisistä piireistä kerääntyy 10 luokkaa. Koulun valmistuessa vältyttäisiin naapurikouluissa 3-vuoroluvulta, mutta vuokrakouluun Töölönkatu 55 jäisi vielä 12 luokkaa, eli niin paljon kuin siihen kahdessa vuorossa sopii lukemaan.

2. Mäkelän 34-luokkahuoneinen koulu.

Koulu tulisi ainakin luokkahuoneitten osalta saada myös v:n 1953 syksyyn mennessä valmiiksi. Syksyllä 1952 olisi kouluun tulemassa 30 luokkaa, nimittäin A. Kiven 9, Käpylän 4, Toukolan 2, Työväenopiston (Kalliolan vapaaopisto) 12 ja Vallilan koulun 3, ja lukuvuoden 1952—53 alkaessa mainittuihin kouluihin ynnä Kisakylästä muodostuvat 7 luokkaa. Jos Työväenopiston vuokratiloista siirrettäisiin 18 ja siirtojen avulla Alppikatu 1:teen tulevista vuokratiloista 10 luokkaa, niin kouluun olisi jo syksyllä 1952 valmiina muuttamaan 65 luokkaa. Tällöin jäisi vielä kaikkien edellä mainittujen koulutalojen varsinaisiin luokkahuoneisiin 2-vuoroluku.

3. Malmin pohjoisen koulun muutostyöt.

Ottamalla opettajien asuttavana olevat huonetilat koulun käyttöön saadaan muodostetuiksi 5 luokkahuonetta. Oppilasmäärän lisääntyessä Malmin kaikissa kolmessa koulussa tarvitaan huonetiloja lisää. Etenkin jatkokoulu työskentelee ahtaissa oloissa. Muutostöitä voitaisiin suorittaa talven aikanakin. Rakennustoimistolla on suunnitelmat muutostöistä valmiina.

4. Santahaminan koulun muutostyöt.

Koulussa on täysi 2-vuoroluku. Ottamalla opettajien huoneistot koulun käyttöön saataisiin lisää 2 luokkahuonetta. Puolustuslaitos rakennuttaa parhaillaan asuntotaloja, joihin tulee muuttamaan muualta kantahenkilöstöä.

Vuosi 1954.

1. Mäkelän koulun lopullinen valmistuminen.

2. Pitäjänmäen 15-luokkahuoneinen koulu.

Pitäjänmäen niin ruotsin- kuin suomenkielinenkin koulu on täynnä, kummassakin joudutaan lukuvuotena 1952—53 lukemaan osittain kolmessa vuorossa. Huonetilat ovat puutteelliset, mm. jatkoluokan oppilaille ei voida antaa täydellistä linjajakoista opetusta,

eikä heitä tilanpuutteen takia voida ottaa muuallekaan opetusta saamaan. Talin alueen pitäisi tulla asutetuksi viimeistään v:n 1954 syksyyn mennessä. Sinne tulisi n. 3.000 asukasta. Tällöin kouluikäisistä lapsista muodostuisi ainakin 10 luokkaa. Kun nykyinen suomenkielisten koulujen koulurakennus on aikomus korjata ruotsinkielisten koulujen, kaupunginkirjaston ja äitiys- ja lastenneuvolan käyttöön, niin pitäisi syksyllä 1954 sijoittaa uuteen koulurakennukseen suomenkielisten koulujen 10 à 12 luokkaa ja korjaustöiden ajaksi myös ruotsinkielisten koulujen 4 à 5 luokkaa, joten kouluun tulisi silloin kaikkiaan n. 27 luokkaa.

3. Lauttasaaren 15-luokkahuoneinen koulu.

Lauttasaaressa tulee 6 luokkaa syksyllä 1952 sijoitettavaksi vuokrattuihin huonetiloihin. Vuoden 1954 syksyyn mennessä luokkahuoneita vailla olevien luokkien määrän koulun johtaja on arvioinut kohoavan 18:aan. Nimittäin syksyllä 1953 tulee 7 ensimmäistä luokkaa (v:n 1952 syksyllä 6) ja keväällä 1953 häviää 1 luokka. Vastaavasti syksyllä 1954 muodostuu 7 à 8 I:stä luokkaa ja 1954 keväällä häviää 2 luokkaa, joten näinä kahtena vuotena lisääntyy luokkahuoneita vailla olevien luokkien lukumäärä 12:lla. Kun 30-luokkahuoneista etu-Töölön koulua tuskin on mahdollista saada valmiiksi tämän vuoden syksyyn mennessä, niin voitaisiin Lapinlahden koulujen piiristä kuljettaa oppilaita tilapäisesti tähän kouluun.

4. Pakilan 15-luokkahuoneinen koulu.

Pakilan koulussa on myös syksyllä 1952 6 sellaista luokkaa, jotka on sijoitettava muualle. Anomus huonetilojen vuokraamisesta Pakilan kirkosta on tehty. Pakilan nykyisestä koulusta tulisi ensi tilassa muodostaa jatkokoulu, mikä sikäläisille kaupunginalueille olisi välttämätön. Arvion mukaan kohoaa luokkahuoneita vailla olevien luokkien lukumäärä v:n 1954 syksyyn mennessä n. 15:teen. Mm. Paloheinän ja Torpparinmäen suunnalla olevalle omakotialueelle muodostuu n. kaksi kertaa niin tiheä asutus kuin sinne on alunperin suunniteltu, sillä omakotitalojen ullakkokerroksiin on saatu lupa asentaa hellat, ja yhden perheen asemasta tulee rakennuksissa asumaan kaksi perhettä. Näillä perheillä yleensä on runsaasti lapsia. Jos syksyllä 1954 nykyinen koulurakennus otetaan jatkoluokkien käyttöön, niin siirtyy sieltä tähän kouluun edellä mainittujen 15 luokan lisäksi n. 12 luokkaa ja silloin on koulussa melko täydellinen 2-vuoroluku.

5. Snellmanin koulun laajennus.

Snellmanin ja Tehtaankadun koulussa on syksyllä 1952 13 luokkaa kummassakin, eli yhteensä 26 luokkaa vailla varsinaista luokkahuonetta, s.t.s. ne joutuvat lukemaan vuokratiloissa taikka kolmessa vuorossa. Rakentamalla tähän kouluun 9 luokkahuoneinen lisärakennus, saadaan 18 luokalle lukutilat.

6. Puistolan koulun muutostyöt.

Koulussa tulee lukuvuotena 1952—53 olemaan 2 luokkaa ilman luokkahuonetta, joten sieltä täytyy siirtää oppilaita Tapanilan kouluun. On arvioitu lähivuosina luokkien lisääntyvän 1 à 2 luokkaa vuodessa. Ottamalla opettajien asuttavana olevat huonetilat koulun käyttöön saadaan muodostetuksi 4 luokkahuonetta.

7. Maunulan 15-luokkahuoneinen koulu.

Nykyinen koulu tulee syksyllä 1952 täyteen. Kiinteistötoimiston asemakaavaosastolta saatujen tietojen mukaan pitäisi koulun piirissä ja pohjois-Haagassa rakennustoiminnan kehittyä seuraavasti:

Maunulá:

Sahamäen alueelle valmistuviin rakennuksiin muuttaa kuluvan syksyn aikana n. 550 à 600 asukasta. Kouluikäisistä lapsista muodostuisi ..... 2 lk.

Kortteleita 276 ja 278 rakennetaan parhaillaan. Asukkaat 900—1.200 henkilöä, pääsevät huoneistoihin sikäli kuin talot valmistuvat, ainakin syksyyn 1953 mennessä. Kouluikäistä lapsista muodostuisi ..... 4 lk.

Kortteli 272. Pitäisi olla valmiiksi rakennettu v. 1953. Asukkaita 200—300. Lapsista muodostuisi ..... 1 lk.

Kortteli 279, 282, 289 ja 290. Rakennustöiden pitäisi alkaa ensi vuonna ja talojen valmistua ehkä v. 1954. Asukkaita n. 1.200. Lapsista muodostuisi ..... 4 lk.

Korttelit 283, 284 ja 288. Rakentamisen ajasta ei tarkkaa tietoa. Asukkaita n. 1.000. Muodostuisi ..... 3 lk.

Ns. kerrostaloalue pitäisi olla rakennettu 1954 mennessä. Asukkaita n. 800 à 900, luokkia ..... 3 lk.

Pohjois-Haaga:

I alue on lähinnä Maunulan koulua, jonne tulee matkaa n. 2 km. Rakennetaan parhaillaan. Kun katu- ja viemärityöt on jo valmiiksi tehty, niin rakentaminen, tarkoitukseen käytettävistä varoista riippuen, voi tapahtua nopeastikin, ehkä tulee loppuun suoritetuksi v. 1954. Asukasmäärän maksimi n. 3.500. Muodostuisi n. ..... 10 lk.

Kun *alueet II ja III*, joihin yhteensä voidaan sijoittaa n. 7.500 asukasta, tulevat myöhemmin rakennetuiksi ja asutuksi, niin on pohjois-Haagaan rakennettava oma koulu.

Mutta kun on todennäköistä, että v:n 1954 syksyyn mennessä muodostuu Maunulan ja pohjois-Haagan alueen kouluikäisistä lapsista 20—27 luokkaa, joilla ei ole tilaa Haagan ja Maunulan nykyisissä kouluissa, niin olisi vakavasti harkittava Maunulan uuden koulun rakentamista niin, että se valmistuisi syksyyn 1954 mennessä. Nykyisen koulun tontille ei uutta koulurakennusta sovi, joten uudelle koululle olisi etsittävä tontti aivan ensi tilassa.

Vuosi 1955.

1. Etu-Töölön 30-luokkahuoneinen koulu.

Koulun rakentamisen välttämättömyys käynee selville seuraavasta: Lapinlahdenkatu 4, 6 ja 10 kouluissa, sekä Tunturikoulussa tulee syksyllä 1952 yhteensä 28 luokkaa jäämään vaille varsinaista luokkahuonetta, joten ne olisivat valmiit siirtymään tähän kouluun. Vaikka edellä esitetty Snellmanin koulun laajennus huomioidaan, niin olisi sen piiristä ynnä siirtojen avulla Tehtaankadun koulun piiristä yhteensä 7 luokkaa myös lisäämässä tämän koulun luokkien lukumäärää, joka kohoaisi siis syksyllä 1952 35:een.

Koulurakennuksen valmistuttua se joutuu ottamaan edellä mainittujen koulujen piireissä vv. 1953—55 muodostuneet lisäluokat, joita arviolta tulee yhteensä n. 20—25 luokkaa. Tällöin koulussa samoin kuin kaikissa yllä mainituissa kouluissa olisi 2-vuoroluku.

Jos lähivuosina Lapinlahdenkatu 6 koulutalo joudutaan katurakennustöiden takia purkamaan, ja Lapinlahdenkatu 4:n tilapäisistä huonetiloista luovutaan, niin joutuu 26 luokkaa vaille luokkahuonetta.

2. Ruskeasuon 15-luokkahuoneinen koulu.

Ruskeasuon tulevasta koulupiiristä on arvioitu syksyllä 1955 muodostuvan n. 25 luokkaa. Lähivuosien aikana tapahtuva oppilasmäärien lisääntyminen saa aikaan sen, että naapurikoulujen: Haagan, Munkkiniemen, Meilahden ja Eläintarhan koulujen oppilasmäärät eivät paljoakaan pienene tämän uuden koulupiirin muodostamisen ja uuden koulun rakentamisen johdosta.

3. Pitäjänmäen nykyisen suomenkielisen koulun muutostyöt.

Koulu on suunniteltu ruotsinkielisten kansakoulujen käyttöön. Kun koulurakennuksen yhteyteen on tarkoitus rakentaa myös kaupunginkirjaston haaraosasto ja äitiys- ja lastenneuvola, ja kun koulusta puuttuvat muutamille erikoisaineille tavanomaiset opetushuonetilat, niin tulisi rakennuksessa suorittaa tarpeelliset muutostyöt.

Mutta jos Leppävaaran alue liitetään kaupunkiin, ja jos alueelle on siihen mennessä ehditty rakentaa ruotsinkielisiä oppilaita varten uusia koulutaloja, niin voivat muutostyösuunnitelmat tämän koulurakennuksen kohdalta oleellisesti muuttua.

4. Koskela—Oulunkylä 15-luokkahuoneinen koulu.

Rautatien kaakkoispuolella sijaitseva Oulunkylän alue tulee lähiaikoina rakennetuksi ja tulee siihen asukkaita lisää n. 1.700 kohoten koko asukasmäärä tällöin 2.700. Luokkia muodostuisi kouluikäisistä lapsista n. 9. Alueelle on varattu koulutontti. Tähän kouluun tulisivat myös Koskelan alueen sekä osa Käpylän alueen lapsista, sillä on melko varmaa, että Käpylän kouluun eivät syksyllä 1955 mahdu läheskään kaikki koulun nykyiseen piiriin kuuluvat lapset.

5. Maunulan nykyisen koulun laajennus.

Kun ruotsinkielisten kansakoulujen hyvin laajalla alueella asuville oppilaille, minkä alueen keskuspaikassa sijaitsee Maunulan nykyinen koulu, tarvittaisiin lukutiloja, niin olisi ehkä tarkoituksenmukaista rakentaa kouluun siipirakennus, joten ehkä saataisiin huonetiloja suomenkielisiä kansakouluja varten.

Jos edellä esitetty ohjelma toteutetaan, niin tietää se vuonna 1953 n. 76.000 ja v. 1954 n. 100.000 ja v. 1955 samoin n. 100.000 rakennus-m^3 rakentamista.

Mutta vaikka näin paljon rakennettaisiin, niin sittenkään ei kaikissa kouluissa ilman vuokratilojen käyttöä päästä edes 2-vuorolukuun ja kouluhallitus on yhä tiukemmin alkanut vaatia kouluihin vuoroluvuttomuutta.

Tulkoon vielä mainituksi, että vuoden 1953 syksyllä suomenkielisten kansakoulujen oppilasmäärän on laskettu kohoavan edellisen vuoden oppilasmäärästä n. 3.000:lla, v. 1954 syksyllä 3.000:lla ja v. 1955 syksyllä n. 2.000:lla oppilaalla.

Liite 11.

DIREKTIONEN FÖR
SVENSKSPRÅKIGA FOLKSKOLOR

Helsingfors den 12. 9. 1952.

Nr. 2045.

Med anledning av Stadsstyrelsens ovannämnda cirkulär och Byggnadskontorets skrivelse nr. 234/4. 7. 1952 angående uppgörande av byggnadsplan för den kommande treårsperioden, beslöt direktionen för Helsingfors stads svenskspråkiga folkskolor vid sitt möte den 12. 9. 1952, efter att ha tagit del av stadens skolbyggnadskommittés beredning av frågan av den 27. 8. 1952, till Stadsstyrelsen meddela följande:

a) Direktionen har icke planerat uppförande av nya skolhus under åren 1953—54.

b) Direktionen omfattar de av skolbyggnadskommittén framförda synpunkterna angående ny- och ombyggnad av Sockenbacka folkskola under år 1955.

c) Direktionen omfattar likaså den av skolbyggnadskommittén framförda synpunkten angående utvidgning av Månsas finska folkskola under år 1954, i vilken skola

direktionen hoppas kunna erhålla två klassrum, ett mindre lärarrum samt ett materialrum för de svenska elevernas på orten behov.

d) Direktionen planerar, möjligen i samråd med barnträdgårdsdirektionen, att uppföra ett nytt skolhus i Kottby på den för en svensk folkskola reserverade tomten.

På folkskoldirektionens vägnar:

A. Mickwitz.

Henry Backman.

Liite 12.

SUOMENKIELINEN TYÖVÄENOPISTO

Helsingissä, 28 p:nä heinäkuuta 1952.

N:o 53.

Viitekirjelmän johdosta Suomenkielisen työväenopiston johtokunta esittää, että kun nyt ryhdytään laatimaan kolmen vuoden rakennussuunnitelmaa, olisi siihen sisällytettävä myös jo monia vuosia vireillä ollut työväenopistotalon lisärakennusohjelman toteuttaminen. Johtokunta on useissa aikaisemmissa esityksissään kiinnittänyt kaupungin ao. viranomaisten huomiota siihen, että opiston kehittymisen ja menestyksellisen toiminnan kannalta katsoen olisi lisärakennus välttämättömän tarpeen vaatima. Samoin pitää Kouluhallitus tärkeänä, että pääkaupungin opisto saa ajan vaatimuksia vastaavat huoneistotilat ja kaupunki saa myös uusista opistorakennuksista vuokra-arvon mukaisen valtionavun. Lisäksi on otettava huomioon, että paitsi työväenopiston toimintaa, palvelee laajennettu opistotalo myös entistä paremmin kansakoulun ja kotitalouslautakunnan tarpeita ja samalla saataisiin tiheästi asuttuun Kallion työläiskaupunginosaan luento- ja voimistelusalit, joita voitaisiin käyttää koko tämän laajan alueen asukkaiden ja varsinkin nuorison opinto-, musiikki- ja taideharrastusten keskuksina.

Kaikkeen edellä olevaan viitaten esitämme,

että nyt laadittavaksi tulevaan kolmen vuoden rakennussuunnitelmaan otetaan myös suomenkielisen työväenopiston talon lisärakennusohjelman toteuttaminen.

Suomenkielisen työväenopiston johtokunnan puolesta:

Johan Pajusola. *T. I. Wuorenrinne.*

Liite 13.

SVENSKA ARBETARINSTITUT

Helsingfors den 6 oktober 1952.

DNr 112/II B/52.

Helsingfors stads svenska arbetarinstitut kan glädja sig åt ett stort intresse bland huvudstadens svenskar och efter kriget har antalet vid institutet inskrivna elever visat en stark ökning från år till år. Elevantalet var senaste år rekordartat stort och utgjorde i det närmaste 1.800. Undervisningen meddelas som känt i den s.k. Laurellska skolan vid Riddaregatan 5 som med sina nio klasser är avsedd för cirka 300 elever. Större delen av de av arbetarinstitutet hyrda klassrummen i nämnda skollokal disponeras av båda skolorna, av

den ena på dagen och av den andra på kvällen, vilket är en stor olägenhet för båda. Det stora antalet elever senaste år gjorde att arbetarinstitutets lokaliteter måste utnyttjas till det yttersta. Sålunda togs även lärarrummet i anspråk som klassrum. I år är situationen för arbetarinstitutet med tanke på det utrymme som står till förfogande nästan katastrofal. En månad efter anmälningstidens början överstiger antalet inskrivna elever fjolårssiffran vid samma tidpunkt med över 200. Institutets ledning har hittills ansett det vara förenligt med arbetarinstitutsidén att inte avvisa någon som av egen fri vilja och av bildningshunger söker sig till institutet. En del studiegrupper uppdelades ett par veckor efter starten i två i den mån utrymme stod till buds. Nu har emellertid tillströmningen till en del kurser antagit sådana proportioner att ledningen sett sig tvungen att avvisa nya deltagare, då någon ytterligare uppdelning inte kan ske, eftersom allt utrymme har utnyttjats. Detta gäller ett par kurser i engelska och franska, en kurs i bokföring och maskinskrivningskurserna. I detta nu arbetar en del kurser med ett elevantal som vida överstiger det i förordningen fastställda maximitalet. Finska I har 85 inskrivna, Franska I C 80, Engelska II C 74, Engelska III A 73, osv., medan förordningen stadgar att antalet elever i allmänhet bör utgöra högst 40. Skolans ledning, som fått mottaga talrika klagomål från elevernas sida över alltför stora klasser och alltför trånga hörsalar, är fullt medveten om att ett dylikt tillstånd i längden kommer att skada institutet och äventyra dess rykte som effektiv bildningsanstalt.

Svenska arbetarinstitutets lokalfråga har stått på dagordningen under en lång följd av år. Utan att ingå på alla skeden av denna fråga önskar direktionen påminna om att den år 1937 stod så nära sin lösning att tomt anvisats vid Minervagatan 4 och ritningar uppgjorts, då tomten överläts till Olaus Petri-församlingen för dess ålderdomshem. Därefter har Stadsfullmäktige efter vissa övergångsstadier i sakens behandling anvisat tomten Dagmargatan 3 och stadens byggnadskontor har uppgjort ritningar för tomtens bebyggande med ett hus för Svenska arbetarinstitutet och en filial av stadsbiblioteket, varjämte år 1938 3,25 miljoner mark reserverades för institutets nybyggnad. Mellankomna hinder, främst kriget, har emellertid gjort att byggnadsplanerna inte kunnat fullföljas, varför det svenska arbetarinstitutet inte i likhet med vad fallet är i det finska förfogar över ett eget hus.

Med hänvisning till det ovan sagda riktar arbetarinstitutets direktion till Stadsstyrelsen en vördsam, enträgen vädjan att observera det svenska arbetarinstitutets naturliga behov av ett eget hem vid det definitiva uppgörandet av den närmaste tidens byggnadsprogram. Direktionen uttalar den varma förhoppningen att det länge planerade nybygget på tomten Dagmargatan 3 i en snar framtid kunde påbörjas, så att det svenska arbetarinstitutets verksamhet och framtid därigenom tryggas.

På direktionens vägnar
Gösta Cavonius.

Gunnar Bäck.

Liite 14.

AMMATTIOPETUSLAITOSTEN JOHTOKUNTA

Helsingissä, 16 p:nä heinäkuuta 1952.
N:o 74.

Ammattiopetuslaitosten johtokunta lähettää kunnioittavasti ehdotuksensa kolmen vuoden rakennusohjelmaksi.

Johtokunnan puolesta
Wolmar Mattlar.

E. O. Stenij.

Liite 14 a.

Ammattiopetuslaitosten johtokunnan kolmen vuoden rakennusohjelma.

Edellyttäen, että tontin louhinta suoritetaan kuluvan vuoden aikana, rakennetaan vv. 1953—54 Poikien ammattikoulun talo kortteleihin 698 ja 701. Piirustukset ovat valmiit ja esitetään Kaupunginvaltuustolle kuluvana syksynä. Louhintaa varten on määräraha olemassa ja tarkoituksena on suorittaa se kuluvana vuonna.

V. 1955 suoritetaan ammattikoulutalossa Kansakoulukatu 3 korjaus- ja muutostöitä Poikien ammattikoulun siirryttyä uuteen taloon, jolloin talon II ja VI kerros siirtyvät Tyttöjen ammattikoulun käyttöön. Samalla rakennetaan talon pihan alle hiilivarasto ja Tyttöjen ammattikoulun n. 50 m² laajuinen talouskellari, josta esitys on tehty Kaupunginhallitukselle 16. 10. 1951.

V. 1955 aloitetaan talon rakentaminen erikoisammattikouluille tontilla Alppikatu 1, rakentamalla ensimmäinen vaihe, n. 20.000 m³.

Liite 15.

KIINTEISTÖLAUTAKUNTA

Helsingissä, kesäkuun 9 p:nä 1952.

N:o 694.

Kaupungin järkiperäisen tonttipolitiikan hoito vaatii, että kaupungilla on aina mahdollisuus luovuttaa tontteja niitä haluaville asunto-, teollisuus- ja varastotarkoituksiin. Tämän vuoksi kaupungin tulisi, huomioon ottaen lähivuosien suuren tonttitarpeen, entisestään tehostaa katu-, viemäri- ja vesijohtorakennustöitä.

Edellä esitettyjä näkökohtia silmällä pitäen on kiinteistölautakunta suunnitellut ehdotuksen katu-, viemäri- ja vesijohtorakennusohjelmaksi, joka olisi toteutettava vuosina 1953—55. Lautakunta teki 2. 4. 1951 esityksen vuosien 1952—54 katurakennusohjelmaksi, jota nyt on tarkistettu muuttuneiden olosuhteiden vuoksi.

Seuraavassa luettelossa on erikseen ryhmitelty asuntoalueiden, varsinaisten teollisuustonttien sekä teollisuus- ja varastoalueiden kuntoonpanotyöt.

A. Asuntoalueiden kuntoonpanotyöt.

Seuraavilla alueilla suoritettavia katu-, viemäri- ja vesijohtorakennustöitä varten olisi varattava määrärahoja allamainitussa aikajärjestyksessä:

1. Munkkiniemi.

Tonttien louvuttamista Munkkiniemestä on estänyt viemärivesien puhdistuslaitoksen puuttuminen. Jotta nyt jo muutoin luovutuskunnossa olevia sekä rakennettavien uusien katujen varteen saatavia tontteja voitaisiin luovuttaa rakennustarkoituksiin, olisi Taliin suunniteltu puhdistuslaitos siihen tältä osalta laskevine kokoojajohtoineen rakennettava valmiiksi, mikäli mahdollista vuoden 1953 loppuun mennessä.

Rakentamiskelpoisten asuntotonttien aikaansaamiseksi Munkkiniemeen olisi seuraavat kadut viemäreineen ja vesijohtoineen rakennettava: vuoden 1953 aikana Ritakalliontie ja Munkinpolku sekä vuoden 1954 aikana Dosentintie, Professorintie ja Rakuunatie. Näiden töiden suorittamiseksi tarpeelliset määrärahat olisi otettava mainittujen vuosien talousarvioihin.

Asemakaavaosaston Munkkiniemen pohjoisosaan suunnitteleman aivan uuden kerrostaloasuntoalueen ainakin osittainen käyttö lienee tarpeellista jo v. 1955. Tämän vuoksi olisi katu-, viemäri- ja vesijohtojen rakennustöiden aloittamista varten vuoden 1954 talousarvioon otettava määräraha.

2. Pohjois-Haaga.

Pohjois-Haagan asuntoalue II:n kaikki vielä rakentamattomat kadut, viemärit ja vesijohdot olisi saatava valmiiksi vuoden 1953 aikana, jolloin myös Ida Ekmanin tie viemäreineen ja vesijohtoineen olisi rakennettava, koska sen rakentaminen yksityisen toimesta on rauennut. Tätä tarkoitusta varten olisi varattava riittävä määräraha. Pohjois-Haagan asuntoalue III olisi saatava kuntoon ja viemärit sitä varten siten, että vuoden 1953 talousarvioon otettaisiin alkumääräraha ja vuoden 1954 talousarvioon muu osa rahoista.

3. Pajamäen asuntoalue.

Pajamäen asuntoaluetta varten on asemakaavaosasto laatinut suunnitelman, jonka mukaan sinne tulisi liiketontteja, yleisten rakennusten tontteja, 6-kerroksisten ja 4-kerroksisten rakennusten tontteja sekä tontteja yksi- ja kaksikerroksisia rivitaloja varten. Alue on varattu kaupunginvaltuuston päätöksellä 20. 12. 1950 (asia n:o 15). Asunnonhankinta Talo Oy:lle rakennettavaksi vuosina 1951—53. Yhtiö ei ole tähän mennessä ryhtynyt vielä katuja ja viemäreitä rakentamaan, jonka vuoksi on mahdollista, ettei yhtiö pystykään tätä asiaa hoitamaan. Mikäli näin tapahtuu, olisi kaupungin ryhdyttävä itse panemaan kyseistä aluetta kuntoon ja tässä mielessä varattava vuosien 1954—55 talousarvioihin riittävät määrärahat.

4. Ruskeasuon asuntoalue.

Pohjoisen osan kadut ja viemärit ovat vielä rakentamatta syystä, että näitä töitä estävät vanhat vuokrasuhteet katualueella olevine rakennuksineen. Kun ei ole vielä tarkkaa tietoa siitä, milloin vuokrasuhteiden järjestely saatetaan loppuun, ei tällä hetkellä voida määrätä, minä vuonna nämä työt voitaisiin kokonaisuudessaan tehdä ja minkä vuoden talousarvioon olisi tarvittavat määrärahat merkittävä. Kuitenkin vuonna 1953 olisi Ruskeasuolle rakennettava sellaiset viemärit, että tontti n:o 9 korttelissa n:o 726 sekä Koroistentien länsipuolella olevan korttelin n:o 721 pohjoisosassa oleva tontti n:o 2 voitaisiin rakentaa, samoin Kiskontien jatke Tenholantieltä pohjoiseen niin pitkälle kuin se on suunniteltu viemäröitäväksi etelään, sekä Sauvontie viemäreineen tontin n:o 3 korttelissa n:o 727 kohdalle. Tarkoitusta varten olisi varattava määräraha vuoden 1953 talousarvioon.

5. Herttoniemen itäinen asuntoalue.

Vuoden 1953 aikana olisi saatava valmiiksi Porolahdentie Laajasalontien mutkasta Abraham Wetterin tielle sekä viimeksi mainittu tie Porolahdentieltä Satumaanpolulle saakka. Vuoden 1953 aikana olisi saatava kuntoon ne kadut, viemärit ja vesijohdot, joita varten ei vielä ole saatu määrärahaa (Jättiläisentie, Tuhkimontie ja Keijukaisenpolku), sekä varattava määräraha tarkoitukseen. Herttoniemen itäisen asuntoalueen eteläistä ja pohjoista osaa olisi aloitettava rakentaa vuoden 1953 aikana ja saatettava kuntoon vuoden 1954 aikana. Tarkoitusta varten olisi varattava määrärahat vuosien 1953—54 talousarvioihin. Saadun tiedon mukaan aikaisemmista suunnitelmista pumppuaseman rakentamiseksi puhdistuslaitoksen paikalle on luovuttu, jonka vuoksi varsinaista puhdistuslaitosta varten olisi saatava riittävä määräraha ja mainittu puhdistuslaitos kuntoon vuoden 1954 aikana.

6. Oulunkylä.

Oulunkylään Tuusulantien itäpuolelle suunniteltu kerrostaloasuntoalue, jonka tontit tulevat luovutettaviksi maanhankintalain mukaiseen kerrostalorakennustoimintaan, olisi vuoden 1953 aikana saatava kuntoon katuineen, viemäreineen ja vesijohtoineen, sekä yhdystie tältä kerrostaloalueelta Tuusulantielle, joka yhdystie tulisi kulkemaan ns. vanhainkotialueen pohjoispuolitse. Lisäksi olisi tarpeellista liittää tämä asuntoalue Oulunkylän vanhaan tieverkkoon, jonka vuoksi olisi rakennettava n. 100 m:n pituinen tieosa, joka tulisi kulkemaan tilan RN:o 1^{100} länsipuolelta.

7. Sahanmäen asuntoalue.

Maunulassa sijainneen kaupungin sahan alueelle tai oikeammin sen itäpuolelle valmistuu kuluvana vuonna asuntotuotantokomitean toimesta rakennettava rivitaloalue. Tähän liittyen on rivitaloalueen länsipuolelle suunniteltu kerrostaloalue, joka käsittäisi 3—4-kerroksisia piste- ja lamellitaloja. Asuntotuotantokomitean suunnitelman mukaan nämä olisi rakennettava joko kokonaan v. 1953 aikana tai sitten osaksi myös v. 1954 aikana. Katu- ja viemärityöt olisi syytä tehdä jo v. 1953 aikana.

B. Varsinaisten teollisuusalueiden kuntoonpanotyöt.

Uusien teollisuusalueiden aikaansaamiseksi olisi varattava määrärahoja katu-, viemäri- ja vesijohtorakennustöitä varten seuraavilla alueilla:

1. Pitäjänmäen teollisuusalue.

Rautatien pohjoispuolelle suunnitellulla uudella teollisuusalueella olisi suoritettava katurakennustöitä seuraavasti:

Vuoden 1953 aikana Hormitie sekä Pitäjänmäentiestä se osa, mikä jää Takkatien ja Strömbergintien väliin. Samoin olisi vuoden 1953 aikana rakennettava Pitäjänmäen pohjoisella teollisuusalueella Höyläämötie ja Karvaamokuja uudella teollisuusalueella Pitäjänmäen- ja Vihdintien välisessä kolmiossa. Vuosien 1954—1955 aikana olisi mainittu teollisuusalue rakennettava lopulliseen kuntoon. Satamarakennuspäällikkö on ilmoittanut mielipiteenään, ettei kaupungin toimesta rakennettaisi tälle alueelle raiteistoja. Kiinteistölautakunta on sitä mieltä, ettei raiteistojen rakentamista voida jättää yksityisten huoleksi, vaan kaupungin tulisi niistä huolehtia ja periä kustannukset tonttien hinnoissa.

2. Herttoniemen eteläinen teollisuusalue.

Alue olisi saatava kuntoon, kuten aikaisemmin on esitetty, vuoden 1953 loppuun mennessä. Raiteistojen rakentamiseen nähden mainittakoon samaa kuin edellä 1. kohdassa.

3. Herttoniemen itäinen teollisuusalue.

Nyt käynnissä olevia töitä olisi vuoden 1953 aikana jatkettava, jota varten olisi varattava satamalaitoksen tarkemmin määrittelemä määräraha näiden töiden loppuunsaattamiseksi.

4. Arabian tehtaan pohjoispuolella oleva alue.

Kaanaantien se osa, joka rajoittuu eteläpuolelta teollisuuskortteliin n:o 671, olisi saatava valmiiksi v. 1953 aikana.

C. Teollisuus- ja varastoalueet.

1. Kyläsaaren teollisuus- ja varastoalue.

Aikaisemmin on Kyläsaaren teollisuus- ja varastoalueen kuntoonpanotöiden kiireellisyyttä useammassa yhteydessä Khlle tähdennetty ja viimeksi on esitetty, että tämä alue olisi saatava kuntoon v. 1953 aikana muiden paitsi raiteiston osalta, joka on esitetty kuntoonsaatettavaksi v. 1954 aikana. Khs on kuitenkin tehnyt päätöksen, jonka mukaan tämän alueen kuntoonpanemiseksi käytetään vain sellaista täytemaata, jota saadaan joiltakin työmailta ilmaiseksi. Näin ollen alueen kuntoonpano tulee viipymään lukuisia vuosia, ehkä vuosikymmeniä. Ilman määrärahoja ei kuitenkaan aluetta tulla saamaan kuntoon, sillä työt vaativat muutakin kuin täytemaan ajamista paikalle. Tämän vuoksi olisi vv. 1953—1955 talousarvioihin varattava satamalaitoksen tarkemmin määrittelemät määrärahat.

2. Viikinmäen varastoalue.

Viikinmäen asuntoalueen I ja II välimaastoon suunniteltiin viime vuonna uusi varastoalue, joka olisi erittäin tarpeellinen. Kiinteistölautakunta esitti 2. 4. 1951, että tämä alue olisi saatava rakennetuksi sorapäällysteisin tein ilman viemäreitä vuoden 1952 aikana. Khn esittämä määräraha poistettiin kuitenkin Kvstossa, joten aluetta ei voida kuluvana vuonnakaan käyttää. Se olisi kuitenkin saatava valmiiksi viimeistään vuonna 1953.

Kiinteistölautakunta ehdottaa, että Khs antaisi yleisten töiden lautakunnalle, satamalautakunnalle ja teollisuuslaitosten lautakunnalle tehtäväksi laatia edellä esitetyn rakennusohjelman toteuttamiseksi tarpeelliset suunnitelmat sekä tehdä ehdotukset tarpeellisiksi määrärahoiksi tulevien vuosien talousarvioihin.

Kiinteistölautakunnan puolesta:

Lennart Ahva.

Paavo Saarinen.

Liite 16.

URHEILU- JA RETKEILY-LAUTAKUNTA

Helsingissä 30 p:nä heinäkuuta 1952.

N:o 86.

Urheilu- ja retkeilytoimisto esittää, että kaupungin urheilukenttien ja -laitosten kolmivuotisrakennusohjelmassa vuosina 1953—1955 otettaisiin huomioon seuraavat työt:

V. 1953.

1. Lautakunnan aikaisemmin kirjelmässään n:o 80 18. 6. 1952 esittämät vuoden 1953 uudistus- ja korjaustyöt.

2. Rastilan ulkoilualueelle kioskirakennus siten, että entinen navettarakennus muutetaan kesäkäyttöiseksi kioski- ja ravintolarakennukseksi. Lisäksi esitetään Rastilaan rakennettavaksi 50 viikonloppumajaa sekä korjattavaksi eräitä vanhoja tykkiteitä ja polkuja retkeilijäin polkupyöräteiksi.

V. 1954.

1. Urheilukenttä Laajasaloon.
2. Urheilukenttä Ruskeasuon ja Meilahden asutusalueita varten.
3. Palloilukenttä Paloheinän alueelle.

4. Käpylän urheilupuiston tenniskentät.
5. Herttoniemen urheilukentän lopullinen kunnostaminen.

V. 1955.

1. Haltiavuoren alueelle retkeilymaja, käymälät, hiihtomäki sekä nykyisten rappeutuneiden teiden kunnostaminen kävely- ja polkupyöräteiksi.
2. Palloilukenttä Jollakseen.
3. Palloilukenttä Tammelundiin.
4. Malmin urheilupuistotöiden aloittaminen.

Urheilu- ja retkeilytoimiston puolesta:

Kaarlo Soinio.

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 — N:o 23

Helsingin kaupungin metsäsuunnitelma.

Kiinteistölautakunnan tehtävänä on johtosääntönsä 2 §:n 7 kohdan mukaan hoitaa kaupungin metsien hallintoa ja kiinteistötoimiston johtosäännön 18 §:n 5 kohdan mukaan kaupunginmetsänhoitajan tehtävänä on huolehtia metsähoitosuunnitelmien laatimisesta kaupungin metsiä varten sekä niiden noudattamisesta. Kiinteistötoimiston metsätalousosasto on tämän vuoksi laatinut liitteenä 1 olevan metsäsuunnitelman, jonka kiinteistölautakunta on hyväksynyt.

Khs on 15. 5. 1952 kehoittanut kiinteistölautakuntaa tekemään erilliset yksityiskohtaiset esitykset Khlle kaikista niistä metsäsuunnitelmaan sisältyvistä ehdotuksista, joista Khn tai Kvston on päätettävä.

Helsingissä 15. 5. 1952.

Viran puolesta:

Torsten Törnblom.

Liite 1.

Helsingin kaupungin metsäsuunnitelma.

Tämä metsäsuunnitelma perustuu vuosina 1948 ja 1949 tehtyihin ulkotöihin.

Suunnitelmassa esitetyt numerot on käsitettävä kohdistuviksi ajankohtaan 31. 12. 1949, jota seuraava kymmenvuotiskausi 1950—1959 käsittää suunnitelman I:n 10-vuotiskauden ja toinen aikajakso 1960—1969 sen II:n 10-vuotiskauden. Joitakin tietoja on esitetty myös 31. 12. 1949 jälkeiseltä ajalta.

Kaupunginmetsänhoitaja, maat. ja metsät. toht. E. E. Erkkilä on huolehtinut suunnitelmatyön toimeenpanosta sekä olennaisilta osilta myös laatinut itse suunnitelman ja kokonaisuudessaan viimeistellyt sen lopulliseen asuun. Hänen johdollaan on ulkotyöt suorittanut ja kertyneen aineiston muokkaamisesta huolehtinut metsänhoitaja Mikko Pitkäniemi, joka myös on laatinut varsinaisen suunnitelman selostavan osan luonnoksen sekä metsätalousosaston haltuun jääneen yksityiskohtaisen työselvityksen (ei painettu). Avustajana on eri vaiheissa ollut kaupungin metsätyönjohtaja, metsäteknikko Onni Töyry.

SISÄLLYSLUETTELO

Alkusanat 5

Johdanto 6

Yleisiä näkökohtia 6
Metsätalouden merkitys kaupungille 7
Kaupungin metsä- ja puutaloutta koskeva tähänastinen ja nykyinen organisaatio 10
Kaupungin metsäomaisuuden kehityksen pääpiirteet 11

Metsäsuunnitelma 13

Aikaisemmat järjestelyt 13
Johtavat periaatteet 14
Työn toimeenpano ja yleiset perusteet 16
Tuottohakkauslaskelma 16
Kaupungin metsiin kohdistuvan toiminnan organisaatio ja metsätalousosaston työalat 18
Työvoimakysymys 20
Taimitarha ja taimien sekä joulukuusten kasvatus 22

Lähimetsät 23

Ala ja puusto:
maankäyttölajit 23
eri osastojen hallinnassa olevat alat 23
metsätyyppijakaantuminen 24
ikäluokkajakaantuminen 25
puulajisuhteet 26
puulajisuhteet eri metsätyypeillä 27
kuutiomäärä 28
arvopuuston osuus 28
kuutiokasvu 29
puuston laatu ja metsätuhot 29
metsänhoidollinen tila 30

I 10-vuotiskauden hoitotoimenpiteet:
aluejako 31
pääpiirteet 34
hoitotoimenpiteet 36
I 10-vuotiskauden hakkausmäärä 38
Kaupunkilaisten ulkoiluun liittyvät kysymykset sekä järjestyssäännöt 40
Kansanpuistojen metsänhoito 42
Haltiavuoren kansanpuisto 44

Alue metsänä:
maapohja 44
puusto 45
maasto, tiet, pintakasvillisuus ja eläinkunta 48
Lähivuosien toimenpiteet kansanpuistoksi muodostamista silmällä pitäen:
puuston tuleva kehitys 49
puustoon kohdistuvat toimenpiteet 49
Pitkäkosken luonnonsuojelualue 50
riistansuojelualue 51
muut toimenpiteet 52
järjestyssäännöt 52
hoitotoimenpideluettelo 53

Ulkotilat 55
Tervalammen työlaitos (huoltolautakunnan hallinnassa) 55
Ala ja puusto 55
I 10-vuotiskauden toimenpiteet 60
Bengtsårin tila (lastensuojelulautakunnan hallinnassa) 62
Ala ja puusto 62
I 10-vuotiskauden toimenpiteet 67
Hoitotoimenpideluettelo 69
Toivoniemen koulukoti (lastensuojelulautakunnan hallinnassa) 72
Ala ja puusto 72
I 10-vuotiskauden toimenpiteet 76
Hoitotoimenpideluettelo 78
Ryttylän koulukoti (lastensuojelulautakunnan hallinnassa) 79
Ala ja puusto 79
I 10-vuotiskauden toimenpiteet 81
Pirttimäen retkeilyalue (urheilu- ja retkeilylautakunnan hallinnassa) 82
Alue metsänä 82
I 10-vuotiskauden toimenpiteet 85
Rekolan sora-alueet 86
Ala ja puusto 86
I 10-vuotiskauden toimenpiteet 88

Muut metsäalueet 88

Alkusanat.

Elämme Suomen metsätalouden kohdalla nykyisin kriisikautta. Joitakin aikoja sitten on näet ilmeinen liikahakkuu astunut päiväjärjestykseen. Jos metsä- ja puutaloutemme sekä metsiemme käsittely raaka-aineen alkutuotannon osalta pysyy tähänastisilla linjoilla, on mahdollisuus jo nyt luotettavien numerojen pohjalla tehdä laskelma siitä, milloin metsiemme puustot oletettavasti loppuvat.

Elintasoamme ja kulttuuriamme ylläpitävä talouselämämme perustus lepää olennaisimmilta osiltaan metsätalouden — sen puun tuotannon — varassa. Siitä johtuen tulisi metsien tuotannon heikkeneminen heijastumaan kaikkialla tällaisessa metsätalousmaassa. Varsinkin se tuntuisi taloudellisen toiminnan solmukohdissa, kaupungeissa. Näistä maan pääkaupunki ja sen kehitys luonnollisesti tulisi kohtaamaan raskaimmat iskut.

Taloudellisen perustan heikkeneminen on varmimmin torjuttavissa siirtymällä sellaiseen huonosti hoidettujen metsiemme käsittelyyn, että niiden tuotanto nousee. Tunnettua on, että puun kokonaistuotanto voidaan kaksinkertaistaa ja puun tuotannon lisäämiseen on mahdollisuuksia yleensä kaikissa metsissä. Asiassa eteenpäin pääsemiseksi tarvitaan kaikkien metsänomistajien määrätietoista — mikäli mahdollista — yhteistoimintaa.

Mitä tuotannon määriin tulee, ovat kaupunkien mahdollisuudet varsin rajoitetut, koska kaupunkien omistamat metsäalat ovat suhteellisen vähäiset. Vaikka useat kaupunkimme, Helsinki niiden mukana, kuuluvat suurimpien metsänomistajiemme ryhmään, ei niiden metsien tuotanto edusta kohdastansa kuin pariinkymmeneentuhanteen kuutiometriin nousevaa puumäärää. Tällaiset erät hukkuvat varsin näkymättömiksi meidän monikymmenmiljoonaisessa puutaloudessamme.

Mutta kaupunkien metsätaloudella on erinomaiset mahdollisuudet olla *avainasemassa metsiemme tuotannon kohottamisessa*. Ja erikoisesti on pääkaupungin tehtävä olla esimerkillinen kaikessa, mikä voi lujittaa maamme henkistä ja aineellista pohjaa.

Niinpä ei merkitse itse Helsingille paljoakaan se, tuottavatko kaupungin metsät vuosittain noin 10.000 kiintokuutiometriä niinkuin ne nykyisin tuottavat, vai tuottaisivatko ne 20.000 kiintokuutiometriä, minkä ne voisivat tuottaa. Tuoton lisäyksen rahallinen arvo hukkuu näkymättömäksi eräksi pääkaupungin miljardibudjetissa. Mutta jos Helsingin omistamat metsät saadaan kohennetuiksi nykyisestä alituottoisesta tilastaan korkeatuottoisiksi, muodostuu siitä sellainen esimerkki, joka näkyy laajalle ja jonka vaikutus tuntuu yli koko maan. Pääkaupungin asemasta valtakunnassa johtuu, että sen metsienkin tuoton lisääntymisestä muodostuu katalysaattori, jonka ansiosta metsien maakamarasta nousevat puustot yleensä alkavat lisääntyä, ja metsistä markkinoille valuvat puuvirrat voivat edelleen paisua, niin että talouselämän vahvistuminen tuntuu kaikkialla maassa. Ja selvää on, että nimenomaan pääkaupunginkin kehitysmahdollisuudet saavat elinvoimaa ja Helsingin kukoistus kulkee kohti uusia voittoja.

Tällaisten ajatusten merkeissä on tätä Helsingin kaupungin metsiä koskevaa suunnitelmatyötä tehty. Työhön velvoittaneena muodollisena säädöksenä on kiinteistötoimiston johtosääntö, jonka 18 §:ssä sanotaan, että kaupunginmetsänhoitajan tehtävänä on huolehtia metsänhoitosuunnitelmien laatimisesta kaupungin metsiä varten sekä niiden noudattamisesta.

Viimeiset sanat sisältävät kaupungin metsätalouden kannalta tärkeän määräyksen. Kaupunkihan on ihmisiästä riippumaton yhteisö, jonka palveluksessa olevat henkilöt vaihtuvat. Se ei kuitenkaan saa ehkäistä asioiden johdonmukaista hoitamista, vaan toi-

minnan tulee sujuvasti luistaa ilman katkeamakohtia. Jotta metsätalouden kohdalla voidaan tällaiseen päästä, täytyy uusien toimihenkilöiden käytettävissä olla riittävät ja asianmukaiset metsätaloutta koskevat perustiedot sekä pitkällä tähtäimellä laadittu metsiä koskeva suunnitelma.

Tämän laatiminen, niin että asiat kehittyisivät tulevien polvien kannalta edullisimmalla tavalla, ei ole niinkään helppoa. Kaupungin oman metsätalouden kohdalla määräävät näet monet muut tekijät kuin taloudelliset metsälliset näkökohdat. Kaupungin lähimmillä alueilla on olennaisinta, että kaupunkikuva kehittyy maisemallisesti viihtyisimmäksi. Ja tarvitaan ulkoilualueita — kaupungin keuhkoja — jollaisiksi metsäalueita lähinnä on kehitettävä.

Asian eri puolia kosketellaan varsin yksityiskohtaisesti jäljempänä suunnitelmassa. Siinä on tähdätty ensisijaisesti kahteen lähimpään vuosikymmeneen. Saattaa kuitenkin jo piankin ilmetä suuntauksia ja uusia näkökohtia, joitten takia suunnitelma yksityiskohdissa kaipaa tarkistusta. Onkin varauduttava siihen, että tällainen toimeenpannaan jo ensimmäisen vuosikymmenen kuluttua.

Johdanto.

Yleisiä näkökohtia.

Metsätaloussuunnitelman laatiminen Helsingin kaupungin metsille siinä mielessä kuin näitä suunnitelmia yleensä laaditaan, on tarkoituksenmukaista ainoastaan kaupungin omistamien ulkotilojen osalta. Kaupungin lähimetsiä ei näet voida käsitellä pelkästään talousmetsien tapaan. Metsien hoidon täytyy niissä mukautua kaupungille usein tärkeämpiin muihin seikkoihin, joilla siis on suorastaan ratkaiseva vaikutus metsätaloussuunnitelmaankin.

Tästä syystä olisi harhauttavaa taloussuunnitelman nimenkin käyttäminen. — Tässä on yleensä kysymys metsien ja metsäalueitten käyttämisestä sillä tavoin kuin se kaupungin kehityksen kannalta on edullisinta. Tämän huomioon ottaen voitaisiin puhua metsän käyttösuunnitelmasta. Tätäkään nimitystä ei kuitenkaan voida pitää oikeana, koska keskeisenä tehtävänä sittenkin on puustojen käsittely noudattamalla lähinnä metsätaloudellisia periaatteita.

Lyhyyden vuoksi on käytettykin nimitystä metsäsuunnitelma, jota ei voida sotkea mihinkään aikaisemmin käytännössä olleeseen sanaan. Sillä tarkoitetaan tässä, että suunnitelma kohdistuu metsään ja osoittaa metsää koskevia toimenpiteitä.

Lähimetsien metsäsuunnitelman laatiminen on varsin ongelmallinen tehtävä. Metsät ovat jääneet huomattavalta osalta asutuksen väliin pieninä palasina ja usein pirstoutuneet kapeiksi kaistaleiksi, niin että taloudellisuuden periaatteen noudattaminen niiden käsittelyssä on mahdotonta. Usein sattuu tilanteita, joissa yksityisten puiden poistaminen on pakko suorittaa, vaikka kustannuksia ei voidakaan saada tavanomaiseen suhteeseen hakattavaksi tulevan puutavaran arvoon. Samoin tulee suoritettavaksi pienillä alueilla metsänviljelystöitä, joissa kustannukset tainta kohden nousevat metsätalouden harjoittamisen kannalta kohtuuttoman korkeiksi. Edelleen liittyy lähimetsien vartiointi olennaisesti luonnonsuojeluun ja kaupunkilaisiin kohdistuvaan valistustehtävään. Pääkaupungin alueen sisällä se on toimintaa, josta metsänomistajalle ei yleensä koidu tuloja lisääntyvän puun tuoton tai myynnin muodossa. (Viimeksi mainittuhan tavallisesti on metsien vartioinnin tarkoitus esimerkiksi valtion metsätaloudessa ja muuallakin sellaisten metsänomistajien piirissä, jotka ovat järjestäneet metsiensä vartiointia.)

Tällaiset seikat liittyvät puistometsien hoitoon. Lähimetsistä onkin melkoinen osa jo jäänyt sellaiseen puistometsien asemaan, joissa metsien hoidon taloudelliset periaatteet jäävät pakosta taka-alalle. Melkoisessa määrin niitä voidaan kuitenkin noudattaa varsinkin milloin on suuremmista, puistoiksi kehitettävistä tai jo kehittyneistäkin metsäalueista kysymys. Etäisemmässä tulevaisuudessa tulevat kaikki kaupungin nykyiset lähimetsät puistometsien asemaan, mutta sellaista tilannetta koskevat metsäsuunnitelmat jäävät myöhempinä aikoina tehtäviksi.

Lähimetsien metsäsuunnitelmaa laadittaessa on käytettävissä olevien tietojen nojalla koetettu ottaa huomioon varsinkin seuraavat kolme näkökohtaa:

1. Kaupungin asemakaavan kehityksen vaikutus metsäalueitten käyttöön. Arvioitavissa oleva kaupunkiasutuksen leviäminen ja sen nopeus eri suuntiin heijastuu siis metsäsuunnitelmassa.
2. Metsäalueitten käyttö ulkoilu-, retkeily- ja virkistystarkoituksiin. Tässä kohdin metsätalous kietoutuu sosiaalisen toiminnan alaan, jonka arvoa ja merkitystä lienee tällä hetkellä liian aikaista arvioida. Se on muodostumassa osaksi yhteiskunnallista huoltotyötä. Metsätalouden kannalta siihen liittyy tai oikeastaan se aiheuttaa metsien puustoon kohdistuvan suojelutoiminnan ja siitä aiheutuu laaja luonnonsuojelutehtävä, jonka alaan kuuluu myös riistanhoito. Näitten kysymysten piiriin kuuluu myöskin kaupunkilaisiin kohdistettava valistustoiminta.
3. Metsien hoitotoimenpiteet sekä niihin liittyvä varsinainen metsä- ja puutalous eli se osa suunnitelmaa, mitä yleensä metsätaloussuunnitelmalla ymmärretään. Mukautuen molempiin edellämainittuihin, kaupungin kannalta usein keskeisempiin näkökohtiin, sisältää tämä osa metsäsuunnitelman varsinaisen metsänhoidollisen ohjelman. Sen tavotteena on johtaa metsien puuston kehittyminen tuottavien talousmetsien vaatimusten pohjalla kaupunkikuvaan liittyviksi komeiksi puistometsiksi. Niitten kohdalla on loppuvaiheessa määräävänä puuston merkitys maisemallisena tekijänä sekä ulkoilu- ja virkistysalueitten tehon aikaansaajana.

Ulkotilojen metsäsuunnitelma on tehty huomioonottaen vain puhtaasti metsätaloudelliset — mahdollisimman runsaaseen kestävään puun tuottoon ja siihen perustuvaan korkeaan taloustulokseen tähtäävät — näkökohdat.

Metsätalouden merkitys kaupungille.

Kun puhutaan jonkin taloudenhaaran merkityksestä, tulee ensimmäisenä esiin mielikuva, että se on osoitettava käytännössä olevina rahayksikköinä.

Mitä metsätalouteen tulee, niin esim. koko valtakuntaa ajatellen sen tärkein merkitys tuntuu nimenomaan taloudellisena voimatekijänä ja sellaisena se on helppo osoittaa ja sellaisena sitä yleensä tarkastellaan, arvostellaan ja tutkitaan. Tähän on meillä totuttu, ja kun maassamme metsiä on suhteellisesti runsaammin kuin muissa maissa, ei metsien muunlaiseen merkitykseen ole sanottavaa huomiota kiinnitettykään. Tuskin on edes tutkittu sellaista kuin metsien ilmastollista merkitystä tai metsien vaikutusta maan vesitalouteen, joihin eräissä muissa maissa on kiinnitetty hyvin keskeinen huomio. Perusteltuja katsauksia ei ole esitetty siitä, mikä on metsiemme yhteiskunnallinen tai sosiaalinen merkitys. Vaikea on tällaisia seikkoja rahayksiköllä mitatakaan. Vähämetsäisissä maissa on niille kuitenkin pantu suuri paino.

Helsingin kaupunki on meidän maamme oloissa asukasluvun kannalta arvosteltaessa suhteellisen vähämetsäinen. Sen johdosta on metsätalouden merkitys kaupungille ja metsien vaikutus kaupungin kehitykseen olennaisesti toisenlainen kuin valtakunnan koko metsätalouden vaikutus maan asioihin. Kokonaismerkityksen mittaaminen rahalla ei ole mah-

dollista. Se jakaantuu osiin, joihin edellä jo on viitattu ja joista rahalla mitattava taloustulos muodostaa vain erään osan.

Kaupungin metsätalous ja sen hoito on tähän asti jakaantunut sillä tavoin kaupungin eri elimiin ja sitä koskeva kirjanpito on sellaisella pohjalla, ettei tähän asti saatua taloustulosta voida edes osapuilleen selvittääkään. Kaupungin metsätaloushan on olennaisimmalta osaltaan ollut sen kehitystä palveleva välikappale, jonka kohdalla on tehty laajassa mitassa osto- ja myyntitoimintaa maineen puustoineen. Edelleen se on ollut osana kaupungin tilojen taloudessa, joiden kirjanpidosta ei metsätalouden tulosta erikseen voida selvittää. Varsinaisen metsätalousosaston perustamisen jälkeen metsiin kohdistuva taloudellinen toiminta jakaantuu edelleen kaupungin eri elimien kesken niin, että taloustuloksen selvittäminen on kovin vaikeaa, milteipä mahdotonta. Tähän vaikuttaa ratkaisevasti myöskin se, että kunnallislainsäädännön mukainen, bruttobudjettiin perustuva kameraalinen kirjanpito on sellaisella pohjalla, ettei kysymyksessä olevan kaltaisen metsätalouden liiketulosta voida selvittää ainakaan kohtuullisella vaivannäöllä.

Jos menneitten vuosien taloustulosta tahdottaisiin tarkastella, olisi saatava esille varsin pitkän ajanjakson vuotuinen keskitulos esim. metsähehtaaria kohden laskettuna. Nykyisenä ajankohtana ei voida järkevästi perustella edes tällaisen laskelman yrittämistä markkamääräisenä, koska markan arvo viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana on vuosittain paljon alentunut ja ilmeisesti edelleen muuttuu.

Metsätalouden merkitys taloudellisena tekijänä voidaan tällä hetkellä ehkä parhaiten arvostella niitten puumäärien pohjalla, jotka kaupungin metsien pitäisi voida metsänhoidollisilla hakkauksilla käsiteltäessä luovuttaa käyttöön. Tässä kohdin viitataan jäljempänä tuottohakkauslaskelman yhteydessä esitettyihin numerotietoihin ja laskelman perusteisiin. Näitten mukaan on kaupungin metsien tuottohakkauslaskelman mukainen luovutusmäärä seuraavan suuruinen (kantohinta arvioitu huhtikuun 1951 hintatason mukaan)

	Lähimetsät	Ulkotilat	Lähimetsät	Ulkotilat	Kaikkiaan
1950—59	106.000 k-m³	28.000 k-m³	170 milj. mk	39 milj. mk	209 milj. mk
1960—69	116.000 »	29.000 »	209 » »	44 » »	253 » »
Täysituottoisena 10-vuotiskausittain					
	190.000 k-m³	50.000 k-m³	530 » »	120 » »	652 » »

Markkamäärät on siis laskettu kantohintoina huhtikuun 1951 hintatason mukaan sillä pohjalla kuin metsätalouden liiketulos yleensä lasketaan. Tällöin laskuperusteista puuttuvat sellaiset, lähinnä sosiaaliseen toimialaan liittyvät kustannustekijät, jotka ovat kehittyneet rasittamaan Helsingin kaupungin metsätaloutta, mutta jotka eivät tunnu tavallisen metsänomistajan taloudessa.

Tuottohakkauslaskelma, samoinkuin muutkin hakkauslaskelmat, lähtee näet siitä, että eri metsiköissä suoritetaan uudistamisiässä loppuhakkaus. Sitä seuraa uudistaminen ja uuden puusukupolven kasvattaminen taimistosta tukkimetsäksi. Uudistamisvaihe sijoitetaan sellaiseen ajankohtaan, jolloin se taloudellisista syistä on edullinen. Tätä periaatetta tuskin voidaan Helsingin kaupungin lähimetsissä toteuttaa. Niiden puistometsäluonne näet vaatinee yleensä puustojen kasvattamista niin vanhoiksi kuin puiden elinikä riittää. Ja taloudellisen periaatteen mukaisia uudistuksia voidaan toteuttaa vain harvoin. Tästä syystä lähimetsien hakkausmäärät jäänevät paljon pienemmiksi kuin tuottohakkausmäärä osoittaa.

Myöskin markkamääräiset puhtaat tulot supistuvat tämän johdosta lähimetsien kohdalla pienemmiksi kuin laskelma osoittaa. Siinä esille saadut rahasummat ovatkin melko suuret, joskin kaupungin kokonaistuloihin (13,4 miljardia v. 1951) verrattuina niitä on pidettävä suhteellisen pieninä. — Viitattakoon samalla siihen, että korkeatuottoi-

siksi saatettuina kaupungin nykyiset metsäalueet voisivat tyydyttää pääosan kaupungin nykyisestä rakennuspuun tarpeesta.

Tämän yhteydessä herää myöskin ajatus siitä, että kaupungilla olisi suuria etuja, jos sillä metsissään olisi puustot, jotka muodostaisivat sen puutaloudelle kriisiaikoja varten vakavuutta takaavia puureservejä. Jossakin määrin tällaisesta on kokemusta jo viime sotien ajalta, jolloin kaupungin metsistä voitiin irroittaa huomattavat määrät polttopuuta kaupungin ja kaupunkilaisten tarpeisiin. Ja varsinkin voitiin puutavaran hakkuuta järjestää mielialoja rauhoittaneena toimintana, jonka merkitys oli huomattavan suuri. Luonteeltaanhan sellainen tulevaisuuteen elävä, ihmisiästä riippumaton yhteisö kuin kaupunki, sopii erinomaisesti suurmetsänomistajaksi, joka valtakunnalle ja kansantaloudelle erittäin edullisella tavalla voi toimia metsäntuottajana. Tämä herättää myöskin ajatuksen siitä, että jo nykyvaiheessa saattaisi olla aihetta hankkia ja varata joitakin alueita pysyvästi metsäalueiksi puun tuotantoon tulevia polvia varten. Tämä asia kytkeytyy kuitenkin laajalla pohjalla laadittavaan pääkaupungin yleiseen puutaloussuunnitelmaan, jota ei ole aihetta sisällyttää tämän esityksen puitteisiin.

Kaupungin metsien merkitystä ulkoilu-, retkeily- ja virkistystarkoituksiin ei voida rahamääräisesti osoittaa. Asiaan on viime aikoina kiinnitetty erikoisesti huomiota muissa maissa, joissa kaupungit ovat paljon suurempia kuin meidän Helsinkimme. Jo varhempina aikoina on suurissa kulttuurimaissa suurkaupunkeihin tai niiden välittömään läheisyyteen järjestetty »kaupunkien keuhkoiksi» hyvinkin laajoja metsäalueita (puistoja), joitten merkitystä pidetään kaupunkiyhdyskunnille ja niiden mukana myös valtakuntienkin kehitykselle erittäin suurarvoisena ja yleensä paljon arvokkaampana kuin metsissä kasvavien puustojen hinta. Voidaan kuvitella esim. sellaista arviolaskelmaa, että jokaiselta retkeilijältä perittäisiin kultakin ulkoilukerralta elokuvapääsylipun hinta. Tällä pohjalla saataisiin metsien arvoksi suuria rahasummia. Tämän metsäsuunnitelman yhteydessä ei liene kuitenkaan syytä tällaisiin arvioimisiin.

Se etu, minkä kaupungin metsäalueet tarjoavat mahdollistaessaan ilman hankauksia asemakaavasuunnitelmien toteuttamisen ja kaupungin kannalta edullisimman tonttipolitiikan hoitamisen, on myöskin vaikea rahamäärin osoittaa. Tietysti siitäkin voitaisiin tehdä laskelmia, jotka ilmeisesti päätyisivät hyvinkin suuriin summiin, mutta tämän metsäsuunnitelman puitteisiin ei niitäkään liene syytä sisällyttää.

Tulkoon vielä mainituksi, ettei myöskään voida markkamääräisesti osoittaa, mikä arvo on sillä, että metsillä ja metsänreunoilla voidaan maisemat ja pääkaupungin näkymät saada viehättävän näköisiksi ja ihmisten asuma-alueet viihtyisiksi. Me voimme vain kuvitella, mitenkä lohduttomalta näyttäisi suomalainen maisema ja varsinkin kaupunkimaisema, josta puut ja metsä puuttuisivat. Ja mitenkä ankealta mahtaisi tuntua asua sellaisessa pääkaupungissa, jossa olisi vain taloja ilman puitten tarjoamaa vihreyttä.

Edellä esitetty riittänee osoittamaan, että metsien ja metsätalouden merkitys on pääkaupungillemme sellainen tekijä, johon kannattaa kiinnittää mitä suurinta huomiota. Ja metsien tilan parantamiseen ja metsänomistuksen laajentamiseenkin kannattanee kiinnittää ja sijoittaa varoja aikaisempien laiminlyöntien vaikutuksen poistamiseksi ja tulevien polvien viihtymisen ja etujen lisäämiseksi.

Metsätalouden osana on puunhankintatoiminnalla tärkeä asema. Suurilla puunkäyttäjillä tämä toiminta kohdistuu suuremmassa tai pienemmässä määrässä muihin kuin puun tarvitsijain omiin metsiin. Näin on Helsinginkin laita. Kaupungin puun

hankinnat omien metsien ulkopuolelta ovat saavuttaneet varsin suuret mittasuhteet. Tämän toiminnan merkitystä kaupungille ei kuitenkaan ole aihetta kosketella tässä metsäsuunnitelmassa enempää kuin seuraavassa kappaleessa tehdyistä maininnoista käy ilmi.

Kaupungin metsä- ja puutaloutta koskeva tähänastinen ja nykyinen organisaatio.

Helsingin kehitys on tapahtunut sillä tavoin ja sellaisissa merkeissä, että metsä- ja puutalouteen liittyvien kysymysten hoito ei ole vaatinut keskitettyä järjestelyä. Tämä on aivan erikoisesti merkillepantava, kun on kysymys sellaisen, maapallon johtaviin metsätalousmaihin kuuluvan valtakunnan kuin Suomen pääkaupungista.

Vasta parikymmentä vuotta sitten tuli ensi kerran esille kysymys, että kaupungin palveluksessa vakinaisesti tarvittaisiin koulutuksen saanut metsänhoitaja. Kun on kysymys nimenomaan Suomen pääkaupungista, tuntuu tällainen ensi kuulemalta varsin oudolta. Sen vuoksi on syytä luoda lyhyt katsaus siihen, millä tavalla metsä- ja puutalousasioitten hoito on pääkaupungin kohdalla tapahtunut ja minkälaiseksi se tähän ajankohtaan mennessä on kehittynyt.

Kovin pitkälle taaksepäin ei kuitenkaan liene syytä tässä mennä. Riittää, kun todetaan, että ensimmäisen maailmansodan aikana, jolloin polttoainepula aiheutti vaikeuksia, perustettiin elin (johtajana metsänhoitaja) kaupungin polttopuunhankintojen hoitamista varten ja sahalaitos huolehtimaan kaupungin rakennuspuun tarpeen tyydyttämisestä. Kun rauhanaikaiset maamme itsenäisyyskauden ajat näyttivät vakiintuvan, lakkautettiin tämä toiminta. Kaupungin puunhankintatoiminta jäi tämän jälkeen maassamme hyvin tehokkaasti ja tuloksellisesti toimineen yksityisyritteliäisyyden varaan. Puutavara-alan liikelaitoksilta oli saatavissa rajattomasti ja edullisesti kaikenlaista kaupungin tarvitsemaa puutavaraa, sekä rakennus- että polttopuuta, lukuunottamatta joitakin erikoislaatuja, järeitä paaluja tms., joita kuitenkin voitiin sangen vaivattomasti tarpeen vaatiessa metsänomistajiltakin hankkia. Tavaran osti suoraan liikkeiltä se kaupungin elin, joka sitä tarvitsi. Rakennuspuu kului rakennustoimintaan. Kaupungin oma polttopuun tarve oli melko vähäinen.

1920-luvulla tuli metsätalous kaupungin toimintapiiriin siinä muodossa näkyvämmin, että kaupungista kehittyi itse merkittävä metsänomistaja. Sen vuoksi johduttiin siihen, että kaupungin metsille 1920-luvun loppupuoliskolla laadittiin taloussuunnitelma ja vahvistaessaan sen 11. 2. 1931 valtuusto samalla päätti, että kaupungin palvelukseen vuoden 1932 alusta otettiin sopimuspalkalla metsänhoitaja, jonka tehtäväksi jäi sivutoimisesti huolehtia kaupungin omien metsien hoitoon liittyvistä asioista. Metsänhoitajan toimi alistettiin kiinteistölautakunnan valvontaan ja kukin kaupungin omistama erillinen metsäalue pysytettiin hallinnollisesti ja taloudellisesti asianomaisen tilan tai laitoksen yhteydessä.

Tätä ennen oli kaupungilla jo palveluksessaan ollut läheisiä metsiä varten metsänvartijoita, joiden esimiehenä oli kaupunginagronomi. Asiallisesti kaupunginagronomi jäi metsänhoitajantoimen perustamisen jälkeenkin kaupungin metsätalouden päämieheksi ja hänelle jäi ratkaisuvalta siihen, mitä kaupungin lähimetsissä tehtiin. Nämä liittyivätkin kiinteästi kiinteistölautakunnan alaisuudessa olleitten kaupungin maatilojen talouteen.

1930-luvulla Helsinki kehittyi suurkaupungiksi ja sen mukana sen metsäomaisuus kasvoi ja puutavaran hankintatoimintakin paisui melkoisiin mittoihin. Se säilyi edelleenkin sillä linjalla, että kukin puutavaraa tarvitseva elin osti sitä hankintaliikkeiltä, miten edullisimmin katsoi sen saavansa. Suureksi puutavaran hankkijaksi ja sen kaupungin tarpeisiin jakajaksi kehittyi rakennustoimiston varasto-osasto, jonka rakennuspuutavaran jakeluvarastot ajan mittaan kehittyivät yhä suuremmiksi ja suuremmiksi.

Kun sota vuonna 1939 syttyi, nousi taas esille aluksi polttoainekysymys, sitten polttopuukysymys ja puutavarakysymys kokonaisuudessaan. Yksityisyritteliäisyyden varassa ollut puutavaraliiketoiminta ei voinut poikkeuksellisena säännöstelytalouden aikana enää kaupungin tarpeita sen etujen mukaisesti tyydyttää ja valtiovaltakin määräsi kaupungin varsin laajassa mitassa puuttumaan polttoaine- ja puutavarakysymysten hoitamiseen. Tätä varten vuonna 1940 alkunsa saaneen halkotoimiston toiminta ja siis sen puutavarahankinnat kasvoivat vuosi vuodelta johtaen lopuksi siihen, että kaupunki alkoi myöskin harjoittaa sahausliikettä. Niinpä omaa sahalaitosta varten tarvittava alue hankittiin Heinolan pitäjästä ja sahalaitos rakennettiin sinne vuonna 1948.

Halkotoimistoon keskittyi näin ollen sodan aikana ja sitä lähinnä seuranneina ankaran puun puutteen vuosina laaja puunhankintatoiminta. Näytti ilmeisesti siltä, että puutaloutta koskevien asioitten hoitaminen kulki keskitystä kohti. Kun sodan jälkeen olot taas osoittivat vakaantumista, heräsikin ajatus, että halkotoimiston tilapäiselle pohjalle perustettu toiminta ei sellaisenaan enää voisi jatkua. Kysymystä selviteltiin komiteoissa ja vuosia kestäneen pohdinnan jälkeen päädyttiin siihen, että halkotoimisto nimellä »Puutavara- ja polttoainetoimisto» vakinaistettiin 1. 5. 1951 alkaen. (Khn mietintö »Halkotoimiston uudelleenjärjestely» 1951 n:o 5. Kvston päätös 21. 3. 1951.)

Kaupungin puutalouskysymysten hoitamisen kohdalla oli täten päädytty varsin suureen keskitykseen. Puutavara- ja polttoainetoimiston käsiin jäi näet kaupungin omia metsiä lukuunottamatta sen tarpeisiin tulevan puutavaran hankinta ja myöskin sahatavaran jalostus sekä sen luovutus kaupungin muille elimille, joista rakennustoimiston varasto-osasto edelleen hoitaa sahatavaran varastoinnin kaupungissa ja sen jakelun kaupungin laitoksille.

Kaupungin omiin metsiin kohdistuva toiminta jäi puutavara- ja polttoainetoimiston toimintapiirin ulkopuolelle. Kehitys kulki niiden kohdalla toista linjaa ja kaupungin omistamien metsäalueitten laajennuttua perustettiin vuonna 1943 kiinteistötoimistoon kiinteistölautakunnan alaisena toimiva metsätalousosasto, jonka päälliköksi tuli kaupunginmetsänhoitaja. (Kvston päätös 10. 11. 1943.) Olennaisissa kohdin on metsätalousosaston sekä puutavara- ja polttoainetoimiston kanssa sovittu yhteisistä suuntaviivoista ja yhteistoiminnasta kaupungin omista metsistä tapahtuvan ja muualta tapahtuvan puutavaran hankintatoiminnan suhteen. Kaupunginmetsänhoitaja kuuluu myöskin asiantuntijana siihen kaupunginhallituksen jaostoon, joka johtaa puutavara- ja polttoainetoimiston toimintaa ja laatii sitä koskevat suunnitelmat.

Tällä tavalla on Helsingin kohdallakin tapahtunut metsä- ja puutalouteen liittyvien kysymysten hoitamisessa varsin pitkälle menevä keskitys. Se on tapahtunut hitaan luonnollisen kehityksen tuloksena. Todettakoon tässä, että kehitys on kulkenut samoissa merkeissä kuin yleensä muualla taloudellisen toiminnan alalla paljoa aikaisemmin.

Kaupungin metsäomaisuuden kehityksen pääpiirteet.

Kaupunginvaltuuston 11. 2. 1931 vahvistaman metsänhoitosuunnitelman mukaan oli kaupungin omistuksessa metsämaita 1920-luvun jälkipuoliskolla seuraavasti:

1) Rahatoimikamarin valvonnan alaiset Helsingin kaupungin ympäristössä olevat tilat (lähimetsät)	687,0 ha
2) Helsingin Maatalouskonttorin alaiset tilat	1.469,9 »
3) Bengtsårin tila	431,3 »
4) Toivoniemen tila	144,1 »
5) Siirtolan tilat (Hausjärven Ryttylä)	109,2 »
Yhteensä	2.841,5 ha

Tätä seuranneen vuosikymmenen kuluessa kaupunki kehityksensä varmistamiseksi hankki maa-alueita lisää. Tarkoituksena ei ollut ruveta metsätalousyrittäjäksi, mutta asemakaavan kehittämisen ja tonttipolitiikan hoitamisen kannalta osoittautui tarkoituksenmukaiseksi hankkia kaupungin välittömään omistukseen maa-alueita, ja näitten mukana ennen kaikkea metsänomistus kasvoi. Metsätalousosaston perustamisen yhteydessä vuonna 1943 tehdyt laskelmat osoittavat kaupungin tai sen omistamien laitosten metsäomaisuuden seuraavanlaiseksi:

1)	Kaupungin alueella olleet puistot	255 ha
2)	Kaupungin alueella olleet metsät	352 »
3)	Kaupungin alueella olleet kansanpuistot	226 »
4)	Maatalousosaston hoidossa olleet metsät	3.822 »
5)	O.Y. Mankala A.B. (kaupunki pääosakkaana)	275 »
6)	Bengtsårin tila	431 »
7)	Toivoniemen tila	144 »
8)	Siirtolan tilat (Ryttylä)	109 »
9)	Tervalammen tila	580 »
10)	Muut metsät	10 »
	Yhteensä	6.204 ha

Tämän laskelman jälkeen on varsinkin maanlunastustoiminnan johdosta, mutta muistakin syistä kaupungin metsänomistuksessa tapahtunut suuria muutoksia. Niiden johdosta se on huomattavasti pienentynyt. Metsäsuunnitelmatyön yhteydessä tarkistettiin vuonna 1949 kaupungin omistama metsäala laskemalla pinta-alat tarkistetuilta kartoilta. On ilmeistä, että tässä laskelmassa tuli mukaan sellaisia alueita, jotka eivät aikaisempiin, ilman karttaa tehtyihin selvityksiin sisälly. Kaupungin metsäomaisuuden pinta-ala, jolla kasvava puusto on metsätalousosaston hoidossa, osottautui 31. 12. 1949 seuraavan suuruiseksi:

1)	Lähimetsät, joihin on luettu Suur-Helsingin alueella ja Espoon Leppävaarassa olevat varsinaiset metsäalueet	3.727 ha
2)	Lähimetsiin liittyvät sellaiset asutus- ym. alueet, joilla on metsätalousosaston hoidossa olevaa (luonnonmetsästä kehittynyttä) puustoa	369 »
3)	Ulkotilojen metsät	1,032 »
	Yhteensä	5.128 ha

Tällainen oli se kaupungin omistamien metsäalueitten pinta-ala, jota ja jolla kasvavia puustoja seuraavassa metsäsuunnitelmassa lähemmin kosketellaan ja joihin kohdistettavaa työtä ja toimintaa siinä selostetaan.

(31. 12. 1949 jälkeen on 30. 4. 1951 mennessä kaupungille ostettu alueita niin, että metsäalat ovat taas lisääntyneet seuraavasti:

Suur-Helsingin alue	n. 15 ha	
Helsingin pitäjä		
Rastilan kartano	n. 140 »	(Urheilu- ja retkeilylautakunnan hallinnassa)
Mäntsälä		
Hirvihaaran kartano	n. 160 »	
Vihti		
Forsbackan tila	n. 15 »	(Huoltolautakunnan hallinnassa)
Yhteensä	n. 330 ha	

Samana aikana asutusalueiksi jääneiden metsäalojen summa on jonkin verran suurempi, joten kokonaisala on jatkuvasti pienentynyt, mutta täsmällisiä pinta-alatietoja ei vielä ole käytettävissä.)

Pinta-alat 31. 12. 1949 pääpiirtein eriteltyinä sekä yleistiedot kasvavien puuvarastojen kuutiomääristä ja vuotuisesta kuutiokasvusta on esitetty oheisessa taulukossa.

Yleistietoja Helsingin kaupungin metsistä 31. 12. 1949.

	Kokonais-pinta-ala	Varsinaista metsä-maata yhteensä	Kasvullista metsä-maata	Huono-kasvuista metsä-maata	Jouto-maata	Metsä-talouteen kuuluma-tonta maata	Vesistöt metsä-alueilla
	Hehtaaria						
Lähimetsät	4.097,50	3.593,89	3.008,69	585,20	86,66	415,93	1,02
(Leppävaara sisältyy edell.) ..	(215,29)	(182,66)	(158,09)	(24,57)	(1,93)	(30,70)	—
Tervalampi	530,67	526,86	492,62	34,24	1,97	1,75	0,09
Bengtsår	283,35	256,46	224,53	31,93	23,97	2,92	—
Toivoniemi	99,78	98,38	97,79	0,59	0,78	0,62	—
Muut	117,98	115,76	111,45	4,31	—	2,22	—
Yhteensä	5.129,28	4.591,35	3.935,08	656,27	113,38	423,44	1,11
Suur-Helsingin alueella	3.882,21	3.411,23	2.850,60	560,63	84,73	385,23	1,02
Muissa kunnissa ..	1.247,07	1.180,12	1.084,48	95,64	28,65	38,21	0,09
Yhteensä	5.129,28	4.591,35	3.935,08	656,27	113,38	423,44	1,11

	Kuutiomäärä kuorineen		Kasvu kuoretta	
	k-m³	k-m³/ha	k-m³	k-m³/ha
Lähimetsät	343.918	95,7	13.953	3,9
(Leppävaara) ..	(16.946)	(92,8)	(676)	(3,7)
Tervalampi	46.115	87,5	2.046	3,9
Bengtsår	13.584	53,0	714	2,8
Toivoniemi	11.307	114,9	317	3,2
Muut	13.760	129,9	576	5,4
Yhteensä	428.684	93,4	17.606	3,8

Metsäsuunnitelma.

Aikaisemmat järjestelyt.

Voimassa olevan Helsingin kaupungin metsätaloussuunnitelman on kaupunginvaltuusto vahvistanut helmikuun 11 päivänä 1931. Sen on vuosina 1926—27 tehtyjen ulkotöitten perusteella laatinut metsänhoitaja Allan Lindberg Uudenmaan läänin Maanviljelysseuran metsänhoitajan ominaisuudessa.

Tämän suunnitelmatyön yhteydessä on tehty ilmeisesti vuoden 1928 alkupuoleen kohdistuvana selvitys kaupungin silloin omistamista metsäaloista. Kaupungin eri elimien hallinnassa oleville metsille ja osittain eri tiloillekin on tehty hoitosuunnitelmat erikseen. Suunnitelmissa on mainittu myöskin ne metsänhoidolliset näkökohdat, joita noudatta-

malla kaupungin metsät olisi voitu kehittää hyvätuottoisiksi ja rakenteeltaan sekä ulkoasultaan hyvään ja kauniiseen kuntoon.

Käytännössä ei suunnitelman toteuttaminen ole onnistunut. Tämän ovat erilaiset tekijät aiheuttaneet. Ehkä ratkaisevasti on siihen vaikuttanut, ettei metsiin kohdistuvan käytännöllisen työn välitön toteuttaminen ole ollut koulutetun metsäammattimiehen käsissä. Metsissä on suoritettu harsintahakkuita, joitten yhteydessä niistä on poistettu vain järeää ja yleensä kehityskykyisintä ja edelleen kasvamaan on jäänyt etusijassa varhemmassa vaiheessa syrjäytynyttä puustoa, joka olisi pitänyt ensi kädessä poistaa.

Kaupungin metsäalueet ovat paljon muuttuneet ja laajentuneet edellä mainitun suunnitelman laatimisen jälkeen. Nykyisissä metsissä näkyvät selvinä niitten voimakkaitten polttopuuhakkuitten jäljet, joita sotavuosina 1940—44 ja sen jälkeisinä puunhankintavuosina kaupungin metsiin kohdistettiin.

Johtavat periaatteet.

Metsätalouteen kohdistuvan suunnitelman tulee tähdätä kaukaiseen tulevaisuuteen. Tämä johtuu metsien hitaasta tuotantoprosessista, joka aiheutuu siitä, että yksityisen puun ikä on ihmisiän mittapuun mukaan pitkä ja yleensä ihmisen ikää pitempi. Varsinainen uuden puuaineen muodostuminen pääsee vauhtiin vasta, kun rungot ovat saavuttaneet melkoisen koon ja pysyy runsaana pitkiä aikoja, kunnes se taas pienenee puiden elinvoiman iän mukana tultua sellaiseen pisteeseen, että runkojen kuutiomäärän lisääntyminen hidastuu. Tämän jälkeenkin puut vielä yleensä elävät kauan, useat puulajit vuosisatoja.

Jatkuva ja kestävä puun tuotanto metsissä perustuu siihen, että metsäalueilla on eri ikäluokkien metsiköitä, joista toiset ovat syntymävaiheessa, toiset ikänsä puolesta hakkuukypsyyden saavuttaneita ja muut näiden väliltä. Jos metsäalueitten jatkuva tuotto tahdotaan kehittää mahdollisimman korkeaksi, tulisi eri ikäluokkien metsiköitä olla pinta-alaltaan suunnilleen yhtä paljon ja eri kasvupaikoilla sellaiset puulajit, jotka voivat maasta irroittaa parhaan mahdollisen tuoton.

Tällaisen tilanteen saavuttaminen, joka voi jatkuvana säilyä kauas aikojen taakse, on johtavana periaatteena tässä metsäsuunnitelmassa. Sitä on pidettävä tavoitteena, johon metsätalousmaan pääkaupungin metsissä on päästävä. — Tämän suunnitelman hyväksyminen kaupungin vastuussa olevan elimen taholta merkitsee sitä, että kaupungin metsien käsittelyssä noudatetaan edellä esitettyä periaatetta.

Huomautettakoon kuitenkin samalla, että kysymyksen ollessa kaupungin lähialueen puistometsistä tai sellaisiksi kasvatettavista metsiköistä, ei metsiköitten uudistamista yleensä voitane toteuttaa metsän kasvatuksessa ohjeeksi otettavan taloudellisen kiertoajan päättyessä. Useassa tapauksessa lienee metsiköt säilytettävä niiden fyysillisen eli biologisen kiertoajan päättymiseen saakka, eli niin kauan kuin puuyksilöt säilyvät elävinä.

Kun tällaista suunnitelmaa ei ohimenevänä ajankohtana voida kuitenkaan laatia näin pitkiä aikoja silmällä pitäen, vaan se on rajoitettava käytännöllisten toimenpiteiden osalta pääasiassa lähimpään vuosikymmeneen tai kahteen lähimpään vuosikymmeneen, tulevat suunnitelman yksityiskohdat eri metsiköitten käsittelyn osalta verraten pian tarkistettaviksi. Tarkistusten yhteydessä ei kuitenkaan saa poiketa edellä mainitun johtavan periaatteen noudattamisesta.

Periaatteisiin kuuluu myös, että metsien käsittely kytkeytyy kiinteästi kaupungin asemakaavan kehittymiseen ja sen sekä tonttipolitiikan toteuttamiseen. Tämä merkitsee sitä, että tarkoituksenmukaisen metsän käsittelyn — lähinnä hakkuun — tulee hyvissä ajoin edeltää asemakaavan laajentumisen ja tonttien myynnin aiheuttamia toimenpiteitä. On näet voitu panna merkille, että jos ryhdytään rakentamaan tavallisille

metsäalueille ilman edeltänyttä varta vasten järjestettyä hakkuuta, on rakennusvaiheen päätyttyä jäljellä pääasiassa kituliasta ja kehnoa puustoa, ja parhaat rungot, jotka olisi tullut säästää asuntoaluetta pukemaan, tulevat käytetyiksi rakentajan tarpeisiin. Tällä tavoin tapahtuva, tienoolle epäedullisen ulkonäön aiheuttava asiain meno on puuistutuksilla korjattavissa yleensä vasta vuosikymmenien kuluessa.

Tällaisen virheen aiheuttamat tappiot ovat kaupunkiyhdyskunnalle toiselta puolen taloudellisia menetyksiä, toiselta puolen sosiaalisia haittoja. Jo metsän kaataminen kesällä rakennusaikaan, mikä yleensä on ollut tapana, aiheuttaa kahdenlaisia taloudellisia menetyksiä. Tänä vuodenaikana ei näet ole saatavana hakkuutyöhön ammattitaitoista väkeä, josta aiheutuu, että työkustannukset tulevat moninverroin kalliimmiksi kuin talvisaikaan, jolloin pystyviä hakkuumiehiä on saatavissa. Taitamaton työvoima lisäksi käsittelee runkoja niin, että useinkin arvokasta puuta menee hukkaan tai vähempiarvoisiin tarkoituksiin. Toiseksi runkojen puuaine on kesällä vilkkaan elintoiminnan tilassa ja altis erilaisille sienitaudeille, niin että se lahoaa ja sinistyy, eikä yleensä kelpaa kuin polttopuuksi tai muihin toisarvoisiin tarkoituksiin ja tilapäisrakennuksiin.

Yhteiskunnan kannalta on kuitenkin arvioitava paljon suuremmiksi ne sosiaaliset tappiot, jotka aiheutuvat metsän suunnitelmattomasta hakkuusta ennen asuntoalueeksi rakentamista. Kun nimittäin asuntojen ympäristö kantaa vuosikymmeniä hävitetyn luonnon leimaa, vaikuttaa se asukkaisiin raaistavasti ja aiheuttaa vähemmän myönteistä suhtautumista ympäristöön ja koko yhteiskuntaan. Jos sitävastoin asuntojen ympäristö niiden valmistumisesta alkaen on kaunis ja sitä juhlistavat terveet ja elinvoimaiset puut, vaikuttaa se asukkaitten mieliin viihtyä lisäävästi ja aiheuttaa myönteistä suhtautumista ympäristöön ja kanssaihmisiin. Tämän tekijän kaupunkiyhdyskuntaa vahvistavaa merkitystä ei voida väheksyä, eikä sen sosiaalista voimaa saateta asettaa kyseenalaiseksi. Kun ihminen saa elää viihtyisässä paikassa ja näkee ympäristössään kaunista, hänen mielensä kehittyy elämänmyönteiseksi ja yhteiskuntaa — tässä tapauksessa pääkaupunkiamme — tukevaksi. Rumuus ympäristössä taas paaduttaa ja aikaansaa kielteistä kannanottoa yhteisiin asioihimme.

Näistä syistä on rakennettaviksi tulevien metsäalueitten puustot hyvissä ajoin ennen rakentamista käsiteltävä suurella huolella valmistetulla hakkuulla. Tällöin valitaan parhaat rungot jäljelle jätettäviksi ja huono puustoaines poistetaan. Talot pääsevät näin nousemaan kuin valmiiseen hoidettuun puistoon ja talojen välialueille jäävät myös entisen metsän perintönä valmiit puistokaistaleet hyvään kuntoon. Tähän pääsemiseksi tulee metsätalousosaston saada asemakaavaosastolta viimeistään asemakaavan toteutumisen edellisenä varhaissyksynä tiedot tähän tähdäten käsiteltävistä alueista.

Asemakaava taas ei voi kehittyä kaavamaisesti, vaan sen kehittäminen suuntautuu elävän elämän määräämien kaupungin tarpeiden mukaan. Tästä aiheutuu, että sen kehittyminen suuntautuu melkoisessa mitassa pitemmällä tähtäimellä ennalta arvaamattomiin suuntiin ja ennakolta laskemattomille alueille. Tällöin voi sattua, että puustojen kunnostamismielessä toteutetut metsänhoidolliset toimenpiteet menevät osaksi hukkaan, kun esim. hiljattain istutettu metsänviljelysalue jaetaan tonteiksi tms. Tällaista ei kuitenkaan voida välttää, jos kokonaisuus tahdotaan saada kuntoon. Rakennusten välialueethan jäävät joka tapauksessa kunnostettuina jäljelle. Näin ollen tässä metsäsuunnitelmassa onkin lähdetty siitä, ettei osittain ehkä hukkaan menevälle työlle, jota ei voida ennalta arvata, ole pantava olennaista painoa. Periaatteena siis on, että suunnitelmaa toteutetaan käytettävissä olevien mahdollisuuksien mukaan ja siihen tehdään muutoksia lähiaikana sikäli kuin asemakaavan muutokset ja uudet asemakaavat sekä uudet toimenpiteet kaupungin tonttipolitiikan alalla osoittavat ne tarkoituksenmukaisiksi.

Työn toimeenpano ja yleiset perusteet.

Helsingin kaupungin metsien aikaisempaan taloussuunnitelmaan ei liittynyt metsätalouskarttaa. Kun metsäalueiden laajuus senjälkeen on huomattavasti muuttunut, eivätkä muut kaupungin alueen kartat sovellu metsätaloudellisiin tarkoituksiin, täytyi metsäsuunnitelmaa varten suorittaa metsätyyppikartoitus.

Tämä on tehty ilmakuvapohjalla. Ilmakuvakartoitukseen on päädytty lähinnä siitä syystä, että tavallinen mittalinjakartoitus olisi kaupungin rikkonaisilla metsäalueilla tullut suhteettoman kalliiksi, tarkkuuden ollessa molemmissa menetelmissä suunnilleen saman.

Tiedot nykyisestä puustosta on hankittu suorittamalla silmävarainen arvioiminen metsätyyppikuvioilla. Puuston kuutiomäärästä ja kasvusta antaa tämä arvioimistapa — koealojen avulla tarkistettuna — riittävän tarkat tiedot. Kun järeitä tukkipuita lisäksi on (v. 1949) aikaisempien hakkuiden jäljiltä kaupungin metsissä vähän, ei puiden läpimittajakaantumista koskevalla tiedolla, joka käytetyn menetelmän pohjalla saadaan varsin suurpiirteisenä, ole ratkaisevaa merkitystä. Näin ollen on käytettyä menetelmää pidettävä tarkoituksenmukaisimpana.

Ilmakuvapohjalla suoritettava tyyppikartoitus ja kuvioittainen silmävarainen arvioiminen ovat luontevasti yhteen kuuluvia toimenpiteitä, jotka maastossa voidaan joustavasti suorittaa yht'aikaisesti. Sama maasto joudutaan siten kulkemaan vain yhteen kertaan ja työn suoritus tulee nopeammaksi kuin erillisiä menetelmiä käytettäessä.

Metsäsuunnitelman ulkotyöt, kartoitus ja arvioiminen, on suoritettu kesäkausina 1948—49. Kesän 1948 työt käsittävät pääosan kaupungin lähimetsistä sekä Toivoniemen koulukodin metsät, kesän 1949 työt muut ulkotilat ja lähimetsistä suunnitelman kannalta lähinnä toisarvoiset alueet sekä tarkistuskoealojen oton.

Kaupungin lähimetsien hajanaisuuden vuoksi ne on ryhmitetty 18:ksi alueeksi, joihin kuuluvat metsät luonteensa tai tulevan käyttötapansa puolesta liittyvät yhteen.

Ulkotilojen metsät ovat eri asemassa kuin lähimetsät. Ne ovat luonteeltaan tavaltisia talous- ja maatilametsiä. Tämän vuoksi on metsien käyttö- ja taloussuunnitelmat laadi tu niille kullekin erikseen omana kokonaisuutenaan.

Yksityiskohtaiset toimenpideohjeet sekä niihin perustuva hakkausmääräarvio on laadittu vain I:lle 10-vuotiskaudelle. II:n 10-vuotiskauden osalta nämä ilmenevät lähinnä periaatteellisluontoisina edellisten yhteydessä. Arvioimistulokset on katsottu tarkoituksenmukaisimmaksi esittää pyöristämättöminä, ts. sellaisina kuin ne laskutoimitusten yhteydessä on saatu. Pyöristykseen tarvittava verrattain suuri työmäärä on täten säästetty ja samalla on lukujen keskinäinen suhde saatu säilymään alkuperäisenä.

Tuottohakkauslaskelma.

Niitten taloudellisten mahdollisuuksien havainnollistamiseksi, mitkä metsien puun tuotto voi sisältää, esitetään seuraavassa metsien tuottohakkauslaskelma, joka perustuu jäljempänä esitettyihin pinta-alaa ja puustoa koskeviin tietoihin.

Tuottohakkauslaskelmalla tarkoitetaan laskelmaa, jolla todellisten, kokemusperäisten lukujen nojalla voidaan osoittaa, paljonko metsäalue jatkuvasti ja kestävästi voi luovuttaa puutavaraa. Laskelma laaditaan sillä pohjalla, että epätasainen ikäluokkajakaantuminen vähitellen tasaantuu ja luovutusmäärä sen mukana. Metsäalueilla, joilla yli-ikäiset metsiköt puuttuvat, luovutusmäärä suurenee ja jos yli-ikäisiä metsiköitä on runsaasti, se pienenee, kunnes se ikäluokkajakaantumisen tasaannuttua asettuu suunnilleen tuoton suuruiseksi. Jos puusto suunnitelmaa toteuttamaan lähdettäessä on alituottoinen, tuotto lisääntyy, kunnes se saavuttaa jatkuvalla ja kestävällä pohjalla maksiminsa.

Metsäsuunnitelmatyön yhteydessä on tuottohakkauslaskelma laadittu lähimetsille ja Tervalammen työlaitoksen metsille 80 vuoden kiertoaikaa silmällä pitäen, jolloin näiden metsien luovutusmäärien kehitys on saatu seuraavanlaiseksi:

Lähimetsät	Luovutusmäärä		
	k-m³ kuorineen	k-m³/ha	Kantohinta huhtikuun 1951 hintojen perusteella mk
I 10-vuotiskausi	106.000	35,2	170.000.000
Täysituottoisena 10-vuotiskausittain	190.000	63,2	532.000.000
Tervalammen työlaitos			
I 10-vuotiskausi	14.600	29,6	20.500.000
Täysituottoisena 10-vuotiskausittain	27.200	55,2	66.500.000

Kummassakin tapauksessa kasvaa luovutusmäärä 10-vuotiskausittain aina siihen asti, kunnes kestävästi suurin mahdollinen tuotto saavutetaan. Numeroiden osoittaman luovutusmäärän suurenemisen lisäksi paranee samalla myös puuston laatu ja yhä suurempi osa luovutusmäärästä saadaan arvopuuna. Luovutusmäärän raha-arvo tulee siten kasvamaan suhteellisesti enemmän kuin vastaava kuutiosisältö. Tämän kehityksen havainnollistamiseksi on luovutusmäärille laskettu edellä esitetty kantohinta seuraavia perusteita käyttäen (huhtikuun 1951 kantohinta perushintana):

Luovutusmäärästä	I 10-vuotiskausi %	Täysituottoisena %	Kantohinta
Järeätä erikoispuutà	—	12,5	150: —/j³
Tukkipuuta	12,5	62,5	100: —/j³
Erilaista ainespuuta	12,5	12,5	1.400: —/p-m³
Polttopuuta	75,0	12,5	850: —/p-m³
Yhteensä	100,0	100,0	

Lähimetsien osalle on kuorellisen kiintokuutiometrin kantohinnaksi täten saatu I 10-vuotiskaudelle 1.600: — ja täysituottoisena 2.800: —. Tervalammen työlaitoksen kohdalla on menekkiolot huomioon ottaen käytetty jonkin verran alhaisempia yksikköhintoja, jolloin kantohinnaksi on saatu vastaavasti 1.400: — ja 2.450: —.

Tuottohakkauslaskelmat on laadittu t a l o u s m e t s ä ä silmällä pitäen. Lähimetsien puistometsäluonne kuitenkin aiheuttaa sen, ettei uudistushakkauksia voida suorittaa laskelman edellyttämässä laajuudessa. Koska tuottohakkauslaskelman mukaisesta luovutusmäärästä n. puolet tulee juuri uudistushakkauksista, ei lähimetsien luovutusmäärä siten voi päästä nousemaan edellä esitetyn suuruiseksi.

Kaupungin metsiin kohdistuvan toiminnan organisaatio ja metsätalousosaston työalat.

Kaupungin omistamiin metsiin kohdistuvaan toimintaan vaikuttaa ratkaisevalla tavalla se organisatorinen tekijä, että metsäalueet jakaantuvat hyvin monen kaupungin elimen hallintaan, mutta metsien hoidosta ja siihen liittyvistä kysymyksistä huolehtii kiinteistötoimiston metsätalousosasto. Jakaantuminen eri laitosten kesken on seuraavanlainen (31. 12. 1949):

Lähimetsät.		
Kiinteistölautakunnan alaiset metsät		
Metsätalousosaston » »		3.449 ha
Tonttiosaston » »		325 »
Talo-osaston » »		82 »
Maatalousosaston » »		29 »
Urheilu- ja retkeilylautakunnan alaiset metsät		
(kansanpuistoalueita)		203 »
Lastensuojelulautakunnan alaiset metsät		
(Toivolan koulukoti)		8 »
	Yhteensä	4.096 ha
Ulkotilat.		
Kiinteistölautakunnan alaiset metsät		
Metsätalousosaston alaiset (Rekolan sora-alueet)		23 ha
Urheilu- ja retkeilylautakunnan alaiset metsät		
Pirttimäki		52 »
Lastensuojelulautakunnan alaiset metsät		
Ryttylän koulukoti	33 ha	
Toivoniemen koulukoti	100 »	
Bengtsårin tila	283 »	416 »
Huoltolautakunnan alaiset metsät		
Tervalammen työlaitos		531 »
Sairaalalautakunnan alaiset		
Nikkilä		10 »
	Yhteensä	1.032 ha

Kokonaismäärä jakaantuu siis metsätalousosaston ja muiden hallinnassa olevien kesken seuraavasti:

Metsätalousosaston alaisia	3.472 ha	68%
Muiden alaisia	1.656 »	32 »
Yhteensä	5.128 ha	100%

Kiinteistölautakunnan alaisena toimivan metsätalousosaston käytännöllinen toiminta on siis sikäli erikoisluontoinen, että n. ⅓ siitä jakaantuu muitten kaupungin laitosten alaisille metsäalueille ja näistä pääosan muodostavat muitten kuin kiinteistölautakunnan alaiset laitokset. Periaatteessa on tällainen järjestely varsin erikoinen. Tämän periaatteen on kaupunginvaltuusto vahvistanut hyväksyessään 11. 2. 1931 esityksen kaupungin metsänhoidon järjestelystä ja samalta pohjalta lähtee se järjestely, joka on tapahtunut metsätalousosaston perustamisen yhteydessä kaupunginvaltuuston vahvistaessa tälle johtosäännön 10. 11. 1943. Asiasta ei kuitenkaan ole aikaisemmin tehty selvää kirjallista mainintaa.

Jotta metsien käsittely tällaisella organisatorisella pohjalla tapahtuisi tarkoituksenmukaisella tavalla, merkitsee se käytännössä sitä, että metsätalousosasto on metsiä koskevissa asioissa välittömässä yhteistoiminnassa niiden laitosten kanssa, joiden hallinnassa metsiä on. Osaston suhteitten näihin laitoksiin tulee siis pysyvästi rakentua sellaisen yhteistoiminnan pohjalle, että hankaukseton toiminta pysyy jatkuvana.

Organisaatioon liittyy siis myös sellainen seikka, että metsätalousosasto kiinteistötoimiston osana rahoitetaan kiinteistötoimiston talousarvioon menoiksi merkityillä varoilla. Osa näistä varoista kuluu kiinteistölautakunnan alaisten muitten osastojen kuin metsätalousosaston hyväksi tehtävään työhön ja osa kokonaan muitten lautakuntien toimialueella työskentelyyn. Kun vain 2/3 metsistä on suorastaan metsätalousosaston alaisina, on luonnollista, että muualla kuin suorastaan osaston hallinnassa olevilla metsäalueilla tapahtuva työ aiheuttaa osastolle melkoisia menoja, joita vastaavat tulot pääasiassa menevät ko. muitten kaupungin laitosten tileille.

Huomautettakoon samalla, että kehitys näyttää myös kulkevan siihen suuntaan, että muut kuin metsätalousosaston alaiset metsät lisääntyvät ja suoranaisesti metsätalousosaston alaiset alueet supistuvat.

Vaikeata on tässä vaiheessa sanoa, onko sillä, että kaupungin metsiin kohdistuva toiminta on järjestetty tällaiselle pohjalle, tehty organisaatiovirhe. Metsätalous on luonteeltaan varsin erikoinen talousmuoto ja sen piirissä tapahtuu yleensä paljon sellaista toimintaa, että metsien hoidosta ja niiden tuotosta huolehtii kokonaan toinen henkilö tai toinen elin kuin niiden omistaja. Eri asia sitten kyllä on, että tavallisesti omistaja kuitenkin rahoittaa metsien hoitotoiminnan eikä rahoituksesta huolehdi se, joka metsät hoitaa.

Tässä tapauksessa omistaja ja metsien hoidon järjestäjä on itse asiassa sama juriidinen henkilö. Mutta lähtien siitä, että kaupungin eri laitokset eivät yleensä tee kustannuksia kysyviä palveluksia toisilleen ilman, että kustannukset veloitetaan, voidaan katsoa, että se elin, jonka hallinnassa metsäalueet ovat, on omistajan asemassa. Ja se, jolle metsien hoitamisesta aiheutuu kustannuksia, on siis työntekijä, jonka tämän periaatteen mukaan tulisi velkoa kulunsa siltä, jonka hyväksi työtä suoritetaan.

Viime vuosien käytäntö on kuitenkin osoittanut, että metsissä tapahtuvan toiminnan tekee joustavimmaksi se, että metsätalousosasto voi talousarvionsa puitteissa toimia kaikissa kaupungin omistamissa metsissä, olivat ne sitten minkä laitoksen hallinnassa tahansa. Kaupungin kokonaisbudjettiin ja kiinteistölautakunnankin budjettiin verrattuna metsätalousosaston kokonaismenot ovat niin vähäiset, että sillä ei ole ratkaisevaa merkitystä, mistä kaupungin taskusta varat kulloinkin tulevat. Metsätalousosaston talousarviotahan ei kuitenkaan voida arvostella sellaista taustaa vastaan kuin jonkin liikelaitoksen tai siihen verrattavan laitoksen talousarviota, joten se tässä suhteessa on varsin omalaatuisensa. Tähän vaikuttavat myöskin monet muut seikat, joita on kosketeltu edellä kappaleessa »Metsätalouden merkitys kaupungille».

Olennaista metsätalousosastolle myös on, että osaston koko toiminta rakentuu sellaiselle pohjalle, että osastolla ei ole tekemistä maa-alueitten käytön kanssa. Tämäkin on poikkeuksellista metsätalousyritykselle. Osaston toiminnan varsinainen taloudellinen puolihan kohdistuu vain kasvaviin puustoihin ja osaston hallinnassa olevilla alueilla myöskin maakamaran, soran, kiven, mullan ym. aineitten käyttöön ja myyntiin.

Edelleen osaston työalaan kuuluu kaupungin alueen luonnonsuojeluun liittyvien tehtävien hoito sekä siihen kytkeytyvän valistustoiminnan järjestäminen. Niinikään osastossa hoidetaan kaupungin alueen metsästystä ja riistanhoitoa koskevat tehtävät sekä kaupungin kalavesiä ja kalastusta kaupungin alueella koskevat hallinnolliset asiat: Kaikki nämä teh-

täväryhmät aiheuttavat menoja, mutta niistä koituvat tulot supistuvat merkityksettömiksi.[1])

Metsätalousosaston toiminta on muihin kunnallisiin toimintamuotoihin verrattuna varsin erikoislaatuisella pohjalla. Metsiin kohdistuvalta osaltaan se on ennen kaikkea käytännöllistä työtä, jonka luistavaksi kehittäminen ja teknillinen suoritus vaatii myöskin metsäsuunnitelmassa erikoisen huomion osakseen.

Työvoimakysymys.

Metsäsuunnitelman toteuttaminen merkitsee sitä, että on saatava suoritetuksi se metsissä toteutettava, ensi sijassa hakkuutyömäärä, jonka suunnitelma osoittaa. Tämä asia vaatii tässä suunnitelmassa erikoisen huomionsa, koska työohjelman toteuttaminen erikoisolosuhteissa ja ammattitaidon kaupunkilaisilta puuttuessa vaatii erikoisjärjestelyjä.

Seuraavassa selostetaan aluksi laskelma työvoimamenekistä.

Kaupungin lähimetsissä ensi 10-vuotiskaudella suoritettavien vuotuisten töitten työmenekki on lähimpänä kymmenvuotiskautena arvioitava seuraavasti. Vuotuinen hakkuumäärä nousee n. 10.000 p-m^3:iin. Kun leimikot ovat huonot, voidaan ammattitaitoisen miehen päivittäiseksi keskitulokseksi katsoa enintään 2,5 m^3. Hakkuukausi käsittää talven ja on n. 100 työpäivän pituinen. Yhden miehen hakkuukauden työtulos on siis 250 m^3, joten tarvittaisiin 40 ammattitaitoista hakkuutyömiestä 10.000 p-m^3:n hakkaamiseen. Tämä merkitsee kaikkiaan 4.000 miestyöpäivää. Edelleen metsänviljelystöihin tarvitaan n. 30 päivää 20 miestä, jotka osittain voidaan korvata naisilla. Se tekee n. 600 miestyöpäivää. Muuna aikana suoritettaviin sekalaisiin töihin tarvitaan keskimäärin 5 miestä ja tämä aika käsittää 170 päivää, vastaten siis 850 miestyöpäivää. Em. suuruisen puutavaramäärän vedättämiseen metsästä autotien varteen tarvitaan n. 800 mies- ja hevostyöpäivää. Kun vedätyskausi käsittää keskimäärin 75 päivää, tarvitaan tähän työhön siis n. 10—12 säännöllisesti työskentelevää hevosmiestä.

Kokonaistyömenekki vuodessa muodostuu näin ollen lähimetsissä seuraavan suuruiseksi:

Hakkuutyöt	4.000	miestyöpäivää (ammattitaitoisia metsätyömiehiä)
Vedätys	800	»
Metsänviljelystyöt ..	600	»
Muut työt	850	»
Yhteensä	6.250	miestyöpäivää

Tämä työmäärä olisi saatava suoritetuksi siis metsätöihin tottuneella ammattitaitoisella työvoimalla. Jos sellaista ei ole käytettävissä on työmenekki tuntuvasti suurempi. Näitten töitten lisäksi tulevat luonnollisesti leimuut, vartiointitehtävät ja erilaiset töiden valvontatehtävät, joitten suorittamiseen vaaditaan jo erikoiskoulutuksen saanutta työvoimaa ja joka on hoidettava muuta tietä. Edelleen on puistonhoidollisista, hygienisistä jne. syistä suoritettavia perkaus- ja puhdistustöitä ym., jotka eivät liity varsinaiseen metsätalouteen. Niitä ei tämän tarkastuksen yhteydessä enempää kosketella.

Kun metsätalousosaston perustamisessa on ehkäpä keskeisimpänä lähtökohtana ollut, että osaston toiminta tulisi taloudellisesti kannattavaksi, merkitsee se lähinnä sitä, että

[1]) Nämä osaston toimialat, joista varsinkin luonnonsuojelulla on tärkeä sija lähimetsien hoidossa, sivuutetaan tässä vain tällä maininnalla, koska tehtävien hoitamisen järjestäminen on vielä keskeneräinen.

edellä mainittu osaston työmenekki 6.250 miestyöpäivää olisi saatava hoidetuksi siten kuin metsätyöt yleensä tulevat hoidetuiksi. Pääkaupungin oloissa on tässä kuitenkin osoittautunut olevan vaikeuksia, jotka muualla maassa eivät tule yleensä esille ja jotka johtuvat ammattitaitoisen työvoiman puuttumisesta.

Asia on metsätalousosaston perustamisvaiheessa jo paperilla ratkaistu siten, että kiinteistötoimiston johtosäännössä, sellaisena kuin Kvsto on sen vahvistanut 10. 11. 1943, mainitaan metsätöitten suorittamisesta 11 §:n 1 momentissa, että maatalousosaston tehtävänä on suorittaa kiinteistölautakunnan alaisten maatilain metsätyöt metsätalousosaston johdolla. Käytännössä tämä ratkaisu on kuitenkin osoittautunut vain suhteellisen pieneksi osaratkaisuksi. Ammattitaitoisia metsätyömiehiä on muilla keinoin saatava työmaille.

Tärkeimpien ulkotilojen työvoimamenekkilaskelma ensi 10-vuotiskaudella muodostuu seuraavanlaiseksi:

Tervalampi				
Hakkuut	2.145 p-m³	— 1.070 tp.	2,0	p-m³/p:ssä mies
Ajo	2.145 »	— 220 »	10	p-m³/p:ssä mies + hev.
Istutukset	n. 3 ha	— 140 »	200	tainta/p:ssä parilta
Raivaukset	n. 6 ha	— 30 »	5	tp/ha
Ojitukset	n. 3 ha	— 40 »	n. 13	tp/ha
		1.500 *työpäivää*		
Bengtsår				
Hakkuut	540 p-m³	— 220 tp.	2,5	p-m³/p:ssä
Ajot	540 »	— 60 »	10	p-m³/p:ssä
Istutukset	n. 3 ha	— 135 »	200	tainta/p:ssä parilta
Taimiston perkaus ja raivaukset	n. 12 ha	— 40 »	3	tp/ha
Ojitukset	n. 1 ha	— 10 »	10	tp/ha
		465 *työpäivää*		
Toivoniemi				
Hakkuut	300 p-m³	— 120 tp.	2,5	p-m³/p:ssä
Ajot	300 »	— 30 »	10	p-m³/p:ssä
Sekalaiset		— 20 »		
		170 *työpäivää*		

Lähimetsien hakkuutöitten toteuttaminen vaatii n. 40 ammattitaitoista hakkuumiestä hakkuukauden ajaksi. Viime vuosina on käynyt selville, ettei näitä voida saada Helsingistä, mutta metsäseuduilta miehiä kyllä on saatavissa, kun heille voidaan järjestää ns. »kämppälain» (Laki metsä- ja lauttaustyöväen yhteisasunnoista 28. 2. 1947) mukainen majoitus. Tämä vaatii riittävän suuren metsäkämpän varustamista Helsinkiin sekä pari kuljetusautoa siirtämään miehiä kämpältä hajallisille työmaille sekä työmailta toisille. Kohtuullisin kustannuksin on työvoimakysymys tällä pohjalla tarkoituksenmukaisesti hoidettavissa.

Tervalammella on työvoimaa saatavissa riittävästi hoidokeista, joille metsätyöt soveltuvat erinomaisesti parantavana työterapiana. Tästä on jo hyviä myönteisiä kokemuksia.

Toivoniemellä on vaikeuksia, vaikka työvoiman tarve onkin pieni. Tyttökotiin siellä on osoittautunut hyvin vaikeaksi saada töihin ammattitaitoisia hakkuumiehiä, sillä nämä aiheuttavat häiriöitä laitokselle, jonka hoidokkiaines ei voi pysyä tavallisessa elämän järjestyksessä, jos tällaisia miehiä toimii laitoksen piirissä. Asia saataneen kuitenkin ajan oloon järjestykseen, koska tarvittava työvoimamäärä on pieni.

Bengtsårin kohdalla ovat myös saaristo-olojen vaikeudet. Kun tilan hoito siellä pääsee vakiintumaan järjestynee työvoimakysymyskin ilman erikoistoimenpiteitä.

Taimitarha ja taimien sekä joulukuusten kasvatus.

Lähimetsissä sekä osittain myös ulkotiloilla on metsien uudistaminen useimmissa tapauksissa suoritettava keinollisesti, lähinnä istuttamalla. Näin voitetaan aikaa ja saadaan kullekin paikalle parhaiten soveltuvien puulajien muodostamia metsiköitä.

Tärkeätä on, että istutukseen käytettävät taimet ovat rodullisesti ensiluokkaisia. Tähän päästään varmimmin keräämällä siemen valioemopuista sekä kasvattamalla taimet omassa taimitarhassa. Taimien kasvatus voidaan tällöin myös järjestää siten, että vuosittain on saatavissa tarvittava määrä puulajin, iän, koulimisen ym. suhteen juuri halutun laatuisia taimia.

Metsätalousosastolla on Leppävaarassa taimitarha, joka on tarkoitusta varten salaojitettu. Alueesta on toistaiseksi käytössä n. puolet ja siellä on varttumassa männyn, kuusen ja saarnen lisäksi pieniä määriä visakoivua sekä ulkolaisia puulajeja ja koristepensaita. I 10-vuotiskauden aikana tarvittava taimimäärä on lähimetsien kohdalla arvioitu enimmäistapauksessa n. 85.000:ksi, ulkotilojen kohdalla vastaavasti n. 30.000:ksi.

Taimitarha-alue on riittävän laaja em. suuruisen taimimäärän kasvattamiseen. Männyn ja kuusen taimien tarve tulee I 10-vuotiskauden jälkeenkin olemaan pysyvä, joten niitä on jatkuvasti oltava saatavissa. Saarnea voidaan sinne tänne istuttaa lähinnä lehtopohjaisiin maihin. Luontaisena kotimaisena puulajina, kauniina koristepuuna sekä lehtipuuna hyvin kaupunki-ilmastoa kestävänä on tämä puulaji sopiva lähimetsissä kasvatettavaksi. Myös tervaleppää tullaan tarvitsemaan mm. alavien rantaniittyjen metsittämiseen niin lähimetsissä kuin ulkotiloillakin. Sensijaan ulkolaisten puulajien istuttamiseen on suhtauduttava harkiten, mutta voidaan niitä kuitenkin pitää taimitarhassa varalla rajoitettuja määriä, lähinnä erikoisuutensa vuoksi koristepuina käytettäviksi.

Tarvittavat siemenet on erikoispoikkeuksia lukuunottamatta kerätty metsätalousosaston toimesta. Keräyksessä on erikoisesti valvottu, että emopuiden runko-ominaisuudet ovat olleet hyvät. — Leppävaarassa on osastolla myös pieni k a r i s t a m o.

Taimitarhaan liittyy myös kysymys j o u l u k u u s t e n kasvattamisesta. Metsätalousosasto on viime aikoina vuosittain toimittanut tuhatkunta joulukuusta eri tarkoituksiin, ensi sijassa kaupungin omien laitosten, mm. kansakoulujen pikkujoulu- ja kuusijuhlia varten. Näiden kuusten hankkiminen on tullut metsätalousosaston tehtäväksi,koska ko. juhlat pidetään joulun edellä ennen yleisen joulukuusten myynnin alkamista. Mahdollisuuksien mukaan on pikkujoulukuusia toimitettu myös yksityisille laitoksille, virastoille, järjestöille jne. Kuuset on saatu raivausaloilta, hakkuissa kaadettujen puiden latvoista, sähkölinjoilta yms. paikoilta. Koska tärkeimmät raivaukset saadaan vuoteen 1952 mennessä pääpiirtein suoritetuiksi, on lähimetsien joulukuusiksi sopiva aines sen jälkeen suhteellisen vähissä. Jonkin verran on mahdollisuus saada kuusia myös Tervalammen työlaitoksen metsistä, mistä ajomatkakaan ei muodostu liian pitkäksi.

Tarvittavien kuusten saanti on parhaiten turvattavissa p e r u s t a m a l l a j o u l u k u u s i v i l j e l y k s i ä. Sopivia alueita ovat esimerkiksi metsäalueilla kulkevat voimajohtolinjat — joiden maapohja on käytännöllisesti katsoen joutomaana, vaikka se osaksi on jopa erittäin hyvää metsämaata — sekä sellaiset erilliset pienet peltokappaleet, joilla voimaperäinen peltoviljely on kannattamatonta. Edullisin sijoituspaikka on Leppävaarassa mahdollisimman lähellä taimitarhaa. Kehitysasteeltaan sopivia kuusentaimia on jo nyt käytettävissä ja niitä voidaan tähän tarkoitukseen irroittaa ilman, että metsien uudistamissuunnitelmaan aiheutuisi häiriöitä.

Lähimetsät.

Ala ja puusto.

Maankäyttölajit.

Lähimetsät jakaantuvat maankäyttölajeihin seuraavasti:

Maankäyttölaji	Pinta-ala	
	ha	%
Kasvullista metsämaata	3.008,69	77,5
Huonokasvuista »	585,20	15,1
Metsämaata yhteensä	3.593,89	92,6
Joutomaata	86,66	2,2
Metsätalouteen kuulumatonta maata	200,93	5,2
Vesistöjä	1,02	0,0
Kaikkiaan	3.882,50	100,0

Kasvullinen ja huonokasvuinen metsämaa sekä joutomaa käsittävät kaikkien eri osastojen hallinnassa olevat sellaiset alueet, jotka voidaan katsoa metsäsuunnitelman piiriin kuuluviksi. Metsätalouteen kuulumattomana maana on suunnitelmaan sisällytetty kaikki tähän ryhmään kuuluva metsätalousosaston hallinnassa oleva maa sekä 29,47 ha sellaisia saaria, joissa tosin on puustoa, mutta joiden käyttö toisiin tarkoituksiin on ilmeinen. Tämän lisäksi kuuluu metsätalousosaston toimintapiiriin vielä n. 215 ha jo asutettuja alueita, joilla on hajanaista, osaston hoidossa olevaa puustoa. Vesistöistä on suunnitelmaan otettu mukaan vain kaksi varsinaisilla metsäalueilla sijaitsevaa pientä lampea.

Eri osastojen hallinnassa olevat alat.

Metsäsuunnitelmaan sisällytetyt alueet jakaantuvat eri osastojen hallintaan seuraavan taulukon osoittamalla tavalla:

Osasto	Yhteensä	Kasvullista metsämaata	Huonokasvuista metsämaata	Joutomaata	Metsätalouteen kuulumatonta maata	Vesistöjä
	% ha	% ha	% ha	% ha	% ha	% ha
Metsätalousosasto	*88,9* 3.449,82	*88,6* 2.664,89	*91,3* 534,04	*90,7* 78,64	*85,2* 171,23	*100,0* 1,02
Tonttiosasto	*4,5* 175,15	*4,1* 122,36	*3,3* 19,43	*4,2* 3,66	*14,8* 29,7	— —
Maatalousosasto	*0,7* 28,78	*0,9* 26,39	*0,4* 2,39	— —	— —	— —
Talo-osasto	*0,4* 16,94	*0,4* 12,68	*0,7* 4,26	— —	— —	— —
Urheilu- ja retkeilytoimisto	*5,3* 203,39	*5,8* 175,22	*4,1* 23,81	*5,1* 4,36	— —	— —
Lastensuojelu-virasto	*0,2* 8,42	*0,2* 7,15	*0,2* 1,27	— —	— —	— —
Yhteensä	*100,0* 3.882,50	*100,0* 3.008,69	*100,0* 585,20	*100,0* 86,66	*100,0* 200,93	*100,0* 1,02

Tonttiosaston runsaanlainen osuus johtuu Maunulan asuntoalueesta, joka on tonttiosaston hallinnassa, mutta toistaiseksi suurimmaksi osaksi rakentamaton. Maatalousosaston hallinnassa on muutamia laitumiksi varattuja metsäkappaleita. Talo-osastolle kuuluu muutamia saaria sekä hieman metsää joidenkin talojen ympärillä. Urheilu- ja retkeilytoimiston osuuden pääosan muodostavat kansanpuistot. Lisäksi kuuluu sille muutamia saaria sekä Hevossalmen telttailualue. Lastensuojeluviraston hallinnassa ovat Toivolan koulukotia ympäröivät metsät.

Metsätalousosaston hallinnassa oleva metsätalouteen kuulumaton maa jakaantuu seuraavasti:

Käyttömuoto	Pinta-ala	
	ha	%
Peltoa	9,66	5,6
Niittyä	64,85	37,9
Turvesuota	9,95	5,8
Tonttimaata	5,49	3,2
Sorakuoppia	5,10	3,0
Kivilouhoksia	1,53	0,9
Kaatopaikkoja	2,26	1,3
Sähkölinjoja	31,46	18,4
Teitä	40,93	23,9
Yhteensä	171,23	100,0

Pellot sijaitsevat Leppävaarassa. Osa niistä on taimitarhana tai muuten osaston omassa käytössä, osa vuokrattuna. Niityistä on pääosa rantaniittyjä, joita on vuokrattu laitumiksi. Turvesuo sijaitsee yhtenä kuviona Malmin lentokentän eteläpuolella. Tiet ovat pääasiassa metsissä kulkevia entisiä ns. tykkiteitä tai muita metsäteitä.

Metsätyyppijakaantuminen.

Kartoituksessa eroteltujen metsä- ja suotyyppien lukumäärä on sangen suuri. Tavalliset metsätyypit esiintyvät näet myös kivisinä, ja eri kuivumisasteilla olevia ojitettuja soita on verrattain runsaasti. Metsätyypeistä on lisäksi erotettu vanhat metsittyneet sorakuopat omaksi ryhmäkseen. Jonkin verran yhdisteltynä on tyyppijakaantuminen seuraavan taulukon mukainen:

Metsätyyppi tai vastaavana pidettävä	Pinta-ala	
	ha	%
Lehto	29,43	1,0
Käenkaali-mustikkatyyppi	392,06	13,0
Mustikkatyyppi	1.289,72	42,9
» , kivinen	391,78	13,0
Puolukkatyyppi	346,58	11,6
» , kivinen	151,25	5,0
Kanervatyyppi, kivinen	25,65	0,9
Lehtomainen turvekangas	45,17	1,4
Mustikkaturvekangas	50,51	1,7
Puolukkaturvekangas	10,21	0,3
Korpikangas	53,32	1,8
Rämekangas	80,98	2,7
Nevakangas	0,28	0,0
Kasvulliset korvet	64,81	2,1
» rämeet	44,94	1,5
Louhikko	3,45	0,1
Vanhat sorakuopat	28,55	1,0
Yhteensä	3.008,89	100,0

Lehtoja sekä lehtomaisia ja tuoreita kangasmetsiä on siis yhteensä 2.102,99 ha (69,9%), kuivia kangasmetsiä 555,48 ha (18,6%) sekä soita 350,22 ha (11,5%). Soista on 68,7% ojitettuja, eri kuivumisasteella olevia. Kasvullisista korvista on suurin osa kangaskorpia, pääosa rämeistä taas isovarpuisia rämeitä.

Huonokasvuiset metsämaat jakaantuvat eri tyyppiryhmiin seuraavasti:

Metsätyyppiryhmä	Pinta-ala	
	ha	%
Huonokasvuisia kalliomaita (VRII)	549,78	93,9
» korpia	2,05	0,4
» rämeitä	33,37	5,7
Yhteensä	585,20	100,0

Enemmistönä ovat siis kalliomaat. Soiden osuus on pieni, yhteensä vain 6,1% ja eri tyyppien esiintyminen satunnaista, yksinäisten kuvioiden varassa olevaa. Vain isovarpuista rämettä ja rahkarämettä on jonkin verran yleisemmin, edellistä 3,1% ja jälkimmäistä 2,0%.

Sama suuntaus ilmenee joutomaiden kohdalla, joskaan ei niin selvänä. Seuraava taulukko osoittaa joutomaan jakaantumista:

Tyyppiryhmä tai tyyppi	Pinta-ala	
	ha	%
Avokalliota	66,05	76,2
Niittyvillarämettä	3,54	4,1
Nevoja	17,07	19,7
Yhteensä	86,66	100,0

Kalliomaa on siis tässäkin hallitsevana. Niittyvillarämettä edustaa yksi ainoa kuvio. Nevojen pääosa, 14,42 ha, on tulvanevaa, ts. tulvanalaisia ranta-alueita.

Ikäluokkajakaantuminen.

Kasvulliset ja huonokasvuiset metsämaat jakaantuvat ikäluokkiin seuraavan taulukon osoittamalla tavalla:

Maankäyttölaji	Yhteensä	Ikäluokka					
		Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81 +
	% ha	% ha	% ha	% ha	% ha	% ha	% ha
Kasvulliset metsämaat	*100,0* 3.008,69	*9,2* 276,32	*5,2* 155,90	*17,1* 514,88	*35,4* 1.066,15	*26,1* 785,09	*7,0* 210,35
Huonokasvuiset metsämaat.	*100,0* 585,20	*0,6* 3,52	*0,8* 4,44	*19,8* 115,93	*40,8* 238,88	*27,2* 159,19	*10,8* 63,24
Yhteensä	*100,0* 3.595,89	*7,8* 279,84	*4,5* 160,34	*17,5* 630,81	*36,3* 1.305,03	*26,3* 944,28	*7,6* 273,59

Aukeiden ja siemenpuuasentojen osuuden muodostavat lähinnä perhehakkuualat, jotka luonteeltaan ovat useimmissa tapauksissa heikosti taimettuneita siemenpuuasentoja.

Puulajisuhteet.

Seuraava taulukko osoittaa puulajisuhteita kasvullisilla metsämailla:

Vallitseva puulaji	Yhteensä		Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	ha	%	Kokonaispinta-alasta %					
Mänty	957,76	31,8	3,7	2,4	4,8	8,2	8,8	3,9
Kuusi	1.310,77	43,5	1,2	0,4	3,5	20,6	14,9	2,9
Koivu	650,06	21,6	3,0	1,6	8,3	6,4	2,1	0,2
Haapa	21,13	0,7	0,5	0,2	0,0	—	—	—
Tervaleppä	10,70	0,4	—	—	0,1	0,1	0,2	0,0
Harmaaleppä	42,07	1,4	0,4	0,5	0,4	—	0,1	—
Muut	8,63	0,3	0,1	0,1	—	0,1	—	0,0
Aukea	7,57	0,3	0,3	—	—	—	—	—
Yhteensä	3.008,69	100,0	9,2	5,2	17,1	35,4	26,1	7,0

Kuusivaltaiset metsät ovat siis enemmistönä, sitten seuraa mänty ja koivu. Muitten puulajien osuus on edellisiin verrattuna vähäinen; niihin sisältyy joitakin lehtikuusi-, tammi- ja vaahterametsiköitäkin.

Suurin osa siemenpuualoista on männyn ja koivun vallassa. Tämä johtuu perhehakkuista siten, että niissä yleensä pyrittiin hakkaamaan karumpien tyyppien metsiköitä, jotka lyötiin siemenpuuasentoon männylle. Jonkin verran tuoreemmille maille taas jätettiin koivusiemenpuita.

Ikäluokassa 1—20, siis taimistoissa, on mänty vallitsevana viime vuosien männyn istutusten jäljiltä.

Yleisesti voidaan todeta, että vanhimmat metsiköt ovat pääosaltaan mäntyvaltaisia, keski-ikäiset kuusivaltaisia, ja että nuorissa on koivu voimakkaasti edustettuna. Metsät ovat yleensä sekametsiä, joissa varsinkin kuusi esiintyy yleisesti sekapuuna. Kuusen osuus lähimetsien metsäkuvassa on siis näkyvämpi kuin edellä esitetyt numerot osoittavat.

Huonokasvuisilla mailla ovat puulajisuhteet seuraavan taulukon mukaiset:

Vallitseva puulaji	Pinta-ala	
	ha	%
Mänty	528,07	90,2
Kuusi	3,37	0,6
Koivu	49,03	8,4
Muut	4,73	0,8
Yhteensä	585,20	100,0

Mäntyvaltaiset metsiköt ovat siis selvänä enemmistönä.

Puulajisuhteet eri metsätyypeillä.

Taulukko osoittaa vallitsevia puulajeja kasvullisten metsämaiden eri tyypeillä:

Metsätyyppi	Vallitseva puulaji									
	Aukea		Mänty		Kuusi		Koivu		Muut	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Lh	7,57	25,7	0,49	1,7	2,74	9,3	10,21	34,7	8,42	28,6
OMT	—	—	2,51	0,6	194,35	49,6	161,07	41,1	34,13	8,7
MT	—	—	169,43	13,1	810,73	62,9	285,91	22,2	23,65	1,8
MT kiv.	—	—	154,92	39,5	151,09	38,6	83,44	21,3	2,33	0,6
VT	—	—	301,96	87,1	32,14	9,3	9,59	2,8	2,89	0,8
VT kiv.	—	—	129,91	85,9	17,93	11,8	—	—	3,41	2,3
CT kiv.	—	—	25,65	100,0	—	—	—	—	—	—
Louhikot	—	—	3,45	100,0	—	—	—	—	—	—
Vanhat sorakuopat	—	—	23,86	83,6	—	—	3,30	11,5	1,39	4,9
Lehtomaiset turvekankaat	—	—	3,35	7,4	3,88	8,6	37,49	83,0	0,45	1,0
MTk	—	—	7,96	15,8	14,11	27,9	28,44	56,3	—	—
VTk	—	—	8,56	83,8	—	—	1,65	16,2	—	—
KKg	—	—	2,20	4,1	34,34	64,4	16,12	30,3	0,66	1,2
RKg	—	—	77,26	95,4	—	—	3,72	4,6	—	—
NKg	—	—	0,28	100,0	—	—	—	—	—	—
Kasvulliset korvet	—	—	1,03	1,6	49,46	76,3	9,12	14,1	5,20	8,0
Kasvulliset rämeet	—	—	44,94	100,0	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	7,57	0,3	957,76	31,8	1.310,77	43,5	650,06	21,6	82,53	2,8

Lehdoissa on tervaleppää »muihin» luettuna 18,2%. Aukeana on Laajalahden asutusalueella oleva pelto, joka on asemakaavassa suunniteltu puistoksi ja siten tulee metsitettäväksi.[1])

Selvästi väärän puulajin hallussa on 71,33 ha:n ala, eli 2,4% kasvullisen metsämaan kokonaispinta-alasta. Lisäksi on huomattava kivinen mustikkatyyppi, jolla kuusen ja koivun osuutta olisi ainakin pyrittävä vähentämään, ellei siihen kuuluvia kuvioita kokonaisuudessaan muutettaisikaan mäntyä kasvaviksi.

Seuraava taulukko osoittaa olosuhteita huonokasvuisilla metsämailla:

Metsätyyppiryhmä	Vallitseva puulaji							
	Mänty		Kuusi		Koivu		Muut	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Huonokasvuiset kalliomaat	494,70	90,0	3,37	0,6	47,45	8,6	4,26	0,8
» korvet	—	—	—	—	1,58	77,1	0,47	22,9
» rämeet	33,37	100,0	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	528,07	90,2	3,37	0,6	49,03	8,4	4,73	0,8

Kalliomailla on mänty vallitsevin, mutta koivunkin osuus on yllättävän suuri, 8,6%. Tämä johtuu siitä, että koivu on ollut vallitseva puulaji pehmeäpohjaisemmissa notkelmissa muutamilla kallioilla, jotka on kartoituksessa käsitelty yhtenäisinä kuvioina.

[1]) Istutettu keväällä 1951 kuuselle.

Kuutiomäärä.

Lähimetsien puuston kuutiomäärä on seuraavan taulukon mukainen:

Maankäyttölaji	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	Keskikuutiomäärä k-m³ kuorineen hehtaarilla						
Kasvulliset metsämaat	110,2	25,4	23,0	88,8	125,9	135,8	164,3
Huonokasvuiset »	20,9	15,3	5,6	17,5	22,5	22,1	19,4
Keskimäärin	95,7	25,3	22,6	75,7	106,9	116,7	130,8
	Kokonaiskuutiomäärä k-m³ kuorineen						
Kasvulliset metsämaat ..	331.692	7.019	3.592	45.696	134.183	106.641	34.561
Huonokasvuiset » ..	12.226	54	25	2.026	5.382	3.513	1.226
Yhteensä	343.918	7.073	3.617	47.722	139.565	110.154	35.787

Keskikuutiomäärä on jonkin verran Etelä-Suomen keskimääräistä korkeampi. Kasvu- ja tuottotaulut kuitenkin osoittavat, että se saattaisi olla tuntuvasti suurempi, jopa lähes kaksinkertainen. Huolehtimalla siitä, että taimistot nousevat täystiheinä ja oikealla maapohjalla, ja että metsänhoito vastaa puistometsille asetettavia vaatimuksia, saadaan keskikuutiomäärä suuremmaksi ja metsät tuotoltaan ja ulkonäöltään edullisemmiksi.

Kuutiomäärä jakaantuu eri puulajien osalle seuraavasti:

Puulaji	Yhteensä		Kasvulliset metsämaat		Huonokasvuiset metsämaat	
	k-m³ kuorineen	%	k-m³ kuorineen	%	k-m³ kuorineen	%
Mänty	104.037	30,3	93.726	28,3	10.311	84,3
Kuusi	160.807	46,7	160.024	48,2	783	6,4
Koivu	73.219	21,3	72.138	21,8	1.081	8,8
Muut	5.855	1,7	5.804	1,7	51	0,5
Yhteensä	343.918	100,0	331.692	100,0	12.226	100,0

Muihin puulajeihin sisältyy terva- ja harmaaleppää kumpaakin n. 1.700 k-m³ sekä vähäisiä määriä lehtikuusta, tammea, vaahteraa, pihlajaa jne.

Arvopuuston osuus.

Rinnankorkeusläpimitta	Kasvulliset metsämaat		Huonokasvuiset metsämaat		Yhteensä		Etelä-Suomi	
	k-m³ kuorineen	%	k-m³ kuorineen	%	k-m³ kuorineen	%	Yksityismetsät	Valtion metsät
							%	
< 20 sm.....	189.500	57,1	9.500	77,2	199.000	57,8	68,2	47,6
> 20 sm.....	142.200	42,9	2.800	22,8	145.000	42,2	31,8	52,4
Yhteensä	331.700	100,0	12.300	100,0	344.000	100,0	100,0	100,0

Lähimetsien puuston läpimittajakaantuminen asettuu siis Etelä-Suomen keskimääräisiin lukuihin verrattuna yksityismetsien ja valtion metsien keskipaikkeille. Kun otetaan huomioon, että yksityismetsien läpimittajakaantuminen on tunnetusti epäedullinen, niin voidaan todeta, että se kaupungin metsissäkin on heikko.

Kuutiokasvu.

Seuraava taulukko osoittaa lähimetsien vuotuista juoksevaa keskikasvua:

Maankäyttölaji	Kuutiokasvu k-m³ kuoretta hehtaaria kohden						
	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
Kasvulliset metsämaat ..	4,5	1,0	1,9	6,4	5,2	4,2	4,4
Huonokasvuiset » ..	0,6	0,7	0,2	0,7	0,6	0,6	0,5
Keskimäärin	3,9	1,0	1,8	5,3	4,3	3,6	3,5
Etelä-Suomi keskimäärin	2,9	—	1,4	3,2	3,6	3,1	2,7

Huomiota kiinnittää sangen korkea keskikasvu, joka on melkoisesti Etelä-Suomen keskimääräistä suurempi. Kasvuprosentti on sangen korkea, n. 4,0%, mikä on selvästi ilmennyt myös tarkistuskoealojen mittauksessa.

Vuotuisen juoksevan kokonaiskasvun suuruus ilmenee seuraavasta taulukosta:

Maankäyttölaji	Yhteensä		Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	k-m³ kuoretta	%	Kuutiokasvu k-m³ kuoretta					
Kasvulliset metsämaat ..	13.580	97,3	283	295	3.270	5.491	3.310	931
Huonokasvuiset » ..	373	2,7	3	1	84	155	98	32
Yhteensä	13.953	100,0	286	296	3.354	5.646	3.408	963

Kuutiokasvun sekä absoluuttinen että prosenttinen suuruus osoittavat, että metsien nykyinen verraten alhainen kuutiomäärä voidaan suhteellisen nopeasti saada nousemaan.

Puuston laatu ja metsätuhot.

Puusto on laadultaan pääasiassa keskinkertaista, osaksi jopa heikkoa. Yleisenä piirteenä on oksaisuus, mikä on seuraus poimintahakkuilla käsiteltyjen metsiköiden harvuudesta. Vaikka puistometsän puiden perusvaatimuksiin kuuluukin tuuhea ja voimakas latvus, ei tämä silti estä pyrkimästä oksattoman tyvirungon kasvattamiseen. Toisaalta esiintyy taas ylitiheydestä aiheutunutta latvusten supistumista ja toispuolisuutta.

Verrattain runsaasti esiintyy vahingoittamisen aiheuttamia vikanaisuuksia. Latvojen ja oksien katkominen, kuoren ja rungon vahingoittaminen, tuohestus ja vihdastus ovat saaneet aikaan lahovikoja ja mutkarunkoisuutta. Osa metsiköistä on kasvanut jo taimiasteella vahingoitettuina.

Lähimetsissä esiintyvistä hyönteistuhoista mainittakoon ennen kaikkea mäntyä yleisesti vaivaava y t i m e n n ä v e r t ä j ä (Blastophagus piniperda ja B.minor). Sotaajan suurien halkovarastojen tarjoamien lisääntymismahdollisuuksien johdosta on se

päässyt voimakkaasti leviämään. Miltei kaikkien mäntyjen latvuksissa näkyy nykyisin ytimennävertäjän tuhon jälkiä. Ehkäisytoimenpiteinä tulevat alueen laajuuden ja puuston hajanaisuuden vuoksi kysymykseen lähinnä vain lajin lisääntymismahdollisuuksien pienentämisen huomioon ottaminen puutavaran hakkuissa ja varastoinnissa.

Muita laajemmat mittasuhteet omaavia hyönteistuhoja ei ole havaittu. Sienituhoja on jonkin verran esiintynyt, mutta ne ovat laajuudeltaan pysyneet vaatimattomissa rajoissa. Istutusaloilla on rajoitetusti tavattu männyn neulasruosteen (Coleosporium pini) tappamia männyntaimia. Kuusikoissa esiintyy paikoittain maannousemaa (Fomitopsis annosa), mutta sitäkin rajoitetusti. Myös kuusen suopursuruoste (Chrysomyxa ledi) on havaittu siellä täällä. Tervasrosoa (Cronartium peridermii-pini) on vain satunnaisesti. Männyn karistesientä (Lophodermium pinastri) ei ole havaittu.

Suurelle kaupungille ominaisesta savusta ja pölystä ovat havupuut yleisesti kärsineet. Varsinkin ratapihojen läheisyydessä yms. paikoilla ovat puut noen mustaamia ja kituvia. Korkeitten kivitalojen väliin jääneet tai jätetyt havupuut ovat nekin useimmiten huonossa kunnossa. Vuosittain lehtensä vaihtavat lehtipuut sen sijaan ovat kaupunkioloissa paljon kestävämpiä tässä suhteessa.

Metsänhoidollinen tila.

Nykyinen metsänhoidollinen tila on kasvullisilla metsämailla seuraavan taulukon mukainen:

Metsänhoidollinen tila	Yhteensä		Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	ha	%	Kokonaispinta-alasta %					
Hyvä	397,23	13,2	0,2	1,1	3,9	3,4	3,9	0,7
Tyydyttävä	1.563,27	52,0	0,6	2,5	9,9	22,7	12,0	4,3
Epätyydyttävä	782,90	26,0	3,9	1,6	3,0	8,5	7,0	2,0
Pilattu	223,58	7,4	3,2	—	0,3	0,7	3,2	—
Hävitetty	41,71	1,4	1,3	—	—	0,1	—	—
Yhteensä	3.008,69	100,0	9,2	5,2	17,1	35,4	26,1	7,0

Vallitsevina ovat siis tilaltaan tyydyttävät metsiköt. Hyviä on suhteellisen vähän, kun taas runsas kolmasosa on epätyydyttäviä tai sitä huonompia.

Nykyään aukeina tai siemenpuuasennossa olevat alueet ovat melkein kokonaisuudessaan epätyydyttäviä tai huonompia. Tämä osoittaa selvästi perhehakkuitten metsiin jättämien jälkien luonnetta. Tilaltaan hyvät kokonaisuudessaan sekä pääosa tyydyttävistäkin siemenpuuasennoista ovat viime vuosina suoritettuja metsänhoidollisia uudistushakkauksia.

Ikäluokassa 1—20 kiinnittää huomiota epätyydyttävien taimistojen runsaus. Tässäkin ovat vaikuttamassa perhehakkuut, joiden tuloksena on syntynyt ko. kasvupaikoille sopimattomien puulajien taimistoja, osaksi myös harmaalepiköitä.

Ikäluokan 21—40 kohdalla on tilanne huomattavasti parempi. Epätyydyttäviin kuuluu osaksi jopa ylitiheitä metsiköitä.

Iän kasvaessa suurenee myös epätyydyttävien metsiköiden sekä suhteellinen että absoluuttinen osuus. Pinta-alaltaan vallitsevissa ikäluokissa 41—60 ja 61—80 on niiden osuus n. $^1/_4$. Myös on huomattava, että pilattuja metsiköitä on varsin runsaasti ikäluokassa 61—80. Nämä käsittävät pääasiassa sellaisia perhehakkuilla käsiteltyjä metsi-

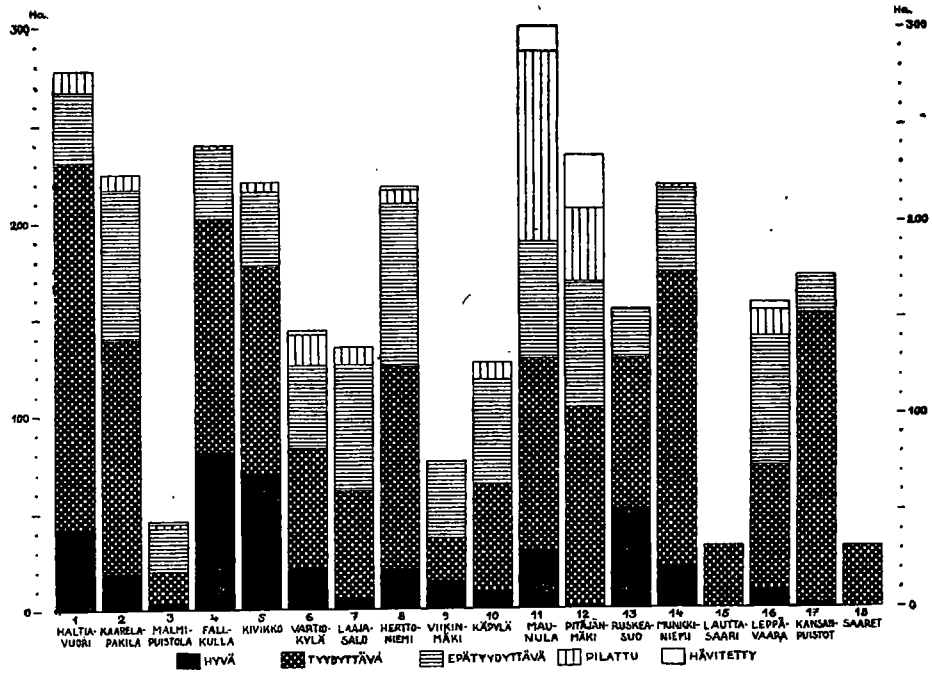

Metsänhoidollinen tila kasvullisilla metsämailla 31.12. 1949.

köitä, joita ei ole suorastaan hakattu aukeiksi sekä osaksi myös varhaisempien poimintahakkuitten jälkiä.

Pääsyynä epätyydyttävien metsien runsauteen vanhemmissa ikäluokissa on metsiköiden yleinen harvuus ja aukkoisuus. Vaikka näiden vaikutus lieventyykin metsien iän kasvaessa, tulee ko. metsiköiden kohdalla aina tuntumaan se asiaintila, että parhaat puut on niistä ennen aikojaan poistettu.

Voidaan todeta, että lähimetsät, verrattuina Etelä-Suomen metsiin yleensä, ovat tilaltaan jonkin verran keskimääräistä huonompia. Tilanne ei mitenkään ole metsätalousmaan pääkaupungin metsille asetettavien vaatimusten mukainen. Niiden tilan parantamiseksi on ennen kaikkea huolehdittava siitä, että aukeat alat tulevat metsitetyiksi, epätyydyttävät taimistot korvatuiksi kasvupaikan mukaisella puulajilla sekä pilatut ja hävitetyt vanhat metsiköt uudistetuiksi. Täten saadaan asiaa jo melkoisesti autetuksi.

I 10-vuotiskauden hoitotoimenpiteet.

Aluejako.

Lähimetsät muodostuvat hyvin eriluonteisista alueista ja metsiköistä. Osa niistä on toistaiseksi sellaisenaan säilyviä metsäalueita ja voidaan niitä hoitaa lähes talousmetsän tapaan, osa taas jo valmiilla tai muotoutumassa olevilla asuntoalueilla sijaitsevina luonteeltaan täysin puistomaisia, minkä ohella esiintyy kaikkia mahdollisia välimuotoja. Lähimetsien luonnetta kuvaa myös se seikka, että niihin sisältyy n. 120 alle 2 ha:n suuruista kokonaan erillistä metsäkappaletta.

Koska lähimetsien tarkoituksenmukainen kehittäminen edellyttää yksityisille metsiköillekin asetettavien, niiden sijaitsemisalueiden erilaisista olosuhteista johtuvien vaati-

musten yksityiskohtaista huomioon ottamista, ei niiden hoitotoimenpiteitä voida suunnitella yhtenä kokonaisuutena. Tästä syystä on lähimetsät jaettu 18 alueeseen, jotka nykyisen tai tulevan käyttöluonteensa puolesta ovat mahdollisimman yhtenäisiä. Metsiköt saadaan täten ryhmitetyiksi siten, että kunkin alueen kohdalla voidaan niiden hoitoon vaikuttavat yleisluontoiset tekijät koota yhtenäiseksi lähtökohdaksi toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa. Aluejako on seuraava:

1. Haltiavuoren kansanpuisto.
   Käsittää Haltiavuoren kansanpuiston, kokonaismetsäala ..... 284,51 ha
2. Kaarela—Pakila.
   Käsittää Kaarelan, Pakilan, Paloheinän ja Torpparinmäen asuntoalueet sekä Tuomarinkylän kartanon ympäristöt, kokonaismetsäala ..... 229,37 »
3. Malmi—Puistola.
   Käsittää erilliset pienet metsäkappaleet Vantaanjoen ja Vanhan Porvoon maantien rajoittamassa kaupunkikunnan koillisosassa, kokonaismetsäala ..... 52,00 »
4. Fallkulla.
   Käsittää Malmin lentokentän itä- ja eteläpuolella sijaitsevan verrattain yhtenäisen metsäalueen, kokonaismetsäala ..... 315,41 »
5. Kivikko.
   Käsittää Malmin hautausmaan itäpuolelta Herttoniemen rautatielle ulottuvan yhtäjaksoisen metsäalueen, kokonaismetsäala ..... 279,03 »
6. Vartiokylä.
   Käsittää Herttoniemen rautatien itäpuolella, Porvoon maantien kahden puolen sijaitsevat metsäkappaleet, kokonaismetsäala ..... 168,72 »
7. Laajasalo.
   Käsittää Laajasalossa sijaitsevat alueet, kokonaismetsäala ..... 208,47 »
8. Herttoniemi.
   Käsittää Herttoniemen rautatien länsipuolella olevat alueet Vanhankaupunginlahteen saakka sekä Kulosaaren, kokonaismetsäala ..... 276,10 »
9. Viikinmäki.
   Käsittää Vantaanjoen ja Malmin hautausmaan välissä olevan yhtenäisen metsäalueen, kokonaismetsäala ..... 145,51 »
10. Käpylä.
    Käsittää Vantaanjoen ja pohjoiseen johtavan rautatien välisen alueen, kokonaismetsäala ..... 172,60 »
11. Maunula.
    Käsittää Oulunkylän, Maunulan ja Vähä-Meilahden alueet Haagan peltoihin ja länteen johtavaan rautatiehen saakka, kokonaismetsäala 320,96 »
12. Pitäjänmäki.
    Käsittää Pirkkolasta ja Haagan pelloista länteen sijaitsevat rautatien pohjoispuoliset alueet, kokonaismetsäala ..... 244,89 »
13. Ruskeasuo.
    Käsittää Pikku-Huopalahden itäpuolella olevat rautatien eteläpuoleiset alueet, kokonaismetsäala ..... 201,64 »
14. Munkkiniemi.
    Käsittää Pikku-Huopalahden länsipuolella olevat rautatien eteläpuoleiset alueet, kokonaismetsäala ..... 251,69 »
15. Lauttasaari.
    Käsittää Lauttasaaressa olevat metsäkappaleet, kokonaisala ..... 31,75 »

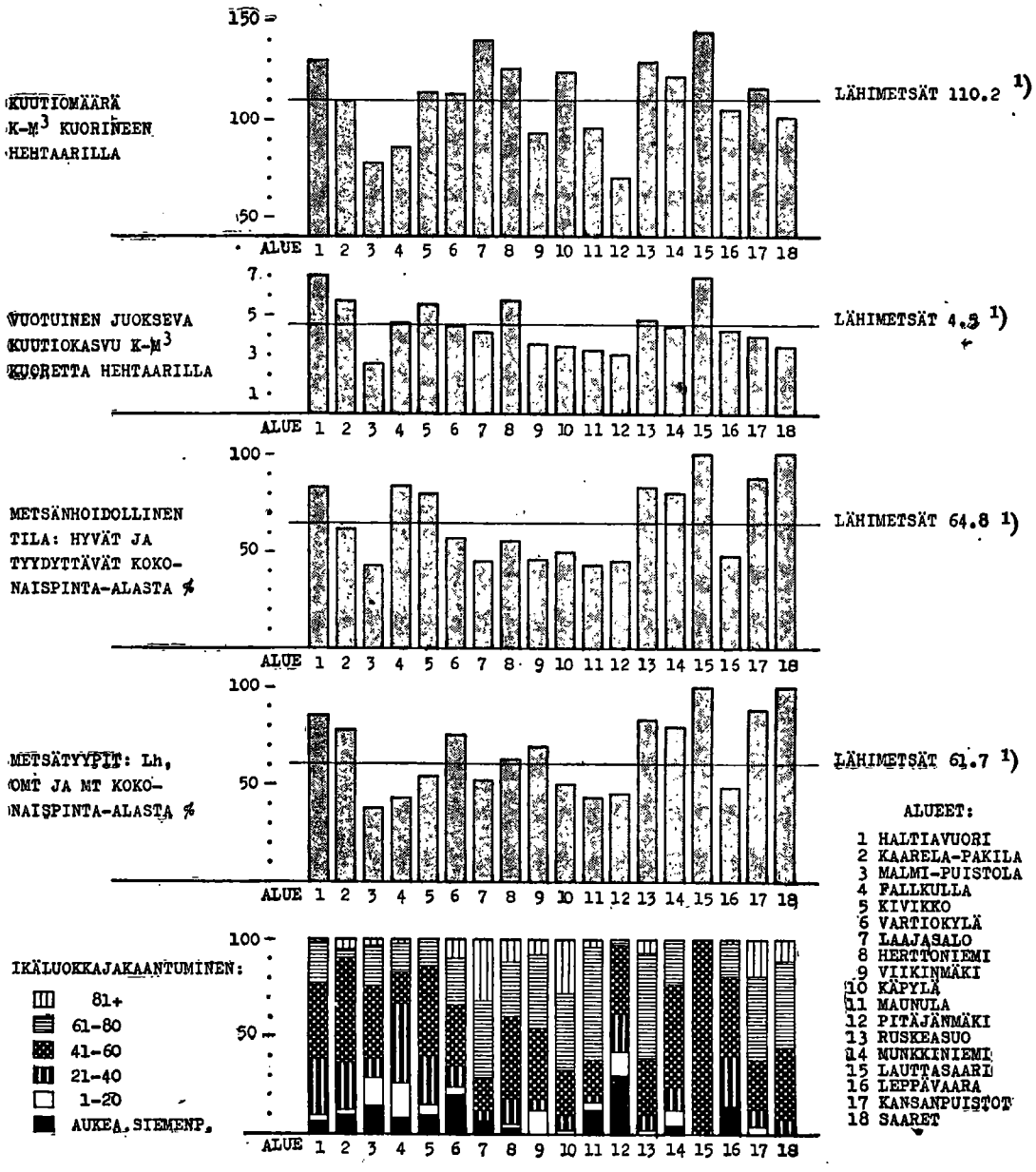

Kasvullisten metsämaitten päätunnuksia alueittain.

[1]) Keskimäärin.

16. Leppävaara.
Käsittää kaikki Albergan ja Bredvikin tiloihin kuuluvat metsät Espoon kunnassa, kokonaisala ..... 182,66 ha

17. Kansanpuistot (paitsi Haltiavuori).
Käsittää seuraavat kansanpuistot: Varsasaari, Seurasaari, Mustasaari, Lauttasaari, Pihlajasaari, Mustikkamaa, Kivinokka, Tullisaari, Satamasaari (kts. kappaletta: Kansanpuistojen metsänhoito), kokonaisala ..... 185,00 »

18. Saaret.
Käsittää kaikki saaret, joissa on hoidettavaa puustoa, kokonaisala .... 43,58 »

Edellisellä sivulla on esitetty alueiden kasvullisia metsämaita kuvaavia päätunnuksia.

Pääpiirteet.

Maastotöiden yhteydessä on jokaiselle metsikölle arvioitu sen tilan vaatimat hoitotoimenpiteet I ja II 10-vuotiskaudella. Tällöin on perustana pidetty yksinomaan metsänhoidollisia näkökohtia, ja näin saadun toimenpide-ehdotuksen toteuttaminen edellyttää siis, että jokaista metsikköä voidaan hoitaa omana kokonaisuutenaan, tarvitsematta ottaa huomioon muita töiden suoritukseen vaikuttavia tekijöitä. Kuten aikaisemmin on mainittu, ei ole olemassa riittävää pohjaa toimenpiteiden yksityiskohtaiselle suunnittelemiselle pitemmäksi aikaa kuin I 10-vuotiskaudeksi, joten II 10-vuotiskautta on hoitotoimenpideohjeita laadittaessa käytetty vain yleistä suuntaa osoittamassa.

Yksinomaan metsänhoidolliselta pohjalta lähdettäessä ovat seuraavat toimenpiteet osoittautuneet tarpeellisiksi I 10-vuotiskaudella:

Toimenpide	I 10-vuotiskausi	
	Hehtaaria	Kokonais-pinta-alasta %
Istutus	242,01	6,7
Harvennushakkaus	1.351,94	37,6
Väljennyshakkaus	18,09	0,5
Uudistushakkaus	252,72	7,0
Siemenpuiden poisto	140,09	3,9
Puhdistushakkaus ja raivaus	263,45	7,4
Maanpinnan valmistus	127,63	3,6
Taimiston hoito	10,56	0,3
Yhteensä	2.406,49	67,0[1])

Edellä esitetyn mukaisesti antavat nämä luvut kuitenkin vain yleispiirteisen kuvan suoritettavien toimenpiteitten laajuudesta, eikä niitä sellaisenaan voida käyttää toimenpiteitten pohjana. Metsä-alan alituinen muuttuminen nimittäin aiheuttaa toimenpiteisiin muutoksia.

Toimenpiteitten toteuttäminen tapahtuu luontevimmin arvioimislomakkeista alueittain koottujen, kuvioittaisten toimenpideluettelojen pohjalla. Näistä voidaan muihin tarkoituksiin käytetyt alat poistaa ja siten rajoittaa muutoksien vaikutus vain juuri tähän alueeseen kohdistuvaksi. Tällöin voidaan pitää erillään »varmasti» ja »epävarmasti» suoritettaviksi tulevat toimenpiteet.

Toiminnan keskittämisen kannalta olisi luonnollisesti edullisinta, jos alue kerrallaan

[1]) Käsittää myös huonokasvuiset metsämaat, joilla tässä esitettyjä toimenpiteitä tarvitaan vain vähäisessä määrässä. Kasvullisten metsämaiden pinta-alasta tarvitaan toimenpiteitä n. 80 %:lla.

voitaisiin perusteellisesti käydä läpi. Tämä ei kuitenkaan aina ole täysin mahdollista, koska monet näille metsille ominaiset syyt vaativat samanaikaisia toimenpiteitä eri alueilla. Siksi ei liioin ole mahdollista sitoa alueiden käsittelyä ehdottomaan järjestykseen. Metsäsuunnitelmaan kuulumattomatkin syyt saattavat lisäksi aiheuttaa jopa jonkin alueen perusteellisen läpikäymisen. Toisaalta on myös sellaisia metsäsuunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä, esim. aukeiden alojen istutus, jotka on suoritettava aluejärjestyksestä riippumatta. Näin ollen päädytään siihen, että toimenpiteitten laajuus ja sijoitus eri alueilla on vuosittain erikseen harkittava kulloisenkin yleisen tilanteen perusteella, pitäen päämääränä koko 10-vuotiskaudelle suunniteltujen toimenpiteitten toteuttamista.

Vaikka alueiden käsittelyjärjestystä täten ei voidakaan kiinteästi määrätä, on kiireellisyysjärjestyksessä ehdottomasti ensi sijalle asetettava H a l t i a v u o r e n a l u e, jonka tiheät nuoret metsiköt ovat kipeästi harvennuksen tarpeessa. Alueen asema kansanpuistona edellyttää muutenkin sen mahdollisimman pikaista ja perusteellista kuntoon saattamista.

Toimenpiteisiin nähden suhteellisen varmoina voidaan pitää Haltiavuorta, Fallkullaa, Kivikkoa, Laajasaloa, Viikinmäkeä, Leppävaaraa, kansanpuistoja ja saaria.

Mitä toimenpiteitten laatuun tulee, on niissä kaikissa pyrittävä saavuttamaan mahdollisimman korkea metsänhoidollinen taso. Metsien tuleva puistomainen luonne edellyttää, että hakkuissa aina huolehditaan siitä, että puuston parhaat, elinvoimaisimmat ja kauneimmat yksilöt jäävät kasvuaan jatkamaan. Tähän on pyrittävä myös määrätietoisella taimistojen ja nuorten metsien hoidolla.

Edellä aikaisemmin esitetyt tiedot lähimetsien puustosta osoittavat, että sen kehitys on ollut kulkeutumassa erittäin epäedulliseen suuntaan. Jatkuvat harsinnan luonteiset hakkuut ovat raskaina kohdistuneet puuston parhaisiin, järeimpiin puihin. Tämä on johtanut siihen, että vanhat ja keski-ikäiset metsiköt suureksi osaksi ovat harvoja sekä entisten alikasvospuiden muodostamia. Nuoret metsiköt taas ovat jääneet miltei kokonaan hoitamattomiksi ja ovat pääosaltaan ylitiheitä sekä latvuksiltaan supistuneita. Määrätietoisia uudistushakkauksia ei ole suoritettu eikä kunnollisia taimistoja ole sen vuoksi juuri päässyt syntymään. Perhehakkuut olisivat voineet muodostua tervehdyttäviksi, varsinkin koska niissä hakattu pinta-alakin suunnilleen vastaa biologisen kiertoajan tällä hetkellä edellyttämää uudistusalaa, mutta ne on jouduttu suorittamaan joka suhteessa niin epäedullisissa olosuhteissa, ettei tulokselliseen uudistamiseen ole voitu päästä.[1]) Lisäksi on vielä huomattava, että taimistot, nuoret metsiköt sekä osittain vanhemmatkin ovat kaupunkilaisten enemmän tai vähemmän runtelemia. Niin epäedulliselta kuin tilanne tällaisen kuvauksen valossa tuntuukin, ei se poikkea maamme metsien yleisestä tilasta, vaikka ei mitenkään ole sellainen kuin sen varsinkin p ä ä k a u p u n g i n metsissä tulisi olla.

Tämän mukaisesti on lähimetsien hoitotoimenpiteissä tärkeä sija u u s i e n p u u s t o j e n m u o d o s t a m i s e l l a, joka siis on suoritettava lähinnä biologista kiertoaikaa silmällä pitäen. Tärkeimmät toimenpiteet tällöin ovat aukeiden alojen istutukset taimistojen aikaansaamiseksi sekä jo olemassa olevien taimistojen ja yleensä elpymiskykyisten nuorten metsiköiden määrätietoinen kehittäminen. Samanaikaisesti on harvennushakkauksilla pyrittävä saamaan keski-ikäiset ja vanhatkin metsiköt parhaaseen mahdolliseen kuntoon sekä uudistettava ne kehnoimmat metsiköt, joiden tilaa ei enää voida edes tyydyttävästi parantaa muilla toimenpiteillä.

---

[1]) Vv. 1949—1951 on laajoilla istutuksilla jo saatu parannusta aikaan.

Hoitotoimenpiteet.

Puhtaasti metsätalouden kannalta katsottuna on lähimetsissä istuttamista vaativia aukeita ja siemenpuualoja n. 280 ha. Tähän tulee lisäksi n. 30 ha kasvupaikalle sopimattoman puulajin taimistoja, joista osa on nuoria harmaalepiköitä. Istutettavia aloja on siten kaikkiaan n. 310 ha. Hyviä tai tyydyttäviä taimistoja on n. 110 ha. Ikäluokkajakaantumisen tasaamista varten tulee nuorimman ikäluokan pinta-alan I 10-vuotiskauden päättyessä olla n. 300 ha, joten uusia taimistoja on saatava n. 190 ha. eli siis vuotta kohden n. 19 ha. Tähän päästään em. aukeita ja siemenpuualoja istuttamalla. Koska kuitenkin näitä alueita jatkuvasti varataan myös muihin tarkoituksiin ja istutukset ovat lähimetsien toimenpiteistä pisimmällä tähtäimellä suoritettavat, on ne aloitettava varmimmin metsiksi jääviltä alueilta.

Istutettaviksi tulevista aloista on metsätyyppijakaantumisen mukaisesti n. 60% mäntymaita. Kuitenkin ovat rehevämmät maat siinä määrin ruohottuneet, että niilläkin useissa tapauksissa jouduttaneen käyttämään mäntyä. Vaikka joitakin aloja voidaan saada uudistumaan luontaisesti, on siis varauduttava siihen, että I 10-vuotiskaudella tarvitaan enimmäistapauksessa n. 85.000 tainta vuosittain. — Istutusta on suositeltava pääkaupungin lähimetsiin, koska voitetaan aikaa ja saadaan uusi puusukupolvi varmimmin valiosiemenestä.

Edellä esitetyn mukaisesti ei uudistushakkauksia varsinaisesti tarvita I 10-vuotiskaudella ikäluokkajakaantumisen tasaamista varten. Kuitenkin voidaan vasta kauden loppupuolella todeta, miten suuri osa aukeista ja siemenpuualoista on käytetty — tai tavalla tai toisella varattu — muihin tarkoituksiin, ja millaiset mahdollisuudet siten on saavuttaa riittävä taimistoala näitä nykyisin »puuttomia» aloja istuttamalla. Tällöin vasta voidaan siis ratkaista, missä määrin kauden aikana mahdollisesti sittenkin on uudistushakkauksia suoritettava. Korjaamattoman heikon metsänhoidollisen tilansa perusteella uudistamista vaativia metsiköitä tosin on kaikkiaan n. 253 ha, mutta ne siirretään edellä esitetyn puitteissa myöhemmin uudistettaviksi. Uudistushakkauksiin liittyen on myös maanpinnan valmistusta katsottu tarvittavan n. 128 ha, pääasiassa siltä varalta, ettei istutusta voida riittävän laajassa mitassa suorittaa. Koska uudistushakkaukset ainakin suurimmaksi osaksi siirretään myöhemmin tapahtuviksi, ei maanpinnan valmistusta liioin tarvitse tässä laajuudessa ottaa huomioon. Uudistushakkauksia edeltäviä väljennyshakkauksia tarvittaisiin myös n. 18 ha. Nämä toteutetaan mikäli ko. metsiköt sattuvat muutenkin hakkauksilla käsiteltäville alueille. Erikseen ei niitä kannata ruveta etsimään ja hakkaamaan.

Uudistusalat on ennen istutusta raivattava. Puhdistushakkauksia ja raivauksia on katsottu tarvittavan n. 263 ha. Nämä toimenpiteet on jo kuitenkin suoritettu varmimmin istutettaviksi tulevilla aloilla. Paitsi istutusaloilla on raivausta suoritettu myös m.m. tienvarsimetsissä poistamalla kaikenlaista pilalle revittyä ym. pientä puustoa. Tämän toiminnan jatkaminen on metsien ulkonäölle mitä edullisinta, mutta on se riippuvainen sopivan työvoiman saannista.

Raivauksiin liittyy tavallaan myös jätepuun keruu. Hakkuiden yhteydessähän jää metsiin aina oksia yms. jätepuuta. Vaikka nämä muodostavatkin metsän ainoan luonnollisen lannoituksen, tulee lähimetsien yhä puistomaisemmaksi kehittyvä luonne vaatimaan risujenkin poistamista mm. kaupunkilaisten liikkumisen helpottamiseksi. Jätepuu on myös suureksi osaksi kelvollista polttoaineena käytettäväksi, mutta sen keräyttäminen palkkatyövoimalla on kannattamatonta. Sen sijaan käyttäjän itsensä keräämänä se merkitsee varsin huomioon otettavaa taloudellista helpotusta vähävaraisille. Kaupunginvaltuuston päätöksellä 11. 12. —50 on vahvistettu metsätalousosaston käytäntöön ottama

menettely, jonka mukaan henkilöt, jotka haluavat jätepuuta kerätä, saavat metsänvartijoilta määräajaksi kerrallaan määrätylle alueelle lupalapun, joka oikeuttaa keräämään sellaista irtaallaan olevaa kuivunutta, muuhun tarkoitukseen kelpaamatonta puuta, jonka teräasetta käyttämättä voi koota ja kuljettaa kantamalla mukanaan.

Taimiston hoitoa tarvitaan 10,56 ha. Tällöin on otettu huomioon vain jo olemassa olevat taimistot. Taimistojen määrä tulee kuitenkin I 10-vuotiskauden aikana kasvamaan huomattavasti ja niiden kehitystä on luonnollisesti kaiken aikaa tarkkailtava ja oltava valmiit ryhtymään tarpeen vaatimiin toimenpiteisiin. Useimmilla istutusalueilla on esim. ruohottuminen niin voimakasta, että se muodostaa vaaran taimille varsinkin parina ensimmäisenä, metsään siirtämisen jälkeisenä vuotena. Eräs mahdollisuus on käyttää taimien vapauttamiseen nuorisoa, esim. partiolaisia, jotka täten voivat suorittaa metsämerkkinsä. Taimien joukossa on myös sellaisia, jotka tulevat kehittymään haaralatvaisiksi. Tämän estämiseksi olisi taimistoista mahdollisuuksien mukaan katkottava ylimääräiset latvakasvaimet.

Istutuksiin liittyy kiinteästi myös istutusalueilla olevien siemenpuiden poistaminen. Nämähän olisi poistettava niin ajoissa, etteivät ne varjostuksella ja juuristokilpailulla pahasti sorra taimia, eivätkä liioin kaadettaessa niitä vahingoita. Toisaalta maisemanäkökohdat puoltavat siemenpuiden pystyssä pitämistä niin kauan kuin se taimien hyvinvoinnin kannalta suinkin on mahdollista. Nämä näkökohdat huomioon ottaen voidaan arvioida, että siemenpuut joudutaan poistamaan I 10-vuotiskauden aikana n. 100 ha:n alueelta, keskittyen tämä toiminta kauden loppuun. Edellä taulukossa esitettyyn siemenpuiden poiston pinta-alaan, 140,09 ha:iin, sisältyvät myös ylispuuhakkaukset, joita tarvitaan n. 62 ha:n alalla ja jotka suoritetaan harvennushakkausten yhteydessä. On kuitenkin otettava huomioon, että vaikka ylispuiden poistaminen onkin metsänhoidon kannalta tähdellistä, luovat suuret puut kuitenkin useissa tapauksissa kaupungin metsiin tiettyä juhlavuutta, mikä on varteen otettava seikka nykyään, kun jyhkeiden puiden muodostamat metsiköt niistä miltei tyystin puuttuvat. Ylispuiden poistoon on sen vuoksi suhtauduttava kussakin tapauksessa erikseen harkiten.

Pinta-alaltaan laajimman työsaran muodostavat harvennushakkaukset. Niitä on I 10-vuotiskaudella katsottu tarvittavan 1 352 ha:n alalla. Tällöin on siis kutakin metsikköä ajateltu hoidettavan omana kokonaisuutenaan. Päämääränä on kuitenkin pidettävä, että koko lähimetsäalue käydään järjestelmällisesti lävitse. Tällöin tulevat harvennettaviksi myös sellaiset metsiköt, joiden tila ei suorastaan vaadi hakkausta, mutta joiden kehitykselle se kuitenkin on eduksi. Em. suoritettavien harvennushakkausten pinta-ala on siis vähimmäismäärä. Lähimetsien puuston kehitykselle on luonnollisesti myös vain eduksi, jos päästään lyhyempään kuin 10 vuoden hakkuukiertoon, mutta tällaisen tuloksen saavuttaminen riippuu täysin työvoimakysymyksen saamasta ratkaisusta.

Harvennushakkauksissa on puusto pyrittävä muodostamaan mahdollisimman vaihtelevaksi. Koska lähimetsien eräänä tarkoitusperänä on ylläpitää kaupunkilaisissa kosketus suomalaiseen metsään, on eri puulajien ja niiden erikseen tai yhdessä muodostamien metsiköiden luonnonmukaiseen esiintymiseen kiinnitettävä erikoista huomiota. Mainittakoon tässä yhteydessä vain esim. merenrantojen tervaleppälehdot. Metsätalouden kannalta toisarvoisiakin puulajeja tulee puustossa samasta syystä säilyttää. Yleensä on suosittava koivua sekä muitakin lehtipuita, jotka paremmin sopeutuvat kaupunki-ilmastoon kuin havupuut.

Viime kädessä tulevat harvennukset asuntoalueiden keskellä ja laiteilla sijaitsevissa metsiköissä kehittymään yksinäisten, esim. pystyyn kuivuneiden puiden poistamiseksi. Tämä tapahtuu samanaikaisesti kuin metsiköt sivuuttavat varsinaisen kasvatushakkausasteen sekä vähitellen myös muodostuvat luonteeltaan puistometsiköiksi.

Toistaiseksi erikoistapauksissa, mutta myöhemmin ilmeisesti yleistyvänä tulee kyseeseen myös k a r s i m i n e n.

Pinta-alojen yhteydessä ilmeni, että soiden osuus lähimetsien pinta-alasta on varsin pieni, n. 11,3%. Niistä on lisäksi jo n. 60% ojitettuina kuivumassa. Ojittamattomia luonnontilaisia soita on n. 165 ha, joista kasvukyvyltään ojituskelpoisia n. 130 ha. Osa näistä tulee ojitettavaksi asutuksen asettamien vaatimusten perusteella. Varsinaisilla metsäalueilla taas suoritetaan kaikki taloudellisesti kannattavat ojitukset, jolloin maaston vaihtelevaisuudesta johtuen useimmiten tarvitaan ojitussuunnitelmat vaakituksineen. Osa suokuvioista on kuitenkin pieniä ja osittain kallionotkelmissa sijaitsevia, joten niiden ojitus olisi varsin hankalaa ja kustannuksia kysyvää. Koska suot myös kuuluvat olennaisena osana suomalaiseen metsäluontoon, voidaan ajatella, että tämä osa soita saa säilyä luonnontilaisina. Jo suoritettuja ojituksia on jatkuvasti pidettävä kunnossa sekä tarpeen mukaan täydennettävä.

Vaikka lähimetsien hoitotoimenpiteitten laajuutta ei edellä esitetyn pohjalla voidakaan sitoa kiinteisiin lukuihin, näyttää I 10-vuotiskauden hoitotoimenpideohjelma todennäköisesti saavan seuraavan kokoonpanon:

Istutus, enintään	190 ha
Harvennushakkaus, vähintään	1.400 »
Väljennyshakkaus	18 »
Uudistushakkaus	Tarpeen mukaan
Siemenpuiden poisto, noin	162 ha
Puhdistushakkaus ja raivaus	Mahdollisimman paljon
Taimiston hoito	Tarpeen mukaan

Kuvioittainen hoitotoimenpideluettelo on metsätalousosastolla yhtenä kappaleena.

I 10-vuotiskauden hakkausmäärä.

Seuraava taulukko osoittaa hakkausmäärien suuruutta ja rakennetta vv. 1939—1949:

Vuosi	Hakkausmäärä		
	k-m³ kuorineen	Tukkipuuta	Pinotavaraa
		%	
1939	7.600	25,2	74,8
1940	25.100	5,8	94,2
1941	6.300	12,4	87,6
1942	7.900	8,9 [1]	91,9
1943	11.600	9,7	90,3
1944	6.200	12,2	87,8
1945	30.300	6,6	93,4
1946	13.700	40,6	59,4
1947	5.900	21,9	78,1
1948	4.100	18,6	81,4
1949	5.600	20,7	79,3
Yhteensä	124.300	14,1	85,9
Keskimäärin vuotta kohden	11.300	14,1	85,9

[1]) Vuosina 1940—1945 polttopuupulan vallitessa hakattiin haloiksi varsinkin tukkipuuta, mikä on tässä merkitty pinotavaraksi.

Mm. siitä syystä, että eri osastojen toimesta on niiden omaan käyttöön hakattu puutavaraa, on mahdollista, ettei kaikkia hakattuja puueriä ole saatu selville. Tämä koskee varsinkin metsätalousosaston perustamista edeltäneitä vuosia. Taulukossa esitetyt luvut ovat siis lähinnä vähimmäismääriä.

11:n viimeksi kuluneen vuoden hakkausmäärä on ollut keskimäärin 11.300 k-m³ kuorineen vuodessa. Nykyiseen vuotuiseen kasvuun (n. 14.000 k-m³ kuoretta) verrattaessa näyttää siis siltä, ettei hakkausmäärä suuruudeltaan ole merkinnyt liikahakkausta. Metsäpinta-alakin on asutustoiminnan johdosta supistunut. Mutta vuosien 1940—1946 tukkipuitten haloiksi hakkuut sekä aikaisemmat harsintahakkaukset ovat voimakkaasti huonontaneet puuston laatua ja rakennetta. Nykyisessä puustossa on tukkipuun osuus kuutiomäärästä vain 35%. Kun yli 40-vuotisia metsiköitä on 65,5% kasvullisen metsämaan pinta-alasta, on tämä aivan liian vähän.

Arvopuun osuuden pienuus on siis valitettava seuraus perhehakkuista sekä aikaisemmista harsintahakkauksista. Puuston rakenne ei nykyisellään lainkaan vastaa pääkaupungin metsille asetettavia vaatimuksia, joten tulevissa hakkuissa on määrätietoisesti pyrittävä järeän puuston lisäämiseen. Paitsi puuston rakenne sinänsä, vaatii tätä erikoisesti näiden metsien puistometsäluonne ja sen edellyttämä pitkä kiertoaika.

Suurin osa metsänhoidollisten hakkuitten järeästä puusta kertyy yleensä uudistukseen tähtäävistä hakkauksista, kun taas kasvatushakkauksissa saadaan pääasiassa pinotavaraa. Koska lähimetsissä on säästettävä tukkipuita, on uudistushakkauksia toistaiseksi vältettävä, mihin hoitotoimenpiteitä selostettaessa toisilla perusteilla päädyttiin.

Hakkausmäärän rakennehan määrää hakkuitten taloudellisen tuloksen. Lähiaikoina tämä tulos lähimetsissä tulee olemaan suhteellisen pieni, mutta järeän puun osuuden myöhemmin kasvaessa myös taloudellinen tulos paranee.

Lähimetsien hakkausmäärän yleisarvio antaa paitsi ylimalkaisen tiedon vuosittain hakattavasta puutavaramäärästä varsinkin perustan hakkuutyövoiman tarpeen arviolle. Hakkausmäärästä ei kuitenkaan voida esittää toimintaa tavalla tai toisella sitovia lukuja, koska metsäpinta-alakin jatkuvasti muuttuu. Sellaiset näiden metsien yleiseen luonteeseen liittyvät tekijät kuin esimerkiksi katu-, tie- ja sähkölinjojen avaamiset sekä asutettaviksi tulevien alueiden valmistushakkaukset, — joiden laajuus ei ole 10:n vuoden tähtäimellä etukäteen arvioitavissa — voivat myös olennaisesti vaikuttaa hakkausmäärän suuruuteen. Ne ovat metsän luonnolliseen kehitykseen kuulumattomia tekijöitä, jotka kuitenkin kuuluvat lähimetsien käsittelyyn.

Perustieto I 10-vuotiskauden hakkausmäärän suuruudesta saadaan arvioidusta metsänhoidollisesta hakkausmäärästä. Senkin suhteen on edellä esitetyn lisäksi mainittava, että mikäli työvoimakysymys saadaan tehokkaasti ratkaistuksi, voidaan sen perustana olevaa ja edellä hoitotoimenpiteitten yhteydessä suunniteltua 10:n vuoden hakkuukiertoa lyhentää, jolloin myös hakkausmäärä kasvaa. Edelleen voi esimerkiksi metsänhoidon tekniikassakin tapahtua hakkausmäärän suuruuteen vaikuttavaa kehitystä. Arvioimisen jälkeen saadut kokemukset lisäksi viittaavat siihen, että metsänhoidollinen hakkausmäärä lienee arvioitu jonkin verran liian pieneksi.

I 10-vuotiskauden metsänhoidollinen hakkausmäärä on ulkotöitä suoritettaessa arvioitu n. 63.000 k-m³:ksi kuorineen, jolloin siihen sisältyy myös varovaisesti laskettu poiston kasvu. Verrattuna vuosien 1947—1949 hakkausmääriin, joihin sisältyy myös muita kuin vain metsänhoidollisia hakkauksia (kadut, linjat, tontit ym.), on arvioitu metsänhoidollinen hakkausmäärä keskimäärin n. 20% suurempi.

Kuten edellä on esitetty, on I 10-vuotiskauden hakkausmääräksi tuottohakkauslaskelman mukaan saatu 106.000 k-m³ kuorineen, mikä on 68% metsän-

hoidollista hakkausmäärää suurempi. Tuottohakkauslaskelma on laadittu 80 vuoden kiertoajalla, joten sen mukaisen hakkausmäärän tuleekin olla tuntuvasti suuremman kuin huomattavasti pitempään kiertoaikaan tähtäävän metsänhoidollisen hakkausmäärän.

Nykyisen puuston, sen kuutiokasvun sekä metsänhoidollisen hakkausmäärän perusteella laskien tulee keskikuutio I 10-vuotiskauden aikana nousemaan nykyisestä 95:stä n. 120 k-m³:iin kuorineen. Tämä tietää varsin huomattavaa parannusta puuston kuutiomäärään ja laatuun. Metsänhoidollisen hakkausmäärän suhteellinen pienuus juoksevaan kasvuun verrattuna myös vahvistaa peruspuuston kuutiomäärän kartuttamisen välttämättömyyttä lähimetsien nykyisessä kehitysvaiheessa. Toisaalta lienee metsänhoidollinen hakkausmäärä kuitenkin riittävän suuri (n. 21 k-m³ kuorineen kasvullisen metsämaan hehtaaria kohden 10 vuodessa), niin että voidaan olettaa siihen yleensä sisältyvän ns. »roskapuuston».

Edellä esitetyn perusteella voidaan lopuksi sanoa, että I 10-vuotiskauden hakkausmäärä muodostuu vähintään arvioidun metsänhoidollisen hakkausmäärän suuruiseksi.

Kaupunkilaisten ulkoiluun liittyvät kysymykset sekä järjestyssäännöt.

Kaupungin lähimetsien eräänä tärkeänä tarkoitusperänä on tarjota kaupunkilaisille mahdollisuuksia viettää vapaa-aikojaan ulkoilemalla (retkeilemällä) ja siten luonnollisella tavalla laukaista suurkaupunkielämän aiheuttama hermojännitys. Paitsi sitä, että ulkoiluun sopivia alueita on kaupunkilaisten välittömästi tavoitettavissa, edellyttää tämä luonnollisesti myös, että ko. alueet määrätietoisesti kehitetään tämän tarkoitusperän täyttäviksi. Metsätalousosaston tehtäviin kuuluu siten puuston tarkoituksenmukaisen hoidon ohella välittömässä hallinnassaan olevien alueiden kaikinpuolinen kehittäminen siten, että ne parhaalla mahdollisella tavalla palvelevat kaupunkilaisten ulkoilun tarvetta. Tämä on sitäkin tähdellisempää, koska ulkoiluun soveltuvia alueita on kohtuullisen kulkumatkan piirissä kaupungin alueella liian vähän. Ulkoiluun liittyvissä kysymyksissä kytkeytyvät metsätalousosaston sekä urheilu- ja retkeilytoimiston työalat kiinteästi toisiinsa ja molemminpuolinen tiivis yhteistoiminta on eräs perusedellytys parhaan tuloksen saavuttamiselle.

Ulkoilijoiden suuret joukot voivat maastossa samoillessaan saada aikaan paljonkin sekä hyvää että pahaa, joka vaikuttaa lähimetsien kehitykseen kaikissa suhteissa. Näin ollen on välttämätöntä, että heidän toimintansa ohjataan oikeaan suuntaan. Valistustoiminnalla on tässä tärkeä merkityksensä, ja sen perustaksi tarvitaan selväpiirteiset ohjeet siitä, mitä kaupunkilaiset metsissä ja vastaavilla alueilla liikkuessaan saavat ja mitä eivät saa tehdä.

Itse liikkuminen on tähän asti ollut rajoittamaton ja selvää on, että se mahdollisimman laajassa mitassa tulee sellaisena säilyttääkin. Joissakin tapauksissa saattavat rajoitukset kuitenkin olla paikallaan.

Erään tällaisen tapauksen muodostavat istutusalueet. Ne edustavat lähimetsien tulevaisuuden kannalta niin suuria arvoja, että ne on saatava suojatuiksi kaikelta vahingonteolta. Mikäli joskus näyttää siltä, että taimistoja yleisön toiminnan johdosta uhkaa tuhoutuminen, täytyy kaikki liikkuminen istutusalueilla kieltää ja kiellon noudattamista tarkasti valvoa. Sama toimenpide tulee myös kysymykseen riistan pesimis- ja lisääntymismahdollisuuksien parantamiseksi esim. Haltiavuoren alueen pesimiskolkassa, joillakin ulkoluodoilla tms. Myös joissakin erikoisissa luonnonsuojelukohteissa, kuten esim. Pitkäkosken rantametsikössä, saattaa olla välttämätöntä rajoittaa yleisön liikkumisvapautta.

Yleisenä periaatteena on aina pidettävä, että liikkumisvapauden rajoittamiseen ryhdytään vasta tarkan harkinnan jälkeen, ja että samalla järjestetään riittävän tehokas valvonta kiellon noudattamiseksi. Merenrannoilla ja saarilla on liikkumisvapautta rajoitettava niin vähän kuin suinkin mahdollista, koska vapaita rantoja on vesillä liikkuvien kaupunkilaisten käytettävissä jo nyt erittäin vähän. Varsinaista vesillä liikkumista ei voida rajoittaa erikoiskohteita, — kuten esim. Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualuetta — lukuun ottamatta.

Metsissä on tähänkin asti kaikkinainen puuston vahingoittaminen tai muu käyttäminen, tulen teko ja maan kaivaminen ollut kiellettyä. Näiden kieltojen ymmärtämiseen ja niitä osaltaan valvomaan on kaupunkilaisia tehokkaasti edelleen opastettava. Tulen tekoon voidaan kuitenkin erikoisluvalla myöntää oikeus esim. leirien iltanuotioita varten. Nuotion paikka on tällöin tarkasti valittava ja määrättävä.

Ns. pajunkissojen noutaminen suoraan maastosta on kaupunkilaisten keskuudessa muodostunut varsin vankaksi perinteeksi, jota on vaikea saada loppumaan jo yksistään pajun vähäisen arvon vuoksi. Jyrkän kiellon toteuttaminen ei tässä voine saavuttaa positiivista vastakaikua kaupunkilaisten mielissä. Puiden ja pensaiden koskemattomuuden käsitteeseen on sen vuoksi tehtävä pajun suhteen sellainen poikkeus, että pajunoksien otto määrätyissä puitteissa sallitaan. Se on kuitenkin ohjattava pois tienvieriltä yms. paikoilta, missä se vaikuttaa rumentavasti luontoon. Tämä saavutetaan perustamalla pajuviljelyksiä kaupunkilaisten »kotitarvekäyttöä» varten. Niitä tarvitaan 2—3 kpl. eri puolilla kaupungin lähiympäristössä. Tarkoitukseen soveltuvat parhaiten sellaiset alavat, erilliset peltolaikut, joiden viljelyksessä pitäminen on kannattamatonta.

Metsissä liikkumiseen liittyy myös läheisesti yöpyminen esim. teltoissa. Sen sallimiseksi kaikilla kaupungin metsäalueilla on jo silloin tällöin mielipiteitä esitetty. Ilmeisesti ei leiriytymistä kuitenkaan ole sallittava useastakaan syystä, joista mainittakoon:

1. leiriytymisen valvonnan vaikeus,
2. sen mahdollinen muuttuminen kesäajan kiinteäksi asumismuodoksi sekä
3. epäyhteiskunnallisten yksilöiden pesiytyminen metsiin.

Välttämätöntä tarvetta leiriytymisen yleiseen sallimiseen ei liioin ole, koska kansanpuistoissa on runsaasti mahdollisuuksia tässäkin suhteessa. Saarillakaan ei leiriytymistä tarvitse kieltää, koska on käytännöllisesti katsoen samantekevää, yöpyvätkö kaupunkilaiset rannan läheisyyteen ankkuroiduissa tai rantaan kiinnitetyissä veneissä, tai sitten teltoissa itse saarilla.

Ulkoiluun liittyy myös luonnonsuojelukysymys täydessä laajuudessaan. On selvää, että mitä enemmän ulkoilijat voivat nähdä tai muuten havaita kaikkea maamme luontoon kuuluvaa (kasveja, eläimiä, siirtolohkareita ym.), sen antoisammaksi virkistyslähteeksi ulkoilu muodostuu. Tässä on varsinkin valistustoiminnalla, niin koko maan kuin Helsinginkin väestöön kohdistuvana, vielä paljon tehtävää. Runsaasti esiintyy joko tahallaan tai tietämättömyydessä tapahtuvaa epäsiisteyden harjoittamista (eväspaperit ym.), eläinten, varsinkin lintujen sekä niiden pesien ja poikueiden hätyyttelyä, kasvien tuhoamista, nimikirjainten raaputtelua yms. toimintaa, joka suorastaan pilaa luontoa tai tekee sen köyhemmäksi.

Kehitettäessä lähimetsiä niin ulkoilun kuin muiden niille asetettavien vaatimusten mukaisiksi, on välttämätöntä, että asioita hoitavilla viranomaisilla on tukenaan vahvistetut järjestyssäännöt. Näiden saattaminen yleisön tietoon on myös omiaan tähdentä-

mään lähimetsien erikoisluonnetta ja merkitystä kaupunkikuvaan ja -elämään vaikuttavina tekijöinä.

Edellä esitetyn mukaisesti vahvistettakoon lähimetsille täten järjestyssäännöt, jotka ovat sanamuodoltaan seuraavanlaiset:

1. Järjestyssäännöt käsittävät kaiken kaupungin omistaman metsä- ja siihen verrattavan maan, saaret ja puuston Helsingin kaupunkikunnan alueella. Näiden järjestyssääntöjen lisäksi noudatetaan kansanpuistoissa erikseen annettuja määräyksiä.

2. Liikkuminen koko alueella on vapaa. Tarpeen vaatiessa voivat ao. viranomaiset kuitenkin kieltää liikkumisen tai rajoittaa sitä määrätyillä alueilla, kuten esim. metsänistutusaloilla, riistan lisääntymisaloilla, erikoisissa luonnonsuojelukohteissa jne.

3. Leiriytyminen teltoissa on sallittu vain tarkoitukseen varatuissa kansanpuistoissa, telttailualueilla, sekä sellaisilla saarilla ja luodoilla, joita ei voida pitää tonttimaana.

4. Puiden, niiden taimien sekä pensaiden runkojen, oksien, latvojen ja juurien kaikkinainen vahingoittaminen on ehdottomasti kielletty.

5. Tulen teko on sallittu vain metsätalousosaston antamalla erikoisluvalla.

6. Kaikenlainen maan kaivaminen on sallittu vain metsätalousosaston antamalla erikoisluvalla.

7. Kukkien ym. vastaavan kasvillisuuden suhteen ei ole muita kuin lainsäädännön määrittelemät rajoitukset. Luonnonsuojelunäkökohtien mukaisesti voivat kaupungin viranomaiset kuitenkin tämän lisäksi rauhoittaa määrättyjä kasveja tai määrättyjen alueiden koko kasvipeitteen.

8. Kaikkialla koko alueella on noudatettava siisteyttä ja yleisen järjestyksen vaatimuksia sekä metsänvartijoiden antamia neuvoja ja ohjeita.

Kansanpuistojen metsänhoito.

Metsätalousosasto huolehtii puustojen hoidosta myös ns. kansanpuistoissa. Kansanpuistot on varattu nimenomaan pääkaupunkilaisten ulkoilutarkoituksiin ja useihin on rakennettu paljon viikonloppumajoja samaten kuin siirtolapuutarhoihinkin.

Kansanpuistojen ohella on kaupunkilaisten ulkoilu- ja virkistystarkoituksiin varattu myös muita alueita, jotka samoin kuin kansanpuistotkin luetellaan seuraavassa:

Varsinaiset kansanpuistot (Url:n hallinnassa):		Metsäala ha	Kokonais-pinta-ala ha
1. Varsasaari	Kaupungista länteen; viikonloppumajoja	15,9	15,9
2. Seurasaari (lähiluotoineen)	Kaupungista länteen; ulkomuseo	38,2	45,0
3. Mustasaari (lähisaarineen)	Kaupungista länteen; vapaa ulkoilualue	6,4	6,4
4. Lauttasaari	Saaren eteläkärki; viikonloppumajoja	22,4	22,7
5. Pihlajasaaret	Kaupungista etelään; vapaa ulkoilualue, laaja hiekkaranta	22,5	23,6
6. Uunisaaret	Kaupungista etelään; uimalaitos	—	2,4
7. Korkeasaari (ja Palosaari)	Kaupungista itään; eläintarha	—	22,8[1])
8. Mustikkamaa	Saari kaupungista itään; vapaa ulkoilualue, uimalaitos	34,9	36,7
9. Kivinokka	Kaupungista itään; viikonloppumajoja	25,2	27,3
10. Tullisaari (luotoineen)	Laajasalon luoteiskärjessä; vapaa ulkoilu- sekä rajoitettu telttailualue	15,3	19,6
11. Satamasaari (luotoineen)	Kaupungista itään; viikonloppumajoja	4,2	4,2
	Yhteensä	185,0	226,6

[1]) Koko alue on puistoluontoista.

Järjestelyvaiheessa olevat kansanpuistot sekä muut vastaavat alueet:

1. Haltiavuori	Pakilasta pohjoiseen. Kl:n hallinnassa. Yksityiskohtainen selostus seuraavassa kappaleessa	284,5	398,7
2. Rastila	Puotinkylän lahden itärannalla. Hankittu v. 1951. Url:n hallinnassa	140,5	185,5
3. Hevossalmen telttailualue	Laajasalo; vapaa telttailualue. Url:n hallinnassa	7,8	7,8
4. Käärmeluodot	Kaupungista länteen; vapaat ulkoilulle. Url:n hallinnassa	4,0	4,5
5. Pikkusaaria (Morsian, Porsas, Varissaari ja Käärmesaaren luodot)	Lauttasaaren selällä; vapaat ulkoilulle. Url:n hallinnassa	1,3	1,7
6. Ulkosaaret ja luodot	Kaupungista etelään; vapaat ulkoilulle. Kl:n hallinnassa	—	37,9
	Yhteensä	438,1	636,1

Eri järjestöille ja yhdistyksille vuokrattuja metsiä kasvavia virkistysalueita: (Kl:n hallinnassa)

1. Hespartto	Lauttasaari, Kupariniemi	2,0	2,0
2. Helsingin Poliisien Yhdistys	Lauttasaari, lounainen niemi	2,9	2,9
3. Sotainvalidien Veljesliitto	Lauttasaari, lounainen niemi	3,0	3,0
4. V:n 1918 Punainvalidien liitto	Lauttasaari, lounainen niemi	0,6	0,6
5. Helsingin kaupungin liikennelaitos	Lauttasaari, lounainen niemi	2,8	2,8
6. Osuusliike Elanto	Sompasaari	5,2	5,2
7. Raittiusyhdistys Koitto	Lammassaari	5,9	22,0[1]
8. Helsingin Kaupunkilähetys	Hopeasalmi, Mäntysaari	0,3	0,3
9. Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustoimikunta	Kulosaaren kartano	1,5	3,0
10. Wärtsilä-yhtymä	Herttoniemi, kaakkoinen pää	2,3	2,3
11. Helsingin kaupungin virkamiesyhdistys	Laajasalo, Stansvik	4,7	9,4
12. Duodecim-sairaala Oy:n hoitajattarien yhdistys	Laajasalo, kaakkoinen pää	1,0	1,0
13. Suomen Siivili- ja Asevelvollisuusinvalidien liitto	Laajasalo, kaakkoinen pää	1,0	1,0
	Yhteensä	33,2	55,5

Edellä lueteltujen alueiden kokonaispinta-ala on 918 ha, josta hoidettavaa puustoa kasvavaa 656 ha. Kansanpuistot (myös Haltiavuori) on metsäsuunnitelman laatimisen yhteydessä käsitelty erillisinä alueina. Muut metsää kasvavat alueet sekä ulkosaaret sisältyvät lähimetsiä koskevaan varsinaiseen metsäsuunnitelmaan paitsi Rastila, joka myöhemmin hankittuna on kokonaisuudessaan suunnitelman ulkopuolella.

Hakkuissa kertyvästä puutavarasta ovat kansanpuistojen kaitsijat yleensä saaneet polttopuunsa tai sitä on käytetty muihin kansanpuistojen tarpeisiin. Tarpeen ylittäviä eriä on myös luovutettu muille kaupungin laitoksille tai myyty vieraillekin. Kaupunginhallituksen päätöksellä 4. 4. 1946 on kansanpuistoista hakatun puutavaran tilitys järjestetty siten, että niiden omiin tarpeisiin käytetty puutavara viedään urheilu- ja retkeilytoimiston ja muulla tavoin käytetty metsätalousosaston tileille. Metsätalousosasto saa myös vuosittain ilmoituksen kansanpuistojen omaan tarpeeseen käytetystä puutavaramäärästä, niin että kokonaishakkuista voidaan metsätalousosastolla pitää täydellinen kirjanpito.

[1]) Metsätön alue on melkein kokonaan vesijättömaata.

Kansanpuistojen luonteeseen kuuluu puusto olennaisena tekijänä. Tässä suhteessa ne eroavat selvästi esimerkiksi siirtolapuutarhoista, jotka nekin on muodostettu tyydyttämään kaupunkilaisten »luontoon pääsyn» tarvetta. Kansanpuistotkaan eivät kuitenkaan ole talousmetsiä, vaan yleensä jo nykyisin luonteeltaan puistometsiä. Vilkkaan liikkumisen, telttailun, mökkien runsauden yms. tekijöiden vaikutuksesta joutuu metsän vaikutelma väistymään, metsille ominainen pintakasvillisuus häviää jne. Niinpä on kansanpuistojen puuston hoidossa ennen kaikkea maiseman- ja puistonhoidollisilla toimenpiteillä tärkeä sijansa.

Kansanpuistot sijaitsevat luonnonkauniilla paikoilla ja merimaisemilla on usein niiden yhteydessä hallitseva asema. Samalla niistä monet ovat luontonsa puolesta kauniita ja vaihtelevia, sekä sijainniltaan erittäin näkyviä, joten niillä itselläänkin on tärkeä merkitys kaupungin maisemakuvassa. Tässä suhteessa mainittakoon vain esimerkiksi Seurasaaren, Mustasaaren, Pihlajasaaren ja Tullisaaren kansanpuistot.

Koska kansanpuistot ovat suoranaisen joukkoliikehtimisen kohteita, vaatii niiden puuston hoito aivan erikoista huomiota. Hoito on ulotettava yksityisten runkojen hoitoon mm. kuivien oksien karsimiseen ja runkovikojen paikkailuun — tarkoituksena mahdollisimman edustavan, terveitten ja elinvoimaisten puitten muodostaman puistometsän kehittäminen. Kansanpuistojen hoito aiheuttaa metsätalousosastolle yleensä lisääntyviä menoja ja vain poikkeustapauksissa tuloja.

Haltiavuoren kansanpuisto.

Kaupunginvaltuusto varasi päätöksellään 25. 1. 1950 Haltiavuoren alueen kansanpuistoksi. Sille ei sijoiteta asutusta, vaan siitä kehitetään virkistysalue kaupunkilaisten erilaisia tarpeita varten.

Haltiavuoren alueen puuston laatu ja kehitysmahdollisuudet ovat koko Etelä-Suomenkin oloja silmälläpitäen aivan harvinaislaatuiset. Myös alueen käyttö kansanpuistona ja retkeilyalueena antaa sen luonteelle erikoispiirteitä. Jotta puuston tarjoamat mahdollisuudet tulisivat tehokkaimmin käytettyä hyväksi, on alueelle laadittu metsäsuunnitelma myös omana kokonaisuutenaan.

Alue metsänä.

Maapohja.

Metsäsuunnitelmaan sisältyvä pinta-ala jakaantuu maankäyttölajeihin seuraavasti:

Maankäyttölaji	Pinta-ala	
	ha	%
Kasvullista metsämaata	278,47	96,4
Huonokasvuista »	6,04	2,1
Metsämaata yhteensä	284,51	98,5
Joutomaata	1,15	0,4
Metsätalouteen kuulumatonta muuta maata	3,06	1,1
Kaikkiaan	288,72	100,0

Alue käsittää siis miltei yksinomaan kasvullista metsämaata. Huonokasvuinen metsämaa samoin kuin joutomaa on kokonaisuudessaan kalliota. Metsätalouteen kuulumattomaan maahan sisältyy pieni niitty sekä 2,83 ha erilaista tiemaata.

Tämän lisäksi kuuluu Haltiavuoren kansanpuistoon myös metsäalueen sisäiset ja osa ympäröivistä pelloista sekä aluetta pohjoisessa rajoittavasta Vantaanjoesta, pinta-alaltaan yhteensä n. 110 ha.

Kasvullinen metsämaa jakaantuu eri metsätyyppien osalle seuraavasti:

Metsätyyppi	Pinta-ala	
	ha	%
Lehto	1,87	0,7
Käenkaali-mustikkatyyppi	128,85	46,2
Mustikkatyyppi	107,43	38,6
Mustikkatyyppi, kivinen	36,09	13,0
Puolukkatyyppi, kivinen	3,25	1,2
Ruoho- ja heinäkorpi	0,98	0,3
Yhteensä	278,47	100,0

Maapohja on siis valtaosaltaan erittäin hyvää metsämaata. Lehtoja on kartoituksen yhteydessä tosin erotettu hyvin vähän, mutta yleensä pienialaisina esiintyviä lehtokuvioita on käenkaali-mustikkatyypin kuvioihin yhdistettyinä runsaasti. Osa käenkaali-mustikkatyypistä on maaperältään hyvin lähellä lehtoja.

Alueen keskiosassa sijaitseva, ojituksella kuivattu verrattain laaja entinen suoalue on ojien tukkeutumisen takia paikoin uudelleen alkanut soistua, mutta kun ojastot on avattu ja täydennetty kesällä 1950 tulee tämäkin haitta poistumaan.

Haltiavuoren alue on maapohjansa hyvyyden puolesta aivan erikoislaatuinen niin kaupungin lähiympäristön kuin koko Etelä-Suomen oloja ajatellen. Maaperä tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet mitä runsastuottoisimman puuston kasvattamiseen.

Puusto.

Puuston ikäluokkajakaantuminen ilmenee seuraavasta taulukosta:

Maankäyttölaji	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	Hehtaaria						
Kasvullinen metsämaa	278,47	—	25,54	84,62	105,92	60,04	2,35
Huonokasvuinen »	6,04	0,45	—	0,16	5,43	—	—
Yhteensä	284,51	0,45	25,54	84,78	111,35	60,04	2,35
	%						
Kasvullinen metsämaa	100,0	—	9,1	30,4	38,0	21,6	0,9
Huonokasvuinen »	100,0	7,5	—	2,6	89,9	—	—
Keskimäärin	100,0	0,2	9,0	29,8	39,1	21,1	0,8

Ikäluokasta 1—20 on 23,59 ha hyvin onnistuneita istutuksia. 60 vuotta vanhempia metsiköitä on vain 22,5%. Koska puusto on näin nuorta ja lisäksi miltei kauttaaltaan hyvin tiheää on se alueen hyvällä maapohjalla kasvaessaan erittäin kehityskykyistä, ja tarjoaa mahdollisuudet korkeatasoisen metsänhoidon toteuttamiselle. Toisaalta on kuitenkin myös osa ikäluokkaa 21—40 — nuoret koivikot — taimistojen lisäksi sellaista puustoa, joka on metsissä liikkujien vahingoitettavissa.

Seuraava taulukko osoittaa puulajisuhteita kasvullisilla metsämailla:

Vallitseva puulaji	Yhteensä		1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	ha	%	Kokonaispinta-alasta %				
Mänty	31,80	11,4	8,1	—	0,3	3,0	—
Kuusi	108,42	39,0	—	1,3	21,7	15,1	0,9
Koivu	131,43	47,2	0,3	27,8	16,0	13,1	—
Leppä	5,84	2,1	0,4	1,3	—	0,4	—
Lehtikuusi	0,98	0,3	0,3	—	—	—	—
Yhteensä	278,47	100,0	9,1	30,4	38,0	21,6	0,9

Leppään sisältyvä ikäluokan 61—80 metsikkö (0,98 ha) on tervalepän vallitsema, muut harmaalepän. Paitsi lehtikuusen taimistoa on alueella myös pieni ala douglaskuusta, sekä jonkin verran vanhempaa palsamikuusta ja muutamia pieniä tammia. Palsamikuuset ja tammet ovat kuitenkin pahoin revittyinä heikossa kunnossa. Jonkin verran on sembramäntyä ja varttuneempaa lehtikuusta. Sekapuuna on edellisten lisäksi myös raitaa ja nuorta runkomaista pihlajaa, tuomea sekä paikoin verraten runsaastikin haapaa ja tervaleppää. — Käärmekuustakin on alueella tavallisuudesta poikkeavan runsaasti. —

Pensaskasvillisuudesta mainittakoon pähkinäpensas, näsiä, paatsama, kuusama, koiranheisipensas, taikinamarjapensas, mustaherukka sekä kanadalainen tuomipihlaja.

Miltei kaikilla alueen kalliomailla on istutettua vuorimäntyä.

Seuraavasta taulukosta ilmenee metsänhoidollinen tila kasvullisilla metsämailla:

Metsänhoidollinen tila	Pinta-ala	
	ha	%
Hyvä	51,89	18,6
Tyydyttävä	190,71	68,5
Epätyydyttävä	35,87	12,9
Yhteensä	278,47	100,0

Alueen metsiköiden yleisin heikkous metsänhoidollisen tilan suhteen on ylitiheys, mikä on pudottanut useita metsiköitä aina epätyydyttäviin saakka. Erikoisesti vaivaa ylitiheys alueen keskiosan nuoria koivikoita, joissa latvukset ovat jo monin paikoin pahasti supistuneet. Tämä vika on pikaisilla metsänhoidollisilla hakkauksilla yleensä parannettavissa. Kun välttämättömät kasvatushakkaukset on suoritettu, on alue metsänhoidolliselta tilaltaan varsin hyvä ja ylivoimaisesti kaupungin lähimetsien paras.

Alueen puuvarasto on seuraavan taulukon mukainen:

Maankäyttölaji	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	Keskikuutiomäärä k-m³ kuorineen hehtaarilla						
Kasvulliset metsämaat	130,8	—	20,7	109,1	150,1	168,5	277,0
Huonokasvuiset »	29,1	22,2	—	12,5	30,2	—	—
Keskimäärin	128,7	22,2	20,7	109,0	144,3	168,5	277,0
	Kokonaiskuutiomäärä k-m³ kuorineen						
Kasvulliset metsämaat	36.435	—	529	9.235	15.901	10.119	651
Huonokasvuiset »	176	10	—	2	164	—	—
Yhteensä	36.611	341	529	9.237	16.065	10.119	651

Keskikuutiomäärä on huomattavan korkea verrattuna Etelä-Suomen keskimäärään, joka on n. 75 k-m³/ha.

Eri puulajien osalle jakaantuu kuutiomäärä seuraavasti:

Puulaji	Yhteensä		Kasvulliset metsämaat		Huonokasvuiset metsämaat	
	k-m³ kuorineen	%	k-m³ kuorineen	%	k-m³ kuorineen	%
Mänty	1.727	4,7	1.606	4,4	121	68,8
Kuusi	16.987	46,5	16.959	46,6	28	15,9
Koivu	16.695	45,6	16.671	45,8	24	13,6
Haapa	708	1,9	708	1,9	—	—
Tervaleppä	157	0,4	157	0,4	—	—
Harmaaleppä	275	0,8	275	0,8	—	—
Lehtikuusi	44	0,1	44	0,1	—	—
Muut	18	0,0	15	0,1	3	1,7
Yhteensä	36.611	100,0	36.435	100,0	176	100,0

Muitten puulajien osuus, 18 k-m³, on silmävaraisesta arvioimisesta johtuen satunnaisten lukujen varassa ja selvästi liian pieni.

Seuraava taulukko osoittaa arvopuuston osuutta kuutiomäärästä:

Rinnankorkeusläpimitta	Yhteensä		Kasvulliset metsämaat		Huonokasvuiset metsämaat	
	k-m³ kuorineen	%	k-m³ kuorineen	%	k-m³ kuorineen	%
<20 sm	21.322	58,2	21.209	58,1	113	65,7
>20 sm	15.340	41,8	15.281	41,9	59	34,3
Yhteensä	36.662	100,0	36.490	100,0	172	100,0

Arvopuuston osuus on siis metsien nuoreen ikään verrattuna sangen suuri. Seuraava taulukko osoittaa vuotuista juoksevaa kuutiokasvua:

Maankäyttölaji	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	Keskikasvu k-m³ kuoretta hehtaarilla						
Kasvulliset metsämaat	7,0	0,6	1,7	10,1	7,4	4,8	4,4
Huonokasvuiset »	0,6	0,4	—	0,3	0,6	—	—
Keskimäärin	6,9	0,5	1,7	10,1	7,0	4,8	4,4
	Kokonaiskasvu k-m³ kuoretta						
Kasvulliset metsämaat	1.958	10	12	858	779	288	11
Huonokasvuiset »	4	—	—	1	4	—	—
Yhteensä	1.962	10	12	859	783	288	11

Keskikasvu on siis erittäin korkea. Varsinkin ikäluokan 21—40 keskikasvu on suuri, mutta tämä ikäluokka käsittääkin suurimmaksi osaksi vain parhaita metsämaita.

Seuraavat hoitotoimenpiteet on katsottu tarpeellisiksi:

Toimenpide	I 10-vuotiskaudella, ha	II 10-vuotiskaudella, ha
Istutus	3,22	—
Harvennushakkaus	167,57	221,28
Väljennyshakkaus	—	4,10
Uudistushakkaus	11,05	7,68
Ylispuuhakkaus	18,51	8,10
Yhteensä	197,60	241,16

Toimenpiteistä on arvioitu kertyvän seuraavat metsänhoidolliset hakkausmäärät:

Aikajakso	Hakkausmäärä		
	k-m³ kuorineen	keskimäärin/ha	nykyisestä kuutiomäärästä %
I 10-vuotiskausi	8.491	29,8	23,2
II 10- »	7.795	27,4	21,3
Yhteensä	16.286	57,2	—

Poiston kasvu ei sisälly näihin lukuihin.

Maasto, tiet, pintakasvillisuus ja eläinkunta.

Maasto on kauttaaltaan verrattain tasaista. Alueen pohjoislaidassa tuo siihen vaihtelua Vantaanjoen laakso ja sen Pitkäkoski, sekä keskiosassa itse Haltiavuori. Siellä täällä muuallakin on pieniä mäkiä ja kallionnyppylöitä. Kun alueen keskiosa lähivuosina kuivuu, ei soita enää ole lainkaan.

Alueen pohjoisosassa kulkee osaksi huonokuntoinen autotie Nurmijärven maan-

tieltä Hämeenlinnan maantielle. Lisäksi risteilee miltei kautta koko alueen retkeilytarkoituksiin soveltuvia hevosajokelpoisia teitä. Jonkin verran on myös polkuja.

Lihavasta maapohjasta johtuen on pintakasvillisuus rehevää ja lajirikasta. Varsinkin Vantaanjoen rannalla oleva lehto on tässä suhteessa kaupungin lähiympäristössä aivan erikoislaatuinen ja mitä suurimmassa määrin säilyttämisen arvoinen. Paitsi runsasta lehtokasvillisuutta esiintyvät alueella myös muutkin metsäkasviyhdyskunnat aina kalliokasvillisuuteen saakka. Alueen kasvistoon kuuluu monia vaateliaita ja arvokkaita lajeja, mm. rohtoimikkä, konnanmarja, lehtotähtimö, lehtokorte, lehtotesma, kotkansiipi, koiranvehnä jne.

Myös eläinkunta on runsas. Kaikki yleiset metsässä elävät laululinnut tavataan, lisäksi mm. laulurastas, mustarastas, kultarinta, punarinta, lehtokerttu jne. Pitkäkosken seuduilla on talvisin havaittu koskikara. Riistalintujakin on jonkin verran, säännöllisesti on tavattu ainakin joitakin teeriä ja metsäpyitä. Oravia on nykyään vähänlaisesti, samoin jäniksiä. Kettuja sen sijaan on runsaasti.

Lähivuosien toimenpiteet kansanpuistoksi muodostamista silmällä pitäen.

Puuston tuleva kehitys.

Puuston nykyisen kuutiomäärän, -kasvun ja I 10-vuotiskauden hakkausmäärän perusteella voidaan laskea, että keskikuutio hehtaaria kohden on 10 vuoden kuluttua noussut nykyisestä 129 k-m³:stä n. 170 k-m³:iin kuorineen. Kun II valtakunnan metsien arvioimisessa on Etelä-Suomen metsien vastaavaksi luvuksi saatu 75 k-m³, tulee tämä lähes 300 hehtaarin suuruinen yhtenäinen metsäalue puuston kuutiomääränkin suhteen jo sangen pian olemaan täkäläisissä oloissa harvinaisuus.

II 10-vuotiskaudella tulee kehitys edelleen kulkemaan samaan suuntaan. Vastaavin laskuperustein kuin edellä päädytään siihen, että keskikuutio tulee 20:n vuoden kuluttua olemaan n. 205 k-m³ kuorineen. Toista näin suuripuustoista metsäaluetta ei silloin ole hevin löydettävissä koko Etelä-Suomesta, vaan on sen puusto nähtävyys, jota kannattaa käydä kaukaakin katsomassa. On selvää, että tällainen jyhkeä puusto mitä parhaiten soveltuu alueen käytön tarkoitusperiin ja tulee koko alueen merkitystä suurentamaan. Yhtä selvää on, että puuston hoitoon on kohdistettava mitä suurinta huomiota, sillä edellä kuvattu kehitys ei ole mahdollinen, elleivät metsiköiden hoitotoimenpiteet jatkuvasti ole korkeat vaatimukset täyttäviä. Alueen puuston kehitysmahdollisuudet ovat täkäläisissä oloissa siksi harvinaislaatuiset, että on syytä käyttää ne hyväksi niin suuressa määrin kuin suinkin on mahdollista.

Puustoon kohdistuvat toimenpiteet.

Alueen puustoa on hoidettava puistometsän vaatimuksia silmällä pitäen, mihin maaperä ja nykyinen puusto tarjoavat erikoisen hyvät mahdollisuudet. Kaikissa toimenpiteissä on pyrittävä mahdollisimman korkeaan metsänhoidolliseen tasoon. Toisaalta on myös otettava huomioon eläinkannan viihtyminen, jolloin esim. lintujen pesimispaikoiksi voidaan jopa pystyyn kuolleita puita jättää metsään.

Nykyisellään ei puusto vielä täytä kansanpuistolle asetettavia vaatimuksia. Sen parhaaseen mahdolliseen kuntoon saattaminen edellyttää pääasiassa harvennushakkuita, joita on suoritettava ainakin ehdotettu määrä, 168 ha. Suureksi osaksi luonnonvaraisena kasvanut, tiheä puusto vaatii miltei kauttaaltaan kaksi n. 6:n vuoden väliajoin suoritettua käsittelyä, sillä yhdellä hakkuulla ei sitä voi täyteen kuntoon saada. Harvennuksissa on nykyinen vaihteleva ja runsas puulajisto säilytettävä suosimalla myös sekapuina esiintyviä metsätalouden kannalta toisarvoisia puulajeja.

Muista ehdotetuista toimenpiteistä on I 10-vuotiskaudella suoritettava siemenpuiden poisto istutusaloilta sekä yhteensä n. 3:n ha:n suuruisen alan istutus. Sitävastoin uudistushakkaukset siirretään myöhempään vaiheeseen ja suoritetaan vasta ko. metsiköiden iän vastatessa biologista kiertoaikaa.

Hakkuissa kertyy puutavaraa I 10-vuotiskaudella n. 8.000 k-m³ eli siis n. 12.000 p-m³. Näin suuren määrän hakkauttamista yhtenä vuotena ei tavaran markkinoimisen kannalta voida pitää edullisena, vaan olisi se jaettava useamman vuoden osalle. Myös työvoimakysymys saattaa asettaa esteen näin suuren hakkuun läpiviemiselle.

Myös istutuksille on eduksi, jos ne saavat muutaman vuoden varttua ennen kuin suurempia yleisöjoukkoja ryhdytään alueelle johtamaan. Näinä vuosina suoritettavalla valistustoiminnalla saadaan myös taimistojen säilymistä varmistettua.

Suunnitelmaan liittyy kuvioittainen toimenpideluettelo.

Pitkäkosken luonnonsuojelualue.

Pitkäkosken rantametsikkö, joka käsittää alueen Vantaanjoen ja sen suuntaisena kulkevan kylätien välillä, on runsaine ja osin harvinaisine lehtokasveineen ja komeine puustoineen täkäläisissä olosuhteissa siksi erikoislaatuinen, että se muodostetaan luonnonsuojelualueeksi. Jokimaiseman koskemattomuuden säilyttämiseksi olisi myös yksityisomistuksessa oleva joen pohjoisranta saatava sisällytettyä samaan kokonaisuuteen.

Luonnonsuojelualueen muodostaminen vaatii kuitenkin aikaa, ja yleisön vapaa liikkuminen alueella aiheuttaa sen erikoisluonteelle monenlaista vahinkoa. Niinpä esiintyy jatkuvasti puiden ja pensaiden oksien taittelemista, pihkan polttoa ja puiden runkojen vahingoittamista. Harvinainen luonto vetää myös jo siksi paljon yleisöä paikalle, että yksistään tallaamisella aiheutetaan aluskasvillisuudelle vahinkoa, kukkien poimimisesta puhumattakaan. Vahinkojen estämiseksi on yleisön liikkumis- ja oleskeluvapautta alueella rajoitettava, jolloin seuraavat toimenpiteet on katsottava välttämättömiksi:

1. Leiriytyminen kielletään kokonaan.

2. Yleisön liikkuminen rajoitetaan vain osoitetuille teille ja poluille. Alueen kumpaankin päähän varataan mahdollisuus laskeutua joen rantaan.

3. Alueen kasvillisuus rauhoitetaan kokonaisuudessaan. Kukkien poimimistakaan ei sallita.

4. Länsipäässä oleva ns. leirikallio siivotaan, tulisijakivet viedään pois, ja revityt pensaat, puuntaimet sekä pahimmin vioittuneet puut poistetaan.

5. Tiet ja polut kunnostetaan ja 2—3 uutta polkua johdetaan vinosti rannasta ylös kylätielle. Rantaa seuraavalle polulle rakennetaan silta vanhan purouoman kohdalle.

6. Alue ympäröidään aidalla, jonka muodostaa selvästi näkyviin pylväisiin kiinnitetty rautalanka. Sisäänmenopolkujen kohdalle asetetaan taulut, joissa on selvitys alueen erikoisluonteesta sekä järjestyssäännöt.

7. Ensimmäisenä kesänä on alueella oltava pyhäpäivisin vakinaisesti 1 vartija. Arkipäivinä voidaan valvontaa suorittaa pistokokein.

8. Alueella noudatettaviksi vahvistetaan seuraavat järjestyssäännöt:

1) Leiriytyminen ja avotulen teko on kielletty.

2) Liikkuminen on sallittu vain teillä ja poluilla sekä muilla erikseen osoitetuilla paikoilla.

3) Puita, pensaita ja pintakasvillisuutta ei saa millään tavoin vahingoittaa. Kukkien ja kasvien versojen poimiminen on kielletty.

4) Maata ei saa kaivaa millään tavoin, eikä maan pintaan muutenkaan aiheuttaa muutoksia.

5) Alueella on noudatettava siisteyttä ja yleisen järjestyksen vaatimuksia.

Riistansuojelualue.

Riistansuojelualueen tarkoituksena on saada kansanpuiston yhteyteen täydellisesti rauhoitettu riistan pesimis- ja suojautumisalue, josta riista voi levitä varsinaiseen kansanpuistoon ja muille ympäristöalueille.

Tähän tarkoitukseen parhaiten sopiva alue sijaitsee kansanpuiston lounaiskulmassa ollen kooltaan n. 200 × 600 m. Etelässä se rajoittuu peltoon, lännessä Yliopiston omistamaan metsäalueeseen, pohjoisessa ja idässä ojitettuun korpialueeseen siten, että korpi jää osittain rauhoitusalueen puolelle. Pinta-alaltaan se on niin pieni, että todennäköisesti vain orava ja pyy kykenevät siellä jatkuvasti elämään, mutta juuri pesimis- ja etenkin suojautumispaikkana näinkin pieni alue puolustaa paikkaansa.

Riistaeläimiä, jotka täällä tulevat kysymykseen, ovat linnuista t e e r i ja p y y, mahdollisesti m e t s o k i n tilapäisenä vieraana, sekä p e l t o p y y peltoaukeiden reunoilla, nisäkkäistä taas o r a v a, j ä n i s, r u s a k k o ja parhaassa tapauksessa m ä y r ä. Tällä kertaa alueella tavataan näistä ainakin orava, pyy ja jänis, todennäköisesti siellä liikkuu myöskin teeri, rusakko ja peltopyy. Alueen pohjoisosassa sijaitsevan kukkulan pohjoisrinteellä oleva hiekkaan kaivettu vanha ketunpesä voi houkutella asukkaakseen mäyrän.

Riistan viihtymiselle ehdottoman tärkeä rauha saavutetaan kieltämällä alueella liikkuminen kokonaan ja saattamalla kaikkien retkeilyalueella liikkuvien tietoon riistansuojelualueen olemassaolo ja tarkoitus. Lisäksi alue on erotettava aidalla ja sen ympärille asetettava varoitustauluja.

Riistalle mieluisia oleskelupaikkoja ovat maastoltaan ja metsältään vaihtelevat alueet. Maasto on riistansuojelualueeksi esitetyllä kohdalla tähän tarkoitukseen sopivinta Haltiavuoren alueella. Siellä olevat uudistusaukot ovat parhaita teeren pesimis- ja ruokailupaikkoja. Sikäli kuin nykyiset aukot taimettuvat ja sulkeutuvat, tehdään uusia pienehköjä uudistusaukkoja (n. ¼—½ ha), joihin jätetään mahdollisimman paljon hakkuutähteitä. Metsiä uudistettaessa on myös huolehdittava siitä, ettei metsä pääse muodostumaan puhtaaksi kuusikoksi, sillä puhtaat ja täysitiheät kuusikot eivät suo riittäviä elinmahdollisuuksia riistaeläimille. Havu- ja lehtipuiden muodostamat sekametsät sen sijaan ovat tässä mielessä huomattavasti edullisempia. Erikoisesti on pidettävä huolta siitä, että alueen sisäpuolelle jää teeriä varten »urpukoivikkoja» sekä metsoille hakomismäntyjä. Edellisiä onkin paraillaan kehittymässä eri puolilla aluetta ja jälkimmäisiä alueella olevalla kalliolla. Myöskin katajapensaat ja lehtipuuvesakot lisäävät suuresti riistan ravinnonsaantimahdollisuuksia. Peltoalueen reunassa olevat tiheät ja matalat kuusitaimistot ja lehtipuuvesakot ovat verrattomia suojautumispaikkoja lähinnä peltopyylle. Varsinaiset kasvatushakkaukset voidaan normaalisesti suorittaa. Hakkuun tulee kuitenkin tapahtua myöhään syksyllä tai talvella.

Riistan ruokinta tulee lähinnä kysymykseen vain jäniksen, rusakon ja peltopyyn osalta. Jänikselle ja rusakolle kaadetaan loppusyksystä tai alkutalvesta pariin kohtaan muutamia pienehköjä haapoja, joiden kuorta ne mielellään syövät. Kaadetut haavat asetetaan karsimattomina kivien ja kantojen varaan siten, etteivät ne jää lumikerroksen alle. Lumipeitteen kasvaessa ylettyvät jänikset kaivamaan ylempänäkin olevien oksien kuoren. Tarpeen mukaan kaadetaan talven kuluessa uusia haapoja. Peltopyille rakennetaan pellon reunaan metsän puolelle pari laavun tapaista havukatosta, joiden alle maahan kaadetaan puimisjätteitä, viljan lajittelutähteitä yms. roskaa niin, että sitä on koko talven peltopyiden saatavana.

Nykyisin erittäin vahvaa kettukantaa on supistettava mahdollisimman voimakkaasti

ja on se jatkuvastikin pidettävä hyvin pienenä. Sama koskee osittain myös kana- ja varpushaukkaa. Keväisin tapahtuva voimaperäinen varisten hävittäminen on erittäin suurimerkityksellinen riistan suojelutoimenpide. Irrallaan liikkuvien koirien ja kissojen pääsy alueelle on tehokkaasti estettävä.

Alueen tulee varsinkin pesimisaikaan olla jatkuvan vartioinnin alaisena. Tähän tehtävään on saatava henkilö, joka tuntee riistan elintapoja ja on riistanhoitotehtäviin innostunut.

Mikäli riistassa ilmenee vaarallisia tauteja, jos jokin riistalaji on kokonaan alueelta hävinnyt, tai jos sinne halutaan istuttaa uusia riistalajeja, on asiasta neuvoteltava Suomen Riistanhoito-Säätiön kanssa.

Muut toimenpiteet.

Jatkuva leiriytyminen aiheuttaa muutoksia metsäluontoon, varsinkin aluskasvillisuuteen. Tavalliset metsävarvut eivät kestä alituista tallaamista vaan kuolevat pois, samoin siitä kärsivät useimmat muutkin kasvit, teltanpohjien paikoilta kasvillisuus häviää kokonaan jne.

Kaupungin lähimetsissä johtaa kehitys muutenkin siihen, että alkuperäinen metsäluonto joutuu yhä suuremmassa määrin väistymään vaikka puusto säilyisikin. Pääkaupunkilaisten helposti saavutettavissa täytyy kuitenkin pyrkiä säilyttämään näytteitä suomalaisen luonnon perustekijästä, metsästä, myös sellaisena kuin se maassamme vallitsevana esiintyy. Pitkäkosken luonnonsuojelualue yksinään ei ole riittävä. Tässä mielessä ovat seuraavat toimenpiteet tarpeellisia:

1. Välittömästi Haltiavuoresta kaakkoon sijaitseva kolmen tien väliin jäävä alue, joka käsittää osia talouskartan kuvioista 42c, 60b, 60c, 60e, 60f, 62a ja 74e, erotetaan muusta alueesta siten, että yleisön liikkuminen sillä on vapaa, mutta leiriytyminen (telttailu) kielletty.

2. Sopivilta paikoilta, missä metsän pintakasvillisuus esiintyy tyypillisenä tai jollain tavoin erikoisuutena huomioitavana, erotetaan muutaman aarin suuruisia näytealoja, jotka eristetään yleisön liikkumiselta ja varustetaan selitystauluin.

Arvioimistöiden yhteydessä mitattiin alueelta silmävaraisen arvioinnin tarkistuskoealoja. Kun näiden avulla sopivasti voidaan antaa kaupunkilaisille tietoja puuston kuutiomäärästä, kasvusta jne., muodostetaan ne pysyviksi koealoiksi kiinteine kulmapaaluineen ja varustetaan selitystauluin.

Vahingonteon estämiseksi ja annettujen määräysten noudattamiseksi on alueella jatkuvasti suoritettava vartiointia varsinkin kesäaikana. Tällöin tullaan toimeen yhdellä vartijalla, joka kaupunkilaisten vapaapäivinä kohdistaa erikoista huomiota Pitkäkosken luonnonsuojelualueeseen sekä riistansuojelualueeseen.

Yleisön liikkumisen sekä alueelle tehtävien retkeilyjen helpottamiseksi on alueen pohjoislaidassa kulkeva kylätie kunnostettava hyväksi autotieksi. Kun ko. tie samalla on luonnollinen poiskuljetustie osalle alueelta tulevaa puutavaraa ja edellä esitetyn mukaiset suhteellisen laajat hakkuut alkavat jo hakkuukautena 1950—1951, on tie kunnostettava mitä pikimmin. Myöhemmin on rakennettava autotie aina Haltiavuorelle saakka.

Järjestyssäännöt.

Koska alueella jo nykyisin liikkuu runsaasti retkeilijöitä on sitä varten vahvistettava järjestyssäännöt, joihin nojautuen aluetta voidaan kehittää lopullista päämäärää kohden ja toisaalta estää epätarkoituksenmukainen kehitys. Järjestyssääntöjen tulee sisältää seuraavat kohdat:

1. Alueella liikkuminen on täysin vapaa lukuun ottamatta riistansuojelualuetta, jonne meneminen on kokonaan kielletty.
2. Leiriytyminen on vapaa seuraavia maastokohtia lukuun ottamatta:
— metsänistutusalueet,
— Pitkäkosken luonnonsuojelualue,
— riistansuojelualue,
— pintakasvillisuuden säilyttämiseen varatut alueet.
3. Kaikkinainen puiden, niiden taimien sekä pensaiden vahingoittaminen on kielletty.
4. Avotulen teko on sallittu vain erikseen osotetuilla paikoilla.
5. Maata saa kaivaa ainoastaan erikoisluvalla.
6. Alueella on noudatettava yleisen järjestyksen ja siisteyden vaatimuksia. Leiripaikat on poistuessa siistittävä ja jätteet vietävä mukana.
7. Pitkäkosken luonnonsuojelualueen suhteen noudatetaan sille erikseen laadittuja järjestyssääntöjä.

Hoitotoimenpideluettelo.

Kuvion N:o	Kuvion pinta-ala ha	Toimenpide	Hakkausmäärä k-m³ kuorineen	Huomautuksia
1a	0,40	Harvennus	3	
1c	1,87	Harvennus	102	
1d	0,25	Harvennus	6	
1e	3,77	Harvennus	60	
3	0,68	Harvennus	31	
5	0,93	Harvennus	30	
6a	4,67	Harvennus	141	
6b	0,60	Harvennus	32	
6d	3,61	Siemenpuiden poisto	172	
6e	10,72	Harvennus	516	
6f	0,73	Harvennus	22	
6g	0,78	Harvennus	24	
7	0,86	Harvennus	64	
12	0,69	Harvennus	20	
14	3,08	Harvennus	209	
17	0,34	Harvennus	6	
18	0,84	Harvennus	11	
20	1,16	Harvennus	68	
22	4,73	Harvennus	121	
23a	1,84	Harvennus	122	
23b	0,94	Harvennus	20	
25a	1,71	Harvennus	66	
25b	1,71	Harvennus	48	
25c	0,97	Harvennus	25	
25d	0,72	Harvennus	15	
26a	4,17	Harvennus	88	
26b	3,72	Harvennus	87	
27	0,96	Uudistus avohakkauksella männyn istutus	154	
28a	7,93	Siemenpuiden poisto	378	
28b	0,42	Harvennus	21	
29	1,47	Puhdistus, kuusenistustus suojuspuiden poisto	200	Ei välttämätön, voidaan siirtää
31	0,87	Harvennus	40	
33	0,71	Harvennus	20	

Kuvion N:o	Kuvion pinta-ala ha	Toimenpide	Hakkausmäärä k-m³ kuorineen	Huomautuksia
35a	1,12	Harvennus	48	
35b	15,34	Harvennus	646	
35c	0,81	Harvennus	10	
35d	10,01	Harvennus	536	
35e	2,07	Harvennus	111	
36	1,24	Harvennus	29	
39	0,89	Avohakkaus, kuusen istutus	85	Metsäsaareke peltojen keskellä, toimenpide ei välttämätön
40	0,87	Avohakkaus, kuusen istutus	140	Huonokuntoinen vanha metsikkö, toimenpide voidaan siirtää
41a	0,45	Harvennus	23	Tiheä nuori koivikko
41b	0,62	Harvennus	22	
41c	1,14	Harvennus	52	
41d	0,86	Harvennus	7	1—20-vuotias tiheä koivikko
42a	9,91	Harvennus	189	Osittain ylitiheä koivikko
42b	0,72	Mahdollinen kuusen istutus	—	Katulinja, harva lehtip. taimisto
42c	5,47	Harvennus	128	Osittain ylitiheä koivikko
43	6,97	Harvennus	294	
44	3,03	Harvennus	78	
45	0,95	Ylispuiden poisto	24	
49a	5,45	Harvennus	156	
51	2,56	Harvennus	91	
52	2,85	Harvennus	91	
54a	1,21	Harvennus	28	
54b	1,89	Harvennus	86	
55a	1,99	Uudistus suojuspuuhakkauksella	77	Saatetaan loppuun II 10-vuotiskaudella
58b	0,59	Harvennus	22	
60b	0,98	Siemenpuiden poisto	52	Lehtikuusi-istutus
60c	4,84	Harvennus	155	
60d	1,31	Harvennus, ylispuiden poisto	67	
60e	2,43	Harvennus	87	
60f	1,39	Uudistus suojuspuuhakkauksella	122	Saatentaan loppuun II 10-vuotiskaudella
61a	0,45	Harvennus	37	
61b	0,65	Harvennus	20	
62a	2,43	Uudistus, suojuspuuhakkauksella	174	Saatetaan loppuun II 10-vuotiskaudella
62b	0,56	Kuusen istutus	—	
62c	0,76	Harvennus	48	
62d	0,65	Harvennus	30	
62e	0,80	Harvennus	43	
62f	2,50	Harvennus	97	
64	1,58	Harvennus	20	Huonossa kunnossa
65b	0,47	Raivaus, männyn istutus	10	Palo-alue
67a	6,31	Harvennus	234	
67b	0,36	Harvennus	27	Komea metsikkö
67c	7,48	Harvennus	516	
67d	0,85	Raivaus, täydennysistutus männyllä 0,5 ha	9	
67e	0,94	Siemenpuuhakkaus, mahd. männyn istutus	99	Harva, ruma kuusikko.

Kuvion N:o	Kuvion pinta-ala · ha	Toimenpide	Hakkausmäärä k-m³ kuorineen	Huomautuksia
67a	0,31	Harvennus	7	
69a	5,57	Mahd. kuusen istutus	—	Laidunalue, hajanaista leppäpensaikkoa
69c	4,13	Harvennus	133	
69d	0,91	Mahd. uudistus ja kuusen istutus	(198)	Repaleinen ja ruma
69f	1,81	Harvennus	70	
69h	1,00	Harvennus	21	
74a	0,71	Harvennus	18	
74b	0,22	Täydennysistutus kuusella 0,2 ha	—	Katulinja
74c	0,65	Harvennus	8	
74d	0,33	Harvennus	5	
77a	0,15	Kuusen istutus, siemenpuiden poisto	11	Koivusiemenp. asento
83a	2,41	Siemenpuiden poisto	128	
84a	6,22	Siemenpuiden poisto	200	
84b	1,72	Harvennus	29	
84d	0,40	Kuusen istutus	—	Katulinja

Ulkotilat.

Tervalammen työlaitos.[1])

Ala ja puusto.

Laitoksen metsät ovat pääasiassa kolmessa lohkossa. N. 2 km talouskeskuksesta pohjoiseen sijaitsevan yhtenäisen metsäkappaleen pinta-ala on n. 99 ha, talouskeskuksen ympärillä olevien hajanaisten kappaleiden yhteensä n. 118 ha sekä itäisen yhtenäisen alueen n. 314 ha.

Metsätaloussuunnitelmaan sisältyvä pinta-ala jakaantuu maankäyttölajeihin seuraavasti:

Maankäyttölaji	Pinta-ala ha	Pinta-ala %
Kasvullista metsämaata	492,62	92,8
Huonokasvuista »	34,24	6,5
Metsämaata yhteensä	526,86	99,3
Joutomaata	1,97	0,4
Metsätalouteen kuulumatonta maata....	1,75	0,3
Vesistöjä	0,09	0,0
Kaikkiaan	530,67	100,0

Joutomaa käsittää kaksi ojituskelpoista suokuviota. Metsätalouteen kuulumattomaan maahan sisältyy metsän sisällä oleva metsittyvä niitty, jonka pinta-ala on 0,23 ha, sekä metsäteitä 1,52 ha. Vesistöjen osuuden muodostaa pieni metsälampi.

[1]) Huoltolautakunnan hallinnassa

Kasvullinen metsämaa jakaantuu metsätyyppeihin seuraavan taulukon mukaisesti:

Metsätyyppi	Pinta-ala	
	ha	%
Lehto	10,93	2,2
Käenkaali-mustikkatyyppi	54,34	11,1
Mustikkatyyppi	194,59	39,5
» , kivinen	2,91	0,6
Puolukkatyyppi	86,72	17,6
» , kivinen	99,36	20,2
Kanervatyyppi	6,42	1,3
» , kivinen	18,44	3,7
Kasvulliset korvet	15,09	3,1
» rämeet	3,82	0,7
Yhteensä	492,62	100,0

Lehtoja sekä lehtomaisia ja tuoreita kangasmetsiä on siis 262,77 ha (53,4%), kuivia kangasmetsiä 210,94 ha (42,8%) ja soita 18,91 ha (3,8%). Huomiota kiinnittää kuivien kangasmaiden yleinen kivisyys; puolukkatyypistä on runsaasti puolet kivistä, kanervatyypistä jopa kolme neljäsosaa.

Huonokasvuiset metsämaat jakaantuvat tyyppiryhmiin seuraavasti:

Metsätyyppiryhmä	Pinta-ala	
	ha	%
Huonokasvuinen kalliomaa	17,63	51,5
» korpi	2,42	7,1
» räme	14,19	41,4
Yhteensä	34,24	100,0

Runsaasti puolet on siis kalliomaata. Rämeistä on vallitsevana varsinainen sararäme (VSR) 10,91 ha, muut suotyypit esiintyvät satunnaisesti.

Kasvullinen ja huonokasvuinen metsämaa jakaantuvat eri ikäluokkien osalle seuraavan taulukon mukaisesti:

Maankäyttölaji	Ikäluokka						
	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	Hehtaaria						
Kasvulliset metsämaat	492,62	30,60	53,90	84,72	225,89	95,93	1,58
Huonokasvuiset »	34,24	—	2,18	7,67	21,60	2,79	—
Yhteensä	526,86	30,60	56,08	92,39	247,49	98,72	1,58
	%						
Kasvulliset metsämaat	100,0	6,2	10,9	17,2	45,9	19,5	0,3
Huonokasvuiset »	100,0	—	6,4	22,4	63,1	8,1	—
Keskimäärin	100,0	5,8	10,7	17,5	47,0	18,7	0,3

Yli 80-vuotisiin kuuluu yksi ainoa metsikkö, joka sekin aivan talouskeskuksen äärellä sijaitsevana on puistoluontoinen. »Aukeasta» on pääosa siemenpuuasennossa.

Seuraava taulukko osoittaa puulajisuhteita kasvullisilla metsämailla:

Vallitseva puulaji	Yhteensä		Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	ha	%	Kokonaispinta-alasta %					
Mänty	207,27	42,1	5,6	1,8	2,8	14,5	17,1	0,3
Kuusi	197,20	40,0	—	0,7	9,6	29,7	—	—
Koivu	55,04	11,2	0,1	2,3	4,7	1,7	2,4	—
Harmaaleppä	33,11	6,7	0,5	6,1	0,1	—	—	—
Yhteensä	492,62	100,0	6,2	10,9	17,2	45,9	19,5	0,3

Vallitsevin puulaji on mänty, mutta kuusta on melkein yhtä paljon. Koivun osuus sen sijaan on tuntuvasti pienempi. Yleisesti voidaan todeta, että mäntyvaltaiset metsiköt ovat vanhimpia, kuusivaltaiset keski-ikäisiä ja koivuvaltaiset taas nuorenpuoleisia. Ikäluokasta 1—20 on lähes $^2/_3$ harmaalepikoita, joten tilanne on tällä kohdalla tuntuvasti huonompi kuin mitä pelkkä ikäluokkajakaantuminen osoittaa.

Seuraava taulukko osoittaa puulajisuhteita huonokasvuisilla metsämailla:

Vallitseva puulaji	Pinta-ala	
	ha	%
Mänty	31,82	92,9
Kuusi	—	—
Koivu	1,68	4,9
Paju	0,74	2,2
Yhteensä	34,24	100,0

Seuraavasta taulukosta ilmenevät puulajisuhteet metsätyypeittäin kasvullisilla metsämailla:

Metsätyyppi	Vallitseva puulaji							
	Mänty		Kuusi		Koivu		Harmaaleppä	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Lh	—	—	—	—	4,17	38,3	6,76	61,7
OMT	0,65	1,2	16,16	29,7	18,99	35,0	18,54	34,1
MT	22,97	11,8	160,67	82,6	5,65	2,9	5,30	2,7
MT kiv.	2,91	100,0	—	—	—	—	—	—
VT	55,07	63,5	19,25	22,2	9,89	11,4	2,51	2,9
VT kiv.	98,66	99,3	—	—	0,70	0,7	—	—
CT	6,42	100,0	—	—	—	—	—	—
CT kiv.	18,44	100,0	—	—	—	—	—	—
Kasv. korvet	—	—	1,12	7,4	13,97	92,6	—	—
» rämeet	2,15	56,3	—	—	1,67	43,7	—	—
Yhteensä	207,27	42,1	197,20	40,0	55,04	11,2	33,11	6,7

Lehdoista on suurin osa harmaalepän hallussa, ja sen osuus on huomattava, ⅓, vielä käenkaali-mustikkatyypilläkin. Tämä johtuu laidunhakkuista, jotka ovat kohdistuneet juuri maaperältään parhaisiin metsikköihin ja joiden tuloksena on syntynyt nuori harmaalepikkö.

Puolukkatyypillä kiintyy huomio siihen, että vain 63,5% on mäntyvaltaista, lopun ollessa kuusi- ja koivuvaltaista. Muilla tyypeillä on puulaji suurin piirtein kasvupaikan mukainen. Koivuvaltaiset rämeet ovat sararämeitä, jotka kasvukyvyltään oikeastaan ovat nekin mäntymaita, mutta luonnontilaisina kuuluu niiden puustoon myös koivu.

Koska harmaaleppää ei voida pitää tyydyttävänä puulajina, on väärän puulajin hallussa siten yhteensä 64,62 ha eli 13,1% pinta-alasta.

Huonokasvuisilla metsämailla ovat puulajisuhteet seuraavan taulukon mukaiset:

Tyyppiryhmä	Vallitseva puulaji							
	Mänty		Kuusi		Koivu		Paju	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Huonokasvuinen kalliomaa	17,63	100,0	—	—	—	—	—	—
» korpi	—	—	—	—	1,68	69,4	0,74	30,6
» räme	14,19	100,0	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	31,82	92,9	—	—	1,68	4,9	0,74	2,2

Pajun hallussa oleva korpikuvio on entinen pelto, joka ojien tukkeutumisen johdosta on soistunut. Paju on ojista levittäytynyt miltei koko alalle.

Seuraava taulukko osoittaa metsänhoidollista tilaa kasvullisilla metsämailla:

Metsänhoidollinen tila	Yhteensä		Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	ha	%	Kokonaispinta-alasta %					
Hyvä	13,93	2,8	0,8	1,5	0,5	—	—	—
Tyydyttävä	210,03	42,6	4,4	1,0	6,3	21,8	8,8	0,3
Epätyydyttävä	174,13	35,4	0,8	6,9	6,9	18,6	2,2	—
Pilattu	94,53	19,2	0,2	1,5	3,5	5,5	8,5	—
Yhteensä	492,62	100,0	6,2	10,9	17,2	45,9	19,5	0,3

54,6% metsiköistä on siis tilaltaan epätyydyttäviä tai pilattuja. Tämä johtuu laajoista määrämittahakkuista, joita tilan kauppatilaluonteesta johtuen sen metsissä on suoritettu ennen kaupungin omistukseen siirtymistä.

Tilaltaan hyvien metsiköiden pääosan muodostavat kevään 1949 istutukset. Viime vuosina suoritetut siemenpuuhakkaukset vastaavat täysin metsänhoidon vaatimuksia ja ovat ne taimettumista silmällä pitäen vähintäin tyydyttäviä, joskin ajankohta on vielä liian varhainen, jotta niiden taimettumisesta olisi selviä merkkejä havaittavissa. Nykyisistä taimistoista on suurin osa epätyydyttäviä harmaalepiköitä; vain n. 13 ha (24%) on tilaltaan hyviä tai tyydyttäviä.

Metsänhoidollinen tila on siis varsin heikko. Yli puolet kasvullisesta metsämaasta on vajaatuottoisen puuston hallussa. Määrämittahakkuilla pilattujen metsiköiden tilaa ei enää voida kasvatushakkauksilla korjata, vaan on ne uudistettava.

Puuston kuutiomäärä on seuraavan taulukon mukainen:

Maankäyttölaji	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	Keskikuutiomäärä k-m³ kuorineen hehtaarilla						
Kasvulliset metsämaat	92,8	16,6	22,3	71,8	127,9	90,3	247,5
Huonokasvuiset »	11,2	—	4,6	6,4	12,2	21,5	—
Keskimäärin	87,5	16,6	21,6	66,4	117,8	88,3	247,5
	Kokonaiskuutiomäärä k-m³ kuorineen						
Kasvulliset metsämaat	45.733	509	1.200	6.083	28.890	8.660	391
Huonokasvuiset »	382	—	10	49	263	60	—
Yhteensä	46.115	509	1.210	6.132	29.153	8.720	391

61—80 vuotisten metsiköiden pieni keskikuutio vastaa johdonmukaisesti niiden heikkoa metsänhoidollista tilaa.

Etelä-Suomen keskiarvoihin verrattuna ovat kuutiomäärät kauttaaltaan pienemmät, lukuun ottamatta ikäluokkaa 41—60, jonka keskikuutio on keskimääräistä suurempi.

Eri puulajien osuus kuutiomäärästä on seuraava:

Puulaji	Yhteensä		Kasvulliset metsämaat		Huonokasvuiset metsämaat	
	k-m³	%	k-m³	%	k-m³	%
Mänty	17.556	38,1	17.221	37,7	335	87,7
Kuusi	20.309	44,0	20.296	44,4	13	3,4
Koivu	7.544	16,4	7.512	16,4	32	8,4
Harmaaleppä	645	1,4	645	1,4	—	—
Muut	61	0,1	59	0,1	2	0,5
Yhteensä	46.115	100,0	45.733	100,0	382	100,0

Muihin puulajeihin sisältyy mm. haapaa ja tervaleppää.

Arvopuuston osuus kuutiomäärästä ilmenee seuraavasta taulukosta:

Rinnankorkeusläpimitta	Yhteensä		Kasvulliset metsämaat		Huonokasvuiset metsämaat	
	k-m³	%	k-m³	%	k-m³	%
<20 sm	24.731	53,6	24.406	53,4	325	85,1
>20 sm	21.384	46,4	21.327	46,6	57	14,9
Yhteensä	46.115	100,0	45.733	100,0	382	100,0

Seuraava taulukko osoittaa vuotuisen juoksevan kuutiokasvun suuruutta:

Maankäyttölaji	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	Keskikasvu k-m³ kuoretta hehtaarilla						
Kasvulliset metsämaat	4,1	0,6	1,9	4,2	5,5	3,2	4,2
Huonokasvuiset »	0,4	—	0,3	0,5	0,4	0,2	—
Keskimäärin	3,0	0,6	1,8	3,9	5,1	3,1	4,2
	Kokonaiskasvu k-m³ kuoretta						
Kasvulliset metsämaat	2.033	19	102	353	1.242	310	7
Huonokasvuiset »	13	—	1	3	8	1	—
Yhteensä	2.046	19	103	356	1.250	311	7

Kokonaiskasvu on n. 4,4% kuutiomäärästä.

Metsiköiden tila edellyttää seuraavia hoitotoimenpiteitä:

Toimenpide	I 10-vuotiskausi ha	II 10-vuotiskausi ha
Istutus ja raivaus	31,98	2,92
Harvennushakkaus	295,75	289,02
Väljennyshakkaus	12,50	13,49
Uudistushakkaus	105,33	19,02
Ylispuuhakkaus	37,48	110,91
Yhteensä	483,04	435,36

Näissä toimenpiteissä kertyy seuraavan suuruinen metsänhoidollinen hakkausmäärä:

Aikajakso	Hakkausmäärä		
	k-m³ kuorineen	k-m³/ha	nykyisestä kuutiomäärästä %
I 10-vuotiskausi	13.035	24,7	28,3
II 10-vuotiskausi	12.308	23,4	26,7
Yhteensä	25.343	48,1	—

Poiston kasvu ei sisälly näihin lukuihin.

I 10-vuotiskauden toimenpiteet.

Laitoksen metsien puun tuoton pääasiallisena tarkoituksena on tyydyttää sen oma puun tarve, joka nykyisin käsittää keskimäärin n. 1.400 k-m³ kuorellista puuta vuodessa. Tästä määrästä on n. 85% polttopuuta, lopun ollessa etupäässä tukkipuuta sekä enemmän tai vähemmän satunnaisia määriä viljaseipäitä, siltapuita yms. Hakkuut on metsätalousosaston leimauksen perusteella suoritettu laitoksen omalla työvoimalla, jolloin näiden metsien työterapinenkin merkitys on huomattava.

Kuten edellä on ilmennyt, on puusto nykyisin vajaatuottoisessa tilassa. Varsinkin vanhemmissa, hakkuukypsissä ikäluokissa on keskikuutiomäärä alhainen ja metsänhoidollinen tila heikko. Kuitenkin näyttää siltä, että nykyisen suuruisen puun tarpeen edellyttämä tuotto voidaan m e t s ä n h o i d o l l i s i l l a t o i m e n p i t e i l l ä jatkuvasti

turvata. Tähän viittaa näille metsille laskettu tuottohakkauslaskelma, jonka mukaan nykyisen suuruinen vuotuinen hakkausmäärä voitaisiin säilyttää metsien tilan samalla parantuessa ja tuoton vähitellen kasvaessa. Myös metsiköiden nykyisen tilan perusteella ensimmäiselle 20-vuotiskaudelle arvioitu hakkausmäärä osoittaa tällaisen kehityksen mahdolliseksi. Puuston yleisestä luonteesta johtuen edellyttää tällaisen tuloksen saavuttaminen kuitenkin kaikkien sen tuottoa lisäävien mahdollisuuksien tehokasta hyväksikäyttöä.

Toistaiseksi voidaan siis metsien käytössä ja käsittelyssä pitää lähtökohtana, että metsät käydään läpi metsänhoidon vaatimusten mukaisilla hakkuilla niin suurin vuotuisin aloin, että n. 1.400 k-m³:n suuruinen puuntarve tulee tyydytetyksi. Tällöin on metsäala käsiteltävä järjestelmällisesti edeten, mikä on jo v. 1948 aloitettu pohjoisesta metsäkappaleesta. Tarkoituksenmukaisimmalta näyttää n. 8 vuoden hakkuukierto, missä mielessä metsäala on jaettu 7:ään hoitolohkoon, joista lohkot I ja II käsittävät 3:n vuoden hakkuualan. Tarkan vuosirajan vetäminen näiden kohdalla ei ole edullista, koska varsinkin lohko II keskeisen asemansa vuoksi joutuu käytännöllisyyssyistä luovuttamaan puuta äkillisiin erikoistarpeisiin hakkuukierron ulkopuolellakin. Hoitolohkojen tarkoituksena on ennen kaikkea helpottaa hakkuitten kehittymisen tarkkaa valvontaa, joka on välttämätön siksi, että mahdollinen puun tuoton tyrehtyminen voidaan ajoissa havaita, sekä toisaalta mahdollisuuksien ilmetessä suurentaa hakkausmäärää metsän koko tuoton täydellistä hyväksi käyttämistä silmällä pitäen.

Vaikka nykyistä puun tarvetta vastaava luovutusmäärä todennäköisesti voidaankin saavuttaa, ei tämä vielä sinänsä merkitse polttopuukysymyksen täydellistä ratkaisua. Lähinnä ikäluokkajakaantumisesta johtuen tulee luovutusmäärästä varsinkin ensimmäisen hakkuukierron kuluttua yhä suurempi osa olemaan tukkipuuta. Vähitellen on siis siirryttävä sellaiseen menettelyyn, että myydään tukkipuuta ja tilalle ostetaan halkoa tai muuta polttoainetta. Laitoksella on myös käynnissä huomattavia laajennustöitä, jotka tulevat lisäämään varsinkin polttoaineen tarvetta, mutta niiden lopullista vaikutusta laitoksen puun käyttöön ei vielä voida tarkemmin määritellä.

Tuoton kohottamiseksi ja sen kestävyyden turvaamiseksi on vajaatuottoiset metsiköt uudistettava ja taimistojen määrää siten lisättävä. Tuottohakkauslaskelman ja nykyisten yleisten olosuhteitten pohjalla näyttää siltä, että uudistaminen on suoritettava n. 80—100 vuoden kiertoaikaa silmällä pitäen. Kiertoajan sitomiseen määrättyyn lukuun ei kuitenkaan ole syytä eikä mahdollisuuksiakaan, vaan on toimenpiteissä I 20-vuotiskauden aikana vain pyrittävä tasoittamaan ikäluokkasuhteita tätä todennäköistä kiertoaikaa silmällä pitäen.

Huomio on ennen kaikkea kohdistettava parhaitten metsämaitten täyteen tuottokuntoon saattamiseen. Hyvien taimistojen viipymättä aikaansaamiseksi parhaille kasvupaikoille on mahdollisimman laajassa mitassa käytettävä istutusta. On huomattava, että metsätalouden kannalta toisarvoisen puulajin, harmaalepän hallussa on peltojen reunamilla varsin suuri pinta-ala laitoksen parasta metsämaata. Nämä lepikot on syytä muuttaa kuusikoiksi istuttamalla kuusta harvennetun lepikon alle. Sen sijaan kiviset ja karut kuivat metsämaat on pyrittävä uudistamaan luontaisesti, koska istutuksen taloudellinen kannattavuus niillä on kyseenalainen. Vain siinä tapauksessa, ettei luontainen uudistaminen näytä onnistuvan tai vaatii kohtuuttoman pitkän ajan, on turvauduttava keinollisiin toimenpiteisiin, lähinnä maanpinnan rikkomiseen.

Edellä esitetty selvitys metsiköiden nykyisen tilan vaatimista hoitotoimenpiteistä muodostaa sellaisenaan pohjan toimenpiteiden suorittamiselle. Kuitenkin on huomattava, että I 10-vuotiskaudella ehdotetut uudistushakkaukset on jaettava myös II 10-vuotiskauden osalle, sekä että harvennushakkausten määrää luonnollisesti voidaan lisätä tarpeen mukaan. Sama koskee myös istutuksia. Suunnitelmaan liittyy kuvioittainen hoitotoimenpideluettelo, joka on yhtenä kappaleena metsätalousosastolla.

Laitoksen metsien tuottoa voidaan lisätä myös ojittamalla metsäalueilla olevat ojituskelpoiset suot. Tässä mielessä on Keskusmetsäseura Tapiolta vuonna 1945 hankittu metsäojitussuunnitelma, joka käsittää joukon erillisiä soita, pinta-alaltaan yhteensä n. 16 ha. Tämä suunnitelma on toistaiseksi toteuttamatta, mutta koska suurimmalla osalla ko. soita on olemassa elpymiskykyinen puusto ja nopea tuotonlisäys siten on ojittamalla saavutettavissa, on ojitustyöt suoritettava mitä pikimmin. Edelleen on huomattava, että suunnitelma käsittää vain n. puolet ojituskelpoisten soiden kokonaispinta-alasta. Myös loppuosalle on ojitussuunnitelma laadittava ja toteutettava. Ojitustoimenpiteillä voidaan arvioida saavutettavan n. 50—80 k-m³:n välitön vuotuinen kasvunlisäys.

Suurta osaa metsämaasta laidunnetaan, minkä lisäksi siihen sisältyy n. 20 ha ns. »laidunhakkaus»-alojä, joilla kasvaa osittain hajanaista harmaalepikkoa. Koska metsälaidun niin karjan kuin metsänkasvunkin kannalta on katsottava huonoksi, on siitä päästävä ensi tilassa eroon. Varsinkin nyt, kun metsiä ryhdytään laajassa mitassa uudistamaan, vaarantaa laiduntaminen taimistojen syntymisen. Vähittäinen siirtyminen yksinomaan viljelyslaitumien käyttöön olisi epäilemättä eduksi niin karja- kuin metsätaloudellekin. Voidaanko tämä toteuttaa laitoksen nykyisen viljelyspinta-alan puitteissa vai onko laidunhakkausaloja raivattava pysyviksi laitumiksi, on myös lähiaikana ratkaistava. Kuitenkin on aina mahdollisuuksien ilmetessä pyrittävä lisäämään viljelyslaitumien osuutta. Kestävästi riittävän puuntuoton kannalta on ensiarvoisen tärkeätä, että uudistusalat saadaan karjankäynnin ulkopuolelle esim. aitaamalla, sekä että metsätalouden käyttöön selvästi edullisemmat osat laidunhakkausaloista metsitetään tarkoituksenmukaisilla puulajeilla.

Laitoksen toiminnan metsätaloudellinen puoli on siis sangen laaja ja sen yhteydessä esiintyvät tehtävät moninaiset. Metsätalousosaston hoidettavaksi jää lähinnä niiden osoittaminen ja toimeenpanon yleisohjaus. Töiden yksityiskohtaista toteuttamista varten on tarkoituksenmukaista, että laitoksen henkilökuntaan kuuluu metsäkoulutuksen saanut työnjohtaja, jonka päätyönä on edellä selostettujen tehtävien järjestely ja paikallinen johto. Välttämättömät uudistus- ja istutusalueiden raivaukset sekä istutustyöt saadaan täten parhaiten suoritettua. Äkillisiin erikoistarpeisiin tarvittavat pienet leimikot voi paikallinen työnjohtaja myös tehdä metsätalousosaston ohjeiden mukaisesti ilman, että leimaajat lähetetään Helsingistä asti. Suoritettaviksi tulevat ojitustyöt ovat nekin käytännöllisimmin järjestettävissä paikallisen työnjohdon avulla. Varsinaiset hakkuut ja vedätykset sujuvat myös luonnollisesti parhaiten kun niiden työnjohdosta vastaavalla henkilöllä on ympäri vuoden jatkuvissa töissä tilaisuus perinpohjin perehtyä laitoksen metsiin, niiden puustoon ja maaston laatuun. Mikäli uudistuksissa osoittautuu välttämättömäksi turvautua nykyistä laajempiin istutuksiin, on edullista perustaa laitokselle oma taimitarha, jonka hoito sekin voidaan liittää paikallisen työnjohtajan tehtäviin. Mahdollisimman korkeatasoisen ja -tehoisen metsätalouden harjoittaminen, jota laitoksen puun tarve edellyttää, pystyy antamaan riittävästi työtä yhdelle työnjohtajalle kautta vuoden.

Bengtsårin tila.[1])

Ala ja puusto.

Tila sijaitsee Bromarvin pitäjässä Hankoniemen läntisessä saaristossa. Se käsittää oikeastaan kaksi tilaa, Södergårdin ja Norrgårdin, mutta pääsaaren mukaan nimitetään sitä Bengtsåriksi. Pääsaarella olevien maiden lisäksi kuuluu tilaan 16 pienempää saarta, osia 3:sta saaresta sekä joukko pieniä puuttomia kallioluotoja.

[1]) Lastensuojelulautakunnan hallinnassa.

Maanlunastustoimituksessa on tila pahoin pirstottu. Pääsaarella ovat maat 3:ssa lohkossa ja Papinsaarella (Prästö) 2:ssa. Muut saaret ovat jääneet hajalleen tilan entiselle alueelle. Vesialueet on suurimmaksi osaksi pakkolunastettu; rantavettä on tilalle jäänyt ainoastaan pääsaaren etelä- ja lounaisrannalle. Muille omistamilleen rannoille on kaupungilla vain oikeus rakentaa vene-, uima- ja puutavaran lastauslaitureita sekä käyttää rantavesiä muutenkin hyväkseen puutavaran lastauksessa. Kaupungilla on myös rasiteoikeus soranottoon valtion mantereen puolella omistamasta sorakuopasta.

Pääsaaren halki etelästä pohjoiseen kulkeva tie samoin kuin siitä itään eroavat 2 haaratietä ovat yleisiä teitä; kaupungin osuus niiden hoidosta on 70%. Papinsaarella on kaupungilla rasiteoikeus tiehen yksityismaan läpi.

Puusto on sodan jaloissa suureksi osaksi tuhoutunut tykistötulen, kulojen ja hakkuitten johdosta. Vuosina 1944—1946 on halkotoimiston toimesta hakattu korsu- ja tuhopuista halkoja 17.216 p-m³ sekä tuoreista puista 10.116 p-m³ eli yhteensä 27.332 p-m³.

Tilan metsäsuunnitelmaan sisältyvä pinta-ala jakaantuu maankäyttölajeihin seuraavasti:

Maankäyttölaji	Pinta-ala	
	ha	%
Kasvullista metsämaata	224,53	79,2
Huonokasvuista »	31,93	11,3
Metsämaata yhteensä	256,46	90,5
Joutomaata	23,97	8,5
Metsätalouteen kuulumatonta maata	2,92	1,0
Kaikkiaan	283,35	100,0

Joutomaasta on 19,80 ha eli 82,6% avokalliota lopun ollessa vesinevaa. Metsätalouteen kuulumaton maa käsittää 3 niittyä, joiden viljelykseen ottoa on pidettävä epätarkoituksenmukaisena, joten ne on edullisinta metsittää.[1])

Kasvullinen metsämaa jakaantuu eri metsätyyppien osalle seuraavan taulukon mukaisesti:

Metsätyyppi	Pinta-ala	
	ha	%
Lehto	5,52	2,4
Käenkaali-mustikkatyyppi	17,20	7,7
Mustikkatyyppi	125,98	56,1
» , kivinen	22,61	10,0
Puolukkatyyppi	38,33	17,1
» , kivinen	11,67	5,2
Kasvulliset korvet	3,22	1,5
Yhteensä	224,53	100,0

Lehtoja sekä lehtomaisia ja tuoreita kangasmetsiä on siis yhteensä 171,31 ha (76,2%) ja kuivia kangasmetsiä 50,00 ha (22,3%). Soiden esiintyminen on satunnaista, mutta sen sijaan kangasmaiden lievä soistuminen yleistä varsinkin mustikkatyyppien hallussa olevissa notkoissa.

[1]) Viljelysmaata on lisäksi n. 12 ha.

Huonokasvuinen metsämaa on kokonaisuudessaan kalliomaata, josta samoin kuin avokallioistakin osa on merenrantakallioita, mutta pääosa ilmeisesti syntynyt siten, että maapohja on palanut peruskalliota myöten. Tähän viittaavat nykyisillä kalliomailla yleisesti tavattavat, suhteellisen kookkaat ja hyvää kasvua osoittavat palaneen metsän kannot.

Puusto jakaantuu ikäluokkiin seuraavasti:

Maankäyttölaji	Ikäluokka						
	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	Hehtaaria						
Kasvulliset metsämaat..	224,53	22,74	65,70	46,98	83,49	3,81	1,81
Huonokasvuiset » ..	31,93	6,32	3,80	2,63	18,30	0,88	—
Yhteensä	256,46	29,06	69,50	49,61	101,79	4,69	1,81
	%						
Kasvulliset metsämaat..	100,0	10,1	29,3	20,9	37,2	1,7	0,8
Huonokasvuiset » ..	100,0	19,8	11,9	8,2	57,3	2,8	—
Keskimäärin	100,0	11,3	27,1	19,4	39,7	1,8	0,8

Aukeita ja siemenpuuasentoja on nykyisin enää vain n. 10%, mikä samoin kuin 1—20 ikäluokan runsaus johtuu siitä, että palamisen jälkeen on alueelle ilmaantunut runsaasti koivun taimistoa jopa hyvinkin karuille kasvupaikoille.

60 vuotta vanhempien metsiköiden osuus on mitättömän pieni. Kaikki vanhempi ja siis järeämpi puusto on aikanaan hakattu korsupuiksi yms. tarkoituksiin.

Huonokasvuisilla mailla on sama suuntaus, ikäluokan 41—60 osuus vain on suhteellisesti suurempi. Myös aukeita on enemmän, mikä onkin luonnollista, koska taimettuminen palaneilla kalliomailla on vaikeata.

Seuraava taulukko osoittaa puulajisuhteita kasvullisilla metsämailla:

Vallitseva puulaji	Yhteensä		Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	ha	%	Kokonaispinta-alasta %					
Mänty	64,55	28,8	0,9	—	10,7	15,8	1,2	—
Kuusi	1,98	0,9	—	0,3	0,3	0,3	—	—
Koivu	151,89	67,6	9,2	29,0	8,6	20,5	0,5	—
Tammi	1,81	0,8	—	—	—	—	—	0,8
Tervaleppä	4,30	1,9	—	—	1,3	0,6	—	—
Yhteensä	224,53	100,0	10,1	29,3	20,9	37,2	1,7	0,8

Koivuvaltaiset metsiköt ovat siis suurena enemmistönä. Mäntyvaltaisia on myös verrattain runsaasti, mutta kuusen osuus on mitättömän pieni. Sekapuuna on myös haapaa, pihlajaa, harmaaleppää sekä muutamia saarnia.

Huonokasvuisista metsämaista on 22,67 ha (71,0%) mäntyvaltaista ja 9,26 ha (29,0%) koivuvaltaista. Koivun vallitsemat metsiköt käsittävät yksinomaan aukeita ja ikäluokkaa 1—20.

Seuraava taulukko osoittaa eri puulajien vallitsemien metsiköiden pinta-alaosuuksia kasvullisilla metsämailla:

Metsätyyppi	Vallitseva puulaji									
	Mänty		Kuusi		Koivu		Tammi		Tervaleppä	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Lh	—	—	—	—	—	—	1,81	32,8	3,71	67,2
OMT	0,72	4,2	0,67	3,9	15,22	88,5	—	—	0,59	3,4
MT	37,81	30,0	1,31	1,1	86,86	68,9	—	—	—	—
MT kiv	13,02	57,6	—	—	9,59	42,4	—	—	—	—
VT	5,69	14,8	—	—	32,64	85,2	—	—	—	—
VT kiv	7,31	62,6	—	—	4,36	37,4	—	—	—	—
Kasvulliset korvet	—	—	—	—	3,22	100,0	—	—	—	—
Yhteensä	64,55	28,8	1,98	0,9	151,89	67,6	1,81	0,8	4,30	1,9

Kasvupaikan suhteen väärän puulajin hallussa on siis yhteensä 37 ha eli 16,4% kasvullisen metsämaan kokonaispinta-alasta.

Puuston kuutiomäärä ilmenee seuraavasta taulukosta:

Maankäyttölaji	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	Keskikuutiomäärä k-m³ kuorineen hehtaarilla						
Kasvulliset metsämaat	59,6	13,4	13,0	64,1	103,0	80,1	169,6
Huonokasvuiset »	6,3	△	△	10,6	9,0	10,2	—
Keskimäärin	53,0	10,5	12,3	61,2	86,1	67,0	169,6
	Kokonaiskuutiomäärä k-m³ kuorineen						
Kasvulliset metsämaat	13.383	305	854	3.010	8.602	305	307
Huonokasvuiset »	201	△	△	28	164	9	—
Yhteensä	13.584	305	854	3.038	8.766	314	307

Keskikuutiomäärä on paljon Etelä-Suomen keskimääräistä heikompi.

Eri puulajien osalle jakaantuu kokonaiskuutiomäärä seuraavasti:

Puulaji	Yhteensä		Kasvulliset metsämaat		Huonokasvuiset metsämaat	
	k-m³	%	k-m³	%	k-m³	%
Mänty	6.286	46,3	6.104	45,6	182	90,5
Kuusi	702	5,2	702	5,3	—	—
Koivu	6.092	44,8	6.073	45,4	19	9,5
Tammi	246	1,8	246	1,8	—	—
Tervaleppä	244	1,8	244	1,8	—	—
Haapa	14	0,1	14	0,1	—	—
Yhteensä	13.584	100,0	13.383	100,0	201	100,0

Mäntyä ja koivua on siis suunnilleen yhtä paljon, mutta kuusta niukasti.

Seuraava taulukko osoittaa arvopuuston osuutta kuutiomäärästä:

Rinnankorkeusläpimitta	Yhteensä		Kasvulliset metsämaat		Huonokasvuiset metsämaat	
	k-m³	%	k-m³	%	k-m³	%
< 20 sm	7.445	54,8	7.295	54,5	150	74,6
> 20 sm	6.139	45,2	6.088	45,5	51	25,4
Yhteensä	13.584	100,0	13.383	100,0	201	100,0

Arvopuuprosentti on siis kuitenkin verrattain korkea. Tämä johtuu siitä, että alueen kuutiomäärä pääasiassa muodostuu jotenkuten säilyneiden varttuneempien metsiköiden puustosta.

Jäljellä oleva puustokin on yleensä sodan vahingoittamaa. Sen lisäksi, että puut ovat eri tavoin silvottuja on niissä myös kranaatin sirpaleita. Kokonaan vahingoittumattomia puita on ehkä poikkeustapauksina. Sirpaleiden sisäänmenohaavat ovat jo yleensä umpeutuneet, mikä tekee hakkauttamisen hankalaksi. Tukkien sahauttaminen on miltei mahdotonta, joten nykyinen puusto joudutaan ehkä joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta valmistamaan haloiksi.

Kuutiokasvun suuruus ilmenee seuraavasta taulukosta:

Maankäyttölaji	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	Keskikasvu k-m³ kuoretta hehtaarilla						
Kasvulliset metsämaat	3,2	0,6	1,8	3,2	4,9	2,4	3,5
Huonokasvuiset »	0,2	△	△	△	0,3	△	—
Keskimäärin	2,8	0,5	1,7	3,0	4,1	1,9	3,5
	Kokonaiskasvu k-m³ kuoretta						
Kasvulliset metsämaat ..	709	14	116	151	413	9	6
Huonokasvuiset » ..	5	△	△	△	5	△	—
Yhteensä	714	14	116	151	418	9	6

Keskikasvu on tuntuvasti pienempi kuin muilla ulkotiloilla. Kokonaiskasvu sen sijaan on kuutiomäärään verrattuna varsin suuri. Kasvuprosentti on keskimäärin n. 5. Tämä johtuu pääasiassa hyvästä maapohjasta sekä jäljellä olevan varttuneemman puuston harvuudesta ja nuoresta iästä.

Seuraava taulukko osoittaa nykyistä metsänhoidollista tilaa kasvullisilla metsämailla:

Metsänhoidollinen tila	Yhteensä		Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	ha	%	Kokonaispinta-alasta %					
Hyvä	11,10	4,9	—	4,5	—	0,4	—	—
Tyydyttävä	52,07	23,2	—	3,5	6,8	12,1	—	0,8
Epätyydyttävä	104,40	46,5	0,5	14,6	9,1	20,6	1,7	—
Pilattu	53,51	23,8	8,0	6,7	5,0	4,1	—	—
Hävitetty	3,45	1,6	1,6	—	—	—	—	—
Yhteensä	224,53	100,0	10,1	29,3	20,9	37,2	1,7	0,8

Enemmistönä ovat tilaltaan epätyydyttävät metsiköt, joita on lähes puolet pinta-alasta. Hävitettyjen metsiköiden loppujen lopuksi pieni osuus johtuu pääasiassa siitä, että pahimminkin kärsineille paikoille on noussut koivun taimistoa. Epätyydyttäviä ja sitä huonompia metsiköitä on kuitenkin yhteensä 161,36 ha eli 71,9% kasvullisten metsämaiden pinta-alasta.

Aukeista ja siemenpuuasennoista on 80% pilattuja. Hyviä tai tyydyttäviä ei ole lainkaan. Tämä johtuu siitä, ettei metsänhoidollisia uudistushakkauksia ole suoritettu, vaan tämän luokan alat ovat syntyneet sodan seurauksena.

Hyviä ja tyydyttäviä taimistoja on yhteensä n. 18 ha. Pääosa on epätyydyttäviä, kuiville kangasmaille nousseita aukkoisia koivikoita. Tilaltaan pilattujakin on runsas viidesosa.

Metsänhoidollinen tila on siis huono, mutta kuitenkin jonkin verran parempi kuin saattaisi odottaa. Kauniitakin taimistoja on noussut, ja pari pientä saarta on kärsinyt vain vähäisiä vaurioita. Perkaus- ja puhdistushakkauksilla on sodan tuhoja myös viimeksi kuluneina vuosina saatu lievennetyksi.

Hakkausmäärä on arvioitu seuraavan suuruiseksi:

Aikajakso	Hakkausmäärä		
	k-m³ kuorineen	k-m³ hehtaaria kohden	nykyisestä kuutiomäärästä %
I 10-vuotiskausi	3.248	12,7	23,9
II 10-vuotiskausi	4.110	16,0	30,3
Yhteensä	7.358	28,7	—

I 10-vuotiskauden toimenpiteet.

Tilan metsän käyttö sekä todennäköinen kiertoaika määräytyvät kokonaan tilan käyttötarkoituksen perusteella, jota ei ole vielä lopullisesti ratkaistu. Jos tilalle sijoitetaan koulukoti suurine talouskeskuksineen, tulee myös puun tarve olemaan suuri ja metsiä on käsiteltävä talousmetsinä lyhyttä (n. 80 vuoden) kiertoaikaa käyttäen. Mikäli tila varataan yksinomaan retkeilytarkoituksiin, on metsiä hoidettava puistometsinä biologista kiertoaikaa lähenevällä kiertoajalla. Tällä hetkellä ei kiertoaikaa voida sitovasti määrätä. Olipa tilan lopullinen käyttömuoto kuitenkin mikä hyvänsä, edellyttää se aina, että metsät ovat kunnossa, talousmetsinä korkeatuottoisia ja puistoluontoisina kauniita ja viihtyisiä.

Tilan sijainti sekä mahdollinen käyttö retkeilytarkoituksiin asettavat suuret vaatimukset myös sen maisemalliselle ulkoasulle. Puuston käsittelyssä on tämän vuoksi pyrittävä säilyttämään ja luomaan tyypillinen vehmas sisäsaariston maisemakuva rantojen tervalepikköineen ja tuulen tuivertamine kalliomännikköineen sekä saarien »sisällä» olevine, viljelyksiä ympäröivine rehevine lehtoineen ja jyhkeine puustoineen. Tilaan kuuluvat lukuisat pikkusaaret, joissa em. piirteet esiintyvät tavallaan pienempinä, vaativat nekin yksilöllistä ja yksityiskohtaista käsittelyä.

Niin lohduton kuin maisema olikin sodan jäljiltä, on se jo varsin paljon korjaantunut. Tähän ovat vaikuttaneet ennen kaikkea palaneille alueille noussut taimisto — joka valtaosaltaan on koivua — sekä suoritetut puhdistushakkaukset, joilla jo melkein koko tilan alue on käsitelty. Kesäaikana, jolloin koivut ovat lehdessä, näkyvät sodan jäljet ensi sijassa suhteettoman laajoina taimistoina sekä näillä alueilla olevina enemmän tai vähemmän silpoutuneina ylispuina.

Toimenpiteitten päämääränä tulee olla u u s i e n p u u s t o j e n m u o d o s t a m i n e n. Sodan jäljet ilmenevät pystyyn jääneissäkin metsiköissä siksi pahoina, että ne

on harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta uudistettava niin nopeasti kuin olosuhteet sallivat. Muulla tavoin ei ole mahdollista korjata puustojen vajaatuottoisuutta eikä puuaineksen heikkoa teknillistä laatua. Uudistaminen on luonnollisesti suoritettava harkitusti niissä puitteissa, jonka menekki- ja työvoimasuhteet, ikäluokkajakaantumisen tasaaminen sekä maisemanäkökohdat määrittelevät.

Uudistamistoimenpiteitten ohella on mitä suurinta huomiota kohdistettava nykyisten taimistojen kasvatukseen sekä vielä taimettumattomien alojen metsittämiseen. Taimistojen kohdalla tulee kyseeseen ensi sijassa perkausraivaus sekä täydennysistutus, jotka on suoritettava mitä pikimmin. Osittain ovat taimistot kuitenkin jo ehtineet kehityksessään niin pitkälle, ettei täydennysistutusta enää voida suorittaa.

Ilmeistä on, että kuivillekin mailleen nousseet koivuntaimistot täytyy säilyttää niiden verrattain suuren pinta-alan vuoksi. Tarkoituksenmukaisilla perkauksilla sekä suorittamalla täydennysistutusta männyllä saadaan ne varsin hyvään kuntoon, jolloin koivun maisema-arvo korvannee sille liian kuivan maaperän puun tuotossa aiheuttaman vajauksen.

Varsinkin muutamilla pienillä saarilla on vielä metsiköitä, joita ei ole ehditty puhdistaa sodan tuhojen jälkeen, joten niissä on koko joukko kaatuneita, pystyyn kuivuneita, katkenneita tai muuten pahasti silpoutuneita puita. Nämä alat on puhdistettava mahdollisimman nopeasti. Pienien saarien suhteen on edelleen huomattava, että kun puuston uudistaminen osottautuu välttämättömäksi, on yhtenäisiä, koko saaren käsittäviä uudistushakkauksia maisemallisten ja retkeilynäkökohtien vuoksi pyrittävä välttämään. Näillä saarilla on jo nykyään sangen kauniita taimistoja, joita voidaan ryhtyä vapauttamaan.

Arvioimistöiden yhteydessä on seuraavat hoitotoimenpiteet katsottu tarpeellisiksi:

Toimenpide	I 10-vuotiskausi		II 10-vuotiskausi	
	Hehtaaria	Kokonais-pinta-alasta %	Hehtaaria	Kokonais-pinta-alasta %
Istutus	35,0	13,6	0,9	0,3
Raivaus	40,4	15,7	0,9	0,3
Taimiston perkaus	50,0	19,5	—	—
Puhdistushakkaus	24,3	9,5	—	—
Harvennushakkaus	74,2	28,9	81,2	31,7
Uudistushakkaus	18,9	7,4	29,5	11,5
Ylispuuhakkaus	61,7	24,0	3,5	1,4
Yhteensä	304,5	—	116,0	—

Istutusaloille tarvitaan taimia seuraavasti:

Puulaji	Pinta-ala ha	Taimia kpl
Mänty	30	135.000
Kuusi	1,5	6.800
Tervaleppä	1,5	6.800
Jalot lehtipuut	3	13.000
Yhteensä	36	161.600

Istutukset on suoritettava mitä pikimmin. Täydennysaloilla on vallitseva koivuntaimisto jo siksi varttunutta, että istutettavat taimet muuten tulevat jäämään liiaksi jälkeen ja vaatimaan istutusaukkojen laajentamista. Istutukset samoin kuin taimistojen perkaukset on suoritettava mitä suurimmalla huolellisuudella.

Uudistusaloilla on hajanaisesti tai pienissä ryhmissä siemenpuita, etupäässä koivuja, jotka tosin ovat eri tavoin silpoutuneita, mutta ovat kuitenkin taimettumisen aikana myös jossakin määrin peittäneet muuten varsin kautiota maisemaa. Koska taimettuminen nyt ilmeisesti on tapahtunut siinä laajuudessa, ettei siemenpuita enää tarvita, ja taimistokin varttunut maisematekijäksi, johon silpoutuneet ylispuut jo alkavat vaikuttaa häiritsevästi, on nämä poistettava I 10-vuotiskauden aikana.

Uudistushakkauksia on arvioimisen yhteydessä katsottu tarvittavan n. 19 ha. Edellä esitetyltä pohjalta lähdettäessä ei tällä luvulla ole merkitystä. Metsätalouden kannalta tulee rajoittavana tekijänä lähinnä kysymykseen vain ikäluokkajakaantumisen tasaaminen. Tällöin on uusi ikäluokkajakaantuminen luotava alusta alkaen, koska nykyiset laajat tasaikäiset taimistot muodostavat jo pinta-alaltaan kohtuuttoman suuren ikäluokan. Uudistamisen yhteydessä on jatkuvalla valvonnalla pidettävä silmällä uudistamispinta-alan kehitystä.

Harvennushakkaukset käsittävät pääasiassa pahimmin vahingoittuneiden puiden poistoa. Metsiköt ovat yleensä jo niin harvoja, että niissä tulevat kysymykseen vain lähinnä siistimisluontoiset toimenpiteet. Tärkeysjärjestyksessä ensimmäisellä sijalla ovat toistaiseksi puhdistamattomat metsiköt ja pienemmät saaret. Harvennushakkausten lopullinen määrä on riippuvainen suoritettavista uudistushakkauksista.

Pinta-alojen yhteydessä ilmeni, että varsinaisia soita on alueella erittäin vähän. Sen sijaan soistuminen on verrattain yleistä palamisen ja puuston häviämisen johdosta. Lievemmissä tapauksissa voidaan olettaa tasapainon palautuvan koivikon varttuessa, mutta muutamissa tapauksissa on ilmeisesti syytä ryhtyä ojitukseen ja pintavesiurien avaamiseen. Ojituksia on arvioitu tarvittavan yhteensä n. 700 jm.

Koska uudistushakkausten pinta-ala tulee tuntuvasti kasvamaan, osoittaa edellä esitetty I 10-vuotiskauden hakkausmäärä vain eräänlaista vähimmäismäärää. Sellaisenaankin, varovaisesti arvioitu poiston kasvu mukaan luettuna n. 3.400 kuorellisen k-m³:n suuruisena, ylittää se huomattavasti tilan nykyisen vuotuisen oman tarpeen, joka on n. 50 p-m³ polttopuuta sekä pieniä määriä heinäseipäitä, aitapaaluja, siltapaaluja yms. Kuten edellä on ilmennyt, ei puustossa juuri ole sahattavaksi kelpaavaa rakennuspuuta, jota tilalla voitaisiin käyttää suurempiakin määriä. Näin ollen joudutaan hakattavaksi tulevaa halkoa sijoittamaan muualle.

Hoitotoimenpideluettelo.

Saari tai alue	Kuvion n:o	Kuvion pinta-ala ha	Toimenpide	Hakkausmäärä k-m³ kuorineen
Pääsaari	1a	0,66	Puhdistushakkaus	6
Pohjoinen lohko	1b	2,66	Raivaus sekä täydennysistutus männyllä 0,5 ha	57
	3a	3,45	Puhdistushakkaus sekä istutus männyllä n. 3 ha	74
	3b	1,15	Puhdistushakkaus	5
	5	0,91	Puhdistushakkaus	5
	6	3,63	Raivaus sekä täydennysistutus männyllä 1,5 ha	39
	8	1,95	Istutus, tervaleppä n. 1,5 ha	—
	8a	0,78	Ent. pelto, jos metsitetään, istutus koko alalle kuusella	—
	11	10,14	Ylispuiden poisto	55
	14	4,20	Ylispuiden poisto, täydennysistutus männyllä 1 ha	23
	16	1,04	Ylispuiden poisto	7
	18	0,11	Huonopuustoinen lehto, voidaan istuttaa saarnelle	—
	19	0,59	Ylispuiden poisto, täydennysistutus männyllä 0,4 ha	5
	Yhteensä	31,27	Istutus: mäntyä 6,4 ha tervaleppää 1,5 ha saarnea 0,1 ha	276

Saari tai alue	Kuvion n:o	Kuvion pinta-ala ha	Toimenpide	Hakkausmäärä k-m³ kuorineen
Pääsaari	20	0,59	Ylispuiden poisto ja lievä harvennus	8
Koillinen lohko	20a	0,18	Harvennus	2
	21	5,23	Harvennus	111
	23	0,42	Harvennus	7
	26	0,65	Harvennus	7
	27	3,02	Harvennus; kulon osaksi polttamaa puustoa	19
	Yhteensä	10,09		154
Pääsaari				
Eteläinen lohko	29a	1,10	Ylispuiden poisto	2
	29b	6,32	Harvennus. Kaatuneita ja vahingoittuneita puita	181
	30	2,03	Täydennysistutus männyllä 0,7 ha	—
	32	1,42	Ylispuiden poisto, täydennysistutus männyllä 0,3 ha. Paikoin soistunut	3
	34	0,18	Harvennus	1
	35	2,65	Harvennus	9
	44	8,70	Ylispuiden poisto, täydennysistutus männyllä 5 ha	19
	47	0,59	Oja keskelle, n. 100 m	—
	48	6,17	Uudistus, paikoin luont. kuuselle paikoin ylispuiden poisto ja täydennysistutus männyllä n. 3 ha	209
	49	1,69	Harvennus. Vanhan ojan perkaus n. 200 m	71
	50	0,93	Harvennus. Ojitus n. 200 m	32
	53	1,32	Uudistus suojuspuuhakkauksella. Pintavesien johdosta erittäin soistunut, tarvitaan pintavesiurat, jotka johdetaan kuviolle 54 kaivettavaan ojaan; n. 150 m	22
	54	1,55	Salapuro kuvion keskellä avataan ojaksi, 250 m. Harvennetaan ja istutetaan saarnea	15
	57	2,13	Puhdistushakkaus, istutus männyllä 2 ha	68
	59	0,76	Puhdistushakkaus, kaatuneita ja vahingoittuneita puita	22
	60	0,95	Ylispuiden poisto, täydennysistutus männyllä 0,7 ha	20
	61	3,50	Harvennus	178
	62a	5,14	Uudistus suojuspuuhakkauksella	87
	64	3,62	Harvennus	104
	65	0,90	Harvennus	61
	66	0,96	Harvennus	27
	67	6,63	Harvennus	301
	68	0,89	Ylispuiden poisto, täydennysistutus männyllä 0,6 ha	29
	69	0,70	Harvennus	11
	70	1,51	Harvennus	10
	Yhteensä	61,75	Istutus: Mäntyä 12,3 ha Saarnea 1,6 ha	1.482
Savisaaret				
Läntinen	71	1,07	Kauniita 5—6 m taimiryhmiä, jotka vapautetaan. Harvennetaan	31
Itäinen	72	1,66	Taimiston vapautus, harvennus	80

Saari tai alue	Kuvion n:o	Kuvion pinta-ala ha	Toimenpide	Hakkausmäärä k-m³ kuorineen
Ören	74	1,41	Harvennus, kaatuneita ja vahingoittuneita puita	36
Risholmen	76	1,47	Harvennus, kaatuneita ja vahingoittuneita puita	9
	77	1,90	Harvennus, runsaasti kaatuneita ja vahingoittuneita puita	48
Ekholmen	80	3,17	Uudistetaan siemenpuuhakkauksella, istutus männyllä 1,5 ha	61
Barnholmen	83	1,96	Harvennus	23
	84	1,53	Harvennus	36
Haapasaari	89	0,41	Harvennus ja puhdistus	3
	95	3,44	Harvennus, joitakin kaatuneita ja vahingoittuneita puita	73
	96	2,95	Harvennus	6
	97	1,85	Harvennus, vahingoittuneita puita	71
Tranholmen	100	1,71	Uudistus, istutus männyllä n. 0,7 ha	18
Grunnen	100a	0,34	Harvennus. N. puolet puista katkenneita, kaatuneita tai vahingoittuneita	14
	101	3,65	Harvennus. Vahingoittuneita puita	8
Teerikari	102	2,09	Puhdistushakkaus, täydennysistutus männyllä 1 ha. Paljon kaatuneita puita	45
	103	0,51	Harvennus, kaatuneita ja vahingoittuneita puita	8
	104	0,30	Harvennus	1
Strömsholmen	107	3,82	Puhdistushakkaus, täydennysistutus männyllä 1,5 ha. Palanutta murrokkoa	41
	108	6,68	Puhdistushakkaus ja harvennus	142
	109	0,27	Ent. pelto, metsitetään istuttamalla kuusta, 0,3 ha	—
	110	0,33	Ent. pelto, metsitetään istuttamalla kuusta, 0,3 ha	—
	111	3,46	Puhdistushakkaus, kaatuneita ja kuivuneita kalliomäntyjä	1
Vasikkasaaret				
Itäinen	113	0,86	Harvennus, pystykuivia puita	33
	114	0,66	Harvennus	1
	115	0,85	Harvennus, kaatuneita ja vahingoittuneita puita	16
Pässisaaret				
Itäinen	116	2,93	Harvennus	123
	Yhteensä	51,28	Istutus: Mäntyä 4,7 ha Kuusta 0,6 ha	928
Papinsaari				
Läntinen lohko	119	2,35	Harvennus	35
	121	1,20	Metsittyvä niitty, täydennetään istuttamalla kuusta n. 0,6 ha	—
	122	1,80	Harvennus	31
	125	10,42	Ylispuiden poisto. Notkelmapalkat soistuneet	23
	127	6,44	Täydennysistutus männyllä 2 ha	—
	130	0,42	Harvennus, puun tynkiä	5
	131	0,54	Harvennus	2
Itäinen lohko ..	132a	10,69	Ylispuiden poisto, täydennysistutus männyllä 2,5 ha. Pystykuivia ja kaatuneita puita	21

Saari tai alue	Kuvion n:o	Kuvion pinta-ala ha	Toimenpide	Hakkausmäärä k-m³ kuorineen
	132d	0,72	Harvennus, pystykuivia ja kaatuneita puita	20
	134	1,36	Puhdistus, kaatuneita puita ja joitakin tynkiä, pari ylispuukoivua pois	2
	137	1,21	Mahd. istutus jalolla lehtipuulla. Lievästi soistunut	—
	139	0,39	Metsittyvä niitty, tammen istutus (saarni) 0,3 ha	—
	141	0,88	Ylispuiden poisto, täydennysistutus kuusella tai saarnella 0,2 ha	17
	Yhteensä	38,42	Istutus: Mäntyä 4,5 ha Kuusta 0,6 ha Tammea 0,3 ha Saarnea 0,9 ha	156
Kihlboholmen	142	3,92	Poistetaan kuivuneet ja kaatuneet kalliomännyt	5
	143	0,54	Ylispuiden poisto, täydennysistutus männyllä 0,3 ha	5
	144	0,72	Uudistus suojuspuuhakkauksella	11
	145	0,62	Uudistus, paljaaksihakkaus ja istutus männyllä 0,5 ha	33
	146a	3,95	Ylispuiden poisto, täydennysistutus männyllä 1 ha	114
	146b	1,80	Harvennus	87
	Yhteensä	11,55	Istutus: Mäntyä 1,8 ha	255

Toivoniemen koulukoti.[1])

Ala ja puusto.

Koulukoti sijaitsee Lohjan kunnassa Lohjanjärven pohjoisrannalla. Tilan metsät ovat pääasiallisesti 2:ssa lohkossa, suurempi välittömästi talouskeskuksen lounaispuolella, pienempi siitä n. 1,5 km luoteeseen.

Metsäsuunnitelmaan sisältyvä pinta-ala jakaantuu maankäyttölajeihin seuraavasti:

Maankäyttölaji	Pinta-ala ha	Pinta-ala %
Kasvullista metsämaata	97,79	98,0
Huonokasvuista »	0,59	0,6
Metsämaata yhteensä	98,38	98,6
Joutomaata	0,78	0,8
Metsätalouteen kuulumatonta maata.....	0,62	0,6
Kaikkiaan	99,78	100,0

[1]) Lastensuojelulautakunnan hallinnassa.

Huonokasvuinen metsämaa käsittää kaksi kalliokuviota, joutomaa yhden nevan. Metsätalouteen kuulumattomana on suunnitelmaan liitetty kaksi rantaniittyä, jotka ilmeisesti on edullisinta metsittää.

Kasvullinen metsämaa jakaantuu eri metsätyyppien osalle seuraavasti:

Metsätyyppi	Pinta-ala	
	ha	%
Lehto	3,35	3,4
Käenkaali-mustikkatyyppi	26,76	27,4
Talvikkityyppi	4,88	5,0
Mustikkatyyppi	18,61	19,0
Puolukkatyyppi	4,49	4,6
Puolukkatyyppi, kivinen	9,73	10,0
Kanervatyyppi, kivinen	29,26	29,9
Varsinainen korpi	0,71	0,7
Yhteensä	97,79	100,0

Lehtoja sekä lehtomaisia ja tuoreita kangasmetsiä on siis 53,60 ha (54,8%), kuivia kangasmetsiä 43,48 ha (44,5%) ja soita 0,71 ha (0,7%). Kanervatyyppi on kauttaaltaan kivistä ja osittain miltei kalliomaata.

Metsätyypeissä kuvastuvat maaston yleiset ominaisuudet, suuret ja jyrkät korkeusvaihtelut. Mäkien laet ovat suureksi osaksi kivistä kanerva- tai puolukkatyyppiä, niiden väliset notkot taas käenkaali-mustikkatyyppiä tai lehtoja. Muut tyypit esiintyvät pääasiassa lyhyillä ja jyrkillä rinteillä, mistä niiden vähäisempi pinta-alaosuus juontaa alkunsa. Soiden osuus on merkityksettömän pieni, mutta paremmilla metsätyypeillä esiintyy pintavesistä johtuvaa lievää soistumista, mikä johtuu näiden alueiden vettä huonosti läpäisevästä savipohjasta.

Ikäluokkajakaantuminen on seuraavan taulukon mukainen:

Maankäyttölaji	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	Hehtaaria						
Kasvulliset metsämaat	97,79	0,28	6,18	3,04	6,00	20,91	61,38
Huonokasvuiset »	0,59	—	—	—	—	0,25	0,34
Yhteensä	98,38	0,28	6,18	3,04	6,00	21,16	61,72
	%						
Kasvulliset metsämaat	100,0	0,3	6,3	3,1	6,1	21,4	62,8
Huonokasvuiset »	100,0	—	—	—	—	42,4	57,6
Keskimäärin	100,0	0,3	6,3	3,1	6,1	21,5	62,7

Pääpaino on siis erittäin tuntuvasti vanhimpien ikäluokkien puolella. Yli 60-vuotisia metsiköitä on n. 84% pinta-alasta. Aukeita ei ole juuri lainkaan.

Ikäluokkajakaantuminen on kestävää puun tuottoa silmällä pitäen epäedullinen. Suurin osa puustosta on jo yli-ikäisenä heikkotuottoisessa kunnossa ja vaatii uudistamista. Nuorten kehityskykyisten metsiköiden puute on suuri.

Seuraava taulukko osoittaa puulajisuhteita kasvullisilla metsämailla:

Vallitseva puulaji	Yhteensä		Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	ha	%	Kokonaispinta-alasta %					
Mänty	65,84	67,3	—	1,8	1,9	1,8	3,6	59,2
Kuusi	16,76	17,2	0,3	—	—	0,4	13,4	3,1
Koivu	8,30	8,5	—	—	—	3,6	4,4	0,5
Lehtikuusi	0,23	0,2	—	0,2	—	—	—	—
Tervaleppä	1,72	1,7	—	0,6	0,8	0,3	—	—
Harmaaleppä	4,57	4,7	—	4,7	—	—	—	—
Pähkinäpensas	0,37	0,4	—	—	0,4	—	—	—
Yhteensä	97,79	100,0	0,3	6,3	3,1	6,1	21,4	62,8

Ylivoimaisesti vallitsevin puulaji on siis mänty. Lehtikuusi käsittää v. 1948 suoritetun istutuksen. Harmaaleppää kasvaa alueella, joka aikanaan on hakattu paljaaksi laiduntamista varten. Muutenkin heikosti edustetuista ikäluokista 1—20 ja 21—40 on suuri osa metsätalouden kannalta toisarvoisten puulajien hallussa.

Huonokasvuiset kalliomaat ovat kokonaisuudessaan mäntyvaltaisia.

Seuraavasta taulukosta ilmenevät puulajisuhteet eri metsätyypeillä:

Metsätyyppi	Vallitseva puulaji						
	Mänty	Kuusi	Koivu	Lehtikuusi	Tervaleppä	Harmaaleppä	Pähkinäpensas
	Pinta-ala hehtaaria						
Lehto	—	—	1,26	—	1,72	—	0,37
Käenkaali-mustikkatyyppi	5,50	13,52	2,94	0,23	—	4,57	—
Talvikkityyppi	1,98	0,80	2,10	—	—	—	—
Mustikkatyyppi	14,88	1,73	2,00	—	—	—	—
Puolukkatyyppi	4,49	—	—	—	—	—	—
Puolukkatyyppi, kivinen	9,73	—	—	—	—	—	—
Kanervatyyppi, kivinen	29,26	—	—	—	—	—	—
Varsinainen korpi	—	0,71	—	—	—	—	—
Yhteensä	65,84	16,76	8,30	0,23	1,72	4,57	0,37

Vallitseva puulaji on siis yleensä kasvupaikan mukainen. Kuusta ja koivua esiintyy myös sekapuuna mäntyvaltaisilla alueilla.

Puuston kuutiomäärä ilmenee seuraavasta taulukosta:

Maankäyttölaji	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	Keskikuutiomäärä k-m³ kuorineen hehtaarilla						
Kasvulliset metsämaat	115,6	△	20,4	52,0	94,0	143,3	121,5
Huonokasvuiset »	11,9	—	—	—	—	12,0	11,8
Keskimäärin	114,9	△	20,4	52,0	94,0	141,8	120,9
	Kokonaiskuutiomäärä k-m³ kuorineen						
Kasvulliset metsämaat	11.300	△	126	158	564	2.997	7.455
Huonokasvuiset »	7	—	—	—	—	3	4
Yhteensä	11.307	△	126	158	564	3.000	7.459

Keskikuutio on siis verrattain korkea, mikä luonnollisesti johtuu vanhojen metsiköiden suuresta osuudesta. Kuitenkin juuri näiden runsauden huomioon ottaen täytyy keskikuutiota sittenkin pitää pienenä, onhan ikäluokan 81+ keskikuutio vain n. 120 k-m³/ha. Puuttomia aloja ei liioin ole alentamassa keskikuutiota, joka siten osoittaa metsien vajaatuottoista tilaa.

Kokonaiskuutiomäärä jakaantuu eri puulajien osalle seuraavasti:

Puulaji	Kuutiomäärä	
	k-m³ kuorineen	%
Mänty	6.993	61,9
Kuusi	2.427	21,5
Koivu	1.577	13,9
Tervaleppä	127	1,1
Harmaaleppä	161	1,4
Muut	22	0,2
Yhteensä	11.307	100,0

Muihin puulajeihin sisältyy pieniä määriä tammea, haapaa ja pähkinäpensasta.

Arvopuuston osuus ilmenee seuraavasta taulukosta:

Rinnankorkeusläpimitta	Yhteensä		Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	k-m³	%	k-m³ kuorineen					
<20 sm	4.884	43,2	△	126	134	462	1.583	2.576
>20 sm	6.423	56,8	—	—	24	102	1.417	4.883
Yhteensä	11.307	100,0	△	126	158	564	3.000	7.459

Arvopuuprosentti on sangen korkea, n. 57%. On kuitenkin huomattava, että lähes puolet ikäluokan 81+ puustosta — johon pääosa yli 20 sm:sestä kuuluu — kasvaa kivisellä kanervatyypillä, jossa se rinnankorkeusläpimitastaan huolimatta ei muodosta tukkipuustoa, vaan on lyhyttä ja huonomuotoista.

Vuotuinen juokseva kuutiokasvu on seuraavan suuruinen:

Kuutiokasvu	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	k-m³ kuoretta						
Keskikasvu hehtaarilla	3,2	△	2,1	3,8	4,3	5,3	2,5
Kokonaiskasvu	317	△	13	12	26	110	156

N. 50% kokonaiskasvusta tulee siis talousmetsän kannalta yli-ikäisistä yli 81-vuotisista metsiköistä, joissa keskikasvu on pieni. Vaikka tämän ikäluokan metsiköistä n. puolet onkin kivistä kanervatyyppiä, jolla puuston kasvu ei missään kehitysvaiheessa ole korkea eikä puusto tavallisen mittapuun mukaan täystiheä, osoittavat luvut silti selvästi, että kokonaiskasvu on tuntuvasti pienempi kuin mitä se 80—100 vuoden kiertoajalla voisi olla.

Metsänhoidollinen tila kasvullisilla metsämailla on seuraavan taulukon mukainen:

Metsänhoidollinen tila	Yhteensä		Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	ha	%	Kokonaispinta-alasta %					
Hyvä	3,62	3,7	—	0,2	—	—	3,0	0,5
Tyydyttävä	45,86	46,9	—	1,4	3,1	3,1	14,5	24,8
Epätyydyttävä	48,31	49,4	0,3	4,7	—	3,0	3,9	37,5
Yhteensä	97,79	100,0	0,3	6,3	3,1	6,1	21,4	62,8

Metsänhoidollinen tila on siis sangen huono. Pääsyynä tähän on yli-ikäisyys sekä aikaisemmista harsintahakkuista johtuva harvuus.

Hakkausmäärän suuruudeksi on arvioitu:

Aikajakso	Hakkausmäärä		
	k-m³ kuorineen	k-m³ hehtaarilla	nykyisestä kuutiomäärästä %
I 10-vuotiskausi	3.468	35,3	30,7
II 10-vuotiskausi	4.373	44,5	38,7
Yhteensä	7.841	79,8	—

Näihin lukuihin ei sisälly poiston kasvu.

I 10-vuotiskauden toimenpiteet.

Tilan metsä on puhdas talousmetsä, jonka tarkoituksena on tyydyttää tilan oma puuntarve. Vuosittainen käyttö käsittää n. 300 p-m³ polttopuuta, sekä satunnaisesti tukkipuuta, heinäseipäitä yms. Vuotuinen kokonaiskäyttö on tähän mennessä ollut suunnilleen vakio, eikä tällä hetkellä ole nähtävissä syytä sen muuttumiseen ainakaan lähitulevaisuudessa.

Kuten edellä on ilmennyt on nykyistä puustoa pidettävä vajaatuottoisena. Ikäluokkajakaantuminen on kestävää puun tuottoa silmällä pitäen epäedullinen, ja yli-ikäisten vuosi vuodelta yhä heikommin kasvavien metsiköiden osuus suuri. Riittävän puuntuoton jatkuvan turvaamisen perusedellytyksenä on siten ikäluokkajakaantumisen tasaaminen.

Puuston vajaatuottoisuudesta huolimatta näyttää siltä, että ainakin lähimmän 20:n vuoden aikana saadaan em. suuruinen puun tarve tyydytettyä. Arvioitu metsänhoidollinen hakkausmäärä on puun tarvetta ja kasvua suurempi, mikä suorastaan johtuu yli-ikäisinä uudistamista vaativien metsiköiden runsaudesta. Uudistamista ei kuitenkaan voida tässä laajuudessa toteuttaa, koska se aikanaan johtaisi miltei yhtä epäedulliseen ikäluokkajakaantumiseen kuin nykyinenkin on. Uudistaminen on suoritettava 80—100 vuoden kiertoaikaa silmällä pitäen, mikä 10-vuotiskaudeksi edellyttää n. 10—15:n hehtaarin uudistusalaa. Tämä määrä voidaan kuitenkin I 10-vuotiskaudella hieman ylittääkin nuorten metsiköiden kipeän tarpeen johdosta. Näin menetellenkin tulee hakkausmäärä olemaan riittävän suuri.

Halkopuun osuus hakkausmäärästä sen sijaan ei riitä kuin korkeintaan I 10-vuotiskauden kulutukseen. Jotta vältettäisiin arvopuun käyttö polttopuuna, on vähitellen siirryttävä sellaiseen menettelyyn, että tilalta myydään tukkipuuta ja polttopuuvajaus täytetään ostamalla halkoja. Nuorten metsiköiden puute on tuntuva myös siinä suhteessa, että nykyisen haloiksi sopivan puuston lähivuosina loputtua seuraa väliaika, jolloin har-

vennuksella käsiteltäviä »polttopuumetsiköitä» ei ole käytännöllisesti katsoen lainkaan. Tästäkin syystä on ikäluokkajakaantuminen järjestettävä tarkoituksenmukaiseksi.

Koska toimenpiteillä on saatava aikaan tehokas tuoton kohoaminen ja nuorten metsiköiden syntyminen, on huomio ensi sijassa kohdistettava parhaisiin metsätyyppeihin, joilla puun kasvu on nopea. Vajaatuottoisista metsiköistä uudistetaan siten ensimmäiseksi juuri parhailla tyypeillä olevat. Muut metsiköt harvennetaan siten, että jäljelle jäävällä puustolla on mahdollisimman hyvät kasvuedellytykset.

Toimenpiteitten pääperiaatteena on, että niillä pyritään saavuttamaan korkea metsänhoidollinen taso, ja ettei tilan puuntarvetta tyydytetä metsänhoidollisten näkökohtien kustannuksella. Puulajien suhteen on huomattava, että koivua on suosittava ja koivuntaimistoja tai ainakin koivusekoitusta pyrittävä aikaansaamaan, koska tila m.m. sijaitsee vanerikoivun suhteen hyvällä menekkialueella. Polttopuuna on koivua tilalla tähän asti käytetty liian runsaasti vastaavaan puuvarastoon verrattuna.

Arvioimisen yhteydessä on seuraavat hoitotoimenpiteet katsottu tarpeellisiksi:

Toimenpide	Pinta-ala		Hakkausmäärä k-m³ kuorineen
	ha	kokonaispinta-alasta %	
Harvennushakkaus	43,28	44,0	1.070
Väljennyshakkaus	33,94	34,5	1.539
Uudistushakkaus	14,95	15,2	859
Yhteensä	92,17	93,7	3.468

Toimenpiteinä tarvitaan siis vain hakkauksia, joilla metsäalueet käydään järjestelmällisesti kauttaaltaan lävitse. Hakkuut on jo aloitettu alueen etelälaidasta, johon 10-vuotiskauden lopussa joudutaan uudelleen palaamaan.

Ehdotetuissa toimenpiteissä kertyvä hakkausmäärä ylittää 10 vuoden oman kulutuksen. Harvennusten voimakkuudessa voidaan kuitenkin tinkiä tukkipuuston hyväksi. II 10-vuotiskaudella tapahtuvaan uudistamiseen tähtäävien väljennyshakkausten määrää on myös tilan jatkuvaa puun saantia silmälläpitäen supistettava. Pääosa niistä siirretään myöhemmin suoritettaviksi siten, että vain kuvio 48 (10,76 ha) väljennetään ja loput harvennetaan tarpeen mukaan. Kun kaikissa hakkuissa toistaiseksi pyritään vain halkopuuksi sopivan puuston poistamiseen, tulee hakkausmäärä täten suunnilleen puun tarpeen mukaiseksi.

Uudistaminen on pyrittävä suorittamaan luontaisesti, mihin pitäisi olla hyvät mahdollisuudet. Istutusta voidaan kuitenkin myös käyttää mahdollisuuksien mukaan. Niinpä voidaan kuvio 36, pinta-alaltaan n. 2 ha, väljennyksen jälkeen istuttaa kuuselle. Myös männyn istutukselle sopivia aloja tulee olemaan. Sen sijaan tervaleppää kasvavissa rantalehdoissa on pohjavesi niin lähellä, ettei kuusen menestyminen ole todennäköinen.

Uudistamista haittaa suuremman metsälohkon käyttö laitumena, mikä estää varsinkin erittäin suotavan koivuntaimiston syntymistä. Koska metsälaidunta ei voida pitää karjataloudenkaan kannalta edullisena laiduntamismuotona, on sen käytöstä mahdollisuuksien mukaan päästävä eroon. On huomattava, että jo ko. maastokin jyrkkine ja louhikkoisine mäkineen ja rinteineen huonosti soveltuu karjan käyntiin. Vaikka laidunoloissa ei voitanekaan heti päästä yksinomaan viljelyslaitumien käyttöön, on siihen kaikin käytettävissä olevin keinoin pyrittävä.

Laidunolojen järjestelyn aikana on uudistaminen keskitettävä laiduntamattomaan pohjoiseen lohkoon. Laiduntamisen vuoksi on myös metsäsuunnitelmaan sisällytetty

Hoitotoimenpideluettelo.

Toimenpide	Kuvion N:o	Kuvion pinta-ala ha	Kuvion metsätyyppi	Hakkausmäärä k-m³ kuorineen	Huomautuksia
Harvennus	4	1,08	VTkiv	21	
	6	0,38	I VK	6	
	12	0,30	MT	6	
	13a	0,76	MT	20	
	15b	0,39	OMT	5	
	16	0,69	MT	16	
	17	0,65	Lh	6	
	20	5,55	OMT	168	
	21	0,58	Lh	4	
	23	0,49	Lh	2	
	29a	3,69	OMT	125	Ylispuiden poisto
	29b	4,57	OMT	20	
	29c	1,46	OMT	28	
	29f	1,06	OMT	32	
	29g	1,00	OMT	23	
	35	1,89	VT	24	
	36	2,06	OMT	74	
	37	1,48	CTkiv	22	
	42	1,64	MT	50	
	44	0,77	VTkiv	22	
	46a	9,03	MT	306	
	46b	0,81	MT	24	
	47	1,98	PyT	51	
	50	0,36	Lh	3	
	51	0,61	Lh	12	
	Yhteensä	43,28		1.070	
Väljennys	7	1,35	VT	76	Siirretään
	10	3,02	CTkiv	90	»
	14	1,78	VTkiv	92	»
	15a	0,49	OMT	33	»
	25	1,25	VT	76	»
	27	0,51	CTkiv	13	»
	28	0,32	CTkiv	8	»
	31	1,82	VTkiv	110	»
	34	5,94	CTkiv	227	»
	38	3,22	MT	207	»
	41	3,48	VTkiv	196	»
	48	10,76	CTkiv	411	
	Yhteensä	33,94		1.539	
Uudistus suojuspuuhakkaus	5	0,80	PyT	34	
	8	5,50	OMT	353	
	13b	1,78	MT	97	
	18	0,48	OMT	29	
	Yhteensä	8,51		513	
Uudistus siemenpuuhakkaus	24	1,86	CTkiv	94	
	26	1,70	CTkiv	101	
	30	2,30	CTkiv	117	
	32	0,58	CTkiv	34	
	Yhteensä	6,44		346	

rantaniittyjen metsittäminen toistaiseksi siirrettävä, koska ne ovat erittäin mieluisia karjan käyntipaikkoja. Niiden metsitys suoritetaan aikanaan tervalepällä. Kun metsälaitumen käyttö lopetetaan, istutetaan myös kuvio 29b (4,5 ha) kuuselle, ja siten saadaan nykyinen vähäarvoinen puusto korvatuksi tulevaa tuottoa silmällä pitäen huomattavasti arvokkaammalla.

Kuvio 40, lyhytkortinen neva, on ojitettu, mutta vain osittain kuivunut kasvaen hajanaista harmaaleppä- ja pajupensaikkoa. Tämä johtuu kangaskannaksen läpi lounaiseen johtavan viemäriojan liian pienestä syvyydestä. Kuvion täydelliseksi kuivattamiseksi on viemäri osittain syvennettävä ja sarkaojat perattava.

Ryttylän koulukoti.[1])

Ala ja puusto.

Koulukodin metsien pääosa sijaitsee yhtenä kappaleena välittömästi Ryttylän aseman luoteispuolella. Lisäksi tulee kaksi pientä erillistä metsikköä, nimittäin talouskeskuksen vieressä oleva puistoluontoinen metsikkö (1,12 ha) sekä Riihimäen kauppalan alueella oleva suopalsta (1,36 ha), johon myös liittyy turvesuo.

Metsäpinta-ala on yhteensä 32,92 ha, mikä kaikki on kasvullista metsämaata. Metsäalueella on lisäksi 0,07 ha:n suuruinen sorakuoppa.

Metsätyyppijakaantuminen on seuraavan taulukon mukainen:

Metsätyyppi	Pinta-ala	
	ha	%
Käenkaali-mustikkatyyppi	22,61	68,7
Mustikkatyyppi	5,29	16,1
Puolukkatyyppi	3,66	11,1
Korpikangas	1,36	4,1
Yhteensä	32,92	100,0

Maapohja on siis suurimmaksi osaksi erittäin hyvää metsämaata. Paikoitellen esiintyy etupäässä pintavesien aiheuttamaa lievää soistumista.

Ikäluokka- ja puulajijakaantuminen on seuraavan taulukon mukainen:

Vallitseva puulaji	Yhteensä	Aukea siemenp.	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	Hehtaaria						
Mänty	5,50	—	0,99	3,19	0,20	—	1,12
Kuusi	27,42	—	—	3,89	23,53	—	—
Yhteensä	32,92	—	0,99	7,08	23,73	—	1,12
	%						
Mänty	16,7	—	3,0	9,7	0,6	—	3,4
Kuusi	83,3	—	—	11,8	71,5	—	—
Yhteensä	100,0	—	3,0	21,5	72,1	—	3,4

[1]) Lastensuojelulautakunnan hallinnassa.

Enemmistönä ovat keski-ikäiset kuusivaltaiset metsiköt. Koivu esiintyy yksinomaan sekapuuna ja on sitä niukanlaisesti.

Seuraava taulukko osoittaa puulajisuhteita eri metsätyypeillä:

Metsätyyppi	Vallitseva puulaji	
	Mänty	Kuusi
Käenkaali-mustikkatyyppi	1,44	21,17
Mustikkatyyppi	0,40	4,89
Puolukkatyyppi	3,66	—
Korpikangas	—	1,36
Yhteensä	5,50	27,42

Puulajisuhteet ovat siis maapohjan kasvuedellytysten mukaiset.

Metsänhoidollinen tila ilmenee seuraavasta taulukosta:

Metsänhoidollinen tila	Yhteensä		1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	ha	%	Kokonaispinta-alasta %				
Hyvä	0,40	1,2	1,2	—	—	—	—
Tyydyttävä	26,53	80,6	1,0	4,1	72,1	—	3,4
Epätyydyttävä	5,99	18,2	0,8	17,4	—	—	—
Yhteensä	32,92	100,0	3,0	21,5	72,1	—	3,4

Metsä on siis pääasiassa tilaltaan tyydyttävää. Puuston kuutiomäärä on seuraavan suuruinen:

Kuutiomäärä	Yhteensä	1—20	21—40	41—60	61—80	81 +
	K-m³ kuorineen					
Keskikuutiomäärä hehtaarilla	177,9	0,1	117,4	199,8	—	247,3
Kokonaiskuutiomäärä	5.856	7	831	4.741	—	277

Keskikuutiomäärä on huomattavan korkea, jopa yli kaksinkertainen Etelä-Suomen keskimääräiseen verrattuna.

Kokonaiskuutiomäärä käsittää eri puulajeja seuraavasti:

Puulaji	Kuutiomäärä	
	k-m³ kuorineen	%
Mänty	669	11,4
Kuusi	5.111	87,3
Koivu	76	1,3
Yhteensä	5.856	100,0

Näiden lisäksi on alueella luonnollisesti haapoja, pihlajia, raitoja yms.

Seuraava taulukko osoittaa arvopuuston osuutta kuutiomäärästä:

Rinnankorkeusläpimitta	Kuutiomäärä	
	k-m³ kuorineen	%
<20 sm	1.993	34,0
>20 sm	3.863	66,0
Yhteensä	5.856	100,0

Arvopuuprosentti on tuntuvasti Etelä-Suomen keskimääräistä korkeampi, joka valtionmetsissäkin on vain 52,4%.

Vuotuisen juoksevan kuutiokasvun suuruus ilmenee seuraavasta taulukosta:

Kuutiokasvu	Yhteensä	1—20	21—40	41—60	61—80	81+
	K-m³ kuoretta					
Keskikasvu hehtaarilla	7,0	0,3	3,8	7,6	—	3,5
Kokonaiskasvu	230	△	44	182	—	4

I 10-vuotiskauden toimenpiteet.

Metsäpinta-ala on niin pieni, ettei sen puitteissa ole mahdollisuutta tyydyttää kuin osa koulukodin puuntarpeesta, siitäkin huolimatta, että puuston tuottokyky on korkeas Näin on asianlaita varsinkin polttopuun suhteen. Sen sijaan erilaisen määrältään vähäi. sen erikoispuutavaran, kuten esim. sähköpylväiden, heinäseipäiden yms. sekä osaksi myötukkipuun tarve on tyydytettävissä oman metsän tuotteilla.

Kun metsän tuottokyky ei missään tapauksessa kestävästi ole puuntarpeeseen verrattuna riittävä, jäävät metsien käytön määräämiksi tekijöiksi pelkästään metsänhoidolliset näkökohdat. Kun lisäksi kaikki metsänhoidon vaatimusten perusteella poistettava puu voidaan käyttää, voidaan myös hoitotoimenpiteet toteuttaa täydessä laajuudessa.

Metsää on hoidettava talousmetsänä n. 80:n vuoden kiertoaikaa silmällä pitäen. Pienestä pinta-alasta johtuen ei puuston ikäluokkajakaantumisen järjestämistä kestävästi saman suuruista puuntuottoa silmällä pitäen voida pitää tarkoituksenmukaisena, koska tämä edellyttäisi mitättömän pienten metsikkökuvioiden muodostamista. Välttämätön uudistaminen on suoritettava metsiköiden kehitysasteen asettamien vaatimusten mukaisesti.

I 10-vuotiskaudella ovat seuraavat toimenpiteet tarpeellisia:

Toimenpide	Pinta-ala ha
Istutus	0,47
Taimiston perkaus	0,13
Harvennushakkaus	31,73
Siemenpuiden poisto	0,79
Yhteensä	33,12

Koko metsäpinta-ala tulee siis käsiteltäväksi. Toimenpiteitten yhteydessä kertyvä hakkausmäärä on arvioitu 1.250 k-m³:ksi kuorellista puuta. Männyntaimia tarvitaan n. 2.100 kpl.

Toimenpiteet jakaantuvat eri kuvioiden osalle seuraavasti:

Kuvion n:o	Kuvion pinta-ala ha	Hoitotoimenpide	Hakkausmäärä k-m³ kuorineen	Huomautuksia
1	1,75	Harvennus	41	Poistetaan kuusta
2a	4,89	Harvennus	236	
2b	0,27	Siemenpuiden poisto	3	Istutettu männylle
2c	0,13	Taimiston perkaus	—	Istutettu männylle, voimakkaasti ruohottunut. Osa taimia kuollut, mutta alalla myös kuusen taimia
3a	1,44	Harvennus	34	Poistetaan kuusta
3b	0,20	Männyn istutus, ylis puiden poisto	2	Palo-alue
3c	0,27	Männyn istutus, raivaus	—	Ennestäänkin hieman mäntyä, mutta etupäässä kuusta, koivua, leppää ja pihlajaa
5a	18,64	Harvennus	791	Osittain hyvinkin kookasta puustoa, paikoin käsiteltävä suojuspuuhakkauksella
5b	2,53	Harvennus	54	Laidunnettu, runs. soistunut. Olisi ojitettava
5c	0,32	Siemenpuiden poisto	4	Istutettu männylle, voimakkaasti ruohottunut.
6	1,12	Harvennus	28	Puistonluontoinen, vain kuolevat puut poistetaan
7	1,36	Harvennus	57	Melkein täyd. kuivunut suo; hyvä puusto
Yhteensä	32,92		1.250	

Kuviolla 5b suoritettava ojitus vaatii ojitussuunnitelman tekoa. Ojaston pituudeksi tulee n. 800 m.

Nuoren karjan laitumeksi on metsäalueen itäreunaan hakattu n. hehtaarin suuruinen haka, johon liittyen myös kuviota 5b sekä tien itäpuolista osaa kuviosta 5a on käytetty laitumena. Näiden metsiköiden kehitysaste on sellainen, etteivät ne sanottavammin kärsi vahinkoa laiduntamisesta. Pakottavaa syytä laidunalojen järjestelyyn ei tältä osalta siis tällä hetkellä ole, mutta aikanaan ko. kuvioiden uudistustoimenpiteitten yhteydessä on siihen ryhdyttävä.

Pirttimäen retkeilyalue.[1])

Alue metsänä.

Retkeilyalue sijaitsee Espoon pitäjän Bodom'in kylässä Bodomjärven länsipuolella. Metsäpinta-ala on n. 52 ha, josta kasvullista metsämaata on 48 ha (91,7 %) ja huonokasvuista n. 4 ha (8,3 %). Alueesta ei ole ollut käytettävissä kunnollista peruskarttaa, joten pinta-alat on mitattu ilmakuvista, joiden mittakaava ei ole ehdottoman täsmällinen. Kun alueella on sangen suuret korkeusvaihtelut, saattaa pinta-ala maastovirheenkin johdosta olla jonkin verran virheellinen. Myös on alueesta kesällä 1949 lohkottu tontteja, joiden täsmällisiä rajoja ei liioin kartan puutteessa ole voitu selvittää. Mahdollinen pinta-

[1]) Urheilu- ja retkeilylautakunnan hallinnassa.

alavirhe ei kuitenkaan kokonaisuudessaan todennäköisesti nouse 1—2 hehtaaria suuremmaksi.

Metsäpinta-ala jakaantuu eri metsätyyppeihin seuraavasti:

Metsätyyppi	Pinta-ala	
Kasvulliset metsämaat	ha	%
Lehto	1,2	2,5
Mustikkatyyppi	26,1	55,0
Kanervatyyppi, kivinen	12,8	26,9
Korpikangas	0,6	1,3
Kangaskorpi	3,7	7,9
Varsinainen korpi	2,1	4,4
Korpiräme	1,0	2,0
Yhteensä	47,5	100,0
Huonokasvuiset metsämaat		
Huonokasvuinen kalliomaa	3,2	68,1
Isovarpuinen räme	0,8	17,0
Rahkaräme	0,7	14,9
Yhteensä	4,7	100,0
Metsämaata yhteensä	52,2	—

Kasvullisia soita on yhteensä 7,8 ha eli 16,4 % kasvullisen metsämaan kokonaispinta-alasta. Kivinen kanervatyyppi on monilta osiltaan miltei huonokasvuista kalliomaata.

Ikäluokkajakaantuminen on seuraavan taulukon mukainen:

Maankäyttölaji	Yhteensä	1—20	21—40	41—60	61—80
	Hehtaaria				
Kasvulliset metsämaat	47,5	1,5	12,5	32,6	0,9
Huonokasvuiset »	4,3	—	4,0	0,7	—
Yhteensä	52,2	1,5	16,5	33,3	0,9
	%				
Kasvulliset metsämaat	100,0	3,1	26,3	68,6	2,0
Huonokasvuiset »	100,0	—	85,1	14,9	—
Keskimäärin	100,0	2,8	31,5	63,9	1,8

Puusto on siis yleensä nuorenpuoleista.

Puulajijakaantuminen on kasvullisilla metsämailla seuraava:

Vallitseva puulaji	Yhteensä		1—20	21—40	41—60	61—80
	ha	%	Kokonaispinta-alasta %			
Mänty	13,8	29,1	—	8,2	19,0	2,0
Kuusi	30,2	63,6	—	13,6	49,5	—
Koivu	3,0	6,3	2,1	4,2	—	—
Lehtikuusi	0,5	1,0	1,0	—	—	—
Yhteensä	47,5	100,0	3,1	26,3	68,6	2,0

Lehtikuusen osuus käsittää vuonna 1948 suoritetun istutuksen. Sekapuuna on luonnollisesti myös leppää ja haapaa.

Huonokasvuiset metsämaat ovat kokonaisuudessaan mäntyvaltaisia.

Seuraava taulukko osoittaa puulajisuhteita eri metsätyypeillä:

Metsätyyppi	Vallitseva puulaji			
	Mänty	Kuusi	Koivu	Lehtikuusi
	Pinta-ala hehtaaria			
Lehto	—	—	1,2	—
Mustikkatyyppi	1,3	24,3	—	0,5
Kanervatyyppi, kivinen	11,5	1,3	—	—
Korpikangas	—	—	0,6	—
Kangaskorpi	—	2,5	1,2	—
Varsinainen korpi	—	2,1	—	—
Korpiräme	1,0	—	—	—
Yhteensä	13,8	30,2	3,0	0,5

Suorastaan väärän puulajin hallussa on siis vain 1,3 ha kanervatyyppiä, jossa vallitsevana on kuusi. Kuusta ja koivuakin esiintyy kuitenkin sangen yleisesti myös sekapuuna kanervatyypillä.

Metsänhoidollinen tila on kasvullisilla metsämailla seuraavan taulukon mukainen:

Metsänhoidollinen tila	Yhteensä		1—20	21—40	41—60	61—80
	ha	%	Kokonaispinta-alasta %			
Hyvä	0,5	0,9	0,9	—	—	—
Tyydyttävä	37,3	77,9	—	17,9	60,0	—
Epätyydyttävä	10,1	21,2	2,1	8,1	9,0	2,0
Yhteensä	47,9	100,0	3,0	26,0	69,0	2,0

Epätyydyttävistä on yli puolet kanervatyypin maita.

Puuston kuutiomäärä ilmenee seuraavasta taulukosta:

Maankäyttölaji	Yhteensä	1—20	21—40	41—60	61—80
	Keskikuutiomäärä k-m³ kuorineen hehtaarilla				
Kasvulliset metsämaat	105,6	17,1	88,1	116,0	110,5
Huonokasvuiset »	9,7	—	9,5	12,1	—
Keskimäärin	97,7	17,1	69,1	115,0	110,4
	Kokonaiskuutiomäärä k-m³ kuorineen				
Kasvulliset metsämaat	5.062	25	1.049	3.832	106
Huonokasvuiset »	42	—	38	4	—
Yhteensä	5.104	25	1.137	3.836	106

onaiskuutiomäärä jakaantuu eri puulajien osalle seuraavasti:

Puulaji	Kuutiomäärä	
	k-m³ kuorineen	%
Mänty	864	16,9
Kuusi	3.217	63,0
Koivu	1.003	19,7
Muut	20	0,4
Yhteensä	5.104	100,0

Muihin sisältyy mm. haapaa sekä terva- ja harmaaleppää.

Puuston läpimittajakaantuminen on seuraavan taulukon mukainen:

Rinnankorkeus-läpimitta	Yhteensä		1—20	21—40	41—60	61—80
	k-m³ kuorineen	%	K-m³ kuorineen			
<20 sm	3.745	73,4	25	923	2.776	21
>20 sm	1.359	26,6	—	214	1.060	85
Yhteensä	5.104	100,0	25	1.137	3.836	106

Seuraava taulukko osoittaa vuotuisen juoksevan kuutiokasvun suuruutta:

Kuutiokasvu	Yhteensä	1—20	21—40	41—60	61—80
	K-m³ kuoretta				
Keskikasvu hehtaarilla	4,2	1,7	3,4	4,7	2,1
Kokonaiskasvu	218	2,5	55	157,5	2

Huonokasvuisten metsämaitten osuus tästä on mitättömän pieni, niiden keskikasvu n. 0,2 k-m³ hehtaarilla ja kokonaiskasvu n. 1 k-m³.

I 10-vuotiskauden toimenpiteet.

I 10-vuotiskaudella on seuraavat hoitotoimenpiteet katsottu tarpeellisiksi:

Toimenpide	Käsiteltävä pinta-ala ha
Istutus	0,36
Harvennushakkaus	49,47
Väljennyshakkaus	0,30

Istutus käsittää sisääntulotien oikealla puolella olevan lehtokuvion n:o 25, joka nykyään on harvan koivu- ja haapataimiston (6—8 m) vallassa. Tälle kuviolle voidaan pienen raivauksen ja vesivaon avaamisen jälkeen istuttaa esim. saarnea. Väljennyshakkaus, joka samalla on uudistuksen ensi vaihe, on ehdotettu kuviolle n:o 10, jonka puusto on repaleinen ja harva.

Pääosa toimenpiteistä on harvennushakkauksia, joilla koko alue käydään läpi kahteen kertaan n. 5 vuoden väliajalla. Vuonna 1948 on harvennus jo suoritettu n. 12 ha:n alalla.

Näissä toimenpiteissä on arvioitu kertyvän puutavaraa yhteensä n. 1.340 k-m³ kuorineen, mikä merkitsee n. 2.000 p-m³. Koska tästä määrästä osa hakataan 10-vuotiskauden

alussa ja loput n. 5 vuoden kuluttua, on jälkimmäiselle osalle laskettava lisäksi kasvu näiltä 5:ltä vuodelta. Täten saadaan hakkausmääräksi n. 2.100 p-m³ kuorineen. Tähänastisissa harvennuksissa saatu hakkausmäärä viittaa siihen, että tämä luku todennäköisesti on jonkin verran liian pieni. Kun alue metsänhoidon vaatimukset toteuttaen kahteen kertaan harvennetaan, noussee todellinen hakkausmäärä n. 15% arvioitua suuremmaksi eli n. 2.400 p-m³:iin.

Talouskartan kuviosta 14 a erotetaan karttaan erikseen merkitty n. 1,4 ha:n ala s ä ä s t ö m e t s i k ö k s i, jossa ei suoriteta toimenpiteitä. Tämä metsikkö jää edustamaan luonnontilaisen metsän kehitystä, ja varustetaan se selitystaululla.

Koska alueen käyttö retkeilytarkoituksiin edellyttää, että maasto on mahdollisimman vaihtelevaa ja luonnonmukaista, säilytetään alueella olevat s u o t luonnontilaisina. Niiden ojituksella saavutettava puun tuoton lisääntyminen olisi pieni ja alueen muuta käyttöä silmällä pitäen merkityksetön.

Alueen länsipäässä sijaitseville lammille johtaa polku, joka osan matkasta kulkee pohjoisen rajanaapurin metsässä. Jonkin verran ovat retkeilijät reitteinään käyttäneet rajalinjojakin, mutta koska nämä suorina linjoina eivät ole maastoon »sopeutuvia» kuten ko. polku, ja siten alueen jyrkkien korkeusvaihtelujen vuoksi ovat raskaita kulkea, on niiden käyttö jäänyt vähäiseksi. Kun ei voida katsoa tarkoituksenmukaiseksi, että pääosa alueella liikkuvista retkeilijöistä kulkee vieraan maan kautta, on alueen keskiosaan n. 700—800 metrin matkalle muodostettava uusi polku. Tämä voidaan karttaan merkityn ehdotuksen mukaisesti edullisesti johtaa säästömetsikön sivuitse — jolloin sekin tulee paremmin retkeilijöiden havaittavaksi — sekä edelleen nykyistä vaihtelevampien maastokohtien kautta. Polun suunnan muuttaminen on myös eduksi lehtikuusikon kehitykselle.

Metsän käyttö määräytyy yksinomaan r e t k e i l y n ä k ö k o h t i e n m u k a i s e s t i. Nämä toteutetaan parhaiten kasvattamalla metsät puistoluontoisiksi pitkää kiertoaikaa käyttäen. Toistaiseksi ei ole tarpeellista ryhtyä järjestelemään ikäluokkajakaantumistakaan jatkuvaa metsän kasvua silmälläpitäen.

Puuston k a s v u on siksi suuri, että metsänhoidollisilla hakkuilla saadaan verrattain nopeasti muodostumaan kaunis puistoluontoinen puusto. I 10-vuotiskauden suuresta hakkausmäärästä johtuen ei alueen keskikuutiomäärä tule tällä kaudella kuitenkaan nousemaan kuin n. 110 k-m³:iin, mutta tällöin ovat jäljellä parhaissa mahdollisissa kasvuolosuhteissa metsäalueen parhaat puut, joilla sitten on mahdollisuus kehittyä hyvinkin jyhkeiksi. Jo II 10-vuotiskauden lopussa voidaan keskikuutiomäärän arvioida olevan n. 150 k-m³:n paikkeilla.

Rekolan sora-alueet.

Ala ja puusto.

Helsingin pitäjän Tikkurilan kylässä omistaa kaupunki 3 metsäpalstaa pinta-alaltaan yhteensä 22,76 ha. Palstojen pinta-alat ovat seuraavat:

Eteläinen, RN:o 3^{45}	4,03 ha
Keskinen, RN:ot 1^{57}, 1^{65}, 1^{67}	3,75 »
Pohjoinen, RN:ot 5^{75}, 5^{77}, 5^{79}, 5^{81}, 5^{83}, 5^{85}	15,02 »

Pinta-alasta on kasvullista metsämaata 20,61 ha (90,6%), peltoa 0,89 ha (3,9%) ja sorakuoppia 1,26 ha (5,5%). Kasvullinen metsämaa jakaantuu metsätyyppeihin seuraavasti:

Metsätyyppi	Pinta-ala	
	ha	%
Käenkaali-mustikkatyyppi	0,96	4,7
Mustikkatyyppi	7,53	36,5
Puolukkatyyppi	3,63	17,6
Kanervatyyppi	5,91	28,7
Kangaskorpi	0,68	3,3
Varsinainen korpi	1,90	9,2
Yhteensä	20,61	100,0

Lehtomaisia ja tuoreita kangasmetsiä on siis 8,49 ha (41,2%), kuivia kangasmetsiä 9,54 ha (46,3%) ja kasvullisia korpia 2,58 ha (12,5%).

Puulaji- ja ikäluokkajakaantuminen on seuraavaan taulukon mukainen:

Vallitseva puulaji	Yhteensä	21—40	41—60	Yhteensä	21—40	41—60
	Hehtaaria			%		
Mänty	16,45	16,45	—	79,8	79,8	—
Kuusi	0,62	—	0,62	3,0	—	3,0
Koivu	3,54	3,54	—	17,2	17,2	—
Yhteensä	20,61	19,99	0,62	100,0	97,0	3,0

Seuraava taulukko osoittaa puulajisuhteita eri metsätyypeillä:

Metsätyyppi	Vallitseva puulaji		
	Mänty	Kuusi	Koivu
Käenkaali-mustikkatyyppi	—	—	0,96
Mustikkatyyppi	6,91	0,62	—
Puolukkatyyppi	3,63	—	—
Kanervatyyppi	5,91	—	—
Kasvulliset korvet	—	—	2,58
Yhteensä	16,45	0,62	3,54

Puulajit ovat siis pääpiirtein kasvupaikan mukaiset. Aikanaan uudistettaessa muutetaan mustikkatyypin metsiköt kuusikoiksi ja koivikoiksi.

Metsänhoidollinen tila ilmenee seuraavasta taulukosta:

Metsänhoidollinen tila	Yhteensä		21—40	41—60
	ha	%	Kokonaispinta-alasta %	
Hyvä	0,68	3,3	3,3	—
Tyydyttävä	6,68	32,4	29,4	3,0
Epätyydyttävä	13,25	64,3	64,3	—
Yhteensä	20,61	100,0	97,0	3,0

Epätyydyttävien metsiköiden suuri osuus johtuu siitä, että osa alueesta on laidunmetsinä tyypillistä hakamaata. Varsinkin pohjoisella kappaleella on myös runsaasti lumenmurtoja sekä ylispuita.

Keskikuutiomäärä on 92,7 k-m³ kuorineen hehtaarilla ja kokonaiskuutiomäärä 1.500 k-m³ kuorineen. Kokonaiskuutiomäärä jakaantuu eri puulajien osalle seuraavasti:

Mäntyä	855 k-m³ kuorineen	57,0 %
Kuusta	153 » »	10,2 %
Koivua	492 » »	32,8 %
Yhteensä	1.500 k-m³ kuorineen	100,0 %

Kuutiomäärään sisältyy myös joitakin haapoja, raitoja, pihlajia yms.

Arvopuuston osuus on pieni, rinnankorkeudelta yli 20 sm:stä puustoa on n. 190 k-m³ eli 12,5 % kuutiomäärästä. Tämä johtuu suorastaan metsän nuoresta iästä. Tukkipuusto on laadultaan verrattain heikkoa, oksikasta ja lyhytkasvuista. Joukko koivuja on myös vihdan- ja luudantekotarkoituksessa karsittu miltei latvaan saakka.

Vuotuinen juokseva keskikasvu on 4,3 k-m³ kuoretta hehtaarilla ja vastaava kokonaiskasvu n. 90 k-m³ kuoretta.

I 10-vuotiskauden toimenpiteet.

Metsäpalstojen kaupungille ostamisen ensisijaisena tarkoituksena on ollut varata soranottoalueita. Pääasiassa tulee alue kuitenkin ilmeisesti toistaiseksi säilymään metsänä, minä sitä myös on käsiteltävä. Tässä mielessä on seuraavat hoitotoimenpiteet katsottu tarpeellisiksi:

1. Koko alue käydään läpi harvennushakkauksella.
2. Ylispuuhakkaus 3,63 ha:n alalla.
3. Osittainen uudistus ja siihen liittyvä istutus tai kylvö hakamaakuvioilla, joiden kokonaispinta-ala on 9,62 ha.

Kuvioittain jakaantuvat toimenpiteet seuraavasti:

Kuvion tai palstan n:o	pinta-ala ha	Toimenpide	Hakkausmäärä k-m³ kuorineen	Huomautuksia
Eteläinen 3^{45}	3,20	Harvennus	71	
Keskinen 1^{57}, 1^{65}, 1^{67} ..	3,63	Harvennus, ylispuiden poisto	62	Runsaasti lumenmurtoja
Pohjoinen 1	3,71	Harvennus, osittainen uudistus ja kuusen istutus n. 1 ha	130	Hakamaa
2	1,90	Harvennus	24	
3	0,68	Harvennus	24	Osittain ylitiheä koivikko
4	0,96	Harvennus	18	
5	5,91	Harvennus, osittainen uudistus ja männyn kylvö tai istutus n. 3,5 ha	76	Hakamaa
6	0,62	Harvennus	33	
Yhteensä	20,61		438	

Muut metsäalueet.

Helsingin kaupungilla on edellä selostettujen lisäksi vielä joitakin pieniä metsäalueita. Osa näistä on jo jäänyt niin syvälle varsinaisen kaupungin sisään, että ne ovat luonnonmetsistä kehittyneinä puistoina siirtyneet rakennustoimiston puisto-osaston hoitoon (esimerkiksi Mäntymäki, Eläintarha, Sibeliuspuisto jne). Joitakin pieniä metsäalueita on myös ulkokunnissa (esimerkiksi Nikkilän sairaalalla Sipoossa). Näihin ei ole kuitenkaan aihetta puuttua tämän, varsinaisia metsäalueita varten tehdyn suunnitelmatyön yhteydessä.

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
ASIAKIRJAT

KAUPUNGINHALLITUKSEN MIETINNÖT

1952 — N:o 24

Kaupungin talorakennustöiden rakennuskustannusten alentaminen.

Yleisten töiden lautakunta on Khlle jättänyt liitteenä 1 olevan esityksen toimenpiteisiin ryhtymisestä rakennuskustannusten alentamiseksi kaupungin talorakennustöissä. Lautakunta esittää,

että Khs kehoittaisi lauta- ja johtokuntia, virastoja ja laitoksia entistä enemmän ottamaan huomioon taloudelliset näkökohdat rakennusesityksissään,

että kansakoulujen johtokunta saisi tehtäväkseen harkita mahdollisuuksia koulujen huoneohjelman supistamiseksi tai huonetilojen tehokkaammaksi käytöksi,

että urheilu- ja retkeilytoimisto saisi tehtäväkseen yhteistoimin rakennustoimiston kanssa laatia vakio-ohjelman urheilukenttien pukusuojia ym. rakennuksia varten,

että sairaalalautakunta saisi tehtäväkseen lähivuosina rakennettavien sairaaloiden huoneohjelmien laadintaa varten harkita edellytyksiä mm. sairaalain henkilökuntien yhteisten huonetilojen mahdolliseen supistamiseen tai keskitykseen, sekä

että rakennustoimiston talorakennusosastolle perustettaisiin uusi 45. palkkaluokan rakennusinsinöörin virka, jonka haltijan päätehtävänä olisi rakennustöiden käytännöllisen suorituksen tehostaminen, aikatavoitteiden laadinta sekä kustannuslaskennan valvonta.

Lopuksi lautakunta esittää, että Khs jo tänä syksynä kehoittaisi lauta- ja johtokuntia sekä virastoja ja laitoksia tästä lähtien vuosittain jättämään esityksensä talousarvioon otettavista, rakennusohjelman puitteissa tai sen ulkopuolella suoritettavista, suuremmista uudisrakennus- ja muutostöistä Khlle viimeistään 1 päivänä huhtikuuta.

Khs on asiasta pyytänyt lausuntoa suomenkielisten kansakoulujen johtokunnalta, ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunnalta, sairaalalautakunnalta, urheilu- ja retkeilylautakunnalta, asuntotuotantokomitealta, palkkalautakunnalta ja Khn järjestelytoimistolta (liitteet 2—9).

Khs yhtyy eri lautakuntien lausunnoissa esitettyihin säästämisehdotuksiin. Khs kuitenkin katsoo, että lautakuntien lausunnoissa esitetyt toimenpiteet eivät ole riittäviä saamaan aikaan kaupungin talorakennuskustannuksissa sellaisia alennuksia, joihin olisi pyrittävä. Kun esim. rakennustoimiston talorakennusosaston työpäällikön laatiman selvityksen mukaan kansakoulurakennusten kokonaislattiapinta-alasta ainoastaan n. 20 % on luokkahuoneita ja käytävät ovat n. 40% enemmän tilaa ottavia kuin varsinaiset luokkahuoneet, viittaa tämä siihen, että itse suunnittelussa saattaa olla joku vika. Mitä suunnitteluun tulee, on tämä ensi sijassa riippuvainen siitä, millaisia vaatimuksia asianomaisilla ammattilautakunnilla on, mutta rakennusohjelmasta riippumatta johtuvat kustannukset suuressa määrin myös asianomaisesta arkkitehdistä. Esimerkkinä tästä voidaan mainita, että kahdessa Helsingin kansakoulussa, joiden piirustukset on tilattu ulkopuolisilta arkkitehdeiltä, ja jotka molemmat on tarkoitettu samaa oppilasmäärää varten, on kokonaispinta-ala lasta kohden toisessa 8,5 m² ja toisessa 7 m², vaikka molemmat on laadittu saman ohjelman perusteella. Rakennuskustannuksissa tämä tekee 46 milj. mk:n eron. Ilmeistä on, että eräät arkkitehdit eivät pyri halpaan ratkaisuun, vaan mieluummin sellaiseen, joka antaisi heille maineen komean koulutalon rakentamisesta. Jos kaupungilla olisi niin suuri oma arkkitehtikunta, että piirustukset voitaisiin laatia rakennustoimiston talorakennusosastolla, olisi piirustustyön valvonta tässä suhteessa paljon helpompi. Paitsi ohjelman laatimis- ja rakennuksen suunnittelutyössä voidaan aikaansaada säästöä myös standardisoimalla rakennustyöt niin paljon kuin mahdollista, sekä välttämällä turhaa ylellisyyttä. Koska kuitenkin ne työt, joissa tällaisia säästöjä voidaan saada aikaan, tekevät verrattain pienen osan kokonaiskustannuksista, se säästö, mikä tällä tavalla saadaan aikaan, ei liene samaa suuruusluokkaa kuin suunnittelutyössä mahdollisesti saavutettava säästö. Yllä esitetty esimerkki, jollaisia voitaisiin mainita muiltakin rakennusaloilta, Khn mielestä jo osoittaa, että olisi ryhdyttävä muihinkin toimenpiteisiin talorakennuskustannusten alentamiseksi kuin niihin, joita asianomaiset lautakunnat ovat ehdottaneet. Asia on kuitenkin niin laaja, että Khs on pitänyt tarpeellisena asettaa komitean selvittämään asiaa koko laajuudessaan sekä tekemään ehdotuksia selvityksestä aiheutuvista toimenpiteistä.

Lisäksi Khs on päättänyt kehoittaa lauta- ja johtokuntia sekä virastoja ja laitoksia tästä lähtien vuosittain jättämään esityksensä talousarvioon otettavista, rakennusohjelman puitteissa tai sen ulkopuolella suoritettavista suuremmista uudisrakennus- ja muutostöistä Khlle mikäli mahdollista viimeistään 30 päivänä huhtikuuta. Khs kuitenkin katsoo, että jo tässä vaiheessa asia on esitettävä Kvstolle, koska Vsto silloin on tilaisuudessa antamaan mahdollisia ohjeita komitealle, ennen kuin se ryhtyy työhönsä. Khs on lisäksi sitä mieltä, että näistä toimenpiteistä huolimatta olisi nyt jo päätettävä, että yleisten töiden lautakunnan esityksen mukaisesti rakennustoimiston talorakennusosastolle perustetaan uusi

45. palkkaluokkaan kuuluva rakennusinsinöörin virka, jonka haltijan päätehtävänä olisi talorakennustöiden käytännöllisen suorituksen tehostaminen, aikatavoitteiden laadinta sekä kustannuslaskennan valvonta.

Edellä olevaan viitaten Khs ehdottaa Kvston päätettäväksi,

että rakennustoimiston talorakennusosastoon perustetaan 1. 1. 1953 lukien 45. palkkaluokkaan kuuluva rakennusinsinöörin virka.

Myönteisen päätöksen tekoon vaaditaan määräenemmistö.

Helsingissä 6. 11. 1952.

Vakuudeksi:

Eino Waronen.

YLEISTEN TÖIDEN LAUTAKUNTA *Liite 1.*

Helsinki, 18. 8. 1952.
N:o 382.

Kaupungin teknillinen johtaja on pyytänyt talorakennusosastoa harkitsemaan keinoja rakennuskustannusten alentamiseksi kaupungin talorakennustöissä. Rakennuskustannusten muodostusta on tutkittu mm. Ruotsissa, mutta myöskin meillä, jopa tieteellisestikin. Valtion teknillisessä tutkimuslaitoksessa on rakennustaloudellinen osasto, joka työskentelee näiden kysymysten selvittämiseksi. Missään ei ole voitu antaa yleispäteviä ohjeita rakennuskustannusten pienentämiseksi. Niin ollen on pyrittävä jokaisesta kustannuksiin vaikuttavasta tekijästä etsimään halvin ja asiallisin, vaarantamatta teknillisiä tai arkkitehtoonisia arvoja.

Kysymyksen selvittely on erittäin monimutkaista, koska mm. eräät kustannustekijät eivät ole vakaita, kuten rahan arvo, työpalkat, edelleen rakennusaineiden hinnat ja saanti jne. Ne mahdollisuudet, jotka lähinnä voivat tulla kysymykseen, koskevat rakennusten suunnittelua ja rakennustöiden suorittamista.

Rakennustöiden suunnittelu vie aina aikaa, vaikka se olisi järjestetty kuinka hyvin tahansa. Selviö on, että mitä enemmän huolta kaikenpuoliseen suunnitteluun voidaan uhrata, sitä edullisemmaksi muodostuu tulos. Nyt kuitenkin usein esim. määrärahaa myönnettäessä kiirehditään itse rakennustöiden suorittamista, joten valmistelutöihin ei jää riittävästi aikaa. Näin ollen on uutta 3-vuotisrakennusohjelmaa pidettävä periaatteessa onnistuneena, mikäli vain käytännössä sille löydetään rationaaliset toteuttamismuodot. Se antanee entistä suuremmat mahdollisuudet riittävän aikaisin aloitettavaan suunnitteluun. Toivottavaa olisi, että määrärahojen merkintä talousarvioon suurempia rakennusyrityksiä varten olisi tehtävä riippuvaksi siitä, ovatko pääpiirustukset valmiit ja työpiirustukset riittävän pitkällä.

Suunnittelutyöhön kuuluu ensiksi selvittelytoiminta, joka tarkoittaa sitä, että rakennuksen lattiatilan käyttö, huoneohjelma, tutkitaan huolellisesti. Tässä suhteessa voidaan ilmeisesti nopeimmin päästä tuloksiin eräiden sellaisten rakennusten osalta, joita rakennetaan jatkuvasti samaa käyttötarkoitusta varten, kuten koulut, urheilulaitokset ym. ja samoin ehkä sairaalatkin.

Nykyinen käytäntö osoittaa, että kouluissa lattiapinta-ala oppilasta kohden jatkuvasti kasvaa, vaihdellen tällä hetkellä n. 7—12 m² oppilasta kohden. Nykyisten koulujen huoneohjelma liittyy tietenkin kiinteästi koulujen opetusohjelmaan. Jokaisella oppiaineella on kuitenkin jatkuva taipumus aihepiirinsä laajentamiseen, mikä vaatii sekä lisätiloja että uusia välineitä. Tämä koskee mm. poikain ammattiopetusta. Veistosalien työvälineet esim. alkavat yhä enemmän koneistua. On käyty keskusteluja siitä, olisiko asiallisempaa ainakin kaupungeissa keskittää poikain ammattiaineopetus varsinaisiin ammattikouluihin, jonne se luonteensa puolesta kai paremmin kuuluisi. Myös tyttöjen talousopetus on laajentumassa. Eräitä huonetiloja voitaneen sanoa käytettävän huomattavan epäefektiivisesti kuten esim. voimistelusalien suihkuhuonetiloja. Ulkopuolisille urheilijoille varataan sitä paitsi omat suihkuhuoneet, jotka ovat käytössä vain iltaisin. Onko ajateltavissa, että tultaisiin toimeen vain yhdellä yhteisellä suihkuhuoneella? Olisi ehkä harkittava myös voimistelusalien mittojen supistamista. Täysin tehokasta ei myöskään liene, ainakaan normaalioloissa, erikoisluokkien käyttö.

Nykyaikainen pyrkimys etenkin Englannissa on liittää koulurakennuksen yhteyteen yhä useampia kulttuurielämän toimintoja, tehdä kouluista eräänlaisia kulttuurikeskuksia. Myöskin meillä on koulujen yhteyteen liitetty esim. kaupunginkirjaston haaraosastoja, äitiyshuoltoloita, lastentarhoja ym. Tämä aiheutuu paitsi sosiaalisesta välttämättömyydestä myös halusta keskityksellä säästää kustannuksia, mutta selvää on, että koulun oma toiminta voi siitä kärsiä. Koulu rakennusobjektina tarjoaa, kuten edellisistäkin vain eräitä huonetiloja koskevista pikapiirroista selviää, nykyisellääänkin suuren määrän probleemoja, joiden taloudellisinta ratkaisua olisi haettava. Tämä koskee tietenkin myös koulujen sisustus- ja varustekysymyksiä.

Urheilun kasvava merkitys on tuonut mukanaan lisääntyvää painetta myös kouluihin nähden urheilupiirien vaatimusten tyydyttämiseksi. Talorakennusosaston käsityksen mukaan on tälläkin alalla laaja työkenttä selvitettävänä. Tuntuu ilmeiseltä, että esim. urheilukenttien pukusuojien suhteen tyyppipiirustusten laadinnan ja käytön tulisi olla tavoitteena. Olisi näin ollen suotavaa, että urheilu- ja retkeilytoimisto laatisi talo- ja katuosaston avustamana eri luokkaisten urheilukenttien puku- ym. suojista taloudellisen vakio-ohjelman, jota sitten muuttamattomana voitaisiin toteuttaa.

Mitä sairaalarakennuksiin tulee, ovat kaupungin ensimmäiset sotien jälkeisen ajan sairaalarakennukset vasta rakenteilla ja osittain aivan alkuvaiheissaan (lastensairaala), joten talorakennusosastolla ei ole käytettävissään mitään vertailuaineistoa. Esimerkkinä siitä, miten suhteellista kuitenkin käsite »kallis» on sairaalarakennusten suhteen mainittakoon, että niin ruotsalaisten kuin amerikkalaisten kokemusten perusteella sairaalan vuotuiset käyttökustannukset vastaavat jopa $^1/_3$—$^1/_4$ sen perustamiskustannuksista. Vaikka siis perustamiskustannukset nousisivatkin suuriksi, mutta tuloksena tästä olisi, että käyttökustannukset laskisivat, on tulos taloudellisesti suotuisa. Sairaalan käyttökustannuksista palkat nykyään muodostavat huomattavimman osan eli n. 60—65%. Tämän johdosta on pyrittävä tulemaan toimeen mahdollisimman vähälukuisella henkilökunnalla. Tämä saavutetaan vain perusteellisella keskitetyllä suunnittelulla, joka pyrkii välttämään mm. pitkiä vaakasuoria kuljetuksia, koska ne ovat kalliimmat kuin vertikaaliset. Sitä paitsi on turvauduttava kaikkiin niihin apuvälineihin ja mahdollisuuksiin, joita uuden ajan tekniikka suinkin voi tarjota sairaalan sisäisen lähetys-, ilmoitus- ja lääketeknillisten ym. laitteiden suhteen ja jotka helpottavat ja nopeuttavat henkilökunnan toimintaa. Käyttökustannukset potilasta kohden ovat kaikkialla nousseet, mutta tehokkaampien hoitomenetelmien kautta on hoitoaika samalla lyhentynyt. »Taloudellinen sairaala» on probleema, joka vaatii monien tämän alan spesialistien jatkuvaa yhteistyötä.

Kaupungin lähivuosien laaja sairaalarakennusohjelma antaa aihetta perusteellisesti harkita siihen liittyviä lukuisia huoneohjelmakohtia, mm. esim. henkilökunnan asuntoloiden yhteisten huonetilojen ratkaisua, seurusteluhuoneiden lukua, edelleen omien voimistelu- ja juhlasalien tarpeellisuutta eri laitoksille, niiden mitoitusta ja välineistöä jne.

Myös muiden rakennustyyppien, asuntojen, paloasemien, vanhainkotien ym., kohdalta voi vain pitkäaikainen huoneohjelmien tarkkailu ja uudestaan muokkaus viedä taloudellisempiin tuloksiin.

Selvittelytoimintaan kuuluu olennaisena osana havaintojen teko sellaisista virheistä, jotka voivat toistua sekä rakennusten suunnittelussa että työn suorituksessa, ellei asiaan erikoisesti kiinnitetä huomiota. Mikäli talorakennusosasto omilla arkkitehtivoimillaan voisi suorittaa kaikkien samankaltaisten rakennusten suunnittelun, jäisivät aikaisempien tapausten kokemukset perimätiedoksi osastolle, mikä tuottaisi tasaisempia työtuloksia sekä mahdollisuutta enenevään standardien käyttöön. Valitettavasti, usein esitetyistä syistä, talorakennusosaston työvoima on edelleen liian vähälukuinen.

Rakennustöiden suorittamisen alalla on paljon työtä rationaalisten työmenetelmien

kehittämiseksi, joka työ tulee vielä sen takia entistä ajankohtaisemmaksi, että markkinoille ilmestyy kokonaan uusia rakennusaineita. Tämä työ liittyy läheisesti itse rakennuksen suunnitteluun sekä varsinkin rakenteiden muotoiluun ja mitoittamiseen. Samoin on pyrittävä kehittämään nykyisestään kustannusten tarkkailua ja aikatavoitteiden laadintaa. Edelleen olisi enenevässä määrässä ryhdyttävä rakennustöiden koneellistamiseen, jota ei tähän asti ole voitu riittävästi toteuttaa. Tavoitteena työmenetelmien kehittämisessä on paitsi kustannusten alentaminen myös aputyövoiman käytön vähentäminen. Tähän ollaan pakoitettuja myös siitä syystä, että yleisen sosiaalisen kehityksen johdosta aputyövoima jatkuvasti vähenee. Rakennustöiden käytännöllistä suoritusta koskevat asiat olisi siis pyrittävä valmistamaan entistä yksityiskohtaisemmin. Työ on luonteeltaan jatkuvaa ja vaatii entistä enemmän työvoimaa. Talorakennusosaston mielestä olisi odotettavissa varteenotettavia tuloksia, jos tätä tehtävää varten aluksi perustetaan talorakennusosastolle yksi vakinainen korkeakoulututkinnon suorittaneen rakennusinsinöörin virka, joka olisi palkkaukseltaan piiri-insinöörin tasoa. Myöhempinä vuosina voitaisiin, mahdollisesti uusissa väljemmissä huoneistotiloissa, joita talorakennusosasto sekä rakennustoimisto kokonaisuudessaan kaipaa, lisätä insinöörivoimaa tilapäisillä viran- ja toimenhaltijoilla.

Usein kysytään, voidaanko rakennuskustannuksia vähentää rakennusten laatutasoa laskemalla. On kuulunut moitteita esim. liian loisteliaiden koulujen rakentamisesta. Talorakennusosasto katsoo, että »suuri yleisö» on ainakin osaksi harhakuvitelman varassa. Vanhemmat muistavat lapsuutensa synkät ja kasarmimaiset koulut, yllättyvät uuden ajan ja »tyylin» valoisista tiloista ja heleistä väreistä ja tekevät väärän johtopäätöksen. Laatutaso asunnoissa taas on saavuttanut tietyn kokemuksen saneleman korkeuden. Linoleumimatot ja ruostumattomat pesupöydät eivät esim. ole enää ylellisyyttä, koska ne helpottavat perheenäitien työtä. Talorakennusosasto on pyrkinyt huonetilojen viimeistelyssä ja varustuksissa välttämään kaikkea ylellisyyttä, mutta joka tapauksessa tämäkin työlohko on pidettävä tarkkailun alaisena.

Lopuksi eräs virastoteknillinen ehdotus:

Suunnittelun tehostamiseksi olisi toivottavaa, että rakennusaloitteet tulisivat talorakennusosaston tietoon riittävän ajoissa ennen talousarvioehdotuksen laadintaa. Kaupunginhallituksen ohjeissa vuoden 1953 talousarvion laatimiseksi mainitaan, että esitykset suurehkoista uudis- ja muutosrakennustöistä olisi jätettävä kaupunginhallitukselle viimeistään elokuun 1 pnä. Koska talorakennusosaston on saatava talousarvioehdotuksensa jaetuksi yleisten töiden lautakunnan jäsenille jo n. 10 pnä syyskuuta, merkitsee aikarajoitus liian lyhyttä valmisteluaikaa esitysten kypsyttämiseksi ja tutkimiseksi, ottaen huomioon mm. kesälomien aiheuttamat hankaluudet niin talorakennusosastolla kuin muissakin virastoissa. Olisi sen tähden toivottava, että esitykset jätettäisiin joka vuosi kaupunginhallitukselle jo alkukeväällä, viimeistään 1 pnä huhtikuuta.

Yleisten töiden lautakunta esittää,

että kaupunginhallitus kehoittaisi lauta- ja johtokuntia, virastoja ja laitoksia entistä enemmän ottamaan huomioon taloudelliset näkökohdat rakennusesityksissään;

että kansakoulujen johtokunta saisi tehtäväkseen harkita mahdollisuuksia koulujen huoneohjelman supistamiseksi tai huonetilojen tehokkaammaksi käytöksi;

että urheilu- ja retkeilytoimisto saisi tehtäväkseen yhteistoimin rakennustoimiston kanssa laatia vakio-ohjelman urheilukenttien pukusuojia ym. rakennuksia varten;

että sairaalalautakunta saisi tehtäväkseen lähivuosina rakennettavien sairaaloiden huoneohjelmien laadintaa varten harkita edellytyksiä mm. sairaalain henkilökuntien yhteisten huonetilojen mahdolliseen supistamiseen tai keskitykseen;

että talorakennusosastolle perustettaisiin uusi 45. palkkaluokan rakennusinsinöörin

virka, jonka haltijan päätehtävänä olisi rakennustöiden käytännöllisen suorituksen tehostaminen, aikatavoitteiden laadinta sekä kustannuslaskennan valvonta.

Lopuksi lautakunta esittää, että kaupunginhallitus jo tänä syksynä kehoittaisi lauta- ja johtokuntia sekä virastoja ja laitoksia tästä lähtien vuosittain jättämään esityksensä talousarvioon otettavista, rakennusohjelman puitteissa tai sen ulkopuolella suoritettavista, suuremmista uudisrakennus- ja muutostöistä kaupunginhallitukselle viimeistään 1 pnä huhtikuuta.

Yleisten töiden lautakunnan puolesta:

V. Laitinen

R. Parviainen

Liite 2.

KANSAKOULUJEN TARKASTAJANEUVOSTO

Helsinki, 4. 10. 1952.
N:o 12519.

Tarkastajaneuvosto on 2. 10. 1952 pitämässään kokouksessa käsitellyt kaupunginhallituksen lähetteen n:o 196/407/1952 liitteenä olevaa, yleisten töiden lautakunnan otsikkoasiaa koskevaa kirjelmää n:o 382/18. 8. 1952, josta kaupunginhallitus on mainitulla lähetteellään pyytänyt kansakoulujen johtokunnan lausuntoa.

Asian kiireellisyyden johdosta, ja kun seuraava johtokunnan kokous on vasta 9. 10. 1952, tarkastajaneuvosto päätti lausuntonaan asiasta esittää kaupunginhallitukselle seuraavaa:

Ajan vaatimusten seurauksena on koulujen ohjelma jatkuvasti laajentunut, monipuolistunut ja jo varhaiseen kouluikäänkin kohdistuneen spesialisoitumisvaatimuksen johdosta haarautunut aiheuttaen lisätilojen ja -välineitten kasvavan tarpeen. Ellei vaatimuksia pienennetä, joka merkitsisi edistyksellisen kehityksen jarruttamista, on nykyisellään koulujen kohdalla vaikeata osoittaa sellaista taloudellisesti merkitsevää, josta voitaisiin tinkiä. Nykyisessä 2-, jopa 3-vuoroluvussa ei enää juuri voida ryhtyä harkitsemaan huoneohjelman supistuksia tai huonetilojen tehokkaampaa käyttöä, mutta kuitenkin asiaa perusteellisesti tutkittuaan tarkastajaneuvosto esittää,

että pyrittäisiin standardisoituihin koulurakennuksiin, jotka Helsingin kokoisessa kaupungissa eri puolille kaupunkia sijoiteltuina eivät vaikuttaisi kaupunkikuvaa rumentavasti,

että koulun yhtä voimistelusalia kohden rakennettaisiin koulun omaa ja ulkopuolisten tarvetta varten kaksi pukuhuonetta ja yksi suihkuhuone aikaisemmin rakennettujen 3 pukuhuoneen ja 2 suihkuhuoneen asemesta,

että koulujen käytävăpinnoissa tyydyttäisiin halvimpaan mahdolliseen materiaaliin ja vaatimattomaan pintakäsittelyyn,

että käytävien pesu- ja juoma-altaisiin pyrittäisiin hankkimaan ns. göteborgilaisia hanoja ja

että koulujen vuosikorjauksissa seinäpintoihin n. 2 metrin korkeudelle lattiasta kiinnitettäisiin listat tai maalattaisiin väriraja, jolloin näin aikaansaadulla seinäpinnan kahtiajaolla säästettäisiin maalauksissa, kun yleensä jo listojen alapuolisen osan maalauksella tyydytettäisiin kohtuulliset siisteysvaatimukset ja yläosat maalattaisiin harvemmin.

Muissa kohdin ei tarkastajaneuvoston mielestä ole mahdollisuuksia kustannusten supistuksiin koulun oman toiminnan niistä kärsimättä.

Tarkastajaneuvoston puolesta:

Aarne Huuskonen

Kalevi Jääskeläinen

SUOMENKIELISTEN KANSAKOULUJEN JOHTOKUNTA *Liite 3.*

Helsinki, 9. 10. 1952.

N:o 12929.

Kaupunginhallitus on viitelähetteellään pyytänyt kansakoulujen johtokunnan lausuntoa yleisten töiden lautakunnan läheteliitteenä olevasta kirjelmästä n:o 382/18. 8. 1952.

Lausuntonaan asiasta johtokunta 9. 10. 1952 pitämässään kokouksessa päätti kunnioittaen kaupunginhallitukselle esittää seuraavaa:

Ajan vaatimusten seurauksena on koulujen ohjelma jatkuvasti laajentunut, monipuolistunut ja jo varhaiseen kouluikäänkin kohdistuneen spesialisoitumisvaatimuksen johdosta haarautunut aiheuttaen lisätilojen ja -välineitten kasvavan tarpeen. Ellei vaatimuksia pienennetä, joka merkitsisi edistyksellisen kehityksen jarruttamista, on nykyisellään koulujen kohdalla vaikeata osoittaa sellaista taloudellisesti merkitsevää, josta voitaisiin tinkiä. Nykyisessä 2-, jopa 3-vuoroluvussa ei enää juuri voida ryhtyä harkitsemaan huoneohjelman supistuksia tai huonetilojen tehokkaampaa käyttöä, mutta kuitenkin asiaa tutkittuaan johtokunta esittää,

että koulurakennuksien suunnitteluissa pyrittäisiin lattiapintoja ja kuutiotiloja säästäviin ratkaisuihin,

että koulun yhtä voimistelusalia kohden rakennettaisiin koulun omaa ja ulkopuolisten tarvetta varten kaksi pukuhuonetta ja yksi suihkuhuone aikaisemmin rakennettujen 3 pukuhuoneen ja 2 suihkuhuoneen asemesta,

että koulujen käytäväpinnoissa tyydyttäisiin halvimpaan mahdolliseen materiaaliin ja vaatimattomaan pintakäsittelyyn.

Muissa kohdin ei johtokunnan mielestä ole mahdollisuuksia kustannusten supistuksiin koulun oman toiminnan niistä kärsimättä.

Johtokunnan puolesta:

K. Kivialho

Kalevi Jääskeläinen

DIREKTIONEN FÖR *Liite 4.*
HELSINGFORS STADS
SVENSKSPRÅKIGA FOLKSKOLOR

Helsingfors, den 10 oktober 1952.
Nr 2097.

Direktionen för Helsingfors stads svenskspråkiga folkskolor behandlade vid sitt möte den 10. 10. 1952 Stadsstyrelsens ovannämnda remiss av nämndens för allmänna arbeten skrivelse nr 382/18. 8. 1952 berörande nedbringande av byggnadsomkostnaderna. Sedan direktionen tagit del av inspektorskollegiets bifogade beredning av ärendet, beslöt densamma helt omfatta de av inspektorskollegiet framförda synpunkterna samt till Stadsstyrelseninsända meddelande därom.

På folkskoldirektionens vägnar:

Ordförande: *A. Mickwitz*

Sekr.: *Henry Backman*

SAIRAALALAUTAKUNTA *Liite 5.*

Helsinki, 3. 10. 1952.
N:o 3501.

Palattuaan viitekohdassa mainitun lähetteen sairaalalautakunta ilmoittaa lausuntonaan asiasta seuraavaa:

Kaupungin teknillisen johtajan pyydettyä talorakennusosastoa harkitsemaan keinoja rakennuskustannusten alentamiseksi kaupungin talorakennustöissa, mainittu osasto on laatinut tätä tarkoittavan selvityksen myös sairaalarakennusten osalta. Selvityksessä kiinnitetään huomiota siihen tärkeään näkökohtaan, että sairaalan vuotuiset käyttö- ja kunnossapitokustannukset vastaavat jopa $^1/_4$—$^1/_3$ sen perustamiskustannuksista. Mikäli tarkoituksenmukaisin rakennusmenetelmin ja teknillisten apuvälineiden käyttöä tehostaen voidaan vaikuttaa siihen, että tullaan toimeen mahdollisimman vähäisellä henkilökunnalla, sillä palkkausmenot muodostavat suuremman osan eli 60—65% vuotuisista käyttö- ja ylläpitokustannuksista, kannattaa sairaalaa rakennettaessa uhrata riittävästi varoja perustamiskustannuksiin käyttö- ja ylläpitokustannusten säästämiseksi.

Talorakennusosaston käsityksen mukaan olisi rakennuskustannusten rajoittamisen kannalta ennen muuta harkittava sairaalain rakennusohjelmaan liittyviä lukuisia huoneitten suunnittelun yksityiskohtia, kuten esim. henkilökunnan asuntojen yhteisten huonetilojen ratkaisua, seurusteluhuoneiden lukua ja edelleen omien voimistelu- ja kokoushuoneitten tarpeellisuutta eri laitoksille, niiden mitoitusta ja välineistöä yms.

Talorakennusosaston selvityksen perusteella yleisten töiden lautakunta on päättänyt esittää, että samalla kun kaupunginhallituksen tulisi kehoittaa asianomaisia elimiä yleensä ottamaan entistä enemmän huomioon taloudelliset näkökohdat rakennusesityksissään, erityisesti sairaalalautakunnan tehtäväksi olisi annettava sairaaloiden huoneohjelmien laadintaa varten harkita edellytyksiä mm. niiden henkilökuntien yhteisten huonetilojen mahdolliseen supistamiseen tai keskitykseen.

Tämän johdosta sairaalalautakunta huomauttaa, että sairaalarakennusten suhteen, mikäli on kysymys sairaaloiden hoito- ja käsittely- sekä laboratorio- yms. tutkimustiloista, on vaikeata esittää ohjelmaa rakennuskustannusten alentamiseksi, sillä niitä koskevat kysymykset on ratkaistava tapauksittain yksityiskohtaisen suunnittelun ja harkinnan perusteella. Sairaalat rakennetaan vuosikymmenien käyttöä silmällä pitäen, joten kunakin ajankohtana on pyrittävä sairaaloita rakennettaessa ottamaan huomioon ei ainoastaan sen hetken vaan myös lähitulevaisuuden vaatimukset, sillä lääketieteen nopeasta kehityksestä johtuen vaatimukset kyseisten huonetilojen osalta tulevat jatkuvasti kasvamaan. Kuten talorakennusosaston laatimassa selvityksessä huomautetaan, perustamiskustannukset voivat taloudellisuutta silmällä pitäen jossakin määrin kohota, kunhan siten on mahdollista säästää kallista ja osaksi vaikeasti saatavaa työvoimaa ja samalla muutenkin helpottaa sairaalan toimintaa. Kun on olemassa kunnolliset ja riittävät hoito- ja tutkimustilat, voidaan tehostaa hoitoa ja siten lyhentää potilaiden hoitoaikaa sekä tehdä mahdolliseksi entistä suuremman potilasmäärän hoitaminen samojen sairaansijojen puitteissa. Tällä tavoin saatava taloudellinenkin etu on ilmeinen. Näin on myös laita sikäli, että täten ei tarvitse perustaa uusia sairaansijoja siinä määrin, kuin olisi välttämätöntä, jos väärän säästäväisyysnäkökohdan vuoksi sairaalat suunniteltaisiin puutteellisiksi ja varustettaisiin riittämättömin edellytyksin.

Mitä sitten tulee kaupungin sairaaloiden henkilökunnan asuntoihin, täytyy myöntää, että niiden suhteen on ollut paljon toivomisen varaa. Vasta nyttemmin on suunnitteluissa päädytty sille kannalle, että perheettömille sairaalassa asuville viranhaltijoille olisi järjestettävä kullekin oma huone virka-asunnoksi, kuten yleensä on jo ollut laita kuntainliittojen ja osaksi myös valtion sairaaloissa. Tämän uudistuspyrkimyksen yhteydessä on käynyt myös selväksi, että on mahdollisuuden mukaan pyrittävä pääsemään siitä kasarmimaisuudesta, mikä on ollut leimaa antavana piirteenä kaupungin sairaaloiden asuntoloille näihin saakka. Jotta tässäkin suhteessa päästäisiin parempaan ratkaisuun, olisi uusia asuinrakennuksia suunniteltaessa vältettävä nykyistä keskitystä. Kun mennään siihen, että kullakin perheettömällä sairaalassa asuvalla viranhaltijalla on yksinään asuttavana huone, voidaan tietenkin supistaa seurustelu- ym. yhteisiä tiloja, kuten on talorakennusosaston selvityksessä ehdotettu. Tällaiseen supistukseen on jo kiinnitetty huomiota tuberkuloosisairaalan keittiörakennuksen yhteyteen suunnitellussa asuntolassa, johon tulisi vain yksi yhteinen seurusteluhuone kaikkia asuinkerroksia varten.

Voimistelu- ja kokoussalin osalta lienee syytä huomauttaa, että sellaista yleensä pidetään nykyisin tarpeellisena kutakin sairaalaa varten. Sairaalain henkilökunnan enemmistönä ovat naiset, joilla näyttää olevan vilkasta harrastusta liikuntavoimisteluun, mitä harrastusta voidaan pitää terveenä ilmiönä ja olisi siis koetettava edistää. Voimistelun suorittaminen sairaalan ruokasalissa ei ole suositeltavaa säännöllisesti jatkuvana. Siksi kaupungin kullakin suurella sairaalalla tulisi olla yhdistetty voimistelu- ja kokoussali, jollainen jo onkin Marian, Auroran ja Nikkilän sairaaloilla sekä Kivelän sairaalaa varten myös jo suunniteltuna. Kaupungin suurista sairaaloista sellainen puuttuu siis enää vain tuberkuloosisairaalalta, jonka uuden keittiö- ja asuinrakennuksen ullakkokerrokseen on ehdotettu voimistelu- ja kokoussalin järjestämistä. Kun sen aikaansaaminen näyttää olevan mahdollista suhteellisesti vähäisin kustannuksin, suunnitelmasta ei olisi luovuttava. Riittävän henkilökunnan saaminen kaupungin sairaaloihin yleensäkin edellyttää, että asunto- ja viihtyisyysseikkoihin kiinnitetään huomiota.

Sairaaloiden rakennuskustannusten alentaminen nykyisestään on siis monitahoinen ja vaikeasti ratkaistavissa oleva kysymys, jota sairaalalautakunnan käsityksen mukaan olisi niin ollen harkittava lautakunnan edustajien ja rakennusviranomaisten sekä suunnit-

televan arkkitehdin kanssa yksissä neuvoin kussakin tapauksessa erikseen, ja tulee sairaalalautakunta puolestaan ottamaan huomioon yleisten töiden lautakunnan kirjelmässä esitetyt näkökohdat.

Sairaalalautakunnan puolesta:

Eero Ponteva

Erkki Sirviö

Liite 6.

URHEILU- JA RETKEILYLYLAUTAKUNTA

Helsinki, 1. 10. 1952.
N:o 106.

Palauttaen viitekohdassa mainitun lähetteen siihen kuuluvine asiakirjoineen esittää urheilu- ja retkeilylautakunta seuraavaa.

1) Kysymys siitä voidaanko koulujen käyttämät pukusuojat ja suihkuhuoneet yhdistää samaan käyttöön ulkopuolisten vuokraajain kanssa on melko kompliseerattu asia. Suurissa kansakouluissa on iltaisin hyvin huomattava kerhotoiminta (Kansan-Pojat ja Kansan-Tytöt sekä opettajain omat kerhot), jolloin välttämättä tarvitaan useampia pukusuojia ja suihkuhuoneita, mikäli aiotaan tyydyttää samalla myös ulkopuolisten yhdistysten suurta salitarvetta. Kuitenkin kouluissa, joissa on 2 voimistelusalia ja näitä varten erilliset, suihkuhuoneet ja kaksoispukuhuonet, voitaneen ajatella mentävän sellaiseen järjestelmään, että toista voimistelusalia varten (yhdistetty juhla- ja voimistelusali) varataan vain yksi pukusuoja suihkuhuoneineen ja varsinaista voimistelusalia varten nykyinen määrä (suihkuhuone ja kaksi pukuhuonetta), tämä kuitenkin edellytettynä, että koulun päivisin käyttämä pukusuoja on riittävän suuri ja että kaksi normaaliluokkaa mahtuu siinä samanaikaisesti muuttamaan vaatteitaan.

Kun mainitaan päivisin ulkopuolisten käyttöön varattujen pukusuojien ja suihkujen olevan käyttämättöminä, johtuu tämä tosiseikka aikoinaan kouluviranomaisten käytäntöön ottamista periaatteista, jonka mukaan ulkopuolisten toiminnan katsottiin häiritsevän varsinaisen muun koulurakennuksen rauhaa ja aiheuttavan mahdollisesti hygieenisiä vaaroja koulunuorisolle samojen pukusuojatilojen tullessa käyttöön aikuisten kanssa. Mm. koululääkärit olivat tällä kannalla. Toisaalta on ymmärrettävissä, että jos yhtä ja samaa pukuhuonetta käytetään vuorokaudessa 16—18 tuntia on sen siivoaminen ja puhtaanapito melko hankalaa ilman voimistelusalin käytön keskeyttämistä muutamiksi tunneiksi koulutyön päätyttyä, jolloin juuri suurin paine ulkopuolisten yhdistysten taholta kohdistuu saleihin.

Mitä sitten voimistelusalien mittoihin tulee, on todettava, että tässä suhteessa ei ole löydettävissä minkäänlaisia lakisääteisiä tai kouluasetusmääräyksiä, ellei oteta huomioon maalaiskuntien kansakoulurakennusten valtionavun ehtoa, että mm. voimistelusalin täytyy täyttää Normaalilyseon salin mitat eli olla ainakin 10 m × 19 m. Koulusalin mittoja määrättäessä on luonnollisesti luokkien suuruus ja koulun keskimääräinen, vuodesta toiseen suunnilleen samana pysyvä oppilasvahvuus ratkaiseva tekijä. Helsingin ympäristöalueilla tultaneen pienemmilläkin saleilla toimeen, mutta itse kaupunkialueella koulusalin ulko-

puolisten käyttäjien tarpeet huomioon ottaen tulisi normaalisalina pitää nykyistä Aleksis Kiven koulun salia, joka on noin 11 m × 22 m ja jossa on lisäksi huomattavan suuri telineitten säilytysosasto salin välittömänä jatkeena ja melkein salin levyisenä. Kun nykyisin myös sisäpallopelit ovat vallanneet yhä enemmän alaa, ei niiden harrastaminen koulujenkaan voimistelutunneilla ole mahdollista edellä mainituista mitoista supistetussa salissa. On otettava myös huomioon, että kunnollinen ja tehokkaasti hoidettu voimistelun opetus vaatii useampia samaa laatua olevia telineitä ryhmätyöskentelyn järjestämiseksi koko luokalle ja tästä johtuen myös riittävän suurta salia. Mainittakoon, että toisaalta mm. Tukholmassa on perustettu yleisiä saunojakin koulujen yhteyteen.

2) Kun vuonna 1941 oli esillä kysymys (katso Kvston painetut asiakirjat v:lta 1941 n:o 13) kiinteistöhallinnon ja urheilu- ja retkeilylautakunnan osittaisesta uudelleen järjestämisestä, harkittiin tässä yhteydessä olisiko urheilulaitosten suunnittelu siirrettävä urheilu- ja retkeilylautakunnan tehtäväksi. Tällöin tultiin siihen tulokseen, että nykyinen järjestelmä olisi toistaiseksi kaupungille edullisin, sillä jos urheilulaitosten teknillinen suunnittelu ja niiden rakennusten korjaustyöt siirrettäisiin urheilu- ja retkeilylautakunnan tehtäväksi, olisi tätä varten urheilu- ja retkeilylautakunnan yhteyteen perustettava täydellinen rakennustoimisto, mikä tekisi työt varmaankin entistä kalliimmiksi. (Näin on asian laita esim. Tukholman kaupungissa ja voi se tuonnempana tulla Helsingissäkin ajankohtaiseksi kaupungin alueen laajentuessa ja siellä olevien urheilulaitosten kasvaessa).

Asian käsittelyssä päätettiin kuitenkin toistaiseksi jatkaa nykyistä järjestelmää siten, että sekä talo- että katurakennusosasto määräisivät jonkun insinööreistään erikoisesti suunnittelemaan urheilukenttien ja -laitosten korjaus- ja uudisrakennustöitä. Katurakennusosasto onkin sittemmin uskonut urheilulaitosten hoidon ja suunnittelun tavallaan erikoisosastolle, jonka muodostavat kaksi insinööriä, piirtäjä ja tarpeellinen työnjohtajisto. Katurakennusosaston kanssa onkin yhteistoiminta sujunut joustavasti ja tämän osaston insinöörit ovat henkilökohtaisesti tehneet monta hyvää aloitetta ja suunnitelmaa pääkaupungin urheilukenttäolojen kehittämiseksi. Talorakennusosaston kanssa yhteistyö ei ole kuitenkaan ollut yhtä kitkatonta, koska siellä ei ole ollut määrättyä henkilöä, jonka puoleen jatkuvasti voisi kääntyä.

Urheilu- ja retkeilylautakunnan taholta on parhaan mukaan pyritty antamaan talorakennusosastolle neuvoja urheilukenttien, uimalaitosten jne. suunnittelutyössä ja katsookin lautakunta, että se puolestaan on jo käytännössä toteuttanut kirjelmässä mainittua ohjetta, jonka mukaan urheilu- ja retkeilylautakuntaa kehoitetaan yhteistoimin rakennustoimiston kanssa laatimaan vakio-ohjelman urheilukenttien pukusuojia ym. rakennuksia varten. Lisäksi toivoo urheilu- ja retkeilylautakunta, että talorakennusosasto määräisi ja nimeäisi jonkun arkkitehdeistään huolehtimaan, mahdollisesti muitten tehtäviensä ohessa, erikoisesti urheilulaitosten rakennusten uudistus- ja korjaustöistä, jolloin kyseinen arkkitehti voisi olla samana apuna urheilu- ja retkeilylautakunnalle entistä suuremmassa määrin kansanpuistojen, retkeilyalueiden ja vieläpä Korkeasaaren eläintarhan rakennuksia suunniteltaessa. Urheilu- ja retkeilylautakunta uskookin, että kaupungin urheilurakennustöissä päästään taloudellisempaan tulokseen ja säästetään huomattavasti rakennuskustannuksia, kun erikoisarkkitehti voi ajanoloon avartaa yleistietouttaan ja ammattitaitoaan lähinnä urheilulaitosten rakentamista silmällä pitäen.

3) Koska nykyään suuret uudisrakennusohjelmat ja -suunnitelmat saapuvat talorakennusosastolle sen mielestä liian myöhään, on ne luonnollisesti lähetettävä aikaisemmin, kuitenkin urheilu- ja retkeilylautakunnan mielestä toukokuun 1 päivään mennessä, jotta lautakunnalla olisi myös edellisen kesän ja talvikauden ajalta kokemusta siitä, minkälaa-

tuisia uudisrakennus- ja korjaustöitä tarvitaan. Tällöin jäisi myös aikaa paremmin perehtyä esitettävään työohjelmaan.

Urheilu- ja retkeilylautakunnan puolesta:

Väinö Soininen

Esko Numminen

ASUNTOTUOTANTOKOMITEA *Liite 7.*

Helsinki, 1. 9. 1952.
N:o 388/52.

Palauttaen kaupunginkanslian lähetteen n:o 196/407 1952 elokuun 28 päivältä 1952 sekä siihen liittyvän jäljennöksen Helsingin kaupungin yleisten töiden lautakunnan kirjelmästä koskien rakennuskustannusten alentamista asuntotuotantokomitea siltä pyydettynä lausuntona kunnioittaen esittää seuraavaa:

Kirjelmässä esitetyt ajatukset ovat mitä suurimmassa määrin huomionarvoisiaa. Lienee varmaa, että rakennuskustannuksia voitaisiin näitä ajatuksia kehittämällä ja toteuttamalla alentaa. Varsinkin tämä koskenee varsinaisia yleisiä rakennuksia, mutta myöskin asuntorakennustuotannossa voitaisiin suunnittelutyötä tehostamalla ilmeisestikin vaikuttaa rakennuskustannuksiin. Tämä edellyttäisi kuitenkin varsin perusteellisia tutkimuksia, joiden suorittamista varten esim. asuntotuotantokomitealla ei ole henkilökuntaa. Mitä erikoisesti asuntorakennustuotantoon tulee, olisi kenties parhaiten paikallaan, että tutkimustyötä valtion toimesta pyrittäisiin tehostamaan, koska tällaisen kustannuksia vaativan tutkimuksen tulokset täten parhaiten tulisivat kansantaloudellisesti hyväksi käytetyiksi. Mitä asuntotuotantokomitean rakennusohjelmien suunnitteluun tulee, niin lienee tässä yhteydessä paikallaan huomauttaa siitä seikasta, että vaikkakin rakennusohjelmat suunnitellaan eri pääkaupungin arkkitehtitoimistojen toimesta, tarkastetaan ne asuntotuotantokomiteassa komitean teknillisen jaoston toimesta melko perusteellisesti. Asuntotuotantokomitea on myöskin pyrkinyt kiinnittämään huomiota erikoisesti kustannuksia alentavien seikkojen huomioon ottamiseen rakennusten suunnittelussa ja pyrkinyt standardiratkaisuihin, milloin se vain on käytännössä ollut mahdollista. Edelleen tarkastetaan kaikki komitean rakennussuunnitelmat myöskin Aravan toimesta, joka valvoo koko maassa Aravan rahoittaman asuntotuotannon yleistä standardia. Voitaneen mainita, että komitean toimesta toteutetut rakennusohjelmat ovat yleensä tulleet kustannuksiltaan pikemminkin Aravan keskitason ala- kuin yläpuolelle. Komitea tulee näihin seikkoihin jatkuvasti kiinnittämään huomiota.

Mitä sitten tulee asuntotuotantokomitean mahdollisuuksiin jättää määrärahaehdotuksensa seuraavan vuoden talousarviota varten jo edellisenä keväänä, niin on todettava, että tässä suhteessa on suuria käytännöllisiä vaikeuksia ennen kaikkea sen johdosta, että Aravan rahoitussuunnitelmat ratkaistaan vasta syksyllä, sillä Aravan myöntämien määrärahojen suuruudesta kuitenkin toisaalta suureksi osaksi riippuu myöskin asuntotuotantokomitean seuraavan vuoden rakennusohjelmien laajuus.

Asuntotuotantokomitean puolesta:

Paavo Hanste

H. Sahrakorpi

PALKKALAUTAKUNTA *Liite 8.*

Helsinki, 9. 9. 1952.
N:o 502.

Palauttaen viitejohdassa mainitun lähetteen siihen liittyvine asiakirjoineen palkkalautakunta mainitsee lausuntonaan, että uudelle rakennusinsinöörin viralle esitetty palkkaus on 45. palkkaluokan mukainen. Huomioon ottaen viran tehtävät ja merkityksen ehdotettua palkkausta on pidettävä kohtuullisena. Virka voitaneen perustaa ensi vuoden alusta lukien mainituin palkkauksin, mikäli ko. virka katsotaan tarpeelliseksi.

Palkkalautakunnan puolesta:

Väinö V. Sipi

Olavi Kaattari

JÄRJESTELYTOIMISTO *Liite 9.*

Helsinki, 2. 9. 1952.

Järjestelytoimisto yhtyy yleisten töiden lautakunnan viitteessä mainitussa kirjelmässä esitettyihin periaatteisiin, jotka koskevat keinoja rakennuskustannusten alentamiseksi. Järjestelytoimisto pitää samoin onnistuneena ratkaisuna ehdotusta, että talorakennusosastoon perustettaisiin rakennusinsinöörin virka, jonka haltijan päätehtävänä tulisi olemaan rakennuskustannusten alentamiseen tähtäävä rationalisoimistoiminta.

Kuten tunnettua rakennustoimistoon on jo parin vuoden ajan pyritty palkkaamaan järjestelyinsinööri, jonka tehtävänä olisi rationalisoimistutkimusten suorittaminen ja johtaminen rakennustoimistossa käytettävissään olevin työntutkijavoimin. Järjestelyinsinöörin virkaa ei palkkauksellisista syistä ole voitu toistaiseksi täyttää. Tämän viran täyttäminen ei kuitenkaan poista tarvetta saada talorakennuskoulutuksen omaava insinööri suorittamaan tällä kaupungin kohdalta jo varsin laajaksi muodostuneella ja erikoistumista ja vaativalla alalla rakennuskustannusten pienentämiseen tähtäävää työtä. Järjestelyinsinöörillä — sitten kun sellainen toivottavasti lähitulevaisuudessa saadaan palkatuksi — tulee olemaan työmaata tarpeeksi nimenomaan ison katurakennusosaston sisällä sekä eri osastojen yhteistoimintaa ja yleensä koko rakennustoimiston toimintaa koskevissa yleisluontoisissa kysymyksissä.

Järjestelytoimisto haluaa tässä yhteydessä korostaa sitä, että palkattavaa rakennusinsinööriä ei saisi sitoa liikaa juokseviin asioihin, jotta hän todella voisi omistautua tehtävälleen, johon kuuluu mm. sopivan kustannuslaskentajärjestelmän luominen ja käytäntöönottaminen talorakennusosastoa varten. Samoin tulisi ko. insinöörille järjestää tilaisuus mahdollisesti tarpeellisen erikoiskoulutuksen saamiseen rationalisointitoiminnan alalla esim. ulkopuolisilla kursseilla.

R. Oksanen

Helsinki 1952. Mercatorin Kirjapaino